

INCVNABVLA

F
min.

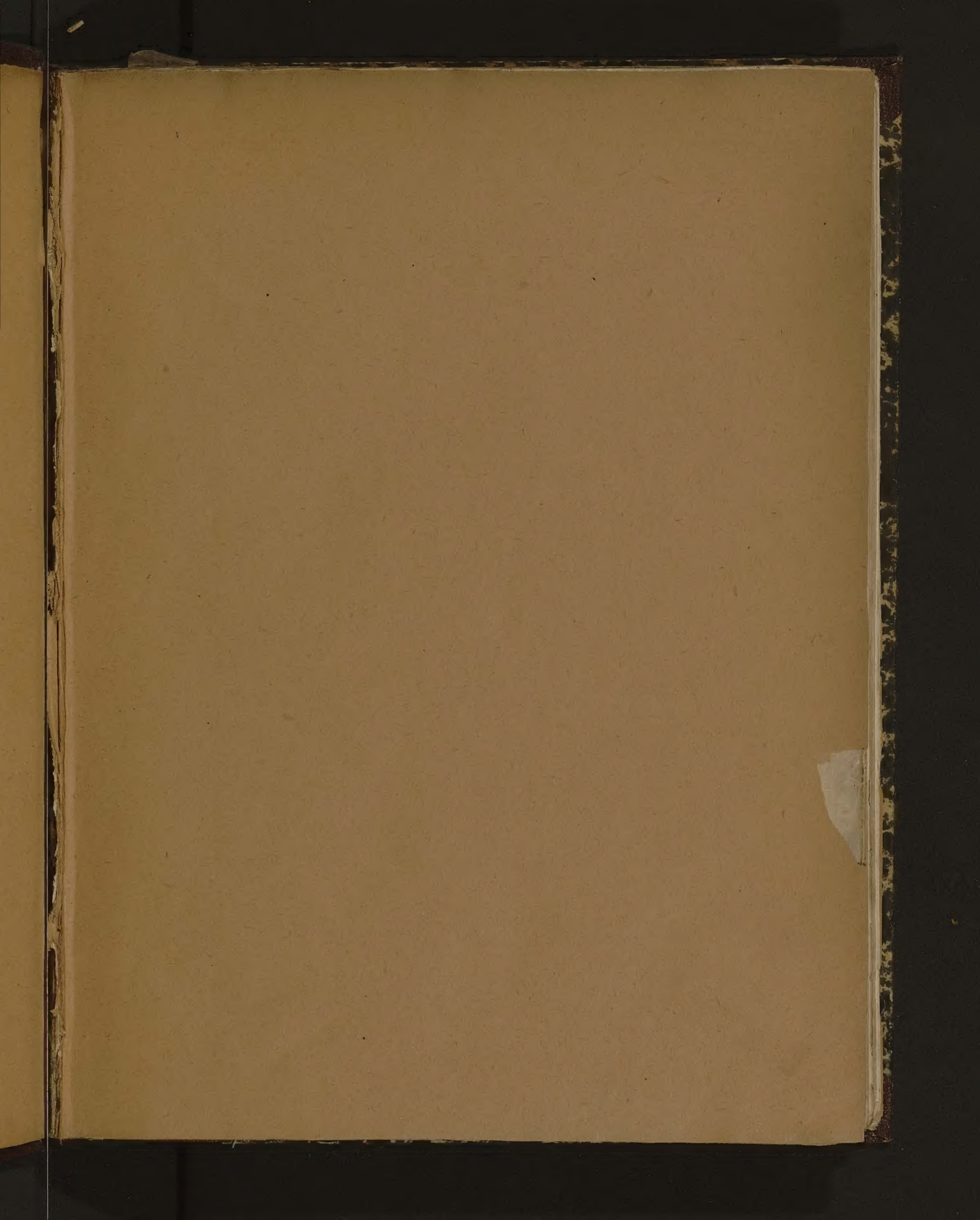
2016

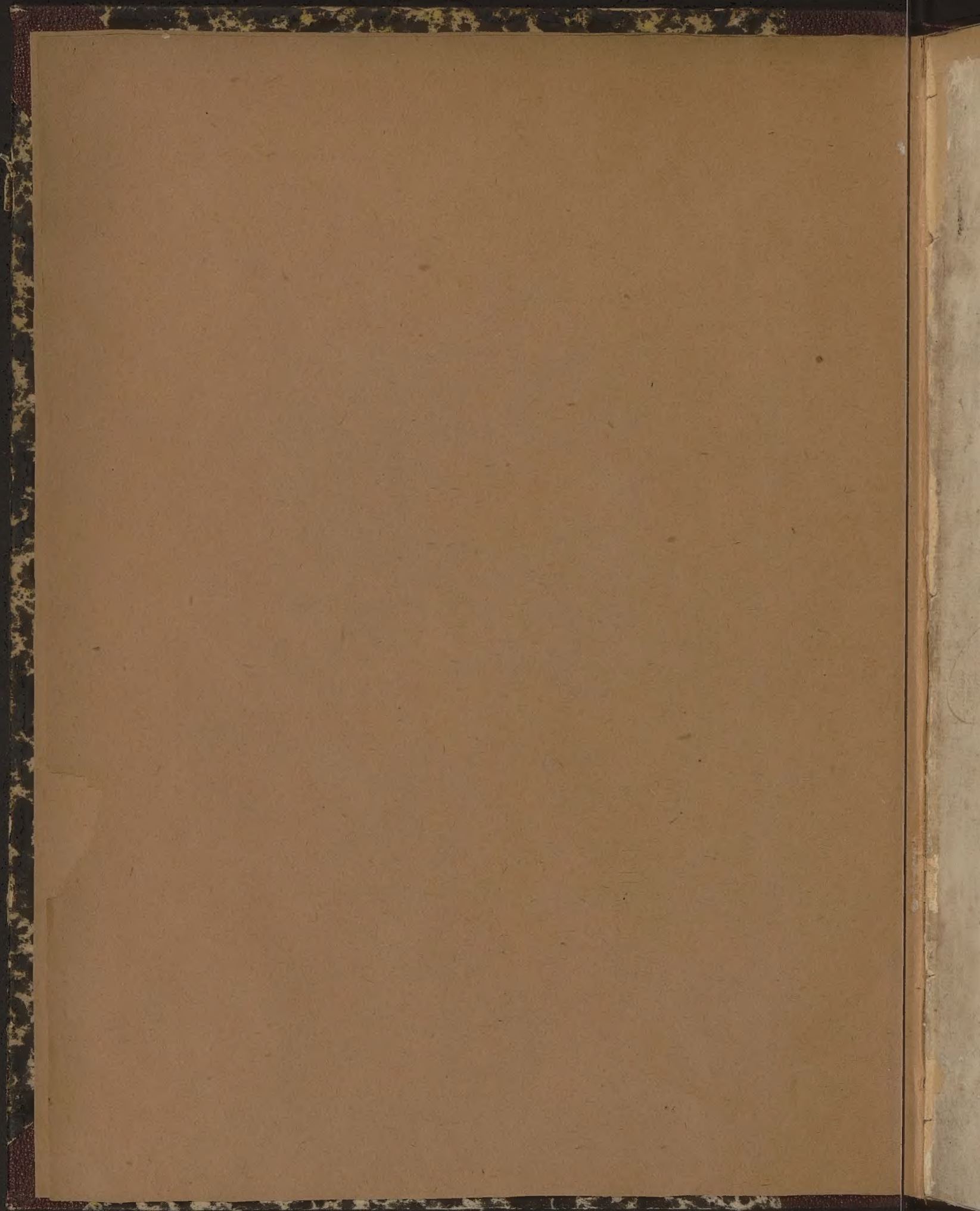
iska.

Insc. 2016

Sum Balthazar Symonischky de Cyrenenon

Inven. 2016.

Compilatio cōmē
taria magistri Lāberti de Mō.

te domini. artium ⁊ sacrarum sublimitatum interpretis pspi/
cacissimi. in octo libros Aristotelis de physico siue de natu/
rali auditu intitulatos. et omni acervo pbatissimoꝝ phorū
maxime tñ iuxta fidissimā doctrinā sancti ac cherubici docto/
ris Thome Aquinatis transsumpta. Qui cuz aliqd scribere
aut primū dictare vellet. ad sincerā accessit orōnez. ⁊ inde sur/
gens mox in promptu habebat qd enunciaret ac si in pagina
aliqua itidē lectitasset Illo inspirāte qui linguas infantū di/
feras facit. ⁊ qui immensos brutosq; asine rugitus per sensa/
tos humani eloquiū distinguit modulos

¶ Anthontin⁹ in cronica parte tertia. titulo. xvij. caplo
decimo de scro doctore Thoma Aquinare sic ait. Neq;
ein villus vñq; inhefit scripture sancti Thome cui a pue
ria se se studiosissimū tradidit. q; nō fuerit p eius doctri
nā sapiēcie ⁊ sciē fructib; vterrimis copiosissimē satiatus

gina
i di/
ensa/
Hamm 4 11.587

*Ex libris M.
Jennings Lippin Esq.
of Ipswich*

S. 1
 Legato Saman Bnd
 One Simon G. L. Cowen
 One of Laurer.

BIBLIOTHECA
UNIV. MAGELL.
DRACOMANIS

De laudibus Mōtis

gymnici apud Colonia; Agrippinensem in
platea quā sedecim domos nūcupāt. felicissi-
mo auspiciatissimoq; apice eminentis

S I phas. aut nostro foret hec industria plectro
Ut mea gymniaciū celebrarent carmina montem
Quem complexa sinu veneranda Colonia gestat
Et videt assiduo gaudetq; virescere cetu
Exordirer opus phebō non vile. sed acri
Verba iuuanda viro. musisq; ad vela vocatis
Hic mons felices exaggetat arduus artes
Initimasq; suo gentes et menia fructu
Imbuat. et pleno semper ditescit aceruo
Vendela tot lepores. nec habet tot dyndima dammas
Hyblaq; tot flores. tot vix hercinia ceruos
Alta creat. nec tot quercus dodona sacratas
Quot peperere viros hec Montis pulpita doctos
Quot vel palladijs capita erudiere sub alis
Dic tibi quo verum lateat. quo peccet elenchus
Quot sint que rerum species elementa vocantur
Quid calor efficiat. quid terra. quid humidus aer
Quid generent vnde. magni primordia sedi
Vnde maris fluxus. varijsve colorib; iris
Aurea quo celeri rapiantur sidera motu
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam
Defectusq; pati dimisso lumine solem
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes
Vnde vel etherea fulmen iaculetur ab aula
Que secreta faces noctu. que causa cometas
Proferat. et timidas que ceca potentia terras
Concuciat. que sunt auri que semina ferri
Totaq; nature vis ingeniosa latentis
Panditur. hic caste cunctis archana Minerue
Templa patent. penetrare die nūcūq; cibile
Huc visurus adh; legit sibi monte sub isto
Quas habiter sedes. totos Ioue nata per annos
Assidet en foribus. peplo vittata decoro
Et cultas adamante manus intrare volenti
Porrigit. atq; tuis inclinat colla lacertis
Et dulces adhibet risus. nutuq; venusto
Te vocat. et solam recipi se poscit amicam
Quid fugis o iuuenis. quid fortunata moraris
Gaudia. quid vestupes. Mons hic discrimine paruo
Scanditur. et largo non est sudore petendus
Est bene certamen. facilis labor. vnde capeffas
Semper adorande titulos et nomina fame

Bonitā si

cur de phus. x. moras
lū. felicitas hoīs atqz
vita beatissima in spe/
culatōe p̄sistit diuinorū
ad istā aut speculatōez
puenire possumus per
manifesta z naturalia
ratiōez p̄ effectū in cāp.
cognitōez p̄pter quod
Aristo. in libro metas/
physice a substantiis sen/
sibilibus incepit. z in du.

odecimo nūez subar separataz p̄ astronomicas ratiōes
p̄bavit. z ideo q̄nūqz aliquā sciām addiscimus hoc faci/
mus vt ad cognitōem diuinorū pueniamus. Et vt inq̄t
scūs Tho. in p̄ncipio p̄m̄ci sup̄ q̄rto libro meteorolo/
gorū qui alia intentōe sciās acq̄rit p̄uersus est in intentōe
nisi necessitate detineat. Sed q̄ ea que p̄sequitur aliq̄d cō/
mune p̄us z seorsum determināda sunt. ne oporteat. ea
multoties peractando. oēs p̄es illius repetere. Ideo in
sciā naturali. circa quā p̄sens versat̄ intentio anteq̄z descē/
dat ad sp̄alia op̄ez q̄dā cōia oībz naturalibz considerare.
vt puta morū z p̄sequētia ad morū in cōi. q̄ p̄hoz p̄m̄/
ceps Arist. in libro phicoz. q̄ etia d̄r de physico siue de
naturali auditiōe. q̄ p̄ modū doctrine ad auditiōes tradit̄
r̄ fuit multū exq̄site p̄tractat. ip̄a etiā enti mobili in cōi
artificiosissime applicat. Et p̄ lucidiori eiusdē libri expla/
natōe p̄mititur aliq̄ cōes q̄stiones generalit̄ hui⁹ scie/
haud parū considerēs. ¶ Querit̄ q̄ p̄mo vtrū sciā in
intellectu subiecta sit hoī necaria. Pro declaratiōe isti/
us q̄stionis est notādū. q̄ duplex est intellect⁹. scz specula/
tiuus z p̄actic⁹. z fin hoc est duplex sciā q̄ est in intelle/
ctu vt hic supponit̄ z alibi p̄bat. videlz p̄actica z specu/
latiua. Tūc d̄r ad q̄stionē q̄ necē est hoīem habere sciā
ratiā p̄actica q̄ speculatiua. Quo ad speculatiua p̄bat
tribz rōnibz q̄ sit necaria hoī z eius intellectui. q̄z p̄ma
stat in hoc necē est vniq̄d q̄ p̄scribibile p̄fici a sua p̄p̄ia p̄/
fectōe. sed sciā est p̄p̄ia p̄fectio intellect⁹. q̄ necē est si non
debeat manere intellectus ip̄s. et q̄ habeat sciām. Oī/
citē Arist. tertiō de aīa. q̄ intellect⁹ noster in p̄ncipio
sui est sicut tabula rasa. z sic in intellectu nō est naturalis
ap̄tudo ad recipiendū sciām. s̄ naturalis ap̄tudo non
est frustra. q̄ necē est hoīem habere sciām. Et hūc consi/
nat Arist. p̄mo metaph. q̄ d̄r q̄ oēs hoīes natura scire
desiderāt. i. ex naturali appetitu intellectus. Et ad h̄ d̄r
tur nobis sensus p̄ncipaliores. scz visus z auditus. q̄ren⁹
illis vtamur in acq̄sitiōe scie. sicut d̄r Arist. p̄mo meta.
q̄ hos sensus magis diligim⁹ q̄ magis deseruiūt ad acq̄/
rendū sciām. Scdā rō stat in hoc. q̄ necē est vniq̄qz
rem habere suā p̄p̄ia op̄atiōem. q̄ op̄atio p̄p̄ia ē finis rei
a quo res nō frustrat̄. sed p̄p̄ia op̄atio hoīs est intelligere
q̄ necē est hoīem habere sciām p̄ quā bñ intelligat. q̄ abs/
q̄ sciā res nō tene nec debite intelligit. Tercia rō stat in
hoc. necē est humanā aīam p̄iūgi suo p̄ncipio. q̄ in h̄ p̄n/
cipaliter p̄fici. sed p̄ sciām homo cōiūgit suo p̄ncipio. scz
deo. nō em̄ hō p̄r localiter p̄iūgi deo. q̄ op̄ez q̄ p̄iūgat̄ s̄/
bi p̄ cognitōem z sciām in q̄ aliq̄s d̄r p̄ificari deo. sicut
p̄r ex autoritate Platonis q̄ d̄r. Hoc p̄hīa mihi p̄mittit
q̄ me parē deo reddat. Et Seneca ad Lucillū d̄r. Per
intellectū sūm⁹ socij deoz. Ista aut̄ paritas in hoc p̄stet

q̄ sicut de⁹ h̄z cognitōem de rebz p̄ suā essentia. sic etiam
hō cognoscit res p̄ intellectū z sciām. Secūdu p̄z. scz q̄
necē sit hoīem habere sciām p̄actica. q̄ necē est hominēz
p̄uenerē alijs hoīb. cū sit p̄s cōitatis. z sibi soli nō suffici/
at. sed ad p̄uinedū alijs hoīb necē est q̄ instruat in moribz
bus. ne fiat alijs grauis z intollerabilis. q̄ sit p̄ sciāz p̄a/
ctica. q̄ necē est hoīem habere sciām p̄actica. Scdō parz
idē q̄ p̄ sciām p̄actica hō naturalr liberat̄ a seruitute ali/
oz. z sic p̄nceps in regēdo alios fin intentōem Arist. p̄
mo politicoz sic dicit̄. Rōne z ingenio vigētes naturalr
sunt alioz dñi z rectores. Et ideo ideoz z ignari s̄z na/
turaliter serui alioz. vt h̄z Arist. ibidē. eo q̄ nō p̄nt ali/
os dirigere p̄ sciām p̄ilia vel aliquā p̄udentia. q̄ p̄pter
assistant̄ testijs q̄b vtrū hō in suis seruitijs.

Ar. Illud nō est necariū hoī sine quo hō p̄r ē. sed
hō p̄r esse absq̄ sciā. vt p̄z de ideoz z ignariis
q̄ nō est necē hoīem habere sciām. Oīm q̄ necariū p̄r
capi dupl. vno⁹ vt d̄r necitatē absolutā. z sic p̄ncipia hoī
minis s̄z hoī necaria. q̄ talia p̄ncipia requirunt ad eē hoīs
absolute. Alio⁹ caput necariū p̄ditionaliter. z sic necē est hoī
minē habere sciām. Non em̄ requir̄ sciā ad esse hoīs. cū sit
accēs adueniēs hoī post ei⁹ esse p̄pletū. Sed si hō debeat
p̄fectus esse p̄fectōe accidentalī. tūc sciā requir̄ ad hoc eē hoī
minis. vt parz ex dictis.

Querit̄. Pro ampliori dicendoz notitia. quō
definiat̄ p̄hīa. Oīm q̄ sic. P̄hīa ē
diuinariū humanariūz rerū cognitio. fin q̄ p̄ naturalē rō
nem inuestigari p̄nt. Et ponit̄ cognitio loco generis. et
capit̄ p̄ habitū quo cognoscim⁹. Oīet̄ aut̄ notat̄. co/
gnitio diuinariū. p̄pter metaphysicā. in qua tradit̄ sapiētia
de rebz diuinis. Sed addit̄ humanariūz p̄pter alias sciās
in q̄b agit̄ de rebz humanis. i. de his q̄ sunt p̄portionata
intellectui humano. Vel p̄r aliter exponi. put̄ res diuine
dicunt̄ ille q̄ sunt facte a deo. z tūc oīa naturalia dicunt̄
res diuine. q̄ s̄z opa dei. Et p̄ oppositū dicunt̄ res huma/
ne q̄ a nobis sunt aut̄ facte sunt p̄ intellectū p̄acticiūz vel
actiūz. vt sunt moralia. aut̄ factiūz vt artificialia. inq̄z
sub artibz mechanicis p̄nētur. Est tū p̄siderandū q̄
dimū ca⁹ dupl. vno⁹ p̄ illo q̄d puenit̄ deo. z sic etiā nat̄. hīa
nō s̄z res diuine. Alio⁹ p̄ illo q̄d factū ē a deo. z sic dicunt̄ res
¶ Arguit̄ p̄hīa est amatio sapie. q̄ non erit
cognitio. Oīm q̄ p̄hīa capit̄ dupl. vno⁹ fin p̄p̄iam
impōnem noīs. z sic d̄r p̄hīa a philos grece q̄d est amor la/
tine. z sophos sapia q̄si amor sapie. z sic argumentū. p̄ces/
dit. Alio⁹ caput p̄hīa fin q̄ venit in vsum cōiter loquētiū
et sic p̄hīa idē est q̄ sophia. i. sapia cōiter dicta. q̄ identifi/
cat̄ cū habitu ad cognitōem oīz diuino. z sic p̄hīa est cogni/
tio. Et rō ista⁹ vlt⁹ est. q̄ q̄nqz p̄hī oēs dicebātur sophi/
id est sapiētes. sed q̄ videbat̄ aliq̄b hoc nōmē habere ali/
quā arrogantiā. ideo nolebant vocari sophi. sed p̄hī. vtrū/
mur q̄ h̄ noīe sophia z hoc noīe p̄hīa p̄ eodē. Et q̄n/
d̄r. p̄hīa hoc scdō mō est q̄dam habit⁹ cognoscendi. vt p̄z
ex iam dictis. q̄ nō erit cognitio. Oīm q̄ cognitio acci/
pit̄ dupl. vno⁹ p̄ actu cognoscēdi. z sic p̄hīa nō est cogni/
tio. nec sic capit̄ in definitōe p̄hīe. Alio⁹ caput cognitio. p̄
medio siue p̄ncipio cognoscēdi p̄ modū habitus. z h̄ mō
capit̄ hic cognitio. Silem definitōem ponit̄ hic Gregori/
us de p̄hīa cū d̄r. penitētia est p̄terita mala deplangere. i.
habit⁹ siue p̄tus q̄ p̄terita mala deplanguntur
¶ Arguit̄ res diuine cadūt sub theologia. q̄ non sub
p̄hīa. Oīm q̄ theologia gracie excludit̄ a definitōe eoz

Libet

Primus

Et fin q p naturalē rōnem inuestigari pnt. Res enī dūit ne accipiūtur dupl'r. vno° fm q inuestigant ex lumie naturalis rōnis. z sic cadūt sub phia siue theologia nature. q̄lis est metaphy. Alio mō capiūtur fm q p reuelatōez a deo cognoscitur in lumine fidei. z sic res diuine nō cas dūt sub phia hic definita. sz sub altiori scia. sz sub theolo. **A**r. Hugo in didascalicon sic definit (gia gratie phiam. q phia est diuinaz humanarūq rez cognitio cū studio bñ viuēdi. q̄ ista definitio erit insufficiens. **O**dm q dupl'r accipit phia. vno° formatr q̄tū ad suā cēntiā ab solutā. z sic definitio pposita est sufficiens. Alio° caput for malr z finalr sūt. z sic dat definitio hugonis. ad h em scia speculatiua perficit intellectum vt ex eo habeat cognitio dei. q̄ est nata facere amorē dei ex pte obiecti. ex quo sur git studium bene viuēdi.

Querit. quō diuidat ista phia. **O**dm q diuidit in naturalē. rōnalē. z moralē. **E**u' diuisionis rō est. qz phia est pfectio intellect'. ideo fm diuersum ordinē rerū quez hnt ad rōnē siue intellectū sumūt diuerse ptes phie. Sūt q̄ aliq̄ entia q pueniūt rōnē nram. i. q̄ hnt pfectū esse si rō nra nō esset. sicut sūt metaphisicalia. mathematicalia. et physicialia. z ista cadūt sub scia naturali. Quedā sūt que hnt esse in rōnē nra z de his est phia rationalis. qz passio nes q̄ in illa p̄siderant sūt p rōnem nram. z sic ille passio nes pueniūt rebz fm q sūt in rōnē fm q hmoi. **A**lia sunt entia q p̄sequuntur rōnem nostrā. sicut sūt opatōes volūt̄ tarie fructuose z viciose. qz volūt̄as seqtur intellectū cū mo ueat sub finaliter ab intellectu. vt p̄z tercio de aia. z de il lis est scia moralis. **E**x quibz sumit facilliter rō ordinis illa rū p̄tū. qz naturalis phia est de his q pueniūt rōnē nram et sic est pma ps phie. **R**ōnalis est de his q sunt in rōnē et sic est scda ps. **M**oralis est de his q p̄sequuntur rōnem et sic est tercia z vltima.

Ar. mechanica est vna ps phie. z tñ hic omittit. q̄ videt q diuisio sit insufficiens. **O**dm q phia caput du pliciter. vno° fm q fcat habitū aie p̄ficentē aiam fm q hmoi. z sic mechanica nō est ps phie. qz nō est p̄pter aie p fectōem sz corpis. Sūt aut artes mechanice tacte in illis p̄sibz. **L**ana nem' mules nauigatio rus medicina. **H**is theatrū socia. sūt hec mechanica dicta. **A**lio° caput phia im p̄rie p q̄cūqz habitū aie disponente eā vel ad bonū. p̄p̄iū vel ad bonū corpis. z sic mechanica est ps phie.

Querit. quō diuidat phia natural'. **O**dm q in metaphy sicā mathematicā z physica. **E**t rō huius diuisionis fm doc. sem in p̄ncipio sui cōtēti est duplex. pma qz ois scia ē in intellectu. z p h aliqd sit actu intelligibile q̄ abstrahit aliq̄liter a materia. z q̄ fm q aliq̄ diuersimode se hnt ad materiā fm hoc ad diuersas scias p̄tinet. sz entia natura lia cōiter accepta hnt se diuersimode ad materiā. vt pare bit ex immediate dicēdis. q̄ de eis erūt diuerse scie. sz me taphisica mathematica z physica. **S**eda rō qz omis scia habet p̄ demonstratōem z mediū demonstratōis est defini tiō. ideo uerē est fm diuersum definitōis modū scias di uersificari. **S**ed est triplex modus definiēdi res natura les. **G**erit triplex phia seu scia naturalis. **V**inor. pbat. qz aliq̄ sūt entia naturalia q̄ definiūtur oino absqz motu et materia. z de illis est metaphy. **A**lia sūt q̄ definiūtur absqz materia sensibilī. z tñ cū materia imaginabili. z de illis tractat mathematica. sicut parebit infer' in scdo huius. **A**lia sūt entia q̄ definiūtur p motū z materiā sensibilē. i. p materiā fm q hz ordinē ad q̄litates sensibiles. z de illis **N**otādū. q̄ liter metaphisice diuidit (est physica fm nostraz trāslatōem in duodecim libros p̄iales. z oia

q̄ in ip̄is p̄siderant referūtur ad ens inq̄tuz ens sicut ad subiectū illi' scie. **S**ed mathematica diuidit. qz aliq̄ est de q̄titate p̄tinua. aliq̄ de q̄titate discreta. **E**t nō est aliq̄ mathe. de q̄titate in cōi. cū rō est. qz ars est circa distil lina. sed facile est cognoscere p̄p̄ietates q̄titaris in cōi. **V**el aliter p̄t dīcī z meli'. q̄ p̄p̄ie q̄titas in cōi nō habz passiones. **E**t si tūc dicat de esse figurabile. esse nūerabī le q̄ sint p̄p̄ietates q̄titaris in cōi. **O**dm q̄ esse figura bile est passio q̄titaris p̄tinue z nō in cōi. z sūt esse nūera bile est passio q̄titaris discrete. **D**e q̄titate q̄ p̄tinua est mathematica dupl'r. sz p̄tracte z incōtracte. **I**ncōtracte sicut est geometria q̄ p̄tinet in libro **E**uclidis. **C**ōtracte aut sunt multe scie. sz p̄spectiua cōis. scia de yride. astro nomia. **S**iliter de q̄titate discreta est **O**dm. qz si p̄sideret incōtracte sic est arithmetica. z si p̄tracte. sic est musica. **S**z de diuisione phie parebit infra.

Ar. metaphy. nō est scia naturalis. q̄ nō erit ps phie natural'. **A**ns. pbat. qz metaph. est de trāscēdētibz natu rā. vt p̄z ex interpretatōe nois. **O**dm q̄ natura caput dupl'r. vno° put est p̄ncipiū mor' illi' rei in q̄ est. z fm illi lā acceptōem physicialia dicūtur naturalia. **A**lio° caput na tura. put dī p̄ncipiū opatōis in alio. z sic etiā metaphys icalia dicūtur naturalia. qz sunt p̄ncipia vñ alia mouētur. sic de' z sube separe sūt cāe a q̄b ista inferiora mouētur. **A**r. metaphy. etiā tractat de his q̄ sūt in materia. q̄ nō solū erit de his q̄ abstrahūt a materia. **A**ns. pbat qz p̄siderat subam potētā z actus. z ipm ens q̄ oia sūt in materia. **O**dm fm doc. q̄ ista non sūt vltier in materia et q̄ metaphy. non tractat de illis fm q̄ sunt in materia. nec debet talia p̄p̄ie p̄ materiā defini. cū definitio detez at p̄petere nēcario omi p̄tento sub definito.

Querit. vtrū de rebz naturalibz sit scia. **O**dm q̄ sic **E**t rō est. qz de illis est scia q̄ hnt p̄p̄ias passioēs de subiecto p̄p̄ia p̄ncipia demonstrabiles. sz sic est de rebz naturalibz bus. q̄ zc. **V**inor. pbat. qz eadē requirūtur z sufficiūt ad demonstratōem z sciam. qz demonstratio generat sciam. sz ad demonstratōem requirūtur ista tria. sz p̄ncipiū subie ctū z passio. qz p̄ncipia dīmōstrā subiecto iesse passioēs. **V**inor. pbat. qz est vna passio rez naturalū p̄ncipat. s. mōbilitas siue motus cōiter accept'. z etiā alie min'. **P**ncipales de quibz tractat in tercio z q̄to hui'. **S**ubiectū est ens mobile sumpt'. sicut infra parebit. **S**ed p̄ncipia sūt actus z potētia. si capiat mobile generaliter. si vero cape tur spēaliter z magis p̄p̄ie tūc ei' p̄ncipia essent materia forma z p̄uatio vt ei' q̄tuoꝝ cāelēz diuersimode. **E**t ex il lis p̄ncipiis p̄nt fieri dignitates q̄ sūt p̄missē in demonstratōe. p̄ ista q̄ p̄ncipia passio demonstrat inesse subiecto. sic sz. **Q**uē qd est p̄positū ex materia z forma est mobile. sed omne ens mobile est p̄positū ex materia z forma. q̄ oē ens mobile est mobile.

Ar. de corruptibilibz nō est scia. sz res naturales sal tē multē sūt corruptibiles. q̄ de eis nō est scia. **O**dm q̄ tripl'r de aliq̄ est scia. vno° sicut de illo qd p̄p̄ie z vere scit et sic scit p̄cto demonstrata quā aliq̄ vocat scibile p̄p̄inquū. et sic est verū q̄ de incorruptibilibz solū est scia sicut loquit **A**resto. p̄mo posterior. **A**lio° de aliquo est scia sicut de scibili remoto. qz sz est aliqd illi' qd vere scit. **E**t sic duā pliciter de aliq̄ est scia. vno° sicut de illo de quo aliqd scit. et sic de subiecto est scia. qz de eo scit passio. **A**lio° sicut d illo qd de alio scit. z sic de passione est scia. qz scit de subie ctō in p̄sone demonstrata. **E**t loquēdo de his q̄ scitūre duobz vltimis modis. sic de corruptibilibz p̄t esse scia. p̄z qz corruptibile p̄t esse passio demonstrata de subiecto u

in demonstratōe ppter qd q generat sciam. sicut pz in ista demonstratōe oīe ppositū ex pparijs est corruptibile. corp⁹ mixtū est ppositū ex pparijs. q corp⁹ mixtū est corruptibile. Et sic. oē qd hz materiā cui pūcta est pūatio est corruptibile. sed oē corpus alterabile alteratōe corru-
ptū hz materiā pūctā pūatōi. q oē corp⁹ tale est corru-
ptibile. Sz qz demonstratio generat sciam. qz necario cō-
cedere q scia q est de ista pōne demonstrata sit de re cor-
ruptibili. tam sicut de subiecto qz sicut de passione. cū cor-
ruptibilitas dicat necario de subiecto

Ar. Res corruptibiles nō hnt necarias passiones
sz h requir ad subiectū scie. q videt q subiectū
scie nō possit ēē corruptibile. Pro rōne notandū q
corruptibile dupl^r capī. vno^o ppter fm pūatōis fcatōis ter-
mini. z tūc fcat aptitudine ad actualē corruptōem. Alio^o
capī improprie z oīo extra suā fcatōem. z sic dicit aliq
q corruptibile fcat actualē corruptōem. Per hōm q
si corruptibile capīat ppter. tūc aliq subiectū corruptibi-
le p^r habere necarias passiones de ipso demr abiles. sicut
iā dcm ē de corpe mixto. imo hominē equū asinū z alias
spēs aīalis ēē corruptibiles nemo dubitat. cū habeat itra
se plectū pūctū corruptibilitatis. sz materiā pūctā p-
uatiōi. z tū de ipsis ē scia. Sz si accipiat corruptibile ipso-
pie. putat actualē corruptōem. z sic cū corruptio. actu-
aliter corrupti pueniat singularibz de qbz pstat q nō ha-
beat necarias passiones de ipsis demonstrabiles. manifestū
est q sic de corruptibili nō sit scia. Et iō magna est dīa
facienda inter corruptibilitatē z corruptōem. corruptibili-
tas em cū sit naturalis passio illōz corpoz q hnt materiā
pūctā pūatōi pmo puenit vltiō fm doctrinā Porphyrii
in de cōtariis. Et illi q dicūt entia naturalia fm cōes-
rōnes. i. eētias ēē incorruptibilia. sz fm q picularia cor-
ruptibilia ponūt corruptibile p actuali corruptōe. als
em talis loquutio nō possit stare cū veritate. Itā autē dis-
ferētia corruptibilitatis z actualis corruptōis possum⁹
a sūt pōderare in rībilitate z ridere. oēs em pbi pcedūt
q rībile cū sit passio hoīs pueniat hoī p se in secūdo mō
p se. z sūt ex pncipijs ei⁹ eētialibz. z sic de hoīe in qzruz
rībilis est scia. sz ridere puenit hoī p accīs. z p^r sibi non
adesse. nec vt sic de hoīe ē scia. cū ridere ei pueniat fm sin-
gularia. Et istā dīa plene ponit Aresto. in secūdo de aīa
de obiecto vltis. cū dī. q vībile esse p se puenit colorī. z
tū nō videt sine lumine. qsi diceret. passio est ei eētialis
sed actus puenit ei p extrinsecū lumē. sic ridere conuenit
homini p extrinsecū ammiratōem qūis rībile sit ei coel-
sentiale. Simile est in pposito de corruptibili. qz esse cor-
ruptibile conuenit p se in secūdo vel quarto modo en-
ti naturalī habēti materiā pūctā pūatōi. qz psequit na-
turaliter tale ens grā pncipioz essentialiū. qz gratia talis
materie que est intrinseca pars rei. Sed corrupti actuali-
ter puenit tali enti gratia glitātū. quaz pportio pseruat
ab actuali corruptōe et dīproportio facit actualē corrup-
tione. planū autē est q qualitates sint extrinsece rebz na-
turalibz. z p pīs actualis corruptio cuius ille qualitates
sunt principia

Ar. Aresto. dī pmo posterior. q definitiones sunt
incorruptibiles. z tales definitōes sunt essen-
tie rerū physicaliū. qz. Odm q definitio vel essen-
tia rei naturalis que hz materiā pūctā pūatōi capitur
dupl^r. vno mō vt hz ordine ad definitū. z sic manifestū
est q definitio est incorruptibilis. qz illa habitudo est p-

petua. Alio mō accipitur definitio fm se. z sic talis defini-
tio cū sit eadem cum definito est corruptibilis. Est tamē
verū q posita mūdī ppetuitate z generatōe rerū natura-
liū spēs essent p accīs ppetue ppter successione pūuam
singulariū in quibz spēs pseruarentur. sed tū p se essent
corruptibiles. ppter essentialē pncipiū corruptibilitatē
eis pūctum. Qd pz exemplariter. definitio em asini est ēē
ppositum ex aīa rudibili z corpore rudibili. nullo autem
supposito asini existente quis diceret illam pponem ēē nī
si forsan apud intellectū. sed vt sic nō est essentia rei natu-
ralis. Et ideo dī Aresto. in p dīcamētis. q accīa z secū-
de substantie sunt in pīs substantijs. ita q destructis oīs
bus pīs substantijs impossibile est aliquod alioz rema-
nere. I accidentiū z secūdarū substantiariū. secūde ergo sub-
stantie que sunt essentie rerū naturalū sunt veraciter cor-
ruptibiles. in his q hnt materiā pūctā pūatōi

Ar. De infinitis nō est scientia. sed entia naturalia
sunt infinita. ergo de eis nō erit scia. Odm
q entia naturalia capiūtur dupl^r. vno mō qrum ad in-
diuidua. id est singulariter. z sic sunt infinita tam quo ad
nos qz quo ad naturā. z sic de ipsis nō est scientia. prefer-
tū ppter tres causas. Prima. qz sic sunt infinita. sed de
infinitis nō est scientia. Secūda. qz non habent passiones
demonstrabiles de eis p pncipia necessaria. Tercia. quia
tales res p se actualiter corripuntur. sed de eo qd actuali-
ter corripunt nō est scientia. Alio mō capiūtur entia na-
turalia quo ad spēs. i. vltē. z sic sunt infinita nō quidem
quo ad naturā. sed quo ad nos. qz nos nō cognoscimus
determinatū numerū spēs rerū naturalū. z de tali infi-
nito bene est scientia. Et qn dī. si spēs rerū naturalū
sunt infinite quo ad nos. qz nos nō habemus scitā de eis
Odm q spēs rerū naturalū capiūtur dupl^r. vno modo
in pēali z diuisum fm singulas passiones eis puenientes
et sic in pbia naturalī de oīs nō habet scia. Alio mō capi-
untur fm q aliqua pūnis passio repitur in oīmibz. scilz
esse mobile. z fm q cōponūtur ex materia z forma. z sic
de eis est scientia istius libri. Et sicut dī. in libro
de aīalibz tractat spēaliter z particulariter de spēs aīali-
um. Odm q ibi nō tractat de oīmibz spēs oīmū aīali-
um. sz de quibz dā naturis aīalium. ex quibz possum⁹ tū
aliqua lītē cognitōem alioz accipere.

Ar. Aresto. dī in pphēmiō de aīa. q rō aīalis fm
vnūquodqz aīal sit altera z altera. q de eis nō
habet scia pūnis qualis tradit in libro physicoz. Oī-
cendū q aīal z sūt vūquodqz genus p capi dupl^r.
vno mō fm intentōem generis secūdā. aut etiā fm pūā
intentōem. fm q pūā intentio. z sic physicus non hz des-
terminare de genere. nec etiā assignare eius passiones. qz
tales sunt logicales. Alio mō capitur aīal fm q inuenit
in spēs. z sic de aīali est physica scia. qz fm q inuenit in spe-
ciebz dīcūt de ipso pūnis z reales passiones. sicut ēē
sensibile. Et p hoc dī ad argumentū. q licet rō aīalis sit
altera z altera in singulis spēs. p tū vna pūnis passio
de illo genere dīcētā realis. Nec oportet ponere ydes
as ad saluandū scitā de rebz naturalibz. sicut dī Plato
qui ppter duplicē rōnem posuit ydeas. Prima ad saluan-
dum generatōem rerū naturalū. qz generatio rei semp
fit ex aliquo simili. ergo fm Platonem necesse est ponere
ydeam. que habet similitudinē ad rem genitā. Sed hoc
non oportet qz sufficit similitudinē naturalem esse in par-
ticulari agente. sicut sufficit q pater generas sit similis filio

Liber

Primus

lio gentio. et etiam in causis vniuersalibus est similitudo ydealis ad effectus particulares. sed nō naturalis. Nō tamen tales ydee in vniuersalibus causis p se subsistunt extra intellectū. sicut dicit Plato. Secūda causa est fm Platonem ad saluandū scientiam de reb. quia res sunt partiales. de particularibus aut fm q hmoi non est scientia. Sed hoc iterū nō oportet. qz qnis de singularibus inqritus sunt singularia non sit scientia. tamen de ipsis est scientia fm aliquod comune repertum in ipsis. Et quādo qritur. vtrū sufficiat dicere q de reb naturalibus sit scientia fm q sunt in suis causis. Odm q non ppter triplicem rationem. Prima. res sciunt fm q sunt in actu et non fm q sunt in potentia. sunt autē res in causis suis solū in potentia. Prima pars patet. quia res scibiles necessario hz mouere intellectū. sed qd est ens in potentia non potest mouere intellectū. ergo etc. Secūda rō. qz tunc solum res sciuntur fm quid. qz scire fm quid est scire in potentia. vt inquit doctor pmo posterioz. sed res habent in suis causis solum esse in potentia. Tercia rō. qz scientia ppter dicta est per definitiōem demonstrantem passionem inesse subiecto sed res fm q sunt in suis causis nō habent definitiōem. qz definitiō dē essentia rei actualē. qz res nō sūt scibiles.

Ar. Physica et logica simul determināt de interioribus pmissis. qz nō erunt scie distingere. Teneat pna qz scientie secantur sicut res. Odm q determinat similitudinem de primis intentionibus. tū in ordine ad diuersa principia et diuersas passiones. qz logicus considerat illas in ordine ad passiones intentionales. et ideo determinat de reb pceptis vt pcepte sunt. sed phisic⁹ in ordine ad passiones reales. et ex illis passionibus sumit distinctiōem formalis rōnis plderandi inter phisicū et logicū quo ad nos sed quo ad naturā rei habent pme intentiones distinctiōes ex suis ppijs pncipijs nobis ignotis. Vel potest dici q nō omnes res pcepta est formaliter pma intentio. sed solum fm q habet ordinem ad secūdam. et sic potest negari q phisicus tractet de pmissis intentionibus formaliter. licet pssit dēret res ppositas.

Querit. Vtrū de reb phisicalibus sit vna scientia. Odm q sic. qz scientia capit vnitatem a subiecto accepto fm vna formale rōnem plderandū. sed omnes res phisicales pueniunt in vno subiecto cōi fm vna formale rōnem plderandū. vt patebit infra. qz etc. Maior pbat dupl. p. qz ab eodē ē vnitatis rei et entitatis rei. cū ens et vniū puerant. s. a formali rōne cōsiderādū est entitas et spēs scientie. qz vnitatis. Sicut em in omibz rebz spēs siue vnitatis specifica sumit a forma. sic in scientijs species sumit a formali rōne plderandi. Secūdo. pbat ex cōsideratiōe sciāz. qz plderando sciās nos inuenim⁹ q in vna scientia multa plderant materialiter. sicut p in phisica que plderat corpora superiora incorruptibilia. et inferiora corruptibilia fm ordinem ad aliquā formale rōnem plderādū que est mobilitas. Et est simile exemplū extra ppositum de musica. que plderat cantū hominū auium et instrumentoz musicalū fm rōnem armonie. Et qz vterius querit. vnde sumit formalis rō plderandi. Odm q formalis rō plderandi p ex aliquo sumi dupl. ceter. vno mō simplr et a pō. et sic sumit ex pncipijs. qz pncipia pparant ad genus scibile. sicut forma ad materiam et lūm ad colores. Alio sumit quo ad nos. et sic sumit a passionibus. qz nos cognoscim⁹ q alia et alia est formalis rō plderandi in subiecto. ex quo refertur ad aliam et aliaz

passionem. Et rō istoz est. qz ex pncipijs et passionibus variatur demonstratio que generat sciām. Exempli gratia homo fm diuersas passiones et diuersa pncipia hz aliam formalem rōnem plderandū. qz in phisica homo refertur ad passionē que est mobile. In ethica aut ad passionē q est felicitabile. In medicina in ordine ad sanabile. et fm has passiones hz alia et alia pncipia. qz pncipia eius fm q mobilis sunt materia et forma. et fm q felicitabilis est literum arbitriū. fm q sanabilis qttuor pme qualitates ad inuicem pportionate.

Notandum. Formalis rō plderandū di significat relatiōem fm dicitū subiecti ad pncipia et passiones. qz formalis rō plderandi fm illā diuersificat. Et hoc p ex duobz. p. pmo ex pmi dicto. qz dicitur pmi qz formalis rō cōsiderandi habeat se ad subiectū scientie. sicut dicitur ad genus logicū. qz sicut p dicitur pstituitur spēs et ptrahitur genus ad spēm. ita p formalem rōnem plderandi pstituitur subiectū scientie. et cōtrahitur ad aliquā spēm scientie. Et sicut dicitur nō distinguitur realiter a genere. ita nec formalis rō cōsiderandi a subiecto. Secūdo. qz plerūqz idem est nomen passionis et formalis rōnis plderandi. ergo hoc nōmē. sicut p importare passiones. ita ordinē ad pncipia et passiones. Et quo p. qz nō est ppletio realis h subiectū et formalis rō plderandi vniant ad inuicē. cū ppletio realis et ppta sit illarū rerū que habēt diuersitatem realem ad inuicē. vt homo et albi.

Ar. Si formalis rō plderandi dicat relatiōem rōnis. tūc phisica erit scia rōnis. Probat pna. qz spēs scie sumit a formali rōne. s. qz dicitur scientie sit aliqd rōnis. qz etiā scia erit aliqd rōnis. Odm dupl. pmo qz formalis rō plderandi dicit relatiōem rōnis. nō qz est secūda intentio vel aliqd factū p rōnem. sed qz est relatiō fm dicit nō distincta realiter ptra id qd refertur p talē rōnem et ideo nō oportet sciām dicit rōnis. cuius formalis rō est relatiō fm dicit. Secūdo ddm q subiectū p refertur p relatiōem dupl. vno mō sic q talis relatiō sit passio ipsius subiecti. sic in logica sit relatiō ipsius subiecti ad relatiōes rationis. qz. quia secūda intentiones que sunt passiones considerantur in logica sunt relationes rōnis. et sic verum est q quādo in subiectum refertur ad relationes rationis. qz tūc sit scientia rōnis. qz tūc etiā pncipia sunt aliquid rationis. Alio modo refertur subiectū ad relatiōem rōnis sicut ad formalem rōnem considerandū. et ex hoc non sit scientia rōnis. Cuius rō est. qz tunc pncipia manent realia. sicut p in libro phisicorū. qui est de pncipijs transmutationis q sunt realia. scz materia forma et pūatio. Et qz vbiqz est relatiō rōnis in ordine ad passionem reales est scia realis. et vbiqz est relatiō rōnis ad passionē rationis est scientia rationis.

Ar. Vtrū naturalis phia sit vna scia. Odm qz capiendo phiam naturālē p tota scia phisicali. que pmet octo libros. tūc est vna genere. et vnitare subordinationis. vel etiā est vna p modū vnitatis potestatiue. sed capiendo eā p scia libri phisicorū tūc est vna spēs. Primū p. qz pueniūt in vno genere qd est ens mobile. Secūdo p. qz talis est subordinatio sciāz. qualis est subordinatione pncipioz. sed pncipia alioz libroz sequentiū subordinantur pncipijs scientie phisicorū. ergo etiā scientie erūt subordinate. Exempli gratia. pncipia entis mobilis ad vbi subordinantur pncipijs entis mobilis in cōi. cū

omnis scientia de genere subordinet sibi scientiam de specie. Quod autem sit una potestatiue pars. quia illa dicuntur puenire potestatiue que vniuntur in vna radice. sicut omnes potentie anime conueniunt potestatiue in anima ipsa. sed omnes libri philosophales conueniunt in vna radice. scilicet in principijs libri philosophorum. ergo etc. Sed quod non sit vnus habitus in specie patet. quia scientia cuiuslibet libri partialis est vnus habitus apud intellectum. et sic est vna species. vt liber philosophorum. et sic de alijs propter vnitatem vnus formalis rationis

Notandum. Octo sunt libri philosophie naturalis secundum quod ens dicitur naturale. eo quod habet in se principium motus. scilicet liber philosophorum de celo et mundo. de generatione et corruptione. de meteoris. de mineralibus. de anima. de animalibus. de vegetabilibus et plantis. Et paruorum naturalium. Quod autem sint octo et non plures patet per sufficientiam. quia philosophia naturalis est de ente mobili in communi. vel ergo de ente mobili secundum se et in contrarium. et sic est liber philosophorum. qui determinat de passionibus entis mobilis secundum quod huiusmodi. Aut est de ente mobili in contrarium. et hoc dupliciter. quia vel contrahitur ad vbi. vel ad formam. Si primum. sic est liber de celo et mundo. in quo determinatur de corporibus secundum quod moventur ad loca. Si secundum id est. si est de ente mobili contrahitur ad formam. hoc est dupliciter. quia vel ad formam simplicis elementis. et sic est liber de generatione. in quo determinatur de moribus ad formam absolute. et etiam de generatione elementorum. et hoc in secundo libro. Aut contrahitur ad formam mixti. et hoc est dupliciter. quia vel ad formam mixti imperfecti et sic est liber meteororum. in quo agitur de impressionibus ignis et humidis. Impressiones autem ignis sunt substantia. liber ignis. humide sunt substantia. aqua. sunt tamen mixta imperfecta. quia in eis est mixtio qualitatuum. quibus non substantia. sicut in perfectis mixtis. Vel ens mobile contrahitur ad formam mixti perfecti. et hoc iterum est dupliciter. quia aut talia sunt animata vel inanimata. Si inanimata. sic est liber de mineralibus. quia mineralia sunt mixta perfecta ex quattuor elementis. Qui liber quibus non sit translatum sicut ceteri libri Aristoteles. tamen aliquid ponitur de eis in fine tertijs libri meteororum. Et quia talis liber non est translatum. ideo quidam non numerant eum inter libros philosophie naturalis. nihilominus tamen ponitur octo libros. quia distinguitur ab inuicem libris de animalibus et vegetabilibus et plantis. Sed melius dicitur quod etiam iste liber contineatur inter libros philosophie naturalis. quia isti libri numerantur secundum essentialem contractionem entis mobilis. cum ergo liber de mineralibus speciale faciat contractionem in ente mobili. ideo etiam est reliquis communis. Etiam translatio libri habet se per accidentem ad librum si enim nullus istorum librorum esset translatum adhuc maneret essentialis distinctio ipsorum. Si vero sint animata. hoc est dupliciter. quia vel in tali libro determinatur de principio animarum. quod est anima. et sic est liber de anima. Aut de ipsis animis. et hoc est dupliciter. quia vel determinatur de ipsis animis in speciali. et sic est liber de vegetabilibus et plantis. Item ad animata anima vegetatiua. et liber de animalibus quantum ad animata anima sensitua. Aut in generali. et sic est liber paruorum naturalium. in quo determinatur de anima secundum quod habet ordinem ad corpus. Et isti libri sunt in quadrupli et differentia. quia aut pertinet ad gradum vegetatiuum. et sic isti libri de morte et vita. que omnibus viventibus conueniunt ad quem reducitur liber de inspiratione et respiratione que sunt principia vite in quibusdam viventibus. Et de iuuen-

tute et senectute que sunt statum vite. de longitudine et breuitate vite. et de nutrimento et nutribili. Vel spectant ad gradum sensitiuum. et hoc dupliciter. quia vel ad sensus exteriores. et sic est de sensu et sensato. in quo determinatur de organis et obiectis sensuum. aut ad sensus interiores. et sic sunt de memoria et reminiscencia. de somno et vigilia. et de diuinatione. Aut pertinet ad gradum motus secundum locum. et sic est liber de causa motus animalium. et motu cordis. Vel spectant ad gradum intellectiui. et sic est tractatus de intellectu et intelligibili

Item. Scientia est habitus conclusionis. sed in libro philosophorum sunt multe conclusiones. ergo non erit vna scientia. Dicendum quod quecumque diuerse conclusiones non faciunt diuersas scientias. sed diuerse conclusiones secundum diuersas formales rationes considerandi accepte faciunt diuersas scientias. Et licet in libro philosophorum sint multe conclusiones. tamen omnes considerantur sub vna formali ratione considerandi. Etiam in vnaquaque scientia est vna principalis conclusio ad quam alie reducuntur. Et illa est in libro philosophorum quod omne ens mobile est mobile

Queritur. Vtrum naturalis philosophia sit specialis vel generalis scientia. Dicendum quod est specialis. Probat. quia illa est scientia specialis que habet specialia principia. et proprias passiones. sic est de scientia physica. ergo etc. Maior probatur. quia ex specialibus principijs et passionibus proprijs surgunt demonstrationes speciales. Minor patet quia aliter definitur physicus quam mathematicus et metaphysicus. quia physicus definitur per materiam sensibilem. quod nulli aliorum conuenit. sed talis definitio est principium demonstrationis in physica vel naturali philosophia

Item. Physica est scientia generalis. ergo etc. Probat. quia physicus determinat de ente mobili. sed omne ens est mobile. igitur etc. Minor patet. quia omne ens est naturale habens in se naturam per quam est mobile. Dicendum quod tripliciter dicitur aliqua scientia generalis. vno modo predicatione. sic quod de omnibus alijs scientijs predicetur. et sic nulla est scientia generalis Alio modo dicitur scientia generalis ex parte modi procedendi. quia tradit communem modum sciendi. et sic logica precipue que traditur in libro posteriorum est generalis. quia docet modum generalem qualiter omnis scientia habetur per viam demonstrationis. Tercio modo dicitur scientia generalis ex parte considerandi. quia scilicet considerat generaliter de ente. et sic metaphysica est generalis. quia est de ente in quantum ens. Sed scientia physica nullo istorum modorum est generalis. quia licet sit de ente mobili in communi. non tamen omnia entia sunt mobilia nec naturalia secundum quod natura est principium motus

Arguitur. Omne ens habet ordinem ad motum. ergo etc. Dicendum quod res a materia separate habentes ordinem ad motum capiuntur dupliciter. vno modo secundum naturas talium rerum et sic non consideratur a physico sed a metaphysico. Alio modo capiuntur secundum quod sunt principia motus. et sic de eis considerat physicus. Vel potest dici. posito quod omne ens esset mobile. adhuc ista scientia non esset generalis propter specialem formalem rationem considerandi. que notatur in hoc quod mobile additur enti et contrahitur ens.

Liber

Primus

Et qñ dñ. nō est aliqua scia sp̄ialis de ente rōnis in cōi
ñ nec de ente mobili in cōi qñ dñm qñ nō ē sile. qñ ens rōis
in cōi nō hz passiones de ipo demonstrabiles p̄ principia
sed ens mobile in cōi hz hñmōi passiones. ergo. zc.

Mr. Quod sit subiectū libri phisicorū. ¶ Dñm fm
doctore sc̄m qñ ens mobile simplr. qñ pbat au
toritatibz z rōnibz. Autoritatibz p̄mo Aresto. vi. meta
phisice. vbi dñ. Phisica theozica qdā est. i. scia specularia
sed theozica ē circa tale ens qd p̄t moueri. i. circa ens mo
bile. Et. xi. metaphi. dñ naturalis speculari entia nō inqñ
tū entia magis aut inquantū motu p̄cipiāt. Et paucis
interpositis dñ naturalis accñtia z p̄cipia speculari en
tia nō inqñtū entia. Rōnibz sic. p̄ma qñ hoc dñ pōni p̄ sub
iecto qd ingredit definitionē passionis p̄cipaliter in scia
cōsiderate. sed ens in potētia qd est mobile pōni in defi
nitōe motus. qñ est p̄cipalis passio p̄siderata in scia ista.
g. zc. Et qñ ens in potētia ibi capiat p̄ subiecto mot⁹. p̄
ex sc̄da definitōe motus in qñ explicite pōni qd implicite
dñ in p̄ma definitōe. s. qñ sit entis mobilis. Sc̄da qñ illud
est subiectū scie de qñ passio p̄cipalis in scia p̄siderata ve
rificat. s. capiendo mobile cōiter qñ mō etiā de ipo tractat
in phia naturali puenit enti nō inqñtū ens. sed enti mo
bili. g. ens mobile est subiectū. Tercio. qñ illud est subiec
tū alicui⁹ scie qd p̄ p̄siderat in illa scia nō trāscendēs me
chas. ad qd oia alia p̄siderata hñt ordinē z attributōes. s.
scie de ente mobili. g. zc. Quāto p̄z ex rōe subiecti. subie
ctū ē ē circa qd versat interio autoris. Vñoz p̄z. qñ oia
tradita in octo libris phisicorū hñt ordinem ad ipm ens
mobile. qñ vel sunt p̄cipia entis mobilis. aut sunt passio
nes entis mobilis. vel pres. aut s̄z mouētia. De p̄cipijs
entis mobilis habet in primo z sc̄do. de passiōibz in tercio
et q̄rto. z de p̄tibz habet in q̄nto z sexto. de mouētibz in
septimo z octauo. Sed qñ corpus mobile nō possit ēē
subiectū libri phisicorū sic ondit doctor. qñ nulla scia pbat
sui subiectū. s. mobile ēē corp⁹. pbat in isto libro. i. g. Ex
illis vltierus sic arguit. qñ subiectū alicui⁹ scie dñ ēē noto
rie p̄suppositū in tali scia. sed corpus mobile nō est hñmōi. g.
Vñoz. pbat. qñ antiq⁹ z p̄cipue Democrit⁹ dicebat in
diuisibilia esse mobilia. sed manifestus est qñ diuisibilia
nō s̄z corpa. z tñ sunt entia. iō mobilitas de ente est nota
et nō de corpe. Et sc̄to phisicorū. pbat Arest⁹. oīne cor
pus esse mobile. z qdammo demonstrat corpus mobile ēē
Sc̄do p̄z idē. qñ illd dñ affigri subiectū alicui⁹ scie. qd nō
excedit a passione p̄cipaliter in scia cōsiderata. sed cor
pus excedit a mobilitate. qñ etiā accñtia separata a subiec
tis s̄z p̄prie mobilia. sicut clare patz in sacramēto altaris.
vbi qñtitas mouet cū sp̄ibz sacramentalibz. Tercio mare
ria est p̄ se mobilis motu generatōis. sed materia non est
corpus. g. nō p̄t adeq̄tū subiectū cōsideratōis naturalis
(qñ est p̄cipali⁹ de mobilitate tanq̄ de passione) ēē cor
pus mobile. Et iō p̄ h̄s statim in p̄ncipio de celo qñ sequi
tur ad istū incipit p̄bus a notificatōe corporis

Mr. Ens mobile nō est subiectū. pbat. qñ est p̄
mo p̄sideratū. sed subiectū dñ esse vltimo p̄side
ratū cū habeat rōem termini. ¶ Dñm qñ subiectū alicui
tus scie caput dupl. vno mō fm se z absolute. z fm cōfu
sam cognitōem. z sic est primo notū. et h̄z sic sicut p̄ncipiū
cōsideratōis. qñ cōfusa cognitio est p̄or in nobis. Alio mō
capit subiectū fm eius pres z fm determinatā cognitio
nē. z sic est terminus cōsideratōis. qñ cognitio subiecti in
scia acq̄ritur ex eius partibz p̄ncipijs et passionibus in

scia cōsideratis. Sunt at̄ triplices ptes. s. subiectiue
de quibz predicat totū in recto. vt homo est aial. Alie sunt
pres potestatiue. de quibz etiā p̄dicatur totū in recto. s.
accipiant concretive. vt risibile est hō. Alie sunt integra
les de quibz totū p̄prie nō p̄dicat. z hoc est verū de p̄tibz
integralibz eēntialibz. sicut s̄z materia z forma. siue de p̄
tibz integralibz q̄ritatiuis. sicut sunt manus caput z ce
tere pres aialis. Et oēs iste pres inueniunt in ente mobi
li. qñ oia h̄c p̄siderata hñt ordinē ad ens mobile

Mr. Idē nō est subiectū totius z p̄tis. sed ens mobi
le est subiectū totius phie naturalis. g. nō est sub
iectū scie istius libri. ¶ Dñm qñ idē eodē mō acceptū nō ē
subiectū tot⁹ z p̄tis. s. alio z alio mō acceptū. Ens enim
mobile accipit dupl. vno fm se tñ. z sic est subiectū libri
phisicorū. qñ ibi determinat de passiōibz entis mobilis fm qñ
hñmōi. Alio accipit ens mobile s̄z fm se z suas pres. et sic
est subiectū totius phie naturalis. qñ de p̄tibz entis mobi
lis determinat in alijs septem libris phisicis.

Mr. Videt qñ corp⁹ mobile sit h̄c subiectum. g. nō
ens mobile. Ans. pbat. qñ p̄ma determinatio
dñ addi p̄mo determinabili. s. mobile est. p̄ma definit
natio corporis. g. dñ addi corpi z nō enti. ¶ Dñz qñ duplex
est determinatio. qdā est p̄uertibilis cū determinabili. vt ri
sibile respectu hoīs. z talis dñ addi suo p̄prio z primo de
terminabili. qñ als nō esset cōuertibilis. Alia est nō p̄uer
tibilis. vt risibile respectu aialis. z talis determinatio non
sp̄ addit. p̄mo determinabili. et sic est h̄c. quia mobile
non cōuertit cum ente. eo qñ multa sunt entia immobilia.
¶ Vel p̄t dici qñ mobile capitur dupl. vno modo pro for
mali ratione cōsiderandi. z sic non est p̄pria determina
tio subiecti. sed potius differentia. vel sup̄plens locū diff
ferentie. Alio modo accipitur loco passionis. z sic accipit
tur dupl. vno modo p̄prie z limitate. z sic cōuenit so
lum habentibz quantitatē. sicut sexto hñt dicit Aresto.
et sic est p̄pria determinatio corporis. Alio mō capitur
cōmuniter fm qñ etiā cōuenit alijs rebz. z sic plures vñt
Aresto. hoc noie mobile. qñ dñ qñ obiecta mouent poten
tias. z sic mobile non est p̄pria determinatio corporis. sed
entis. qñ entia nō corpora mouentur. potētie em nō sunt
corpora. z tamen mouentur ab obiectis

Arguitur. Contra rationē doctoris sancti
Arestoteles sexto phisicorū. pro
bat mobilitatem inesse subiecto. ergo non probat subie
ctum esse. ¶ Dicendum qñ quibz Arestoteles p̄ncipali
ter probet mobilitatem inesse corpori. ex illa tamen pro
batione etiam consequenter probatur subiectum esse. et
hoc ideo. quia formalis z specifica ratio subiecti sumit ex
formali ratione cōsiderandi. Et simile esset si aliquis p
baret rudibile de asino. z rudibile ponere p̄ differentia
ipsius asini. ille etiā p̄baret asinū esse. quia esse asini est ex
sua differentia. sicut etiā esse cuiuslibet speciei

Arguitur. Hoc est subiectū in aliqua
scientia cuius p̄ncipia in ta
iū scientia inquiruntur. sed p̄ncipia corporis mobilis in
quiruntur in hac scientia. que sunt materia et forma.
¶ Dicendum qñ non oportet hoc esse subiectum attri
butionis alicuius scientie cuius p̄ncipia in tali scientia in
uestigant. sed tene sequitur qñ sit p̄ncipaliter cōsideratum z
sub subiecto contentū. sicut p̄z in libris metaphisice. in q̄
bus Aresto. inq̄rit de p̄ncipijs substantie et tñ substantia

Liber

Primus

Incipit liber primus Aresto. stragerite filij
Hichomaci de auditu phisico. in q̄ determinat
de pncipijs subiecti qd̄ est ens mobile in cōi.

Boniā quidez

intelligere z scire ptingit cir
ca oēs scias. q̄z s̄ pncipia.
causē aut elemēta. ex horz
cognitione. Tūc em̄ cogno

scere arbitramur vnūquodqz. cū causas pmas
et pncipia pma cognoscimus vsqz ad elemēta.

Manifestū qdem q̄t z q̄ sunt circa pncipia scie
que de natura est pus determinare tentandū.

Iste est liber phicor. Ar̄. q̄ etiaz d̄ de phisico sue de
naturali auditu. q̄ pma sui diuisione diuidit in phemiū et
tractatū. q̄ incipit ibi. Necessē aut̄ Et sub diuisione tracta
tus in octo libros ptiales. in q̄z pmo determinat de pnci
pijs p̄stitutiōis z trāsmutatiōis rez naturalū. pncipia at̄
trāsmutatiōis s̄ materia forma z p̄uatio. sed pncipia cō
stitutiōis s̄ materia z forma. In secōdo libro determinat
de pncipijs scie naturalis. de q̄rtuor causis. q̄bz effect⁹ na
turales oriūnt̄ ip̄is rebz naturalibz in eis. In 3o determinat
de passionibz entis mobilis intrinsecis. s̄ motu z infinito
q̄ q̄a p̄uertunt cū ente mobili s̄m q̄ h̄mōi. iō dicunt̄ intrin
sece. In q̄rto de passionibz extrinsecis entis mobilis. s̄ de lo
co vacuo z tpe. In q̄nto de diuisione entis mobilis in p̄tes
subiectiūtas z de vnitare z diueritate motuū. In sexto des
terminat de diuisione motus in p̄tes q̄ritatiūas In septi
mo oriūnt̄ q̄ deueniendū est ad vnū p̄mū motuē In octa
uo oriūnt̄ q̄s sit p̄mus mot⁹ z p̄mū motuē z de p̄prietatibz
eozundē. Et q̄ p̄z q̄ sp̄ duo libri h̄nt ad inuicē p̄uatio
nē. q̄z duo p̄mi determinat de pncipijs. t̄erz q̄ q̄rtus de
passionibz. q̄ntus z sext⁹ de diuisione mot⁹. septim⁹ z octa
uus de motoribz z mobilibz. S̄ in phemio huic libro p̄
m̄so phs oriūnt̄ ordinē p̄cedēdi in scia naturali. Et duo
facit. q̄z p̄o oriūnt̄ q̄ opz incipit a p̄sideratiōe pncipiorz. Se
cūdo q̄ inter pncipia opz incipit a pncipijs vltioribz. ibi.
Innata at̄. Circa p̄mū intrēdit talē cōclusionē. In phia na
turali p̄cedendū ē ex pncipijs causis z elemētis ad p̄nci
piata cāta z elemētata. Et pbat eā sic. q̄ in oī scia cui⁹ s̄
pncipia aut cāe aut elemēta ptingit scire z intelligere ex
horz cognitōe. sed in phia naturali sunt pncipia cāe et ele
mēta. q̄ ptingit scire z intelligere ex horz cognitōe. **Q**uā
iorē pbat ex cōi hōim op̄inōe existimatiōe z fama. q̄z tūc
vnūquodqz arbitramur cognoscere cū cognoscimus pmas
causas z p̄ma pncipia vsqz ad elemēta

Que sit rō ordis ist⁹ libri phicor. ad alios li
bros subsequētes. in q̄bz agit de sp̄bz mobilibz
In d̄m q̄ rō hui⁹ sumit̄ ex phemio ist⁹ libri in q̄ d̄z q̄
in phia naturali sit p̄cedendū a cōioribz ad min⁹ cōia. sed
ens mobile simplr de q̄ tractat̄ in isto li⁹ est cōmuniū q̄
ens mobile sp̄alit̄ tractat̄ de q̄ agit̄ in libris sequētibz pu
ta in libro de celo. in q̄ agit̄ de mobili tractat̄ ad motu
localē q̄ est sp̄s mot⁹. S̄ in libro de ḡnatiōe agit̄ de mo
tu ad formā z de p̄mis mobilibz. s̄ elemētis q̄ru ad trāsmu
tationē eoz in cōi Quāru p̄o ad sp̄ales trāsmutatio

nes in libro meteoror. de mineralibz vero mixtis in aīa
tis in li⁹ de mineralibz. de aīatis p̄o in li⁹ de aīa et p̄uatiō

Ar̄. Prohemiu cōiter solet tria facere. s̄. (ad ip̄m
reddere auditores tenuolos attentos z dociles. s̄ h̄ nō sit h̄. **D**ōm q̄ q̄ntis illa non fiat h̄ explicite t̄m
implicite. In h̄ em̄ reddūt auditores dociles q̄ oriūnt̄ or
dinē p̄cedēdi in scia. q̄ em̄ p̄ ordinē dicūt̄ facilliter ad d̄ici
p̄nt̄. Reddūt etiā tenuoli p̄ h̄ q̄d d̄z de natura eē desmi
nandū. q̄z multū vtile ē scire naturas rez z p̄prietates ea
rundē. Etia reddunt̄ attenti p̄ hoc q̄d d̄z tentandūz in q̄
tangitur difficultas istius scientie

Utr̄ ordo terminor p̄me p̄clusionis possit salu
uari absqz vicio nugatiōis **D**ōm q̄ sic. q̄z iste d̄cōes acci
piunt̄ duplt. vno q̄ntū ad id cui nomē imponit̄. et sic h̄nt
se sicut sup̄ius z inferi⁹. q̄z p̄mū ē gen⁹ cāe cū sit aliq̄d p̄n
cipiū qd̄ nō est cā. sicut termin⁹ a q̄ in motu. addit em̄ cā
sup̄ p̄mū influxū. d̄cū est aliq̄ cā q̄ nō ē elemētū sicut cā effi
cients. **A**lio accipit̄ quātū ad id a q̄ nomē imponit̄. z sic
h̄nt diuersitatē adinuicē. q̄z tūc s̄m expōem doctoris scri
p̄mū fecit cām efficiētē t̄m. s̄ cā fecit cām finālē z formālē
elemētū at̄ fecit cām materialē. **R**ō ē. q̄z h̄ nomē p̄mū im
ponit̄ a q̄dā ordie. p̄cedēdi in aliez. talit̄ ordo p̄uenit
magis efficiētē. q̄ efficiēs ē p̄mū vñ mor⁹. **L**ā iponit̄ a cāns
do. d̄z em̄ cā a q̄ res depēdet. res at̄ duplt̄ ab aliq̄ depēdet
sc̄z in fieri. z sic depēdet a cā finālē z in facto eē q̄ mō depē
det a forma. quia nulla res fieret ab efficiente nisi mouet̄
res efficiēs a fine. eē at̄ rei sumit̄ a forma. Et sic in p̄o p̄p̄e
p̄ cām intelligit̄ due cāe. s̄ finālē z formālē. p̄ p̄mū intelligit̄
cā efficiēs. p̄ elemētū at̄ intelligit̄ cā materialē. Et h̄ vlti⁹
p̄z ex tribz. q̄z sicut elemētū ē vlti⁹ in resolūtōe. ita mares
riā ē vlti⁹ in cognitōe. q̄z p̄ p̄mū p̄ formā. Etia elemētū ē
p̄mū materialē mixtorz. **T**er⁹ p̄z ex noīe. q̄z elemētū d̄z q̄
ylamentū. z p̄le ē materia p̄ma. z sic p̄uenit̄ fecit cā ma
terialē elemētū **S**z **C**ōmētaror alit̄ exponit̄ illos t̄mi
nos. q̄z p̄ p̄mū intelligit̄ cām efficiētē. z p̄ h̄ nō cā intelli
git̄ finālē t̄m p̄p̄e vñā regulā topicā. q̄ analogū p̄ se possit
tū itabit̄. p̄ fecit famosior. s̄ in 2o hui⁹ d̄z q̄ finis ē cā p̄n
cipalior. Per elemētū intelligit̄ cām formālē z materialē
et h̄ sumit̄ ex q̄nto meta. vbi definit̄ elemētū. Elemētū ē ex
q̄ sit aliq̄d p̄o in ext̄e iduisibilis sp̄e in aliā sp̄em. q̄ q̄dē de
finitio s̄m em̄ etiā cāe forālē p̄uenit̄. S̄ istō incoūueniēt̄
d̄z. q̄z d̄cū elemētū nō p̄uenit̄ forme. q̄z forma nō ē id ex q̄
sit aliq̄d. cū ex dicat̄ circūstantiā cāe materialē. Et q̄n q̄
rit̄. vtz materia p̄ma possit̄ dici elemētū. **D**ōm q̄ elemē
tū caput̄ duplt̄. p̄mo p̄ illo q̄d ē vlti⁹ in resolūtōe. z tūc
materia p̄ma ē elemētū. q̄z p̄ hui⁹ d̄z. Si q̄d corrūpit̄ in
h̄ abibit̄ vltimū. **A**lio caput̄ elemētū p̄ vltio h̄nt̄ sp̄em
sicut. v. meta. definit̄. z sic materia nō est elemētū. q̄z ma
teria capta s̄m suā naturā nō h̄z sp̄em. i. p̄pletū esse specifi
cū. z iō q̄rtuor simplicia corpa dicunt̄ hoc mō elemētū. i.
Notandū q̄ signanter d̄z in l̄ra. q̄z sunt p̄ncipia aut
cāe aut elemēta. q̄z aliq̄ est scia in q̄ nō p̄cedit̄ ex veris p̄n
cipijs. sed ex q̄buldaz circūstantijs. sicut p̄z in rethorica. q̄
ex q̄buldā p̄sualionibz. p̄cedit̄ q̄bz vritur loco p̄ncipiorz.
Et ponit̄ s̄m doc. s̄m illas p̄riculas disunctiue ad des
norandū q̄ q̄dā est scia q̄ p̄ vñā cām p̄cedit̄. sicut mathe
matica. Aliq̄ p̄ tria ḡnā cāz. sicut metaphy. Aliq̄ p̄ q̄rtu
or. sicut phica. Quare at̄ mathematica. p̄ vñā t̄m p̄cedit̄ est
iō. q̄z mathēa. abstrahit̄ a materia sensibili et motu. et q̄
abstrahit̄ ab efficiētē. q̄d est p̄ncipiū motus. z p̄ p̄ns a fine.
p̄pter quē sit mot⁹. Finis em̄ sp̄ est aliq̄d inrentū ab effici
cientē. vñ p̄z q̄ mathematica. solū cōsiderat̄ formālē causam

Ar. Mathematicus considerat formam. Et sic cum for-
ma et finis coincidat. Odm qd quibus forma
et finis quibus materialiter coincidit. tñ in rōne calitatis sp
duat. qz calitas forme accipit in ordine ad materiam quā ac-
tuat. sed calitas finis accipit p ppatōem ad efficiens qd
mouet. Un forma p capi dupl. vno. vt facit materiam
esse in actu. et sic formā considerat mathematicus. Alio. fin
q est pncipiū in intentōe mouētis et terminus in exequu-
tione opis. et sic formā considerat physicus. et ideo mathema-
ticus considerat formā in rōne forme et nō in rōne finis

Ar. Ois scia considerat pncipia. Ois scia considerat
cām efficiētē. pbat pñā. qz pncipia sūt cause ef-
ficientes pñōis. Odm q duplex est cā efficiēs. qdā ē
q efficit cognitōez. et sic pncipia demonstratōis sūt cause efficiē-
tes pñōis. qz faciūt cognitōez pñōis. Alia ē cā efficiēs
q efficit esse naturale rei. et de tali efficiēte loquimur hic. talē
aut cām efficiētē nō considerat mathematicus.

Ar. mathematica est certissima scia circa cognitōez
sui subiecti. qd est eius finis. ergo in mathe. est considerā-
tio finis. Odm q duplex est finis. vn. intrinsic. q est
cognitio subiecti scie. et talis est etiā in mathe. Ali. est fi-
nis extrinsec. et acquisitus p motū. qz pñe de rōne finis ē
mouere agētē et q sit finis actōis agētis. et isto mathe. nō
considerat finē ex q abstrahit a motu et agēte siue efficiēte

Ar. Quare metaphysicus pcedit per tres cās tñ
materia. et q nō considerat cām materialē sed qz subiectus
metaph. est ens inqñtū ens. Illa q pcurrit ad eē inqñtū
hmoi hz metaph. considerat. Et at cā forma. qz forma ē q
dat eē. Itē eē pcedit ab efficiēte. qz cā efficiēs facit eē. et oē
agens agit esse ppter finē. et q metaph. considerat esse pñi-
derat cām formalem efficiētē et finalem.

Ar. Metaphysicus considerat ens inqñtū ens. s. ma-
teria ē ens. q materia considerat ab eo. Odm
q materia considerat dupl. vno. in rōne materie. et sic con-
ditio ei. est q sit subiectū trāsmutatōis et mor. et sic me-
taph. nō considerat materiā. Alio. inqñtū est pñ entis. et
sic metaph. considerat materiā. qz tñ materia nō est pñ en-
tis inqñtū hmoi. als em oīe ens haberet materiā. s. ē pñ
entis naturalis. ideo metaph. solū attribuitue determi-
nat de materia. qz hz attributōem ad ens inqñtū ens.

Ar. Metaphysicus considerat cām efficiētē. qz et mate-
riā. pñā. pbat. qz efficiēs est pncipiū mor. sed
mor. nō est sine materia. Odm q cā efficiēs est duplex.
qdā pñicularis. sicut pñicularia agētia dicunt cause efficiē-
tes q scz agūt ad pductōem vni. spēt tñ. et sic est verū q
considerat talē cāz efficiētē etiāz considerat materiā et motū
Alia est cā efficiēs vñs q sine motu agit. sicut est deus. et
considerans talē cām efficiētē nō hz considerare materiā.

Ar. Quare pñs naturalis seu physicus pcedit p qñ-
tuor cās. Odm q ideo. qz ens mobile ē sub-
iectū phy sic scie. sed mobilitas ē a materia. materia em
mouet ad formā naturaliter. talis aut motus est ab aliq
efficiēte. efficiens aut agit ppter finē. qz necessario proce-
dit p qñtuor cās. et illud magis declarabit in secūdo hui.
Et nō est aliq scientia tñ duas cās considerans. qz si sit
aliq scientia considerat materiā et formā. talis hz considera-
re oēs cās sicut physica. et scia considerat formā et finē hz
considerare efficiētē. Sicut scientia considerat formā et
efficiētē hz etiāz considerat finem. Et ad unūquod q in

phia naturali effectus scitur et demonstrat p qñtuor cau-
sas. pñs vñs pñcipijs causis et elementis in plurali nūero
et pcludit sui ppositū copulatiue ad idē immēdū. Dicit
aut notanter vñs ad elementa fin doctores sanctū. qz tñc
quilibet experit se cognoscere aliquid. cū scit esse cās eius
a pñis vñs ad vltimas. Accopozz qz hic aliter accipia-
mus cās et elementa et pncipia. vt pñentator dicit. s. eos
dem modo. Dicit aut vñs ad elementa. qz id qd est vñs
tñm in cognitōe est materia. qz materia est p formā. for-
ma aut est ab agente ppter finē nisi ipsa sit finis

Ar. Scire et intelligere idē sunt. qz videt q in pñā
pñone rōnis dicte pñitatur nugatio. Odm
fin doctore scitū q referitur ad diuersa. qz intelligere re-
fertur ad definitōes et scire ad demonstratōem. Unde du-
plex est cognitio. scz definitiua et demonstratiua. Ad deno-
tandū qz qz cognitio ē ex causis et elementis dñ scire et
intelligere. qz tā definitio dat p pncipia loquēdo de defi-
nitōe cōtāli et intrinseca qz demonstratio. qz idē est qd et
ppter qd. vt pñ secūdo posterior. Vel aliter dñm. qz in
telligere refert ad pncipia demonstratōis. qz illa pñie in
telligitur p habitū pncipior. qz dñ intellectus et scire refert
ad pñclusionē q pñie scit. vt pñ pmo posterior

Dr. Ut in phia naturali sit pcedendū a pñcijs
pñs causis et elementis ad pncipia cāta et ele-
mentata. Odm q sic. qz in phia naturali tradit scia de na-
turalib. s. ois scia pcedit ex causis ad cāta. qz et dñator
est Aresto. in scdo hui. Sinoz pñ ex Aresto. pmo poste-
rior. vbi dñ q demonstratio q generat sciam ex causis et
elementis. Añ in naturali phia sepe pcedit ab effectu ad cām
scz. Odm q duplex est pñssus in sciētijs. Un. est q
ad nos. qz scz ex notorijs nobis est. et tali vñmur. qñ in-
tellectus noster incipit aliqd cognoscere. qz effectus est nob
notior. Ali. est sciētificus et fin. naturā. et tali vñmur post
qz aliquā sciam a posteriori de scibili adepti sum. qz post
qz intellectus noster pñssit a cognitōe effectui ad cogniti-
onē cāz q ad nos. redit scialiter a cognitōe pncipior ad
cognitōem effectui. et de tali pñssu sciali loquitur Aresto.

Et qñ qñt vñr ad cognitōnem effectus sit nēcariuz
cognoscere pñā pncipia. Odm q est duplex cognitio. q
dā est pñctissima. et illa sit p resolūtōem ad pncipia pñā
scz ad metaphysica ad q oia alia reducuntur. Alia ē co-
gnitio q est pñcta in genere suo. et sic nō oñ fieri resolūtio-
nē ad pncipia pñā. sed sufficiūt pñā pncipia.

Ar. impossibile est oēs cās rerū cognoscere. qz male dñ
q. pcededū sit a causis. Odm q dñ pñi intelligēdū
est de causis p se. q sunt duplices. scz extra gen. et in genere
Ad cognitōem qz aliau rei sufficit cognitio cāz in ge-
nere fin actū. et extra gen. virtuali fin q includitur in
pñmis causis. Sicut de pñā cā. q est de sufficiūt habere
cognitōem pñtālē inqñtū eius pñus in scdis causis pñet

Et dñ notāter p se. qz nō optz cognoscere oēs cās p
accis. cū ille sint infinite. Et qñ qñt vñr illud dicunt
pñi habere veritatem de pñcipijs et causis pñctis q mō
pñisse sunt pncipia pñclusionū. Odm q sic. Sūt aut pñ
misse cause in duplici genere cause. scz materialis et efficiē-
tis. qz in pñmissis sūt due extremitates et vnus mediū. qz
extremitatū pñisse sunt cā material pñōis. qz mediū
sunt cā efficiēs pñōis. et hoc maxime pñ in syllo demon-
stratiuo. qz syllo demonstratiuo hz mediū qd est definitio
s. definitio cōtinet in se pncipia subiecti. q sunt cā effecti-
ua illius pñōis. et illoz q in pñone ponuntur

Libet

Innata autē est ex notioribus nobis via et certioribus in certiora nature et notiora. non enim eadem nobis nota et simpliciter. Unde quod dicitur necesse est in modum hunc procedere ex incertioribus nature. nobis autem certioribus in certiora nature et notiora. Sunt autem primum nobis manifesta et certa confusa magis. posterius autem ex his sunt nota elementa et principia diuidentibus hec. Unde ex vltimis ad singularia oportet procedere. Totum enim finem sensum notius est. vltimo totum quiddam est. multa enim comprehendit ut partes vltimo.

Sustinet autem idē hoc quiddam modo et nota ad rationem. Totum enim quoddam modo et indistincte fecit. ut puta circulus. Definitio autem ipsius diuidit in singularia. Et pueri primum appellant omnes viros patres. et matres feminas. posterius autem determinat horum vniuersum quod.

¶ Nec Aristoteles. secundo ostendit quod inter principia oportet determinare de vltimis per quod innuit secundum rationem huius philosophi. et est ista. In philosophia naturali procedendus est a principijs magis vltimis ad minus vltima. Que per hoc sic probatur. quia innata est nobis via procedendi a certioribus et notioribus nobis ad minus nota nobis et nota nature. vltima et confusa magis nobis sunt magis certa. et cetera. Maior declarat per vnam rationem. quia sic inducit. quia non eadem sunt nobis nota et simpliciter id est natura. sed illa que sunt simpliciter notiora sunt minus vltima. quia magis sunt in actu. Minor. probatur tribus signis. Primum ratio. Totum enim. et summa toto integrale sensibile. et est tale. sicut se habet totum integrale sensibile ad sensum. ita totum vltimum intelligibile ad intellectum. sed totum integrale sensibile non minus sensum. sed totum vltimum quod comprehendit multas partes erit notius finem intellectum. quia plus cognoscimus totum sensibile quam ei partes. sicut domum plus cognoscimus quam singulas eius partes. Secundum signum ratio ibi. Sustinet autem et summa a toto integrali definibile. et est illud. sicut se habet totum definibile ad suas partes. ita se habet totum vltimum ad sua singularia. sed totum definibile. id est definitum est plus notum quam sue partes definites. et hoc notitia confusa. quia plus apprehendit nomen definiti atque distinctum definitum. sed totum vltimum est plus notum quam sua singularia. Et dicitur notitia confusa. quia cognitio determinata et perfecta necesse est plus cognoscere definitum quam est causa notitie perfectae ipsius definiti. Tercium signum ratio ibi. Et pueri. et est summa ex vltimis sensibile. quia sicut se habet cōsensibile ad sensum. ita se habet cōsensibile ad intellectum. sed cōsensibile est notius finem sensum. sed cōsensibile intelligibile est magis notum finem intellectum. et hoc est vltimum magis. et cetera. Minor. probatur. quia pueri primo cognoscunt omnes particulares viros sub aliquo cōsensibile. scilicet patris. et omnes feminas sub ratione matris. quia sicut aliquis primo a remotis cognoscit aliquod particulare sub cōsensibile corporis. deinde sub ratione animalis. deinde sub ratione hominis. et tandem sub ratione sortis. sic finem textum pueri primo cognoscunt confuse viros et feminas et postea determinat. id est determinate cognoscunt vniuersum quod.

¶ **Q**uare aliqui dicuntur notiora et certiora nature alia ratione nobis notiora. Quod finem doctorem

Primus

secundum. quod aliqui dicuntur notiora nature non quasi natura talia cognoscatur sed quia finem naturam eorum sunt talia magis cognoscibilia. Illa enim sunt naturalia plus cognoscibilia quam plus sunt in actu. et illa sunt minus vltima. et minus vltima sunt nature notiora. Exple gratia. animal est magis cognoscibile quam ad nos quod habet. quia est magis in potentia. et hoc est aliquid magis notum quam ad naturam. quia plus in actu. cum habeat vnam diuinitatem actualem in sua definitione. scilicet rationale quam non habet animal. Et ratio quare illa que magis sunt in actu sunt simpliciter et primo se magis cognoscibilia. summi primo ex autoritate Aristoteles. ix. metaphysice. quod dicitur quod vniuersum quod est cognoscibile finem quod est in actu. Secundo patet. quia omne obiectum potentie passivae habet mouere potentiam passivam. sed quod est magis in actu plus potest mouere. sed quod est magis in actu magis est cognoscibile. Et sic est de visibili. quia vniuersum quod est finem se magis visibile finem quod est plus luminosum. et ideo sol est maxime visibilis finem se. licet non finem ordinem ad visum nostrum. quia visus noster non potest videre solē et eius radios. sed hoc visibile magis videtur a visu nostro quod est visum nostro magis proportionatum. ¶ Sed illa dicuntur notiora nobis quam sunt intellectui nostro proportionata. et sunt illa que primum sunt in actu et primum in potentia. Et hoc enim quod sunt primum in actu et primum in potentia habent similitudinem cum intellectu nostro. quod est in actu. quia est forma et naturalis potentia anime quod est actus corporis. sed est in potentia ex hoc quod est creatus in umbra intelligentie. quasi habens defectum intellectualitatis per operationes ad intellectum sub aspectu separatum. et ex hoc habet quod procedit de potentia ad actum. et illa sunt notiora nostro intellectui quam primum sunt in actu et primum in potentia. Et illa sunt confusa magis. id est magis vltima. sicut est genus respectu speciei. quia vbi cuiusque continetur multa absque ordine ibi est confusio. sed genus in se colligit multa. et sic primum multas species absque ordine talium speciei. sicut quod parantur ad genus. sed genus debite vocatur confusum magis. Comentariorum autem aliter exponit et dicit confusa fecit magis posita. sed hoc non bene dicitur. quia tunc ex ista ratione non haberet ordinem determinatis librorum philosophia naturalis. Determinat enim in libro physicorum de magis confusis se habet vltima. non autem de magis positis. imo vltima de quibus determinat in isto libro sunt minus composita. sed haberet solū modum demonstrationis in philosophia naturali quod est per effectum et posteriora finem naturam.

¶ **Notandum** Quod duplicia sunt intelligibilia. scilicet immaterialia. que sunt sube separare. et materialia. sicut quod dicitur rerum materialium. Comparando ergo immaterialia intelligibilia ad materialia tunc nulla eadem sunt nobis notiora et nature. quia immaterialia sunt nature notiora et non nobis. quia sunt magis in actu. sed comparando materialia intelligibilia ad inuicem. tunc eadem sunt nobis et nature notiora. Primum. probatur sic. quia cum ex intelligibili et intellectu fiat vniuersum finem proportionem. sicut dicitur tertio de anima. oportet intellectum esse proportionatum intelligibili et e contra se habet separate non habent proportionem cum intellectu nostro. et cetera. Est tamen considerandum quod dupliciter contingit aliquid non habere proportionem ad intellectum nostrum. Primo modo quia excedit proportionem eius et sic immaterialia non proportionantur nostro intellectui. quia intellectus noster est purus inorganica. cōuersa tamen per statum huiusmodi vire super corpus et phantasmata. et ideo sua cognitio accipit ex phantasmatibus. immaterialia autem non possunt cadere sub phantasmatibus. Alio modo contingit aliquid deficere a proportionem nostri intellectus propter defectum eius quod quod cognoscatur. quod est ens in potentia vel imperfectum sic quod non potest mouere intellectum. Secunda pars patet. quia in re materiali contingit inuenire actualitatem ex qua res est notior nature. finem se cognoscitur

bilis. et nihilominus cum illa actualitate habere quādam po-
tentialem. In qua habet proportionem ad intellectum nostrum. et
sic sunt quādam materialia tamen nobis quod nature notiora. sicut
colores sunt nobis et nature notiores. Sunt etiam quādam ma-
terialia quod tam nature quod nobis sunt ignota sicut est materia
prima quod est de se ignota. et etiam nobis. quod deficit ab omni actu-
alitate secundum se capta.

Ar. Videtur quod prima deo contradicitur secundum deum. Pro-
pter quod prima deus quod procedendum sit in philosophia naturali ex
principiis. sed secunda deus quod ex notioribus nobis. lex effectibus. quod
effectus nobis notiores sunt et non principia. **Adm.**
quod secunda deo limitat primam. secundum ponit secundo ordine. Est secundum sen-
sus deum secundum deum quod inter principia de quibus deus prima deo. pro-
cedendum est a notioribus nobis. quod a cōioribus principijs ad min-
oriora. Et hoc fit in philosophia naturali. quia in libro physicorum
quod est primus ponitur cōia principia entis mobilis. scilicet in li-
bro de celo et mundo ponuntur principia entis mobilis. et tra-
cta ad ubi. sic secundum in philosophia naturali. proceditur a magis com-
muni ad minus communia.

Ar. Confusa sunt pora nature. quod erunt notiora natu-
re. Anus probatur. quod hoc est prius naturaliter a quod non
procedit prius a subiecto. sed a subiecto non procedit subsistendi
prius. quod prius sunt pora nature. **Adm.** quod duplex est or-
do nature. unus est generatio quod sumitur a natura. secundum quod na-
tura facit materia. et isto modo verum est quod cōiora sunt pora or-
dine nature. quod etiam in generatione naturali prius generat
cōe quod prius. prius enim generat planta quod animal. ut patet in secundo
de anima. et isto modo. procedit noster intellectus in agnoscendo. scilicet
isto modo non intelligit hic textus. **Alio.** est ordo perfectionis secundum
quod ordinem formam de natura. et sic perfectiora et magis in actu
sunt pora simpliciter et secundum naturam. et illa etiam hic dicitur no-
tiora nature.

Ar. Ut patet vltima quod ad nos sunt singularibus notiora
prius a ratione notanda. quod vltima et singulare dupli-
citer ad invicem comparatur. uno in diversis generibus cognitio-
nis. scilicet in genere cognitiois intellectus et sensus. et tunc
singulare accipitur per singularem simpliciter quod cognoscitur per sensum
et vltima accipitur per omni illo quod non est singulare simpliciter. et tunc
est sensus questionis. ut patet vltima secundum prius nota singularibus sim-
pliciter dicitur. Alio modo comparatur in uno genere cognitiois
scilicet intellectus tamen. et tunc non per singulare capi per singularem
simpliciter dicto. quod hoc non cognoscitur per intellectum. sed accipitur
per singularem in respectu suae. pro illo quod est minus vltima. Per hoc
respondetur ad questionem. quod comparando primo vltima ad singularia tunc
singulare est nobis notius. Respondetur. quod nobis prius est cognitio
sensitiva quod intellectiva. eo quod intellectiva cognitio oritur ex
sensitiva. Et sic loquitur Aristoteles primo posteriorum. ubi dicit quod
singularia sunt nobis notiora. vltima non nature simpliciter. Si autem
vltima procedat ad singulare in eodem genere cognitiois. tunc vltima casus
propter dupli. uno formaliter per intentionem vltima. vel per principium
illi intentionis. et sic est posterior notius suis singularibus. cum
abstracta ab eis. Respondetur gratia ista intentio generis posterior est
animali. et animal acceptum in ordine ad secundam intentionem est po-
sterior homini et animal. Et ita loquitur Aristoteles in primo de anima. cum
de animal vltima nihil est aut posterior suis singularibus. Alio ac-
cipitur vltima quod ad materiale suae per naturam substrata tali princi-
pio. et sic est iterum distinguendum. quod vel accipitur vltima secundum vias
proponis secundum quod procedit ab imperfecto ad perfectum. et a subiectis
ad determinata. et tunc vltima non sunt notiora. et sic ut prius
rectus intelligitur. quod tunc vltima magis proportionatur intellectui
nostro quod singulare. Alio accipitur vltima secundum viam resolutionis secundum

quod proceditur a proposito ad simplicia resolvendo secundum res in
suas causas vltimas. et sic vltima sunt maxime difficilia. et sic meta-
physica tractat de vltimis. Cuius ratio est. quod intellectus sic pro-
cedit vltima non stat in confusione vltimas. sed omnia inferiora
resolvit in rationem vltimas et in principia vel in causas vltimas. Et
istud est quod dicitur solet quod ens primo et ultimo est cognitum a
nostro intellectu. quod ens est primo cognitum in via proponis ubi
procedit a subiectis ad specialiora. et ultimo cognitum secundum vias
resolutionis. quod difficile est resolvere ista entia particularia in
principia entis cōis. sicut patet in vii. metaphisica. Et quod patet quod meta-
physica non solum est difficilissima. quod patet circa vltima in cando
sed etiam habet difficultatem ex vltimis in predicando. quod sunt transcen-
dentia. quod quibus illa transcendetia secundum proponem primo veniunt
ad nostri intellectum. tamen in via resolutionis sunt ultimo no-
ta et difficilis cognitiois. sicut deum est.

Ar. Singulare simpliciter est nobis magis notius. quod quod
est propinquius tali erit nobis magis notius. scilicet minus
vltima est propinquius singulari. secundum rationem. **Adm.** dupli. primo dis-
tinguendo maiorem. quod duplex est singulare. Aliud enim est sin-
gulare magis cōis scilicet hoc ens. hec subiecta. Aliud est sin-
gulare minus cōis. ut hic homo. Tunc deum. quod singulare magis
cōis est nobis magis notius quod singulare minus cōis. sicut patet
in signo textus prius dicto. Deinde deum est ad minorem. quod
quod minus vltima sit magis propinquius singulari minus cōis
non tamen est propinquius singulari magis cōis. quod prius cognos-
cit a nobis. Arguitur igitur argumentum magis propositum quod op-
positum. quod si singulare magis cōis sit nobis prius notum et
magis propinquius cognitioni sensitive. secundum magis cōis est prius
nobis notius cognitione intellectiva.

Ar. Omnis potentia prius cognoscit suum obiectum. sed
obiectum intellectus est quod dicitur rei materialis quod
est aliud minus vltima. secundum intellectus noster prius cognoscit minus
vltima. **Adm.** quod dicitur rei materialis caput dupli. uno
modo secundum specificam rationem quod dicitur. et sic non prius cognoscit
ab intellectu nostro propter imperfectum nostri intellectus. quod est
potentialis. et sic magis cognoscit potentialia quod sunt magis
vltima. Alio modo accipitur secundum quod in ipsa essentialiter includuntur
superiora. quod sunt de quod dicitur ratione. sicut in homine includuntur
subiecta corporis. corporis mixtum. Et illo modo primo intelligitur
quod dicitur. sed hoc habet a suis superioribus in ipsa essentialiter inclusis.

Ar. Species intelligibilis existens apud intellectum est
sicutudo et imago quod dicitur sive species specialissima. **Adm.** quod
species intelligibilis sit sicutudo species specialissime. tamen per illam
non representatur primo species specialissima. scilicet magis vltima. quod quod non
est alterum a quod dicitur sed inclusum in ea. simul representatur
per species quod dicitur. Et si quod dicitur quod dicitur non primo rep-
resentatur per species intelligibilem. cum tamen species intelligibilis sit sicutu-
do quod dicitur. **Adm.** quod hoc puenit ex imperfectioe nostri
intellectus. Et quod enim intellectus noster ex se est in potentia. sic
intelligit primo in quod dicitur magis potentialiter. et deinde pro-
cedit ad magis actualia. scilicet ad minus vltima. Sed e converso
est de intellectu angelico. ex quo enim ille intellectus est perfectus
et ergo per species intelligibilem coequeat primo intelli-
git naturam specificam.

Ar. Diffinitio sunt vltiora diffinitio. et tamen non sunt
nobis notiora. secundum rationem. **Adm.** probatur. quod diffinitio
est nobis notius. ut patet ex secundo signo superius assignato. Di-
cendum secundum doctorem lectum quod diffinitio secundum se sunt nobis prius
nota quod diffinitio. sed tamen diffinitio est nobis prius notius quod quod

Libet

Primus

lia sint eius definitia. Sicut exempli gratia plus sunt nobis
nora aial z ronale q̄ hō. sed plus est nobis nor? hō cōfule
q̄ q̄ aial z ronale sint eius definitia.

Eccesse autē est vnū esse pncipiū aut plura

Et si vnū aut imobile. sicut dicūt Perme-
nides z Dellissius. aut mobile. sicut phisici.
Nidē aerē dicentes esse Alij vero aquā p̄mū
pncipiū. Si autē plura. aut finita aut infinita
Et si finita. plura aut vno. aut duo. aut tria aut
quatuor. aut fm aliq̄ aliū numerū Et si infini-
ta. aut sic sicut dixit Democritus gen? vnum
figura aut z sp̄e dñtia. aut etiā ecōtrario Si
militer autē q̄rūt. z q̄ sunt. q̄rentes q̄t st. ex q̄b
em sunt q̄ st. Querūt p̄mū hoc vtrū vnū aut
plura. Et si multa. aut finita aut infinita Quare
pncipiū z elementū q̄rūt vtrū vnū aut multa

Postq̄ phis posuit p̄hemū hui? libri in quo osten-
sum est q̄ scia naturalis debet incipere a pncipijs vñoribz.
hic p̄ter fm p̄dictū ordinē incipit. p̄seq̄ ea q̄ p̄tinent ad
sciam naturāle. Et primo determinat de pncipijs entis
mobilis inq̄tū hmoi. qd̄ facit in isto p̄mo libro. Et diui-
dit in duas p̄tes. In p̄ma determinat de pncipijs fm
opinionē aliorū. In secūda ponit veritatē z opinionē pro-
pria ibi. Des igit̄ p̄traria Prima ps diuidit in duas par-
tes. In p̄ma recitat opinionē antiquorū de pncipijs. Se-
cūdo improbat eas. ibi. Pncipiū autē. Primo q̄ ponit
vnā sufficiētā opinionū antiquorū. Et est talis. phorū opi-
nantiū de pncipijs aliq̄ ponūt vnū pncipiū. aliq̄ plura
Si p̄mū vel ponūt hoc vnū mobile vel imobile. Si secū-
dū. aut ponūt hoc esse finitū. z sic est Permenides. q̄ p̄st̄
derabat rōnē entis fm rōnem forme q̄ finit materā. z sic
h3 rōnem finiti. Vel ponūt hoc vnū imobile infinitū. et
sic est Dellissius q̄ p̄siderabat materā rerū in q̄ inuenit
infinitū. Vel ponunt hoc vnū mobile. hoc est q̄drupl̄. qz
aliq̄ ponebāt hoc vnū esse aquā sicut Thales. Aliqui po-
nebāt hoc vnū esse aerē. sicut Pyogenes. Alij ignē. sicut
Eraclitus. Alij p̄o posuerūt medū. scz vaporē. Sz mul-
lus posuit terrā p̄pter eius grossitiē. qz magis apparet q̄
terra sit pncipiatū q̄ pncipiū. Si plura hoc dupl̄. vel
ponebāt plura finita vel infinita. Si p̄ma sic iterū st̄ dis-
uersificati. qz aliq̄ ponebāt duo fm apparētiā. scz Perme-
nides qui posuit terrā z ignē esse pncipiū rerū. ignem in
estate z terrā in hyeme. Aliq̄ autē ponebāt tria. sicut A-
ristoteles z Plato q̄ posuit duo ex pte materie. scz magnū
et parū. Et vnū ex pte forme scz ydeaz. Aliq̄ ponebant
quatuor. scz Empedocles q̄ d̄t q̄ quatuor elementa sint p̄n-
cipia rez naturalū Et qz ip̄e p̄iūgit quatuor elementis p̄n-
cipia formalia. scz l̄tē z amicitia. q̄re fm ipsum erūt p̄nci-
pia fm aliq̄ aliū numerū. Vel ponūt plura pncipia
et infinita. hoc est dupl̄. qz aut illa pncipia sunt vni? rō-
nis dñtia figura positōne z ordine. z sic est opinio De-
mocriti. Vel diuersaz sp̄ez. z sic est opinio Anaxagore.
qz Democritus posuit infinita corpora athomalia vni?

nature fm substantiā. z vt saluaret diuersitatē in rebz d̄s-
xit talia corpora athomalia differre ad inuicē accidenta-
liter. Et hoc quo ad tria. p̄mo quo ad figurā. qz dixit ali-
q̄ recta. aliq̄ curua. aliq̄ quadrāgularia. sic q̄ ex corporibz
athomalibz triangularibz fieret alia ppositio q̄ est ex re-
ctis z curuis. Secūdo dicebat ea differre ordine. qz dice-
bat aliq̄ esse p̄ora z aliq̄ posteriora. Tercio positōe. scz fm
ante z retro. sursum z deorsum. Sed Anaxagoras posu-
it infinitas p̄tes diuersaz sp̄ez. scz p̄tes ossiū z carniū in-
finitas. de q̄b manifestū est q̄ ille p̄tes sunt diuersarum
sp̄ez Tūc ibi. Si l̄r autē ostendit Aresto. q̄ eadem sit
opinio antiquorū. circa entia z pncipia. qz illi q̄ ponebant
vnū tm pncipiū ponebāt tm vnū ens esse fm subam. di-
cebāt em antiq̄ formas naturales esse accētia. sicut z ar-
tificiales. sicut q̄ tota suba artificialium est eoz materia.
ita fm antiquos seq̄bat q̄ tota suba naturalū esset eoz
materia. Et q̄ illi q̄ ponebāt tm vnū pncipiū. puta aerē
putabāt q̄ alia entia gēnt aer fm subam. et sile est de alijs
opinionibz Ex quo pz q̄ q̄ phisici querūt de entibz vtrū
sunt vnū vel plura. eoz inq̄sitiō est ex pncipijs materialibz
bus que dicūtur elementa

Mr. Quare p̄hi ponētes plura pncipia nō sunt sic
diuersificati penes mobile z imobile. sicut pos-
nentes vnū. Dm fm doctore scitū. q̄ ideo. qz ponē-
tes plura pncipia ponebāt illa esse p̄traria. sz p̄traria st̄
trāsmutabilia ad inuicē. qz p̄traria expellūt se ab eodem
subiecto z p̄nt succēssive eadē esse. ḡ etiā sunt mobilia. qz
cū pluralitate pncipiorū immobilitas stare nō poterat. si
cū vnitate pncipij.

Mr. Aresto. nō ponit opinionē Anaxagore. q̄ male
hic exp̄sse narrat. Dm fm doctore q̄ q̄s
uis nō ponat opinionē anaxagore sub p̄pria forma. nec no-
mē ei? em p̄phēdit eā i textu p̄ q̄ d̄t. aut etiā ecōtrario
qz opinio ei? est opposita opinioni Democriti. qz posuit il-
la infinita pncipia nō ēē vni? generis fm naturā. sicut ma-
nifestum erit inferius.

Idē igit̄ si vnū sit z imobile qd̄ est. nō de
natura est intendere. Sicut em geometrice nō
ampli? rō est ad destruentē pncipia. sed est al-
terius scie. aut oibz cōis. sic em alicui de pnci-
pijs Nō em ampli? pncipiū est si vnū solum. z
sic vnū est. pncipiū em aut cuiusdā aut quorū-
dā est Siliūter igit̄ intendere est. si sic vnū est
et ad aliā positōem quālibet disputare. p̄bi grā
dictā vt eraclianam. Aut si aliq̄s dicat hōiem
esse vnū omne quod est esse

Mr. p̄ter Aresto. positis opinionibz antiquorū inq̄-
rit an iste opiniones sint reprobande a p̄bo naturali. Et
vult q̄ reprobatio cuiuslibz istaz opinionū nō spectat ad
naturalē p̄m. z p̄cipue opinio Permenidis z Dellissii
qd̄ pbat duabz rōnibz. Quaz p̄ma stat in hoc. nulla p̄ci-
cularis scia h3 reprobare opinionē negantē suā pncipia.
sz opinio Permenidis. z Dellissii sunt hmoi. ḡ zc. Da-
iore pbat inductiue. qz ad geometriā nō spectat dispu-
tare p̄tra negantē pncipia geometrie. z sic de alijs. D̄s

notē pbat. qz ponit vnu ens. s. ponētes vnu ens. negat
oē pncipiū. qz qū dī pncipiū. tūc eaf ordo ad pncipiū.
ponēdo aut tū vnu nō ponit pncipiū. s. nec pncipiū.
Sicut in fili. si qd diceret tū pater est. ille negat patrē eē
qz pater nō est pater pter filiū. Et qū qū vtrū q dī tū
vnu esse negat pncipiū scie naturalis. Odm q sic. z rō
est. qz qūq dī tū vnu esse negat motū. qz qūq dī mouet
ab alio mouet. sed aliqd moueri est pncipiū in phia natu
rali. Secūda rō. in nulla scia est disputādū ptra opiniones
manifeste falsas. z improbabiles. sed iste sunt hmoi. s. zc.
Rō maioris est. qz destruit seipās. sed disputatio sic so
lum de illo qd apparet dubiū. Minor pz. qz manifeste fal
sum est q oia sint vnu simplr. etiā qūtercūq capiat vnu
sicut in fili manifeste falsa est opinio. Eracti. q dixit oia
semp moueri. Sicut etiā manifeste fallum est si qd dicat q
rotū ens sit vnus homo.

Aut soluere rōnē litigiosam. qd sane vtreqz
qdē hnt rōnes z Dellissi z Permenidis. et cū
falsa recipiūt z nō syllogizātes sunt. Magis au
tē Dellissi onerosa rō z nō hns defectū. Sed
vno incōueniēti dato alia ptingūt. hoc aut ni
hil difficile. Nobis aut subijciant q sunt na
tura aut oia. aut qdā moueri. Est aut hoc ma
nifestū ex inductōe. Sicut aut neqz soluere omia
puenit. sed aut qūq ex pncipijs aliqd demon
strās mentis. Quēcūqz vero nō minime. vt te
ragonismū. hūc qdē p decisionē geometrici est
dissoluere. illud autē Antiphontis nō geome
trici est. Sed qm de natura qdē nō natura
les defectz ptingit dicere ipos fortassis bene se
bz aliquātulū disputare de ipsis. bz em philoso
phiam hic respectus.

¶ Nec psequenter Aresto. pbat q rōnes istoz duoz
phoz nō sint soluēde. z hoc duabz rōnibus. Quaz pma
stat in hoc. in nulla scia debet solui rōnes manifeste falsē z
sophistice. sed rōnes Permenidis z Dellissi sunt manis
feste falsē peccantes in materia z forma. s. zc. Maior pz
p Aresto. pmo thopicor. qz qūter pferente ptra opo
sitionibz solictū eē stultū est. Compar tū opiniones istoz
rū ad inuicē. z dī q ratio Dellissi est magis onerosa. i. fa
tua z vana. z nō hns defectū. i. apparentiā. z ideo ex tali
opinione multa ptingūt incōueniētia. Nec hoc est diffici
le. qz vno incōueniēti dato alia ptingūt. Dicī notāter
alia. z nō oia. qz ex vno incōueniēti cōtingūt bene plura. s.
nō oia. vt dicūt moderni pcedendo istā. Ad impossibile
sequit qdlibet. Tūc ibi. Nobis aut. Ponit secūda rō
nem ad idē. z est. ille rōnes nō sunt soluēde in aliqua scia.
que accipiūt in se aliqd ptra pncipijs scie. sed iste rōnes
accipiūt in se aliqd ptra pncipijs illius scie. s. nō sunt
hic soluēde. Maiorē pbat Aresto. p fili. qz in mathe
matica sunt due rōnes de qdratura circuli. quaz vna sol

uenda est z alia nō. Basso em sic arguebat. vbi amqz est.
dare maius z minus ibi est dare equale. sed est dare qua
dratū maius circulo z minus circulo. s. est dare quadra
tum eqle. Istud argumentū est soluendū in geometria.
qz pcedit ex vno pncipio pmoni geometrie. qd Basso
male intelligebat. Sed argumentū Antiphontis nō est
soluendū. qz accipit aliqd in sua rōne qd est ptra pncipia
geometrie. s. qz pncipiū nō sit diuisibile in infinitū. Argu
ebat em sic. ptingit lineā rectā diuidi in pres. sed in tali
diuisione nō est pcellus in infinitū. s. tandē deuenit in ta
li diuisione ad figurā rectilineā equales toti circulo. Ibi
em manifestū est q minor ptra dicit pncipio geometrie.
que psupponit pncipiū posse diuidi in infinitū. Minor p
ncipalis rōnis pz. qz in isto libro supponit aliqd moueri qd
ipsi negabant. Tūc ibi. Sed qm. Aresto. vltimus ostē
dit q quis ptra pdictos phos nō sit disputandū ex p
ncipijs huius scie. nec sic sunt rōnes eoz soluēde. tū ptra
eos est disputandū nō ppter necessitatē scie. sed ppter bo
nitatē doctrine. ne obscuritas relinquat volentibz pcede
re in scia. vel etiā ne eoz error credat incorrigibilis. Et
isti loquūt de rebus naturalibz. Quis immaturaliter. Et
s. licet nō sit scie naturalis disputare ptra hmoi positio
nes. ptingit tū ad pma phiam.

¶ Ar. Rō Dellissi bz maiorē defectū. s. male dī in
textu q nō bz defectū. Odm q aliquā rō
nē nō habere defectū intelligit duplr. vno mō fm se. quia
est ex veris et fm debitā formā arguēdi posita. z isto mō
rō Dellissi magnū bz defectū. qz peccat in materia z for
ma vt infra dicit. Alio rō nō bz defectū effectiue quo ad
respondēdē. qz scz nō facit rōdentem deficere. z sic rō ma
nifeste falsa nō dī habere defectū. qz nullus per eam decipit
tur. Sicut in fili dicimus illā rōnem nō habere defectū
oīe lignū est lapis. oīis homo est asinus. ergo oīis ho
mo est lapis. quia p eam nullus decipitur.

¶ Querit. Vtrū aliq scientia habeat disputare
ptra negantē suā pncipia. Odm
q nulla particularis scia habet disputare ptra negantes
suā pncipia ex se ipsa. sed hoc p facere p superiore scienti
am. aut p scientiā pmonē. Rō pmi est duplex. pma est. qz
oīis disputatio debet esse ex notioribz. sed pncipijs scie
tie nihil est notius. quādo ergo qd negat pncipia scientie
tūc nō p aliquid notius sumi in illa scia p qd tale repro
batur. Ex quo sequitur q ptra negantem pncipia nō est
disputandū nec ostensiuē nec ad impossibile. qz ostensio ē
semp ex poribz. sed pncipijs nihil est pus. Nec etiam ad
impossibile. qz oppositis pncipioz nihil est impossibilis
sed demonstratio ad impossibile. pcedit ad maius ipossi
bile q fuit pcellum ab aduersario. Secūda rō stat in hoc
q oportet in oīi motu pncipiū motus esse immobilitē fm
spēm illius motus quo mouet. sed pncipia scie sunt pnci
pia motus. i. discursus rōnis demonstrantis. ergo debent
esse immobilia z psupposita in tali scia. Maior pz. qz nisi
sic idem esset in actu z potentia respectu eiusdē. Secūda
ps sic ostendit. qz sunt tres scientie pmones q pnt dis
putare de omnibz indifferenter. s. metaphysica. dyalecti
ca z sophistica. Et rō istius est. qz iste scientie versant cir
ca oīe ens. qd patet inductiue. qz metaphysice subiectū
est ens inqstū ens. et sic metaphysica determinat de om
ni ente. z dyalectica versatur circa ens rōnis. qd est eque
pmonē cum ente reali. cū oīe ens reale posset per rōnes
accipi. sed sophistica de quolibet ente querit apparentiā
e q.

Liber

Primus

et sic p̄t per illas tres pcedere contra negantes p̄ncipia, etia vltima z nō p̄ alias. Et si arguat, nihil est notū? p̄mo p̄ncipio, q̄ nō p̄t fieri disputatio p̄tra negates p̄ma p̄ncipia. Odm q̄uis nihil sit notius p̄ncipijs fin se. tñ tene in ordine ad respondentē q̄ si r̄ndens aliquid cōce/ dat, tñ p̄t statim redargui ex sua p̄cessione. z sic ad ma/ gis incōueniens ducit. Et si tñc vltius querat, vtruz equaliter pueniat istis tribz scientijs disputare cōtra ne/ gantes p̄ncipia. Odm q̄ nō, q̄ metaphysicus facit h̄ demonstratiue generādo veram sciam z firmiter stabiliē do p̄ncipia. sed dyalecticus facit hoc, p̄babiliter. z sophis/ sta apparenter. Et rō istius est, q̄ metaphysicus cōside/ rat ens nature z ex ei? p̄ncipijs p̄cedit, talia aut p̄ncipia sunt intranea z nēcāria, cū sint fundata in natura rei. Dy/ alecti? aut p̄siderat ens rōnis q̄ q̄uis sit etia? cōsicut ens nature. tñ h̄z se accūtaliter z extranee ad ipsam rem, q̄ accidit rei q̄ p̄ rōnem apprehendat. Sophista autem q̄rit apparentia circa vtrūq̄. Et hoc est q̄ d̄r Aresto, q̄ rō metaphy/ q̄ iste tres scie induit vnā naturā q̄ritus ad obiectum, sed differūt solū potestate z pheresi, q̄ dyale/ cticus p̄t solum, p̄bare z nō demonstrare. z sic differt po/ testate a metaphysico, sed sophistica eligit apparere z nō existere. z sic differt pheresi a. electōe

Ar. Sola dyalectica h̄z disputare de p̄ncipijs oim aliaz sciaz, sicut d̄r Petrus hyspanus in p̄ncipio suoz tractatū. q̄ nō erūt tres scie p̄munes. Dice dū q̄ in illo textu vbi ponit illa p̄positio addit, p̄babiliter et tñc verū est q̄ sola dyalectica h̄z disputare de p̄ncipijs omnū aliaz sciaz, scz p̄babiliter. Sed metaphysic? dis/ putat demonstratiue, sophistica apparenter. Ex isto pos/ test sumi q̄ extrinsecus terminus oim scie sunt p̄ncipia metaphysicalia, q̄ oim scia resoluit finaliter z extrinsece ad illa p̄ncipia que nō possunt p̄bari p̄ aliqua p̄ora, nec simplr, nec quo ad respondentē. Sed p̄ ipsa, p̄bant alia, sicut in simili, p̄ncipia scie subalternare possunt, p̄bari p̄ p̄ncipia scie subalternantis. Et rō illius est, q̄ vniq̄ d̄z naturaliter p̄batur p̄ suā cām, sed scia subalternās ponit cām sciētie subalternare z p̄ncipioz eius, q̄ p̄nt talia p̄ncipia ostendi z p̄bari p̄ p̄ncipia scie subalternantis. Est en̄ d̄ctia inter scientiam subalternantem z p̄mū, quia scientia subalternans solum probat p̄ncipia scientie sub/ alternates, sed scientia p̄mū probat indifferenter omni um scientiarū p̄ncipia.

Ar. P̄hus hic statim p̄bat p̄ncipia istius sciētie, q̄ male d̄r q̄ p̄tra negates p̄ncipia nō sit disputa/ dū. Odm q̄ Aresto, ostendit hic sua p̄ncipia ex p̄nci/ p̄ijs alicuius scie p̄mū, scilz metaphysice, q̄ ipse in sua p̄batione p̄cedit ex distinctione entis z vniū, que spe/ ctant ad metaphysicam.

Ar. Principiū metaphysicale q̄ est notissimuz p̄ bat ab Aresto, in eadē scia, q̄ in qualiter scientia sic erit. Odm q̄ p̄ncipiū metaphysicale p̄bat in l̄bro metaphysice nō ex p̄p̄ijs p̄ncipijs metaphysicalibz, sed p̄cedit Aresto, sophistice p̄tra eum qui negat p̄ncipiū p̄mū metaphysicale. Etia non est simile de alijs scientijs q̄ alie scie nō sunt cōes sicut metaphysicalis scia

Ar. In qualiter scientia possunt fieri demonstratio nes quia, sed in illis demonstratiōibz, p̄bantur p̄ncipia, q̄ zc. Odm q̄ p̄ncipia posse p̄bari in oim sciz entia potest intelligi dupliciter, vno mō simpliciter z per

aliqua p̄iora z notiora, z sic est impossibile, q̄ in scientijs nihil est notius p̄mū p̄ncipijs. Alio mō a posteriori et quo ad nos, z sic in q̄libet scientia possunt p̄bari p̄ncipia. Et hoc p̄tingit duplr, vno modo variādo genus demon/ strationis, alio mō variādo genus cause, variādo ge/ nus demonstrationis proceditur per demonstrationem quia ad p̄ncipia, sed variādo genus cause proceditur a causa notiori ad ignotam zc

Principiū autem maxime omnū propriū quoniam multipliciter dicitur quod est quomodo ergo dicunt dicentes vniū esse omnia vtrum substantiam, aut quantitatem aut quali/ tatem. Et iterum vtrum substantiam vna? om/ nia, vt homines vnum, aut equū vniū, aut ani/ mam vnā, aut qualitatem vnā, aut hoc vt al/ bum, aut calidū, aut aliq̄d aliozū talū. Hec enī omnia differūt multū z sunt impossibilia dicere

Si q̄dem erūt, et substantia, z quale, z quan/ tum, z hec siue resoluta ad inuicē siue nō mul/ ta sunt que sunt. Si vero omnia aut quale aut q̄ tum sunt, siue cum sit substantia, siue cum non sit, incōueniens est, sed oportet incōueniēs di/ cere impossibile. Nullum autem aliozū separa/ bile est extra substantiam. Omnia nāq̄ de subie/ cto dicūtur substantia. Dellissus autē q̄ est infinitum dicit esse. Quantum itaq̄ aliquid est quod est, infinitū enī in q̄ritate est. Substātiā autē infinitā, aut qualitatem, aut passionem esse non p̄tingit nisi fin accidens, si simul et alique q̄ritates sunt. Infiniti aut ratio quantitati con/ gruit, sed nō substantiē neq̄ qualitati. Si q̄dem igitur substantia est, z q̄tum, et duo, z nō vniū est q̄ est, si vero substantia solū, nō infinitum est, neq̄ magnitudinem habebit vllam

Postq̄ Aresto, posuit opiniones p̄hoz, de p̄ncipijs hic p̄nter disputat p̄tra eos. Et p̄mo p̄tra illos q̄ nō na/ ruraliter loquuntur, scz p̄tra Permenidē z Dellissū. Et q̄ opinio illoz fuit q̄ ens est vniū, ideo p̄mo disputat p̄tra eos ex p̄te entis, secūdo ex parte vniū. Et dicit q̄ multū refert in ista p̄positione dicere quid significet ens z quid vniū, an ens fecit substantiā aut q̄ritatem aut qua/ litatē, vel vnā substantiā, vnā q̄ritatem, aut vnā qualitas rem, q̄ sic omnia essent vna substantia, vna quantitas, vel vna qualitas, que omnia sunt impossibilia. Tunc ibi

Si qdem. Formatur ratio ex parte entis contra istas opiniones. Et stat ro in hoc. si ista opinio pbor esset vera. scz q ens est vnu. vel accipere ibi ens p substantia tm vel accnte tm. vel p substantia z accnte simul. sed nulluz istoru pr dici. ergo ens no est vnu. Non pr dici tertium. qz suba z accns semp sunt plura. siue sint ab inuicem sepa/ rara siue iuncta qum ad subiectu. q vnu non pr dici de ente sic accepto. Nec pr dici scdm. scz q ens fecit accidēs tm. qz accns separari a subiecto inconueniens est uno im/ possibile. q si dicat ens fecit accns. tuc oportz q accidēs sit cu suba. qz accns non pr subsistere sine substantia. z sic erunt plura. Nec pr dici primu. qz Dellissus dixit istud vnu ee infinitu. z Permenides finitu. sed substantia absqz qritate no est finita neqz infinita. q oportz ad min⁹ sub/ stantia subsistere cu qritate. sed illa sz multa. Et p illu⁹ pbarione ponit autoritas in littera. q infinitu ro qritati puenit. sic q no nude substantie.

Mr. Vtru ens sit equocu. z vtru sit equocu a cas/ su aut a philo Pro intellectu istius qstionis sciendu q triplr aliqd de alio pdicatur. vno mo fm ean/ dem rōnem simplr. z sic est predicatio vniuoca. Alio mo fm rōnes oino diuersas. z sic est pdicatio equoca a casu. Tercio mo fm rōnes ptim diuersas z partim easdem. et sic est pdicatio analogica siue equoca a philo. qz ibi sunt multa habentia ad se inuicem vel ad alterum aliquā has/ bitudine. inqum scz referuntur ad vnu non solum genere aut specie. sed etiam numero. vt pz de sanitate que est in aiali subiectiue. z illa eadē sanitas in numero fit p mediz/ cinā z fcarur p vna. Et ex illo pz quodamō maiorē esse vnitatem in analogis q vniuocis. qz vniuoca vniuocas/ vn nullo mo pnt reduci ad aliqd vniuocu vniuocas vnu numero. sed necesse est q sit vel vnu genere vel specie.

Quod hoc qdōm est q ens est equocu a philo siue ana/ logu. qd probat pmo autoritatib. secūdo rōnib. Auto/ ritatib. qz in hoc textu dr q ens dr multiplr. Itē quarto metaphysice in principio dr. q ens hz se sicut salubre siue sanu. sicut q sanu pmo dr de sanitate aialis. z deinde de sanitate medicine diete z vniue. ita ens pus dr de substa/ tia q de accnte. Tercio pz p. Arelte. pmo ethicoz. vbi dr q no pr esse vna ydea boni ppter multitudinē entis et boni. Ex quo pr sic formari rō. ens no est vniuocu. ens no est simplr equocu. q est analogu. p locū a sufficienti di/ uisione. Aliis pbat pro pma pre. qz si esset vniuocu vel h/ esset ad deū z ad creaturā. vel ad subam z accns. sed nul/ lum istoru est dōm. qz nō pmiū qd. pbat tribz rōnibus. Quarū pma est. quecuqz no pueniūt in vna rōne non pnt dici vniuoca. sed deus z creatura non pueniūt in vna rōne. i. definitōe. qz. Maior pz ex definitōe vniuocozū. Minor pbat. qz definitio siue rō est idē qd qdditas sz/ ue natura. sed impossibile est q deus z creatura pueniāt in vna natura. cuz differāt penes finitū z infinitū. Secūda rō stat in hoc. si ens esset vniuocu ad illa tunc nccario esset gen⁹ vel spēs. sed hoc est impossibile. q illud ex quo sequitur. Maior pz. qz oīne vniuocu fcar pceptū affirmati/ uū puenientem sua vniuocata z equaliter participatum ab eis. sed oīnis talis pceptus aut est genericus aut spe/ cificus. Minor est manifesta quo ad hoc q ens no est spe/ cies. Sed q no sit genus pbat duabz rōnib. prima est. si ens sit genus. tunc erit de intellectu suaz differentiaz. qz ens est de intellectu oīniū. sed hoc est impossibile. cum in/ tellectus differentia z sint simplices. ¶ Secūda rō. quia

tūc deus essz in aliquo genere. quia haberet genus supra se. scz ens. sed hoc est impossibile ppter tria. Primo. qz si de/ us esset in genere tūc haberet in se aliqd potentiale. puta ipm genus. qd semp est aliqd potentiale in ordine ad dif/ ferentias. z hoc repugnat diuine pfectioni. qz deus est ac/ tus tm. Secūdo sequeret q tūc in deo esset aliqua pposi/ tio. qz in deo differrent essentia fm quā aliqd ponit in ge/ nere. z esse fm qd ponit aliqd in actuali subsistētia. Terc/ cio sequeret q deus haberet definitōem. qd est impossi/ bile. qz qd hz definitōem est finitum simpliciter. finit em/ pmo genere z vltima differentia. sed de⁹ no pr dici finit⁹ cum sit omnipotēs. sed potentia z essentia adequatur. qz re oportz etiam essentiam esse infinitam. ¶ Tercia rō pn/ cipalis. si deus z creatura puenirent vniuoce in ente. seq/ retur q deus esset creabilis. sed hoc est falsum z impossi/ bile. Sequela tm pz. quia oīnis virtus causalis extendit se ad oīnia illa que ptenent sub vniuoca rōne sui obiecti. sed manifestū est q multa entia sunt creabilia. si ergo de⁹ coincidit cum illis entibz vniuoce. ergo sicut illa sunt crea/ bilia ita z deus. Et hoc pz exemplariter. qz virtus causa/ tiua hominis pr se extendere ad oīnia que habēt naturāz humanā. qz vniuoce pueniūt in rōne humana. Similiter virtus causalitua asini pphēdit sub se oīnia illa que pti/ nentur sub rōne z natura vniuoca asini.

Mr. An ponentes deū in pdicamento sint heretici. Odm q no. qz ponētes deū esse in pdicamēto nō ponit rem fcatam p terminū esse in pdicamēto. sed solum terminū. z vt sic nō est hereticū. qz ille termi/ nus deus impositus est sicut aliq terminū. z etiam hz pdi/ tionem alioz terminoz. Falsum tm est q termini sint in pdicamento. vt tm moderni dicūt. qz tūc nō possz fieri in/ dicatio generis de specie in vno predicamento. qz ista est falsa. iste terminus homo est iste terminus aial. sed res si/ gnificata p subiectū hz in se rem significatā p pdicatu. ex/ hoc verificatur ppositiones. Etia quilibet terminus est in pdicamēto qualitatis cu sit vox. z ergo male dicūt mo/ derni q ille terminus deus sit in pdicamento sube

Notadu Ens non habet se ad deum z ad creaturam pure equiuoce. sed ana/ logice ppter duas rōnes. Prima est. qz vbi aliqd dicit de pluribz pure equooc in illis vnu equocatum nō potest p aliud cognosci. sicut aial latrabile nō cognoscitur per te/ luam marinam. sed deus cognoscitur ex creaturis. q non pr ens pure equiuoce dici de illis. Rato maioris est. quia oīnis cognitio fit p similitudinem. qn igitur aliqua p se inuicē cognoscūt. necesse est q in se habeāt similitudinē sed in habentibz similitudinem est ordo analogie. z sic illa ptenetur analogice sub tercio z nō pure equiuoce. Secūda rō est. qz si ens diceretur pure equiuoce de deo z crea/ turis. tūc oīnia que de deo demonstrant p noia imposita creaturis haberent in se formā fallacie equiuocationis. qz illa nomina de deo z creaturis dicta essent equiuoca.

¶ Est tamē vltcrius psiderandum. q duplex est ordo analogie. primus est fm quem aliqua dicitur analogata. quia referuntur ad aliquod tertium sicut sanus in vna. z in medicina dicitur analogata. quia referuntur ad aliqd tertium. scz ad sanum in animali. Alius est ordo fm que aliqua dicitur analogata fm q referuntur ad inuicem. si cut militare dicitur analogum ad ipsum militem z ad ea que spectant ad militem. sicut sunt equus arma z similia. In analogia aut entis est secūdus modus analogie. qd

Liber

Primus

Deus et creatura substantia et accidens dicitur analogata non quia referuntur ad aliquod tertium sed quia habent ordinem ad se invicem sicut creatura ad creatorem et accidens habet ordinem ad substantiam quia dicitur septimo metaphysice accidens non est ens sed entis. Est etiam alia divisio quia aliqui analogia sumitur secundum genus cause efficientis sicut milita re. Alia analogia sumitur secundum genus cause materialis sicut analogia entis ad substantiam et accidens quia accidens habet ordinem ad substantiam secundum genus cause materialis. Tercia est analogia secundum genus cause finalis sicut analogia sani quia sanitas animalis est finis aliorum sanorum scilicet ipsius sani in vna et medicina. Et non sumitur aliqua analogia in genere cause formalis quia quicunque pervenit in aliquo formaliter sunt univoca et non equivoca. Cum ergo analogia spectat ad equivocationem sic non potest aliqua analogia esse secundum genus cause formalis. Quia quod sequitur correlarie quod si ens referatur ad deum et creaturas sic eius analogia est secundum genus cause efficientis et finalis quia deus est causa efficiens et finalis creaturarum. Si vero referatur ad substantiam et accidens sic analogia eius sumitur secundum genus cause materialis vel efficientis. Cuius ratio est quia substantia comparatur ad accidens in ratione cause materialis et etiam quandoque in ratione cause efficientis quando scilicet accidens fluit ex principis substantie sicut proprietates seu accidentia propria ut risibile inhumibile. Sed accidentia communia sicut album et nigrum et similia non sequuntur aliqua determinata principia subiectorum suorum.

Ad. Deus est substantia ergo erit in predicamento substantie. Dicendum quod substantia accipitur tripliciter. vno modo prout dicitur a subsistendo et sic deus maxime est substantia quia sic substantia nullas imperfectionem dicit. Alio modo capitur substantia prout dicitur a substando accidentibus et sic deus non potest dici substantia quia deus non potest suscipere in se accidentia cum omnia que sunt in deo sint essentialiter eadem cum ipso sic enim substantia importat aliquam perfectionem quia significat rem habentem possibilitatem ad accidentia. Tercio modo potest dici a substantiando id est dando esse formale inferioribus et sic deus iterum non est substantia quia deus non substantiat formaliter sed efficienter et sic substantia etiam importat aliquam imperfectionem quia est per definitiois.

Arguitur. Deus est substantia incorporea ergo est in predicamento substantie. Dicendum quod antecedens est falsum capiendo substantiam prout dicitur substantia a substantiando. Et si dicatur deus est incorporeus ergo est substantia probatur consequentia quia cuiusque pervenit differentia illi convenit genus. Dicendum cuiusque convenit differentia positiva illi convenit genus sed hoc non oportet de differentia privativa siue negativa nisi capiatur cum inclusione generis quia non omne illud est animatum quod est insensibile cum lapis sit insensibilis tamen non est animatus.

Queritur. Utrum ens sit univocum ad substantiam et ad accidens. Dicendum quod non quod probatur duabus rationibus. Prima est quia nunc tamen unum esset predicamentum scilicet entis quia predicamenta sunt prima genera sed tamen unum est primum genus. Secunda ratio stat in hoc impossibile est univocum contenta sub univoco definiri per se invicem sicut homo

et asinus que sunt univocata animalis per se invicem deus finiri non possunt nisi forsitan in formis de predicamento ad aliquid ubi una species definitur per alias si ergo esset ens univocum ad substantiam et accidens tunc substantia et accidens essent univocata absoluta entis et sic non posset accidens definiri per substantiam quod est contra Aristotelem septimo metaphysice.

Notandum. Quatuor sunt analogia entis primo enim ens dicitur de his que habent perfectum esse sicut de substantia et ergo substantia est primum analogatum entis. Secundo dicitur de his que habent debile esse sicut accidentia. Tercio de his que habent esse privationi admixtum sicut motus. Quarto dicitur ens de his que habent esse in ratione et illa dicitur entia rationis quia de eis intellexus aliquid affirmat vel negat et sic dicit Aristoteles quarto metaphysice quod non ens id est negatio etiam potest dici ens quia de non ente dicimus esse scilicet compositionis dicendo non ens est non ens. Et ens primo modo dicitur substantia. Secundo modo dicitur passio vel proprietas substantie. Tercio modo dicitur processus ad substantiam. Quarto modo dicitur negatio substantie. Et sic patet quod omnia ista analogata habent ordinem ad unum quod est substantia. Et ex hoc possunt multe questiones solui. Si enim queratur an privatio sit ens an materia prima sit ens ens etc. Dicitur quod si ens capiatur secundum primam eius significationem tunc nullum illorum est ens sed quando accipitur ens secundum duas vias acceptiones sic privatio est ens.

Arguitur. Omnis multitudo reducitur ad unitatem sed partes entis faciunt quandam multitudinem ergo debent reduci ad aliquod unum quod est ens et sic ens erit univocum. Dicendum quod ista propositio omnis multitudo reducitur ad unitatem potest dupliciter intelligi vno modo quod omnia reducuntur ad unitatem quasi fiant hoc unum ad quod reducitur et sic est falsum quia creatura nunquam fuit creator. Alio modo intelligitur quod omnis multitudo reducatur ad unitatem quia omnia habent ordinem ad unum et sic multitudo creaturarum habet ordinem ad unum scilicet ad deum similiter etiam equivoca entis alia a substantia habent ordinem ad unum quod est substantia.

Arguitur. Illud quod predicatur vno nomine et vna ratione hoc est univocum sed ens predicatur de substantia et accipere vno nomine et vna ratione ergo univocum. Minor probatur quia habere esse est definitio entis que predicatur de substantia et accidente. Dicendum est dupliciter primo quod habere esse non potest esse definitio entis secundum quod dicitur de substantia et accipere quia definitio debet esse essentialis sed habere esse accipit omni substantie create et omni enti creato est enim solus deus ens per essentialiam. Secundo dicendum quod habere esse etiam dicitur analogice de substantia et accidente quia habere esse convenit proprie et per se substantie sed convenit accidenti per alterum sicut dicitur septimo metaphysice. Et sic noster intellectus non potest concipere aliquam naturam equaliter participatam priventem substantiam et accidens quod tamen requiritur ad univocam predicationem.

Ar. Ens potest concipi absque conceptione substantie et accidentis. ergo est uniuocum. Ans. probatur. quia antiqui concipiebant lumen esse. et tamen non concipiebant esse substantiam vel accidentem. Dicendum quod ens non potest distincte concipi nisi concipiatur quod sit substantia vel accidentem. et ideo antiqui concipientes lumen concipiebant vel sub ratione substantie vel sub ratione accidentis. Secundo dicendum quod duplex est conceptus. unus extra genus et informis et quodammodo negatiuus. et talis conceptus potest esse in ente preueniendo substantiam et accidentem. sed non facit uniuocationem. Alius est conceptus formalis intra genus et affirmatiuus. et talis facit uniuocationem. sed non potest talis esse de ente. Tercio dicitur quod non sufficit ad uniuocationem unus conceptus preueniens. sed requiritur cum hoc quod sit equaliter precipatus ab uniuocatis quod de ente dici non potest. Et iste tres solutiones habet se quodam ordine. quia prima dicit quod non sit aliquis conceptus preueniens. Secunda dicit quod potest esse aliquis conceptus extra genus et negatiuus. Tercia admittit quod sit aliquis conceptus affirmatiuus. sed non equaliter precipatus.

Ar. Quicquid potest unica distributione distribui pro omnibus inferioribus hoc est uniuocum. sed sic potest ens distribui pro substantia et accidente. ergo erit uniuocum ad illa. Dicendum quod non solum uniuocum distribuitur pro suis inferioribus. sed etiam equiuocum a consilio. ubi tamen posterius analogatum participat realiter de natura ipsius communis analogi. Et sic est de ente quia ultimum analogatum eius. scilicet accidentem est reale ens. Sed homo depictus non cadit sub distributione hominis. quia homo pictus non habet veram naturam hominis sicut accidentem habet veram naturam entis. Et quando replicat. Accidentem non est reale ens secundum veritatem. probatur quia Aristoteles comparat sanitatem ad ens. sed sanitas que est in animali est solus realis et essentialis sanitas sanitas vero in alijs analogatis non habet essentialitatem sanitatis. ergo sic erit de ente. Dicendum quod non est omninoque si milis comparatio sani ad ens. est enim similitudo quantum ad hoc. quod sanitas primo dicitur de sanitate animalis. et postea de alijs. sicut ens primo dicitur de substantia. et postea de accidente. Sed differentia est in isto. quia ultima analogata sani non habet essentialiter naturam communis analogi. sicut accidentem habet in se essentialitatem reale entis.

Ar. Antiqui negabant equiuocationem et multipliciter entis. ergo videtur quod Aristoteles petat principium arguendo contra antiquos ex multipliciter entis. Accidentem probatur. quia antiqui dixerunt tamen unum ens esse. Dicendum quod Parmenides et Democritus negabant multitudinem rerum. sed non negabant multitudinem vocum. et ex illa format suas probationes quibus preedit a notioni non simpliciter. sed quo ad aduersarium. quod per doctores ille demonstrat rationes solum sunt ad contradicendum in quibus assumuntur multa que sunt minus nota quam hoc quod est entia esse multa et non unum tamen.

Queritur. Utrum impossibile sit accidentem esse sine subiecto. Pro ratione notandum quod impossibile capitur dupliciter. uno modo per impossibile simpliciter dicto. et sic hoc dicitur impossibile quod per nullam potentiam fieri potest. sicut est illud quod implicat contra-

tradictionem. Alio modo dicitur aliquid esse impossibile secundum quid in ordine ad potentiam creaturam. quod scilicet per potentiam creatam fieri non potest. Per hoc ergo dicitur quod accidentem separari a subiecto secundum potentiam creaturam est impossibile. sed non est impossibile secundum potentiam creatoris. Quibus ratio est. quod non implicat contradictionem. et sic per diuinam potentiam fieri potest. Quod sic patet. quia deus omnipotens potest conseruare aliquam rem absque causa proxima effectiua. et materiali in qua. cum ergo subiectum sit proxima causa effectiua et materialis in qua ipsi accidentem per deum accidet ab soluere ab illa. et sic accidentem potest esse sine subiecto. Quia tamen nulla creatura potest mutare ordinem naturalem rerum. ideo non potest fieri naturaliter et per potentiam creaturam quod accidentem existat sine subiecto.

Ar. Deus non potest separare definitionem a definitione. sed inesse est de definitione accidentis. quia accidentem esse est inesse. Dicendum secundum unum modum Thomistarum. quod duplex est inesse. scilicet aptitudinale. et hoc est de essentia accidentis. et nunquam potest separari a subiecto. Aliud est inesse actuale. quod conuenit sibi per comparationem ad proximum subiectum. Et tale non est de ratione accidentis. sed est conditio quedam accidentis ipsius accidentis. quando ergo accidentem est a subiecto separaturum tunc adhuc habet inesse aptitudinale. quod est de ratione sui. Est tamen alius modus dicendi Thomistarum. de quo ad longum habet in libro predicabilium.

Ar. Deus non potest supplere causalitatem cause materialis. sed subiectum est causa materialis accidentis. ergo deus non potest accidentem separare a subiecto. Tunc dupliciter se habet materia ad aliquam rem. Uno modo intrinsece. quia scilicet intrinsece constituit rem. sicut materia hominis est de intrinseca ratione hominis. et talem causam materiale non potest deus supplere. quia tunc esset pars rei. et fieret ipsi aliquid intrinsecum. Alio modo habet se materia ad aliquam rem extrinsece et per aditorem. sicut se habet materia in accidentibus. quia est pars extrinseca ipsorum accidentium. et talem materiam potest deus supplere. ut patet manifeste in sacramento altaris ubi quantitas habet quodammodo suam indiuiduationem a situ. et sic potest sustentare accidentia reliqua absque ultimo subiecto.

Ar. Deus non potest de nouo creare accidentia sine subiecto. Antecedens probatur. quia creatio est ad esse subsistens. sed accidentem sine subiecto non habet esse subsistens et perfectum. Sed consequentia tenet a simili. Dicendum quod non est simile. quia si accidentem crearetur sine subiecto. tunc non haberet aliquam indiuiduationem et per consequens non posset subsistere. sed accidentem quod iam fuit in subiecto habet indiuiduationem a subiecto quam habet post separationem a subiecto. et sic potest conseruari sine subiecto. Sicut in simili anima rationalis recipit indiuiduationem a corpore. et ideo quibus non posset per se creari. tamen postquam recepit indiuiduationem a corpore potest illam indiuiduationem retinere post separationem.

Queritur. Utrum substantia in genere substantie manendo sit diuisibilis.

Liber

Primus

lis vel indiuisibilis. ¶ Dicendum q duplex est diuisio. q̄s
dam est que est per partes essentielles. scilicet differentias
proprias. et talem diuisionem habet substantia etiam in
ap̄io genere absqz accidentibus. Illa est diuisio quantita
tiua. et illa nō h̄z actualiter line q̄ntitate. quia habet eaz
originaliter et effectiue a substantia. sex pte materie que est
diuisibilitatis origo. fm q̄ h̄z puatione sibi annexam.

Ar. Sateria seclufa quātitate nullas hz pres nec
quācūqz diuerſitate ptiū. q̄ videt̄ q̄ nō ſit oīz
go diuiſibilitatis q̄ ſp eſt in pres. Et pfirmat. qz ſi ſub a
eſſet diuiſibilis ſine quātitate ille pres in q̄s fieret diuiſio
nec eſſent extra ſe nec intra ſe. qz hoc ſolū hnt a quātitate
ſit nec eēt in loco nec extra locū. ¶ **Idē** q̄ diuiſibili
tas in pres integralis q̄titatiua eſt p̄tia paſſio q̄titat/
is 2 pmo reperi in q̄titate. Sed q̄ dī originaliter eſſe a
ſub a ſub a materie. hoc ū ē. qz etiā q̄titas ſecl̄etur ſi mō
ipam ſub am. niſi hylomine tñ nō diuiſibilitatis pmo in
quātitate reperi. vt iſta pbant argumenta

Querit. Utrum rō infiniti pueniat soli q̄ntitati
q̄ dōm q̄ dupli aliqd d̄r infinitum
vno modo formaliter siue essentialiter. quod scilz habet
essentiā nō cōtrahēdā ad aliquā spēm. 7 sic deus est infini-
tus simplr. sed sub sepeate dicunt infini-
te fm qd. scz per
cōtrahēdē ad materialia. qz nō cōtrahunt ad aliquam
materiā. sicut ista inferiora. Alio mō dicitur aliquid infi-
nitū fm ptes q̄ntitatuas siue q̄ntitatie. 7 sic q̄nti-
tas extēsa siue terminō est infinita. tale aut infinitū inue-
nitur in q̄ntitate solum. 7 sic loquit̄ hic Aresto. in textu
cum d̄r. infiniti rō q̄ntitati cōgruit.

Pr. Secūdo mō nō est aliquid infinitū. Probatur
qz nō est aliqua quātitas extēsa sine termino.
¶ Dēm qz dupl aliquid ēz infinitū. vno mō fm actum
quia scz habet extēsiōē actuāle sine termino. z sic veruz
est qz infinitum non inuenit a parte rei. Alio mō ēz aliqd
infinitum in potētiā. z sic inuenitur infinituz a parte rei.
sicut patēbit in tercio huius.

Dr. Utrum accidēs differat a suba. ¶ Bm q dicitur ferre accipit duplt. vno mō pprie. ⁊ sic illa dicitur differre que distinguunt differentijs cōstitutis. ⁊ sic substantia ⁊ accidēs nō differūt. qz dñia solū cōuenit sp̄bus. sed suba est genus generalissimū. qd nō hz differentijs cōstitutū. Alio mō accipit differre cōiter. put ex tēdit se ad diuersum esse. ⁊ sic substantia ⁊ accidēs differūt id est habet ad inuicē diuersitatē realem. siue realē distinctionē. Sed q sint diuersa vel realiter distincta patz auro ritate. rōne. ⁊ signo. Primo auctoritate. Aresto. in textu qui dīr. q si ens sciat substantiā et accidēs. tunc nō potest dici q ens sit vñū. qz accidēs ⁊ suba sunt multa. Secūdo p̄ idē quarto metaphysice. vbi Arestz diuidit ens in substantiā ⁊ accēs tanqz realiter distincta. Potest tēcio. pbari p Aresto. pmo posteriorz. q dīr illā p̄pōem ēē immediatā. quā vñū predicamentū negat de alio. sed imēdiatā p̄pō sit inter illos terminos. quoz vn⁹ est de essen/ tia alterius. sicut in immediatā affirmatiua. vel vbi vn⁹ terminus sciat oīmino diuersum ab alio. sicut in imēdiatis negatiuis. Secūdo p̄ idē rōnibus. Prima est. qz rōn intrinsece cōditiones sunt diuersē illa sunt diuersa. sed intrinsece cōditiones substantiē ⁊ accidēs sunt diuersē. qz rō. Maior patz. qz intrinsece cōditiones oriuntur ex

natura rei. 2. indicant ipsam rem. sicut risibile et rudibile indicant qd homo 2. asinus sunt diuersa. **¶** Minor pater. qz cōditio substantiæ est p se esse. cōditio autē accidentis est aliteri inesse. que cōditiones vtriqz sunt diuersæ. qz habent ad inuicem contradictionē. Secunda ratio talis est. illa sunt diuersa que habent diuersas rōnes principiandi. sed substantia et accidens sunt hmoi. ergo sunt diuersa. **¶** Maior pater. quia diuersi modi principiandi accipiunt ex diuersis virtutibus. vbi ergo sunt diuersæ virtutes ibi ē diuersa natura rei. **¶** Minor pater. quia forma substantialis pncipiat intrinsece informando suū propriū subiectū. sed accidentia agunt extrinsece et circa extrinsecam materiā sicut calor ignis calefacit aquā que ē extrinseca igni. **¶** Tercia ratio. quecumqz terminant motus realiter diuersos illa sunt diuersa. sed substantia 2. accidentes terminant motus realiter diuersos. ergo 2. **¶** Maior pars. quia motus habent diuersitatem et vnitatem ex terminis. vbi cumqz igitur sunt motus realiter diuersi. ibi etiam sunt termini realiter diuersi. **¶** Minor pater. quia generatio 2. alteratio sunt motus diuersi. sed generatio terminatur ad substantiam. 2. alteratio ad qualitatē. Signum autem est ad hoc quia accidens de facto separatur a subiecto. vt patet in sacramento altaris. ergo est res realiter distincta a subiecto qd est substantia. **¶** Que em sunt idē realiter nō pnt a se inuicem separari. sicut patet de definitione 2. definito

Ar. In analogis primū analogatorū habet totā natura cōmūnis analogi. sed substantia est primū analogatū erit. ergo habebit totā naturā eius. Et sic accidens erit non ens quod est contra immediatā naturā. ¶ Dicendū q̄ duplex est analogia quāntū nunc fuisse. aliqua est analogia in qua posterius analogatū retinet naturā cōmūnis analogi. licet imperfectiōi modo sicut patet de analogia entis inter deū z creaturā. Manifestum est enī q̄ creatura sit ens. licet imperfectus in ordine ad creatorem. z talis analogia est inter substantiā z accidens. imo Aristoteles quarto metaphisice diuidit ens reale in decem genera. in quo datur intelligi q̄ etiam accidens est ens reale. Alia est analogia ubi vltimū analogatorum non habet rationē cōmūnis analogi. vt quādo diuiditur homo in hominem viuū z hominem pictū. Manifestum enī est q̄ homo pictus nō participat rationē hominis. z talis etiam est analogia sani. quia sanum sūm suā definitiōnem dicitur solum de sanitate animalis. Per hoc ad argumentū dicendū. q̄ non oportet in qualiter analogia primū analogatorū habere totā naturā cōmūnis analogi.

Arguitur Si accidens esset realiter distinctum a substantia. ergo haberet de finitionem in proprio genere. quod est contra Aristotelem septimo metaphysice. ubi dicit q. accidens habet de finiri per substantiam. ¶ Dicendum q. accidentis est duplex definitio. qdam est solum intrinsece cōpleta. et talem habet accidens in proprio genere. quia ista est completa cōplectio essentiali. Quis non cōplectioe subsistentiali. Secunda est definitio accidentis omnino cōpleta. scilicet intrinsece quoad essentiam. et extrinsece quoad subsistentiam. et talis datur per subiectum. quia non habet accidentis subsistentiam nisi in subiecto. Per hoc ergo dicendum ad argumentum. q. sufficit ad realem distinctionem accidentis et substantie. q. accidens habeat essentiam in suo proprio genere completam.

Amplius qm
Campi altam
et p[ro]p[ri]os
flum[en]es et
virescent[em] p[ar]tem
p[ro]p[ri]os
et p[ro]p[ri]os

[Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.]

proprio genere compa
 1. *Impatiens nuda* var.
 2. *Impatiens nuda* var.
 3. *Impatiens nuda* var.
 4. *Impatiens nuda* var.
 5. *Impatiens nuda* var.
 6. *Impatiens nuda* var.

1800
Exp. 1/2
Jan 1/2

Deinde ibi. Autero si rōe. Probat qd vnus nō p̄t capere
p vno rōe. 2 hoc sic. qd si oia sūt vniū rōes sequent tria incon-
uenientia. p̄mū qd p̄ia eēnt vniū fm rōem. si sces qd eadē
esset rō boni 2 mali. sicut Israelit^{us} ponebat eandē esset rō
nō boni. 2 p̄d. iij. metaph. Scdm qd eadē eēnt rō boni 2
nō boni. qd ad malū seq̄tur nō bonū. 2 sic seq̄ret qd eadē
esset rō entis 2 nō entis. 2 sic nō solū oia entia eēnt vnus
ens. sed etiā ens 2 nihil eēnt vniū fm rationē. Tercū in-
conueniens. quia tunc diuersa genera vt qualitas 2 quāti-
tas essent eadēs fm rationem. quia ista omnia continētur
sub ente que sunt inconuenientia. 2 illud ex quo sequitur.

[illegible]

Libet

Tunc ibi. Cōturbati sunt aut. Aresto. reprobant sequentes opiniones illoz antiquoz dicent. qd aliq pbi sequentes opiniones illoz pphoz. vt nō cogere nō ponere idē esse vniū z multa auferebāt hoc verbū est a pphōne ne cogere nō ponere aliq mō ponere multitudinē entiu. sicut Lycophrōn. Alij aut pbi attendētes qd talis oō esset imperfecta qn eēt ablata copula mirabāt copulā in verbū. dicētes qd nō liceret dicere hō est albus. sed hō albat. Nec liceret dicere hō est ambulās. sed hō ambulat. Deficiebāt g̃ antiq̃ in hoc qd nō sciebāt distinguere inter ens z vniū. qz credebāt ens z vniū vniuoce dici. qd dicunt multipl. z ideo illa qd sūt vniū subiecto sunt multa rōe. sicut albi z paries. Etiam qdam sunt vnum toto z multa pbi. sicut p̃mū. sed si multa z vniū referant ad idē. tūc sunt opposita. sicut vniū sp̃s z diuersa sp̃s. vniū numero z diuersa numero opponūt. Tūc nō oportet auferre hoc verbū est a pphōibz. qz illa inter qd ponit hoc verbū est hnt aliquā vnitatē cū distinctione. Tūc em̃ dī. hō est albus. hō z albus sunt vniū numero siue subiecto. qd notat cū dī. hō ē albus. s; sunt multa rōe qz alia ratio hominis z alia albi. Sic etiam vniū in actu ē multa in potētia. qz vt sic vniū z multa nō opponunt. z ita sūt dōm est de toto z partibus

Mr. Idem nō p̃t esse albi z nigri. z p̃ p̃ns idē non p̃t esse vniū z multa. z g̃ antiqui bñ dixerūt qd idem nō sit vniū z multa. Alijs pbat. qd cōtraria nō p̃nt esse in eodē subiecto. Qd dī. qd nō est sūt de albo z nigro et de vno z multo. qz albi z nigri sunt cōtraria specifica et specialia. z iō nō possunt sūm actū vniū inesse. sed vniū z multa sunt p̃traria transcendentia z vltia. z g̃ possunt respecu diuersoz vniū inesse. z hoc est quod solet dici. qd non est aliqua multitudo sine vnitatē propter transcendentiam vniū et multi

Mr. Tūc totū sit sue p̃tes. ¶ Pro r̃sione notandū qd totū accipit tripl. vno mō cathegreumatice sūm qd idem est qd integrū h̃ns omēs suas p̃tes. z isto mō verificat ista. totū qd est in mūdo ē in oculo meo. Alio mō sincathegreumatice. pur valet tūc sicut q̃libet pars. et sic ista p̃pō verificat. totus sortis est minor sorte. Tercio mō accipit p̃m cathegreumatice z partū sincathegreumatice. z sic tūc valet sicut hoc z nihil eius qn hoc.

Tunc dōm qd accipiendo totū p̃mo mō p̃pō est distincta. qz vel p̃dicatum intelligit attribui subiecto coniunctim vel diuisim. coniunctim sic s; qd totum sit sue p̃tes simul sumptis. diuisim. i. qd totum sit sue p̃tes diuisim acceptis. Si g̃ p̃mo mō intelligat p̃pō est vera de toto integrali z essentiali. qd ibi totū est sue p̃tes simul sumptis. sed falsū est de toto potestatiuo. quia anima nō est omēs potētie etiā simul sumptis. Si vero intelligat p̃dicatum subiecto diuisim attribui. z sic vel intelligit de toto potestatiuo. definitiuo. vel integrali. Si de toto potestatiuo. sic est simplr falsum. Sed si intelligat de toto definitiuo. hoc est duplr. qd vltorū definitiuū p̃parat ad suas p̃tes reales que sunt materia z forma. z sic est falsum. quia hō non est aīa nec corpus diuisim sumpta. Aut comparat ad partes rōnis que sunt genus z dñia. z tūc est p̃pō vera. s. qd totū est sue p̃tes etiam diuisim sumptis. qd homo ē animal z rōnalis. Si aut de toto integrali. sic iterum est distinguendū. qz est duplex totū integrale. s; omogeniū z etherogeneū. Omogeniū est totū habēs partes eiusdem nature z sp̃is. sicut aqua est eiusdē nature in toto z in suis partibz. sed totū etherogeneū est diuersaz naturaz. Si

Primus

ergo intelligat de toto omogeneo. tunc p̃pō est vera in illo sensu in quo verū esse dī cōuenientiā in natura. nō autē sūm qd dī cōuenientiā in q̃busdam accidentibz. Exempli gratia. nos dicimus qd tota aqua sit sue p̃tes etiā diuisim sumptis sūm naturā. sed nō sūm quantitates que est actūs aq̃. Sed si intelligat de toto etherogeneo. sic est simpliciter falsū de p̃tibus diuisim acceptis. Et rō illius diuersitatis est. qz forma totius omogeni respicit totū p̃ se. z sicut p̃tes p̃ se. sed forma totius etherogenei p̃mo respicit totū directe z p̃ se. z ex p̃nti p̃tes. z g̃ p̃tes nō recipiūt p̃dicationē totius sicut in toto omogeneo. Alio mō accipit totū sincathegreumatice. z sic p̃dicatū p̃t attribui subiecto vel cōiunctim vel diuisim. si attribuat p̃iunctim subiecto sēp p̃pō est falsa p̃terq̃ in partibz definitiuis rōnis. si aut sūm genus z dñia. Est em̃ sensus qd q̃libet p̃tes alicuius totius simul sumptis sunt vna ps. et hoc est manifeste falsum in toto integrali z in toto potestatiuo z essentiali per cōparationem ad p̃tes reales. qz corpus nō est aīa et corpus simul sumpta. Sūt paries nō est omēs p̃tes domus simul sumptis. Vel p̃dicatū attribuit subiecto diuisim. z sic potest p̃pō esse vera reddēdo singula singulis. qz q̃libet ps est q̃libz ps diuisim sumpta. reddēdo singula singulis. Tercio mō accipitur totū partim cathegreumatice z partim sincathegreumatice. z sic p̃pō est vera capiēdo partes p̃iunctim in toto integrali z in toto essentiali habente partes. quod notat ter dī p̃ter materialia. qz in illis omēs p̃tes simul sumptis sunt hoc totū. z nihil eius qn hoc. Exēplī grā. domus qd est totū integrale est sue partes simul sumptis. z nihil eius qn hoc. Sed est p̃positio falsa in toto potestatiuo. sicut sicut in alijs acceptōibus

Mr. Nihil est p̃ns seipso. sed p̃tes sunt p̃ores toto. g̃ partes nō sunt idem cum toto. ¶ Dm qd partes alicuius totius accipiunt duplr. vno mō diuisim. z sic sunt p̃iores toto. quia cōstituunt totum sūm quandā successiua collectionem. sicut patet de constructione domus. Alio modo accipiuntur partes alicuius totius p̃iunctim et sic sunt simul rpe cū toto. sed tūc p̃tes sunt naturalit̃ p̃ores toto via generationis. z contra. totum est p̃ius p̃tibus via perfectionis. et sic non est incōueniens idem sūm vnum modum esse p̃ius aut posterius seipso finalium z alium modum prioritatis

Mr. Quęcūq̃ sunt eadem vni tercio singulari sunt eadem inter se. si ergo p̃tes totius integralis sint simpliciter eadem ip̃i toto. ergo erūt eadem inter se. ¶ Dicendum ad maiorem. qd tripliciter aliqua conueniunt in vno tercio singulari. vno modo sūm qd subsistunt in illo tercio singulari. sicut accidentia cōueniunt in subiecto. z tunc non est necesse qd ea que cōueniunt in vno tercio singulari qd conueniant inter se sūm p̃dicationem. in hoc em̃ fundatur falsitas istius argumenti. lac est dulce z lac est album. ergo dulcedo est albedo. Alio modo cōueniunt aliq̃ in vno 3° subsistentialiter. non aut essentialiter et sūm p̃dicationem. quā s; totum siue tertium de ip̃is p̃dicari non potest. et sic conueniunt partes domus in domo z partes hominis in homine. quia nō dicimus. paries est domus. fundamentum est domus. nec dicimus. pectus est homo. caput est homo. z isto modo iterum falsū est aliqua duo inter se conuenire que conueniunt in vno tercio. Tercio modo aliqua conueniunt in tercio cōntrastatim et sūm p̃dicationem. sic scilicet qd essentialiter de illo tercio p̃dicantur. sicut animal z homo conueniunt in sorte.

et sic maior est vera. scz quecumq; sunt eadem vni tercio singulari sunt eadem inter se

Ar. Aliquod est totum cuius partes non sunt. ergo non esse totum erit idem cum suis partibus. An recedens patet de tempore. ¶ Dicendum q; eodem modo quo totus est oportet tempus pres eius esse. Est enim aliquod totum simpliciter permanens. quod scz non recipit aliquam mutationem in subsistentia. sicut sunt corpora celestia. et in illis etiam partes non habent successionem. Aliud est totum quod est simpliciter successiuus. sicut est tempus. et hoc habet partes omnino successiuas. quia tempus dicitur esse eo q; una pars succedit alteri. Aliud est totum qd se habet medio modo. quod scz manet fin pres formales. sed non fin partes materiales. sicut patet in vinetibus phisice siue astatu. q; in illis p continuu nutrimentu pereit partes materiales. et restaurant p nutrimento. sed manet species pres formales. vt patet in primo de generatione.

Querit. Utrum indiuisibile possit esse quale vel quantum. ¶ Dicendum q; indiuisibile capitur tripliciter. vno modo pro indiuisibili continuitate et sic indiuisibile dicitur continuu actu non diuisum. Alio modo accipitur indiuisibile pro indiuisibili ratione. fin q; aliqua forma dicitur indiuisibilis. sicut species specialissima. Tercio modo capitur indiuisibile p indiuisibili simpliciter. sicut est punctu quod nullo modo e diuisibile. Et hoc est duplex. quia aliquod est indiuisibile p uarietate et in genere. quia scz est de genere quantitatis. et sic punctum et unitas dicuntur indiuisibilia. Aliud est indiuisibile negatiue et extra genus. et sic forme immateriales dicuntur indiuisibiles sicut substantie separate. ¶ Istis presuppositionibus dicendum est q; si indiuisibile accipitur primo et secundo modis. tunc indiuisibile est quantum et quale. differenter tamen. quia indiuisibile primo modo est quantum essentia liter. quia est inter quantitas. sicut patet de continuo. sed indiuisibile secundo modo est quantum accidentaliter. quia quantitas est in eo sicut accidens in subiecto. vt patet de homine qui est quantus accidentaliter. Et ista indiuisibilia etiam sunt qualia. sed differenter. q; indiuisibile primo modo est quale sicut subiectu quo. quia quantitas est subiectum quo quantitas. sed indiuisibile secundo modo est quale sicut subiectu quo. Sed si accipiat indiuisibile tercio modo. et p uarietate pro indiuisibili in genere quod idem est. sic indiuisibile nec est quale nec quantum. sicut patet de puncto qd non est quantum. q; de ratione quantitatis est habere partem extra partem. vt patet ex definitionibus quantitatis continue et discrete. sed hoc indiuisibile non habet partes. ergo non est quantum. Nec qle. q; qualitas rei materialis presupponit quantitatem. sed quia indiuisibile tale non habet quantitatem. ergo nec qualitatem. q; qualitas materialis in quantitate fundatur. et sic loquitur Aristoteles in textu de tali indiuisibili cu dicit. q; nec est quale nec quantum Si aut accipiat indiuisibile negatiue et extra genus. sic indiuisibile non est quantum. q; non habet materia q est principiu quantitatis Et tamen hoc indiuisibile est quale. non qdem qualitate materiali. sed spirituali. quia in substantijs separatis sunt ista accidentia spiritualia. intellectus. voluntas. scientia. et species intelligibiles. et sic de alijs. ¶ Quia autem sit necesse ista accidentia esse in eis sic patet. quia ille substantie separate operantur cum non sint ociose et nihil citra primu operatur p suam essentiam. oportet ergo q; operentur p potentia aliqua supradictam. et q; potentia non procedit ad actu absq; spe obie

cti. ergo necesse est in potentia esse spem intelligibile. Ista aut de deo dicta non addunt aliquam qualitatem. sed sunt eadem diuina que est simplicissima

Ar. Substantie spirituales dicuntur esse magne. sicut patet de deo. ergo videtur q; sint quare. ¶ Dicendum q; duplex est quantitas. una est quantitas molis. i. quantitas dimensura. Alia est quantitas perfectionis siue virtutis. forme autem substantiales vt est anima. et etiam substantie separate sunt quare quantitate perfectionis et virtutis que sumitur fin gradus perfectionis rei fin q; dicitur Augustinus in his que non mole magna sunt idem est esse maius quod melius. sed nullo modo sunt quare quantitate molis qua aliquid est diuisibile. Et quando dicitur quantitas molis est forma. sed omnis forma est indiuisibilis vt dicit Gilbertus. ergo fin ipsam non poterit aliquid esse diuisibile. Dicendum q; quantitas molis accipitur dupliciter vno modo fin rationem forme specificę. et sic habet indiuisibilitatem. q; fin q; forma est sic habet unitatem specificam. oportet enim essentiam forme consistere in indiuisibilitate. Alio modo accipitur quantitas fin q; comparatur ad partes que sunt in ipsa potentialiter. et sic est diuisibilis. et isto modo non continetur sub definitione forme definire. quas ponit Gilbertus Porretanus.

Ar. Substantie separate sunt indiuisibiles et sunt quare. ergo indiuisibile erit quale. ¶ Dicendum q; indiuisibilia possunt esse qualia qualitate spirituali. sed non corporaliter. quia substantie separate non possunt esse aliter nec nigre et de tali quantitate loquitur Aristoteles. quia loquitur contra antiquos quos dicentes. fin quantitate molis esse infinitu in ente et p consequens qualitate et quantitate corporale

Ar. Continuus fin qualiter parte suam est quale sed punctu est pars continuu. ergo erit quale. ¶ Dicendum q; duplices sunt partes in continuo. scilicet integrantes. et sic est veru q; continuu sit quale fin qualiter partem eius. quia si partes totus sit albus necesse est qualiter partem parietis esse albam. Alie sunt partes definitiue. et sic punctum dicitur pars linee. q; ponitur in ratione linee. et sic non est necesse qualiter partem continuu esse quale. quia talis pars non habet quantitatem nisi virtualiter et quasi p uarietate quare etiam non erit quale. eo q; qualitas presupponit quantitatem.

Queritur Utrum ista propositio sit vera cum vnum est ¶ Dicendum q; in ista questione primo distinguendum est de vno. quia vnum accipitur dupliciter. vno modo transcendentem prout conuertitur et identificatur cum ente. et sic omne ens dicitur vnu. Alio modo capitur vnum fin q; est principiu quantitatis discrete. et sic reductiue est in predicamento quantitatis Et ratio istius diuisionis est. quia vnum consistit in indiuisione. dicitur enim vnum quasi indiuisum. fin ergo modum diuisionis oportet accipere modum indiuisionis et vnius. quia tot modis dicitur vnum oppositorum quor modis et reliqui. Sed est duplex diuisio. quedam est diuisio formalis que fit p differentias formalis oppositas. cuius origo est oppositio affirmationis et negationis. et sicut differentie nihil supradunt rei cuius sunt differentie. ita tale vnu. et talis indiuisio que resultat ex vna differentia. ¶ Vbi patet ordo inter ista tria que sunt ens diuisio et vnu q; pmiu cadens in nrm intellectum est ens. et secundo cadit in nrm intellectus diuisio. quia nos cognoscimus compositum

Liber

Primus

ea p simplicitate deinde intelligim⁹ vñū. qđ qñis sit pūs et
simplicis sñ ordinē nature. est tñ postē⁹ quo ad nos.
Et quo patet q vñū 2 multa se hñt pūatiue. nā vñū de
inductionē multū agē de diuisione. mō indūctum opponit
tur diuisiō pūatiue. Et sñ vñū opponit multū pūatiue.

Et si arguat. oppositio non pñt se sil' pparit sed in omni
multitudine est unitas. qñd erit oppositio inrer illa. Di
cendū qñ vñū z multa pñt dupl' capi vñō mō fm relatio
nē ad idē fm idē. z sic simplic' oppositū. z nō pñt se sil' ppa
rit si mñl ē vñū qñē z multa qñē Alio. cōmūñt fm pñt

rū ad diuersa. z. sic pūt se sūt ppari. q. vñū genere est mul-
ta spē. Est tñ cōsiderandū q. opposita in transcendentibz
pūt se melius ppari q. opposita fiantia res determinatas.
sicut albz z. nigri nō cōpariunt se sicut in eodē subiecto. sed
vñū z. multa ppter trāscendentia se sūt cōpariunt in eodē
vt etiā supra dēm est. Et si itez arguā. vñū opposito-
rū nō cōstituit atqz. sed vñū cōstituit multitudinē. q. nō
opponitū ē. Dēm q. vñū accipit duplt. vno nō materialit
fm q. est alqd. imperfectū reducibile ad pfectōem alterius.

et sic o opponit multitudini. sed est ps eius sicut q pars
constituit totū. ita z vniū constituit multa. Alio mō accipit
vniū formaliter fm formā indiuisibilitatē. z sic vniū oppo
nitur multitudini. z nō p se cū stare. qz indiuisibilitas nō
p stare cū multitudīne. q tñ significat in vnitatē. Secū
dū dūtinguendū est de hoc signo tñ. qz illud signū tñ p
tāp dūpl. vno mō pū fiat p pōem de exclusō subiecto.
et sic cadit sup subiectū excludēdo oia alia p r subiectū.
Expli grā qū dī tñ fortēs currūt. si tñ faciāt p pōem de
exclusō subiecto. sicut ex. fortēs currūt. si tñ faciāt p pōem de

Ex cum tribus sociis. Item si quatuor solitarie acciperetur cur-
rit. et si alius sit currat. cum forte adhuc ista est vera. tunc so-
res currunt. quia sibi etiam solitarie convenit predicari. Alio mo-
do capit ut fiat una exclusiva que excludit omnia per subie-
ctum a consortio predicari. sic quod predicari soli soli communione
subiuncto. Exemplum gra. cum dicitur tunc sores currunt. sensus est
quod cursus convenit tunc fortis. tunc non alteri. tunc si alius sit cur-
rat cum forte. tunc ista est falsa. tunc sores currunt. Utroque autem
modo per adhuc exponi dupliciter. scilicet gratia aliterat et pluralitatis
gratia aliterat. per tunc sores currunt. i. sores currunt. et non

alius q̄ fortres. sed gr̄a pluralitatis sic exponitur. fortres
currūt. nō plures q̄ fortres currūt. Per h̄ mōdetur ad
questionē q̄ si tū faciat p̄dēm de exclusio subiecto q̄ p̄pō
est vera. siue exponat gr̄a alietatis siue pluralitatis. z siue
accipiat vnū transcendenter siue p̄ncipio q̄ntitatis dis-
crere. q̄ sentus est q̄ hoc quod est vnū z nō aliud q̄ vnū
hoc est. vel hoc qd̄ est vnū z nō plura q̄ vnū hoc est. Sed
si accipiat tū pur facit vnū exclusiuū. tūc d̄stinguēdū
q̄ vel exponit tū gr̄a alietatis. z sic est vera. capiēdo

vnu tractat denter. qz sensus est. qd esse couenit vni et non
alteri qz vni. z hoc est veru. qz vnu et ens couertunt. licet
lic falsa sm qz vnu esst n numeri. qz sic multa sunt preter
hoc vnu. sicut deus z subsepare que no hnt cōmunitas
rem. z sic no sunt vnu de pdicamento p̄tatis. Si vero
exponat tñ grā pluralitatis. sic semp est falsa qualitercūq;
qs accipiat vnu. qz sensus est qd esse couenit vni z nō pluri-
bus qz vni. z hoc est semp falsum. Et ad illū intellectū re-
probatur antiq; hoc mo d; ista mō exprobi. tñ vnu est.
qd est regula logicor. qd si qm p̄tē qd ē p̄tē a lī.

ergo debet hoc signū tñ exponi grā pluralitatē
Hi. Ans. 2 ymū cōuertunt sed ista est vera. tñ cns

est. ergo ista erit vera. tñ vñū est ¶ Bñ q̄ fm̄ p̄rietas
tem loquutōis aliter iudicandum est de ista. tñ ens est. z
aliter de ista. tñ vñū est. quia ista. tñ ens est exponit gra
tia aliteratis. z semp est vera. Sed ista. tñ vñū est fm̄ pro
prietatem loquutōis exponit gratia pluralitatis. z sic fal
sa. Unde patet q̄ simpliciter loquēdo debet ista p̄pō. tñ ens
est. dici vera. z ista semp dici falsa. tñ vñū est Sic etiam
solut hoc argumentū. vñū est. z nihil ab vno est. ergo tñ
vñū est. quia ista p̄pō est vera exponendo tñ gratia alie
tatis. quo modo nō debet exponi. sed debet exponi gratia
pluralitatis. et sic est falsa

Et ex quibus demonstrant solvere non difficile
est. utriusque enim sophisticè syllogizant et Perme-
nides et Dillissus. Et namque falsa recipiunt et non

yllogizantes sunt. Est autem magis Delissus
onerosa ratio et non habens defectū. Sed rno
inconuenienti assignato alia cōtingunt. Hoc au
tem nihil graue est. Quidem igitur Del
issus male paralogizat manifestū est. Opina
tur em accipere si quod factum est habet princi

pium quoniam a quod non est factum non habet principium. Postea hoc inconueniens omnis esse principium rei et non temporis et generationis. non simplicis sed alterationis tanquam non momentanee facte mutationis. Postea propter quod immobile est.

propter quod immobile non est vnum. sicut enim
pars vna. cum sit hec aqua mouetur in ipsa.
quare non omnia postea propter quod altera
non erit. Alio nec specie possibile est
vnum esse. sed sicut et quo. Sic enim et phi-
sorum quidam vnum dicunt. Illo autem mo-
do.

non homo autem ab equo alteru est specie
contraria abinueniem.
Postq̃s̃ Aretio. rep̃obauit. opinionē Permenidis
Deilissi ex hoc q̃ dicebat illam ip̃oem (nū vnū est) esse
eram. Hic p̃nter incipit soluere eoz r̃tōes. Et primo
em Deilissi. fecit Permenidis. ibi. Et ad Perme
dē. Primo tamē ponit facilitatem solutionis. et dicit
nō ē difficile soluere r̃ōes istoz phoz. quia manifeste
ccāt in materia eū. p̃cedat ex fallis. ⁊ etiā peccāt in for

tū nō syllogizent. Quid est tñ q̄ rō Belli est magis
erosa. id est vana ⁊ fatua et non habēs defectum. id est
inducens dubitationē. q̄ assimil illud q̄ contrariū est
cipijs naturalibz ⁊ manifeste falsuz ē. s; q̄ ens nō gene
r. ⁊ nō est difficile si vno incoñueniēti dāto alia p̄ingāt
Lucibi Qd̄ dēigit. Ar̄s reprobat rōem Belli q̄
tali aliquid est factū ip̄m h̄z p̄m. q̄ nō ē factū nō h̄z
cipiū. sed ens nō est factū. q̄ nō h̄z p̄ncipiū. Sed q̄ qd̄

non habet principium est infinitum. quod ex ea parte qua caret principio non habet finem suum terminum. Et quod est infinitum est immobile. quod non habet aliquid extra se a quo moueatur. vel ad quod moueatur. Quicquid autem est infinitum est immobile et in vno. Et in vno est. Sed quod ens non sit factum probatur inferius ratione. Anaxagoras quia ponit curam finem huius libri primum. Reprobat quod ista rationem quantum ad quod illarum quod in ipsa ponunt. Primum quantum ad hoc quod si aliquid est factum ipsum habet principium. ergo quod non est factum non habet principium. et de quibus fallacia primum quod arguitur a tota additione cum destructioe autem ad destructionem primum. quod primum non valet. sicut in silis non valet. si hoc est aial est. si hoc non est aial non est. Tunc ibi. Postea et hoc. Philosophus improbat secundam illarum. Delissus. quod fuit ens non habet principium. quod est infinitum. et de quibus ibi est fallacia equocationis. quod primum accipit in ista illarum aliter quam in prima. quod necesse est in prima illarum primum capi. primum principio durationis siue effectiui. sic enim valet. si aliquid est factum habet principium effectiui sed in ista illarum sed a capite. primum principio magnitudinis. tunc enim solum valet. ens non habet principium magnitudinis. quod est infinitum. quod oem finitum habere finem magnitudinis et etiam infinitum. Deinde ibi. Postea propter quod. Improbat tertia illarum quod fuit ista. si ens est infinitum est immobile. quod si aliquid est infinitum non sequitur quod sit totaliter immobile. quod ens enim infinitum non posset moueri extra locum finem totum. quod non est assig-natus locus aliquid in quo moueatur. primum tunc intra se localiter moueri. Exempli gratia. si esset vna aqua infinita illa posset ad huc moueri per presus. si sic non cessabit ois motus sicut voluit Delissus. Secundo nihil impedit quod totum infinitum posset moueri motu alterationis. quod totum infinitum posset alterari. quod in alteratione non oportet ponere locum infinitum ad quem moueretur. sicut motu locali. in quo oportet locum esse equum mobili. Tunc ibi. Atvero necesse est. Reprobat philosophus quod ista illarum quod fuit ista. si ens est infinitum est immobile. quod est in vno. quod non sequitur quod sit vnum quod alteratur sicut ipse ponebat aliquid distinctionem. nam si ens sit infinitum non est necesse vnum esse finem ipsum sed si sit infinitum primum forte esse vnum finem materiam. et hoc fuit de mente philosophi. qui ponebant vnam materiam repleta infinita. sacre vel aqua. quod manifestum est quod hoc et equus differt finem ipsum et finem contraria finem ipsum

Ad. In ratione Delissus arguitur a conuertibilibus. quod est bonum argumentum. Quod in principio accipit tripliciter. vnum primum principio durationis. et sic arguitur ex conuertibilibus. quod si aliquid sit factum ipsum habet principium durationis. et si non sit factum non habet principium durationis. sed sic non primum hic capi principium. quod tunc secundum illarum non sequitur ex prima. vbi dicitur. si aliquid non habet principium ipsum est infinitum. Alio accipit primum principio magnitudinis. et sic accipit in secundam illarum in quo dicitur. si aliquid non habet principium ipsum est infinitum. quod hoc dicitur infinitum quod non habet principium magnitudinis. Tercio modo accipit principium primum principio durationis et magnitudinis sit. et sic necesse est habere principium. et per primum non arguitur ex conuertibilibus. quod sic habere principium est generalius quam esse factum

Ad. Motus localis est primus motus. et si ens non primum moueri motu locali. nec aliquid alio motu. Quod ostenditur quod in diuersis motus localis sit primum motus. quod est quod alio motu. non tamen oportet quod in eodem motus localis precedat ois alios. quod in illo quod generatur et mouetur localiter generatio precedit motu locali. non generatur illarum. quod arguitur ab inferiori ad superius negatiue. quod non sequitur. si non posset moueri motu locali quod nec alijs motibus mouebitur

Et ad Permenidem autem idem modus rationum est

et si aliquid alij primum sit modus et solutio primum quod dem quod est falsa. primum autem quod non concluditur. Falsa quod est simpliciter accipit. quod est dici multipliciter. Non concluditur autem quod si sola alba accipiantur. significare vnum alba nihilominus multa alba sit et non vnum. Non enim conuertitur erit vnum alba neque rō. Aliud enim erit esse albo et susceptibili. et non erit extra alba nihil diuisum. Non ei in quantum est est separabile. Sed et alter est albo. et ei cui inesse. si Permenides nedum vidit. Postquam philosophus improbat rationem Delissus. hic primum improbat rationem Permenidis quod talis fuit. Quicquid est primum ens. est ens. si quod est non ens est nihil. quod quod est primum ens. est nihil. si ens et vnum conuertuntur. quod quod est primum vnum est nihil. et per primum tunc vnum est. Et ex hoc vltimo concluditur quod est immobile. quod non haberet a quo moueretur cum idem non moueatur seipsum. Dicitur quod. quod idem modus primum ad soluendum rationem primum dicitur sicut fuit ad soluendum rationem mellissus. quod sicut rō mellissus si peccat in materia et formata etiam rō primum dicitur. Est tunc verum quod alius est modus. primum ad soluendum rationem primum dicitur et mellissus. quod primum dicitur ponebat primum aliquid. probabiles. quod sit in vno sensu sit vere et in alio sit false. et ideo primum primum arguitur ex primum ab eo assumptis. Exempli gratia. quod dicitur quod est primum ens est non ens. illa primum est primum si ens sumatur transcendenter quod sit male concludatur. quod ens est vnum. si Delissus precedebat ex eo quod est falsus et improbabile. si quod ens non generatur. Prosequitur quod. primum modum soluendum. si quod ratio primum dicitur peccat in materia et forma. peccat enim in materia quod falsa recipit accipit enim ens dici simpliciter. vnum quod tunc dicitur multipliciter. Secundo peccat in forma. quod in silis forma datur in stantia. quod si loco entis poneretur albi tunc non valet argumentum. Quicquid est primum albi est non albi. et non albi est nihil. et tunc vnum est. quod posito albo adhuc ponunt multa. quod albi vnum erat subiectum cui quod sit multa. quod sit enim albedo et subiectum non sint separata loco et subiecto. sit tunc separata ratione. Et hoc permenides nedum vidit. si quod illa quod sit vnum subiecto sint distincta ratione. Et ideo moderni non dum cognoscere distinctio rationis permenides adhuc sunt in ignorantia primum dicitur

Eccesse igitur accipere non solum vnum scire quod est de quod vtiq; dicitur. sed quod vere est. et quod vere vnum est. accipere vero de subiecto quod dicitur. Quare cui accidit quod est non erit. alter enim est ab eo quod est erit itaq; aliquid cum non sit. Non itaq; incrit alij ex his quod vere est. Non enim vtiq; incrit ens aliquid ipsi esse nisi multa quod est significet sicut quod sit aliquod vnum quod. Si supponit quod est scire vnum. Si igitur quod vere est nulli accidit. Si illi aliquid magis quod vere est sciat quod non est. Si enim erit quod vere est idem et albi. albo autem esse non est quod vere est. neque enim accidere ipsi possibile est quod est. Neque enim quod est

est qd nō vere est. Nō ē qd est, est qd albus est.
Nō sic autē sicut cū aliqd nō sit, sed oīno non sit.
Nō vere itaq; est, nō est, verē em̄ est dicere qm̄
album est. Hoc at nō qd est significabit. Quia
res et albus fecit qd vere est, multa ē fecit qd est.
Nec igit magnitudo erit qd est, si qd ē qd
vere est, est qd est, vtrūq; em̄ alter est esse priū.

Quatē diuidit qd vere ē, in qd vere ē aliqd
aliud et rōe manifestū ē. vbi hōi ē qd ē aliqd
nec ē et aīal, qd ē aliqd ē et bipedē. Si em̄
nō it; qd vere ē aliqd ē, accētia erunt. Aut igit
hōi, aut aliq; alicui subiecto, sed ipossibile ē. Ac
cidēs em̄ d; h; aut qd cōtingit ē et nō ē, aut tū
cū rōe h; cui accidit, vt sedere qd ē sicut sepa
bile. In symo at est rō naris, cū dicim; accide
re symo. Ampli; at qd cūq; in definitiua rōe in it;
aut ex qd in rōe, it; in rōe aliq; hor; nō tōn; vt
in bipederō hoīs, aut in albo qd est rō albi hoīs.
Si igit hec hūc hūc modū, et hōi accidit bipes
nec ē est separe eī ipm. Quare igit vtrūq; nō
bipedē ē hōies, aut in rōe bipedis in erit hoīs
rō. Si impossibile ē illd ei in illi rōe in ē. Si
aut aliq; accidit bipes et aīal et nō ē vtrūq; qd ē
est aliqd, et hō vtrūq; erit accētiuz alteri, si qd ē
est sit accēti nulli, et de qd ambo et vtrūq; et qd est
ex his dicat. Et indiuisibilib; vtrūq; est omē.

Hic pñr adaprat sūtu dñe de albo ad ppositū vt qd
dñi est de albo oñdar sūtu se habere circa ens. Et p oñtē
dñi qñ dñi in maiore, qd ē est pter ens ē non ens q ibi ens
nō p capī p suba tñi, nec p accēti tñi, nec p suba et ac
cidēte sūtu. Nō p capī p suba tñi, qz tūc accēti ē nō ens,
qz est pter subam, et cū p dñi de suba se qur q nō ens p
dicaret de ente, sed h est ipossibile, qz p dñi rōia non pñt
de se inuicē verificari. Nec p accēti p accēti tñi, qz tūc
suba est non ens, et sic cū accēti p dñi de suba p dñi ab
ens de nō ente. Nō em̄ p dñi q suba p dñi de accēti p
modū accēti, qz qd vere ē nulli accidit, sed suba ē id qd
vere est, q suba nō p p dñi et se hēz p modū inherētē.
Nec p capī ens p suba et accēti sūtu qz tūc nō bñ pclude
ret, q tñi vñi est, qz suba et accēti sūtu multa. Tūc ibi
Nec igit, pbat q ens in maiore rōis pmenidīs
hō p capī p suba corpea, quia tūc male pcluderet q tñi
vñi est, et hoc tō, qz suba corpea hz multas pres, sed mul
titudo pñi impedit vnitatē simplici dictā. Nō p pcludi
q tñi vñi est. Tūc ibi, qz at, pba pbat q nō p capī

ibi ens p suba definibili, qz suba definibili diuidit in plura
qz vñi qd ē est illd qd vere ē, i. suba, q suba definibili nō ē
aliqd vñi. Sūtu pbat, qz ppter oēm definitiōē pñtū ex
multis pñib; et ppter h definitiōē pñtū nō valet, sicut pñt
vi. topicoz, cū h definitiōē hāz ar multas pres, vt q tales
pres sunt sube et sic hāz pñtū, vel sū accēti, sed h est
impossibile. Et ad h ostendendū pñs ponit duas suppo
siones. Prima est q duplex est accēti, separe et insepare
Accēti separe ē qd, pñtū eīdē in ē et nō in ē, accēti
vero insepare ē in cū definitiōē ponit subiectū cū acci
dit. Secūda suppo, si aliqd ponat in definitiōē vñi tūc ecō
tra illud nō d; ponit in definitiōē pñtū. Et loqur h Ar.
de absolutis q p se inuicē nō definiunt, secus est de relati
uis. Istis suppositis sic arguit, si pres definitiōis sūtu accēti
ria, vel sū accēti ipi definitiōē, vt alicui alteri. Si nō pñt
ē accēti ipi definitiōē, Expli grā, aīal et bipes, non pñt
ē accēti hoīs, qz vel ē accēti separe bipes vel insepare
bipes, qz tūc hō pñt nō ē aīal qd est impossi
bile. Nec insepare bipes, qz tūc in eius definitiōē pñtū hō
p se dñi pñtū pñtū, sed h est impossibile p se dñi
suppoem, qz aīal ponit in definitiōē hoīs. Nec pñt ē accēti
aīal alteri, qz si definitiōē est accēti etā definitiōē esset
accēti, qz sunt eiusdē nature, sed hoc est impossibile, quia
hic loqur de suba definibili.

Utrūq; autē definitiōē diuidat in plura, qz vñi
qd ē est illud qd vere est. Dñm q triplex est
definitiōē, qd ē est q dñi p additamentū alterius generis,
sicut definitiōē accēti p subam. Alia est definitiōē q dñi
p additamentū eiusdē generis, sicut definitiōē forma pñs p
sua materiā, sicut aīa definitiōē p corp; qz tā aīa q corp;
sūtu de pñtū sube. Alia ē definitiōē pure intrinseca que
dñi p genus et dñi logice, vel p materiā et formā pñs
ē sicut definitiōē spēs rex naturalis. Et rō istius diuisio
nis est, qz vñi qd ē sicut hz ē ita d; definitiōē, sed aliq; it; q
hūc ē naturalis in alio, qz etiā talia hūc definitiōē p alterius
sicut it; accēti et forme pñs, sed illa q hūc ē subiectis p
se completū definiunt complete in pñi genere. Istis
sic pñtū pñtū rōendū est ad qñtū q in definitiōē q dñi
p additamentū tā diuerzoz genēz q vñi generis sp cō
tinent plura, qz additamentū est alteri nature q illd cū
addit. Sed in definitiōē eētiā est distinguendū, quia
vel intelligit de definitiōē q hāz pres reales pñscales, et
tūc definitiōē diuidit in plura, qz pres talis definitiōē rea
liter distinguunt, sicut p de materiā et forma qz vtrūq;
est suba. Sed loqndo de definitiōē logica q dñi p genus
et dñi est dñi q ille pres in eodē solū differūt fm rōes
sed illa distinctiōē rōis in eodē arguit distinctiōē reales
in diueris in qbus talia separatim repñtū. Expli grā, si
animal inueniat absq; rōnāli sicut in alino, tūc inter aīal
et rōnāle est realis distinctiōē, et sic quodāmodo talis defi
nitio etiam in plura diuiditur.

Definitiōē nō pñtū ex plurib; q non diuidit
in plura. Sūtu pbat, qz ex plurib; nō sit vñi nō
si vñi in it alteri, sed sic nō est de gñe et dñi saltē in pñtū
mēto sube sūtuendo. Dñm q gen; indiūctū et potētiā
liter pñtū dñi, et etiā dñi sunt aliq; mō in genere, licet
nō sicut accēti in subiecto. Tel dñm q ex genere et diffe
rentia non sit vñi quasi vñi in it alteri accēti taliter, sed
quia ambo pñtū vñi naturā.

Quidā aut rōnib; vtrūq; acqñescūt. Quic

quidā qm̄ oia vnū sunt. sed qd̄ est vnū facit. qm̄
est. z qd̄ nō est. Alij at̄ q p̄ dēclinationes indiuilias
faciētes magnitudines. Manifestū autē est. z
qm̄ nō vēr est. qd̄ si vnū facit qd̄ ē nō possibi
le est sūl p̄radictionē ēē. nō erit nūbīl qd̄ nō est
Nūbīl cūm phibet qd̄ nō ē n̄ simplr cēs nō p̄ns
aliqd̄ ēē qd̄ nō ē Dīne ḡ extra ipm̄ qd̄ ē nūbīl ali
qd̄ erit aliud. vnū oia ēē incōueniēs ē Quis cūm
addiscit ipm̄ qd̄ ē nūbīl qd̄ vere ē aliqd̄ sit. Si at̄
Nūbīl phibet. tū multa q̄ s̄ ēē sicut dēcū ē. Q
qd̄ ē igit̄ sic vnū ēē qd̄ ē. ipossibile sit manifestū ē

Postq̄ p̄hs reprobauit rōem p̄menidīs. hic itā repro
bat eos q̄ cōsentiebāt incōueniētijs illatis cōtra p̄menis
dē. P̄hs aut̄ vīus est duabz rōnibz cōtra pōnem p̄menis
dis. vna nā nō seq̄tur q̄ oia sūt vnū p̄pter diuersitatē acci
dētis z subiecti. q̄ si ens sit vnū. z ens capiat̄ p̄ suba. tūc
seq̄uit̄ q̄ accidēs erit nō ens. q̄ qd̄ ē p̄ter ens qd̄ ē sub
stantia est nō ens. Alia vero rō p̄cedebat cōtra p̄meni
dē q̄ nō p̄t dici q̄ oia sūt vnū. q̄ magnitudo est diuīsbīl
ī multa. vel op̄teret ponere magnitudines indiuīsbīles
nō hūtes p̄tes. Platonici aut̄ cōcedebāt vtrūq̄ incōueni
ens. p̄mo q̄ accidēs esset nō ens. q̄ dicebāt sophistica
esse circa nō ens qd̄ est accēs. vt p̄s. vi. metaphysice. q̄ ma
xime versat̄ circa ea q̄ p̄ accēs dicunt̄. q̄uis ḡ plato cōces
sit p̄mā p̄pōem. nō tū cōcessit sed am. s. q̄ nō ens est nūbīl
et hoc iō. q̄ ipse credebat accēs esse nō ens. z tū nō dicebāt
accēs esse nūbīl. sed aliqd̄. z p̄pter hoc sūm ipm̄ nō seq̄
bat̄ q̄ sit tū vnū. Tūc ibi. Manifestū autē est. Aresto.
improbāt op̄inōnē platōis. Et p̄mo q̄ ad hoc q̄ dixit
nō ens esse aliqd̄ z accēs esse nō ens. De alia aut̄ pōne q̄
pōnt magnitudines indiuīsbīles Aresto. tractat in ter
cio celi. Improbāt ḡ op̄inōnē platōis dupl̄. p̄mo q̄ n̄
tū ad hoc q̄ dixit accēs esse nō ens. dē em̄ Aresto. q̄uis
accēs sit nō ens sūm p̄mā scationē entis. sūm quā ens ca
pietur p̄ suba. est tū accēs ens capiedo ens sūm alias eius
scationes. z iō plato nō accipiebat satis cōiter ens. Sed
eūdo reprobat eū qd̄ ad hoc q̄ nūbīl negaret sed a p̄pō p̄me
nidīs. s. q̄ nō ens est nūbīl. tūc op̄ter cōcedere q̄ tū vnū ē.
hoc em̄ est falsūm. q̄ etiā si suba ponat̄ solum ens adhuc
erūt plura entia. z nō vnū tūm. q̄ suba diuidit̄ ī multa q̄
sūt de genere sube sicut hō ī aīal z bipes. Et iā sūm dīs
necitas dīnas generis s̄s multē sube ī actu. Ultimo īns
fert cōclutionē intentā. z est per se nota.

Sicut aut̄ phisici dicūt. duo modi s̄s hī q̄
dē vnū faciētes qd̄ ē corp⁹. subiectū aut̄ trū ali
qd̄. aut aliud qd̄ ē igne qd̄ dēctus. acre at̄ subtri
lius. alia autē generāt dēctate z raritate multa
faciētes. Nec at̄ s̄s p̄trana. vlt̄ at̄ excellētia z de
fectus. sicut dicit̄ Plato magnū z p̄mz. nisi qd̄
hic qd̄ez hī faciē materia. vnū at̄ sp̄c. Alij p̄ornū

quidē subiectū materiā. p̄trana at̄ dīas et sp̄s.
Quidē aut̄ ex vno īp̄erētēs p̄trarietas segre
gāt quēadmodū Anaximadros dicit̄. et q̄cūq̄
aut̄ vnū z ī multa dicūt ēē sicut Empedocles. et
Anaxagoras. ex cōmixtōne nāq̄ segregant alia.
Differūt at̄ ab īnuicē eo q̄ hic cūcularōez faciē
horz. hic at̄ semel. z hic qd̄ dē dīas z īfinitas s̄les
p̄tes z p̄trarias. ille vero vocatā elementa tūm.
Postq̄ Aresto. posuit op̄iniones p̄horz nō naturalit̄
ter loquentiū z eadē reprobauit. hic p̄nter pōnt op̄ino
nes p̄horz naturalit̄ loquentiū q̄ s̄z nō negabāt morūz
p̄horz ḡ naturalit̄ loquentiū. aliq̄ ponebāt vnū p̄m
cipiū tūm. aliq̄ plura. Qui ponebāt vnū p̄mipii tūm. dīs
cebāt generationē z cōrūp̄tōem fieri raritate z dēctate
sicut Dyozenes q̄ posuit aerē p̄ p̄mipio dixit generatō
nē fieri dēctate z cōrūp̄tōem raritate. z sic etiā pone
bāt illi p̄hi plura p̄mipia ex p̄te forme. s. raritate z dēctate
tātē. z ī hoc cōcordant cū alijs p̄his pōnētibz plura p̄m
cipia. q̄ oēs p̄hi ponebāt quāndā cōtrarietate ī p̄mip
ijs. sicut Plato posuit magnū z parū q̄ s̄s p̄ia. Plā
to tū differēbat ab alijs p̄his. q̄ posuit cōtrarietate ex p̄
te materie sed aliq̄ p̄hi ponebāt cōtrarietate ex p̄te forme
Pōnētēs aut̄ plura p̄mipia sicut Anaxagoras Anaxi
mādroz z Empedocles dixerunt generatōem z cōrūp̄
tōnē fieri p̄ segregationē. Exēpl̄ ḡa. Democritus q̄ po
suit corpa at̄ homalia esse p̄mipia rez dixit. q̄ p̄ talē p̄gre
gationē corpoz at̄ homaliū res generentur et per segre
gationē cōrūp̄t̄. Differē tū Empedocles ab Anaxago
ra ī duobz. p̄mo q̄ anaxagoras dixit solum mundū s̄s
mel generari z cōrūp̄i ab intellectu sepato. Sed Empe
docles dixit mundū sepe cōrūp̄i. z hoc p̄ lūc. z sepe gene
rari per amicitiam. Secūda differentia. quia Anaxago
ras posuit īfinitas partes pro p̄mipijs. Empedocles
autem solum posuit quattuor elementa

Ar. Arestoteles posuit plura p̄mipia z tū nō dīs
cit generatōem z cōrūp̄tōnē fieri p̄ segregationē
onem z cōgregatōem. ḡ cōtra dicta. **¶** Dōm q̄ p̄ha
loq̄tur de illis q̄ ponebāt plura p̄mipia q̄s tria. z rō diuer
sificatis est. q̄ Aresto. dē mutationē fieri ex hoc q̄ subiectū
q̄q̄s stat sub vno p̄mipio z q̄q̄s sub altero ad qd̄ suffi
ciunt tria p̄mipia. Sed q̄ ponebāt plura habuerūt necē
rio aliud p̄mipii mutatiōis addere. z ideo dicebāt fieri
mutationē rerū cōgregatiōe z segregationē

Videf aut̄ Anaxagoras sic īfinita op̄inari
vt accipiat cōem op̄iniones phisicorū esse veraz
tanq̄s nō fiat nullū eoz ex eo qd̄ nō est. p̄pter h
em̄ sicut dicūt. z erāt sūl oīa. z fieri h̄mōi statue
rūt alteratōem. gl̄j aut̄ p̄gregationē et segrega
tione. Amplius ex eo q̄ sūt ex alterutris p̄tra
ria. īnerant ḡ Si em̄ op̄ime qd̄ sit. necē est fieri.
aut ex his q̄ sūt. aut ex his q̄ nō sūt. Horz aut̄
aliqd̄ nō qd̄ est ex his q̄ nō s̄s aliqd̄ fieri imposs

Libet

bile est. In hac em opinione cōueniūt omnes qui de natura sunt Reliqui ia cōtingere ex necessitate putauerūt ex his que sunt z insunt fieri.

¶ Postq̄ p̄s recitauit diuersas opinōes naturaliter loquentiū in generali. hic p̄ter deſcēdit spēaliter ad opinio nē anaxagore reprobādo eā. Cui⁹ rō p̄tē triplex. P̄ma qz opinio sua includit aliq̄liter oēs opinōes natura lit loquētiū. Scdā qz ip̄e videt assignare eām oīm spēz motus. vt p̄s p̄mo de generatōe. Tercia qz ip̄e videt po nere p̄ncipia oīm rez. qz posuit q̄tuor elemēta. p̄ p̄ncip̄ p̄ys. P̄mo q̄ opinione recitat. Scdō eā reprobāt. Cir ca p̄mū duas ponit sup̄pōnes anaxagore ex q̄b̄ elicit des ductionē eius. P̄ma sup̄pō est cōis oīmibz p̄his. s. qz ex nihilo nihil fit. z ex ista sequitur alia sup̄pō anaxagore. qz oia etiā p̄ia sunt in se inuicem. qz p̄ia sūt ex se inuicē. sed ex nihilo nihil fit. q̄ p̄ius inerat sibi inuicē. Et ex h̄ sequitur qz oīs generatio sit alteratio. qz res subalter est anteq̄ fit.

Et ex istis sup̄pōnibz ponit rō anaxagore. ibi Si enim oīe. z stat in s. Vne qd̄ fit. sit ex aliq̄. vel ex nihilo. non p̄t dici qz fiat ex nihilo. qz ex nihilo nihil fit. q̄z dicere qz fiat ex aliq̄. z sic h̄ qd̄ d̄ fieri p̄stibat anteq̄ fieret. z ex ista rōne fuerūt oīes antiqui moti ad dōm qz ens non sit factū. qz ens p̄stibat factioni sue. Ex ista rōne cōclude bat Anaxagoras suā pōem que est qz quodlibet est in q̄libet. quia quodlibet fit ex quolibet.

Notandū Q̄ ista rō Anaxagore sic soluit qz ista oīo oē qd̄ fit ex aliq̄ p̄t sit in eo a q̄ fiebat ē distinguēda. qz aut intelligit̄ fm̄ actū. sicut anaxagoras voluit. z tūc est falsa. vel fm̄ poten tiā. z tūc est vera. Exempli grā. ignis fit ex ligno. z in lig no nō p̄stibat ignis fm̄ actum. sed fm̄ naturalē poten tiā inq̄ntū scz lignū z materia ligni naturaliter potuit res cipere formā ignis. z sic nō sequitur qz quodlibet sit in q̄libet nisi fm̄ potentia. z ergo anaxagoras in hoc defecit qz nō sci uit distinguere inter actum z potentia.

Sz p̄pter puritatē magnitudinū ex insensibi libz nob̄ st̄ vñ p̄cūt oīe in oībz misceri. p̄pter id qz oē ex oīm̄ videbat fieri Appere aut̄ d̄na z appellari alterā ab inuicē ex magis sup̄abūdan ti. p̄pter multitudinē in mixtura finitōz. Sin cere q̄dem totū albū vel nigrū. aut carnem. aut os non esse. sed qd̄ plus vnūquodqz habz hoc videt esse fm̄ naturam rei.

¶ Hic Ar̄. oīdit q̄no anaxagoras m̄debat ad obiecta cōtra suā pōem. Ponit em̄ p̄mo sic obijci si q̄libet sit ac tu in q̄libz deberet illa p̄cipi sensu tact⁹ sicut si in ligno eēt ignis deberet ignis p̄cipi in ligno. R̄ndet Anaxa. qd̄ q̄lli ter est in q̄libet fm̄ insensibiles p̄tes. p̄pter puritatē talū p̄tiū. z sic nō p̄t p̄cipi sensu. q̄uis sint ibi fm̄ actū. Scdā obiectio. si aliqd̄ sit actu in q̄libet. q̄ res nō debz plus de nominari ab vno q̄ ab alio. Sicut si ignis sit actu in ligno nō d̄ lignū magis denotari lignū q̄ ignis. R̄ndet anaxa. qz ab illo res denotat qd̄ magis abūdat in eo. z iō non re perit in rebo aliqd̄ purz. qd̄ nō habeat cōmixtionē cum ali qua alia re. Exempli grā. q̄uis in ligno sit actu aliter

Primus

ignis fm̄ opinionē anaxagore. tū non vocat̄ ignis sed lig num. qz sunt in ligno plures partes ligni q̄ ignis

Notandū Q̄ ista p̄pō. q̄libet est in q̄libet p̄t dupl̄ capi. vno fm̄ qz q̄libz absolute distribuit̄ pro q̄libet ente. z sic est simplr̄ falsa. qz nō st̄ materialia in substantiis separatis nec econtra. Alio cap̄t fm̄ qz q̄libet distribuit̄ p̄ rebo naturalibz fm̄ subaz trāsmutabilibz. qd̄ addit̄ notat̄ p̄pter celū qd̄ nō ē trāsmutabile fm̄ subam. sed solū fm̄ locū. Et sic q̄libet esse in q̄libet p̄t dupl̄ intelligi. vno fm̄ actū. z sic itez p̄pō est falsa. Alio fm̄ potentia. z sic est vera. qz vnaq̄qz res trāsmutabilis fm̄ subam h̄z materiā q̄ est in potentia ad reci piendū quālibet formā rei trāsmutabilis.

Si igit̄ infinitū fm̄ qz infinitū ignotū ē. fm̄ multitudinē qd̄ ē z magnitudinē infinitū igno tū q̄tū est qd̄ dā. fm̄ spēm at̄ infinitū ignotū q̄le qd̄ dā est. P̄ncip̄s at̄ infinitis ex̄tibz fm̄ mul titudinē et fm̄ spēm impossibile est qz st̄ ex his cognoscere Sic em̄ cognoscere vnūq̄qz p̄pō sitū arbitramur cū cognoscim⁹ ex q̄b̄ z q̄ntis sit.

Amplius at̄ si necē ē cū p̄t p̄tingit quātā. cūqz eē fm̄ magnitudinē z fm̄ multitudinē et puritatē. z ip̄m totū p̄tingere. Dico aut̄ talū alī quā p̄tiū in q̄ cū insit diuidit̄ totū Si at̄ impos sibile ē aīal aut plantā q̄ntacūqz eē fm̄ magni tudinē z puritatē. manifestus est qm̄ neqz p̄tiū quālibet erit em̄ totū p̄tibz sile. Caro at̄ z os z h̄mōi p̄tes st̄ aīalis p̄tes z fruct⁹ plātaz. Ma nifestū igit̄ qm̄ impossibile est carnē aut os aut aliqd̄ aliud q̄ntacūqz eē magnitudinē aut in maius aut min⁹. Amplius si oia insunt qd̄ez h̄mōi inuicē z nō sūt. s. segregant̄ cū insunt. Di cunt at̄ a plurimo Sit at̄ ex q̄libet q̄libet. vt ex carne aq̄ segregat̄. z caro ex aq̄. oīe at̄ corpus finitū refecit a corpe finito. manifestus est qz nō cōtingit in vnoq̄qz vnūq̄qz eē Remota em̄ ex aq̄ carne. z itez alia facta ex aliq̄ segregatōe. q̄ uis sp̄ minor erit segregata. Sed tū nō excellit magnitudo puritatē Quare si q̄dem stabit segre gatio. nō oē oīi inerit. In reliq̄ em̄ aq̄ nō ine rit caro. Si p̄o nō stabit. habebūt sp̄ remotionē infinita magnitudinē eq̄lia finita inerit infini

ta fm multitudinē. Hoc aut impossibile est.

Adhuc aut. si oē corp⁹ remoto qdam minus necesse est fieri. carnis at determinata ē quantitas et magnitudinē et puritatem. Manifestū est q ex minima carne nullum segregabit corpus. erit em minus mino.

Amplius at infinitis corpib⁹ inest utiqz iā caro infinita et sanguis et cerebrū.

Separatū ab invicēnib⁹ minus entia sūt q sūt et infinitū vnuquodqz. Hoc aut irrationabile est.

Postqz Aresto posuit opinionē Anaxa. hic pnter im pbat eā. et pmo qntū ad ipam opinionē in se. scdo qntū ad modū ponis ei⁹. ibi Neqz aut. Quantū ad pmiū po nit qnqz rōnes. et stat pma in h. Infinitū fm q hmoi est nob ignotū. si q pncipia rez naturalū eēt infinita. sicut dixit Anaxa. tūc eēt ignota. sed ignoratis pncipijs necesse est ignorare pncipia. et sic tolleret ois scia de reb⁹ natu ralib⁹. In maiori d⁹ notat⁹ fm q hmoi. qā infinitū fm multitudinē est ignotū fm multitudinē. sed infinitū fm magnitudinē est ignotū fm magnitudinē. Et rō illius ex tra textū est. qz qdqd est notū apud nrm intellectū. h pphendit a nro intellectu. sed infinitū non pē pphendi a nro intellectu. qz tūc esset finitū cū intellectu? noster est finit⁹. igit⁹ rē. Tūc ibi Ampli⁹ at si. Ponit scdoz rōem et stat in h. si pres actuales alicui⁹ totū sint infinite. necesse ē etia totū eē infinitū. sed Anaxa. posuit in qlibet re naturali ac tuales pres infinitas. qd pz. qz in infinitū pē aliqd ex alio generari. et qdqd generat ex alio h sp pēst in eo fm accum legatur qz totūz erit infinitū. sed h est impossibile. qz entia naturalia sūt determinata ad maximū et minimū. sic nō pē ens naturale esse infinitū. Rō maioris est. qz totū depēdet ex pib⁹ actualib⁹. Et qū d⁹. in pmo sūt infinite pres et iō nō est infinitū. ergo maior pdicte rōnis est falsa. Dm q sūt duplices pres alio⁹ totū. qdā sūt pres potēntiales q sumunt fm potēntiā diuisionis. et in illis nō oīz q si pres sunt infinite qz totū erit infinitū. Alie sūt pres actuales. sicut in hoīe caput pect⁹. et qū tales pres sūt in finite opz totū eē infinitū. tales aut pres posuit Anaxa. in qlibet ente naturali. qz dixit qdlibet eē in qlibet fm actū.

Tūc ibi Ampli⁹ si. Ponit tertiā rō. in q tria supponit fm intētiōē Anaxa. pmiū est q oia sūt sili. in se invicem. Scdm est q qdlibet sit ex qlibet. Terciū est. q oē corpus finitū p ablationē finitū psumit. Et tūc sic arguit. det aliq aq finita et segreget caro ex tali aq p intellectu. et hoc fiet multoties scz 2° 3° et qro et sic de alijs. vel q stabit talis segregatio sic q ampl⁹ nō erit caro in tali aq. vī. pcedit tal segregatio in infinitū. nō pē dici p⁹. qā tūc qdlibet nō eēt in qlibet. qz nō eēt post segregatōem caro in aq qd est contra opinionē Anaxa. Nec pē dici scdm. scz q talis segrega tio pcederet in infinitū. qz tūc seqrent⁹ duo incōueniētiā. Primiū ē. q corp⁹ finitū nō psumeret p ablationē finitū corpis. qz istud corp⁹ scz aq est finitū. q etia tota aq cō sumeret. et p pns caro in aq. Scdo seqret. q infinite pres eqles eēt sit in vno finito. qz nūqz stabit segrega⁹ Sed q iste pres infinite sint eqles pz. qā sūt mino. minū em sp ē eqle mino. Sī istud impossibile. qz totū depēdet ex p tūz actualib⁹. q in toto finito nō sūt pres infinite. Tūc

ibi. Adhuc aut. Ponit qtrā rōem q stat in h. oē corp⁹ res moro aliq sit min⁹. qz totū est maius sua pte. si qā minū pre aliqd posset separi fm segregatōem tūc aliqd esset minus mino. sed h est impossibile. q nō pē fieri qdlibet ex qlibet p segregatōem. Tūc ibi. Amplius aut. Ponit qtrā rō q stat in h. si qdlibet est in qlibet. sicut dixit anaxagoras. q in qlibet re naturali finita eēt infinita infinites. sed h est impossibile. qz pres eēt maiores toto. Seq la pz. qz qlibet res natural⁹ hz in se infinitas pres fm opiniōē anaxa. et res naturales etia sūt infinite fm nūez et spē cū fm pōem suā. q in vno finito erūt oēs res naturales q sūt infinite. et h infinites. qz fm pres actuales. infinitas

Neqz aut segregandū eē nesciēter d⁹. recte aut d⁹. passiones em inseparabiles sūt si igit mixti

sūt colores et habit⁹ si segregarent⁹. erit aliqd al bi et sanatinū. nō autē alter aliqd cur insit neqz in subiecto. qre incōueniēs ē impossibile qres intellect⁹. si hō velit siqdē segregare. Hoc at fa cere ē impossibile. et fm quantitatē et fm qlitatem

Scdoz qntatē qdē qm nō ē minū magnitudo fm qlitātē at qm inseparabiles sūt passiones. Nō recte at neqz generatiōez accipit similitū speciez etem lutū in lura diuidit⁹. Est em et non idē mo

dus est vt lateres ex lino. et domus ex laterib⁹. Sic autē aq et aer ex alterutris et sunt et fiunt

Melius autem est in minora et finita recipere quod vere facit Empedocles

Hic improbat pōem anaxa. qntū ad modū ponēdi. qā anaxa. dixit q segregatio nūqz finiret sic q corpa ab invicē qnqz possent segregari. q ppo pē duplt intelligi. vno qntū ad corpa sicut ipe voluit. et sic est falsa. qz vtrqz corpa pnt ab invicē separi. qz fm veritatē qdlibet nō est actuali in qlibet Alio⁹ pē intelligi qntū ad accētiā. et sic ppo est vera. qz incōueniēs est accētiā separi a subiecto. nec h est solū incōueniēs h intellectu h qrens qntū impossibilia. et sic Anaxa. nō intellexit ppiā pōem. Scdo reprobat eam qntū ad motū suū. qz ipe mouebat ad ddm q qdlibz p eristeret in qlibet ex h qd oē sile sit ex suo siti. Sed dixit Arest⁹. q h motū nō est sufficiens. qz nō est vez. qz qvis sile generat ex siti. sicut fluui⁹ ex torrib⁹. et torres ex gut ris. nō tū hoc est vez sp. qz qnqz aliq generant ex dissilib⁹ sic lateres ex luto. et lutū nō est sile laterib⁹ seu lapidib⁹. et dom⁹ ex laterib⁹. et aer ex aq q sunt ad invicē dissimilia.

Tūc ibi. Melius aut. Improbatur pōem Anaxa. p ppa tiōē ad opinionē empe. Et d⁹ q melius posuit Empe. qz Anaxagoras. quia melius est ponere pauca pncipia et finita q multa et infinita

Notandū. Qz fieri caput duplt. vno mō put d⁹ naturale mutationem Et sic est verū q ex nihilo nihil fit. sic em loquunt⁹ antiq de ista pōne. Alio⁹ caput fieri generalit⁹ p qcumqz pduc tiōe siue emanatōe ab alio. siue hec fiat p naturale actiōe siue creatōem. q est actiō supnaturalis. et sic ex nihilo

Liber

Primus

aliquid sit. qz deus facit p creatōnem aliqd ex nihilo. z qz
tate pductōem nō nouerūt antiq. ideo pio vera pceptis
one habebāt ex nihilo nihil fieri.

Ad. Utrū creatio sit impossibilis. **Adm.** qz duplt
aliqd dicitur impossibile. vno qz p nullā potētiā fieri
pōt. z sic creatio nō est impossibilis. qz fides tradit mūdū
esse creatū. sed fidei nō pōt subesse falsum. Alio aliqd dicitur
impossibile fm qd. qz scz nō pōt fieri p potētiā naturalez
et creatā. z sic creatio est impossibilis. Pro pme pns
declaratōe sciendū qz triplex est mutatio. vna est mutatio
in qua acqrit forma accidentalis. sicut est alteratio p quā
acquiruntur qualitas. Alia est mutatio p quā acquiruntur for
ma subalis sicut est generatio. Tercia est mutatio nō tñ
phica in qua acqrit tota suba. z talis dicitur creatio q est totū
us entis. pductio. Et est dñtia inter has mutatiōes. qz
in pma mutatiōe p̄supponit tota suba. in secūda p̄suppo
nit materia. in tertia nihil p̄supponit. p̄stat autē pmas du
as mutatiōes esse. z ideo de tertia mutatiōe p̄babif nunc
qz etiā nccē est pcedere creatōnem in q totū ens pducit.
Et hoc pbat tribz rōnibz. pma sumit ex ordine agētiū
et est talis. Effect⁹ vniuersalissim⁹ debet pperere z corre
spōdere vniuersalissime cause. qz cā z effect⁹ debet pporti
onari scdo physicoz. sed est aliqd agens pmiū z vltimū
qz dicitur sibi cōmūdere effect⁹ vltimū. ille autē est esse. qz cā
pducit p pmiū agens. sed pducere totū esse est creare. qz
deus creat. qre creatio entis possibilis. Et hoc est qd dicitur
in libro de causis. pma rerū creatur est esse. Scda rō sumit
ex ordine actionū. qz q̄to aliq actio est pōr tāto pauciora
p̄supponit. sed actio dei est simplr pma. qz nihil p̄supponit
sed pducere ex nullo p̄supposito ē creare. qz deo couenit
creatio. Maior pz. qz ars z natura sic se habēt qz vni p̄e
supponit alterū. z actio nature est pōr actōe artis. ideo ac
tio nature pauciora p̄supponit actione artis. qz materiāz
tñ. sed actio artis plura p̄supponit. qz totū ppositū. Ter
cia rō sumit ex p̄ditōe effectū sic. qd qd est in aliq p p̄
cipatōem hoc causat ab eo qd est tale p essentia. sed omia
accipiūt esse a pmo p participatōem. qz totū qd ad esse p
tinet est ab illo primo. sed materia z forma spectant ad
esse rei. qz pducitur ab ipso. z nō nisi p creatōnem. qz crea
tio est possibilis. Secūda ps. pbat scz qz nō pōt pueni
re creatio creature. qz si pueniret creature hoc est vel p̄
cipaliter vel instrumētaliter. sed nullū illoz est dicendū.
Nō p̄cipalr. qd pbat duabz rōnibz. pma. qz actio crea
di puenit vltimū agēti qd agit i totū ens. sed nulla crea
tura est vltimū agens. imo solus deus q opat oia in oibz
qz creatio nō pōt puenire creature. Secūda rō stat in hoc
creatio est a p̄te infinita. sed est impossibile creaturā ha
bere virtutē infinitā. ergo impossibile est creaturā creare.
Maior pz. qz sicut pducere ex aliq requirit potētiā fini
tā. ita pducere ex nihilo requirit potētiā infinitā. qz q̄to
aliquid pducitur ex magis distanti tāto requirit maior
potentia. Minor pbat. qz si creatura haberet potētiā
infinitā haberet etiā essentia infinitā. z sic nō esset crea
tura. Nec instrumētaliter. qz agens instrumētale sem
per p p̄p̄iam formā agit in effectū. sicut securis agit per
acutē in lignū. z sic aliqd p̄supponit. sed creatōi nihil p̄e
supponit. ergo nō pōt creatura agere ad creatōem etiā ins
trumentaliter. Et quo pz pmo qz in substantijs sepa
ratis nō potuit vna pducere ab alia. qz ille substantie sunt
solum p creatōem pducte. que repugnat creaturis. Se
cūdo patz. qz quibz creatura nō posset pcurrere ad crea
tionem. tamen bene ad increationē. sicut patz de anima

rōnali. qz natura operatur ad dispōnem corpōis. que re
quiritur instrumētaliter ad increationē aie rōnalis. Et
rō illius est. qz in increationē aliquid p̄supponitur in qd
potest creatura agere. scz materia aut subiectū. sed crea
tura potest hanc disponere.

Ad. Quicūqz p̄t puenire actio maior illi etiā p̄t cō
uenire actio minor. scz creature puenit trāsub
stantiatio instrumētaliter. z illa ē maior actio qz creatio.
sicut dicitur scis Tho. qz multo plura mirabilia sequuntur
talē actōem qz creatōem. qz etiāz poterit creature cōicari
actio creati. **Adm.** qz nō est sile. qz in trāsubstantiatiōe p̄
supponit aliqd scilz panis. q est in aliā re subalis cui cre
atura p̄t instrumētaliter applicare suā actiōem. sed in crea
tiōe nihil p̄supponit q nō pōt applicare ibi suā actiōem. cū
semp in actōe creature aliquid p̄supponat

Ad. Prima p̄ncipia nccario sunt vera. sed antiq ha
buerūt hoc p vno p̄ncipio qz ex nihilo nihil fie
ret. q est ver⁹. **Adm.** q fieri accipit duplt. vno mō spe
cialiter put fecit aliquid procedere de non esse ad esse p
agens naturale. z sic habebant philosophi p̄o p̄ncipio
qz ex nihilo nihil fieret. Alio mō accipit generaliter p̄o
est qualitercūqz pcedere de nō esse ad esse. z sic ista p̄posi
tio nō est p̄ncipiū. qz sic est falsa.

Ad. Omnis mutatio est ex subiecto p̄supposito. sed
creatio est mutatio. ergo ent ex aliquo p̄suppo
posito. **Adm.** qz mutatio accipitur duplt. vno mō p̄o
p̄e. sicut Aristot. loquitur quinto huius. z sic mutari est
transire de quodam in quodam. z ideo p̄supponit sub
iectum alter se habēs in vtroqz termino mutatiōis. Alio
modo accipitur mutatio generaliter z improprie fm qz
fecit quācūqz acceptionem ipsius esse post non esse. sive si
at ex subiecto sive ex nihilo. et sic potest creatio dici mu
tatio. et creati mutari.

Queritur Quid significet creatio. **Dis**
cendū qz creatio accipitur duplt
vno modo actiue. z sic est ipsa diuina essentia fm qz creas
id est accepta cum relatione rationis ad creaturas. quod
notanter dicitur. quia si creatio esset diuina essentia abso
lute. tunc deus semper crearet. quia deus est semper sua
essentia. sed nō habet semper illam relationem ad creatu
ras. Alio mō accipit creatio passiue. z sic nō est passio p̄e
dicamentalis. qz talis passio causatur ex actione predica
mentali. sed creatio actiua nō est actio predicamentalis
Sed passiuā creatio est quedam relatio realis in creatu
ra fm quam creatura refertur ad creatorem sub nouita
te essendi. quod ideo dicitur. qz semper creatura hz relati
onem realē ad ad creatorem. qz ab ipso p̄seruatur. scz non
semp hz relatiōem realem cū nouitate essendi. talem autē
relatiōem solū hz qñ creatur. **Un** pz pmo qz de⁹ dicitur crea
tor nō ex hoc qz aliqua realis relatio sit in deo. sed ex hoc
qz creatura realiter refertur ad ipsum. Et est simile qz co
lumna qñqz p̄t dici dextra nō ex dextro quod est in colū
na. sed ex dextro quod est in animali. quando habet dext
ram versus columnam. sic dicitur deus creator ex rela
tione creature ad ipsum. Patet secundo. qz deus non dicitur
creator sive creans ab eterno. quia ista relatio q est
creatio passiuā non semper fuit in creatura. Similiter dicitur
de domino. quia deus non dicebatur ab eterno do
minus. cum antequam creature essent non fuit seruus. et
go etiam nec dominus.

Notandū Quod cum dicitur creare est aliquid ex nihilo facere. ibi ex nō dicitur proprie circumstantiā cause. sed potius circumstantiā ordinis. Primum patet. quia si diceret circumstantiā cause. tunc diceret circumstantiā cause materialis. quia ex notat materiam et significaret quod ex materia sicut ex nihilo aliquid fieret. quod est falsum. quia materia est aliquid. Secundum patet. quia ex quibus fecit tunc sicut post. et sic accipitur cum dicitur ex mane fit merities. et sic est verum. quod ex nihilo aliquid fit. id est post nihil. Non tamen est ordo accipiendus in ista loquutione secundum tempus. sed secundum naturam. quia si mundus esset ab eterno creatus a deo. tunc non precessisset non esse mundi esse mundi in tempore. sed tamen naturaliter quia concipiendo essentiam diuinam concipimus absolute non esse mundi. et illa essentia naturaliter est ante mundum. Vel potest dici quod ex dicitur circumstantiā cause materialis negare sic quod negatio cadat supra illas propositiones ex. ut sit sensus ex nihilo aliquid fit. id est non ex aliquo fit aliquid.

Ad. Omne accipit sequitur suū subiectū. sed creatio in intelligit preedere creaturā. ergo non est accipit eius. Quod dicitur quod creatio accipit dupliciter. vno modo ex pre obiecti siue termini quod est ipse deus. et sic creatio preedit ipsam creaturā. sic enim intelligit creatura preedere a deo per creationem. Alio modo accipit creatio ex ea pre qua coniungit creature. et sic creatio sequitur creaturā. quia est accipit ipsius creature. et omne accipit sequitur naturaliter suū subiectū. Et si dicat si creatio est reale accipit. ergo oportet illā fieri per aliam creationem et sic preedere in infinitū. Sed quod hoc non oportet. quia creatio non est id quod creatur. sed quo aliquid creatur. illud autem quod creatur preedit ab alio per creationem medium.

Ad. Omne quod fit potuit fieri. vel possibile fuit fieri. antequam fieret. sed potentia fecit materiam. ergo quod fit per habuit materiam. et per omnis non fit ex nihilo. Maior probatur. quia alibi non posset fieri. Quod dicitur quod in isto argumēto est fallacia equiuocationis. quia potentia accipit dupliciter. vno modo pro potentia materie que est ipsamet materia. Et sic maior est falsa et minor vera. quia non est verum quod omne quod fit possibile fuit fieri secundum illā potentiam. Alio modo accipit potentia per potentiam actiua agentis. et sic maior est vera et minor falsa. quia hoc quod de nouo fit habuit potentiam producentem illud quod fit. Etiam si capiatur potentia per potentiam logicā. tunc non repugnabat ex pre facti quod ipsum factū fieret. Potentia autem logica nihil aliud est quam non repugnantia terminorum. quia ergo creatura non habet repugnantiam ad esse. ideo possibile fuit ipsam esse antequam esset secundum talem potentiam.

Ad. Si creatio esset possibilis tunc simul essent fieri et factum esse. sed hoc est falsum. quia si fieri preedit factum esse. ergo. Quod dicitur quod duplices sunt mutationes scilicet successive et instantanee. Successive fiunt in tempore. sicut alteratio et locumutatio. et in talibus verum est quod fieri preedit factum esse. quia in toto tempore talis res fit. et in fine temporis facta est. Alie sunt mutationes instantanee que fiunt in instanti sicut generatio et corruptio. et in talibus simul est fieri et factum esse. quia dum fiunt simul sunt cum instanti in quo fiunt sit indiuisibile. et tale fieri significatur per creationem.

Ad. Utrum creationem esse posset cognosci naturali lumine. Dicendum quod lumen naturale capitur dupliciter. vno modo dicitur lumen naturale medium cognoscendi sumptum ex principijs scientie naturalis. et

sic creationem esse non potest cognosci siue sciri ex lumine naturali. quia phus naturalis dicit quod ex nihilo nihil fit. scilicet omne quod fit fit ex materia. Alio modo capitur lumen naturale pro medio cognoscendi sumptum ex lumine naturalis rationis. et sic potest sciri ex lumine naturali quod creatio sit sicut patuit ex rationibus prius adductis. Et iterum posset sic argui. materia prima est. vel ergo est ex aliquo. producta vel ex nihilo. non potest dici quod sit producta ex aliquo. quia si esset producta ex aliquo tunc materia haberet materiam ex qua esset producta. et iterum illa materia alia. sic quod fieret processus in infinitū. ergo ex nihilo. quod est eam esse creatam.

Ad. Per fidem cognoscimus creationem esse. ergo non potest haberi ex lumine naturalis rationis. Dicendum est dupliciter. primo quod creatio capitur dupliciter. vno modo absolute. et sic potest cognosci creationem esse ex lumine rationis naturalis. Alio modo capitur creatio secundum quod est facta cum certis circumstantijs. scilicet in principio temporis. et quod omnia sunt creata simul et distincta in septem diebus. et sic de alijs circumstantijs. et isto modo creatio tenetur et habetur per fidem. Vel potest dici quod non est inconueniens aliquod esse demonstratum apud philosophum quod est creditum apud laicum. Non enim possunt omnes homines intendere acquisitioni scientie. et ideo necesse fuit etiam aliqua tradere per fidem ydeotia que tamen possunt demonstrari apud sapientes. sicut dicit Doctor sanctus in primo libro contra gentiles.

Ad. Utrum infinitū sit nobis ignotū. Dicendum quod infinitū capitur dupliciter. vno modo pro infinito formali. et sic infinitum est nobis simpliciter ignotum in lumine naturali. Alio modo accipitur infinitum pro infinito materiali quod est duplex. vnum est infinitum materiale acceptum cathegorematicè. et hoc iterum a nobis non cognoscitur secundum quod est infinitum. Aliud est infinitum caput synecdochicè. et sic per infinitum a nobis cognoscitur. Et est ratio illius diuisionis. quia infinitū dicitur penes negationem finis siue termini. sed dupliciter aliquid finitur. vno modo per materiam. quia cum omnis forma naturalis sit communis cabilis. oportet quod recipiat incommunicabilitatem ex materia. et sic terminatur per materiam ad esse individuale. Alio modo aliquid terminatur siue finitur per formam. sicut contingit de rebus habentibus aliquā speciem que terminatur per differentiam specificā. Ergo etiam per oppositū duplex erit infinitum. scilicet materiale et formale. dicitur autem infinitum formale per negationem esse materialis. quia scilicet non habet materiam in qua recipitur. et sic forma que naturaliter subsistit sine materia vocatur infinita. sicut est forma in substantijs separatis. Et ideo dicitur auctor libri causarum. quod intelligentia est infinita versus inferius. Et dicitur notanter versus inferius. quia in ordine ad materialia intelligentie sunt infinite. quia non habet materiam sed tamen in ordine ad superius scilicet in ordine ad deum. sic sunt simpliciter finite. et hoc ideo. quia quicquid non habeat tales intelligentie formam acceptam in materia. habet tamen esse receptum in essentia determinate speciei. et ideo sunt simpliciter finite formaliter per differentiam specificā nobis tamen naturaliter ignota. sunt enim in aliquo predicamento. quia in predicamento substantie. Sed essentia diuina est simpliciter infinita. cum primo. quia non recipitur in materia. tunc secundo. quia sua essentia non est alicuius determinate speciei. Ex hoc patet correlarie primo. quod nulla substantia materialis potest dici infinita aliquo istorum modorum. Non enim potest esse infinita materialiter. quia habet materiam in qua recipitur. et sic finitur in diuidualiter. nec est infinita formaliter. quia habet essentiam finitam.

Libet

tiā determinate spēi. Omnis em creatura est finita forma liter. qz hz essentia determinate spēi. qz tñ qdam crea tura se3 imaterialis possz dici infinita materialiter. qz nō hz materiā. Patz scdo. qz solus deus est infinitus forma liter. Sed infinitū materiale dī p puationē terminat formalis. iō si materia subsisteret absqz omī forma ipa dī ceret infinita materialiter. z qz qntitas se tener ex pre ma terie. ideo si esset aliq quāritas extensa sine termino dicere tur infinita materialiter. Hoc 3 infinitū accipit duplici t vno mō cathegreumatice. z tunc infinitū feat quāritatē extēsam sine termino. z hoc infinitū reprobat Aresto. ter cio huius. Alio mō capīt infinitū syncathegreumatice. et tūc valer in prinis nō tantū qn maius. et in discrez nō tot qn plura. Istis p̄suppositis rīdendū est clari⁹ et magis ap̄e p tres cōclusiones. Prīma est. infinitum for male est nobis ignotū in lumine naturali. Dicīt notāter nobis. qz hoc infinitū formale est fm se maxie cognoscibi le cū sit maxie in actu. sed qz excedit p̄portioez nostri intel lectus. iō nō est a nobis cognoscibile. Dicīt etiā notāter in lumine naturali. qz in lumie glie q intellectus nī eleua tur ad vnionē intelligibile p lumē glie cū diuina essentia sic deus q est infinitum formale poterit a nobis cognosci nō tñ eo mō quo deus cognoscit seipm. qz cognoscit seip sum p̄phensue. qz p̄phendit seipm. sic aut non p̄ aliqua creatura etiā in glōia existēs cognoscere deū. Secun da cōclusio est. infinitū acceptū materialiter z cathegreu maticē est fm se nobis ignotū fm rōem infiniti. Dicebat notāter nobis. qz intellectus diuinus posset etiā tale infi nitū si esset cognoscere nō eo modo quo intellectus noster cognoscit. scz p successione partiū. sed colligēdo omnia in vno nīc eternitatis. z sic deus cognoscit omīa que sunt in potentia sua que tñ sunt infinita. Noster aut intellectus nō p̄ cognoscere tale infinitū. cuius rō est. qz intellectus noster accipit suā cognitionē ex p̄hatalitatibz. z sic cogno scit vñū post alterū. cū ergo infiniti non sit terminus z si nis nō potest intellectus noster capere tale infinitum. nec potest habere spēm intelligibile illius infiniti. Tercia cōclusio est. infinitū acceptū materialiter z syncathegreu maticē potest a nobis cognosci. cuius rō est. qz qlibet po tentia naturaliter cognoscere potest suū obiectū. sed tale infinitū p̄tinet sub obiecto intellectus qd est qdditas rei materialis. ergo p̄t tale infinitū p intellectū nostrū p̄gno sci. Qmōz pz. qz continuū dī sic infinitū. z cōtinuū p̄tine tur sub qdditate rei materialis. ē em tale infinitum p̄por tionatū spēi intelligibili. qz spēs intelligibilis representat vniuersale quod vniuersale fm potentia cōtinet in se infi nita singularia. quia nō tot quin plura.

Ar. Deus est infinitus z est in patria a nobis cog noscibilis. 3 infinitus erit a nobis cognoscibile. scda ps aītis pz. qz in hoc p̄sistit beatitudo hūana q cog noscat deū. Qd m q deus in patria est a nob cognosci bilis nō cognitione naturali. sed supnaturalī q fit p lumē gloriosum sicut dictum est supra

Ar. Spēs rez sunt infinite. vt dī in Porphīrio. et sunt a nobis cognoscibiles. 3 infinitū erit a nob cognoscibile. Qd m q sunt duplices spēs rez. qz qdam sunt spēs rez imp̄fectaz. sicut spēs numeroz. et tales sūt infinite fm potentia. z ideo fm rōem infinitatē tales spe cies nō sunt cognoscibiles. Alię sunt spēs rez p̄fectaz. sicut sunt spēs rez naturalū. z tales spēs etiā sunt infinite q ad nos. z iō nos nō p̄gnoſcim⁹ nūez talū spēz. de ill tñ

Primus

est scia fm qz pueniūt in p̄ncipijs cōibz fm qz hnt aliquā cōem passionē. sicut in p̄ncipio huius dictum est.

Ar. Plura corpa p̄t esse in eodē loco imo infinita. 3 a sūt poterint infinite spēs ēē apud intellectū. Istis p̄batur. qz ea rōne qua duo corpa p̄t esse in eodē loco z infinita. Qd m q plus repugnat infinitas seu in determinatas spēs intelligibiles ēē apud intellectū qz plu ra corpa z infinita esse in eodē loco. qz plura corpa nō ve niūt necario in vñū locū p successionē. s3 necē ē spēs intelli gibiles venire ad intellectū successiue. In illis aut in qdō est successio vñū naturalr ē p̄ alre3 qd repugnat infinito.

Ar. Intellectus noster est virtus inorganica. 3 est virtus infinita. Qd m q aliq forma p̄t dici infinita duplr. vno° simplr. qz scz nō hz essentia cōtractā ad determinatā spēm. z sic sola cēntia diuina dī infinita. Alio° dī aliq forma infinita fm qd. qz scz nō hz materiā in quā recipit. z sic intellectus dī infinitus. Et qn dī aīa rōnalis recipit in materiā. 3 etiam intellectus q est in aīa. Qd m q duplr p̄tingit formā recipi in materiā. vno mō qz imergit materie sicut in butris cōtingit. in qdō nō ē forma elcuata sup materiā. Alio° forma est in materia sic tñ q sit supra materiā elcuata fm esse sicut pz de aīa hūa na. z ideo talis forma est quodā modo sincathegreumatice infinita. qz nō potest in tot opari qn in plura. Etia3 ex hoc q intellectus est virtus inorganica fm quid est suā cathegreumatice infinitus

Ar. Vtrū entia naturalia sine ad maximū z minimū determinata. Qd m q sic. z hoc p̄t p̄bati p̄mo. generalr. scdo spēalit. Generalr q ad maximū. p̄bat. qz in rebz naturalibz nō inuenit infinitus. sicut p̄bat 3° hui⁹. 3 res naturales sūt determinate ad maximū. cū em res natu rales sint finite. 3 hnt terminū q̄ritatiū. Quo ad minimū sic pz. qz fm Ar. in h̄ textu dabilis est mīma caro. q si vltēr⁹ diuidat resoluūt in p̄ncēs. scz in aeres vel aqua. q cōtinet talē carnē. Scdo p̄t p̄bati spēalit p ea q inue niunt in rebz naturalibz. In rebz em naturalibz etia muez nunt s. q̄ritas. vtus actiua z passiua. et q̄ritatiue dispō nes. sed nullū horz p̄t ēē infinitū. p̄mo em dat maximū et minimū in q̄ritate. Qd p̄t duplr. p̄bati. vno° accipiedo q̄ritatē corpale absolute. scdo° accipiedo q̄ritatē corporeā p p̄parōem ad determinatā spēm. Capiēdo absolute q̄ritatē corporeā in vniuerso ē dabile maximū corp⁹ scz p̄mūz celū. z minimū qd vltēr⁹ diuidi nō p̄t. scz mīma caro. Etia cōpando q̄ritatē ad determinatā spēm scz aīalis est dabil q̄ritas maxia z mīma etiā intrisece. Probat qz q̄libz res hīs spēm hz determinatā naturā ill⁹ spēi. 3 etiā hz deterē mīata accētia q p̄sequunt spēm. sed q̄ritas ē accēs cōles quēs spēm. 3 etiā habebit determinatā accētia z determi natā q̄ritatē. Et h̄ iō est. qz o3 accētia cuiuslibet rei p̄por tionari finī ad quē tal res ordinat. sed in determinatā q̄rit tas nō pueniret opationi aīalis q est finis aīalis. 3 optet q̄ritatē determinatā ēē in q̄libet aīali. Scdo inueniunt in rebz naturalibz maximū z minimū fm vtus actias z passi uas nō solū extrisece scz etiā intrisece. Circa qd sciēdū est q aliq modernū dicūt q in rebz naturalibz det maximū et minimū extrisece. qz scz illō maximū penes qd sumit determi natio nō p̄t attingi a re naturali. nec minimū p̄t attingi. ita q fm eos oīs virtus rei est infra maximū z sup mīnū. sed antiq dicūt q etiā det maximū z minimū intrisece sic. scz q spēs rei naturalr et possit attingere h̄ maximū ad qd detm.

natur talis spēs in maximo. sicut dicitur de minimo. Datur igitur maximū et minimū in se in potētis actiuis. sicut per dari maximū pōdus quod fortis per portare et nō ampli? Tercio per idē in q̄litas disponib. qz ē dare maximā raritātē in igne naturalr dispositio. sicut in aq̄ et in aere. qz videm? qz si aq̄ multū rarefiat resoluū in aere. et si aer multū rarefiat resoluū in igne. sicut ē dare luminā velocitatē in motu diurno. Et cā oim dictorū ē ista. qz nature rez sunt determinate bz sua p̄n. s; ex determinatōe p̄ncipiorū sunt determinatōe in eē q̄litas ad dñesōes q̄litas. Sicut de terminatōe ad posse q̄litas ad q̄litas actias et passias. et ad op̄ari q̄litas ad q̄litas dīpōes. qz s; p̄ncipiū operandi.

Ar. Minima caro est aliq̄d p̄mū. q̄ diuidit in finitū. q̄ dicitur q̄ dicitur q̄ minima caro p̄t accipi dupliciter ex p̄te q̄litas. vno capiendo q̄litas carnis mathematice siue logice. i. sine ordine ad corpus physicū in q̄ est talis q̄litas. et sic q̄litas carnis p̄t diuidi in finitū. et sic non dat minima caro p̄sideratōe in ip̄a absolutā q̄litas. Alio mō capiat q̄litas physice. i. fm habitudinē ad aliquā spēm rei naturalis vel ad aliq̄d corpus physicū. et sic loquēdo de q̄litate carnis fm spēm carnis nō p̄t q̄litas carnis diuidi in finitū. sed est dabil minima caro. et h̄ est qd dicitur Ar. in textu. qz si minima caro diuideret nō maneret caro. s; resoluēret in continēs. ita qz caro nō teneret illam naturam physicam quam prius habuit.

Ar. In spē hūana hoies s; dñtes in q̄litate. q̄ ibi nō est determinatō ad maximū et ad minimū. Dicendū qz q̄litas in spē hūana bz determinatōe ad maximū et ad minimū q̄litas inter illa qdā plus accedat ad maximū. et aliq̄d p̄t ad minimū. s; nō p̄t aliq̄s hō abūdere in illa q̄litate fm quā sumit maximū in illa spē. nec deficere in illa fm quā sumit minimū in illa specie. licet ille quāritates sint nobis ignore

Ar. Oportet potentia actiua excedere ip̄m patiens. qz op̄z potentia portatiua fortis excedere resistētia ip̄ius pōderis. qz a pōtōe eq̄litas nō est actio. Et q̄ excedit in diuisibili vel in diuisibili. nō p̄mū. qz in in diuisibili nō p̄t fieri excessus. s; scdm qz p̄ p̄ns potentia aliq̄d addit qd est p̄ dicta. qz dicitur qz potentia fortis excedit. sed talis excessus est in aliq̄ diuisibili physice. et iō etiam physice nō p̄t aliq̄d addi ad pōdus. qz nō portaret. qz si aliq̄d adderet tūc nō fuisset determinatō ad p̄mū pōdus sicut ad maximū qd tūc supponit. Et si dicat. in diuisibile nō facit excessus. Dicit qz in diuisibile facit excessus physice s; nō mathematice. i. fm rē. q̄litas nō fm diuisibilitatē q̄litas. Et sicut p̄t itelligi de p̄tibus passias. qz virtus passia ē determinata ad minimū a q̄ p̄t pati. sicut visus nō p̄t pati q̄litas p̄uo colore. nec auditus a q̄litas paruo

Ar. Dato maximo homine adhuc p̄t dari. (sono ri maior. qz gentia naturalia nō erūt determinata ad maximū et ad minimū. Ans. p̄batur. qz dato maximo homine p̄t corpus humanū rarefieri. et sic fieri maius. qz Dicendū qz hō vel q̄litas res naturalis p̄t capi dupliciter. vno fm qz h̄z subam p̄manēdi in natura. et sic nō p̄t dato maximo hoie corpus humanū rarefieri. qz non maneret suba nature. s; p̄ talē innaturalē rarefactōē corrupet. Alio ac capiat hō vltima res naturalis fm qz disponit ad corrupcōem et sic dato maximo in re naturali adhuc res naturalis p̄t vltius rarefieri et disponi ad corrupcōes. et iō bñ dicebatur qz res naturales. i. res fm qz h̄nt aliquā naturā nō p̄nt in

infinitū augmētari. qz natura in illis rebo corrumpet.

Ar. Intellectus humanus est ens naturale. et tū nō ē determinatō ad maximū et minimū. Assumptū p̄ p̄ma p̄te p̄. qz est ens in materia. qz naturale. qz dicitur ad p̄ma p̄te assumpti qz intellectus nō est ens naturale. s; sup̄naturalē. qz nō depēdet intellectus hūanus ex materia in esse et p̄seruari sicut forme naturales. nec etiā acq̄rē virtute naturali effectie. sed solū dispositie. Ad scdm p̄te assumpti dicitur. qz intellectus etiā qdāminō est determinatō ad maximū et ad minimū. qz maximū intelligibile est qdāditas rei naturalis q̄ est suū obiectus qd p̄fectissime cognoscit. et minimū intelligibile est ip̄a materia qz p̄gnosceatur semp p̄ analogiā ad formā

Ar. Motus et tps s; entia naturalia. et tū durant in infinitū. qz s; sicut entia naturalia p̄. qz s; passiones entia naturalia. qz dicitur qz motus et tps p̄nt dupliciter capi. vno q̄litas ad id qd actu inuenit in ip̄is. et sic s; finita et determinata ad maximū. Alio capunt quātū ad id qd potētia et successione in eis repit. et sic s; infinita qz tps p̄t durare fm successione in infinitū. sicut et motus. vnu qdāz aut dicitur denotari ab illo qd est in actu. vt dicitur secūdo huius. et sic simpliciter dicitur est qz sunt entia finita

Ar. Aresto. dicit in scdo de aia. qz ignis crescit in infinitū appposito p̄bustibili. sed ignis est ens naturale. ergo entia naturalia non s; determinata ad maximū. qz dicitur qz Aresto. loquitur ibi cōditionalit. et sicut ans il lius p̄ditionalis est impossibile sic et p̄ns. Dicit em̄ sic. qz si igni apponatur infinita cōbustibilia tūc in infinitū augebit. sed impossibile est apponere infinita cōbustibilia. qz si q̄tuoze elemēta et mixta essent cōuersa in ignē tūc nō eēnt plura ignibilia. Scdm dicitur qz Aresto. in illa auctoritate loquitur p̄paratue. p̄pando scz ignē ad aia. qz in aia est determinatio ad maximū et ad minimū ex p̄te forme. qz forma in aia nō p̄t informare quācuqz materiam. sed ignis nō ē sic determinatus ex p̄te forme. qz forma ignis inquit ignis p̄t quācuqz materiā informare siue magnā siue p̄uā. vt latius dicitur in scdo de aia. Et q̄n q̄rif. vtz dato maximo igne posset addi stupa vel lignū. Dicitur qz questio p̄supponit falsum. qz dato maximo igne nō esset stupa ignibilis. Vel posset dici qz dato maximo igne si in vna p̄te adderet aliq̄d quocūqz mō. tūc in alia p̄te fieret condensatio et sic maneret quāritas ignis. que p̄us fuit

Quos igitur p̄traria p̄ncipia faciūt et dicētes. qz vnu sit om̄e et vnu immobile. Permetides em̄ calidū et frigidū p̄ncipia facit. Nec ac appellat ignē et terrā. Et qdā rarū et densum. Et Democritus firmū et inane. Quoz aliud qd dem sicut qd est. aliud aut sicut qd nō est esse dicitur. Adhuc positōe et figura et ordine. Nec aut genera cōtrarioz sunt. Positōe sursum et deorsum. ante et retro. Figura angulus. rectū circūlatum. Qdādem igitur cōtraria quodammodo omnes faciunt p̄ncipia manifestum est

Libet

Primus

¶ Postq̃ Aristotē determinauit de p̃ncipijs nature fm
opiniones antiq̃. hic p̃ter incipit inq̃rere veritatē. z pri
mo facit hoc p̃ modū disputatōis siue disputatiue ex p̃ba
bilibi p̃cedēdo. Scdō facit hoc demonstratiue. ibi (Sic
igit̃ nos dicam⁹. Circa p̃m p̃m inq̃rit de cōtrarietate p̃n
cipior. scdō de nūero ip̃or. ibi Consequēs at̃ vtriq̃. Cir
ca p̃mū tria facit. p̃mo p̃ponit opinioēs antiq̃ de cōs
trarietate p̃ncipior. Scdō inducit circa hoc rōēs. ibi Et
hoc rōnabiliter. Et tertiō ostēdit q̃m p̃m dicit̃ se habe
bāt pōnēdo p̃ncipia tria. ibi Vtq̃ qdē igit̃. Dicit̃ g̃ p̃m
mo q̃ oēs antiq̃ dicit̃ p̃ncipia eē tria. z hoc p̃bat p̃ tres
opiniones q̃si a sufficiēt diuisione. q̃z aliq̃ ponebāt vnum
p̃ncipiū innaturalit̃ loquētēs. sicut p̃menides z mellis
sus. z illi etiā dicebāt p̃terit̃ esse in p̃ncipio. q̃z p̃meni
des dixit̃ oīa eē vñū fm rōem. sed plura fm sensus. z inq̃n
tū sunt plura pōnit in eis tria p̃ncipia. scilicet calidū z frigidū z
et d̃t calidū esse ignē. z frigidū eē terrā nō distinguēs acci
dēs a subiecto Alij ponebāt vñū p̃m mobile. z ist̃ natu
ralit̃er loquēti. z illi etiā ponebāt cōtrarietate in illo p̃n
cipio. qd̃ posuerūt esse mobile. q̃z dicebāt hoc p̃ncipiū
diuersificari fm rap̃ et d̃sum. Alij vero ponebāt infinita
p̃ncipia. sicut Democritus. z illi sūt ponebāt p̃terit̃ in
p̃ncipijs. q̃z Democritus dixit̃ corpa athomalia differre
fm plenū z vacuū. Itē dicebat ea differre fm figurā posi
tione z ordinē. Figura. q̃z aliq̃ eēnt corpa athomalia rec
ta. aliq̃ circularia. Pōne q̃z aliq̃ eēnt athomi sursum aliq̃
deorsum. z ordine. q̃z aliq̃ essent p̃ores z aliq̃ posteriores.

Dr. Quare Aristotē nō d̃t aliqd̃ de opinioē Anaxa
goze z Empe ¶ Dm q̃ iō. q̃z p̃m d̃m est. s.
in p̃m. q̃ ip̃i ponūt p̃terit̃ i p̃m. q̃z d̃m fuit q̃ ip̃i dice
bāt generatōem z corruptiōem fieri p̃gregatōem z segre
gatōem. z illa ist̃ tria. nō g̃ fuit necē repetere illoz opinioēs

Ar. Prius d̃m est q̃ p̃menides posuit t̃m vñū p̃n
cipiū. g̃ nūc male d̃t q̃ ponat duo p̃ncipia. s. ig
nē z terrā. calidū z frigidū ¶ Dm q̃ p̃menides dixit̃
t̃m vñū eē p̃ncipiū fm rōem z subam. sed fm apparetiaz
sensus eēnt duo p̃ncipia. q̃z fm sensum apparet q̃ calor sit
p̃ncipiū rez in estate. q̃z generat̃ res. z frigidū in hyeme
q̃z corrupit̃ res. z q̃z p̃menides nondū vidit̃ distinctiones
inter accis z subam. iō dixit̃ calozē esse ignē. z frigidū esse
terrā. Posuit g̃ p̃menides terrā nō solā. q̃z sicut prius d̃t
etū est nullus p̃hoz posuit solā terrā pro p̃ncipio p̃pter
eius grossiciem. sed posuit terram simul cum igne

Et hoc rōnabiliter. optet em̃ p̃ncipia neq̃
ex alterutris esse. neq̃ ex alijs eē p̃m. sed ex his
omia. p̃trarijs aut̃ p̃ncipijs insunt hec. p̃pter id
q̃ p̃ma qdē nō sunt ex alijs. Ob id vero q̃ ist̃
cōtraria nō sunt ex alterutris. Sed oportet
hoc in rōne p̃siderare q̃l̃ter hoc cōtingat. Ac
cipiendū igit̃ est p̃mū q̃ oīm q̃ sunt nihil neq̃
facere aptū natū est neq̃ pati cōtingens a p̃in
genti. Neq̃ sit qd̃libet ex quolibet. nisi aliq̃s ac
cipiat scdm accides. Qualiter em̃ vtiq̃ fiet al
bum ex musico. nisi accidens sit albo vel nigro

musico. sed albū sit qdē ex nō albo. z hoc non
ex omni. sed nigro aut̃ medijs. Et musicum ex
non musico. sed nō ex omi. sed ex inmusico. aut si
aliqd̃ est mediū ip̃is. Neq̃ igit̃ corrumpit̃ in
cōtingens p̃mū. vt albū nō in musicū. nisi for
te fm accidens. sed in nō albū z in nō cōtingēs
sed in nigro aut̃ mediū. Similiter aut̃ musicu
in non musicū. sed ex hoc nō in cōtingens. sed
in musicū. aut si ip̃is aliqd̃ mediū est. Silr aut̃
hoc z in alijs. q̃m aut nō solum simplicia coru
fiunt. sed etiam p̃posita fm eandē se habēt rō
nem. Sed p̃pter hoc q̃ oppositē dispositio
nes nō denomiāt sunt. latet hoc p̃tingēs Ne
cesse em̃ est oīm cōsonans ex incōsonanti fieri.
et incōsonas ex p̃sonati. z corrupi p̃sonas in in
cōsonantiā. z hanc nō in p̃tingentē. sed in oppo
sitam. Differt at̃ nihil incōsonantiā dicere. aut
ordine. aut cōpositiōe. Manifestū em̃ est q̃ ea
dem sit rō. Atvero domus z statua z quodlibet
aliud sit similiter. Domus qdē em̃ sit non ex
eo q̃ cōposita sunt. sed ex eo q̃ distincta diuisa
sunt hec. sic z statua z figuratoz aliqd̃ ex nō fi
gurato. z vñū quodq̃ hoz. Amplius qdē or
do. alius vero cōpositio quidem sunt Si ergo
hoc verū est q̃ oīm qd̃ sit. fiat z corrupat̃ quod
corrumpit̃. aut ex cōtrarijs. aut in p̃traria. et in
hoz media. media aut̃ ex p̃trarijs sunt. vt colo
res medijs ex albo z nigro. quare oīm erūt que
natura fiunt. aut cōtraria. aut ex cōtrarijs

¶ Hic p̃ter Aristoteles p̃bat ratione quod prius p̃
bat̃ autoritate antiquoz. scz q̃ p̃ncipia sunt cōtraria.
Et potest ratio sic figurari. quibuscumq̃ cōueniunt cōdi
tiones p̃mōz cōtrarior. illa sunt p̃ma cōtraria. Sed
p̃ncipijs cōueniunt conditiones p̃mōz cōtrarioruz.
ergo p̃ncipia sunt p̃ma cōtraria. Vñor p̃bat̃ur. q̃a
conditiones indicant subiectus. Vñor p̃ter. quia tria
sunt de rōne p̃mōz p̃trarior. p̃mū q̃ non sunt ex alijs
secundū q̃ non sunt ex alterutris. id est vñus ex alio. t̃er
cium. q̃ alia sunt ex ip̃is. Ista autem tria cōueniunt etiaz
p̃mīs p̃ncipijs. q̃z p̃ma p̃ncipia non hāt̃ aliq̃ p̃ioza
se. z sic nō fiūt ex alijs. q̃z p̃tra rōem p̃m est hāt̃ere aliqd̃
prius se. p̃ncipia etiā nō fiūt ex se inuicē. z sic non fiūt
ex alterutris. z q̃z p̃ma sunt sic omnia alia sunt ex ip̃is

Tūc ibi. Sed oportet hoc. Arest. diligentius inuesti-
gat vltimā cōditionē p̄mōz cōtrariōz. q̄ illa est minus
manifesta. s. q̄ oīa sūt ex p̄iis. Et dicit q̄ actio z passio nō
p̄t acciderē inter cōtingētia. i. inter ea q̄ cōtingūt sūt eē.
vel inter cōtingētia. i. inē indēterminata nisi forte p̄ accis.
sed oportet actionē z passionē fieri inter p̄ia. q̄d in textu in
ductue ad longū. p̄bat. q̄ oīa q̄ sūt vel sūt simplicia vlt
cōposita. sed in oīb; hīs aliqd fit ex p̄iis. In simplicibus
p̄z. q̄ musicū fit ex inusico. albū ex nō albo. Silt ex p̄po
sitis cōsonas. i. cōpositū fit ex inēsonare. i. ex inēcōposito

Et rō istoz est extra textū. q̄ oē q̄d fit nō est aq̄s fit. s.
ergo nō esse q̄d p̄cedit fieri p̄trariā illi esse q̄d postea fit
capiēdo cōtrarietate. p̄t se extēdit ad p̄uationē opposi-
tā. oportet gōne esse habere p̄us nō esse q̄d est sibi cōtra-
riū. Silt q̄d cōrumpit p̄ius est anteq̄ cōrumpat. z hoc
esse cōtrariā nō esse. q̄d accipit p̄ corruptionē

Uq̄ q̄dē igit h̄ fere sequit̄ s̄t z alioz plu-
rimi quēadmodū dicim̄ p̄us Dēs em̄ elemen-
ta z ab ip̄is vocata p̄ncipia z p̄a s̄nerōne pone-
tes tñ p̄traria dicūt tāq̄ ab ip̄a veritate coacti

Postq̄ Arest. p̄buit q̄ p̄ncipia s̄t cōtraria. iam po-
nit p̄h̄s motū anteq̄ q̄re p̄oneret p̄ncipia p̄ia. Scdō
ponit p̄ueniētiā z dīam ip̄oz in tali pōne. ibi. Differūt
tñ. Quo ad p̄mū vult q̄ anteq̄ p̄hi ponebāt p̄ncipia esse
cōtraria nō motū aliq̄ rōe sed coacti ip̄a veritate. q̄ in ip̄o
sām veritatē intellectus naturaliter inclinatur licet q̄nq̄
rationē veritatis non percipiat

Ar. Coactio fit p̄ motū violentū. sed intellect⁹ nat̄
turaliter inclinatur ad veritatē. q̄ nō cogit ad ve-
ritatē q̄ dōm q̄ intellect⁹ noster accipit dupl̄. vno ab-
solute. z sic nō cogit p̄ veritatē. q̄ coactio dicit motū vio-
lentū. sed intellect⁹ noster inclinatur in veritatē sicut in suūz
finē. sic ḡ res rōe carētes nō dicūt cogi q̄ tendūt in suos
fines ita nō dicit intellect⁹ cogi q̄ redit i veritatē. Alio⁹ dicit
aliqd cogi p̄ accis. s. p̄ p̄ariōem ad rōem q̄ habet cōtra-
veritatē. z sic intellect⁹ p̄t cogi ad dūmittendū illā rōem
et assentiendū veritati. z sic cogit p̄ p̄ariōem ad rōem
falsam quā p̄us intellectus accepit z nō absolute. Vlt̄ di-
cendū q̄ coactio q̄nq̄ idē est q̄d coagitatio. z sic aliq̄ cōs
actio p̄t esse naturalis. Potest etiā aliter dici. q̄ si coactio
dicat necessitatē absq̄ violentiā. tūc etiā intellectus p̄t cōs
gi nō aut volūtas. q̄ volūtas h̄z libētatē. intellect⁹ vero
nō. z sic dici solet q̄ veritas vincit intellectū. etiā veritas
creata. sed nullū bonū creatū p̄t vincere voluntatē quin
voluntas tendere posset in oppositū illius.

Differūt tñ ab inuicē. in eo q̄ aliq̄ q̄dem p̄ia
aliq̄ posteriora accipiūt. Et q̄ h̄i q̄dem notiora
s̄m rōem. illi at̄ s̄m sensum. H̄i q̄dē calidū z fri-
gidū. h̄i aut̄ h̄uidū z siccū. aliq̄ at̄ nūez. imparēz
et parē. Quidā at̄ p̄cordiā z discordiā causas po-
nūt generatōis z corruptōis. Hec aut̄ ab inui-
cē differūt s̄m dictū modū. Quare est eadē
dicere q̄dam modū z altera ab inuicē. Altera q̄dez

quēadmodū videbit plurib; Eadē aut̄ s̄m ana-
logia Accipiūt ei et eadē coordinatōe. Hec q̄dē
em̄ p̄tinet. Alia aut̄ p̄tinent p̄trariōz. Sic igit
silt dicūt z alit̄ z p̄tius z melius. Et h̄i q̄dē no-
tiora s̄m rōem. sicut dōm est p̄us. illi aut̄ s̄m sen-
sus. Vniuersale q̄dē s̄m rōem notū est. singula-
re aut̄ s̄m sensus. Rō quidē em̄ vltis est. sensus
aut̄ p̄icularis. vt magnū z parū s̄m rōem est
rarū aut̄ et densum s̄m sensum. Ex quidē igit
cōtraria optet esse p̄ncipia manifestū est

Postq̄ Arest. dixit q̄ p̄ncipia s̄nt cōtraria. hic p̄nter
ponit dīas z cōueniētiās anteq̄ in tali pōne. Et p̄o pos-
nit duas dīas. q̄ p̄ma est. q̄ aliqui ponebāt p̄ncipia eē
p̄iora p̄ia. aliq̄ posteriora. Scdō dīa. aliq̄ posuerūt p̄n-
cipia eē notiora s̄m rōem. sicut illi q̄ ponebāt nūez. parē z
imparē. p̄cordiā z discordiā sicut Empe. q̄ illa s̄t notiora
ra s̄m intellectū cū s̄nt cōiora. Aliq̄ ponebāt ea eē notiora
ra s̄m sensum. vt Permenides qui posuit calidum et frī-
gidum. Deinde ibi. Quare est eadē. Ponit tres cons-
ueniētiās q̄ p̄ma est. q̄ p̄ncipia s̄nt ad inuicē cōtraria.
Scdō est. q̄ vniū p̄ncipiū est melius z altēz. us. Terc-
ciū est q̄ oīa p̄ncipia s̄nt notiora. differēbāt tñ in hoc s̄t
cur dictū est. q̄ q̄dam ponebāt notiora s̄m rōem. aliq̄ ves-
ro s̄m sensum. notiora s̄m rōem sicut h̄i q̄ ponebāt vniuer-
saliora. q̄m vltis est s̄m rōem notū. sicut singularia s̄m sen-
sum. Vltimo q̄s epilogado p̄cludit q̄d intendit. s. q̄ p̄n-
cipia s̄nt cōtraria.

Querit. Vltz cōditiones p̄ncipioz s̄nt rōnabi-
liter z bñ posite. q̄ dōm q̄ sic. z rō est
q̄ de rōne p̄ncipij est eē p̄mū. In hoc aut̄ q̄ p̄ncipij est
p̄mū duo includunt in ip̄o. vniū est negatio p̄oz. et ex h̄
h̄z p̄mū q̄ nō fit ex alio. Aliud est q̄ h̄z ordinez ad postē-
riora. z ex h̄ cōuenit sibi q̄ alia s̄nt ab ip̄o. Et q̄ p̄ncipia
s̄t p̄ia p̄uenit eis alia p̄ditio. s. q̄ nō s̄nt ex alterutris. i.
ex se inuicē. q̄ vniū p̄iorz nō fit format̄ ex alio sicut infra

Ar. Si p̄ncipia eēnt p̄ia vel hoc intelli (patebit
geret de p̄ncipijs extra genus. sed h̄ est falsum.
q̄ illud est tñ vniū. s. deus. Aut de p̄ncipijs in genere s̄m
rōem. q̄lia s̄t p̄dicamēta. hoc t̄p̄ nō p̄t dici. q̄ p̄dicamē-
ta nō s̄t cōtraria. Nec p̄t intelligi de p̄ncipijs in genere
s̄m rōem. q̄ illa s̄t materia z forma q̄ nō cōtrariānt. q̄ dōm
q̄ tripl̄ possumus loq̄ de p̄ncipijs. vno mō de p̄ncipijs
effectiuis. z in illis nō est cōtrarietas. q̄ p̄mū efficiens ē
vniū tñ. Et iō pitagorici errauerūt ponētes duo effecti-
ua p̄ncipia. quoz vniū eēt p̄ncipiū bonoz. z aliud maloz.
Et h̄ac op̄inione aliq̄ heretici s̄z manichei seq̄bant dice-
tes esse vniū p̄ncipiū bonoz. q̄ sp̄ialū rez. z aliud mal-
loz. q̄ corpaliū. Scdō possumus loq̄ de p̄ncipijs reruz
acceptis s̄m esse logicū. z sic p̄dicamēta s̄nt decē rerū p̄i-
ma p̄ncipia. i. p̄ma p̄dicata formalia p̄ rōem apprehēsa. et
istā t̄p̄ nō s̄t p̄ia. Nec istis modis loq̄ h̄ t̄p̄ de p̄n-
cipijs. Tercio mō accipiunt p̄ncipia p̄ p̄ncipijs intrin-
secis transmutatōis rez. naturalū. et sic s̄nt tria p̄ncipia
s̄z materia forma z p̄uatio. z illa s̄nt ad inuicem contra-
ria. q̄ p̄uatio cōtrariā format̄ accipiēdo cōtrarietatem

Libet

cōiter. dicitur notāter intrinsecis ppter cām efficientē z finale q sunt pncipia extrinseca. Addit rex naturalū. ppter pncipia rex spūaliū q sūm doctore scem simplr nulla hnt materia. Adungit etiā trāsmutatiois. qz res naturales necārio habēt ista tria pncipia. put mobiles sunt z trāsmutabiles. sufficiūt em duo pncipia ad cōstitutionē rei. s; ad mobilitatē requirūt tria. qz motus fit ex puiatione in forma. vel ex forma in puiationē. sed materia est subiectum illius trāsmutationis

Ar. Secūda z tertia cōditio repugnāt. pbatur. qz secūda dicitur q cōtraria nō sūt ex alterutris. sed tertia dicitur q omnia sūt ex cōtrariis. **Adm.** q cōtraria accipiunt dupl. vno mō formaliter. z sic vni cōtrariis nō pōt fieri ex alio. qz albedo nō pōt fieri ex nigredine. z sic saluat secūda cōditio q dicitur q cōtraria nō sūt ex alterutris. Alio mō aliqd fit ex alio materialiter. et sic est verū q cōtraria sūt ex seinuicem. qz qd est prius album hoc p motū alterationis amittit albedinē z fit nigrū. z sic saluat tertia cōditio. q omnia sūt ex cōtrariis

Ar. Forma fit ex materia. qz materia pōt forme. ergo vni pncipioz fit ex alio. **Adm.** q dupl. cōter aliqd fit ex alio. vno mō substācialiter. qz substācia vnius mutat in substācia alterius. z sic forma nō fit ex materia. qz substācia materie nō mutat in substācia forme. Secūdo mō aliqd fit ex alio subiectiue. qz scz est subiectū factionis alterius. z sic forma fit ex materia. qz est subiectū factionis ipsius forme naturalis. Potest etiā rñdesri q qñ forma dicitur fieri ex materia. qz h intelligat de forma totius q cōstituit ex ynone materie z forme partis.

Consequens autem vtriusq; erit dicere vtrū duo aut tria aut plura sūt. vñl qdem em impossibile est eē pncipiū qm nō vnus cōtraria

Postq; Aresto. inq;uit disputatiue de contrarietate principioz. hic pnter inq;rit de numero principioz. et circa hoc pmo mouet vñā qstionez istā videlz. vtrū duo tñ aut tria aut plura sūt principia rez naturalū. Et pmo excludit hoc qd nō cadit sub qstione. scz an sit vñū pncipiū. qā sicut pñs dictū est principia sūt cōtraria. s; vnus et idem nō potest esse sub ipi cōtrariis. ergo nō potest esse tñ vñū principium

Ar. Est tñ vñū principium. vt patz p pñm. rñ meta physice. vbi dicit. Omnis pluralitas principū mala. s; princeps vnus. igit rñ. **Adm.** q loquēdo de principio effectiuo sic est tñ vñū pncipiū rez. scz ipse deus. sed loquēdo de principijs intrinsecis rez naturalū nō pōt esse tñ vñū. sed sūt duo loquēdo de principijs cōstitutionis. vel tria loquēdo de principijs trāsmutationis.

Infinita aut nō. quoniam neq; scibile qd est erit. Et vna pñma cōtrarietas in omni genere vno Substācia aut vñū quoddā genus est.

Et quod cōtingit ex finitis melius quemadmodū Empedocles. s; ex infinitis. Omnia nāq; assignare opinatur. quemadmodū Anaxagoras ex infinitis. Amplius aut sūt alia alijs

Primus

pñora cōtraria. Et sūt altera ex alterutris. vt dulce z amarū. albū z nigrū. principia aut semper oportet manere. Qd dem igit neq; vñū neq; infinita sūt manifestum est ex his.

Hic ostendit Aresto. q principia rez naturalū nō pōt esse infinita. et ad hoc ponit qtuor rōnes. Prima stat in hoc. si principia rez naturalū sūt infinita. g nō erit scientia de rebus naturalibus. pñā tener. qz infinitū est nobis ignotū. Sed ex principijs sūmū cognitio rei. si g principia sūt ignota etiā res naturales erūt ignore. **Secūda rō** principia sūt pñma cōtraria sicut pñs dictū est. sed pñma cōtraria nō pōt esse infinita. g nō pōt pñma principia esse infinita. **Terza rō** pñma cōtraria sūt pñma generis quod est substācia. sed in vnoquoq; genere est vna pñma cōtrarietas. g rñ. **Tercia rō** ad idē stat in hoc. qd potest fieri p finita magis ponendum est qz qd potest fieri p infinita. cuius rō est. qz frustra fit p plura qd pōt fieri p pauciora cū natura nihil faciat frustra. s; si ponant finita principia sicut posuit Empedocles pōt dari rō omni q sūt in rebus naturalibus. g meli⁹ est ponere finita q infinita pncipia. **Quarta rō** stat in h. si infinita sūt principia. tunc omnia cōtraria erūt pncipia. sed illud est impossibile. g illud ex quo sequitur. **Quia** pbatur. qz infinitū omnia includit. z extra infinitū nihil est. si ergo pncipia essent infinita tunc omnia includerent in pncipijs. **Quia** pñs dupl. pñs mo qā principia sūt pñma cōtraria. sed nō omnia cōtraria sūt pñma. qz multa cōtraria sūt ex pñorib; cōtrariis sicut albū z nigrū sūt ex calido z frigido. **Secundo.** qā principia nō debēt fieri ex alterutris. id est vñū ex alio. z hoc ideo est. qz oportet principia semp manere. sed multa cōtraria sūt ex seinuicē. vt dicitur in pñcedenti rōne. ergo nō sūt omnia cōtraria principia

Ar. In substācia nulla est cōtrarietas. g male dicitur q in substācia que est pñmū genus sit vna pñma cōtrarietas. **Ans.** pbatur ex quarta pñrietate substācie. vbi dicit q substācie nihil sit contrariū. **Adm.** pñmo q duplex est substācia. qdam est substācia cōpleta sicut est genus vel spēs. z sic nunq; substācia hz cōtrariis. Alio mō accipit substācia p substācia incōpleta. q etiam apud pños vocatur qualitas. sicut est dñia substācialis. et sic potest esse cōtrarietas in substācijs. **Circa** quod tñ cōsiderandū est q cōtrarietas accipit dupl. vno mō pñorie fin q est repugnantia duarū formarū. actiuarū z passiuarū in seinuicē vel causatarū ex actiuis z passiuis. z sic solum in tertia spē qlitatis inuenitur cōtrarietas. Alio mō accipitur cōtrarietas cōiter. put se extendit ad puiatiā oppositā. vel etiā p exitu duarū differentiarū ex vna potestate generis. z vtroq; modo in substācia secūdo modo accepta est contrarietas. quia forma z puiatio cōtrariatur. et etiam due differentie eiusdem generis contrariantur. sicut dictum est

Ar. Principia nō semp manent. ergo ista ppositio est falsa. q dicit. q oportet principia semp manere. **Ans.** pbatur. quia forma corrumpit. etiā puiatio corrumpitur z quodāmodo materia. **Dicendum** q ista ppositio. oportet principia semp manere potest intelligi dupliciter. vno mō fm opinione antiquoz. et sic est absolute et simpliciter vera. quia antiqui ponebant vñū ens in

Solutio

actu. ex quo omnia substantialiter pponerent. qz qm eos
omniū rerū est vna substantia. sic nō est ppe corruptio ali
cuius rei. Exēpli grā. Pyogenes posuit aerē. p pncipio
et dixit aerem semper manere. qz qm hō corrupteretur dixit q
aer acciperet aliā figurā. sed tū maneret aer fm substan
tiā. z ad istā intētiōē loquitur Aresto. in ista pponē contra
antiquos. Alio mō p ppositio intelligi loquēdo de pnci
pijs fm mentē Aresto. z tū materia manet eadē fm nu
merū. qz est vna materia omniū generabiliū z corruptibili
ū unitate indifferētie. sed forma z pūatio manent nō
in numero nec in specie. sed in cōi analogia. opz em semp
aliquā formā esse in materia. sed nō opz talē vel talē for
mā specificā semp esse. Sūt dōm est de pūatione.

Quoniam aut finitū facere duo tm. vel facere
nō duo tm. habet quādam rōnem. Deficiet em
vtriqz aliqz qualiter densitas raritate facere ali
quid apta nata sit. aut hec densitatem. Simili
ter aut z alia quēcūqz pparietas. Non em con
cordia discordiam coducat. z facit aliquid ex ip
sa. neqz discordia ex illa. sed vtrāqz alterū qdem
terciū. Quidam autem z plura recipiūt. ex qbz
pariunt eozum que sunt fm naturam. Adhuc
aut amplius z de hoc aliqz dubitabit. nisi ali
quis supposuerit pparietis naturā. Nullius em
videmus eozū que sunt substantie pparia. Prin
cipium autē non de subiecto opozz dici aliquo
erit em pncipium. subiectum em pncipium
et prius videtur esse pncipio. Amplius nō
esse dicimus substantiā contrariam substantie
Qualiter igit ex nō substantijs substantia vtriqz
erit. aut qūo prius nō substantia substantia erit.

Nec pnter ostēdit Aresto. tribz rōnibz q nō sunt tm
duo pncipia sed tria. Prima rō. qz ex pncipijs debet aliqd
fieri siue generari. sed ex duobz pparijs nō pnt aliquid fie
ri siue generari nisi addat terciū. ergo opz dicere q sint
qd minus tria. scz duo pparia z vniū subiectū. Vniū
pbat inductiue. qz caliditas nō fit ex frigiditate. sed sub
iectū habens in se frigiditatem transmutat ad calozē. Po
test ad idem dari ratio ex tra textum que stat in hoc. que
cūqz fuit ab alijs opozz q illud ex quo talia sunt habeat
aptitudinem ad illud qd postea fit. sed vna pars pparie
tatis nō habet aptitudinē ad aliam partē. ergo vna non
fit ex alia. Tūc ibi. Adhuc aut Ponit secūda rō. z stat
in hoc. si ponantur tm duo pncipia. z pus pbatum est q
sint pparia. sequitur q duo pparia erūt pncipia. sed hoc
est incōueniens. qz tūc sequeretur q pncipij esset pnci
pium. qz pparia sunt accidentia. cū in substantijs non sit
pparietas. sed accidentia habent pncipium scz substan
tiam. z sic pparioz pncipioz. scz accidentiū erit pncipi
um. scz substantia. Relinquitur ergo. q non possunt sola

pparia esse pncipia. Tūc ibi. Amplius nō. Ponit
terciā rōnem. que stat in hoc. si duo pparia essent tm p
cipia sequeretur q ex nō substantijs fieret substantia. sed
hoc est incōueniens. qz ex accidentibz non est nata fieri sub
stantia. cū nihil fiat ex alio nisi qd pnt in eo fm aptitudi
nem. Sequela pbat. qz pparia nō sunt substantie. cūz
substantia nō sit pparia substantie.

Ar. Prius dictū est q pma pparia sint de p dca
mento substantie. q male dicitur hic in secūda rō
ne fm doctore sanctū. q sola pparia sint de p dca
mentis accidentiū. Dōm q Aresto. hic procedit disputatiue
et ideo ponit ppositiōes que sunt fm antiquos famose et
quas ipsi pcedūt. sed fm opiniōē antiquoz qui ponunt
pncipij vniū z illud esse ens in actu. vtz est q quēcūqz sit
in illo pncipio sunt veraciter accētia. sicut sunt rariū z des
sum. z ergo ipsi ponētes tm vniū pncipium materiale pos
hebāt pparietatem solū in p dca mentis accidentibz. Si tū
ista rō accipiat fm opiniōē Aresto. z fm veritatē. dōm
est q etiā pūatio z forma que ppariant sicut pūatiue
opposita habeāt se quodāmodo sicut accētia. qz isunt ma
terie. z inesse est p dca mentis accētis.

Ar. Contraria que sunt pncipia sunt substantie. qz
sunt pūatio z forma. ergo si ponerent tm duo
pncipia nō fieret substantia ex nō substantijs. Dōm q
hic Aresto. arguit pparia antiquos. z ideo supposita opini
one antiquoz istud argumentum est optimū. qz fm illos
pparia solū sunt accētia. Vel si supponat opiniō Aresto.
tūc est dōm. q substantia accipit dupliciter. vno mō a dan
do esse. z sic vtriqz vniū pparioz est substantia scilz forma
Alio modo accipit substantia prout dicitur a substantando. z sic
pncipia pparia de quibz loquitur Aresto. nō sunt substantie
qz pūatio z forma nō substantant sed insunt. fieret ergo
substantia a substantando dicta ex non substantia. etiam fm
opiniōē Aresto. Et quādo dicitur ex nō substantia sic
substantia sicut ex non homine fit homo. igit zc. Dōm
q nō substantia potest capi duplr. vno modo negatiue fm
q illud dicitur nō substantia in quo est absoluta negatio
substantie. z sic ex nō substantijs non fit naturaliter sub
stantia. sicut ex non homine nō fit homo. nec ex non equo
fit equus. Alio modo nō substantia capitur pūatiue fm
q aliquid dicitur non substantia quod nō est substantia. z tū
men aptū natum est esse substantia. z sic vtriqz ex nō sub
stantijs fit substantia. sicut ex nō homine fit homo. quia
ex semine. sed semen humanū est nō homo pūatiue. Per
hoc dicendū est ad textum q Aresto. loquitur de non sub
stantia negatiue. cum dicit q ex non substantijs non fit
substantia.

Unde si aliquis z priorem veram putabit cē
rationem et hanc. necessarium est si debet sal
uare vtrāqz ipas subesse quodāda terciū. quem
admodum dicunt vnam quādam naturam di
centes omne. vt aquam aut ignē. aut medium
horum. Videtur autem medij magis ignis
em z terra z aer z aqua cum pparietatibz com
plexa sunt. vnde non irrationabiliter faciūt sub
iectum alterum ab his facientes. alioz autem

Libet

quidam aerem Aerem minime habet aliorum
differencias sensibiles. consequenter aut aqua
pessime autem ignem.

Hic pñter Aresto. ostendit q in hac positioe etiā con-
cordabāt antiq̄ scz q pter duo pñaria necesse est ponere
terciū subiectū. qz illi q ponebāt aerē ponebāt pter aere
rarū z densum. sic ponebāt pter pñaria scz rarū z densū
subiectū scz aerē. sūt q ponebāt ignē z aquā. Differēbāt
tñ isti pñi. qz aliqui ponebāt materiā plus separabile a
pñariis. sicut qui ponebāt aerē z aquā. qz in aere min⁹ in
uentūtur q̄litas pñarie sensibiles. Sed aliqui ponebāt
pñcipiū materiale minus separabile a duob⁹ pñariis. sūt
aut illi qui ponebāt ignē. qz ignis nō est separabilis a cas-
lore. Unde q̄tū ad hoc pessime ponebāt illi qui dicebāt
ignē esse pñcipiū. qz ignis hz q̄litate pñariā maxime sensi-
bile z magis actiua. qz in ipso est excellētia calidi. Q̄r
ca qd̄ p̄siderandū est. qz in pñcipio sunt duo p̄sideranda
scz subtilitas. z q̄tum ad hoc optime dixerūt qui posue-
rūt ignē esse pñcipiū. qz ignis est subtilissimū elementū
sed qd̄ est subtilius videt esse simplicius z pus. Alio mō
p̄t capi pñcipiū q̄tū ad hoc qd̄ est separabile esse a pñari-
is. z sic pessime dicūt illi qui ponūt ignē esse pñcipiū.

Sed omēs vñū hoc contrariis figurant. vt
densitate z raritate. et eo qz maius erit minus
Hec aut sunt oia excellētia. videlz z defectus
sicut dictū est prius. Et videt antiqua eē opinio
qz vñū z supabūdantia z defectus pñcipia
rerū sunt. sed nō eodē modo. Sed antiqui duo
quidem facere. vñū aut partē ex parte passiui.
posterioz aut quidam pñariū. vñū quidem
facere. duo vero partē magis dicunt. Tria qui-
dem igitur dicere elemēta esse. z ex his z ex hy-
iusmodi alijs intendētib⁹ videbitur vñqz ha-
bere quādam rōnem. sicut diximus

Hic Aresto. ostendit qz pter vñū pñcipiū materiale
antiqui etiā posuerūt duo pñaria. qz aliqui ponūt i vno
materiali pñcipio densitatē z raritatē. aliqui magnum et
parū. sicut Plato. Differūt tñ in hoc qz aliqui ponunt
vñū ex parte materie. z duo ex pte forme. sicut Aresto. et
ponētes vñū pñcipiū mobile. Alij vero posuerūt vñū ex
parte forme. scz ydeam. z duo ex parte materie. scz mas-
gnū z parū. sicut Plato. Ex illis pcludit pñcipale inten-
tum dicēs. qz pmissa z sūta p̄siderantib⁹ ratiōnabile vide-
tur qz sine tria nature pñcipia. Et hoc d̄r designās se ex
probabilib⁹ processisse

Plura aut tribus nō amplius ad patiēdum
quidē em̄ sufficiens est vñū. Si aut q̄tuor exi-
stētib⁹ due erūt pñarietates opor̄ebit seorsum
vñqz esse alterā quādam naturā mediā. Si aut

Primus

ex inuicē potēt generare ociosa vñqz altera cō-
trarietati erit Simulacū z impossibile est
esse plures pñarietates pmas. Substātia em̄
vñū qd̄dā genus est entis. Quare in eo qz pus
et posterius sunt differūt ab inuicē pñcipia tñ
sed nō genere Semp em̄ in vno genere pñarie-
tas ē vna. oēs em̄ pñarietates reduci vident in
vñā. Ex q̄dem igit neqz vñū sit elemētū neqz
plura duob⁹ vel trib⁹ manifestū est. Noz autē
vtrū sit verū. quemadmodum diximus. dubi-
tationem habet multam

Hic pñter ostēdit Aresto. qz nō sint plura pñcipia tri-
bus. z hoc pbat duob⁹ rōnib⁹. quarū pma stat in hoc. qd̄
p̄t fieri p pauciora inspiue fit plura. sed in omi mutatiōe
sufficit vñū subiectū z duo pñaria. qz materiale subiectū
sufficit ad patiēdū. z duo pñaria ad agendū. qz nō op̄z
ponere plura pñcipia qz tria. Scdā rō tangit ibi. Si
aut. z stat in hoc. si essent plura pñcipia qz tria tñ essent
plures pñe pñarietates. sed hoc est incōueniens. q̄ illud
ex quo sequit. Maior pz. qz op̄z semp pñcipia esse con-
traria. si q̄ essent plura trib⁹. erūt ad minus due pñariet-
tates. Minor pz. qz pma pñarietas est pmi generis. scz
pñmū genus hz solum vñā pñarietate. qz nō pñt eē plu-
res pñe pñarietates. Ex oib⁹ dictis infert istā p̄conez.
qz nō est em̄ vñū pñcipiū. z non sunt infinita pñcipia. nec
sunt tñ duo. z nō plura trib⁹. q̄ erūt tñ tria. Quicdēs est
per partes probatum

Di. Vtrū tñ tria sint pñcipia naturalū rerū.
Om̄ est qz sic. z rō est. qz ad motū requirunt
tria pñcipia. cū in omi mutatiōe op̄teat esse duo extrema
quoz vñū remouet ab aliquo subiecto p mutatiōem. et
aliud p mutatiōem acquiritur. Exempli gratia. quādo aq̄
mutat de frigido in calidū. tñchigiditas abijcit z caliditas
acquirit. sed aqua est subiectū qd̄ prius stat sub vno
termino z postea sub alio. Sed res naturales habent eē
p motū. ergo necesse est dicere qz tria sint pñcipia rerū
naturalū. scz duo pñaria. quoz vñū abijcitur in motū.
et alterum acquirit. sed terciū est subiectum. Q̄ aut sub-
iectū sit diuersum ab vtroqz pñariis. ideo est. quia qñ
qz stat sub vno pñario z quādoqz sub alio. Et qz pñci-
paliter hic loquitur de transmutatiōe substantiali. ideo
op̄teat dicere qz vnus terminus sit forma substantialis. z
alius pñatio forme substantialis. subiectū aut qd̄ p̄sup-
ponitur est materia prima que est ens in potentia. nō em̄
p̄t esse aliquis actus ante actū subalem

Notandū Q̄ ista tria pñcipia differūt in
rōne pñcipiandi. et hoc pz sic.
qz aliqua ex eis sunt pñcipia in fieri tñ. sicut pñatio que
solum est pñcipiū transmutatiōis rei. z nō constitutiōis.
Alia aut sunt pñcipia in facto esse. sicut materiā forma
Et q̄ d̄r Aresto. qz pñatio abijcit. qz nō manet in re fa-
cta. Et iterū d̄r qz pñatio sit pñcipiū p actis pñtutōis
sed materia z forma sunt pñcipia p se. Dicūt aut pñatio
pñcipiū. qz est cā sine qua nō fieret mutatio. vt infra d̄r

Et possunt ista principia tripliter ordinari. vno modo secundum viam perfectionis. et sic forma precedit. deinde sequitur materia. et tertio ponitur puatio. quia forma dat esse. et sic est perfectio materia que recipit esse. Alio modo possunt ordinari secundum viam generatiois. et sic sunt adhuc dupliciter ordinabilia. vno modo secundum ordinem terminorum. et sic puatio est terminus a quo in motu et sic est primum in motu. sed materia est subiectum vel medium. et forma est terminus ad quem. Alio modo possunt ordinari secundum ordinem sustentationis. et sic materia precedit. quia materia sustentat puationem et formam. quia sicut subiectum intelligitur ante praria que sunt in ipso. sic etiam oportet intelligere materiam ante duo praria. scilicet puationem et formam

¶ Principia debent esse per se nota. ista tria enumerata non sunt per se nota. ergo non erunt principia. Dicitur. probatur. quia sunt hic ad longum inuestigata. Dicitur. quia maior est vera loquendo de principijs demonstratois. sed non est vera loquendo de principijs constitutois. Et quia de eadem sunt principia eundem suum constituendi et cognoscendi. Dicitur. quia differunt secundum rationem. quia principia cognoscendi capiuntur absolute et incomplexa. sed principia cognoscendi. quia sunt principia demonstratois accipiuntur sub aliquo complexione ex qua suam habent notioritatem

¶ Accidia sunt entia naturalia et tunc non habent in se ista tria principia. Probat. quia non habent materiam. Dicitur. quia ens naturale debet hic accipi primum pro toto proposito subali. sed accidia sunt entia naturalia id est transmutabilia qualitercunque. quia sunt quo aliquid transmutatur. sed non tanquam quod.

¶ Utz supposita rerum naturalium transmutatio sit necessaria in ipso materia puationem ponere. Dicitur. quia sic. quia puatio est principium transmutatois siue mobilitatis. ita quod impossibile est absque puatione fieri transmutationem vel motum. Dicitur. sic. probatur. quia in ipsa puatione duo includuntur. scilicet negatio forme et aptitudo ad eandem. et necesse est ex utraque parte puationem esse in materia si debeat mutari ad aliquam formam novam. Primum patet. quia nulla materia transmutatur ad formam quam habet. necesse est quod in materia sit negatio illius forme quam dicitur recipere. Exempli gratia. materia hominis non potest transmutari ad formam hominis sed potest transmutari ad formam cadaueris. quia illa forma non habet. Secunda pars patet. quia si materia habeat negationem forme. nunquam tamen naturaliter transmutatur ad illam formam. nisi etiam in illa materia ponatur aptitudo naturalis ad talem formam. Exempli gratia. quous in materia lapidis sit negatio forme hominis. non tamen ex lapide fit naturaliter et immediate homo. quia in lapide non est aptitudo proxima ad formam humanam. Et ex hoc sumitur causa quare celum non potest transmutari ad ista inferiora nec e contra. quia in illa materia non est aptitudo ad istas formas. nec in materia istorum inferiorum est aptitudo ad formam celi. loquendo de quacunque aptitudine scilicet proxima vel remota

¶ Forme istorum inferiorum possunt recipi in quacunque materia. videtur quod forma hominis posset recipi in materia lapidis. Ans. probatur. quia materia stans sub una forma habet puationem omnium aliarum. Et etiam habet aptitudinem ad illas. Dicitur. quia in puatione est aptitudo. sed est duplex aptitudo aliquid ad aliquid. Una est proxima que fit per paucas mutaciones. et sic non habet materia istorum inferiorum puationem ad quacunque formam. sed solum ad illam formam ad quam proxime est transmutabilis. sicut materia hominis habet puationem forme cadaueris. quia est proxime ad illam transmutabilis. sed materia hominis non habet puationem ad formam alium. quia non est proxime ad

illam transmutabilis. Alia est aptitudo remota. que fit per multas medias transmutaciones. et sic quilibet materia istorum inferiorum habet aptitudinem ad quacunque formam istorum inferiorum. quia multis alteratibus medijs potest quacunque materia istorum inferiorum transmutari ad quacunque formam istorum inferiorum. et sic ex lapide possit fieri homo. sed per multas transmutationes medias. Unde patet quod differenter se habent ad suscipiendum formam equi materia celi. materia terre. et materia seminis equi. quia materia celi habet negationem illius forme sine aptitudine aliquid. sed materia terre habet aptitudinem remotam ad formam equi. et semen equi habet aptitudinem proximam ad formam equi. Et quia de ista essent vera tunc sequeretur quod celum non esset ens naturale. probatur. quia non habet in se principia rerum naturalium. cum non habeat puationem. Dicitur. quia dupliciter dicitur aliquid ens naturale. vno modo quia habet in se principia constitutois rerum naturalium. et sic celum est perfectum ens naturale. quia constituitur ex materia et forma que sunt principia constitutois rerum naturalium. Alio modo dicitur aliquid ens naturale. quia habet in se principium transmutationis rerum naturalium. et sic est distinguendum de transmutatione. quia est aliquid transmutatio ad esse substantiale. et principium illius transmutatois non habet celum. quia si sic tunc celum esset corruptibile. eo quod posset suscipere formam substantialem quam non habet. Alia sunt principia transmutatois ad esse accidentale. et talia principia transmutatois sunt in celo. quia in celo est puatio sit quod non habet. per eam celum suscipere novum situm secundum partes. Sed Aristoteles loquitur hic de utraque transmutatione scilicet transmutatio ad esse substantiale sicut patet in exemplis textus. ubi exemplificat de unumusico et musico.

¶ In mutatois accidentalibus est processus de forma ad formam. non erit processus de puatione in formam. Exempli gratia. quia calidum transmutatur in frigidum tunc ibi fit transmutatio forme. scilicet calidi in formam a se calidum. Dicitur. eundem quod duplicia sunt principia transmutatois. aliquid sunt per se. quia semper inveniuntur in omni transmutatione. et sic tria posita sunt principia transmutatois. scilicet puatio. materia. et forma. quia etiam in transmutatione accidentali fit processus ex puatione forme in formam. quous talis puatio habeat formam positam in puata. Exempli gratia. quia fit transmutatio calidum in frigidum. tunc in frigido est puatio caloris siue calidi. quous illa puatio sit situm frigiditate. Alia sunt principia transmutatois per accidens. scilicet que non semper inveniuntur in transmutatione. et sic ens in actu potest esse principium transmutatois. Et sic est in mutatois subalibus. quia cadauer fit ex homine per accidens. cum quous fiat ex alio animali. scilicet ex asino. sed cadauer fit ex non cadauere per se. quia omne quod dicitur fieri cadauer necesse est prius quod sit non cadauer priuatiue. sed non oportet quod sit prius homo equus vel asinus

¶ Puatio et forma possunt simul stare ut patet ex iam dictis. videtur quod non sunt principia distincta. Dicitur. quia duplex est puatio. quidam est puatio forme hominis. et illa non stat simul cum forma. quia praria est sibi. Alia est puatio forme habende. et illa stat simul in materia. id est forma est principium transmutatois illius materie. ad nouam formam. sicut in materia hominis est puatio forme cadaueris. et illa puatio est principium quare materia hominis accipit formam cadaueris

¶ Principia debent manere in re principitata siue facta. sed puatio non manet in re principitata. non erit principium. Dicitur. quia duplicia sunt principia rei. quidam sunt principia in fieri tunc talia principia non manent in refacta. Alia sunt principia in fieri et facto esse. et talia

pncipia optz manere. z sic materia z forma sunt pncipia reru naturaliu. Et hoc est qd Aresto. infra dr in textu q pnatio nō ē materia. qz matia manet z pnatio nō manet. **Ar.** Quod nō est nō est pncipiū. sed materia nō nō ē. qz materia nō erit pncipiū. **Qdm** ad mī/ nozē. qz dupl'r aliqd dr ēē. vno° fm actū. z sic materia pī/ ma fm se accepta nō est. qz ēē actuale ē a forma. Alio° dr aliqd ēē in potētia. z sic materia pīma est. **Et** si tūc res/ plicet qd nō est in actu nō est cā vel pncipiū. sed materia nō est in actu. qz materia nō erit cā. **Qdm** pī. qz causare pīsupponit esse. **Qdm** qz dupl'r aliqd est cā vt nūc sufficit vno° fm gen° cause efficiētis. z sic est verū qz causare pīe supponit ēē in actu. Alio° aliqd est cā fm gen° cāe matē/ rialis. z qd sic est cā est in potētia. **Et** rō ist' est. qz cā ē/ ficiēs agit effectiue extrinsece. sed nūl pī sic agere nūl sit in se pfectū. sed cā materialis causat receptiue recipiēdo scz formā. s; qd recipit alterū h est in potētia fm qz h mōi.

Ar. Priuatio est simpl'r nō ens. qz ē negatio. qz nō erit pncipiū. **Qdm** qz ens accipit dupl'r. vno° fm pmas ei' duas acceptōes qz sunt suba z accūs. z sic est verū qz pnatio sit nō ens. qz nō est suba nec accūs. Alio° accipit ens fm totā latitudinē sue fecatōis. z sic erit pua/ tio est ens. qz est ens fm tēciā acceptōem entis. cum sit ens pnatiuū. **Et** qz dr. ens pnatiuū nō pī ēē pncipiū eliciū. positiuū. sed ens naturale est positiuū. qz pnatio qz est ens pnatiuū nō poterit esse pncipiū entis naturalis. **Qdm** qz pnatio est pncipiū trāsmutatōis sicut dicitur est. z trāsmutatio ex vīa pīe est ens pnatiuū. qz pnat terminū a qz. z ideo optime dr qz pnatio sit pncipiū trā/ mutatōis. **Et** isto pī qz pīe pnatio non pī dici cā rei naturalis. sed bñ pncipiū. qz cā aliqd influit in effectū. s; pncipiū nūl influit. z sic est de pnatōe vt patuit

Ar. Priuatio repit in celo z tñ celū est intrāsmuta/ bile. vt pī pīmo celi. Prima pī pbat. qz in celo est negatio forme subalis. scz forme humane. z est aptitu do ad formā subalē scz celi. qz ibi est negatio forme subalis et aptitudo ad formā subalē. z pī pī pnatio forme suba/ lis. **Qdm** qz nō qz negatio cū aptitudine etiaz ad formā subalē facit pnatōem. sed negatio alicui' forme cū aptitudine ad eandē. **Est** qz in celo negatio alicuius for/ me subalis. sed nō est aptitudo in celo ad eandē formā. qz celū nō hz aptitudinē ad aliquā formā subalē cuius habz negationem.

Ar. Materia z pnatio sunt vñū nūero. vt dr in lī/ tera. qz nō crūt pncipia distincta. **Qdm** qz qzuis sunt vñū subiectiue z materialiter. drūt tñ rōne et spē. z ideo etiā sunt pncipia diuerfa. sicut pī pī Aresto. inf/ fra qz ponit multis drūtis inter pnatōem z materiam qz distinguūt in rōne pncipiādi. **Et** qz dr. materia ei' pnatio sunt vñū nūero. qz erūt simpl'r vñū. Tenet pīa qz vñūitas numeralis est maxīma. **Qdm** qz sunt vñūz nūero dr qz. sed nō essentiali. **Nō** ē tñ intelligēdū qz p/ natio sit dr qz pīcamētale iherēs materie. s; qz denoiat materiā sicut accūs suū subiectū

Ar. Quatuor elemēta sunt pncipia reru natura/ liū. qz erūt plura qz tria. **Qdm** qz elemēta s; tēne pncipia mixtoz. sed nō sunt pncipia adeqta rez na/ turaliū. qz elemēta sunt res naturales. z cū idē nō sit pnci/ piū supīus. ideo optz dr elemēta ponī aliq cōiora pī/ cipia. sicut sunt ista de quibz dixim. **Et** si dicat. etiāz

appetit' materie est cā z pncipiū rez naturaliu. **Qdm** ille appetitus pīhenditur sub materia. qz appetitus ma/ terie z materia idē sunt. cū nūl aliud sit appetit' mate/ rie qz naturalis ordo materie ad formā. vt infra dicit in qstione de inchoatōe formarum

Querit. Vtrū materia pīma posset separā ab omī forma z p se subsistere. **Qdm** qz nō. qz hoc qd implicat pīradictōem est simpl'r imposs/ sibile z p nullā potētiā fieri potest. cū sit nūl qd nō cadat sub aliqua potētia. sed materiam p se subsistere im/ plicat pīradictōem. ergo p nullā potētiā fieri potest. **Qdm** pbat. qz quicquid subsistit habet esse actuale. si ergo materia pīma subsistat. ergo habebit esse actuale. sed omī esse actuale est a forma. cum esse sit pīa pīditio forme. quare oportz qz materia subsistens habeat formāz et tñ supponit nō habere formā qz duo expīse implicat.

Ar. Forma potest subsistere sine materia. ergo z materia sine forma. **Antecedens** patz de substā/ tijs separatis. **Qdm** qz nō est simile. qz non dependet forma inqūm forma a materia. sed solū inqūm forma rei generabilis z corruptibilis. sed forma rei in generabil/ lis z in corruptibilis nō dependet a materia. sicut sit for/ me separare. Sed materia fm qz h mōi semp dependet a forma. qz materia fm qz h mōi non habet actualitatē per quā posset subsistere. sed forma inqūm h mōi p se hz actu alitatē per quam potest subsistere sine materia.

Ar. Materia habet esse sine forma. ergo pī subsi/ stere sine forma. **Antecedens** probatur. qz sicut forma hz esse actuale. ita materia habet esse potētiāle. **Qdm** qz qzuis materia habeat esse potētiāle. tamen p hoc nō potest subsistere. imo impossibile est qz p hoc esse potētiāle ipsa materia subsistat in rerum natura. qz sub/ sistētia nō est sine aliquo actu quem actū materia nō ha/ bet nūl p formā. **Et** ideo ista tene cōceditur qz materia habet p se ēē. qz habet p se esse potētiāle. sed nō pceditur qz materia possit p se subsistere. qz h nēcario sit p formā

Ar. Deus potest supplere causalitatem cuiuslibz cause. sed forma est causa. ergo zē. z p pīsequēs deus pī pīseruare materiā sine forma. **Qdm** est qz de/ potest supplere causalitatem cuiuslibz cause extrinsece. scz finalis z efficiētis. sed nō potest supplere causalitatē ali/ cuius cause intrinsece. cuius rō est. qz tunc fieret pars rei qd repugnat diuine eētie. z ideo nō potest supplere cau/ salitatez cause formalis aut materialis ex qua **Et** qz dicat. deus potest accidens conseruare sine subiecto. ergo materiam sine forma. Tenet pītia a simili. **Qdm** qz nō est simile. qz subiectū nō est intrinseca causa siue pars ipsi/ us accidetis. z ideo potest deus pīseruare accūs sine sub/ iecto. sed forma est intrinseca pars rei. qz deus nō pī sup/ plere causalitatē cause formalis

Ar. Ex isto sequeretur qz materia esset ita simplex sicut deus. qz fm se nō habet ppositōem. **Qdm** cendū qz duplex est simplicitas. que dān est simplicitas p remotionē omīs perfectionis. qz scz nulla perfectio est in ipso. z sic materia pīma est simplex. qz si fm se accipiat nūl/ lam habet in se actualem perfectionem. Alio modo ali/ quid est simplex per remotōem omīs ppositōis. z sic de/ us est simplex. qz qzuis in deo omīs pfectōes rerum nō tñ habent in deo compōnem sicut in creaturis. vnde in deo nō est ppositio materie z forme. nec esse z efficiētie

neq; etiā accidentis et subiecti. qz ibi nulla est ppositio

Ita igitur nos dicamus pimum de omni generatione aggredientes. Est em secundum naturā pmutia prius dicere. et sic circa vnūquodq; propria speculari. Dicimus em fieri ex alio aliud. et ex altero alterū. aut simplicia dicentes aut composita. Dico autem sic hoc. est em hoc fieri hominē musicū. est autem nō musicū aliquid fieri musicū. aut nō musicū hominē fieri hominem musicū. Similiter qd dem igitur dico qd fit hominem et nō musicū et qd simpliciter fit musicū. Compositum autem et quod factum est. cum non musicū hominem dicamus fieri aut musicū aut musicū hominem ¶ Horum autem quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri. sed etiam ex hoc. vt ex non musico musicū. hoc autem nō dicitur in omnibus vt ex homine factus fit musicus. sed homo factus est musicus. Eorum autē que sunt sicut simplicia dicimus fieri aliquid quidem permanens fit. aliud vero non pmanens Homo quidē em permanēs musicus factus est. et homo est. sed non musicū et im musicū. neq; simpliciter neq; compositum permanet.

¶ Postq; Aresto processit ad inuestigandū numerū principiorū disputatiue. hic incipit determinare veritatem. Et primo facit hoc. Secūdo excludit errores antiquorum. ibi. ¶ Autem antiqui. Circa pimum primo ostendit qd in quoliter fieri naturali inueniuntur tria. Scd cūdo ostendit qd illa tria sunt principia. ibi. ¶ Manifestū est igitur. Pimo ergo pponit quedam pambula que deserviūt sibi ad suū ppositū. et dicit qd vult generaliter loq; qui de omni mutatione. scz tam de essentiali fm quam aliud dicitur fieri ex alio qd etiam de mutatione accidentali fm quam alterū dicitur fieri ex altero. Et subūngit qd in vtraq; mutatione scz tam accidentali qd essentiali cōtingit terminos assignari vt simplices. vt homo fit musicus. vel ex immusico fit musicus. Vel compositos dicendo ex homine immusico fit homo musicus. Tunc ibi. Horum autem. Ponit diuersitatem membrorum diuisiōnū prioris diuisiōis. Et assignat duplicem differentiam. pima stat in hoc. quando assignantur termini mutationum vt cōpositi. tunc possumus vt duplici modo loquendi. scz in nominatiuo et in ablatiue. Expli gratia possumus dicere ex homine immusico fit musicus. vel ho-

mo musicus fit musicus. Sed quando termini assignantur vt simplices. tunc vtimur tm vno modo loquēdi. scz vel in nominatiuo vel in ablatiue. et hoc sub tali differentia. quia quando hoc incomplexum in subiecto positum significat subiectum. tunc vtimur modo loquēdi in nominatiuo tm. quia dicimus qd homo fit musicus. et nō dicimus qd ex homine fit musicus. sed quando hoc incomplexum significat priuationem. tunc vtimur modo loquēdi in ablatiue tm. vt non dicimus. non musicus fit musicus. sed dicimus ex non musico fit musicus. similiter dicimus ex immusico fit musicus. et non immusicus fit musicus. Et ratio diuersitatis extra textum est. quia priuatio abijcitur in mutatione. quando ergo priuatio ponitur p principio. tunc debet loquutio fieri in ablatiue. sed materia significat principium quod non abijcitur. et igitur significando materiam vtimur modo loquēdi in nominatiuo. quia ille est modus significandi nominatiui. Tūc ibi. Eorum autem. Ponit secūdam differentiam terminorum mutationis. et est ista. quando termini mutationis significantur vt compositi. tūc aliquid illius terminus permanet in mutatione. scz subiectum. et aliquid illius non permanet. scz priuatio. Sed quando assignantur termini vt simplices tunc absolute significatur aliquid quod permanet. scz si assignetur subiectum vel aliqd qd non permanet si assignetur priuatio. Exempla gratia. si dicatur ex homine immusico fit musicus. ibi manet homo mutatione facta. sed non immusicus

Determinatis igitur his ex omnibus que sunt hoc est accipere si aliquis intēderit sicut diximus. quoniam oportet semper aliquid subijci quod fit. et hoc in numero est vnus. sed specie non vnus est. Specie autem vnus dico et ratione idem. non em idē est homini et immusico esse. Et hoc quidem permanet. illud vero non permanet. non oppositum quidē permanet. homo em permanet. Musicum autē et immusicum non permanent. neq; ex ambobus cōpositum vt non musicus homo. Sed ex aliq; fieri aliquid. et non hoc fieri aliquid magis quidē dicitur in non permanentibus. vt ex non musico musicū fieri. ex homine autem non. Atvero et in permanentibus aliquādo similiter dicitur. Ex ere em statuam dicimus fieri. non es statuam hoc autem ex opposito et non permanēti vtrolibet dicitur ex hoc hoc. et hoc hoc. Et namq; ex immusico et musicus. Unde et in composito similiter est. et em ex immusico hoīe et immusicus homo dicitur fieri musicus.

¶ Postquam prius promissit quidam preambula hic consequenter ex ipso suppone ostendit propositum. scilicet quod in omni factio-
ne requiruntur tria. Et circa hoc duo facit. primum est quod in
omni factioe presupponitur subiectum. Secundum est quod hoc sub-
iectum quod presupponitur in factioe quous sit unum numero
tamen non est unum specie et ratione. et ista duo supposita probat
sed ordine retrogrado. quod primo probat secundum. et secundo pri-
mum. **¶** Aut subiectum factiois sit duo ratione. probat duobus ratio-
nibus. que rationes sumuntur ex ambulis prius positis. et stat
prima ratio in hoc. illa non sunt eadem specie quorum unum pma-
net alio non permanente. sed in subiecto factiois sunt duo.
quorum unum permanet post mutationem factam alio non p-
manente. ergo non possunt illa duo esse unum specie. Si-
cut exempli gratia quando ex immusico fit homo musis-
cus. tunc non sunt idem homo et immusicus. quia mutatioe
facta manet homo et non immusicus. Tunc ibi. Sed ex
alio. Ponit secundam rationem. et stat in hoc. illa non sunt eadem in
re assignatioe utimur diversis modis loquendi. sed in assi-
gnatioe materie et puratiois utimur diversis modis loquen-
di. quod non sunt eadem. Maior pars. quod diversi modi loquendi
fundatur in diversis modis capiendi et essendi. Minor
probat. quod assignando ipsum subiectum utimur modo loquen-
di in notatio. dicimus enim homo fit musicus. Sed assis-
gnando ipsam purationem utimur modo loquendi in ablatis
no. quod dicimus ex immusico fit musicus.

¶ Multipliciter autem cum dicatur fieri et horum quod
dem non simpliciter fieri. sed hoc aliud fieri. sim-
pliciter autem fieri substantiarum solum est. secundum quod
aliorum. manifestum quod necesse est subijci aliud ei quod
fit. Et tamen quod et quale et ad alterum et quando et
ubi sunt in subiecto aliquo propter id quod sola sub-
stantia de nullo alio dicitur subiecto. sed omnia
alia de substantia. Quod autem et subiecto et quecumque
alia simpliciter entia ex quodam subiecto sunt co-
siderantur utique sic manifestum. semper enim aliud est
quod subijci ex quo fit quod fit. ut plante et animalia ex se-
mine sunt. Sunt autem que sunt simpliciter. alia quodem
transfiguratioe. ut statua. alia vero appositione
ut que augmentant. alia vero abstractione ut ex la-
pide Mercurius. appone autem. ut domus. altera-
tione vero. ut quod convertitur secundum naturam. omnia autem
quod sic sunt manifestum est quoniam ex substantiis sunt

¶ Hic Aristoteles. probat aliam suppositionem quod fuerat prima in or-
dine. scilicet quod oportet in omni factioe esse subiectum. et hoc per ratio-
nem probare pertinet ad metaphysicam. sed hic probat tamen per induc-
tionem. et primo ex parte eorum quod sunt. secundo ex parte modorum
fieri. Quo ad primum dicitur sic. omnia quod sunt vel sunt sim-
pliciter. i. subalter. sicut quoniam homo animalis et bos dicitur fieri
aut sunt accidentaliter. ut quoniam fit aliud secundum accens. quoniam scilicet aliud
fit albus vel niger. sed in ambobus istis mutationibus oportet esse

subiectum. quod in omni mutatione presupponit subiectum. Minor
partem primo de mutatione accidentali inductive. quod si debeat fie-
ri quod sitas quod sitas aut ad aliud. oportet semper presupponere sub-
iectum. Cuius ratio est extra textum. quod eodem modo aliqua sunt quod
modo habet esse. quod fieri est via ad esse. sed accens non est na-
turaliter sine subiecto. quod etiam naturaliter non fit sine subie-
cto. Secundo probat idem de mutatione subalter. et hoc facit in-
ducendo in animalibus et plantis. quod plante et animalia sunt ex se-
mine sicut ex subiecto. et acquiruntur per mutationem subalter
ergo in mutatione subalterni oportet presupponere subiectum

Tunc ibi. sunt autem. Probat quod in omni mutatione oportet esse
subiectum per modos sciendi. quod eorum que sunt aliquid sunt transfigu-
ratioe. sicut statua. alia appone. sicut fons ex rivulis. ali-
qua sunt abstractione. sicut quod sunt per sculpturam. sicut. Mer-
curius fit ex lapide. alia sunt appone. ut domus. alia altera-
tione sicut nutriti fit ex nutrimento. sed in omnibus istis presu-
ponit subiectum. quod in omni mutatione necesse est presupponere
re subiectum. Minor pars. quod quoniam aliud transfiguratur tunc pre-
supponit subiectum quod caput aliam et figuram. et sic etiam de
aliis est dicendum.

¶ In secundo physicorum dicitur Aristoteles quod semen habet se
efficienter ad rem productam. quod male dicitur hic quod ha-
beat se materialiter. Quod in femine sunt duo attende-
da. unum ex quo productum sit fructus. sicut ingredienti-
bus suam eius. et illud habet se materialiter. Aliud quod efficit or-
ganisationem in materia. et tale habet se efficienter. Exempli gratia
in ovo vitellus habet se materialiter ad pullum. quod ex illo fit
pullus. sed virtus formativa quod est ministrata ab efficiente
sive ab agente habet se efficienter ad productionem pulli

¶ Quare ostensum ex dictis est. quoniam quod fit sem-
per propositum est. et est quod aliud quod fit. est autem ali-
quod quod hoc fit. et hoc dupliciter. aut enim subiectum
aut oppositum. Dico autem oppositum quod non musis-
cus. subijci autem hominem Et infigurationem et inor-
dinationem et informationem oppositum. Et autem
et lapidem et aurum subiectum.

¶ Concludit hic principale propositum dicens. quod illud ex quo
aliud fit est semper propositum. sicut ostensum est. et cum in quali-
ter factio sit id ad quod terminat fieri. et id cui attribuitur fieri
non. quod est duplex. scilicet subiectum et oppositum. manifestum est quod in
quoliter fieri sunt transfiguratioe subiectum et terminus factionis.
et oppositum eius Sicut cum homo fit musicus. oppositum est non
musici. sed subiectum est homo et musicus est terminus factionis
Et sicut infiguratio et inordinatio sunt opposita. sed es et aurum et lapides sunt subiecta in-
artificialibus.

¶ Queritur Utrum illud quod generat sit totum
tamen propositum. Dicendum quod
sic. et ratio est. quod eodem modo alicui provenit fieri quo modo
sibi provenit esse. sed totum propositum habet esse. ergo totum
proposito provenit fieri Maior pars. quod fieri est via in esse. quod
eodem provenit fieri cui convenit esse. Minor pars. quod par-
tes totius compositi non habent esse nisi in toto. et ex hoc
etiam sumitur quod accidentia non habent fieri nisi in subie-
cto. quia sic habent esse.

Et si querat. an ne materie & forme aliquo modo conueniant fieri. **Adm** q sic. sed cum addito & improprie. qd pte p bari ex fundamento id dicto. qz eode modo puenit alicui fieri q modo puenit sibi esse. sed fm psm secdo de aia duplr puenit alicui esse. vno improprie. sicut illi q aliqd est. & h p m qz duplr. vno sicut subiectus. alio modo sicut forma. qz dicitur **Ar.** ibide q aliqd dicitur sanus corpe sano vel sanitate. Alio modo dicitur aliqd esse pte sicut totu ppositu cui pte puenit esse. Sequitur correlarie q etia subiectu siue materia pte dicitur generari. sicut q aliqd generat se subiectiue. & forma pte dicitur generari. sicut q aliqd generat formalit. sed totu est illud qd pte generat. Et hoc aliq sic pferunt sub his verbis. qz materia dicitur generari subiectiue. forma at dicitur generari terminatiue. totu ppositu dicitur gnerari copletiu. Iste igitur ppos. materia generat. forma generat no snt concedende absq additoe. sicut ista concedit. totu copositu generatur.

Ar. Comentator **Queris** dicit q materia sit q in rei veritate generat. g materia dicitur dicitur generari. **Adm** q ipse manifeste loquitur de generatoe qntu ad subiectus. vt sit sensus q subiectiue generat. qz ibi ponit distinctioem inter generatorem simplr & fm qd. & io intel lectus istius pponis est q materia est q in rei veritate est subiectu generationis. Per hoc em distinguit generatio qntum ad subiectu ab alijs motib. qz generatio est ex sub iecto qd est materia pma. in alijs aut mutationib. subie ctum no est materia pma. sed totu copositum

Ar. Subiectu motus dicitur denoiari a motu. sed ma teria est subiectu generationis. g materia dicitur generari. **Adm** q motus accipit duplr. vno pte pro mutatoe successiua. & sic maior est vera. qz in illa subiectus motus denoiat a motu. sicut aq calefacta denoiat calefie ri. Alio accipit motus generalit. put etia se excedit ad mu tationem instantanea. cuius subiectu est materia pma. et sic ppo est falsa. qz subiectu talis motus vel mutatois no pte denoiari a motu. Et ro diuersitatis est. qd motus pte dictus est accis. sicut motus alteratoids est qntas. motus augmentatoids est qntas. sed accis ex sua natura hz de noiare subiectu. g talis motus denoiat ipm mobile. qd e subiectu. sed in instantanea mutatoe subiectu no est denoi minabile pte a motu. qd est ens in pura poteria qd non suscipit denoiatorem alicuius forme sicut alia subiecta nisi fm qd. sicut dcm est q materia generetur subiectiue

Ar. Omnis motus recipit sua denoiatione a termi ne ad que. sed forma est terminus ad que in ge neratoe. g forma generat. **Adm** q ista ppo. motus re cipit denoiatione a termino ad que pte duplr intelligi. vno sic q motus denoiat terminu. & sic est falsa. qz ista est falsa albedo dealba. calor calefit. & io no pte dici forma genera ri. sicut pretendebat argumentu. Alio modo pte intelligi q motus denominat gratia termini. qz scz denominat sub iectum a termino. & hoc est veru in mutationib. acciden talib. in qbus subiectu denoiatur a termino ad que. sicut aqua dicitur calefieri gra caloris qui est terminus ad quem. Vel ddm q motus recipit denoiatorem specificu a termi no ad que. qz a tali termino specificat q magis pte dicitur nominatio qz denominatio. qz noiatio dicitur essentiali predi catione. sicut denominatio accidentalem

Ar. Hoc generat qd p generatorem acqritur. sz for ma p generatione acqrit. g forma generat. **Adm** qd pte duplr aliqd p generatione acqrit. vno sicut ter

minus p que deuenit ad vltimu terminu generatoids. et sic forma pte acqrit p generatorem. Alio modo aliqd acqritur p generatorem sicut terminus q et vltimatus. & sic to tum copositu acqritur p generatorem. In signu cui? aliqd quid generat vbi nec forma nec materia acqritur p ge neratorem. sicut in generatoe hois. opret g dicere q totu copositu generet. als no esset vez dicere q ho generetur Per hoc g dicitur ad argumentu q hoc generat qd acqritur p generatorem. sicut terminu q & vltimatus. sed hoc e to tum copositu. ergo totu copositu dicitur vere generari.

Ar. Illud generat in quo est similitudo generatis ad genitu. sed p forma genitum fit sile generati. g forma generat. **Adm** q forma accipit duplr. vno pte forma pte. & sic no est pte similitudo generatis ad genitu p forma. qz talis forma no est vltimat terminus genera tionis. Alia est forma totu q includit ta materia qz for ma pte. & p illa illud qd generat est sile generanti. Et ex isto pte sumi qd significet generatio. generatio em pte tri pliciter capi. vno modo actiue. et sic fiat actum generatis alio modo passiue. & sic fiat passioe geniti. tercio accipitur neutraliter p mutatoe. & tunc generatio fiat totu ppositu fm q exir de poteria ad actu. Vez est tñ q aliq dicitur generatorem capta p mutatoe esse forma pte. qz forma pte est terminus mutatois. sed hoc improprie dicitur. qz qz uis forma pte sit terminus q ipius generationis. no est tñ terminus q generat siue terminus vltimatus a quo pte pte debet fieri denominatio ipsius mutationis

Ar. Omnis terminus motus dicitur acqri p motu. sed forma est terminus generatoids. g debet acqui ri p generatorem. Tunc vltra hoc generat qd est termi nus generationis. sed forma est terminus generatoids. g forma acqritur p generatorem. **Adm** q forma pte ac cipit duplr. vno modo fm se & absolute. & sic no acqrit p ge neratione. Alio modo accipit fm q est in materia. & sic acqritur p generationem. Sed ex hoc q forma est in materia fit totu copositu. ergo totu copositu est illud qd prope generat. Et si dicat. forma subalis est id quo distingui tur generatio ab alijs motibus. ergo videtur q sit termi nus eius. **Adm** q duplex est principiu distinguens ex parte forme. vnu quo fit distinctio. & sic p forma partis est distinctio generatoids ab alijs motib. Aliud est distin guens quod & perfectum. & hoc est totum copositum cui pte pte conuenit generatio

Ar. Vides q totu ppositu no generet. Probat. quia hoc totu no generat cuius nulla ps gene ratur. sed qnt nulla ps totius generat. sicut patet in ge neratione hominis. g zc. **Adm** q totu accipit duplici ter. vno modo syncategreumatice. put tantu valet sicut q liber pars. & sic bene sedur. partes non generantur. ergo totum non generatur. Alio modo accipit totu categreua matice. put valet tantu sicut integrum & perfectum. & sic non valet argumentu. quia tunc non arguit ab eodem ad idem. sed a disparatis. Potest em aliquod totum ge neri. cuius tamen nulla pars generatur. sicut patet de homine qnt em non generetur corpus humanum nec anima rationalis. tamen vnitum esse corporis & anime gene ratur. quia hoc acqritur per generationem

Manifestum igitur q siquidem sunt cause et principia eorum que natura sunt ex quibus pri

mis sunt et fiunt non secundum accens. sed unumquodque quod dicitur secundum substantiam. quod fiat ex subiecto et forma Compositum enim musicus homo ex homine et musico quodam modo. Resolvens enim rationes in rationes eorum Manifestum est igitur quod fiant que fiunt ex his. Est autem subiectum numero quidem unum. specie vero duo. Homo quidem enim et aurum et omnis materia numeralis est hoc enim aliquid magis et non secundum accens ex ipso fit quod fit. Priuatio autem et contrarietas accens unum autem est species ut ordinatio. aut musica aut aliorum aliquid sic predicantium

¶ Postquam Aristoteles ostendit quod in quolibet fieri naturali tria inueniuntur. hic ulterius ostendit quod illa tria sunt principia naturalia et rerum naturalium. Et primo ostendit quod duo sunt principia nature per se. deinde addit tertium per accens. Et stat ratio in hoc. illa sunt principia nature per se ex quibus res naturales sunt et fiunt per se. et non secundum accens. sed ex materia et forma res naturales fiunt. et sunt per se et non secundum accens. ergo materia et forma sunt principia rerum naturalium. Maior pars. quod de ratione principij est quod ex ipso constituatur principiatum. Minor pars. per hoc per se exemplo et ratione. Exemplo. quod musicus homo componitur ex homine et musico. sicut ex materia et forma. Ratione sic. ex illis res componitur per que definitur. sed res naturales definiuntur per materiam et formam. ergo fiunt et componuntur ex materia et forma. Maior patet. quod definitio debet dicere totam essentiam definiti secundum omnes partes. Et dicebat notanter in maiore principalis rationis sunt et fiunt ad denotandum quod illa sunt principia transmutationis et constitutionis scilicet. et ideo dicitur fiunt quantum ad transmutationem. et dicitur sunt quantum ad constitutionem. Tunc ibi. Est autem subiectum. Ad dicitur tertium principium scilicet priuationem. que est principium per accidens. Et potest sic sumi ratio. priuatio est principium constitutionis secundum quod additur materie. sed materie additur priuatio secundum accens. ergo priuatio est principium scilicet constitutionis secundum accens. Et si dicatur. gerunt tamen duo principia. quod per accens est relinquendum ab arte. Dicendum est ad Aristotelem. expresse loquitur hic de principijs constitutionis. quod dicitur quod ex priuatione fit aliquid secundum accens. et sic sunt tamen duo principia. sed loquendo de principijs transmutationis tunc sunt tria etiam per se. Si ergo accipiantur materia et priuatio ex parte subiecti. et sic sunt unum. si autem secundum speciem sic sunt duo. et hoc est quod dicitur in textu. quod materia est numerabilis. id est includit in se numerum siue pluralitatem secundum quod ei priuatio est annexa

Unde est quod sicut duo dicenda sunt esse principia. est autem sicut tria. Et est quidem sicut contraria. ut si aliquis dicat musicum et immusicum aut calidum et frigidum. aut consonans et in consonans. est autem sicut non. Ab alterutris enim pati contraria impossibile est. Soluit autem propterea quod

aliquid est subiectum. hoc enim non est contrarium. Quare neque plura contrariorum sunt principia quodam modo. sed duo ut est dicere numero. Neque iterum penitus duo propter id quod alterum est esse ipsi? sed tria. Alterum enim est esse homini et non musico esse. et in figurato et eri. Quot quidem igitur principia circa generationem philosophorum. et quo tot sunt dictum est et ostensum est. quoniam autem oportet subijci aliquid contrariis. et contraria duo esse. Sed quodam modo alio non est necessarius. Sufficiens enim erit alterum contrariorum facere absentiam et presentiam mutationem

¶ Hic soluit dubitationem ex veritate prius determinata. quod dubium fuit apud antiquos. utrum essent duo principia vel tria. Dicebat enim aliqui antiqui quod essent tamen duo. alij quod essent plura. Soluit ergo. quod loquendo de principijs constitutionis per se sunt tamen duo. et loquendo de principijs transmutationis sunt tria. Iterum aliter duo sunt principia distinguendo principia secundum numerum siue secundum subiectum. quod priuatio et materia non distinguuntur subiecto. sunt tamen tria distinguendo principia secundum rationem et speciem. quod priuatio et materia differunt ratione

Tunc ibi. Quod quidem igitur. Soluit aliud dubium. utrum scilicet necesse sit in omni mutatione esse duo contraria. dicens quod est quicquid necesse in mutatione esse duo contraria. et quicquid non quod quicquid sufficiens est alterum contrariorum sua presentia et sua absentia facere mutationem. Circa quod est sciendum quod contrarietas accipitur dupliciter. uno modo per se extendit ad priuationem oppositionem. et sic in omni mutatione necesse est esse duo contraria. et ideo in omni mutatione saluantur tria principia rerum naturalium. ut supra dictum est. Alio modo accipitur contrarietas per se est repugnancia duarum formarum positivarum et sic dicitur hic Aristoteles. quod non est necesse in omni mutatione duo esse contraria. id est duos terminos positivos. quod in mutatione substantiali sufficit unus terminus positivus. scilicet forma que sua absentia et priuatio facit mutationem. quod ex priuata forme fit generatio. et ex absentia forme fit corruptio. Sed in motibus accidentalibus necesse est esse duo contraria. capiendum contra naturam proprie

¶ Ut priuatio supradat aliquid materie ¶ Dicendum quod dupliciter aliquid supradat alteri. uno modo per se. sicut album supradat homini. et sic priuatio non supradat aliquid materie. quod si sic priuatio faceret formam positivam quod est falsum. quod facit negationem cum aptitudine. Alio modo secundum rationem et talis additio fit per priuationem. quod priuatio supradat materie negationem cum relatione rationis ad formam. et ideo non est oppositio proprie realis inter materiam et priuationem. sed rationis tamen.

¶ Materia sola secundum rationem sequitur quod priuatio non esset principium rei naturalis ¶ Dicitur quod duplex est priuatio rationis. quodam est quod se tenet ex parte rationis rationis tamen. et illa est solus logica. Alia est priuatio quod tenet se etiam ex parte rei rationabilis. et talis compositio potest etiam dici physica et realis. non quod ponantur res reales ad invicem. sicut ista est realis. homo album. sed quod fundata est in natura rei. Et sic est de cecitate in oculo. quod cecitas in oculo non addit super oculum reale formam. super

ad dicitur tñ relatiōem fm dici ad vñm. Sic etiā dñm est de materia 7 puatiōe in materia. qz materia fecit nudū subiectū. sed puatio addit ordinē ad formā quā nō hz. 7 illā relatiōem nō imporat materia ex sua significatiōe

Ar. Quid ad formas est de ipa suba materie. ergo nō aduenit materie p puatiōe. Quidm q duplex ē habitudo materie ad formā. vna est ad formā quā hz. 7 ordo ad talē formā est de suba materie. in signū cuius in materia (que nō hz puatiōe) est etiā aptitudo ad formā quā hz. sicut p3 de materia celi. Alia est habitudo materie ad formā quā nō hz. 7 illa aduenit materie p puatiōem. Quia tñ puatio nihil realiter addit sup materiam. sic p3 dicit q ille ordo sit ex ipa natura materie. quod ē verū fm rem. qz puatio est eadē realiter cū materia nullam rem nouam supaddens. vt dictum est.

Subiecta aut natura scibilis est fm analogiā. Sicut em ad statuas. aut ad lectulū lignū. aut ad aliorū aliqd habentiū formā sic in materia et informe se hz priusqz accipiat formā. sic ipsa se habet ad substantiā. 7 hoc aliquid qd est

Unū qdem igitur principium est nō sicut vinum existēs. neqz sic vñū sicut hoc aliqd. vñū autem fm q rō. Amplius aut hinc p3 rariū puatio est. Nec aut quo duo 7 quo plura dictū est. Prius qdem dictū est q principia p3 raria sunt. Posterius aut qd necesse est. 7 aliqd quoddā subiectū. 7 esse tria. Ex his aut nūc manifestū est que differentia cōtrariōz. 7 quō se habēt ad inuicem principia. 7 quid sit subiectū. an autem substantia spēs aut subiectū. nondū manifestum est. Sed q principia tria. 7 quomō 7 quis modus eorū dictum est. Quot quidem igitur et que sunt principia ex his consideretur

Postqz phus dixit q 7 quot sunt principia. hic p3 r manifestat ea 7 p3 pue materiā. dicens q materia est cognoscibilis fm analogiā. Qd sic pbat. Aresto. qz sicut materia in artificialibz cognoscit aliqd distinctum a formis. eo q nūc substat vni forme. postea alteri. sic etiā materia naturalis cognoscit eē distincta a formis. qz qñqz substat vni forme 7 qñqz alteri. Unde p3 q Aresto. intendit in textu q materia naturalis cognoscibilis sit fm analogiā ad materiā rei artificialis. Quis etiā dici posset q materia sit cognoscibilis fm analogiā ad formā rei naturalis

Tunc ibi Unū qdez igitur. Aresto. cōcludit q tria sint principia rez naturalū. quoz vnus est ens in potētia. qd nō est hoc aliqd. i. suba cōpleta. Aliud est qd est rō. id est forma. Tercū est qd est p3 rariū huic forme. scilz puatio et quō sunt idem puatio 7 materia. 7 quō non dictum est

Deinde ibi Prius qdem dictū est. Recapitulat aliq

pius dictū. 7 dicit q prius dictū est. q principia rez sunt cōtraria. Deinde dictū est q necesse est aliqd subijci duobz cōtrarijs. 7 ex hoc manifesta est dñia cōtrariōz. cū qñqz subiectū subijciat vni cōtrariōz. 7 qñqz alteri. Adhuc tñ nō manifestū est verū forma sit magis spēs vel subiectū. id est materia. sed hoc infra dicit in scō huius. vbi pbat bicitur q forma est magis natura q materia. Sed dictū est q principia sunt tria 7 quō 7 quis sit modus ipsorum. Et vltimo cōcludit principale intentū. scz q manifestum sit qd sint principia 7 que sunt.

Ducit. Utrum natura que pmo subijciatur rationi. id est materia prima possit sciari p seipam. aut sit solū cognoscibilis fm analogiā. Qd dicendū q solū cognoscit fm analogiā. quod potest dupliciter intelligi. vno modo sic. materia est cognoscibilis per analogiā. id est per p3 ratiōē materie naturalis ad materias artificiales. et ista est intentio textus. quia artificialia sunt nobis notiora naturalibus. ideo multū cōuenienter cognoscitur materia naturalis per analogiā. id est ordinem ad materiā artificialem. Secūdo potest sic intelligi. materia cognoscitur per analogiā. id est ordinem siue habitudinem ad formā rei naturalis. 7 hoc ideo est. qz vñū quodqz cognoscit fm q est in actu. sed materia est in actu per formas. ergo etiam debet cognosci fm analogiā ad formā. Ex quo patet q materia rei naturalis cognoscit per formā. 7 iterū forma per materiā sibi proportionatā quia anima cognoscitur per corpus organicū. vt dicitur secūdo de anima. sed hoc sit diuersimode.

Ar. Unūquodqz cognoscitur fm q est in actu. sed materia nō est in actu. ergo nullo mō erit cognoscibilis. Qd dicendū q hoc argumentū bene probat q materia fm se accepta non sit cognoscibilis. sed q cognoscitur per formā. Nō sic intelligendo quasi cognoscatur per speciem intelligibilem forme. sed cognoscit per speciem intelligibilem totius compositi per quā cognoscitur forma inesse materie. 7 sic etiam materia cognoscitur. Et si dicatur vñū relatiuorum cognoscitur per reliquū. sed forma 7 materia habēt se relative. vt patet in secūdo huius. igitur. Dicendū q in relatiuis realibus in quibus additur realis formā de p3 ratiōe relatiōis. verum est q vñū cognoscitur per alterū. sed materia non dicitur relative ad formā fm realem relatiōē. sed solum per relatiōem fm dici

Notandū Qd triplex est via deueniēdi in cognitionem materie. Prima ē via resolutionis 7 metaphysicalis. Alia transmutationis et physicalis. Tercia est predicationis 7 logicalis. Scdm primā viam sic proceditur. quia accipiendo vnam substantiam compositam ex materia et forma. vtpote hominem possumus ab illo homine per intellectum resolvere 7 deponere omnia accidentia. et tunc in intellectu remanebit compositum ex materia et forma. si tunc intelligatur ab illo homine forma separari a materia. tunc quod remanet est materia prima. et manifestum est q illa materia sit aliquid. quia in homine est corpus humanū. Alio modo potest materia cognosci fm viam transmutationis. videmus enim q vna res transmutatur in aliam. 7 cognoscimus q res in quā fit transmutatio augetur per hoc q alterū transmutatur in ipsā. sed ista transmutatio nō potest esse p nihil. ē erit p aliquid 7 nō p accitū. nec per

formā subale. q. illa nō manet. g. p. materiaz. Hoc g. qd manet in trāsmutacōe sub vtroq. termino ē materia p. ma. Tercia est via p. dicatōis. eo q. est vltimū in p. dicādo et sic qd de nullo alio p. dicat h. est materia. g. materia p. cognosci p. vlt. p. dicatōis. Et rō ista ē. q. modi p. dicādi et subijciendi sūnt in modis eēndi. s. materia ē vltimū in eēndo. g. etiā erit vltimū i p. dicādo. Sortes em̄ q. uis sit idiuindū. adhuc tū p. p. dicari de sua materia q. ei in p. dicatōe subijciat. dicendo hoc materiātū est sortes.

Utrū oīm corporaliū z incorporaliū. z oīmū corporaliū inter se sit vna materia spē. **O**m̄ q. circa hoc q. sitū sunt due false opinioniones. pma est. Auz cebzonis. q. dicebat in oibz creaturis esse materiā z illaz esse vna. Qd. pbat duabz rōnibz. pma est. vbiq. repūtur p. p. rietates materie ibi repit materia. q. p. rietas non sep. at a subiecto s. in oibz creaturis repūnt p. rietates materie. q. s. subijci z subistare. g. etiā in oibz creatis insuenit materia. Scdo arguebat. Auz cebzon sic. q. amq. pueniūt ad inuicē z dñt ab inuicē illa pueniūt in matēria z dñt in forma. sed sube separe pueniūt cū istis inferioribz z dñt ab eis. g. hñt materiā in q. pueniūt z formā in q. dñt. Sed ista positio est ipossibilis ppter duo. pmo q. ponit materiā in subistatibz separetis. scdo q. ponit vna materiā esse in oibz. Prīmū sic p. q. op. z subam separetā ē imateriale simplr. cui rō est. q. op. zio alicui rei nō p. t. excedere modū sube rei. cū effect. nō sit dignior cā sua. s. op. zio sube separetā ē imateriale. qd. p. z ex obiecto ei. qd. est imateriale. cū directe intelligant se z alias subas separetas. g. op. z etiā subam separetā ē imateriale. Hoc sufficit dicere q. in subistatibz separetis sit materia spūalis z nō corporalis. q. ipediētū cognitōis nō est ex corporeita. cū forma seu forma co. p. p. rietatis sit forma de se cognoscibilis. Sed ipediētū cognitōis est ex ipa materialitate. Un sequit q. ponendo quācūq. materiā in subistatibz separetis nō essent tales forme p. se intelligibiles qd. est falsum. Scdo ista positio est ipossibilis. q. ponit vna materiā. z h. sic p. q. nō p. t. esse vna materia salte. nūero q. habeat in se formā spūalē z corporalē. q. nīc eadē res nūmero esset simul spūalis z corporalis. cū res habeat nūmerū z indiuiduatōem ex materia. Q. p. z. g. dicere q. talis materia esset alia nūmero in spūalibz z corporalibz. sed diuisio nūmeralis sit ex q. rietate. g. in materia spūali esset q. rietas. sed q. rietas non est sine corpore. g. illa materia spūalis esset corpea qd. implicat p. r. adictōem. q. etiā tales sube essent corpea. z sic simul essent corpee z incorporee.

Per h. g. rñdet ad argumēta. z pmo ad p. mū. q. iste p. p. rietates subijci z subistare nō sunt p. rietates materie. s. p. rietates sue illi. qd. est in potētia. Inueniūt em̄ tales p. p. rietates manifeste in re imateriali. s. z in aīa rōnali. quia aīa rōnalis subijciat suis potētijs habitibz z virtutibz. cū g. in oīm suba creata sit aliq. potētia. cū nō sit pur. act. ppter deū gloriolum. ideo nēce est dicere q. subijci z subistare inueniātur in oibz creaturis etiā absq. materia. subistātia em̄ separeta subistat spēbz intelligibilibz intellectu et volūtati q. s. in ipa sicut accitā. z ideo q. uis dicātur simplices sube. q. nō est in ipis p. p. rietas ex materia. z forma. nō tñ simplr simplices. q. in ipis est p. p. rietas subiecti et accitūs. Ad scdm argumētū dñm q. nō op. z oīm conueniētiā aliquoz fieri in materia. q. etiā p. t. puenire in forma. **E**t si dicat. pueniētia essentialis aliquoz est in genere. sed gen. sumit a materia. g. oīs pueniētia erit a materia. **O**m̄ q. genus sumit a materia p. t. dupl. intelli

gi. vno. q. sit sensus q. gen. realiter sumat a materia illi. de q. d. gen. z tūc est falsa. q. tūc nō inueniēt gen. in subistatibz separetis in qbz nō est materia. **A**lio. p. t. intelligi q. gen. sumit a materia. i. ab aliq. hñte p. d. rietōem materie. et sic est vera. q. semp sumit gen. ab aliq. p. fuso z indetermīnato. sed p. fuso z indetermīnato hñt modū materie. **S**cdo opinio falsa q. incidit circa scdm p. t. q. rietā ē ista. q. oīmū corporaliū tā supiorz q. inferiorz sit vna materia. **E**t ista opinio h. z ortū ex antiq. p. h. is ponentibz celū esse igneū. z iō dicit q. materia ei. sit eadē cū matia ignis. **S**cdo ista opinione reprobat p. h. is p. celi. sic. q. op. z ponere vna q. rietā eēntiā distinctā ab elementis. **P**or etiā ista opinio re p. bari ex tribz rōnibz. pma est. matia ē ens in potētia fñt ei. naturā. s. potētia distinguūt p. act. v. p. r. scdo de aīa. **T**ūc sic arguit. vbiq. s. s. aliq. act. p. se. i. ad q. s. p. ordinātur potētie ibi s. alie potētie. s. materia istoz inferiorz h. z aliū actū p. se q. materia celi. q. materia istoz inferiorz h. z p. suo actu formā generabile z corruptibile. materia autē celi formā ingenerabile z incorruptibile. g. nēce est dicere q. sit alia materia istoz inferiorz z supiorz. sc. autē est de materia inferiorz q. h. z diuersas specifcas formas p. actūs ad q. s. determinat ex dispōne agentis. **N**ec valet si dicat q. materia istoz inferiorz habeat ordinē ad oīm actū sed q. ipeditat p. agētia extrinseca. q. si h. est verū sequit q. ap. p. t. uī materia fieret violentia ab agente. **I**te scdo appe. t. naturā nūq. ē frustra. q. ē op. z. dei. si g. naturā materia inferiorz haberet ordinē ad formā supiorz. g. etiā q. q. materia inferiorz reciper formā supiorz z ecōtra. qd. est ipossibile. q. tūc celū esset corruptibile. **S**cdo rō. matia est subiectū trāsmutacōis. tūc arguit sic. oē subiectū trāsmutacōis ē naturā trāsmutabile ad oīa illa ad q. subiectū est in potētia. si g. sit eadē materia supiorz z inferiorz. g. materia inferiorz trāsmutabilis erit ad formā supiorz z ecōtra. z sic supiora erūt corruptibilia. q. possēt amitte re formā quā hñt. z h. p. cessit plato. q. dixit celū naturā liter ē corruptibile. ponēs istā auroitate in **T**hūmo lo. quēs ad corpa celestia in forma dei. **D**ij deoz. q. op. z. fer ego sum natura vīa dissolubiles estis. mea autē volūtate facti in dissolubiles. **A**liq. tñ ad istā rōnem sic respon. dent. q. q. uis celū habeat eadē materiā cū istis inferioribz nō tñ ē trāsmutabile ad formas istoz inferiorz. q. forma corpis celestis fatiat totū appetitū materie ppter formā p. fectōem. z replet totā potētia materie. sic s. q. nō manet ordo vltior illi. materie ad aliā formā. sed forma istoz rñ inferiorz nō replet totā potētiā materie. z ideo mate. ria adhuc p. t. cape nouā formā. **S**cdo ista solō nō valet p. p. t. r. p. t. p. mō q. qd. est de natura alicui. nō p. t. ob eo se. parari. si g. materia sit naturā trāsmutabilis. g. nō p. t. p. aduentū cuiuscūq. forme impediri talis trāsmutabilitas. **S**cdo q. forma p. fecta nō tollit ordinē materie ad ip. f. etā. als em̄ hō esset incorruptibilis. q. h. z p. fectissimaz for. mā. z ideo nō p. t. dici q. celū sit incorruptibile. q. h. z p. fectā formā. **T**ercio q. q. uis celū ppter p. fectōnem lue forme nō possēt trāsmutari ad formas istoz inferiorz. tñ mate. ria istoz inferiorz deberet trāsmutari ad formā supiorz. q. nō p. t. dici q. iste inferiores forme sint ita p. fecte sicut for. me supiores. **T**ercia rō p. t. sic formari. potētie passiue di. stinguūt p. p. r. t. oīm ad agēs qd. ducit talē potētiā. ad actū. s. aliud ē agēs qd. materia istoz inferiorz ducit ad actū. z materiā celi. g. erit alia materia. **D**ij oī p. z. q. z actiua passiuas p. r. t. ionari. **D**ij oī p. batur. q. mate. ria in istis inferioribus ducit ad actum p. potētiā nā

aturalē sed materia in superioribus ducit ad actū p potentia; infinitā. q̄ est potentia dei creatura. Nec p̄t dici q̄ materia superior ducat ad actū p potentia naturalē. q̄ celus est p̄ncipū omis actōis naturalis. si ergo celū duceret ad actum p potentia naturalē. ḡ pduceret seipm. qd̄ est ipossibile. Istis ergo opinionib; reprobatis ddm̄ est. q̄ soluz materia istoz inferiorz scz q̄tuor elementoz z mixtoruz est vna. q̄ in substantijs incorpalijs nulla est materia. sed materia istoz inferiorz z corporū celestium ab inuicem distinguuntur ad modū distinctionis specificę. Non em̄ p̄t p̄ncipē specificę distinguī. q̄ spēs sumit a forma. sed materia fm̄ se accepta nullā habet formā. Et nō solū est h̄ verum de materia secūdo p̄ma sicut alij dicūt. i. de materia accepta cū disponib; accidentalib; q̄ ppter actū adiuuncta distinguūt. sed etiā est verū de materia p̄mo p̄ma. q̄ materia absq; omi dispōne accepta est alterius nature in inferiorib; z superiorib; Nec valet qd̄ alij dicūt q̄ materia accipiat dupl̄. vno mō fm̄ potentia subiectiuā. z sic oz esse vna in inferiorib; z superiorib;. Alio mō fm̄ potentia formalē formabile. z sic est alia. Et hoc ppter tria. p̄mo q̄ talis potentia formalis formabilis nō est in materia. si cut infra patebit. Secūdo. z si posset talis potentia poni fm̄ aliquos in materia inferiorz. nō tū p̄t in materia superiorz poni. Tercio. q̄ nūc pbatū est p istas rōes. q̄ potentia subiectiuā est alia in istis inferiorib; z superiorib;

Ar. In celo nō ē materia. ḡ in celo nō erit materia ab istis inferiorib; distincta. Illis pbat. q̄ mouens z motū debet p̄portionari. s; in mouente celū nō est aliq; materia. ḡ nec in mobili qd̄ est celū. Ddm̄ q̄ duplex est p̄portio. quedā est p̄portio in esse nature. sic q̄ ad inuicē p̄portionata h̄nt identitatē nature. z talis p̄portio nō est inter mouēs z motū vel mobile. q̄ nō optz q̄ mouens sit eiūsdē nature cum mobili. Alia est p̄portio in esse mobilitatis z consistit in hoc q̄ mouēs excedat mobile in virtute. z sic est verū q̄ optz mouēs z mobile p̄portionari. Et talis est p̄portio inter aiām nobilem z ipm̄ celū. quia aiā nobilis suo intellectu practico mouet corpus celeste. et excedit oēm materiā corporale in virtute. q̄ materia corporalis obedit substantijs spūalib; ad nutū siue ad volūtātē. sicut em̄ sube separe excedūt corpa in nobilitate nature. ita excedūt etiā quo ad operatōnem. z ideo possunt quascūq; materiā corporale mouere localiter

Ar. Omis distinctio est ab actu. sed materia nō h̄z actū. ḡ nō h̄z distinctōem. Sinor pbat. q̄ materia est ens in pura potentia. ita q̄ de se nō h̄z actum. Ddm̄ q̄ duplex est distinctio. qdā est absoluta q̄ puenit rei pfecte p p̄prietatē dñitā. z talē distinctōem nō h̄z materia fm̄ se capta. q̄ nō est ens p̄pletū Alia est distinctio respectiua q̄ sumitur p p̄parationem ad alterū. z sic materia h̄z distinctōem. scz p̄p̄tōem ad formā. sicut p̄us dñm̄ est. Et si dicat. ḡ materia erit aliqd̄ respectiū siue de p̄dicamento relatiōis. Ddm̄ q̄ triplex est habitudo vni us ad alterū. qdā est habitudo obiectiua. z sic verū est q̄ quicqd̄ hoc mō depēdet hoc est relatiū. Alia est habitudo siue depēdētia subiectiua. scz q̄ aliqd̄ depēdet ad alterū sicut ad suū subiectū. z sic forma naturalis depēdet a materia. Tercia est qua aliqd̄ est depēdēs ab aliquo sicut h̄is ab eo ē subale. z sic materia depēdet a forma et talis depēdētia spectat ad p̄dicamentū sube. Et si dicat. materia est simplr de p̄dicamento relatiōis. q̄ totū eius esse est ad aliud se habere. Ddm̄ q̄ in materia est

duplex esse. aliqd̄ est ēē qd̄ materia h̄z ex sui natura. sicut est esse potentiale. z tale puenit materie fm̄ se absq; ordi ne ad formā. Aliud est esse actuale. z hoc h̄z materia ex forma. vū p̄z q̄ nō totū esse materie est ex forma. sed in relatiuis totū esse relatiuoz est ad aliud se habere.

Ar. Quocūq; pueniūt genere pueniūt materia. cū genus sumit a materia. sed corpa celestia z inferiora pueniūt genere. ḡ pueniūt materia. Sinor pbat. q̄ s; de eodē p̄dicamēto. Ddm̄ q̄ gen^o capis tri pliciter. vno^o p genere scibili. z sic subiectū scie vocat^o genus. Alio^o capis p genere logico. z sic gen^o p̄dicamētale vocat^o gen^o. Tercio mō capis gen^o p genere physico. z sic materia vel subiectū vocat^o gen^o. Per hoc ḡ ddm̄ est ad argumētū. q̄ q̄ pueniūt in genere physico pueniūt in materia. sed sic nō pueniūt inferiora corpa z superiora. q̄ dē Aristō. decimo metaph. loquēs de genere physico q̄ corruptibile z incorruptibile plus q̄ genere dñit. Et q̄n dī. q̄ pueniūt genere logico etiā pueniūt genere physico. q̄ gen^o logicū sumit a materia. ḡ zc. Ddm̄ q̄ materia capis dupl̄. vno mō p materia reali que est altera ps cōpositi. z sic ista p̄p̄t est falsa. genus sumit a materia. q̄ etiā in immaterialib; est genus z dñitā. z tū manifestū est q̄ in eis nō sit realis materia. Alio mō accipit^o materia p illo qd̄ h̄z p̄ditōem materie. z sic verū est q̄ gen^o sumitur a materia. q̄ genus sumit a toto p̄posito fm̄ aliqd̄ in determinatū. q̄ ergo materia est de se indeterminata et cōfusa. sic genus dī sumi a materia. Exempli gratia. in substantijs separatis genus sumit ab intellectualitate. q̄ cōis z cōfusa ē. sed differētia sumitur a determinato gradu intellectualitatis

Ar. Est vnus actus omnū corporalium. ergo erit vna potentia omnū corporalū. Consequen tia tenet. q̄ potentia distinguitur p actus. Antecedēs pbat. q̄ forma corporeitatis est actus omnū corporalū. Ddm̄ q̄ forma corporeitatis est vna fm̄ rōnem generis logici in omib; corpib;. sed nō est vna forma corporeitatis accipiēdo formam corporeitatis physice fm̄ q̄ est act^o pfectius materie. q̄ forma corporeitatis ingenerabilis respicit materiā superiorz. sicut actus suam p̄prietatē potentiam. sed forma corporeitatis generabilis z corruptibilis respicit materiā istoz inferiorz

Ar. Augustinus dī q̄ deus creauit duo. vnū ppe se. scz subas separatas. z alterū ppe nihil. i. materiā p̄mā. ḡ erit vna materia superiorz z inferiorz. Item Averrois dī q̄ in fundamento nature nulla est distinctio sed materia est fundamentū nature. ḡ in materia nulla ē distinctio. sed erit vna in omib;. Ddm̄ q̄ Augustin^o loquit^o fm̄ opinionē Platonis. cui^o fuit imitator. s; Platon dīxit q̄ celū est eiūsdē nature cū elementis. scz igneum hoc autē reprobatur p̄us p̄mo celi. Vel p̄t dici q̄ est vna materia vnitatē generica. sic etiā sube separe nō habet vnitatē specificā sed genericā. Ad autoritates Averrois ddm̄ est q̄ ipse loquitur expresse de materia rerū generabiliū z corruptibiliū. q̄ illa materia est fundamentū nature. i. naturalis mutatiōis. z illa est vna z indistincta

Ar. Si est oīm generabiliū z corruptibiliū vna materia. ḡ erit vna aliq; vnitatē. scz vel numerāli vel specifica vel generica. sed nullum istozum videtur esse dicendum. Dicendum est q̄ materia istozum generabiliū et corruptibiliū est vna vnitatē potentia li vnitatē negatiua z indifferentie. Quod sic p̄z. q̄ m̄

teria istoz inferiorz fm se accepta nō intelligit habere for-
mā sic nō p̄t habere vnitatē actuāle. Sed q̄ habeat vni-
tē potentiale sic p̄t. q̄ illa materia est in potētia ad omēs
formas rerū generabilū z corruptibilū. q̄re nō p̄t distin-
gui ex vna forma tm̄. sed ex oibz simul z p̄ modū indiffe-
rentie. q̄ indr̄iter p̄t subesse cuilibet forme rei generabilis
z corruptibilis. Per hoc ḡ ad argumētū dī q̄ ille vni-
tates scz generica. specifica z nūeralis respiciūt entia in ac-
tu. z ideo nō oīz aliqūā illaz vnitatū poni in materia

Ar. Materia istoz inferiorz distinguit spē in rebz
hūitbz formas specificē distinctas. Probaf. q̄
distinctio materie est a forma. cūz autē forme sint specificē
distincte. ḡ z materie. Oīm q̄ ista p̄pō. distinctio ma-
terie sumit a forma. p̄t dupl̄r intelligi. vno^o loquendo de
forma q̄cūqz z sic ē falsa. Alio^o loquēdo de forma ad quā
p̄ se ordinat talis materia z nō p̄ accēs. Et dī materia p̄
se habere ordinē ad illā formā quā sp̄ in se hz cū p̄ se p̄sup-
ponat de oī. Tūc dī q̄ materia istoz inferiorz p̄ accēs hz
ordinē ad formā quā nūc hz. q̄ p̄ illā nō habere. hz p̄ se
ordinē ad formā rei generabilis z corruptibilis. z io ab
illa forma sumit eius distinctio. p̄ accēs autē est sub forma
hoīs aut leonis vel lapidis.

Ar. Quēcūqz hūit vnitatem p̄prietatē specificē scz
vni spē. sed materia inferiorz z superiorū hūit
vni p̄prietatē in spē. scz q̄ritatē. ḡ sunt vni in specie.
Oīm q̄ duplices sūt p̄prietates i diuersis spēbz. q̄dā scz
q̄ fluūt ex ipis fm rōem generis. z tales p̄nt ēē vni vni-
tate spē. etiā in diuersis. sicut p̄z de sensibilibz in hoīe z aliis
no. z de dyaphano aeris z aque. Alię scz p̄prietates q̄ flu-
unt ex diuersis spēbz fm p̄prias rōnes specificas. z tales
p̄prietates in diuersis spēbz sūt diuersaz spēbz. vt r̄sibile et
rudibile in hoīe z alio. Per h̄ ḡ oīm est. q̄ q̄uis sit vna
p̄prietas q̄ fluūt ex materia istoz inferiorz z superiorz. q̄
tū fluūt ex eis fm rōnem generis nō p̄t ex ea argui vni-
tas materie fm spēm. Et si dicat. est vni^o p̄m^o act^o. ḡ
erit vna p̄ma potētia. Oīm q̄ nō est sile. q̄ p̄m^o actus
nō dependet ab aliq̄. s̄ oīa depēdet ab ipso. sed p̄ma potē-
tia dependet ab actu. z ideo opozz potētiās distingui
ex actibz. z non econtra

Ar. Vtrū sit vna materia oīm corpoz celestūz
ex sui natura. vbiq̄z ḡ est vna materia. ubi est vna potē-
tia ad formā. sed in corpozibz celestibz nō est vna potētia
ad formas oīm corpoz celestūz. ḡ zc. 2° dīno. p̄bat. q̄ si
sic tūc in materia vni^o corpis celestis est ordo ad formas
alioz corpoz celestūz. z p̄ p̄is materia vni^o corpis celestis
haberēt naturālē ordinē ad formā alteri^o q̄re possz ad illā
trāsmutari. z sic corp^o celeste possz recipere nouā formā. et
hoc nō estz absqz corruptōe p̄oris forme. z sic corpa cele-
stia essent corruptibilia. q̄d est impossibile. Et quo se-
quif. q̄ q̄libet corp^o celeste ex sua materia tota est. q̄ nō
est aliq̄ materia eiusdē rōnis extra h̄ corp^o. hoc autē ē im-
possibile dicere de inferioribz. q̄ materia istoz inferiorz
vni^o corpis est eiusdē rōnis cū materia alteri^o corpis. s̄
cut materia asini est eiusdē rōnis cū materia hominis
fm naturam materie.

Ar. In oibz corpozibz celestibz est vni^o mot^o. ḡ erit cas-
de materia in oibz. p̄na tenet. q̄ mot^o p̄sequit ma-
teriā. Oīm q̄ q̄uis corpa celestia habeāt vni^o motū
localē in genere. nō tū hūit in se illū motū ad quē se q̄ vni-

tas materie. q̄ vnitās materie se q̄ ex motu generatiōis
et corruptōis. q̄ q̄ ex se inuicē generātur z corrūpūtur
habent eādē materiā. in illis em̄ materia vni^o sit materia
alterius. sed manifestū ē q̄ in corpozibz celestibz nō ē gene-
ratio neqz corruptio. ergo ibi nō est vna materia.

Ar. Vtrū forma aū sui generatiōem habeat aliq̄
esse in materia p̄ inchoatōem. Oīm q̄ cir-
ca istā q̄stionē aū. Aresto. fuerūt due opinionēs. 2^{ie}. vna
posuit latitaciōem formaz in materia fm actu. sic Anaxa-
g. dixit q̄dlibet in q̄libet p̄existere actualiter. s̄ ista opinio
est p̄us reprobata in textu. Alia opinio fuit q̄ rerū natu-
ralū forme non haberēt originē ex materia. sic q̄ aliq̄liter
p̄existērent in ea. sed simpl̄r aduenirēt ab extrinseco. z ista
opinio fuit Platonis q̄ dixit q̄ tales forme aduenirēt ab
ideis separatis. s̄liter. Quicūqz dixit tales formas adue-
nire ab intellectu separato. quē ipse dixit ēē datōrē forma-
rū. S̄ istud est inconvēniēs. q̄ si sic. tūc eodē mō acq̄rerēt
tur forme alie. sicut aīa rōnalis. q̄ oēs forme naturales ab
extrinseco aduenirēt. sicut aīa rōnalis. Sed Aresto. te-
net mediā viā. z dī q̄ forme rerū naturalū partim veniūt
ab extra z partim ab intra. q̄ sunt ab intra fm ēē potētiāle
et sic remouet opinio Platonis. z s̄ ab extra fm ēē actu-
ale. z sic remouet opinio Anaxagore. Est ḡ intētiō Ar-
q̄ forme naturales aū generatiōes p̄habeāt ēē in materia
fm ēē potētiāle. q̄ p̄sunt in potētia materie. Et de hoc
inter posteriores adhuc est p̄rouersia. q̄ dī sc̄itis Tho.
q̄ forme p̄existāt in potētia materie. scz subiectiua q̄ ē ipa
materia fm rē. q̄ scz materia hz naturālē habitudinē ad
formā. z in illa naturali habitudine p̄existit aliqd forme
fm quādā analogiā. sicut infra patebit. Alij autē exponūt
sic. forme p̄existūt in potētia materie nō solus subiectiua.
sed etiā formali formabili. q̄ in materia aū generatiōem
p̄existat forma. nō fm ēē specificū sicut dixit Anaxa. s̄ fm
esse genericū z p̄fusū q̄d est ēē potētiāle. nō solū se tenēs
ex p̄te materie sicut dixit p̄ma opinio. sed etiā se tenēs ex
p̄te forme. Sed ista sc̄da expositio q̄ est Albi magni
tanq̄ falsa z improbabilis multū reprobaf. p̄mo auto-
ritatibz. sc̄do rōnibz. Ponūtur em̄ q̄cūqz autoritates in
hoc p̄mo libro illi positiōi p̄trarie. Primo dī Aresto. q̄ p̄-
uatio nō manet. s̄ materia manet. si autē puatio f̄aret for-
mā inchoatā. ḡ etiā puatio maneret. Sc̄do dī q̄ puatio
est ens p̄ accēs. q̄d iterū est falsum de forma. Tercio dī q̄
puatio est ens p̄ accēs z machinat in maleficiū forme. i.
p̄trariā forme. ḡ puatio nō f̄cat formā inchoatā. Itē q̄r-
to dī q̄ materia fm sup̄plius rōnem appetit formā. ḡ nō
appetit eā fm esse formale formabile. ¶ Et p̄ intellectu
istaz autoritatū est sciēdū q̄ oēs ponentes q̄litercūqz in
choatiōes formarū dicūt formas ēē inchoatas in mares-
ria p̄ hoc q̄ materia hz ordinē ad formā. z q̄ ordo mares-
rie ad formā quā nō habet est gratia puatiōis vt supra di-
ctū est. ideo dicūt p̄sequerēt q̄ puatio sit forma inchoata.
Qui ergo dicūt q̄ forma sit inchoata fm ēē formale for-
mabile dicūt hoc esse formale formabile f̄ari p̄ puatiōem
exempli gratia. puatio est negatio forme i subiecto apro-
nato. z illā aptitudinē dicūt esse formā inchoatā. sed san-
ctus Tho. dī illā aptitudinē esse potētiā subiectiua ma-
terie. Sc̄do reprobaf eadē opinio sc̄da rōnibz. z p̄mo
rōnibz ostensius. sc̄do ad impossibile ducentibz. Rōnes
ostēsiue sunt tres fm tria que inueniūtur in naturali mu-
tatione. scz subiectū motus. terminus motus. z ipse mo-
tus fm se. Prima tenet se ex p̄te subiecti motus. q̄ opz
in oīm motu seu mutatione subiectū motus in termino a

quo intelligere sub p[ro]p[ri]etate termini ad quē. q[ui] si termin[us]
a q[ui] haberet terminū ad quē tūc nō moueret ad ip[su]m. Et
hoc est q[uo]d dicitur q[uo]d omnis motus est de p[ri]ncipio in p[ri]ncipio
r[ati]o. ergo op[er]e subiectū in generat[i]o[n]e naturali in termino a
q[ui] intelligi sub negat[i]o[n]e termini ad quē. sc[ilicet] forme subalis.
nō p[otes]t g[enerari] q[uo]d forma subalis p[otes]t in materia a[n]t[ea] genera-
t[i]o[n]e. Nec valet si dicat[ur] q[uo]d forma p[otes]t f[ormari] in g[ener]e q[ui]s
nō p[otes]t sp[eci]m. q[ui] sic forma ess[et] p[ri]us f[orm]e e[ss]e[n]t[i]a g[ener]icā. Tūc
sic arguit[ur] q[uo]d ad d[ist]inctiō[n]em h[uius] e[ss]e[n]t[i]a[m] h[uius] est acc[us]us. g[ener]e
forma subalis adueniens p[er] generat[i]o[n]em erit acc[us]us. Nec
erit p[ro]p[ri]etate abijceret in adueni[en]ti forme. s[ed] mod[us] e[st] p[er] p[ro]p[ri]etate
ref[er]et. Sc[ilicet] r[ati]o sumit[ur] ex p[re]termini ad quē sue forme ac-
c[us]us p[er] motu[m]. z stat in hoc. Indivisibile vbiq[ue] est ibi to-
tū est. z vbiq[ue] deest ibi totū deest. Si g[ener]e forma subalis
desit a[n]t[ea] generat[i]o[n]em. cū sit indivisibilis. g[ener]e deest tota. z p[er]
p[ri]us nō erit ibi f[orm]e esse g[ener]icū. Si adest. g[ener]e tota adest.
et sic erit ibi f[orm]e esse sp[eci]ficū. sicut dicit Anax[agoras]. z nō so-
lum f[orm]e e[ss]e g[ener]icū. Et hoc secūdu[m] rep[ro]bat[ur] dupl[iciter]. p[ri]mo
q[uo]d forma acc[us]us p[er] generat[i]o[n]em sicut termin[us] motus. g[ener]e nō
p[otes]t. Sc[ilicet] q[uo]d o[mn]is mor[is] sit p[ro]pter indigentia[m] termini. sc[ilicet]
forme. g[ener]e termin[us] nō habet. Nec valet si dicat[ur] q[uo]d forma
subalis adit f[orm]e e[ss]e[n]t[i]a. z desit f[orm]e esse. z hoc p[ro]pter tria
p[ri]mo q[uo]d forma subalis est indivisibilis nō solū f[orm]e e[ss]e[n]t[i]a
sed etia[m] f[orm]e esse. Ille e[ss]e forme suscipit magis z min[us] f[orm]e
esse q[uo]d p[otes]t p[ro]fici in subiecto p[er] agens extrinsecū. sicut f[orm]e p[otes]t
cipue q[ui]tates de terciā sp[eci]e. sed hoc nō p[otes]t dici de formis
subalib[us]. Sc[ilicet] q[uo]d esse nō est termin[us] generat[i]o[n]is. s[ed] for-
ma sue e[ss]e[n]t[i]a. q[uo]d hoc est termin[us] generat[i]o[n]is q[uo]d est ac-
tus materie. sed esse est actus p[ro]positi z nō materie. g[ener]e zc.
Tercio q[uo]d esse nō est directe de genere sube. sed termin[us]
generat[i]o[n]is est directe z p[er] de p[ro]p[ri]etate sube. g[ener]e e[ss]e nō
erit termin[us] generat[i]o[n]is. Tercia r[ati]o sumit[ur] ex p[re]mor[is]
vel mutatiōis in se q[uo]d talis est. generatio est mutatio ins-
t[itu]t[us] antea. sed in mutatiōe inst[itu]t[us] antea subiectū mutatiōis
stat toto t[em]p[or]e sub nō esse termini ad quē. z in vltimo inst[itu]t[us]
et accipit terminū ad quē. g[ener]e etia[m] in toto t[em]p[or]e generat[i]o[n]is
materia stat sub nō esse forme. z in vltimo inst[itu]t[us] ha-
bit formā. z p[er] p[ri]us in generat[i]o[n]e nō p[re]cedit a forma im-
p[er]fecta ad forma p[er]fectā. sicut dicit alij. Sed r[ati]o[n]es ad
impossibile ducetes f[orm]e numero q[ui]q[ue]. P[ri]ma est si forme
ess[et] inchoate in materia f[orm]e esse formale formabile. tunc
in qualiter p[re] materie ess[et] forma inchoata. q[uo]d q[ui]t[er] p[er]
materie cūi[us]libet rei natural[is] h[ab]et aptitudines ad quālibet
formā. sed aptitudo materie e[st] forma inchoata. z sic i[st]a q[ui]t[er]
p[re] materie erit omnes forme inchoate. Vel g[ener]e ille for-
me sunt ibi e[ss]e[n]t[i]a[m] inter se d[ist]incte. z sic in vna re e[ss]e[n]t
o[mn]es res naturales. q[uo]d e[ss]e[n]t[i]a[m] d[ist]inctio est penes d[ist]in-
rentia[m]. cū aut[em] sint e[ss]e[n]t[i]a[m] d[ist]incte. g[ener]e habebit suas p[ro]-
p[ri]as d[ist]inctas. Nec valet q[uo]d dicat[ur] ibi esse g[ener]ice. q[uo]d ge-
nus nō subsistit sine sp[eci]e. si g[ener]e ibi ille forme subsistat g[ener]ic[us]
ce. g[ener]e etia[m] sp[eci]fic[us]. Si p[otes]t ille forme sint indistincte sicut
vna forma. tūc sequit[ur] q[uo]d o[mn]ia erit vna f[orm]e subal[is]. q[uo]d tales
forme f[orm]e ibi e[ss]e[n]t[i]a[m] z si e[ss]e[n]t[i]a[m] g[ener]ic[us]. g[ener]e sp[eci]fic[us]. q[uo]d e[ss]e[n]t[i]a[m] rei
sumit[ur] a forma sp[eci]fica. Nec valet si dicat[ur] q[uo]d h[uius] vna e[ss]e
sit g[ener]icā. q[uo]d esse g[ener]icū est esse r[ati]o[n]is z nō rei p[er] p[ro]p[ri]etate
q[uo]d genus est equocū p[er] p[ro]p[ri]etate. z nō vna nisi f[orm]e r[ati]o[n]em. O-
cit e[ss]e Anax[agoras] in vij. huius. q[uo]d in genere latent multa. Nō
p[otes]t g[ener]e aliquid dici p[er] p[ro]p[ri]etate habere esse g[ener]icū. q[uo]d genus at-
tribuit[ur] rebus f[orm]e esse q[uo]d h[ab]et in aia. z nō f[orm]e esse q[uo]d h[ab]et ad
e[ss]e[n]t[i]a[m]. z ideo formā p[ro]p[ri]etate habere esse g[ener]icū ante generati-
o[n]em est formā habere esse logicū in materia. q[uo]d est incōueni-
ens dicere in p[er] p[ro]p[ri]etate q[uo]d est scia naturalis. Nec p[otes]t dici

q[uo]d genus logicū sumat[ur] a forma formabili. q[uo]d tūc vel aial
nō esset genus ad hoiem. q[uo]d est p[er] p[ro]p[ri]etate logicos. vel sequeret[ur]
q[uo]d aia humana haberet inchoat[i]o[n]em in materia q[uo]d est ins-
cōueniens. cum nō educat[ur] de potentia materie. q[uo]d si aial sit
genus hois. tūc habebit esse formale formabile in hoiem si
cut in alijs rebus. Secūda r[ati]o ad impossibile est ista. q[uo]d
vel illud esse inchoatū q[uo]d h[ab]et forma in materia ess[et] mate-
rie inchoatū z p[re]creatū vel ab extrinsec[us] inductū. sc[ilicet] ab aliq[ui]o
agente. sed nullū istor[um] est d[ist]ictū. g[ener]e zc. Nō p[otes]t p[ro]p[ri]etate. q[uo]d tūc for-
ma esset incorruptibilis sicut materia. q[uo]d q[uo]d est p[er] crea-
t[i]o[n]em in materia hoc semp[er] manet in ea. Nec p[otes]t dici secūdu[m]
dū. q[uo]d sic ess[et] p[re]f[er]us in infinitū. q[uo]d hoc esse inchoat[i]o[n]is
q[uo]d educat[ur] de materia haberet nouū esse inchoat[i]o[n]is. z h[ab]et
iterū aliud. z sic in infinitū. Tercia r[ati]o ad impossibile ē.
q[uo]d magis p[ro]p[ri]etate aliq[ui]d fieret in p[ro]p[ri]etate accide[n]t[i]um q[uo]d
sube. q[uo]d sic p[otes]t. q[uo]d in fact[i]o[n]e accide[n]t[i]ali nō p[otes]t aliq[ui]d m[od]o q[uo]d acq[ui]-
rit[ur] p[er] motū p[er]sistere. z h[ab]et ideo. q[uo]d ille mor[is] est de p[ri]ncipio
in p[ri]ncipio. sed nihil p[er]sistit in suo p[ri]ncipio. Ex p[er] p[ro]p[ri]etate g[ener]e. ca-
lescentia sit ex frigido in calidū nō p[er]sistere calido. sed f[orm]e
p[otes]t inchoat[i]o[n]em forme in p[ro]p[ri]etate sube p[er]sistere
forme f[orm]e esse imp[er]fectū. q[uo]d nō p[otes]t dici in formis p[ri]ncipii
Quarta r[ati]o ad impossibile est ista. q[uo]d aliq[ui]d d[ist]ict[us] ens ab
essencia. g[ener]e si materia habeat in se e[ss]e[n]t[i]a[m] forme a[n]t[ea] genera-
t[i]o[n]em. sequet[ur] q[uo]d materia esset ens in actu. z p[er] p[ri]us non erit
ens in p[ro]p[ri]etate. q[uo]d est simpl[iciter] falsum. Quinta r[ati]o ad im-
possibile stat in hoc. si forme sint inchoate in potentia ma-
terie. vel g[ener]e forme existentes in diuersis p[ar]tibus materie in
diuersis rebus sunt numeraliter d[ist]incte vel numeraliter
vna. Si sunt numeraliter d[ist]incte. g[ener]e etia[m] sp[eci]fic[us]. q[uo]d ma-
ior d[ist]inctio p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate minor. z sic d[ist]inctio numeralis
p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate d[ist]inctionem sp[eci]ficā. Si vero ille forme sint
vna forma in numero. g[ener]e vna n[um]ero erit receptū in diuer-
sis n[um]ero. Ex p[er] p[ro]p[ri]etate g[ener]e. si ignis sit inchoatus in materia li-
gni z etia[m] in materia olei. tūc in ligno z oleo q[uo]d d[ist]ict[us] n[um]ero
erit aliq[ui]d vna n[um]ero. q[uo]d est impossibile. Est igit[ur] d[ist]ict[us]
p[ro]p[ri]etate e[ss]e[n]t[i]a[m] doc[et]r[ina] z veritate q[uo]d forma a[n]t[ea] generat[i]o[n]em
nō p[er]sistit in materia f[orm]e aliq[ui]d forme. sed p[er]sistit f[orm]e esse
analogicū siue ordinis ad formā. Habet e[ss]e[n]t[i]a[m] materia f[orm]e
se naturalē ordine ad formā. in quo ordine d[ist]ict[us] forma p[otes]t
f[orm]e esse analogicū z virtuale. Circa q[uo]d sciendū. q[uo]d dupl[iciter]
aliq[ui]d p[er]sistit in alio virtual[iter]. vno[modo] excellēt[er]. sicut effect[us]
rus cause efficiētis p[er]sistit in sua cā v[er]i. z sic forma nō p[re]-
existit in materia p[ro]p[ri]etate. Alio m[od]o aliq[ui]d p[er]sistit in alio
p[ro]p[ri]etate f[orm]e defectū. q[uo]d sc[ilicet] hoc in q[uo]d p[er]sistit est indignū
et minus p[er]fectū. z sic forma p[er]sistit in materia. q[uo]d h[ab]et in
materia imp[er]fectius esse q[uo]d in seip[s]a. z hoc est q[uo]d alij dicūt.
q[uo]d forma p[er]sistat in materia f[orm]e occubitu[m]. i. f[orm]e defectū
siue imp[er]fectiōem. Et r[ati]o illius dicti est. q[uo]d sicut cā efficiēs
est dignior suo effectū p[er]fectior et excellentior. ita cā ma-
terialis est indignior z imp[er]fectior sua forma. z ideo sicut
aliq[ui]d p[er]sistit virtual[iter] z excellēt[er] in cā efficiēte. ita p[re]-
existit aliq[ui]d virtual[iter] defectiue in cā materiali

Ad. Aristo. in p[ri]mo hui[us] d[icitur] q[uo]d materia appetat for-
mā. g[ener]e videt[ur] q[uo]d habeat in se formā imp[er]fectā g[ener]e
cui[us] appetit p[ro]fici. O[mn]i q[uo]d p[ri]us nō valet. imo ex a[n]t[ea] se
q[ui]t[ur] oppositū p[ri]us. q[uo]d b[on]u[m] sequit[ur]. materia appetit formā
g[ener]e nō h[ab]et formā. q[uo]d appetit[ur] est respectu absentis. Circa
q[uo]d sciendū. q[uo]d appetitus accipit dupl[iciter]. vno[modo] p[er] actu[m] appetē-
di. z sic est semp[er] respectu absentis. q[uo]d d[icitur] appetitus q[ui] ad
aliud p[er]tinet. Alio m[od]o accipit appetitus p[er] p[ro]p[ri]etate app[er]-
tendit sic appetitus p[er] esse tam p[ri]us q[uo]d absentis. q[uo]d f[orm]e
h[ab]et

aliq[ue] passion[es] in appetitu q[ui] respiciunt p[ri]ncip[ia]. sicut delecta-
tio et tristitia. et q[ui]da[m] que respiciunt absens. sicut desideriu[m]
timor[is] spes. no[n] e[st] in h[is] aliq[ui]s spem de eo q[uo]d h[ab]et sed delecta-
tur in ipso q[uo]d h[ab]et. Et si dicat[ur] appetitus est pot[en]tia a[n]i-
m[us] no[n] erit aliq[ui]d p[ro]ueniens materie. O[mn]i[m] q[uo]d duplex e[st] ap-
petit[us] in genere. scilicet naturalis et cognitiv[us]. Quis g[er]m[in]is app[er]-
titus cognitiv[us]. i. qui sequitur cogniti[on]em sit pot[en]tia a[n]i-
m[us] t[ame]n in puris naturalib[us] est appetitus naturalis. q[ui] nihil aliq[ui]-
ud est q[uam] inclinatio alicuius in p[er]fectio[n]em sibi natura[lem]. cu[m]
g[er]m[in]is materia inclin[et]ur in sua forma sicut in p[er]fectio[n]em natura[lem]
lem. sic v[er]it[as] materia d[icitu]r habere appetitu[m] natura[lem].

Ar. Si materia appetat formas vel appetit vnam
aut plures. no[n] vna. q[uia] h[ab]et inclinatio[n]es ad plures
nec p[otes]t. q[uia] appetit[us] natura[lem] no[n] e[st] frustra. sed materia no[n]
p[otes]t plures formas recipere. g[er]m[in]is no[n] p[otes]t plures appetere. O[mn]i-
cendun[us] q[uo]d quis materia no[n] possit simul plures formas
suscipere. q[uo]d accidit sibi ex p[ar]te forme qua[m] h[ab]et. q[uia] forma sub-
stantialis dat esse simpl[ite]r. sed non p[otes]t in vna materia esse
duo esse simpl[ite]r. p[otes]t t[ame]n successiue suscipere plures formas.
Est g[er]m[in]is o[mn]i[m] q[uo]d materia appetit plures formas. scilicet successi-
ue suscipiendas. et sic ille appetitus no[n] est frustra

Ar. Appetitus materie e[st] intellectuales. g[er]m[in]is no[n] po-
terit esse naturalis. p[otes]t aut[em] q[uo]d est sibi indi-
tus ab autore nature. q[ui] est agens intellectuale. Dicit[ur]
dum q[uo]d appetitus materie p[otes]t ad duo p[ar]ti. vno ad p[ri]-
ncipiu[m] a quo datur talis appetitus. et sic p[otes]t dici intellectua-
lis. q[uia] datur a p[ri]ncipio intellectuali no[n] errante. scilicet a deo.
Alio mo[do] p[otes]t p[ar]t[em] appetitus materie ad id in quo est. scilicet
ad ipsam materia[m]. et sic est naturalis. Et q[uia] res no[n] est p[otes]t
p[otes]t denotanda a causa efficiente q[ui] est ab extra. sed ab illo q[uo]d
est intra ipsam. ideo simpl[ite]r o[mn]i[m] est q[uo]d talis appetitus natu-
ralis sit. et no[n] intellectuales. Et q[uia] d[icitu]r appetit[us] natu-
ralis est ad vnu[m] t[ame]n. sed appetitus materie e[st] ad plures
formas. g[er]m[in]is in ea no[n] erit appetitus naturalis. O[mn]i[m] du-
pliciter. p[ri]mo q[uo]d illa auctoritas intelligit de natura q[ui] est for-
ma. q[uia] illa est in genere determinata. et determinatur ad
vnu[m] scilicet ad informatio[n]em materie. sed in specie est determi-
nata ad vnu[m]. q[uia] ad vna[m] op[er]atio[n]em. sicut forma ignis deter-
minat ad calefaciendu[m]. Vel p[otes]t aliter dici q[uo]d quis mate-
ria no[n] determinat ad vnu[m] specificu[m]. t[ame]n determinat ad vnu[m]
fm genus. q[uia] determinat ad forma[m] rei generabilis et cor-
ruptibilis. q[uia] sicut materia in spe determinat ad forma[m]
in spe. sicut materia ho[m]inis ad forma[m] ho[m]inis. ita materia in
genere determinat ad forma[m] in genere

Ar. Puatio est quodammodo sp[eci]es. i. forma. vt d[icitu]r
in secundo hui[us]. g[er]m[in]is videt[ur] q[uo]d puatio sit forma in-
choata. O[mn]i[m] q[uo]d duplex est puatio. q[ui]da[m] est puatio for-
me acc[iden]talis. et talis semp[er] est in subiecto sub opposita for-
ma. et ideo talis puatio est quodammodo sp[eci]es et forma. sicut
aut[em] puatio caloris est sub frigiditate. et de tali puatio lo-
quit[ur] A[risto]t[ele]s in secundo hui[us]. Alia est puatio forme sub-
stantialis. de qua nu[n]c loquimur. et illa nullo mo[do] est sp[eci]es. Sed q[uo]d in
loco p[er] allegato loquit[ur] de puatio[n]e forme acc[iden]talis p[er] ex-
textu. q[uia] d[icitu]r. Si aut[em] est puatio et p[er]trahit aliq[ui]d circa simi-
plicem generatio[n]em aut no[n]. posterius p[er]siderandu[m] est. scilicet
in libro de generatio[n]e et corruptio[n]e. sed generatio simpl[ite]r e[st]
generatio substantialis.

Ar. A[risto]t[ele]s de septimo metaph[ysice]. q[uo]d in quibusdam
generabilib[us] et corruptibilib[us] forma introduce-
da in materia p[er]sistat fm p[er]m[in]is. Et hoc p[otes]t de sanita-

te. q[uia] sanitas p[re]quirat p[ar]te[m] sana[m] in materia in qua d[icitu]r in-
duci sanitas. O[mn]i[m] q[uo]d forma p[er]sistat in materia fm
p[ar]te[m] p[otes]t dupl[ice]r intelligi. vno mo[do] formal[ite]r. sic q[uo]d forma for-
mabilis p[er]sistat in materia. sicut alij volunt dicere. et h[ec] est
simpl[ite]r falsum. nec sic loquit[ur] A[risto]t[ele]s. Alio mo[do] p[otes]t intelligi
q[uo]d forma p[er]ducibilis p[er]sistat in materia fm efficiencia. et
hoc est verum. Dicit[ur] e[st] A[risto]t[ele]s ibi q[uo]d duplices s[un]t forme
artificiales. q[ui]da[m] sunt que no[n] habent in materia aliq[ui]d p[er]-
istens quo p[er]ducant effectiue. sicut p[otes]t in illis formis q[ui] sunt
solu[m] p[ar]te[m] arte. sicut forma dom[us]. Alie sunt forme artificiales
q[ui] sunt p[ar]tim ab arte. et p[ar]tim a natura. vt sanitas. et
talis forma h[ab]et effectiue p[ar]te[m] in materia. sed no[n] formal[ite]r.
q[uia] op[er]at[ur] in corp[or]e sanabili esse aliq[ui]a p[ar]te[m] effectiua[m]. q[ui] alia
pars infirma ducatur ad sanitatem. et hec p[re]cipue est cor-
in a[n]i[m]a. Et ideo infirmitas q[ui] mortaliter inficit cor est in-
curabilis. q[uia] no[n] h[ab]et p[ri]ncipiu[m] quo natura se iuuat ad sanita-
tem. Sed p[er] arguit[ur]. q[uo]d si sic tunc no[n] esset d[ist]incta in ge-
neratio[n]ib[us] et corruptio[n]ib[us] artificialib[us] et naturalib[us]. q[uia] sicut
in naturalib[us] forma no[n] est inchoata. ita nec in artificialib[us]
bus. O[mn]i[m] q[uo]d duplex est d[ist]inctio. q[ui]da[m] est ex p[ar]te cause
se efficiens. q[uia] forma naturalis inducit in materia p[ar]te[m]
naturale. sed in artificialib[us] inducit p[er] agens artificiale.
Et hec est bona d[ist]inctio inter materia[m] naturaliu[m]. et artifi-
cialiu[m]. q[uia] materie bene p[otes]t distingu[er]i ex agentib[us]. vt supra
d[icitu]r est sc[ilicet] a. q[uia] in naturalib[us] materia est ens in pura po-
tentia habens ordinem natura[lem] ad illa[m] forma[m] quam recipit
sed materia in artificialib[us] est totu[m] p[otes]t et no[n] h[ab]et natu-
ralem ordinem ad forma[m] quam recipit ab arte. sed illu[m] ordinem
acquirat ex voluntate artificis

Ar. A[risto]t[ele]s de in sexto de a[n]i[m]alib[us]. q[uo]d forme natura-
les sunt ab intra. et intellect[us] e[st] de foris. g[er]m[in]is videt[ur]
q[uo]d habeat p[ar]te[m] inchoat[i]o[n]em p[re]m[in]is in materia. O[mn]i[m] q[uo]d
A[risto]t[ele]s. no[n] loquit[ur] de formali inchoat[i]o[n]e sed de effectiua.
Est e[st] e[st] eius intellect[us] q[uo]d forme naturales sunt ab in-
tra ex p[ar]te agentis. q[uia] scilicet materie reru[m] naturaliu[m] p[re]iungitur
aliq[ui] virtus qua forma educit de materia. sed intellect[us]
venit de foris. q[uia] no[n] educit de materia virtute agentis
naturalis. Vel o[mn]i[m] q[uo]d forme naturales sunt ab intra q[uo]d
qu[od]da[m] virtuale inchoat[i]o[n]em et no[n] actualem.

Ar. Dicit p[ri]ncipaliter septimo metaph[ysice]. q[uo]d p[otes]t
potentie in materia quot sunt forme. sed h[ec] no[n]
p[otes]t esse veru[m] de pot[en]tia subiectiua. q[uia] illa est vna. g[er]m[in]is vide-
tur q[uo]d intelligat de pot[en]tia formali formabili. et p[otes]t p[otes]t for-
me sunt inchoate in materia. O[mn]i[m] q[uo]d materia accipit
dupl[ice]r. vno mo[do] fm se et p[ro]p[ri]a natura. et sic est t[ame]n vna pot[en]-
tia in materia. scilicet pot[en]tia subiectiua. Alio mo[do] accipitur
materia. p[otes]t substat[ur] diuersis disp[osi]t[i]o[n]ib[us] ap[er]t[i]b[us] ipsam
ad forma[m]. et tunc in materia sunt diuers[e] pot[en]tie. q[uia] fm
alias disp[osi]t[i]o[n]es h[ab]et ordinem ad alias et alias formas. Requirit[ur]
e[st] alia disp[osi]t[i]o p[otes]t forma asini q[uam] p[otes]t forma equi. In illis
aut[em] acc[iden]talib[us] disp[osi]t[i]o[n]ib[us] est q[ui]da[m] inchoatio virtualis effe-
ctiua. sed no[n] formalis. Et p[otes]t id[em] solu[m] auctoritas Augusti-
ni qui d[icitu]r q[uo]d in materia sunt quedam occulta semina. q[uia] magis
nisi iste intelligit hoc de virtutib[us] actiuis que sunt in ma-
teria. et p[otes]t tales p[otes]t no[n] est inchoatio forme nisi effecti-
ue. q[uo]d notat p[otes]t hoc q[uo]d de occulta semina. q[uia] semen fm A[risto]-
t[ele]m secundo p[er] p[er]p[et]u[um] p[ri]ncipat ad genus cause efficiens

Ar. Oportet in o[mn]i motu e[st] aliq[ui]d fluens manens
idem in sub[stantia] et variatu[m] fm esse. sed hoc in mo-
tu generatio[n]is est forma. ergo sequitur q[uo]d in generatione for-
ma sit inchoata. O[mn]i[m] q[uo]d maior intelligit de motu q[uo]d

prae dicto. qz in tali optz esse aliquā formā q̄ manet exdes in suba in toto mori. z variat fm̄ esse. qz sit magis pfecta ex minus pfecta. sicut pz in calefactōe aque. qz in motu calefactōis est vn̄ calor fm̄ essentia q̄ p̄tinue pficitur in subiecto. Secus aut̄ est de generatiōe. qz in generatiōe nō acq̄rit forma successiue sed in instāti. z ideo ante illud instans nihil forme p̄est

Ar. Quicqd̄ educit̄ de aliquo p̄us fuit in eo. s̄z for me naturales educit̄ de potētia materie. q̄ p̄us fuerūt in potētia materie. **Qdm̄** q̄ eo mō q̄ aliq̄d educit̄ de alio fuit in eo. sed dupl̄r aliq̄d educit̄ de alio vno mō fm̄ esse naturale subaliter z actualit̄. z sic non est intelligendū q̄ forme educit̄ de potētia materie. quia forme nō p̄sunt in materia. Alio mō aliq̄d educit̄ de alio potētiāliter sive virtualit̄. z hoc p̄existit in eo virtualit̄ nō aut̄ accit̄aliter. z sic forme naturales dicūt̄ educi de potētia materie. Et hoc notat̄ cū d̄r q̄ educit̄ de potētia materie. ad denotādū q̄ forme p̄existant solū potētiāliter z virtualit̄. Dicebat̄ nōr̄ter. forme natura les. p̄pter aiā rōnalem. qz aiā rōnalis trāscendit vir tute m̄ ipsius nature. z ideo nō p̄r dici q̄ aiā rōnalis sit aliquo mō inchoata in materia. vel q̄ educatur de poten tia materie

Ar. Potētia materie vel sup̄addit̄ aliq̄d matērie vel nihil. si sup̄addit̄ aliq̄d matērie tale erit forma inchoata. si nihil hoc est incōueniēs. qz tūc esset sua potētia. sed citra p̄mū nihil est sua potētia. **Qdm̄** q̄ nihil sup̄addit̄. qz fm̄ sc̄m̄. **Thō.** sicut potētia ad q̄litatē rem nō est extra genus q̄litatis ita potētia ad esse subale nō est aliq̄d extra genus sube. z q̄ nō est aliq̄ p̄p̄ietas ad dita sup̄ essentia eius. sed materia fm̄ sua subaz est in po tētia ad esse subale. Et ad argumentū est **Qdm̄** q̄ dupl̄x est potētia. sc̄z actiua que ē ad agere. sicut risibile est potētia ad ridere. z sic est verū q̄ nihil citra p̄mū ē sua potētia actiua. Aliā est potētia passiua. q̄ est potētia ad recipe t̄m. z sic aliq̄d creatū p̄r esse sua potētia sc̄z passiua. **Rō** diuersitatis est. qz fm̄ **Aresto.** ix. metaph. act̄ z po tētia debēt̄ esse eiusdē generis. cū q̄ actus potētie passi ue sit de genere sube sc̄z forma subalis q̄ est actus matērie. q̄ actiua potētia erit de p̄dicamento sube. Sed actus potētie actiue est acc̄s. qz est opatio de p̄dicamento actio nis. q̄ optz etiā talē potētiā esse aliq̄d acc̄s. z p̄ p̄ns ta lis potētia sup̄addit̄ aliq̄d illi cuius est potētia. Et q̄n̄ q̄rit̄ vtrū in materia sit t̄m̄ vna potētia. **Qdm̄** fm̄ doctorē sc̄m̄. q̄ potētia materie est vna subiecto z reali ter. sed est diuersa rōne. P̄mū pz. qz potētia materie ē realiter eadē cū materia. sicut d̄c̄m̄ est. sicut q̄ materia est vna. ita opoz̄ potētiā esse vnā. Secūdu pz. qz potētia materie ēcat materiā fm̄ q̄ h̄z ordinē ad formas. sed ma nifestū est q̄ sunt diuersē forme ad quas materia h̄z ordi nē. q̄rit̄ alia z alia potētia fm̄ rōnem. Sile est de potē tia ad suscipiendū p̄traria. qz illa potētia est realiter vna qz est ip̄m̄met subiectū. sed est rōne alia p̄pter ordinē ad diuersa cōtraria. **Ubi** in tercio huius dicit̄ q̄ posse sanari et posse infirmari differūt fm̄ rōnem

Ar. Si forme naturales nō sunt inchoate in poten tia materie. q̄ nō erit d̄ntia inter p̄ducōnem aiē rōnalis z aliāz formāz naturalū. qz aiā rōnalis non est inchoata sicut nec q̄cunqz alia forma naturalis. **Dis** cendū q̄ est duplex d̄ntia. p̄ma est. qz aliē forme natu rales p̄ter aiā rōnalem h̄nt inchoatiōem virtualē esse

etiam in materia. qz virtute seminali educit̄ de potētia materie. hoc aut̄ impossibile est dicere de aiā rōnali

Et si dicat̄. q̄ vnio aiē rōnalis cū corpe nō erit naturalis. **Qdm̄** q̄ dupl̄r aliq̄d d̄r naturale. vno mō qz p̄pletue z p̄fecte sit p̄ agens naturale. z sic est verū q̄ vnio aiē rōna lis ad corpus humanū nō est naturalis. Alio mō d̄r aliq̄d naturale dispositiue. qz sc̄z materia disponit̄ ab agere nat̄ rali. vt forma ab aliquo agente sup̄naturali introducāt̄ et sic vnio aiē rōnalis cū corpe est naturalis. Secūda dif ferētia est. qz ille virtutes alteratiue q̄ sunt in materia dis ponit̄ materiā z simul introducūt̄ formas naturales. sed virtutes alteratiue q̄ sunt in semine humano t̄m̄ dispo nūt̄ materiā z nō introducūt̄ formā. sc̄z aiā rōnalem

Ar. Si forme nō essent inchoate in materia. tūc ge nerationes rerū naturalūz fierent violente. qz fierēt a p̄ncipio extrinseco. **Qdm̄** q̄ dupl̄r aliq̄d d̄r nat̄ rale. vno mō ex parte p̄ncipij actiui. z sic generatiōes nō sunt naturales. qz in materia fm̄ q̄ h̄mōi nō est p̄ncipij actiui. Alio mō d̄r aliq̄d naturale ex pre p̄ncipij pas siui. sicut dicimus q̄ mor̄ grauiū z leuiū sunt naturales. qz in materia est naturalis aptitudo ad formam. et hoc sufficit ad esse naturale. Dicit̄ em̄ in definitōe violenti ter cio ethicoz. violentū est q̄n̄ passum non p̄fert vim. id est q̄n̄ nō est naturalis inclinatio ad illud q̄d agens nūc in s̄ducere in passum.

Qd aut̄ singulariter sic soluit̄ z antiquo rū defectus dicamus post hēc. Querētes em̄ fm̄ p̄hiam p̄mi veritatē z naturā rerūz di uerterit̄ vt in viam quadā aliā abscedentes ob infirmitatē. z dicūt̄ neqz fieri eoz̄ que sunt nullū neqz corūpi p̄pter id q̄d necessariū est fieri q̄d sit. aut ex eo q̄d est. aut ex eo q̄d non est. Ex his autē vtrūqz impossibile est esse. neqz em̄ q̄d est fieri p̄tingit. Est em̄ ita neqz ex eo q̄d nō est nihil vtrūqz fieri. subici em̄ aliquid opoz̄. z sic cōse quenter p̄tingens augmentat̄es neqz esse mul ta dicūt̄. sed fm̄ q̄d est. Illi igit̄ talū accipiebāt opiniōne. p̄pter ea que dicta sunt

Qd ostēz **Aresto.** determinauit veritatē de p̄ncipijs hic p̄nter excludit dubitatōes siue errores antiquoz. p̄ uenientes ex ignorātia p̄ncipioz. Et p̄mo. excludit erro res puenientes ex ignorātia materie. Secundo excludit errores qui pueniunt ex ignorātia p̄uatōis. ibi. Tāgen tes igit̄. Tercio referuat alteri sc̄ie dubitatōes q̄ accidūt̄ circa formā. ibi. De p̄ncipio aut̄. Circa p̄mū aut̄ duo fa ciunt. qz p̄mo ponit dubitatōem z errozē in quē antiqui in s̄ciderūt ex ignorātia materie. Secūdo soluit eoz̄ dubita tiōne p̄ ea q̄ sunt determinata. ibi. Nos autē dicim̄. Di cens p̄mo q̄ post determinatā veritatē de p̄ncipijs dice dū est q̄ solū ista via om̄is defectus. i. dubitatio antiquoz rū soluit̄. Et hoc est signū esse verū q̄d de p̄ncipijs dictū est. qz veritas excludit om̄ne falsitatē z dubitatōem. **Sz**

primi q̄ fm p̄biam inq̄sierūt veritatē z naturā rerū p̄pter infirmitatē intellectus recesserūt a veritate z inciderunt in duos errores Primus est. q̄ nihil generat z corrumpit Secundus est q̄ oia sunt vnū. Et pbant sic suos errores qz omne qd̄ fit vel fit ex ente vel nō ente. Ad ex nō ente. qz ex nihilo nihil fit. q̄ ex ente. z sic non erit generatio. qz qd̄ est nō generat. Sed q̄ oia sunt vnū sic pbabant. qz ens z vnū p̄uertitur. ideo t̄m vnū est Si aut̄ cognouissent materiam. scz q̄ est ens in potentia nō incidissent i istos errores

Hos aut̄ dicimus q̄ qd̄ ex eo qd̄ est. aut ex eo qd̄ nō est fieri aliqd̄. aut qd̄ est. aut qd̄ nō ē aliqd̄ facere aut pati. aut qd̄libet h̄ fieri Vno qd̄dē nō nihil differt. vt medicum aliqd̄ facere aut pati. aut ex medico aliqd̄ esse aut fieri. quare qm̄ hoc dupl̄r d̄r manifestū ē. qm̄ z ex eo qd̄ est et ex eo qd̄ nō. aut facere aut pati. Et dicitur qd̄ez medic⁹ nō fm̄ q̄ medicus. sed fm̄ q̄ edificator et alio fit nō inq̄tum medicus. sed inq̄tum niger. Dedicat aut̄ z nō medicus fit inq̄tuz est medicus. qm̄ aut̄ maxime pp̄rie dicimus medicū aliqd̄ facere aut pati aut fieri ex medico nō fm̄ q̄ medicus hoc patiat̄. aut faciat manifestū q̄ ex eo qd̄ nō est fieri. z hoc fecit inq̄tum nō est Qd̄ illi qd̄dē nō dispertientes deliquerūt. z p̄pter h̄c ignorantia in tācū ignorauerūt q̄ nihil opinati sunt fieri neqz esse alioruz. sed auferre oēm generatōem. Hos aut̄ z ipsi dicim⁹ fieri qd̄em nihil simpl̄r ex eo qd̄ nō est. sed t̄m fieri ex eo qd̄ nō est. vt fm̄ accūs. Et p̄uatōe em̄ qd̄ est qd̄dē p̄ se nō ens nō in existēte fit. Mirabile aut̄ videt̄ et impossibile sic fieri aliqd̄ ex eo qd̄ nō est. Si mult̄ aut̄ nec ex eo qd̄ est. neqz qd̄ est fieri nisi fm̄ accūs. Sic aut̄ z hoc fieri eodē mō. vt si ex aiali aiali vtiqz fiat. z ex qd̄a aiali qd̄dam aiali. vt si canis ex equo fiat. Fiat qd̄dē em̄ vtiqz nō solū ex qd̄a aiali canis. sed etiā ex aiali. sed nō inq̄tū est aiali. est em̄ iaz hoc. Si aut̄ aliqd̄ d̄r fieri aiali nō fm̄ accūs. nō ex aiali erit. z si aliud qd̄ est nō ex eo qd̄ est. neqz ex eo qd̄ nō est. Qd̄ em̄ est ex eo qd̄ nō est dictuz est nobis qd̄ fecit. qm̄ inq̄tum nō est Amplius aut̄ z esse om̄e. aut nō esse nō

remouet̄. vnus qd̄dē igit̄ modus hic ē. Alius aut̄ qm̄ p̄tingit eadē dicere fm̄ potentia z actū Hoc aut̄ determinatū est in alijs p̄ certitudine magis. Quare fm̄ q̄ vere dicimus defect⁹ soluitur. p̄pter quos coacti remouet̄ p̄dictorū q̄dam. p̄pter hoc em̄ in tantū destiterunt p̄ores a via in generatōem z corruptiōez z oīno in mutationē. Neqz em̄ vtiqz visa natura om̄ez soluit hanc ipsoz ignorantia

Neic p̄ter soluit p̄dictā obiectōem. z ponit duas solutōes ad argumentū p̄us factū. Quam p̄ma est. q̄ nō differt aliqd̄ dicere fieri ex ente vel ex nō ente. qz ex vtroqz fit aliqd̄. Pro cuius intellectu est sciendū q̄ dupl̄r aliqd̄ fit ex alio. vno mō p̄ se. qm̄ scz fm̄ natū est fieri ex illo et sic ex ente in potentia fit aliqd̄. Alio mō p̄ accūs. qz accedit illi q̄ ex eo aliqd̄ fiat. z sic ex ente fit aliqd̄ p̄ accūs. qz accedit enti i q̄tū h̄mōi q̄ aliqd̄ fiat ex eo vt ex aiali fit aliqd̄ per accūs. Etia ex nō ente fit aliqd̄ p̄ accūs. qz ex p̄uariōe que est nō ens fit aliqd̄. scz q̄ non mō t̄m cū res facta est. Unde p̄ q̄ argum̄tū antiquoz soluit p̄pter em̄p̄tōem. qz omne qd̄ fit fit ex ente in potentia. z nō ex ente in actu. z sic nec fit ex ente nec ex nō ente Tūc ibi Ali⁹ aut̄. Ponit aliā solutōem. qz p̄mus modus soluēdi est in sufficientes. co q̄ solū ostendit quō fit ens p̄ accūs ex nō ente sed ista solutōe ostēdit quō fit aliqd̄ p̄ se. Dices q̄ cōtingit aliqua dicere fm̄ potentia z fm̄ actū. vt cert⁹ determinatū est nono metaphy. Et qz antiq̄ nō cognosces h̄c illā diuisionē. ideo credebāt aliqd̄ fieri ex ente i actu. sed fm̄ veritatē aliqd̄ fit ex ente in potentia. Qd̄ si accēs possent ens p̄ ente in potentia. tūc argumentū fuisset bonū. nec tūc oportuisset q̄ negassent generatōem. qz in generatōe ens in potentia p̄supponit̄. sed ens in actu acquirit̄. Ultimo p̄cludit p̄ncipale p̄positū dices. q̄ fm̄ q̄ vere dicimus defect⁹. a. dubitatōes soluitur p̄pter predicta Ex quibz dubitatōibz antiq̄ coacti aliq̄ remouerūt qd̄az p̄dictorū. scz generatōem z corruptiōez z pluralitatē substantiat̄iter d̄r̄itum. sed hec natura manifestata scz mai⁹ teria soluit oēm illoz ignorantiam

Angentes qd̄ez igit̄ z alteri qd̄a sunt ipsa sed nō sufficienter. Primū qd̄dē em̄ p̄stetur simpl̄r fieri aliqd̄ ex eo qd̄ nō est. inq̄tum Permenidē recte est dicere. Postea videt̄ ipsa si vere est numero vna. z potentia t̄m vna ēē

Postq̄ Aristotle. exclusit errores. puenientes ex p̄ma materie iam soluit errozē. puenientē ex p̄te p̄uariōis. Dices q̄ qd̄a p̄hi tetigerūt materia. sed nō sufficienter. qz nō distinguebāt inter p̄uariōem z materia. qz qd̄ est p̄uariōis attribuebāt materie. Et qz p̄uariō fm̄ se est nō ens. z sic sicut aliqd̄ fit p̄ se z simpl̄r ex materia. sic p̄stebant q̄ simpliciter z p̄ se aliqd̄ fit ex nō ente. Et ad hoc ponendū inducebantur ex duobz. Primo ex rōne Permenidis q̄ sic arguebat. Quicqd̄ est p̄ter ens est nō ens. scz materia est p̄ter ens. qz nō est ens in actu. q̄ est nō ens. z sic est eadem

quod puatione q̄ fuisse est nō ens. Secūdo mouebatur ex h̄ q̄ quecūq; sunt vñū subiecto sunt vñū simplr. scz potētia z virtute. i. sp̄s. sed puatio est eadē matēre subiecto. q̄ est eadē matēre sp̄s z rōne. sed puatio est nō ens. q̄ aliqd p se fit ex nō ente. Probat q̄ Aresto. i. sequētib; q̄ puatio nō est eadē cū matēria. z p hoc reprobatur istū errorem.

Sed hoc differt plurimū. nos q̄dē em̄ ma/teriā et puatōem alterā dicim⁹ eē. Sed horum hāc q̄dē nō esse p̄m accēs matēriā. puatiōez aut p se nō esse. hanc q̄dē ppe subam aliquāliter ma/teriā. puatōem aut nequaq̄s. Quidā aut q̄d nō est magnū z parū s̄litr. aut simul vtrūq; aut scorsum vtrūq;. Quare penit⁹ alter mod⁹ est bic trinitas z ille. vsq; q̄dē em̄ ad hoc pueniūt q̄ optz quādā supponi naturā. hāc tñ vñā faci/unt. Et em̄ si aliq̄s dualitatē facit dicēs magnū et parū ipam nihilomin⁹ idem facit. alteram em̄ despectit

¶ Nec Aresto. ostēdit dñtiaz sue opinionis ad opinio nē pmissam. Et pmo ponit intellectū sue opinionis. Se cūdo ostēdit q̄d alia opinio ponat. ibi. Quidā aut dīcēs pmo q̄ multū differt aliqd cē vnuz numero vel subiecto et esse vñū sp̄s vel rōne. q̄ matēria z puatio sunt vñū p̄m mo mō. sed nō scō mō. Qd̄ p̄z ex duob; pmo q̄ puatō est nō ens p se. eo q̄ negatio ponit in definitōe puatio/ nis loco generis. z genus maxime subam definiti fecit. vt p̄z sexto thopicor. sed matēria est nō ens per accēs. scz gratia puationis. Qñ em̄ matēria habz in se formā tunc est ens. q̄ est nō ens p accēs. q̄ p puatōem. z p istā diffe/ rentiā etiā excludit inchoatio formari. sicut dñm est. q̄ si puatio fecerit formā inchoatā tñc nō esset p se nō ens s̄z ens. Secūdo. q̄ matēria est ppe subam. q̄ est ps p̄stitū/ tiua subesed puatio nequaq̄s est suba. imo est potius ne/ gatio sube. Tūc ibi. Quidā aut. Interponit Aresto. ante q̄s ponat alias dñtiaz p̄pationem sue opinionis ad opinionē Platonis. z vult q̄ Plato ponit tria p̄ncipia si/ cut z Aresto. s̄z differēter. q̄ Plato ponit duo p̄ncipia ex ppe matēria. scz magnū z parū. z vnuz ex ppe forme. scz ideam z despectit puatōem quā nō posuit in matēria. sed Aresto. ponit duo p̄ncipia ex ppe forme. scz puationem z ipam formā. z vnuz ex ppe matērie. Sed tñ platonici ad hoc pueniūt ppe alijs p̄bis q̄ optz vñā quādā naturā supponi in formis naturalib; q̄ est matēria p̄ma. sed non faciūt illā vñā subiecto z rōne simul. q̄ despecterūt mēti/ nem de puatione

Subiecta q̄dē em̄ natura p̄causa forme ē eo rñ q̄ sūt sic matē. altera s̄o ps p̄rietatis mul/ toties ad maleficiū ipius machinat⁹ p̄tendēti in/ tellectu neq; esse penit⁹ z eē extra omē. Existe/ te em̄ quodā diuino z optimo z appetibili ali/ ud q̄dē p̄trariū esse ipsi dicim⁹. Aliud aut na/

tum aptū esse apparere. z desiderare ipsum fm̄ ipius naturā. quibusdā aut accidit p̄trariū ap/ petere sui ipsius corruptōem. z neq; sui ipsius possibile est appetere sp̄am p̄pter non esse indi/ gens neq; p̄trariū. corruptiua em̄ sunt ad inui/ cem p̄traria. sed hoc est matēria. sicut si semina mascululū z turpe bonū. nō quod per se est tur/ pe. sed fm̄ accidens.

¶ Nec Aresto. pbat q̄ sua opinio h̄z veritatē scz q̄ op̄z puatōem distinguit a matēria. pmo q̄dem ostēdit. Secūdo dūcēdo ad impossibile. ibi. Aliud aut. Et stat rō ostē sua in hoc. Matēria p̄currit ad p̄stitutōem rei sicut con/ causa. z sicut matē. q̄ receptiue cū recipiat formā. sed p uatio nō p̄t p̄currere ad p̄stitutōem sicut cā rei. sed p̄cur/ rit ad corruptōem rei. q̄ machinat⁹ in maleficiū forme Qd̄ sic pbat. q̄ hoc spectat ad malū q̄d est contrariū illi q̄d est diuini optimū z appetibile Sed puatio p̄traria ē forme q̄ est q̄dā diuini optimum z appetibile. q̄ puatio spectat ad malū Tūc ibi. Aliud aut. Ponit dñtiaz q̄ sumit ex rōne ducente ad impossibile. z stat in hoc. Si p̄ uatio esset eadē cū matēria simplr tūc aliqd appeteret sui ipsius corruptōem. sed hoc est impossibile. q̄ illud ex q̄ se/ quit. Sequa p̄z. q̄ matēria fm̄ sui naturā appetit formā et qñ forma aduenit matērie tūc puatio abiicit. Si q̄ p̄ uatio esset simplr eadē cū matēria. tūc opteret dicere q̄ p̄ uatio etiā appeteret formā sicut matēria. q̄ q̄ p̄ forma p̄ uatio abiicit. sic puatio appeteret sui ipsius corruptōem. Et hoc est q̄d addit in textu. q̄ matēria appetat formā sicut turpe bonū z semina masculū. Sed turpido nō ap/ petit pulcritudinē vel bonitatē. q̄ p pulcritudinē turpi/ tudo abiicit. id aut q̄d est turpe appetit bonitatē. ita etiā puatio nō appetit formā sed matēria cui accidit puatio. Est tñ p̄siderādū q̄ appetere formā nō habitā aduenit matērie gratia puatōis. sicut q̄ turpe appetat pulcrum aduenit sibi. q̄ est turpe. z tñ turpido nō appetit pul/ critudinē. sed illud q̄d est turpe. sicut etiā puatio nō appē/ tit formā. sed matēria cui accidit puatio eā appetit.

¶ Utrū matēria p̄currat ad p̄ductōem forme quā fm̄ p̄pā naturā ēz appetere Qd̄m q̄ forma capis dupl̄. vno° p̄ forma totius. z sic fm̄ doctore/ scim̄ matēria p̄currit ad p̄ductōem forme. q̄ est ps in/ trinseca illi° forme. sicut corpus humanū p̄currit intrin/ sece ad p̄stitutōem homis cū matēria sicut cā intrinseca Alio mō accipit p̄ forma p̄tis. i. p̄ forma q̄ est ps toti° cō/ positū. Et sic matēria accipit dupl̄. vno° fm̄ se. z sic non p̄currit ad p̄ductōem forme effectiue sed materialiter z receptiue. q̄ ipa in q̄tuz h̄mōi est suscep̄tiua forme. z ideo talis forma p̄tis nō p̄ducit absq; matēria. Alio° accipit matēria grā dispositionū q̄lratuaz. z sic etiam matēria p̄currit effectiue ad p̄ductōem forme p̄tis. loquēdo saltē de forma pure naturali. q̄d ēz p̄pter aiām rōnale q̄ nō fit virtute matērie. sed incipit esse p̄ creatōem. Qñ aut ma/ teria fm̄ suā p̄pā naturā appetat formā. p̄z ex rōne dūcēs/ te ad impossibile

¶ Si turpe appeteret bonū sequeretur q̄ aliqd ap/ peteret sui ipsius destructōem. Probat q̄ tur/ pe nō p̄t esse bonū absq; eius destructōe Qd̄m q̄ tur/

Libet

Primus

pe accipit dupl. vno formaliter gra turpitudinis sine p
uatōis. z sic turpe nō appetit bonū. ppter rōnem Aresto.
n textu positā. Alio caput turpe gra materie. z tūc tur
pe appetit bonū. Est tñ sciendū q qūis puatio nō pos
set dicere appetere formā. ipa tñ est cā sine q non appetit
forma. qz gra puatōis materia hz ordinē ad formā nō ha
bitā. qz tñ forma nō est pfectio puatōis sz materie. ideo
materia dicit appetere formā. qz vniūqz appetit suā pfectōem

Ar. Aliqd appetit suā corruptōem. sicut pz de dā
natis q vellent q nō essent. z illi etiā q seipso
occidit desperati. z sic de alijs. qz ptra rōnem textu. Di
cendū q duplex est appetit. qdā est naturalis. z tali ap
petitu vniūqz appetit suā pfectōem. z q nulla pfectio
pt pseruari in aliq sine ipso esse. ideo tali appetitu nihil ap
petit nō esse. z de tali appetitu loquitur hic Aresto. Alius
est appetit deliberatiū q pferri in aliqd dupl. Vno p
se. z sic nō pferri in nō esse. qz ois appetit est respectu bo
ni. sed qd nō est nō pt accipi vt aliqd bonū. Alio fert tal
appetit in aliqd p accūs. qñ scz fert in aliqd bonū cui con
iungit nō esse. z sic appetitus deliberatiū qñq aliqd appes
tēdo appetit nō esse. vt pz de dānatis. z in illis q delibera
te se suspendit. qz tales nō appetit se nō esse absolute. sz
nō esse sub miseria vel sub pena aut tristitia. z qz nō pnt
ab illis separari nisi per non esse. ideo p accidēs et ex ples
quenti appetunt nō esse

Ar. Materia nō appetit formā appetitu aīali neqz
naturali. qz. An pbat. qz q nō aīali de se mani
festū est. sed q nō naturali. Patz. qz ois appetit naturalis
est p aliquā formā vel virtutē inclinātem. sicut pz de
gravi. qd naturaliter appetit locū infimū inqstū sua gra
uitate inclinā ad locū talē. Dm fm doc. scrm. qz oē
qd appetit aliqd vel cognoscit ipm z se ordinat in illud.
vel tendit in ipm ex ordinatōe z directōe alicuius cogno
scētis. Sicut sagitta tendit in determinatū signū ex di
rectōe z ordinatōe sagittāris. sic etiā est in pposito de ma
teria. Vel dōm fm eūdē q appetitus materie est natu
ralis. z nihil aliud est q ordinatio materie fm ppriaz na
turā in sui finē. sed ens in actu ordinat in finē suū p vir
tutē actiūā. Et qñ dicit si materia appeteret formā hoc
esset vel qz careret omni forma. aut qz appeteret multas
formas habere simul. aut qz fastidit formā quā hz z qrit
habere alia. sed duo pma sunt impossibilia. z terciū est
vanū dicere. qz videt nullo mō esse dōm q materia appe
tat formā. Dm fm doc. scrm q materia ideo appetit
formā qz est in potētia ad formā. qz sub quacūqz forma
sit materia remanet adhuc in potētia ad aliā formam

Ar. Dicere q materia appetat formā sicut femina
masculū est figurate loquētiū. scz poetaz z nō
p hōz. qz. Dm fm doc. q materia pma scibilis est
p pporōem inqstū sic se hz ad formas subales. sicut ma
teries scibiles ad formas accūtales. z ideo ad manifestā
dū materiā pma opz vti exēplo sensibilū subaz. Sicut
qz Aresto. vltus est exemplo eris infigurati z hois nō mu
fici ad cognitōem materie. ita nūc ad eius manifestatiōem
vrit exēplo femie virū appetētis. z turpis appetēt bonū.
qz hoc accidit eis inqstū hnt aliqd de rōne materie. Sciē
endū est etiā fm doc. qz Aresto. hic loquitur ptra Platōē
q talibz metaphozis locutiōibz vtebat assilans materiā
matri z feie. z formā masculo. ideo etiāz Ar. vrit ptra eū
metaphozis ab eo assumptis.

Corrūpit aut z fit. est qdē vt sic. est aut vt nō
Scdm qdēz em qd est in q fm se corrūpit. qd
em corrūpit in h est puatio. Inqstū aut fm po
tentiā nō p se sz corruptibile z ingentā nō ēē est
ēē ipam. Si em fiat subici aliqd qz pmitz ex q
fit. h aut est beē natura. qre erit ante fieri. Dico
em materiā pmi subiectū vniūqz ex q fit aliqd
cū insit. nō fm accūs. z si corrūpit in h abibit
vltimū. qre corrupta erit anqz corrupat. De
pncipio aut fm ipem vtz vniū aut plura aut qd
aut q sunt p certitudine pme phie opz est deter
minare. ergo in illud ips deponat. De phisicis
aut z corruptibilibz p pch in posterius demon
strādis dicerem. Qdē igit sunt pncipia. et
q. z qz numero determinet a nobis sic iterum
aut aliud pncipiū incipientes dicamus

Ar. Nō ostēdit qm materia corrūpat. dicens q qdā mō
corrūpit z qdā mō nō. qz fm q in ea est puatio sic cor
rūpit cessat in ea puatio. vt si dicerem. es infigurati cor
rūpi qñ desinit ēē infigurati. Sed fm se inqstū est qdā
ens in potētia est ingentā z incorruptibilis. Qd sic pro
bat Aresto. qz qd corrūpit vel generat hoc hz aliqd sub
iectū ex q generat vel in qd corrūpit. sic em dicit genera
tio z corruptio a creatōe z annihilatiōe. qz ista nihil p
ponit z illa nihil relinquit. si q materia generaret ipa esset
anteqz generaret. z si corrūperet tūc materia postqz esset
corrupta maneret. qz corruptio est in materia. sed illa sz
oia impossibilia. q illud ex q sequitur. Et circa pmiū im
possibile pt elici definitio materie. q talis est. Materia ē
subiectū vniūqz pmi ex q fit aliqd cū insit p se z nō fm
accūs. z si qd corrūpit in hoc abibit vltimū. Tūc ibi.
De pncipio Aresto. excusat se de determinatōe errorz cir
ca ipam formā. qz aliqd posset dicere. nūc determinatūz
est de materia z de erroribz puenientibz ex ignorātia ma
terie. z iterū determinatū est de puatōe z erroribz pue
nientibz ex ignorātia puatōis. q idē dicit fieri de ipa forma
Rūdet Aresto. q determinare de pncipio formali vtrū
sit vniū vel plura. z quot z que. spectat ad metaphisicū.
qz multe sunt forme naturaliter separate a materia. de qz
bus nō hz tractare phisicū. sed de naturalibz formis est
corruptibilibz posterius est dicendū. scz in secūdo huius z
in libris sequētibz. Vltimo epilogat vt pz in littera.

Ar. Materia est pducta z nō potuit produci p
aliā mutatōem qz p generatōem. qz videtur q
materia sit generata. Dm q materia nō est pducta p
mutatōem naturāle. z ita nō requirit q sit pducta aliq ista
rū mutatōem. scz generatōe vt corruptōe. sed est pducta
p creatōem q nō est mutatio naturalis. Et sicut dōm ē de
corruptōe. qz qūis materia possz nō ēē p annihilatiōem
nō tñ p corruptōem. Et qñ dicit Creatio est ad ēē. ma
teria nō hz esse. q materia nō erit creata. Dm q mate
ria nō est creata nisi sub forma. qz qñ de creatū qmior
elemēta. tūc creauit materiam omnīū generabilīū z cor
ruptibilīū q hz esse actuale fm q est sub forma.

Ar. Forma est pncipiū rei naturalis. q de ea habe
bit tractare phisicū. Dm q forma accipit
dupl. vno fm se z absolute. z sic de forma determinare

certitudine p̄tinet ad p̄mū p̄m. Alio accipit p̄strate
p̄m q̄ est forma rei naturalis. z sic de ipsa determinare spe
ctat ad physicū.

Ar. Utrū p̄uatio sit cā corruptōis z generatōis
in rebus naturalibus. **Qd̄m** q̄ p̄uatio est p̄ se cā
corruptōis sicut d̄t Ar. q̄ machinat in maleficiū forme.
id ē in corruptiōe forme sed est cā generatōis p̄ acc̄is.
Qd̄m p̄ intellectū p̄m sciendū. q̄ tripl̄ aliqd̄ corruptitur
vno mō p̄ se a suo cōtrario. Scd̄o p̄ acc̄is p̄ corruptiōez
sui subiecti. Tercio p̄ acc̄is p̄ defectū cōseruātis. Exē
plū p̄m. vt calor corruptit p̄ frigus. Exēplū scd̄i. vt albe
do parietis corruptit ad corruptiōem parietis. Exēplū ter
cij. vt lūmē corruptit in aere p̄pter absentia solis. Et oī
istis modis p̄uatio quodā mō est cā corruptōis. l̄cz d̄n̄
ter. q̄ p̄m p̄mū modū corruptōis p̄uatio est p̄ se p̄ncip̄
p̄m corruptōis aptitudinalis. i. corruptibilitatis. q̄ cor
ruptio a p̄trario sit p̄ victoriā vniū p̄trarij sup̄ reliquū
sed talis victoria sup̄ rē corrupendā sit originaliter p̄pter
p̄uatiōem q̄ est in ip̄a materia p̄pter quā materia ē remo
uibilis a forma quā p̄us habuit. expulsio em̄ forme quas
materia habuit p̄tingit ex p̄uatiōe. z p̄ rāo est p̄ncip̄
originale ip̄ius corruptōis. Dicit originale. q̄ p̄ximū
p̄ncip̄ū actualis corruptōis p̄ se est altez. contrarium.
Et hoc est qd̄ alij dicūt q̄ p̄uatio est p̄ncip̄ū corruptibi
litas. sed altez p̄mū est p̄ncip̄ū actualis corruptōis. et
hoc d̄t conueniēter. q̄ corruptibilitas fcat aptitudinē ad
corruptiōem. q̄ aduenit alicui p̄pter suā p̄uatiōem. Si
em̄ actualis corruptio inesset alicui p̄pter p̄uatiōez ibi
actu existentē. tunc vbiq̄ esset p̄uatio ibi esset actualis
corruptio quod est falsum. sed verū est q̄ vbiq̄ est
p̄uatio ibi potest esse aptitudinalis corruptio.

Ar. Om̄is corruptio ē innaturalis. q̄ nō p̄t alicui ad
uenire ex natura. sed materia ē natura. z sūt p̄
uatio. q̄ nō poterit ex p̄uatiōe p̄uata materie alicui p̄ue
nire corruptio. **Qd̄m** q̄ dupl̄ aliqd̄ ē naturale. vno
ex p̄te forme q̄ ē p̄ncip̄aliter natura. vt d̄t scd̄o hui⁹. et sic
oīs corruptio ē naturalis. q̄ corruptio est ad nō ēē. s̄ forma
dat esse. Alio aliqd̄ ē naturale ex p̄te materie q̄ etiā ē na
tura. s̄ scd̄ario. z sic corruptio p̄t dici naturalis. z s̄ dupl̄
vno. q̄ p̄uenit ex natura materie cū p̄uatiōe accepte. et
sic ista inferiora s̄ corruptibilia. q̄ h̄nt materiā p̄uatiōi
cōiunctā. Alio corruptio d̄t naturalis ex p̄te materie. q̄
s̄ p̄uenit f̄m dispōes q̄ s̄ in materia. z que disponūt ad
corruptiōem. Q̄n̄ sequitur q̄ sit qdā corruptio ex hac p̄te
oīno violēta. q̄ s̄ nō p̄uenit f̄m dispōnem materie. sicut
q̄n̄ aliq̄s gladio occidit aī ē p̄periodū. q̄ talis corruptio
nō sit f̄m dispōem materie. Et iō q̄uis ista corruptio f̄m
q̄ est in facto ēē possit dici naturalis. nō t̄n̄ f̄m q̄ est in fie
ri. q̄ modus talis corruptōis est innaturalis. Sile ē de la
pide q̄ traheret p̄ funē ab aliq̄ deorsum. q̄uis em̄ ille mo
tus sit naturalis. modus t̄n̄ motus est innaturalis

Ar. Idē nō est cā p̄uatiōis. sed p̄uatio est cā generatō
nis. vt p̄us d̄m̄ est. q̄ nō erit p̄ncip̄ū corrupti
ōis. q̄ corruptio z ḡnatio s̄ p̄ia. **Qd̄m** q̄ p̄uatio nō
est cā generatōis z corruptōis eiusdē forme. sed diuersa
rū. q̄ est cā corruptōis forme habite. i. forme q̄ nunc est in
materia z est p̄ncip̄ū generatōis forme h̄a bēde q̄ non est
in materia. Exēplū ḡra. p̄uatio p̄iuncta materie h̄uane est
p̄ncip̄ū ḡnatiois cadaueris. z est p̄ncip̄ū corruptōis ho
mis. z sic nō p̄p̄at p̄uatio ad idē. Scd̄o d̄m̄ ē q̄ duo s̄

in ip̄a p̄uatiōe. s̄z aptitudo z negatio forme. Rōne autē
aptitudinis ad aliā formā nō habitā p̄uatio est p̄ se cā ge
neratōis. q̄ tūc p̄uatio facit materiā suscipenouā formā
in signū cuius nō sit generatio ex materia corp̄oz celestū
q̄ quis in illa sit negatio aliaz formaz. nō t̄n̄ est ibi apti
tudo ad aliā formā. s̄ vt sic ē p̄ acc̄is cā corruptōis. Inq̄n̄
tū s̄z p̄ acq̄sitiōe vni⁹ forme alia corruptit. Sed rōne ne
gatōis est cā p̄ se corruptōis. z p̄ acc̄is cā ḡnatiois. q̄ ne
gatio d̄t absentiam forme. que est corruptio rei

Ar. Materia vocat cā cōtingētie. vt d̄t. vi. meta.
q̄ videt q̄ ip̄a sit p̄ncip̄ū corruptōis z nō p̄ua
tio. **Qd̄m** q̄ materia cap̄t dupl̄. vno f̄m se z absolutē
re. z sic nō est cā siue p̄ncip̄ū p̄tingētie. q̄ in corp̄ibz cele
stibz ē materia. z t̄n̄ ibi nulla est p̄tingētia siue corruptio
Alio accipit materia f̄m q̄ est p̄iuncta p̄uatiōi. z sic ma
teria est cā p̄tingētie. z talis materia inuenit in istis infes
rioribz in q̄bus aliqua cōtingēter eueniūt. q̄ cōtingētia ē
in rebus ex dispōe materie. que originat ex p̄uatiōe

Ar. Multa s̄ corruptibilia sine p̄uatiōe. q̄ p̄ua
tio nō erit sufficiens p̄ncip̄ū corruptōis. Q̄n̄
p̄ de angelis z celo q̄ p̄cesserūt de nō esse. q̄ etiā p̄nt redi
re in nō ēē. **Qd̄m** q̄ illa p̄nt annihilari sed non corrupti
q̄ d̄n̄a est inter annihilatōem z corruptiōem. p̄mo q̄tuz
ad p̄ncip̄ū. scd̄o q̄ntū ad terminū. Quantū ad p̄ncip̄ū
q̄ annihilatio fcat ordinē illius qd̄ annihilat ad aliquā
potentiā extrinsecā. z iō deus q̄ sua potētia oīa creauit p̄
sua potētia oīa creata annihilare. s̄ corruptibilitas fcat
ordinē ad aliqd̄ qd̄ est p̄iunctū illi qd̄ corruptit. z iō d̄t h̄o
corruptibilis. q̄ h̄z in se materiā p̄uatiōi p̄iunctā p̄ quas
h̄z ordinē ad nō ēē. Scd̄a d̄n̄a ē ex p̄te termini. q̄ annih
latio rēdit ad nihil. sed corruptio rēdit ad materiā. que ē
ens in potētia. z ideo corruptio vni⁹ est generatio altes
ritus. q̄ materia non p̄t stare nuda. z q̄ corrupta vna for
ma oportet in instanti aliam succedere

Ar. Utrū definitiones materie z forme sint bene
assignate. **Qd̄m** q̄ Ar. sup̄ius non intendit
ponere aliq̄s definitiones illoz p̄ncip̄ioz. sed ponit qdā
cōditiones materie z forme q̄ sūt accepte p̄nt dici descrip
tiones. ideo q̄ descriptiōes dant p̄p̄ietates. Est ḡ talis
descriptio materie. materia ē subiectū vni⁹ p̄mū ex q̄
fit aliqd̄ cū insit p̄ se z non f̄m acc̄is. z si qd̄ corruptit in h̄
abitū vltimū. S̄ forma ē qdā diuinū optimū z appe

Ar. Descriptio materie ē sup̄flua. q̄ idem (ribile.
fcat p̄ p̄m z p̄ se. etiā idē fcat p̄ se z nō f̄m acc̄i
dēs. **Qd̄m** q̄ illa p̄ticula p̄ se nō ponit ab Ar. in textu
et si ponat tūc illa p̄ticula z nō f̄m acc̄is referat ad p̄ se ex
positiōe. Ad aliud d̄m̄ q̄ p̄mū accipit dupl̄. vno aduer
bialiter. put p̄mū valz t̄n̄ sicut p̄mo. z sic determinat hoc
p̄bus sit. Alio cap̄t noialiter. z tunc determinat hoc sub
stantiuū subiectum. Est em̄ duplex materia. qdā est
materia p̄ima z quedā p̄ima. sicut elementū est mate
ria p̄ima mixta. sed nō est materia p̄ima. Et vtraz ex
positio valet ad excludendū materiā p̄imā. q̄ h̄ic nō de
finiūt. q̄ nō est subiectū p̄mo nec p̄mū. Deī ad d̄m̄ p̄ se et
nō f̄m acc̄is. ad remouēdū p̄uatiōez. q̄ quis p̄uatio cō
iungat materie. t̄n̄ ex p̄uatiōe nō sit aliqd̄ p̄ se sed p̄ acc̄is
p̄t etiā p̄uatio excludi p̄ hoc qd̄ d̄t cū insit. Vel aliter. q̄
duplex est p̄uatio. quedam que expellit. scilicet p̄uatio for
me habite. z illa excluditur p̄ hoc quod dicit (cum insit)
q̄ illa nō manet. Alia est p̄uatio que manet. s̄z p̄uatio

Liber

forme habēde. z illa excludit p hoc qd dicitur. z nō fm accēs
Et qm dicitur elementū z materia idē sunt. q habent vna
definitōem ¶ Dicitur q nō sunt idē. qz elementū excludit
a definitōe materie p illā particulā primū. eo q elementū
nō est primū subiectū forme. sed materia elemēti. Et etiā
materia excludit a definitōe elemēti p hoc qd dicitur (indivis
sibili specie in aliā spēm) qz materia non habet spēm. id est
formā. eo q est ens in pura potentia

Ar. Materia est cognoscibilis fm analogiam ad
formā. vt pz ex dictis. sed in ista definitōe mate
rie nihil ptenens ad formā ponit. q nō valet. ¶ Dicitur q
quis explicite nihil ponat in definitōe materie ptenens
ad formā. implicat tñ aliqd in hoc q addit vnicuiqz. qz
sensus est q materia est subiectū vnicuiqz. s. forme. Et
si dicat. qz erit subiectū forme separe q etiā est forma. Di
cendū qz Aresto. loqitur hic de forma fm q est pncipium
rei naturalis. eo q sermones sunt intelligēdi fm materiā
subiectam. sed forma separe non est forma rei naturalis
ideo vnicuiqz refert ad formas naturales tñ. quarū ma
teria est subiectum.

Ar. Ista definitio materie puenit pme sube que ē
primū subiectū. vt pz ex multis q eadē in pdis
camētis attribuunt. qz ibi dicitur q sit subiectū oim generū
et accidentū. Et iterū q corruptis oibz pms substantijs
impossibile est aliqd alioz remanere ¶ Dicitur q duplī dicitur
aliqd primū. vno mō simplī z p ordinē ad formā substan
tiale que est pma forma simplī. z sic materia pma dicitur hic
subiectū primū. Alio mō dicitur aliqd primū in ordine ad ali
qua p dicata substantia z accidentia. z sic pma substantia ē sub
iectū primū. qz de ea omnia p dicata tā essentialia q acci
dentalia dicuntur. z ipsa de nullo dicitur

Ar. Contra descriptōem forme q videt esse super
flua. qz in ea simul ponunt diuinum z optimū
que videntur esse idem. ¶ Dicendum q ille particule
possunt capi duplī. vno modo fm q referuntur ad idem
et sic nō ponunt in definitōe forme. Alio mō fm q referū
tur ad diuersa. z sic forma dicitur esse qddā diuinū p pparōez
ad primā cām efficientē. cuius est similitudo quedā. Et q
em deus est actus purus. q aliquo mō pncipās actus p
dici diuinū. sic est de forma. Sed forma dicitur optimū z ap
petibile p pparationē ad materiā. appetit em materia suā
pfectionē. scz formā. Non tamē oportet q forma sit simi
liciter optimū. sed est optimū in ordine ad materiā. z in
ter principia rerum naturalū.

Ar. Esse diuinū conuenit solum rebus spiritualibz
q habentibz intellectū. ergo male dicitur q forma sit
quoddā diuinū. qz forma naturalis non habet intellectū
¶ Dicendū q aliquid dicitur diuinū duplī. vno mō essentiali
liter. z sic solus deus dicitur esse diuinus. z sicut sunt tres p
sone diuine. que sunt ipsemet deus Alio mō dicitur aliquid di
uinū fm pncipatōem. qz scz pncipat deus fm aliquā simi
tudinē. z hoc cōtingit duplī. vno mō. quia pncipat deus
fm naturā. vt scz qz pncipat aliquid de diuina natura p
similitudinē. z sic forma dicitur quoddā diuinū. qz natura diui
na est purus actus. sed forma est actus pncipatus. qua
re pte dici quoddā diuinū. Alio mō dicitur aliquid diuinū. qz
pncipat diuinū p essentiali fm cognitionē z amorē. z sic so
la creatura intellectualis pte dici diuina. qz illa sola partici
pat deū fm cognitionē suā z amorē p intellectū z volun
tatem. Et tantū de primo libro philicoz.

Secundus

Quoniam que sunt. alia quidem
sunt natura. alia vero prop
ter alias causas. Natura q
dem sunt animalia queqz et
partes ipsorum et plante et
simplicia corpora. vt terra

et ignis et aer et aqua. hec enim esse et huius
modi a natura esse dicimus. Omnia autem
que predicta sunt videntur esse differentia ad
non natura existentia. Que quidem enim natura
sunt. omnia videntur habere in seipsis princi
pium motus z status. hec quidem fm locum. illa
vero fm augmentum z decrementū. qdam au
tem fm alterationē. Lectulus autem z indu
mentū. z si aliquod huiusmodi genus est fm qd
quidem sortitum est in p dicatione vnaquaqz. z in
quantū est ab arte neqz vnū habet impetū mu
tationis innatum. fm autem q conuenit ipsis
lapideis aut terreis esse aut mixtis ex his habet
tñ Tanqz existente natura principio aliquo
et causa mouendi z quiescendi in quo est primū
per se et non fm accidens

¶ Postqz Aresto. in pmo libro determinat de pncipijs
rez. naturalū. hic pñr in scdo determinat de pncipijs scie
natural. s. de causis p se z p accēs. Et rō ordīs est. qz du
plex ē habitudo pncipioz. qñqz em ordinant pncipia ad
subiectū qd intrinsece pstituit. z sic de pncipijs determina
tū est in pmo libro. Alio mō pñr pncipia ad passionē
qz causant extrinsece in gñe cām efficientis. z sic determinat
in scdo libro de pncipijs. qz q pncipia pñr pñs penes
habitudinē ad subiectū qd pstituit intrinsece qz ad passio
nes qz demonstrāt. iō pñr liber pcedit scdm. Et diuidit
iste scds liber in duas pres in pma determinat de qbz sit cō
sideratio scie natural. In scda ex qbz causis demonstrat.
ibi. Determinatis at his. Circa pñm pmo inuestigat defi
nitionē nature. scdo diuidit eā. Inuestigat q definitionē
nature p vnā diuisionē. q talis ē. Eoz. q stz qdā stz a natu
ra. alia ppter alias cās scz ab arte. Et pñr explicat de pñ
mis 2o ponit drām inter ea z alia dices pñ. qz aīalia qñqz
et pres ipsoz aīaliū z plante z simplicia corpora. sicut terra
ignis aqz aer. stz a natura. Deinde ponit drām inter
illa q stz a natura z ab arte dices. q illa q stz a natura hñt
intra se pñm motus z qetis. qñqz fm locū vt corpora celestia.
qñqz fm augmentū z decrementū. vt plāte z vegetabi
lia. qñqz fm alterationē. vt elemēta z elemētata. Sz artifi
cialia nō hñt intra se pncipia suoz motū. qz lectul⁹ z in
dumentū z qñqz fm arte facta nō hñt intra se pncipia
motus inqñtū artificialia stz. sed habent pncipius motus
in artifice ad cuius voluntatem artificialia sic formantur

Et si habeant motum ille conuenit eis fin q habet in se aliquod naturale. sicut lectulus mouetur deorsum in quantum lignum. et lignum est aliquod naturale. Ex istis ibi. Tamen existente. concluditur definitione nature. et uult q si illa diuina sit vera. tunc natura erit principium et causa mouendi et descendendi eius in quo est primum p se et non fin accidens.

Ar. Omnia naturalia et omnia creata sunt ab arte. ergo male dicit q fiant a natura. Antecedens probatur. quia sunt per voluntatem diuinam libere agentem. sed libertas nature repugnat. Quod si ars capitur dupliciter uno modo pro arte diuina. et sic omnia naturalia uno omnia creata sunt ab arte. qz sunt per liberam dei voluntatem et non sunt ex naturali origine. sicut quidam philosophi falsè dixerunt. Alio modo accipitur ars. p arte humana. et sic capitur in textu. Cuius ratio est. qz illa q sunt ab arte diuina sunt p causas naturales. et ideo etiam dicuntur naturalia. sed que sunt ab arte humana in quantum huiusmodi sunt sine causis naturalibus. et ideo sunt solius ab arte et non a natura.

Ar. Illa que sunt a casu et fortuna non sunt a natura nec ab arte. ergo diuisio erit insufficientes. Dicendum q dupliciter aliquid fit ab alio. uno modo p se. et sic est verum q casualia et fortuita non sunt ab arte nec a natura. Alio modo aliquid fit ab alio per accidens. et sic casualia et fortuita sunt a natura et ab arte fin q agentis naturalis et artificialis coniunguntur effectus fortuiti.

Queritur. Quare philosophus determinat in hoc secundo de quattuor causis. cum tamen in primo determinari sit tamen de duabus. Quod dicitur in primo libro philosophus determinat de principijs constitutionis rerum naturalium. sed in hoc secundo determinat de principijs cognitionis rerum naturalium. sed solum due cause concurrunt ad constitutionem. et omnes quattuor ad cognitionem. ergo in primo libro determinauit de duabus causis. et in secundo de quattuor. Ex isto etiam soluitur quare determinando de causis non dicit aliquid de priuatione in hoc secundo. quia priuatio non manet in re facta respectu eiusdem forme. et ideo ex priuatione nihil cognoscitur. Et Aristoteles uolens determinare de principijs scientie determinat etiam de illis que oportet cognoscere in scientia. et sunt duo. scilicet subiectum et medium demonstrationis sue principium. Et fin hoc in isto libro philosophus determinat de subiecto. scilicet de quibus est consideratio naturalis philosophie. qz de rebus naturalibus. et occasione illius definitionis naturam a qua dicuntur res naturales. qz se habent in se naturam. secundo determinat de causis ex quibus demonstratur in scientia naturali.

Dico autem non fin accidens. cum fiat utriusque ipse sibi aliquis causa sanitatis. cum sit medicus. Sed tamen non fin q sanat medicum nam habet. sed accidit eundem medicum esse et sanari. unde et diuiduntur aliquando ab inuicem. Similiter autem et aliorum nunquodque que arte sunt. Nullum enim ipsorum habet in seipso factionis principium. sed alia quidem

in alijs et ab exteriori ut domus et aliorum manu incisorum in nunquodque. alia autem in se ipsis quidem. sed non fin seipsa quecumque fin accidens causa sunt utique ipsis.

Hic Aristoteles exponit ultimam particulam. scilicet et non fin accidens. quia alicui posset apparere q ars esset natura. quia ars est principium mouendi id in quo est. sicut ars medicine in medico. est principium sanationis sui ipsius. et sanatio est motus. ergo ars medicine uidetur esse natura. Sed Aristoteles uult q excludatur per ultimam particulam. scilicet et non fin accidens. Circa quod sciendum q illud est principium mouendi alicuius per se quod semper inuenitur in eo quod mouetur tali motu cum per se presupponit de omni. Exempli gratia. principium mouendi deorsum p se et grauitas. cuius semper inuenitur in eo quod mouetur naturaliter deorsum. sed quia ars medicine non semper in eo inuenitur quod sanat. sic ars medicine non est principium sanationis p se. sed p accitum. qz accidit eundem esse medicum et sanari. sanat enim qz infirmus non quia medicus. Et sicut est de medico sanare. ita est de omnibus artificibus qz nullum tale habet in se principium sue factionis. sed quidam fiunt ab extrinseco. ut domus. et quidam ab intrinseco sed p accitum. sicut illa de quibus dictum est.

Est ergo natura quod dictum est. Naturam autem habent quecumque huiusmodi principium habent et sunt hec omnia subiecta. Subiectus enim quoddam. et in subiecto est natura semper. Secundum naturam autem sunt hec. et quecumque his in sunt fin se. ut ignis ferri sursum. Hoc enim natura quidem non est. neque habet naturam. sed a natura. et fin naturam est. quid quidem natura sit dictum est. et quid est habere naturam et quid a natura. et quid fin naturam.

Hic Aristoteles ponit diuisionem inter naturam. habens naturam et fin naturam. dicens q natura est principium mouendi sicut dictum est. habens naturam est quod habet in se hoc principium sicut totum compositum. fin naturam dicitur aliqua passio consequens per se entia naturalia. et ideo dicitur secundum quod sequendum a sequor quasi sequens naturam. Exempli gratia. in lapide forma lapidis est natura lapidis species siue substantia lapidis est habens naturam. et grauitas lapidis est fin naturam.

Ar. Materia est habens naturam et est natura. ergo erit idem habens naturam et natura. Ans. probatur. qz materia habet formam q est natura. Quod si dupliciter dicitur aliquid habere alterum. uno modo sicut materia habet formam et quod sic habet naturam non dicitur hic habens naturam. Alio modo aliquid habet alterum sicut totum habet partes. sicut homo dicitur habere corpus et animam. et quod sic habet naturam hic dicitur habens naturam. Per hoc ergo dicitur q materia non habet formam sicut totum habet formam sed sicut pars.

Quod autem est natura tentare demonstrare ridiculum.

lum est. Manifestum em̄ est q̄ huiusmodi re-
rū sunt multa. Demonstrare aut̄ manifesta p̄ im-
manifesta nō potēris iudicare est. ppter ipsum
et non ppter ipm̄ cognitū. Quod aut̄ cōtingit
hoc pati nō im̄manifestū ē. Syllogiset em̄ aliq̄s
cum natus sit cecus de coloribz. Quare necesse
est huiusmodi de nominibus habere rationem
nihil autem intelligere

¶ Hic excludit Aresto. p̄suppōem̄ et errorem aliquorū. vo-
lentū demonstrare naturā esse. et ex h̄ soluit vnā tacitā ob-
iectionē. q̄ obijci posset. q̄stio an est p̄supponit an̄ q̄stione
quid est. ergo p̄us fuisse q̄rēdū an esset natura anteq̄ fu-
isset data definitio nature. Respondet Aresto. q̄ nō oportet
investigare de natura an sit q̄a ridiculū est tentare de-
monstrare naturā esse. Cuius rō est. q̄ ridiculū est illud
demonstrare qd̄ est manifestū ad sensum. sed naturā esse ē
manifestū ad sensum. ergo nō potest demonstrari. Maior
patet. q̄ demonstratio est semp de ignotis. sed qd̄ est ma-
nifestū ad sensum hoc est maxime notū. et ideo nullus des-
monstrat q̄ nix sit alba. q̄ negans talē p̄pōem̄ indiget sen-
su. sicut d̄ p̄mo topicorū. Minor ostendit sic. q̄ ad sensum
est manifestū aliq̄ moueri et p̄cipue localiter. sed ex motu
cognoscimus naturā. ergo p̄ sensum cognoscimus naturā
Et ad d̄r Aresto. in textu. q̄ volens demonstrare naturā
esse habet se sicut cecus disputans de coloribus. q̄ in hoc
cōueniunt q̄ vterq̄ scz cecus et demonstrans naturā esse
nō scit distinguere inter hoc qd̄ est p̄ se notū et hoc quod ē
p̄ se ignotū. Quāuis ad hęc se habeat oppositio mō. quia
demonstrans naturā videtur illo quod est maxime notum
tanq̄ ignoto. q̄ qd̄ demonstratur fm̄ qd̄ h̄mōi est igno-
tū. Naturā aut̄ esse est maxime notū. q̄re non potest p̄ ali-
quod notius demonstrari. sed cecus disputans de coloribz
videtur ignorare tanq̄ noto. q̄ cecus natus disputat de co-
loribus. quasi sibi essent noti cū tū sint sibi ignoti. q̄ om̄i-
nis cognitio nostra sit ex sensu. et ideo talis cecus disputat
de vocibus et non de rebus

¶ Ar. Aresto. in primo huius demonstrat materiaz
esse sed materia est natura. ergo natura p̄ de-
monstrari esse ¶ Dm̄ q̄ in primo huius Aresto. non des-
monstrat materiam esse. sed demonstrat eā esse p̄ncipiū trā-
smutatis. Probat em̄ q̄ in om̄i trāsmutacōe requiratur ma-
teria. et hoc est. p̄bare materiam eē p̄ncipiū trāsmutacōis

¶ Ar. Si natura esse esset p̄ se manifestū. ergo nō in-
digeret aliq̄ notificationē ¶ Dm̄ q̄ natura ca-
pietur dupl̄. vno mō q̄tum ad q̄ est. et sic natura esse est
p̄ se notū. quia sensui natura notificatur p̄ motū sicut dic-
tum est. Alio mō capitur natura q̄ntū ad qd̄ est. et sic esse
nature. id est eius definitio est multū difficilis cognitōis.
quod p̄ter ex diuersis definitionibz et acceptiōibz nature
datis a diuersis. Circa qd̄ considerandū est. q̄ natu-
ra capitur multis modis. p̄mo. mō impositū est nomen
nature ad significandū generationē viuentiū. et sic natu-
ra idē est q̄ natuitas. Secundo mō excessum est nomē na-
ture ad significandū p̄ncipiū illius generacōis. Tercio
mō imponit ad secundū p̄m̄ intrinsecū cuiuscūq̄ motus
vel actiū vel passiū. sicut sunt materia et forma. Et sic

quarto accipit natura sp̄cialiter p̄ materia et forma q̄ sunt
p̄ncipia intrinseca. Quinto caput natura pro toto cōposi-
tū siue p̄ forma totius. et sic definit a Boetio cū d̄r. Na-
tura est quod cūq̄ insit rebus ab intellectu quocūq̄ mō capi
potest. Est em̄ aliq̄d intelligibile fm̄ formā specificam. et
ideo forma specifica vocat̄ tunc natura. De ordine istorū
modorū dicendū est q̄ natura fm̄ ordinē p̄fectionis d̄ p̄
mo de forma et de toto cōposito. sed fm̄ ordinē impositiōis
nis d̄ p̄mo de p̄ma acceptiōe. q̄ ad illā p̄mo nomē natu-
re est impositū. Nec tū oēs iste acceptiōes sunt p̄tinentes
ad p̄biam naturā. q̄ vltima acceptiō trāscendit istā sci-
tiā. cū etiā sp̄s rei inueniat̄ in immaterialibz

¶ Ar. Vltima definitio nature sup̄ius posita sit in om̄i-
bus eius p̄plexis bene assignata ¶ Dm̄ q̄ sic
si fuerit bene intellecta. Est ergo intellectus definitionis
natura est p̄ncipiū. scz quo ad p̄uacōnē. que etiā d̄r na-
tura. Et causa quo ad materiā et formā. Est em̄ p̄uatio
p̄ncipiū et nō causa. cū nō insuat in effectū. Vel p̄t p̄t
p̄ncipiū p̄ p̄ncipio actiū. et causa p̄ p̄ncipio passiū.
q̄ in q̄busdā. vt in animalibus natura est p̄ncipiū actiū
motus. in q̄busdā vero. sicut in pure naturalibz. vt in gra-
uibz et leuibz natura est p̄ncipiū passiū. Addit vltimū
mouendi et q̄scendi. q̄ dictiones p̄nt tripl̄ exponi. hic tū
p̄ncipaliter debet exponi passiue. ex hoc em̄ aliq̄d est na-
turale. q̄ est mobile. et nō q̄ mouens. al̄s deus maxime
esset ens naturale. cū maxime moueat. et sūt su be separe
Dicat tū signāter quiescēdū. q̄ illa q̄ mouetur naturaliter
ad locū etiā quiescūt in loco. Additur in quo est. ad diffe-
rentiā artificialiū. quorū p̄ncipiū nō est in re artificiali. s̄
est in mente artificis extra rem artificiales. sicut dispositio
in materia scammī non est ex natura scammī. sed ex intenti-
one et practico cōceptu artificis. Additur p̄ter p̄mū
p̄pter motū naturales mixtorū. q̄ iste motus nō cōuenit p̄
mixt̄. s̄ p̄uenit p̄ elementis. sicut p̄ in animalibz. q̄ quibz al̄
mouetur deorsum. in hoc nō sit ex natura animalis fm̄ q̄
al̄. sed q̄a elementi p̄dominantis. scz terre. et sic aia p̄
p̄rie non dicitur natura nisi forsā capra fm̄ inferiōre gra-
dum eius scz corporeitatis. vel mixtionale. vt infra d̄ficet̄.
Etiā d̄ p̄mū p̄pter accidētia. sicut est grauitas in terra
quibz em̄ illa sit p̄ncipiū motus terre. nō tamē est natu-
ra. q̄ nō est p̄ncipiū mouendi p̄mū et p̄ncipale. sed ip̄a
forma substantialis terre. Additur finaliter per se et non
fm̄ accidens. p̄pter artes que q̄ncq̄ inueniuntur in illo quod
mouet p̄ arte. et tū ars nō est natura. q̄ cōuenit solū ad il-
lū motū p̄ accidens. sicut dictū est circa textum

¶ Arguitur. Natura est aliquid absolute sed p̄ncipiū est aliquid res
spectiū. ergo male definitur natura p̄ p̄ncipiū ¶ Dic-
tum q̄ tam natura q̄ p̄ncipiū possunt capi dupl̄. vno
modo absolute. alio mō respectiue. Tunc est dicendū q̄
capiendo naturam absolute etiā p̄ncipiū debet capi
absolute. si vero capiatur natura respectiue similiter et p̄n-
cipiū m̄. Est tamen verū q̄ formaliter natura non significat
aliquid absolute. et ideo debet potius defini p̄ p̄n-
cipiū relatiue et sumptū q̄ per aliquid absolute. Et p̄
q̄ definitio que dabat̄ ab antiq̄s sit incōueniens. scz natu-
ra est vis insita rebus ex similibz similia procreans

¶ Ar. Ex definitione nature sequitur q̄ p̄uatio nō
sit natura. qd̄ tamē est falsum. Sequela p̄bat̄.
quia p̄uatio nō est p̄ncipiū et causa. Dm̄ q̄ illa con-

inunctio copulatio et. potest capi dupl'r. vno modo prout copulat illa duo principium et ad inuicem. et sic non debet capi in in ista definitione. sic enim procederet argumentum. Alio modo accipit illa coniunctio et. prout copulat vtriusque particulam ad definitum. vt sit sensus. Natura est principium mouendi et quiescendi. et natura est causa mouendi et quiescendi. quia natura quandoque est principium sicut patet de peruatione. quandoque vero est causa. sicut patet de materia et forma. et sic capitur in definitione nature

Ar. Ars est principium mouendi illius in quo est. per bar in tripudio vel horologio in quo ars est principium mouendi horologii et presertim per lapides. Dicendum quod motus horologii vel tripudij potest capi dupl'r. vno modo quantum ad substantiam motus. et sic est a natura. quia forma grauis. Alio modo accipit quantum ad modum motus secundum celeritatem et velocitatem eius. et tunc non est a natura. sed ab arte. quia quod impetus sit velocior vel tardior hoc fit ab arte impedire aliqua mobilia. vel etiam contingit ex commensuratione talium mobiliu ad inuicem. sicut patet in diuersis prius ad horologium necessarijs.

Ar. Motus celi est naturalis a natura. et tamen illa non est principium quiescendi. quia celum continue mouetur. Dicendum dupl'r. primo quod quies in celo non sit principium quiescendi secundum presertim. quia presertim celi continue mouentur tamen est ibi principium quiescendi secundum totum. quia totum celum quiescit quous eius quiescit pars moueat. Secundo patet dici quod duplex est motus. quidam est motus qui tendit ad quiescentiam sicut motus rectus. qui fit propter quiescentiam. et in tali motu natura est principium mouendi et descendendi. sicut patet in grauidis et leuibus. Alius est motus qui non ordinatur naturaliter ad quiescentiam. sicut est motus celi. et in tali natura non est principium descendendi. Et quando dicitur. celum quiescit a motu. scilicet post vltimum iudicium. et tamen illa quies erit naturalis. alio modo fieret perpetua violentia quod est contra Aristotelem primo celi. quia nullum violentum est perpetuum. Ad hoc dicitur quod motus celi potest ad duo compari. vno modo ad proximum finem. scilicet ad continuam generationem et corruptionem istius inferioris. quem finem cognouerunt philosophi. et sic celum non quiescit naturaliter. quia secundum illos generationes semper durabunt. Alio modo comparatur motus celi ad vltimum finem qui est completio numeri electorum. quem finem philosophi puri naturales non cognouerunt. et sic etiam celum naturaliter quiescit. Quod quo potest sic argui. Sicut se habet motus rectus ad suum terminum ad quem qui est locus sursum vel deorsum. ita se habet motus circularis ad suum finem. sed habito termino motus in motu recto fit naturaliter quies. ergo habito fine in motu circulari celi fit naturaliter quies. Et si dicatur quod naturaliter mouetur. hoc non quiescit naturaliter. Dicendum quod hoc verum est pro eodem tempore. quia quod mouetur motu recto hoc mouetur per totum spatium naturaliter et tamen in termino motus quiescit naturaliter. Sic etiam est de celo quod nunc mouetur naturaliter et tamen habito fine motus eius quiescit

Ar. Motus celi est ab aliquo extrinseco. ergo non erit naturalis. Antecedens probatur. quia est ab anima nobili que est extra celum. Dicendum quod duplex est principium mouendi. quoddam est actiuum. et tale principium non habet in se celum. sic enim motus celi est intellectualis. quia est ab intellectu practico anime nobilis. Aliud est principium passiuum. et sic motus celi est naturalis. quia ipsum

celum habet aptitudinem naturalem ad motum circulare. et hoc sufficit quod prius dictum est quod mouendi debeat habere principaliter exponi passiuum

Ar. Graua et leuia mouentur a generante. ergo non erit motus eorum naturalis. Teneo contra. quia motus naturalis est ab intrinseco. sed generans est extrinseco cum. Dicendum quod duplex est principium motus. scilicet passiuum quo aliquid est mobile naturaliter. et actiuum quo aliquid mouetur. vtrumque est igitur quod graua et leuia habent intra se principium passiuum. quia ipsa sunt naturaliter mobilia. et hoc sufficit. Et sicut ad violentum requiritur quod passiuum non conferat vim. ita eadem ad naturale sufficit quod passiuum conferat vim. id est quod passiuum habeat naturalem aptitudinem ad motum suscipiendum qui fit ab agente. Et quando queritur. verum aliquo modo graua et leuia habeant intra se principium actiuum sui motus. Dicendum quod duplex est principium actiuum. scilicet principale quod principaliter agit. et hoc est generans. vt dicitur octauo huius. et sic non habent graua et leuia intra se principium actiuum sui motus. Aliud est principium actiuum secundarium quod dicitur ab alijs subeffectum. et sic graua et leuia habent intra se principium actiuum sui motus. In signum cuius generante corrupto adhuc quous mouetur per formam substantiales que est in ipso graui in qua retinetur quedam virtus generantis

Ar. Motus vaporum sursum est naturalis. et tamen non mouentur a principio intrinseco. Prima pars probatur. quia ille motus est naturalis quem natura facit. Dicendum quod vapores accipiunt dupl'r. vno modo secundum principium materialis siue secundum materiam secundum se acceptam. et sic motus ipsorum sursum est naturalis. quia materia vaporum patet ad omnem diffusionem moueri. Alio modo capiuntur vapores ex parte forme. et tunc dicitur quod in vapore est duplex forma. vna est forma substantialis aque. et sic motus vaporum sursum est contra naturam. Alia est accidentalis inducta ab extrinseco que est raritas et leuitas. et sic motus vaporum sursum est naturalis. Sed ex parte cause efficientis scilicet celi motus eorum est obediencialis in quantum ista inferiora naturaliter obediunt influxui superiorum corporum. Sicut patet dici de fluxu et refluxu maris. quia si fluxus maris consideretur ex parte forme substantialis aque. tunc est contra naturam. Si autem consideretur ex parte forme inducte ipsi aque maris a luna et superioribus corporibus. tunc motus eius est naturalis. Et quando queritur verum motus ignis circularis in sua sphaera sit naturalis. Dicendum quod dupl'r aliquid dicitur naturale. vno modo quia conuenit sibi secundum propriam naturam que est forma substantialis et sic motus ignis sursum est igni naturalis. et non motus circularis. Alio modo dicitur aliquid naturale. quia conuenit sibi secundum naturam communem secundum quam corpora ordinantur ad inuicem. et sic motus ignis circularis potest dici naturalis. quia conuenit igni secundum quod ordinatur ad influentiam corporum celestium. Ex quo patet quod ille motus circularis est minus naturalis quam motus vaporum sursum vel motus fluxus maris. quia illis aliqua forma imponitur secundum quam fit motus. et ideo vocantur impressiones. sed igni non imponitur aliqua forma secundum quam ignis est mobilis circulariter. Et hoc est quod alij dicunt et bene quod motus ignis circularis non est simpliciter secundum naturam nec simpliciter contra naturam. sed est preter naturam. scilicet propriam

Ar. Motus animalis est a principio intrinseco. et tamen non est naturalis. Secunda pars probatur. quia est animalis qui distinctus est contra

naturale. ¶ **Q**uoniam q̄ motus aialis accipitur dupl'r. vno mō ex pre torius aialis. z sic motus eius deorsum est naturalis subeffectiue ex pre forme. z passiue ex pre materię. Alio mō capif motus aialis fm q̄ aialis. i. ex pre aie et tūc distinguendū est de motu naturali. qz motus naturalis capitur dupl'r. vno mō p̄t naturale solū distinguit cōtra violentiū. z sic etiā motus aialis est naturalis. qz nō violentus. Et sic multū dicit q̄ ista definitio sit intelligenda isto mō scz q̄ omne qd sit a p̄ncipio intrinseco dicat naturalis. z dicit vltcrius q̄ aia sit natura fm istā definitiōes et q̄ motus aialis sit naturalis. Quod sic probāt. qz per naturā dī aliquod ens naturale. sed manifestū est q̄ aia/ lia sunt entia naturalia. qz de eis determinat in p̄hia naturalis. ergo etiā aia erit natura. Sed p̄tra arguit. natū est determinata ad vñ. nō igit sic est de aia. igit zc. ¶ **O**dm q̄ natura accipitur vno mō cōter pro p̄ncipio motus in trinsco tñ. et sic aia est natura. sed sic nō accipitur aia in illa auctoritate quā ponit Aresto. scdo de aia distinguēs naturā cōtra animā. Alio mō accipit natura sp̄aliter p̄t est p̄ncipii motus ad vñ tñ determinatū. z tūc est bōm q̄ aia accipit dupl'r. vno mō fm gradū aie inq̄ntuz aia est. siue sit vegetatiua siue sensitiua siue intellectiua. et sic aia nō est natura. sed est aliqd aliud natura. cū mouet ad opposita. Alio mō accipit aia fm q̄dum imperfectuz scz mixtionalē. z tūc etiā aia est natura. qz mouet solū ad vñ. z sic etiā aialia naturali motu solū mouent deorsuz sicut dī in secūdo de generatiōe. Et si dicatur capiēdo animā fm p̄rios q̄dus aie tunc videt q̄ aie cōueniat desinitio nature. ¶ **O**dm q̄ nō. sed excludit p̄ illā p̄culā mouendi q̄ dī stat pro motu pure naturali. qz loquēdū est fm materiā subiectā. aia igit fm q̄dū aie nō ē p̄ncipii mouēdi motu pure naturali. s; motu animali. eo q̄ tūc mouet ad

¶ **N**aturā esset aliqd aut esset sub Cōposita stantia vlt accēs Si suba. aut esset materia aut forma. ¶ **N**ō materia. qz illa est ens in pura potentia. nec forma. qz forma est terminus motus ¶ **N**ec etiā accēns qz hoc nō est p̄mū p̄ncipii mouēdi ¶ **O**dm q̄ natura p̄ncipaliter est substantia. qz est materia vel forma. sed secundario p̄t dici accēs z improprie. Et hoc sic patet. quia eodē mō aliqd est natura quo mō est p̄ncipii mouēdi. sed p̄ncipale p̄ncipii mouēdi est forma z materia. accēns autē est p̄ncipii instrumentale z secundariū. ¶ **N**ō probat tribz rōnibz. p̄ma est. qz in agētibz subordnatis secundaria agētia nō agūt nisi virtute p̄imi agētis. sed accēs est secundariū agens. q̄ nō agit nisi in virtute sui subiecti. ergo sequitur q̄ suba sit p̄ncipale mouens. ¶ **S**ecūda rō. opari sequitur esse. sed forma subalis est p̄mū p̄ncipii cēndi. q̄ etiā erit p̄mū p̄ncipii operādi. ¶ **T**ercia rō. cā vlt plus influit q̄ alie cāe secundarie. sed suba se h; sicut cā vlt in agēdo. qz forma subalis est p̄ncipii p̄mū oīm opationuz. s; forma accētalis agit solū ad vñ. sicut calor solū calefacit ergo forma subalis erit p̄mū p̄ncipii operādi. Et quādo dicat. si forma subalis esset p̄mū p̄ncipii operādi. ergo ageret p̄ suā essentia. ¶ **O**dm negādo p̄sequētiā. qz forma subalis est tene p̄ncipii p̄mū operādi. sed nō p̄p̄mū. qz p̄ncipii p̄mū operādi est naturalis potētia. Et si dicat. illa accētia que sic mediāt cōcurrunt ad generatiōem z introductiōem forme subalis. ergo erunt forme subales. qz vñ quodqz generat a suo fili ¶ **O**dm q̄ iste forme accētales capiuntur dupl'r. vno modo fm p̄rias naturas. et sic non inducūt formas subales. qz nihil agit vltra

suā spēm. Alio mō capiunt fm q̄ hñt in se virtutes forme subalis. cuius sunt instrumenta. z tūc cōcurrūt ad p̄ductionē forme subalis. Cuius rō est. qz instrumentū nō sequitur formā p̄riā in agēdo. sed formā p̄ncipalis agētis. sicut securis nō facit securim sed scammum

¶ **N**atura non est p̄ncipii oppositor. sed quies et motus opponunt. ¶ **N**atura nō erit p̄ncipii mouēdi z descendī. ¶ **O**dm q̄ duplex est q̄es. scz in termino a q̄. z talis opponit motui z illi q̄eris natura nō ē p̄ncipii. Aliā est q̄es in termino ad quē. z illius q̄eris natura est p̄ncipii. talis igit q̄es nō opponit motui. sed est p̄summatiō mori. vt p̄. y. huius. Sicut natura in lapide est p̄ncipii motus lapidis deorsuz. z etiā q̄eris lapidis deorsuz

¶ **I**detur autē natura z substantia eoz que in natura sunt. quod p̄mūz inest vñ cuius non formatū p̄ seipsum. et lectū

natura lignū. statue autē es Signū autē dicit Antiphon. qm̄ si aliquis p̄iceret lectum deorsum. z accipiat potentiam putrescens vt vtiqz sit germen non vtiqz fieri lectum sed lignū tanq̄ dicat q̄ fm accidens ens dispositum fm legem z artē. substantiā autē entem illam que permanet. hoc patiens continue est. Si autē et horum vnunquodqz ad alterum aliquod idem hoc sustinuit. vt es quidem et aurum ad aquāz ossa autē et ligna ad terram. similiter autē z aliorum quodlibet illam naturam esse et substantiā ipsoz. ¶ **U**nde sane z hi quidem terraz. alij vero ignem. alij aerem dicunt. quidam autē aquā alij quoddā vero horum. Sed alij omnia hec naturam esse eozum que sunt. Quot enim aliqd ipsoz acceperit hñōi siue vñ siue multa hec et tanta dicit esse omnem substantiam. alia autē omnes passionēs istorum et habitus z dispositiones. Et horum quidem quodlibet esse perpetuū. Non em̄ esse mutationes ipsius ex seipsis. Aliā autē fieri z corrumpi infinities. ¶ **U**no quidē modo natura dicitur p̄ma vñ cuius subiecta materia habentiuz in seipsis motus z mutationis p̄ncipium.

¶ **P**ostq̄ Arestoteles posuit definitionē nature. hic cōsequenter ponit eius diuisionem. Et p̄mo ostendit q̄ natura dicitur de materia. scdo q̄ dī de forma. ibi. Aliā autē mō. Sed q̄ materia sit natura sic ostēdit. quia siue

se hñt artificialia ad materiã suã. ita se hñt naturalia ad
eoz materiã z hoc fm antiquos. sz suba z natura reruz
artificialiu est materiã. sz sic erit in rebz naturalibz. **Da**
ior ptz. qz fm antiquos forme naturales sunt accñtia de
quarta spẽ qualitatũ. ponebant em materiã esse totam
subam rei. z res solũ differre penes figuras accñtales.
Exempli grã. **D**yogenes q̄ posuit aerẽ p pñcipio oim
rez dixit aerẽ sic figuratũ esse hoim z aerẽ aliter figura
tum fore azũum zcũs. **E**t sic patz manifeste q̄ forme
naturales hñt se sicut artificiales. **D**inoz pbat **A**re/
sto. qz hoc est suba z natura rei qd̄ redit p naturã ge/
neratõem. **S**z materiã in artificialibz redit p generatio/
nem naturã. **E**t materiã e suba z natura rei. **D**inoz p/
bat p signũ **A**ntifontis. qz si aliqd̄ pñciat lectulum ad
terrã sic q̄ lectulus accipiat potentia germinandi. tunc
in germine nõ redibit lectulus. sz lignũ. **E**t lignũ est natu/
ra que est materiã. **E**t addit **A**resto. duas drãs inter
materiã q̄ est natura z forma q̄ natura fm antiq̄s. pri/
ma est. qz materiã est suba z forma est accñs. **S**cda drã
est. qz materiã est ppetua z forma est transiens z corrup/
tibilis etiã infinities. **E**t ista positiõ q̄rũ ad aliqd̄ e p̄a.
et q̄rũ ad aliqd̄ falsã. qz vez est q̄ materiã sit natura. sz
est falsum q̄ cões forme sunt actus. **E**t ḡ pbs ex hac rõ
ne pcludit id qd̄ est vez. sz q̄ natura vno d̄r materiã que
subiicit vnicũqz rei naturali haberi in se pñcipiũ motus
et mutatiõis.

Hic. **A**ns in isto argumẽto e falsum. qz forme i na/
turalibz z artificialibz nõ hñt se eodem modo
Odm duplr. **P**rimo. qz hec rõ nõ pcedit ex veris sim/
plr. sz ex veris q̄ ad tenẽtes opiniõẽ antiq̄z. z sic etiã rõ
ista nõ est pbatua apd̄ oẽs. sz solũ apud illos. **S**cdo vi/
cendũ q̄ bñ p̄r pcludit vez ex falso. ista aut rõ est p̄a quo
ad pclusionẽ suã. sz q̄ materiã est natura q̄uis ex pmissis
falsis concludatur

Alio aut modo forma z spẽs que est fm rõ/
nem **S**icut em̄ ars dicitur quod est fm artem
et artificiosum sic z natura quod fm naturam
dr̄ z quod naturale. **N**eq̄ aut illud adhuc dici/
mus habere fm artem nihil. si potentia tñ est
vt lectulus. nõdum em̄ habet spẽm lectuli neq̄
etiã artem. neq̄ in his que natura subsistunt.
potẽna em̄ caro aut os. neq̄ habet adhuc sui/
ipius naturam. p̄us q̄ accipiat spẽm fm rõem.
qua definientes dicimus quid est caro aut os
neq̄ natura est. **Q**uare alio modo natura vtĩqz
ent habentiũ in seipis motus pñcipium forma
et spẽs q̄ nõn sepata sunt. sed aliud fm ratiõem.

Quod aut est ex his natura quidẽm nõ est. sed
a natura vt hoim. **E**t magis natura hec est q̄
materiã. **A**nũquo d̄q̄ em̄ tunc dr̄ magis cum
endelechia sit z magis q̄ cu sit potentia. **A**m

plus sit homo ex homine. sed nõ lectulus ex le/
ctulo. **U**nde non dicunt figurã esse naturã sed
lignum. qm̄ her vtĩqz si germinet nõ lectulus sz
lignum. **S**ic ergo hec est ars. z forma est natu/
ra. sit em̄ ex homine homo. **A**mplius autem
natura dicta sunt sicut generatio via est in natu/
ra. **N**ecessẽ em̄ quẽd̄ modũ medicatio dicitur
non in medicina via. sed in sanitatẽ. **N**ecessẽ q̄/
dem em̄ est a medicina. non in medicinã eẽ me/
dicatiõem. **N**oc sic aut natura se habet ad na/
turam. sed quod nascitur ex quodã in quodda/
venit fm̄ q̄ nascitur. **Q**uod igitur innascit non
est ex quo. sed in qd̄ forma itaqz natura est.

Nic. pbat scdam p̄r. sz q̄ forma sit natura tribo rõnibz
bus. **P**rima stat in hoc. eodẽ mō aliqd̄ est naturale quo
mō aliqd̄ dr̄ artificiale. sz dr̄ aliqd̄ artificiale ex sua forma
ḡ etiã dr̄ naturale ex sua forma. **S**z añq̄ aliqd̄ accipiat
formã artificialem nõ est artificiale. ḡ anteq̄ aliqd̄ accipiat
formã naturã nõ erit naturale. z p̄ns forma rei natu/
ralis dr̄ eẽ natura. **E**t addit q̄ forma sit magis natu/
ra q̄ materiã. qz ab illo aliqd̄ plus denominat fm̄ qd̄ ali/
qd̄ est in actu q̄ fm̄ qd̄ est in potẽtia. sz fm̄ materiã ali/
qd̄ est in potẽtia. z fm̄ formã in actu. **E**t forma e magis na/
tura q̄ materiã. **T**ũc ibi. **A**mplius sit. **P**onit scdam
rõnem. q̄ stat in hoc. illud est natura qd̄ redit p genera/
tionem naturalem. sed forma redit per generationẽ
naturã. ergo forma est natura. **D**iaior patz. qz genera/
tio ead naturã. **D**inoz pbat. qz fm̄ rei veritatẽ p gene/
ratõem naturã redit forma naturalis. **Q**uis antiq̄ dice/
bant redire materiã sicut lignũ est ens naturale hñs for/
mam naturã. z ḡ si lignũ germinet nõ fit lect̄. sz lignũ
sit etiã ex hoie sit hõ. ḡ forma rei naturalis est natura.

Tũc ibi. **A**mpli ar. **P**onit terciã rõnem. z est ista.
natura dicta vt generatio. i. natiuitas est via in naturã. sz
natiuitas terminat z tendit ad formã. ḡ forma e natura.
Diaior ptz ex drã inter naturã z medicatiõem. qz me/
dicatio denominat a termino a quo z nõ ad quẽ. qz medi/
catio nõ dr̄ via ad medicinã. sz a medicinã in sanitatẽ. sed
sanatio denominat sicut natiuitas. qz denominat a ter/
mino ad quẽ. dr̄ em̄ sanatio via in sanitatẽ. sic etiã id qd̄
nascit denominat ab eo i qd̄ z nõ ab eo ex q̄. **E**t hec e drã
iter actiões z passiões. qz actiões denominant a pñcipijs
passiões p̄o a terminis. qz vnũqz d̄q̄ denominat ab ac/
tione. sz act̄ e pñcipiũ actiõis z terminus passiõis. **E**t
hoc p̄z exemplariter in medicatiõẽ z sanatiõẽ. qz medica/
tio denominat a pñcipio z sanatio a termino.

Sed forma z natura duplr dicitur. **E**tem
puatio quodã modo spẽs est. **S**i aut est puatiõ
et strariũ aliqd̄ circa simplicẽ generatiõem aut
non est. posterius p̄siderandum est.

Secundus

Hic p^hs ostendit q^d natura q^d e forma dupl^r d^r. s. de forma cōpleta z forma incōpleta. Et hoc p^rz in genera-
tione fm qd. sicut cū aliqd sit albu. q^d albedo est forma
cōpleta. s. puatio albedinis est quodāmo spēs inq^rum
iungit nigredini q^d est forma impfecta. S^z v^rz in ge-
neratōe simplici q^d est suba^r sit aliqd qd sit puatio z cō-
trariū sū. ita q^d forme subales sunt d^rie vel nō p^rsiderandū
est p^r tractatū in qⁿto huius z in libro de generatōe.

Ar. V^rz natura bñ diuidatur in materiam for-
mam z puatōnem. D^m q^d sic. z est diuisio
analogi in sua analogata. q^d fm veritatē natura d^r pus
de forma q^d est magis natura q^d materia. Deinde d^r de
materia. z vltimo de puatōe. P^rz. q^d forma est p^rncipiū
et terminus generatōis. z fm illa d^r aliqd actu natu-
rale. S^z fm materiā nō d^r aliqd naturale. nisi fm poten-
tiam. z iō nō d^r materia natura nisi inq^rū est subiectum
h^us aptitudinē ad motū. De puatōe at d^r oino p^r accis
inq^rū puatio vni⁹ forme est in materia sub forma p^ria
tali forme. Et si dicat^r Aresto. ponit aliū ordinē. quia
p^rponit materiā forme. D^m q^d Aresto loq^rur fm opi-
nionē antiq^r de materia. q^d si esset vera plus eēt materia
natura q^d forma. z q^d p^rponit materiā. imo fm opinionez
antiq^r forma nō esset natura sed sola materia.

Ar. Materia est pura potētia. q^d nō erit p^rncipiū
mouendi. D^m q^d duplex est p^rncipiū mo-
uendi. factiūū motus siue effectiūū. z hoc sp^r est in actu.
q^d vniq^d ag^r fm q^d est in actu. Aliud est p^rncipiū
mouendi passiūū sicut subiectū. z sic ens in potentia pōt
dici p^rncipiū mouēdi. Vñ dictū est supra q^d illa gerūdia
mouendi z q^dscendi debent exponi p^rncipaliter passiue.

Ar. Forma est terminus generatōis. s. natura est
p^rncipiū. q^d forma nō erit natura. D^m q^d
forma naturalis accipit dupl^r. vno⁹ fm q^d est in genera-
te. z sic est p^rncipiū generatōis. q^d generans suā formā est
p^rncipiū geniti. Alio mō accipit forma fm q^d est in gene-
rato. z sic est terminus generatōis. Est tñ p^rsiderandū
q^d terminus etiā p^r dici p^rncipiū. q^d quis forma non sit
p^rncipiū effectiūū geniti. est tñ p^rncipiū generatōis passi-
ue vel geniti formale. Secōdo d^m q^d forma subalis est
p^rncipiū motus p^rsequētis talē formā subalem. z ideo
forma etiā d^r p^rncipiū effectiūū. s. mor⁹ q^d seq^r rē genitā.

Ar. Puatio non est ens p^r se. vt pat^r ex dictis in
p^rmo. q^d nō erit p^rncipiū siue natura. D^m q^d
q^d sicut puatio est ens. ita etiā est natura. est em⁹ ens fm
analogiā entis. ita etiā est analogice natura. q^d est p^rnci-
piū transmutatōis naturalis eo q^d sine ipa non fiet
transmutatio sicut dictum fuit p^rmo huius

Ar. Materia est plus suba q^d forma. q^d videtur
q^d materia sit plus natura. Añs pbat^r q^d hoc
est plus suba qd plus substat. s. materia plus substat. q^d
zē. D^m q^d suba cap^r dupl^r. vno⁹ put^r d^r a substatōe
et sic materia est plus suba q^d forma. z sic loq^r p^r p^ris
mo p^ricoz. Alio⁹ suba d^r ab essendo vel a substantian-
do. i. dando esse formāl^r z sic forma est magis p^rncipiū
siue natura. q^d forma dat eē. materia recipit eē. Et q^d suba
p^rncipat^r est denomināda ab essendo z nō a substatōe

Ar. Definitōes dare p^r formā sunt dyalectice. vt
p^rz p^r p^rim in p^rhemio de aia. q^d nō erit natu-

Liber

rales seu p^risice. z p^r p^ris forma nō erit mag⁹ natura q^d
materia. D^m q^d definitōes dupl^r dicunt^r dyalectice.
vno⁹. q^d dant^r p^r intentōes logicas sicut definitio q^d dat
p^r gen⁹ z d^ram. z sic v^rz est q^d tales definitōes nō sunt
naturales. s. sunt dyalectice. i. logice. Alio⁹ dicunt^r dyal-
ectice. q^d dant^r p^r formas reales absq^d materia. z tales de
finitōes quis sunt vane quo ad demonstratōnem sicut
sicut loq^rur Aresto. in p^rhemio de aia. sunt tñ in se bone
definitōes etiā naturales. Nec Aresto. in p^rhemio de
aia loq^rur de definitōib⁹ substantiāz sed accidentium.
vult em⁹ q^d definitōes passionū dare absq^d materia sint
casu z vane.

Ar. Ens d^r naturale. q^d est transmutabile vel mo-
bile. sed transmutabile esse est potius a mate-
ria. q^d materia erit magis natura. D^m q^d q^d aliq^d
qd ens esse transmutabile duo dicunt^r. s. esse z trāsmuta-
bilitas. q^d tñ q^d ad hoc qd d^r esse. sic esse transmutabile est
plus a forma. q^d forme puenit plus dare esse q^d materie
s. q^d tñ ad trāsmutabilitatē sic esse trāsmutabile est plus
a materia. Vel p^r dici q^d q^d trāsmutabilitas mag⁹ de-
pēdat ex materia subiectiue tñ mag⁹ depēdet ex forma
terminatiue. q^d forma terminat trāsmutatōem naturalē.

Quoniam aut^r determinatū ē quot mo-
dis natura dicat^r. post hoc speculā dūē
quō differt mathematica a p^risico. Et
nim plana et summa habet p^risico corpora et lō-
gitudines et pūcta. de quib⁹ intendit mathe-
maticus. Amplius aut^r astrologia aut^r altera
ē aut p^r p^risice. Si em⁹ p^risice ē qd sit sol aut lu-
na scire. accitū at q^d sunt p^rle i nullū ē cōtēnēs
Et aliter qm vident^r de natura dicētes et de fi-
gura solis et lune. et vtrum spherica sit terra et
mūdus aut non

Post q^d Aresto. definit^r z diuisit^r naturā. hic p^ris intē-
dit ostendere de quib⁹ p^rsiderat scia naturalis. Et diuidit^r
in duas ptes. in p^rma ostēdit quō differat naturalis a ma-
thematico. In scda ostendit ad q^d se extendat p^rsideratō
scie naturalis. ibi. Qm at natura. Circa p^rimū p^rmo p^rpo-
nit intentū suū p^r modū questionis q^rent^r an mathema-
ticus differat a p^risico. Et ponit duas rōnes p^rncipal-
les q^d nō differāt. quāz p^rma est. q^d q^d scie p^rsiderāt ea-
dem subiecta ille sunt eadē vel vna est p^r alterius. q^d scie
distingunt^r penes obiecta. s. mathematica p^rsiderat ea-
dem subiecta cū p^risica. s. superficies corpa z longitudines
et puncta q^d etiā pueniūt corpi⁹ p^risicis. q^d zē. Se-
cunda rō cōg^rit^r ibi. Ampli⁹ at astrologia. Et stat in h.
Astrologia est p^r mathematice. z etiā est p^r p^risice. q^d
ad minus q^d tñ ad aliqd cōincidit. z p^r p^ris nō erit sum-
pl^r scie distincte. Q^d at astrologia sit p^r p^risice. pbat^r.
q^d ad quācūq^d sciam p^rinet p^rsiderare subam z naturam
re^r. ad illā etiā p^rinet p^rsiderare passiones illaz. re^r. sed
ad p^risicū p^rinet p^rsiderare substantiā solis z lune. q^d
sunt corpa naturalia. q^d etiā spectat ad eadē p^rsiderare

de accidentibus solis et lune. Addit etiam textus quod physici inveniuntur determinare de figura solis et lune. et utrum terra sit spherica et mundus aut non. et circa illa etiam insudat astrologorum intentio. *¶* Vide quod astrologia sit pars physice.

De his quidem igitur negotiatur et mathematicus. sed non in quantum physici corporis terminus est unumquodque. Neque accidentia speculat in quantum talibus accidentibus accidunt. unde et abstractum. Abstracta enim in intellectu a motu sunt. et nihil differunt neque fit mendacium abstrahendum. Latent autem hoc facientes et videas dicentes. Physica enim abstrahunt. cum minus sint abstracta mathematicis.

¶ Nec Breto. soluit istam questionem motam. Et vult quod quod mathematicus et physicus determinent de eisdem. non tamen eodem modo. quod de istis predictis. scilicet de punctis de superficiebus et de corpore et huiusmodi determinat physicus in quantum sunt termini questionum in rebus naturalibus. et in quantum sunt in materia sensibili. Sed mathematicus considerat has passiones finem quod eis insunt alie passiones. et sic determinat de eis per modum subiectorum. quod considerat magnitudines finem quod possunt figurari. et ideo considerat eas ut abstractas a motu et materia sensibili. Et illa abstractionem possumus facere absque inconuenienti. quod ista finem intellectum sunt abstracta a motu. sed abstrahendum non est mendacium. *¶* Circa quod sciendum. quod duplex est materia. quod dicitur est materia sensibilis. id est materia finem quod huiusmodi ordinem ad qualitates sensibiles. Alia est materia imaginabilis. id est materia finem quod huiusmodi ordinem ad questionem. quibus igitur eadem sit materia finem rem que huiusmodi in se questiones et qualitates sensibiles. quod a parte rei in materia sunt simul questiones et qualitates. est tamen alia finem rationem. quia materia accepta in ordinem ad questionem naturaliter est per se ipsa finem quod huiusmodi ordinem ad qualitates. et sic materia imaginabilis precedit naturaliter materiam sensibilem. *¶* Et sic arguitur per eodem regulam. quoniam aliqua duo sic se habent quod unum naturaliter est plus altero. etiam si semper in essendo coniungantur. tunc plus potest intelligi absque posteriori in prima operatione intellectus. quod materia imaginabilis. id est questiones accepta cum substantia potest est materia sensibilis. id est qualitates sensibilis. ergo potest a mathematico intelligi absque hoc quod intelligatur cum materia sensibili. Simile est de homine et risibili. quod homo et risibile semper coniunguntur finem rem. tamen quod homo est potest risibili finem naturam potest homo intelligi sine risibili. Tunc ibi latent autem. Philosophus ex predictis excludit errorem Platonis qui posuit ideas separatas a materiis in rebus physicalibus. et non mathematicis. posuit enim hominem separatim a particularibus hominibus. et non in mathematicis. quod in figuris et ideis non posuit aliquam ideam ut per se secundo de anima. Dicit ergo Breto. quod ex quod mathematica sunt plus separata physicalibus. ergo Plato plus posuit ideas separatas in mathematicis quam in physicalibus. Et iterum physicalia non sunt separata nec finem rationem. et tamen Plato dixit in physicalibus esse ideas separatas. quod naturalis scia est de vltimis et non singularibus. quare Plato posuit hominem esse separatim et equum et lapidem.

Siet autem utique hoc manifestum. si quis utrumque dicere tentauerit terminos ipsorum et accidentium. impar quidem enim et par et rectum et curuum. Adhuc autem linea et figura sine motu. La ro autem et os et homo non adhuc. sed hec licet naturalis limitas. sed non sicut curuum dicitur. Demonstrant autem et que magis physica quam mathematica. ut perspectiva et armonica et astrologia. Contrario enim quodam modo se habent cum geometria. Geometria enim de physica intendit lineam. sed non in quantum est physica. Sed perspectiva quidem mathematica lineam. non autem in quantum est mathematica. sed in quantum est physica.

¶ Nec praeter manifestat predictam solutionem. scilicet quod mathematica sunt separata a materia et physica non dupliciter. Primo per diuersam definitionem quod assignat mathematicus et naturalis. quod mathematica definiuntur absque materia sensibili. qualia sunt par et impar. curuum et rectum. scilicet physica qualia sunt caro et os et homo. non definiuntur absque certa materia sensibili. Unum per istam scie differunt sicut symmum et curuum. quod curuum non determinat sibi certam materiam sensibilem. sed symmum definit per nasum quod est subiectum sensibile. Tunc ibi. Demonstrat autem. Probat idem secundo per scias medias inter mathematicam et physicam quod sunt perspectiva armonica. id est musica. et astrologia. dicens quod ista scie magis sunt physice quam mathematice. imo habent se per ratio modo cum scientiis quod sunt pure mathematice. sicut est geometria vel arithmetica. quod geometria considerat lineam incontractam. sed perspectiva applicat eam ad visuale. Et huiusmodi scie medie dicitur a physico esse plus physice quam mathematice. quare distinguuntur a mathematicis. et per prius physice magis ab ipsis distinguuntur. Et potest ratio sic formari. scie medie distinguuntur a mathematicis quod habent aliquid mathematice quantum ad subiectum incontractum. ergo physica plus distinguuntur a mathematicis quod non habent premissum cum mathematica quantum ad subiectum. Ex quo sequitur positum. scilicet quod mathematice scie differunt a physicis per abstractionem.

Queritur. Ut ex diuersis modis definiendi quod assignat mathematicus et naturalis posset sumi conuenienter diuersa mathematice et scie physice. *¶* Odm quod sic. et hoc per ex duobus. Primo quod definitio est medium demonstrandi. ut patet secundo posteriorum. Ergo diuersis modis definiendi sumitur diuersus modus demonstrandi. sed diuersi modi demonstrandi generant diuersas scientias. cum demonstratio generat scientiam. sicut per primo posteriorum. Item secundo. quod diuersitas scientiarum sumitur penes principia. ut dicit primo posteriorum. sed ex diuersis modis definiendi sumitur diuersa principia. quod principia demonstrandi constituitur ex definitione et subiecto. vel ex definitione et passione.

Notandum. Quod triplex est modus definiendi. unum est per materiam sensibilem. id est per materiam acceptam finem ordinem ad qualitates sensibiles. et sic definitur

Liber

Secundus

antur physiciā. qz talia includūt materiā hñtez ordinē ad qñtates sensibiles. Cui⁹ rō est. qz naturalia definiunt sub habitudine ad motū sed aliqd̄ ideo mouet qz hz in se materia sensibile. Sūt em̄ qñtates sensibiles. pñcipia qbz aliqd̄ actualiter corripit alterat vel augmentat. Exēpli grā hō est res. physiciā z definit p corpus humanū qd̄ est corpus nō solū hñs in se figurā siue qñtitatē sed etiam nēesse est tale corpus habere pñceptionē que oritur ex vn̄o pñcipiū qualitatiū. Alius modus definiendi est q materia imaginabili. id est cū materia accepta p ordinē ad qñtate que pñcipie cognoscit p imaginariem. z p talē materiā definit mathematica. Cuius rō est. qz forme mathematicales nō sūt oīno separe a materia. qz optz qz definiātur p materiā. qz vnūqzqz hz defini sicut hz esse sed qz nō includūt materiā s̄m qz hz in se qualitates sensibiles sed s̄m qz hñt ordinē ad quantitatē. qz sic debet de finiri. Exēpli grā figura triangularis est aliqd̄ mathematicale z hz aliqūā materiā. qz subam. sed non respicit illā s̄m qz in ea sunt qualitates sensibiles. z ideo si posset insueniri qñtates absqz qualitatibz illa esset subiectū forma rā mathematicaliū. Et qñ dī. materia sensibilis nō se parat a materia imaginabili. qz si mathematica definiātur p materiā imaginabile. etiā definiēt p materiā sensibilem. Qd̄m qz qñs sunt idē s̄m rem siue subiecto. qz in oīni materia reperitūr qñtates z qualitates. differt tñ s̄m naturalē ordinē intelligendi. z sic differunt s̄m rōnem. qz naturaliter pñs intelligitur materia s̄m qz imaginabilis est qz s̄m qz sensibilis. Cuius rō est. qz naturaliter materia pñs hz ordinē ad quantitatem qz ad qñtatem. z ita pñs pñtelligit materia vt imaginabilis est s̄m ordinē ad quantitatem qz vt sensibilis. i. s̄m ordinē ad qualitatem. Unde illa materia s̄m qz imaginabilis est p s̄m seipsa s̄m qz sensibilis. sicut hō est pñ seipso s̄m qz est animal qz s̄m qz est homo. Tercius modus definiendi est oīno sine materia. z iste est pñcipius metaphysico. qz metaphysicus determinat de reo separatis a materia scz de substantiis separatis. z de transcendētibz. qz transcendētia et si reperitūr in materia. nō tamē determinat metaphysicus de eis inqñtam sunt in materia. sed s̄m qz reperitūr extra materiā. z sic manifestus est q materia nō sit de rōne ipsoz. Ex oīmbz istis pñtelligi hoc qz cōiter dicitur qz physiciā definit p materiā tam s̄m rem qz s̄m rōne qz definit p materiā sensibilem. Sed mathematica de finit p materiā z s̄m rem z non s̄m rōnem. qz illa materia que ponit in definitōibz mathematicaliū est s̄m rem physiciā. cū oīnis materia sit physiciā s̄m rem. i. s̄m qz existit a parte rei. sed nō s̄m rōnem. qz illa materia nō ponit in definitōibz mathematicaliū s̄m qz physiciā s̄m qz mathematicalis. metaphysiciā autē abstrahit a materia tam s̄m rem qz s̄m rationem

Ar. Scientie secantur quædammodū 2 res de quibus
sunt.tercio de aia.sed physica 2 metaphysica cō
siderāt de eisdē rebz.g nō distinguuntur. **Q**uā q res
accipiūtur duplr.vno mō materialiter. 2 sic nō est incōue
niens plures scias p̄siderare easdē res. Alio mō fm forz
males rōnes p̄siderādī. scz fm q referūtur ad p̄ncipia et
ad passiōes. sicut in p̄mo huius dēi est. 2 sic est incon
ueniēs diuerfas scias p̄siderare easdē res. **P**er hoc ḡ di
cendū est ad argumētū. q̄ Quis physica 2 metaphysica
p̄siderent easdē res. referūt in eas ad diuerfas rōnes p̄si
deradi. qz physicus determinat de superficiebz lineis 2 figu
ris fm q̄ sunt termini corpōz naturalū. 2 p̄ p̄ns. put ha

hēt h̄tractōem ad materiā sensibilem. Sed mathema-
ticus cōsiderat de illis quātitatibz fm q̄ eis p̄nt inesse alie
passiones. Un̄ mathematicus determinat de linea fm
q̄ figurabilis est. sicut p3 p̄ totū librum. Euclidis. Et q̄
isto sumi p̄t q̄ vna cōditiōe demonstrat differenter phy-
sicus ⁊ mathematicus. q̄ p̄ diuersa media. Exempli gr̄a
istam cōditiōem terra est spherice figure demonstrat phy-
sicus ex moru. q̄ enī pres terre cōquire tendūt ad centrū
p̄ motū. ideo necē ē terrā ē spherice fig^{re} fm̄ phisicos. sed
mathematicus siue astrologus ē cā sic demonstrat. necē est
hoc esse circularis figure qd̄ facit eclipsim circularē. s̄ ter-
ra est h̄mōi. ergo spherice figure. Minor p3. q̄ eclipsat
lunā spherice p̄ interpōnem eius inter solē ⁊ lunā

Ar. Intellectus intelliges res aliter quod est. est falsus sed intellectus intelliges mathematicalia esse sine materia sensibili intelligi rem aliter esse quod est. est falsus. **Q**uoniam quod intellectus intelligere res aliter quod est per dupliciter intelligi. vno modo in prima operatione intellectus. et tunc sine omni inconuenienti res potest intelligi aliter quod est. quia in prima operatione potest vnum intelligi alio non intellectus. quibus illa a prece rei sunt iuncta. et hoc est verum si vnum non sit de definitio alterius. sicut per de homine et risibili. quod non est a prece rei absque risibili. et tamen potest intelligi homo non intelligendo risibile. **A**lio potest intelligi in secunda operatione intellectus. scilicet remouendo vnum ab alio per negationem. et hoc non contingit absque fallitate. sicut si intelligat quod homo non sit risibilis. Et si simile est in sensitiua operatione. quia sensus visus potest videre colore corpus odoriferum. scilicet potest absque eius odore. et tamen non subsistit color potest absque odore. **S**ic etiam adpositum potest mathematicalia intelligi cum materia imaginabili in prima operatione intellectus. non cointelligendo materiam sensibilem. quibus hoc in secunda operatione intellectus fieri non potest. cum semper sint coniuncte. **P**otest secundo dici quod esse accipit quicquid per essentiam. et sic non potest intelligi res aliter quod est. quia sic esse dicit definitio sine qua res intelligi non potest. **A**lio modo esse dicit subsistentiam actualem. et sic res potest aliter intelligi quod subsistere

Ar. Mathematicis p̄supponit materiā. 2 p̄ materiā definit. ergo nō abstrahit a materia. Probat. q̄ impossibile est definitōem abstrahi a definitōe in q̄cūq̄ operatōe et intellectu. Oīm q̄ definitiōes mathematicales abstrahūt a materia sensibili. i. nō dant p̄ materiā fm q̄ h̄z ordinē ad q̄litate sensibiles. s̄z dant p̄ materiā imaginabile. i. p̄ materiā acceptā i ordinē ad q̄litate. q̄ naturaliter p̄uenit materiā sensibile. sicut dicitur est p̄us

Est qñ dicitur abstrahere puenit metaphysico. & nō conuenit mathematico. Dicendū q metaphysico puenit abstractio ab omni materia. q per nullā materiā definit. sicut dictū est in corpore questionis. sed mathematico conuenit abstractio a materia sensibili

¶ Omnis scia abstrahit a materia. ¶ abstrahere a materia. nō erit pōiū mathematice. Aliis patz qz singulariū non est scia. ¶ oportz oēm sciam abstrahere naturā vlem a singularibz. Odm qz est duplex abstrahz. cio. qdam est vltis a particulari. z illa puenit cuiuslibet scie. Alia est abstractio forme a materia. z talis abstractio cōuenit simplr metaphisico. qz nullā materiā considerat. z fm quid puenit mathematico. qz non considerat materiam sensibilem.

Ar. Materia sensibilis est subiectū mathematicū
lū que sunt accidentia talis materie, sed acci-

dens h3 definiti p suū subiectū. ergo mathematicalia de/ tent definiti p talē materiā. **Q**dm q materia sensib/ lis est subiectū formariū mathematicaliū p accidēs. qz qz uis omia mathematicalia sunt in materia sensibili. nō tñ illa materia est subiectū formaz mathematicaliū fm q sensibilib. sed fm q eadez materia est imaginabilis. i. hñs ordinē ad quātitatē. sicut p3 de numero. qz numerus est multitu dō ex vnitate aggregata. vnitas autē d3 pzinuū indiuisū. sed pzinuitas spectat ad p dicamētū qstitaris

Ar. Mathematicus etiā definit p motuz. q ma le d3 q abstrahit a motu. **A**necedens pbatu qz circulus est aliqd mathematicus. z definit p motū. vt patz ex definitiōe circuli. qz circulus est linea plana. cui mediu est centru a quo linee ducte ad circūferentiā sunt equales. **Q**dm q est duplex motus. qdā est physice. et ab illo abstrahūt mathematicalia. qz talis motus con cernit materiā sensibilem. Alius est motus imaginari. et talis motus reperitur in mathematicis. Sic enī dici mus q ex fluxu pūcti in longū causatur linea. qd physice est oīno falsum. qz pūctus nō potest moueri. sicut p3 sexto huius. capitur igitur ibi motus p motu imaginario. Si/ militer est hic dicendū q motus in ista definitiōe capit p motu imaginario z nō physico.

Queritur Utrū scientie medie sint magis physice q mathematice. **U**ro solutiōe questionis p/ siderandū est q tres sunt scie medie scz musica perspectiua z astronomia. z dicūtur medie. qz mediu est qd aliqd participat de vtroqz extremoz. sed iste scie participant aliquid de mathematica z aliqd de physica. qz dicūtur medie inter physica z mathematica. **S**inoz sic ostendit. qz accipiūt aliqd mathematicū. z il lud applicat ad aliqd physicū. **E**xempli grā. musica des terminat de numero qui est aliquid mathematicū appli cato ad sonuz qui est obiectū naturalis potentie. z sic est aliqd physicū. **E**tiā p/ spectiua determinat de linea que ē aliqd mathematicū. z applicat illā ad visum qui est potē tia naturalis. **S**icut astronomia accipit magnitudinē q est aliqd mathematicū. z applicat eam ad motū astroz si/ ne ad astrā. z sic pponūtur iste scie qstium ad subiecta ex aliquo mathematico z aliq physico. z ideo dicūtur me/ die. **Q**uod hoc qd qstione t/ cedū est. qz iste scie medie dicūtur a p/ o simpliciter magis physice q mathematice. **Q**uia qd sciendū est q in scia sunt duo p/ sideranda. scilz ipsa res p/ siderata qz se materialit ad habitū sciētificuz et pncipia siue media demonstradi que hñt se formali. qz penes illa sumit formalis rō p/ siderandi. **Q**uātuz igit ad rem p/ sideratā iste scie sunt simplr physice. qz in istis acci pitur aliqd mathematicū z applicat rei physice sicut dem est. **E**t isto mō. pcedit rō doctoris in cōmento. qua pro/ bat dictū **A**resto. qd d3 q sunt magis naturales q mathe maticae. qz vniqz d3 denotat z spēm h3 a termino. s3 harū sciaz p/ sideratio terminat ad materiā naturālē. licet per pncipia mathematica pcedat. qz scie medie magis s3 na turales q mathematice. **A**lio p/ siderant in ipa scia pnci pia. z tūc dicendū est qz in scientiis medijs pnt p/ siderari duplicia pncipia. aliq que p/ prie z adquare se hñt ad illā sciam. z illa in sciētis medijs debent p/ portionari rei cōsi derate. sed res p/ siderata est magis physica. qz talia pnci pia p/ pria magis erūt physica. **A**restū ista pncipia essent simplr mathematicalia. tūc essent eadē pncipia scie subal ternantis z subalternate. z p/ pns essent vna scia simplr

qz est falsum. **A**lia sunt pncipia in scientiis medijs. in q finaliter resoluunt. z illa s3 plus mathematicalia q phy sicalia. qz iste scie sunt subalternate mathematicis. **N**ā astrologia z p/ spectiua subalternatur geometrie. q est sci entia mathematica. **S**z qz scia h3 specificā distinctiōez et entitatē ex p/ prijs pncipijs. h3 scie medie etiā qstium ad pncipia propria dicende sunt simpliciter plus physice q mathematice

Ar. Demonstratio in speculatiuis d3 fieri a prin cipijs sicut in practicijs a fine. sed scie medie s3 speculatiue. qz tūc ultra. s3 pncipia ipaz sunt mathe maticae. vt in qd doc. scētis. qz d3 q pncipia mathematica pcedat. qz hñmōi scie erūt plus mathematice. **Q**dm q in scientiis medijs sunt duplicia pncipia. scz intrinseca q sunt ptracta. z illa sunt plus physica q mathematica. **E**t extrinseca q sunt incōtracta z in sua puritate accepta et illa in sciētis medijs sunt plus mathematica. s3 illa ve sic nō pstruūt scias medias. licz eas fm qd denominent. **S**icut in fili scie practice denotant simplr a fine intrinseco. sed fm qd ab extrinseco.

Ar. Scie medie enūerant inter mathematicas. s3 cur p3 in qdruualibz scientiis. **G**erunt mathe/ maticae. **Q**dm q scie medie pnt duplr capi. vno quo ad pncipia p/ pria q sunt eis adequata. z tūc s3 plus physice. z a talibz pncipijs scia specificat. **A**lio accipiūtur scie medie fm illa pncipia in q finaliter resoluunt. z tūc s3 mathematicae. qz subalternant mathematicis. s3 pncipia scie subalternate resoluunt in pncipia scie subalternatis. **E**t qstū ad hoc enūerant inter scias mathematicas. **E**t qz arguit scia subalternata spectat ad gen^o subal ternatis. **Q**dm q hoc est verū quo ad cōia pncipia. sed nō quo ad p/ pria pncipia a qbz sumit spēalem rōnem p/ siderandi. **E**t sic iste tres scie dicūtur mathematicae. qz sub alternatur mathematicis. vel qz indigēt nēcario mathe/ maticae. **E**t qz qritur. quare sunt aliquae scie medie inter mathematica z physica. z nō inter mathematicam z metaphysicā. cū tñ etiā habeat ordinē ad inuicē. sicut ma thematicae z physica. **Q**dm q hoc est ideo. qz scia me/ taphysicis z mathematicis hñt se ad materiā p cons tractionem. qz metaphysicalia s3 oīno absqz materia fm q hñmōi. z mathematicalia sunt cū materia. sed inter cons tractionem nullū est mediu. qz nō p/ aliqua scia inter eas mediare. s3 mathematicalia z physica sunt p/ iuncta ma terie qzuis diuersimode. z sic mathematicalia q sunt p/ iuncta materie imaginabili pnt p/ trahi ad hoc qz p/ iungatur materie sensibili.

Quoniam autem natura dupliciter dicitur spe cies z materia. sicut de symo qd sic intendimus sic cōsiderandum est. Quare neqz sine materia huiusmodi neqz fm materiam

Postqz **A**resto. ostēdit dīstīctiōz inter naturālē z ma thematicā. hic pnter ostendit ad qd se extendat p/ sidera tio naturalis. **E**t pmo ex pmissis cōcludit. ppositū dicēs q natura d3 duplr. scz de materia z forma. z qd dīstīctiō cō p/ sideradi est in scia naturali. sicut de symo in q nō solum formā. licet unitatē. sed etiā nām attendimus. **E**t p h rā qz duas rōnes quibz pbat q p/ h3 naturalis h3 determi nare de materia z forma. Prima est. p/ h3 naturalis h3 des

terminare de natura. qz aliqd dicitur naturale. ex eo qd hz natura s; natura dicitur de materia et forma. qz. Secunda rō ē qz p̄sideratio naturalis phie est sicut cōsideratio symi. vt patuit ex dictis. et p̄sideratio mathematici est sicut p̄sideratio curui. sed symi. sicut forma in determinata materia qz phisicus hz simul p̄siderare materiā et formā.

Et em iam et de hoc dubitabit aliqs dupl'r qz due nature sunt de qua est phisica. aut de eo qd ex vtriusq. Sed si de eo qd ex vtriusq. et circa vtriusq. vtrū igitur eiusdem aut aliis vtriusq. cognoscere. In alijs qd em aspiciē videbit vtriusq. et materiei. Ex p̄ua em pte qndā Empedocles et Democrit' spēm et qd erat cē tetigerūt.

Nic p̄ter Aresto. mouet duas dubitatōes circa p̄dicta. Et qm dictus est qd phia naturalis habeat determinare de materia et forma. inq̄rit an etiā determinādū sit in scia naturali de toto p̄posito naturali. qd est ex vtriusq. Et qz illa q̄stio est satis nota ex p̄dictis. notūz em est qd de rebus naturalibus est determinādū in naturali phia sed ille sunt tota p̄posita. ideo subiūgit aliā q̄stionē. istam scz. qz in phia naturali s; multe p̄ticulares scie. est. qz q̄stio vtrū ad eadē spectat determinare de materia et forma sit. vel ad vnā spectat determinare de materia et ad aliā de forma. Sic em ē de mathematicis. qz mathematica scia est de numeris et magnitudinibus. et tñ non determinat in eadē scia de numeris et magnitudinibus. sed in aliā et alia. qz in geometria determinat de magnitudinibus. et in arithmetica de numeris. Tūc ibi. In antīq̄s qd ē. Aresto. soluit secūda q̄stionē. et p̄mo sūm op̄inione antiquorū. et dicit qd sūm antiquos phia naturalis erit solum de materia. qz antīq̄ nihil vel parū de forma tractauerūt. Democrit' autē et Empedocles vident formā aliquāter tetigisse cū dicebāt aliq̄ fieri ex alio p̄ p̄gregatōnem. qz tñ nō est p̄pue forma subalis. et ideo imp̄fecte formā cognouerūt.

Si autē ars imitat naturā. eiusdē autē scie est cognoscere spēm et materiā vsq; ad hoc. vt me/ dici sanitatē et colerā et flegmā. in q̄b; ē sanitas sūl'r et edificatoris est spēm dom' et materiā qm lateres et ligna s; sūl'r et in alijs. et phisici vtriusq. erit cognoscere vtriusq. naturas. Adhuc qd cui' cā sit et finis eiusdē et quecūq; sunt ppter h' Natura autē finis est et cui' cā sit Dubz em cōtinui mor' existēs est finis aliqs mor' h' vltimū ē et cū' cā sit. Qñ et poeta derisorie apposuit dicere hūc finē cui' qd em cā effect' est. vult em nō om̄e esse vltimū finē sed optimū Qm aut faciūt artes materiā. alie qd ē simpl'r. alie at operose. et vtrū tanq; ppter nos oib; q̄ sunt

ab arte. Sum' em qd dāno et nos finis omnium Dupl'r ei ē id cui' cā sit. Dcñ ē aut de his i' his qd de p̄ma phia s; Due igitur sunt p̄ncipiātes materiā cognoscētes artes. qz vtriusq. et factiua qz architectonica Vñ et vsualis architectonica qd dāno est. Dñt aut sūm qd hñōi sp̄i qd ē p̄ceptiua et architectonica. alia aut vtriusq. factiua materie Suber nator em q̄lis sit spēs aliq̄ temonis cognoscit et et instituit. Ali' aut ex q̄ ligno et q̄lib; illis erit Iubis qd ē igitur qm artē nos facim' materiā ppter op' scz i' phicis iest Ampli' eorū qz s; ad aliqd materiā est. in alia em sp̄e alia materiā

Nic Aresto. ostēdit p̄positū trib; rōnib; scz qd ad eandē scia spectat determinare de materia et forma. Prima stat in hoc. ars imitat naturā. sed eiusdē artis est p̄siderare formā et materiā. sicut p̄ in medicina. que cōsiderādo sanitatē etiā p̄siderat colerā et flegmā et humores in corpore naturali in quib; prime subsistit sanitas. Et sicut p̄ hoc de edificatore qui p̄siderat cū forma domus etiā lapides et ligna. sūl'r eadē scia naturalis debz p̄siderare materiā et formā. Tūc ibi. Adhuc qd. Ponit secūda rōnem et stat in hoc. Dis scia p̄sideras finē hz etiā p̄siderare ea q̄ sunt ad finē. sed forma est finis materie. qz scien/ tia p̄sideras formā hz etiā p̄siderare materiā. Dator p̄ qz ex fine sumit rō eorū q̄ sunt ad finē. Vñ notē pbat Aresto dupl'r. p̄mo ex p̄dictōib; finis. Secūdo p̄ similitudinē in artib;. Primū sic pbat. qz duo sunt de rōne finis. p̄mū est qd est cuius cā. secūdū est qd est quid vltimū. s; for/ ma est hñōi. qz est cuius cā et est qd vltimū. qz forma est finis materie Tūc ibi. Qm aut. Probat idē p̄ similitudinē in artib;. et potest sic sumi rō. sicut se hz vltus ad for/ mam in artib;. ita se habet forma ad materiā. sed vltus forme est finis forme. ergo forma erit finis materie Pro ist' rōis euidētia sciēdū. qd triplex iuenit ordo artū. qd em sunt artes que disponūt materiā. et tales artes sunt minus p̄ncipales Alie sunt artes introductiue forme rei artificialis. et inter illas ordinātur prime artes ad secundas sicut ad finem. Tercia est ars vsualis. que vtriusq. re facta. et illa est finis scē artis. Exempli grā. est aliq̄ ars qd disponit ligna vt naui fiat ex lignis. et est alia ars qd fit aut naue ex lignis sic dispositis. sed est tertia ars nauigandi que vtriusq. naui facta. et ista tertia ars vocat architectonica quasi p̄ncipalis ars. et dicitur ab archi qd est p̄nceps. et regni scien/ tia. quasi p̄ncipalis scien/ tia. Et istis p̄bantur maior et minor. quia vltus est finis ipsius forme. et ideo sic forma vt vltus habeat. qz etiam forma erit finis materie Etiā iō disponit materiā vt forma talis vel alia introducat. et sic hz eodē mō se vltus ad formā sicut forma ad materiam. Et ponit Aresto. in textu qd nos sumus qd dāno de finis omnium artificialiū. qz omia artificialia fiūt ppter nos Artes em inuente sunt ad hoc vt in quo natura deficit h' ars suppleat. qz artes sunt ad supplementum nature et marie humane. sic seq̄t qz s; ppter hoies. Et sciēdūz qd etiā in 2o de aia dicit Aresto. qd hō sit finis oim naturalis

quod declarat sic. qz mixta sunt ppter platas. 2 plantas ppter aialia. aialia sunt ppter hoies. qz nutriunt hoies. qd est finis oim naturalium. Tunc ibi. Amplius eoz que. Ponit tertia ro ad ide. 2 est ista. ea q sunt ad aliqd spectant ad vna sciam. sed materia 2 forma stz ad aliqd. q spectant ad vna sciam. Maior est nota. qz vnu relatiuuz semp cognoscit p reliquu. Minor ostendit. quia quelibet materia habet formam sibi proportionata. ergo habet ordinem ad formam sibi proportionata

Ar. Materia 2 forma stz in predicamento subie. q no erit relatiua. cu pdicamenta sunt inter se realiter distincta. Qd m q duplicia sunt relatiua qstuz p nunc sufficit. quedam stz relatiua fm esse. 2 illa stz soli de pdicamento relationis. vt pater 2 filius. dñs 2 seruus. Alia sunt relatiua fm dici. 2 illa ambiunt oia pdicamenta. et talem relatiuam hnt materia 2 forma. Et qñ dñ. esse materie depēdet a forma totaliter. q videt q materia 2 forma habeat relatiuam fm esse. Qd m qñs totu esse actuale materie depēdet a forma. non tñ simpli. totu eius esse depēdet a forma. hz em materia aliqd esse reale. qñs potētiā p se sed relatiua habet totu esse suu a correlatiuis. sicut pater nullu hz esse nisi a filio. Et qñ querit. qre materia dñ plus depēdet a forma qz ecōtra. Qd m q id. q materia fm q hñmōi depēdet fm esse actuale ab ipsa forma. sed forma fm q hñmōi non depēdet a materia quia sunt quedā forme immateriales

Usq ad quantu q phisicu optet cognoscere spēm 2 qd qd erat. aut queadmodu medicu oz cōsiderare neruum. et fabrum es vsqquo. Cuius em causa vnuquodqz circa bec que sunt separare qdem spēs in materia. Nō em boiem generat ex materia 2 sol. Quo ergo se habeat bec separabilis. 2 quid sit phie pme est determinare

Hic pñter ostēdit qñtū se exēdat cōsideratio scie naturalis circa formā. Et mouet tale qñtō. verū naturalis phs habeat determinare vñ de oibus formis. Et rñdet Aresto. q nō. qz pñsideratio phie naturalis solum est ad illas formas q sunt in materia. Et hoc pbat. qz sicut medicus cōsiderat sanitatē fm q est in determinata materia. scietia phisicus hz pñsiderare formā fm q est in materia de se parat. igit formis nō hz phisicus cōsiderare. sed meta phisicus. Ex q vltērius cōcludit qd sit terminus cōsiderationis phie naturalis. Et dñ q terminus eius ē aia rōnalis. hoc em ē de rōne termini q sit qd vltimū. qz oēs formas infra aiam rōnalē cōsiderat phisicus. 2 nullā forā supra aiam rōnalē. q ipa est finis 2 terminus cōsiderationis phie naturalis. Qñt aia rōnalis cōsideret a phisico. pbat sic. qz forma extis in materia ē phisice cōsideratōis. sed aia rōnalis est hñmōi. qz. Minorē pbat quia oñis forma rei generate ex materia est in materia. sed aia rōnalis est forma rei generate ex materia. ergo qz. Maior est manifesta. qz ad hoc tendit generatio vt forma sit in materia. Sed minorē. pbat Aresto. qz sol et hō generant hominem ex materia. Sed quō se habeat forme totaliter a materia separe. 2 quid sint 2 etiā quō se habeat bec forma. i. aia rōnalis fm q est separebilis 2 potens existē

re sine corpe. 2 quid sit fm suam essentia separabilem hoc determinare pñet ad pñmū philosophu.

Ar. Vtrū scia consideras formā etiā habeat cōsiderare materiā. Qd m q sic cuius rō est. qz ois scia pcedit p cām. sed forma est cā materie. q cognoscens formā sciētificē etiā cognoscit aliqliter materiā. Maior pñt ex pmo posterior. Minor ostēdit rōne 2 silicū dñe. Rōne sic. qz finis est cā cognitiōis eoz q sunt ad finē. sed forma est finis materie. q est cā cognitiōis eius. Per silicū dñe pñt in diuersis artibz. qz ars cōsideras formā nccario hz dirigere illā q dispōnit materiā. sicut pñt de illo q intro ducit formā nauis. Nō em pñt forma nauis introduci. nisi materia sit debito mō disposita. Qptet qz introducēs talē formā. pmo dispōnem illius materie cognoscat. sed nō ecōtra. qz pñt aliq ars cognoscere materiā sine forma q est introducibilis in materiā. sicut pñt de manu artifice. id est de illo q pparat materiā. Et id dñ. Aresto. pmo meta phisice q manu artifice operant sicut quedā inaiata. qz lez nō cognoscunt finē operis qd spectat ad inaiata. Habet tñ sciētia introductiua forme aliā superioz artem que vocat architectonica. qñ pñcipalis scia. quia illa dirigit artem introductiua forme

Ar. Artifex pñsiderat formā artis 2 materiā ei? cōsiderat phisic? qz pñsideras formā nō hz pñsiderare materiā. Qd m q materia rep artificialiū pñt duplici. vno mō absolute 2 fm ei? naturā. 2 sic pñt pñsiderari a phisico. qz talis materia est ens naturale. sicut lignum vel lapis. Alio mō caput materiā rei artificialis fm q hñmōi. i. fm q est materia rei artificial. 2 sic nccario cōsiderat ab artifice. Et hoc sic pñt. qz nō pñt qñcūqz forma in quacūqz materiā introduci. etiā loquēdo de forma artificiali. optet qz artifex eligat sibi determinatā materiā. 2 sic optet qz cognoscat materiā vt introducat formā

Ar. Vult sunt artes pñsiderātes materiā et nō formā. qz nō introducunt formā. qz pñt aliq ars cōsiderare materiā 2 nō formā. Qd m q illa rō bñ pbat qz nō sp ars cōsideras materiā hz pñsiderare formā. qz cōsideras formā hz cōsiderare materiā. Cuius rō est. qz in oñibus potētijs et habitibz supioz potētiā aut habitus pñt illa cōsiderare q sunt inferioris potētiē vel habitus. et nō ecōtra. Cū qz ars factiua forme sit altior. sic cognoscit id qd cognoscit pparatiua materie. sed non ecōtra.

Ar. Forma est pñt materia sed cōsideratio pñtis nō depēdet a cōsideratōe posterioris. qz pñt cognosci forma absqz materia. Qd m q artifices qui cōsiderat formas naturaliter exñtes in materia nō pñt cōsiderare formas sine materia. Cuius ratō est. qz qñs forma sit pñt via pñfectionis. non tamen via generationis. et isto mō cōsiderat ars formā habentē esse in materia. sed secus est de formis se parat a materia. Et si dicatur. pñt ista cōsiderat formā sine materia. Dicendum qz pñt ista cōsiderat formā sine materia contracta et certa. cōsiderat tamen materiā sibi proportionatā. scilicet duas pñsitiones 2 tres terminos

Queritur. Vtrum ars imitetur naturam. Pro rñsione notandū. q in rebus inueniunt triplices effectus. stz em aliq effect? q soli sūt a natura. 2 in ill manifestū ē qz ars nō imitat naturā. qz ad tales effect? ars nihil facit. nec pñcipalr nec istrumēta

Libet

Secundus

liter. ut scilicet homo animalis. et sic de alijs. Alij sunt effectus qui fiunt ab arte tamen ad quos non concurrat opus nature. sicut domus vel tunica. Alij sunt effectus qui prout sunt produci a natura et ab arte. sicut per de sanitate. qui quique generat per beneficium medicum. et ex ea parte fit ab arte. sed tamen principaliter acquiritur per virtutem naturalem. in signum cuius si virtus naturalis sit debilitata nunquam per medicinam efficeretur sanitate. et hoc idem est. quod instrumentum non operatur nisi sit motum a principali agente. sed medicina est instrumentum nature. Rationem autem huius diversitatis scilicet quod alij effectus sunt ab arte tamen et alij ab arte et natura si mul ponit Aristoteles. vii. metaphysice. quod operatur in omni materia esse aptitudinem ad formam. ista autem aptitudo quique est pure passiva. sic scilicet quod nihil sit in materia quod moueat ad formam effectiue. et sic sunt artificialia ut domus et tunica que fiunt per arte tamen. Alij vero in materia per se habent formam per virtutem actiuam secundum quam virtutem per seipsum mouere ad formam quousque per arte uiuari possit. et sic produciunt alij forme per naturam et arte scilicet. sicut per de sanitate. ut deinde Per hoc ergo dicitur ad questionem. quod in ultimis duobus effectibus. scilicet tamen in his qui sunt a natura et ab arte scilicet in his qui fiunt ab arte tamen ars imitatur naturam. Quia in illis qui fiunt a natura et arte scilicet ars imitatur naturam dupliciter. primo quantum ad efficaciam operandi. quod ars innititur virtuti naturali sicut principali agenti. et ideo tota efficacia operandi habet ex natura. Et parte etiam modi operandi. quod in operando ars obseruat eundem modum processum quem natura seruaret si ipsa tale effectum produceret. Exempli gratia. natura sanat repletionem humorum. primo per digestionem. secundo per mollescentiam. tertio per expulsionem. Sic scilicet ars facit in medicina. In alijs autem effectibus qui fiunt ab arte tamen ars imitatur naturam secundum quandam proportionem que sumitur ex duobus. primo ex parte reze factarum quantum ad modum faciendi. Procedit enim natura ab imperfecto ad perfectum. unde si natura faceret aliquid quod ars facit nunc. tunc natura eodem modo operaretur sicut modo operatur ars. ut si natura produceret domum. tunc in fundamento poneret quousque. et in parte superiori poneret leuiora. Secundo ex parte principij. quod sicut opera nature sunt ab intellectu. ita etiam opera artis. sed dicitur. quod opera nature sunt ab intellectu non errate. scilicet ab intelligentia et anima nobili. et hoc probat ordinatus processus nature. quod naturalia agunt sine defectu sua opera. sed opera artis fiunt ab intellectu humano qui errare potest. Et hoc sumitur ea quod illa qui fiunt ab arte diuina sunt ipsis rebus substantialia cum sit causa subiecti rei. et omnia subsunt huic arti. sed ars humana solus est causa quod rindam accidentium

Ar. Ars precedit naturam. ergo non imitatur naturam. Aius pbatur. quod ars est principium nature cuius diuina arte oia precedat. **Ad idem.** quod est duplex ars. una diuina. et illa precedit naturam. quod est principium nature. Alia est ars humana. et talis imitatur naturam vel sequitur. Et hoc notat imitatur et non assimilatur. quod imitatio importat quendam sequentiam proportionis vel longinquam convenientiam. sed similitudo vel assimilatio importat perfectam convenientiam. sufficit ergo quod quidam sit imitatio in eis scilicet proportionis. sicut dictum est

Ar. Natura agit ad unum. et ars ad opposita. ergo ars non imitatur naturam. **Ad idem.** quod illa ratio bene probat quod non est perfecta similitudo inter opera nature et artis. sufficit tamen quod sit quousque similitudo proportionis. **Ad idem.** ars est ad opposita hoc pringit ex imperfectione artis humane

Ar. Ars agit cum deliberatione. et natura non. quod natura

non cognoscit. deliberatio autem est cum cognitione. **Ad idem.** **Ad idem.** quod perfecta ars etiam non deliberat. sed hoc media dederunt minata sicut natura. quod habet inclinatum ad unum certo modo per modum nature. Vel potest dici quod quousque natura non habeat cognitionem sibi iunctam. habet tamen opera nature cognitiones separata. quod naturalia dirigunt ab intelligentia non errante

Ar. Verum anima rationalis sit de consideratione philosophie naturalis. **Ad idem.** quod sit. Cuius ratio est. quod eodem modo aliquid cadit sub aliquo scientia quod modo hoc ordinem ad subiectum illius scientie et hoc idem. quod oia in scientia considerata habent ordinem ad subiectum. sed anima rationalis hoc ordinem ad ens mobile quod est subiectum philosophie naturalis. quod est per se ens mobile. ergo anima rationalis cadit sub consideratione philosophie naturalis. Secundo ratio ad idem. quod in genere entium tripliciter inveniuntur entia. quidam enim sunt simpliciter imobilis et immaterialis. et illa directe cadunt sub consideratione metaphysice. quousque etiam attribuitur cadere prout sub consideratione philosophie naturalis secundum quod habet ordinem ad motum. ut per de primo motore. de quo in philosophia naturali determinatur. ut per in octauo uo huius. Secundo sunt alij entia omnino mobilia et materialia. sicut sunt res generabiles et corruptibiles. et tales res directe cadunt sub consideratione philosophie naturalis. Tercio sunt alij entia medio modo se habentia. sicut est anima rationalis. que per accipit dupliciter. uno modo secundum quod perficit materiam corporalem constituentem spiritum rei naturalis. et sic est philosophice considerationis. quod sic conuenit cum alijs formis corporalibus. Alio modo accipit per se forma noneducta de potentia materie potest separari a materia. et sic conuenit anima rationalis cum formis immaterialibus. Cuiusmodi ergo anima primo modo tunc est philosophice considerationis sed secundo modo est metaphysice considerationis.

Notandum. Quod in anima rationali sunt tria considerata. scilicet esse posse se operari. quousque ter enim forma hoc in se ista tria. Accipiendo ergo animam rationalem quo ad essentiam per dupliciter considerari. uno modo quantum ad principium originis. et sic est metaphysice considerationis et non philosophice. quod talis origo non sit per motum philosophicum. sed per creationem. Alio modo accipit anima rationalis quantum ad terminum sue subsistentie. et sic eius consideratio spectat ad naturalem philosophiam. quod anima rationalis subsistit in determinata materia. et est actus materie cuius facit unum compositum. et sic philosophice determinatur de unione anime rationalis cum corpore et de ipsa anima secundum quod est in corpore. Similiter posse anime rationalis potest dupliciter considerari. uno modo quantum ad illas potentias secundum quas anima communicat corpori. et sic posse anime consideratur a philosophico. tales enim potentie sunt vegetatiue et sensitiue. Alio modo accipitur secundum potentias secundum quas non communicat corpori. et sic posse eius spectat ad metaphysicam. Unde per quod metaphysicus hoc proprie determinare an anima intelligat post separationem a corpore. et quousque tunc intelligat. Sic dicitur est de operatione quod philosophicus hoc determinare de illis operationibus anime rationalis secundum quas coicatur corpori. Et ideo. quod intellectus quod dicitur est in corpore utrumphantasmatibus et corporalibus organis in sua intellectione per etiam naturalis philosophia de intellectione et potentia intellectiua considerare

Ar. Philosophus naturalis hoc determinare de natura. sed anima rationalis non est natura. ergo non habet determinare de anima rationali. **Ad idem.** quod anima rationalis capitur dupliciter. uno modo secundum quod dicitur anime. et sic non est naturalis. quia non est principium motus naturalis. sed animalis. Alio modo consideratur secundum inferiorum gradum eius. scilicet secundum quod est forma corporis. et sic anima est natura. quod est principium motus.

naturalis determinati ad unū, sic enim omnia aīalia mouentur deorsum. Vel p̄t dici q̄ aīa est p̄ rei naturalis. z ideo ca-
dit sub cōsideratione p̄hie naturalis

Ar. Forma naturalis acq̄ritur p̄ generationem et motū naturalē. sed anima rōnalis nō acq̄ritur p̄ generatōem naturalē. sed p̄ creatōem. ergo zc. ¶ Dīcē dum q̄ dupl̄ aliqd̄ acq̄ritur p̄ motū naturalē. vno mō intrinsece. q̄ scz generans est causa efficiens introductio-
nis illius forme. z sic om̄es forme corpales p̄ter animas rōnalē acq̄runtur per motū naturalē. Alio modo acq̄ritur aliquid p̄ generatōem dispositiue. quia scz materia disponitur ad hoc ab agente naturali vt forma intro-
ducitur a superiori agente. z sic anima rōnalis acq̄ritur p̄ generatōem naturalē. Et quādo dicitur ex hoc sequere tur q̄ homo minus generaret hominē q̄ asinus asinum. q̄ hō nō intro ducit formā. Dicendū q̄uis homo non in-
troducitur formā virtute seminis humani. tñ disponit matē-
riā sub quadā necessitate ad talē formā. q̄ scz disposita materia necesse est conditionata necessitate formā intro-
duci. z hoc ex ista cōditione. q̄ si deus velit seruare ordi-
nem quē in rebus cōstituit. tñ materia sufficēter disposi-
ta necesse est talē formā introduci tali materie. sed nō est necessariū necessitate absoluta aut coartatiōis. Per hoc
dicit ad argumentū. q̄ magis est disponere materias ad
formā superiōrē. z introducere formā inferiōrē. sicut facit
semen humanū in generatione hominis q̄ solum intro-
ducere formā inferiōrē.

Ar. Ab eodē agente est dispositio materie z intro-
ductio forme. q̄ nō disponit materia ab agente naturali vt introducat aīa rōnalis per agens sup̄naturalē
¶ Dm̄ q̄ duplex est forma. q̄daz est que p̄existit cau-
saliter in virtute seminali materie. sicut sunt om̄es forme. p̄ter animā rōnalē. z sic verū est q̄ ab eodē agente est
dispositio materie z introductio forme. Aliē sunt forme q̄
non p̄existunt in virtute seminali materie causaliter vt p̄
de anima rōnali. z in talibz necesse est materiā disponi ab
vno agente. z introducti formā ab alio. sufficit em̄ agentia
esse subordinata. q̄uis non sint unū.

Ar. Si anima rōnalis crearet. ergo hō deberet dici
creari. z non generari. q̄ denominatio debz fie-
ri a forma. ¶ Dm̄ q̄ est duplex forma. q̄dam totius vt
homo. z quedaz p̄tis vt aīa. Debet ergo denotatio fieri
a forma totius z non a forma p̄tis. q̄uis em̄ aīa rōnalis
non generet. tamē hō generat. q̄ generatio ad hoc termi-
nat q̄ forma vniat materie. z ex illa vniōe resultat forma

Ar. Homo generat virtute om̄iū cor-
porū celestium. ergo nō solis tñ. vt videt Ar.
in ista dicē ¶ Dm̄ q̄ sol non capit in tectū. p̄ vno plane-
ta tñ. sed capit p̄ virtute totū corpis celestis. sed q̄ vir-
tus corpis celestis nobis magis manifestat p̄ soles z eius
motū. quia p̄ eius accessum ista inferiora generant. et per
recessum corrumpunt. ideo p̄bus facit solū mentionē de so-
le. Et concurrat sol ad generationē sicut causa vltis instru-
mentalis. homo vero concurrat sicut causa p̄cularis.

¶ Determinatis autē his cōsiderandū est de
causis. que et quot numero sint. Dm̄ em̄
sciendi gratia h̄ negociū est. scire em̄ tñ arbitra-
mur unūquodq̄ cum vtiq̄ accipiamus p̄pter

quid unūquodq̄. Vocatū est accipe p̄mā cām
manifestū est qm̄ z nobis hoc faciendū est. et de
generatione z corruptōe. z de om̄i p̄fica mu-
tatiōe. q̄tenus sciētes eoz p̄cipia reducere in
ip̄a tentemus quesitorū unūquodq̄.

¶ Postq̄ Aristo. determinauit de q̄bus cōsiderat scien-
tia naturalis. quia de materia z forma z de rebus natura-
libz. hic p̄ter vult determinare de causis ex q̄bus p̄o-
cedit z demonstrat sciētia naturalis. Et p̄mo ponit neces-
sitate determinandi de causis. secūdo determinat de eis.
ibi. Vno q̄dem mō. Probat q̄ p̄mū. s. q̄ scia naturalis
necessario habeat determinare de causis. z hoc sic. q̄ ista
scientia determinat de rebz p̄ficalibz sciētificis. s. q̄ de
eis est scia. z h̄ hoc negociū. id est ista scientia differt a
practicis sciētijs. in q̄bus cōsiderantur res operabiles a
nobis. sed scire est rem p̄ causam cognoscere. ergo oportet
in ista scientia determinare de causis ex quibus sciuntur
res naturales. Et in ista scia est accipienda p̄ma causa. s.
p̄ma. quia hic determinandū est de causis generatiōis
et corruptionis z p̄fice mutationis

Ar. Metaphisicus cōsiderat de causis ergo p̄fice
cus. ¶ Dicendū q̄ duplex est determinatio de
causis. quedā est vniuersalis. z de causis vltibus s. q̄ h̄
vltimū. z sic metaphisicus cōsiderat de causis. q̄ cā in eo
q̄ causa non depēdet a materia. Alio mō determinat de
causis s. q̄ referunt ad aliq̄s determinatos effectus. s.
ad res naturales. z sic p̄ficus determinat de causis. q̄
p̄ficus h̄z cōsiderare de causis rez naturalū generatio-
nis z corruptionis z p̄ficalium mutationū.

Vno q̄dem mō causa dīc̄t̄ q̄ sit aliquid cum
insit sicut es statue z argentū p̄fiale. z horū ge-
nera. Alio autē mō spēs et exē plū. hec autē
est rō ipsius quod quid erat esse z huius gene-
ra. vt cuius que est drapason duo ad unū. z om̄i
no numerus. z p̄tes que in definitione. Am-
plius vnde p̄cipiū mutatiōis p̄mū autē q̄tis
est. vt filiū cā. z pater filij z oīnos faciēs facti. z
cōmutas z mutati. Adhuc at̄ quedā modū si-
nis. s. aut est cui? q̄d cā. vt ambulādū sanitas. p̄
pter q̄d em̄ ambulat. dicimus vt sanet. Et di-
ceres sic optinamur assignare cām Et q̄cūq̄z i
mouent alia intermedia sūt finis grā. vt sanita-
tis. macies. aut purgatio. aut poriones. aut or-
gana. omnia em̄ hec finis gratia sūt. Differunt tñ
ab inuicem q̄ alia q̄dem opa. alia vero organa.
Cause q̄dem igitur fere tot thodis dicuntur
¶ Hic p̄t ereq̄ sed am p̄e determinādo scz de caus. Et
circa h̄ p̄t oīe diuersas spēs cāz dī. q̄ cā vno dī cā ex q̄
fitaliq̄d cū insit. z illa cā em̄ matia vt es dī cā statue. z arge

Libere

tum phiale et etiam genera eorum. ut metallorum. et sic de alijs. Et dicitur notiter (et inquit) ad remouendum per rationem et per rationem eius. i. negationem. que quibus sunt causa naturalis in heri et transmutari. non tamen sunt cause in facto esse. ut statua fit exere causa ex materia. non autem est per rationem causa statue facere. sed est causa constitutionis per accidens tamen. ut prius dictum est in primo modum huius. et sic est bene principium et non causa. quia nihil inquit in causam. Tunc ibi. Alio autem modo. Ponit secundum modum causarum dicens quod alio modo dicitur causa species et exemplum. Dicitur enim exemplum propter Platonem qui posuit ydeas esse exemplar et paradigma omnium rerum. Dicitur etiam species. quia species vel forma est ratio quod dicitur rei siue quod erat esse. quia est illud per quod deus numerus in cognitione ipsius rei. ut scilicet sciamus quod ipsa res in se sit. Et sicut dictum est in textu precedenti quod genera cause materialis sunt cause in genere cause materialis. Sicut dicitur quod genera cause formalis etiam sunt cause in genere cause formalis. Et exemplum dicitur dicens quod proportio numerali respectu sonorum se ut causa formalis. et numerus respectu duorum vel trium habet se ut forma vel species. Et subdit quod ad hunc modum causa etiam reducuntur omnes pres definitiois. que respectu definiti habet se ut causa formales. Nam ut dicitur septimo metaphysice. pres speciei ponunt in definitioe. non autem materia. Et est sciendum quod si dictum non est intelligendum de partibus materie individuali. sed de partibus materie communis. quia ipse etiam intrat in definitioe rei naturalis de necessitate. sicut in definitioe hominis ponuntur carnes et ossa. non autem hec carnes et hec ossa. Tunc ibi. Amplius vbi. Ponit tertium modum causarum dicens quod tertio modo dicitur esse causa vbi est principium motus et quies. et illud est causa efficiens. sicut philosophus dicitur causa efficiens. et pater dicitur causa efficiens. et factus ens dicitur causa efficiens. et mutans mutati circa quod considerandum quod quadruplex est causa efficiens. scilicet efficiens. ut illa que motui et mutationi dat complementum. Dispositio quod parat et disponit materiam ad virtutem complementum. Coadiuvans. ut quod non operatur ad finem proprium. sed alienum. Consilians. que dat formam qua agens operatur. et prout in agente sunt proprium quod agit per scientiam quam philosophus dedit. Sicut in rebus naturalibus generis dicitur mouere grauium et leuium quia eis in dedit formam naturalem ad quam sequitur motus localis eorum sursum et deorsum. Tunc ibi. Adhuc autem. Ponit quartum modum causarum dicens quod quarto modo causa est illud quod cuius sit aliquid et illa est finis. et non solum finis ultimus dicitur talis causa. imo omnia media ordinata ad finem si sunt propter aliud habent rationem cause finalis. Et exemplificat de his in textu dicens. quod quicquid iam alia mouentia sunt. ut macies. purgatio. positio. et organa. illa omnia habent rationem cause finalis in quantum ordinantur in ultimum finem qui est sanitas. Funt enim instrumenta et organa propter ministrare portionem egrotanti. et positio ministrat propter purgationem. et purgatio fit propter maciem. et macies fit propter sanitatem. et hec omnia precipue rationem cause finalis. Et probat specialiter probus finem habere rationem cause finalis medio. Illud habet rationem cause quod conuenienter videtur ad interrogationem factam propter quod. cum enim quimus propter quod ambulat homo. conuenienter videtur ut sanitas. et sanitas est causa finalis ambulationis. Ideo concludit probus quod finis habet rationem cause. cum tot erunt cause quot modis conuenienter videtur ad interrogationem factam propter quod. Et habet probus potius de causa finali quod de alijs. secundum doctorem sancti thome. quia minus videtur habere rationem cause. cum finis sit ultimus in generatione. sed de ratione cause est esse per. Ultimo concludit probus quod tot modis dicuntur cause. id est tot sunt genera causarum.

Contingit autem multiplex dictis causis. et mul

Secundus

tas eiusdem causas esse non secundum accidens ut statue statifica et es. non secundum alterum aliquid sed secundum quod est statua. sed non eodem modo. sed hoc quidem ut materia. illud autem sicut unde motus. Sunt autem quedam et ad invicem cause. ut laborare causa est boni habitus. et hoc laborandi. sed non eodem modo Sed hoc quidem sicut finis. illa sicut principium motus. Amplius autem eadem contrariorum causa. Que enim presentis causa huius est. hanc et absentem causam contrarij ut absentia gubernatoris navis submersionis cuius erat presentia causa salutis.

Enumeratio species causarum. sequenter inferit tria correlaria seu sequentia istas causas. Primus est. quod unus et eiusdem effectus sunt plures cause per se et non secundum accidens. non tamen sub eadem ratione. ut statifica et es sunt cause per se statue. sed statifica est causa efficiens statue et es est causa materialis ipsius. et edificator est causa efficiens per domum. et lapides et ligna sunt causa materialis domus. Et quando dicitur. unus rei non est nisi unus esse. ergo unus rei non sunt plures cause. sed solum una causa. Dicendum secundum textum quod unus rei non sunt plures cause secundum unam et eandem rationem. sed nihil prohibet unus rei plures esse causas secundum diuersas rationes. et inde est quod possunt esse plures definitiones unus et eiusdem rei secundum diuersas causas dare. sed perfecta definitio omnes causas complectitur. Est tamen verum quod per definitionem causalem intelligimus definitionem datam per causam efficientem vel finalem. Tunc ibi. Sunt autem quedam. Ponit secundum sequens seu secundum additionem causarum que est. quod cause sunt sub invicem cause. ut ambulatio est causa sanitatis. et sanitas est causa ambulationis. sed non in eodem genere cause. quia ambulatio est causa efficiens sanitatis. sed sanitas est causa finalis ambulationis. Et quando dicitur. idem non potest esse causa et effectus. sed sanitas est effectus ambulationis. igitur non potest esse causa finalis eiusdem. Dicendum quod secundum aliam rationem est causa. et secundum aliam effectus. Est enim causa finalis secundum rationem et secundum quod apprehenditur per intentionem agentis. in quantum scilicet agens intendit illum finem. sed est effectus secundum esse in quantum scilicet agens talem sanitatem completet in actum ad extra ponit.

Tunc ibi. Amplius autem eadem. Ponit tertiam conditionem causarum que est. quod idem potest esse causa per rationem effectuum. quod est verum si hoc idem habeat se alio et alio modo. Sicut idem nauta est causa salutis navis per sui presentiam si debite gubernat navem. et idem nauta est causa submersionis navis per sui absentiam vel si non debite gubernet eam.

Omnes autem nunc dicte cause in quatuor incidunt modos manifestissimos. Elementa enim syllabarum et materia valorum et ignis et binio colorum. et partes totius. et supposita conclusionis sicut et quo cause sunt. Hanc autem beatus quidem sunt si

ent subiectum et partes. Aliæ autem sunt sicut quod quid erat esse. et totum et compositum et species. Semper enim autem et medicus et silvianus et omnino faciens sunt. unde principium mutationis vel status aut motus est. Aliæ autem sicut finis et bonum aliorum. Que enim est causa potissima est. et finis aliorum bonum voluit esse. Differt autem nihil eandem dicere bonam vel videri bonam. Cause autem igitur he et sunt totæ species

Ita reducit Aristoteles omnes causas prædictas ad quatuor genera causarum. dicens quod omnes cause prius dicte cadunt in quatuor modos manifestissimos. in quatuor genera causarum. quorum unum est genus cause materialis. quod elementa sunt materia syllabarum. et es est materia vasorum et eorum. et ignis et alia elementa sunt materia mixtorum. præter hoc sunt materia torius. et suppones. id est præmissæ syllogismi sunt materia conclusionis. Quia enim ista habent rationem unius cause. scilicet materialis. Alia est causa formalis quod est quod quid erat esse totum compositum et species. quod dicit Aristoteles. propter duplicem formam. quia aliqua est forma compositorum quod consistit in quadam compositione. alia est forma simplicium quod forma dicitur species. Alia est causa efficiens. quod est principium mutationis aut status aut motus. scilicet semper enim est causa efficiens illorum quod ex semine generantur. et medicus et silvianus et omnino. id est vult faciens est causa facti in genere causa efficiens. Alia est causa finis quod finis vel bonum aliorum habet rationem cause. et illa est causa potissima. quod movet omnes alias causas ad causandum. Mouet enim primo finis efficiens et efficiens movet materiam et formam. Et addit Aristoteles. in textu quod nihil refert dicere siue finis sit vel re bonus. siue videatur bonus. quod vult quod non movet efficiens rem. Ultimo concludit ut præ in littera.

Deinde. Ut quatuor sunt genera causarum. Secundum quod sit. Cuius ratio est. quod tot sunt genera causarum quod modis contingit aliquid influere percurrere ad esse rei naturalis. hoc contingit tamen quatuor modis. Præter hoc. quod per hoc differt causa a principio. quod principium non influere in principium sicut causa. et ideo privatio est principium et non causa. cum non influat. Præter hoc. quod res naturales præcedunt de potentia ad actum. ex hoc igitur oportet in eis ponere duas causas. scilicet materiale quod est potentia. et formale quod est actus. Et quod nihil ducit seipsum de potentia ad actum nisi moveatur ab ente in actu. ideo oportet ponere causam efficientem. quod dicit Aristoteles. principium vel motus. Et quod causa efficiens non agit nisi propter finem. ideo etiam oportet ponere causam finalem propter quam efficiens agit. Unde præter hoc in constitutione rei naturalis siue materialis oportet percurrere quatuor causas. quod notanter dicitur. quod in rebus separatis non oportet omnes istas causas percurrere cum ille dependeat tamen a tribus causis. scilicet ab efficiente formali et finali. Mathematicalia autem dependent ab una tantum. scilicet forma li. ut in phænomeno dictum est. Et dicitur iste cause. quod quid sunt in trinsæ. et quid extrinsæ. Intrinsæ sunt quod intrinsæ concurrunt ad esse rei naturalis. id est constituit rem naturalem et manent in re naturali facta. sicut sunt materia et forma. Scilicet extrinsæ sunt que non manent in re facta sicut efficiens et finis. Et præter sufficientia causarum sic dari. quod omnes causas percurrunt ad effectum. vel extrinsæ vel intrinsæ. Si intrinsæ. aut percurrunt ad esse rei susceptive. quod suscipit esse. et sic est materia. vel dat esse formali. et sic est forma. Si extrinsæ. hoc est dupliciter. quod vel est principium vel sit motus. et sic est causa efficiens. aut est causa propter quam sit motus. et sic est finis.

rit ad effectum. vel extrinsæ vel intrinsæ. Si intrinsæ. aut percurrunt ad esse rei susceptive. quod suscipit esse. et sic est materia. vel dat esse formali. et sic est forma. Si extrinsæ. hoc est dupliciter. quod vel est principium vel sit motus. et sic est causa efficiens. aut est causa propter quam sit motus. et sic est finis.

Notandum Quod in causis præsumitur duplex ordo. scilicet causalitatis. et ordo finis quod magis percurrunt ad effectum. Primus subdividitur. quod est duplex causalitatis. scilicet finis via intentionis. et sic finis est prima causa et finis via executionis. et sic efficiens est prima. Et quod via intentionis presupponit a via executionis. ideo simpliciter finis est prima causa. finis via causalitatis. Scilicet finis quod percurrunt ad effectum est distinguendum. quod aliquid percurrunt ad effectum dupliciter. scilicet finis via generationis. et sic materia est prima. aut finis via perfectionis. et sic forma est prima.

Ad. Materia non est causa. non enim erunt quatuor cause. Præter hoc. quod causa est ad cuius esse sequitur aliud. scilicet materia non habet esse. non enim potest esse causa. Secundum primo quod ista definitio cause principaliter intelligitur de causa efficiente. quia ad eius esse sequitur aliud. scilicet dicitur per tamen etiam intelligitur de aliis causis. Et tunc dicitur est quod quicquid materia non habet esse in actu. habet esse in potentia. et hoc sufficit ad causalitatem cause materialis. quod causa materialis in sua causalitate non agit. et ideo non causat effectum. sed solum recipit. quia hoc quod est in potentia hoc præter recipere alterum et causare recipit. Tercio præter dicitur quod quicquid materia non habeat esse in actu habet esse per formam quod sufficit ad suam causalitatem. Et quod dicitur. causa est principium cognoscendi sui causati. scilicet materia non est principium cognoscendi sui effectum. non enim erit causa. Secundum quod materia accipit dupliciter. uno modo per materiam signatam. id est determinatam. et tunc est principium cognoscendi aliquid finis sensus quod sic est principium cognoscendi singularia et individua. Alio modo capitur per materiam in vltimo finis quod est accepta in specie. et tunc etiam est principium cognoscendi intellectuales. quod est per quod dicitur. scilicet quod dicitur seu definitio est principium cognoscendi definitum. Et quod dicitur. materia qualitercunque capiat esse ens in potentia. scilicet unum quod cognoscitur finis quod est in actu. scilicet materia non erit cognoscibilis. et per præter nec est principium cognoscibilitatis. Unde quod hoc argumentum probat quod materia finis se accepta nec se cognoscitur. nec est principium cognoscendi. tamen bene finis quod est sub forma. et sic etiam est aliquid in actu. Et si dicatur. cognoscibilitas advenit materie a forma. Secundum negando præter. quod etiam forma cognoscitur ex materia. sicut præter in definitione forme præter. et tamen ex hoc non sequitur quod forma non sit causa. scilicet probatur quod nec forma nec materia sit principium cognoscendi compleri rei naturalis. scilicet vult quod est principium cognoscendi pariale.

Ad. Omnis causa per se est suo effectui. sed finis non est per se suo effectui. ergo non erit causa. Secundum quod illud quod est finis accipit dupliciter. uno modo finis quod est in intentione agentis. et sic præcedit omnes alias causas. et illo modo habet rationem cause. quod de ratione cause finalis est movere efficientem. Alio modo accipitur illud quod est finis finis quod est in executione operis. et sic non habet rationem cause sed effectus. quia tunc non movet efficientem. sed est aliquid acquisitum ab efficiente. Et quando dicitur. intentio non movet realem. si ergo finis sit intentio. ergo non movet realem. Tunc quod est duplex intentio. quedam est intentio scilicet logica. et talis non movet realem. scilicet sit per intellectum per gratiam sic generatur et species. Alia est intentio per se. res prius

Liber

Secundus

marie pcepta. Et talis e duplex. qda est pure speculatiua. q no ordinat ad opus extrinsecu. z illa iterum no mouet reali. Alia e interio pma practica qe de re facibili a nobis. z talis interio pt reali mouere. z talis interio e finis qn capis in rone cause. Exepli gra. phs hz interioem domi apud intellectu suu. z etia carpentatoz. sz in pho domus no e finis. qz no mouet eu ad opandū. sz domi pcepta i aia carpentatoz e finis. qz mouet eu ad edificandū

Ar. Finis e effectus. q no erit ca. Ans. pbat. qd vltimū qd acquirit in opatione e effectus. z hoc etia e finis. Odm sicut pns. q illud qd e finis accipit duplr. vno. put e in interioe ageris. z sic e ca. Alio fm q est in exequitoe opis. z sic e effectus. Et qn dr. finis qnq pexistit opato. q no mouet opantē fm q e i appre hensione. Odm q illud qd e finis nūq pexist eo mō q acqrit p opatōem. Exepli gra. pecunia e finis avari. non qlicetūq sz possessa. qnis igitur pecunia pexistat. nō tñ vsus vel possessio pecunie.

Ar. Finis nō dz vocari ca. pbat. qz finis inqstū fīnis e aliqd vltimū. sz ca e aliqd pmiū. Dōz q qn aliqd dz ca finalis. tunc ille pticule debet referri ad diuersa. qz eo mō q e ca nō hz rōem finis sz pncipiū. sz inqstū finis. sic hz rōem vltimū z nō pncipiū.

Ar. Postea dz q forma z finis coincidūt. ergo nō erūt quattuor cause. Odm q qnis cōinci dant materialr. qz sunt in vno subiecto. non tñ formalr z in rōne causandi. qz idē hz aliā rōnem causandi fm q est forma z fm q e finis. qz forma hz causalitatē intrinsecā in ordine ad materiā quā informat. sz finis hz causalitatē extrinsecā inqstū mouet agens. Et licetia efficiens hz causalitatē extrinsecā in ordine ad materiā quā mouet. Et qz possum? elicere rōes causandi oim causāz. qz causalitas materie est subijcti intrinsece alicui forme. causalitas forme est informare materiā intrinsece. efficiētis est mouere materiā. finalis est mouere efficiētē Et ille rōnes nūq coincidunt.

Ar. Partes definitōis spectāt ad gen? cause materialis z formalis. vt ptz in textu. q materialr et formalis cause coincidunt respectu eiusdem. Dōz pmo q duplices sunt pres. s. indiuidui z spēi. pres indiuidui spectant ad gen? cause materialis. z pres spēi spectant ad genus formalis. Nō em dr. Aresto. q pres de finitōis spectāt ad genus cause formalis z materialis. sz dr q spectāt ad gen? cause formalis. z postea generalr addit q pres spectāt ad genus cause materialis. qd intelligit de ptrib materialib. in quaz definitōe cadit totum sicut circulus cadit in definitōe semicirculi. Scdo dz. q si vtrūq intelligat de ptrib definitōis. tunc dōm fm doctozē sanctū. q pres definitōis pnt ad duo ppari. vno ad suppositū in q recipiunt. z sic sunt formales. qd recipi est pditio forme z supius sp cōpar ad inferius sicut forma. Alio tales pres cōparant ad naturā quam pstituit. z sic hnt se sicut pres materiales. Qui rō est. qz de rōne materie e aliqd impfectū. cū g pres definitōis cōparare ad ipm definitū habeāt rōem impfecti. is sic hnt rōem. i. pditōem materie. qz talis est cōparatio materie ad formam.

Ar. Propōnes sunt cause materialis z efficiens pclusionis. q ca materialr z efficiens coincidūt. Odm fm doctozē. q ppones q sunt pmissē in syllo

gismo accipiunt duplr. vno. gra extremitatū. z sic sunt ca materialis pclusionis. qz extrema sunt termini positi in pclusionē. ex qbz pclusio materialr cōponit. cū mediū nō intret pclusionē. Alio capunt pmissē gra mediū. sz inqstū stant sub ordine pponum. z sic sunt ca efficiens pclusionis. qz vno extremitatū cū mediū facit vnionē extrēmitatū in pclusionē. Sicut i sili farina dz materia panis. sz nō fm q stat sub forma farine. Et qn qrit. qre potius ppones dicunt materia pclusionis qz econuerso. Rndet sanctus Thomas q id. qz termini q iungunt in pclusionē ponunt separatim in pmissis.

Ar. Aliq e ca exēplaris. q erunt plures q qrtuoz. Odm q illa pnt sub vno genere carū. Pro q notandū q ca exēplaris pnt ad duo cōpari. vno ad subiectū in q e. z sic reducitur ad gen? cause formalis. qd tūc e forma intellectu practici siue ydea q e in intellectu practico. z sic phs pzie nō hz in se cām exemplarē siue ydea domus. sz bñ hz spēm intelligibilē domi. q cognoscit domū. qz ydea fm aliqz dz spēs intelligibilis relata ad opus. vel fm alios e pbiu practici obiectiue extis in intellectu practico. z hoc videt magis dōm. Et isto scdo mō ydea etia hz se p modū forme. qnis em nō informat tñ ordinat intellectu practici ad opandū p modū forme. Alio accipit ca exēplaris fm q refert ad effectū. q nat est fieri p talē cām siue ydea. z sic spectat ad gen? cause efficiētis. qz e pncipiū effectiui ydeati. i. effectus q fit p talē ydea. Et si dicat. opatio vel efficiētia fit p potentia. q nō oportet ponere ydea. Dōm q duplex e agens. qd dam e p naturā. z hoc hz ex eodē efficaciā opandi z determinatōem ad op. qz hoc agens agit solū ad vnū ex pditione siue pzie forme. sicut ignis calefacit p pziā ex formam. Aliud e agens intellectuale qd pnt agere ad opposita sicut hō. z hoc agens hz efficaciam opandi a potentia z determinatōem ad opus hz ab ydea. qz ydea determinat intellectu practici nunc ad vnū op? nūc ad aliud. qz idē agens iā pnt opari scāni z postea domū. fm diuersitatē ydeaz. z sic determinat p ydea vel p arte. Et tñ nō tādū q pncipali? hz se ca exēplaris ad gen? cause efficiētis qz formalis. qz exēplaris ca dz ad cuius similitudinem aliqd fit. z tō hz pnt ordinē ad effectū qz ad subiectum

Ar. Subiectū e ca passionis. z nō videt q in aliq istoz. q erūt plura genera causāz. Odm q subiectū e ca passionis in triplici genere cause. pmo in genere cause materialis. qz passio e in subiecto sicut forma in materia. Scdo subiectū e ca efficiens passionis. z hoc gra pncipioz. qz ex pncipijs subiecti fluit passio effectiue. uel poti? subeffectiue. Et fit signāter sermo de pzia passione. qz subiectū nō e ca efficiens cuiuslibet accitis. qz multa accētia oriunt in subiecto ab extrinseco. sz sic ca materialis cuiuslibet accitis. Tercio subiectū e ca finalis passionis. qz subiectū e pfectibile p ipam passionē sz pfectibile e finis pfectōis. Et qn dr. subiectū est ca formalis passionis. qz ponit in ei? definitōe. Odm q duplex est definitio. qda e definitio intrinseca z essentialr et illius pres sunt formales z intrinsece. Alia e definitio data p additamentū alterius generis. z illi? pres nō opz eē formales. qz sunt extrinsece. Et qn replicat. In definitōe essentiali ponit materia p pre definitōis. sicut in definitōe hominis ponuntur anima rōnalis z corpus humanum. ergo in definitōe essentiali partes nō sp erūt formales. Odm q materia accipit duplr. vno. p ma

teria signata. et sic nūq̄ est ps formalis. nec ingredit̄ ali/ quā definitōem. Alio accipit̄ p materia in cōi. q̄ est ps quidditatis. et materia sic accepta p̄t dici formalis. licet non sit forma.

Ar. Si subiectū eēt cā efficiens et materialis p̄prie passionis seq̄ret̄ q materia et efficiens coinci/ derent. et sic idē eēt in potentia et in actu. Dm q duplex est materia. qdam est materia p̄ma. et illa est ens in pura potētia. et nūq̄ p̄t coincidere cū efficiente. qz p̄m se nūq̄ p̄t eē in actu qd est de rōne efficientis. Alia est materia scda q̄ est ens in actu. sicut est materia forme acci/ dentalis. et hęc p̄t coincidere cum efficiente. qz illa ē ens in actu simplr. sed p̄m quid in potentia.

Ar. Quadruplex est cā efficiens. Gerunt plures cause q̄ quattuor. Ans p̄bat. qz aliq̄ est cā efficiens p̄ficiens aliqua coadiuuās aliq̄ p̄parans et ali/ qua p̄silians. Dm q illa quattuor nō diuersificant genus cause efficientis. qz in eis est vna rō causandi spe/ cifica. scz mouere materiā ad formā. q̄ tñ aliter repitur in p̄ficiēte q̄ in p̄parante. qz p̄ficiens mouet materiā in ducendo vltimā formā. p̄parans mouet materiā vt a p̄/ ficiente forma introducat̄. coadiuuans mouet materiā qz opatur ad finē p̄ficiēntis. p̄silians mouet materiā. qz dat formā qua efficiens p̄ncipale opatur.

Ar. Cōtra definitōes causaz. Et p̄mo p̄tra defi/ nitōes materie. qz definitio materie puenit for/ me. cū forma sit ex qua cū alio. s. materia aliqd sit. O/ tendū q illa p̄pō ex p̄t capī duplr. vno p̄pōa sc̄arōne et sic p̄pōrat circūstantiā cause materialis. et sic accipit̄ in definitōe materie. Alio accipit̄ ex fin q̄ de circūstan/ tiam aliaz causaz. et sic p̄t dici q ex forma sit aliqd. scz necesse est adiungere formā. Ista ḡ est p̄pōa loquutio ex materia sit aliqd cū alio. scz p̄ forma sit aliqd cum alio.

Ar. Ista definitio puenit soli materie pmanenti. qz illa solū inest. ḡ nō erit sufficiens. eo q non puenit cuilibet materie. Dm q illa definitio puenit materie p̄m q̄ h̄mōi. et sic puenit cuilibet materie. Et ad argumentū d̄m q materia nō d̄t transiens rōe ma/ terie. qz materia p̄ma de qua loq̄mur q̄ est vera materia manet eadē et vna. scz dicit̄ transire respectu forme. qz scz accipit̄ nouā formā sicut q̄ ex farina sit panis

Ar. Primo p̄hicoz d̄t q ex imusico sit musicus. et tñ imusicu nō est materia musici. ḡ nō est vez q solū ex materia fiat aliqd. Dm q illa p̄pō ex p̄t ca/ pi duplr. vno p̄t de circūstantiā cause materialis. et sic ista est admitterēda ex hōie sit musicus. Alio capit̄ vt de circūstantiā originis. et sic ista est vera. ex imusico sit musicus.

Ar. Ista definitio nō puenit materie celi. q̄ tñ ē ma/ teria ex qua. igit̄ zc. Dm q fieri capitur duplr. vno p̄t p̄t accūm. et sic ex materia celi nihil sit p̄m actū. qz in illa materia nō est transmutatio actualis. ad aliquā formā. Alio accipit̄ fieri. p̄t de aptitudine et sic ex materia celi aliqd sit. qz si celū fieret p̄ naturalem transmutatōem. tñ fieret ex sua materia eo mō quo alie res naturales. Aliq̄ tñ dicit̄ q ista definitio materie nō pueniat materie celi. sed materie inferiori. q̄ p̄t eē actuale subiectū trāsmutatōis. et sic ē p̄prie materia rei natural.

Ar. Aliq̄ forma ē ps sp̄ci sicut aīa rōnalis. ḡ mas/ le d̄t esse sp̄s. Dm q̄ duplices sunt forme qdā accitales sicut albedo et nigredo et siles. et tales sūt sp̄s. Alie sunt forme subales. et ille sunt duplices. qdā sunt naturalr separe a materia et ille sunt sp̄s. alie sunt naturalr in materia et q̄uis tales nō sunt sp̄s p̄m accūz qz sp̄s sumit̄ a definitōe q̄ includit materiā et formā. scz tñ sp̄s in radice vel origine. qz ex hoc q̄ tales forme cō/ iungunt̄ materie p̄stituitur tota sp̄s

Ar. Finis est p̄ncipium vñ morus et mutatōis ḡ illa nō erit definitio cause efficiētis. Ans p̄ bat. qz finis est mouens ad agendū. Dm q duplex est p̄ncipiū vñ morus. vñ qd mouet exequutiue. et hoc ē cā efficiens. et talis morio est p̄prie morio p̄hica. et iō p̄n/ cipiū morus p̄fici est cā efficiens. Aliud est p̄ncipiū vñ morus qd mouet intēcionaliter et cognitiue. et sic finis est p̄ncipium vnde morus

Ar. Cōtra p̄ditōes causaz. Et p̄mo p̄tra p̄mā. qz nō p̄t esse plures cause eiūsdē effectus. p̄/ batur. qz cā d̄t relatiue ad effectū. scz multiplicata cā mul/ tiplicabit̄ effectus. Dm q cā capit̄ duplr. vno rela/ tiue. alio absolute. Si cā capiat̄ relatiue tñ equat̄ mul/ tiplicant̄ cā et effectus. qz ad multiplicatōem causaz effe/ ctus multiplicant̄ relatiue. scz si capiat̄ absolute tñ nō eē/ liter multiplicant̄. Exempli grā. hō est effectus h̄is q̄s/ tuoz causas et h̄z aliā relatiōem ad cām materialē q̄ ad cāz formale. scz si effectus capiat̄ materialr. tñ vñ effectus sūt p̄les cōe. qz vñ effectus p̄t h̄ze relatiōes ad multas cās

Ar. Cōtra scdam p̄ditōem. Si cause eēt sibi yn/ uicē cause. tñ vñ et idē esset p̄us et posterius respectu eiūsdē. qz cā est p̄or effectū. Dm q nō est in cōueniens idē eē p̄us et posterius respectu eiūsdē p̄m di/ uersos modos p̄pōratis. vel p̄m diuersa genera causaz. qz illud qd est p̄us natura p̄t eē posterius tpe. Sic etiā cā finalis q̄z sit posterior tpe et p̄m exequutiōem. est tñ p̄or p̄m intentōem. etiā respectu eiūsdē. qz est p̄ior p̄m vñū genus cause. et posterior p̄m aliud.

Ar. Cōtra terciā p̄ditōem. oppositorum effectuum. oppositē sunt cause. ḡ idē nō erit cā p̄rarior. Dm q vñū eodē mō se h̄ns nō ē cā p̄rior. sed vñū p̄rior mō se h̄ns. et sic ē p̄rietas formal̄ in cā q̄ iussit ad p̄rietas effectū. sicut nauta est cā salutis nauis p̄ suas p̄sentia. et cā submerisionis p̄ suā absentia. Et si dicat̄ p̄uatio nō est alicuius cā. scz absentia est p̄uatio. ḡ nō erit cā. Dm q cā p̄uatiua nō p̄t esse cā effectus p̄positiui nisi si p̄ accūs. Et si itez dicat̄ si absentia esset cā submer/ sionis nauis. seq̄ret̄ q absentia cuiuslibet a naue esset cā submerisionis nauis qd tñ est falsum. Dm q absentia negatiua nō est cā submerisionis nauis. scz absentia p̄ua/ tiua. Dicit̄ em absentia negatiua q̄cūqz nō p̄sentia. scz absentia p̄uatiua d̄t nō p̄sentia illius qd deberet adesse sicut q̄ est in gubernatore nauis vel nauta. qz adesse nauis est sibi debitū. Unde differenter sumit̄ p̄uatio in mora/ libz et naturalibz. qz in moralibz sumit̄ p̄uatio cū debito inesse. scz in naturalibz sumit̄ ab apto nato inesse.

Modi autē causaz numero qdem sunt mul/ ti Capitales autem et h̄j minores. Dicunt autē

K i

Secundus

causae multipliciter. Et ipsarum similium specie-
rum prius et posterius altera alterius. ut sanita-
tis medicus et artifex et dyapason. dupliciter autem
et numerus et semper continentia ad unumquodque.

Amplius autem secundum accidens et horum genera. si-
cut statue et aliter Policletus. et aliter statuam
faciens quoniam accidit statuam facienti Policletus esse
Et continentia autem accidens. ut si homo causa
sit statue est aut omnino animal. Sunt autem acci-
dentium alie alijs longius et propius ut si albo
et musicus causa dicuntur statue. Preter autem
omnes et proprie dictas causas et secundum accidens
aliquidem sicut potentes dicuntur. alie vero si-
cut operantes. ut edificandi domum edifica-
tor. aut edificans edificator. Similiter autem dici non
et in quibus cause que sunt cause in hijs que di-
cta sunt ut huius statue vel statue. aut et omni-
no imaginis et eris huius aut eris. aut et omni-
no materiei et in accidentibus similiter est. Am-
plius autem complectere et iste et ille dicuntur ut non Po-
licletus neque statuam faciens. sed Policletus sta-
tuam faciens Sed tamen omnes he sunt multitu-
dine quidem sex. dicte autem dupliciter. aut tamen
sicut singulare. aut sicut genus. aut sicut acci-
dens. aut sicut genus accidentis. aut sicut com-
plectere. he autem sicut simpliciter dicte Omnes autem
actu operantes aut secundum potentiam sunt.

Postquam Aristoteles distinxit species causarum. hic prius distinguit
diversos modos causarum etiam secundum eandem speciem cause. Et
primo ponit quatuor divisiones secundum quas distinguit finalis du-
odecim modos causarum. Prima divisio est. aliquid est causa velis et
aliquid particularis. Velis in genere cause efficiens ut arti-
fex. particularis ut medicus. Sunt enim plures artifices quod
medici. et ideo artifex est aliquid communis quod medicus. Sicut Aristoteles
exemplificat in genere cause formalis. quod dyapason est causa po-
sterior. et proportio dupla est causa prior. quod generalior. Unde potest
sumi talis regula. quod quicquid causa continet aliam in sua comitate est
prior et prior. Tunc ibi. Amplius autem. Ponit secundam divi-
sionem et est ista. Causarum alia per se alia per accens. Causa per
se est ad quam se per naturam est effectus. sicut edificator dicitur causa per
se domus. Causa per accens est ad quam non se per naturam est effectus
ut albedo in edificatore est causa per accens domus. quod ad albedi-
nem non ipse sequitur effectus ille. scilicet domus. Et addit Aristoteles.
quod inter causas per accens quedam sunt propinquiores et quedam remotiores
res. Propinquiores dicuntur que sunt in eodem subiecto cum causa per

Libet

se. per oppositum dicuntur remotiores. Exemplum gratia. musicum esse
causa per accens statue. propinquior causa per se. quod ars facendi sta-
tua est causa per se que est in anima sicut musica. sed albedinem esse causa est remo-
tior per accens statue. quod non est in eodem subiecto cum causa per se. quod
est in corpore et non in anima. Tunc ibi. Preter autem omnes. Ponit
terciam divisionem que est quod quedam sunt cause in potentia quedam in ac-
tu. Exemplum primum. ut edificator. quod fecit per modum habitus et
genis. sed habitus est principium actus in potentia. Exemplum
secundum. ut edificans que est causa in actu. Sicut per dictis modis causa-
rum per distinguere effectus. sicut dicit Aristoteles in rextu. Tunc
ibi. Amplius autem complectere. Ponit quartam divisionem. que est. quod
causarum quedam sunt complectere. et quedam incomplectere. Exemplum primum. ut Po-
licletus statuifica. quod ibi coniungit causa per se cause per accens. statu-
ifica enim est causa per se. et Policletus est causa per accens. sicut in silis
dicitur iohes pelliparius. sed incomplectere sunt. ut statuifica per se
vel Policletus per se. Et sunt omnes modi causarum duodecim. quod
distingueda sunt membra prime sedes et quere divisionum. et sic
habemus sex modos cauendi. et unumquodque illorum membris
ulteriori distinguendum est penes actum et potentiam sicut de tercia
divisio. et sic erunt. xij. modi. Exemplum gratia. causa velis in actu et
potentia. causa particularis in actu et potentia. et sic sunt quatuor.
Sicut faciendum est circa secundum quatuor modos cauendi que
re resultant duodecim membra

Differunt autem in tantum quod operantes quedam et sunt
gulares simul sunt et non sunt. et quorum sunt cau-
se. sicut hic quidem medicans cum hoc qui sit sa-
nus. et hic edificator cum hoc edificato. Que au-
tem sunt secundum potentiam non semper. Corruptum
tamen enim non simul domus et edificator. Opor-
tet autem semper causam uniuscuiusque summam que-
rere sicut et in alijs. ut homo edificat quoniam edi-
ficator est. edificator autem secundum edificatiua. Hec
autem prima causa est. et sic in omnibus. Amplius
autem alie quedam genera sunt generum. alie autem singu-
lares singularium. ut statue statuam quidem faciens
Hic autem huiusmodi et dicimus quedam possibilem operan-
tes autem ad opera. Quot quidem vigintur cause sunt
nobis determinata sunt sufficienter

Hic Aristoteles elicit tria correlaria prima ad predicam dis-
tinctioem modorum. que prima est quod cause actu operantes. id est in
actu sunt sicut et non sicut cum effectibus in actu sicut edificans est sicut
cum domo edificata vel non sicut. Et si dicatur. quod predictoria
erunt sicut per se. Oportet quod cause in actu capiunt dupliciter. primo
secundum se. et sic non est verum quod sunt sicut et non sicut. Alio accipiuntur
cause in actu in ordine ad effectum. et sic sicut sunt cum effectum.
vel non sunt sicut cum effectum. quod si effectus sit in actu et causa. et si
non sit neque causa. Tunc ibi. Oportet autem. Ponit secundam prius
siue correlarium. et est quod in naturalibus oportet se per summam causam
uniuscuiusque rei inquirere. et hoc probatur in artibus per simile. quod per
prima causa edificij per se est edificator. et edificator est edificator
secundum arte edificatiua. sic ars edificatiua est prima causa edificij.

Et quoniam dicitur inquirere primam vel summam causam spectat ad

metaphisicū. q̄ incouenient dicitur q̄ p̄s naturalis habeat h̄ facere. O dñm q̄ dupl̄ aliqd dicitur p̄ma vel sup̄ma cā. vno simpliciter. q̄ sc̄z nō h̄z p̄ore cām. et sic in q̄rere p̄mā cām speciat ad metaphisicū Alio dicitur sup̄ma cā in aliq̄ genere. si cut dicitur Aristotele in textu q̄ ars edificatiua ē sup̄ma cā edificij. q̄d absolute nō ē vey. s̄ q̄ sic simpliciter p̄ma cā. s̄ ē verū respectu talis effectus. et sic p̄s h̄z in q̄rere p̄mā cām in suo genere. q̄ p̄rāz p̄ se Tūcibi. Ampli⁹ ar. Ponit terciū correlatiū et ē istud. q̄ cause debet effectibz proportionari sic q̄ generalibus causis debet attribui generalis effectus et singularibz singulares. Exēpli grā. artifex dicitur cā artificij et nō dom⁹. q̄ domus ē effectus domitoris. Et vltimo epilogando pcludit q̄ sufficienter determinatū ē de speciebz et modis causaz.

Ar. Causa p̄or et posterior sunt vna cā. q̄ nō erit distinctio cāe bona in vlem et p̄cularē. Dicendū q̄ vlt̄ et p̄cularē in causis p̄nt dupl̄ capi. vno penes rōem intelligendi siue p̄dicandi. vt dicat cā vlt̄ q̄ vlt̄us intelligit sicut artifex vlt̄us intelligit p̄dicat q̄ medicus. et tūc ē vey q̄ nō dñt cā vlt̄ et p̄cularē fm̄ rē s̄ solū fm̄ rōnem q̄d sufficit ad modos cauandū. et sic loquitur Aristotele in textu sic em̄ cā vlt̄ p̄cedit p̄cularē tñ fm̄ rōnem intelligedi. Alio accipiunt vlt̄ et p̄cularē in causis subordinat⁹ sicut dicim⁹ q̄ deus intelligētia et aia nobilis sunt cause vlt̄. et h̄o et q̄simus sunt cause p̄cularē res. Et tūc cā vlt̄ ē q̄ h̄z vlem influxū. et q̄ cā multoz effectū fm̄ spēm. s̄ cā dicitur p̄cularis q̄ h̄z p̄cularē influxum ad vna spēm. Et isto capiendo vlt̄ et p̄cularē tūc cā vlt̄ et p̄cularē etiā reāl̄ distinguunt. vt de aia nobilis et h̄o reāl̄ distinguunt. Corridene tñ ad iūicē cā vlt̄ in p̄dicādo et cā vlt̄ i influxū. q̄ causis vlt̄ in influendo corridene effect⁹ vlt̄ores in p̄dicādo. Exēpli grā. celū ē cā vlt̄ q̄ sol. et iō su⁹ effectus ē mouere et aliter rare ita inferiora. s̄ sol q̄ cā vlt̄ sub celo h̄z effectū q̄ est elefacere. sed manifestum est q̄ mouere est sup̄ius ad calefacere etiā in p̄dicādo

Ar. Causa p̄ accis nō ē cā. q̄ illa diuisio cap̄ i p̄ se et p̄ accis nō erit bona. P̄nt p̄bat. q̄ ois cā dicitur aliqd influere in effectū. s̄ cā p̄ accis nihil influat. Et dicitur q̄ dupl̄ aliqd dicitur p̄ accis. vno fm̄ q̄ p̄ accis tenet se ex p̄re cause. i. fm̄ q̄ p̄ accis p̄iungit cause p̄ se. s̄ cut cū dicim⁹ albi in edificatore edificat. ibi albi tenet se ex p̄re cause p̄ se. q̄ p̄iungit edificatori. et sic ē vey q̄ tal cā p̄ accis nihil influat in effectū. et sic capiendū cāz p̄ accis dē ē diuisio analogi in analogata. q̄ p̄mū analogat⁹ h̄z totā rōem cōis analogi. Et ē s̄lis diuisio q̄ h̄o diuidit in hōiem vey et p̄icū. Alia dicitur cā p̄ accis fm̄ q̄ per accis se tenet ex p̄re effect⁹. i. fm̄ q̄ p̄iungit effectui. Et h̄ p̄tingit tripliciter. vno aliqd p̄ accis p̄iungit effectui ita tñ q̄ p̄ se q̄ in tali effectui. sicut casus lapidis de colūna sequitur sp̄ remotōem colūne. et tale p̄ accis vlt̄ aliqd influat. q̄ tūc cā facit aliq̄ effectū ad quē effect⁹ p̄ accis necessario sequit. Secūdo aliqd p̄ accis p̄iungit effectui vt in paucioribz. sicut p̄tingit in effectibz fortuit⁹. et tunc cā ill⁹ effectus etiā aliqd influat. q̄ q̄uis nō influat eēntia liter ad vlt̄mū effectū tñ bñ ad p̄mū ad quē vlt̄mū effectus q̄n̄ sequit. Tercio p̄ accis solū p̄iungit effectui fm̄ estimatōem alicui⁹. sicut si motus terre diceret sequi ad h̄ q̄ aliqd intraret domū vel balneū. Et cā p̄ accis ex p̄re vlt̄mū effectus etiā nihil influat. s̄ bñ in duobz p̄mis.

Ar. Vnus effectus est tñ vna cā. sed cā p̄plexa nō ē vna. q̄ nō erit vnus effectus cā. minor p̄bat. q̄ p̄plexit ex pluribz causis. O dñm q̄ p̄plexit in causis p̄ dupl̄ attendi. vno fm̄ vocē tñ. et tūc manet vna cā simpliciter et fm̄ rē. sicut Policlerus statufica dicit vna cā fm̄ rem. Alio p̄nt dici cause cōplexē fm̄ rē. et hoc cōtingit etiā dupl̄. vno in causis subordinat⁹. et sic nō sumunt p̄ modū plurū cāz s̄ p̄ modū vnū. q̄ sup̄iores cause dant eē inferioribz. et iō influunt p̄ modū vni⁹ cause. sicut sol et h̄o generant hōiem. Alio in causis nō subordinat⁹. et itez p̄tingit dupl̄. vno q̄n̄ plures cause vniunt sub rōne vnū p̄rur⁹. sicut plures trahētes vnā nauē. et tunc q̄uis sit p̄plexio materiā nō tñ formāl̄. et in rōne cauandū. q̄ talia plura colligunt sub vna rōne cauandū. Alio mō q̄n̄ vniunt plures cause oino disparte. et tunc est vey q̄ nō sequit vnus effectus.

Ar. Vt in causis sit aliq̄ subordinatio dicitur q̄ sic. et hoc p̄ dupl̄ ostendi. p̄mo in diuersis generibz causaz. q̄ finis ē p̄ma cā in rōne causalitatis. et efficiens est p̄ma fm̄ exequitōem. et forma fm̄ viā p̄fectio nis. materia p̄o fm̄ viā generatōis. Secūdo p̄ eadē ostēdi subordinatio fm̄ idē genus cause. q̄ in oī genere cause inuenit subordinatio in causis p̄ se. Dicunt em̄ cause p̄ se subordinari in eodē genere cause. q̄n̄ intentio prime cause respicit vlt̄mū effectū p̄ oēs causas medias. sicut ars fabrilis respicit extēsiōē ferri p̄ brachiū manū malileum. S̄ dicunt tūc cause p̄ accis subordinate q̄n̄ intērio p̄me cause nō respicit vlt̄mū effectū p̄ medias causas s̄ p̄ accis ad h̄ se h̄z. sicut si multe candele accendunt a se inuicē. tūc p̄ accis est q̄ vlt̄ma accendat p̄ multas medias. Inuenit s̄ subordinatio p̄mo in genere cause formalis. q̄ esse q̄d est cā p̄or formalis eo q̄ cōius et vlt̄us influit q̄ viuere et intelligere. et itez viuere et intelligere p̄tinent virtual̄ in se esse. quare esse est causa formalis p̄or. Sicut etiā ē ordo in cā materiali. q̄ materia p̄ma est cā substādi elementis et elemēta sunt cā substādi mixtis et. Sicut in genere cause finalis. q̄ p̄mus finis p̄ncipalius mouet. s̄ sc̄s finis mouet p̄rute p̄mi finis. et sic deinceps. Et sicut in genere cause efficientis p̄mū efficiēs est cā efficiens alioz sc̄arioz efficientiū. Et tñ p̄siderādum q̄ subordinatio p̄mo et p̄ncipal̄ inuenit in genere cause efficientis. et deīn deriuata cā efficiēte ad alias cās. q̄ em̄ cause ad inuicē correspondēt. sic p̄mū efficiens est cā p̄me materie. sicut de⁹ p̄duxit materiā p̄mā p̄ creatōnem Etia ē cā p̄me forme q̄ eē ē a deo Sicut sibi corripdet p̄mus finis. q̄ fm̄ ordinē agētū est ordo finū. sic p̄mū efficiens et p̄mus finis correspondent.

Ar. Cause p̄culares sufficiunt ad p̄ducendū effectū. q̄ nō oportet ponere cās vlt̄. O dñm q̄ cause p̄culares accipiunt dupl̄. vno fm̄ suā naturā absolutā. et sic nullo mō sufficiunt ad p̄ducendū effectū etiā p̄cularē. cui⁹ rō ē. q̄ cā p̄cularē nō p̄r agere ad totam spēm. q̄ alias p̄duceret seip̄am. oportet q̄ vna cā vlem ponere q̄ sit cā essendi sp̄ci et nō solum sit cā fieri forme in materia vt est cā p̄cularis. q̄ virtute vlt̄ dirigat ad p̄ducendū effectū. Alio accipit cā p̄cularē s̄ in se h̄z virtutē cause vlt̄. et tunc vey ē q̄ cā p̄cularē sic accepta sufficit ad p̄ducendū et cauandū suos effectus et proportionatos.

Secundus

Ar. Hō ē aliq̄ cā vltis. pbat. qz ois effectus dz ēē
sillis sue cause. s. null' effect' ē vltis. q̄ nō erit
aliq̄ cā vltis. Odm q duplex ē silitudo: qdā ē silitudo
nature fm quā aliqd ē sile alteri in natura. z talis silitu-
do est in cā piculari z in suo effectū. Alia ē silitudo pro-
portiois q sumit fm y deā intelligibile exntem in intelle-
ctu. z sic cā vltis sive equoca etiā ē sillis effectui. Et h pz
expmendo causas vltis. sunt em cause vltis deus intelli-
gentia z aia nobilis. in deo em pexistunt rōnes y deales
oim rez factaz. qz sicut edificator est sillis domui pte
y deā quā hz in mente. ita etiā deus est sillis rebz creatis
ppter y deā quā hz in sua mente. Silt est odm de intelli-
gentijs z aia nobili in qbz sunt y deē rez factaz ab ipis.

Ar. Celum nō hz silitudinē ad ista inferiora. nec
y deale nec naturale. z tñ ē cā vltis. Odm q
celū accipit duplt. vno cū inclusione aie nobilis. sicut dr
Aresto. octavo huius q celū est corpus mouens seipm.
et sic etiā celū hz i se silitudines rez naturalū. q silitudi-
nes sunt in aia nobili mouēte celū. Alio accipit celum
fm se. z sic est vez q in celo nō ē naturalis silitudo nec
y dealis ad ista inferiora q a celo pducunt. Et tunc est
odm q celū sic acceptū nō est cā vltis pncipalis. s. instru-
mentalis. s. nō oportet silitudinē effectus ēē in cā instru-
mentali. sicut silitudo domus nō est in securi s. i. artifice

Et qñ dr. celū est mag' sile istis inferioribz q aia no-
bilis. gert magis pncipalis cā. Odm q celū est magis
sile istis inferioribz q ad silitudinē naturales in genere q
sumit ex corporeitate. s. nō est maior silitudo y dealis. z iō
celū fm se acceptū nō est pte cā vniuoca. qz nō hz silitu-
dinē in spē nature cū istis inferioribz. nec est pte equoca
qz nō hz silitudinē y deale cū istis inferioribz nisi gta aie
nobilis. Silt odm ē de securi q nec est cā vniuoca dom'
nec equoca. qz est instrumentū. Pro q amplius nora q
artifex est valde dñter cā filij z domus. qz est cā filij vni-
uoca. eo q filius est sibi sillis in natura. s. est cā dom' eq-
uoca. qz dom' nō est sibi sillis in natura. s. in forma y dea-
li quā hz in mente sua ad cuius silitudinē pducit domū

Ar. Prima cā est infinita. g habebit effectus infi-
nitos. z p pñs nō erit aliq̄ subordinatō ex pre-
pme cause. Tenet pñs. qz inter infinita nō pte esse ordo
cū ibi nō sit pñs vltimū z mediū. q requirunt ad rōem oz-
dinis. Odm q aliter iudicandū est de cā infinita agē-
te p intellectu. z de cā infinita agēte p naturā. qz cā infinita
agens p naturā agit p extremū posse. z iō talis cā habet
ret effectū infinitū si ēē. S. cā infinita agēs p intellectu
agit fm discretōem sapie z prudentie. z iō nō oportet q
agat aliqd infinitū. s. agit finitum. qz nō agit suos effe-
ctus p eundē modum sicut est cā. sed pducit suum effe-
ctum sicut vult ipm esse.

Ar. Causa picularis est pōr vlt. g cā picularis
nō erit subordinata vlt. Añs. pbat. qz cā p-
icularis est magis sillis effectui fm naturam. Odm q
pñs accipit duplt. vno pte valēt tñ sicut pñmum. z
sic cā picularis est pōr vlt. qz est pñmior. Alio mō ac-
cipit pte valēt tñ sicut pncipale. z sic cā vltis est pōr. qz
ipa plus influit z pncipaliter influit q cā picularis. Cū
g effectus nō possit attingere pfectōem cause vltis. ideo
assimilat cause piculari in natura z nō vlt.

Ar. Si in causis esset subordinatio tñc pfectiora
haberent pfectiorē causalitātē. qd tñ videtur

Libet

esse falsum. qz hō est pfectior celo. z tñ celū hz pfectiorē
causalitātē. Odm duplt. pmo q celum accipit duplt.
vno mō silt cū aia nobili. z sic celū est pfectior hōie fm na-
turā z causalitātē. qz aia nobilis est pfectioris nature q
aia rōnalis. Alio mō accipit celū fm se. z sic est minoris
pfectōis z causalitatis q hō. qz sic celum nihil agit pñ-
cipaliter. s. hō pncipalit' generat hōiem. Scdo est odm
q hō accipit duplt. vno mō quantū ad corpus. z sic est
infra celū natura z pfectōe. qz corpus celeste ē incorrup-
tibile. z corpus humanū est corruptibile. Alio mō acci-
pitur quantū ad aiam. z sic hō fm aiam est maioris pfe-
ctionis z causalitatis q celū. qz aia rōnalis est cā specie-
rum intelligibilū q abstrahunt a fantasmatis. z sic ē cā
alicuius imaterialis. qd nō pte dici de celo. Et qz qz hō
qstū ad corpus spectat ad cathenā argenteā. s. fm aiam
spectat ad cathenā aureā. Circa qd sciendū q cathenā
na fm q hic accipit est ordo causaz. z hoc p silitudinē
ad cathenā reale. qz in cathena reali vnus anulus depē-
det ab alio. sic etiā in causis inferior cā dependet a supio-
ribus. qz g duplex ordo cāz. g erit duplex cathena. qz
dam dr cathena argentea z est ordo cāz corporalū. qz in
illis nō ē refulgencia diuine pfectōis ppter impfectōem
rez corporalū. z iō vocat argentea. qz argentū nō tñ
refulget sicut aurū. s. ordo causaz imaterialū vocatur
cathena aurea. qz in illis est refulgencia diuine pfectōis
ppter stabilitatē incorruptibilitatē z imaterialitatem. z
talis ordo est in deo in intelligētijs z aia nobili. Cathenā
na aut argentea est in celo elementis ac alijs agentibus
naturalibus z corporalibus

d. Ictur aut z fortuna z casus causaz. et
multa esse fieri ppter fortunā z ppe-
casum Quo igit mō in his causis est fortuna z
casus. z vtz idē sit fortuna z casus. aut altera. z
omino qd sit fortuna z casus piderandū est.

Postq Aresto determinauit de manifest' spēb et
modis causaz. h pñr determinat de qbusdā modis im-
manifestis z p accis. s. de casu z fortuna. Et pmo pñit
et q de ipis sit determinandū. qd pbat sic. In hoc scdo
libro determinandū est de causis sicut dictū ē. s. casus et
fortuna sunt de genere causaz cū multa dicant fieri a ca-
su z fortuna. igit etiā determinandū est de ipis. Sunt g
tria determinanda de ipis fm Arestorel' in textu. Pri-
mum quō inueniunt casus z fortuna i causis p se. i. quō
reducuntur ad causas p se. Scdm. verum idem sit for-
tuna z casus. Tercū qd sit casus z qd sit fortuna. Et
de his questionibz determinat ordine retrogrado. z qz
questio qd est. p supponit questione si est. iō pmo inqrit
vtz casus z fortuna habeant esse

Quidam em z si sint an nō dubitant. Nihil
em fieri a fortuna dicunt. sed oim esse aliquam
cā in determinatā. qñq nos dicimus a casu fi-
eri aut a fortuna. vt veniendi a fortuna in forū.
reperiendi quē volebat. z quē nō est opinatus
ante. huius causa est venientē velle emere S.

multiter autem et in alijs. que a fortuna dicuntur sp. e. aliquam accipere cam. sed non fortunam. Quo-
nam si aliquid erit fortuna. inconueniens utiqz
videbit. sicut et vere est. Et dubitabit utiqz ali-
quis. ppter qd nullus antiquoz. sapientu cau-
sas de generatõe et corruptõe dicens de fortu-
na nihil determinauit. Sicut visum est nihil
opinabant. neqz illi aliqd esse a fortuna et a casu.

Sed mirabile hoc videbit sicut vere est. Mul-
ta enim et sunt et fiunt a fortuna et a casu. q. non fiunt
ignozantes qm est inferre vnuquodqz in aliqua
cam. q. fiunt. sicut antiqua rō dixit destru-
ens fortunā et casum esse. Tame hor. alia qdem
dicunt esse omnes a fortuna. alia non a fortuna.
Unde et quodā mō erat ipis facienda memoria
Atuero neqz illoz. aliqui opinabant esse fortu-
nam. vt aluicia. aut litem. aut ignem. aut itel-
lectum. aut aliqd talium. Inconueniens igitur
est et siue nō putauerunt esse. siue putantes reli-
querunt. et hoc aliquādo vtentes. sicut Empe-
docles nō semp aerem congregari superius dicit. s.
vt ptingit. Dicit enim in mundi creatōe q. sicut
collisit se currēns tunc. multotiens aut aliter
et ptes animaliu aut a fortuna fieri plurimas.

Nic incipit de fortuna et casu determinare. Et pmo
ponit opiniones antiqz. Secdo determinat veritatē. ibi
Primu qdē igit. Circa pmo ponit tres opiniones an-
tiquoz. de casu et fortuna. Prima ē q. antiq dicebat nihil
fieri a casu et fortuna. Et mouebant duplici rōne. pma
est. q. cūqz hūc cam determinatā nō fuit a casu et fortuna
q. cā determinatā est cā p se. s. oia q fiunt hūc cam deter-
minatā. q. nihil sit a fortuna. Et ponit exemplū in textu
q. inuentio debitoz is iprouisa et nō intenta in foro pscū
est fortuna fm vulgares. et tñ inuentio debitoz is hz cam
determinatā. q. volens emere pisces in foro est cā deter-
minatā illius inuentōis. Sicut inuentio thezauri p fossio-
nem est fortuita. et tñ hz cam determinatā scz fossorem.
Tunc ibi. Qm si. Ponit scdam rōnem antiqz de ca-
su et fortuna q. mouebantur ipa negare. et stat in hoc. Si
aliqd fiat a casu et fortuna. tunc inconueniens videt q. an-
tiq pbi nihil determinauerūt de casu et fortuna. S. q.
ritur quō possent solui iste rōnes. Vdm q. in pma rōne
est falsa equocatōis in illa dicōe determinatā. q. duplt
dr aliq cā determinatā. vno dr cā determinatā ex q. sp
natus est seq effectus. et sic sunt idē cā determinatā et cā
p se. et sic maior est pa et minor falsa. Alio dr cā deter-

minatā ex qua p nūc seqtur effectus. et sic fortuna etiam
pr dici cā determinatā. et sic minor est vera et maior falsa.
Fit em effectus fortuitus a cā p nūc determinatā. sicut
iste fossor determinatus est cā inuentōis thezauri q. effe-
ctus fortuitus. nō tñ ex fossore sp. nara ē seq inuentio the-
zauri. Ad scdam rōnem vdm est q. arguit negatiue p lo-
cum ab autoritate. et q. nō valet. q. quis antiq nihil de
terminauerunt de casu et fortuna. nihilominus tñ pnt cē
casus et fortuna. Tunc ibi. S. mirabile. Aresto. p se
q. tur scdam rōnem pus positā. et reprobat antiquos in
hoc q. nihil determinauerūt de casu et fortuna duabz rō-
nibz. q. pma est. Antiq pbi determinabant de causis.
s. casus et fortuna spectant etiā ad causas. q. multa fiue
p accis in rebz q fiut a casu et fortuna. q. inconuenienter
diuiserunt determinatōem de casu et fortuna. Non em
pnt oēs effectus reduci ad cām p se. oportz q. etiā ad iū-
gere causas p accis. Secda rō stat in hoc. q. vel antiqui
fortunā et casum esse tēdeb. nt. et sic inconuenienter diui-
serunt tractare de eis. Vel putauerunt illa nō esse. et sic
inconuenienter vti sunt illis noibz casus et fortuna. Em-
pedocles em dixit q. tota ordinatio priū vniuersi facta
esset a casu et fortuna. et iō dixit q. mūdus posset corrupti
scz p amicitia corpōz vniuersi. et denuo generari p eozū-
dem inimicitia. ita q. ista fierent a casu fm em. et ergo nō
operet in noua generatōe elementa illū habere sitū quē
nunc hnt. sic scz q. ignis eet supra aerē. et aer sup aquā. et
aqua sup terrā. q. dixit q. illud elementū qd citius moue-
ret et exiret p lre a chaos pūso acciperet superiorem los-
cum. et sic fieret dispositio vniuersi a fortuna.

Sunt aut qdam qui celi hūius et mundano
rum omniū causant esse casum. A casu em fieri
voluntatem et motum discernentē et statuentem
in hunc ordinem omē. Et multum hoc am-
miratione dignū est dicentes a talia qdem et pla-
tas a fortuna nec esse nec fieri sed aut naturam.
aut intellectū esse. aut hmoi alteram causā. Nō
em quoniam enenit ex semine vnoquoqz aliqd sit.
sed ex tali qdem plura. ex tali aut hmo. Celum
aut et diuinoz manifestoz a casu fieri huius aut
causam nullam qualē animaliu et plantarū. Et
igitur si sic se habet hoc ipm dignū est insistere.
et bene lz aliquid dicere de hoc ipso. Quō em
eo quod aliter inconueniens est quod dr adhuc
inconuenientius est dicere hoc vidētes quidem
in celo nihil casu fieri. In his aut que nō sunt a
fortuna multa contingere a fortuna. et ergo erit
merito econtrariū fieri.

Hic ponit scdam opintōē q. dr fuisse Democriti q.
dixit q. casus et fortuna essent cā celi et oim partiū mūdi
di. Dicebat em Democritus. corpa atq. omnia. i. i. i. i. i.
k m

invisibilia esse principia omnium rerum. sicut patet primo huius. et per consequens talium corporum (quod percursum fieret a casu et fortuna) constituerent omnes res. et sic celum et omnes pres universi essent constituti per accens. et per prius a casu et fortuna. Tunc ibi. Et multum. Aresto. reprobat istam opinionem duabus rationibus. prima stat in hoc. si illud quod magis videtur inesse non inest. nec illud quod minus. sed magis videtur quod omnia deberent fieri a fortuna in istis rebus inferioribus. et tamen multa sunt ibi a causis per se. secundum multum minus. deinde dicitur quod omnia fiant a casu et fortuna in corporibus celestibus. Prius patet. quia corpora superiora sunt incorruptibilia et immutabilia secundum substantiam. sed inferiora sunt ad invicem transmutabilia. et sic in istis inferioribus est maior commutatio generis quam in superioribus. quare magis in illis aliquid deberet fieri a casu et fortuna. Et quod in inferioribus fiant aliquid a causa per se. probatur exemplariter. quia plantae et animalia nascuntur ex determinatis seminibus. sicut ex causa per se. quia ex his seminibus sponte nate sunt fieri plantae et animalia quod spectat ad causam per se. Secunda ratio stat in hoc. quia per experientiam videmus quod in istis inferioribus multa sunt a casu et fortuna. et iteque videmus quod in superioribus omnia uno modo sunt determinate. ergo in inferioribus sunt aliqua a casu et fortuna et non in superioribus.

Sunt autem quidam quibus videtur esse quod casus et fortuna. immanifesta ac humano intellectui tantum. quod divinum quoddam ens. scilicet. Quare considerandum est quod sit verum. et si idem aut alterum sit casus et fortuna. et quod indeterminatas causas incidunt.

Hic philosophus ponit tertiam opinionem antiquam de casu et fortuna. et est ista. quod aliquid dicebatur fortunam esse. sic tamen quod sit aliquid immanifestum intellectui humano. quod quoddam divinum ens super intellectum humanum. et sic illis videbatur quod intellectus divinus unus ordinatus aliquid per intentionem nostram fortuna vocaretur. Ista autem opinio Aresto. expresse non reprobat sicut alias. quia determinare de intellectu divino spectat ad metaphysicam. Ista tamen opinio manifestat per ea quae sequuntur quod fortuna non est causa per se. sed per accens. Et idem concludit quod ad eundem hanc opinionem considerandum est quod sit fortuna et casus. et verum sint idem vel aliquid et quod reducatur ad causas predictas.

Notandum. Intellectus divinus non potest dici fortuna. quia illa causa dicitur fortuna cui per aliquid accidere per intentionem. Exempli gratia. intellectus practicus fossoris dicitur fortuna. quia inveniit thesauri accidit sibi per intentionem. sed deo nihil potest accidere per intentionem cum omnem cognitionem habeat. idem nullo modo potest dici intellectus divinus fortuna. sed intellectus cuiuslibet creati potest dici fortuna. quia nulla creatura habet cognitionem omnem. et idem potest aliquid evenire creature quod non est intentum. et hoc est fortuitum.

De. Quod de casu et fortuna sit scia physica. Dicitur quod sic. quia philosophus naturalis habet determinare de causis. sed fortuna et casus spectant ad causas. ergo de eis habet determinare naturalis philosophus. Et si dicatur. casus et fortuna non habent causas determinatas. ergo de ipsis non erit scia. Respondetur quod de casu et fortuna contingit loqui dupliciter. uno modo secundum causas rationes casus et fortune. et in ordine ad ea quae conveniunt eis secundum communes rationes. sic scilicet quia sunt cause per accens. et quod fortuna est in agentibus secundum oppositum. et sic de casu et fortuna potest esse scia. sicut de his de quibus aliquid sciuntur. quia sic de casu et fortuna formantur quoddam rationes habentes necessariam veritatem. quia ista est opposita et necessaria. fortuna est causa per accens. Alio modo contingit lo-

qui de casu et fortuna sunt quod sunt in re ad extra. et secundum quod aliquid quod fit actualiter a casu et fortuna. et sic de eis non est scia. Cuius ratio est. quia ea quae sunt in re a casu et fortuna non habent causam determinatam necessariam et per se. sed scia fit ex causa determinata per se et necessaria. sicut patet primo posteriorum. ergo de ipsis ista ratio non est scia. Et quod patet aliter est scia de rebus generabilibus et corruptibilibus et de casu et fortuna. quia de rebus generabilibus et corruptibilibus non solum est scia secundum communes rationes secundum quod conveniunt. videlicet quod sunt generabiles et corruptibiles. sed de ipsis etiam est scia secundum specificas rationes secundum quod differunt. sicut de homine est scia. non solum inquantum mobilis quod convenit sibi secundum rationem genericam. sed etiam de eo est scia secundum quod risibilis. quod convenit sibi secundum specificam rationem. sic autem non est de casu et fortuna.

Ad. Dicitur est in primo huius quod de generabilibus et corruptibilibus sit scia solum secundum communes rationes. ergo male habet negat. Dicitur quod illud dicitur primo philosophico introductum potest dupliciter exponi. uno modo. potest tamen excludit singulariter. et sic est verum quod solum scia est de rebus generabilibus et corruptibilibus in communi. quia de singularibus non est scia. Alio modo capitur secundum quod excludit speciem. et sic solum de fortuitis in communi est scia. quia de ipsis non est scia secundum specificas rationes. Nec valet si dicatur quod scia de fortuna sit logica. quia est solum de fortuna secundum rationem genericam. Quia genus accipitur dupliciter. uno modo secundum intentionem generis. et sic est aliquid logicum. et per se derogatio eius spectat ad logicum et non ad physicum. Alio modo accipitur genus secundum quod recipitur in suis speciebus. vel etiam secundum quod habet ordinem ad passionem reales. et sic de genere est scientia physica. Manifestum est enim quod ens mobile non sit aliquid specificum. quia non est species specialissima. et tamen de ente mobile est scia physica. sic etiam de casu et fortuna est scia secundum quod referuntur ad passionem reales.

Ad. Sexto metaphysice dicitur quod de ente per accens non sit scia. sed casus et fortuna sunt entia per accens. ergo contra. Dicitur quod dupliciter de aliquo est scia. uno modo sicut de illo quod se scit. et sic solum est scia de conclusione necessaria. et sic verum est quod de ente per accens non potest esse scia. quia non est necessarium. Alio modo de aliquid est scia sicut de illo de quod aliquid scit. et sic de ente per accens potest esse scia. quia de eo sciri potest quod sit ens per accens. et sic de casu et fortuna est scia saltem secundum communes rationes. quia sic habent passionem necessarias de ipsis demonstrabiles.

Ad. De non ente non est scia primo posteriorum. sed fortuna non est igitur. Minor probatur. quia nullum potentum est fortuitum. sed omnia sunt a deo pudentia sicut a prima causa. ergo nulla sunt fortuita. Dicitur quod effectus fortuitus potest ad duo comparari. uno modo ad primam causam. et sic verum est quod nihil est fortuitum. quia omnia sunt pudentia a deo tam minima quam maxima. sed de ratione effectus fortuitus est quod non sit pudentia. Alio modo potest effectus fortuitus comparari ad causas proximas et sic aliquid fuit a fortuna. quia multa sunt quod non sunt pudentia a causis proximis. Sicut in filiis contingit aliquid esse fortuitum in ordine ad unam particularem causam. et non in ordine ad aliam. Exempli gratia. si enim paterfamilias mittat duos familiares per diversas vias ad unam villam ipsis ignorantibus. tunc percursum famulorum est fortuitum. quia non intentus per respectum ad famulos. sed non in ordine ad paterfamilias.

Et si dicatur. ab effectu fortuito non potest pervenire dei separari. ergo effectus fortuitus secundum quod habet motum erit pudentia. et per prius non fortuitus. Dicitur quod pervenire quod sit in intellectu divini aliquid effectus accidit ipsis rebus. et idem potest res intellectus qui absque pervenire. Vel potest dici quod hoc argumentum probat

q in ordine ad p[ro]visione dei nihil sit fortuitu[m]. s[ed] t[ame]n q[uod] p[ro]visio
 no[n] est intrinseca rebus a deo p[ro]visis. s[ed] p[ro]visio res capi ab eis
 hoc q[uod] sunt a deo p[ro]visis. s[ed] sic aliquid sit a fortuna. **U**lti-
 rius p[er] ampliori intellectu sciendu[m] q[uod] circa hanc materia[m]
 fuerunt due p[ri]ncipales opiniones. vna fuit Tullij q[uod] dixit q[uod]
 deus no[n] haberet o[mn]i p[ro]videntia[m]. q[uod] dixit deus solu[m] habere
 p[ro]visione illoz q[uod] sunt in celo. s[ed] p[er] illa[m] opinionem posset in
 ordine ad intellectu[m] divinu[m] aliqd esse fortuitu[m]. **A**lia fuit
 Auticene q[uod] dixit oppositu[m]. s[ed] q[uod] o[mn]ia evenirent ex necessitate
 re. q[uod] posita ca[n] necessaria ponit effectus necessarius. s[ed] de
 us est ca[n] necessaria o[mn]i re. s[ed] ex ipso p[ro]veniunt o[mn]es effe-
 ctus p[er] necessitate[m]. Sed p[ri]ma opinio est falsa eo q[uod] ponit
 deus no[n] habere p[ro]visione o[mn]i. **S**ed ar[bitr] deus habeat p[ro]videntia[m] p[ro]videt
 tiam o[mn]i p[ar]t[em]. q[uod] q[uod]ro aliq[uod] ca[n] e[st] alioz raro ad plura se ex-
 tendit. cu[m] s[ed] p[ri]ma ca[n] sit altissima. necesse e[st] dicere q[uod] ad o[mn]ia
 se extendat. Tunc sic arguit. Ad q[uod]cu[m]q[ue] se extendit caus[al]
 salitas alicuius cause. ad illa[m] etia[m] se extendit. p[ro]videntia
 illius cause. q[uod] caus[al]itas no[n] fit sine ordinat[i]o[n]e. s[ed] ordina-
 tio no[n] fit sine p[ro]videntia. s[ed] sic q[uod]libet ca[n] h[ab]et p[ro]videntia[m] o[mn]i
 q[uod] cadunt sub sua caus[al]itate. cu[m] s[ed] o[mn]ia cadant sub tali dei
 caus[al]itate. manifestu[m] est q[uod] o[mn]ia cadunt sub eius p[ro]viden-
 tia. s[ed] sic in ordine ad ip[su]m deus nihil est fortuitu[m]. q[uod] o[mn]ia s[un]t
 a deo p[ro]ordinata. Sic aut[em] no[n] est de alijs causis inferiori-
 bus. q[uod] aliqd p[er] exire caus[al]itate cause p[ri]ncipalis q[uod] t[ame]n
 co[m]prehendit sub intentione s[ed] ordine cause superioris. s[ed] ideo
 q[uod]ro aliqua ca[n] h[ab]et minor p[ro]videntia[m]. tanto plura eveniunt
 sibi a fortuna s[ed] ad illu[m] intellectu fatui dicunt habere ma-
 gnani fortunam. q[uod] h[ab]et parva p[ro]videntia[m] s[ed] pauca p[ro]videntia
 dunt. Et isto mo[do] saluat auctoritas Aresto. in libro de bo-
 na fortuna. ubi minor intellectu ibi maior fortuna. **R**ec-
 est effectus denominandus a p[ri]ma ca[n]. q[uod] illius p[ri]me cau-
 se no[n] h[ab]et similitudine[m] p[ro]prie dicta. s[ed] est denominand[us] a p[ri]mo
 xima cu[m] cuius h[ab]et similitudine[m]. Sicut in fili p[ri]ngentia in re-
 bus s[ed] necessitas no[n] sumunt p[er] co[m]parat[i]o[n]em ad p[ri]ma[m] ca[n]m
 q[uod] sic o[mn]ia essent necessaria. q[uod] p[ri]ma ca[n] cognoscit o[mn]ia neces-
 sario in nunc eternitatis q[uod] ambit o[mn]e t[em]p[us]. s[ed] sumit p[er]
 co[m]parat[i]o[n]em ad ca[n] p[ri]ma[m]. Et ponit sanctus Thomas
 huius pulchru[m] s[ed] q[uod] res naturales in se sunt materiales
 p[er] relati[o]nem t[ame]n ad intellectu[m] sunt imateriales. q[uod] ut intel-
 ligunt sic sunt imateriales. **S**ed p[er] reprobat[i]o[n]em opinio-
 nis Auticene est p[ro]vidend[u]m q[uod] deus v[er]it[as] est ca[n] o[mn]i. r[ati]o
 necessaria q[uod] p[ri]ngentia. no[n] t[ame]n imediata s[ed] mediantib[us]
 alijs causis p[ro]paravit cu[m] q[uod]busda[m] effectib[us] causas neces-
 sarias. s[ed] illi effectus sunt necessarij. **A**lijs effectib[us] p[ro]p[ri]a
 vit causas p[ri]ngentes s[ed] illi sunt p[ri]ngentes. **U**n[de] simplr
 e[st] d[ic]t[u]m q[uod] multa sunt p[ri]ngentia in rebus sicut illi effectus q[uod]
 fiunt a libera volu[n]tate. s[ed] hoc i[st]o. q[uod] p[ri]ma ca[n] illoz e[st] con-
 tingens. Et isto illa e[st] p[ri]ma q[uod] p[ro]destinat[ur] p[er] d[ic]tari. s[ed] cu[m]
 p[ro]destinatio q[uod]n[on] refert ad deu[m] sit necessaria. t[ame]n si referatur
 ad ca[n] p[ri]ma[m]. s[ed] ad libera volu[n]tate ho[m]i[n]is. sic e[st] p[ri]ngens.
Ali. Fatu[m] e[st] i[n] rebus inferiorib[us]. s[ed] no[n] erit aliqd fortui-
 tum i[n] eis. Teneat p[ri]ma. q[uod] fatu[m] i[n]ponit rebus ne-
 cessitate[m]. **O**dm q[uod] fatu[m] no[n] i[n]pedit q[uod]n[on] aliqd fiat a fortu-
 na. Gratia cui[us] sciendu[m] est q[uod] fatu[m] e[st] explicatio diuine p[ro]-
 videntie in rebus creatis p[er] causas sc[ilicet] creatas. s[ed] i[st]o fa-
 rum d[ic]t[ur] ordo sc[ilicet] causaz. Si s[ed] posset aliquid evenire
 p[ro]ter ordine sc[ilicet] causaz. tunc etia[m] poterit aliqd evenire
 p[ro]ter fatu[m] s[ed] manifestu[m] est q[uod] p[ro]ter ordine sc[ilicet] causaz
 aliqd p[ri]ngit. Et hoc fit dupl[ic]i. vno ex p[ar]te materie. q[uod]
 s[ed] materia est indisp[os]ita in istis inferiorib[us] ex q[uod] deberet
 aliq[uod] effectus p[ro]duci. s[ed] i[st]o p[ro]ter eius indisp[os]it[i]o[n]em no[n] p[ro]du-
 citur talis effect[us]. s[ed] sit intentus a superiorib[us] causis sc[ilicet] d[ic]t

Alio p[ri]ngit. q[uod] aliqua inferiora sunt q[uod] no[n] cadunt sub
 fato sicut sunt op[er]at[i]o[n]es humane. q[uod]uis em[en] aia rati[on]a-
 lis posset inclinari ad aliqd op[er]us ex fato vel ex superiorib[us]
 causis sc[ilicet] d[ic]t[ur]. no[n] t[ame]n necessitat[ur] ad h[oc] faciendu[m] q[uod]n[on] posset op[er]-
 positu[m] agere s[ed] sic multa fiunt p[ro]ter fatale disp[os]it[i]o[n]em

Primu[m] q[uod]de i[n] q[uod]n[on] videm[us] alia q[uod]de s[ed]
 s[ed] fieri. alia at sicut frequenter. manifestu[m]
 sum e[st] q[uod] neutri hor[um] ca[n] fortuna d[ic]t[ur]. neq[ue] q[uod] e[st] ex
 necessitate s[ed] sp[irit]u. neq[ue] ei[us] q[uod] e[st] sicut frequenter. **S**ed
 q[uod]n[on] q[uod]a fiunt s[ed] extra h[oc]. s[ed] o[mn]es dicunt h[oc] e[st] a fortu-
 na. manifestu[m] e[st] q[uod] fortuna aliqd sit s[ed] casus. h[oc]m[od]o
 em[en] a fortuna fieri. s[ed] q[uod] a fortuna h[oc]m[od]o e[st] dicim[us]

Postq[uam] Aresto. posuit opiniones alioz de fortuna s[ed]
 casu. hic p[ri]ncipaliter determinat veritate[m]. Et p[ri]mo in q[uod]rit definit[i]o[n]e
 fortune. sc[ilicet] d[ic]t[ur] ex definit[i]o[n]e fortune assignat r[ati]o[n]em eo-
 rum q[uod] de fortuna dicunt. ibi. Infinitas q[uod]de. **C**irca p[ri]m[um]
 p[ri]mo in q[uod]rit definit[i]o[n]em fortune p[er] q[uod]ruor[um] divisi[on]es
 q[uod] sicut docuit in sc[ilicet] d[ic]t[ur]o posterior[um] Aresto. definit[i]o e[st] val[et]
 ad venandu[m] q[uod] q[uod] e[st]. **E**st s[ed] p[ri]ma divisio. Effectu[m] q[uod]da[m]
 fiunt sp[irit]u. ut or[bit] solis. q[uod]da[m] fiunt frequenter. ut cu[m] h[oc] nascit[ur]
 duob[us] oculis. s[ed] isti effectus no[n] sunt casuales nec fortui-
 ti. **A**lii fiunt ut in pauciorib[us]. ut q[uod] h[oc] nascit[ur] sine oculis
 et isti effectus sunt a casu vel fortuna. **E**x manifestu[m] e[st]
 q[uod] fortuna sit aliquid. q[uod] esse a fortuna s[ed] esse ut in pau-
 ciorib[us] co[n]numerantur.

Ali. **C**ontra p[ri]mu[m]. or[bit] solis no[n] fit sp[irit]u. s[ed] male ponit
 ex[em]plu[m] p[ri]mi me[m]bri. **O**dm q[uod] or[bit] solis no[n] fit
 sp[irit]u p[er] p[ro]p[ri]etate[m] ad t[em]p[us]. q[uod] aliq[uod] t[em]p[us] e[st] occasus solis. s[ed] fit sp[irit]u
 p[er] p[ro]p[ri]etate[m] ad ca[n]. q[uod] ex motu celi sup[er] nostri hemispheri
 carit sp[irit]u or[bit] solis. **I**lla igit[ur] posita ca[n] ponit talis effect[us]

Ali. Aliq[uod] sunt effect[us] ad v[er]u[m]libet. s[ed] ista divisio
 no[n] erit sufficiens. **O**dm q[uod] p[ro]p[ri]e null[us] effe-
 ct[us] e[st] ad v[er]u[m]libet. q[uod] effect[us] ad v[er]u[m]libet d[ic]t[ur] q[uod] fit a ca[n] ad
 v[er]u[m]libet. s[ed] ca[n] ad v[er]u[m]libet no[n] p[ro]ducit effect[u]m q[uod]diu no[n] e[st]
 determinata ad v[er]u[m] effect[u]m p[ro]ducendu[m] cu[m] nihil op[er]at[ur]. op[er]at[ur]
 s[ed] an op[er]at[i]o[n]em ca[n] determinari ad v[er]u[m]. Sicut exempli
 g[ra]t[ia]. si aliq[uod] vellent ire ad summu[m] s[ed] ad sanctu[m] gereonem
 tunc no[n] ibit an[te]q[uam] se determinet p[er] appetitu[m] ad v[er]u[m] locu[m]
 determinatu[m]. Et s[ed] d[ic]t[ur] sanct[us] Thomas q[uod] licet aliqd sit
 ad v[er]u[m]libet respectu pot[en]tie motive. s[ed] q[uod] sortes sedeat
 t[ame]n nihil e[st] ad v[er]u[m]libet respectu pot[en]tie appetitive sine qua
 pot[en]tia motiva no[n] exiit in actu. q[uod] pot[en]tia appetitiva de-
 terminat[i]o[n]e intendit v[er]u[m].

Eorum aut[em] que fiunt. alia quidem propter
 hoc fiunt. alia vero non.

Hic ponit sc[ilicet] d[ic]t[ur]a divisio. s[ed] ista. q[uod]da[m] fiunt p[ro]p[ri]e finis. sicut
 sunt effect[us] h[oc]m[od]o i[n] se notabile bonitate vel malicia. Alia
 fiunt non p[ro]pter finem. ut levatio festuce de terra vel fructu
 cario barbe p[ro]ter intent[i]o[n]em

Ali. **O**mne agens agit p[ro]pter finem siue agat a natu-
 ra siue ab intellectu. s[ed] o[mn]is effectus e[st] p[ro]pter finem
Odm s[ed]m doctore[m] q[uod] dupl[ic]i agens d[ic]t[ur] agere p[ro]pter
 finem. vno q[uod] agit p[ro]pter quicunq[ue] finem. s[ed] sic o[mn]e agens agit
 p[ro]pter finem. q[uod] intendit aliqd agere. **A**lio d[ic]t[ur] aliqd agere
 p[ro]pter finem s[ed]m q[uod] finis in seipso h[ab]et delectat[i]o[n]em. vel hone-
 statem p[ro]pter qua[m] in seipso placet. s[ed] sic no[n] o[mn]e agens agit p[ro]p[ri]e
 finem. q[uod] q[uod]cu[m]q[ue] agit p[ro]pter effect[u]m q[uod] no[n] h[ab]et in se aliqua[m] nota-
 bile bonitate[m] vel malicia[m]. sicut si aliq[uod] levet festuca. s[ed] hoc

Liber

Secundus

non loquitur philosophus in textu. vel dicitur finem eundem quod illa dicuntur non propter hoc fieri quod non sunt propter finem deliberatum sicut perfricatio barbe vel aliquid huiusmodi quod sit interdum absque de liberatione ex sola imaginatione mouente. et sic habet finem imaginatum sed non deliberatum.

Horum autem alia quidem finem propositum sunt. alia vero non. ambo autem sunt in his que sunt propter hoc. Quare manifestum est quoniam in his que sunt propter necessarium et quod sicut frequenter sunt quidam circa que contingit quod est propter hoc. Sunt autem propter hoc. quecumque ab intellectu utique aguntur. et quocumque a natura.

Nec ponit tertiam diuisionem effectuum. quod est ista. eorum que sunt propter finem. quod sunt finem propositum. i. voluntates et intellectus. sicut sunt operantes facte ab homine finem quod huiusmodi vel ab aliquo habente intellectum. Alia sunt que non sunt finem propositum. sicut operantes facte per res naturales et per quocumque non habentia intellectum. Et ambo ista inveniuntur in his que sunt propter finem. scilicet ista que sunt a voluntate et ista que sunt a natura. Et sunt ea que sunt ex necessitate vel sicut frequenter sunt a proposito vel a natura. quare per dicte tres diuisiones se inuicem includunt.

Art. Opera nature sunt ab intelligentia non errante. et sunt finem propositum. Dicitur quod effectus naturales pertinent ad duo proposita. vno ad causam primam. et sic sunt finem propositum. ut probatur argumentum. Alio propositum ad causas primas. et sic sunt non finem propositum. sicut motus deorsum in lapide non sit finem propositum quod est in lapide. effectus enim debet denotari a causa prima. et simpliciter est dicitur quod effectus naturales sunt non finem propositum.

huiusmodi igitur cum finem accidens fiat a fortuna dicimus esse. Sicut enim et quod est aliud quod dem per se ipsum est aliud autem finem accides. sic et causam contingit esse. ut domus quidem per se ipsam causa est edificatiua. finem accides autem albi autem musici. Per se quidem igitur causa finita est. finem accides autem in finita. Infinita enim vni accidunt.

Consequenter ponit quartam diuisionem ad inquirendum de finitatem fortune que sumitur ex pre causa. dicens quod cum illa que sunt a proposito sunt propter aliquid et in minori tempore sunt a causa finem accides. tunc dicimus ea esse a fortuna. Est ergo diuisione ista. Sicut ens diuiditur in ens per se et in ens per accides. ita causa diuiditur in causam per se et causam per accides. Et ponit dramam inter membra diuisionis. dicens quod causa per se est finita et determinata. sed causa per accides est infinita et indeterminata. Quod sic probatur. quia infinita vni accidunt. Est ergo intelligendum quod causa per se debet finita et determinata in ordine ad effectum. sic scilicet quod si natus est fieri effectus ex tali causa. et per oppositum causa per accides debet indeterminata in ordine ad effectum. sic scilicet quod ex ea non est natus sequi effectus. quod tamen pro nunc sequitur. sicut edificator est causa per se domus. et albedo in edificatore est causa domus per accides. Potest etiam assignari alia diuersa extra textum. quod causa per se est cuius effectus

tudo est in agere siue in causa. sicut edificator per ydeam quam habet in mente est causa domus. quod domus facta ad extra habet multitudinem ad ydeam que est in intellectu practico edificatoris. sic autem non est de causa per accides

Art. Infinitum non est in rebus. sed non potest infinita vni accideret. Dicitur quod infinitum capit dupliciter. vno cathegorematicum. et sic fecit materiam sine forma. vel abstractam extensam sine termino. et sic est verum quod infinitum non est in rebus. Alio capit infinitum sicut cathegorematicum. et sic valet in primis non tantum quoniam maius. et in discretis. non totum quod plura. et sic utique infinitum potest esse in rebus. sic enim accipitur infinitum pro indeterminato. et sic infinita vni accidunt. id est non totum quod plura

Art. Si infinita vni acciderent. ergo de accidentibus non esset scia. Dicitur quod duplicia sunt accidentia. quod a propria. et illa non sunt infinita in vno. et de illis est scia. quod talia accidentia sciunt de subiecto per principia propria subiecti. Alia sunt accidentia communia. et illa sunt infinita in vno finem propositum. et de illis non est scia in ordine ad tale subiectum

Sicut igitur dictum est cum in his que propter hoc sunt. hoc fiat. tunc de a casu et a fortuna. Ipse fortis autem diuersa horum ad inuicem posterius determinanda. Hunc autem hoc sit manifestum quod utraque sunt in hijs que sunt propter hoc. ut causa accipiendi argentum. venit utique delatarius pecuniam si sciunt. Venit autem non huius causa. sed accidit venire et facere hoc reportandi gratia. Hoc autem neque sicut frequenter veniens ad villam. neque ex necessitate. Amplius autem finis est reportatio non in seipso causatur. sed propositum et ab intellectu et de a fortuna venire. Si autem propones et huius causa. aut semper veniens aut sicut frequenter reportaturus non a fortuna. Manifestum itaque quod fortuna causa sit finem accides in hijs que sunt finem propositum. eorum que propter hoc sunt. Unde de circa idem et intellectus et fortuna est propositum enim non est sine intellectu.

Hic philosophus reducit fortunam ad membra dictarum diuisionum. Et vult quod fortuna quod ad ultimam diuisionem pertinet sub causa per accides. Et hoc declarat exemplariter de illo quod vadit ad forum non propter hoc ut recipiat pecunias et tamen recipit illas. quod contingit per accides et sic etiam fortuna est causa per accides. Sed quod ad primam diuisionem fortuna est causa eorum que sunt extra se per se frequenter. Et quod ad tertiam. fortuna est causa illorum que sunt propter hoc. i. finem. Quo ad quartam vero diuisionem fortuna est causa eorum que agunt finem propositum. Quibus his sunt collectis philosophus in textu. ibi. Manifestum itaque. Concludit definitiorem fortunam. dicens quod fortuna est causa per accides in hijs que sunt extra se et frequenter propter hoc in agentibus finem propositum. Et quod ulterius elicit vnum correlatum. scilicet quod circa idem sunt intellectus

ctus et fortuna. in eodē subiecto. qz ppositū non est sine intellectu practico qui est materialis fortuna.

Ar. Utz ista definitio fortune possit etiā casui cōuenire. **Adm.** q sic p depōem vnius pēculi et appōem alterius. qz qñ illa pēcula sūm ppositū omittit et eius opposita apponit. tunc est definitio casus. Qui sic definit. casus est cā p accūs eoz q fiunt extra sp z frequēter ppter hoc in nō agentibz sūm ppositū. i. sūm voluntatē. Ocasus em̄ z fortuna dñt. qz fortuna est in agētibz sūm voluntatē. pō in nō agentibz sūm voluntatē.

Ar. Ocasus z fortuna sunt effectus fortuiti. q nō erunt cause. Añs pbatur. qz inuētio thesauri est effectus. z cōiter dñ fortuna. **Adm.** q duplī accūs pñ fortuna. vno sūm vulgares. z sic effect⁹ fortuitus dñ fortuna. qz ipi solū accipiunt effectū fortuitū p fortuna. Cuius rō est. qz nōa iponunt a notioribz nobis. cū q effectus sit notior nobis. q fortuna iponit a vulgaribz ad pēcandū effectū. Alio accipit fortuna sūm p hōs. sic fcat cām talis effectus. **Ar.** pñ gñ. ipe fossor inueniens thesaurū dñ fortuna sūm p hōs. Et si dicat. ex hoc seqtur qz alibi sit fortuna. qz cā p accūs. **Adm.** q pñ doctores duplī aliqd dñ cā p accūs. vno sūm q p accūs se tenet ex pre cause. z sic alibi in domificatore dñ cā p accūs z ē tñ in domificatore. sicut accūs in subiecto Alio p accūs se tenet ex pre effectus. qz scz pñgit effectui p se. z sic fortuna ē cā p accūs. i. effect⁹ p accūs. q pñgit effectui p se intēto ab agente. sicut inuētio thesauri pñgitur fouea. Et q intellectus practicus fossoris respectu inuētōis thesauri dñ fortuna. Sz qñ qñ in q pñcamēto sit fortuna. **Adm.** q fortuna caput duplī. vno format⁹ p relatione cause p accūs ad effectū fortuitū. z sic est in pñcamēto relatiōis. sicut etiā hoc nomē cā a toto genere est in pñcamēto relatiōis. Alio caput fortuna materialit. scz p illo in q subiectat talis relatiō. z hoc materiale est duplex. s. pñquū in q immediate fundat talis relatiō. et sic intellectus practicus alicuius agētis p intellectū cui accidit aliqd ppter intētoem dñ fortuna. Aliud ē materiale remotū. i. ipe totus hō agens. pñmo scz sūm materiale pñquū est in scōa spē qñtatis. s. sūm materiale remotū ē in pñcamēto subē. Et q pñ q fortuna fcat cāz p se. nō sūm q hñdī. s. sūm q ē relata ad effectū p accūs. vñ nō ē incōueniēs idē ē cām p se z p accūs. si pñ ad diuersos effectus. **Exempli grā.** fossor pñ ad duo pñari vno ad foueā. z sic ē cā p se. qz fouea ē sp nata seq ex fossore. Alio pñat fossor ad inuētōem thesauri. z sic ē cā p accūs. qz talis effect⁹ nō ē sp nat⁹ seq talē cām.

Ar. Omē p accūs reducitur ad p se. si q fortuna sit cā p accūs. qz reducitur ad p se z sic nō erit p accūs. **Adm.** q duplex ē reductio aliqz ad inuicem vna ē sūm identitatē sic qz reductū fiat idē cū eo ad qd reduct⁹. z sic pñma pñō ē falsa. qz p accūs nūqz sit idē cū p se. Alia est reductio p pñuētōem. qz scz qd reduct⁹ ad alterum pñgit illi ad qd reduct⁹. z sic ē pñ. qz effectus fortuitus pñgit effectui p se. z cā p accūs q dñ fortuna cōiungit cause p se. Et h ē qd infra dñ q casus z fortuna reducunt ad gen⁹ cause efficientis. qz casus reducitur ad naturā. qz pñgit naturalit agētī z fortuna ad intellectum practicu. qz pñgitur tali intellectui.

Ar. Aresto. dñ septimo metaphice. q cā entis p accūs sit agens vt in pluribz. s. illud ē cā p se.

q fortuna erit cā p se. **Adm.** q agens vt in pluribz accipit duplī. vno mō vt agens vt in pluribz. z sic est cā p se z nō p accūs. Alio mō caput agens vt in pluribz sūm q deficit vt in paucioribz. vel sūm q sibi euenit aliquid vt in paucioribz. z sic pñ esse cā p accūs respectu illi qd euenit vt in paucioribz. duobz em̄ modis pñ tali agenti aliqd accidere pñer intētoez. vno mō ex defectu agētis. alio mō ex idispōe materie. z iō Aresto. vii. metaphice dñ. q materia sit radix pñgentie. qd intelligi pñ etiā de materia sūm q est in effectū. qz sic quandoqz materia impedit intētoem agentis.

Ar. Omis cā p accūs est indeterminata. s. fortuna est cā p accūs. qz erit cā indeterminata. Sed ex cā indeterminata nō pñ fieri aliqz effectus. igit⁹ z ē dñ cendū q duplī cā dñ indeterminata. vno mō p modum indifferētie. qz scz hz se indifferēter ad vñ effectū. z ad aliū. z sic cā ad vñlibet dñ ē cā indeterminata nō at fortuna. sicut tñ dñt Auicenna. z sic ē vñ q ex tali cā indeterminata nō fit effectus. Alio mō dñ cā indeterminata pñ p modū pñgentie. qz scz talis cā pñgentē habitus dñchz ad talē effectū. z sic fortuna est cā indeterminata. qz effectus fortuitus nō solū natus est fieri ex tali cā ex q mō fit. s. pñ fieri a multis alijs causis. Et p hoc pñ dñia inter fortunā z cām ad vñlibet. qz qñis in hoc pñentunt q in vtroqz sit indeterminatio. tñ in hoc dñt. qz fortuna est cā p nunc determinata ad aliquē effectum. sicut fossor inueniens thesaurū. p nunc est determinat⁹ ad inuētōem thesauri. sed causa ad vñlibet sūm q hñdī nūqz est determinata ad aliquē effectum.

Ar. Effectus fortuitus nūqz est pñtent⁹ ab agēte. q fortuna nō erit eoz q fiunt ppter hoc. id est ppter finē. **Adm.** q duplī dñ aliqd agere ppter hoc vno mō sūm actū qñ scz intendit finē ppter quē agit. z sic cā p se est cā agens ppter hoc. sicut fossor sūm accūm agit ppter foueā. Alio mō aliqd agens agit ppter sūm apñitudinē. qz scz seqtur talis effectus ppter quem agens egisset si talem effectū pñuisset fuisse futurū. z sic fortuna est cā agens ppter hoc. qz nullus effectus dñ fortuit⁹. nisi habeat in se aliquā notabilē bonitatē vel maliciā z ppter talē effectū sp agēs ageret si sciret se illū assequuturum. Sicut fossor vñqz egisset ppter inuētōez thesauri si pñuisset inuētōem thesauri. z iō fossor nō dñ fortunatus si inueniat lapidē in fouea pñer intētoem. qz nō est alicuius notabilis bonitatis vel malicie.

Ar. Vanū z frustra vident esse pñin q ad casum z fortunā. z tñ nō fiūt ppter finē. igit⁹ z ē. **Adm.** q vanū z frustra pñueniunt z dñt cū casu z fortuna. pñueniunt qz cōiter fiunt ppter finē. s. dñt. qz frustra sit ppter finē actualit intētoem quem nō attingit. qz ille dñ frustra fuisse in summo q nō est adeptus finē ppter quēz illuc iuit. Sed fortuna z casus attingūt finem quem nō actualit intendebant. sed solum apñitudinalit.

Ar. Si fortuna esset eoz q fiūt extra sp z frequēter. seqret qz eclips lune z solis eēnt fortuita. qz fiūt extra sp z frequēter. i. raro. **Adm.** q aliqd dñ fieri raro duplī. vno p pñpōez ad tps. z sic eclips solis z lune fiunt raro. Alio mō aliqd dñ fieri raro p pñpōez ad cām qz scz posita cā a q talis effectus sit raro ponit talis effectus z sic effectus fortuiti fiūt raro. Sicut pñ exēma

Liber

Secundus

placiter de fofore z inuentoe thezauri. qz lz inuentio thezauri habeat qñqz a fofore. raro tñ ob illa cā fequitur talis effectus. lz poſita cā eclipſis ſolis ſp poſit talis eclipſis.

Hi Aliq dicunt vlt bñ fortunari. ſicut aliq mili- res z medici. q fortuna nō ſit vt in paucioribz. Dñm q ſi aliq effectus vt in pluribz ptingat talis nō ē a fortuna. z ſi ſi aliq miles capiat cōit victoriā in pugna tñc victoriā ei⁹ nō eſt fortuita. lz accidit ex qdā induſtria ſue fortitudine mili⁹ lz ad alios ignora- tes induſtria ſua dicat fieri a fortuna. z ſi eſt de medico. Poſſe etiā ptingere q ex ipreſſione corporis celeſtium. aut ex motione ſuperioris ſpiritus aliq inclinet ad aliqd agendū. ita q tali actōi ptingat aliqd bonū pter inter- rone z tunc tale dī eſſe fortuitum.

Hi Aliq ſunt fortuite vt in pluribz. vt q aliquis ambulans p viā lutoſam maculet ſe. q fortuna nā ē eoz q ſit vt in pluribz. Dñm q dupl aliqd ca- dit ſub alicui⁹ intentōe. vno⁹ ſub intentōe pmaria. qz ſciz hoc pncipali intentōe. z ſic vtz eſt q maculato non cadit ſub intentōe ābulantis p viā lutoſam. Alio⁹ aliqd cadit ſub intentōe alicui⁹ ſcōaria. qz ſciz intentōe aliqd ex q aliq neceſſario ſequitur. z ſic maculatio cadit ſub intentōe ābulantis p viā lutoſam. z iō illa maculatio nō eſt fortuita. qd em fortuitū ē nō dī ē intentū aliq iſtoz modoz.

Inſinitas quidē igitur cauſas neceſſe eſt eē a q bus vtiqz fiat. qd eſt a fortuna. An videt fortu- na inſinita eē z inſinita boi. z ē vt nihil a for- tuna videbitur fieri. Omia quidē em hec recte dicūt. quonā rationabiliter. Et qdē em vt ſit a fortuna. ſm accidēs em ſit. et ē cā ſicut accēs for- tuna. ſic vt aut ſimplr nullus. vt dom⁹ edifica- tor qdē cā eſt. ſm accēs aut ribicē. et veniet re- ferēdi argētū nō hui⁹ cā veniente inſinit ſunt multitudie. Et tñ videt aliq volēs z pſequēs et fugiens et viſurus.

Post qz Aſteto. poſuit definitōnem fortune. pñr aſſi- gnat rōem eoz qdē fortuna dicunt. qz aſſignat cām p- prieratū fortune. z hoc pgruit. qz definitō ē medium de monſtrandi paſſionē de ſubiecto. Ponunt qz in ſumma ſer pprietas. qz tres ſunt poſite a phis antiqz. z tres a vulgaribz. Prima pprietas fortune poſita ab antiqz phis ē q cauſe illi⁹ qd ſit a fortuna ſunt inſinite. Scda ē q fortuna nō eſt inſinita hoibz. z p hoc exponit tertia opinio ſup⁹ poſita de fortuna. Tercia pprietas ē q nihil videt fieri a fortuna. z p hāc exponit pma opinio antiqz de fortuna. Cā pme pprietas ē. qz fortuna ē cā p acci- dens. lz ſicut dictū ē inſinita vñ accidūt. qz hoc qd p ac- cūs deus ptingit lz inſinitas cās. Rō ſcde pprietas ē. qd ſicut dictū eſt cauſe ei⁹ qd ē a fortuna ſunt inſinite. lz inſi- mitū ē nobis ignotū. ſicut dī in pmo hui⁹. qz etiā fortuna erit hoibz inſinita. Dicūt notanter hoibz. qz effect⁹ for- tuiti a deo pudent ſicut effect⁹ p ſe. z iō intellect⁹ diui- nus nullo⁹ pōt dici fortuna. vt pñs dicitur. Rō tertia p- prieratis ē. qz fortuna ē cā p accūs. lz qd p accūs ē qdam

mō nō ē qz qd p accūs ē nō ē cā ſimplr. q fortuna qdā mō nō ē. Et hoc qd dixerat manifeſtat p exēpla. qz edifi- cator ē cā p ſe z ſimplr. ribicē aut ē cā p accūs domus. Sic etiā ſi aliqz veniat ad aliq locū nō cā reportandē argētū. tñc ē cā. reportandi⁹ p accūs. lz tñ cā p accūs ē inſinita. lz pſed aliqz fugere vel videre.

Et dicere eē aliqd extra rōem fortunā. recte ē. Rō em eſt eoz q ſemp ſunt. aut eoz q ſit ſit fre- quēter fortuna at in his q ſit pter hec. Quare qm inſinita q ſit cauſe ſunt. z fortuna inſinita ē. Tñ in qdā deficit vtiqz aliqz. Pñqz igit cōtin- gētia cā vtiqz ſunt fortune. vt ſanitaris. aut ſpi- rit⁹. aut eſtus. ſed nō depilari. Sūt at aliq aliqz pñmiores q ſunt ſm accūs cā. Fortuna autē bona qdem dī. cum bonū aliqd euenit. praua aut cum prauū aliqd. Eufortunū autem z diffortunū eſt cū magnitudinē habentia ſunt hec. vñ zlechis parū malū aut bonū accidere magnū. aut diſcōtingere aut eucontingere eſt. qm ſicut ē dī intellectus qd em ad parū diſtat tanqz nihil diſtare videt. Ampli⁹ aut inſer- tum eufortunū rōnabiliter eſt. Fortuna em in- certa eſt. neqz em vt ſp. neqz ſicut frequēter poſ- ſibile eē q ſunt a fortuna. Sūt qdem igit am- bo cauſe quēadmodū dictū eſt ſm accidēs z fortuna z caſus in ptingentibz fieri. neqz ſim- pliciter neqz ſicut frequēter. z eoz quicūqz vtiqz ſient propter aliquid.

Nic ponit alias tres pprietas poſitas a vulgaribus. Prima ē. q fortuna ē ſine rōne. Scda q aliq eſt fortuna bona z aliq mala. Tercia q aliq hñt eufortunū z aliq diffortunū. Rō pme pprietas ē. qz rōcinari nō poſſum⁹ niſi de his q ſit ſp z frequēter. cū rōcinū fiat ex neceſſa- rijs. lz fortuna ſit extra ſp z frequēter ſe hñtibz. qz effect⁹ fortuit⁹ ptingit p accūs. z de cauſis p accūs nō poſſum⁹ hñc rōem. Et circa hoc mouet dubitatōem. vñ ois cā p accūs poſſet dici cā effect⁹ fortuiti ſue fortune. z vult q nō. lz ſolū illa cā p accūs dī cā effect⁹ fortuiti q aliqd in- ſit in effectū p ſe intentū. ſicut ſoſſor in foueā. z iō ven- tus eſtus ſue calor pñt dici cā fortuita ſanitar⁹. lz nō de- pilatio. i. abraſio criniū. Tñc ibi. Fortuna aut. Ponit rōem alteri⁹ pprietas. ſ. q aliq fortuna dī bona. z aliq mala. Et ſtat rō in hoc. qz fortuna ē cā p accūs eius qd euenit pter intentōez. lz p aliqd euenire pter intentōez du- plr. qñqz em euenit aliqd bonū dī fortuna bona. z qñqz euenit aliqd malū. z dī fortuna mala. z qz hec pprietas fortune eſt ſm vulgares. ideo ipa reſpicit fortunā ſm q ſcat effectum fortuitum. Tunc ibi. Eufortunū aut.

Donit eam tercie proprietatē. qre scz dicunt. aliq eufortu
nari. Et vult q eufortunū pringit duplt sūt z diffortu
niū. pmo pringit eufortunū qñ aliq d magnū bonū eue
nit pter intentōem. Dicit em eufortunū ab eu qd ebo
num. Scdo pringit eufortunū. qñ aliq d fuit ppinqu
magno malo. a q liberat pter intentōem. qz pvari a ma
lo est aliq d bonū. Sic etiā diffortunū dī duplt. vno
qñ alicui accidit magnū malū pter intentōem. Scdo si
aliq d sit ppinquus magno bono. z sepat ab illo pter in
tentōem. tūc dī diffortunū. Et eam istius ponit Ar.
in textu. qz qd parū deest nihil deesse videt. z iō si aliq d
sit ppinquus magno bono z puer ab eo hz diffortunū
qz videbat intellectui. ac si haberet illud magnū bonum.

Ex oibz istis elicit q eufortunū z diffortunū sunt in
certa. qz q p accūs sūt z extra sp z frequēter sunt incerta.
Ultimo pcludit qñ recapitulando qz vtrūqz. scilicet casus z
fortuna eā p accūs z vtrūqz ē in his q pringunt nō sūt
pī. i. neqz sp neqz frequē. z vtrūqz ē in his q sūt pī aliq d

Mr. Vtrūqz vñ hō possit ē melius fortunat⁹ alio
Et videt q nō. qz fortuna ē intellect⁹ pra
cticus in hoīe. s. intellect⁹ practice cū sit potētia aīe rōna
lis nō ē mag⁹ in vno qñ in alio. g fortuna nō erit magis
in vno qñ in alio. Odm q fortuna capī duplt. vno
ex pre cause s. q fortuna fcat ipm intellectū practicu
vel ipm agens p intellectū. z sic in vno nō est plus fortu
na qñ in alio. qz sūba z qīrates de scda sp nō suscipiunt
magis z minus. Alio capī fortuna ex pre effect⁹ for
tuiti. z sic ē magis in vno qñ in alio. qz vni accidunt plu
res effectus fortuiti qñ alteri. Hoc at pī pringere ex du
obus. vno ex pre agēt. ex quo em effectus fortuit⁹ acci
dit pter intentōem. sic agēti accidunt multa a fortuna
pter eius intentōem. Alio pringit illud ex pre illoz q
pcurrūt ad actōem hoīs z sunt tria. scilicet corpus intellect⁹
et volūtas. Ex pre corpis pī aliq d accidere vni quo ip
se inclinet ad aliq d agendū. z ex illa actōe euenit aliq d
fortuitū pter intentōem. sicut si aliq d ex influentia cor
porū celestiu munat sanguie. minutio sanguinis ē fortui
ta. qz hō p se mouet ad calozē p talē influentiam z ex tali
calore euenit q minuitur sanguis. Ex pre intellectus pī
itez pringere. qz boni angeli pī mouere nostrū intellē
ctum. qñ g mouent intellectū ad aliq d opandū cui pī
gī aliq d pter intentōem opantis. hoc fit a fortuna. z qz
hoc nō accidit eqūliter oibz. sic fortuna nō accidit eqūliter
oibz. Sūt ex pre volūtas q mouet efficaciter a deo. q pī
mouere volūtatē alicuius z nō alterius ad aliq d op
cul accidit aliq d bonū pter intentōes volūtas z hoc dī
fortuna. Sicut si a deo volūtas paupis moueret ad fos
sionem. vbi inueniret pter intentōem eius thesaurus.

Differant qñ casus in amplius est qñ
fortuna Quod em est a fortuna est et a

casu. hic aut nō omīs a fortuna est. fortuna
qdem em est z quod a fortuna est qbuscūqz et
eucōringere vtiqz inenit. z omnino accūs est.

Unde necesse est circa practica esse fortunam

Signum aut est q videtur idem esse felici
tati aut prope. Felicitas aut praxis quedam est

Eupraxia em est. quare quibuscūqz non contin
git agere. neqz a fortuna aliquid facere

Post qz phs determinant de fortuna z casu qñ ad
ea in qbz pueniunt. hic pñr oñ dī drām eoz ad inuicem.
Et pmo facit hoc. scdo ostendit vbi maxime hec drā cō
sistit. ibi Maxime aut. Dicens pmo q in hoc dīnt. qā
casus ē in plus q fortuna. qz oē q d ē q fortuna est a casu
sed nō puerit. Et qñ dī. si hoc vltimū eēt vey tūc ca
sus z fortuna nō essent distincta. Odm q casus capī
duplt. vno fm eius pīā impōem. z sic casus fcat quā
cūqz cām p accūs siue sit in agētibz fm ppositū siue nō
et sic est vey q casus est genus ad fortuna. Alio capī
casus put fcat cām paccūs in nō agentibz fm ppositū
et sic distinguit ptra fortunā. z manifestat nobis illa dī
stinctio p vnā regulā topicā q dī. Quādo cūqz est aliq d
nomē cōe duobz. si tunc vni ex eis imponat spēale nomen
et alteri nō. tunc alibz usurpat sibi nomē cōe tā q spēale
qz q cām p accūs in agentibz fm ppositū hz nomē iposicūm
scz fortunā. iō casus vocat cām p accūs in nō agentibz fm
ppositū. Tunc ibi. Fortuna qdē. Manifestat p dīctā
drām. Et pmo oñ dī in qbz sit fortuna. scdo q casus est
in pluribz ibi Sz casus est. Dicens q fortuna est in agē
tibz fm ppositū. i. intellectū z volūtatē. qd pbat rōe z
signo. Rōne sic in illis est fortuna in qbz ē agere. qz ex ac
tione puenit eucōringere. i. bona fortuna seu bonū pī
gere. effect⁹ em fortuitus pūgīt alicui effectui p se sicut
dīctū ē. s. actio ē solū in hñtibz intellectū z volūtatē. qz
agere ē ad finē dirigere. s. solū hñtia intellectū z volū
tatē dirigunt se ad finē. Alia at aiata potius diriguntur
ex instinctu nature. z iō potius dicuntur agi q agere

Tunc ibi. Signū aut. Probat idē p signū z stat in B
Fortuna videt ēē eadē felicitati vel ppe felicitatē. s. mas
nifestū ē q felicitas solū inuenit in hñtibz intellectū z
volūtatē. g etiā fortuna. Vno ē manifesta. qz bruta
nō sunt felicitabilia. Maior pz. qz aliq dixerunt q felici
tas pīsteret in diuitijs. qz g dicimus illos ēē fortunatos
q possident magnas diuitias. iō fm eos fortuna eēt
eadē felicitati. Scdm ventatē tñ felicitas practica pīstie
in habitibz prudentie pīunctis pīuribz moralibz z non
pī pfecte haberi absqz diuitijs vel bonis fortune. qz sūt
multe pīures morales qz vsus hñi nō pī absqz diuitijs.
sic ē liberalitas z magnificētia. iō isto dī fortuna eēt ppe
felicitatē. qz bona fortune fūiūt ad felicitatē. Et notat dī
ctū ē de felicitate practica. qz felicitas specularia q pīstie
in habitu sapie nō hz ordinē ad fortunā. Circa qd scie
dum q duplex est felicitas. qdā pmaria z pncipalis que
fm Aresto. pmo z decio ethicoz pīstie in opatōe opti
me potentie circa optimū obiectū. scz in cognitōe dei p
intellectū. Alia est felicitas scdaria q pīstie in opatōe
prudentie fm q in ea pīnectunt oēs virtutes morales.
et de ista verum est q est ppe fortunam.

Et ppter hoc neqz inatū nībū. neqz infans
neqz bestia nībū facit a fortuna. qñ nō hñt ppo
suum. neqz em eufortunū neqz ifortunū inest
his nīl fm similitudinez. sicut dīct Protarchus
eufortunos ēē lapides ex qbz sunt arc cū bo
nozent. Copulati aut hys pīculantur. Pari aut

Liber

a fortuna inest quodā mō z his. cū agens aliqd
circa hec agat a fortuna. aliter aut non

Nec elicit ex p̄dictis correlarie. in q̄bō nō ē fortuna. et
d̄c q̄ in inaiatis in bzuris z pueris nō ē fortuna. z rō su
muntur ex dictis. q̄z nō agunt volūtarie q̄si liberū arbitriū
hñes q̄d h̄ vocat p̄positū. Et addit p̄hs q̄ inaiata dī
cunt habere fortunā q̄m sicut dicitur sicur dixit Prioracus
p̄hs q̄ lapides ex quibz sunt are. i. altaria sunt bñ for
tunari. q̄z honozant z alij lapides q̄ ponunt in pavimen
to sunt infortunari. q̄z calcant pedibz. s̄m sicut dicitur ad ho
mines. q̄z sicut hoies dicuntur bñ fortunati s̄m rem q̄b
ūpendunt magni honozes. sic lapides dicunt bene for
tunari. qui honozantur.

¶ Infantes et facit hñt ppositū. qz hñt intellectū
et volūtātē. ſi in eis erit fortuna. **O**dm q
qñs habeat ppositū fm habitū. qz hñt potētīā intellē/
ctiūā z volūtātē. nō tñ fm actū. qz actū nō operant^{fm} in
intellectū z volūtātē. qd ad fortunam requiritur.

Sed casus est in alijs animalibus et inaiatis
ut equis casu inquit venit. quoniam salutaris qui
dem veniens. non salutis aut causa venit. Et tri-
pos casu cecidit. stat quidem em causa sededi
sed non causa sededi cecidit. Quare manifestu
est qd in his que simpliciter ppter aliquid fiunt
cum non accitis causa fiunt. quoru extra est casu
sa tunc casu dicimur. a fortuna aut quicquid a ca-
su fuit ppositorum in habentibus ppositum

Consequenter ostendit qd casus etiā est in alijs. dicens qd casus nō solū ē in hoibz qd voluntarie agunt. s; etiā est in alijs animalibz. z etiā in rebz inanimatis. z ponit exemplum de alijs animalibz. qd dicit qd equus casu venit qñ salūte adeperus est nō veniens ppter salutē s; vt acciperet pabulū. Aliud exemplū ponit in rebz inanimatis. dicens qd tripeda cecidit casu. qd sic stat p casum est. vt sit apta ad sedendū. lz illa de cā nō considerat vt staret apta ad sedendū. s; qz gravis er sic hoc fit ppter a casu qd accidit ppter intentiōem natu re. Ex quo peluidit qd quādo cūq; alicui qd fit ppter finē accidit aliqd. tūc talis effectus dicitur casu. qñ est i nō agentibz s; m; ppositis. s; ē a fortuna quādo fit in agentibz s; m; ppositum.

Signu aut est qd animum est qm dicitur cum
non fiat ppter quod aliud illius causa et ambu
lare depositionis causa est Si vero non fiat am
bulanci frustra dicimus ambulasse et ambula
tio vana est tamq hoc sit frustra quod apum
natum est alterius causa cum no includit illia
cuius causa erat apum natum Quoniam si ali
quis se balneamz dicat frustra quia no deficit

Secundus

sol. derisio vtiq; erit. nō em erat hoc propter il-
lud. Sic igitur p arhomatium p m nomen est
cum iplo 3 frustra fiat. cecidit em nō percutie-
ti causa lapis. Ab eo igitur quod arhomatium
cecidit lapis. q; cecidit vtiq; a quodam et per-
cutiendi causa

Hic manifestat qđ superius posuerat. s. qđ casus acci-
dar in his qđ sunt ppter finē. Et accipit signū ab isto. qđ
vanū ē frustra finit ppter finē. s. casus videt ēē idē cum
vano ē frustra. g. etiā casus fit ppter finē. Maior pbat
p. definitiōe emius qđ ē frustra. qđ frustra est qđ apđū na-
tum est ēē alterius cā cū nō includat illud. i. attingit illū
cuius erat apđū natū ēē cā Sic ut aliqđ dī frustra ābulas
se post cenā si nō deposuit sup flua nature. qđ ambulatio
post cenā est cā illius qđ est frustratus. Et dī norāter. qđ
est apđū natū ēē alterius cā. qđ si aliqđ dicat se ēē frustra-
tum illo fine qđ non apđus natus est sed ex aliquo opere.
vt si aliqđ dicat se frustra balneasse sole eclipsi solis. apē
deridendus. qđ ex balneatiōe nō soler fieri eclipsi solis
¶ Inior pty. qđ casus ē vanū hñt idē nomē apud grecos
qđ vocant anomatū. Habent em in hoc puenientia qđ
vtrūqđ fit ppter finē. s. differēter. qđ vanū est ppter finem
actualē quē nō attingit. sed casus nō ē ppter finē actualē
lem. s. apđitudinalē quē finē apđitudinalē attingit.

Narime aut separatum est a fortuna in his q̄
 a natura sunt. Cum em fiat aliquid extra natu-
 ram tunc non est a fortuna sed magis ab eo q̄
 per se frustra est factum esse dicimus. Est autē
 et hoc alterum huius q̄dem em exterius ē cau-
 sa. illius vero interius. Quid igitur sit per se fru-
 stra. ⁊ q̄d fortuna dictū est. ⁊ q̄d dicit ad inimicē.

Nōcōndit in q̄b maxime casus differt a fortuna. dī-
cens q̄ casus maxime est in hīs q̄ sunt a natura . qz bñ-
ta z inaiata agunt solum naturā in q̄ib est casus. sed
fortuna est in agentibz fīm ap̄osītū. Ex quo est qđ alia dī-
q̄ casus est in illis agentibz qz p̄ncipiū agendi est intra.
qz natura ē p̄ncipiū agendi vel mouendi eius in quo est
s; fortuna ē i hīs qz p̄ncipiū agēdi nō ē intra. Rō est. qz
agētia fīm volūtate accipiunt spēm z formā a rebz ad ex-
tra. z sic bñ q̄ p̄ncipiū op̄atōis eoz sit ad extra. Ul-
tīmo p̄cludit q̄ dictū est qđ sit se frustra. i. casus z quid
fortuna z quō dīnt ab inuicem

Ad. Principiū agendi est in agente. ⁊ sic ē ab intra
 etiā fortuna ē in his quoz principiū agendi
 ē ab intra. **Om̃** q̃ dupl̃t̃ d̃r aliq̃d principiū ab intra.
 p̃mo q̃ p̃tinet in agente. ⁊ sic in agentibz s̃m p̃positum
 principiū agendi est ab intra. **Alio** principiū agendi d̃r ab
 intra. q̃z orit̃ ex intrinsecis p̃ncipijs. vel est p̃ncipium in
 trinsecū. ⁊ sic p̃ncipiū agendi in naturalibz d̃r ē ab intra
 et in volūtarie agentibz nō q̃z p̃ncipiū agendi siue op̃erā
 di in naturalibz est forma subaltis. s̃ in volūtarie agentibz
 illud p̃ncipiū agendi est ydea p̃cepta q̃ abstrahit̃ a re

Sed modorum causarum in dibus est unde principium motus utriusque ipsorum est. aut enim eorum que sunt natura causa aliqua est. aut eorum que sunt sub intellectu causa semper est. si eorum multitudo indeterminata est

Postquam philosophus dixit quod casus et fortuna sunt cause per accidens. et quod cum per accidens sunt coniunguntur cause per se. Respondit philosophus ad quod genus cause reducuntur. Et vult philosophus quod reducuntur ad genus cause efficientis. quod sic probatur. quod casualia sunt a natura. fortuna ab intellectu. et hoc patet ex dicta philosophus data de casu et fortuna. scilicet natura et intellectus spectant ad genus cause efficientis. Minor probatur. quod natura et intellectus movent exequuntur. sed exequuntur mortis spectant ad genus cause efficientis. ergo etc. Si tamen quod casus et fortuna sunt cause per accidens eorum multitudo est indeterminata. ut supra dictum est.

Ad. Quare casus et fortuna non possunt reduci ad alias causas. Respondit philosophus quod ideo non est debet reduci ad genus cause materialis. quod effectus fortuiti accidunt per accidens. scilicet materia patet accidit. et sic non possunt ad causas materiales reduci. Secundo non ad genus cause formalis. nec etiam finalis. quod tam forma quam finis intendunt ab agente. sed effectus fortuitus non est principatus actuatur. et sic res pugnat ea reduci ad genus cause formalis vel finalis.

Quoniam autem sunt casus et fortuna cause eorum quorum utriusque aut intellectus fiat causa aut natura. cum secundum accidens causa aliqua fiat horum ipsorum. Nihil autem secundum accidens prius est his que sunt per se. Manifestum est quod necque per accidens causa prius est ea que est per se. posterius itaque est casus et fortuna et intellectu et natura. Quare si quid de matine celi causa est casus. necesse est prius intellectum et naturam esse et aliorum multorum et huiusmodi omnis

Hic Aristoteles. excludit opinionem ponentium fortunam et casum esse causam celi et omnium mundanorum. et stat reprobatio in hoc. Si fortuna esset causa celi et omnium mundanorum. esset aliqua causa prior causa celi. hoc est impossibile. quod prius effectus habet prius causam. scilicet celi est prius effectus inter res naturales siue corporales. ergo etc. Maior patet. quod fortuna est causa per accidens coniuncta cause per se sicut dictum est. scilicet oportet per se prius esse eo quod est per accidens. et sic casum et fortunam semper precedit aliqua causa per se.

Ad. Ut patet illud poeticum de forma quod dicitur fortunam esse deam immortalem administrantem temporalia velata lintheo voluente rotam sic verum. Respondit philosophus quod illud poeticum potest dupliciter intelligi. uno modo secundum veritatem. sic scilicet quod veraciter sit talis dea immortalis administrans temporalia. et sic simpliciter est falsum. quod prima causa scilicet deus sicut administrat spiritualia ita et temporalia. secundum quod dicitur sapientia vii. Sapientia divina administrat sine fine usque ad finem fortiter. et disponit omnia suaviter. Alio

modo intelligitur secundum apparentiam nostram. et sic potest saluari. quia secundum nostram apparentiam ista temporalia ceco modo administrant hominibus. quod bonis quicquid dant in penuria. et malis in abundantia. et ideo fortuna ea ministrans dicitur esse dea ceca siue velata lintheo. quasi non cognoscens quibus distribuatur temporalia. et dicitur voluere rotam propter magnam mutabilitatem rerum temporalium. quod sicut in rota quod voluit sit magna mutatio secundum situm rote. et sic reditus prius rote secundum eundem situm in quo prius fuerant. sic etiam est multiplex mutatio in istis temporalibus. multi enim surgunt de paupertate ad divitias et e contra. Si tamen secundum veritatem ista non fiunt a fortuna. sed a deo providente et ordinante. Quod enim mali quicquid recipiunt copiam temporalium et non boni. hoc forsitan ideo est. quod tales forte sunt danandi. quare deus fortis dinat ut recipiant premium temporale pro bonis quod habuerunt cum nullum bonum maneat irremuneratum sic nullum malum impunitum

Que autem sunt cause. et quod tot sunt numero quot dicimus manifestum est. tot enim secundum numerum propter quid comprehendit ad eam quod quid est reducitur. propter quid ultimum in immobilibus ut in mathematicis. In definitione enim recitantur commensurati aut alteri cuiusdam redit ultimum aut in mouente prius. vel propter quod certane rati. quoniam furati sunt. aut aliquid gratia ut domineatur. aut in his que sunt materia. Quod igitur cause hec et tot sunt manifestum est

Postquam Aristoteles determinavit de causis per se et per accidens. Hic philosophus ostendit quod non sunt plures cause his que dicuntur. Et hoc probatur sic. quod tot sunt cause quot modis contingit convenienter responderi ad interrogationem factam per propter quod. quod propter quod dicitur de causa. hoc contingit tamen quatuor modis. sunt tamen quatuor genera causarum. Minor probatur exempliter. quod quicquid propter quod reducitur ad formale. sicut in mathematicis que definiuntur per formam. sic quod non per materiam sensibilem. Quicquid propter quod reducitur ad causam efficientem ut cum quicquid. propter quod illi certauerunt. et respondet. quod furati sunt furum enim mouet aliquos ad certamen. Quicquid reducitur ad causam finalem. ut si dicatur. propter quod aliquid pugnant. et respondetur ut dominentur. quod dominum est finis belli. Quicquid reducitur ad causam materiale. ut si dicatur. propter quod aliquid corripibile. et respondetur quod compositum est ex contrariis

Quoniam autem cause quatuor sunt. de omnibus erit philosophus cognoscere. et in omnes inducens propter quod demonstrabit philosophus materiam spiritum et mouente. et quod est causus causa.

Veniunt autem tres cause in unam multifonice. Quod quidem enim quod est. et quod cuius causa una est. Que vero unde motus principium. specieadem est his. Homo enim hominem generat. Et tenet philosophus plidare omnino quicquid mota mo-

Tercius

utrum Quaecumque aut non. non aut amplius philo-
ce sunt. Non enim in seipsis habentia motu. neque
principium motus mouent. sed immobilia sunt.
Unde tria negotia sunt. hec quidem circa im-
mobile. alia vero circa mobile quidem incorrup-
tibile at Quædam at circa mobilia corruptibilia

Postquam philosophus determinauit de causis. hic primum ostendit
quod naturalis ex omnibus causis demonstrat. Et circa hoc primum
ponit de quo sit intentio. dicens quod cum quattuor sint cau-
se sicut supra dictum est ad philosophum spectat determinare de
omnibus istis causis et demonstrare per omnes istas causas
reducendo questionem propter quod in qualibet dictarum quat-
tuor causarum. scilicet formam mouentem finem et materiam. Tunc ibi
veniunt autem. Exequitur propositum. et primum primitur quodammodo
sunt necessaria ad propositum ostendendum. Primum est. quod multi-
pliciter tres cause coincidunt. scilicet efficiens forma et finis.
quoniam autem due coincidunt sicut forma et finis. Sed in istis
coincidentibus est differentia. quia tres cause coincidunt in uno
specie et non numero. sicut sunt efficiens forma et finis. et hoc
principue in agentibus viuocis in quibus agens facit sibi simile per
speciem. sicut homo generat hominem. quia in illis forma generans est
idem specie cum forma generati quod est finis generationis. Sed for-
ma et finis coincidunt in uno numero. Tunc ibi. Et re-
net philosophus. Ponit secundum perambulatum est istud. quod philo-
sophus tenet considerare quoniam mouet motum. si autem sine aliqua
quod mouet et non mouent non sunt philosophice considerationis. Et hoc
est. quia philosophus habet considerare de rebus naturalibus. sed natu-
ralia dicuntur quod habent intra se principium motus passive. quod
generat mouet et non mouet non est res naturalis sicut est deus
et sube separe. Et ideo ipsius philosophice sunt tria genera rerum
est triplex negotium siue studium. quia aliquid est circa immobile
le. sicut studium metaphysice. Aliud circa mobile et incor-
ruptibile. et illud est philosophice considerationis. sicut studium de
corporibus celestibus. Aliud est circa mobile et corrup-
tibile. et hoc iterum pertinet ad philosophum. Et non sumis-
tur ista diuisio secundum diuersitatem sciencie. sed secundum diuersitatem
rerum extra animam existentium.

Pr. Celum et anima nobilis sunt causa efficiens istorum in-
feriorum. et non coincidunt in uno specie cum istis infe-
rioribus. et sic. Oportet quod duplex est causa efficiens. una est
equoeca et illa non coincidit cum alijs in uno specie. Alia est causa
efficiens viuococa. et talis coincidit in unum specie. sicut homo
generat hominem et forma hominis generantis siue totius siue
partis est unius speciei cum forma hominis generati. Et si dicatur.
finis non coincidit in unum specie cum forma. quia finis domus
est inhabitatio. et forma est unio primum domus. Oportet
quod duplex est finis. scilicet finis quo puenitur ad ultimum finem
et ille coincidit cum forma. quia unio primum in domo est forma
et etiam finis quo. Alius est finis ultimus. ut inhabi-
tatio et ille non coincidit cum forma. Et dicitur illi duo fines
secundum aliquos. quia finis qui est finis generationis. sed finis gratia
cuius est finis generantis. Non tamen sequitur quod cause forma-
liter et proprie coincidunt. quia ista est coincidentia mate-
rialis et non formalis ut prius dictum est.

Quare propter quid in materia reducitur ad
vultum. et in eo quod quod est. et in primum mouens. De

Liber

generationem enim maxime hoc modo causas con-
siderat quid post aliquid fiat. et quid primum se-
cit aut quid sustinuit. et sic semper quod dicitur.

Duplicia autem sunt principia mouentia. quorum al-
terum non philosophice est. Non enim habet motum prin-
cipium in seipso. huiusmodi autem est si aliquid mouet
quod non mouetur. sicut est quod et penitus im-
mobile est et omnium primum. Et quod quid est

et forma. finis enim est cuius causa. Quare quoniam
natura propter aliquid est. et hanc cognoscere oportet

Hic ex predictis supponit ostendit propositum. scilicet quod ad natu-
ralem philosophum pertinet considerare omnes causas. et primum probat
hoc de tribus causis. scilicet de efficiente materia et forma. secundo
de fine. Intendit ergo tale rationem. philosophus naturalis habet deter-
minare de generabilibus et corruptibilibus sicut patet ex secunda
suppositione. quia illa proprie mouent. Et etiam habet determinare
de his que concurrunt ad generationem. sed tres cause
concurrunt ad generationem. quia oportet in generatione
esse aliquid quod fiat post aliud. oportet esse formam quod ac-
crescit materie persistenti. Secundo oportet esse aliquid quod fa-
cit generationem. scilicet efficiens. Oportet etiam tertio esse aliquid
quod sustineat formam. scilicet materia quod est subiectum. et ex istis tri-
bus causis sequitur generatio. Non tamen omne mouens conside-
ratur a philosopho. sed mouens motum. quia aliquid est mouens
omnino immobile. quod est principium omnium. Tunc ibi. Et quod
quod est. Ostendit quod ad naturalem philosophum spectat considerare
finem et hoc sic. Forma et finis coincidunt per primum super-
positionem. scilicet philosophus habet considerare formam ut in prece-
denti dictum est. et finem. Sed quia postea aliquid dicere quod propter
istam rationem philosophus non habet considerare finem in quantum finis.
addit Aristoteles. secundam rationem. scilicet istam. philosophus naturalis habet
considerare naturam. scilicet natura agit propter finem. ergo habet consi-
derare finem in quantum finis.

Et penitus reddendum propter quid. ut quod
ex hoc necesse est hoc esse. Hoc autem ex hoc autem
simpliciter est. aut sicut frequenter. Et si hoc
debet fieri. sicut ex propositionibus conclusio. Et
quoniam hoc erat. quod quid erat esse. Et quia
dignius est sic. non simpliciter. sed ad vniuersum
iusque substantiam.

Hic probat secundam premissam. scilicet quod philosophus habet determinare per
omnes causas. et primum dicit quod per omnes causas demonstrandum est
a philosopho. quia propter quod est in naturalibus penitus reddendum ut
id est per omnes causas. Deinde ponit differentiam quod scilicet dicitur per
causas preceps. et vult quod si preceps ex causis prioribus in ge-
neratione. scilicet ex materia et efficiente. tunc quoniam sequitur aliquid
simpliciter. et necessario. scilicet quoniam causa habet necessarium ordinem ad effectum
Exemplum de efficiente. ut sol oritur. ergo dies est. de materia
li hoc est compositum ex trijs. ergo est corruptibile. Quoniam ve-
ro sequitur frequenter quoniam causa non habet necessarium ordinem ad effe-
ctum. ut semen est. ergo fructus erit. per enim fructus multiplex

impediri. et si non sequitur necessario. Necesse est si ad hoc quod argumentum in illis causis valeat quod cum sumat cum debitis circumstantiis ut semel non impediri si fructus erit. De causa efficiente ut edificator non est impediri. si domus per se potest tamen argui in istis causis ab effectu ad causam absque circumstantiis. Dicebat notiter ex causis prioribus in generatione quod finis et forma sunt potes absolute. scilicet efficiens et materialis sunt potes in generatione. Tunc ibi. Et si hoc ostendit quod philosophus demonstrat per causam formalem et vult quod quod demonstratio sit per causam formalem tunc sequitur effectus et tali causa sicut conclusio demonstrationis ex propriis necessariis si illa sequitur ex necessitate. si talis effectus sequitur necessario. Secundo ostendit idem de causa finali. quod ex illo quod dignius est. i. ex causa finali. etiam sequitur effectus sic. i. per necessitatem oportet tamen finem aptari ad subiectum rei. et ideo non sequitur argumentum ex quocumque fine ad effectum. si ex proprio fine. Exempla de causa formali. si enim sequitur anima est. si vita vel animus est. vita enim est effectus anime in genere cause formalis intrinsece. si in genere cause formalis formatis. ut anima rationalis est. si risibile est. De fine. quia bene sequitur inhabitatio est. ergo domus est

Ad. Ut naturalis philosophus habeat omnia genera causarum. Considerare et per eadem demonstrare. Dicitur quod sic et ratio est. quod quilibet scia habet considerare illa que spectant ad constitutionem sui subiecti. quod quilibet scia est principium de subiecto. si subiectum naturalis philosophie quod est ens mobile dependet ex quattuor causis. igitur ratio. Patet primo minor de materia. quod omne mobile necessario habet materiam. quod quod est mobile est in potentia ad formam que acquiritur per motum. si potentia sumitur a materia. Secundo dependet a forma. quod motus non est illius quod est in potentia simpliciter. movetur presupponat esse quod est verum de motu accidentali. et sic dependet motus a forma sicut a principio. si loquendo de motu subalterni motus est ad formam subalternam sicut ad terminum. et sic motus dependet a forma sicut a termino. Tercio dependet ab efficiente. quod motus est actus mobilis a mouente. nihil enim seipsum reducit de potentia ad actum. Et quod omne agens agit propter finem sic motus dependet in ordine ad finem. Et eadem ratione habet per omnia genera causarum demonstrare. Patet quod habet definire per omnia genera causarum. ergo etiam demonstrare. Quia probatur quod omnes cause concurrunt ad constituendum ens mobile. ut statim dictum est. si oportet ens mobile definiri per omnes causas. Quia tenet. quod medium demonstrationis est definitio. quare si per eam modo quo aliquid definitur. etiam sibi demonstratur passionem in esse. et hoc est quod dicitur secundo posteriorum. quod idem sunt quod dicitur et propter quod. Et isto propter divina ratione definitionum quod demonstrationum in metaphisica mathematica et physica. quod metaphisice definit et demonstrat per tres causas. Mathematicus pro definit et demonstrat per unam causam. scilicet formalem. physicus autem per omnes causas. cuius ratio dicta est in primo huius.

Notandum. Quod duplex est demonstratio. quodammodo est simpliciter perfecta. et talis precedit per omnes causas in physica. Alia est imperfecta. et talis per precedit per unam tamen vel aliquas et non omnes. Patet. quod omnis syllogismus et per omnes demonstratio denominatur a medio. quoniam si medium demonstrationis est definitio simpliciter perfecta. vocatur demonstratio simpliciter perfecta et datur per omnes causas. quoniam pro est definitio imperfecta. demonstratio vocatur imperfecta quodammodo per aliquas causas vel per unam tamen. Et prout dupliciter arguere per unam causam. uno modo procedendo a causa

ad effectum. Alio modo procedendo ab una causa ad aliam. Primo prout arguere a causis prioribus et a causis posterioribus in generatione. sicut patuit circa tertium. Si secundo modo quoniam si arguitur ab una causa ad aliam. tunc causa que est prior et perfectior est principium demonstrandi alias causas minus perfectas. et sic finis demonstrat omnes alias. Et hoc est quod infra dicitur in secundo huius. quod ratio necessitatis in omnibus aliis causis sumit a fine. Potest etiam illo modo forma demonstrare materiam. quod est dignior materia. et sic consuevimus dicere quod definitio formalis est principium demonstrandi definitionem materiale

Ad. Metaphisicus habet considerare de causis omnibus ut patet secundo metaphisice. si non physice. Dicitur quod causa capit dupliciter. uno modo secundum suam transcendentiam. et sic est transcendens naturam. cum etiam conveniat primo enti. et sic determinare de causis spectat ad metaphisicum. Determinat tamen de causis entis secundum quod habet. et ideo determinat etiam de causis que sunt cause entium in communi. Alio modo capit causa pertracte secundum quod pertractatur ad res generabiles et corruptibiles. et sic physicus habet considerare de causis. Et hoc est quod prius dictum est in textu. quod physicus vult determinare de causis generationis et corruptionis.

Ad. Non omnes cause valent ad demonstrandum ergo physicus non habet demonstrare per omnes causas. Quia probatur. quod materia non est principium cognoscendi eo quod est in potentia. Etiam aliquid cause sunt extrinsece sicut efficiens et finis. si definitio que est medium demonstrandi debet dari per intrinsece. Dicitur quod materia capit dupliciter. uno modo secundum se et absolute. et sic non est principium cognoscendi. Alio modo secundum quod substantia format. et sic si cum forma est principium cognoscendi et etiam demonstrandi. Ad secundum dicitur quod dupliciter aliquid est intrinsece alteri. uno modo secundum substantiam. et sic materia et forma sunt cause intrinsece ipsi effectui. quod ex ipsis constituitur effectus. Alio modo aliquid est intrinsece secundum virtutem. et sic efficiens et finis que secundum substantiam sunt extrinsece. dicuntur etiam intrinsece. Unde quod ex virtute alicuius rei aliquid res cognoscitur. sic ex causa finali et efficiente per res cognoscitur. Quis non ita proprie sicut ex materia et forma. que essentiam rei constituent.

Ad. Incendū quod igitur primum. quoniam natura eorum que sunt propter hoc causarum est. postea de necessario. quod se habeat in physica. In hanc enim causam inducunt omnes quoniam calidum huiusmodi appetitum est et frigidum. unumquodque enim talium habet necessitate sunt et sunt et nata sunt. Et namque et si alia causam dicunt quacumque tangentes se gaudente sunt. Hic quidem concordiam et discordiam. ille vero intellectum. Habet autem oppositum quod prohibeat naturam non propter hoc facere. neque quia melius sed sicut pluit impletur non ut frumentum augmentetur. sed ex necessitate. Sursum enim ductam aquam congelari oportet. et congelata aqua liqua facta deorsum venire. Augeri autem cum hoc fiat

Secundus

accidit frumentū. Si si p dū frumentū in area.
non huius causa pluit ut perdat. sed hoc ac-
cidit. quare qdem phibet sic et partes se habere
in naturam ut dentes et necessitate anteriores
qdem agnos aptos ad diuicendū. maxillares
aut latos et utiles ad pterendū cibum qm non
ppter hoc fieri. sed simul euenire. Similr autē
est de alijs pibus in qbz videt ee qd ppter hoc

Postq phs determinauit et oñ dit q naturalis defi-
nit et demonstret p oēs cās. h manifestat qdā q supposue-
rat. s. q natura agit ppter finē et q in qbusdā necessarijs
nō fit ex causis pōibz in eē q sunt mouēs et materia. s. ex
causis posterioribz q sunt forma et finis. Et circa h pmo
subiūgit rōem determinādi. et dē q antiq phī reducunt
oēm necessitatē q ē in rebz naturalibz ad materiā. sicut si
qrat ab eis qre dētes anteriores in ore aialis sunt acuti.
et posteriores sunt obtrusi. dicūt qz anteriores hnt parū
de materia et posteriores multū. Et si aliq antiq vides
bant cingere eām efficientē. sicut Empedocles litem et
amicurā. Anaxagoras intellectū segregātē a chaos cō-
fuso. tū de h dē Aristo. nō hnt gaudere. qz imfecte tan-
gebant eām efficientē. qz h ponebāt causas efficiētes in
pstitūde mūdī. tū in pstitūde priū mūdī nō posuerunt
causas efficiētes. Tūc ibi. Hs at. Aristo. ponit mo-
tiū antiqz qre dicebāt naturā nō agere ppter finē. et ar-
guebant sic. Si natura ageret ppter finem tunc ageret
qd melius est. sed non semp agit quod melius est. ergo
nō semper agit ppter finem. Maior est nota. quia finis
et bonū coincidūt. Minore pbat. qz si Juppiter. i. deus
vel natura plis pluit tūc qnqz ex illa pluuia aliqd malū
pungit. s. destructio frumeti. qz si frumēta sint collecta
in aceruo et pluuia adueniat frumenta destruant. Et q
viter? peludūte necitatē eē ex materia et ita dicūt pluuia
cadere deorsuz. qz ē quīs. et anteriores dētes dicūt eē acu-
ros. qz hnt pax de materia. Et qz Ar. expse ista non
soluit h argumētū qzuis iplicate. iō dōm est q natura sp
agit qd meli? ē in effectu vlt et p se. h nō in piculari et p
accūs. et sic oppter causas effectibz pportionari. ut sup dī-
ctū ē. cū em actio nature nō ordinet ad vniū effectū tū. s.
sufficit q natura in vlt effectu agit qd meli? ē. et iō qzuis
p pluuia in h aceruo frumēta destruant. tū alia terrenal
centia p illā generant et pseruant. et sic natura non sp agit
qd meli? ē in piculari effectu. sed in vlt. Et qzuis effe-
ctus accidant in rebz ex dispōe materie. tū oportet pter
materiā aliā inuenire eām. qre materia sic ē disposita. ex
empli grā. dētes anteriores sunt acuti. qz pax hnt de ma-
teria. s. cā illi? dispōis materie vltieris resoluit ad fines
ut se diuidant cibum. s. posteriores sunt lati ut pterant
cibū. vñ seqt q materia cum dispōe bene pcurrit. s. nō
est causa talis dispositōis

Ubicūqz em oia accidunt sicut si ppter hoc
fiat Nec qdem saluata sunt ab eo qd ppter se
vani pstantia apte Quocūqz vero nō sic p dī-
ta sunt et p duntur quēadmoduz Empedocles

Liber

dicat bōingenas et viripies Ratio qdem igitur
quare vtiqz deficiet aliquis hec est. et si aliqua
alia huiusmodi est.

Nec excludit obiectōem q posset obijci. Sicut qz et
est ista. qz hos videmus q in rebz naturalibz frequenter
res eueniunt fm q est meli? et multe vtilitates psequū-
tur dispōes rez naturalū et eoz actōes. s. videt natura
agere ppter finē. Respondet Aristo. iuxta eoz opinio-
nem q vtilitates. puenientes ex actōe rez naturalium
sunt p accūs. pueniunt em tales dispōes ut res saluent
et nō ex fine aliq intento. qz nisi taliter res euenirent nō
pmanerēt. Et sic Empedocles dixit q in pncipio con-
stitutōis vniuersi fuerūt pducta qdā p media pte bo-
ues et p media pte hoies vel etiā p media pte vipere et
p alia media pte hoies. et qz nō fuit dispositio debita p
tū necē fuit q talia corrūpent et nō generaret sibi sile. Et
iō dispōes facere in rebz fuerūt ppter pstitentiā rez et nō
ppter vtilitatem aliquam vel finem

Sed impossibile est. ista hūc habere modū
hec quidez em et qctiqz sunt a natura aut sem-
per sicut sunt. aut sicut frequenter. Sed eozū q
sunt a fortuna et per se vāto nūqz. neqz em a for-
tuna neqz a casu videt pluiere multoties in hye-
me. sed forte sub cane. Necqz cūmā sub cane sed
sub hyeme. Si igitur a casu videtur aut prop-
ter hoc esse. sed nō possibile est h esse neqz a ca-
su neqz p se a vāto. ppter aliqd vtiqz erūt. Atue-
ro natura sunt h p dī alia. quēadmodū et ipi fir-
mabāt hoc dicētes. Est itaqz qd ppter aliqd in
his que natura sunt et sunt. Amplius in qui-
busdā finis aliquis est. huius causa agitur qd
p dīs et quod consequēter. Ergo sicut agitur
sic aptum natū est. et sicut aptum natum est sic
agitur vñ quodqz si non aliquid impediāt. a-
gitur aut ppter hoc et qd aptū natū est itaqz
huius causa. ut si domus esset eorum que na-
tura sunt. sic vtiqz facta esset sicut nunc ab ar-
te est. Si at q natura nō solū natura s. arte fie-
rent. sūt vtiqz fierent fm q apta nata sunt. ppter
ergo alterz alterz. Quid at ars alia qdē pficit
qd natura non p opari. alia pō uniat. Si igit
q sunt fm arte ppter hoc sunt. manifestū quot et
q sunt fm naturā. Si em se hnt in his q sunt

Finem autem in his quod sunt natura posteriora ad po-
ra. Maxime autem manifestum est in animalibus alio-
rum quod neque arte neque instinctu neque deliberatura
faciunt. In dubitabit quidam utrum intellectus autem quod
da alio operante araneae et formice et homini Paula-
tim autem sic procedenti et in plantis apparet expedie-
tia quodammodo propter finem. ut folia propter fructum co-
operimentum. Quare si natura facit et propter hoc
proutodo nidum et aranea tela. et plante folia gra-
tuitur. et radices non sursum sed deorsum gra-
tuitur. Manifestum est quod ea homini est in his quod natura
sunt et sunt. Et quoniam natura dupliciter alia quod de-
cui materia. alia vero sicut forma. finis autem hoc est
propter finem autem alia sunt. hoc utique erit causa cuius gra-

Posita opinione et ratione dicentium naturam non agere propter
finem. hunc primo probat ea. Et primo per rationes proprias. secundo per
rationes sumptas ab his ex quibus aduersarij prius ostendere ni-
tebantur. ibi. Peccatum autem fit. Circa primum ponit quatuor rationes
quarum prima est talis. omnia quod sunt. sunt a casu vel propter finem
sed multa sunt in naturalibus quod non sunt a casu. sed sunt propter
finem. Vnde per 3. quod quod sunt a casu sunt extra speciem et frequenter
sed quod sunt propter naturam sunt speciem et frequenter sicut frequenter homo
generat hominem. et alius alium. etiam homo frequenter genera-
tur cum quatuor digitis in una manu. Et quoniam ista illa quod sunt
a casu sunt propter finem. quod ponit in definitione casus propter hoc
dico quod dupliciter aliquid sunt propter finem. uno propter finem actua-
liter intentum et sic casualia non sunt propter finem. quod sunt propter
intentionem. Alio aliquid sunt propter finem appetitum. quod si
efficiens egisset propter finem si per se illud euentum effectum
fuerit. et sic casualia et fortuita sunt propter finem. Tunc ibi
Amplius in. Ponit secunda ratio quod primo presupponit unum. scilicet
vbi quod agit aliquid propter finem etiam postea posteriora agunt
gra- finis. Tunc sic arguitur. vnde quod quod agit naturaliter sicut
apertum natum est agere. sed naturalia sic naturaliter agunt. ut tunc
in aliquo fine. sed natura agit propter finem. Vnde per 3. quod nisi
si aliquid ageret sicut apertum natum est agere. tunc ageret violente.
Exempli gratia. quoniam lapis mouet deorsum. tunc agit sicut ap-
tus natus est agere. quod agit naturaliter. Si autem moueat sursum
tunc non agit sicut apertum natum est agere. et agit violente. Vnde
per 3. quod naturalia habent naturalem inclinationem ad suos fi-
nes. sicut lapis ad locum deorsum. et ignis sursum. Et hoc
tunc contingit. quod vbi quod est aliquid finis ibi postea et posteriora
agunt propter finem. cum naturalia habeant aliquem finem. id est di-
cendum est quod propter illud agat. Et hoc declarat Aristoteles. per ex-
emplum tamen in natura quod in arte. Tunc ibi. Vnde autem. Ponit
tercia ratio. et est ista. Ars agit propter finem sicut domi-
ficator propter domum. et medicus propter sanitatem. sed ars
imitatur naturam. et natura etiam agit propter finem. Maior pars.
quod ars habet determinata instrumenta in actionibus suis. sicut
dictum dictum est de domificatore et medico. Vnde per 3. quod
aliquid sunt quod sunt ab arte et natura. et in illis ars eodem
modo producit effectum sicut natura. Tunc ibi. Maxime
autem Ponit quartam rationem quod ista aliquid sunt entia pure na-

turalia non habent intellectum nec voluntatem. et tamen agunt propter finem.
neque natura agit propter finem in produciendo res naturalium
subas. Sequitur probatur. quod quod frequenter vel se eodem modo sunt. sunt
unt propter finem. sed multa naturalia produciunt suos effectus eo-
dem modo. sicut proutodo se eodem modo facit nidum et aranea tes-
lam. et plante eodem modo produciunt ramos folia et fructus. et
natura in illis agit propter finem et non a casu. quod casus est extra
speciem et frequenter. Tunc ibi. Et quoniam. Ponit quinta rationem quod
stat in hoc forma est finis materie. sed materia agit propter for-
mam. et natura agit propter finem. Maior pars. quod materia
disponit ut forma introducat. et ideo finis materie sumit a
forma. sicut dictum est. Vnde per 3. quod generatio naturalis est
ad hoc ut forma acquiratur materie.

Peccatum autem fit et in his quod sunt in arte. Scrip-
sit enim non recte grammaticus. et potuit medicus non
recta potione. Quare manifestum est quod contingit in
his quod sunt natura sunt. Si igitur sunt quod sunt in ar-
tem in quibus quod recte fit propter aliquid fit. in quibus autem
peccat. aliquid gra- agunt. sed fallit. sicut utique et in
philosophis. Et monstra sunt peccata illi quod propter
aliquid est. In substantijs autem quod sunt ex principio homi-
gena si non ad aliquem terminum et finem possibilis
erat venire. corrupto principio aliquid facta sunt si-
cut nuc semine. Amplius necesse est semen fieri pri-
mum. sed non statim animalia. et molle vere primum quod
semen erat. Amplius et in plantis inest quod propter
hoc minus autem de articulatione est. ut igitur in arboribus
siant sicut bouigenae et viriperie. sicut vitigenae
et olimpe autem non Inconueniens enim est et tamen oportet
tunc. si quod in animalibus est. Adhuc oportebat
et in feminibus fieri ut contingit.

Postquam philosophus ostendit per proprias rationes quod natura agit propter
aliquid. hunc interdictum hoc manifestare remouendo tria motiua
antiq. quibus mouebant dicere naturam non agere propter finem.
Quorum primum est quod in naturalibus accidit monstra et defectus
nature. sed non potest dici quod natura agat propter peccata et monstra
sive defectus. sed non agit propter finem. Contra hoc motiuum pce-
dit Aristoteles. quatuor rationibus. prima est ars manifeste agit propter
finem. quod ars interdictum aliquid finem. sicut domificator domum. sed
manifestum est quod in arte sunt peccata. quod quod artifex interdictum
aliquid produci quod tamen non producit aut ex defectu materie
aut instrumentorum. Si ergo ex hoc non impeditur ars quoniam agat propter
finem. quod deficit a fine. sed sicut erit in natura. Et sic istud moti-
uum includit oppositum opinionis antiq. quod bene sequitur. na-
tura deficit a fine produciendo monstra. et agit propter finem. quod
vbi non potuit esse habitus. ibi non potest esse puatio. sed per oppositum
vbi est puatio. ibi natum est esse habitus. si ergo natura deficit a fi-
ne. et agit propter finem. Tunc ibi. Amplius necesse est. Ponitur
secunda ratio quod ista. vbi quod sunt determinata principia et deter-
minat ordo produci. ibi interdictum determinat finis. sed in

Secundus

naturalibus et per se in generationibus naturalibus sunt determinata principia et determinatur ordo produciendi. Et inter dicta in eis determinatur finis. Maior pars. quia nisi intendatur determinatur finis tunc poterat capi quicquid in determinata media. quia alia media inducunt alium finem. ut qui vult parare domum habet alia media quam volens parare scamnum aut phialam. Minor pars probatur exemplariter. quia semine animalis non statim est animal. sed est in principio molle. et tandem induratur ad ossa carnes. et sic est ibi determinatur ordo produciendi. Tunc ibi Amplius et in plantis. Ponitur tertia ratio quod stat in his si natura non agit propter finem. quia quicquid deficit a fine. et in illis in quibus natura minus videtur agere propter finem erit maior defectus sicut in plantis. sed hoc est falsum. quia secundum Empedoclem non inveniuntur monstra in plantis sicut in animalibus. quia ipse dixit quod in principio fuerunt facta animalia quod fuerunt per media parte vipe re. et per media parte homines. sic autem non est de plantis. quia non posuit vitigenas vel oliuiperas. Tunc ibi. Adhuc oportebat. Ponitur quarta ratio quod stat in his si natura in semine non ordinatur semine ad determinatum finem. tunc naturaliter ex uno semine fieret quodcumque animal. quia natura non plus ordinaret hoc semini ad unum animal quam ad aliud. sed ad sensum videmus oppositum. quia natura agit propter finem.

Quinto autem dicitur sic dices Quae natura quod dem sunt vel secundum naturam. Natura enim quod dem sunt. quicquid a quodam in seipsis principio continue mota accedunt ad aliquem finem. Ab uno quod dem autem non idem unicuique nec contingens. sed in in eundem finem apertum natum est venire. nisi aliquid impediat. Quod autem est illius causa. et quod propter hoc fieret unicuique a fortuna. si autem dicimus a fortuna venit extraneum et balneat abscesserit. cum tamen propter hoc hec veniens egerit non propter hec autem venit. sed secundum accidens. fortune autem est causa quod sunt secundum accens. quod ad modum et prius dicimus. Sed cum hoc autem sicut frequenter fiat non secundum accidens. nec a fortuna est. In physicis autem semper sic est. nisi aliquid impediat.

Hic excludit secundum motum antiquum quod eis videtur quod natura non agit propter finem. Et est istud. quia dicebatur quod illa quod fuerit in natura pervenire ex propriis causis. scilicet agere et materia. Sed hoc est per se. quod ille qui de natura non agere propter finem oino destruit naturam. scilicet naturalem. et hoc probatur per definitionem eorum quod dicuntur esse secundum naturam. quia secundum naturam dicuntur illa esse quicquid ab aliquo principio intrinseco determinato mouentur continue. Quis deueniat ad aliquem finem determinatum. Si ergo tollatur finis a rebus naturalibus. tunc nulla dicerentur secundum naturam esse quod est impossibile. Et addit Aristoteles. quod si finis esset contingens et indeterminatus. tunc naturalia fierent a casu. quia casualia dicuntur quod non determinatur ad aliquem finem determinatum. sed accidit propter interitum agens. Et ponit ista exemplum de balneato per accens in aliquo loco. quia hoc sibi accidit a fortuna. sed si ei ipse aut frequenter hoc accidat. tunc non dicitur esse a fortuna. Sed in rebus physicis non est per accidens sed semper.

Liber

Inconueniens autem est non opinari propter aliquid fieri. nisi videatur mouens deliberatum et in ars quod dem non deliberat. Et namque licet in ligno natus factus. sicut videtur natura fecisset. Quare si in arte inest propter quod et in natura inest. Manifestum est autem maxime cum aliis medicat fuerit ipse seipsum. huic quod assimilatur natura. Quod igitur causa ista natura. et sic sicut propter aliquod manifestum est.

Hic excludit tertium motum antiquum quod videbatur eis naturam non agere propter finem. et fuit istud. hoc non agit propter finem quod non deliberat de fine. sed natura non deliberat de fine. Et respondet Aristoteles. quod hoc inconuenienter dicitur. quia sunt multa quod fuerit propter finem. et tamen non deliberant de fine. sicut ars agit propter finem. et tamen non deliberat. si enim sit aliis perfectus artifice tunc absque deliberatione agit opera artis. Unde natura videtur differre ab arte in hoc. quia natura est principium intrinsecum agendi propter finem. sed ars est principium extrinsecum. Si autem ars fieret intrinseca ipsi materie artificiali. tunc etiam ars fieret natura. Et hoc maxime manifestum est in arte quod est in eo quod mouetur. sed per accens sicut per de medico quod medicat seipsum. huic enim arti maxime assimilatur natura. Quare dicit doctor sanctus et est notabile per hoc quod natura nihil aliud sit quam ratio cuiusdam artis. scilicet diuine idcirco rebus quod ipse res mouent ad finem determinatum. Sicut si artifex factor navis posset lignis tribuere quod ex seipsis mouerentur ad navis formam inducendam. Ultimo autem epilogando dicit manifestum esse quod natura sit causa quod agat propter aliquid.

Ar. Ars est in artifice. Et erit principium intrinsecum. Dicitur quod dupliciter aliquid dicitur intrinsecum. uno quod quicquid in eo subiectum in eo in quo est. et sic etiam ars est aliquid intrinsecum. Alio dicitur aliquid intrinsecum. quia est per intrinseca. et sic natura dicitur intrinseca in ordine ad illa in quibus est. quia materia et forma sunt natura. et sunt pres intrinsece illius cuius sunt materia et forma.

Ar. Artifex sepe deliberat de operibus artis. Et respondet. Dicitur quod notatur de per se quod ars non deliberat. quia ars facit formam artis secundum perfectam eius rationem. quod habita non fit deliberatio de operibus artis. sed artifex facit aliquem habitum tale formam. siue perfecte siue imperfecte. et ideo artifex propter imperfectum per deliberare sicut imperfectus cithare da deliberat in rangendo cordas.

Ar. Vltima natura agit propter finem. Dicitur quod sic. Cuius ratio est. quia in causis subordinatis si abstrahatur prima causa. necesse est omnes secundas causas subtrahi. sed finis est prima causa substracto fine in rebus naturalibus non erit aliquid causalitas in eis. et sic auferet omnis mutatio rebus naturalibus quod est sensum. A fine enim mouet efficiens et efficiens mouet materiam ad formam. Item secundo. si non intrinsecum natura finem non posset dari causa quod natura plus ageret per ista media quam per alia. ut per ex dictis. Est tamen considerandum quod natura non eodem modo agit propter finem in singulis. per se. quia aliquid dicitur agere propter finem in quantum determinatur ad finem. sed tripliciter aliquid determinatur ad finem. tripliciter agunt propter finem. Maior est manifesta quod agere propter finem est se ad tale finem determinare. Minor pars probatur. quia unus modus determinandi est pure actiuus. quoniam se agens seipsum determinat ad aliquid agendum per libera electio. et

cū electio sit actus voluntatis et intellectus. id opus quod talis modus solus sit in habitibus intellectus. Determinare enim se ad finem est cognoscere ordinem finis ad media. Sed si solus est in habitibus actus intellectus cuius est ordinare. Secundus modus est per rationem actus et per rationem passivus. quod sit per occursum determinati obiecti ad cuius passionem movetur aliquid naturali instinctu ad persequendum vel fugandum illud. Et iste modus est in animalibus brutis. et dicitur actus ex parte ipsius obiecti quod movetur sensum ipsius animalis. Sed dicitur passivus quod ad exequendum in quod est per rationem obiecti ad exequendum movetur animal ab se ipso eo quod ordinat media ad finem. sicut fit in homine. et ideo quibus brutis cognoscitur quibus naturaliter finem ad quem movetur. tunc non cognoscitur finem sub ratione finis. quod non cognoscitur finem sub relatione ad media quod est proprie cognoscere finem. Tercius modus est pure passivus. quod pervenit ex motu agentis a quo talis forma in primis materie ad quam formam se habet operatio que finis illi rei. Iste modus agendi propter finem est sine omni cognitione illius quod movetur propter finem. presupponit tamen cognitionem in agente. quod est causa talis rei naturalis. Et dicitur isti modus determinandi ad finem. quod primus sit per intellectum. secundus per sensum. et tercius per formam naturalem. Ex quo patet elici tria correlativa. quod primus est quod in motibus brutorum animalium et naturalium non est error sicut in operibus humanis. Cuius ratio est. quod opera in animalibus brutis et rebus naturalibus principium sunt ab autore nature et ab agente infallibili quod dirigunt ad suos fines. Sed opera humana habent principium fallibile sicut intellectus humanum. et ideo in illis operationibus est magna diversitas. Secundum correlativum quod natura occulte operatur in rebus. Cuius ratio est. quod natura dirigit ab aliquo intelligentia cuius est nobis occulta. et sic etiam opera facta per talem intelligentiam sunt occulta. nisi illa in effectibus cognoscantur. Tercium correlativum est animalia brutia suas operationes operantur determinate. Cuius ratio est. quod agunt ab aliquo agente infallibili et determinato. et hoc est quod dicitur de opere nature est opus intelligentie non errantis.

Ad. Hoc non agit propter finem quod non cognoscit finem. Sed naturalia non cognoscunt finem. Sed non agunt propter finem. Dicitur quod tripliciter aliquid agit propter finem. sicut dicitur est. Illa ergo que agunt propter finem active cognoscunt finem. etiam sub ratione finis. Sed non oportet quod ea que passive agunt propter finem. vel per rationem actus et per rationem passivus cognoscant finem. Aliter potest dici quod quibus naturalia aut natura naturata non cognoscant finem. dirigunt tamen ab aliquo agente quod cognoscit finem. Sicut quod lapis descendit ad locum deorsum quibus non cognoscit lapidis illud locum. dirigunt tamen ab autore nature quod cognoscit illud locum deorsum. Simile est de sagitta missa ab arcu. talis enim sagitta non cognoscit metam. dirigunt tamen a sagittante quod cognoscit metam. Est tamen inter illa ista differentia. quod motus sagitte est violentus. quod passivum non potest videri. eo quod sagitta non habet naturalem inclinationem ad talem motum. Sed naturalia diriguntur ab autore nature re naturali et non violente. cuius ratio est. quod quicquid aliquid mobile est naturaliter subordinatum movetur. tunc quicquid mobile acquirat a movente est naturale. Sed naturalia sunt subordinata auctori nature. sic autem sagitta non est subordinata sagittanti. et ideo impressio facta a sagittante in sagittam est violenta. Ex quo sequitur correlativum. quod omnis operatio facta in natura a deo est naturalis. cum deus sit primus agens. et ideo omnia sunt sibi subordinata in esse et operari.

Ad. Ex hoc sequitur quod natura non agit. Sed agit. Dicitur quod dupliciter aliquid res agit. uno principaliter effectus.

et sic est verum quod pure naturalia potius agunt effectus quam agant. Alio modo aliqua agunt secundario effectus. id est sub effectus. et sic etiam pure naturalia dicuntur agere. quod habent intra se aliquam formam receptam ab agente per quam concurrunt ad actionem. Exempli gratia. grave in se habet formam gravitatis per quam etiam sub effectus concurrens ad motum gravis in locum deorsum qui est finis eius.

Ad. Natura producit monstra. Sed non agit propter finem consequentia tenet. quia agens propter finem agit quod melius est. Pro responsione notandum quod monstrum dicitur monstrando. quod est monstratio siue ostensio ne dignum. sicut effectus quod deficit ab intentione agentis vocatur monstrum siue hoc fiat in naturalibus siue in artificialibus. Tunc dicitur ad argumentum tripliciter. primo. quod si natura deficit a fine. Sed agit propter finem. quod nullus dicitur deficere ab illo quod non intendebat. sicut domificator non dicitur deficere in produciendo domum quod non intendebat. producere domum. Secundo dicitur quod quibus monstrum deficit ab intentione nature periculatis. non tamen ab intentione nature visus. quod natura visus intendit monstrum secundum quod ex monstro sumit decor universi. Tercio dicitur quod quibus monstrum deficit ab intentione nature accepte secundum spiritum. quod deficit a perfectione spiritus. non tamen deficit a natura accepta secundum individuum. quod ex tali individuo dicitur perfectione materie non poterat nisi tale individuum produci.

Circa quod videretur considerandum est quod monstra contingunt in rebus naturalibus ex tribus causis. scilicet ex materia ex agente et ex principio. Ex materia dupliciter. quod quibus contingit fieri monstrum ratione quantitatis. et quandoque ratione qualitatibus. Ratione quantitatis dupliciter. quod vel continue vel discrete. id est vel in quantitate continua vel discreta. Et utriusque contingit dupliciter. quod quandoque materia abundat. et quandoque deficit in quantitate continua. Si abundat. sic generantur gygantes. Si deficit. tunc generantur gnani. Similiter in quantitate discreta hoc contingit dupliciter. quod vel materia abundat in quantitate discreta. sicut quod generantur sex digiti in vna manu. vel deficit. sicut quando generantur quattuor digiti in vna manu. Ratione qualitatibus materie fit monstrum dupliciter. quod quandoque materia est nimis sicca. et sic impeditur extensio vel magnitudo corporis. quandoque vero est nimis humidum. et sic fit magna extensio corporis. et fit corpus magnum sed debile. Secundo contingit esse monstrum ex parte agentis. quod quibus agens semper intendat producere rem perfectam. tamen quandoque propter debilitatem virtutis eius. effectus deficit a perfectione similitudine agentis. sicut quando generantur filii parentibus dissimiles. Et isto modo omnis semina est monstrum. quod natura in semine semper intendit producere quod est perfectum. scilicet masculinum. sed deficiente virtute seminali. scilicet naturali calore producit natura quod possibile est produci. scilicet femininum. et hoc est quod dicitur Aristotele in libro de animalibus quod mulier sit mas occasionatus. id est habens defectum in calore. Tercio contingit monstrum ex parte principis quod est duplex. quod aliquid est intrinsecum. quod scilicet est in semine siue fetu sicut accidens in subiecto. vel est virtus corporum celestium incorporata fetui siue embrioni. que si est improporzionata et inconueniens rei generande. tunc fiunt monstra. Ex isto contingit quod quandoque res in specie humana generate sub certa constellatione acquirunt facies longas ad modum porcorum. quia influentia celestis non fuit conveniens ad influendum secundum proportionem spiritui humane. Sed porcine Aliud est principis extrinsecum. et est quedam pellicula circumdans embrionem quod dicitur matrix. et ex parte illius principis potest fieri monstrum.

Liber

Secundus

stru. qz qñqz tal pellicula rūpif ex motu matris. 2 fit in fe
tu. gibbo i dorso vel in pectore pñ q rūpif pñus anteriorē
prē vel posteriorē. Et qz mat ē etiā pñes extrinsecū. iō
mōstra q pueniūt ex fantasia matris reducunt ad illa q
fuit ex prē pñes extrinsecū. Ex magna ei fantasia alterat
materia q ē i matrice. 2 p pñis causat mōstruositate i fetu

Ar. Agens ppter finē d3 deliberare de medijs q
sunt ad finē. s3 natura nō deliberat de medijs.
g rē. Dm q duplicia sunt agētia ppter finē. qdā em
agūt ppter finē passiue. qz dirigit ab alijs. 2 in illis nō
opozz esse deliberatōnem de medijs. qz pñie nō agunt
s3 agunt. Alia sunt q agūt ppter finē dirigēdo se ad talem
finē. 2 sic hñcia intellectu 2 volūtate agūt ppter finē. 2 in illis
nō opozz s3 agēs deliberare de medijs. s3 solū qñ agēs
h3 artē ipsectā. qz tunc necessario h3 inq̄rere de medijs
ad finē. s3 si agēs habeat pfectā artē. tunc apud eū media
sunt certa 2 indubitata. p q dirigit ad finē. 2 ergo tūc nō
deliberat de medijs.

Ar. Natura nō intēdit finē. g nō agit ppter finem
Anis pbat. qz natura intēdit mōstrz eo q qñqz
pducit mōstrz qd repugnat rōi finis. Dm q natura
ē duplex. s3 vñs 2 pñcular. natura pñcular. nō intēdit
mōstrz. qz intēdit bonū effect⁹ pñcular. s3 mōstrz est
defect⁹ effect⁹ pñcular. g nō intēdit a natura pñcular.
rē. S3 natura vñs intēdit mōstrz formatr nō tñ absolu
te. qz alias intēderet aliqd malū nature. s3 fm q tale mon
strū facit ad decorē vniuersi. 2 h ptingit duplr. s3 directe
et indirecte. Directe. qz decor vniuersi directe pñstut in
ordine rez. s3 ex h q aliq deficiūt a pfectōe altoz. i diuer
sis spēb. aut vna spē fit ordo. Indirecte. qz opposita in
tra se posita magis elucescūt. sic ipsecta posita iuxta pfe
cta faciūt pfecta apparere pfectiora. Et qñ qñt. vñ
ne natura pñcular. aliq mō intēdat mōstrz. Dm q
sic. qz intēdit mōstrz materialr. illud qd ē mōstrz. qd
intēdit id qd ē possibile pducit. s3 nō intēdit mōstrz for
malr. i. sub rōne mōstri. Et iō aliq moderni pcedebant
istā pñem. mōstrz intēdit natura pñcular. s3 nō istā. na
tura pñcular. intēdit mōstrz. 2 h iō. qz termin⁹ post⁹
in subiecto caput materialr. s3 natura pñcularis intēdit
mōstrz materialr. g pcedebat istā. mōstrz intēdit natu
ra. 2 qz pñcatū h3 rōnem forme. iō nō pcedebat istam.
natura intēdit mōstrz. S3 qñs regula ista habeat ali
quā pgruentiā. non tñ h3 necessitatē. Si pñ loq̄mur de
natura vñ tūc ē dñm q etiā intēdat mōstrz formatr. i.
sub rōne mōstri. in quātū ordinat ad decorē vniuersi. vt
pñ ex dicit. Et qñ dñ. g natura intēdit malū. Dm
q mōstrz accipit duplr. vno° absolute. 2 sic nō intēdit
a natura vñ. Alio° respectiue fm q ordinat ad decorē
vniuersi. 2 sic ē aliq d bonū. 2 qz natura vñs h3 respicere
bonū vniuersi. iō sumpt⁹ est dñm q intēdat mōstrum.

q Quod aut ex necessitate ē vt ex suppoē
existit aut sumpt⁹. Hunc qdā em opi
nant qd ē ex necessitate in generatōe ēē. que ad
modū vñqz si aliqz murū ēē ex necessitate existi
met. qñ graua qdē deorsum ferri apta nata st
lenia at supeminet. Vñ lapides qdē deorsum
in fundamētū. terra at sursum ppter leuitatem

Supeminet at maxime ligna. leuissima ei sunt

Postq pñs ondit q natura agit ppter finē. h pñr p
cedit ad scōam questionē pñs morā. 2 pñmo resumit eā
et qñt. vtz necessitas in rebz naturalibz sumat⁹ ex pñtōe
id ē fine. vel absolute. i. ex pñtibz causis. Et p intellectu
istius ē sciendū. qz necessitas q ē in pñtibz causis in gene
ratōe. s3 materia. forma. 2 efficiente ē necessitas absoluta
qz tales cause sunt pñes in eē. 2 iō ex eis seq̄r effect⁹ ab
solute. s3 finis ē posterior in eē. 2 iō nō pñt ex eo sumi abso
luta necessitas. s3 necessitas ex suppoē vel pñtōe. qz sup
ponēdo finē alicui⁹ rei nec ē ēē alias causas. Tūc ibi
Nunc qdā. Ponit circa istā questionē opinionē auct⁹ qz
et dñt q qdā credebāt necessitatē in rebz ēē ex materia. et
h declarat p exemplum in artificialibz. Si em querat⁹ ab
eis. qñ dom⁹ ē sic disposita. s3 lapides ponant inferi⁹.
et terra in medio 2 ligna superius. Rndent ipi q h ē ideo.
qz graua nata sunt deorsum ferri. leuia pñ supeminere.
et ppter h lapides graues 2 duri ponunt in fundamētō
terra verō ex q fit paries supraponit quasi leuior exis.
sed in summo ponunt ligna quasi leuissima

S3 tñ nō sine his qdē factū ē. nō tñ ppter h
nūc licet propter materia. s3 cā abscondēdi ipa
et saluadi. Sutr at 2 in alijs oibz in qbz propter
aliqz ē. nō sine qdē hñtibz necessaria naturam
sunt. Nō tñ propter h. s3 alie sicut ppter mate
ria. s3 ppter aliqd. Et ppter qd terra hñmōi q
ten⁹ hoc sit 2 ppter h. S3 tñ id qd ē tñ cā. im
possibile ē fieri in terra sit. Necesse igit ferrea
ēē si terra ē tñ 2 op⁹ ipius. Et suppoē igit qd ne
cessariū ē. s3 nō vt finis in materia naqz necessa
riū est. Quod aut est cuius causa in rōne est.

Nic Aresto. determinat veritatē 2 ponit suā pñiaz
opinionē. dicens q qñs res naturales nō habeat neces
sitatē nisi ex pñtibz causis. s3 materia forma 2 efficiente. rō
tñ necessitatē in eis sumit ex fine. 2 hoc declarat p exem
pla in artificialibz. qz qñs in domo lapides ponant infe
rius. terra in medio 2 ligna superius. 2 sine his non fiat
domus. nō tñ illa sunt sic disposita nisi ppter aliquē finē. s3
grā abscondēdi 2 saluadi aialia ab ymbribz 2 cauma
gribz. Scdm exemplū ē de terra. qz terra ē hñmōi. i. talis
disposita qz necesse ē ipam habere talē materiā. s3 ferrea. ne
cesse est etiā ipam habere talē formā. s3 dentatā. 2 necesse
est eā sic moueri ab efficiente. s3 tñ ista oia hñt cām fina
lem ad quā resoluunt sicut ad rōnem. qz s3 terra d3 se in
dere. Et g conclusio pñcipalis qz necessitas in rebz na
turalibz sumit ex oibz causis. qz vna deficere nō erit res
naturalis. tamē ratio necessitatis sumitur ex fine. qz oēs
cause habent necessitatē ex causa finali.

Est aut 2 in doctrinis necessariū. 2 in his q
fm naturā sunt quodā mō sumit. Dm em rectū
hic est. necesse est triangulum duobz rectis tres
angulos equales habere Sed nō si hoc est illa

est. sed si hoc non est neque ille recte est. In his autem
quod sunt propter hoc contrarium est. Si finis cum
erit aut est illud quod est aut finem aut erit aut est
Si vero non. non sicut ibi cum non sit conclusio. prin-
cipium non erit sic. et hic finis et quod cuius causa
principium est et hoc non actionis. sed etiam aie. Ibi
autem rationis. actus enim non sunt. Quare si erit
domus hoc necesse fieri. aut existere. aut esse. aut
cuius materia quod propter hoc. ut lateres et lapides
esse si domus. non tamen propter hoc est finis. sed autem
sicut materia utique erit propter hoc. Quia tamen si non
sunt non erit neque domus neque latera. Hec quidem
nisi sunt lapides. illa vero nisi ferrum sit. neque enim
ibi principia sunt. nisi triangulum duobus rectis. ma-
nifestum igitur est quod est necessarium in philosophis quod si
cuius materia de et motus quod prius et utriusque philo-
sopho dicende sunt cause. magis autem quod cuius causa.
Causa enim hec materie est. sed non hec finis.

Et finis quod cuius causa et principium a defini-
tione ratione est. sicut in his que sunt in artem. Quia
si domus talis est. oportet hec fieri et necessa-
te et esse. et quia sanitas hec est. hoc oportet fieri
et esse ex necessitate. sic et si homo hoc est hoc. si
autem homo et hoc. fortassis autem et in ratione est ne-
cessarium. Determinanti enim opus ferrandi quod
dummodo huius. hoc autem non erit nisi habere den-
tes homo. huius autem non nisi ferrum. Sunt enim in
definitione quedam partes ut materia

Hic primum assimilatur necessitate quod est in generatione rerum
naturalium necessitati quod est in scientiis demonstratiuis. Et
primum quod ad ordinem necessitatis. Secundo quod ad id quod est
necessitas principium. Ibi. Et finis quod cuius. Dicens primum
quod aliquod modo sicut inuenitur necessarium in scientiis demonstratiuis
et in his quod generantur secundum naturam. quod in scientiis demonstra-
tiuis inuenitur necessarium a priori. sicut si dicamus quod quod defi-
nitio trianguli est talis. necesse est triangulum habere tres
angulos equales duobus rectis. Et ex illo priori quod assumit
ut principium. puenit ex necessitate conclusio. sed non sequitur econ-
uerso si conclusio sit quod principium sit. quod aliquod ex falsis per syllo-
gizari vix. Ibi si sequatur si conclusio non sit quod neque principium
sit. quod falsum non quod syllogizatur nisi ex falso. Sic etiam in his
quod sunt propter aliquid siue secundum artem siue secundum naturam finis est ratio
et necessitas eorum quod sunt ad finem et non econuerso. et tamen si ea quod
sunt ad finem non sunt. finis non erit. Et sic finis tenet eundem
ordinem in agentibus que tenet principium in demonstratiuis.

Et hoc idem. quod finis est principium non quod de actibus sed rationibus
nis. quod a fine incipimus rationari de his quod sunt ad finem. in
demonstratiuis autem non attenditur principium actionis sed rationa-
tionis. quod in demonstratiuis non sunt actus. sed tamen rationa-
tiones. Et si utrobique est similitudo quibus videatur se contras-
tione habere propter hoc quod finis est ultimum in actione quod in des-
monstratione non est. Ex quo concluditur quod finis et non materia est
ratio necessitatis in naturalibus quod sunt propter finem et tamen si non
sit talis materia finis non erit. sicut in demonstratiuis. si
conclusio non sit propter principium non erit vix. et tamen conclusio non est
causa necessitatis principium sed econuerso. Sicut exempli gratia. si des-
beat fieri domus quod finis generationis. oportet materiam
peristere. non tamen sit propter materiam. sed non erit si non sit mate-
ria. et si naturalis quod huius assignare causam necessariam magis de-
assignare finale quam materiale. quod finis est causa materie et non
econuerso. Non enim finis est talis. quod materia est talis. sed
potius materia est talis. quod finis est talis. Tunc ibi. Et
finis. Assimilatur necessitate naturalis generationis necessi-
tati scientiarum demonstratiuarum quod tamen ad id quod est necessitas prin-
cipium. dices quod sicut in demonstratiuis principium demonstra-
tionis est definitio. ita sicut finis quod est principium et ratio necessita-
tis in his quod sunt secundum naturam est quod dicitur principium sumptum a ratione
et definitio. primum quod finis generationis est forma spiritus qua secat
definitio. Et hoc etiam primum in artificialibus. quod sicut demonstrat
totum in demonstrando accipit definitiones ut principium. ita sicut
edificator in edificando. et medicus in sanando. Sicut exem-
pli gratia. quod talis est definitio domus oportet hec fieri et esse ad
hoc quod domus fiat sicut. et hec est definitio sanitatis oportet hec fieri
et ad hoc quod aliquis sanetur. et si hic et illa quod sunt pueniunt ad illa
quod sunt scienda. Et si sicut in demonstratiuis est quod definitio
ratio quod comprehendit in se totam demonstrationem absque ordine de-
monstrationis. ut dicitur primo posteriorum. sic etiam in rebus natu-
ralibus est quod definitio quod comprehendit totum processum generatio-
nis naturalis sicut est definitio quod colligit finem formam et mate-
riam. quod finis huius se ut principium demonstrationis. huius ea quod sunt ad
finem huius se ut conclusio. Sicut in definitione ferre ponitur huius
dentes et ferrum. quod sine illis non huius sua operationem. Et si nec-
cessarium est in definitionibus rebus naturalium ponitur quoddam pres
quod se habent ut materia.

De Quod differenter ingrediatur materia definitiones
rebus naturalium. Quodam quod sub tali dicitur. quod ma-
teria dupliciter ingreditur definitionem diffinitum rei naturalis.
vno modo intrinsece. quod scilicet est intrinseca per ipsum definitum. et sic
materia ingreditur definitionem sub materia composita ex
materia et forma. Alio modo ingreditur definitionem extrinsece
quod scilicet non est de intrinseca constitutio illius definitum. Et hoc sit
duplex. quod quod ingreditur. ut additamentum eiusdem generis per
categoricalis cum eo quod definitur. et sic materia ingreditur definitio-
nem forme per se. sicut anima definitur per corpus sibi proportiona-
tum quod duo sunt in eodem predicamento. scilicet subiecto. Quod materia
ponitur in definitione aliquid extrinsece. et sicut additamentum
mentum alterius generis. et sic materia ponitur in definitione
ne forme accidentalis

De Partes definitionis debet esse formales et predica-
ri de definito. sed hec repugnat materie cum ipsa sit
quod ultimum et de nullo predicatur. Quodam modo doctor sanctus
quod nihil prohibet in definitione ponitur quoddam pres materie
non quod pres idiuinduales. ut hos carnes et hec ossa. huius per
res communes ut carnes et ossa. Et hoc est necessarium in definitionibus
bus omnium rebus naturalium. Et materia sic accepta est quodam
formalis. sed non sit forma. quod etiam predicatur de definito

Libet

De necessitate in rebus naturalibus sumatur ex materia vel fine. Pro cuius responsione sciendum quod sumere necessitatem ex aliquo non est aliud quam ponere necessitatem dependentiam ad ipsum. et ideo querere an necessitas rerum naturalium sit ex materia. est vno modo querere. an res naturales dependeat sic a materia quod necesse sit esse materiam in rebus naturalibus. Et tunc est facilis responsio quod sic. quia res naturales non possunt esse nisi habeant materiam formam et efficientem. Sed quia causalitas vnius cause potest esse causa necessitatis alterius. ideo necessitas reperitur in causis quodam ordine. et quia tota ratio causalitatis in alijs causis est ex fine. ideo aliter et absolute dominum est quod necessitas finem necessitatis in rebus naturalibus sit ex fine sumenda. quia illa necessitas que est in alijs causis resoluatur ad necessitatem finis. Et quibus finis sit aliquid ultimum per viam exequutionis. est tamen primum in causalitate. et in ordine cauendi. quia ex fine mouet efficiens. et efficiens mouet materiam ad formam.

Ad. Philosophus demonstrat per omnes causas. quod necessitas sumenda erit ex omnibus causis. Dominum quod illa ratio probat quod necessitas in rebus naturalibus sit ex omnibus causis. quia necesse est omnes causas concurrere ad constitutionem rei naturalis. tamen illa necessitas que est in alijs causis resoluatur ad causalitatem finis. et sic tota ratio necessitatis sue origo est ex fine. Sed contra. ratio poris non sumitur ex posteriori. sed finis est posterior omnibus causis. ergo ratio. Dominum quibus finis sit posterior finem viam exequutionis. est tamen per finem viam intentionis. et quia via exequutionis resoluatur in viam intentionis que est prior causalitate. ideo necessitas aliarum causarum resoluatur in necessitatem finis.

Ad. Corruptiones rerum sunt necessarie necessitate naturali. et tamen non possunt reduci ad necessitatem finis cum sint male sed malum repugnat finis. Dominum quibus corruptio non reducatur ad bonum nature particularis siue ad bonum illius quod corruptio reducit tamen ad bonum nature vltis quia salus vniuersi non posset esse nisi aliquid corrumpatur. operatur enim quod ex corruptioe vnius alia perseruent. ut aialia perseruentur ex corruptioe plantarum. Et quia quicquid videtur sit aliquid necessarium absolute in rebus. Dominum quod in rebus est vnicuique absolute necessarium. sed non in rebus naturalibus. et ideo dictum est supra. quod in rebus naturalibus sumitur necessitas ex fine. quia prima causa est ens simpliciter necessarium. sicut res precepte in mente diuina sunt absolute necessarie finem quod homini. Et si iterum gratia videtur aliqua creatura habeat aliquam absolutam necessitatem. et videtur quod sic. quia illud est necessarium absolute quod non habet in se causam siue non existentie. sed sic de substantijs separatis. sunt absoluta necessarie. Sed quod dupliciter dicitur aliquid necessarium absolute. vno modo. quia non habet in se causam non existentie. et sic sube separe sunt necessarie. et similiter corpora celestia. Alio modo aliquid absolute necessarium. quia nullo modo potest habere ordinem ad non esse. et sic solus deus est necessarius. Quia tamen sube separe non habeat ordinem ad non esse per causam intrinsecam. per materiam quatuor annexam. sicut res naturales corruptibiles. habent tamen ordinem ad non esse per causam liter perseruantem. scilicet deum. Quia tamen hoc proprie alicui puenit quod inest sibi a natura. ideo etiam res tales possunt dici absolute necessarie cum res non debeant denominari ab extrinseco. sed ab eo quod est eis intrinsecum.

Explicit scds

libet philosophorum.

Sequitur tercius

Tercius

Ira initium

tercij libri philosophorum. quicquid sit ratio ordinis istius tercius ad libros precedentes et subsequentes. Dominum quod ratio primi est. quia sicut principia sunt ante passionem. ita determinatio de principijs precedit determinationem de passionibus. sed in primo et

in secundo determinatur de principijs. Et hoc sub ista dicitur quia in primo determinabatur de principijs finem quod sunt principia constituentia subiectum. in secundo vero finem quod sunt principia scientie. finem quod habent ordinem ad passionem. In hoc tercius autem et in quarto sequenti determinatur de passionibus. Tercius sequitur primum et secundum. Maior pars. quia ea precedit effectum. sed principia sunt causa passionum. et sic determinatio de principijs precedit determinationem de passionibus. Ratio autem ordinis istius tercius ad quartum est. quia in tercius determinatur de passionibus intrinsecis entis mobilis. sed in quarto agitur de passionibus extrinsecis. sicut ergo intrinsecum est ante extrinsecum. ita tercius precedit quartum.

Ad. Nulla est passio extrinseca. ergo male dicitur quod in quarto determinatur de passionibus extrinsecis.

Dominum quod iste passiones. locus et tempus que dicuntur hic extrinsece possunt ad duo parari. vno modo ad propria subiecta et sic sunt intrinsece. sicut si locus comparatur ad corpus locans est passio intrinseca. Et si tempus comparatur ad motum primi mobilis. sic est passio intrinseca. quia tales passiones sunt adequate istis subiectis. Alio modo possunt iste passiones comparari ad subiectum istius scientie. quod est ens mobile. et sic sunt extrinsece. quia non fluunt ex principijs entis mobilis finem quod homini. nec sunt in quolibet ente mobili. locus enim non est in corpore locato. nec tempus est in re reposita. saltem subiective. Et sic esset. si diceretur quod risibile esse passio extrinseca aialis. et sensibile passio intrinseca ipsius quia sensibile fluit ex principijs proprijs animalis finem quod homini sed risibile fluit ex principijs animalis finem quod homo.

Ad. Motus non puenit omni enti mobili finem quod homini. iusmodi. ergo non erit passio intrinseca iuxta predicta. Ans pars. quia multa sunt entia naturalia quod non mouentur.

Dominum quod motus accipitur dupliciter. vno modo finem quod impossibilem actum. forma imperfectam tendentem ad esse perfectum. et sic motus non est passio intrinseca entis mobilis. Et hoc propter duo. Primo. quia passio intrinseca est sepe puenibilis cum subiecto. sed motus sic acceptus non puenitur cum ente mobili. quia sunt multa entia mobilia que sunt in quibus ere finem aliquam formam. Secundo quia omnis passio est naturalis subiecto. sed multi sunt motus innaturalis. sicut quando aqua calefit. vel quando lapis mouetur sursum. Alio modo accipitur motus finem quod ipsum circulo quod mur aptitudinalis siue naturalis habitudine ad motum. scilicet mobilitatem naturalem. Et sic est passio intrinseca entis mobilis. Et hoc potest sic probari. quia in scientijs communiter formalis ratio considerandi. et passio intrinseca habent idem nomen sed mobile accipitur ut formalis ratio considerandi subiecti huius scientie. ergo etiam erit passio intrinseca eius. Et similiter est passio propria. quia puenit omni soli et semper.

Ad. Nulla passio debet precedere suum subiectum. sed mobilitas precedit suum subiectum quod est ens mobile.

Non erit passio entis mobilis. Quinor probatur. quia aliqd est mobile an sit. sicut patet de materia prima. Unde quod mobile accipit dupliciter. vno modo secundum quod fecit aptitudinem ad motum. proprie dictum. et sic sequitur ens mobile in actu. et passio eius. quia nihil est proprie mobile nisi sit in actu. Alio modo accipitur mobile secundum quod aptitudinem ad motum improprie dictum. scilicet ad mutationem instantaneam. et tunc quous mobile prece- dat ens in actu. non tamen prece- dat ens in potentia. et sic semper mobile sequitur proprium subiectum.

Ad. Tempus est passio intrinseca entis mobilis. quia quod uenit omni enti mobili. eo quod omne ens mobile est tempale. Unde quod tempale accipit dupliciter. vno modo pro illo quod est mensurabile tempore. et sic est verum quod tempale uenit omni enti mobili. sed sic non potest esse passio. quia passio debet inesse subie- cto. sed quod mensurat tempore non est illud in quo est tempus. Alio modo accipit tempale pro illo in quo natus est tempus. sicut mobile in quo natus est tempus. et sic tempale uenit solum primo mobili et non omni enti mobili. et ideo tempale nullo modo potest esse passio in- trinseca entis mobilis. Sicut dicitur de locali.

Veniā autē na-

tura ē principium motus et sta- tus et mutationis. scientia autē

nobis de natura est. oportet non ignorare quid sit motus. Necessarium enim est igno- rato ipso et ignorare naturam.

Postquam Aristoteles determinauit de principijs reze natu- rali et de principijs huius scie. hic prius determinat de subie- cto huius scie quod est ens mobile simpliciter et de passionibus ei. Et primo ostendit quod de passionibus ipsius sit determinandum in isto libro. et hoc primo de motu. deinde de alijs. scilicet infinito. loco. vacuo et tempore. Primum probando ponit tale rationem. philosophus naturalis habet determinare de natura. sicut probatur est philosophus. habet determinare de motu. prius tenet. quia non potest cognosci natura absque cognitione motus. Quia ignorato motu necesse est naturam ignorare. et hoc ideo. quia motus ponitur in definitio- ne nature. sed ignorata definitio. ignoratur et definitio.

Determinantibus autem de motu temptandum est eodem aggredi modo. et de his que consequenter sunt. Videtur autem motus esse continuus. sed in- finitum apparet primum in continuo. Unde et de- finientibus primum contingit primum indigere mul- toties ratione infiniti. cum infinitum est diuisibile primum sit adhuc autem sine loco et vacuo et tempore impossi- bile esse motum. Manifestum igitur est quod et propter hoc et propter illud quod dicta sunt comu- nia et vltima hac omnibus intendendum pre argu- mentantibus de vnoquoque istorum. Posterior autem

de proprijs speculatio ea que de communibus est. Primum autem sicut diximus de motu

Hic ostendit quod naturalis philosophus habet determinare de alijs passionibus. scilicet infinito. vacuo. loco et tempore. Et hoc probatur duobus rationibus. prima est. philosophus naturalis habet determi- nare de motu sicut probatur est. sed ista consequuntur motum. quod sic patet. quia motus per se est continuus. primum autem multoties definitur per infinitum. et infinitum spectat ad rationem motus ex ea parte que est primum. Locus autem habet ordinem ad motum. principa- lis autem species motus est motus localis qui fit in loco. Et quia non potest fieri motus localis sine antiquos sine vacuo. ergo de- terminandum est a philosopho naturali de vacuo. Et quia tempus est mensura motus. sicut locus est mensura mobilis. Ergo philosophus naturalis habet determinare de motu etiam determinare de oibus predicamentis. Tunc ibi. Manifestum igitur. Po- nitur secunda ratio probans quod de istis habet determinare naturalis philosophus. Et est talis. de illis habet determinare philosophus que sunt contra oibus rebus naturalibus. sed sic est de istis. Et tunc. Ma- ior patet. quia in hoc libro philosophus determinat de illis que con- munitur primum enti mobili. sed in libris sequentibus fit con- tractio. Quinor patet. quia passionibus hic considerate. vel primum uenit enti mobili primum uenit sicut motus et infinitum vel habet ordinem ad ens mobile. sicut tempus et locus. qui quous non ueniunt oibus entibus mobilibus per inherentiā habent tamen ordinem ad omne ens mobile.

Ad. Continuitas est actus motus. et non uenit si- bi per se. Unde quod dupliciter aliqd uenit alicui per se. vno modo secundum primum modum per se. et quod sic uenit alicui per se est de sua definitio. et illo modo non uenit motui esse primum per se. Alio modo uenit alicui aliqd per se in secundo modo. sicut actus primum. et sic primum esse per se uenit motui. quia est passio eius.

Circa quod considerandum quod dicitur notatur in textu. quod multo- tiens infinitum ponitur in definitio primum ad denotandum quod primum habet triplicem definitio. vna metaphysicalem que da- tur per transcendens sicut ista. Continuum est cuius motus est vnus. et in illa definitio non ponitur infinitum. Alia est definitio data per viam compositionis. sicut in predicamentis. ubi dicitur Co- tinuum est. cuius partes copulantur ad aliquem terminum eodem. quia ex quo talis definitio dat secundum viam constitutionis primum. ideo dicitur dari secundum viam compositionis. et in illa definitio ite- rum non ponitur infinitum. Tercia datur secundum viam resolutionis sive diuisionis. et in illa ponitur infinitum. sicut dicimus quod primum est diuisibile in infinitum. et de illa loquitur textus.

Ad. Vltima ignorato motu ignoratur natura. Unde quod sic. et ratio est. quia ignorato eo quod est de definitio- ne alicuius necesse est etiam ipsum definitum ignorare. sed motus est de definitio nature. et ignorato motu. necesse est na- turam ignorare. Maior patet. quia definitum cognoscitur per partes definientes. sicut hoc cognoscitur per animal et rationale. Quinor patet. quia nomen nature est nomen principij. et defi- nitur in ordine ad principiatum quod est motus. Etiam si naturaliter capiatur absolute tamen adhuc motus est de eius cognitione. saltem quo ad cognoscere nostram. quia nos cognoscimus naturam ex motu. Et quando tunc vl- terius queritur. vtrum cognitio motu etiam cognoscatur natura. Dicendum quod sic. Cuius ratio est. quia effectus vniuocus alicuius cause ducit in cognitionem cau- se quo ad quid est. et quo ad quia est. sed motus est effectus vniuocus nature. ergo ducit in cognitionem natu- re.

Tercius

nate etiam finem propriam spiritum. et quo ad quid est et non solum quo ad quod est. Pro declaratione maioris sciendum quod differenter effectus equocum ducit in cognitionem cause et effectus uniuocus. quod effectus equocum ducit in cognitionem sue cause quo ad quod est. si enim talis effectus sit. oportet pre-supponere eam esse. et ideo ex effectu arguitur. quod est cause. sed effectus uniuocus ducit in cognitionem cause quo ad quod est et etiam quo ad quod est. Ratione diuersitatis est. quod effectus uniuocus repñat eam quo ad ultimam dñam cause. sed quod per ultimam dñam cōpletur definitio. ideo talis effectus ducit in cognitionem ipsius cause quo ad quod est. sed effectus equocum non repñat eam nisi finem quādam analogiam. et ideo non potest ex tali effectu cognosci quidditas cause.

Ar. Effectus uniuocus est unius spiritus cum causa. sed motus non est unius spiritus cum natura. ergo non erit effectus uniuocus. et per consequens non ducit in cognitionem nature quo ad quod est. **Ad** omne quod dupliciter aliis effectus dicitur uniuocus. uno modo. quod est per se unius spiritus cum causa. sicut habet effectus uniuocus hominis. Alio modo dicitur effectus uniuocus. quod est proportionatus et adequatus principijs ipsius cause. et sic quilibet propria passio potest dici effectus uniuocus. quia fluat ex principijs proprijs sui subiecti. et sic motus dicitur effectus uniuocus ipsius nature. Et ex utroque effectu uniuoco potest cognosci causa quo ad quod est. quod effectus uniuocus est proportionatus principijs cause ducit in noticiā essentialem principiorum ex quibus fluat. Sicut risibile est effectus uniuocus proportionatus principijs hominis. et ideo ducit in noticiā hominis quo ad quod est. Et quoniam dicitur motus non est effectus uniuocus nature. etiam capiendū effectū uniuocum secundo modo. Probat. quod in diuersis naturis inueniuntur alius et alius motus. et sic non est proportionatus nature. **Ad** omne quod natura et motus accipiunt dupliciter. uno modo finem genus. et sic motus finem genus est effectus nature finem genus. et ponitur in definitione eius. Alio modo accipiuntur finem spiritum. et sic specialis motus est effectus specialis nature. sicut motus deorsum est effectus nature grauis. motus sursum est effectus nature leuis. Et ideo philosophus in primo celi inuestigat numerum elementorum ex numero motuum. quod illi motus sunt naturales illis corporibus simplicibus. de quibus ibi determinatur.

Ar. Motus quicquid cognoscitur ubi non cognoscitur natura. sicut patet de fluxu et refluxu maris. Dicendum quod motus ducens in cognitionem nature est motus pure naturalis. Et per hoc excluditur duplex motus qui non ducit in cognitionem nature. scilicet motus violentus. sicut lapidis sursum. et obedientialis. sicut est motus fluxus maris. quod illi motus non oriuntur ex principijs proprijs mobilis. sed veniunt ab extrinseco. Motus enim obedientialis aduenit inferioribus corporibus ex obedientia superiorum. Et quoniam quicquid videtur sit verum quod ignorato aliquo ignoratur alterum et cognito aliquo cognoscitur alterum. **Ad** omne quod non. sed valeat in opposito. Et ratio diuersitatis est. quod quicquid multa concurrunt ad cognitionem alicuius. quod omnia oportet cognosci ante res cognoscatur. per tamen res ignorari ignorata una pre. sicut ad cognitionem hominis requiritur cognitio animalis et rationalis sed ad ignorantiam hominis sufficit ignorantia unius ex illis

Ar. Prius potest cognosci absque posteriori. sed natura est prior motu. ergo ratio. **Ad** omne quod natura accipitur dupliciter. uno modo relative. et sic est falsum quod natura sit prior motu. quia relativa sunt simul natura. sed sic non po-

Liber

test principaliter capi natura in secundo huius ubi principaliter determinatur de natura finem quod diuiditur per materiam formam et quantonem. que sunt de genere substantie. sed nulla relatio habet spiritum de predicamento substantie. Alio modo potest capi natura absolute. sicut capitur secundo huius. Et sic accipitur dupliciter. uno modo finem modum non stre cognitionis. et sic est impossibile cognoscere naturam sine motu. Alio modo ex parte rei cognoscibilis. et sic utique natura potest cognosci absque motu. Et simile est de rudibili et asino. quod manifestum est quod asinus potest cognosci ex parte sui absque rudibili. quod habet aliquam differentiam intrinsecam nobis ignoram per quam est cognoscibilis. sed non ex parte nostri intellectus. quod differentia eius non habet nomen impossibile. sed eam circulo quod per rudibile quod re intellectu noster non potest cognoscere asinum sine rudibili. Sic est de natura que quo ad nos non est cognoscibilis nisi per motum. sed finem essentiam siue finem naturam est cognoscibilis per suam differentiam que est nobis ignota. Et per hoc potest dici ad argumentum. quod prius potest cognosci sine posteriori. nisi posterior sit aliquo modo de definitione prioris.

Ar. Natura et essentia sunt idem. sed multe sunt essentie immobiles. et sic non cognoscuntur per motum. igitur ratio. **Ad** omne quod natura potest accipi dupliciter. uno modo generaliter per quicquid essentia specifica. et sic dicimus quod Gabriel sit alterius nature quam Raphael. et sic verum est quod natura potest cognosci sine motu. Alio modo capitur natura finem quod definitur in secundo huius. et tunc natura non cognoscitur nisi ex motu. Et quando dicitur. contingit naturam abstrahi a motu. et sic cognosci. ergo non oportet necessarium cognoscere naturam per motum. **Ad** omne quod quia aliqua duo sic se habent quod unum non est de definitione alterius. tunc unum potest abstrahi ab alio in prima operatione intellectus. sed quando unum est de definitione alterius tunc non potest abstrahi ab eo. sic autem est de motu. quod est verum. loquendo de definitione quo ad nos sicut dictum est. Et si dicatur. natura etiam cognoscitur per quietem. ergo non solum per motum. Antecedens probatur. quia natura lapidis est ut quiescat deorsum. natura vero ignis est ut quiescat sursum. **Ad** omne quod duplex quies. scilicet in termino a quo. et talis est quantio motus et non ducit in cognitionem nature. nisi forsitan per accidens. inquantum unum oppositorum ex alio est cognoscibile. Alia est quies in termino ad quem. et talis quies est summario motus. sicut dicitur in quinto huius. et ideo per talem quietem potest etiam natura cognosci sicut per motum. Et ergo in definitione nature dicitur. quod natura sit principium mouendi et quiescendi. quod intelligitur de natura que est in termino ad quem sicut natura lapidis est principium motus deorsum et etiam quies deorsum.

Ar. Contingens est ignorare motum et etiam naturam. ergo non erit necessarium Antecedens probatur. quia multi ignorant motum et naturam. Dicendum quod duplex est necessitas. quedam est necessitas consequentis. scilicet quando consequens est necessarium in se. et habet necessitatem sue eam in ante. sicut hic. homo est animal rationale. homo est risibilis. et talis necessitas non est in ista propositione reposita. Alia est necessitas pre. scilicet habitudinis consequentis ad antis. et talis est hic cum dicitur. ignorato motu

necesse est naturā ignorare. Et p̄ illa necessitas esse in
p̄pōnibz p̄ingentibz. vt fortes currūt. ḡ necessario moue
tur. z etiā in p̄pōnibz falsis. vt si asinus volat asinus ne
cessario habet pennas.

Est igitur aliquid quod ēndēlechia t̄m ē. ali
ud aut tantū potentia.

Hic Aresto. p̄fēctur p̄positū determinādo. s. de his
de q̄bz dixit se determinatur. z p̄mo exēq̄t de motu. sc̄do
de alijs. quia motus est p̄ncipalior passio entis mobilis
Circa p̄mū p̄mo p̄mittit q̄dā ad inuestigandū definiti
onē motus. sc̄do definit motū. In q̄rit ḡ p̄mā definiti
onē motus tribz diuisionibz. qz sicut d̄r sc̄do posterior
talis via est p̄uenientissima ad inuestigandū definitiōem
Prima ḡ diuisio ē ista. entū aliud in actu aliud in pote
tia. Et est ista diuisio analogi in sua analogata. qz p̄us
d̄r ens de ente in actu q̄s de ente in potētia. Et qz ista di
uisio est generalior q̄s entis in decem p̄dicamenta. ideo
p̄misit istam diuisionem.

Hi. Nullū est ens in potētia. qz ens d̄r ab exis
tētia. s. ens in potētia nō exisit. ḡ rē. D̄m
qz ens accipit dupl̄. vno° f̄m p̄mā ei° impōem. z sic so
lum ens in actu d̄r ens. qz illa est creatio p̄ncipalior entis
q̄s entis in potētia. z sic d̄r ens de suba z accitē q̄ambo
sunt entia in actu. Alio° accipit ens f̄m totā ei° latitudi
nem. z sic ens i potētia etiā d̄r ens. Et tūc ad argumētū
d̄m qz q̄uis ens in potētia nō habeat cōpletā subis
tētia. h̄z t̄m subisistētiā incōpletā. qz potētia sumpt̄ dicra
subisistit essential̄ p̄ formam que est actus eius sed potē
tia ad actōnem stat cum ente in actu.

Et eorū que sunt actu. hoc quidem hoc ali
quid. aliud vero quātū. aliud vero quale vel ali
quod alioz entis p̄dicamentoz similt̄.

Hic ponit sc̄da diuisio. z est ista. Entū in actu. alijs
est suba z hoc aliqd. aliud est q̄ritas. aliud ē q̄litas. alijs
aut aliquod alioz p̄dicamentoz.

Hi. Ens in actu male diuidit̄ p̄ decē p̄dicamen
ta. Probat̄. qz ens in potētia etiā est in p̄dica
mento. D̄m aliqd dupl̄ est in p̄dicamento. vno° p̄
se. qz sc̄z est genus vel spēs p̄dicamenti. z sic solū ens in
actu est in p̄dicamento. qz p̄dicamentū noiāt coordinā
tionē genēz vel speciez q̄ sunt entia in actu. Alio° aliqd
ē in p̄dicamento reductiue. z sic ens in potētia ponit̄ in
p̄dicamento. sicut materia est in p̄dicamento sube. qz redu
citur ad p̄dicamentū totius cui° ē ps essentialis.

Sed eius q̄s ad aliqd aliud q̄d ē f̄m supabū
dantiā z defectū d̄r. aliud aut f̄m actiū z passi
uū z oīno motiū z mobile. motiū em̄ mo
tiū mobilis est. z mobile a motiū est mobile.

Hic ponit terciā diuisionē ad inuestigandū definiti
onē motus. z ē ista. Relatiūz alia dicant̄ f̄m supabun
dantiā z defectū. i. aliqua fundant̄ in quātitate. vt dupl̄
et dimidiū. Alia dicunt̄ f̄m actiū z passiū. i. fundant̄ in
actōe z passiōe. Et illa p̄nt se tripl̄ habere. qz q̄dā fundā
tur in ipō actuali agere. sicut calefacere q̄s d̄r relatiue ad

calefactū. Alia fundant̄ in p̄terita actōe. i. in egisse. sicut
relatio patris ad filiū. qz nō d̄r ille pater q̄ generat filiū
s̄ q̄ generauit filiū. Alia fundant̄ in futura actōe siue in
potētia agendi. sicut relatio d̄ni ad seruū. qz ille d̄r d̄ns
q̄ p̄t coercere seruū. Et qz ista diuisio dat̄ f̄m fundamē
ta relatiōis q̄ sunt tria. s. quātitas actiō z passiō. ḡ ista di
uisio est trimēbris.

Hi. Quē ordinē habeat motus ad istas tres di
uisiones. D̄m qz ex istis tribz diuisionibus
p̄t aliquāliter natura motus cognosci. qz ex p̄ma diuisio
ne cognoscit̄ qz motus est ens in potētia. Et sc̄da qz est
reducibilis ad p̄dicamentū. z qz sit actus. Et terciā co
gnoscit̄ qz motus p̄sistit in quādā cōparōe siue habitus
d̄ne mouēt̄ ad motū. z iō postea accipit rem motu
quali differentiā motus.

Hi. Notus est de p̄dicamento absoluto. ḡ male
ponit̄ in p̄dicamento relatiōis. D̄m qz mo
tus accipit dupl̄. vno° quātū ad suā essentia. z sic est de
p̄dicamento absoluto. qz est eiusdē essentie cū suo termi
no ad quē z terminus ad quē motus est de tribz p̄dica
mentis. s. q̄ritate q̄litate z vbi. Alio° accipit motū q̄n
tum ad suū eē. z sic motus h̄z in se tres relatiōes q̄ spe
crant ad eē motus. s. ad mouens. ad subiectū z ad termi
num. q̄ relatiōes si nō sunt in forma. tunc nō dicunt̄ mo
tus vt infra dicitur.

Hi. Est t̄m vnū subiectū relatiūz. ḡ est t̄m vnū
fundamētū relatiūz. D̄m negādo p̄nas
qz aliud est esse subiectū relatiūz. z eē fundamētū eoz.
qz fundamētū relatiōis est quo mediante alicui subie
cto innasct̄ relatio siue respectus relatiūz. s. subiectū
relatiūz est in quo subiectat̄ relatio. Exēpli gr̄a. du
plū est vna relatio q̄ est in ligno sicut in subiecto. z est in
quātitate ipsius ligni sicut in fundamēto. qz dupla quā
ritas ē id quo mediante ligno innasct̄ ille respectus. sc̄z
duplū. Silt̄ est de paternitate. qz suba patris est subie
ctū paternitatis. s. actiō generatiua patris est fundamē
tum eius. qz p̄ actōem generatiuā innasct̄ alicui relatio
paternitatis. Et q̄n q̄rit̄. q̄re alia p̄dicamenta nō h̄nt
fundamētū sicut relatio. D̄m f̄m doctore sanctū. qz iō
qz suba est p̄fectissime entitat̄. z relatio imp̄fectissime.
qz p̄sistit t̄m in hoc q̄d est ad aliud se habere. s. nō p̄t fieri
trāsitus de extremo in extremū nisi p̄ mediū. iō oportet
qz relatio sit in suba p̄ q̄dā accitētia mediā. z illa dicuntur
fundamenta sicut dictum est.

Hi. Creatio est relatio fundata in suba creature.
qz suba creature est creata seclusis oibz accidē
tibus. ḡ erūt plura fundamenta q̄s tria. D̄m qz f̄m
aliquos relatio creature fundat̄ in reali passiōe ipi° cre
ature. q̄uis em̄ actiua creatio nō sit actiō p̄dicamenta
lis. qz est ipa suba diuina. tamē creatio passiua est realis
passiō ipsius creature. z iō in passiōe q̄ realiter est in crea
tura p̄t fundari realis relatio ad creatore. s. in creatore ē
solū relatio rōnis z f̄m dici ad creaturā. Vel p̄t dici qz
relatio realis ex p̄te vnius extremi t̄mmodo requirit̄ ne
cessario fundamētū. Vel d̄r terciō qz ista est relatio q̄
respicit oē ens reale. z iō est trāscedēs ex p̄te fundamētū

Hi. In qualitate etiā fundat̄ relatio. sicut pars de
silitudine z sc̄ia. ḡ rē. D̄m est qz nunq̄
relatio fundat̄ in q̄litate nisi inquantū accipit̄ in ordine
ad quātitatē ad actōes vel passiōes. sicut p̄s in silitudine

Liber

Tertius

qz silitudo fundat sup unitate qe pncipiū numeri. quia fundat in vna qitate in spē. qz tū est diuersa fm numerū et qz distinctio numeralis spectat ad qritatē discretā. iō silitudo fundat in qitate fm qz hz ordinē ad qritatem discretā q est numerus qz silitudo est rez. differentū numero habentū vna qitate in spē. Sz scia z etiā dñs fundant in qualitate p ordine ad actōem z passionē. qz dñs dñ ex potentia actiua coercenti. talis aut potētia hz ordinē ad actōem coercentiā. Silt scia agit in seibile speculatiue z actōe imātre. z iō scia fundat in qitate per ordinem ad actionem

Non est aut motus pter res ad quas est motus Dicitur enim semper id quod mutat. aut fm substantiā. aut fm quantitatem aut fm qualitatem aut fm locum. Commune aut hys nullum est accipere. sicut dicitur q negz hoc negz quātum negz quale sit. negz alioz pdicamentoz nullum. Quare negz motus negz mutatio nullus erit. Et ea que dicta sunt. cum nihil sit extra predicta. Unusquodqz autē duplī inest omnibus vt in hoc Aliud qdem em forma ipsius. aliud pō priuatio z fm qualitatem. hoc qdem em albu. istud aut nigrum. z fm quantitatem aliud qdem pfectus. aliud vero imperfectum. similī aut z fm locum. rationem. hoc qdem sursum. istud vero deorsus. aut hoc qdem graue. istud vero leue. Quare motus z mutatiōis tot sunt spēs quot eñis

Postqz Aresto. posuit supius tres diuisiones ad investigandū definitiōem motus. nunc pñr ostendit quō motus reducatur ad istas diuisiones. z pcpue quō reducitur ad scdā diuisionē. qz scda diuisio aliqñter pñmer alias. s. pñmā. sicut generaliorē. z scdā sicut specialē. Dicit q pmo. qz motus nō est pter res. i. pter genera rerū in qbz est motus ita q sit aliqd extraneum vel aliqd cōe ad hec genera. Et hoc manifestat p hoc. qz oē qd mutat vel mutat fm substantiam quantitatem qritatē. vel fm locū. non em p se motus habere sicut aliqd cōe ad pdicamēta. qz pdicamēta nō hñt aliqd cōe. s. vniocū sup se. Nec etiā p dicit q motus fecer aliquā naturā extra pdicamēta. qz nihil ē extra decē pdicamēta. Un est pñderandū q per istū textū excludunt duo errores circa motū. pñmō ē dicentū q motus sit an pdicamenta. quasi aliqd exis extra pdicamenta. Scds est q motus sit supra pdicamēta qñ genus ad ipā. Scdm errozē excludit pmo cū dr. q cōe hys nullū est accipere. pñmū ē errozē excludit cū dr. q negz motus negz mutatio est extra pdicamēta. cū nihil sit extra ea. Tūc ibi. Unū qd qz. Ostendit quō reducatur motus ad pdicamēta fm silitudinē. Et vult q sicut in qlibet genere repit aliqd vt pfectū. z aliqd vt imperfectū. ita etiā in omī genere motus. qz in genere qd ē ad subaz iuenit generatio tāqz pfectū. z corruptio tāqz imp

fectū. Silt in genere. quātitas inuenit augmentatiō tāqz aliqd pfectū z diminutiō tāqz imperfectū. Et i alteratiōe qñqz pcedit ad pfectā formā. qñqz ad imperfectā. sicut motus calefactiōis est ad pfectiōē formā qz mor? frige factiōis. Et in loco aliqd est sursum qd est quasi pfectū. z aliqd deorsum qd est quasi imperfectū. vt leue z graue q ponitur in vbi rōne inclinatiōis. Un manifestū ē qz qz motus dñ ens tot modis dñ motus. qz spēs mor? dñt fm diuersa genera entū vel etiā assimilant generibz entūz penes pfectum z imperfectum.

De Vltz motus sit eiusdē eēntie cū suo termino ad quē. Ddiz q sic. qd pñ autoritatis z rōe. pñ autoritate Aresto. in qnto hui? vbi dr q mor? denotat a termino ad quē. z q nō hz spēm a termino a q. sz a termino ad quē. z ibidē de pñerariis motū dr q sicut motus hz spēm a termino ad quē. ita z pñerarietate. Scdo autoritate istius text? in quo videt dicere Aresto. qz motus habeat naturā suā iuxta terminos pdicamentoz. ad quod terminat. Ratiōe pbat sic. vñū qd qz sumit spēm ab aliquo indiuisibili. sz terminus motus est stans et in diuisibili. an terminū autē est successiō z diuisibilitas. sz a termino mor? sumit spēm. Maior pz. qz spēs rez habent se sicut numeri. sz numerus sumit ab aliquo indiuisibili. qz ab vltima unitate q dat spēm numero.

Ad Terminus ad quē motus est distans a motu. qz motus nō pñ sumere spēm a termino ad quē. Teneat pñā. qz nihil sumit spēm ab aliquo extrinseco z distante. Ddm fm aliquos qz duplices sunt res qdā q hñt pncipiū specificās intra se z de illis assumit argumentū. Alie vero sunt res q hñt suū pncipiū specificās extra se. sicut habitus z potētie. qz habit? specificat p actus. z act? sunt extrinseci habitibz. z silt potētie distinguunt p obiecta q sunt eis extrinseca. z fm hoc dicunt illi q motus etiā sit specificat ab aliquo extrinseco. Sz istud inēuenienter dr loquēdo de specificatiōe pñe dicta. Circa qd pñderandū q est duplex specificatiō. qdā est circūloquutiua. z ista pñe p aliqd extrinsecū. circūlo qmur em distinctiōem specificā potētiarū p actus z obiecta. Alia est specificatio pñe dicta. z ista nūqz pñe p extrinseca illi qd specificat. Un melius dr q duplī aliqd hz in se pncipiū specificās. vno? fm essentia tñ. z nō fm esse saltē pfectū. sic motus hz iuxta se pncipiū specificans. qz forma fluens in motu specificat motum q est intrinseca motui. z qñtū ipā nō sit pfecta fm eē. tñ bñ fm essentia. cū essentia motus in indiuisibili cōsistat. Alio? aliqd hz iuxta se pncipiū specificās tā fm essentia qz fm esse. sicut sube q non suscipiunt magis z minus. Et qz notanter q motus sit eiusdē eēntie cū termino ad quē. sz nō dr q sit eiusdē esse. Et qñ qñtū qd sit motus essentialiter. Ddm q est forma fluens in motu. Exempli grā. motus calefactiōis est ipē calor nō qlirerē qz acceptus. sz fluens. i. tendēs ab esse imperfecto ad esse pfectū. Et iō motus calefactiōis nō fecit calorem. sicut est in igne. qz ille nō tendit ab esse imperfecto ad esse pfectū. quare etiam ignis fm calozē suū nō dr moueri. sed aqua fm suū calozē mouetur fm q iste calor accipit pfectius esse in subiecto. qd itez notanter dr. qz calor in aqua pfecte z summe calida nō est motus. qz talis nō tendit ab esse imperfecto ad pfectum. Et cū vltēr? qz ritur. vñz. pcessus ab esse imperfecto ad esse pfectum aliqd quid addat supra formā. Ddm q sic. qz addit supra

formā tres respectus siue relatōes. s. respectū ad mouēs qđ pfectiue illā formā in mobili. z ad subiectū qđ illā formā pfectius recipit. z ad terminū ad quē. quē ipa forma fm modū essendi pfectius acqrit. Et rō illius ē. qz mor⁹ est forma fluens in motu vt dictū est. sed forma nō fluit in motu nisi qz mobile mouet a mouente. z pfectiue in mobili z accipit pfectius terminū ad quē. Exem/ pli grā. calor nō fluit ad accipiendū pfectius esse nisi pre sente igne. Et sic oportet formā referri ad ista tria si for ma debeat dici motus.

Ar. Motus includit aliqd realiter qđ non inclu/ dit terminus ad quē. g. differt reali a termino ad quē. pbat. qz relatio ad mouens est realis. qz est rela/ tio effect⁹ ad cām efficientē. z tñ illā includit motus z nō terminus ad quē. **Qđm** qz mor⁹ caput dupl^r. vno^o fm suā essentia. z sic iste relatōes nō spectant ad motū. qz essentia motus est forma fluens. z sic motus nō distin/ guitur a termino ad quē. scz fm essentia. **Alio^o** capitur motus fm suā substantia z eē. z sic iste relatōes spectant ad motū. s. mor⁹ sic accep⁹ hz reale distinctōez p eēntia forme. Et sile est de hoie. qz si capiat hō fm suā substantia. tunc hz reale distinctōem ab hoie accepto fm eēntia ppter eē existentie hois. qđ distinguit reali ab ei⁹ eēntia

Et qñ qrit. vtz stante ipfectōe eē ipius mor⁹. mor⁹ sic in aliq pdicamento. **Qđm** qz dupl^r aliqd est in pdis/ camento. vno^o p se. qz est genus vel spēs alicuius pdis/ camenti hūis esse pfectū. z sic motus nō est in aliquo pdis/ camento. **Alio^o** aliqd est in pdicamento reductiue. qđ scz ē aliqd impfectū in pdicamento z reducibile ad natu/ ram pfecti. z sic motus est in pdicamento. qz motus res/ ducitur ad pdicamentū subloquendo de motu genera/ tionis z corruptōis. vel ad pdicamentū qz tractat loquē/ do de motu augmentatōis z diminutōis. z sic de alijs. **Est tñ** vtz qz mor⁹ in cōi nō reducitur ad aliqd pdicame/ tum. s. fm suas spēs. **Et qñ** dī. motus est in pdis/ camento p se fm suas spēs. g. nō reductiue. **Ans.** pbat. qz hz p se essentia pdicamenti. s. vnū qđ pōnitur in pdis/ camento fm suā essentia. **Qđm** qz dupl^r aliqd reducitur ad pdicamentū. vno mō fm essentia. qz scz ipm nō hz pfectā essentia pdicamenti ad qđ reducitur. z sic partes in/ tegrales z essentielles subaz sunt reductiue in pdicame/ to. Exempli de partibz essentialibz. vt aīa z corpus. de partibz integralibz. vt manus z caput. qz nullā habent essentia p se fm qz sunt pres. **Alio mō** reducitur aliqd ad pdicamentū fm esse siue fm denoiatōem. qđ tñ est i pdis/ camento fm essentia. sicut dī Aristotle. in pdicamento q/ litatis de passionibz. s. qz sunt minime q/ litates. qđ nō est vtz quo ad essentia. qz hñt essentia pfectā q/ litatis. sed quo ad denoiatōem. qz subiectū nō pfecte denoiatur pe/ nes tales q/ litates. Et isto mō motus reducitur ad pdis/ camentū. qz hz pfectam eēntia pdicamenti. s. nō pfectū eē.

Ar. Perfectū z impfectū dñt spē. vt pex exempla/ riter de hoie z alino. sed motus z suus terminus ad quem dñt. sicut pfectum z impfectus. ergo dñt spē. **Qđm** qz pfectū z impfectū accipiunt dupl^r. vno^o ppter reperiunt in diuersis spēbz. z sic dñt spē. vt pbat ar/ gumentū. **Alio modo** ppter inueniuntur in vna spē. z sic nō dñt spē. sicut impfectus hō. vt puer. nō differt a pfecto hoie. s. viro spē. **Ratio** est. qz in diuersis spēbz pfectū z impfectum sunt dñe specificē. sicut pfectum in hoie quod est rōnale pstituit spēm in hoie z impfectum in ali

no quod est rudibile pstituit spēm in asino. Sed pfectū z impfectū in eadē spē sunt modi accidentales. qđ nō fa/ tiunt diuersitate specificā. z hoc ppter eo cognosci. qz im/ pfectio ppter se parit ab impfecto in eadē spē. sicut qñ puer fit vir. nō aut in diuersis speciebz. qz impfectum in asino nō fit pfectū hois. Sed motus z suus terminus dñt sicut pfectum z impfectum scđo modo

Ar. Si motus esset forma que habet in termino tunc terminus esset acqritus ante terminum motus. Probatur. qz motus est forma z est ante termi/ num. **Qđm** qz forma in motu accipitur dupl^r. vno^o fm essentia z fm esse impfectū. z sic est acqritus ante ter/ minum mor⁹. sicut quādo aqua calefit. tunc in aqua est calor fm esse impfectum ante terminum motus. **Alio^o** fm esse pfectum. z sic nō habetur nisi in termino motus. Sic etiam est dōm de forma in motu. que fm esse imp/ fectum habetur ante terminū. z fm esse perfectum habetur solum in termino.

Ar. Illa nō sunt eadem que habent oppositas cō/ ditōes. sed motus z terminus ad quem has/ bent oppositas pditōes. ergo nō sunt idem. **Minor** p/ batur. qz motus est successiuus z terminus est pmanens

Qđm qz duplices sunt pditōes rerum. quedā sunt que oriuntur ex intrinseca natura rerum. z tales arguūt distinctōes specificas in rebus. quaz sunt pditōes. s. sicut homo z asinus differūt spē. qz rudibile z risibile dif/ ferunt spē. Et fm hoc pfluunt dici. qz accidens z subie/ ctū sunt diuersa. qz hñt diuersas pditōes. **Aliē itz** pdi/ tiones accidentales qđ nō oriuntur ex natura rei. z tales nō ar/ guunt essentialē z specificā dñm sed solum acciden/ talem. z fm illam dñm vnum z idem potest differre a seipso. sicut Socrates sedens a seipso stante. z sic est de motu z termino ad quem. Et sile est de calore perfecto z impfecto qui nō possunt se cōpati in eodem subiecto. et ramē manifestum est qđ nō distinguuntur spē. s. habent oppositas conditiones.

Ar. Illa nō sunt eiusdem essentie quoz vno possi/ to remouet aliud. sed sic est de motu z termino ad quē. pbat. qz posito termino ad quē remouet motus. **Qđm** qz motus sumitur dupl^r. vno modo fm essentiam suam. z sic motus nō remouetur adueniente termino. imo tunc motus fm esse pfectus. sicut dī Aristotleles in quinto huius. qz quies in termino ad quē est psummario motus. **Alio modo** accipitur motus qz ad suum esse impfectum. z tunc est verum qz habito ad quem termino motus abijcitur. quia impfectio a motu abijcitur in qua pstitit esse motus

Ar. Si motus esset eiusdem essentie cum termino nō tunc vnus z idem motus esset in diuersis pdicamentis. pbat. qz vn⁹ z idē motus habet terminos diuersos pdicamentoz. sicut terminus generatōis est substantia z figura. **Qđm** qz duplex est terminus in motu. qđam est intrinsecus z immediatus. z ille est tñ vnus z ab illo motus habet suam spēm. Dicitur autem terminus intrinsecus z immediatus qđ immediate acqritur in mobili p motum. **Alius** est terminus extrinsecus z mediat⁹ vel psequuti⁹ in motu. qđ scz sequitur ad pmiū terminum motus. z sic motus potest habere multos ter/ minos. qz multa accidentia possunt sequi ad formam qđ acqritur p motum. **Et qñ** dī. vnus z idem motus

Libert

h3 plures terminos intrinsecos. pbatur. q2 motus q fit de albo in nigrum est p medios colores rāq p multos terminos. Odm q dupl. fit motus ab vno extremo ad aliud p media. vno sic q in medijs sit status. z tūc sunt multi motus fm q sunt multi termini sicut si motus de albo in ruber fieret ibi sistendo z postea a rubedo in nigredine tunc pms motus est rubefactōis. z les cūdus nigrefactōis. Alio fit motus ab extremo in extremū pūinuc p media pcedendo. sic q non sit status. z tunc est vnus motus hns vnu terminū. q2 medij colores nō dant spēm cū in eis nō sit status

Ar. Generatio z corruptio sunt diuersi motus. et tū habent vnum terminū. s. esse vel subam.

Odm dupl. pmo. q quis in generatōe z corruptio ne nō sunt plures termini positiui. sed tū vnus. s. esse. sunt tū ibi plures termini quoz vnus est positiuus. s. esse. et alius pūatiuus. s. nō esse. q2 mutatio pūatiua h3 terminū pūatiuū sicut corruptio. Secdo dicendū. q quis sit vnus terminus tū positiuus. tū generatio z corruptio hnt illū terminū sub oppositis modis. q2 generatio tendit ad illū terminū sicut ipm accipiens. z corruptio recedat ab illo termino sicut ab eo recedens sed accessus z recessus ab eo dē termino faciunt pūarietate in mutatio. nō. sicut p3 in qnto huius. z q2 pūarietas ē dīa fm spēm decimometaphisice. iō ex psequenti dnt spēm.

Ar. Utz motus sit fluxus forme supadditus. Odm q nō. sed est ipamet forma. z iō ista loquutio motus est tendentia aut fluxus forme sic ex pōnitur. i. forma tendens aut fluens. Et hoc sic. pbatur q2 si motus fcar fluxū forme supadditū. tunc esset alit qd realiter distinctū a termino z a forma fluente. z p psequens motus nō susciperet spēm a termino. q2 ēē omni no diuersus a termino. sed hoc est ptra Aresto. in multis locis. igit. zē. Item si sic ille fluxus esset res in determinato pūdicamento qd necesse est dicere. cū sit res realis. quare seqret q idē motus esset in diuersis pūdicamentis. q2 fm suū terminū esset in vno pūdicamento eo q per terminū specificat. z fm fluxum esset in alio pūdicamento parz. q2 fluxus motus z terminus motus essent res omnino disparate. z sic oportet fluxū ponere in alio pūdicamento a termino motus. qd nullus phoz vnq dicere psumptis. Item motus z terminus dnt sicut pfectum z imperfectū. in eadē spēm. q non erit specifica dīa inter ea. et sic nō pū dici q motus fcar fluxū realiter a termino distinctū. Et iā fluxus forme est solū modus forme differens ab ipa fm esse z nō fm essentia. ergo nō pū essentia liter superaddi

Ar. Si motus nō esset fluxus forme supadditus sed ēē ipamet forma. seqret q calor esset motus qd est falsum. parz falsitas. q2 cū p motū aliqd dicat moueri. tunc omne hns in se calorem moueret qd est falsum. Odm q calor accipit dupl. vno fm se z absolute. et sic nullo mō est motus. q2 in qūq est motus hoc mouet. si q calor absolute accept. ēē motus. q2 in qūq ēē h moueret. qd tū ē falsum. q2 ignis est calidus. z tū fm calefactōem nō mouet. Alio accipit calor fm q est in aliquo subiecto tendente ab esse imperfecto ad esse pfectū et sic dī motus. Exempli grā. calor q est in aqua repida tendēte ad pfectū esse caloris dī motus

Dubio aut fm vnumquodq genus hoc qui

Tertius

dem ēē endelechia. aliud aut potentia. potētia existētis endelechia fm q huiusmodi mot. est vt alterabilis quidem inquantum est alterabile alteratio est Augmentabilis autē z oppositi. nullum enī cōmune nomen in vtriusq augmen tum z decrementum Generabilis autē z corrup tibus generatio z corruptio. loco inmutabilis lo cumutatio.

Postq Aresto. posuit tres diuisiones ad inuestigan dum definitōes motus. Hic pū definit motum. z pū mo in generali. sedō i speciali. ibi. Qd qdē igit. Dicit q p q cū vnūq dē genus diuidat p potētiā z actū. tunc illa erunt de pms differentijs entis naturalr pōza motu. Quare bñ definitur motus q est endelechia. i. actus entis in potentia fm q hmoi. Et pbat illā definitōem exemplariter. Primo q2 alteratio est act. alterabilis fm q alterabile. Et augmentatio est actus augmentabilis fm q augmentabile. Diminutio est actus diminubilis fm q diminubile. Locumutatio est actus locabilis fm q locabile. Et generatio est actus generabilis fm q generabile. Ex quo datur intelligi q Aresto. hic extrahit motum ad mutatiōem. q2 hic expēplificat de generatōe.

Notandū Qd in ista definitōne ponit actus loco generis. q2 sicut dicitur est motus est forma fluens in motu. sed q2 forma nō qū teratq accepta est motus. sed fm q tendit ab esse impfe cro ad esse pfectū. iō addit in definitōe entis in potentia id est subiecti. quod est in potentia ad esse pfectius illi forme. Et subiungit fm q hmoi. i. fm q stat actualr sub illa potentia. i. fm q actualr tendit ad pfectiōem mō dum illius forme. z ideo aqua que est impfecte calida qū uis habeat potētiā ad pfectiōem calorem. nō tū dī moueri nisi fm q actualiter tēdit ad maiore pfectiōem illi forme

Ar. Auicenna ponit aliā definitōnem motus ab ista differentē. q2 dī q motus sit exitus de po tentia ad actū nō subito q ista definitio nō erit bñ posita Odm fm doctore sanctū hīc in cōmento q ista definitio Auicenne nō est bona ppter duo. pmo q2 in ipa ponitur exitus q fcar spēm motus localis. sed nō debz genus definiti p spēm. q incouenienter definit motus p ex itum. Secdo nō valet eo q addit nō subito. q2 subitū im portat tps. s3 tps est posterius motu cū sit passio eius. s3 definitio d3 dari p pōza. Ex quo pū q nō potuit mot. alit definiti p pōza q sicut h definit. q2 pus dictū fuit q motus cōiter acceptus transcendat qdā pūdicamenta. iō nō potuit definiti nisi p transcendentia. cū q actus z potētia tanq dīe entis pcedunt pūdicamenta sic motus definitus est p actum z potētiā sicut p qdam pōza Est enī motus forma q est in subiecto qd est in potētia ad vlt teriore pfectiōem illius forme. sicut calor in aqua q tendit ad pfectius esse caloris vocat motus. Et notat hoc ex definitōe cū dī actus. i. forma entis in potētia. i. subiecti qd ē in potētia ad vlt teriore pfectiōem fm q hmoi.

Ar. Si motus esset actus. vel esset actus pms vel scds. s3 nullū istoz viderē esse odm. igit. zē.

Quoniam motus accipitur dupliciter. uno per formam fluentem in motu absolute. et sic quicquid est actus primus. sicut patet de motu generationis. quia generatio est ad formam subalteram quod est actus primus in ordine ad formam accidentalem. Quicquid motus est actus secundus. sicut in mutatione accidentali. quia talis motus terminatur ad formam accidentalem. Alio modo accipitur motus secundum ordinem forme quod est in motu. et sic motus secundum primum dicitur actus primus. quia ordinem forme in motu est quod sit imperfectus. sed imperfectus est prius perfectio secundum ordinem generationis. Et hoc est quod alii dicunt. quod motus sit actus primus in ordine ad perfectiorem forme quam recipit in termino. Et quoniam dicitur. et ideo sciret quod idem esset in actu et in potentia. probatur. quia mobile est in actu per motum et in potentia ad terminum eius. Quoniam quod non est inveniens idem esse in actu et in potentia respectu diversorum. quia idem mobile per eandem formam. si motus est in actu et in potentia. in actu secundum esse imperfectum. et in potentia secundum esse perfectum. Exempli gratia. aqua imperfecte calida quod huius motus calefactio est in actu secundum calorem imperfectum. et in potentia secundum calorem perfectum quem adhuc non habet. Et sic dicit doctor sanctus. quod cum in definitione motus dicitur actus designatur ordo ad precedentem potentiam. sed cum additur entis in potentia designatur ordo eius ad ulterius rem actum.

Quoniam autem sit hic motus adhuc manifestum est. Cum enim edificabile inquantum huiusmodi ipsum dicitur motus esse actum edificatum. et est hoc edificatio. Similiter autem et doctrinatio et medicatio et voluntatio et saltatio et adulescentia et senectus.

Postquam Aristoteles posuit definitionem motus. nunc manifestat singulas partes eius. Et primo quantum ad hoc quod motus dicitur actus. et videtur tali ratione. illud quo aliquid fit in actu prius in potentia existens hoc est actus. sed per motum aliquid fit in actu prius in potentia existens. Et motus est actus. Maior pars. quia nihil fit in actu nisi per actum suum formam. Minor pars. quia edificabile dicitur potentia ad aliquid. quoniam edificatur tunc secundum illam potentiam quam oportet reducere in actum. et tunc dicimus quod edificatur et ille actus est edificatio passiva. Et sic est de omnibus aliis motibus in textu enumeratis ubi per adulescentiam intelligitur motus augmentacionis et per senectutem motus diminutionis. quia semper in motu mobile acquirit formam quam prius non habuit. ut in calefactione acquiritur calor. et sic per motum potentia calida fit actu calidum.

Ad. Ante motum etiam mobile est in potentia. Et non tamen in motu. Quoniam quod differenter mobile est in potentia ante motum et in motu. quia ante motum est in potentia simpliciter. sed tam ad actum perfectum quam imperfectum. ut aqua ante motum calefactio est in potentia tam ad calorem perfectum quam imperfectum. sed mobile sub motu existens est solum in potentia ad actum perfectum. quia tunc habet in se actum imperfectum. et ideo bene dicit Aristoteles. quod per motum aliquid in potentia existens fit in actu.

Quoniam autem quedam eadem sunt et potentia et actu quibus non simul. aut non secundum idem. sed ut calidum quidem potentia frigidum autem endele-

chia. multa tam agunt et patiuntur ad invicem. Omne enim erit simul actum et passivum. ergo et movens passive mobile erit. Omne enim huiusmodi movetur cum movetur et ipsum. Videtur quidem igitur quod buldam omne moveri movens. Sed de his quod dem in aliis erit manifestum quod se habeant. Est enim quoddam movens et immobile. sed potentia existens cum endelechia ens agat aut ipsum aut aliud inquantum mobile motus est.

Hic probatur secunda premissa definitionis. scilicet quod motus sit actus entis in potentia. Et stat probatio in hoc. omnis actus est actus eius in quo se invenit. sed motus se invenit in ente in potentia. Et motus est actus entis in potentia. Maior pars. quia hoc est de ratione forme naturalis quod semper invenitur in suo proprio subiecto. sicut lumen nunquam invenitur nisi in diaphano et propter hoc est actus diaphani. Minor pars. quia aliquid dicitur moveri ex hoc. quia ducit de potentia ad actum per motum. oportet ergo quod illud quod movetur sit in potentia. Unde sequitur quod si aliquid sit solum in actu ipsum est immobile. sicut pars de primo movente immobili. et si aliquid sit sit in actu et in potentia ipsum simul movetur et movetur. et ideo agentia naturalia moventur et moventur a se invicem. Quibus ratio est. quia actus. id est forma agentis est in potentia in patiente. eo quod patientis per eam recipit et contra actus patientis per recipi in agente. Exempli gratia. manus calida calefacit potum frigidum. et potum frigidum frigidat manum. Et hoc est quod dicitur in primo de generatione. omne agens passivum quod agit per actum in agendo reparatur. non autem hoc fit secundum eandem formam. quia agit secundum unam formam et patitur secundum aliam.

Dico autem hoc inquantum sic. Est enim ens potentia statua. sed tamen non ens endelechia. et inquantum ens est. motus est. Non enim idem est erit esse et potentia alicui mobili. Quoniam si idem esset simpliciter et secundum rationem esset utique ens inquantum est endelechia motus. Non est autem idem quoad modum dictum est. Manifestum autem est et in contrariis posse quidem eundem sanari. et posse laborare alterum est. Et namque si vero laborare quidem et sanari idem esset. subiectum autem et sanabile et infirmum. siue humiditas. siue sanguis unum et idem est. Quoniam autem non est idem quoad modum neque color idem et visibile. Possibilis inquantum est possibile endelechia manifestum est quod sit motus.

Idem manifestat hanc premissam in quantum huiusmodi. Et primo per exemplum volens quod necesse sit addere illam premissam. quia si motus absolute esset actus entis in potentia. tunc sciret

indeterminata sunt. Neque enim hoc neque tale neque
vni iporum. quod neque aliorum predicamentorum. Vnde
deri aut indeterminatum esse motum causa est. quod neque in
potentia eorum que sunt generum neque in actu est pone-
re ipsum. Neque enim possibile est quantitatem potentia
moueri ex necessitate. neque quod actu quantum est.
Et motus quidam actus? quidam videtur esse imperfectus autem.
Causa autem est quoniam imperfectum quod possibile cuius
est actus. propter hoc igitur difficile est ipsum accipere
quod sit. Aut enim in potentiam necesse est ipsum po-
nere aut in potentiam aut in actu simpliciter. Hoc autem
nullum videtur contingere. Relinquitur autem predictus mo-
tus actus quidam quedam esse. scilicet huiusmodi actus quale dixi-
mus difficile quidem videre contingente autem esse.
Nec ostendit causam que antiqui sic definiuerunt motum. Et
primo assignat causas? quod dictum est. sed de cuiusdam quod suppositus
erat. ibi. Videri autem. Dicitur ergo primo quod ista est causa que antiqui sic
definiuerunt motum. quod motus est de genere indeterminatorum.
quod motus necesse est purus actus nec pura potentia. et quod iste de-
finitio est negatiue et indeterminate. sic videtur pueni-
re motui quod de genere indeterminatorum. scilicet puriorum. Sed quod
sit de genere seu ordinatoe puriorum. per ex opinioe per-
tagore quod posuit duas coordinaciones rerum. vna bonorum et
alia malorum. Et ponebat ista decem de genere bonorum. fini-
tum. par. vnum. dextrum. masculinum. descens. rectum. lumen.
bonum. triangulum. equilateral. Sed de genere malorum ponebat
ista. infinitum. impar. multitudine. sinistrum. femininum. motum. obli-
quum. tenebram. malum. triangulum. altera preter longior. Et ratio illi
est quod ipsi dicebant mathematica esse principia naturalium. quod
tamen reprobant infra de infinito. quod hos de ibidem innaturali
loquuntur esse. Tunc ibi. Videri autem. Ponit causam que anti-
qui dicebant motum esse de genere indeterminatorum. dicens quod causa
huius est. quod motus neque est potentia simpliciter neque actus simpliciter.
sed est actus mixtus cum potentia siue actus imperfectus. Si enim esset
potentia tunc quicquid est in potentia ad quantitatem hoc moue-
retur ad eam. Si autem esset purus actus. tunc quicquid esset in actu
moueret. quod est falsum. ideo est actus cum potentia. Ex isto patet quod
difficile est accipere cognitionem motus. quod primo aspectu appa-
ret quod omnia sunt actus vel potentia. sed motus proprie non con-
tinetur sub aliquo horum.

De Vnde oritur difficultas cognitionis motus? Dicitur
quod non oritur ex pre-cognitione principii. sed ex pre-
rei cognoscibilis. Circa quod sciendum quod illa que hinc multum de
actualitate sunt se habent ab intellectu bene cognoscibilia. sicut
sunt de se et sub se separe. sed illa que hinc multum de potentia et
sunt debilis entitatis difficulter cognoscuntur ex pre-cog-
noscibilibus. quod tale non potest mouere intellectum. Est enim in-
tellectus noster virtus passiva. ideo necessario habet moueri ab
obiecto. quoniam non habet obiectum potentia mouendi intellectum quod
sit per actualitatem tunc difficulter cognoscitur. Sic autem est de mo-
tu. quod motus est imperfecte entitatis ideo non potest mouere intellectum. per
tamen per actus perigere quod ista difficultas fiat ex pre-cognitione

tis in quantum ipse cognoscens non habet debita perspicacitates
ad cognoscendum res minime entitatis

In Ductur autem et mouens omne sicut dictum
est. cum sit potentia mobile. Et cuius
immobilitas quies est. cui enim motus inest huius
immobilitas quies est. Adhuc agere enim in
quantum huiusmodi ipsum mouere est. Hoc
autem facit tactu. quare simul et patitur

Postquam Aristoteles posuit vnam definitionem motus que est for-
malis. hic ostendit cuius actus sit motus. videlicet scilicet mobilis vel
mouens. Et per etiam dicitur in quodam doctorum quod habet ponat aliam
definitionem que habet se ad predictam sicut materialis ad formas
lem. et sicut conclusio ad principium. quod bene sequitur motus est actus
entis in potentia finis quod huiusmodi. et ens in potentia est mobile. ergo
motus est actus mobilis. Ad inuestigandum illam definitionem
nem interdicat Aristoteles. probare quod motus siue moueri etiam
accidit mouenti. non tamen in quantum huiusmodi. sed in quantum mouens est
mobile. Sed quod sibi pueniat probat duabus rationibus. quarum prima
stat in hoc. Quicquid quicquid est in potentia et postea in actu
quidam mouetur. sed mouens est prius in potentia et postea in ac-
tu. ergo etiam mouetur. Maior patet. quod quod est in potentia naturalis
de quod hic philosophus loquitur hoc reducit ab illa potentia ad actum per
motum. ergo oportet etiam ipsum moueri. Expleti gratia. in mouentis
bus philosophis et per tractum agens in agendo reparatur. sicut per
de pomo et manu. et per philosophum mouetur ab illo quod prius fuit mo-
bile. et ducit ipsum mouens de potentia ad actum. Tunc ibi
Et cuius? Ponit secundam rationem. et stat in hoc. cuiusque immobilis
tas est quies. illi in motus. sed immobilitas. id est cessatio a motu
ipsius mouens philosophice est quies. ergo tali mouenti inest motus. Ma-
ior patet. quod opposita habent fieri circa idem. sed quies et motus sunt
opposita puritati. ergo cui inest quies illi inest motus. Est autem
aliqua immobilitas que non est quies. sicut illa que est in substantiis ima-
terialibus. et ideo etiam in illis non est motus. quod ibi non est aptitudo
ad motum. Vnde patet. quod dum mouens cessat a motu de-
quiescere. Tunc ibi. Adhuc agere. Ostendit Aristoteles. vnam
accidit ipsi mouenti quod mouetur. et dicit quod hoc non accidit mo-
uenti ex hoc quod mouetur. quod si sic omne mouens mouetur. quod per
se supponit de omni. sed ex hoc quod mouetur ex tractu moue-
tur. mouens enim quod tangit suum mobile tactu philosophico. hoc
item mouetur a suo mobili. sicut manus et pomum. quod ma-
nus tangit pomum. et sic mouetur. et mouetur a pomo

Vnde motus actus mobilis est. in quantum
est mobile. Accidit autem hoc tactu motui. qua-
re simul et patitur. Species autem semper est
mabitur aliqua mouens. Aut enim hoc aut qua-
lis aut quanta que erit principium et causa mo-
tus. cum moueat ut actu homo facit ex poten-
tia existente homine hominem. Dubium autem
manifestum est quod est motus in mobili. Actus
enim huiusmodi et ab hoc.

Tertius

¶ Jam p^hs pcludit ex dictis scdam definitioem mot⁹.
Dicens q^d motus est act⁹ mobilis in q^{tu}z mobile. qua^m
definitioem sic pbat. q^d sicut dictu^m est. quicq^{ue} moues mo-
ueatur. noⁿ tamē puenit sibi motus in q^{tu}m mouens est
sed q^d mouet p^{er} tractum sed ex hoc. q^d mouet per contra-
ctum etiam est mobile. ergo motus puenit moueri fm
q^d est mobile. quare bñ d^r q^d motus sit act⁹ mobilis fm
q^d mobile. Scdo pbat idē. q^d ex alio pncipio ptingit q^d
aliqd est mouens. q^d p formam f^m qua^m est in actu. aliqd
em mouet fm q^d est in actu. quare d^r p^hs in textu q^d spe-
cies aliqua semp estimabit mouens. sicut p^{er} de forma q^d
est de genere sub e^o qualitaris z q^{tu}itaris. z p aliud pnci-
pium aliqd est mobile. q^d p potentia^m siue materia^m. ergo
ipm moueri noⁿ puenit mouenti in quantum mouens sed
conuenit sibi fm q^d habet aliquid potentiale in se. scz fm
q^d est in potentia mobile.

Ar. Utz due definitioes motus sint bñ assigna-
te. Dm q^d sic. cuius rō est. q^d abstracta de-
bent definiti p aliqd qd est p^{ri}ij generis positu loco ge-
neris in recto. z p subiectu positu loco dñe in obliquo.
sed motus est accūs in abstracto acceptu. q^d d^r isto mō
definiti. Sed dicte due definitioes dantur de motu in
abstracto. q^d puenienter assignant p aliqd p^{ri}ij generis
in recto cū d^r accūs. z p subiectu qd est alterius generis
in obliquo. cū d^r entis in potentia vel mobilis. Sicut
in sili definitur simitas q^d est nasi curuitas. Et si q^{ra}
tur. quare accūs in abstracto sic definitur. Dm q^d h
est id. q^d accūs in abstracto accipit p se p modū accūs
et id loco generis aliqd debet poni eiusdē generis qd ē
de essentia ei⁹. z loco dñe subiectu p qd circūloq^uat ei⁹
dñia. In p^{er}creto aut accipit p modū substantie. q^d p^{er}no-
tat subiectu siue subam. quare etiā definit p modū suba-
rum. sⁱ in definitioe subaz genus qd sumit a materia pos-
nitur. p p^{ri}ma pte definitiois. z dñia q^d sumit a forma po-
nitur sicut p^{er}tractio generis. sic etiā in definitioe accūs
p^{er}cretiue sumpti subiectu ponit loco generis qd ē mate-
riale. z forma ponit loco dñe q^d p^{er}trahit subiectu

Ar. Vnius definibilis est tm vna definitio. sⁱ mo-
tus est vni definibile. q^d habebit tm vna defi-
nitioem. Dm q^d q^{tu} p nunc sufficit duplex est defi-
nitio. qdā est definitio descriptiua. z loquendo de tali de-
finitioe vnius rei pnt esse multe definitioes. Cuius rō est
q^d descriptio dat p p^{ri}as passiones. sed vnius rei sunt
multe p^{ri}ie passiones. Alio cap^{it} definitio p definitioe
ddictatiua z essentiali. z talis est duplex. qdā est essentia
lis incōpleta. sicut illa q^d dat p materia^m tm. vel p formam
tm. z sic itez. vnius rei pnt esse plures definitioes essen-
tiales. quaz vna dat p materia^m z alia p formā. Alia est
definitio essentialis cōpleta. q^d datur p oēs causas. z isto
mō noⁿ pnt esse plures definitioes vnius rei. Cuius rō
est. q^d talis definitio d^r pfectā z cōpleta essentia^m rei. sed
vnius rei est tm vna perfecta z cōpleta essentia^m. Per
hoc q^d d^r ad argumentū q^d iste definitioes motus sunt
essentiales incōplete. q^d p^{ri}ma ē formalis. z scda materia-
lis. z sic p^{ri}ma est pncipiu demonstrandi scdam a p^{ri}ori.
Cuius rō fuit dicta in scdo huius. q^d semp dignior cau-
sa demonstrat minus dignā a p^{ri}ori. sⁱ forma ē dignior ma-
teria. q^d definitio formalis demonstrat a p^{ri}ori materialem.

Ar. P^{ri}ma definitio est materialis. q^d male ponit^{ur}
formalis. pbat. q^d datur p subiectum. sⁱ ens

Liber

in potentia. Dm q^d dupl^r in aliqua definitioe p^{er} ponit^{ur}
subiectu. vno⁹ sub noie transcendentis. Alio⁹ sub noie
p^{er}tracti. sicut ens in potentia est subiectum mag^{is} trāscē-
denter acceptu q^d ens mobile. Cum g^o magis cōmune
cōpetur ad minus cōmune sicut forma ad materiam. id
definitio data p subiectum sub noie alicuius cōmunio-
ris potest dici formalis p cōparatōem ad illam in qua pos-
nitur subiectu sub noie p^{er}tracti. z id p^{ri}ma definitio mos-
tus cōparata ad scdam d^r formalis. Et q^d d^r. Cōtras-
ctum est magis formale q^d incōtractu. z etiā h^{ic} se in rō-
ne forme ad incōtractu. sⁱ in p^{ri}ma definitioe ponit^{ur} subie-
ctu incōtractu. z i scda ponit^{ur} subiectu p^{er}tractu. q^d scda de-
finitio erit formal^{is} z p^{ri}a material^{is}. D^r q^d duplex ē p^{ri}o
forme. p^{ri}ma est cōmunicabilitas. z fm illam cōmuniōra
sunt formaliora. q^d sunt magis cōicabilia. Alia conditio
forme est actualitas. z fm illā mag^{is} p^{er}tracta sunt forma-
liora. q^d sunt magis in actu. nisi sit p^{er}tractio p accūs indi-
uidualis z materialis. Cōmunicabilitas autē est p^{ri}o
ipius forme p^{er} et pncipalior cum forma fm q^d huius
modi sit cōmunicabilis.

Ar. Generatio z corruptio. sunt motus. z tm des-
finitio noⁿ puenit eis. Scda ps assumpti p^{ro}-
batur. q^d generatio noⁿ est accūs entis in potentia fm q^d
h^{ic} mōi. Dm q^d motus cap^{it} dupl^r. vno⁹ generat^{ur} p
quocūq^{ue} exitu de potentia ad actū. siue hoc fiat successi-
ue siue instantanee. z sic cap^{it} hic motus. z tunc genera-
tio est motus qualitercūq^{ue} accipiat generatio. Genera-
tio em accipit dupl^r. vno⁹ solū p instantanea introductio-
ne forme subalis. alio⁹ accipit p instantanea introductio-
ne sit cū alteratōe p^{ri}ua ad formā subalem introducens
dam. Alio⁹ accipit motus p exitu successiuo de termino
no in terminū. z sic accipit in q^{tu}o huius. z tunc genera-
tio noⁿ est motus nisi accipiat generatio scdo mō. scz p^{ri}o
illa instantanea introductio simul cū alteratōe p^{ri}ua

Ar. Si generatio ē motus. seq^uet^{ur} q^d forma sub^{al}
stantialis esset motus. Probat. q^d motus est
eiusdē essentie cū termino ad quē. sⁱ generatio terminat^{ur}
ad formā subalem. Dm q^d forma subalis cap^{it} dus-
pliciter. vno mō fm se z absolute. z sic nullo mō est mos-
tus. nec vt sic forma accūtalis est motus. q^d si sic res mo-
ueretur q^{tu}diu haberet formā subalem z accūtalem. q^d in
quocūq^{ue} est motus hoc mouetur. Alio⁹ accipitur forma
subalis fm q^d stat sub dependentia ad agens qd educit
talē formā de potentia materie. z sic forma subalis ē mo-
tus. q^d quicq^{ue} fm rps sint idē fieri z factū esse. tm natura-
li ordine p^{ri}us intelligit^{ur} sub dependentia ad agens quo
mō d^r fieri. z deinde fm q^d subsistit in materia f^m qd d^r
esse. Et intelligit^{ur} h^{ic} de forma subali q^d educibilis est de po-
tētia materie. qd addit ppter aiām rōnalem. que nullo⁹
potest dici motus. q^d noⁿ h^{ic} ordinē z dependentiā effes-
ctiua. sⁱ bñ dispositiua ad agens naturale. sⁱ h^{ic} depēdē-
tiā ad agens diuinū qd agit p creatōem z noⁿ p motum

Ar. Quicqd puenit alicui in q^{tu}ru h^{ic} mōi. h^{ic} puenit
sibi soli z sp. sⁱ mor⁹ puenit enti in potētia fm
q^d h^{ic} mōi. q^d puenit sibi soli z sp. D^r q^d illa p^{ri}cula fm
q^d h^{ic} mōi. p^{er} cap^{it} dupl^r. vno⁹ reduplicatiue. fm q^d d^r cāz
p^{ri}ia. q^d p^{er} dicatū inest subiecto. z sic ē v^{er} q^d q^uqd cōs-
uenit alicui fm q^d h^{ic} mōi puenit oī tali z sp. Alio⁹ fm q^d
h^{ic} mōi cap^{it} specificatiue fm q^d specificat p^{ri}culā cui adiū-
git. z sic accipit h^{ic} q^d specificat h^{ic} illā p^{ri}culā entis i pōia.

¶ Si successio esset in motu ppe dicto. sequetur
q nō ēē aliqz motus ppe dictus. nisi in qz
ritate. Sequa pbat qz in successione accipit ps post prē
sed solū in qritate sumit ps post prē. Odm q duplr
aliq forma hz prem post prē. vno extrinsē. z sic ppe qz
ritas hz prē post prē. Alio intrinsē. sic etiā qritas hz p
tes. qz successiue intendit in subiecto. qre quodāmo hz
pres virtuales z pfectionales fm modū essendi. Ec
qñ dī Si augeret qualitas fm intensiōem forme sequer
q essent plures forme tm numero differētes in vno sub
iecto. Sequa pbat. qz pmo addit aliqd illi forme pexistē
ti z itēz addit aliqd. qz nō p̄r dici q differāt spē. Odm
q nō oportet in intensiōe qltatis addi aliā formā alte
rius generis numeri vel spēi. sed illa forma q̄ pexistebat
p̄fici in subiecto. vel subiectū p̄ agens magis disponit
ad talē formā. z nō oportet novos gradus fm essentiaz
sup addere tali forme sicut dicunt aliq. qz intensio nō fit p
nouam formā. Qd pbat. qz si sic. tūc pfectū z im pfectū
fm essentia essent sit in eo dē respectu eiusdē. Nec valet
si dicat q̄ ip̄fectiones grad⁹ cessant aduenientibz pfectio
ribz. sicut dicūt aliq. qz tūc nō fieret additio qd⁹ ad gradū
additio em solū sit in rebz pmanētibz. oportz q̄ p̄mum
gradū pmanere cū scdo. Est tm p̄siderandū q̄ qltates
respective sicut est scia p̄nt suscipere magis duplr. vno
fm intensiōem sicut si qz habeat sciam de aliquo p me
diū dialecticū. z postea acqrat eandē sciam p mediū
demonstratiū. tunc scia est pfectior intensiue Alio p̄ ex
tensiue suscipere magis. sicut qñ aliqd de aliquo scibit ac
cipit sciam q̄rit ad plures cōclusiones q̄ pus habuit. ec
hoc ex eo est. qz scia est q̄ritas virtutis siue p̄tialis. z iō
p̄ augeri p cōparatiōem ad suū obiectū.

Motum aut actus nō alius est Oportet qui
 deus em esse actū vtriusq; Mobile quidē est in ip
 so posse. mouēē autē in ipso operari vel agere
 Sz est actiū mobile. quare similiter vn⁹
 vtriusq; actus. sicut idē spaciū est vn⁹ ad
 duo et duorū ad vnu et ascēdentis et descēdis
 Nec em vnu quidē sunt. Ratio aut nō vna. Si
 militer aut et est in mouēte et in moto

Postq̃ Aristot. posuit duas definitōnes ipsius motus
et in vltima dixit q̃ motus est actus mobilis. nunc n̄r
intendit dicere quō se habeat motus ad mouens Et cu
ta hoc duo supponit q̃ postea pbat. p̄mū est q̃ mouētis
est aliq̃s actus. scdm̄ est q̃ idē est actus mouētis ⁊ mobi
lis. P̄mo pbat p̄mū ⁊ hoc sic. quicqd̃ d̄r q̄nq̃ fm̄ po
tentia ⁊ q̄nq̃ fm̄ actu hoc h̄s aliq̃uē actu. q̃ p̄ actu d̄r eē
in actu. s̄ mouens q̄nq̃ d̄r in potentia. ⁊ q̄nq̃ in actu. q̃
aliqd̃ potentia mouet. ⁊ aliqd̃ actu mouet. ḡ mouētis ē
aliq̃s actus Tūc ibi. Sz est. Probat scdm̄. sc̄z q̃ idē
est actus mouētis ⁊ mobilis. ⁊ hoc sic. q̃ actus mouē
tis d̄r hoc quod mouens mouendo causat ⁊ actus mo
bilis d̄r hoc quod mobile patiēdo recipit. sed idē est
quod mouens mouendo causat. ⁊ quod mobile patiē
do recipit. ergo erit idē actus mouētis ⁊ mobilis **U**
bi parer̄ ex definitōne vtriusq̃. q̃ actio est motus hu
ius ab hoc. id est forma. pcedens ab agente. sed passio ē

motus huius in hoc. id est forma recepta in partē. Ista
tū forma distinguitur rōne finī cōparōem ad mouens et
mobile. qz refertur ad mouens sicut ad pncipium mate-
riale siue subiectū. **M**inorē pbat Aresto. p exemplū. qd
eadē est distantia vnius ad duo ⁊ duoz ad vnum. Et
eadem est via a Thebis ad Athenas. ⁊ ab athenis ad
thebas. Quis termini differant. ⁊ sic vie differunt ratōe
Similī in pposito est idem actus mouentis. qui proce-
dit ab agente ⁊ recipitur in patiens.

H. Actus idem nō est in diuersis subiectis. ergo nō erit idem actus mouentis ⁊ mobilis.

Om̃ q̃ accrus capitur duplt̃. vno mō p̃ forma inhe
rente. ⁊ sic nullo modo est idem accrus mouentis ⁊ mo
bilis. ſaltem ſic nunez. qz nō poſſet eadem forma in nu
mero eſſe in mouente ⁊ mobili. Alio modo accipit̃ acr̃
p̃ effectū qm̃ q̃ accrus eſt opatio vel opatum. Tunc di
cendū q̃ qm̃ motus dī eſſe accrus mouentis. ibi accrus ſu
miſ. p̃ opatioe ſue effectū. Sed quādo dī eſſe accrus mo
bilis tunc accipitur p̃ forma. Et iō textus eſt ſic intelli
gendus: q̃ ille accrus agentis ⁊ patientis eſt idem. ſz eſt
agentis ſicut p̃ncipiū ⁊ mobilis ſue patientis ſicut ſub
iectū. ⁊ ideo etiam motus nō denominar̃ mouens. ſicut
ſubiectum motus. ſed ſicut p̃ncipiū. Exempli gr̃a. ca
lor in aqua receptus ab igne eſt acr̃ ignis. id eſt effect⁹
qui eſt ab igne. ſicut a p̃ncipio effectiuo. ⁊ eſt accrus aque
q̃ eſt forma in aqua. Erguo textu clare accipit̃ q̃ Ares
tore. aliter loq̃tur de acrone hic ⁊ in p̃dicamentis. quia
hic accipit̃ acroem p̃ motu vel forma q̃ cauſa ſa mouēte
et ſic definie acroem q̃ ē mot⁹ huius ab hoc ſa in p̃dic
amentis accipit̃ acroēz p̃ forma q̃ agēs dī formalt̃ agere

Dabit aut defectu rationabilis. necesse ē cū
 fortassis esse eūde quidē actum actiui et passiui
 hic quidē cū actiui illic aut passiuo. opus em et
 finis hui⁹ quidē actio. illius aut passio. Qm̃
 igitur vtrac⁹ sūt motus siquidē alteri in aliquo
 sunt. Aut enī vtrac⁹ in patiente et moto sunt
 aut in agente sunt vtrac⁹. aut actio quidem in
 agente. passio aut in patiente ē. Si aut opor-
 tet et hanc actionē vocare. equivoce vtriq⁹ fiet
 Sed subest in mouēte. motus enī. Eadem
 em raro est in mouēte et in moto. Quare aut
 omne mouēs mouebitur. aut habens motum
 non mouebitur.

¶ **N**ec Aristot. circa pmissa mouet vñā dubitatōnem
quam vocat rōnabilem. nō qz est de ente rōnis. s; qz h; ad
vtrāq; pte rōnes. pbabiles. z anteq; mouear illā pze
mittit qz actus actiui. i. mouētis est actio. z actus passi
ui. i. patientis ē passio. Et hoc pbat lic. qz opus z finis
vniuscuiusq; est act⁹ eius. s; actio ē finis z op⁹ agētis. z
passio est finis patientis. s; actus agētis est actio. z act⁹
patientis est passio In qua rōne p̄siderandū est. qz p̄s
dicrum est qz actus non debet solum capio forma fin
quam significatōnem verum est qz actus passiui est pass
sio. quia actus patientis est forma patientis. sed de

2 R. d. acta et passio
re in agente et in
actio passio utique
quodam in utroque
q. in involuta act. et

Liber

Tercius

bet actus sunt p effectu vel opere. vel p re operata sue
acta fm quā scārdem dicimus q actio sit actus agentis

Tunc ibi. Qm igit. Prosequitur dubitationem. manifestum est em q tñ actio q passio sunt motus. qz vtrūqz est idem motus. Querit g vtrū sint diuersi moti vl vnus motus. z qz inferius pbabitur q nō sunt vnus motus. iō psequitur hic aliā prē qstī. Et qrit vltērī si sint diuersi motus. vtrū tunc actio z passio sunt sumt in patiēte. vel actio in agente. z passio in patiente. Nec pē qri vtrū sumt sint in agente. qz pbatū est q actio est motus. z motus est in mobili. Nec etiā pē queri. vtrū actio sit in patiente. et passio in agente. qz tunc p actōm scāret passio. z per passionē actio. z sic esset manifesta equocatio in terminis

Tunc ibi. Sz si hoc. Aresto arguit ad pres questio nis. z pmo q actio nō sit in agere. z hoc pbat. qz actio ē motus. sicut pbatū est pus. si g actio sit in agente. ergo motus erit in agente. sz hoc est incōueniens. i. qz motus sit in agente vel mouente. qz in quocūqz est motus hoc mouet sicut in quocūqz est albedo. hoc est albū. sz g motus sit in mouente. g mouens fm q mouens mouebit. qd est incōueniens. vel aliqd hñs in se motū nō mouebit. quod iterum est incōueniens

Stant vtrūqz in moto sunt in patiente. et actio et passio. et docto et doctrina. cū duo sint in addiscente. pñmū quidem q actus vniūscuiusqz non in vnoquoqz erit. Postea et inconueniens est per duos motus simul moueri. Quēdam namqz erunt alteratōnes due vnius et in vnā speciem. sed impossibile Sed vnus erit actus. sed irrationabile est et duozū et alterozū fm spēm eīdē et vnū eē actū. Et erit si qdē docto et doctrina. idē et passio et actio z docere cū addiscere idē. et agere cū pati. Quare necesse est oēm docetē addiscere. et agētē pati

Hic psequitur pñmū mēbzū diuisionis. i. qz nō pē dici q tñ actio q passio sint in patiente z moto z q doctio q ē ex pre docentis. z doctrina q est ex pre addiscentis sint in addiscente ppter duo incōuenientia. Pñmū. qz pñus actus sp est in eo cuius est actus. sz actio est pñus actus agentis. g erit in agente z nō in patiente. Scdm. qz seqrur q vnū z idē sit moueret duobz motibz terminatis ad eandē spēm. sz hoc ē impossibile. g id ex quo seqrur Se qia pñz. qz hic ponit q actio z passio sint duo moti. z qz sint sit in patiente. z qz est eadem forma fm quā agens agit z patiens patit. g in patiente erunt duo motus terminati ad eandē spēm. vnus scz motus q vocat actio. et aliū q vocat passio. 2mo pñz. qz impossibile est duo accidētia tñ numero dñā esse in eodē subiecto. qz accñs hz numex a suo subiecto. z iō nō pē in vno subiecto pñm gēre q ibi sint duo accñtia tñ numero dñā Tunc ibi Sz vnus. Prosequitur fm mēbzū diuisionis pus posire. scz an actio z passio sint vnus motus. Et pbat q non sint vnus motus. qz si essent vnus motus seqrent quatuor incōuenientia. Quoz pñmū est. q idē esset act⁹ dñs

nerfo z fm spēm. qz agens z patiens sunt distīcta fm spēm fm q hñdī. z hñt vnū actū. i. motū. Scdm inconueniens est. q actio z passio eēnt idē. z hoc ideo. qz act⁹ agentis est actio. z actus patientis est passio. sed actus agentis est idē cū actu patientis. g actio z passio sunt idē et sic doctio q se tenet ex pre docentis erit eadē cum doctrina q se tenet ex pre ad discēris. Tercū incōueniens est. q agere esset idē qd pati. z docere esset idē qd addiscere. qz si albedo z nigredo sunt idē. g sunt idē albū esse et nigrū esse. z qz pus dictum est in scdo incōuenienti. q actio z passio essent idē. g agere z pati. Quartū incōueniens est. qz seqrur q omne docens addisceret. z omne agens pareret z ecōtra. qz qm qz sunt eadē. quicqd attribuit vni etiā z alteri. sz tēciū incōueniens dixit. q idē sunt docere z addiscere. g quicqd puenit docenti hoc etiam puenit addiscenti. Circa hanc questionē intēdit Aresto. p veritate q actio z passio sunt vnus motus. et sunt in patiente. z ideo necessario hz soluere qnqz rōnes pus positas. qz pñmā rōez pcedit qua pbatū q actio sit in patiente. etiā pcedit illam rōnem qua pbatū fuit. q si actio z passio sint duo motus z sint in patiente. tūc idē moueretur diuersis motibz terminatis ad eandē spēm. iō etiā nō soluit eam. Sz qz scda rō pus posita. q fuit q si actio z passio sint in patiente tunc pñus actus nō erit in eo cuius est actus. etiā pcludit si actio z passio sint vnus motus. iō phus eā cū quatuor vltimis soluit.

Aut neqz alterius actum in altero esse incōueniens est. Est em doctio actus docentis. in qdam tamē et non decisus. sed huius z huius

Neqz em vnum in duobus phibetur. nihil eundem esse actum vel non sicut esse idē. sz sicut est quod in potentia est ad agens

Hic soluit pñmā dubitationē respondendo ad quinqz incōuenientia pus illata. quozum pñmū fuit. si actio z passio sint in patiente. tunc pñus actus nō est in eo cuius est actus. sed in altero. Scdm q actus caput dupliciter. vno modo pur feat formam. z sic sp est in eo cuius est actus. qz omis forma est in sua pñia materia. Alio modo capitur actus pro effectu. sicut actio ē act⁹ agentis. z sic nō oportet actum esse in eo cuius est actus sed tunc actus est ab eo cuius est actus. Sicut doctio ē actus docentis ab eo tñ in alterum tendens continue z sine aliqua interruptione. sed est hui⁹. i. agentis. vt a quo et hui⁹. i. patientis vt receptus in eo Tunc ibi. Neqz em vnum. Phus respondet ad vltima quatuor incōuenientia. z pmo ad pñmū. quo inferebatur q eēt vnus actus diuersozum fm spēm. Respondet Aresteles q nō est incōueniens vnum actum fm rem. alterum tamē fm rōnem esse diuersoz fm speciem. quia sicut est eadē distantia duozum ad vnum z vnus ad duo. z eius qd ē in potentia ad agens z econuerso. sic est idē actus fm rē duoz fm fm diuersam rōem. qz est agētis fm q est in eo. z patientis fm q est in ipo.

Neqz necesse est docentem addiscere. neqz si pati et agere idem est. non tamen tanqz rārdem esse vnam z quod quid erat esse dicentem. si

ent tunice z indumenti sed sicut via a Thebis ad athenas. z ab athenis ad thebas. quæ admodum dictū est pus Flo em oia eade insunt quibet modo eisdem. sed solum quibus esse idem est. Quæro neqz doctio z doctrina idem et ad discere z docere idem. sicut neqz si spaciū unum distantū sit z distare hinc illuc z inde huc unū et idem est. Omnino aut idem dicere ē. neqz doctio. cum doctrina. neqz actio. cum passione idem pprie est sed cui insunt bec motus. Quod em huius in hoc qd hoc huius ab hoc actus esserōnem alterz est. Quid qd igitur motus sit z vlt z fm ptem dictū est. Nō em manifestus est. quō determinabit spēs vnaqueqz ipius Alteratio qdem z alterabilis fm quod est alterabile. endelechia est. Amplius aut natus qm in potentia actiū z passiū quantū hmoi. simplr est z itez fm vnūquodqz qm edificatio aut medicatio Eodem autem dicetur modo z de alijs motibus singulis.

Nec phs rñder ad vltima tria incōuenientia ordine tñ retrogrado. qz pmo ad vltimū. z hoc id. qz vltimum seqtur ex scdo. z scdm ex pmo. Est g istud incōueniēs qz oē docens addiceret. z oē agēs pateret. Rñder qz nō oportet in his q sunt eadē fm rē z diuersa fm rōnem qz quicqd attribuit vni. qz hoc etiā alteri attribuat. sz si sint eadē fm rē z rōnem. tūc quicqd vni attribuit etiā necē est alteri attribui. actio autem z passio sunt diuersa fm rōnem. qz illa forma dī actio fm qz referat ad agens sicut ad pncipiū. z dī passio fm qz referat ad patiens sicut ad subiectū. Et g actio z passio nō sunt idē. sicut ea qz rō ē vna. vt tunica z indumentū. sz sicut ea q sunt idē subiecto et diuersa fm rōem. vt via a Thebis ad athenas z ecōtra. z g nō oportet qz etiā qz pueniunt vni etiā pueniant alteri. Tūc ibi. Quæro. Responder ad aliud incōueniens. sz qz addiscere z docere eēnt idē. z vult qz si doctio et doctrina eēnt idē. nō tñ ppter hoc oportet dicere qz docere z addiscere eēnt idē. qz doctio z doctrina dicuntur absolute. sz addiscere z docere dicuntur respectiue. z id qz vult sit vna forma fm quā docens docet z addiscens ad discit. sz scia. illa tñ forma hz aliā relatōem ad docentē z ad addiscentē. qz referat ad docentē. sicut ad pncipiū effectiui. z referat ad addiscentē. sicut ad pncipiū subiectiui siue materiale. Tūc ibi. Quid aut. Rñder ad aliud incōueniens qd erat. si actio z passio eēnt vnus motus. tūc actio z passio eēnt idē. sicut doctio z doctrina. Rñder. Aristot. qz nō oportet actōem z passionē formālī eē vnū. si motus sit vnus qd dī actio z passio fm diuersas relatōes. qz actio dī motus huius ab hoc. i. motus fm qz pcedit ab

agēte. z passio dī motus huius in hoc. i. forma fm qz recipit in patiens. Tūc ibi. Quid qdē. Definit motū in pncipulari. Dicens qz dictū ē qd sit motus in vlt z in pncipulari qz qd dictū ē de definitōe motus in vlt. etiā manifestat qd sit in pncipulari. Et qm pus dictū est qz motus in cōt est actus mobilis fm qz mobile. sic seqtur qz motus in specialī sit actus illius mobilis in spē. z sic alteratio est actus alterabilis fm qz alterabile. z edificatio est actus edificabilis fm qz edificabile. z sic de alijs motibus. Et qz possum fuit in dubitatōe. vtz motus sit actus mouetis vel mobilis. z ostensum ē qz sit actus actiui vt ab hoc. z passio in vt in hoc. possum tñ notius dicere qz sit actus in potentia actiui z passiui. Et sicut hoc dicim in vlt. ita possumus dicere in pncipulari. qz edificatō sit actus edificatoris z edificabilis in qz hmoi. Et simile est de medicatōe z alijs motibus.

De. Vltz actio z passio sint motus. z verum sine vnus motus. Dm ad fmū qz actio z passio accipiunt duplr. vno loquēdo phisice. i. sicut phisice caput actōem z passionē. z sic actio fcat formā qz agitur ab agente. z passio fcat formā qz recipit in patiens. z sic actio et passio sunt idē cū motu etiā subaliter siue essentialiter numerat. qz motus est forma pcedēs a mouēte siue ab agēte recepta in patiens. Exempli grā. idē calor in numero dī actio. qz agit ab igne. z est passio. qz recipitur in aquā. z isto mō capiēdo actōem z passionē nō sunt distincta pdicamenta. sz sunt in eodē pdicamento cū motu. Alio accipiunt actio z passio logice. i. sicut logicus loquitur de actōe z passione qz etiā pñderat res reales in pdicamento exites. z sic actio fcat formā fm quā aliqd formaliter dī agere. z passio dī forma fm quā aliqd dī formaliter pati. z sic actio z passio z motus realiter z pdicamentāliter distinguunt. qz motus est de tribz pdicamentis. sicut dictū est. sz actio z passio sunt distincta pdicamenta ab alijs. Ad scdm ddm. qz si actio z passio accipiuntur phisice tūc sunt vnus motus essentialr. qd sic pñz. qz actio dī forma qz agit ab agēte. z passio dī forma qz recipit in passum. motus aut dī forma qz pcedit ab eē impfecto ad esse pfectū. iuxta textū Aristot. pus dictus. sz manifestū ē qz illa forma in vno motu sit essentialr vna numero. Exempli grā. in calefactōe est idē calor numero qz pcedit ab igne. z recipit in aquā. z qz pcedit ab eē impfecto ad eē pfectum. Est tñ pñderandū qz actio z passio etiā phisice accipiēdo distinguunt formālī ab inuicem fm rōnem z accidentalī pñderat relationū. qz actio fcat talē formā sub relatōe ad agens. z passio fcat talē formā sub relatōe ad patiens. qd est subiectū. z motus fcat talem formā pñpue sub relatōe ad terminū quē impfecte hz. sz qz iste relatōes nō spectant ad essentia actiōis z passionis vel motus. iō bñ dictus est qz in pposito sunt idem essentialiter. z in vno pdicamento.

Ar. Phisicus est magis artifex realis qz logicus. sz si logicus dicat actōem z passionē eē distincta. realiter etiā phisice habebit idē asserere. Dd qz si actio capiat fm vnā fcatōem. tūc i actōe z passione nō ē minor distinctio apud phisicū qz apud logicum. sz hic in nominibz est equiuocatio. quia actio accipitur in alia acceptōe apud phisicum z apud logicum. z ergo phisicus admittit qz in acceptiōibz actionis z passionis quas ponit logicus sit distinctio realis

Liber

Ar. Si actio et passio sunt unus motus. et non differant nisi secundum rationem. ut dictum est. videtur quod non debeant esse duo predicamenta cum predicamenta sint generalia. Tenet prima. quia illa quae conveniunt in uno tertio singulari singulariter et univoce tenentur eadem inter se. scilicet sic est de actione et passione et motu. quia motus actio et passio sunt unus numero. Sed non distinguuntur actio et passio predicamentaliter. Unde quod hoc argumentum probat quod actio et passio sunt idem sicut philosophus accipit ea. et ut sic non sunt distincta predicamenta. et procedendum est quod non distinguuntur ut sic predicamentaliter. Sed si accipiantur logice tunc distinguuntur predicamentaliter et realiter. quia dicitur doctor sanctus in isto loco ubi etiam ponit sufficientiam predicamentorum quod quibus mori sit unus tamen predicamenta quae sumuntur secundum motum sunt duo secundum quod a diversis rebus exterioribus sunt predicamentales denotantes. nam alia res est agens a qua. sicut ab exteriori. sumitur per modum denominantis predicamentum passionis. et alia res est patientis a qua denominatur agens.

Ar. Actio fundatur in motu. ut dicitur Gilbertus per se. sed idem non fundatur in seipso. Sed non sunt idem actio et motus etiam philosophice loquendo. Unde quod si actio et passio accipiantur philosophice. tunc adhuc accipiuntur dupliciter. uno secundum id quod sciunt philosophi. et sic sunt motus ut dictum est. et non fundatur actio in motu. quia idem non fundatur in seipso. Alio accipiuntur secundum philosophos notatas siue relationes. et sic est verum quod actio et passio fundantur in motu. quia ille relationes in ipso fundantur. nam relatio forme ad agens fundatur in forma sicut relatio in relatio. Et sic patet intelligi quod dicitur autor sex principiorum quod actio et passio fundantur in motu secundum illas relationes. Sed si actio et passio accipiantur logice. tunc mori potius fundatur in actione quam actio in motu. quia agens per actionem suam est principium motus. quia agens facit formam in patiente. quod est motus. Exempli gratia. oportet prius in igne intelligere calefactionem activam quam est actio predicamentalis autem ignis intelligat agere calorem in aqua quam est motus. et sic motus fundatur in actione sicut in principio per se. Et tamen verum quod per accidens patet etiam actio predicamentalis essentialiter fundari in motu. in quantum scilicet forma acquisita per motum. quod est motus est philosophice alicuius actionis principium. Exempli gratia. calor receptus in aqua est motus et ille calor patet esse principium actionis. scilicet vel calefactionis carnis vel alicuius alterius.

Ar. Verum actio sit subiective in agente vel patiente. Unde quod actio capitur dupliciter. uno philosophice. et sic secundum doctorem sanctum in hoc tertio lectione quarta columna sexta simpliciter est in patiente. quia actio est mori ut dictum est. et motus est in mobili. Alio capitur actio logice. et sic secundum eundem doctorem in multis passibus actio est in agente. quia est forma secundum quam agens dicitur formaliter agere. scilicet necessitate forme esse in eo cuius est forma. et hoc est quod dicitur Gilbertus. quod actio est secundum quam agere dicimur. scilicet formaliter in id quod subiacet. Et non patet dici quod ista propositio secundum dicat circumstantiam principii siue efficientis et non forme. quod probatur dupliciter. primo. quia tunc se querit quod forma subialis esset actio. et etiam naturalis potentia. quia sunt principia effectiva ipsius agere. Item secundo. quia Gilbertus per se. ponit istam definitionem proformiter ad definitionem quod sita ab Aristotele. scilicet manifestum est quod ibi secundum dicitur circumstantia cause formalis. Et etiam in definitione actionis dicitur eadem circumstantia. et sic actio facit formam quam est in agente. Exempli gratia. in igne calefaciente inveniuntur quattuor per ordinem. primo forma subalis ignis quod est primum et principale

Tertius

principium actionis et remotionis. Deinde inveniuntur ibi naturalis potentia quae etiam est principium effectum sed propinquum. Tertio inveniuntur calor de tertia specie quod sita. Et nulla istorum est actio. quia ista patet esse in igne absque hoc quod ignis agat. Est quod quod in igne una alia forma quam superaddit igni. quod ignis procedit de ocio in actum. id est de non calefacere in calefacere. et dicitur calefactio activa. quod calefactio est in igne. et est immediatum principium effectuum calefactionis passive in aqua. et post illam calefactionem passivam quod est forma de predicamento actionis videretur produci in igne calor quod est motus. et ideo passio immediata sit ab actione quam mori. Quod autem actio logice accepta sit in agente patet multipliciter probari. Primo autoritatibus. dicitur enim Aristoteles primo ethicorum. quod honor quod est exhibitio reverentiae est in honore. scilicet honor est actio honorandi. Et actio est in agente. Nec patet aliquid modo dicere actionem immanente quod sit in patiente. quia tunc non esset immanens sed transiens. Idem patet per sanctum Thomam in multis locis quod vult quod actio sit actus in agente. quod ut scietur cum relatione ad patientem. dicitur enim sanctus Thomas trigesima secunda distinctio de primi secundae ar. primo. quod quodam generis secundum rationem suam signat aliquid ut inherens. sicut quod sita et quod sita. quod autem signat secundum rationem suam ut ab alio extrinsecus et non ut inherens. sicut principium patet in actione. Actio enim secundum quod actio facit. ut ab agente et quod sit in agente hoc accidit sibi in quantum est actus. Et distinctio de quod sita articulo primo de quod actionum quodam transiunt in extrinsecum materia circa quam aliquid effectum operantur et in talibus inveniuntur actionem in re agente. et passionem in re patiente. Item quod sita distinctio. scilicet secundae ar. quarto de. Cum actio sit in agente et passio in patiente non patet esse idem numero actus quod est actio et quod est passio cum actus non possit esse in diversis subiectis. Et in libro de potentia materia octava ar. secundo de. nihil prohibet aliquid esse inherens quod tamen non facit ut inherens. sicut est actio quod non facit ut in agente. Sicut primo patet in capitulo de primo de quod quod sita facit ut egrediens tamen est inherens. Etiam gubernatio est quodam actio dei vel creature que non patet esse in gubernato sed in gubernare. Et actio erit in agente. Et iterum actio creativa facit ut aliquid in creature et non in creatura. Quod creatio passiva sit relatio in creatura. sicut in primo huius dictum est.

Ar. Si actio esset in agente sicut in subiecto. vel esset ipsa forma subalis agentis. et sic agens per actionem. quia per se illa forma in se. vel esset aliquid adveniens primo tum. et si sic. tunc esset processus in infinitum. cum enim actio procedat motum non per actionem per motum. Unde quod duplex est forma in agente. una est quod est principale principium agendi. scilicet remotionis sicut est forma subalis. et illa sit in agente. Et si dicatur. Et agens per actionem. negatur prima. quia est duplex forma in agente una remota. et illa non dicitur agens formaliter agere sed effectus. Alia est forma proxima per quam dicitur agens formaliter agere. et ista forma non est in agente. sed quod procedit de ocio in actum. Ille autem processus de ocio in actum sit oino sine motu. sicut patet per Aristotelem in septimo huius. quod dicitur processus de ocio in actum non sit per alterationem. et ideo non oportet istam formam accipi per motum. si enim ista forma acciperetur per motum tunc esset processus in infinitum. quia motus sit in aliquid per actionem agentis. si ergo actio acciperetur per motum. ergo ante actionem presupponeretur motus. et iterum ille motus haberetur per actionem. et sic procederetur in infinitum.

Ar. Actio est motus. et motus est in mobili. ergo actio erit in mobili siue in patiente. et per consequens male dicitur quod sit in agente. Unde quod hoc argumentum probat

q̄ actio phisice capta sit in patiente q̄d pcedit. Et q̄n dicitur. Est aliq̄ actio transiens. q̄ ista nō manet in agere. s; transit in exteriorē materiā. s. in patientē. Odm q̄ nō dicitur aliq̄ actio transiens quasi forma q̄ est agēdi pncipiūz trāseat in aliq̄d exteriorē. s; q̄ obiectum actōis est extra agens. Exempli grā. edificatio est actio transiens. q̄a est circa obiecta. s. ligna et lapides. q̄ sunt extra ipm agēs s; intelligere est actio immanēs. q̄ est circa obiectum. s. vlt q̄d est in agente. q̄ est in aīa obiective fm Aristotele in scdo de aīa. hō em̄ intelligit fm q̄ est in intellectu. Et q̄ sequitur q̄ in oīni actōe siue immanente siue transeunte pncipiū formale actōis est sp̄ in agente. et hoc est actōem eē in agente. Quis obiectū actōis nō sit sp̄ in agente. sicut p̄z de obiecto actōis transeuntis. sed forma que est pncipiū agendi est in agente.

Ar. Utz motus sit aliqua res in natura p̄ter rōnem nostrā. Odm q̄ motus capīr dupl̄r. vno fm suā subam. et sic est in re; natura p̄ter nostram rōem. q̄ est forma fluens in motu. Alio accipit quātuz ad esse motus q̄d p̄sistit in successione p̄oris et posterioris. et hoc mō nō est a parte rei fm simultatē. nisi p̄ cōparationē intellectus. q̄ posteriori adueniente nō est p̄us. s; rō nra p̄sumere p̄us cū posteriori. et q̄ simultas p̄rium nō requiritur ad esse rei successiue. sed successio partū sufficit. iō simplr tenēdū est q̄ motus fm eē sit etiā a parte rei

q Quoniam autē de natura scientia est circa magnitudines et tempus et motū. q̄rum vnuquodq; necesse est aut infinitum aut finitum esse. Et si non omnes sit infinitum aut finitum ut passio. aut punctum. Talium enim fortasse nullū necesse est in altero horum esse. conueniens utique erit de natura negociantem considerare si est aut non est. et si est quid est. Si ergum em̄ q̄ huius scientie propria consideratio de ipso est Omnes em̄ qui videtur rationaliter tetigisse hmoi philosophiam. fecerunt verbum de infinito

Postq̄ p̄hs determinauit de motu. hic incipit determinare de infinito. Et p̄mo oīdīr q̄ ad sciām naturālē p̄tinet determinare de infinito. Scdo incipit determinare. ibi. Est autē aliq̄d. Circa p̄mū duo facit. p̄mo ostēdit q̄d dictū ē. Scdo ponit opiniones antiq̄z p̄hor de infinito. ibi. Et oēs. Primo ḡ ostendit q̄ ad naturalem p̄hm spectat determinare de infinito. q̄d p̄bat ratiōe et signo Rōne sic. scīa naturalis p̄sistit circa magnitudines motū et tps. q̄ ista sunt p̄ditōes subiecti. s. entis mobilis. sed in istis necesse est repiri finitū et infinitū. ḡ ad naturalem p̄hm spectat determinare de infinito. Et quia posset aliq̄s dicere q̄ oīne ens est finitū vel infinitū. ḡ de hoc spectat determinare ad metaphisicū q̄ determinat de ente in quātū ens. Respondet Aresto. q̄ suppositum est falsum. s. q̄ finitū vel infinitū pueniant oīni enti. quia sunt multa entia q̄bus nec puenit finitū nec infinitum.

sicut punctus nec est finitus nec infinitus. silt nec passio nec possibilis qualitas. q̄ finitū et infinitū reperiūtur in quātitate. sed punctū et passio nō hnt quātitatē. et sic eē finitū vel infinitū nō puenit eis. Tūcibi. Signū em̄. Philosophus p̄bat idē a signo. et stat in hoc. oēs phi q̄ rōnabiliter tractauerunt de reb; naturalib; etiā tractauerunt de infinito. Ex quo accipit argumentū p̄babile ab auctoritate sapientū. q̄ ad p̄hm naturalem spectat de terminare de infinito.

Ar. Finitum et infinitum opponūtur p̄radictōrie ḡ dicunt de quolibet ente. Tener p̄na. q̄ iter p̄radictōria nō est medium. Odm q̄ infinitum capitur dupl̄r. vno modo negatiue fm q̄ hoc dicitur infinitū q̄d nō est finitum. et sic est vep q̄ finitum et infinitum dicuntur de quolibet ente mundi. sed sic nō capitur infinitum in p̄posito. Alio modo capit infinitum p̄uatiue fm q̄ de negatiue finiti in subiecto apro nato. et sic finitum et infinitum habent habitudinē ad quātitatē sicut ad p̄mū subiectū. et ḡ nō habetia quātitatē nō possunt dici finita vel infinita. et sic capitur hic infinitum.

Ar. Metaphisicus determinat de infinito. p̄bat q̄ agit de deo q̄ est formalr infinitus. ḡ rē. Odm q̄ metaphisicus tractat de infinito formali. s; nō de infinito materiali. hic autē loquimur de infinito materiali. q̄d scz inuenit in reb; materialib; et quātis

Ar. Mathematicus h; determinare de magnitudine et de passionib; magnitudinis. ḡ de infinito. Tener p̄na. q̄ infinitū est passio magnitudinis. Odm q̄ magnitudo capit dupl̄r. vno modo fm q̄ inuenitur in materia imaginabili. i. in materia accepta sub quātitate vel in ordine ad quātitatē em̄. et sic magnitudo spectat ad p̄sideratōem mathematici. et etiā infinitū q̄ mathematicus vtit in suis demonstratōnib; infinito Alio accipit magnitudo fm q̄ inuenit in materia sensibili. et sic magnitudo et infinitum eius passio spectat ad cōsideratōem phisici.

Ar. Infinitum nō inuenit in materia sensibili. sed solum in materia imaginabili. ḡ phisicus non h; determinare de infinito. P̄ns parz. q̄ entia habetia materiā sensibīlē determinata sunt ad maximū et ad minimum. Odm q̄ materia sensibilis dupl̄r p̄ accipi. vno fm q̄ repit in determinata sp̄ rei naturalis. et sic est vep q̄ habetia materiā sensibīlē determinata sunt ad maximū et ad minimum. Alio modo capit fm cōmunē rōem corporeitatis. et sic nō est determinata ad maximū et ad minimum. et etiā hoc mō phisicus h; determinare de infinito. q̄ p̄siderat passiones generalr p̄sequentes ens mobile. et fm ratiōem cōmunem

Et omnes tanq̄ principium quoddam ponunt eorum que sunt Alij quidam quemadmodum pythagorici et Plato per se. non sicut accidens alicui alteri. sed sicut subiectum ipsum esse infinitum

Hic ponit opiniones antiq̄z de infinito. Et p̄mo ponit opinionē p̄hor nō naturalū de infinito. s. pythagoricoz et platonicoz. Scdo opiniones naturalū. ibi De natura at oēs. Circa p̄mū p̄mo oīdīr in q̄ pueniēt ac

Liber

Tertius

dicti phi. Scdo in q differant ibi. Preter qd. Dis-
cens pmo. q ocs phi posuerit infinitu ec sicut qd da pn-
cipiu entia. sz tñ hoc fuit ppiu pythagoricoz z platonico
rum q ponerent infinitu ec qd da ens p se exis z non ec
accus alicuius nature. qz ponebant numeros z quanta-
tes esse substantias rerum.

Hi. Plato numerat in pmo phicoz inter phos
q fuerit naturalr loquuti. g male dz hic q sic
innaturalr loquutus. Odm q Plato nō dz innatura-
liter loquutus de rebz naturalibz. qz ipe nō negabat mo-
tum. sz dz innaturalr loquutus de infinito. qz. f. attribue-
bat mathematicalia q ad pstitucōem ipis physicalibus
ponebat em res phisicales ex numeris pstitui. qd eo ino
innaturalr loq. cū pncipiū debeat ec magis ens q pnci-
piatum. sed mathematicalia ad physicalia comparata
sunt minus entia.

Preter quod pythagorici qdē insensibilibus
neq em abstractum faciunt numez. z erit extra
celum infinitum. Plato aut extra ipsuz nullum
esse corpus neq ydeas. eo q nusc sunt ipse. tñ
infinitu z in sensibilibz z in illis esse dicit

Nic scdo ponit dziam inter pythagoricos z Plato-
nem de infinito. z pmo q ad positōem. z scdo q ad radicē
Quo ad positōem dzit in duobz. qz pythagorici dicebāt
infinitu ec in sensibilibz z extra celū. sz Plato posuit infi-
nitū ec extra sensibilia z nō extra celū. Pythagoras po-
sic pbauit suā positōem. z pmo q infinitu sit in sensibilibz
qz numerus in q repit infinitu ē suba rez sensibilibz. cū g
suba nō repiat extra illud cui ē suba. g oportz numeru
inuenire in sensibilibz z etiā infinitū. Sz q sic extra celuz
sic pbauit. qz quicqd includit in alio ē finitū. qz icludēs
finit ipm qd icludif. g illa q sunt ifra celū sunt finita. qz
sunt in celo clausa. qre oportet dicere q infinitu sit ex-
tra celū. Plato aut sic ostēdebat suā positōem. qz numez
rus in q inuenit infinitu. etiā inuenit in ydeis separis. q
nō sunt entia sensibilia sz itelligibilia. g inuenit infinitu ex-
tra sensibilia. Et q nō extra celū. sic ondit. qz oino nihil
ē extra celū vno ydee nō pnt dici ec extra celū fm Plato-
nem. qz extra ipozat locū. si g ydee ecnt extra celū. tunc
essent in loco. sz fm Platone in ydee nusc sunt. ergo nō
potest dici q sunt extra celum

Hi. Dicit pmo celi. q sube separe sunt extra celū
g extra celū aliqd ē. Patz. qz ibi dz q extra ce-
lum sunt entia opumā vicā duceria. Odm q duplt ali-
qd dz ec extra celū. vno qz ē extra circūferētia pueram
pmi celi. z sic ē simplr odm q nihil sit extra celuz. imo sic
sube separe sunt in celo. Alio dz aliqd ec extra celū. qz
est extra influentia corpis celestz. z sic sube separe sunt ex-
tra celū. qz tales sube nō recipiunt influentia a celo. sicut
ista iferiora. z sic Plato bñ dixit q extra celum nihil sit.
Nec tñ necesse ē q extra sp dicat locū. put Plato voluit
sicut nec aū sp dz tps. qz aū z extra pnt duplt capi. vno
affirmatie. z sic extra notat locū z aū tps. Alio capiuē
negatiue fm q aū negat tps. z extra negat locū. z sic dis-
cimus q extra celum nihil est. silt dicimus q ante cons-
titutionem mundi nihil fuit

Et hi qdē infinitu ec parē. hic qdē em cōpbe

sus z sub impari reclusus adhibet bis q sunt in
finitate Signū aut huius qd est ptingit in nu-
meris circūpositis em gnomonibz circa vnu z
extra. aliq qdē aliā ficti spēm. aliq at vna Pla-
to aut duo infinita magnum z parū.

Hic pnt ponit dziam eoz. qz ad radicē infiniti. Et
dz q pythagorici ponit radicē infiniti ec numez parē. sz
Plato posuit radicē infiniti ec magnū z parū. Vmū p
bat rōne z signo. rōne sic. quicqd includit in alio z ab alio
terminat hoc qz est de se hz rōem infiniti. qd aut claudit
hoc terminat z finit. sz numerus par includit sub ipari.
g numerus par qz est de se hz rōem infiniti. Vmōz pz
qz duo numeri ipares claudt sub se vnu parē etiā nu-
merus par ē diuisibilis. sz addita vnitare sit idiuisibilis
cū g diuisibile icludat sub indiuisibile. sic numerus par in-
cludit sub impari. Signū qd ponit stat in hoc. qz vnifor-
mitas spectat ad numez iparē z difformitas seu diuersi-
tas spēz numeri ad numez parē. g numerus par est ras-
dix infiniti. Aliis pbat. qz capiendo pmo numez qdra-
tum. f. vnu q est qdratus in pte lz nō in actu. z addens
do. pxiū numez iparē. f. ternariū sit qdratus. f. qterna-
rius. Et si itez capiat ille numerus qdrat. z addatur
alius numerus pxius ipar sit itez qdratus. z sic des-
inceps. Exempli grā capiendo vnitare cū pmo numero
impari. f. ternario habet numerus qdrat. f. quattuor re-
sulans ex numero ducto in se semel. vt dicendo bis duo
sunt quattuor. Oapiendo vltiori illū qdratū. f. quattuor
oz cū pxiū numero ipari. f. qnqz habet alius numerus
qdratus. f. nouē qz ter tria faciūt nouē. Et si vltorius ca-
piat ille numerus qdrat. f. nouē cū alio nūero ipari pxi-
mo. f. septē. itez sit numerus qdratus. f. sedecim. qz quas-
ter quattuor faciūt sedecim. Sz ex additōe parū varia-
tur sp figura numez. qz si pxius par. f. duo addantur
vnitati p surgit trinari. q ē figure trilatera. si at huc ad-
datur scds par. f. qternari. p surgit septenari. q ē figure
heptagone. z sic sp varia figura nūez ex additōe pa-
riū. Et hoc videt ec signum q vniformitas pnt ad
numez iparē difformitas at z varietas z infinitu pntine
ad numez parē. Sz Plato posuit radicē infiniti magnū
et parū. z hoc id. qz magnū z parū tenet se ex pre ma-
terie. sz materia de se ē indeterminata z infinita. g ma-
gnū z parū sunt radix infiniti.

Hi. Vnitās nō ē numerus qdratus. pbat qz pri-
mus numerus qdratus p surgit ex vnitare et
pmo numero ipari. f. ternario z est quattuor. qz bis duo
sunt qteroz. Odm q duplt dz aliqs numerus qdrat.
vno fm essentia. z sic vnitās nō ē numerus qdrat. qz nō
resulcat ex numero ducto in se. ex q vnitās solū ē pncipiū
numeri. Alio dz aliqs numerus qdrat. fm pte. z sic
etiā vnitās pnt dici numerus qdratus. qz ē pncipiū pstita-
tionis numeri qdrati. sz effectus sp pntet in suo pncipio
pntualr z sic nō solum numerus quadratus. sed ois nū-
merus pntetur in vnitare virtualr

De natura aut omnes sepe subiciūt alterā
quādā naturā infinito dictoz elemetorn. vta-
quā aut acē. aut medium boz finita alieface

entia elementa nullus infinita facit. Quicquid autem infinita faciunt elementa. quodammodo Anaxagoras et Democritus hic quod ex similibus partibus. ille autem ex omni semine figurarum per tactum. nam infinitum esse dicit. Et hic quod quolibet parte esse mixtum. totum ex eo quod videtur quolibet parte ex quo libet fieri. Quicquid videtur et similia. quod omnes res firmare esse. ut hec caro et hoc os. et sic quolibet. et omnia itaque fieri et similia. igitur principium non solum in uno. quodammodo disgregatis. sed et in omni est. Quia enim quod quod sit et huiusmodi sit corpore. omni enim generatio preterquam quod non sit. et quodammodo principium esse oportet generatis. Hoc autem est unum quod ille vocat intellectum. Intellectus autem ex principio quodammodo operatur intelligens et cognoscens. quare necesse est sibi aliquid omnia esse et incipere moueri aliquid. Democritus autem nihil alter et altero fieri primorum dicit. Sed in ipso corpore corpus omni esse principium magnitudine secundum partes et figuras differetes. Quodammodo igitur quoniam sit philosophus hec speculatio manifestum ex hijs.

Nec philosophus ponit opiniones philosophorum naturalium loquentium de infinito. et dicunt naturalium loquentium. quod non dicebant infinitum esse substantiam alicuius rei. sed dicebant infinitum esse accessum alicuius nature suppositum. dicens quod omnes philosophi qui naturalium principia rebus tradiderunt dixerunt infinitum esse non aliquid per se substantiam. sed accessum alicuius nature ei suppositum. quod illi qui posuerunt tamen unum principium materiale. siue aere siue aqua siue aliquid medium dixerunt illud esse infinitum. Sed inter illos qui fecerunt plura elementa. sed finita secundum numerum. nullus posuit quod elementa essent infinita secundum quantitatem. quod distinctio elementorum videbatur triari infinitari eorum. Illi autem qui fecerunt finita secundum numerum dicunt ex omnibus illis infinitum fieri quodammodo unum infinitum per tactum. sed differenter. quod Democritus posuit infinita corpora atomalia secundum numerum. quod tamen dixit esse unius speciei et nature sed differre solum in accidentibus. Sed Anaxagoras posuit illa principia esse diuersarum naturarum. ut super in primo libro in principio dictum est. Etiam Anaxagoras ponit unum principium fieri ex altero. quod ponit quolibet parte infinita esse comixta alteri et segregata fieri per intellectum sed Democritus dicit quod unum principiorum non fiat ex altero. quod ponit unum esse corpus omnibus indiuisibilibus corporibus differens secundum partes et figuras esse principium omni secundum magnitudinem indiuisibilibus. Ultimo concludit ut patet infra.

Rationabiliter autem et principium ipsum ponunt omnes. Neque enim frustra possibile est ipsum esse neque aliam in eis ipsi potentiam nullam sicut principium. Quia enim

principia sunt aut ex principio. Infinitum autem non est principium. et enim ymagines finis ipsius. Amplius autem et ingenitum et incorruptibile si est quodammodo principium. Quodammodo enim sit necesse est accipere finem. et finalitatem omnis est corruptio. Quare sicut dicimus non esse huiusmodi principium. sed hoc alio modo videtur esse. Et conuenire omnia et gubernare sicut affirmant quodammodo non faciunt extra infinitum aliquam causam ut intellectum aut concordiam. Et hoc esse diuinum. immortale enim et incorruptibile est sicut affirmant Anaximandros et plurimi philosophorum.

Postquam Aristoteles posuit opiniones antiquorum de infinito. hic ponit quatuor in quibus omnes antiqui concordabant. Quorum primum est. quod infinitum est principium rebus. et hoc probatur. quod infinitum non potest esse frustra in rebus. vel generetur principium aut principiarum. sed non potest esse principiarum. generetur principium. Quod autem non possit esse principiarum sic probatur. quod quod est principiarum habet principium. et quod habet principium non est infinitum. Sed est considerandum secundum doctorem sanctum quod istud argumentum procedit secundum fallaciam equocationis. quod quod dicitur quod omne principiarum habet principium. hoc est verum de principio originis. et quod additur quod habet principium non est infinitum. ibi caput principium per principium quantitatis sue magnitudinis. quod sic verum est si aliquid non habet ar principium magnitudinis quod hoc erit infinitum. Unum si esset aliquid lignum infinitum a deo creatum. hoc lignum haberet principium effectum. scilicet deum. quod ipsum produxisset sed non haberet principium magnitudinis. quod si sic tunc haberet terminum sue quantitatis. et per consequens non esset infinitum. Tunc ibi. Amplius autem. Consequenter philosophus ponit secundam concordiam quodammodo antiqui attribuebant infinito. et est quod infinitum est ingenitum et incorruptibile. et hoc probatur sic. Quicquid non habet principium in fine. est ingenitum et incorruptibile. quod generari necessario habet principium. et corruptibile necessario habet finem. sed infinitum non habet principium nec finem. quod si sic tunc esset finitum. Nec etiam patet equococe verum principium et finem. quod infinitum non habet principium magnitudinis. sed bene durat omnis. sed ingenitum non habet principium durat omnis. Quis posset habere principium magnitudinis. sicut corruptibile habet terminum durat omnis. Tunc ibi. Et continere. Ponit tertia concordiam. et est ista. quod infinitum continet et gubernat omnia. Quod continere probatur. quod nihil potest esse extra infinitum. si enim esset aliquid extra infinitum tunc infinitum esset finitum. quod ibi haberet terminum. Quod autem gubernare probatur. quod de ratione principij est gubernare. In quo itaque defecerunt antiqui. quod gubernare non est de ratione principij materialis. de quo ipsi loquuntur. sed est de ratione principij efficientis siue agentis quo modo Anaxagoras posuit intellectum et Empedocles concordiam. Patet ergo quod antiqui fuerunt decepti. quod non nouerunt diuinum inter genera causarum. hoc enim quod attribuerunt principio efficienti attribuerunt principio materiali. quod tamen valde multum distat. quod principium efficiens secundum quod huiusmodi est perfectum et in actu. sed principium materiale secundum quod huiusmodi est imperfectum et in actu. Tunc ibi. Et hoc esse. Ponit quartam concordiam infiniti. et est quod infinitum est aliquid diuinum. et hoc probatur. quod hoc est diuinum quod est ingenitum et immortale gubernans omnia. sed prius dictum est quod infinitum sit huiusmodi.

Tercius

Di. ergo est quoddam diuinum

Di. Utz iste p̄ditiōes ab antiq̄s de infinito dare
sint bñ assignate. **Q**dm q̄ infinitū cap̄t du/
pliciter. vno^o p̄ infinito materiali. z sic iste p̄ditiōes dare
de infinito sibi nō p̄ueniunt. Quis rō est. q̄ hoc infinitū
fm q̄ h̄mōi spectat ad imp̄fectiōem. q̄ d̄r Aresto. infra
de p̄prietatibz infiniti q̄ h̄z rōem imp̄fecti z p̄is. sed iste
p̄ditiōes p̄tinent ad p̄fectiōem. q̄ nō p̄nt p̄uenire inf̄ito
materiali. Alio^o cap̄t infinitū p̄ infinito formali q̄d de
us est z huic p̄ueniunt oēs p̄ditiōes dare ab antiq̄s. h̄
em̄ est p̄ncipiū rez cū imp̄fectiōra dependeat a p̄fectis
s̄ deus est ens p̄fectissimū. q̄ oīa alia entia dependēt ab
ip̄o. Item cū tale p̄fectissimū sit maxime in actu nō p̄t
esse generabile. q̄ generabile h̄z materiā q̄ ad imp̄fectiō
nem p̄tinet. s̄ hoc p̄mū ens nō h̄z materiā cū sit ens sim
pliciter in actu. Et q̄ quicq̄d est generabile dependet ab
alio. q̄ a generante s̄ p̄mū ens simpliciter nō dependet ab
alio. q̄ nō est generabile. Item hoc infinitū p̄tinet oīa
effectiue. q̄ est cā oīm rez. q̄uis nō localiter sicut inf̄iti
tūm materiale. Et q̄ p̄tinere effectiue est gubernare. sic
bñ addit q̄ oīa gubernet. Et ex hoc sequitur quarta p̄di
tiō. s̄ q̄ est aliq̄d diuinū. q̄ deo ex hoc q̄ h̄z vlem. p̄uide
riam oīm rez imponit hoc nomē deus

Ar. Nō est aliq̄s effectus infinitus. q̄ nō erit ali/
qua cā infinita. **A**ns p̄z. q̄ oē creatū est finitū
tum. s̄ oīs effectus est creatus. q̄ rē. **O**bz q̄ duplex
est effectus alicuius cause. Quidā est effectus cause agē/
tis p̄ naturā. z tunc est vep̄ q̄ si cā sit inf̄ita effectus erit
infinitus. q̄ talis ageret fm̄ extremū suū posse. **A**lius
est effectus p̄cedens ex cā agente p̄ intellectū z tunc p̄
esse cā infinita z tū effectus finitus. q̄ talis cā nō p̄du/
cit effectū sicut potest. sed sicut vult.

Ar. Si p̄mū p̄ncipiū eēt inf̄itū. q̄ moueret in nō
rpe. q̄ virtus eius est inf̄ita. **Q**dm q̄ du/
plex est agens inf̄itū. aliq̄d em̄ est agens fm̄ naturā z
sic est vep̄ q̄ tale agens inf̄itū si esset ageret in non rpe.
vt p̄z in octauo hui⁹. Aliud ē agēs inf̄itū q̄d agit p̄ volū
tate z intellectū z nō op̄z tale agēs agere in nō rpe. q̄ nō
agit iuxta extremū posse s̄ iuxta dicamē sue sapie. Si at
agēs naturale eēt inf̄itū h̄ ageret iuxta extremū posse. z
p̄ p̄is ip̄oportionabiliter ageret cū agere finito. s̄ agēs fi
nitū mouet ip̄ rpe. q̄ tale agēs inf̄itū moueret i nō rpe

Ar. Infinitū h̄z rōnem materie p̄is imp̄fecti et
potentie. q̄ nō p̄t dici q̄ p̄ueniat p̄mo enti.
Qdm q̄ ille p̄ditiōes. s̄ habere rōnem p̄is z imp̄fecti
potentie z materie sunt p̄ditiōes infiniti materialis ac/
cepti s̄ in categoriis mathematicis. s̄ iste p̄ditiōes hic enumera/
te p̄ueniunt infinito formali q̄d h̄z oīo oppositas condi
tiones. q̄ hoc est maxime in actu z p̄fectum.

Est autē aliq̄d infinitum que fides z an cō/
tingit maxime intendenti bz ex tempore hoc nō
in infinitum est. Et ex magnitudinis diuisio/
ne. vtuntur em̄ mathematici infinito. **A**m/
plius sic vtiq̄ non est deficere fieri z corrumpi
si infinitum sit. **A**mplius includendo finitū z
semp̄ ad aliq̄d. Quare necesse est nullum esse

Liber

terminum si semp̄ includere necesse est alterz ad
alterum. **H**arime aut z magis pp̄ie quod
cōmunem facit dubitantes omnibus propter id
em̄ quod intellectum nō est deficere. z numer⁹
infinitus videtur esse z mathematice magni/
tudo. z quod est extra celum.

Post q̄ Aresto. determinauit de infinito fm̄ opinio
nem alioz. p̄r determinat de infinito fm̄ opinione p̄os
p̄iam in q̄rendo veritatē z p̄mo determinat de infinito
an sit. sc̄do q̄d sit. **C**irca p̄mū ponit q̄nq̄ rōnes ad p̄os
bandū infinitū esse. z postea ponit rōnes ad p̄bandū q̄
infinitū nō est. **P**rima rō ad p̄bandū infinitū esse est ista
Tempus est infinitū. q̄ illud q̄d sp̄ fuit z sp̄ erit cōfinitū
s̄ rps est h̄mōi. q̄ est infinitū. tūc vltra. rps est. q̄ infinitū
est. **T**ūc ibi. Et ex magnitudinis. **P**onit sc̄da rō que
est ista. magnitudo est diuisibilis in infinitū z tali inf̄is/
to in magnitudinibz mathematicis in suis demonstratio
nibz vtunt. dicentes sit linea infinita. s̄ sc̄ia mathemati/
calis nō est de falso. q̄ vep̄ est q̄ infinitū sit. **T**unc ibi
Amplius sic. **P**onit tertia rō q̄ stat in hoc. generatōes
sunt p̄etue. q̄ oportet ponere materiā inf̄itā ex qua fiat
generatio. z p̄ p̄is infinitū est. p̄na tenet. q̄ in om̄i gene/
ratōe oportet accipere aliq̄d p̄m̄ materie. si q̄ materia
nō eēt infinita tunc q̄nq̄ nō esset materia p̄ rez genera/
tōnibz. z sic cessaret generatio. q̄d m̄ est p̄ra multorum
opinionē. q̄ oportet ponere infinitū. **T**unc ibi. **A**m/
plius includendo. **P**onit quarta rō. z est ista. de ratōe
corpis finiti videt esse q̄ claudat in alio. def̄ q̄ aliq̄d cor/
pus. aut hoc erit finitū vel infinitū. si infinitū habet p̄/
situm. si finitū. q̄ oportet q̄ includat in alio. **V**el q̄ illud
aliud corpus includit in alio aut nō. si sp̄ corpa includan/
tur z includant se in infinitū tunc erunt infinita corpa in
multitudine z sic est infinitum. **V**el deuenit ad vñ q̄d
includit z nō includit tunc hoc erit infinitū. q̄ nō claudē/
tur in alio z sic infinitū est. **T**unc ibi. **H**arime autē.
Ponit q̄nta rō q̄ maxime inducit antiquos ad creden/
dum q̄ infinitū est. z stat in hoc. intellectus siue imagi/
natio q̄ antiq̄ esse idē credebant nūq̄ deficit. s̄ in suo ius/
dicio. q̄ quicq̄d apparer est vep̄ fm̄ antiquos. sicut patz
p̄ p̄m̄ quarto metaphisice. s̄ imaginatō p̄t apprehende
re infinitū. q̄ infinitū est. **V**inor. p̄bat ex tribz. p̄mo ex
numero. q̄ nō p̄t tantus numerus dari. quin possit esse
maior fm̄ imaginatōem. **S**c̄do ex magnitudine. q̄ data
quacunq̄ magnitudine p̄t dari maior fm̄ imaginatōem
Tercio ex spacio q̄d est extra celū. q̄ pythagorici imagi/
nabant q̄ extra celū esset infinitum spaciū.

Infinitem aut cū sit extra celū. z corpus infi
nitum videtur esse z mundi. **Q**uid em̄ magis va
cuū hoc q̄ ibi. q̄ quidem in vno loco z vbiq̄
ē magnitudinē. **S**imilr aut z si vacuum est
et locus infinitus z corp⁹ infinitū necesse est esse.
Contingere em̄ ab esse nihil differt in p̄p̄tuis.

Hic p̄sequitur Aresto. tertia p̄batōem q̄ est de spacio
infinito extra celū. Et vult q̄ si extra celū eēt spaciū in

infinum tunc extra celū esset corpus infinitū et mundi in finitū qd pbat duabz rōnibz. Prima stat in hoc. qz spā/ cū extra celū existens est fm se vniforme et vnus rōnis qd nō erit maior rō. quare in vna pre illius spaciū sit cor/ pus qd in alia. sed sic est qd in vna pre spaciū est corpus. qz in spacio huius mundi est corp⁹ qd dicitur mundus. qd nō est maior rō de vna pre qd in illa sit corpus qd de alia et sic erunt infiniti mundi si illud spaciū sit infinitū. Tunc ibi. Sit autē. Ponit scdm rōem. et stat in hoc. si infinitū spaciū sit extra celū. vel illud erit plēnū vel vacuū. Si ple num tunc erit in actu aliqd corpus infinitum. si autē va/ cuum. qd erit ibi locus infinitus possibilis repleti corpe. Sz in ppetuis nō dicit ptingere. i. posse et esse. si qd ibi esse infinitū corpus. qd actu est ibi infinitū corpus. necesse ergo videt dicere qd sit corpus infinitum

De Utz esse et posse differant in ppetuis. Di/ cendū qd hoc verbū differre p̄r capi dupl. vno mō p̄rie vt idē est qd dīam habere. et sic solū in pmo en te nō dicit esse et posse. i. esse et essentia nec etiā dicit potē/ tia opatiua dei et eius esse. Sz in oibz rebz creatis dicit esse et posse. qz nulla creatura hz eā se s3 ab alio. et p hoc qd hz esse ab alio esse distinguit ab eius essentia. qz esse p se nō puenit sibi. s3 quasi accidens ab extrinseco. essentia autē intelligit habere p se. Alio accipit differre. put est idē qd distare. Et sic distinguendū est. qz est duplex di/ stantia. qdam fm eternitate. et sic itez in oibz rebz creats dicit posse et esse. qz ab eterno creatū potuit eē creatū. et tū de facto nō fuit creatura ab eterno. s3 in tpe. i. in pnci/ pio tps p̄dita est. Alia est distantia fm tps de qua hic loqmur. Et tunc est distinguendū de ppetuis. qz dupli/ cia sunt ppetua. qdā sunt ppetua impfecta sicut aīerōna les q naturalr sunt pres corpoz et talia ppetua etiā di/ stant ab esse fm tps. qz aliquo tpe p̄r aīa rōnalis creati a deo q tunc nō creat a deo. sed in alia pre tps. Alia sunt ppetua pfecta. sicut angeli et corpa celestia. Et tunc est distinguendū de posse. qd est duplex posse. i. posse accide tale et essentiale. Si intelligat de posse ad esse accidentale. tunc itez posse distat ab esse in tpe. qz substantie separe q sunt pfecte ppetue p̄nt in se suscipere aliquas formas ac cidentales sicut aliquas nouas illuminatōes quas pri mo nō habebāt et tales illuminatōes attendunt penes aliqd accidentale. Vel intelligit de posse essentiali. et sic pos se nō distat ab esse. nec in spiritualibz nec in corporalibz p petuis. et sic loqtur Presto. hic. qz hoc spaciū extra celū est ppetuū et pfectū. et ideo posse et esse sunt simul produ cta. et sic posse non precedit esse

Habet autē dubitatōem de infinito p̄sidera to. et nanqz nō esse ponentibus multa impossi/ bilia accidunt et esse. Amplius autē qualiter est vtrum sit genus sicut substantia. alit̄ sicut acci/ dens p se alicui nature aut neutraliter. Sz in/ hilominus est infinitum et in infinita magnitu/ dine. Maxime autem est p̄fici considerare sic magnitudo sensibilis infinita

Nec Aresto disputat ad p̄rariū illius quod dicitur

est. et intendit p̄bare qd nō sit aliquod infinitū. Et pmo ostēdit illam questionē esse dubitabile. ne rōnes p̄misse oīno vez pcludere videant. scdo ostēdit quot modis di/ citur infinitū. ibi. Primū igit. Tercio ponit rōnes ad ostendendū infinitū nō esse. ibi. Separatū qdē. Dicit qd pmo qd ista questio. an infinitū sit est multū dubitabilis qz tam ponentes infinitū esse. i. sustinentes questionem affirmative. qz ponentes infinitum nō esse. i. sustinentes questionē negatiue incurrūt multa incōuenientia. ppter rōnes ad verāqz prem. Circa aliq dubitabant de infinit/ to an sit aliqd p se subsistens sicut qdā suba. vel sicut ali qd accis p se pueniens alicui nature aut neutro mō sit p se. sed nihilominus sit accis. aliud tū fm magnitudi/ nem. et aliud fm multitudinē. Sz vtz sit aliqua magni tudo sensibilis infinita maxime p̄inet ad p̄sideratōnem phi naturalis.

Primū igitur determinandum quot mo/ dis dicatur infinitū. Vno qdem igitur modo quod impossibile est transire ex eo qd nō est ap/ tum transiri vt est vox inuisibilis. Aliter autem transitum habetis incoluminabilem. aut quod vix. aut quod aptū natum est habere. non tamen habet transitum aut fine. Amplius autē infi/ nitum est omne. aut fm appositōem. aut fm di/ uisionem. aut vtroqz modo

Hic ponit scdm. i. acceptōnes infiniti. et pmo pponit acceptōes. scdo diuisiones. Circa fmū vult qd infinitū capis triplr. vno negatiue siue p̄r adictorie. et sic dicitur infi/ nitū qd nō est de genere transibiliū. sicut punctū vel for/ ma substantialis dicitur infinitū. qz fm qd huius nō hnt quā/ ritatē. Scdo accipit infinitū p̄ratiue. et tunc dicitur infinitū qd est male et difficulter transibile. qz nō sit de genere transibiliū. qz hz in se quāritatē. et sic p̄funditas maris dicitur infinita. vel via ad indiā. vel alia longa distantia. Ter cio mō accipit infinitū p̄ratiue. et tunc dicitur infinitū qd est de genere transibiliū. qz hz quāritatē. s3 tū nō hz transitū si/ ue finē. et sic quāritas extrēsa sine termino dicitur infinita. Et isto tercio mō p̄rie dicitur infinitū. Istud em infinitū tercio mō hz qdā p̄rietatē ad hoc qd transeat siue finiat. qz sc3 hz quāritatē sine termino. Tunc ibi. Ampli⁹ infinitū. Ponit diuisionē infiniti. et est qd infinitū qz dicitur p appo/ sitōem tū. sicut in numeris. qz numer⁹ crescit in infinitū ex additōe vnitatū. Alio dicitur infinitū p diuisionē tū. si/ cut in magnitudinibz q diuidunt in infinitū. Tercio dicitur infinitū vtroqz mō. scilicet fm diuisionē qz fm appōnem. si/ cut in tpe. qz tps est numerus numeratus siue potēria/ lis. et cū hoc est quāritas p̄ratiua. ex ea rōne qua ē nu merus est infinitum fm appōnem. et ea rōne qua est cō tinuum est infinitum fm diuisionem

Separatū qdem igitur esse infinitum a sen sibiliū cū ipm aliqd ens infinitū impossibile est. Si nanqz neqz magnitudo neqz multitudo ē Substantia autē est ipm infinitum. et nō acci/

Tertius

dens indivisibile erit Divisibile em aut magni-
tudo aut multitudo erit. Si autem indivisibile e-
non infinitum est nisi sicut vox inuisibilis. Sz
neq sic dicunt affirmantes esse infinitum neq
nos quicquid sed sicut intransibile. Si at em
accidens est infinitum no erit vtiq elementu eoz
q sunt em q est infinitum. sicut neq inuisibile lo-
quutiois quis vox sit inuisibilis. **Amplius**
quo ptinget aliqd ee ipm infinitum. si qd no em
numez z magnitudine quoz est p se passio qda
infinita. Adhuc em minus necesse qz numez z
magnitudine. **Manifestu** aut est q no ptingit
infinitu esse sicut actu. id e ens z sicut subaz
et pncipiū. Erat em qdlibet ipius acceptu infi-
mitu pibile. Infinito em ee z infinitu id e est.
si suba infinitu est z no de subiecto. Quare aut
indivisibile est. aut in infinita divisibile. **Dul-**
ta aut infinita ee id e impossibile est. **Aucto** sicut
aeris aer ps est. sic z infinitu infinitu. Si qd e sub
stantia e z pncipiū. infinito naqz ee z finitu idem
est pibile. agit z indivisibile e. sz impossibile est
ee actu infinitu. Quacitate em aliqua nec e ee.
Scdm accns g est infinitu. sz si sic dictu est q no
ptingit ipm dicere pncipiū. sed illud cui acci-
dit vt aerē aut par. Quare incouenienter vtiqz
enunciant dicentes sicut pythagorici dicunt.
Siml em subam faciunt infinitu z ptiunt. Sz
fortassis hec qdem est vis questio magis. si
ptingit in mathematicis infinitu esse. z in telli-
gibilibz. z in nulla habetibz magnitudine. **Ad**
at intendu de sensibilibz de qbz facim? sciam
vitz in ipis e. aut no e corp? infinitu in augmetu

Nic psequitur terciu qd dictu e. pbando. f. infinitum
no ee. Et circa h excludit p^o opiniones alioz. f. Plaro-
nis q innaturalr loquutus e de infinito ponēdo. f. infinitu
subam rez. z p se subsistēs. Scdo excludit opinioes na-
turalr loquentiu dicentiu infinitu ee accns alicui nature
Circa pmiū ponit tres rōnes phisicas. Prima rō stat
in hoc. Si infinitu sit sepatū. vel g hz in se aliqua qritare
vel no. si no hz in se aliqua qritare. tūc no erit aliqd infi-
nitū ppe terciu mō scz. de q tū h qrit. sz erit forsan infini-

Libet

tum pmo. f. infinitu negatiue. Si hz in se qritare. z p
illa inest ei infinitu. tūc infinitu no p ee pncipiū sicut tū ipi
ponebāt. qz pncipiū no dz habere ee p aliud. qz si sic. tūc
ipm eet pncipiū. sz infinitu inest p qritare z sic p aliud
Sicut etiā no dicimus inuisibile ee pncipiū loquutiois
quis accadat voci qd pncipiū loquutiois. **Tūc ibi.**
Amplius quō. Ponit scdm rōnem. z stat in hoc. passio
vel pteritas no p ee plus sepaia vel sepaibilis qz subies-
trum. qz de rōne passionis est. qz in sit subiecto. hoc at no
est de rōne subiecti. sz infinitu e passio magnitudinis. q no
est sepaia. sz in suba. g no p ee dici q infinitu sit sepaia siue
p se exis. **Tūc ibi.** **Manifestu** at. Ponit terciu rō q
includit duo incouenientia. qz pmiū e. si infinitu sit suba
et pncipiū. tūc seqt q id e erit infinitu z ee infinitu. eētia z
ee erit eade in infinito. seqla pz. qz hoc e de rōne pncipiū
q in ipo id e sunt eētia z ee sicut pz de deo qd pmiū pncipiū
piū. Scdm incoueniens e. qz vel hoc infinitu e pibile. id e
uisibile vel diuisibile. Si sit pibile. g qlibet ps ei? erit
infinita. **Ad** sic pz. qz qlibet ps sube est suba sz infinitu
fm antiquos est substantia. ergo quelibet pars infiniti erit
infinita. Sz h e impossibile. qz tūc aliqd infinitu pstitueret
ex pluribz infinitis. qd no p ee dici. qz vnu infinitu occupat oia
sic no p ee dici q aliqd corū qritatū pstituat ex pluribus
infinitis. Si po sit pibile. sic no erit infinitum ppe ac-
ceptū terciu mō. qd hic est ad ppositum.

Rōnabiliter qd e igit speculatiū et bmo vi-
debit no ee vtiqz. Si em e corpis rō qz pmanē
terminatū e. no erit vtiqz corp? infinitu neq in-
telligibile neq sensibile. **Aucto** nec numez
sic e sicut sepaia z infinitus. Numerabile em nu-
mer? e aut hns numez. Si g numerabile possi-
bile e nūerari z trāsiri vtiqz impossibile erit infinitu
Qd sequēter **Aresto.** iprobat opinionē p hōz natura-
liter loquentiu de infinito. z pmo facit hoc p rōnes logicas
deinde p rōes phicas. ibi. **Phisice** at. **Circa** pmiū po-
nit duas rōes. qz pma stat in hoc. de rōne corpis est q
sit terminatū supficie. de rōne supficie est q sit termi-
nata duabz lineis. de rōne lineaz est. qz sint terminare
duobz pūctis sicut pz ex definitōe eaz. **Tūc** sic arguit.
Nullū terminatū e infinitu. sz ois qritas ptiua e termi-
nata. g zc. **Tūc ibi.** **Aucto** nec. **Ponit** scdm rō. q
pncipalr pcedit de numero. z stat in hoc. nullū numerā-
bile e infinitu. sz ois numer? e numerabilis. g nullus nu-
merus e infinitus. **Ad** hoc pz. qz de numerabile p nūe-
rando ptransiri. sz quod ptransit no est infinitum. qz
infinitum no habet terminum.

Ar. **Ist** rōnes sunt phice. g male dictū est q sine
logice. **Ans** pz. qz sunt de infinito qd e passio
phisica. **Qdm** q aliq rō p ee dici logica duplt vel phisica.
vno qritu ad obiectū de q e demonstratio vel pbario
et sic ist rōes sunt phisice. qz sunt de infinito qd e passio
phisica. **Alio** q ad modū demonstradi vel q ad modū
pcedendi. z sic sunt logice. **Et** hoc ppter duo. pmo ppter
formā. qz in ipis pcedit a definitōe ad definitū. Scdo
ppter materiā. qz mediū arguēdi in istis e definitio. cōis
q fuit cōiter pcessa ab antiqs. argumentū em ex cōibz e
logicū z famosum qus no ab oibz pcessum. qz illi q po

nebant corp⁹ infinitū nō habebāt necessario pcedere q^d
de rōne corp⁹ sit terminari duali sup⁹ficie. Sicut q^d dice
ret aliqua multitudinē eē infinitā nō diceret eā eē numer⁹
vel numer⁹ habere. q^d numerus addit supra multitu
dinem rōnem mensuratiōis

Philosophice at magis p⁹siderantib⁹ ex his. Neq³
em cōpositū possibile est eē infinitū neq³ simplex
Compositū q^ddem igitur non erit infinitū cor
pus si finita elemēta sūt multitudinē. Necesse
ē em plura eē et eque p⁹ia sp⁹. et nō eē vnu ipoz in
finitū. Si nāq³ q⁹ntūq³ deficiat potētia q⁹ est
in vno corp⁹ a potētia alterius. vt si ignis si
nitus sit. aer aut infinitus. Est autē q⁹lis ignis
cōlis aeri in potētia quātūq³ duplicat⁹. solū
aut⁹ et numer⁹ quēdā hīs tū manifestū q^d infinitū
excellit et corrūpit finitū. Unūq³q³ at infinitū
eē impossibile ē. corp⁹ em ē p⁹nit⁹ hīs dimēsiō
nem Infinitū at indeterminatē distas ē. Quā
re infinitū corp⁹ omīq³q³ distans erit infinitū
Aliquo neq³ vnu p⁹tingit infinitū corp⁹ eē et sim
plex. neq³ sicut dicunt q^dda. q^d extra elemēta ē.
ex q⁹ alia generant. neq³ simpl⁹. Sunt em q^dda
q^d hoc faciunt infinitū. s³ nō aerē aut aqua. q⁹te
n⁹. em alia corrūpant ab infinitate ipoz. Habet
em ad inuicē p⁹ietatē. vt aer q^d humidus. aq⁹
aut frigida. ignis vērō calid⁹. q⁹ si eē vnu isi
nitū corrūperēt vtrūq³ alia. Nunc aut dicunt
alter⁹ esse ex quo hec sunt. Impossibile aut est eē
hūmōi nō q^d infinitū. De hoc em cōe q^dda dōm
est et de omī silr. et aerē et aqua et quolibet. S³ q^d
nō ē hūmōi corpus sensibile extra vocata elemē
ta. Dīmenāq³ q^d ex quo est et resoluitur in hoc.
Quare eēt vtrūq³ hoc p⁹ter aerē. ignē. et terrā. et
aquā. videt aut nullū. Neq³ igit⁹ ignē. neq³ alio
rum elemētoz nullū p⁹tingit infinitū eē aliq³
Dūo em et p⁹terea q^d infinitū sit aliq³ ipoz im
possibile est eē. si finitū sit oportet at esse aut fieri
vnu aliq³ ipoz. sicut Erastus oīa fieri aliq³
ignē. Eadē at rō et de vno q^d faciūt extra elemē
ta p⁹isici. Dīme em mutatur ex contrario in

contrarium et ex frigido in calidum.

Philosophice ostendit ex p⁹ncipijs scie naturalis q^d nō ē al⁹
q^d corpus sensibile actu infinitū. Et hoc p⁹mo ostendit cū
suppone supponēdo. s³ duo. p⁹mu q^d elemēta sunt finis
ta in magnitudine. Scdm q^d celum sit de natura quat
tuor elemētoz. q^d tū Aristo. p⁹mo celi reprobatur. Sed
ponit sanet⁹ Thomas rōnem istius diuersitatis. q^d de
p⁹suetudine Aristo. est q^d vtrāq³ opinionib⁹ alioz etiā fals
sis. donec veniat ad aptū et puenientē locū reprobatiōis
taliū opinionū. sed aptus locus ad reprobandū q^d celū
nō sit distinctū ab elemēt⁹ est in libro de celo. iō vtrūq³ hic
illa opinione vsq³ ad illū locū. Et ex illo etiā p⁹ assigna
ri cā quare Aristo. in p⁹dicamētis vtrāq³ falsa opinione an
tiq³ de loco. dū d⁹ p⁹es loci copulari ad sup⁹ficie. p⁹
nens locū esse tres dimēsiōnes sep⁹atas. q^d nondū venit
ad locū reprobatiōis aptū. q^d est in quarto philosophoz. His
suppositis p⁹hs intēdit talē rōem. q^d si eē aliq³ corp⁹ actu
infinitū. vel illud eē simplex vel cōpositū. Non cōposi
tum siue mixtū. q^d si sic. vel vnu elemētoz illud mixtū cō
stituent⁹ eē infinitū et alia finita. et si sic. tunc hoc vnu ele
mentū destrueret oīa alia elemēta in illo mixto. q^d p⁹us
sequitur subam rei. cū g⁹ talis res sit infinita. etiā habebit
virtutē infinitā. et sic excederet virtutē cuiuscūq³ finiti.
Vel q^dlibet elemētoz illud mixtū p⁹stituentū eē in
finitū. S³ hoc itēz nō est possibile. q^d de rōne corp⁹ in
finitū est q^d habeat tres dimēsiōnes infinitas. si g⁹ p⁹ter
vnu infinitū essent alia infinita. tunc corpa penetrarent
se. q^d est impossibile. imo vnu infinitū occupat oīa. et sic nō
p⁹ter aliq³ infinitū eē p⁹ter vnu. Nec p⁹ter dīci q^d illud corpus
infinitū sit simplex. q^d tunc hoc corp⁹ dudum p⁹uertisset
oīa alia corpa in sui naturā. Et hoc est vtrūq³ supponēdo
q^d tale corpus esset elemētū. q^d elemēta sunt ad inuicē
p⁹traria. et p⁹traria sunt apta nata agere in se inuicē. cūz g⁹
tale elemētū infinitū haberet actiōem. sic oīa p⁹uerteret
in sui naturā. Et eodē mō dōm est. si ponatur vapor in
finitus. ponebant em antiq³ corpus mediū infinitum in
ter elemēta. q^d esset subtilius aqua. et grossius aere. et
hoc est vapor. Et circa hoc reprobandū Aristo. ostendit
dīc q^d nō solū tale corpus nō p⁹ter eē infinitū. s³ etiā q^d hoc
corpus nullo mō est ponēdū. et hoc p⁹bat sic. q^d vnuq³q³
cōponit ex his in q⁹ resoluit⁹. s³ mixta nō resolunt⁹ in va
porē. s³ in quattuor elemēta. ergo etiam mixta nō cōpos
muntur ex vapore. sed ex quattuor elemētis

Philosophice possibile ē q^d illū corp⁹ infinitū sit valde pue
p⁹teris. g⁹ nō p⁹ter corrumpere corpa q⁹ sunt ma
gne p⁹ter. sicut si sit terra infinita q^d pue p⁹ter. nō posset
talis terra corrūpere finitū ignē vt videt⁹. Dōm q^d q⁹
uis cōparādo corpa ad inuicē finitū eandē q⁹titatē vnu cor
pus habeat magnā p⁹utē in ordine ad aliud. tū infinitū
corpus q⁹tiūq³ pue p⁹teris sit. excedit quācūq³ p⁹utē
corpis finiti. Et hoc iō. q^d q⁹libet p⁹ corpus infinitū h³ in
se aliqua virtutem. ergo totum corpus infinitum habet
infinitam virtutem in se. sed nullum corpus finitum ha
bet infinitam virtutē. et sic corpus infinitum excedit ipso
portionabiliter in virtute corpus finitum

Oportet autē de omni in his considerare si
contingat aut non cōtingat corpus sensibile in
finitum esse. Quia autem omnino impossibile sit
n. iij

Tercius

Liber

corpus sensibile infinitum esse ex his manifestum
 erit. Aptum enim natum est omne sensibile alicu-
 bi esse. et locus aliquis est vniuersumque et idem
 partis et omnis est. et totius terre. et vniuersi gle-
 be. et ignis et scintille. Quare si quidem sit eius-
 dem speciei aut immobile erit. aut semper moue-
 bitur. et impossibile est utrumque. Quid enim magis
 deorsum aut sursum aut alicubi. Dico autem ut si
 gleba sit alicubi. ipsa mouebitur. aut ubi mane-
 bit. Locus enim infinitus erit cognatus sui et cor-
 poris proximi. Utrum igitur continebit totum
 locum et quod. Que igitur mansio et ubi et motus
 ipius. Aut enim ubique manebit. non ergo mouebi-
 tur. Aut ubique mouebitur. non ergo stabit. Si
 autem dissimile est omne. dissimiles et loci sunt
 et primum quidem non vnum corpus omnis est.
 sed aut in tangendo. Postea autem finita hec erunt
 aut infinita specie. et finita quidem esse non possunt.
 Erunt enim alia quidem finita. alia vero non. si
 omne infinitum est. ut ignis aut aqua. Corrup-
 tio autem huiusmodi quod tale ex contrariis erit.
 sicut dictum est prius. Et propter hoc nullus
 vnum et infinitum ignem fecit. neque terram phi-
 siologorum. sed aut aerem aut aquam aut ipo-
 rum medium. quia locus vniuersumque mani-
 festus erat et determinatus. Hec autem se habet ad
 ambo sursum et deorsum. Si autem infinita et
 simplicia sunt. et loci infiniti et elementa infinita
 erunt. Si autem hoc impossibile est. et loci fini-
 ti sunt. totum finitum esse necesse est. Impossi-
 bile enim est non comparare locum et corpus. Neque
 enim locus omnis maior est quam quantumcumque co-
 tingit corpus simul esse. Similiter autem neque
 infinitum erit corpus. neque corpus maius quam to-
 tus. aut enim vacuum erit aliquod. aut corpus
 nullum natum est esse.

Nec Aristoteles ostendit simpliciter et absque suppositionibus
 predictis quod non potest esse aliquod corpus sensibile actu
 infinitum. et hoc ostendit quattuor rationibus. Circa pri-
 mam permittit tria. primum est. quod omne corpus naturale habet

naturalem aptitudinem ad hoc quod sit in aliquo loco. cuius
 ratio est. quia locus est naturalis passio corporum. et con-
 seruatur aliquid in suo loco. Secundum est quod naturaliter cui-
 libet corpori conuenit aliquis locus eorum locorum qui sunt. et
 hoc ideo. quia nulli sic non haberet motum naturalem. Tercium
 est. idem est locus naturalis totius et partis. et hoc
 ideo. quia eadem est natura totius et partis. et sic in eor-
 dem loco conseruantur totum et pars. Tunc ibi. Qua-
 re si quidem. Ponit rationem que talis est. Si esset ali-
 quod corpus actu infinitum. aut totum corpus esset eiusdem
 speciei in suis partibus. sicut si poneretur aer infinitus aut aqua
 infinita aut esset dissimilium specierum in suis partibus. sicut si
 diceremus quod vniuersum corpus eorum esset infinitum. quod habet mul-
 ta corpora. Si dicatur primum. tunc vel illud corpus descendit vel
 mouetur. si descendat. non quod poterit moueri. et sic tollitur mor-
 tus. quod non est ratio quare vna pars totius corporis homoge-
 nij moueretur toto descendente. cum totum et pars sint vnius na-
 ture. sicut dictum est. Aut hoc corpus mouetur. et sic nunquam
 esset. quod non est ratio quare vna pars descendat et non alia. cum sint
 eiusdem nature. et sic tollitur motus vel quies. quorum utrumque est
 inconueniens. Si dicatur secundum. quod illud infinitum sit dis-
 similium primum secundum speciem. hoc est inconueniens propter
 duo. primum. quod tunc hoc infinitum non erit aliquod vnum
 simpliciter. sed solum erit aliquod vnum aggregatio. eo modo
 quo dicimus quod vniuersum sit vnum. Secundo. quod vel ille
 res dissimiles sunt finite secundum numerum. vel infinite. si sunt
 finite secundum numerum. tunc non faciunt aliquod infinitum. nisi
 si vna pars sit infinita. et si sic tunc vna pars corrumpere
 alias partes. ut patet in priorum ratione. Si vero ille partes
 sint infinite secundum numerum. tunc loca etiam erunt infinita
 et sic erunt plura infinita simul. quia impossibile est lo-
 cum non comparari vel proportionari locato. nam si locus sit ma-
 ior quam corpus sequitur quod alicubi sit vacuum. vel si corpus
 sit maius quam locus. sequitur quod pars corporis non sit in aliquo loco.

Anaxagoras autem inconuenienter dicit de infini-
 ti mansione. Fulcire enim ipsum seipsum dicit infinitum.
 Hoc autem est. quod in seipso est. Aliud enim conti-
 net nihil. tanquam ubi utrumque aliquid sit. aptum na-
 tum sit ibi esse. hoc autem non verum est. Erat
 enim aliquid alicubi ubi et non ubi aptum natum
 est esse. Si igitur quod maxime non mouetur totum quod
 in seipso tanquam fulcitur. et in seipso est. immobile
 omne necesse est. Sed quare non aptum natum
 sit moueri deditur. non enim sufficiens est sic di-
 cente euadere. Erat enim utrumque et quodlibet aliud non
 motum. sed aptum natum esse nihil prohibet quod et ter-
 ra non fert. neque si infinitum esset et tentum in medio.
 Sed non quia habet aliud ubi rehat. manebit
 in medio. sed non mouebit. quod non apta nata est
 sic. sed tamen licebit utrumque dicere quod fulcit seipsum.
 Si ergo neque in terra hec causa est. cum sit in-

finita, sed qz gravitate bz. graue autē manet in medio. Similr z infinitum manet ytiqz in seipo propter quā dā aliam causam. sed nō quia infinitum est. z fulcit ipm seipm. Similr autē manifestū qz si sit qlibet ps idigebit manere. Si cut em infinitum in seipo manet se fulciens sic et si qlibet ps accipiat in seipo manebit. Totū em z partis siles loci sunt. sicut terre totius et glebe deorsus z ois ignis z scintille sursum. Quare si infiniti locus quod in seipo est z idem partibus. manebit ergo in seipo.

Hic Aresto. interponit opinionē Anaxagore qd dixit infinitū qescere. sz incōuenienter assignauit rōem qetis eius. Dixit em q fulciet. i. sustentaret seipm. z qz fulcit seipm. q nō p̄ extra se moueri. nō em est locus extra ipsum in quē moueat. Sz istā opinionē Anaxa. reprobat Aresto. Et duplr arguit p̄ra suā rōnem qua dixit infinitum qescere. qz infinitū est vbi aptū natū esse. quasi diceret quicqd qescit in aliquo loco. est aptū natū esse in illo loco in q qescit. p̄ qz hoc dictū nō ē vtrūqz. qz aliqd qescit in aliquo loco p̄ violentiā. sicut lapis in colūna de tentus. z iō oportet aliā cām adiūgere quare infinitū qescit. Et sile est de terra. qz si terra esset infinita. tunc tota terra qesceret in medio. nō solū ex ea rōne qz apta natura sit ibi qescere. vel qz est infinita. sed qz est grauis. sic etiā Anaxagoras hz aliā cām ponere quare infinitum qescit. z nō qz est infinitū. vel qz fulcit seipm. Scdo. qz si totū iō qescat. qz manet in seipo. qz sic ē dōm de prius qd est falsum. qz si tota terra esset infinita tūc tota terra qesceret. sed nō oportet hoc de qualibet parte. quia adhuc partes possunt moueri.

Omniū autē manifestum est qz impossibile est simul dicere infinitū corpus. z locū quēdam corporibz esse si omne corpus sensibile. aut gravitate bz aut lenitate z si graue qdē in medium natura bz ferri. Si vero leue sursum necesse em z infinitum corpus similr ferri. Impossibile autē aut omne vtrūlibet aut medium vtrūqz sustinere. Quomodo em diuides. aut quō infiniti erit hoc quidem sursum. illud autē deorsum aut vtrūqz aut medium. Amplius omne corpus sensibile in loco est. Loci autē spēs et dñc sursum z deorsum. ante z retro. dextrosum z sinistrosum. z hec nō solum ad nos z potentie sunt. sed in ipso toto determinata sunt. Impossibile autē hoc esse in infinito. Similr

placiter autē si impossibile est locum esse infinitū. In loco at oē corpus est impossibile infinitū ēē aliquod corpus. Atvero quod alicubi est z in loco est. z quod in loco est alicubi est. Si igitur neqz quantitate possibile est infinitū esse. Quā tum em aliqd erit vtrūbitū aut trūbitū. Nec em si gñant quantum sic in loco qz alicubi. Nec aut aut sunt sursum. aut deorsus. aut in aliqua alia distantia quē sunt lex. Dorum aut vtrū quodqz terminus aliquis est.

Hic ponit scdm rōnem pncipalē. dices qz oīno manifestū est qz impossibile ēē dicere ēē infinitū corp⁹ in actu et qz cuiuslibet corp⁹ sit aliqd loc⁹. qz oē corpus sensibile. siue naturale bz gravitate vel lenitate. si habeat gravitatem. qz ferit ad mediū. si habeat lenitatem. qz ferit ad extremū scz sursum. sz in infinito nō p̄ assignari mediū vel extremū qd ista sunt termini magnitudinū. qz nō p̄ dici qz sit aliqd corpus naturale infinitū. Et qñ dñ. celū est corp⁹ naturale z tñ nec est graue nec leue. sicut p̄z pmo z quarto celi. Solū em elementa sunt graua z leuia. Dñm qz Aresto. loq̄tur in ista rōne fm opiniones antiqz. qut ponebant celū esse de natura quattuor elementoz. z iō ista rō tenet ac si celū ēē igneū sicut ipi volebant. qz ferirerit sursum. Vel dñm qz Aresto. intelligit p corp⁹ sensibile corpus tangibile. sicut loq̄t de corp⁹ sensibili scdo de generatōe. Tunc ibi. Ampli⁹ oē. Ponit tertia rō qz talis ē. oē corp⁹ sensibile ē in aliq loco. sz qlibet loc⁹ hz in se aliquā dñā loci. i. sursum deorsum. an retro. dextro et sinistro. sz hmo dñe nō p̄t ēē in corp⁹ infinito. cū qlibet dñā talis ipozret aliqū terminū qz repugnat infinitū igit zē. Et qñ obijcit. celū nō ē in loco. qz nō oē corp⁹ sensibile ē in loco. Dñm qz duplr aliqd ē in loco. vno qz circūscribit loco. z sic celū nō ē in loco. Alio. qz ei⁹ pres determinat aliq dñā loci. z eo mō etiā celū ē in loco. qz vna ps in celo est sursum. alia deorsum. alia an. alia retro alia dextro. z alia sinistra. Tūc ibi. Simplr at. Ponit quarta rō ad idē. z stat in hoc. si impossibile sit ēē locū infinitū. qz impossibile ēē corp⁹ infinitū. cū oē corp⁹ sit in loco sz impossibile ēē locū infinitū. Qd pbat. qz hec duo confes quunt se. i. ēē in loco z ēē in aliq loco. sicut ēē q̄ritatē z aliquā quantitatē. sz impossibile ē aliqū locū ēē infinitū. qz nec locus sursum nec loc⁹ deorsum p̄t esse infinit⁹. qz seorsum et deorsum ipozrant determinatos terminos. igit zē. Ex isto textu solet elici ista autoritas. Nihil ē in genere qñ sit in aliqua suaz spēs. sicut hic dñ Aresto. qz nihil est in loco qñ sit in aliquo loco.

Qd dñm igit actu non sit corpus infinitum manifestū ex his. Qz autē si nō sit infinitum simplr multa impossibilia accidunt manifestus est ipis em erit qdā pncipium z finis. Et magnitudines nō erunt semp diuisibiles in magnitudines. z numerus nō erit infinit⁹. Tū at deter

Tercius

minatis sic neutro mō videt ptingere. ob h vi
delicet. et manifestū q sic qdem est. sic aut non.

Dicit igit ee aliqd qdem potentia. aliud ve
ro actu. Et infinitū est qdem appoe. est aut z ab
latione. Magnitudo aut q qdē actu nō sit infi
nita dictū ē. diuisione at est. Nō em difficile in
terminare idiuisibiles lineas. Relinquit igit po
tentia esse infinitum. Nō oportet at potentia
ens accipe. sicut si possibile sit hoc es statua esse
qō erit hec statua. sic z infinitū. quod erit actu
S3 qm multiplū est esse quēadmodū dies est.
et agōh i sp aliud z aliud fieri. sic z in infinitū est.
Et nāqz in his est z potentia z actu esse. Olim
pia em sunt z in posse agone fieri. z est eo qō sit

Postqz Aresto. disputatiue pcessit de infinito z pos
sunt rōnes ad vtrāqz pde ee infinitū. hic determinat iā
veritatē. Et pmo de hoc. an infinitū sit. scō qd sit. ibi.
Accidit aut. Circa pmiū pmo ondit q infinitū sit quo
dāmodo z quodāmodo nō. dicens q ex supioribz quo
dāmodo manifestū est. q infinitū quodāmodo est z q
dāmodo nō est. qz si dicat simplr infinitū nō ee tūc tps ha
bebit pncipiū z finē qō ē impossibile. supposita mudi eter
nitare. z sit magnitudo nō erit diuisibil in infinitū. q se q
q infinitū quodāmo est. Tūc ibi. Dicit igit ee. Osten
dit Aresto. quō infinitū ē. z vult q infinitū nō est in actu. si
cur pbant vltime rōes. s3 ē in potētia. Et hoc pbat. qz in
finitū de quo hic loqmur inuenit in pmiis fm diuisio
nem. z in numeris fm appōem. s3 manifestū q in illis in
uenit infinitū in potētia. qz nō est aliqz numer⁹ actu in
finitus. qz tūc nō eet nūerus. repugnat em q numeratū
sit infinitū. s3 numerus d3 p respectū ad numeratū. etiam
vltima vnitas terminat numerū. q nō est infinit⁹. Sit nō
est magnitudo infinita fm actu. s3 solum fm potētiā.

Tūc ibi. Nō oportet aut. Alteri⁹ exponit Aresto.
qō dixit. s. q sit infinitū in potētia. qz posset qd arguere.
si infinitum sit in potētia. q qnqz aliqd infinitum erit in
actu. qz frustra est potētia q nō reducit ad actū. Ridet
Aresto. q duplr aliqd ē in potētia. vno^o aliqd ē in potē
tia reducibil ad actū pfectū. sicut es d3 potētia statua.
qz es p fieri pfecte z cōplete actu statua. z eo mō infinitū
nō est in potētia. Alio^o aliqd est in potētia ad actū imp
fectū q pstitit in aliquo fieri. z nō in facto ee. z sic infinitū
tum est ens in potētia reducibile ad actū impfectū. qz
infinitū nūqz est totū sit. s3 vna ps accipit post aliā. sicut
p3 in diuisione pmiū in qua diuisione nō accipiunt par
tes infinite sit. s3 successiue diuidit in infinitū. Et ponit in
textu simile de ludis agonalibz facit in olimpo. i. in cali
monte. q lu di dicunt tunc ee in actu qn aliq ps illoz lus
doz pcessit z alia est ventura. qz qdū durabāt olimpia
id est festa agonalia tā diu aliq ps illoz ludoz erat in fi
eri z alia in futurū fienda. Et p istud soluit argumentū
factū. qz nō oportet quālibet potētiā reduci ad actum cō
pletū z pfectū. s3 sufficit q ducat ad actū qūtercūqz sibi

Liber

apportionatū. Et tō Buridanus istā pōem sic exponit
piniū ē diuisibile in infinitū. i. piniū diuidit in has z in
has pres z c3s. z nō debet sic exponi. id est piniū est di
uisum in infinitum.

Aliter at z in tpe manifestū ē infinitū ee. z in
hoibz z in oibz diuisione magnitudinū. Qino q
dem em sic est in infinitū in sp aliud z aliud ac
cipiendo z acceptū qdē sp esse finitū. s3 sp alterū
et alter. Quare infinitū nō oportet accipe sicut
hoc aliqd vt hoīem aut domū. sed sicut dies d3
et agōh. qō esse nō sicut suba qdam facta est. s3
in generatiōe aut corruptiōe finitū quod ac
cipitur. sed sp alterū z alter. Et in magnitu
dinibz qdē pmanere accepto h accidit. in hoibz
aut z tpe corruptis. sic vt nō sit deficere

Postqz Aresto. dixit q sit infinitū in potētia. p3r offe
dit in qbz repitur tale infinitū. Et vult q in tribz. s. in tpe
in generatiōe hoīm. z in diuisione magnitudinū. De in
de ponit puenientia z d3m inter ista infinita. Oūenien
tia est q in oibz istis inuenit infinitū accipiedo aliqd post
aliud fm quandā successiōe. z tō quicqd actu accipit ē
sp finitū. s3 infinitas sit in eis fm q h3t aliqū successiō
nem. Et qn d3. piniū diuidit in infinitū. z tū ē ali
qd pmanēs. q nō sp sumit rō infiniti fm aliqū successi
onem. Odm q piniū caput duplr. vno^o fm illas pres
quas actuali h3. z sic est aliqd pmanens z in ipō nō ē in
finitas. Alio^o accipit piniū fm successiua diuisione in
pres eiusdē pporiōis. z isto mō piniū est aliqd successi
uum z sic inuenit infinitū i piniis. S3 d3 istoz stat in h
q ille pres fm qd sumit infinitas in tpe sic ē h3t q nulla
eoz manet. s3 ille pres fm qd sumit infinitū i generatiōe
hoīm. sic ē h3t q aliq manent z aliq nō manent. qz aliq
hoīes sunt z aliq fuerūt. z aliq erunt. s3 in diuisione ma
gnitudinū oēs pres fm quas sumit infinitū manet. cuz
totū pmanens requat partes pmanentes

Quod at fm appōem. idem quodāmodo ē
et qō est fm diuisione. Infinito aut fm appōi
tione sit econtrario. fm qō em diuisum videtur
infinitū si appōitū videbit aliquid determina
tum. Infinita em magnitudine si accipies ali
qd determinatū accipiet ea de rōe. nō eandem
aliquā magnitudinē rōne accipiens nō transi
bit finitū. Si pō sic augmetet rōem vt sp ean
dem aliquā sit accipe magnitudinē transibit fi
nitū ppter id q oē finitū remouet a quolibet fi
nito. Aliter qdē igit nō est. sic aut est infinitum
potentia. qz et diuisione. Et actu antez est sicut

diem esse dicimus et agonem. et potentia sic si-
cut materia. et non per se sicut finitum. Et si in ap-
positione igitur sic infinitum potentia est. quod idem
dicimus quodam modo esse ei quod est finitum divisione
sp. quod est enim aliqd ipsius extra est accipere. Ad in
excellit oem determinatam magnitudinem. sicut in
divisione excellit oem determinatam et erit minus.

Quare excellere oem finitum appoem. neq. poten-
tia possibile est esse. si quod non est finitum accipis actu infi-
nitum. sicut dicunt philosophi extra corp. inuadi-
cunt suba est aer. aut aliqd huiusmodi. Si si non possi-
bile est. infinitum corp. sensibile sic actu esse ma-
nifestum est quod neq. potentia vtriusque erit finitum appoem
sed aut sicut dictum est e contrario divisioni. aut
nullo modo. Quia et Plato propter hoc infinita duo
fecit. quod et in augmentum videtur excellere et in infi-
nitum abire et ad annihilatorem facies in duo re-
duci non potest. neque enim in numeris quod finitum divi-
sione infinitum est. Unitas enim minimum est. neque
in augmentum. Alioquin non decedat numerus.

Nic. prout comparat duo infinita quod sunt in magnitudinibus
scilicet finitum appoem et finitum divisione. Et circa hoc tria facit. quod
primo ponit convenientiam inter vtriusque infinitum. Secundo ostendit
dram. ibi. Non tamen. Tercio infert quodam conclusionem ex dictis
ibi. Quare excellere. Et ad studendum brevitati possunt
iste pres. si legi. Est igitur ista convenientia. quod vtriusque infinitum
accipit finitum potentia. Si est divina. quod in appoem magni-
tudinis non excedit quantum magnitudo data quod aliter est actu
infinitum. Si in divisione quantum quantitas excedit in minus. Quia
non est ita pura magnitudo quam ulterius dividat. Et quod sic
sic duplex infinitum concordat opinioni Platonis quod posuit infi-
nitum ex pre materia. ponens duo principia ex pre materia. scilicet
magnum quod pertinet ad additorem. et parvum quod pertinet ad divi-
sionem. videtur tamen quod Plato solum vltus fuit infinitum finitum ap-
positionem. quod posuit infinitum esse in numeris et in numeris
aliqd crescere finitum appoem in infinitum.

De. Vtr in re natura sit aliqd infinitum in actu. vtr
in potentia. Dicitur quod infinitum capit dupliciter
vno modo per infinitum formale. quod est forma in nullo tracta. nec
ad materiam sic forme naturales sunt tractate. nec ad esse spe-
cificum. sicut sube separe. Et eo modo deus et primum ens solum
est infinitum. quod sic probatur. quod hoc est infinitum quod in nullo est tracta-
tum. Si sicut ita dictum est et latius in primo. hoc primum ens in nul-
lo est tractatum. Si simpliciter infinitum. Et tale infinitum non solum est
sed necesse est ipsum esse. quod hoc necessarium esse. cuius esse est de essen-
tia rei. quod essentia non separat ab eo cuius est essentia. Si esse est de
essentia et de ratione principii entis seu prime cause. Si primum ens
necesse est esse. Et hoc infinitum necesse est esse vnum. quod probatur dupliciter.
primo quod impossibile est ens per se subsistens et perfectum multipli-

cari. Si hoc infinitum est per se subsistens et perfectum. non potest multipli-
cari. Vnde est manifesta. Si maior pars. quod ois multipli-
cario vel individualis et per materiam. vel formalis et spe-
cifica per dram. Si quod primum ens per se subsistens non multipli-
cat primo modo per materiam. quod forma per materiam multiplicata
recipit in materia. sic autem non est de primo ente. Et quod tale est
summe perfectum. non potest multiplicari secundo modo. scilicet per dram speci-
ficam. quod quod sic multiplicat hoc est plus imperfectum. quod divina
addit perfectum illi quod trahit. Secunda ratio ad idem. quicquid
est summe perfectum non potest multiplicari. Si deus est summe perfec-
tus. non potest multiplicari. Vnde nota. Si maior probatur.
quod si essent duo summe perfecta in actu. tunc haberent
aliquam dram ad invicem. aliter non essent duo. illa drama erit in vno
et non in alio. Si igitur illa drama dicat aliquam perfectum. tunc in
vno erit aliquod perfectum quod non est in alio. et sic vnum non erit sum-
me perfectum. Vel talis drama dicit imperfectum. et tunc vnum
erit imperfectum. et sic non posset dici summe perfectum. Alio modo
accipit infinitum per infinitum materiale. hoc potest capi dupliciter.
vno modo simpliciter mathematico. et sic valet in discretis. non totum
quod plura. et in continuis non tantum quod maius. et sic infinitum
accipit per infinitum in potentia. et tale est sicut dicitur in textu. quod in
continuis inveniunt infinita pres finitum divisione loquendo de p-
ribus eiusdem portiois. et in discretis inveniunt infinitum finitum conti-
nuam appoem vel additorem. Alio modo accipit infinitum catho-
greumatico. Et tunc iterum accipit dupliciter. vno modo ex pre radi-
cis quod materia. et sic infinitum dicitur materia non terminata per
formam. Si igitur intelligat materia sine forma. intelligit materia
infinita. et isto modo impossibile est infinitum esse. quod sicut in primo
ostensum est materiam subsistere sine forma implicat contradictionem.
Alio modo accipit infinitum materiale catho greumatico ex
pre effectum quod est quod auras. et sic infinitum facit quantitate ex pre
sine termino. Et sic iterum impossibile est esse infinitum. quod pro-
bat primo de magnitudine. secundo de numero. de magnitudi-
dine. quod magnitudo vel est mathematica vel physica. Ma-
thematica magnitudo est terminata figura. et sic non est infinita.
Physica autem magnitudo perfectetur aliquam formam natura-
ralem. Si forma naturalis habet determinatam accitiam. igitur
habet determinatam quantitate. Et hoc est quod dicitur Aristotleem in se-
cundo de anima. quod ois a natura instantum certum est terminum
augmenti et decrementi. Vnde ois corpore naturale est mobi-
le. Si dato aliqd corpore infinito ipsum non esset mobile. quod sic
probatur. non enim moueret recte. quod infinitum occupat oia. et sic
non esset locus extra ipsum ad quem moueret. Nec circulariter
quod pres non succederet sibi in vnum locum. quod requirit tamen ad
motum circulari. sicut probatur primo celi. Et eodem modo ostendit
de numero. quod oportet oem multiplicationem numeri
lem esse in aliquo specie numeri. et per primum non est multiplicatio infini-
ta in numero. Si si ulterius quantitas. vtriusque possibile sit
aliquod corpore esse actu infinitum. Dicitur quod est simpliciter impossi-
bile. Et hoc probatur sic. quod quicquid implicat contradictionem est simpliciter
impossibile. scilicet quod per nullam potentiam fieri potest. Si esse aliquod corpore
pus actu infinitum implicat contradictionem. igitur minus probatur. quod si
esset corpore actu infinitum. tunc sequeretur quod forma illius corpore esset
finita et infinita in ordine ad materiam. et sic in ordine ad
idem quod est impossibile. Sequela probatur. nam forma illa esset finita
quod daret finitum materie. eo quod dicitur materiam ad aliquam spe-
ciem. et etiam esset infinita in ordine ad materiam. quod iformaret
materiam infinitam. Exempli gratia. ponatur quod sit aer infinitus in
quantitate. tunc forma subalis aeris esset finita in ordine ad ma-
teriam. quod ipsi materie aeris daret esse specificum aeris quod est finitum
tamen. et tamen iformaret materiam aeris infinitam. ergo illa eadem
forma erit finita et sic erit simul finita et infinita

Ar. Infinitū repit solū in q̄ritate. s; ipossibile est q̄ritatē eē infinitā. s; ipossibile est aliqd̄ infinitū eē. z p̄ p̄ns est male dictū q̄ aliqd̄ sit infinitū. Dicendū q̄ duplex ē q̄ritas. vna est q̄ritas molis siue magnitudinis aut extēionis. z in tali q̄ritate inuenit̄ infinitū materiale. Alia est q̄ritas p̄tutis q̄ attendit̄ penes p̄fectōem z bonitatē rei. sicut d̄t Aug⁹. q̄ in his q̄ non sunt mole magna idē est eē maius q̄ d̄ meli⁹. z in tali q̄ritate inuenit̄ infinitū formale. Per hoc ḡ d̄m. q̄uis non sit aliq̄ q̄ritas molis infinita. est tñ aliq̄ q̄ritas p̄tutis infinita. z in tali q̄ritate p̄tutis ponit̄ infinitū formale q̄ d̄ deus est. q̄ talis p̄tutis q̄ritas sequit̄ essentia infinitā. Et qñ d̄t. rōnes infiniti repugnant p̄mo p̄ncipio. s; male d̄t q̄ hoc p̄ncipiū sit infinitū formale. Aliis p̄batur q̄ postea d̄t Aresto. q̄ de ratōne infiniti est q̄ sit materia p̄s z imperfectū. D̄m q̄ Aresto. loq̄tur ibidē de infinito materiali accepto sicut h̄egreumatice. q̄ tale infinitū ē solū in potētia h̄ns rōem materie p̄tis z imperfecti. s; infinitū formale est p̄ncipiū efficiens. z nō materiale.

Ar. Mathematici vtunt̄ infinito materiali. s; infinitū materiale est. Aliis p̄bat. q̄ mathematici vtunt̄ linea infinita. D̄m q̄ dupl̄ aliqd̄ d̄t infinitū vno⁹. q̄ oīno caret terminis. z sic mathematici nullum ponūt eē infinitū. q̄ mathematici dicūt oēm q̄ritatē esse sub aliq̄ figura. s; figura est q̄ termino vel terminis clauditur. op̄et ḡ oēm q̄ritatē mathematice acceptā habere terminū vel terminos. Alio⁹ aliqd̄ est infinitū. q̄ ab eo p̄r abstrahi q̄cūq̄ q̄ritas s; imaginatōez. sic mathematici dicūt aliqd̄ eē infinitū. z ḡ nō vtunt̄ infinito in actu. sed in potētia. q̄ illā lineā vocāt infinitā a q̄ sp̄ aliqd̄ abstrahitur p̄ diuisionē q̄ d̄ esse infinitū in potētia

Ar. Videt̄ q̄ possit eē infinitū materiale in actu. p̄bat. q̄ quicqd̄ nō est p̄tra rōem alicuius s; p̄t sibi puenire. s; infinitū nō est p̄tra rōem q̄ritatis. s; p̄t q̄ritas eē infinita. D̄t q̄ q̄ritas accipit̄ dupl̄. vno mō s; rōem generis z absolute. z sic infinitū nō repugnat q̄ritati. s; infiniti rō q̄ritati puenit. sicut d̄t p̄mo huius Alio⁹ caput q̄ritas s; rōem alicui⁹ determinate sp̄ei. et sic repugnat q̄ritatē eē infinitā. q̄ oīs q̄ritas accepta s; m̄ aliqua sp̄em h̄z terminū. sicut corpus terminat̄ duabus sup̄ficiebus. sup̄ficies terminat̄ duabus lineis. z linea duobus p̄nctis. Et qñ d̄t. quicqd̄ puenit generi etiā puenit alicui sp̄ei. s; ḡ q̄ritati in genere pueniat infinitū ḡ etiā alicui q̄ritatis sp̄ei. D̄m q̄ dupl̄ aliqd̄ puenit generi. vno⁹ q̄ ponit̄ actualit̄ eē in genere. z sic ē v̄ez q̄ quicqd̄ puenit generi etiā puenit alicui sp̄ei. Et rō est. q̄ gen⁹ nō ē in actu subsistēdi nisi in sp̄ei. s; ḡ aliq̄ p̄prietas subsistat s; m̄ actu in genere. oportet illā etiā eē in aliqua sp̄ei. Alio⁹ aliqd̄ puenit generi p̄ nō repugnatia. q̄ s; nō repugnat rōni generis. z tunc nō oportet q̄ pueniens generi etiā pueniat alicui sp̄ei. Et rō illius ē. q̄ aliqd̄ p̄t alicui repugnare s; m̄ rōem d̄ntie. q̄ d̄ tñ nō repugnat sibi s; m̄ rōem generis. sicut ē volatile repugnat aiali rōnali. s; nō repugnat aiali in genere. q̄ ḡ infinitū repugnat cuilibet magnitudini accepte s; m̄ rōnem d̄ntie. iō nō p̄t actu aliqua magnitudo eē infinita.

Ar. Quicqd̄ p̄tingit ab alio abstrahi. p̄tingit aliter ad di. s; p̄tingit infinitas p̄es abstrahi a magnitudine s; m̄ diuisionē. s; ille p̄es addantur alteri

tūc fiet infinitū in actu. D̄m q̄ nō est sile de diuisione magnitudinū. z appōe. q̄ in diuisione magnitudinū accipitur infinitū. s; in appōne magnitudinū nō fit infinitū cuius rō est. q̄ infinitū h̄z rōnem potētie z materie. sicut d̄t h̄ i textu. qñ ḡ. p̄cedit ad diuisionē magnitudinū tūc p̄cedit ad potētia. z iō tunc. p̄cedit in infinitū. s; qñ p̄ceditur in appōne magnitudinū. tūc p̄ceditur a potētia ad actū. z iō tunc nō accipit̄ infinitū. Et qñ d̄t. In diuisione magnitudinū nō est p̄cessus in infinitū. p̄bat. q̄ magnitudo h̄z determinatas p̄es. q̄b; acceptis non sunt alie p̄es accipiende. sicut in ligno decē pedūz illis decē pedib; acceptis nō sunt accipiende alie p̄es. D̄m q̄ magnitudo dupl̄ diuidit̄ vno⁹ s; m̄ p̄es eiusdē q̄ritatis. z sic nō p̄cedit in infinitum in diuisione. q̄ datur p̄ma p̄s z vltima. Exempli gr̄a. si lignū decupedale diuidat̄ in decē pedalia. nō est p̄cessus in infinitū. sed est stat⁹ in decē pedib;. Alio⁹ diuidit̄ magnitudo s; m̄ p̄es eiusdē p̄portionis. sicut qñ diuidit̄ magnitudo in duas medietates. z itez illa medietas in duas medietates z alia in duas medietates. z sic fit p̄cessus in infinitū in diuisione. Dicunt aut̄ iste partes eiusdē p̄portionis. q̄ oīs p̄es h̄nt eandē p̄portionē ad totū a quo p̄tine diuidit̄. sicut medū ad integrū. vel sicut diuidū ad duplūz. Et tales nō sunt eiusdē quātitatis. q̄ p̄es posteriores sunt minores p̄oribus.

Ar. Tempus z motus sunt infinita z sunt in actu. ḡrit aliqd̄ infinitū in actu. z q̄ motus fundatur in magnitudine. ergo magnitudo erit actu infinita

D̄m q̄ motus z tps h̄nt infinitatē potētiāle s; m̄ successione p̄oris z posterioris. Non tñ sequit̄ q̄ si illa sint infinita q̄ magnitudo erit infinita. q̄ magnitudo ex sui natura h̄z totū eē s; s; ḡponeret magnitudo infinita tunc esset aliqd̄ actu infinitū. sed ad hoc q̄ tps z motus sunt infinita sequit̄ q̄ sit aliqd̄ infinitū s; m̄ potētiā

Ar. Numerus est potētiāle infinitus. ḡ etiā actu. Tenet p̄na. q̄ oīs potētia est reducibilis ad actum. D̄m q̄ duplex est potētia. sicut duplex est actus. q̄dam est potētia reducibilis ad actū cōplēti et p̄fectū. z sic nō est numerus in potētia infinitus. Alia est potētia reducibilis ad actū imperfectū. s; p̄mixtū cum potētia. q̄ actus p̄sistit in fieri. z nō in facto esse. z sic numerus est infinitus in potētia. q̄ dato quocūq̄ numero p̄t dari maior numerus. non tñ datur numerus actu infinitus. Vñ valde differēter hō est potētia albus. z numerus est potētia infinitus. q̄ homo est potētia albus q̄ talis potētia p̄t reduci ad actū p̄fectū. sed sic nō est numerus potētia infinitus quasi actu fiat q̄cūq̄ infinit⁹ sed d̄t potētia infinitus. q̄ sp̄ ei p̄t aliqd̄ addi. Unde sicut sp̄es nūerorū sunt potētia infinita. ita etiā indiuidua numeroz. s; repugnat nūmez habere infinitatē in actu.

Ar. Finitum est in rebus. ergo infinitum Tenet p̄na. q̄ si vnum p̄trariozum sit in natura. z reliquum erit. sicut patet in p̄prietatibus p̄trariozum.

Dicendū q̄ infinitum capitur dupliciter. vno modo p̄o infinito materiali in actu. z sic infinitum opponitur finito cōtradictorie. sed nō oportet si vnum p̄tradiozium sit in natura q̄ etiā alterū sit in natura. q̄ aliterum p̄tradioziorū est nō ens. Alio modo accipitur infinitum p̄ infinito in potētia materiali quod opponit̄ finito p̄uatiue. z tunc etiā infinitū reperit̄ in natura.

Ar. De infinito est scia. q. infinitum est in actu. p. n. a. p. b. a. q. illud qd non est in actu non habet passiones q. t. n. requirunt ad hoc qd de aliquo sit scia. Dm q. si ca. piatur infinitum p. infinito materiali actu. tunc infinitum non est neq. h. z. definitioes qd rei sed solum qd nois nec de ipso est scia. p. n. e. s. q. sit. s. q. non est. Alio accipit infinitum pro infinito in potentia. et hoc modo infinitum est suo modo scz in potentia et hoc habet passiones sue essentie cor respondentes. s. potentiales et imperfectas. Et si dicat deus p. facere infinita. Dm q. v. e. r. est infinita linea. chegreumatica. q. non tot quin plura. s. non infinitum cathe greumatica. s. q. t. r. a. t. e. estensam sine termino. q. hoc im p. licat d. d. i. c. t. o. e. m. sicut dictum est.

Ar. Utz infinitum inueniat in p. n. u. i. s. p. diuisione et in numeris p. m. apponem. Dm q. sic. q. z. sicut d. i. n. t. e. r. r. u. i. n. f. i. n. i. t. u. m. inuenit in rebus p. m. potentiam. et p. m. successione. sed in numeris p. t. e. s. s. e. s. u. c. c. e. s. s. i. u. a. additio in infinitum sine termino. et in p. n. u. i. s. s. u. c. c. e. s. s. i. u. a. diuisione sine termino. ergo i. p. i. s. i. s. t. i. s. m. o. d. i. s. inuenit infinitum.

Ar. In diuisione p. n. u. i. s. d. e. u. e. n. i. t. ad minimum. et in appone numeri d. e. u. e. n. i. t. ad maximum. q. non e. i. n. f. i. n. i. t. a. s. in eis. p. a. r. z. q. in p. m. o. h. u. i. u. s. d. i. c. t. u. m. e. s. t. q. e. s. t. d. a. r. e. m. a. x. i. m. u. m. et m. i. n. i. m. u. m. in rebus naturalibus. Dm q. q. u. a. n. t. i. t. a. s. p. t. c. a. p. i. d. u. p. l. i. c. v. n. o. p. m. q. inuenit in materia imagi nabili. et sic p. t. e. r. e. s. c. r. e. s. c. e. r. e. in infinitum. q. loquendo de discre ta quantitate ipa p. t. i. m. a. g. i. n. a. t. o. e. m. s. p. f. i. e. r. i. m. a. i. o. r. S. i. t. p. e. r. i. a. q. u. i. t. a. s. d. i. u. i. d. i. in minus si sit continua. Alio acci pitur quantitas p. h. i. s. t. o. r. i. c. e. s. m. q. h. z. r. e. l. a. t. o. e. m. ad corp. p. h. i. s. t. o. r. i. c. u. m. Et sic dicunt alii q. infinitum non inuenit in quantitate sed hoc non p. t. d. i. c. t. u. m. q. t. u. n. c. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. o. e. s. s. e. t. p. a. s. s. i. o. p. h. i. s. t. o. r. i. c. a. l. i. s. et sic male ageret in p. h. i. s. t. o. r. i. c. a. d. e. i. n. f. i. n. i. t. o. Et i. o. a. l. i. t. e. r. d. m. e. s. t. q. q. u. a. n. t. i. t. a. s. p. h. i. s. t. o. r. i. c. e. a. c. c. e. p. t. a. p. t. a. c. c. i. p. i. d. u. p. l. i. c. v. n. o. m. o. p. m. r. o. n. e. m. g. e. n. e. r. i. s. s. m. r. o. n. e. m. c. o. r. p. o. r. e. i. t. a. r. i. s. et sic infinitum non repugnat q. t. i. t. a. t. i. s. i. c. a. c. c. e. p. t. e. et q. z. A. r. e. s. t. o. t. e. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. i. n. h. o. c. l. i. b. r. o. d. e. p. a. s. s. i. o. n. i. b. c. o. m. u. n. i. b. r. e. r. u. m. n. a. t. u. r. a. l. i. u. m. et de eis attributis in c. o. m. m. u. n. i. s. d. i. c. p. u. e. n. i. e. n. t. e. r. i. n. h. o. c. l. i. b. r. o. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. d. e. i. n. f. i. n. i. t. o. Alio accipit q. t. i. t. a. s. p. h. i. s. t. o. r. i. c. a. p. m. q. p. o. n. i. t. s. u. b. a. l. i. q. u. a. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a. s. p. e. r. e. i. n. a. t. u. r. a. l. i. s. et sic repugnat sibi infinitas. q. f. o. r. m. e. r. e. z. n. a. t. u. r. a. l. i. u. m. n. o. s. a. l. u. a. n. t. s. u. b. q. u. a. c. u. i. q. p. a. r. u. a. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. s. e. d. o. p. o. r. t. e. t. e. s. s. e. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. i. n. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a. s. p. e. Et sic d. i. c. t. u. m. A. r. e. s. t. o. p. m. o. h. u. i. u. s. q. e. s. t. d. a. r. e. m. i. n. i. m. u. m. c. a. r. n. e. q. u. e. s. i. d. i. u. i. d. e. r. e. t. n. o. m. a. n. e. r. e. t. c. a. r. o. s. z. r. e. s. o. l. u. e. r. e. t. i. n. c. o. t. i. n. e. n. s.

Ar. Hoc est impossibile quo posito sequitur ipossi bile. sed posito q. diuidat p. n. u. i. u. m. in infinitum sequitur ipossibile. q. ipm erit ipossibile. Minor p. b. a. t. q. a. p. o. n. e. n. d. o. e. a. i. n. e. s. s. e. s. e. q. u. i. t. u. r. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. e. s. q. p. n. u. i. u. m. e. s. t. d. i. u. i. s. u. m. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. Dm q. illa. p. n. u. i. u. m. e. s. t. d. i. u. i. s. i. b. i. l. e. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. d. e. b. e. t. p. o. t. i. n. e. s. s. e. i. n. v. n. a. d. e. p. a. r. t. i. n. o. p. m. a. c. t. u. p. f. e. c. t. u. m. s. e. d. p. m. a. c. t. u. i. m. p. f. e. c. t. u. m. et i. o. d. z. s. i. c. p. o. n. i. i. n. e. s. s. e. c. o. n. t. i. n. u. u. m. d. i. u. i. d. i. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. et n. o. s. i. c. p. n. u. i. u. m. e. s. t. d. i. u. i. s. u. m. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. q. z. s. i. c. u. t. d. i. c. t. u. m. e. s. t. i. s. t. a. p. o. t. e. n. t. i. a. d. i. u. i. s. i. o. n. i. s. n. o. r. e. s. d. u. c. i. t. u. r. a. d. a. c. t. u. m. p. f. e. c. t. u. m. q. u. e. t. a. m. e. s. i. g. n. i. f. i. c. a. t. u. r. p. v. e. r. b. u. m. p. r. e. t. e. r. i. t. t. e. m. p. o. r. i. s.

Ar. In p. m. o. h. u. i. u. s. d. i. c. t. u. m. e. s. t. q. o. e. f. i. n. i. t. u. m. p. a. b. l. a. t. o. e. m. f. i. n. i. t. i. p. s. u. m. i. s. s. q. d. i. l. i. b. e. t. p. n. u. i. u. m. e. s. t. f. i. n. i. t. u. m. q. a. b. s. t. r. a. h. e. n. d. o. p. r. e. s. a. p. n. u. i. u. o. i. p. m. t. a. n. d. e. p. s. u. m. e. t. et p. r. i. s. n. o. p. r. d. i. u. i. d. i. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. Dm q. a. p. n. u. i. u. o. p. o. s. s. u. n. t. a. u. s. f. e. r. r. i. d. u. p. l. i. c. e. s. p. a. r. t. e. s. q. d. a. m. s. c. z. c. i. u. s. d. e. m. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. s. z. p. a. b. l. a. t. o. e. m. i. l. l. a. z. s. t. a. t. i. m. p. s. u. m. i. s. s. Alio p. n. e. a. u. s. f. e. r. r. i. p. r. e. s.

eiusde. p. o. r. t. o. i. s. et sic n. o. p. s. u. m. i. s. s. p. r. e. c. e. d. i. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. a. t. t. e. n. d. e. n. d. o. c. o. e. m. r. a. t. o. n. e. m. c. o. r. p. o. r. e. i. t. a. r. i. s.

a. Cidit autem strarium esse infinitum q. sicut dicunt Non em cuius nihil est extra. sed cuius semper aliquid est extra. hoc in finitum est. Signum autem est huius. et namq. anulos dicunt infinitos vt habentes circularo nem. quia semp est extra accipere p. m. s. i. l. l. i. t. u. d. i. n. e. q. u. a. n. d. a. d. i. c. e. n. t. e. s. n. o. t. i. p. r. o. p. r. i. e. Oportet em et hoc esse et n. o. a. l. i. q. u. i. d. e. r. e. c. i. p. i. In circulo at n. o. s. i. c. s. i. t. s. z. s. p. q. d. e. s. t. p. r. e. q. u. e. t. e. r. s. o. l. u. m. a. l. i. e. z. n. o. n. t. i. n. a. b. o. m. i. b. p. t. i. b. p. u. s. s. i. t. a. c. c. e. p. t. i. s. I. n. f. i. n. i. t. u. m. q. d. e. m. i. g. i. t. u. r. h. o. c. e. s. t. c. u. i. u. s. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. m. a. c. c. i. p. i. e. n. t. i. b. u. s. s. e. m. p. e. s. t. a. l. i. q. u. i. d. a. c. c. i. p. e. r. e. e. x. t. r. a.

Post q. p. h. s. d. e. t. e. r. m. i. n. a. u. i. t. q. u. e. s. t. i. o. n. e. a. n. s. i. t. i. n. f. i. n. i. t. u. s. q. z. s. o. n. d. i. t. q. s. i. t. i. n. p. o. t. e. n. t. i. a. h. i. c. p. n. r. o. s. t. e. n. d. i. t. q. d. s. i. t. i. n. f. i. n. i. t. u. m. Et p. m. o. o. s. t. e. n. d. i. t. q. d. s. i. t. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. x. c. l. u. d. e. n. s. q. u. o. r. u. d. a. z. f. a. l. s. a. m. d. e. f. i. n. i. t. o. e. m. d. i. c. e. n. s. q. p. r. i. o. m. o. d. e. f. i. n. i. e. n. d. u. m. e. s. t. i. n. f. i. n. i. t. u. m. q. s. i. c. u. t. q. d. a. a. n. t. i. q. d. e. f. i. n. i. t. u. e. r. u. t. d. i. c. e. b. a. n. t. e. m. a. n. t. i. s. q. q. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. s. t. e. x. t. r. a. q. d. n. i. h. i. l. e. s. t. S. z. A. r. e. s. t. o. d. i. c. t. q. o. p. p. o. s. i. t. o. m. o. d. e. f. i. n. i. e. n. d. u. m. e. s. t. s. i. c. s. e. z. q. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. s. t. c. u. i. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. a. c. c. i. p. i. e. n. t. i. b. u. s. s. p. e. s. t. a. l. i. q. u. i. d. e. x. t. r. a. a. c. c. i. p. e. r. e. T. u. n. c. i. b. i. S. i. g. n. u. m. a. t. A. r. e. s. t. o. o. s. t. e. n. d. i. t. d. e. f. i. n. i. t. o. n. e. m. s. u. a. p. s. i. g. n. u. m. q. d. s. u. m. i. s. s. e. x. c. o. i. l. o. q. u. o. r. u. o. e. h. o. i. m. q. d. i. c. u. n. t. q. a. n. u. l. i. s. u. n. t. i. n. f. i. n. i. t. i. q. z. a. c. c. i. p. i. e. n. t. i. b. u. s. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. i. n. a. n. u. l. o. s. p. e. s. t. a. l. i. q. u. i. d. d. e. n. o. u. o. a. c. c. i. p. e. p. q. u. a. n. d. a. c. i. r. c. u. l. a. t. o. e. z. i. n. q. u. a. s. e. m. p. p. r. i. n. g. i. t. s. u. p. p. o. n. e. r. e. p. r. e. m. a. d. p. r. e. m. a. c. c. e. p. t. a. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. A. t. t. u. d. i. c. t. u. m. q. z. i. n. a. n. u. l. i. s. n. o. a. c. c. i. p. i. u. n. t. n. o. u. e. p. r. e. s. s. p. s. e. d. q. u. i. q. p. a. r. t. e. s. p. u. s. a. c. c. e. p. t. e. i. t. e. z. a. c. c. i. p. i. u. n. t. s. i. i. n. d. i. u. i. s. i. o. n. e. p. r. i. u. i. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. s. p. a. c. c. i. p. i. u. n. t. n. o. u. e. p. r. e. s. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. q. z. s. p. m. i. n. o. r. e. s. p. r. e. s.

Cuius at nihil est extra. hoc p. f. e. c. t. u. m. e. s. t. e. t. t. o. t. u. m. s. i. c. e. m. d. e. f. i. n. i. u. i. u. m. s. t. o. t. u. m. a. n. n. i. h. i. l. a. b. e. s. t. v. t. b. o. i. e. m. t. o. t. u. m. a. u. t. a. r. c. h. a. m. s. i. c. u. t. a. t. s. i. n. g. u. l. a. r. e. s. i. c. e. t. q. u. o. d. p. r. o. p. r. i. e. v. t. q. d. t. o. t. u. m. c. u. i. u. s. o. m. i. n. o. n. i. h. i. l. e. s. t. e. x. t. r. a. Cuius aut absentia extra est n. o. b. e. e. s. t. c. u. m. a. b. s. t. T. o. t. u. m. a. t. et p. f. e. c. t. u. m. a. u. t. i. d. e. m. p. e. n. i. t. u. s. a. u. t. p. r. o. x. i. m. u. m. p. m. n. a. t. u. r. a. m. e. s. t. P. e. r. f. e. c. t. u. m. a. t. n. u. l. l. u. m. h. a. b. e. n. s. s. i. n. e. f. i. n. i. s. a. t. t. e. r. m. i. n. u. s. e. s. t.

Nic improbat definitioem antiq. s. q. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. x. t. r. a. q. d. n. i. h. i. l. e. s. t. Et stat improbatio in hoc. illud q. d. e. d. e. f. i. n. i. t. o. t. o. t. u. s. et p. f. e. c. t. u. m. n. o. p. t. e. s. s. e. d. e. f. i. n. i. t. o. i. n. f. i. n. i. t. i. s. s. e. d. i. s. t. a. d. e. f. i. n. i. t. o. q. u. a. p. o. n. e. b. a. n. t. a. n. t. i. q. e. s. t. t. o. t. u. s. p. f. e. c. t. u. m. q. n. o. e. r. i. t. d. e. f. i. n. i. t. o. i. n. f. i. n. i. t. i. s. D. a. i. o. r. p. z. q. z. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. u. l. l. o. m. o. p. t. e. e. t. o. t. u. m. et p. f. e. c. t. u. m. q. z. a. l. i. q. u. i. d. d. i. c. t. u. m. p. f. e. c. t. u. m. q. d. h. z. s. i. n. e. e. o. q. f. i. n. i. s. q. z. i. t. a. r. i. s. e. s. t. p. f. e. c. t. i. o. r. e. i. q. u. a. n. t. i. t. a. t. i. u. a. s. i. q. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. s. t. p. f. e. c. t. u. m. q. i. n. f. i. n. i. t. u. m. h. a. t. e. r. e. f. i. n. e. et sic n. o. e. s. s. e. t. i. n. f. i. n. i. t. u. m. M. i. n. o. r. p. b. a. t. q. z. s. i. c. a. l. i. q. u. i. d. d. i. c. t. u. m. i. v. n. i. u. e. r. s. o. q. z. s. i. m. p. l. i. c. n. i. h. i. l. e. x. t. r. a. i. p. m. s. i. c. a. l. i. q. u. i. d. d. i. c. t. u. m. p. r. e. i. c. u. l. a. r. e. q. z. n. i. h. i. l. e. s. t. e. x. t. r. a. i. p. m. s. p. e. c. t. a. n. s. a. d. s. u. i. n. a. t. u. r. a. m. et i. o. t. o. t. u. m. et p. f. e. c. t. u. m. i. d. e. s. u. n. t. v. t. p. i. n. q.

fm naturā. Sunt em ppinq fm naturā. qz pfectū ē cō/
muniū qz totū. ppe em totū inuenit in pfectis ppinis
sicut in materialibz. s; pfectū inuenit etiā in nō qzris. qz
substantie separte dicunt pfecte. sed tamē non puenit eis
prie qz sint tore.

Ar. Si pfectū ēēt qd hz finē. tunc seqret qz deus
nō ēēt pfectus. qz nō hz finē. **Om qz** Are
store. hic loqitur de pfecto repro in quāitate. z in his q
nata sunt habere finē. deus aut nō est natus habere finē.
et iō deus isto mō nō est pfectus s; est sibi finis z pfectio

Unde melius opinandū **Permenide** Del
liso dicere. **Hic** qdem em infinitū totū ē. **To**
tum at finiri a medio eque pugnans. **Nō** em si/
cut linū lino est pnuare. z omī z toti infinitū.

Hic ex pdictis ppar ad inuicē opinionē **Dellisi** et
Permenidis. dicens qz melius dixit **Permenides** qz
Dellisius. qz **Permenides** dixit mundū z vniuersum
ēē finitū p eque pugnans. i. equalit distans a medio in q
scabat vniuersum ēē sphericę figure. s; **Dellisius** dixit
vniuersum esse infinitū. qz qz vniuersum hz rōem totius
et pfectū. sic repugnat sibi qz sit infinitū. Et iō totū z in/
finitū nō psequunt se inuicē. quasi sibi pnuata sicut cō
tinuat linū lino in filando. Pro cuius intellectu sciendū
qz puerbū erat apud antiqz. qz illa q psequunt se inuicē
cem dicebant pnuari in filando sicut linū lino

Om hinc accipiūt dignitatē de infinito qd
est oia cōtinens. z oia in seipō hñs. ppter id qz
bz similitudinē quandā cū toto. Est em infinitū p/
fectōnis materia magnitudinis. z qd potentia
totū est. actu vero non. Diuisibile autē est z ad
consumptōem z ad appositā appositōem. **To**
tum autē infinitū nō fm se sed fm aliud. z nō cō
tinet s; pnet inquantū est infinitū. vñ ignotū ē
inquantū est infinitū. Spēm em nō bz materia
ergo manifestū est qz magis in rōne pñs sit in/
finitū qz totius. pars em materia totū. sicut es
statue. **Om** si pnet in sensibilibz z in intelli
gibilibz magnū z parū oportuit continere in/
telligibilia. Conueniens autē z impossibile igno
tum z indeterminatū pnet z determinare

Hic excludit pñs quandā falsam opinionē ortam ex
illa definitōe antiqz. Et pmo cōiter qz ad oēs. Secdo
specialit qz ad **Platonē**. ibi. **Om** si pnet. Dicit qz pñ
mo qz qz estimauerūt infinitū pungi toti hinc acceperūt
qz dignitatē. i. rē p se notā de infinito qz oia pnet et
oia in se haberet ppter hoc qz hz quandā similitudinē cū to
to. qz dicebant qz totū ēēt de rōne infiniti. Et qz totum
fm qz hñmōi ēē cognoscibile. sic viteri dicebāt qz infinitū

ēēt p se notū. z qz totū pnet ptes dicebāt infinitū pnet/
re oia. **Sz** **Aresto**. attribuit infinito oppositas pñtates
qz ptra pñam ēēt qz infinitū hz rōem pñs. eo qz infinitum
accipit fm potentia in aliq re. sicut dictū ē. s; talis poten
tialitas accipit vel in appōe pñi vel in diuisione. z iō in
finitū hz rōem pñs. **Contra** scdam pñtate ēēt **Arz**. qz
infinitū sit ignotū. z hoc ex eo. qz infinitū hz rōem materie
s; materia fm qz hñmōi ēē ignota. sicut ēēt pñmō huius. **Con**
tra terciā pñtate ēēt qz infinitū pnet z nō pnet. qd ite
rum pñ ex pñctis. qz materia pnet sub forma z ps sub
toto. z cū infinitū habeat rōnem materie z pñs. seqtur qz
pnet z nō pnet. Tunc ibi. **Om** si. Secdo spēali
ter excludit opinionē **Platonis**. qz posuit infinitū in sensi
bilibz z in intelligibilibz. qz posuit etiā infinitū in ydeis. q
sunt entia intelligibilia. z tñ addidit qz magnū z parū sunt
radix infiniti. Istud autē est inconueniens. quia si sic
tūc sensibilia pnetet intelligibilia. qz magnū z parū sunt
sensibilia z hñt in se infinitū. qd inuenit in intelligibilibz. s;
intelligibilia pnetet a sensibilibz. **Qz** at istud sit incōue
niens pñ. qz intelligibilia sunt formatiora sensibilibz z mag
gis i actu. cū qz forma pnetet materiā nō ecōtra nō pñ
dici qz sensibilia pnetet intelligibilia. s; pñtē ecōtra. **Se**
cundo. qz intelligibilia cū sint magis in actu sunt magis no
ra. s; sensibilia cū habeat aliqd de materia sunt ignota.
sed ignota pnetentur p nota. z nō econtra. ergo intelli
gibilia continent sensibilia.

Et cū rōnem autē accidit. z qd fm
appōem non esse videri infinitū sic vt
oem excellat magnitudinē. In diuisione autē
esse. cōtinet em sicut materia intus z infinitum
continet aut spēs. **Rationabiliter** at ē z in nu/
mero qdem ad numerū esse terminū. ad plus autē
semp oem excellere multitudinē. In magnitu/
dinibz autē econtrario. In multis qdem excelle
re oem magnitudinē. sed in maius nō esse ma/
gnitudinē infinitā. **Causa** autē est qz vñ est indi
uisibile qd cūqz vñ sit. vt hō vñ hō z non
multū. Numerus autē est vñ plura z qlibet que
dam. Quare necesse ē stare ad diuisibile. Duo
nāqz. z tria de notatiua noia sunt. fili z alioz. nu/
meroz vñ quisqz. In plus autē semp est in/
telligere. Infinitē autē sunt decisiones magnitu/
dinis. Quare potentia qdem est. actu vero non
sed semp excellit acceptū oem multitudinē de/
terminatā. Sed nō sepabilis est hic numerus
decisione neqz manet infinitas. s; sit semp sicut
et tps z numerus tps. In magnitudinibz autē
pñtariū est. Diuidit autē in infinita pñtariū. In

maius autem non est infinitum. Quantum enim pertingit potentia esse et actu pertingit tantum esse. Quare quoniam infinita est nulla magnitudo sensibilis. non pertingit omnis excellentia esse magnitudinis de terminata. Esset enim utique aliquid celo maius.

Nunc ex praedicta definitione infiniti posita ab Aristotele. assignat rationem eorum quae dicuntur vere de infinito. Et primo assignat rationes eius quod dicitur de infinito circa divisionem et appositionem in magnitudinibus. dicens quod in divisione magnitudinum praecedit in infinitum. sed in appositione non praecedit in infinitum. quia in divisione magnitudinum praecedit ab actu ad potentiam. et quia infinitum tenet se in ratione potentie. ideo sic praeceditur in infinitum. sed in appositione praecedit a potentia in actu. sed infinitum non sumitur ex parte actus. et ideo sic non praecedit in infinitum.

Tunc ibi. Rationabiliter autem. Ponit aliam proprietatem infiniti. Et est quod in numeris non praecedit in infinitum in minus sicut in magnitudinibus. sed additio est in infinitum. Quia ratio est. quia in numeris devenitur ad unum terminum indivisibile in minus. scilicet ad unitatem que est indivisibilis. ultra quam non potest esse progressus ulterius. numerus autem fecit quod sunt aliqua plura unum. Et sic liber numerus denominatur ab uno. quare dicitur quinto metaphysice. quod suba senarii est in dicendo quod est series unum. Sed in divisione magnitudinum praecedit in infinitum in minus.

Et quoniam quierit circa hoc. Utrum unum sit indivisibile. Oportet quod unum potest capi dupliciter. uno modo materialiter. pro illo quod est unum. et sic est manifestum quod unum sit indivisibile. quia habet partes quantitativas divisibiles loquendo saltem de uno quod est de predicamento quantitativis. Alio modo accipitur unum formaliter. pro unitate que est forma illius quod est unum. et sic unum est totaliter indivisibile. quia divisio repugnat unitati. Tunc ibi. In plus autem. Aristoteles ponit causam alterius partis proprietatis. scilicet quare additio in numeris excedit omnem determinatam multitudinem. Et dicit quod hoc ideo est. quia magnitudo dividitur in infinitum. sed numerus materialis qui crescit in infinitum causatur ex divisione magnitudinis. ergo etiam talis numerus crescit in infinitum. Et dicebat notanter de numero materiali. quia numerus qui sequitur formalem divisionem reipso non crescit in infinitum. sed talis accipitur secundum species universi que sunt finite quo ad naturam quibus non quo ad nos. Est tamen hic considerandum. quod quibus numerus per appositionem crescat in infinitum. non tamen magnitudo crescit in infinitum per appositionem sicut dictum est. quia effectus divisionis alicuius magnitudinis non est appositione magnitudinum. sed numerus qui immediate confurgit ex divisione. et ideo bene dicitur in textu. quod numerus crescit in infinitum ex divisione continui. sed non bene diceretur. quod appositione magnitudinum cresceret in infinitum. Et ideo addit Aristoteles in textu aliam proprietatem. scilicet quod in magnitudinibus in maius non praeceditur in infinitum. quia tunc esset aliquid infinitum in actu quod est impossibile. et esset aliquid quod maius celo que omnia sunt inconuenientia.

Ad. Numerus non causatur ex divisione continui probatur. quia plus non causatur ex posteriori. sed unitas est prior continuo. ergo non causatur unitas ex continuo et per consequens nec numerus. Oportet quod omnis numerus materialis causatur ex divisione continui. quibus sit aliqd

numerus formalis extra res materiales qui est prior continuo. et ideo unitas materialis que est de predicamento quantitativis. licet reductivum. non est prior continuo. quibus unitas transcendens sit prior continuo

Infinitum autem non idem est in motu et magnitudine et tempore tanquam una quadam natura. sed secundum posterius dicitur differentia et secundum plus. Ut motus quidem. quia prior est magnitudo in qua movetur aut alteratur aut augmentatur. Tempus autem propter motum. Nunc quidem enim uti mur his posterius autem reprobabimus dicere et quod est unumquodque. et quia omnis magnitudo sit in magnitudines divisibilis.

Consequenter ostendit quod infinitum inveniatur diversimode in diversis. dicens quod infinitum non est secundum eandem rationem in motu et in magnitudine et tempore ac si esset una natura univoce predicata de eis. sed dicitur de eis secundum plus et posterius. quia reperitur in magnitudine prius. deinde in motu et postea in tempore. quod sic patet quia infinitum reperitur in eis ratione continuitatis. sed continuitas plus reperitur in magnitudine. deinde in motu. deinde in tempore sicut dicitur in quarto huius.

Non remouet autem ratio hec neque mathematicos a consideratione auferens sic esse aliquid infinitum. ut actu sit in augmentum intransibile. Neque enim sic indigent infinito. neque enim utuntur sic. sed solum esse quantumcumque velint finitam. Maxime autem magnitudini secundum eandem inest separari rationem. quantumcumque magnitudo sit altera. Quare ad demonstrandum quidem illo modo nihil differret. Et sic autem in existentibus erit magnitudinibus. Quoniam autem cause diuise sunt quarumdam manifestum quod sicut materia infiniti causa est. et quod esse quod est ipsi per se subiectum continuum et sensibile est. Videntur autem et omnes alij sicut et materia utentes infinito. Utinam inconueniens est continens ipsum facere. sed non preteritum

Hic ostendit quod mathematici utuntur infinito. Et dicit quod praedicta qua ponimus non esse magnitudinem infinitam in actu non remouet considerationem mathematicorum quod utuntur infinito. quia dicitur geometria quod sit talis linea infinita. Ad eandem indigent ad suam demonstrationem infinito in actu neque utuntur. quia non utuntur infinito cathegorematice accepto. sed sincathegorematice. quia dicitur hoc esse infinitum unum. abstrahi

Et quodam indeterminata quantitas. Tunc ibi. Quam autem ostendit quod infinitum sit principium. dicens quod cum quattuor sunt genera causarum. tunc infinitum finem veritatem non habet rationem cause efficientis. sicut ponebant antiqui. sed habet rationem cause materialis. Quod sic probatur. quod de ratione materie est esse in potentia et stare sub potentia. sed sic est de infinito de quo Aristoteles loquitur. Fit enim tale infinitum finem potentiale divisionem in principium. et finem potentiale apponem in discretis. Et ite infinitum ex nomine potest aliquid subiectum potentis. quod in finem finem quod habet finem carens fine siue termino. sed res terminatur per formam. et ideo dicitur materia infinita quoniam non habet formam vel terminum. Et in hoc etiam concordant omnes antiqui quod vult infinitum sicut principium materiali quare inconuenienter attribuerunt infinito continere cum materie non sit continere sed magis contineri.

¶ Aliquum autem est aggredi finem quas rationes infinitum esse videtur. non solum potentia. sed sicut determinatum est. alia quidem ipsorum non necessaria sunt. alia vero habet quasdam veras contrarietates. Neque enim ut generatio non deficiat necessarium est infinitum esse actu sensibile corpus. Coniungit enim alterius corruptio alterius generatioem esse. cum omne finem sit.

Postquam philosophus per definitionem infiniti assignauit rationes eorum quod dicunt de infinito. hic soluit rationes que super posite sunt ad ostendendum infinitum esse. dicens primo quod post ea quod dicta sunt de infinito. reliqua sunt solueret rationes finem quas videbatur ostendi quod infinitum sit non solum in potentia sicut super dixerat. minatur est. sed quod sit in actu sicut ea quod sunt finita et determinata. aliquid enim illarum rationum non concludit ex necessitate. sed sunt totaliter false. aliquid autem earum ex aliquid pre videtur concludit.

Tunc ibi. Neque enim. Soluit primo illam rationem. quod dicebat quod necesse est esse actu infinitum si generationes durarent in infinitum. quod oportet in quolibet generatione accipere nouam materiam. nisi ergo esset materia infinita non posset semper esse generatio ex materia. Respondet Aristoteles. quod hoc non est necessarium. quod non oportet in generatione accipere nouam materiam quoniam non fuit sub aliquid forma. sed generatio vnius est corruptio alterius et sic ex eadem materia aliquid corrumpitur. et ite generatur. et sic de philosophus scilicet de generatione. quod generationes sunt ad subiectum suam materiam sicut finem circuli et non finem rectum.

¶ Amplius tangi et finire alterius est. Hoc quidem enim ad aliquid et cuiusdam tangit enim aliquid omne. et finitum alicuius accidit. finitum autem non aliquid est neque tangere contingenti contingens est.

Hic philosophus soluit aliam rationem. quod sumebatur ex parte practus et fuit talis. quod omne corpus finitum aliquid alio. de quo aliquid corpus vel quod illud finitum aliquid alio in infinitum. et sic erit infinitum in multitudinem corporum. vel predestinatur ad aliquid corpus quod pertinet et non pertinet. et tunc hoc corpus erit etiam infinitum. quod non finitur aliquid alio. Respondet Aristoteles. ad primam premissam assumptam per interemptionem. et vult quod non omne illud quod finitum. finitum aliquo alio. Distinguit enim est inter finiri et tangi. quod finiri dicitur absolute. et

tangi respectiue. Finitum enim aliquid per proprias dimensiones. et non ab alio sicut per modum celum quod nihil extra se habet vnde pertinet et ideo illa premissa assumpti est falsa. quod omne quod finitum. finitum ab alio.

¶ Intelligentie autem credere inconueniens. Non enim in re abundantia et defectus est. si intelligentia vni quod enim nossumus utique intelligit aliqd multum plice lapsu augmentas infinitum. Sed non propter hoc extra aliquid est. aut extra tantam magnitudinem quam habemus. Quis intelligit aliqd sed quomodo aliquid est hoc accidit.

Hic Aristoteles soluit rationem. quod fuit contra in ordine et erat sumpta finem antiquis ex parte intelligentie siue imaginacionis. Ex quo enim imaginatio per apprehendere aliquid infinitum extra celum. et quicquid apparet est vix finem antiquis. ergo erit vni spacium infinitum extra celum. Respondet Aristoteles. quod intelligentie siue imaginacioni credere est inconueniens. quod intellectus non potest per imaginari et intelligere aliqua falsa. et hoc ideo est. quod intellectus noster non est causa rerum. sicut intellectus diuinus et ideo veritas in intellectu nostro causatur ex rebus. quod ergo quicquid intelligimus re altere quam est in se da operatione intellectus. sic contingit falsitatem esse in intellectu. et sic est in proposito. quod qui intelligit spacium infinitum esse extra celum. ille intelligit aliquid in se da operatione intellectus. sicut non est. quod tale spacium non est extra celum. vix probatur primo celi.

¶ Tempus autem et motus infinita sunt et intelligentia non permanente accepto. Magnitudo autem et motus neque in diuisione neque intelligibili augmenta ratione infinitum. Sed de infinito quidem quod est et quod non est. et quid est. dictum est.

Hic soluit rationes sumptas ex parte et motu. Et de per solutionem quod tempus et motus non sunt infinita in actu. quod de tempore actu nihil habemus nisi nunc. sicut de motu in actu solus habemus momentum. sed ista sunt infinita in potentia. quod infinitum et dimittit etiam ab Aristotele. Similiter dicitur est ad rationem sumptam ex parte magnitudinis. quod magnitudo non est actu infinita neque per diuisionem neque per augmentationem intelligibile. sed est diuisibilis in infinitum finem potentiam. Et ideo ille rationes de motu tempore et magnitudine. quod damus verum concludit. quod concludit infinitum esse in potentia. quod est verum. Ultimo epilogat quod dictum est de infinito.

¶ Hic. Hic definitio infiniti ab Aristotele posita sit bene assignata. Dicitur quod sic. et ratio est. quod infinitum vix hic sumit tenet se ex parte materie. et quantitas est proprietas quod oritur ex materia. sic infinitum est passio quantitas. cum per passio definitur per suum subiectum. quoniam nienter definit infinitum per quantitate positam loco generis vix sit sensus infinitum est quantitas vel habet quantitate. Et quod Aristoteles loquitur de infinito in potentia quod persistit in quadam successione diuisionis. vel apponit sic. quoniam nienter additur. cuius semper est aliquid extra accipere. quod in illo quod dicitur infinitum semper restat aliquod accipere per diuisionem vel additionem. Est tamen considerandum quod ista definitio quoniam nienter infinitum

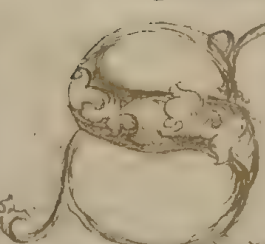
materiali in actu sic est. et hoc in ordine ad nostrum intellectum. quod enim intellectus noster non potest sic capere totum infinitum. id est necessario haberet capere primum post primum. et ideo in intellectu illius infiniti esset aliquid extra accipere. secus autem est de intellectu diuino. quod ille est etiam infinitus. Sed ista definitio nullo modo potest puenire infinito formali quod est deus. quod non habet quantitate. nec est in eo accipere partem post partem. quod est totum indiuisibile. et ideo tale infinitum vel totum attingit vel totum ignorat. sicut philosophus. metaphisice.

Ad. Infinitum non est. Sed non potest definiti. Dicitur quod est duplex infinitum. unum est infinitum in potentia. et hoc est quod philosophus definit. Aliud est infinitum in actu. et hoc non est nec habet definitionem quod rei. licet de eo posset dari definitio quod nominis. sicut philosophus infra de vacuo. Posset tamen definitio predicta etiam puenire infinito materiali in actu. in ordine ad nostrum intellectum. ut patet ex iam dictis.

Ad. Videtur quod definitio antiquorum pueniat infinito formali. probatur. quod hoc infinitum est extra quod nihil est. nam deus habet omnem perfectionem ex se. et extra ipsum nulla perfectio est. Etiam si esset aliquod infinitum in actu extra ipsum nihil esset. Sed videtur antiquos optime definiti uisum infinitum. Dicitur quod si infinitum capiatur per infinitum formali. et quantitas per quantitate virtutis. tunc definitio antiquorum potest puenire infinito formali. quod accipiendo quantitate illius virtutis infiniti formali. scilicet dei nihil vel perfectionis est extra ipsum. quod puenit in se omnem perfectionem. Si autem intelligatur de infinito materiali in actu. tunc est distinguendum de ista pericula (cuius quantitate accipitur) quod dupliciter potest accipi quantitas infiniti materialis. uno modo secundum re et sic nihil est extra accipere. quod infinitum omnia includit. Alio modo secundum nostrum intellectum. et sic definitio Aristotele puenit infinito materiali in actu. quod intellectus noster accipit in illo in finito primum post primum. et sic est aliquid extra accipere. licet intellectus diuinus posset infinitum simul accipere.

Ad. Si accipiat quantitas alicuius primum. scilicet ligni. tunc nihil est extra istam accipere. Sed male dicit Aristoteles. quod quantitate alicuius accipientibus semper est aliquid extra accipere. Dicitur quod partes in aliquo primo in quo infinitum regitur potest capi dupliciter. uno modo per compositionem ad totum absolute. et sic accipientibus quantitates primum nihil est extra accipere. sicut dicitur argumentum. Alio modo accipiuntur partes in primo secundum quod habent ordinem ad potentiam diuisionis secundum equalitatem proportionis. et sic accipientibus quantitate partium in aliquo primo semper est aliquid extra accipere. Et ille est intellectus definitionis. quod primum non habet finem diuisionis secundum presens eiusdem proportionis et ideo semper est nouas pres accipere secundum illam diuisionem.

Explicit tercius philosophorum.

Similiter autem

necesse est philosophum et de loco sicut et de infinito considerare si est aut non. et quomodo est. et quid est.

Et ea namque que sunt omnes opinantur alicuius. Quod enim non est. nusquam est. Ubi enim est. tragelaphus autem philosophus.

Postquam philosophus determinauit in tercio de motu et infinito quod competat motui intrinsece secundum quod est de genere continui. Nunc in quarto libro intendit determinare de his que adueniunt motui extrinsece. Et ex isto sumitur ratio ordinis istius libri ad tercium. quod in tercio determinatum est de passionibus intrinsecis entis mobilis. scilicet de motu et infinito. Et dicuntur intrinsece. quod consequuntur ens mobile secundum quod habet. et sic pueniunt omni enti mobili. est enim omne ens mobile compatibile ad motum sic quod quicquid motus puenit sibi. sicut omne ens mobile est infinitum in potentia. quod est primum de quo in tercio libro determinatum est. In hoc autem quarto determinatur de passionibus extrinsecis entis mobilis. scilicet de loco vacuo et tempore. que dicuntur extrinsece. quod non pueniunt subiecto huius scie secundum quod habet sicut circa principium tercij dictum est. Et in hoc quarto primo determinatur de his que adueniunt motui extrinsece quasi mesure mobilis. Secundum de tempore quod est misura ipsius motus. ibi. Consequens autem ex dictis. Circa primum primo determinatur de loco. Secundo de vacuo. ibi. Eodem autem modo. Circa primum primo ostendit quod a philosopho naturali sit determinandum de loco. dicens quod sicut de terminatum est de infinito an est vel non est. ita sit necesse est scilicet philosophum naturale determinare de loco an est. De loco tamen determinatur quod est. et de infinito quod non est. et ideo sit de istis diuine quo ad modum determinandi. quod sicut Aristoteles. posuit rationes ad probandum infinitum esse et non esse. ita sit facit de loco. scilicet non est similitudo quo ad existentiam. cum locus sit simpliciter et infinitum secundum quod. Tunc ibi. Et ea namque. Aristoteles. probat quod philosophus habet determinare de loco. Et circa hoc considerandum est quod tribus modis excludit aliquid a scia. Primo quod est singulare et particulare. quod de singularibus secundum quod habet non est scia. cum singularia non habeant principia necessaria. nec passionibus demonstrabiles de ipsis. Secundo de aliquo non est scia. quod habet se per accidens ad tales scias. et sic geometer considerans quantitate non considerat qualitate. ut videtur linea sit alba vel nigra. Tercio aliquid excludit a scia quod circa ipsum non est difficultas. Ars enim et presens sunt circa difficultas. extendendo etiam arte ad sciam. Et ideo Aristoteles. ponit tres rationes per quas excludit ista tria impedimenta. Prima ratio tangit in isto textu. et stat in hoc de illo habet determinare philosophus quod est commune omnibus rebus naturalibus. quod iste liber tractat de communibus et in posterioribus descendit ad entia physica specialia. scilicet locus est communis omnibus rebus naturalibus. quod omnia entia naturalia sunt in loco. Et hoc probat Aristoteles. autoritate antiquorum. que non ponebant alia entia que entia naturalia. et dicebant omne ens esse in loco. sic argumentes. quod non est. nusquam est. Sed quod aliquid est in loco est. Et ex ista opinione sequebatur secundum antiquos quod naturalis scia esset prima philosophia que est communis omnibus entibus. ut dicitur quarto metaphisice.

Libet

Quartus

qz ipi posuerunt oia entia esse sensibilia eo qz corporum imaginatorem no potuerit transcendere. Sz argumentu eoz peccat penes fallaciam psequentis. qz arguebant a tota pditionali vera cu destructione antis ad destructionem psequentis. z hoc ideo. qz affirmatiue destruunt negatiuas. z sic aliqd esse destruit nihil esse. z in loco esse destruit nullubi esse. Valeret ergo argumentu a destructione psequentis ad destructionem antis. sic scz quod no est. nullubi est. ergo quod in loco est aliquid est

Dr. Utz ome qd est sit in loco. Dm qz esse in loco accipit duplr. vno mo comuniter. put se extendit ad oem modum essendi in loco. siue repletue siue definitiue siue circumscripue. Et sic ome quod est in loco est. qz deus est in loco repletue. qz replet oem locum essentia potentia z opatione. sed substantie separate sunt in loco definitiue. qz definiunt ad illum locum in q opantur. ita qz fm doctore sancti opatio angeli est ratio quare angelus sit in loco. Alio mo accipitur esse in loco. p pte. put aliqd est in loco circumscripue. z sic no oia entia sunt in loco. sed solum corpora que circumscribunt ali quod loco. Ille em res que no habent quantitate non pnt loco circumscribi. cum no habeant terminos quantitates.

Circa quod sciendu qz esse vbiqz p se z affirmatiue puenit soli deo. z ergo qn deus dz esse in celo no excluditur qn etiam sit in omnibz alijs rebus. sed scatur qz in celo sit fm digniore effectum. qz est glorificatio sanctorum. Vel si intelligatur de deo fm humanitate assumptam tunc est in celo circumscripue. Sed in sacramento altaris est substantialiter sacramentaliter. z no circumscripue. Nec puenit ee vbiqz mudo vel vniuerso. qz vniuersus e vbiqz p accns. f. gta suaz pti. gta ei suaz pti replet oes loci et no gratia totius sicut deus. Nec etiam puenit vbiqz si negatiue. qz vlt est sic vbiqz z semp qz p se no definitur ad locum siue tempus sicut singularia.

Dr. Locus est mathematice pderationis. ergo no phisice. Ans pbat. qz locus est superficies. z superficies est quantitas. sed quantitas est mathematice pderationis. Dm qz superficies accipitur duplr. vno mo absolute z fm se z sic superficies no est locus. qa alias superficies corporis locati esset locus. quod est simplr falsum. Alio modo accipitur superficies fm qz est locans et in qtu includit virtute circumscribendi. vel etia fm qz e pseruans siue ptenens. id est fm qz habet in se virtutem pseruatiua locati influxam a pmo locare. z sic superficies est idem quod locus. Per hoc ergo dm est. qz quis superficies absolute accepta spectet ad pderationem mathematici. tn superficies pseruatiua fm qz hmoi spectat ad pderationem phisicalis scie. qz virtus conseruatiua est qualitas z non quantitas.

Et de motu qui comunis est maxime z magis proprius fm locum est. quem vocamus locomutationem. Habet autem multas dubitationes. quid forte sit locus. non em eade videntur considerantibz ex omnibus que insunt.

Amplius autem neqz habemus nihil ab alijs

neqz pdubitat. neqz bene exquisitu de hoc.

Dr. pnt pbs ponit scdm rationem ad pbandum qz phisicus p se habeat determinare de loco. sic qz no habeat se p accns ad istam sciam. Et stat in hoc. phisicus habz determinare de motu. ergo habet determinare de loco. Tenet pna. qz pncipalissima sps motus est motus localis. Quod patet ex duobz. pmo qz ille motus est cōmunis omnibus corporibz mobilibz. z no aliq mor. Secundo. qz ille motus p se esse regularis vniiformis z ppetuus. sicut pbat octauo huius. Sed qz no p se motus localis cognosci absqz loco. sic necesse est phisicu determinare de loco. Tunc ibi. Habet aut. Ponit terciarō ad idem. z stat in hoc. de illo est determinandū a sapientibz in aliqua scia. de quo sunt multe dubitationes. sz de loco sunt multe dubitationes tam quo ad questionem an est. qz quo ad questionē quid est. qz aliqui dicunt locum esse. aliqui vero dicunt locum non esse. Qtiā aliq dicebant locum esse materiā. aliqui formam. aliqui vero spacium dimensionatū. que omnia falsa sunt. sicut inferi clare patebit. Et hāz dubitationū duplex est cā. vna ē ex pre ipius loci. qz no omnes proprietates loci ducunt in eandē sententiā de loco. sz ex qbusdam videt qz locus sit hoc z ex alijs qz sit aliud. Alia cā est ex pre hoim. qz antē qui neqz bene mouerunt dubitationes circa locum. neqz etiam bene exqsiuerunt veritatem.

Quidem igitur locus sit. videtur ex transmutatione manifestum esse. Ubi nāqz nunc est aqua. hinc exeunte sicut ex vase iterum aer inest.

Quandoqz autē eundem locum habent aliqd aliud corporum detinetur. hoc ab his qz videntur et cōmutatur alterum omnibz esse videtur. In quo em aer est nūc. aqua in hoc pus erat. Quare manifestū est qz erat locus aliquid z receptaculum alterum ab vtriusqz in quod z ex quo mutatum est.

Amplius autē loci mutationes phisicorum corporum z simplicium. vt ignis z terre z talium no solum ostendunt qz aliquid elo cus. Sed quia z habeat quandā potentiam loci. Fertur em vnuquodqz in suum locum non phibitum. hoc quidem sursum. illud autē deorsum. Hec autē sunt loci partes z species. sursum z deorsum. z relique sex distantiaz. Sunt autē bmoi non solū ad nos deorsum sinistorsum sursum z deorsum. Nobis quidem em no semper idem. sed fm positionem quocūqz veritas

mur sit propter quod idem multotiens dextrum
et sinistrum est. et sursum et deorsum. et ante et re-
tro. In natura autem determinatum est seorsum
vnuquodque non enim quoniam contingit sursum est.
sed ubi fertur ignis et leue. Similiter autem et de-
orsum. non quia contingit sed ubi habetia gra-
uitatem et terrena tanquam non potentie soli diffe-
rentia. sed potentia. Ostendunt autem et mathe-
matica. Cum enim non sint in loco. tamen in po-
sitionem ad nos habent dextra et sinistra Quare
solum est intelligere ipsorum positionem non ha-
bentia natura horum et vnuquodque.

Hic Aresto. determinat de loco per modum disputa-
tioni quantum ad questionem an est. et primo ponit rationes per
bantes locum esse. secundo ponit rationes perbantes locum
non esse. ibi. Atvero habet. De primo ponit tres rationes
quarum prima est ista. si transmutatio secundum locum sit. locus
est. sed transmutatio secundum locum est. ergo locus est. Vnde
notum est manifesta. Maior probatur. quia sicut transmuta-
tio ad formam ostendit materiam esse aliquid distinctum
a formis. quia materia nunc est sub una forma et postea est
sub alia forma. ita transmutatio secundum locum probat locum
esse aliquid distinctum a loco. ex quo locus quandoque
habet vnum locatum. et quandoque aliud locatum.

Tunc ibi. Amplius autem. Ponitur secunda ratio. et stat
in hoc. Illud est quod habet passiones reales. sed locus
est huiusmodi. ergo locus est. Maior patet. quia passiones non
possunt esse digniores subiectis. ergo ubi sunt passiones
reales oportet subiectum esse reale. Vnde probatur. quia
locus habet attrahere locatum et habet ipsum peruenire.
Item in loco sunt species et partes loci. quia diuersae diuersae po-
sitionum non solum distincte quo ad nos. sed etiam ex natu-
ra rei. sicut est alia virtus realis peruenire leuium que
est in loco sursum. et alia grauium que est in loco deorsum.
Et quia posset aliquis dicere quod mathematicis sunt
tribuitur positio et locus. et tamen in mathematicis sunt
iste virtutes. quia sunt physicales. Responderetur per philosophum quod ma-
thematicis attribuitur positio solum quo ad nos. et
non quo ad naturam rei. et ideo in eis non sunt diuersae po-
sitionum. que sumuntur penes diuersas partes physicales

Ad. Si locus haberet attrahere locatum. et loca-
tum moueret violente ad locum. quod est falsum.
Ans. probatur. quia tractio est motus violentus. sicut
patet septimo huius. Oportet quod est duplex tractio quod
tum pro nunc sufficit. quedam est tractio effectiua. et illo
modo locus non attrahit locatum. Quod patet duabus
rationibus. quarum prima est. quia si sic. locatum moueret
violente ad locum. Secunda. quia tunc idem corpus graue difficilius
posset leuari a terra quam si aliquid distantia a terra. quia terra quod
locus grauis traheret ad se graue. et sic difficilius graue

ab ea separaretur. Simile est de magnete et ferro. quia
difficilius ferrum separatur a magnete si coniungatur si
bi quam in distantia. Alia est tractio in genere cause finalis.
quo modo perfectio dicitur trahere suum perfectibile. et
sic forma trahit materiam. et eo modo locus trahit loca-
tum. quia locatum perficitur ex hoc quod recipitur in suum
locum. et talis tractio est maxime naturalis. quia vnum
quodque naturaliter inclinatur ad suum finem et perfectio-
nem. Et quando dicitur. Quanto graue magis appropin-
quat suo loco. tanto velocius mouetur. ergo sequitur
quod trahatur effectiue a loco ad quem mouetur. An-
tecedens probatur. quia dicit Aristoteles. quod sit aliquis
motus qui est in principio tardior et in fine velocior. et
aliquis qui est in fine tardior et in principio velocior. et
etiam aliquis motus qui est in principio tardus et simi-
liter in fine. sed in medio est velocior. sicut motus anima-
lis. Sed in motu primo qui est naturalis. quanto magis
bile magis appropinquat suo loco. tanto velocius mos-
uetur. ergo videtur quod trahatur a suo loco effectiue. Dis-
cendum quod illa consequentia non valet. quia ex hoc non
mouetur velocius circa proprium locum quasi trahatur
a tali loco. sed ideo. quia in graui descendente confor-
tatur grauitas. et sic motus fortificatur. Hoc tamen non
est sic intelligendum quasi aliquid addatur ad grauitatem
corporis descendens. sed quia per remotiorem a
contrario confortatur grauitas quo ad actum secundum
ex quo enim graue circa proprium locum existens coniun-
gitur siue perfecti. sed loco deorsum. et elongatur a con-
trario. scilicet a loco sursum. sic perfectius habet actum
grauitatis quam prius.

Notandum Quod differentie positionum sus-
muntur in rebus diuersimode.
vno modo quo ad nos. et sic assignantur tripliciter. scilicet
per iuxta positionem. sicut aliqua columna dicitur dextra
que ponitur ad dextrum animalis. et illa columna dicitur
sinistra. que ponitur ad sinistrum. Et quod illo modo
differentie positionum non sumuntur secundum naturam rei.
patet. quia tales differentie possunt per simplicem motum
animalis variari. sicut illa columna que fuit dextra
potest fieri sinistra ex hoc quod homo mouetur ad aliud la-
tus. vel ex hoc quod columna transponitur. Secundo per
oppositiorem. sicut est de imagine in speculo. quia illa per
imaginis dicitur dextra que opponitur sinistro nostro.
et hoc ideo. quia imagines recipiuntur opposito modo
in speculis quam inueniuntur in his que representant in spe-
culis. Tercio per similem positionem. sicut in statu et
imaginibus. quia in imagine illa manus dicitur dextra
que habet similitudinem ad dextram nostram. Alio
modo sumuntur ex natura rei secundum diuersas reales virtu-
tes existentes in diuersis rebus. vel etiam in diuersis par-
tibus eiusdem rei. Ibi tamen considerandum quod differ-
ter sumuntur differentie positionum in celo. in vniuerso
et in animatis. quia in celo sumuntur secundum tres dimensio-
nes acceptas secundum diuersas virtutes. quia in polo arctico
est alia virtus quam in polo antarctico et in oriente quam in occi-
dente. similiter in aquilone est alia quam in meridie. Et ideo
secundum illas virtutes sunt diuersae differentie positionum in
celo ex natura rei distincte. Sed in vniuerso sumuntur
sursum et deorsum penes motum elementorum. quia hoc
est sursum quo mouent leuia. et hoc deorsum quo mouent
grauia. manifestum est quod alia est positio in loco leuium. et alia

Libor

Quartus

In loco grauiū. In aīatis autem sumuntur iste dīne fm triplicem motum. qz fm motum alimēti sumunt sursus et deorsum. hoc em ē sursum in qlibet aīato vbi sumit nutrimentū. 2 hoc ē deorsum vbi emittunt supflua nutrimenti. an aut 2 retro accipiunt fm motū sensatiōis. quia h est ante vbi vigent sensus. 2 hoc retro vbi non vigent. sed de p 2 2 finitū sumunt penes locale motū. qz hoc ē dextrū vñ incipit naturalr motus. 2 hoc finitū vbi motus naturalr terminat. Ex quo p 3 q in plantis sunt em due dīne positionū in animalibz imperfectis quatuor et in pfectis omnes.

Amplius vacuū affirmātes locū dicūt esse.

Vacuū em ē vñq locus priuatus corpore

Ex quidem igitur si aliquid locus preter corpā

et omne corpus sensibile in loco esse p hoc ali-

quis concipiet. Videtur aut et hesiodus rec-

te dicere faciēis primū chaos. Dicit quidē igit-

oim primū chaos factū. postea vero terra latāz

tanqz indigeret primū esse receptaculū his que

sunt. propter qd opināti sunt quēadmodū mul-

ti. oīa alicubi et in loco esse. Si aut hūmō est. mi-

rabilis quedā vñq erit potētia loci et prima om-

nū. Sine quo aut nāq aliorū nullū est illud aut

sine alijs necesse est primū esse. Nō em p dicitur lo-

cū his q sunt in eo corruptis.

Nō ponit tēcia rō q sumit ex opinionibz antiquoz

et stat in hoc. Vacuū est locus nō repletus corpore. s

vacuū est. q locus est. Forma em istius argumenti ē ho-

na qvis deficiat in materia. qz minor est falsa fm veritas

tem qvis sit vera fm antiquos. valeret em bñ in sil. for-

tes est hō mortuus. 2 hō mortuus est. qz fortis est. Et

sic ex pmissis rōibz p aliqz capere q locus sit aliqd

preter corpus. 2 q oīa corpora sensibilia sint in loco.

Tunc ibi. Videt aut. Qd firmat dictū suū p auroz

ratem Hesiodi pbi q dī. q nō solū locus sit s q est pri-

mu in ter oīa corpa. Probat. qz res pstituentes mūdū

nō pnt referuari nisi in loco siue in aliquo receptaculo. 2

q oportet ponere locū an alias res sicut receptaculū re-

rum vniuersi. Et si hoc vez sit seqtur q locus nō solum

sit. s q habeat mirabile potētiā q sit pma oim entium

qz p esse sine alijs 2 nō ecōtra qd ex eo pūciat. qz vide-

mus locū remanere destructis locatis. s res nō pnt ēē

sine loco.

Atvero habet defectū si est qd est. Aliū ē mo-

les quedā corpis. aut qdam altera natura. Que

redu est em gen? primū. distācias quidē igitur

habet tres. lō gitudinis latitudinis et profun-

ditatis. quibz determinatur corpus omne. Im-

possibile est aut corpus esse locū. In eodē nāqz

essent duo corpora. Amplius si vere corpis

locus est receptaculū manifestū q et superficiēi

erit et reliquozū terminoz. Eadē em cōsonat rō

vbi nāqz prius erat aque planicies. erit iterum

que sunt acris. Atvero pām neqz vñā habem?

puncti et loci puncti. quare si neqz ab hoc est lo-

cū alterum. neqz ab aliorū nullo neqz est aliqd

preter vñū quodqz istorū locus

Postqz pbs posuit rōes ad ostendēdū q locus sit hic

pnt ponit sex rōes oppositū. pbantes. s. q locus nō sit.

quaz pma stat in hoc. qz si locus esset. vel ēēt aliqd cor-

porale vel incorporale. Nō pnt dici q sit aliqd incorpale

qz hz res dimēsiones. qd est pūtiū corpis. Nec etiam p-

dici q sit aliqd corporale. qz locus 2 locatum sunt sil pū-

oēs pbs. s. manifestū est q locatū est corpus. si q loc?

esset corpus. seqret q duo corpa essent sil. qd ē ipōssibile

Tunc ibi. Amplius si vere. Ponit tēcia rō. 2 stat in

hoc. Sicut se hz locus puncti ad punctū. ita locus lineē

ad lineā. 2 superficiēi ad superficiē. 2 corpis ad corpus. sed

locus puncti nō est aliqd a puncto. q locus superficiēi nō

erit aliqd a superficie. nec locus corpis aliqd a corpe. 2 sic

locus nō erit aliqd a corpe locato. 2 p pbs locus nō est.

Maioz ē manifesta. Vniūz pbat. qz punctū ē qd indī-

uisibile. 2 si vñū ad dā alterū. nō pnt excedere alterz nec cō-

tiner alterz. qz pūtiēs ē mai? pūtiēs. s. vñū iduisibile nō

ē mai? alio. 2 q duo induisibilia pūtiēs nō sunt nisi vñū

Et sic eadē rōne locus superficiēi non erit aliqd a superficie.

nec locus corpis erit aliqd a corpe. Est tñ pūtiādū

q superficies corpis locatis 2 locati pnt duplx distingui.

vno? ex pre sitis. penes quē mathematicus distingue

res ab inuicē. 2 sic superficies corpis locantis 2 locati sunt

vna superficies. qz mathematicus abstrahit a materia. et

ideo nō distingue tales qnāitates nisi ex pre sitis. sed

superficies corpis locantis 2 locati. qz superficies locā-

ris est in corpore locante. 2 superficies locati est in corpe

locato. Et similr potest dici de puncto 2 loco pūti. Est

tamē verum q nō est per oīa simile de puncto 2 loco

eius 2 de superficie 2 de loco superficiēi. qz superficiēi 2 corpo

ri debet p se locus. sed puncto nō debet p se locus.

Quid em forte et ponemus esse locū. Negz

elementū em. neqz ex elementis pnt esse hūmōi ba-

bētia natura neqz corporeozū neqz incorporeozū

Magnitudinē qdē em hz lōs. cor? at nullū

Adhuc at sensibiliū qdē corpozū elementa corpea

Ex itelligibiliū at elementa nulla magnitudo sit

Amplius 2 cuius utiqz qd ponet his q sunt
causam esse locum. Neqz em vna causa inest ipi
de quatuor. Neqz em sicut materia eoz q sunt
Neqz ex ipo constituta sunt Neqz sicut species
et ratio eorum que sunt. Neqz sicut finis. neqz
sicut mouens ea que sunt.

Hic ponit tertia rōem q talis est. Si locus esset. vl
esset elementū vel ex elementis. sed nullū istoz p̄r dicit. er
go locus nō est. Maior manifesta est fm opinionē anti
quoz dicentū oīa esse p̄ncipia vel p̄ncipiata. q̄ vel ele
menta vel elementa. Maior pbat. qzā elementum q̄
hoc qd ē ex elementis est corpus. qz etiā mixtū est corpus
s; locus nō p̄r et corpus. qz alias duo corpa cēt s; l. Etia
elementū est p̄ncipiū corpi. s; q̄ locus eet elementū. se q̄
retur q̄ eet corpus. qz corpus nō p̄stituit ex nō corpori
bus. Tūc ibi. Ampli 2 cuius. Ponit quarta rō. et
stat in hoc. oīe qd est. est aliquo mō cā alterius. s; locus
nō est cā alterius fm aliquē quatuor modoz. q̄ loc⁹ nō
est. Maior p̄r inductiue. qz locus nō p̄r esse cā sicut ma
teria. qz si locus esset materia res p̄stituerent ex loco. cō
stituit em aliqd ex materia. vtpatuit p̄mo hui⁹. Nec p̄r
dici cā sicut forma. qz forma dat spēm. 2 sic se q̄ret q̄ illa
q̄ sunt in vno loco essent vnius sp̄is. 2 qn res mutaret lo
cum mutaret etiā spēm. Nec p̄r dici cā finalis. qz locus
videt magis esse p̄pter locata q̄ ecōtra. 2 sic locata erūt
finis locoz. Nec est cā sicut efficiens. qz cā efficiens est
p̄ncipiū mot⁹. s; loc⁹ ē termin⁹ mot⁹. q̄ locus nihil est.

Amplius 2 ipe si est aliqd eoz q sunt alicu
bi erit. rōnis em opinio qrit quāda rōem. Si
nāqz oīe qd est in loco est. manifestū qm 2 loc⁹
locus erit. 2 hoc in infinitū pcedet. Ampli
sicut oīe corpus in loco ē. sic 2 in oīi loco cor
pus. Quō igit dicemus de his q augmentant
Necesse est ex his s; augmētari locū cum ipis.
neqz em. minor neqz maior locus est vnicuiqz.
Per hoc qd em igitur solum quid est. sed etiam
si est dubitare necesse est.

Hic p̄r ponit q̄nta rō. 2 stat in hoc. qz fm autorita
tem ipius zenonis. oīe qd est in loco est. si q̄ loc⁹ sit tūc
locus erit in loco. s; hoc est impossibile. qz eet p̄cessus in
infinitū. oīs em locus haberet locū in infinitū. 2 p̄ oīs lo
cus nō est. Tūc ibi. Amplius sicut. Ponit sexta rō
et stat in hoc. si locus esset. tūc loc⁹ cresceret 2 decrese
ret 2 sic fieret maior 2 minor. sed hoc est impossibile. q̄ lo
cus nō est. Maior p̄r. qz locus est semp equalis locato
s; qnqz locatū crescit. q̄ etiā locus crescit. Maior pbat.
qz locus est aliquid imobile. q̄ ipm crescere vel decrese
re est impossibile. Et vltimo epilogat q̄ p̄ hmoi rācōes
nō solū dubitat qd sit locus. sed etiā an sit. hmoi aut rō
nes soluent p̄ ea q̄ sequuntur.

Di. Vt locus crescat cū locato. Dm q̄ du
pliciter aliqd crescit. vno p̄ le. 2 sic solū corp⁹

crescit qd extenditur ad maiores dimensiones. 2 sic lo
cus cresceret si f̄caret tres dimensiones separas sicut di
cebant antiq. Alio⁹ crescit aliqd p̄ accis. qz scz accipit
p̄ accis maiores dimensiones. Et sic loc⁹ crescit crescēte
locato. qz oportet locū extēdi cū suo locato. 2 hoc fit per
cessionem. qz oportet q̄ corpus locans cedat corpori lo
cato. 2 sic p̄ accidens crescit locus.

q̄ Vnā aut aliud qd em fm se aliud ve
ro fm aliud dicitur. similr 2 locus Ali
qd em cōmunis. in quo oīia corpa sunt. Ali
yero p̄p̄ia ipi quo p̄mo. Dico aut qm tū nunc
in celo es qz in aere. Hic aut in celo 2 in aere qz
in terra similr aut 2 in hac quia in hoc loco q̄ cō
tinet nihil plus q̄ te. Sic igitur est locus p̄i
mum p̄tens vñ quodqz corpoz termin⁹ q̄
dem utiqz erit. Quare videtur species 2 forma
vniuscuiusqz locus esse quo determinatur ma
gnitudo 2 materia magnitudinis. Hec em est
vniuscuiusqz termin⁹. Sic qd em igitur p̄si
derantib⁹ locus vniuscuiusqz species est.

Post q̄ Aresto. inq̄sivit disputatiue an locus sit. hic
inq̄rit qd sit. Et circa hoc duo facit. qz p̄mo ponit rōnes
ad ostendendū locū esse formā vel materiam. Scdo po
nit rōnes in p̄trarium. ibi. Atvero q̄ impossibile. Q̄nt
ta p̄mum ponit p̄mo rōnem. p̄bantiū q̄ locus sit forma
et stat rō in hoc. locus p̄p̄ius q̄ est locus p̄ se est termin⁹
nus. sed forma est termin⁹ q̄ locus est forma. Pro de
claratōe maioris dr. q̄ sicut ens diuidit in ens p̄ se et in
ens p̄ accis. ita etiā locus diuidit in locū p̄ se 2 p̄ acci
dens. p̄ se dr q̄ adequate p̄rmet locatū. 2 ille est termin⁹
sicut dictū est. Sed est p̄siderandū q̄ in isto argumen
to cōmittunt tres fallacie. scz equocatōis. accis 2 im
plicitate p̄sequentis. Equocatōis. qz ista dictio termin⁹
equocatur. Termin⁹ em accipitur duplt. vno mō pro
termino cōmensuratiuo. 2 sic capitur in p̄ma p̄p̄one cuz
dr locus est termin⁹. 2 eo modo vas dr termin⁹ vs
ni. 2 modius termin⁹ tritici. Alio modo accipitur ter
min⁹ pro termino essentiali q̄ terminat materiā ad ali
quam spēm. 2 sic forma substantialis dr termin⁹. quia
ponit materiam in specie. Scdo est ibi fallacia acciden
tis. qz arguit ex puris affirmatiuis in scda figura. Ters
cio est ibi fallacia p̄sequentis. qz arguitur virtualt a pos
sitiōe p̄sequentis ad positiōem antecedentis. sic scz si aliqd
est locus ipm est termin⁹. ergo si est termin⁹ ipm est
locus. sed hoc nō valet. Et qn dr. locus est accis. er
go locus erit forma. Dm q̄ antiq̄ volebant. p̄bare q̄
locus esset forma substantialis. 2 contra hoc procedi
tur inferius in textu.

Scdm autē q̄ videtur esse locus distantia
magnitudinis materia. Nec nanqz altera est a

magnitudine. Hec autem est contenta sub specie et deni-
nata. sicut sub plano et termino. Est autem huiusmodi
materia et finitudo. Lumen enim remoueat termini
ni et passiones et spes relinquunt nihil per mate-
riam. Unde et Plato materiam et locum dicit esse
idem in thymeo. Receptum enim et locum unum et
idem dicit. Alio vero modo idem dicens receptum
et in dictis non scriptis dogmatibus in locum et
receptum idem retulit. Dicunt quidem enim omnes
esse aliquid locum. Quid autem est hic solus conat
est dicere. Verito autem ex his intendentibus
videtur utique difficile cognoscere quid est locus.
si quidem hanc quodcumque est sine materia. siue spe-
cies. Hec enim altissimam habent speculatioem. et
sibi inuicem non facile est cognoscere ipsa.

Consequenter ponit rationem Platonis per quam sibi vi-
debat quod locus esset materia. volebat enim sic syllogizare.
locus est quod dicitur receptaculum indeterminatum. et materia est quod
dam receptaculum indeterminatum. ergo locus est materia. Sed
tunc per quod si capiat locus per distantiam separata a magnitudine
dine. id est per tribus dimensionibus separata a corpore. tunc talis lo-
cus est indeterminatus ad quolibet corpus. quod per multas
corpora recipi successiue in illas dimensiones sicut distan-
tia quod est inter pres unius vasis. quod per recipere unum li-
quorem et quod alium. Addit tamen Aristoteles quod de receptiuo
differenter loquutus est Plato in quodam libro quod voca-
batur thymeo et in doctrina sua quam verboreus dedit.
quod in thymeo dixit materiam esse illud receptum. sed in do-
gmatibus suis dixit esse magnitudinem et partem. Potest tamen dici
suo per concordiam. quod magnitudinem et partem etiam tenent se ex parte
materie. et non refert quod illorum ponatur finem. quod si loquitur
quod illud receptum et locus sine idem. Sic igitur cum multi dice-
rent locum esse aliquid. solus Plato conatur est assignare quod
sit locus. Est tamen considerandum quod in eius argumento etiam
committunt tres fallacie virtualiter sicut in argumento de
forma. Committit enim fallacia equocationis in ista dictione re-
ceptaculum. quod materia est receptaculum forme essentialis.
quod facit cum forma una essentia totius. sicut corpus recipit
animam et faciunt unum ens. scilicet hominem. sed locus finem veritatem
recipit locatum finem localem circumscriptionem quod est extrinseca
recepto. Secunda est fallacia accitris. quod arguitur ex puris affir-
mativis in secunda figura. Tercia est fallacia consequens. quod
arguitur virtualiter a positione preteritis ad positionem antecedis. sic
scilicet si aliquid sit locus ipsum est receptaculum. ergo si ipsum est re-
ceptaculum ipsum est locus. sed sic debuisset arguisse. si ipsum
non est receptaculum ipsum non est locus. Tunc ibi. Veri-
to autem. Inferre unum correlarium ex predictis opi-
nionibus. Et vult. si locus sit materia vel forma. tunc diffi-
cile erit cognoscere quod sit locus. quod materia et forma ha-
bent altissimam et difficile speculatioem et non est facile co-
gnoscere unum eorum sine altero. Cuius ratio est. quod unum
quodque cognoscatur finem quod est in actu. quod sic potest mouere poten-

tiam ut ipsum cognoscat. sed nec materia nec forma natu-
ralis habent per se seorsum esse in actu. ergo difficul-
ter cognoscuntur.

Atvero quod impossibile sit quodlibet horum celo-
rum non difficile videre. Species quidem enim et ma-
teria non separantur a re locum attingit. In quo namque
aqua erat. in hoc iteque aer. sicut diximus prius sit
transmutatis ad inuicem aereque et aqua et aliis cor-
poribus similiter. quare neque per neque habitus. sed se-
parabilis est locus ab unoquoque. Et videtur enim
huiusmodi aliquid esse locus et vas. Et tamen vas locus
transmutabilis. vas autem nihil rei. finem quidem igitur
separabilis est a re sic quidem non est species. finem at
quod continet sic quidem altera a materia. Videtur at
quod quod est alicubi ipsum esse aliquid. et altera aliquid ex-
tra ipsum. Platoni igitur dicendum est. si oportet trans-

gredientes dicere. quare non in loco species et nume-
ri sunt. et hoc si vere precipitatum est locus siue
magno et paruo existente precipitatum sine mate-
ria. ut in thymeo scripsit. Amplius quod ferre
tur in sui locum si locus esset materia aut species
impossibile est enim cuius non est motus neque su-
rum aut deorsum locum esse. Quare queren-
dus in huiusmodi locum est. Si autem in ip-
so locus est. oportet enim siquidem aut forma aut
materia est. erit locus in loco. Transmutant enim
simul cum re et mouentur. et species et infinitum non
semper in eodem sed ubi utique res quare loci erit lo-
cus. Amplius cum ex aere fit aqua per diu-
est locus si quidem spiritus inerat. Non enim in eodem
quod sit corpus. Que igitur corruptio et quibus
igitur necessarium est locum esse aliquid. et iteque ex quibus
utique dubitabit aliisque de suba ipsius dictum est.

Nunc ponit quatuor rationes in primis. scilicet quod locus nec est materia
nec forma. Quare prima stat in hoc. materia et forma non se-
parantur a re cuius sunt materia et forma. quod sunt pres essen-
tiales totius in quo sunt. nihil enim separatur a sua essentia.
sed locus potest separari a suo locato. quod locus copatur ad lo-
catum sicut vas ad vasatum. sed potest vas separari a
vasato. ergo etiam locus a locato. et per consequens locus
non est forma. nec materia. Et hoc idem patet speciali-
ter de materia. quia locus continet locatum. sed materia

non continet immo p̄tinetur. ergo locus nō est materia
Tunc ibi. Videt̄r. Ponit̄ sc̄da rō q̄ p̄bat q̄ locus
nō sit materia vel forma. p̄ hoc q̄ locus separat̄ a locato.
et stat rō in hoc. locus est extra locatū. q̄ locatū mouet̄
in loco. s̄ id in quo aliqd̄ mouet̄ est extra illud qd̄ in ip̄o
mouet̄. s̄ materia et forma nō sunt extra rem cuius sunt
materia et forma. ergo materia et forma nō sunt locus

Tunc ibi. Platonē igit̄. Ponit̄ tertia rō q̄ est sp̄cialiter
p̄tra Platone q̄ posuit locū cē materiam. et itēz posuit
ydeas p̄cipari. siue a materia siue a magno et paruo
Tunc sic arguit̄ p̄tra eū. om̄e p̄cipatū est in p̄cipante
s̄ p̄m Platonē ydee p̄cipant̄ a materia. s̄ sunt in mate-
ria. S̄ hoc est p̄tra suā positōem et opinionē q̄ dixit q̄
ydee nūq̄ sunt. s̄ nō p̄t dici q̄ materia sit loc⁹. Tunc
ibi. Ampli⁹ quō. Ponit̄ quarta rō et stat in hoc. si mate-
ria et forma sunt locus. s̄ locus erit in loco. qd̄ est in dūe
niens. p̄bat q̄ oē qd̄ transmutat̄ p̄m locū est in loco. q̄
in illis q̄rendus est locus q̄ mutat̄ p̄m locū. s̄ materia
et forma transmutat̄ p̄m locū. q̄ q̄n totū mutat̄ etiā p̄-
tes eius mutat̄. et p̄ p̄ns sunt in loco. et si sunt locus. s̄
locus erit in loco. Tunc ibi. Ampli⁹ cū. Ponit̄ q̄nta
rō q̄ stat in hoc. si locus est forma. s̄ corrupto vno cor-
rumpet̄ alēz. s̄ hoc est falsum. q̄ forma q̄nq̄ corrupit̄
et locus nō corrupit̄. q̄ aliq̄ res p̄t manere in suo loco et
corrupi. et aliq̄ res p̄t mutare suū locū et non corrupi. qd̄
tū fieri nō posset si locus esset forma. Ultimo epiloga-
t̄ qd̄ dicit̄ est. p̄ q̄ videt̄r necessariū ēē q̄ sit locus et p̄ q̄ ali-
qs p̄t dubitare de suba eius.

p̄. Ost̄ hoc autē accipiendū est quot mo-
dis aliud in alio ē. Uno q̄dem igitur
mō sicut digitus in manu. et om̄ino p̄s in toto
est. Alio vero sicut totū in partib⁹ non em̄ p̄ter
ptes est totū. Alio mō sicut hō in aiali et om̄ino
sicut sp̄s in genere. Alio vero sicut gen⁹ in sp̄e.
et om̄ino p̄s sp̄i in sp̄i ratōne. Adhuc sicut sa-
nitas in calidis et frigidis. et om̄ino sp̄s in ma-
teria. Adhuc sicut in rege q̄ grecorū. et om̄ino
motū in p̄mo motiūo. Amplius sicut in opti-
mo et om̄ino in fine. Hoc autē est cuius causa sit.
Om̄niū autē maxime p̄prium est sicut in vase.
et om̄ino sicut in loco.

Postq̄ Aresto. inquisiuit̄ disputatiue an locus sit
et qd̄ sit. hic p̄r accedit ad determinandū veritatē. Et
p̄mo qd̄ a p̄mittit̄ q̄ sunt necessaria ad p̄sideratōem veri-
tatis. Sc̄do determinat̄ veritatē. ibi. Quid autē foret.
Circa p̄mū tria facit̄. p̄mo ost̄dit quot modis ēē aliqd̄
esse in loco. Sc̄do in q̄rit̄ vtr̄ aliqd̄ possit̄ ēē in seip̄o. ibi.
Dubitabit̄. Tercio soluit̄ qd̄dam p̄ns dubitata. ibi.
Q̄. At̄ zeno. Ponit̄ q̄ octo modos q̄b⁹ aliqd̄ ēē in ali-
quo. q̄z p̄mus est sicut p̄s ēē in toto. vtr̄ digitus in
manu. et manus in brachio. et brachiū in hoīe. Secū-
dus modus est sicut totū est in p̄tib⁹ integralib⁹. quō dom⁹
in parietib⁹ tecto et fundamēto. Tercius est. sicut sp̄s

est in genere. vtr̄ hō in aiali. Quartus. sicut genus in sp̄e
vel etiā p̄es definitiue sp̄i sunt in sp̄e. et sic aiali et rōnale
sunt in hoīe. Quintus est sicut forma est in materia si-
ue sit subalis siue accīdalis. Sicut sanitas ēē in cali-
dis et frigidis q̄z p̄tēperantia p̄stituit̄ sanitatē et vtr̄ ois
forma est isto mō in materia. Sextus est q̄ effectus cau-
se efficientis est in cā efficiente. sicut res grecorū dicunt̄
esse in rege grecie. et vtr̄ oē qd̄ mouet̄ est in ip̄o mouen-
te. Septimus est sicut aliqd̄ est in quodā optimo diligi-
bili et vtr̄ sicut in suo fine. vtr̄ cor amātis vel appetit⁹ amā-
tis ēē in amato. Octauus est. q̄ vasat⁹ est in vase. et
vtr̄ sicut locatū in loco. Et p̄m hunc modū maxime pro-
prie ēē aliqd̄ ēē in aliq̄. q̄ in eo h̄z q̄rē et fixiōe

Q̄. Que sit sufficientia istorū modorū essendi in
om̄i q̄ ista. q̄z ois modus essendi in. vel
sumit̄ penes formam et materiam. aut penes continens
et p̄tentiū. vel penes cām et causatū. Si p̄mū sit est q̄n-
tus modus p̄m quē forma est in materia. Si penes cō-
tinens et p̄tentiū. hoc est dupl̄. q̄z vel p̄tentiū est separatū.
et sic est octauus modus. Vel p̄iunctū. et hoc dupl̄. q̄z
aut ibi est p̄iunctia realis. et sic sunt duo p̄mi modi. Vel
est p̄iunctia rōis. et sic sunt duo alij modi. q̄z gen⁹ et sp̄s
p̄inent se p̄m rōnem. Si sumit̄ penes cām et causatū
hoc est dupl̄. q̄z vel sumit̄ p̄m cām efficientē. et sic ēē
modus. aut penes cām finalē. et sic est septimus modus

Notandū. Ista diuisio in octo modos
essendi in est analogi in sua ana-
logata. q̄z ip̄m diuisum ēē p̄s de octauo mō. q̄ aliqd̄ ēē
in alio sicut in loco. Cuius rō est. q̄ ad hoc q̄ aliqd̄ sit in
alio p̄prie requirunt̄ duo. Primū est q̄ p̄tineat̄ p̄prie in eo.
et p̄pter hoc sextus et septimus modi sunt imperfecti. q̄
effectus p̄prie nō p̄tinet̄ in sua cā. Sc̄do. q̄ sit ab eo dis-
tinctū. q̄z idē nō est p̄prie in seip̄o. et p̄pter hoc alij modi
sunt imperfecti. q̄z in ip̄is nō est distinctio siue distantia illi-
lius qd̄ p̄tinet̄ ab eo et qd̄ p̄tinet̄. Et q̄z iste p̄ditōes res
periunt̄ in vltimo modo. ergo ip̄e est p̄fectissimus. et de-
inde post octauum p̄fectior modus est. quo totum in re
grale est in suis p̄tib⁹. et p̄s in toto. Deinde sequitur mō
dus quo genus est in sp̄e et sp̄s in genere. Deinde mō
dus quo est accīdens in subiecto. postea ponit̄ iste quo
effectus est in sua causa efficiente. et vltimo sequitur mod⁹
quo aliqd̄ est in suo fine. q̄z isti duo vltimi modi sunt vir-
tuales et nō actuales. q̄z effectus cause efficientis et effe-
ctus cause finalis sunt solum in suis causis virtualiter et
non actualiter.

Ar̄. Locus est in aliquo sicut forma. s̄ h̄z habitū
dinē ad q̄ntum modū et nō octauū. Om̄i
q̄ locus p̄t ad duo cōpari. p̄mo ad corpus locans. et ad
hoc cōparatur sicut forma ad materiā. q̄ corpus locans
est subiectū sup̄ficiē locantis q̄ est locus. Alio mō com-
paratur locus ad corpus locatum. et sic locatum inest lo-
co p̄m octauum modū. Potest tamē dici q̄ si locus acci-
piatur gr̄a virtutis p̄seruatiue. tunc etiā locus potest
esse in locato sicut in subiecto. q̄z talis virtus p̄seruatiua
penetrat locatum p̄seruando ip̄m

Ar̄. Videtur q̄ sint plures modi essendi in octo
pore. etiam aliqd̄ est in alio sicut in rem-
pore. etiam aliqd̄ est in aliquo sicut in signo. et isti mō-
di essendi in non ponuntur in textu. Dicendū q̄ isti

Libet

duo modi comprehenduntur sub alijs. qz fm doctorem
sanctum modum quo aliquid est in tēpore reducitur ad
ocraū modum quo aliquid est in alio sicut in loco. et h
ideo. quia sicut locus est mensura mobilis. ita temp⁹ est
mensura motus. z ideo ocraū modus fecit aliquid eē
in alio sicut in mensura extrinseca. Et hoc est commune
rei temporali in ordine ad tempus. z rei locate in ordi
ne ad locū. Modus ac essendi ē aliquid ē in alio sicut in
signo nō ē p⁹rie loquēdo modus essendi in. s3 ppter qm
dam analogiā posset reduci ad qmū modū. quo aliquid
est in alio sicut accidens in subiecto. qz accidens debet
esse subiecto p⁹portionatum.

Dubitabit autē aliquis. vtrū vnum et idem
aliquid esse in seipso cōtingit aut nihil. sed om
nia aut nusquam aut in alio esse. Dupliciter ac
hoc est. aut fm se aut fm alterū. Lū enim sint
quedā partes totius. et hoc in illis et illa in hoc
dicetur totum in seipso esse. Dicitur autē et fm
partes vt albi quia superficies alba. et sciens qz
ratiocinativū. Amphora quide igitur non erit
in seipsa neqz vinū. vni aut amphora erit. Dō
nāqz est in alio et in quo est vtrāqz eūdem par
tes sunt idem. Sic quidem igit cōtingit quide
aliquid esse in seipso

Hic Aresto. scdo circa p⁹dicta mouet vnā dubitā
nem z ē ita. vtrū idē posset esse in seipso. vel nihil. sed oīa
vel nusqz sunt vel sunt in aliq alio. Et mouet hic ista dubi
tatio ppter duo. pmo vt explicent modi essendi in. Sē
cūdo ad intelligendū dictū Anaxagore. qz dicit de infini
to qz fulciret seipm. z sic infinitū esset in seipso. Soluit g
Aresto. hanc questionē dices. qz aliqd eē in seipso p⁹ in
telegi duplt. vno pmo z p se. fm totū z g⁹ra sui. z sic ē
impossibile idē eē in seipso. Alio p⁹ intelligi idē eē in se
ipso fm alreū z fm p⁹re. z sic idē p⁹ eē in seipso. z hoc idē. qz
p⁹tingit qūqz qz aliqd totū h3 duas ptes. quaz vnaqz
recipit denotatōem totius z tunc p⁹tingit hoc totū g⁹ra
vniū p⁹is esse in seipso g⁹ra alterius. Exempli g⁹ra. si ac
cipiat amphora plena vino sicut qdā totū cuius ptes
sunt amphora z vinū. ibi neutra p⁹tiū eius erit in seipsa
id est neqz amphora neqz vinū. s3 hoc totū. samphora
vini erit in seipsa in q⁹trū vtrūqz ē p⁹ eius. s. z vinū qd est
in amphora. z amphora in qua est vinū. p hunc igit mo
dū p⁹tingit aliquod idē esse in seipso.

Primū autē non contingit. vt albi in corpe
superficie em in corpe. scia aut in ala. fm hec autē
sunt appellatiōes cum ptes sint sicut in homi
ne Amphora aut et vinū cū seorsum sint non p
tes Simul aut cū sint p⁹pe quod sint partes
erit idem in seipso. vt albi in boie. qm in corpe

Quartus

et in hoc qm in superficie. In hoc autem non am
plius qm fm aliud est. et altera specie hec sunt
et alteram naturā habet vnūquodqz. et poten
tiam superficieqz et album. Fleg igitur induc
tue considerantibz nihil in seipso videmus fm
nullum determinatorum modorum. Et ratione
manifestū est qz impossibile est. Oportet enim
vtrāqz vtrūqz esse. vt amphorā vasqz et vinū
esse. Vniū autem vinū et amphorā. si vere p⁹i
mum cōtingit z ipm in seipso. qz si qdē maxime
in alterutris essent. amphora qdē acciperet vi
num nō fm qz vinū. s3 inquantū illa. Et vinum
inerit in amphora. nō inq⁹trū amphora ipa sed
fm qz est illud amphore. Scdm qdē igit qz al
terutrum sit manifestū est. Alia nāqz est ratio eius
qz in quo. z alia illius qz in hoc. Altero neqz
fm accis p⁹tingit. sicut em duo corpora in eodem
erunt Ipsaqz em amphora in seipsa erit. sicut
natura receptiva est. hoc p⁹tingit in seipso eē. Et
adhuc illud cuius receptio est vt si vini vinum.
Qdē igitur impossibile sit aliquid in seipso
esse primo manifestum est.

Hic p⁹ter exponit Aresto. mēbra posita in solutōe du
bitatiōis p⁹dictae. z ostendit pmo qd sit aliqd esse p⁹mo
in seipso qd declarat p⁹positū. s. vbi aliqd nō repit esse
p⁹mo in alio. Et d⁹ qz albi nō est p⁹mo in corpe. s3 est p⁹i
mo in superficie. z scia nō est p⁹mo in homie. sed est p⁹mo in
aia. Ex quo sumit qz esse p⁹mo in alio est fm totū esse in
eo. sic aut scia nō est in hoie. qz scia nō est in toto hoie. sed
in aia. Ex quo vltcrius manifestat. qz nō p⁹ aliqd p⁹mo eē
in seipso. nec p se nec p accis. Primū. pbat inductōe z
rōne. Inductōe p modos essendi in. qz neqz totū est to
tum suūp⁹ius. neqz p⁹s est p⁹s suūp⁹ius. neqz aia est gen⁹
suūp⁹ius. neqz spēs suūp⁹ius. Rōne sic. si aliqd esset in se
ipso p⁹mo. tunc idem p⁹trineret seipm. qd ē impossibile. Pri
ma p⁹s p⁹s. qz quicqd est in alio sicut in loco p⁹trinet ab eo.
s3 idē sit in seipso sequitur qz idē p⁹trinet seipm. Scda p⁹s
pbat. qz p⁹trins locale circūscribit p⁹trntū. sed idē nō p⁹
circūscribere seipm. s3 impossibile est idem esse in seipso.
Itē sequet qz idē eēt vas z vinum ex hoc em aliqd ē vas
qz circūscribit vel p⁹trinet. s3 idē sit p⁹trins z p⁹trntū. s3
idē erit vas z vasatū. Tūc ibi. Atvero neqz Probat
Aresto. qz aliqd nō p⁹ eē in seipso p⁹ p accis. Circa qd
sciedū ē qz aliqd eē in seipso p⁹ ē aliqd eē in seipso fm totū.
et aliqd esse in seipso p se est aliquid eē in seipso gratia sui.
et nō gratia alterius. Sed aliquid esse in seipso per acci
dens est aliquid esse in seipso gratia alterius. Probat g
Aresto. qz idē nō potest esse in seipso p⁹mo p accidens id

est simile totū et gratia alterius. sicut si diceremus quod amphora vini accipiendo eā sibi se totā esset in seipsa gratia vasis in quo continentur localiter amphora cum vino. quia tunc operetur huius vas esse in amphora vini simul cum vino et amphora. Probat ergo Aresto. hoc esse impossibile. quod esset manifesta penetratio dimensionum. quod maius non potest esse in minori absque penetratioe dimensionū. sed vas in quo est amphora vini cum vino est maius amphora. ergo non potest esse vas in amphora vini primo per accidens.

Quod autem ratio opposuit. quod si locus est aliquid in aliquo erit. solvere non est difficile. Nihil enim prohibet in alio esse primo locū. non tamen in illo sicut in loco. sed sicut sanitas quidem in calidis et humidis. aut est sicut calor in corpore passio. Quare non necesse est in infinitū abire. Illud autem manifestū. quoniam nihil est vas cuius quod est in ipso. Alterum primo et quod est. et in quo est. propter quod non erit utique neque materia neque species loci. sed alterum illius cum aliquid existens materia et forma. Nec quidem igitur sicut oppositū.

Nicphs tercio ex modis essendi in. soluit rationem et nonis prius posita. que fuit quod si locus est tunc locus erit in loco. et sic retur in infinitū. Soluit Aresto. quod non oportet dicere si locus est quod sit in alio sicut in loco. sed locus est in alio sicut accidens in subiecto. quod locus est accidens corporis locantis. quod est superficies. et ideo est in corpore locante sicut in subiecto. Sicut sanitas est in calidis et humidis et calor in corpore ut passio vel accidens. quare non est necesse quod procedatur in infinitū. Tunc ibi. Illud autem. Conclusit prius quod locus sit sicut vas continens et quod nihil continet seipsum totum. Ex quo elicitur quod materia et forma non sunt locus. cum non continent extrinsece. Ultimo concludit quod supra dicta per modum oppositōis sunt dicta. quare quidem oppositōis aliquem iam solute sunt. alique vero solvantur post manifestatā naturā loci.

Queritur. Utrum idem possit esse in seipso. Respondetur. Respondendum quod aliquid esse in seipso potest dupliciter intelligi. uno modo negative. quod non est in alio. et sic substantia dicitur esse in seipso. quod non est in alio. Alio modo affirmative. et tunc accipitur esse in seipso per octavū modū. Et sic iterū aliquid esse in seipso potest dupliciter intelligi. uno modo primo et secundum totū. et sic non potest aliquid esse in seipso. quod nec primo per se nec primo per accidens. ut probatum est circa textū. Alio modo aliquid intelligitur esse in seipso non primo sed secundum partē. et sic aliquid potest dici esse in seipso. quod si aliqua res habeat duas partes quarū unaqueque habet denotatōem totius. tunc idem potest dici esse in seipso. propter illas duas partes quarū una est continens et alia contenta. sic quod contenta sit in continente sicut dicimus quod vasculū vini sit in vasculo vini. quod vinus est in vasculo.

Respondetur. Totū et partes sunt idem. sed partes sunt in toto. ergo idem poterit esse in seipso. Ad idem quod in omnibus modis essendi in oportet considerare unita

et distinctōem. et sic eo modo quo aliqua sunt eadem. sic non sunt in se invicē. sed eo modo quo habent distinctōem possunt dici esse in se invicem. Exempli gratia. genus et species sunt eadē secundum rem. et ideo ut sic genus non est in specie sed genus est species. sed quod distinguuntur secundum rationē. ideo dicitur quod genus sit in speciebus. Et sic etiā dicimus totū esse in suis partibus et contra. in quantum se partes habent alibi quā distinctōem contra totū. et sic infra etiā dicitur de celo quod sit in suis partibus localiter analogice. et non proprie.

Quid autem forte sit locus. sicut et utique manifestum. accipiamus autem de ipso quęcūque videntur vere secundum ipsum inesse ipsi. Significamus igitur locū esse primum. quod continet illud cuius est locus et nihil esset. Amplius primum neque maiorem neque minorem esse. adhuc autem neque deficere unicuique et separabile esse. adhuc autem omnē locum habere sursum et deorsum. et fieri naturā. et manere unūquodque corporum in propriis locis. hoc autem facere aut sursum aut deorsum. Supponis autem his reliqua consideranda.

Premissa disputatione de loco an sit et quid sit. et solutis quibusdā dubitatōibus. hic accedit ad determinandā veritatē de loco. Et circa hoc duo facit. primo pręmittit aliqua que valent ad cognoscendū locū. Secundo investigat particulas diffinitōis loci. ibi. Jam igitur. Circa primum tria facit. primo pręmittit quatuor suppositiones. Secundo ostendit qualis debeat esse diffinitio loci. ibi. Oportet autem. Et tercio ponit quatuor pambula. ibi. Primum quidem. Dicit ergo primo quod manifestū fiet ex se quętibus quid sit locus. sed oportet prius accipere quasi qualdā suppositōes et pncipia per se nota. illasque videtur per se inesse loco. Est ergo prima suppositio ista. quod locus continet locatum sic tamen quod non est pars locati. quod dicitur ad excludendū formā que continet materiam et est pars. Secunda suppositio est quod locus qui proxime continet est locus proprius. et ille est equalis locato. et nec est maior nec minor. Tercia suppositio est. quod locus non deficit unicuique locato. id est oportet omne locatū esse in aliquo loco. Quarta suppositio est quod in omni loco inveniuntur alique dñtias positionū. scilicet ante retro. sursum deorsum. dextrū et sinistrū. Et si hę extendat ad corpus celeste tunc intelligitur quod corpus celeste est in loco secundum partes. quod etiā habet dñtias positionū sed totū celū non habet dñtias positionū. quod ibi nec est sursum nec deorsum. ut patet primo celū. Et his autem nūc suppositis procedatur ad considerationem aliorum.

Respondetur. Locus habet in se duas dimensiones. et locatū habet tres. ergo non est equalitas inter locatū et locū. et per consequens secunda suppositio non bene ponitur. Ad idem quod duplex est equalitas. quedā est equalitas perfecta. que attenditur secundum omnes dimensiones. et sic locus non est equalis locato. Alia est equalitas que sumitur respectu aliquarū dimensionū et non omnium. sicut dicimus quod iohannes et petrus qui habent unā longitudinē sint equales. et sic locus est equalis locato secundum ultimā superficiē. quod ultimā superficies corporis locantis est equalis rei locatę.

Libet

Oportet autē tēptare intentiōem sic fieri ut qd sit reddat. z neq; opposita solutur. z que vidē loco iesse insunt. z amplius discolie causa z oppositorū circa loca manifesta erit. Sic em̄ utiq; pulcherrime demonstrat vñquodq;.

Nic Aresto. secūdo ostendit quales conditiōes debet habere definitio danda de loco. Et dicit q; definitiō do locū intentio nostra debet tendere ad quatuor p̄dictiōes. Prima est. q; p̄ ipam ostendat quid est locus. quia definitio est oratio indicās quid est esse rei. Secūda est. ut solutur quēcūq; obiecta sunt vel opposita circa locū q; veritatis cognitio est dubitator. solutio Tercia est. ut p̄ eam manifestent p̄prietates loci que insunt loco. Et q; p̄dictiōe sumit q; mediū demonstratiōis potissime sit definitio subiecti. q; dicit hic Aresto. q; definitio loci que ē subiectū in ordine ad suas p̄prietates debz manifestare qualiter tales p̄prietates insunt loco z demonstrantur de ipso Quarta p̄dictiō est. q; p̄ eam manifestet causa quare alii qui sic discordauerūt circa locum. Et tali definitiōe definitur vñquodq; pulcherrime.

Primū qdem igit oportet intelligere q; non quereret locus nisi motus aliq; esset fm locum ppter hoc em̄ z celū maxime in loco esse opinatur qd semp in motu est. Vmōi autē aliud quidem esse loci mutatio. aliud vero augmentum z decrementum. Et nāq; in augmento z decremento trāsmutatur. et qd prius erat hoc iterū trāsmutat in maius. z minus. **E**st autē qd mouet aliud qdem p seipm actu. aliud vero fm accēs Ipsius autē qd fm accēs est. alia qdē ptingētia moueri per se. ut partes corporis. z in nauclaus. Alia vero nō cōtingētia. sed semper fm accēs. ut albedo z scientia. Nec em̄ sic trāsmutat locū qd in quo sunt trāsmutat. **Q**uoniam autē dicimus esse sicut in loco in celo. quia in aere. hic autē in celo. z in aere autē nō om̄i. sed ppter vltimū ipsum. z cōtinens in aere esse dicimus. Si em̄ omnis aer locus. nō equalis erit vñus cuiusq; locus. z vñq; locatūz Videlicet autē hmoi primū in quo est. **E**um quidē igit nō diuisum sit ptingens sed ptingū. nō dicim⁹ esse in illo sicut in loco. s; sicut pars in toto. Cū vero diuisum sit z ptingū. in primo quodam vltimo ptingētiis. qd neq; pars est ipsius qd est

Quartus

in ipso neq; maius distantia sed equale. In eodem em̄ vltima ptingentiū. Et cū ptingū qdē sit nō in illo mouet. sed cū illo. **D**iuisus autē in illo et siue moueatur ptingens siue nō nihil minus Amplius cū non diuisum sit. sicut pars in toto dicitur. ut sicut in oculo visus z in corpore manus. Cū autē diuisum est. ut in cado aqua z ciphopho vñū Danus quidem em̄ cū corpore mouetur. aqua autē in cado

Nic pter Aresto. tercio ponit quatuor pambula q; sunt necessaria ad inuestigandū definitiōem loci. Quorū p̄mū est. q; nō fuisset quelitū de loco nisi fuisset z esset ali quis motus fm locū. Et quo sumitur q; motus localis ducit in cognitōem loci. z ppter hoc aliqui opinantur q; celū maxime sit in loco. q; celū maxime mouet fm locū qd tñ nō est verū. q; hoc maxime mouet fm locū qd mutat locū fm partē z fm totū. sic autē nō est de celo. q; celū solū mutat locū fm partes. Et addit Aresto. q; aliquis est motus fm locū p se. sicut est loci mutatio. alius vero solū ex psequenti. sicut est augmentatio et diminutio. q; augmentatio p se terminat ad p̄prietates. z q; illa p̄prietates accipit maiore locū. sic motus fm augmentatiōem ē motus fm locū ex psequenti. q; gratia p̄prietatis que est in illo qd auget. **T**ūc ibi. Est autē. P̄us ponit secūdum pambulū. et est q; aliquid mouet fm locū p se et in actu. sicut corpus qd p se habz esse in loco. z aliquid mouetur fm locū p accēs. Et hoc ptingit dupl̄. q; aliqd mouetur p accēs. qd tñ natū est p se moueri. sicut partes intergrales. ut manus pedes. q; tales partes separate a toto mouent p se. quedā autē mouent p accēs z nō sunt nata moueri p se. sicut sunt accidentia que solū mouent gratia subiecti. z nō sunt nata moueri per se. Et isto elicit q; eo modo aliquid est in loco quo nō natū est moueri fm locū **T**ūc ibi. Qm̄ autē. Ponit terciū pambulū. z est q; duplex est locus. s; p̄mū z p̄p̄us. Cōmunis sit aut aliquid dī esse in celo aut in aere. Et p̄p̄us quo aliquid dicitur esse in loco. q; est in superficie aeris p̄p̄ime cōsistente ipsum. que superficies est proprius locus. Et ex isto scitur q; locus sit proxima extremitas corporis locantis. q; als locus non esset equalis locato. sicut totus aer nō est equalis homini. **T**ūc ibi. Cū quidem. Ponit quartū pambulū. et est. quādo p̄p̄us nō est diuisum a p̄p̄to. sed p̄p̄um ē. tūc p̄p̄um nō est in p̄p̄to. sicut locatum in loco. sed potius sicut pars in toto. sed quando p̄p̄us est diuisum a p̄p̄to. tūc cōsistentum est in p̄p̄to sicut locatum in loco. Et illud p̄bat duabz rōnibz. quarum prima est. quia locatū nō mouetur simul cū loco. sed qñ aliqd est p̄p̄um alteri tūc mouetur simul cum ipso. ergo tūc nō est in eo sicut locatū in loco. sicut manus mouetur simul cum homine. z ideo manus non est in homine sicut locatū in loco. sed sicut pars in toto. Secūda ratio est. quia sunt alij modi essendi in quo pars est in toto z locatum in loco. q; locatū in loco est sicut aqua in cado z vñū in ciphopho. sed esse in cado vel ciphopho est esse in cōtinente separato. ergo locatum est in loco sicut aliquod diuisum qd fuit pbandum

Jam igitur manifestum ex his quid locus ve/
re est quattuor sunt. quorum necesse est locum
vnum aliquid esse. Aut enim forma. aut materia
est. aut spacium aliquid in medio extremorum
aut extrema. si non est spacium nullum propter im/
positi corporis magnitudinem. Horum autem
quod tria non contingat esse manifestum est. sed pro/
pterea id quod continet videtur forma esse. In
eodem enim sunt extrema continentis et conten/
ti. Sunt quidem igitur utraque termini. sed non
eiusdem. sed species quidem rei. Locus autem
continentis corporis

¶ Premissis his quae sunt necessaria ad investigandum
definitionem loci. hic investigat eam. Et circa hoc tria facit.
primo investigat particulas definitionis. Secundo adus/
dit definitionem ibi. Quare terminus. Tercio ostendit eam
esse bene assignatam ibi. Et propter hoc. Circa primum duo fa/
cit. quod primo investigat genus loci. Secundo differentiam
propter definitionem eius ibi. Videtur autem. Quo ad primum
inquit genus per viam divisionis. dicens quod locus secundum ge/
nus vel est materia vel forma vel spacium dimensionatum
vel extremitas corporis continentis. Sed non potest dis/
ci quod sit materia vel forma vel spacium dimensionatum. ergo
est extremitas corporis continentis. Maior patet ex suffi/
cienti divisione. quod omnes qui opinati sunt circa locum pos/
nebant locum esse vnum ex his. Minorem probat ultimum in/
teritu. Et primo ibi horum autem. Ostendit quod locus non
sit forma. plus tamen manifestat qualiter videbatur anti/
quis quod locus esset forma. quod scilicet locus est terminus. et etiam
forma est terminus. ergo locus est forma. Quod autem
locus non sit forma sic probat. Aristoteles. quod forma est termi/
nus illius cuius est forma. sicut forma hominis est termi/
nus essentialis hominis. sed locus non est terminus illius cui/
us est locus. quod locus est locati locus. scilicet est terminus locati

Sed ex eo quod mutatur multotiens manente
continente contentum et divisum. ut ex vase a/
qua ipsum medium esse aliquid videtur esse spa/
cium. tanquam aliquid sit preter corpus quod trans/
fertur. Hoc autem non est. sed contingens
incidit corpus eorum quae transferuntur. et quae
per se apta nata sunt contingere. Si autem ali/
quod esset spacium aptum natum et manens in
eodem loco infiniti utique idem essent loci. trans/
mutante enim aere et aqua idem facient omnes
partes in toto. quod quidem omnis aqua in vase.

¶ Simul autem erit et locus transmutans

quare loci alius locus et multi loci simul erunt
Non est autem alius locus partis in quo mo/
uetur. cum totum vas transmutatur. sed idem
in quo enim est commutatur aer et aqua aut partes
aque. sed non in quo sunt loco qui pars est lo/
ci qui est locus totius celi

¶ Sic secundo ostendit quod locus non sit spacium dimensio/
natum. Et primo ostendit qualiter videbatur hoc anti/
quis. quia scilicet de natura loci est quod maneat unus. Quis re/
cipiat diversa locata. sic etiam iste dimensiones spacii ma/
nent eadem mutatis diversis corporibus receptis in tali
spacio. Exempli gratia antiqui dicebant locum esse spa/
cium. quod continetur inter latera vasis quod recipit in
se diversa locata. manifestum enim est quod illa distantia qua
doque recipit in se vinum. quandoque aquam. quandoque aerem.

Ergo videtur quod locus sit spacium dimensionatum.
Tunc ibi. Hoc autem. Probat per hoc duobus rationibus quod lo/
cus non est huiusmodi spacium dimensionatum. Et ita
prima ratio in hoc. quod si aliquod spacium contentum inter
corpora esset locus. tunc infinita loca essent simul. proba/
batur. quod cuilibet parti corporis contenti correspondet
locus. cum locus penetrat quamlibet partem receptam
in spacio tali. cum ergo corpus receptum in tali spacio ha/
beat infinitas partes secundum divisionem in partes eiusdem
portionis aut infinitas. id est indeterminatas. ergo illis
partibus correspondebunt infinita loca. et cum partes
sint simul in toto. sequeretur quod infinita loca essent simul
quod est impossibile. Tunc ibi Simul autem. Ponitur se/
cunda ratio et est ista. Si locus esset spacium dimensionatum
contentum inter corpus locatum et locans. tunc locus
esset mobilis cum locato. sed hoc est impossibile. ergo lo/
cus non potest esse spacium dimensionatum. Maior pa/
tet. quod transmutato corpore simul transmutatur distan/
tia quae est inter partes corporis. si ergo ista distantia esset
locus. sic locus transmutaretur cum locato. Sed minor
probat. quod si sic tunc tale spacium esset in alio loco. quod pe/
netraretur secundum eos a dimensionibus spacii in quod trans/
mutatur. quae dimensiones subintrant dimensiones pri/
oris spacii. Et sic locus. esset alius locus. quare multa lo/
ca essent simul. quod est inconueniens dicere

¶ Et materia autem videtur utique esse locus
si inquietum aliquis consideret et non inlepa/
rato. sed continuo. Sicut enim si alteretur hoc quod
dem utique nunc est albus. nunc autem niger. et nunc quod
dem durum. olim autem molle. Unde dicimus
aliquid esse materiam sic. et locus per tales quan/
dam videtur esse phantasiam. verumtamen illud
quidem quoniam quod nunc est aqua prius erat
aer. Locus autem. quod ubi nunc est aqua ibi erit aer.

Sed materia quod dicitur dictum est in prioribus nec
divisa est a re nec continet locus autem utraque

Nec tertio Aresto ostendit q materia non sit locus et pmo declarat qualiter videbatur alijs q materia sit locus. dicens. q materia ideo videt locus. q sicut in vna materia succedut sibi diuerse forme. ita in vno loco succedut sibi diuerse locata. Sed reprobat Aresto. istud dictum dupli. pmo q vrimur diuersis modis loquedi designando materia z locu. qz designando successionē localem dicimus q vbi est aqua ibi pus fuit aer. sed ad designanduz successionē formatū in materia dicimus q id qd fuit pus aqua iam est aer. Secūdo. qz materia non est diuisa a re cuius est materia. sed locus est diuisus a locato z cōtinetur locatū. ergo locus nō est materia.

Signitur nihil horz triuz loc⁹ est. neqz spēs neqz materia neqz spaciuz aliquod. sed semp est alterum preter id quod est rei distantis necesse est locum esse reliquū quattuor termini ptenentis corporis. Dico aut corpus quod mouetur fm loci mutationem.

Remotis tribz mēbris pcludit quartū. Et dicit q qz locus nō est aliqd trū. i. neqz forma neqz materia neqz ali quod spaciū qd sit alterū pter distantias rei locatē. nec ē q locus sit reliquū de quattuor supra notatis. scz q sit terminus corporis ptenentis. Et ne aliqd intelligat ptenentū vel locatū esse aliqd spaciū mediū. subiūgit q corpus ptenentū de illud qd natū est moueri fm loci mutationem.

Videt aut magnū aliquod z difficile accipilocus z ppter hoc q apparet materia z forma. z ppter hoc qdem q in quiescenti z ptenentis fit transmutatio eius quod fertur. cōtingere em videtur spaciū mediū aliquod aliud a motis magnitudinibus. pponit autē aliqd z accipit apparet in corporeus esse. videtur enim non soluz terminus vasis esse locus. scz qd est mediū tanqz vacuū. Est aut sicut vas locus transmutabilis. sic locus vas immobile. vñ cum quidem in eo q mouetur moueat et mutetur qd intus vt in flumine nautis. tanqz vase vñ. tur magis q loco cōtinenti. vult autem immobilis locus esse. vnde omnis fluuius magis locus est. q immobilis omnis.

Assignato genere ipsius loci. videt q loc⁹ ē terminus corporis ptenentis. hic ptenentis dicitur dñam loci. Et circa h duo facit. qz pmo ostendit q ex hoc dñtia nō debite pñderata insurrept qdā error circa locum. Secūdo ostendit qd sit intelligēda imobilitas loci. ibi. Est aut sic vas. Dicit q pmo q videt esse aliqd magnū z difficile accipere qd sit locus. Tum ppter hoc qz qbusdā videt q loc⁹ sit materia vel forma q hnt altissimā pñderatōez. vt supra dñt.

Tū ppter hoc q mutatio eius qd fert fm locū sit in qdā quiescente z ptenere cū ergo nihil videat esse ptenens et imobile nisi spaciū. sic videt ptingere q loc⁹ sit qdāz mediū qd est aliud a magnitudinibz q mouent fm locū. Et ad credulitatē hui⁹ opinionis multū pñt q aer videt esse incorpore⁹. qz vbi est aer ibi nō videt esse corpus sed qdā spaciū vacuū. Et sic videt loc⁹ nō solū esse terminū vasis. sed qdā mediū tanqz vacuū. Tūc ibi. Est aut. Phs ponit suā pñā opinionē circa imobilitatē loci. Et dicit q nō sit intelligēda imobilitas loci. qz loc⁹ sit ali qd ptenit inter corpora locata. sicut dicebat antiqui. scz intelligendū est q locus sit sicut quoddā vas qd est iuxta corpora locata z extra ea. Est tū ista dñtia inter vas z locū. qz vas est loc⁹ transmutabilis. qz transmutat cū vasato. sicut nautis mouet cū flumine. sed loc⁹ est sicut vas immobile. qz scz nō mouet cū corpore locato sicut vas cū vasato. Ex quo satis pz q Aresto. in textu intēdit q loc⁹ sit est imobilis. qz nō mouet cū locato qz nō aliud mouetur. Rō ist⁹ est. qz sicut i pmo pambulo dicitur ē. qdā mouet fm locū hoc est in loco. qñ q loc⁹ incipit moueri fm locū. tūc ampli⁹ nō est loc⁹. sed est in loco. Expli gratia. vas non pñt dici locus vini. qz vas mouetur simul cū vino. z ideo vas est etiā in loco z nō est locus. scz ille aer q est circa vas est locus ei⁹. Et si aliqd ligaret aerē circa vas cū pelle. tūc talis aer nō est ampli⁹ loc⁹ vasis. scz aer q arcūdat pellem. qz ille aer intra vas z pellem nō haberet rōnem loci. sed locati. qz mouetur cum locato.

Quare termin⁹ cōtinētis imobilia pñmū hic est locus. Et ppter hoc mediū celi. z vltimū ad nos circularis loci mutationis videtur esse hoc quidem sursum. illud vero deorsum. mari⁹ me omnibz pprie. qz hoc qd semp manet Circulo em vltimū simuliter se habēs manet. qre qñ qd lenē qdem sursum fertur natura. qd vero graue deorsum. Qd qdem em ad mediū pñtēs terminus deorsum est. z ipsum mediū. Qd vero ad vltimū sursum est. z ipsum vltimū. Et ppter hoc planū videt esse qdā z sicut vas loc⁹ ptenens. Amplius simul cū re quodāmo loc⁹ est. Simul em finis est z locus.

Nec pcludit ex pñctis definitōem loci dices q loc⁹ est terminus corporis ptenentis imobilis pñmū. Et intellectus diffinitōis est talis. loc⁹ est termin⁹. i. superficies corporis ptenentis. i. circūscriptentis. pñmū. i. prime. imobilis. qz scz nō mouet cū locato. Et q elicit q pñmū in dicta definitione est aduerbiū z pñt cū isto participio ptenentis. et ponit hic vt designet locū pñmū z excludat cōem. Tūc ibi. Et ppter hoc. Ostendit definitōem esse bene assignatā. p hoc q ea q dñt de loco pñt fm hāc definitionē. Et ponit tria. qz pñmū est. q antiqui ponebant duo loca. pmo centrū mūdi. qd est simpl⁹ imobile. secūdo superficie pñmū lune. hñs nos. qz videt oia ptenere. z sic si illa duo pñtēs pñtēt duas pres definitōis loci. Secūdo qd dñt de loco est q loc⁹ est termin⁹. cū q etiā pñt dñt.

definitio q̄ dicitur q̄ locus est terminus vel superficies. et ideo se habet sicut vas p̄tines. q̄ vasculū terminat ad vas. Ter/ cui q̄ de loco dicitur est q̄ locus est simul cū locato. et p̄ h̄ no/ rat q̄ loc⁹ est p̄tines p̄mū et p̄mū p̄tento. Ex istis ḡ tri/ bus pbat definitio. q̄ ex p̄mo sumit q̄ locus sit p̄tines immobile. ex 2º q̄ sit superficies. et ex 3º q̄ sit p̄mū p̄tines

Querit utrū definitio loci ex p̄missis conclusa sit sufficēter et bñ assignata. **Adm.** q̄ sic. et hoc p̄z ex duobz. p̄mo ex similitudine quā h̄z loc⁹ ad materiā. et ex dīctia quā h̄z ad formā. q̄ sicut materiā p̄/ ma est receptaculū diuersarū formarū. ita locus est recep/ taculū diuersorū locatorū. forma etiā est terminus materie intrinsecus. sed loc⁹ est termin⁹ extrinsecus. locati. Et il/ la innuētur p̄ hāc definitiōem. ḡ est bona. Et p̄mo dicitur in/ definitiōe q̄ loc⁹ sit termin⁹. et tangit gen⁹. et p̄ hoc videt/ puenire cū forma substantiāli. Sed p̄ hoc q̄ addit corp⁹ p̄tines. distinguat a forma. et sciat q̄ est termin⁹ extrinse/ cus. In hoc aut q̄ dicitur immobilis. sciat q̄ idē locus manet sub diuersis locatis. Sed p̄ hoc q̄ addit. p̄mū. excludit/ locus cōis q̄ nō adeq̄tur locato. q̄ nō est p̄mū s. Se/ cūdo p̄ sic declarat q̄ accūs in abstracto definit p̄ aliqd p̄p̄i/ generis in recto. et p̄ subiectū positū loco dīctie in ob/ liquo. ut dicendo finitas est curuitas nasi. Sed loc⁹ est/ accūs abstractiue sumptū. ḡ bñ definit p̄ aliqd ei⁹dē ge/ neris positū in recto. et p̄ suū subiectū positū in obliq̄. Et/ p̄ p̄is definitio loci superius posita est bona.

Ad. Locus et superficies s̄z distīnere spēcies ei⁹dē/ generis. ḡ vñ nō p̄t vere de alio p̄dicari. ista/ em̄ est falsa p̄dicatio. h̄o est asin⁹. **Adm.** q̄ loc⁹ accipit/ dupl̄r. vno mō fm̄ q̄ antiq̄ capiebāt locū. sc̄z p̄ spacio dī/ mensionato p̄tēro inter latera corp⁹is. et sic loc⁹ distinguī/ sp̄e a superficie. q̄ superficies h̄z duas dīmēiones. et loc⁹ tres/ dīmēiones separatas a corp⁹e. et h̄ mō caput Aresto. locū in p̄/ dicamētis q̄ dicitur q̄ sint q̄nq̄ spēs q̄stītatīs cōtinue. inter/ q̄s Aresto. etiā ponit locū. Sed q̄ Aresto. sic loq̄tur de/ loco in p̄dicamētis p̄z. q̄ ibidē dicit q̄ p̄es loci copulētur/ ad superficiē hoc autē estz impossibile nisi loc⁹ haberet tres/ dīmēiones. q̄ alis idē copularet ad seipm̄. Et si q̄rat q̄re/ p̄ h̄s vsus est illa opinione falsa in p̄dicamētis. **Adm.** q̄/ hoc est de p̄suetudine Aresto. q̄ vtar opinioibz aliorū do/ nec veniat ad locū debitū rep̄obatois. debet aut locus/ rep̄obatois fuit in hoc libro. Alio caput loc⁹ fm̄ verita/ tē fm̄ q̄ est superficies corp⁹is p̄tines. et sic non distinguī/ locus a superficie realiter. sed h̄z se superficies sicut sup̄i/ ad/ locū. q̄ loc⁹ est superficies p̄tines locati. sc̄z superficies est in/ differēs ad superficiē p̄tinentē. qualis est loc⁹. et nō p̄tinen/ tem qualis est superficies locati.

Ad. Si loc⁹ haberet tres dīmēiones tūc non dī/ stīnguēret a corp⁹e. **Adm.** loquēdo fm̄ opī/ nionē antiquorū etiā locus distinguī/ a corp⁹e. q̄ locus h̄z/ tres dīmēiones separatas a corp⁹e. sed corp⁹ h̄z tres dī/ mensionē sibi p̄ictas. et ḡ loc⁹ fm̄ eos realiter distinguī/ tur a corp⁹e. **Q̄** Pro cuius intellectu sciendū q̄ antiq̄ p̄bi/ dicebāt aerē esse vacuū sicut nūc laici. et ideo illas dīmē/ siones q̄ sunt in aere dicebāt esse in vacuo. q̄ ḡ cōiter lo/ quēdo distātia q̄ est inter latera corp⁹is ē p̄ aerē. sicut p̄z/ in vase absq̄ liquore vel alio corp⁹e sensibili. vel p̄t esse p̄/ aerē. q̄ ois plenitudo localis p̄t euacuari. sic antiqui dice/ bāt talē distātiā esse in vacuo. et sic separatuz a corp⁹e ex/ sua natura. Exempli ḡra. distātia partiū valis inter vas/ fm̄ oēm dīmensionē loquēdo de natura valis est p̄ aerē

mediū. Et si q̄nq̄z ponat aliqd corpus ad vas hoc est p̄/ accūs. et ideo p̄ se et naturaliter illa distātia est in vacuo. et/ sic tales dīmensionē sunt locus fm̄ antiquos. q̄re locus/ hois esset distātia inter cutē hois vel pellē. q̄ distātia nūc/ p̄ accūs est plena ossibz et carnibz. **Et** q̄ dicitur distāte dīmē/ siones fm̄ antiq̄s sunt in corp⁹e. q̄ dicitur est q̄ trāsmutat/ to corp⁹e etiā trāsmutant ille dīmēiones. **Adm.** q̄ du/ pliciter aliqd est in alio. vno mō fm̄ p̄tinentiā. q̄ p̄tinet/ ab eo in quo esse dicitur. et sic locus est in corp⁹e fm̄ antiquos. Alio mō aliqd est in alio fm̄ informatiōem. et sic fm̄ anti/ quos locus nō est in corp⁹e. q̄ nō informat corpus. q̄ aer/ fm̄ antiquos nihil est. sed est vacuū. et ideo dīmēiones q̄/ sunt in aere nō sunt in aliq̄ subiecto.

Ad. Extrinsecū et intrinsecū nō p̄t esse vñ sp̄e. sed locus est extrinsec⁹ locato. et superficies est si/ bi intrinseca. ḡ nō erūt idē fm̄ sp̄em. **Adm.** q̄ extrinse/ cum et intrinsecū p̄t capi dupl̄r. vno mō fm̄ p̄paratiōem/ ad idē. et sic est verū q̄ mensurās extrinsece et intrinsece/ nō sunt ei⁹dē sp̄e sicut rudibile et risibile nō sunt ei⁹dēz/ sp̄e respectu hois. q̄ risibile est intrinsecū homini. et rudi/ bile est ei extrinsecū. Alio mō intrinsecū et extrinsecū p̄pa/ rant ad diuersa. et sic nō oportet q̄ distinguant sp̄e. q̄ q̄d est/ vñ intrinsecū p̄t alteri esse extrinsecū. Sicut longitudo/ vñe lignee est intrinseca ligno. et extrinseca panno mēsur/ rato p̄ eā. et tñ est eadē longitudo nō solū in sp̄e. sed nume/ ro essentiali. Sicut dīm est de loco et superficie. q̄ vna q̄stī/ tas numero est superficies et locus. p̄ p̄paratiōem tñ ad dī/ uersa. q̄ dicitur superficies inq̄stū p̄bat ad corp⁹ locat⁹. et dicitur lo/ cus inq̄stū p̄bat ad locatū. Et p̄ hoc p̄t p̄bāri esse impossī/ bile locū et superficiē distinguī specificē si capiat locus fm̄ ve/ ritatē et p̄p̄ie. et hoc sic. quocūq̄ sunt vñus numeri essen/ tialis nō p̄t distinguī specificē ab inuicē. sed est vna q̄stī/ tas nūero essentiali que est superficies et loc⁹. sicut eadēz/ superficies numeralis aeris est locus hois qui est in aere. ḡ/ nō p̄t specificē distinguī. Neq̄z valet q̄ aliq̄ dicit q̄ distin/ guatur in rōne mēsure. q̄ rō mēsure addit solum supra/ formā relatiōem rōnis q̄ nō variat sp̄em. **Euerūt** tñ aliq̄/ qui dicebāt q̄ locus et superficies distinguēnt sp̄e logica. et/ nō specie physica. q̄d imp̄eīnēter dicitur. q̄ sp̄es est natura rei/ et ideo ois sp̄es est physica et nulla logica. Sed meli⁹ dī/ cerent tales q̄ distinguantur logice. i. fm̄ rōnem. et hoc est/ verū. habent em̄ se superficies et loc⁹ sicut sup̄ius et inferi⁹/ q̄ distinguuntur logice i. fm̄ rōnem. q̄ ois locus est superfi/ cies. sed nō ois superficies est locus. s̄z solū superficies p̄tines

Ad. Deus est i loco et etiā substantie separate. et tñ/ nō h̄nt corp⁹ p̄tines. ḡ loc⁹ nō erit superficies/ corp⁹is p̄tines. **Adm.** q̄ dupl̄r aliqd dicitur esse in loco q̄/ cum nūc sufficit. vno mō circūscriptiue. q̄ circūscribit lo/ co. et q̄d sic est in loco h̄z corpus p̄tines ipsum. et de tali lo/ co dicitur q̄ est superficies corp⁹is p̄tinentis. Alio mō aliqd est/ in loco repletiue vel definitiue. et q̄d sic est in loco nō h̄z/ corpus extra ipsum p̄tines ipsum. Rō huius distīctio/ nis est. q̄ aliqd est in loco fm̄ p̄actū. sed est duplex p̄ac/ tus. Unus q̄stītatiuus et corporalis. et sic corporalia s̄z/ in loco. q̄ circūscribuntur loco. Alius est p̄actus virtua/ lis. et fm̄ illum sp̄ualia sunt in loco. Ille aut p̄actus vir/ tualis potest esse duplex siue h̄z dupliciter fieri. vno mo/ do sit ad omnē locū. et ille p̄actus virtualis conuenit soli/ deo qui sua virtute influit circa omnem locū. Alio mō sit/ ille p̄actus virtualis solum ad vñū determinatū locum/ et sic conuenit substantie spiritali create. Unus rō est. q̄/ talis substantia est finite virtutis. sic finite essentie. et sic nō

Liber

Quartus

potest prae virtutis replere omnem locum. Et dicitur talis substantia spiritalis esse definitiva. id est determinativa in loco. quia determinat se ad locum per operationem extrinsecam. scilicet practicam. sed per operationem pure speculativam non debet esse in loco. et ergo angelus debet esse in loco illo ubi operatur operatione extrinseca. et non in alio loco. hoc autem de deo dici non potest. quia deus hic operando nihilominus etiam operatur in alio loco.

Ar. Locus est physice considerationis. ergo erit mobilis. Tenet praeterea. quia physicus tractat de ente mobili ut de subiecto. et ergo omnia que in physica scientia considerant habebunt ordinem ad tale subiectum. Omne quod non operetur quod omnia in scientia considerata habeant ordinem ad subiectum sic quod subiectum de eis praedicatur in recto. sed sufficit quod subiectum de aliquibus verificetur in obliquo. Quis igitur locus non sit ens mobile. sufficit tamen quod est passio entis mobilis. et sic in obliquo praedicatur ens mobile de loco. Etiam per divisionem secundo quod locus est mobilis. quia movetur cum locante per accidens. Quis sit immobilis. quia non movetur cum locato. sicut circa textum dictum est.

Ar. Locus est simpliciter mobilis. ergo male ponitur illa particula. scilicet immobilis. in definitione loci. Antea per bar. quia locus est superficies corporis locantis. sed tale corpus movetur. ergo etiam superficies que est in ipso movetur. Dicendum quod locus est sic immobilis. quia non movetur cum locato sicut dictum est. Vel potest dici quod in loco sunt duo consideranda scilicet materiale loci quod est superficies corporis continentis. et sic locus est per accidens mobilis cum corpore locante. sicut per bar argumentum. Aliud quod consideratur in loco est formale quod est duplex. scilicet formale mathematicum. et est distantia loci a polis mundi. et ita locus est omnino immobilis. quia talis distantia variari non potest ipsa manente. sed variato loco variatur talis distantia. quia variato loco aliquid sit propinquior vel remotior polis mundi. et hoc formale est de praedicamento relationis. Aliud est formale physici. quod est virtus conservativa de secunda specie qualitatibus derivata a primo locante. et talis virtus influit unicuique secundum analogiam nature. Et ex eo accipitur quomodo ea que conservantur in uno loco corrumpuntur in alio. quia non est eadem virtus conservativa in singulis locis. imo in oppositis locis est opposita virtus conservativa. sicut patet de loco gravium et levium. Et istud formale est immobile secundum speciem in quantum scilicet in eodem loco semper succedit similis virtus. variatur tamen secundum numerum. et hoc ex parte subiecti. quia motu aere in quo est virtus conservativa movetur etiam illa virtus secundum numerum. sed in alio aere succedente in eundem locum est eadem virtus secundum speciem. Ex quo sequitur quod quandoque continue motus est in eodem loco secundum formale physicum. sicut per defluvio qui quousque continue moveatur. virtus tamen conservativa in aere circa fluvium est una nature secundum speciem vel etiam secundum numerum. si aer non moveatur circa aquam. Etiam quandoque contingit quod aliquid stans immobiler mutet locum secundum formale physicum ad minus numero. sicut patet de turri circa quam aer continue movetur. quia virtus variatur continue ad variationem subiecti.

Ar. Locus excedit locatum. ergo non est equalitas inter locum et locatum. et per consequens maius additur illa particula. primum. in definitione loci que notat equalitatem. Antecedens probatur. quia infra dicitur quod aer sit locus terre et aque. sed aer multum excedit

terram et aquam. Dicendum quod corpus continentens potest capi dupliciter. uno modo secundum omnem dimensionem. et sic manifestum est quod locatum excedit locum. sicut aer est multo maior quam homo contentus sub aere. Alio modo accipitur corpus continentens secundum ultimam superficiem eius. et sic corpus continentens est equale locato. Exempli gratia. superficies aeris immediate tangens corpus humanum est equalis corpori humano. Et per hoc etiam solvitur argumentum quando sic arguitur. unum elementum est locus. alterius. et tamen non est equale alteri. Dicendum quod uno unum elementum est equale alteri secundum ultimam superficiem quousque non secundum totum corpus elementi. Exempli gratia. superficies concava ignis et superficies convexa aeris sunt equales.

Ar. Idem non est equale toti et parti. sed idem locus est conservativus totius et partis. ergo locus non erit equalis locato. Dicendum quod aliud est dicere eundem esse locum totius et partis. et aliud est dicere quod locus sit equalis locato. Quia locus capitur dupliciter. uno modo materialiter secundum ultimam superficiem corporis locantis. et sic non est idem locus totius et partis. quia alia superficies continentens correspondet toti et alia parti. Alio modo accipitur locus secundum virtutem conservativam et sic idem locus est totius et partis. quia illa que sunt eiusdem nature conservantur in uno loco. sicut patet de gravibus et levis. omnes enim partes terre conservantur deorsum. et omnes partes levium conservantur sursum.

Aliquid igitur corpori inest aliquid extra corpus continentens. hoc ipsum in loco est cui vero non minime.

Unde et si aqua fiat huiusmodi partes quousque moventur ipsius. continentur enim sub invicem. Omnis autem est tanquam quod movebitur et tanquam non. sicut quidem enim tota simul locum non mutat. Circulariter autem movebitur. partium enim hic locus et sursum quod dem et deorsum vero circulo. Aut quedam alia vero sursum et deorsum quousque habent densitatem et raritatem. Sicut autem dictum est alia quidem sunt in loco secundum potentiam. alia vero secundum actum. Unde cum quidem continuum sit quod est simul partis secundum potentiam in loco partes sunt. Cum autem separata quidem sunt. tangant autem se sicut collectio secundum actum sunt. Et alia quidem per se sunt ut omne corpus. aut secundum locum mutat dem aut augmentum mobile alicuius per se. Sed autem sicut dictum est non est alicui totum neque in aliquo est. Si quidem nullum continet ipsum corpus secundum autem quod movetur sic. sic et locus est partito

Altera enim ab altera habita partium est. Alia vero secundum accidens. ut anima et celum. partes enim in loco quodammodo omnes sunt. In eo enim quod circulariter sunt continetur alia alia. Unde mouetur circulariter solum quod solum est. Omne autem non alicubi est. quod enim alicubi quodammodo est. adhuc aliquid oportet esse extra in quo quod continetur. Extra autem omne totum nihil est. et propter hoc omnia in celo sunt. Celum enim in quo quod tunc est fortassis est. Est autem locus non celum. sed celi quiddam ultimum et tangens mobilis corporis terminus desces. Et propter hoc quidem terra in aqua. Nec potest in aere. hinc autem in ethere. ether vero in celo. Celum autem non amplius in alio.

¶ Postquam Aristoteles posuit definitionem loci cum eius declaratione. hic consequenter ostendit quomodo aliquid sit in loco. ut ex hoc manifestet quomodo ultima sphaera sit in loco. Concludit ergo ex praemissis quod hoc proprie est in loco quod habet aliquod corpus continens ipsum et rerius. et hoc patet ex definitione loci prius data. quia locus est superficies corporis continens. sed corpus continens est extra contentum. Et ex illo videtur sequi quod ultima sphaera non sit in loco. quia non habet corpus extra se continens ipsam. Intendit tamen Aristoteles dicere. quod necesse sit ultimam sphaeram esse in loco. et hoc sic ostendit. Nam illud quod mouetur secundum locum est in loco. quia non quereretur locus nisi propter motum localem. sicut dictum est. sed ultimum celum mouetur secundum locum. ergo est in loco. Ex quo ulterius ostendit quomodo sit in loco. et vult quod est in loco secundum partes. secundum potentiam. et per accidens. Primum patet. quia ex quo supremum celum mouetur localiter secundum partes. sic est in loco secundum partes. Et quia partes non sunt actu separate a toto. sed solum secundum potentiam. ergo ille motus. existendi in loco est secundum potentiam. aliquid enim est proprie in loco. sicut in continente separato. ut prius dictum est. Ex quo ulterius sequitur quod celum sit in loco per accidens. quia quod pertinet alicui secundum partem conuenit sibi per accidens. cum pertinet sibi per aliud. Ex quibus concludit Aristoteles. quod quia celum circulariter mouetur. ergo secundum totum non est alicubi. id est in loco. sed est fortassis totum continens. potest tamen secundum partes dici esse in loco. quia sic mouetur secundum locum. Et dicitur notanter. fortassis quia nondum probatum est quod extra celum nihil sit. Non tamen est intelligendum quasi ipsum corpus celi sit locus. sed quedam superficies eius ultima versus nos que est sicut terminus tangens corpora mobilia que in ipso sunt. Et propter hoc dicimus quod terra sit in aqua. que est in aere. qui est in ethere. id est igne. qui est in celo quod non est ulterius in alio.

Queritur. Utrum ultima sphaera sit in loco.

¶ Quodammodo secundum doctorem sanctum quod huiusmodi dubitationis difficultas non accidit his qui tenent sententiam de spacio. quod ponentes dimensiones sepa-

ratas esse locum. ponebant celum per se et proprie esse in loco. quia distantia partium celi intra celum est locus celi. sicut distantia polorum secundum longitudinem. distantia occidentis ab oriente secundum latitudinem. et distantia meridiei a septentrione secundum profunditatem. Sed quia probatum est quod locus non sit tres dimensiones. sed est superficies corporis continens. ideo non potest dici quod celus sit in loco secundum istum modum. Etiam secundum istam positionem oporteret dicere quod locus non sit aliquid preter locatum. vel quod aliquae dimensiones spacia sint per se existentes. et tamen subintrantes dimensiones corporum sensibilium. que sunt impossibilia. Dicit ergo Alexander aliter quod celum non est aliquo modo in loco. nec simpliciter nec secundum partes. et maxime primum celum de quo hic loquimur. quia locus non est de definitione corporis. et ideo potest reperiri aliquod corpus scilicet primum celum absque loco. Nec etiam dicit celum moueri propter diuersitatem proueniens ex diuerso ortu astrorum. sicut nobis apparet. sed dicit ipsam diuersitatem prouenire ex motu terre circulari. Et ista opinio reprobat secundum celi. ubi probatur celum moueri. Est autem ista positio impossibilis. quia quoduis motus diurnus ortus et occasus solis posset nobis apparere ex motu terre. tamen motus planetarum in 30 diebus non potest saluari ex motu terre. quia aliqui planete citius pertranseunt 30 diebus. sicut luna que pertransit 30 diebus acum in uno mense. alij autem in uno anno. sicut sol. et sic de alijs. Et propter hoc alij dicunt. ut Auicenna. quod motus ultime sphaere non sit motus in loco. sed motus in situ. contra Aristotelem. qui dicit in quinto huius quod motus sit in tribus generibus. scilicet in quantitate qualitate et ubi. Sed hoc iterum est impossibile. quia ad situm per se non est motus. sed ad locum. Cuius ratio est. quia motus sit semper in forma. que suscipit magis et minus. sed situs est quidam forma que consistit in indiuisibili. ergo non potest esse motus ad situm. Et ideo alij ponentes motum in celo dixerunt locum celi esse terram. quia circa ipsam mouetur. Sed hoc est contra modum loquendi Aristotelem qui dicit aliquid esse in loco quia pertinet a loco. sed manifestum est quod centrum non pertinet sed pertinet a celo. ergo terra vel centrum non est locus celi. Ad istam tamen opinionem videtur declinare dominus Albertus. qui dicit celum esse in loco ratione centri. que positio potest intelligi quo ad nos. quia nos accipimus diuersas partes celi secundum comparationem ad diuersas plagas terre. sed impossibile est locum sic assignari secundum naturam rei. Et ideo Averrois dixit quod ultima sphaera esset in loco per accidens. quia habet positionem per alterum. scilicet per immobilitatem centri. ergo videtur per accidens esse in loco in quantum centrum circa quod reuoluitur habet esse in loco. Sed hoc iterum stare non potest. quia sequeretur quod ultima sphaera solum moueretur per accidens in loco. et sic motus per accidens esset per motum per se. Est ergo dicendum secundum Themistium. cuius sententiam doctor sanctus magis approbat quod ultima sphaera sit in loco analogice et improprie. quia secundum partes. Est enim de natura analogatorum. quod ultima analogata precipue rationem analogi implete. sicut accis dicens analogice. quia imperfectior rationem entis habet quam substantia. et hoc pictus dicit analogice. sic etiam dicit celi esse in loco analogice. quia primum celi habet imperfectior rationem essendi in loco. Quod probatur. quia eo modo aliquid est in loco quod modo mouetur secundum locum. sed celum mouetur localiter secundum partes. ergo secundum partes est in loco. et ideo quoduis locus non sit de ratione corporis. ut prius dictum est. est tamen de ratione corporis moti secundum locum. quare celum quod mouetur secundum locum secundum partes. etiam est in loco secundum

partes et ideo quod fin totum mouentur fin loci illa etiam fin totum et perfecte sunt in loco. Et dicitur scilicet doctor Thomas quod multo prueniuntur est dicere quod ultima sphaera sit in loco propter suas intrinsecas quod propter centrum quod est oino extra subitanti eius. Et magis sonat opinio Aristotele. ut per inspicienti loca in quibus manifestat quod celum sit in loco. Et tunc hic considerandum quod fin veritate quam tradit theologia ista quod sitio nulla habet difficultatem. quod ipsi ponunt primum celum mobile (de quo Aristotele loquitur) esse per se et simpliciter in loco. et hoc ideo quod pruenit ab alio celo immobili. scilicet a celo empirreo. Et rationale celum primum mobile est per se in loco. quod pruenit ab alio corpore extra se. sed primum celum simpliciter. scilicet empirreum nullo modo est in loco. nec mouetur aliquo modo. sed quiescit. quod ostendit naturam ad quietem beatorum. sed philosophi naturales non cognoscunt illam de rem beatorum. ponebant omne celum esse mobile. Et sic Aristotele dicebat primum sphaeram celestem esse mobile ex quo ostendit est ista questio.

Ar. Hoc est solui in loco quod habet corpus extra primum ipsum. sed primum celum non habet corpus extra se. ergo non est in loco. Unde quod dupliciter aliquid est in loco. uno modo per se et proprie. et quod sic est in loco habet corpus extra se continens. et sic per primum celum. de quo loquitur Aristotele. non est in loco. supposito quod sit primum simpliciter. quod non habet corpus extra se continens. ergo non est in loco. Alio modo aliquid est in loco analogice fin pres et fin potentia. et eo modo primo corpori quod circulariter mouetur debetur locus. Et quod dicitur. celum per se mouetur in loco. ergo per se est in loco. Unde quod celum non mouetur per se in loco. quod moueri per se est moueri fin totum. ita quod totum corpus dimittit totum locum sicut per de corpore quod mouetur motu recto. celum autem quod mouetur circulariter non mouetur fin totum. sed fin partes. et ideo fin pres etiam est in loco. et non fin totum. Et dicitur scilicet Thomas. quod in motu circulari totum mobile fit in diuersis locis ratione et non subiecto. quod remanet ideo locus subiecto. ut in sexto huius dicitur. sed pres mutant locum non solus ratione sed subiecto. et ergo corpori quod circulariter mouetur non debetur locus fin totum sed fin pres. Et quod replicat corpus primum totum mouetur et totum est in loco. sed ultima sphaera est corpus primum. ergo. Unde quod licet pres primum non sint in loco in actu. tamen tene in potentia. fin quod primum est diuisibile. Et hoc per de aqua cuius pres inueniuntur moueri infra totam aquam sic etiam ultima sphaera est in loco fin pres quod sunt in ipsa fin potentia. Et si quis obijciat. id quod est in actu est prius eo quod est in potentia. ergo videtur inconueniens quod prius motus localis sit corporis existentis in loco per pres quod sunt in potentia in loco. Unde quod hoc agnoscitur primo motui et primo mobili. scilicet quod sit minor variatio fin pres quod sit in loco in potentia. quod per hunc de diffinitione. et plus retinet de uniformitate.

Ar. Omne per se est prius illo quod est per accidens. sed celum est primum mobile. ergo erit per se in loco. et non per accidens. Unde quod per accidens et per se primum dupliciter apparari. uno modo in eodem genere. et sic per se est prius eo quod est per accidens. Alio modo in diuersis generibus. et sic per se uno modo non est prius eo quod est per accidens alio modo. Sic autem est in proposito. quod quibus celus sit primum corpus. non tamen est prius locale corpus. et ideo in genere corporum est primum. et non in genere corporum locale. Cuius ratio est. quod esse corpus locale includit quandam imperfectionem. et ideo non debet primo pruenire primo corpori. sed esse corpus locans debet perfecte. ideo pruenit primo corpori. et ideo debet sibi pruenire quod sit minime in loco. quod est esse in loco fin pres.

Ar. Deus continet primum celum. ergo erit in loco per continetiam. Unde quod duplex est continetia. quod est continetia

localis. sicut vas continet vinum. et sic deus non continet ista corporalia. sed per istam continetiam aliquid est in loco. Alia est continetia effectiua gubernatiua et seruatiua. et tali continetia deus continet omnia etiam celum. sed per hoc non est aliquid in loco quod sit continetur.

Manifestum autem ex his quod et dubitationes omnes soluiuntur sic utique dicto loco. Negat enim simul augmetari necesse est locum neque puncti et locum neque duo corpora in eodem loco. neque spacium aliud esse corporum loci medii corporum aut quodcunque. sed non spacium corporis. et est locus alicubi. non sicut in loco sed sicut terminus in finito. Non enim omne quod est in loco est. sed mobile corpus.

Postquam plus ostendit quod sit locus. hic ex definitione duas soluit dubitationes supra positas de loco. Et primo soluit argumenta perbatia locum non esse. secundo assignat propria res loci. Et inter illas rationes primo soluit ultimam. quod fuit quod si locus esset. loci augeret se locus est immobilis. ergo non augeret per primum non est. Rndet Aristotele. quod non oportet dicere locum per se augeri si locus sit terminus corporis continetis. quod quod locatum augeret tunc locus accipit maiores dimensiones non ex parte sui sed ex parte locati. et sic per accens augeret. sed si locus esset tres dimensiones separare. tunc sequeretur quod loci augeret directe cum locato. et hoc ideo. quod locato more dimensiones quod sunt intra corpus per se excederent. Si tunc soluit ratio secunda quod arguebat quod locus puncti esset aliud a puncto. que etiam procedit ac si locus esset tres dimensiones separare. quod tunc quilibet pres locati correspondetia haberet ad locum. tunc enim fin omnes pres loci simpliciter penetraret locatum. sed ponendo quod locus sit superficies non oportet assignare locum puncto et per quilibet pres sicut per totum quod superficie circumscribit. Si tunc soluit prima ratio. que fuit quod duo corpora essent in uno loco. quod illa ratio procedit ac si locus fecaret tres dimensiones. sed deum est in definitione quod locus sit solui superficies corporis continetis. Si tunc quod locus est terminus corporis continetis. facilliter soluitur contra ratio. quod fuit quod locus esset in loco. quod locus quibus inest corpus locati. non tamen inest sibi sicut locus est. sed est in corpore locati sicut accens in subiecto. Alie autem rationes scilicet tertia et quarta non soluiuntur. quod quod ponunt locum non ponunt ipsum ut aliquid elementum vel ut aliquid ex elementis sed dicunt locum esse superficiem corporis continetis. Et iterum contra ratio per se sic soluitur. quod non dicunt locum esse eam rem. si tunc sit eam tunc est eam locati in genere causae finalis. Et quod hoc dicitur inferri in proprietatem loci. quod non fuit necessarium illam rationem habere solui.

Et factum igitur in superius locum unumquodque rationabiliter. Cui ei plequeiter et quod ratiō non vi primum est. Et simul apud natura impossibilia sunt. quod hoc tamen guntur et actiua et passiva sunt ad inuicem. Et manifestum igitur natura in proprio loco unumquodque rationabiliter. Et namque hec pres in toto loco sicut diuisibilibus pres ad totum est. ut cum aque aliqd moueat partem aeris. sic autem et aer habet ad aquam ut materia enim. hic autem species. Aqua quod

quidem materia aeris. aer autem sicut actus
quidam ipsius. Aqua enim potentia aer est.
aer vero potentia est aqua alio modo. Determi-
nandum autem de his posterius est. Sed pro-
pter tempus necesse quidem dicere. Incerte
autem nunc deum tunc erit certum. Sicut igitur idem materia
et actus. Aqua enim utraque. Sed hoc quod de potentia
illud per actum habebit itaque sicut per quodammodo
ad totum unde et his factum est. Copulatio autem
cum utraque actu unum flant. Et de loco quod de quo
est. et quid est dictum est.

¶ Nec ex diffinitione posita assignat proprietates loci. Et
ponit duas proprietates. quarum prima est. quod unumquodque corporum
naturaliter naturaliter ferat in suum locum. Secunda est. unumquodque
corporum naturaliter deferat in suo loco. Dicitur ergo primo quod si pos-
sunt loci esse termini. rationabiliter assignari per ea
quod unumquodque corporum ferat ad proprium locum. quod unumquodque corporum
naturaliter ferat ad illud in quo perservat et perficitur. locum
perservat et perficitur in suo loco. et naturaliter ferat ad suum locum. Et
tertio. Maior pars ex ratione naturalis appetit. quod in quilibet pre-
appetit naturalis inclinatur habentem ipsum in sua perfectione
et dirigit rem in suum finem. Minor pars probatur. quod corpora natura-
lia per hoc perservant quod tanguntur a primis corporibus locis
tibus. quod sic instituit deo universum ut superiora corpora per-
servarent inferiora primis elementis. et hoc declarat natu-
ralis situs corporum in universo. quod naturaliter corpora sic loca-
tur quod unum naturaliter situm ab alio. Ita autem ratio non possit
assignari si loci essent tres dimensiones intra corpus existent-
es. Tunc ibi et manet igitur. Ponit rationem secundam prop-
rietatis. scilicet quod unumquodque naturaliter deferat in suo loco. Et stat
ratio in hoc. quod pres naturaliter deferat sub una forma. scilicet locum
tibus se ad locum sicut per ad totum. et sicut materia ad for-
mam. Locum naturaliter deferat in suo loco. Minor pars probatur. quod
unumquodque imperfectum habet rationem partem et rationem materie in ordi-
ne ad perfectum. cum ergo locum semper sit imperfectum in ordine ad
locum suum corpus locum. Locum habet rationem partem et imperfectum
et locum habet rationem totius et perfectum. Et hoc patet in elementis
quod superius elementum quod est locum inferioris probatur ad inferius
autem accipit ad potentiam. et inferius ad superius sicut potentia
ad actum. Maior pars probatur. quod unumquodque deferat in illo in quo con-
servat. sed per perservat in toto et materia sub forma. Est
tamen verum quod etiam aer est quodammodo alio modo in potentia ad aquam
ut determinabit posterius in libro de generatione. Sed ad
presens respondetur. necesse est hoc accipere ad ostensionem oppositi. hoc tamen
hic non declarat per certitudinem. sed in libro de generatione
declarabitur certum. quod elementa possunt dupliciter capi. uno modo
absolute ex parte materie. et sic unum elementum est in potest-
tia ad alterum et e contra. quod materia superioris elementi per sub-
stare forme inferioris elementi. Alio modo capiuntur elemen-
ta quantum ad intentionem nature quod generat unum ex alio. et
sic inferius elementum est in potentia ad superius et non e contra.
quod natura semper incedit quod melius. scilicet melius est superius elementum
generari ex inferiori quam e contra. Et hoc est quod dicitur Aristoteles
in primo de generatione. quod tunc est generatio tristis
sive secundum quid. quod generat inferius elementum ex superiori. quod

tunc imperfectum generat ex perfectum. sed est generatio dulcis et
simpliciter. quod superius elementum generat ex inferiori. quod tunc perfec-
tum generat ex imperfecto. Sic igitur aqua simpliciter est in potentia
ad aerem sicut imperfectum ad perfectum. quare aer habet se ut for-
ma et ut totum quod habet rationem forme. aqua vero se habet ut mate-
ria et ut pars quod pertinet ad rationem materie. Quodvis igitur idem
sit materia et actus. quod aqua pertinet utriusque. tamen aqua magis per
potest se habere ut materia et pars. quare naturaliter deferat in aere
re. Ultimo epilogat. ut pars in littera.

¶ Queritur. Utrum iste proprietates due de loco po-
sint sine bono assignate. Respondetur quod sic. et
ratio est. quod unumquodque naturaliter appetit perfici. et ideo in omni-
bus rebus creatis est appetitus naturalis. quod ergo locum accipit
sua perfectionem et perservationem ex loco. ideo naturaliter ten-
dit et movetur ad suum locum. Et quod eiusdem est moveri ad ter-
minum et deferre in termino. ergo sicut aliquid naturaliter ten-
dit in suum locum. ita naturaliter deferat in eo. sed quod natura
non deficit in necessariis. ideo rebus indita est inclinatio na-
turalis ut moveantur ad sua loca et deferant in illis. Ex quo
pars quod ex prima proprietate per inferri secunda. quod scilicet res natura-
liter feruntur ad sua loca. ideo deferunt naturaliter in ipsis.

¶ Ad. Quod aliquid est in proprio loco per violentiam. non
semper naturaliter deferat et perservat in proprio loco
Ans. probatur de lapide sursum peracto et ibi perservato ab ae-
re. Respondetur quod dupliciter aliquid dicitur locus proprius. uno modo capi-
endo locum materialiter. scilicet ex parte superficie circumscriptionis. et
sic per aliquid esse in loco proprio per violentiam. quod per in illo per
se circumscribi. quod dicitur locus proprius secundum circumscriptionem. et sic
non est intelligenda prima proprietates. Alio modo dicitur aliquid locus
proprius ex parte virtutis conservative. et sic semper aliquid deferat
in loco proprio naturali. et etiam movetur ad locum proprium natu-
raliter. sic autem aer non potest esse locus proprius ipsius lapidis
sed terra

¶ Ad. Locus proprius est contrarius ipsi locato. ergo
non perservat locatum. Ans. probatur. quod unum elemen-
tum locat alterum. et tamen elementa pertranseunt. ut patet secundo
de generatione. Respondetur quod elementa copulata sive continua-
ta possunt capi dupliciter. uno modo secundum pertranseunt. et
sic alterant se mutuo et non locant. sicut ignis pertranseat aeri
in siccitate. Alio modo accipiuntur elementa secundum quod habent ad
invicem aliquam proportionem vel convenientiam. et sic locant se mu-
tuo. Illa autem proportio accipitur ex quatuor. primo ex formis
substantialibus elementorum. quod sicut res habent ordinem natu-
ralem ita forme substantiales rerum. cum ergo elementa
habent eundem ordinem. etiam forme substantiales habent
eundem ordinem. Secundo ex situ et naturali ordine
partium universi. quia ex institutione auctoris nature superio-
ra semper perservant inferiora. Tercio ex virtute influxa a se
per locante. scilicet celo. quia virtus illa accepta in superiori
elemento locat inferius elementum. Quarto ex qualita-
te symbola. quod quibus elementa alterant se secundum qualitates con-
trarias. non tamen secundum qualitates symbolam. Iustam in qua
pervenit. Exempli gratia ignis et aer locant se. quod ignis
pervenit cum aere in una qualitate. scilicet in caliditate. et aer
covenit cum aqua in humiditate. sed aqua locans terram
covenit secum in frigiditate

¶ Ad. Nihil movetur quando est in proprio loco. sed
multa entia naturalia sunt in propriis locis. ergo
male dicitur. quod unumquodque ens naturale ferat naturaliter
ad suum locum. Minor patet de terra. que est in loco proprio.

Libet

Quartus

Quoniam in proprietate hoc habetur ferre dicere aptitudi-
nem. quod alius non esset proprietate. cum non pueniret semper rebus natu-
ralibus. ex quo accipitur quod secundum aptitudinem eius naturale ferret
ad suum locum. quibus ergo terra non ferat secundum actum ad locum
sibi proprium. tamen secundum naturalem aptitudinem

Ar. Contra solutionem datam quod secundum naturalem aptitu-
dinem terra non moueat ad locum suum. quod dicit
Aristoteles. secundo celi. quod terra sit immobilis. quod habet rationem centri
quod non mouetur. Quoniam terra capit dupliciter. uno modo
secundum suas partes. et sic manifestum est quod terra sit mobilis
suo sepe mouetur. Alio modo accipitur terra secundum totum. et tunc ac-
cipitur adhuc dupliciter. uno modo secundum se et absolute. et sic videtur
terra sit mobilis. quod dicit Aristoteles. primo celi. quod si essent plus
res mundi terra. unus mundi moueret ad terram alterius.
Alio modo accipitur terra in ratione centri in quantum scilicet est centrum
mundi. et sic est immobilis. si enim moueret non maneret centrum
quod de ratione centri est quod equaliter distet ab omni parte circuli
ferentie. si ergo tota terra moueret tunc plus accederet ad
unam partem circuli ferentie quam ad aliam.

Ar. Aqua quicquid ascendit extra suum locum. ut patet in ge-
neratione fontium in altitudine montium. videtur quod
non unumquodque naturaliter ferat ad suum locum. Quoniam quod est
duplex motus aque. unus quod puenit sibi secundum naturam propriam. id
est secundum formam substantialem. et sic aqua semper descendit et
non ascendit. quod ex propria natura habet locum suum circa terram. quod est
locus deorsum. Alius est motus aque quod puenit sibi propter
proprietatem naturam. sed secundum naturam communem. et sic aqua quicquid asce-
dit. sicut patet in motu effluuii maris. ille enim motus aqua p-
uenit ex hoc quod aqua obedit lune ad motum eius. Quicquid erit
autem sit ille motus ad replendum vacuum. sicut patet in generati-
one fontium. quod operatur aqua continue fluat ad illud locum montis
etiam ascendendo ubi aqua effluit ne in motu vacuum punitur.

Ar. Celum est in proprio et naturali loco. et tamen non quod
dicit in illo. quod est contra secundam proprietatem.
Quoniam duplex aliquid est in loco proprio. uno modo sic quod acqui-
sit tale locum per motum. et sic grauius et leuius sunt in propriis lo-
cis. et quod sic est in loco proprio quiescit in loco. Alio modo aliquid
est in loco proprio. et quod sic est in proprio loco non oportet quod quiescat
in eo. Ratio diuersitatis est. quod ubi quies acquiritur per motum
ibi quies est perfectio finalis mobilis. sed ubi quies non acquiritur
per motum. ibi quies non est perfectio mobilis sed ipse motus
Sic autem est de celo. quod per motum celi celum ordinatur ad pser-
uandum et ad produendum generabilia et corruptibilia
Et quod dicitur ignis et sua sphaera mouetur circulariter. et tamen ac-
quirat locum per motum sursum. Quoniam quod est duplex motus
in aliquo corpore. unus quod oritur ex propria natura mobilis. et
tale motum non habet corpus in proprio loco. sed acquirit locum per
motum. sicut dictum est. Alius est motus propter naturam propriam
quod tamen sit secundum naturam vltimam. et sic ignis mouetur in proprio loco cir-
culariter. quod ille motus puenit sibi ex eo quod subdit influ-
uii corporis celestium

Ar. Terra quiescit super aquam et tamen naturalis locus
terre est infra aquam. quod terra grauior est aqua
et non unumquodque quiescit in suo loco naturali. Quoniam duplex
est locus ipsius terre. unus qui puenit sibi secundum naturam
suam propriam. et sic terra quiescit sub aquis. sicut probatur argumē-
tum. Alius est locus terre quod debet sibi ex prudentia natu-
re vltimae. quoniam natura intendit bonum totius vniuersi et omni-
um partium eius. et sic necesse est terram secundum aliquas partes
elevatorum esse super aquas. quod sunt aliqua aialia in vniuerso

que non possunt viuere sub aquis. et propter illa aialia necesse
fuit aliquam partem terre esse eleuatam.

Ar. Si unumquodque esset in proprio loco. tunc mixtum
deberet esse in quatuor locis. quod habet in se natu-
ram quatuor elementorum. Quoniam quod mixtum non mouetur secundum
quodlibet elementum. sed solum secundum elementum predominantis in ipso
quod est terra. Et quod dicitur in mixtione debet esse equalitas
elementorum. ergo unum elementum non predominant alius. Vi-
cendū quod est duplex proportio. scilicet arithmetica que sumit secundum
eandem quantitatem. et sic non est proportio elementorum in mix-
to. quod si esset ratio de quantitate ignis sicut terre in alio mix-
to. tunc ignis statim plumeret terram et alia elementa. Alia est
proportio geometrica que sumit secundum equalitatem virtutis. et sic
est equalitas elementorum in mixto. quod est tantus de igne in
mixto quantum sufficit proportioni ad terram existentem in mixto

Sed contra. ex hoc sequeretur quod mixta non deberent plus
moueri deorsum quam sursum. quod elementa sunt equalis vir-
tutis in mixto. Quoniam quod motus localis non sequitur virtus
rem elementorum sed quantitatem. et quod est plus de quantitate
terre in quolibet mixto saltem perfecto. ergo omnia mixta
perfecta mouentur deorsum.

e Quod autem motus accipiendum est phy-
sici considerare de vacuo. et si est aut non
et quoniam est. et quid est. sicut est de loco

Et namque simile habet incredulitatem et fides per ea que
opinatur. ut enim locum quendam et vas vacuum po-
nunt dicentes. Videtur autem esse plenum quod cum
habet molem cuius susceptum est. Cum vero p-
uatum est vacuum tanquam idem quoddem sit vacuum et
plenum et locus. esse ante ipsis non idem. In-
cipere autem oportet considerationem accipientes quod
dicunt affirmantes esse. et iterum que dicunt affir-
mantes non esse. et tercio communes opinionibus de ipso

Postquam Aristoteles determinauit de loco. sequetur deter-
minare de vacuo. Et ratio ordinis est. quod locus habet se ad
vacuum sicut habitus ad puationem. quod spaciū plenum corpe
vocat locus. sed spaciū sine corpore dicitur vacuum. Et circa
hoc duo facit. quod primo ostendit quod ad naturalem philosophiam pertinet
nec determinare de vacuo. dicens quod ad naturalem philosophiam spe-
ctat determinare de vacuo sicut de loco. Cuius ratio est. quod
locus et vacuum sunt idem secundum rem. quod spaciū non habens in
se corpus dicitur locus. cum ergo sit idem spaciū quod quicquid in se
habet corpus et quicquid est sine corpore. ergo sunt idem secundum
rem siue subiecto. Tunc ibi. Incipere autem. Secundo ostendit
quo ordine determinandum sit de vacuo. et dicit quod oportet
tet incipere ex rationibus eorum qui dicunt vacuum esse.
et etiam qui dicunt vacuum non esse. Et iterum oportet dis-
cere quid secundum cōiter opinantes ad rationem vacui pertineat
et hoc facit Aristoteles antequam veritatem determinet.
quia primo ponit rationes eorum qui dixerunt vacuum esse.
Tercio ponit communes opiniones de vacuo. quid scilicet ad
rationem vacui pertineat.

Alij quidē igit tentantes mōstrare qz nō est
nō qz hoies volūt dicere vacuū. B arguunt. sed
peccātes dicūt sicut Anaxagoras z qui hoc mō
arguūt. Demōstrāt em̄ q aliqd est aer litigan-
tes p vres z demōstrantes q aer est fortis. z
accipientes in clepsedris. homies aut volūt va-
cuū esse spaciū in quo nulluz corpus sensibile
Opinātes aut omē qd est esse corp⁹. dicūt om-
nino in quo nihil est hoc esse vacuū. Unde ple-
nū aere vacuū est. Igit hoc nō oportz mōstrare
q est aliquid aer Sed qz nō est alterū spaciū
a corporibz neqz separabile. Neqz q sit actu qd
distinguat omē corpus. vt sit nō primum. sicut
dicūt Democritus z Leucippus. et alij multi
physiologoz. Et si aliqd extra omē corpus
est. cū sit primum. Hi quidem igit nō fm posita
ad pblemā ptraditūt.

¶ Nec psequēter psequit qd dictū est. et pmo ponit rō-
nem negantū vacuū esse. z de numero eoz. fuit Anaxa-
goras. Et arguebat sic. aer aliqd est. ergo vacuū non est.
Tenet pna. qz illa que dicitur cōiter vacua sunt plena
aere. His pbant dupl. pmo p vesicas inflatas aere. qz
vesice inflare aere sustinent magnū pondus in aqua. qd
non sustinerēt nisi essent inflatē aere. sed quicqd sustinet
pondus hoc est aliquid. q aer aliqd est. Secūdo sic pro-
bant aī. qz hoc est aliqd qd impedit introitū aque ad
vas. sed aer inclusus in aliquo vale impedit introitū aq
nisi aer prius exeat. sicut pz in clepsedris. in vasis furātibz
aquā. in quibz cū attractōe aeris attrahit aqua vel etia
impedit introitū aque nisi exeat aer. Sed isti nō obijci-
unt ad positōem. qz oēs ponētes vacuū esse volunt q sit
spaciū in quo nullū est corpus sensibile. qz omē qd est opti-
mū esse corpus sensibile. z sic vbi nō est corpus sensibile
dicūt esse nihil. z qz aer est corpus modicum sensibile sic
opinātur qz vbi nō est nisi aer sit vacuū. Sed ad destruē-
dū illorū opinionē nō solum sufficit ostendere q aer sit ali-
quid. sed etiā oportz ostendere q nō sit aliqd spaciū sine
corpore sensibili. Qd qdē dupl. aliqd ponebat esse vacuū
vno mō sicut separatū a corporibz. sicut si diceremus qd
est infra extremitates domus esse vacuū. Alio mō sicut
actu existens inter corpa qd distinguit corpa ab invicē
vt nō sint primum. sicut dixerūt Democritus z Leucipp⁹
et multi alioz naturalū qui imaginabantur q si totum
ens esset primum oia essent vnu. qz inter oia distincta po-
suerūt esse aliqd vacuū. Et sic manifestū est q predicti
phi volentes destruere vacuū nō inducebāt ratiōem ad
questionē fm positōem alioz. qz debuissent ostendisse
q nullo itoz modoz sit vacuū.

Sed affirmātes eē magis dicūt vnu qdem
qz mot⁹ fm locū nō erit. hic aut ē loci mutatio

et augmentū. Non em̄ videbitur vtiqz motus
esse. nisi sit vacuū. Plenū em̄ impossibile est re-
cipere. Si vero recipiat z sunt duo in eodē. co-
tingit vtiqz z quelibet simul esse corpora. Diffe-
rentiā em̄ ppter quā non erit vtiqz qd dictū est
nō erit dicere. Si aut hoc ptingit z pūssimum
accipiet maximū. Multa nāqz parua quoddā
magnū sunt. Quare si multa eglia ptingeret in
eodē eē z multa inequalia. Bellissius qdem
igitur z demōstrat q omē immobile ex his. si em̄
mouebit aliquid necesse esse vacuū dicit. vacuū
aut nō est eoz que sunt. Vno qdem igit mō ex
his demōstrant q aliquid est vacuū

¶ Nec ponit Aresto. rōnes ponentū vacuū esse. z pmo
eoz. qui locuti sunt de vacuo naturaliter. Secūdo eoz
qui locuti sunt nō naturaliter. ibi. Est autē. Cū autē
ponētes vacuū esse sint diuersificati. qz aliqd ponebat vas-
cuū separatū a corporibz. sicut si dicerem⁹ spaciū distās
a corporibz esse vacuū. Alij dicebāt vacuū esse imbibis-
tum corporibz. sic q nō distaret a corporibz fm seum. sicut
si diceret q corpora haberent intra se quasdā vacuita-
tes. sicut nūc spongia habet multa foramina q videntur
esse vacua z sunt intra spongiā. Isti tū in hoc pueniunt
q sunt naturaliter locuti. qz pcedebāt ex rōnibz natura-
libz z naturalibz motibz eoz. ¶ Quōt ergo pmo rō-
nem ponentū vacuū esse separatū a corporibz. z est ista.
si motus localis sit vacuū erit separatū a corporibz. sed
motus localis est. ergo vacuū est separatū a corporibz.
Dicit pbat. qz qd mouet localiter vel mouet ad spaciū
vnu vacuū. z sic habet positū. vel ad spaciū plenū. sed h
est impossibile. qz sic duo corpa essent in eodē loco. qz
corpus qd pūit z corpus qd aduenit essent simul. sicut hoc
est impossibile. qz tūc parūssimum. id est minimus locus
reciperet in se maximū locatū. qz ea rōne qua duo corpa
essent in eodē loco possunt etiā esse tria in eodē loco.
et centum z mille. z sic locus non esset equalis locato.

¶ Tūc ibi. Bellissius quidez. Subdit quō Bellissius
arguebat z vtebat predicta rōne. z dicit q mellissius pcede-
bat p dictā pditionalē. scz si motus localis est vacuū est.
sed arguebat ex opposito psequētis ad oppositū antedē-
tis. scz si motus localis est vacuū est. sed vacuū nō est.
ergo motus localis nō ē. et sic ipse posuit totū ens imobile.

Alio vero mō qz vident qdem. qdam coeū-
tia z calcātia. vt et vinū dicit cū vtribz recipe-
re dolia. tanqz in ea q sunt vacua coeūte dēfato
corpore. Amplius aut z augmentum videt
omibz fieri p vacuū alimentū quidez corp⁹ esse
duo aut corpa impossibile simul esse. Te-
stimonium autē z quod est de cinere faciūt quod

recipit tantum aque quasi vas vacuū esset

Nic ponit tres rōnes dicentū vacuū esse imbibitum corporibz. Prima rō stat in hoc. p densatio est ergo vacuū est imbibitū corporibz. Teneat pntia. qz in p densati one partes pueniunt z vniūtur. vel ergo in illo spacio in quo pueniūt fuit pū vacuū. z sic habetur ppositū. vel fuit it pleniū. z sic duo corpora essent simul in eodē loco. qz ille partes vnitē p p densatōem essent simul cū partibz pēst itentibz aut pēst itente. Exemplū est de spongia. qz qn cō pmit tūc partes vniūtur. vel ille partes vniūtur in vas cuo. z sic est vacuū. vel vniūtur in pleno. z sic illud corp⁹ ent simul cū partibz spongie. **T**ūc ibi. Ampli⁹ aut. Ponit secūda rō que sumit ex augmento. et est talis. aug mentatio est ergo vacuū est. Teneat pntia. qz in augmen tatione alimentū recipit in altū. vel ergo in illo loco vbi recipit alimentū fuit pū vacuū. z sic habetur ppositū. vel fuit ibi pleniū. z tūc duo corpora essent in eodē loco. qd est im possibile. ergo vacuū est. **T**ūc ibi. Testimonū aut. Ponit terciā rō que sumit ex quodā experimento. qz ex p pntū est q vas pleniū cineribz tantū recipit de aqua ac si nō essent cineres impositi. qd esse nō posset nisi partes ci nerū distarent ab inuicē p poros vacuos. ergo in cineribz sūt pori vacui. z p psequens vacuū est imbibitū corporibz

Essē autē affirmāt z pithagorici vacuū z in gredi ipsūm a celo ex infinito spintu tāqz respi ranti. z hoc esse vacuū qd determinat naturas tanqz sit vacuū separatio qdaz corz q sunt p se quenter z determinatio. z hoc esse pūm in nu meris. vacuū cū determinare naturam ipsoz. Ex quibz quidē ali j dicūt esse. ali j vero nō di cunt. fere tot et hmoi sunt

Nic ponit opinionē p hōz. innaturaliter loquētū Et dicitur innaturaliter loquēti ppter duo. pūmo qd nō pcedebāt ex naturalibz rōnibz sicut ali j p hōnētes vacuū. Secūdo qz equiuoce loquebant de vacuo. qz dī cebāt distinctōem rerū esse vacuū. Dīat ergo q etiam pithagorici affirmauerūt esse vacuū qd ingrediebāt infra partes mūdi a celo. ppter vacuū infinitū qd ponebāt esse extra celū quasi quēdā aerē vel spiritū infinitū. vt sicut il le qui respirat diuidit suo flatu aliqua facilliter diuisibilia vt aquā aut hmoi. ita ex aliquo quasi respirāte ingrede retur distinctio in res. qd nō intelligebāt fieri p vacuum. Et qz distinctio pūmo inuenit in numeris ponebāt vacuū pūmo esse in numeris distinguēs vnitates ab inuicēz. Et est p sīderandū q Aristot. postea de ista opinione nī hū psequit. eo q vno equo ce vti sunt noie vacui. z extra vūm loquēdi p hōz. Posset em ista positio aliquo mō sustineri p similitudinē aut metaphorā. qz extra celū est infinitus spūs scz deus. qui suo flatu. id est sua opera tione distāpit res ab inuicē vacuo. id est negatōe. q ne gano dī vacuū. qz nō est ens reale. nō em est ens pū pū mas acceptōes entis. Et simul ista opinio possz aliqua līter verificari p vūlgares. qz vūlgares etiā distinguūt res ab inuicē p vacuū. id est p aerē mediū quē ipsi dicūt vacuū. Ultimo quasi epilogo dōcludit dictū esse ppter quid qdā dicūt esse vacuū z qdam nō dicūt.

Querit. Vtrū impossibile sit duo corpora eē in eodē loco. **O**dm q duplex est alī quid impossibile. vno mō simplr qz scz p nullā potentia fieri p. z sic hoc dī impossibile qd implicat p tradictōem qz qd implicat p tradictōem p nullaz potentiam fieri p. **Q**ui⁹ rō est. qz illud qd est nūl nō p cadere sub aliqua potentia. cū obiectū potentie sit esse. z p psequens aliquid sed qd implicat p tradictōem est nūl. q nō p esse obiectū alicui⁹ potentie. **A**lio mō aliqd est impossibile fm qd. qz scz nō cadit sub potentia creature. z sic dī Aristot. alibi q impossibile sit accūs esse sine subiecto. **E**t rō isti⁹ dī sūctōis est. qz de⁹ hz essentia infinita z p pns potentia infinita. qz potētia z entia ad inuicē se psequūt. z iō h qd aliq mō hz rōnem entis p fieri a deo. sed creatura h po tētia finita. qz hz entia finita. z ideo aliqd p cadere sub potentia diuina qd nō p cadere sub potentia creature. **P**er hoc ergo ad qstionē dīm est. q duo corpa esse in eo dem loco est possibile p potētia diuinā. sed nō p potētia creatā. **P**rima ps sic pbat. qz duo corpora esse in eodem loco nō implicat p tradictōem. **Q**d sic ostēdit. qz ex diuer sis pncipijs sumit vnitates loci z vnitates corporis. qz vni tates corporis sumit ex vnitare materie. que est pncipium indiuidu. atōis. sed vnitates loci sumit ex vnitare situs. z dī uersitas loci ex diuersitate situs. sed qz esse in loco circū scriptione sicut nūc loquimur de loco puenit alicui ex parte situs. inde est q deus p conseruare aliqd corpus sub sua materia. z separare sitū ab illo corpore. z tūc poterit hoc corpus esse cū alio corpore in eodē loco. cū em situs nō sit de rōne corpoz. sed solū qdā p dīctio ad dūciens corporibz p pparatōem ad locū extrinsecū. ideo p de⁹ absoluerē sitū ab aliquo corpore. z tūc erit hoc corpus cū alio in eo dem loco. **E**t quo vltērius p secūda pars. scz q nō pnt esse duo corpa in eodē loco p potētia naturalē siue creatā qz potētia creatā nō p imutare naturalē cursū z habitū dīe rei. cū ergo situs naturaliter oriatur ex qritate nō p imutari p potētia creatā licz possit imutari p potē tia increatā scz diuinā. qz sicut potētia diuina est infinita trix nature ita potest etiā mutare ea que sequūtur natu rā. z ideo p potētia diuinā potest fieri q sint duo corpora in eodem loco

Ad. Situs ē de rōne qritatis pntue z pmanētis sed duo corpa in eodē loco existentia manent qritā pntua. z etiā sunt pmanētia. ergo non pnt ab eis separari. **O**dm q duplex est situs. vñ est situs de ge nere qritatis fm quē qritas dī habere positōem in con tinuo. z ille situs significat ordinē partū in toto. z sic cons cedit q talis situs nō p separari a corporibz naturalibz qz corpus nō maneret naturale nisi haberet debitū situm partū qritatiuā in toto. z duo corpora in eodē loco ha bent vtrqz talē sitū. **A**lius est situs de p dīcamēto positio nis. vel situs q significat ordinē partū ad totū z ad lo sūm. z talis situs nō est de rōne qritatis. qz ille situs fas cīt aliqd corpus eē in loco circūscriptiue. z corpus quod est cum alio in eodem loco separātā tali sitū. Sicut corp⁹ xpi in ascensu ad celos fuit simul cū corporibz celestibz et hoc ideo. qz corpus celeste est indiuisibile. ergo nō p ce dere corpori qd aduenit sibi. sic etiā christus exiuit vterū virginis. z līstet intrauit ad discipulos iamūs clausis

Ad. Deus nō potest separare p piam passionem a suo subiecto. sed situs de p dīcamēto positio nis est p piam passio corporis q nō p a corpore separari

Adm q est duplex passio. quedā est que oritur ex pncipijs intrinsecis alicuius nature. sicut risibile dicit passio hominis. et sic est veruz fm multos Thomistas. q talis passio nunq potest separari a suo subiecto. p quamcunq potētā. Cuius rō est. q talis passio est naturalis subiecto. q absolute ex pncipijs subiecti fuit. et sic pncipijs manentibz nō pōt talis passio nō esse. Alia est passio alicuius que oritur ex aliquo subiecto p pparatiōem ad aliq ex trinsecum. sicut visibile dicit passio coloris. q oritur ex colore per pparatiōem ad potentiam visivam. et eo modo situs dicit passio qritatis. q oritur a qritate per pparatiōem ad locum extrinsecū. Et talem passionem potest de^o separare a subiecto. q nō oportet tūc subiectū variari absolute. sed sufficit ipsum variari in ordine ad extrinsecum. et hoc fit p ablatiōem illius extrinseci. Et isto modo in corporibz gloriofis potest visibilitas coloris a colore separari. q talia corpora etiaz veraciter colorata suos colores visu corporali ad nutū vel ostendūt vel nō ostendūt

Adm Si duo corpa essent in eodē loco tūc essz pene tratio dimensionū. sed illa est impossibilis. ergo duo corpora nō possunt esse in eodem loco. **Adm** q dimensiones siue qritates possunt capi dupliciter. vno nō fm q ex eis oritur situs de pdicamento quantitatit et vltierus situs de pdicamento positōis. et sic impossibilis est dimensiones se penetrare et esse simul. Alio mō capiunt dimensiones siue qritates fm q ab eis absoluitur situs de pdicamento positōis. et sic possunt dimensiones se penetrare sine aliquo incōuenienti. q repugnantia pene trationis dimensionū ex hoc est. q tales dimensiones habent ordinem ad locū. si ergo ille ordo absoluat non erit incōueniens dimensiones esse simul. et hoc potest fieri per potentiam diuinam sicut dictum est. **Adm** quando dicitur radij solares sunt naturaliter simul euz alijs corporibz. ergo duo corpora sunt simul naturaliter. **Dicendum** negando psequentiā. q radij solares non sunt corpora. sed sūt accidentia. quia radij solares sunt eiusde nature cum lumine. sed manifestum est q lumen sit accidens sicut p secūdo de aia

Adm Duo pūcta possunt esse simul. similiter et due superficies. ergo et duo corpora. **Dicendum** q nō possunt due quātitates esse simul fm q hmoi. s; tene possunt esse simul extrema qritatis. et ideo duo pūcta possunt esse simul. q sunt extrema duaz linearū. et due linee possunt esse simul. q sunt extrema duarū superficialiū et due superficies possunt esse simul. q sunt extrema duoz corporū. Sed nō possunt duo corpora esse simul. q corpora non sunt extrema aliquarū quātitatū. et ideo si duo corpora essent simul. tūc essent simul fm omnē dimensionem. et p psequens fm pfunditatē. qd est impossibile fm potentia nature sicut dictū est.

Adm Si duo corpora possent esse in eodem loco. ergo totum vniuersum possit esse in vno grano milij. Probatur. q qua rōne duo corpora sunt in eodez loco. eadē rōne et mille milia. et sic deinceps. **Adm** q corpora vniuersi capiuntur dupliciter. vno mō qstūm ad materiam acceptam absolute. et sic non repugnat totum vniuersum esse sub parua qritate. quia materia de se nec est qualis nec qra. vt pater sep timo metaphisice. et ideo habere magnā qritatem vel paruam non repugnat materie. Alio mō capiuntur corpora vniuersi fm formas substantiales. et sic repugnat eis esse sub qcūq parua quan

titate. quia forme rerum non cōseruantur nisi in determi nata materia habente certam quantitatem.

Adm Si duo corpora essent in eodem loco sequeret q idem accidens etiā numero esset in diuersis subiectis. Sequela patz. q locus causat vbi. ergo idem locus causat idēz vbi. Si ergo sint duo corpora in vno loco. tūc erit vni vbi in illis duobz corporibz. **Dicendum** q illud corpus quod reperitur in eodez loco cum alio corpore non habet in se vbi. quia absoluitur a loco. et habet locum alterius corporis in quo recipitur. et ideo illud corp^o in quod aliud recipit est in loco et habet in se vbi. **Exempli** gratia. si corpus humanū sit in eodem loco euz corpore celesti. tūc corp^o celeste ē in loco et nō corpus humanū. quod recipitur penetratiue in corpus celeste. et sic corpus celeste habet in se vbi et non corpus humanū

Adm In ferro ignito est simul ferrum et ignis. et ambo sunt corpora. ergo duo corpora sunt simul in eodem loco. **Adm** q in ferro ignito nō sunt duo corpora. sed est tm vni corpus substantialiter. scz ferrum. et aliud corpus scz ignis est ibi virtualiter tm et nō substantialiter. **Adm** si dicatur. ferrū ignitum generat ignē. ergo habet in se substantialiter ignem. Tenet consequentia quia nihil generatur nisi a suo simili. **Adm** q dupliciter aliquid generat ignem. scz principaliter et instrumentaliter. illud ergo qd generat ignem principaliter est ignis. sed qd generat ignem instrumentaliter potest esse calor. in q saluatur virtus ignis. et sic est de ferro ignito. q calor extrinsecus in ferro ignito generat ignem in stramine vel in alia materia nō principaliter sed instrumentaliter. **Adm** si le est de semine deciso ab animali. q semen nō est animal licet generet aial. q in semine est virtus ipsius animalis a quo diffunditur. et gratia illius virtutis semen instrumentaliter generat animal.

Queris Vtrū absq implicatiōe ptradictionis possit idem corpus esse in diuersis locis. **Adm** q hoc simpliciter implicat ptradictionem. Quod sic patz. q si idem corpus sit in diuersis locis. tūc hoc corpus erit idem et non idem. **Adm** aut sit idem corp^o supponitur in quesito. sed q sit non idem vel diuersa corp^o probatur. quia locus circūscribit locatum gratia qritatis. quia non quanta nō sunt in loco circūscriptiue. ergo vbiqz sunt diuersa loca ibi etiaz erūt diuerse quantitates corporum locatoz. sed quantitas oritur ex parte materie. ergo vbi sūt diuersa loca ibi ē alia et alia materia. sed materia est principijū indiuiduationis. ergo vbi est alia materia. ibi erit aliud corpus indiuidualiter. Si igitur idem esset in diuersis locis tūc erit idem corpus et nō idē quod implicat ptradictionem. **Adm** tamen hic considerandū. q aliqui dicūt. vbi. solum esse relatiōem locati ad locum. sicut Scotus. et illi vltierus dicūt q non sit impossibile idem corpus esse in diuersis locis. q idē corpus potest habere relationem ad diuersa loca. Sed istud suppositum est falsum. quia. vbi. nō dicit tm relatiōem de predicamento relationis. quia sic non esset predicamentū sed dicit vnam absolutam. et realem formam causataz ex circūscriptiōe loci extrinseci. sicut tradit autor sex pncipioz

Adm Corpus christi est in diuersis altaribus. ergo idem corpus erit in diuersis locis. **Dicendum** q corpus christi dupliciter est alicubi. vno modo localiter et circūscriptiue. et sic est solū in celo empitreo. Alio

modo est in loco sacramentaliter et substantialiter ad modum quo anima est in corpore. et sic dicitur esse in locis diversis. Comparatur enim sic ad locum non per se. sed per accedens ratione specierum sacramentalium. et illud patet ex hoc quia corpus Christi fit in loco per conversionem panis in ipsum quod ergo plures partes panis in diversis locis convertuntur in idem corpus Christi. ideo est in diversis locis substantialiter sacramentaliter. Et esset simile si plura ligna transubstantiantur in unum lapidem. tunc idem lapis esset in diversis locis illorum lignorum. Exempli gratia. ponamus quod sint sex ligna in diversis locis. et si deus converteret illa sex ligna in unum lapidem. tunc ille lapis erit in uno loco localiter. sed in diversis locis substantialiter.

De quale autem se habeat oportet accipere quid significet nomen. videtur autem vacuum locus esse in quo nihil est. Huius autem causa est. quia omne quod est corpus opinatur esse. Omne autem corpus in loco est. vacuum autem in quo nullum corpus est. quare si ubi non est corpus nihil esse hic. Corpus autem iterum omne opinatur esse tangibile. huiusmodi autem quod habet gravitatem aut levitatem. Accidit igitur ex syllogismo hoc esse vacuum in quo nihil est grave aliud quid autem leve. Hec quidem igitur ex syllogismo si autem plus dicimus accidit. Sed inconueniens est ut punctum vacuum sit. Oportet enim locum esse in quo loco corporis sit spatium tangibile. Sic igitur videtur dici vacuum. uno quidem modo non plenius sensibili corpore secundum tactum. Sensibile autem secundum tactum est gravitatem habens aut levitatem. Unde et sic dubitabit aliquis quod utique dicat si habeat hoc spatium colore aut sonum. utrum vacuum an non. Aut manifestum est siquidem dem accipiat corpus quod tangitur vacuum esse. Si vero non. minime.

Postquam Aristoteles persequutus est duo eorum trius de quibus dixerat esse incipiendum. scilicet opiniones negantium et affirmantium vacuum esse. hic persequitur persequitur opiniones communes de ipso vacuo. et primo ponit opinionem communiter loquentium quid significetur nomine vacui. Secundo ponit opinionem Platonis. ibi. Alio autem modo. Quo ad primum dicit quod ad cognoscendum qualiter se habeat veritas de vacuo oportet accipere tanquam principium quid significet nomen vacui. quod secundum opinionem hominum videtur vacuum nihil aliud significare quam locum in quo nihil est. et quod secundum eos omne ens est corpus. ideo opinatur quod ubi non est corpus ibi nihil sit. et ulterius opinatur quod omne corpus sit tangibile. id est ha-

tens tangibiles qualitates. et huiusmodi corpus est grave vel leve. et sic sequitur secundum quamdam syllogisticam deductionem quod vacuum sit in quo non est corpus grave vel leve. Et quo patet quod antiqui ponebant tres definitiones de vacuo. quarum prima est. vacuum est in quo nihil est. Secunda est. vacuum est in quo non est corpus. Tercia est. vacuum est in quo non est tangibile corpus. Et considerandum est. quod iste definitiones secundum opinionem antiquorum coincidunt secundum rem. quod secundum da sequitur ex prima. et tertia ex secunda. et hoc sic patet. quia secundum antiquos omne quod est. est corpus. et ideo idem est dicere in quo nihil est. et in quo non est corpus. Et quod antiqui non ponebant celum distinguere a quattuor elementis dicebant quod omne corpus esset tangibile. Tunc ibi. Sed inconueniens. Aristoteles reprobat tertia definitionem. quod illa reprobata reprobat etiam alie. et vult si vacuum sit in quo non est corpus tangibile. ergo punctum erit vacuum. quod ubi est punctum ibi non est corpus tangibile. sed hoc est inconueniens. Et quod vacuum dicitur punctum sicut cecum. ergo necesse fuit addere quod hoc est vacuum in quo non est corpus. et tunc aptum nati est esse corpus. Et ex hoc soluitur dubitatio in textu. utrum spatium in quo est color vel sonus sit vacuum. et dicitur quod non. quod hoc spatium non est aptum nati suscipere corpus tangibile.

Alio autem modo in quo non est hoc aliquid neque substantia aliquid corporea. Unde quidam dicunt vacuum esse corporis materia. qui quidem et locum dicentes idem hoc. non bene. materia quidem enim non separabilis est a rebus. vacuum autem querunt si separabile. Quoniam autem de loco determinatum est. et vacuum locum necesse est esse si est punctum corpore. Locus autem quomodo est. et quomodo non est dictum est. Manifestum est quoniam sic quidem vacuum non est. neque separatum. neque inseparabile. vacuum enim non corpus sed corporis spatium voluit esse. Unde et vacuum videtur aliquid esse. quod et locus.

Et propter hoc acceptum est. Provenit enim motus qui est secundum locum. et locum dicentibus esse aliquid preter corpora incidentia et his qui vacuum. Causas autem motus opinatur esse vacuum sic sicut in quo movetur. hoc autem erit quale. locum quidem dem dicitur esse.

Non ponit aliam rationem vacui secundum usum platonicorum. Et dicit quod alio modo Plato dixit vacuum esse in quo non est hoc aliquid. et ex hoc dicit materiam sine forma esse vacuum quod materia absque forma non est hoc aliquid. quod sit hoc aliquid quid per formam. Et isti etiam dicebant materiam esse locum. sed differenter. quod materia sub forma est locus. materia autem sine forma vacuum. Sed istud inconuenienter dicitur. ut dicit Aristoteles. quod omnes querunt locum et vacuum tanquam aliquid separatum a rebus. sed non potest dici quod vacuum sit materia. eo quod ipsa est pars rei et rebus puncta. Sed hic est considerandum. quod ista opi-

nio p̄t intelligi p̄ silitudinē. qz materia sine forma p̄t dici vacuū metaphoricē. qz ē aliqd indeterminatū p̄fectibile p̄ formā substantiāle carens ea fm se. sicut vacuū caret corpore. Deinde ibi. Qm̄ aut̄. Ostendit q̄uo aliq̄ ponebant vacuū esse. Et p̄mo quid dicebāt esse vacuū. Secūdo p̄pter qd̄ ponebant vacuū. ibi. Et p̄pter hoc. Dicit q̄ p̄mo qz qz vacuū est locus p̄uatus corpore z determinatum est de loco q̄uo sit z q̄uo nō sit. qz dictū est qz loc⁹ nō est aliquod spaciū sed termin⁹ p̄tinentis. quare manifestum est qz neqz vacuū sit spaciū separat⁹ a corpib⁹ neqz intrinsec⁹ corporib⁹. sicut ponebat Democritus. Et h̄ ideo. qz ponētes vacuum quociqz istoz modoz volūt qz vacuū nō sit corpus. sed spaciū corporis. qz ideo videbat vacuū esse aliqd qz locus aliqd est. z sicut locus videbat esse spaciū. ita z vacuū. Si q̄ locus nō sit aliqd spaciū p̄ter corpus neqz vacuū poterit esse spaciū p̄ter corpa. Et cū de rōne vacuū sit qz sit spaciū corpis p̄ter corpa. vt sup̄ dictū est. seq̄tur qz vacuū nō sit. Tūc ibi. Et p̄pter hoc. Ostendit q̄re posuerūt vacuū. Et d̄t qz p̄pter idē accēperūt vacuū esse. p̄pter qd̄ acceperūt locū esse. scz p̄pter motum. vt supra dictū est. qz puenit vt saluet mor⁹ fm locū tam fm illos q̄ dicunt locū aliqd esse p̄ter corpa. q̄ sunt in loco q̄ fm illos q̄ ponūt vacuū esse. qz negatib⁹ vacuū et locū nō puenit motus fm locū esse. z sic opinant vacuū esse causam motus localis sicut locum.

Neqz vna aut̄ nc̄itas ē si mor⁹ est esse vacuū. Dico qd̄ de igit̄ ois motōnis nequaqz. Unde z mellissu latuit. alterari nāqz p̄tingit plenuū Sz neqz fm motū locū. Simul em̄ subigredi ad inuicem p̄tingit si nullū spaciū separabile sit p̄ter corpa mota. Et hoc manifestū est etiā in p̄tinoz reuolutōib⁹. sicut in his q̄ s̄ humidoz.

Cōtingit aut̄ densari nō in vacuū. sed p̄pter qd̄ ea q̄ s̄ sunt elabūtur. vt aqua collisa aerē q̄ in est. Et augmētari nō solū ingrediēte aliquo sed z alteratōe. vt si ex aqua fiat aer. Minimo aut̄ z q̄ est de augmento rō. z in cinerez diffuse aque. ipsa seipsam impedit. Aut em̄ nō auget. qd̄ libet. aut nō corpore. Aut p̄tingit duo corpa in eodē esse. Dubitatōem igit̄ volūt p̄mu nē soluere. sz nō demonstrāt vacuū q̄uo est. Aut oq̄ esse corpus necesse est vacuū. si penit⁹ augetur. z auget p̄ vacuū. Eadē aut̄ z in cinere rō est. Qd̄dem igit̄ et ex quib⁹ demonstrant vacuum soluere facile sit manifestū est.

Postq̄ Aresto. posuit opiniones de vacuo. z definiōnes fm opinione antiquoz. hic p̄nter excludit vacuum esse p̄mo facit hoc de vacuo separato a corpib⁹. secūdo de vacuo imbibito corpib⁹. ibi. Cōtingit aut̄. Circa p̄mū

p̄mo excludit rōnes p̄dictas ponentīus vacuū esse. z hoc facit nō p̄ modū vere solutiōis. sed p̄ modū instātie. ex q̄ ex ipso aspectu apparet qz rōnes nō ex necessitate p̄cludant. Soluit q̄ p̄mo rōnem ponentīus vacuū esse separatū. que erat ita. motus est. q̄ vacuū est. Quā rōnez excludit dupl̄r. p̄mo qz nō est necesse qz ideo ois motus excludat nō ponēdo vacuū. qz p̄t aliqd plenuū alterari. q̄ ad minus alteratio q̄ est motus p̄t fieri sine vacuo. Secūdo etiā nō excludit motus localis. qz p̄t fieri qz corpa subintrant se p̄ modū inspissatiōis. sicut apparet in circulariōib⁹ aque. z sic aliqd mouet etiā in plenuū z non in vacuum.

Tūc ibi. p̄tingit aut̄ Excludit rōnes ponentīus vacuum esse imbibitū corporib⁹. Et p̄mo soluit rōnem de cōdensatiōe. et d̄t qz nō oportz ponere vacuū p̄pter p̄densatiōē. qz p̄t dici qz ille locus in quē veniūt pres p̄ p̄densatiōē nō fuit p̄us plenus corpore subtiliori. sed p̄ p̄densatiōem elabit⁹ corpus subtilius z intrat corpus grossius. Sicut p̄z de spongia. q̄ existēs in aere h̄z foramina sua plena aerē. sed posita in aq̄ illa foramina replent⁹ aqua. z p̄ p̄pressiōem elabitur aqua. Tūc ibi. Et augmētari. Excludit rōnem de augmēto. z vult qz nō oportz augmētatiōem fieri semp̄ p̄ p̄uictōem corpōz ad inuicē. sed sit quicqz augmētatio p̄ alteratōem. sic cū ex aq̄ fit aer. qz tūc fit maior q̄titas aeris q̄ erat aque. Ista tñ nō est vera solutiō sed illa ponit in libro de generatiōe. Tūc ibi. Dico aut̄ Excludit rōnem de augmento. z rōnem de aq̄ effusa in cinerē. Et dicit qz vtracqz impedit seipsam. qz videt qz totum nō augetur vel qz augmentū nō fiat p̄ additiōem corpōis. sed p̄ additiōem alicui⁹ incorporei. aut qz cōtingat duo corpa esse in eodē loco. Sed tāponētes vacuū qz nō ponētes volūt soluere istā dubitatōem. nō tñ demonstrāt qz vacuū sit. vel oportz eos dicere si augmentū sit p̄pter vas q̄ totū corpus sit vacuū. cū totū corp⁹ augetur. Ita si similiter dōm est de cinerib⁹. qz si vas plenuū cinere recipiat tātū de aqua q̄tūm vacuū. tūc oportz dicere qz totū sit vacuū. Sed qz vas plenuū cinerib⁹ recipit multū de aqua hoc est. p̄pter tres causas. p̄ma p̄pter exalatiōem humidi a quē. qz cineres de natura sunt calidi. z ideo fit contrāria exalatio aque impositē. p̄pter calozes cinerz. Scda cā est p̄pter siccitatē cinerū. ex quo em̄ sunt relictī ex calore ignis. sic habet maximā siccitatē inter corpa non ignea vel nō ignea. z q̄ s̄ sumit multa aq̄ in cinerib⁹. Tercia cā est porositas cinerū. qz cineres h̄nt poros amplos. sed farina h̄z poros artos z obliquos. z q̄ ibi statim per infusiōem aque claudūtur. z ideo non recipit tantū de aq̄ sicut cineres. Ultimo p̄cludit. vt p̄z in littera.

Quoniam aut̄ nō est vacuū sic diuisū. sicut qd̄ dicit dicem⁹ iterū. Si em̄ est vniūscuiusqz loci mutatio aliq̄ simpliciuū corpōz natura. vt ignis qd̄ sursum. terre aut̄ deorsus z ad mediū. manifestū est qz nō vacuum erit cāloci mutatiōis. Cui⁹ igit̄ cā erit vacuū. Videt aut̄ tē cā esse motus fm locū. Hui⁹ aut̄ cā nō est.

Ampli⁹ si est aliqd velut loc⁹ p̄uatus corpore cū sit vacuū. quō mouebit positū in ipso corp⁹. nō em̄ iam in oīe. Eadē aut̄ rō z ad locū

Liber

Quartus

esse aliqd opinātes separatū in quē fert qđ fertur. Qūo em̄ mouebit positum. aut manebit deorsum et deorsus. et de vacuo puenit eadē rō merito. vacuū em̄ locū faciūt ee dicētes. Et quō iam inerit aut in loco aut in vacuo. nō em̄ accidit cū totū positū sit sicut in separato loco et superferente corpore. Pars em̄ nisi seorsum ponat nō erit in loco sed in toto. Ampli⁹ si nō est loc⁹ vacuū nō erit. Accidit aut diceb⁹ esse vacuū tanq̄ necessariū. si quidē erit mot⁹. Stranū magis esse si aliq̄s intendat nō ptingere moueri nihil si sit vacuū. Sicut em̄ ppter simile dicentes terra quiescere. sic et in vacuo necesse est quiescere. Nō em̄ quo magis et min⁹ mouebit. Im̄ em̄ q̄ vacuū est non h̄z dñtiam. Deinde qm̄ om̄is mot⁹ aut violentus aut fm̄ naturā est. Necesse est aut si qđ sit violentus esse et eū qđ est fm̄ naturā. Violēt⁹ qđ em̄ extra naturam posterior est eo qđ est fm̄ naturā. Quare si non fm̄ naturā est vnicuiq̄ physicorum corporum mot⁹. neq̄ alior⁹ erit motū neq̄ vn⁹. Am̄cro natura motus quō erit in vacuo cui⁹ nec vna sit dñtia fm̄ vacuū et infinitū. Scdm̄ quide⁹ em̄ q̄ infinitū est nihil erit sursum neq̄ deorsus neq̄ mediū. fm̄ aut q̄ vacuū ē nihil differēs sursum a deorsum. Sicut em̄ nullius neq̄ vna est differētia. sicut et nō entis. vacuū aut cū nō sit aliqd puatio videtur esse. Natura aut loci mutatio differēs est. quare erūt q̄ sunt natura dñtia. Si igit nō ē natura. nusq̄ et nulla loci mutatio aut si becest nō est vacuū. Ampli⁹ nūc qđem piecta mouent. piecti uo nō tangente. aut ppter antiparistatū. sicut qdam dicunt. aut ex eo qđ pellit pulsū aer velociore motu q̄ latius pulsū fm̄ quā fertur in p̄pui locū. In vacuo autē nihil horū cōtingit esse. neq̄ em̄ ferri. sed aut sicut qđ uebit. Ampli⁹ nullus habebit dñtie aliqd ppter qđ quod mouet stabit alicubi. Quid em̄

magis hic q̄ ibi. Quare aut quiescet. aut in istū nūc necesse est ferri. nisi aliqd impederit mai⁹. Amplius aut nūc qđem in vacuū ob id qđ cedit ferri videt. In vacuo autē vbiq̄ similiter est huiusmodi. quare vbiq̄ fertur.

¶ Nicphus inquit veritatē de vacuo. et primo ostendit vacuū nō esse separatū. et hoc pmo ex p̄sideratiōe motus. secūdo sine p̄sideratiōe motus. Ex p̄sideratiōe mot⁹ ostendit dupl̄. pmo p̄siderando motū absolute. secūdo ex parte velocitatis et tarditatis in motu. Circa p̄m⁹ ponit sex rōnes. quarū p̄ma stat in hoc. natura est causa motus localis. q̄ nō op̄t ponere vacuū ppter motū localem. Si em̄ vacuū distans a corp⁹ esset cā motus localis. tūc is motus localis esset violentus. q̄ fieret a p̄ncipio extrinseco qđ est vacuū. Tūc ibi. Amplius si est. Ponit secūda rō. et est. si ponat vacuū tūc nō erit rō affligēdi cā motus naturalis vel quietis. Pars q̄ corpus naturale mouet ad aliqū locū ppter puenientia quā h̄z cū tali loco. sicut grauiā deorsum mouent. q̄ cum illo loco pueniūt in grauitate. Et ideo corpus discedit ab aliquo loco. q̄ discouenit cū eo in aliquo. sed ponēdo vacuū nō erit puenientia vel discouenientia corpor⁹ ad inuicē. q̄ corpus naturale nō mouebit nec quiescet. Tūc ibi. Accidit aut. Ponit terciā rō que est ista. Si vacuū sit. tūc nullus erit motus localis. q̄ ex hoc aliquid dixerit terrā quiescere in medio mūdi. q̄ h̄z equalē silitudinē ad om̄es partes arciferētie. et ideo nō esset cā quare magis moueretur ad vnā partē q̄ ad aliā. Et hoc sic arguit. posito vacuo corpus in eo positū equalē habebit silitudinem ad om̄es partes arciferētes tali corp⁹. q̄ tale corp⁹ nō mouebit. et sic auferet ois motus localis. Tūc ibi. Deinde qm̄. Ponit quartā rōnem et stat in hoc. Si vacuū sit. tūc nullus erit motus naturalis. et si nō sit motus naturalis nullus erit om̄ino motus. et sic posito vacuo nullus erit motus. Prima p̄ditionalis sic pbat. q̄ in om̄i motu naturali inueniuntur dñtie positionū. sed in vacuo non p̄t esse dñtie positionū. q̄ vacuū est non ens. sed non entis nō sunt dñtie. Sicut igit posito infinito remouet motus ita etia posito vacuo. sed differēt. q̄ posito infinito nullo mō ponitur sursum et deorsum. sed posito vacuo. possunt poni sursum et deorsus. nō tūc p̄t ab inuicē distingui. Secūda p̄ditionalis p̄. q̄ motus violentus est sicut p̄. uatio motus naturalis. sed si nō possit esse habitus non poterit esse puatio. sed pbatū est q̄ posito vacuo non p̄t esse motus naturalis. q̄ nec violentus. Tūc ibi. Amplius nūc. Ponit q̄nta rō. q̄ stat in hoc. q̄ si ponat vacuū separatū tūc piecta nō poterūt moueri. qđ est falsum vt ad sensum p̄. P̄t p̄ma. q̄ vt dicit octauo hui⁹ ip̄a mouentur ex hoc q̄ vna ps moueat a p̄iciente. q̄ pars vltērius mouet aliā grem donec cesset virtus p̄cientis in aere circa piectū. sed posito vacuo nō p̄t vna ps aeris aliā mouere. cū tūc nō sit aer in medio. Tūc ibi. Amplius nullus. Ponit sexta rō que est talis. Si ponatur vacuū tūc non erit cā quietis rerū naturalium. q̄ nō quiescūt magis in vna parte q̄ in aliā. cū habeant equalē habitudinē ad om̄es p̄tes vacuū. et ideo si quicq̄ mouerent in vacuo semper mouerent in ipso. et sic oporteret q̄ corpus moueret in vacuo in infinitū. nisi occurrat aliqd corpus impediēs motū eius. qđ nō potest occurrere posito vacuo.

Diph⁹ aut⁹ ex his manifestus est qd⁹ d^r.
Videm⁹ em⁹ idē z grane z leue corp⁹ velo-
 cius ferri p⁹pter duas cās. aut in deferendo p⁹
 qd⁹ vt p aquā. aut p ferrā. aut p aere. aut in dese-
 tendo qd⁹ fert. si alia sit eadē p⁹pter excellētiā
 gravitatis aut leuitatis. Hoc igit⁹ p qd⁹ fert⁹
 cā est q⁹ impedit maxime qdē qd⁹ cōtra fert. po-
 stea aut⁹ z manifest⁹. magis aut⁹ qd⁹ nō facile di-
 uidit⁹. h⁹moi aut⁹ grossius est. Id igit⁹ in quo est a-
 mouebit⁹ p b. qd⁹ in quo c⁹ tēp⁹ p ipm⁹ aut⁹ d. cū
 sit subtilius si equalis longitudo est ipsius b. q⁹
 est ipsius d. fin analogiam impediētis corpis
 Sit em⁹ b qdē aq⁹. d vero aer. quāto igit⁹ sub-
 tilius aer aqua z incorporealius. tāto citius a p
 d mouebit⁹ q⁹ p b. Habet igit⁹ eandem ratiōem
 fin quā qdē distat aer ab aqua velocitas ad ve-
 locitatē. Quare si dupliciter subtile ē. in dupli-
 citate qd⁹ est ipm⁹ b trāsbibit a qd⁹ d. z erit i quo est
 c tēpus dupl⁹ in quo est e. Et semp iā q⁹ tūcūq⁹
 sit incorporeali⁹ z minus impeditūū z bene di-
 uisibili⁹. p qd⁹ fertur citius mouebitur.

Ostenso vacuū nō esse ex parte motus. hic ostēdit va-
 cuū non esse ex pte velocitatis z tarditatis in motu. Et
 circa hoc duo facit. q⁹ pmo assignat causas ppter quas
 velocitas et tarditas est in motu. Secūdo ex illis causis
 argumentat⁹ ad ppositum ibi. Hoc igit⁹. Dicit q⁹ pmo q⁹
 vni⁹ z ide corp⁹ grane. vrpore lapis vel aliqd h⁹moi p⁹
 pter duas causas velocius fertur. Prima est diuersitas
 medij. q⁹ aliqd corpus eque graue mouet veloci⁹ p me-
 diū subtilius q⁹ p mediū grossius. q⁹ idē lapis mouet citi-
 us p aere q⁹ p aquā. Q⁹ Circa qd⁹ sciendū q⁹ mediū p se
 tr. p⁹ habere ad motū. q⁹q⁹ em⁹ impedit motū. sicut q⁹
 med⁹ iū mouet ptra motū mobilis. vt q⁹ nauis mouetur
 ptra flumē impedit⁹ in motu a flumē. Secūdo mediū
 nō impedit motū nec mutat ipm⁹. sicut mediū qd⁹ nō mo-
 uet. leu⁹ stat sicut aqua stagnans. Tercio q⁹ tēas mediū im-
 pedit motū. sicut densitas. z de tali loquit⁹ hic Aresto.
 Alia cā velocitatis z tarditatis est figura mobilis. quia
 corpus eque graue mouet velocius p idem mediū si ha-
 beat figurā acutā q⁹ si habeat figurā latā. Tūc ibi. Hoc
 igit⁹. P⁹bs argumētat⁹ ad ppositū. z pbat vacuū nō esse ex
 pma cā scilicet velocitatis z tarditatis motus. Et stat rō in
 hoc. eadē est p⁹ortio motus in subtilitate. z motus in ve-
 locitate si sumat⁹ velocitatis ex parte medij. s⁹ mediū vacuū
 ex plenit⁹ ulla est p⁹ortio. ergo mot⁹ f. cti in pleno z facti
 in vacuo nulla est p⁹ortio. sed motus f. cti in pleno fit in
 tpe. q⁹ mot⁹ factus in vacuo fit in nō tpe. sed hoc est im-
 possibile. q⁹ vacuū nō est. V⁹ior pncipalis rōis sic patz
 q⁹ eadē est p⁹ortio in effectibz z causis. sed subtilitas me-

dij est cā velocitatis motus. ergo q⁹lis est p⁹ortio medio-
 rū in subtilitate talis erit p⁹ortio motuum in velocitate
 V⁹ior pncipalis rōis. pbat. q⁹ ens z nō ens non hnt
 p⁹ortioē. sed vacuū negat corpus. ergo nō p⁹ esse p⁹or-
 tio medij pleni ad mediū v. cui. Sed q⁹ mediū p qd⁹ ali-
 qd fert. scilicet cā velocitatis z tarditatis p⁹. q⁹ impedit cor-
 pus qd⁹ mouet q⁹ in p⁹er. rui fert. z etiā impedit q⁹ q⁹at
 vt p⁹ de aqua z hant. Et inter ea q⁹ impediūt magis im-
 pe fit illud quod nō f. cile diuidit. z tale est corp⁹ magis
 grossum. Et hoc manifestat⁹ p exēplū. vt p⁹ in tēp⁹

Vacuū aut⁹ nullā bz rōem q⁹ excellat sub ple-
 no. sicut neq⁹ nihil ad numerū. Si em⁹ q⁹ tūor
 tria excellūt vno. pluri aut⁹ duo. z adhuc vnum
 pluri q⁹ duobz. Nihil aut⁹ nō ampli⁹ hnt rōem
 qua excellūt. necesse est em⁹ diuidi excellēs in ex-
 cellentiā z in id qd⁹ excellūt. Quare erūt q⁹ tūor
 q⁹ tūor excellūt z nihil. vnde neq⁹ linea pūctū
 excellūt. nisi pponat⁹ ex pūctis. Silit⁹ aut⁹ vacu-
 um ad plenū nullā possiole est habere rōnem
 ergo neq⁹ motū. Sed si p subtilissimū in tāto
 talisq⁹ fert⁹ p vacuū. oēm exuperat rationem
 Sit em⁹ z rēem. egl⁹ autē magnitudine bis q⁹
 sit b z d. a igit⁹ si trāsbibit z mouebit⁹ p b. z in q⁹
 dā qdē tpe qd⁹ est in i. sed in minori qdē in q⁹ est
 a. z hāc habebit rōnem vacuū ad plenū. Sed
 in tanto tpe q⁹ tū est in q⁹ est i. ipsius d. a trāsi-
 bit subtilius. Trāsbibit aut⁹ si sit aliqd subtilita-
 te differēs ab aere in quo est. z fin hāc p⁹ortio
 nē quā tpe bz in q⁹ est e. ad tēpus in q⁹ est i. si em⁹
 tāto subtilius est corp⁹ in quo est z ipso d. q⁹
 tū exuperat e ipm⁹ i. trāsbibit cōtrario veloci-
 tatē in tāto q⁹ tū i ipm⁹ exuperat z. qd⁹ in quo est
 a si ferat. Si igit⁹ nullū sit corp⁹ in quo est z. ad
 hūc velocius. sed erat in quo est i. Quare in eq⁹
 li tpe trāsbibit qd⁹ est plenū z vacuū. sed impossi-
 bile est. Manifestus est igit⁹ q⁹ si fuerit aliquod
 tēpus in quo vacuū quodlibet fert. accidet hoc
 impossibile. In equali em⁹ accipiet. et qd⁹ ple-
 nū est trāfire aliqd z vacuū. Erit em⁹ aliqd ana-
 logū corp⁹ alterū ad alterū. vt tēpus ad tēpus
 Sed sicut in capitulo est dicere. palā. acciden-
 tis cā est. q⁹ mot⁹ quidē ad motū oīno p⁹ortio
 q⁹ iij.

est. in tpe em est. tps aut ois est ad tepus fini-
tis vrisq. Vacua aut ad plenu non est. Scdm
qd igit q differut p que ferunt. hec ptingut

Nic p hmo manifestat secundā pponem. scz q vacui nō
excedit a pleno fm aliquā pportioem. Et hoc pbat p hoc
q numer⁹ nō excedit nihil fm pportioem aliquā. sed solū
attendit pportio aliq numeri ad numerū vel ad vnitates
silitet etiā nō pte dicit q linea excedat punctū nisi pponeret
ex punctis z diuideret in ea. Sic etiā nō pte dicit q vacui⁹
habeat aliquā pportioem ad plenu. qz vacui non cadit in
pponem pleni. Ergo nō est possibile esse pportioem inter
motū q sit p vacui z motū qui sit p plenu. sed si aliquod
corpus ferat p qd cūq subtilissimū in tanto spacio talisq
tpe mor⁹ q est p vacui trāscēdet oēm pportioem datam.

Tūc ibi Sit em. z. Phus vt certio sit pcessus. pbat
adē pconem deducēdo ad impossibile. scz q nō pte esse
pportio tps inter motū factū in pleno z in vacuo. qd sic
pbat. qz si esset pportio tps motus facti in pleno z in va-
cuo. tūc sequeretur q in equali tpe aliqd mobile ptransiret
spaciū plenu z vacui. qz si mobile ptransiret aliqd spaciū
vacui in aliquo tpe. tūc spaciū plenu pte in tantū subtilia
ri q etiā p spaciū plenu fiat mor⁹ in equali tpe. sicut fier⁹
est p spaciū vacui. et iterū qz hoc corpus plenu dē vlti-
us subtiliari. sic pte esse velocior motus p spaciū plenu qz
p vacui. qd est impossibile. Et istud peractat Aresto.
ex pclariter in textu certis lris vt pz in textu

Impossibile est corp⁹ in infinitū subtiliari. Pro
bat. qz nō maneret substantia illius corp⁹. Si
enī hāq multū subtiliaret fieret aer. z si aer multū subtili-
aret fieret ignis. Odm fm doctores em. qz corpa na-
turalia pnt duplr capi. vno mō fm specificā rōnem. z sic
est verū q nō pte aliqd corpus in infinitū subtiliari. qz sic
nō maneret spēs corp⁹. qz si aq multū subtiliaretur tūc fir-
aer. z si aer multū subtiliaret fieret ignis. Alio mō accipit cor-
pus naturale fm rōnem generis. z sic corpa pnt in infinitū
subtiliari. i. indeterminate. qz adhuc manet rō corp⁹.
qm nō rō illius corp⁹. Silt dē Aresto. vij. huius q
corpora diuersari spēs possunt ad vnicē pmutari. qd ve-
rum est fm cōem rōnem corp⁹.

Scdm autē hōz q feruntur excellentiā hec s.
videmus em maiore inclinatioez hñtia. aut gra-
uitatis aut leuitatis. si alia se habēt figuris citi-
us ferentia p egle spaciū finitū. z fm rōne quā
habēt magnitudines adinuicē. quare z p vacu-
um. Sed impossibile est ppter quam em cām
fert velocius In plenis qd em ex neitate. ve-
locius em ex fortitudine maius. Aut em figura
diuidit. aut inclinatione quā hz qd fert. aut pie-
ctū. eque velocia ergo oia erūt. s. ipossibile est

Ex quidē igit si vacui sit accidat cōtrarium
qz ppter qd pbant esse vacui. manifestū ex di-
cis est. Nī qdē igit opinantur vacui esse. Si q

Dem erit fm locū motus discretū fm se. Hoc au-
tē idē est ei qd est dicere locū esse aliqd sepatum
Sed hoc qd sit impossibile esse dcm est pus.

Nic ostendit vacui nō esse sepatū ex velocitate z
tarditate motus fm q oino cā sumit ex pte mobilis. Et
stat rō in hoc. si esset vacui nō possz dari rō quare corpa
eque graui hñtia diuersitate in figuris mouent veloci⁹ z
tardi⁹. Hoc em ptingit. qz corpus hñs latā figuram pte
minus diuidere mediū qz hñs acutā figuram. sed posito
vacuo nō erit mediū. z ideo nō poterit illa cā velocitatis
et tarditatis assignari. Ultimo epilogo dēcludit ma-
nifestū esse ex dictis q si ponat vacui esse accidit ptransiū
ei⁹ qd supponebat. pbates esse vacui. qz illi. pcedebant
qsi mor⁹ esse nō possit si vacui nō sit. sed ostēsum est ptra-
rui. scz si vacui sit q motus nō est. Sic igitur pdicti phi
opinatur vacui esse qd dā discretū z sepatū fm se. scz qd
dam spaciū hñs diuisiones sepatas z hoc ppter motum
localē. Et fm hōz dicere q locus sit qd dā spaciū distinc-
tū a corp⁹. qd est impossibile. vt sup ostēsum est in tra-
ctatu de loco

Querit. Vtrū graue simplex positū in vacuo
moueat successiue vel subito. O
cendū q ista qstio mouet occasione illa qd dē in textu. q
si esset aliqd spaciū vacui. tūc p tale spaciū mobile moue-
ret in instanti. qz nō essz cā tarditatis in motu. scilz ex pte
medij. qz em ista qstio psupponat impossibile. scz qz va-
cuū sit. qz tū ad impossibile nō seqtur qd sitet impossibile
ideo pte pueniēter qri si poneret vacui. an p tale spaciū
vacui fieret motus in instanti. sicut dē pbs. Et notāter q
rit de graui simplici. qz in mixtis nō hz ista qstio locū. ibi
em fieret mor⁹ successiue ex pte illorū corp⁹ q simul sūt
in mixto. z ideo tale corp⁹ ex pte mixtionis possz dici mo-
ueri successiue. Ad qstionē igit dcm est. qz si tale gra-
ue simplex essz positū in vacuo moueret successiue. Qd
sic pbat. qz qñcūq aliqd effect⁹ depēdet ex pluribz causis.
tūc pte talis effect⁹ impediri ex absentia cuiuslibet cause
seorūm capte. sicut hō depēdet ex aia z corpe ex efficiēte
et fine. Absente g aliq istaz cāz nō fit hō. Sed successio
motus localis depēdet ex pluribz causis. quaz vna est eēn-
tialis. scz successio terminorū in motu locali. opz em i mo-
tu esse duos terminos. z successione inter illos terminos.
qz nō pte mobile simul esse in termino a quo. z in termino
ad quē. cū hoc implicet ptradictioem. qz mor⁹ in termino
a quo nō est. vel nō est pfectus. mor⁹ hō in termino ad quē
est pfectus. sed impossibile est idē esse pfectū z impfectū
qre implicat ptradictioem motū quēcūq esse in instanti
Adē pz ex Aresto. in sexto hui⁹ qd dē qz hoc dē moueri qd
aliter se hz nūc z pus. sed nūc z pus fcat multa instantia
sed inter duo instantia est tepus mediū. Necario mor⁹ est
successiue. Et istud etiā dcm est de motu subaz sepa-
ratay. qz is ille motus fiat alio mō. qz p tepus discretū.
Secūda est cā successiois motus accidentalis scz retardat⁹
tio medij. mediū em p qd mouet mobile retardat motus
qz necesse est hoc mediū diuidi. Si g graue simplex ponat⁹
in vacuo. tūc tollit secūda cā. scz accidentalis successiois
motus. sed adhuc remanet cā successiois mot⁹ essentialis.
z ideo manet mor⁹ successiue. Et quo pz. q impossibile
est aliqd moueri in instanti. qz sic in eodē instanti essz
in termino a quo z in termino ad quē. z p psequens non
moueret. cū de rōne motus sit successio. Et sile est de mo

angelorum. quod quis angelus posset moveri in duobus instantibus absque medio. impossibile est tamen ipsum moveri in uno instanti

Ar. Phecludit in textu quod grave simplex vel aliud quod corpus positum in vacuo movetur in instanti. Et dicitur in philosophia doctorum scriptum quod ratio Aristotelem inducta est ratio ad contradicendum positum quod non est ratio demonstrativa simpliciter quod ponentes vacuum hac de causa ipsum ponebant ut non impediret motum. et sic philosophus eos causa motus erat ex parte medij. quod non impedit motum. Et ideo Aristoteles contra eos argumetur ac si tota causa successionis motus sit medij. et si hoc esset verum ablato medio non erit causa successionis motus. sed hoc non est verum. quod medij non est causa essentialis successionis motus sed solum accidentaliter. ut dicitur est

Ar. Omne corpus naturale non impeditur et non distans per medij a suo loco est in eo. sed grave simplex positum in vacuo non est impeditum nec distans per medij a suo loco et est corpus naturale. Et est in suo loco. Omne quod duplex est medij. unum est corporale. et tale medij non est inter corpus naturale grave et suum locum positum vacuo. Aliud est medij mathematicale et situale. et hoc est medij distans et tale est inter corpus naturale et suum locum etiam positum vacuo. quod lapis sursum detinetur in vacuo non est simul cum terra ad quam naturaliter movetur. et ideo oportet quod mobile successively relinquat terminum a quo. et successively deveniat ad terminum ad quem. quod in illo instanti in quo grave est in terminum a quo. non est in terminum ad quem

Ar. Lumen ab instanti movetur ab oriente in occidens. Et ideo grave simplex positum in vacuo movebitur in instanti. Tenebra autem a se. Omne quod non est sile de lumine et de corpore. quod lumen est accens non habens situm. et ideo non repugnat ipsum diffundi ab instanti. sed corpus habet suam naturam situm. et ideo repugnat ipsum in instanti moveri. quod non potest in instanti habere oppositos situm. quod enim lumen diffundit a corpore luminoso. tunc non est ordo temporis inter lumen et diffusionem eius. sed solum ordo nature. sed in motu corporum necesse est esse successionem temporis

Ar. Si medij quod est plenum impediret motum ut dicitur Aristoteles. sequeretur quod in hoc medio inferiori non esset aliquis motus purus non impeditur. quod videtur inconueniens. Respondet Averroes. quod hoc impeditur quod est ex medio requirit motus naturalis gravium et levium ut possit esse resistencia mobilis ad motum sicut ex parte medij. Sed melius dicitur est secundum doctores scriptum quod omnis motus naturalis incipit a loco non naturali et tendit in locum naturale. et si non est inconueniens antequam ad locum naturale perveniat quod aliquid non naturale ei contingat. quod paulatim recedit ab eo. quod est contra naturam. et tendit in id quod est secundum naturam. et propter hoc motus naturalis in fine intenditur

Et per se autem considerandum videtur utique deum vacuum sicut vere vacuum. sicut enim in aqua si ponatur aliquis cubus. distabit tata aqua quod est cubus. sic etiam est in aere. si sensum manifestum est. Et si quis in omni corpore habentia transmutatorem ad quod est aptum naturam mutari. necesse est nisi coeat transmutari aut deorsum super. si deorsum est motus sicut est terre

aut sursum sicut ignis aut in utrumque aut qualem aliud quod sit positum. In vacuo autem hoc quod est impossibile est. nullum enim corpus est. sed per vacuum eque spacium transire videtur. quod quidem erat prius in vacuo. tanquam si aqua non cederet ligneo cubo neque aer. sed omnia transibunt per ipsum. Attamen cubus habet tantam magnitudinem quanta habet vacuum. Quod si calidum est aut frigidum aut grave. aut leve nihil minus alterum inesse ab omnibus passionibus est et si non divisibile sit. Dico autem corpus lignei cubi. quod est si separet ab omnibus alijs et neque grave neque leve sit. continebit eque vacuum et in eadem erit quod est loci et vacui parte eque cubi. hoc igitur distabit cubi corpus ab equali vacuo et loco. Et si duo homines sint propter quod non quibet eodem erunt. Unum quidem igitur hoc inconueniens et impossibile est. Amplius autem manifestum est. quod hoc cubus habet transmutatus. quod et omnia alia corpora habent. Quare si a loco nihil differt quod oportet locum facere corporibus extra uniuscuiusque corpus. si impossibile est corpus. Nihil ei profert si alterum circa ipsum eque spacium habet. Amplius oportet manifestum esse quod le vacuum sit in his quod moventur. Hic autem nescimus infra mundum. aer enim aliquid est. non videtur autem. Neque aqua si essent pulces ferrei. Tactu enim est discreto. illi quod tangit. Quod igitur non separatum sit. vacuum ex his manifestum est

Postquam ostendit philosophus non esse vacuum ex parte motus et ex parte velocitatis et tarditatis motus. hic ita probat vacuum non esse paratum absque consideratione motus. Et hoc ostendit tribus rationibus. scilicet quod sit inane et absque ratione dicere vacuum esse. Prima est. si vacuum esset tunc plures dimensiones essent ad invicem penetrative. Probatur quod si corpus cubicum. habens sex superficies quod dratas imponatur in aliud corpus. ut in aqua aut aere tunc oportet illud corpus in quod corpus cubicum ponatur cedere ne sint duo corpora simul. vacuum autem non cedit corpori imposito. Sed si sit aliquid spacium vacuum tunc corpus impositum transibit per illud spacium quod prius erat vacuum sicut simul cum eo existens. et sic simul erunt dimensiones corporis cubici et vacuum. Et sic sequetur quod essent eadem dimensiones vacuum et corporis impositi in vacuo. quod illa sit eadem quod non differunt secundum situm loquendo mathematico. sed dimensiones vacuum non possunt distinguere physice. quod est unus situs dimensiones vacuum et corporis impositi. et si sint eadem dimensiones. dimensiones vacuum non distinguuntur a dimensionibus corporis. et per prius corpus positum ad vacuum et vacuum sunt eadem. Tunc ibi. Amplius autem. Ponitur secundum eandem rationem quod est ista. Si locus sit quod dicitur spacium dimensionatum absque qualitatibus sensibilibus. tunc non oportet ponere proprium locum extra proprium corpus uniuscuiusque. Nam cum qualiter corpus habeat speciales dimensiones. ad nihil videtur necesse esse ponere circa ipsum alias dimensiones spacii et eque suis dimensionibus

Libet

Tuncibi Amplius oꝝ Ponit tertia rō q̄ est. Si vacuū esset aliquo mō manifestaret sensui. sed nūq̄ apparet vas cuiū fm̄ aliq̄ sensum. q̄ v. cuiū non est. Et circa hoc res mouet vna obiectio. qz fm̄ cōiter opinātes plenū aere est vacuū. z tñ aer nō manifestat p̄ aliq̄ sensus. Hoc remouet p̄hs dices. q̄uis aer nō manifestet iudicio visus. p̄cipū tñ aerē iudicio tactus. qz frigus circūstans hōies nō p̄t eē nisi in aere. z sic p̄cipū aerē q̄nq̄ frigidū z q̄nq̄ calidū. z illa frigiditas nō p̄t eē sine subiecto. q̄ est i aere. Et ponit sile de piscibz. qz si pisces in aq̄ essent ferret z haberet simile apparitiā cū aq̄. tñ nō posset aq̄ ab eis dīceri nī p̄ visum nō tñ essent pisces aqua. cū sit dīctia q̄ ad eas tñ. qz pisces sunt duri z aqua mollis.

Unt aut qdā q̄ prarū z densum opinant manifestū esse q̄ sit vacuū. si qdē em̄ est rā p̄ z dēus neq̄ coire z calcari possibile est. si ve/ro hoc aut oīno motus nō erit. aut mouet totū sicut dixit Xutos aut ineq̄le p̄t mutare aquā in aerē. Dico autē sic. vt si ex aq̄ factus sit aer si mul ex q̄li aere tātū dē aquā fieri. aut vacuū eē ex necessitate. conculcari em̄ vel extendi non cōtingit aliter.

Postq̄ p̄hs ostēdit q̄ vacuū nō sit separatū a corpibz hīc iā vult ostēdere vacuū nō esse corpibz inditū. Et circa h̄ rra facit. p̄mo ponit dīctiam sic ponētū vacuū. Secūdo improbat pōne; corp. ibi. Si qdē igit. Tercio soluit rōnem ip̄oz. ibi. Qm̄ aut. Dicit q̄ qdā p̄hi fuerūt opinati vacuū esse in corpibz tali rōne. Si sit cōdēfatio aliquoz corp̄z tñc vacuū est. qz p̄dēfatio nō p̄t fieri nī si p̄ hoc q̄ aliq̄ corp̄ p̄us habuit poros vacuos. q̄ p̄ ingressum alteri corp̄is replent. z sic sit p̄dēfatio. Et q̄ ne cesse sit p̄dēfatiōem fieri ex p̄re alioz motuū. q̄ alij mor̄ nō fiant absq̄ p̄dēfatiōe patz. qz nīsi esset cōdēfatio non erit mor̄ localis. nec motus generatōis nec alteratōis. Prīmū p̄. qz si sit mor̄ localis. tñc mobile localiter veniet ad plenū cedēs. sicut p̄us dīctū ē. hoc q̄ corp̄ cedēs mouet aliud cedēs. z illud aliud p̄mū sibi. z facit hoc cedere. z hoc iterū facit terciū cedere. z terciū quartū vsq̄ ad celū. z tandē nīsi fieret p̄dēfatio opteret etiā cedere celū et p̄ p̄ns mota mulca opteret totū vniuersum moueri. qd̄ est impossibile. Itē p̄z idē ex p̄re mor̄ generatōis z alteratōis. qz nīsi esset p̄dēfatio opteret q̄ egle generaret. cū fieret generatio ex aere in aquā. z ex aq̄ in aerē. qd̄ tñ est falsum. qz si aq̄ mutet in aerē accipiet maiore locū. si p̄o ecōtra oporteret aerē p̄dēfari. als cor̄ mūd̄ capet maiorez locū. q̄ si generatio sit p̄dēfatio erit. z si p̄dēfatio sit vacuū erit ex necessitate. qz antiq̄ opin. bātur q̄ nō aliter p̄tingeret p̄dēfari z rareheri corpa nisi in vacuo. eis ex h̄ce.

Si qdē igit rariū dicūt multa vacua sepaata h̄ns. manifestū est. sic neq̄ vacuū p̄tingit eē se parabile. sicut nec locus h̄ntes aliq̄ vacuū sui ipsius. nec rariū sic. si aut nō est sepaabile. s̄z tñ in est aliq̄ vacuū min⁹ qdē impossibile. Contin

Quartus

git z p̄mū q̄ nō oīs motus est cā vacuū. sed q̄ sursum est. Rariū em̄ leue. vnde igit rariū eē dīcūt. postea mor̄ cām nō sic vacuum. sicut in q̄ est. sed sicut vtres in eo q̄ ferūtur ipsi. sursum ferunt p̄tinuū. sic vacuū fert sursum. q̄uis q̄lter p̄t motus esse vacui. z loc⁹ vacui. Vacui em̄ sic vacuū in qd̄ fert. Ampli⁹ qdō assignat z graue ferri deorsum. Et manifestū est qm̄ q̄to vtiq̄ rariū z magis vacuū. sic magis sursum fert. z si sit oīno vacuū velocissime vtiq̄ fert. Fortassis aut hoc impossibile est moueri. Rō aut eadē si cur pus. qz in vacuo sine motu oīa sunt. sic z vacuū qd̄ est sine motu. Incōparabiles em̄ sunt velocitates.

Consequēter p̄hs destruit p̄dēfatiā op̄ionē. z p̄mo fm̄ vni intellectū. Secūdo fm̄ aliū. ibi. Si aut nō est sepaabile. Dicit q̄ q̄ illi qui dicūt vacuū esse in corpibz duplīter p̄nt hoc intelligere. Vno mō q̄ in quoliter corpe sine multa foramina vacua. sicut in spongia q̄ etiā dīctantia sunt fm̄ sitū a partibz densis aut plenīs. Secūdo q̄ vacuū nō sit separatū a partibz plenīs fm̄ sitū. sed q̄ dimēsiōnes quas ip̄i ponebāt vacuū penetraret dimēsiōnes corp̄is plenī. sicut etiā pus dīctū est de loco apud eos q̄ ponebāt tres dimēsiōnes loci. Aresto. aut nō reprobat p̄mū modū vacui. qz p̄mus satis est reprobatū. sed reprobat op̄ionē ponētū vacuū fm̄ intellectū secūduz. et h̄ q̄tuor rōnibz. Quaz p̄ma est. si vacuū sit q̄l penetrans corpa plena sic esset cā motus. tñc vacuū non erit cā cuiū sicut mor̄ localis. sed solū motus localis sursum. qz fm̄ antiquos vacuū penetrās est cā raritatis. s̄z rariū est leue. z leue mouet sursum. Secūda rō. si vacuū sit dispositio in corpibz q̄l deferēs corpa sursum. tñc erit vacuū in loco qz vacuū mouet cū corpibz fm̄ locū. q̄ est in loco. sed hoc est incōueniēs. qz fm̄ antiquos vacuū z loc⁹ idē sunt. si q̄ vacuū sit in loco. tñc loc⁹ erit locus z vacuū vacuū. Tercia rō sumit ex insufficiētia dicroz ab antiq̄s. qz si vacua deferāt corpa sursum nō videt cā motus deorsum. z sic il li antiq̄ insufficiēter loquūtur de vacuo. Quarta rō est si vacuū sit cā motus sursum. q̄ hoc qd̄ est oīno vacuū velocissime mouebit sursum. qz h̄z plus de cā motus. s̄z h̄ est impossibile. Qd̄ em̄ est oīno vacuū nō p̄t moueri. eadē rōne qua sup̄. qz motus plenī z vacui sunt incōparabiles sed motus factus in pleno est in tpe. q̄ mor̄ facit in vacuo erit sumpt⁹ in nō tpe. z hoc est impossibile. qz omnis motus est in tempore.

Unia at vacuū qdē nō dicim⁹ esse. alia p̄o p̄e dubitata. aut mor̄ nō. erit nīsi erit dēfias z raritas. aut turbatur celum. aut semp equalis aqua ex aere. et ex aqua erit aer. Manifestū em̄ qz plus aer ex aqua fit. Neccē igit nīsi calcate h̄t aut depulsum qd̄ habetur vltimū

tumultuari facere. aut alibi alicubi eqliter mu-
tare ex aere in aqua vt omne corp⁹ totu⁹ egle sit.
aut nihil moueri. Semp⁹ em⁹ transmutato h⁹ ac/
cider⁹ nisi circulariter circumsit. No⁹ semp⁹ aut⁹ in
circulu⁹ loci mutatio. sed aliq⁹ in rectu⁹ e⁹ N⁹q⁹
de igit⁹ ppter hoc vacuu⁹ aliquid dicunt esse.

Nos aut⁹ dicim⁹ ex subiectis. qm⁹ e⁹ materia
vna p⁹trarioz⁹ z calidi z frigidi z aliaz⁹ physica⁹
p⁹trarietatu⁹. Et ex eo q⁹ potentia est actu ena sit
et no⁹ separabilis quide⁹ materia est. esse aut⁹ al-
teru⁹ est. Et vna quide⁹ numero si coringat colo-
ris calidi z frigidi. Est igit⁹ z corp⁹ materia
et magni z parui eade⁹. manifestu⁹ est aut⁹. Lum⁹
em⁹ ex aqua aer fiat eade⁹ materia no⁹ accipiens
aliud aliqd⁹ facta est. sed qd⁹ erat pot⁹etia actu fa-
cta est. z iteru⁹ aqua ex aere fit iteru⁹ aliq⁹ qdem in
magnitudine ex paruitate. aliq⁹ i⁹ paruitate ex
magnitudine. Siliter igit⁹ z ex multis aer exi-
stens in minore fit mole. z ex minore maior po-
tentia cu⁹ sit sic materia vtraq⁹. Sicut em⁹ ex
frigido calidu⁹. et ex calido frigidu⁹ eade⁹ q⁹ erat
pot⁹etia sic ex calido magis calidum nullo facto
in materia calido qd⁹ no⁹ esset calidu⁹ qm⁹ erat mi-
nus calidu⁹. Sicut qd⁹ nec maioris circulatio
et p⁹ncipitas. si fiat minoris circuli eadem cu⁹ sit.
aut aliq⁹ in nullo alio factus est ambit⁹ qd⁹ non
esset ambitus. sed rectum. Non em⁹ deficiendo
minus aut mai⁹ est. Neq⁹ em⁹ scintille est acci-
pere aliquā magnitudine i⁹ qua no⁹ est caliditas
et albedo inest. Sic igit⁹ z p⁹or calor posteriori.
quare z magnitudo et p⁹ntas sensibilis corp⁹is
no⁹ accipiente aliquid materia extendit. s⁹ q⁹ po-
tentia est materia vtriusq⁹. Itaq⁹ id⁹ est densum
et raru⁹. z vna materia ipsorum

N⁹ic soluit p⁹missam rōnem antiquoz⁹. z p⁹mo repetit
ea magis ipsaz⁹ explanas. Secūdo soluit eā ibi. Nos aut⁹
Dicit⁹ g⁹ p⁹mo q⁹ q⁹ no⁹ dicimus esse vacuu⁹ neq⁹ in corpo-
rib⁹ neq⁹ extra. ideo op⁹z solvere q⁹ ab alijs inducitur. q⁹
vere ingerit dubitatioem. z p⁹mo ex p⁹re motus localis q⁹
no⁹ erit nisi sit raritas z densitas q⁹ intelligebat fieri p⁹ va-

cuu⁹. vel oportebit dicere q⁹ ad motum cinisset corp⁹is
ipm⁹ celu⁹ sursum ferat⁹ vel aliq⁹ pars eius qd⁹ vocat turbas-
tione⁹ celi. Secūdo ex p⁹re generatiois z corruptiois. s⁹ q⁹
semp⁹ eqlis aqua fieret ex aere nisi ess⁹ z densitatio z rarefa-
ctio q⁹ no⁹ sunt sine vacuo. Et statim repetit hoc qd⁹ d⁹ctū
est de motu locali. q⁹ hoc veru⁹ nisi intelligat⁹ motus fieri
circulariter. q⁹ tūc no⁹ optet q⁹ vno moto totū vniuersum
turbet. Sed q⁹ nos videmus multos motus fieri fm⁹ re-
ctu⁹. ideo adhuc stat rō. Tūc ibi. Nos aut⁹. P⁹hs soluit
p⁹missam rōnem. z intendit pbare q⁹ no⁹ op⁹z vacuu⁹ esse
ad saluadu⁹ rarefactioem z densitatioem corp⁹oz. Et ad
pbatioem illuz⁹ p⁹mittit q⁹tuor ex quib⁹ soluere intēdit
rōnem antiquoz⁹. q⁹ quattuor supponūt⁹ i⁹ naturali p⁹hi⁹
Primu⁹ est. q⁹ eade⁹ est materia p⁹trarioz⁹. q⁹ p⁹traria h⁹nc
fieri circa idē subiectu⁹. sed subiectu⁹ est materia p⁹trarioz⁹
z rō. Secūdu⁹ est. q⁹ illud qd⁹ est in actu fit ex illo qd⁹ est in
pot⁹etia sine alicui⁹ extrinseci additōe. q⁹ naturale ē ip⁹is
rebus q⁹ mutant⁹ de potentia ad actu⁹ ab agente. sine hoc q⁹
aliqd⁹ p⁹ugat pot⁹etie. sicut d⁹z secūdo de aia q⁹ no⁹ op⁹z q⁹re
re mediū inter actu⁹ z pot⁹etia. Terciū est q⁹ materia no⁹
est separabilis a p⁹trarijs. q⁹ p⁹positio intelligit⁹ fm⁹ suppositi-
tione simplici. sic s⁹ q⁹ materia non separat⁹ ab omi⁹ p⁹trari-
no. s⁹z bene separat⁹ ab vno p⁹trarioz⁹. qm⁹ s⁹z stat sub alte-
ro. Quartū est. q⁹ materia q⁹ q⁹q⁹ est sub vno p⁹trario ex
q⁹q⁹q⁹ sub alio no⁹ est alia z alia. s⁹z vna z eade⁹ numero sub
diuersis p⁹trarijs. Q⁹stus viterius ibi. Est igit⁹. Q⁹stē
dit p⁹positu⁹ in hūc modū. illud qd⁹ attribuit⁹ materie non
d⁹z attribui vacuo. sed mutari a denso in raru⁹ p⁹ rarefacti-
one⁹. z a raro in denso p⁹ densitatioem est a materia. ergo
no⁹ est a vacuo. Maior est nota. q⁹ materia no⁹ est vacuu⁹
Minor p⁹z. q⁹ ex hoc q⁹ materia existēs sub densitate h⁹
naturalē pot⁹etia ad raritātē fit rarefactio in materia.
q⁹ pus dictū est in vna sup⁹ōne q⁹ aliqd⁹ mouet⁹ de poten-
tia ad actu⁹ sine alicui⁹ extrinseci additōe. cum g⁹ materia
existens sub densitate sit in naturali pot⁹etia ad raritātē
et ecōtra. p⁹ materia moueri ad raritātē a densitate z ecōs
absq⁹ vacuo exteriori. Tūc ibi. Sicut em⁹. Breu⁹ ma-
nifestat idē p⁹ exempla sūta in generatioe alteratioe z q⁹
tate. In generatioe. q⁹ aliquid p⁹ transmutari de vna
forma ad aliā. sicut qm⁹ aer transmutat⁹ in aqua sed p⁹ talē
transmutatioem fit densitatio ipsius aeris absq⁹ vacuo. g⁹
densitatio fit sine vacuo. z si ecōtra aq⁹ mutet⁹ in aerē tūc
fit rarefactio absq⁹ vacuo. q⁹ op⁹z aqua rarefieri si d⁹z ge-
nerari aer ex aqua. Sed illa p⁹tingūt ex hoc q⁹ aliqd⁹ pus
in pot⁹etia existēs ducit⁹ ad illā formā ad quā fuit in pot⁹etia.
Secūdo pbat p⁹ sile in alteratioe. q⁹ materia existens in
pot⁹etia ad frigidū mutat⁹ ad frigidū ex calido ex natu-
ra ipsius materie. q⁹ materia est in pot⁹etia ad frigidū
Tercio ponit aliud exemplū circa q⁹titatē. q⁹ aliq⁹ circūse-
rentia maioris circuli p⁹ fieri minor. z econtra absq⁹ ex-
trinseci additōe. s⁹ ex hoc solū q⁹ talis circūferētia min⁹
curua fit magis curua. v⁹ ex magis curua fit min⁹ curua
g⁹ p⁹ aliqd⁹ recipere maiore⁹ vel minore⁹ quātitatē sine vacuo
extrinseci. sed solū ex hoc q⁹ materia q⁹ pus erat in pot⁹etia
ad magnū z p⁹uū transmutat⁹ de vno in alteru⁹. z ideo
raru⁹ z densum no⁹ fit p⁹ additōem p⁹uū subintratiū vel p⁹
subtractōez eandē. sed p⁹ h⁹ q⁹ vna est materia rari z den⁹

Est autem densum quidem graue. rarum
aut leue. Amplius sicut circuli circulatio pdu-
cta in min⁹ aliud no⁹ accipit p⁹cauū. sed qd⁹ erat

ductū est. Sic et ignis quocūque aliq̄s accipiat om̄e est calidū. sic et om̄e conductioe et distētioe eiusdeꝝ materie. Duo em̄ sunt ab utroq̄s denso et raro. Graue em̄ et durum densa vident̄ esse. et ecōtrario rara leue et molle. Diffonat autem grane et durū in plūbo et ferro. Ex dictis igit̄ manifestū est q̄ nec dulcētū est vacuū. nec simpliciter. nec in raro. nec potentia. nisi aliq̄s velit penit̄ vocare vacuū cām illū qd̄ fert̄. Sic aut̄ q̄ gravis est aut leuis materia que huiusmodi erit vacuū. Densum em̄ et rarū fm̄ hāc cōtrarietate motus actiua sunt. fm̄ durū et molle passionis et nō passionis receptiua. et nō in loco mutatiois. sed alteratiois magis. Et de vacuo q̄dem quō est et quō nō est determinatū sit h̄mō

¶ Nec manifestat ppositū p̄ effectū rari et densi qz ex diffinitia raritatis et densitatis sequitur diffinitia aliarū q̄litarū scz̄ grauis et leuis duri et molli. Dicit̄ q̄ ad raritatem sequitur leuitas. et ad densitatem grauitas. qre effectū rariē mouere sursum. et effectus densi ē mouere deorsum. s̄ mouere sursum et deorsum non veniunt ex vacuo. sed ex cōs̄ ditione materie. qz em̄ densum h̄z multum de materia. q̄ mouet deorsum. sed rarū h̄z parum de materia. q̄ mouet sursum. Et ex hoc pcludit̄ q̄ male dicūt illi q̄ dicūt q̄ cōdensatio et rarefactio sunt cā vacui. et viteri⁹ mot⁹ localis. qz maior q̄ritas accepta fm̄. grauitatē et leuitatē est cā mot⁹ localis q̄ oriunt̄ ex natura materie. et nō ex vacuo.

¶ Tūc ibi Ex dictis Cōcludit̄ pncipale ppositū et dicit manifestū esse ex dictis q̄ nō sit vacuū aliqd̄ spaciū separatū neq̄s simplr̄ est extra corpus existens. neq̄s existēs in raro fm̄ aliq̄ foramina vacua. neq̄s etiā existēs in potentia in corpore raro fm̄ illos qui nō ponebant vacuū qd̄ est in corpore separatū a pleno. Et sic nullo mō est vacuū. nisi aliq̄s velit penit̄ vocare vacuū materiā. q̄ quodā mō est cā grauitatis et leuitatis. et sic est cā motus. qz densū et rarū sunt cā motus fm̄ cōtrarietate grauis et leuis. sed fm̄ cōtrarietate duri et molli sunt cā passibilis et impassibilis vt̄ dē est. sed hoc nō p̄tinet ad loci mutatioem. s̄ magis ad alteratioem. Et sic pcludit̄ determinatū eē de vacuo quō sit et quō nō sit

¶ Ut sit possibile vacuū esse. Dm̄ q̄ dupliciter dicit̄ aliqd̄ possibile vel impossibile. vno mō absolute. qd̄ scz̄ p̄t vel nō p̄t fieri p̄ quācūq̄ potentia et sic nō videt̄ impossibile vacuū esse. qz sicut de p̄seruat effectiue corpora inferiora p̄ superiora. ita possz̄ p̄seruare corpora inferiora p̄ seipm̄ sine medijs corpibz. qz deus nō alligauit potētiā suā causis secundis. Alio mō dicit̄ aliqd̄ possibile vel impossibile supposito hoc statu quē nūc habz̄ vniuersum. Et tūc dōm est q̄ impossibile est vacuū esse. Patz̄ pmo. qz hic status vniuersi quē deus ordinauit nō possz̄ p̄seruari existere vacuo. qd̄ sic p̄z. qz corpora q̄ sunt in vniuerso ex q̄bz p̄stituit̄ vniuersum cōseruant̄ p̄ hoc q̄

vni tangit alterū. qz p̄ tale p̄tactū vni corpus p̄seruat aliud sibi p̄pinquū. sed posito vacuo corpora nō haberēt p̄ p̄pinitatē fm̄ tactū. et p̄ p̄ns virt⁹ p̄seruatiua nō possz̄ deferri ad inferiora corpora p̄ media. Vbi p̄z q̄ vacuū ē est oīno p̄tra intentioem nature vltis. q̄ intēdit cōseruare totū vniuersum. qd̄ p̄seruari nō possz̄ si vacuū essz̄. Sed cūdo repugnat vacuū esse ex p̄te nature p̄ticularis. qz natura p̄ticularis suo naturali appetitū appetit sui p̄seruatiōē. s̄ ille appetit⁹ totaliter frustraret̄ posito vacuo. qz natura p̄ticularis p̄seruari nō possz̄ nisi p̄ influentiā celestēz q̄ p̄ vacuū nō deferret̄. Tercio p̄z idē ex multis exp̄mētis qz nature p̄ticularis mouent̄ p̄tra naturā p̄p̄riā. et seip̄as naturaliter corripūt vt̄ euitet̄ vacuū sicut p̄z de liquore ascēdente in vase si nō p̄mittat̄ introitus aeris. Et rō illi us est. scz̄ qre nature p̄ticularis mouent̄ p̄tra naturā p̄p̄riā et corripūt se. qz maior ē inclinatio vniuersi q̄ res p̄ticularis ad p̄seruatiōē totū q̄ p̄tē. sicut p̄z in mēbris hominis. qz naturā et sine deliteratioe si hō tūceat lesionez capitis p̄trahit̄ manus. qz ex lesione capitis totus hō corripet̄. et ex p̄sequenti q̄litter ps. Sic in p̄posito. qz ex p̄posito vacui totū vniuersum corripet̄. ideo q̄litter natura p̄ticularis plus appetit seip̄am corrip̄i q̄ totū vniuersum perire. et hoc ideo. qz p̄ corruptioem totius p̄tes manere nō p̄t. q̄uis bene ecōtra. et ideo pars magis appetit p̄seruatiōem totū. cū ex toto depēdeat esse ei⁹ sed ē est qd̄ omnia appetit̄.

¶ De vacuo est scia. q̄ vacuū est Tenet p̄na. qz de subiecto p̄supponit̄ qz est. i. q̄ habeat esse vel q̄ nō habeat esse phibitū. Dm̄ q̄ dupl̄ de aliquo est scia si cut de subiecto. vno simplr̄ et p̄p̄rie. qz scz̄ h̄z aliquas passionē sibi p̄ueniētes q̄ demōstrāt̄ de ipso per p̄ncipia. et de quo ē sic scia. hoc est vel h̄z ē nō phibitū. Et rō illi⁹ est. qz tale h̄z aliq̄s passionē reales. q̄ realiter est. et si m̄litter h̄z realia p̄ncipia. Alio mō de aliq̄ est scia imp̄p̄rie et fm̄ qd̄. qz scz̄ nō est. et sic de vacuo est scia. et de q̄ est sic scia hoc nō oportz̄ esse. qz sufficit de tali scibili cognoscere quid nominis

¶ Motus localis est. q̄ vacuū est. Tenet p̄na. qz qd̄ mouet̄ vel mouet̄ in vacuū. et sic habet p̄positū. vlt̄ plenū. et sic erūt duo. vna in eodē loco. qd̄ est impossibile. Dm̄ q̄ mouet̄ in plenū. nō tamē sequit̄ q̄ duo corpora sint simul. eo q̄ hoc plenū corp⁹ est cedens. i. recedens. qz recedit adueniēte alio corpore. Et si dicat̄. q̄ sequitur q̄ cū lū mouet̄ ex tali motu. qz hoc corp⁹ facit aliud cedere. et hoc iterū aliud. vsq̄ ad celū. Dm̄ q̄ nō oportet talem cessione tātū. p̄ndere. qz corp⁹ cedens facit etiam p̄t mū corpus aliquatū cedere. et statim fit p̄desatio illoz̄ corporoz. sic q̄ illa cēssio vlt̄erius nō p̄cedit. Cui⁹ exp̄p̄t̄ est in cessione aque p̄ aduentū alteri⁹ corpis. q̄ sit fm̄ aliq̄ qz p̄tes aque. nō tū fm̄ omēs.

¶ Cōdensatio est. q̄ vacuū est. Tenet p̄ntia. qz oportz̄ p̄us esse aliq̄s p̄tes vacui q̄ replent̄ p̄ densatiōem. Dm̄ q̄ nō est necesse p̄densatiōem fieri p̄ p̄tes vacui. sed in p̄ alteratioem corpis qd̄ p̄densat̄. ex hoc em̄ q̄ vni corp⁹ mouet̄ alterū motu locali. sicut fit in cessione corpōrū. hoc corp⁹ alterat̄ ad densitatem. ex hoc q̄ aliud corpus aduenit sibi. et p̄ tale p̄densatiōem alterat̄. Unde p̄z q̄ rarefactio et p̄desatio nō sunt mot⁹ ad q̄ritatē p̄ncipaliter sed ad q̄litarē. qz raritas et p̄desatio sunt de tertia specie q̄litaris. tū ex p̄sequenti ad tale motū sequit̄ maior vlt̄ minor q̄ritas. et ideo bene dicit̄ Bresso. in textu q̄ rarefactio fit at ex hoc q̄ aliqd̄ ducit̄ de potentia ad actum.

Ar. Rarefactio facit partes distare a centro. **g.** inter pres & centrū erit vacuū. **Qd** m q pres i ras refractione distare a centro p̄t intelligi duplt. vno mō qz sumpt̄r separant a centro. & sic est falsum. qz pres etiā manent circa centrū. Alio mō p̄t intelligi q pres separentur a centro qz extendūtur ad maiore q̄ritatē. & sic est verū qz extremitates corporis plus distant a centro. sicut p̄z in aqua bullēte. qz in tali aqua extremitates plus distāt a fundo olle. eo q aqua ebullit. & tñ inter ollam & aquā nō est vacuū. sed est aqua magis rarefacta. & p̄sequens ex tensa a fundo olle bullientis.

Ar. Qñ duo corpa dura se tangūt. tñc p̄nt statim separari anteq̄ subintrat aer. **g.** tñc erit vacuū. **Qd** m q vel corpa tāgentia se sunt ādo dura. sicut līz qmū & lapis. & sic nō tangunt se sine medio. qz aer mediat inter ista corpa dura. Et hoc pbat Aresto. p file in sez cūdo de aīa. qz sicut corpa dura in aqua nō tangūt se sine aqua media. ita etiā corpa dura in aere nō tangūt se sine aere medio. q̄uis in aere hoc nō appareat sensibilter. Et el ambo corpa sunt mollia. vel vnus durum & aliud molle. & tñc tāgunt se sine medio. videmus em̄ tñc q vnū nō separat ab alio nisi p tēpus. vt si quis velit asserē quas dratū leuare de aqua fm omēs angulos simul. tñc seque/ ref aqua asserem donec aer subintrare possit.

Ar. Vacuū esse probat p experimētū. **g.** vacuū est. **Ans** p̄z. q̄si aliqd vas habeat duo forami na. & vnū obstruat. vel ergo exibat aqua vel nō. sed nō p̄t dici aqua nō exire. qz aqua naturaliter mouet deorsu. **g.** op̄z dicere q exibat & tñc se q̄tur vacuū esse. **Qd** m q aqua nō exibat nisi subintrat aer. & q̄uis aqua f̄m naturā p̄p̄iā moueat deorsum & descendat. nō tñ descendit fm naturā cōem quā habet ad alia corpa f̄m quā nō p̄mittit vacuū. Et sicut p̄t dici. si poneret vas plēnū liquore in fr̄/ goze. tñc em̄ ppter frigus & densat̄ liquor & fit minor. & tñ nō p̄t ibi aer intrare. **Qd** m q illo casu posito necessario vas frangit̄. qz op̄z necessario aerē subintrare. Et ideo videm̄ fortissima vasa plena aque in frigore hyemis frā gi et corrumpti.

Onsequēs aut dictis est aggredi de tēpo re. p̄mū autē bene se h̄z opponere de ipso et per extraneas rōnes vtrūq̄ eoz. que sunt est aut nō entū. postea que natura ipsius.

Ar. Iste est tractatus terci⁹ quarti libri physicor. in quo postq̄ determinauit de loco & vacuo. p̄nter determinat de tpe. Et rō ordinis est. qz sicut se h̄nt locus & vacuū ad mobile. ita se h̄z tēpus ad motū. qz locus fm veritatez et vacuū f̄m opinione antiquoz sunt mensura mobilis. sicut tēpus est mensura motus. qz mobile est aliquid pmanēs. sicut locus. motus autē est successiuus sicut tēpus. s̄z men sura & mensurati debēt esse pformia. sicut ergo mobile pcedit motū sicut accūs. ita mensura mobilis sc̄z locus pcedit mensurā motus sc̄z tēpus. **Determinād** igit̄ de tpe p̄mo dr̄ de quo est intentio & quo ordine pceden/ pū sit. secūdo. psequit̄ ppositū ibi. **Q.** qdem igit̄. **O** dic̄ ergo p̄mo q psequens est ad predicta aggredi de tēpo re in q designat difficultatē p̄sideratōis. Et sicut de p̄mū/ sis ita et de tpe p̄mo oportet opponendo pcedere p rō/ nes extraneas. i. ab alijs positas vel sophisticas. vtrūm

sc̄z sit tempus vel nō. & si est que sit natura eius

Q. Quidē igitur omnino nō sit. aut vix. aut ob scure ex his aliquis vtrūq̄ sc̄piet. **Hoc** quidem em̄ ipsius factū est & nō est. **I**llud p̄o futurum et nōdū est. **E**x his autē & infinitū & semp accep tum tēpus componitur. **E**x his autem que nō s̄z ppositum. impossibile esse videt̄ participa/ re aliquādo substantiā. **A**dhuc autē omnis di/ uisibilis liquidē est. necesse est cum est. aut om nes aut quasdā partes esse. **Tēpo**ris autē alie fa cte. alie future sunt. **E**t autē nihil cū sit diuisi/ bile. ipsum autē nūc nō est pars. **M**ensurat em̄ pars et pponi oportet totū ex partibz. **Tēpus** autē nō videt̄ pponi ex nūc.

Ar. Nec Arestoteles psequitur de tempore. **Q.** p̄mo. opponendo. **S**ecūdo determinando veritatē. ibi **Ar.** capiendum autem. **C**irca p̄mū duo facit. **P**rimo op/ ponendo inquit an tēp⁹ sit. **S**ecūdo quid sit ibi. **Q**uid autem est tempus. **C**irca p̄mū p̄mo ponit duas rōnes. ad ostendendū tempus nō esse. **P**rima est. om̄e totū com/ positū ex his q̄ impossibile est esse nō est. sed tēpus est cō/ positū ex p̄terito & futuro que impossibile est esse. **g.** tē/ pus nō est. **O** dic̄ in rōne. totū ppositū. ad denotādum q aliqua tota sunt q nō habet partes. & tñ sunt. qz illa non sunt tota integralia. **U**nde nō valet argumentū. illud nō est cui⁹ pres nō sunt. qz substantie separate sunt q tñ nō habent pres. **S**ecūda rō stat in hoc. necesse est cui⁹ si/ let diuisibilis partes esse. sed nulla pars t̄pis est. **g.** tēpus nō est. **S**aior pbat ex definitōe p̄tinui. qz p̄tinuū est cui⁹ pres copulant̄ ad aliquē terminū cōem. & sic h̄z ptes **S**aior p̄z. qz nihil habemus de tpe nisi nūc. & nūc nō est pars integralis t̄pis. q̄uis tene sit pars formalis

Notandū **Q.** p̄ba hic nō soluit̄ istas du/ as rōnes. qz ex definitōe t̄pis facilliter eaz parent solutōes. **P**otest tñ prima rō triplis/ citer solui. **P**rimo q duplices sunt partes t̄pis. quedam subiectiue. quales sunt p̄sens p̄teritū & futurū. & ille par/ tes nō sunt. vt pbatum est. **A**lie sunt partes integrales sicut annus mensis hora. & tales sunt. & ex illis pponitur tempus. **S**ecūdo dōm q licz partes t̄pis successiue fm se non sint. sunt tamen in p̄binatione p̄sentis nūc. sicut p̄/ teritum & futurū sunt in anno qui dicitur esse ppter p̄es/ sens nūc qd p̄tinuat partes anni ad inuicem. **T**ercio d̄s/ cendū est q duplex est totū. quoddā est totū pmanēs qd habet ptes pmanentes. sicut homo domus &c. & ibi op̄z ptes esse simul & pmanentes. sicut ad existentiā hois req̄/ ritur q caput pectus & pedes sint. **A**liud est totū succes/ siuū. & in illo sufficit q ptes sint fm successione. sicut ad h̄ q rhenus sit ante Colonia sufficit q vna pars nūc sit ibi postea alia. sic est de tpe. **S**imiliter soluit̄ secunda rō. qz q̄uis tempus nō habeat partes pmanētes. h̄z tñ ptes successiuas. qd sufficit in toto successiuo

Amplius autem ipm nunc q' videt determinari
repteritū z futurū vtrū vnū z idem semp pma
ner aut aliud z aliud non facile est scire. Si q'
dem em nūc semp alterū z alter. z nullū aut eoz
que sunt in tpe alia z alia pars simul est. que nō
ptineat. alia vero ptineat. sicut minus tps sub
pluri ipm nūc qd nō est pus. aut fuit necesse est
corrūpi aliqn z ipsa qdē nūc simul ad inuicem
nō erūt. Corruptū autē esse necesse est pus. In
eodē qdē igit' corruptū esse impossibile est. pro
pter hoc qd nūc est in alio aut nūc corrūpi pus
nūc ptingit. Sic em impossibile est se habere
ad inuicē ipsa nūc. sic em impossibile habita eē
in inuicē ipsa nūc. vt pūctū cū pūcto. Si qdem
igit' in qd psequēter est non corrūpit' sed in alio
In medijs nūc que sunt infinita simul erit. hoc
autē impossibile est. Atvero neq' nunc semp
manere idē possibile est. Nullū em diuisibilis
finitū vnus terminus tm est. nec si in vno sit cō
tinuū. nec si plura. ipm aut nūc terminus est. z
tempus est accipe finitū. Ampli' si simul est
fm tempus. z nec pus nec posterius in eodem
esse z in ipso nūc est. simul sunt q' in annū st' mil
lesimū bis que sunt hodie. z nec pus nec poste
rius nihil aliud alio. De his quidam igitur q' in
sunt ipsi tot opposita sint

Nec inqrit vtrū sit idē nūc in toto tpe. Et circa hoc
tria facit. pmo mouet qstionē. Secdo obijcit ad vnā prē.
ibi. Si qdem em. Tercio ad alteram. ibi. Atvero neq'.
Dicit q' pmo q' nō est facile scire vtrū nūc qd videtur
distinguere inter preritū z futurū semp maneat idē in to
to tpe. an sit aliud z aliud. Tūc ibi. Si qdē em. Ostē
dit q' nō sit aliud z aliud nunc tali rōne. Que pres tps
nō pnt simul esse nisi vna ptineat aliā. qre due hore non
sunt simul. qz vna nō ptinet aliā. s; hora z dies st' simul.
qz dies ptinet horā. sed vnū nūc nō ptinet aliud. qz vnū
indiuisibile nō ptinet aliud diuisibile. qz cōtinens erit
maius ptenso. mō vnū indiuisibile non est maius alio. q'
nō ptinet ipm. Si igit' in tpe sint duo nūc z non possint
esse simul. nūc necesse est vnū corrūpi altero adueniēte. qz
als essent simul. sed hoc est impossibile. ergo non est nisi
vnū nūc. Vnoq' pbat. qz vel corrūperet in seipso vel in
alio nūc. Non in seipso. qz nihil corrūpit' dum est. Nec p
corrūpi in alio. s; in posteriori nūc. qz inter hoc nūc z se
quens est tēpus mediū. sicut probat sexto huius. Sic igit'

tur inter quelibet duo nūc sunt infinita nūc. si ergo prius
nūc corrūpat' in aliquo posteriori nūc. sequit' q' ante sit il
lu. d nūc cū omib; alijs nūc intermedijs. qd est impossibi
le vt dictū est. ergo impossibile est esse aliud z aliud nūc
Tūc ibi. Atvero neq'. Ostendit q' nō possit esse vnū
et idem nūc duab; rōnib;. Prima stat in hoc. cuiuslibet
ptinui finiti sunt ad minus duo termini. s; initians z ter
minans. sed est dare finitū tēpus. ergo hoc tēpus habet
bit duos terminos. sed nūc est terminus tps. ergo in il
lo tpe erit ad minus duo nūc. z p psequēs plura nūc in
tpe. Vnoq' pbat ex similitudine ad lineā que est ptinua s; cū
cū tēpus. qz sicut lineā finita habet duo pūcta terminā
tia. ita z tēpus finitū habebit duo nūc termināria. Tūc
ibi. Amplius si simul. tūc secūda rōnem que stat in hoc
si esset tm vnū nūc in toto tpe. tūc illa que sunt facta an
te mille annos possint dici nūc facta. sed hoc est falsū. igit'
tur illud ex quo sequit'. Ultimo epilogo dō pcludit tot
esse opposita de ipsis nūc que sunt in tpe

Vid autem est tēpus. z que ipius natu
ra siliter z et traditis manifestū est. z

De quib; attingim' aduenientes pus
Quida em totū qdē motū dicūt. alij aut ipam
sphaera Quāuis circularis z ps tēpus qd
dam est. Circularis aut nō est. pars em circula
tionis est q' accipit. sed nō circularis. Ampli'
aut si plures essent celi. siliter esset tēp' cuiusli
bet ipsorū mot'. Quare multa tpa simul.

Inquisiro an tēpus sit cuius occasione etiaz qstū fuit
an sit idem nūc. psequēter inquit disputatiue qd sit tē
pus. Et pmo improbat positioēs alior. Secūdo inqrit
quō se habeat ad motum qui tps ppinquissimus videtur.
ibi. Quoniam aut. Circa pimum pmo ponit opinionēs.
Secūdo improbat eas ibi. Quāuis circularis. Dicit
igit' p' q' quid sit tēpus nō est manifestū ex his q' dicta st'
ab alijs. qz nō habebat oēs atiq' vnā opinionē de tpe. qz
aliqui dicebāt tēpus esse motū celi vel circularionem. alij
dicebant tēpus esse sphaera celestem. Consequenter ibi
Quāuis circularis. improbat dictas opinionēs. Et p
mā improbat duab; rōnib;. Prima stat in hoc. illa nō st'
eadē que habent diuersas pdirōes. sed tēpus z circularis
habent diuersas pdirōes. ergo zc. Vnoq' pbat. qz qli
bet pars tps est tēpus. sed nō quelibet ps circularis est
circularis. qz ps motus circularis nō est motus circula
ris. Secūda rō stat in hoc. si tēpus esset circularis seque
ret' q' plura tpa essent simul. sed hoc est incōueniēs. ergo
illud ex quo sequit'. Sequela p; qz multe circulariōes. id
est multi motus circulares multorū mobilū st' simul

Totius autē sphaera vna est qdem dicentib;
esse tēpus. qz in tpe oia sunt et in totius sphaera
Est aut stultitia qd dicit. q' z qd est de hoc im
possibilia considerare.

Nec philosophus excludit secūdam opinionem

et de q̄ d̄busdā visum est spherā celestē eē tps tali ratōe
In vltima sphaera sunt oia. s; in tpe sunt oia. ḡ tps ē vlti-
tima sphaera. quali sic argueret. q̄ h̄nt easdē p̄dices sunt
eadē. s; sic est de tpe z vltima sphaera. ḡ sunt eadē. S; de
Aristo. q̄ ista opinio sit ita stulta. q̄ nō oporteat aliqua
impossibilia circa ipam p̄siderare. qz manifeste peccat
penes tres fallacias. Primo est ibi fallacia equocatōis
qz equocat eē. idifferetē em̄ aliqd ē in vltima sphaera z in
tpe. qz in vltima sphaera sunt oia sicut p̄tera in p̄tinere. s; aliqd
est in tpe sicut mēsuratū in mēsurā. qz oia sunt mē-
surata tpe sicut corporalia. z illa q̄ h̄nt p̄tinuā successiones
Secūdo est ibi fallacia accitōis. qz arguit ex puris affirmati-
onibus in scda figura. Tercio est ibi fallacia p̄ntis. qz vir-
tutē sic arguit. si aliqd ē tps in ipso sunt oia. ḡ si in aliis
quo sunt oia ipm̄ est tps Et iō de p̄bus q̄ ista opinio sit
magis stulta q̄ oporteat p̄siderare impossibilia que
ad ipam p̄sequunt. qz manifestū ē q̄ omēs p̄ces sphaere
sunt simul. nō autē temporis

Quā autē videt̄ maxime mor̄ eē z mutatio q̄
dam tps hoc p̄sideratum ē. Uniuscuiusq̄ qdē
igit̄ mutatio z mor̄ in ipso mutato p̄ alteratōez
et augmentatōem ē solū. aut vbi fortasse ē ipsum
q̄ mouet̄ z trāsmutans. Tempus autē similē et
vbiq̄ z apud oia. est. Ampli⁹ autē mutatio q̄
dem ois velocior aut tardior est. tps autē nō est.
Tardū autē z velocē tpe determinant. velocē qdē
q̄ in pauco multū mouet̄. tardū autē q̄ in mul-
to paucū. Temp⁹ at̄ nō determinat tpe neqz q̄
quantū aliqd est. neqz quo quāle. Qdē igit̄
nō est motus manifestū ē. Nihil autē differt no-
bis dicere in p̄nti motū aut mutatiōem. Aue-
ro neqz sine motu tps ē. Cū em̄ nihil ipi muta-
mur s; in intelligentiā. aut latē trāsmutātes. nō
videt̄ nobis fieri tps. sicut neqz q̄ in sardo fabu-
lant̄ dormire apud heroes. cū exp̄giscunt. Co-
pulant em̄ nūc p̄mū posterozi nunc. z vnū faci-
unt remouētes p̄pter insensibilitatē mediū.
Tangit itaqz si nō eēt mediū nunc. s; idē z vnū
nō eēt tps Sic z qm̄ latet aliter eē. nō videt̄ me-
diū eē tps. Si igit̄ nō opinari eē tps tūc accidit
nobis cū nō diffinimus. nec vnā mutatiōem s; in
vno indiuisibili videt̄ aia manere. Cū at̄ sen-
timus z determinamus. tunc dicimus fieri tē-
pus manifestū q̄ nō ē sine motu neqz mutatiōe
tēpus. Q̄ igit̄ neqz mor̄ neqz sine motu tem-

pus est. manifestum est.

Hic (qz Aristot. dixit q̄ mot⁹ nō sit tps) vult in q̄re
re quō se habeat tps ad motū. Et circa hoc p̄mo ponit
duas rōnes q̄ tps nō ē motus. Vnde ostendit q̄ tps
est sp̄ cū motu. ibi. Atuero neqz. Prima rō stat in hoc.
motus celi ē in mobili vel vbi ē mobile. z iō est determi-
natus ad mobile. vel ad locū vbi ē mobile. s; tps est vbi
qz z apud oēs. ḡ tps nō ē motus. Et addit p̄bus illam
disiunctiōem p̄pter motū locale. qz motus localis accipit̄
dupl̄. vno q̄ tū ad illā formā q̄ terminat motū. s; vbi q̄
est in ipso mobili. z tūc etiā motus localis est in ipso mo-
bili. qz vbi ē in ipso qdē mouet̄. Alio accipit̄ motus loca-
lis q̄ tū ad illud a quo denotatur. qz denominat a loco.
et sic motus localis nō est in mobili. sed vbi ē mobile. qz
locus nō est in eo qdē mouet̄ s; in locatē. Scda
rō tangit ibi. (Ampli⁹ at̄) Et est. ois mor̄ ē velocē aut
tardus. z sic dñe motus sunt velocē z tardū. s; iste dñe
nō p̄nt puenire tpi. ḡ tps nō ē motus. Sinor pbat. qz
velocē z tardū mēsurantur tempore. sed tempus non
mēsuratur tempore. ergo tps non p̄t dici velocē z tardū.
z sic alie sunt dñe sue p̄dices ipius tps z motus.
ḡ nō sunt idē. Et qz p̄soluerat q̄ mutatio sit tarda aut
velocē nō facta mentōe de motu. ideo subiūgit q̄ quātū
ad p̄ns nō differt dicere motū aut mutatiōem. s; in q̄nto
ostendit eoz dñā. Tunc ibi. Atuero neqz. probat q̄
tps nō sit sine motu. z hoc sic. qz si homies nō mutarent̄
tur. aut s; corpus aut s; animam. aut si mutarentur
et lateat eos mutatio. tūc nō apparet fieri tps. Et quo
p̄t sic argui. qm̄ p̄cipimus motū seu mutatiōem. tūc p̄ci-
piamus tps. ergo tps est aliqd motus z sit sūm cū mo-
tu. Ans. pbat p̄ vnū exemplū de illis q̄ dormiebāt ap̄
sardos. qz tales exp̄gesci copulabant nunc in quo inci-
piebant dormire ad hoc nunc in quo exp̄gesci fuerunt.
ḡ in dormitiōe qm̄ nō p̄cipiebant motū etiā nō p̄cipiebāt
tps. ḡ tps sit cū motu. Vñ p̄cludit Aristot. q̄ tps q̄uis
nō sit motus. nō tñ est sine motu. Et circa hoc exemplū
de sancto Thomas q̄ in sardo q̄ ē ciuitas Alie dicunt
hoies fabulose dormire apud heroes. i. apud deos. quia
aia bonorū z magnorū heroes vocabant. z q̄si deos vt
herculis bachi z siliū. p̄ incantatiōes em̄ aliquas aliqui
insensibiles reddebant quos dicebāt dormire apud he-
roes. qz excitati qdā miracula se vidisse dicebant z futu-
ra qdā p̄nunciabant. Tales autē redeūtes nō p̄cipiebant
tps qdē p̄terierat dū ipi sic absorpti erāt p̄pter causam in-
pbatōem q̄ntis assignatam

Accipiendū autē qm̄ querimus qd sit temp⁹
hinc incipientibz qd motus ē. Sūnt em̄ motū
sentimus z tps. Et nāqz si sint tenebre. z nihil
p̄ corpus patiamur mor̄ aut aliqd in aia sit sub-
ito sil' videt̄ fieri qdā tps. Atucro z cū tps vi-
detur fieri aliqd. sil' z motus aliqd fieri videtur
Quare aut motus aliquid est tempus. Quā at̄
nō est motus. necesse est mor̄ aliqd esse ipm̄

Postq̄ p̄bus disputatiue inq̄sūt de tpe. hic incipit
determinare veritatē. Et primo facit hoc. scdo mouet
quasdā dubitatiōes circa veritatē determinatā z solue

eas ibi. Dignū autē. Et determinādo de tpe veritatem
p̄mo ostēdit qd sit tps. Circa qd p̄mo inuestigat p̄cu-
las definitōis tps. scō p̄cludit definitōem. Circa p̄cu-
lum p̄mo inuestigat hanc p̄culā q tps est aliqd mo-
tus. Et p̄t ad p̄bandū istā p̄culā sic sumi rō. quicqd ē
cū omī motu hoc hz ordinē ad motū tāq̄ ad aliqd ipi-
motus. s; tps est cū oi motu. g tps hz ordinē ad motus
tāq̄ aliqd ipi-⁹ mor⁹. Hāioz p̄z. qz si nō haberet tps or-
dinē ad motū tūc nō posset dari cū quare eēt cū oi motu.
Hāiozē p̄bat. qz nō p̄cipiendo motū aliqūē fm cogni-
tionem vel imaginatōnem. nec etiā motū alteratōis cor-
poris tunc nō p̄cipimus tps. Et ecōtra. si fiat aliqd mo-
tus in aia fm cognitōem vel fm motū corpalem statim
p̄cipimus tps. g sequitur q tps sit cū quolibet motu. qz
p̄cipitur p̄cipiendo quolibet motum.

Ad. Utz ois motus aie mensuret tpe. Odm
q aia rōnalis p̄t capi duplt. vno⁹ fm potentia
intellectuā z volitiuā. z sic motus aie nō mensuratur tpe
qz p̄t aia habere op̄atōnes in instanti. Alio⁹ accipitur
aia rōnalis fm potentias inferiores. s; sensitiuā z vegeta-
tiuā. z tunc motus aie mēsuratur tpe. z sic dē hic Aresto.
q qñ in aia p̄cipim⁹ successiōē cognitiōis imaginatio-
num z affectiōis. tunc p̄cipimus tps Est tñ vep q op̄a-
tio intellectiua in nobis est successiua p̄pter fantasmatā
qbus vrit in sua intellectuōe. vr p̄z tercio de aia

Ad. Si tps eēt cū oi motu. g essent plura tpa sūt.
qz tps est passio motus. g debet distingui ad
distinctionē motus Odm q duplt p̄t eē tps cū mo-
tu. vno mō sic q tps sit passio z accūs motus z sic est so-
lum cū motu p̄mi mobilis. qz illius motus tps ē passio
et hz tps vnitatē numerālē a tali motu. Alio mō tps est
cum motu sicut mensura cū mensurato. z sic tps est cū
quolibet motu. qz cū quolibet motus tps est mēsurā. U-
p̄z q nō oportet plura tpa eē sūt. qz nō sunt plures p̄mi
motus. est tñ vep q p̄cipiēdo quēcūq̄ motū virtualiter
etiā p̄cipitur motus p̄mi mobilis z tps. qz eā p̄cipitur
virtualiter in suo effectu. sed motus istoz inferiorz sunt
effectus p̄mi motus. ergo in istoz inferiorz motibus p̄-
cipitur motus p̄mi mobilis

Qm aut qd mouet. mouet ex quodā in qd/
dam z omīs magnitudo continua sequitur ma-
gnitudinem motus. p̄pter id em q magnitudo
continua est. z motus continuus erit. Quantū
em motus est. tantū et tps videt fieri. P̄mius
aut z posterius in loco p̄mum sunt. Hec autē
positiōe sunt determinata. Qm aut in magni-
tudine p̄mū z vltimū ē. necesse est in motu p̄us
et posterius eē p̄portionabiliter hīs. que sunt
ibi. Atvero z in tpe est p̄mius z posterius p̄pter
id quod sequitur semp̄ aliter ipoz. Est autem
p̄us z posterius ipoz in motu. qd eādem ena-
motus est. tñ ēē ipius aliter ē. z nō ē motus

Hic p̄m inuestigat scōdam p̄culā positā in definitōe
tps. supposito em q tps sit aliquid mor⁹. i. p̄m ipm. iō
hic ostēdit fm qd sequatur ipm. qz p̄sequitur motū fm q
in motu inueni⁹ p̄us z posterius. Et ad hoc ostendens
dum p̄micit tria q. p̄bat. P̄mū est. q p̄tinuitas est in
motu tpe z magnitudi-⁹ dine. Scdm q etiā in tpe z motu ē
p̄us z posterius. Terciū. q p̄us z posterius tps sūt
sunt cū p̄zi z posterioz motus. Circa p̄mū p̄mo ostē-
dit q p̄tinuitas est in motu ex magnitudi-⁹ dine z in tpe ex
motu. z hoc sic p̄bat. qz p̄tinuitas repitur in motu. qz ē
de quodā in qdā. sicut in motu locali p̄tinuitas inueni-
tur. qz est de vno loco in aliū locū. z qz talis motus est in
magnitudine q est p̄tinua. g motus est p̄tinuus. Et qz
q̄tus est motus salte p̄mum tantū videtur fieri tempus
iō oportet tps habere suā p̄tinuitatē a motu. Tūc p̄bat
q p̄us z posterius in motu sunt ex magnitudine z in tpe
ex motu. qd sic p̄z. qz in illo repitur p̄mo p̄us z posterius
in quo repitur p̄mū positiō. qz positiō in p̄tinuo dē ordi-
nem partū in p̄tinuo. z ex hoc seq̄ in p̄tinuo p̄us z po-
sterius. s; in magnitudine repitur p̄mo positiō in p̄tinuo
qz illa est q̄ritas p̄ se. in motu at nō reperit p̄mo positiō
in continuo. ergo sequitur q p̄mius z posterius in mo-
tu z tempe sunt ex p̄zi z posterioz in magnitudine.

Tūc ibi. Est at. Ostēdit quōd p̄us z posterius se h̄nt
ad motū dicēs. q p̄us z posterius ipoz. s; tps z motus
q̄m ad id qd est. motus est. s; tñ fm rōem ē aliter a mo-
tu z nō ē mor⁹. qz de rōe mor⁹ ē q sit act⁹ exitis in pos-
sentiā. s; q in motu sit p̄us z posterius hoc p̄tingit motū
ex ordine p̄mū magnitudinis. Sic igit p̄us z posterius
sunt idem subiecto cū motu. sed differunt ratōe.

Ad. Tēp⁹ ē q̄ritas p̄tinua p̄ se. g nō hz p̄tinuitatē
re ab alio. s; a suo termino cōi. Dōz q duplex
est p̄tinuitas. qdā est intrinseca z formalis. z illā hz tps
a nunc. sicut q̄bz q̄ritas p̄tinua a suo termino cōi. z ab
illa p̄tinuitate hz quāritas p̄tinua suā spēm z naturam.
In signū cuius terminus cōis ponit in definitōe q̄rita-
tis p̄tinue vt denotet q terminus cōis sit suba forma
lis p̄tinui. Alia est p̄tinuitas extrinseca z materialis. s;
fm materiā in qua z illā p̄tinuitatē hz tps a motu. z mo-
tus a magnitudine. Et hoc ē qd alij sic dicūt. q tps ha-
bet suā p̄tinuitatē per se. formaliter a suo termino cōi s;
nō hz eā a se. i. efficiētē z materialiter a suo termino cōi.

Et qñ q̄rit. quōd se h̄nt p̄us z posterius tps ad mo-
tum. Odm q p̄us z posterius tps sunt sp̄ sūt cū p̄-
ri z posterioz in motu. z p̄us z posterius mor⁹ non dñs
fm eē a p̄zi z posterioz tps. sed solū rōne. Et qñ ar/
guitur. p̄us z posterius motus sunt motus. z p̄us z po-
sterius tps sunt tps. sed tps z motus nō sunt idē. g nec
p̄us z posterius in vtroq̄. Odm q duplex est idēitas
qdā est essentialis fm q illa dicunt eadē q sunt eiūdem
essentie z definitōis. z sic p̄us z posterius tps nō sunt
p̄us z posterius mor⁹. Alia est idēitas numeratis fm
q idem dicunt accūs z subiectū. vel mensura z mensu-
rati. z sic tps z motus sunt idē. Sub istā tñ dñā. qz tps
est idē cū p̄zi z posterioz motus p̄mi mobilis sicut acc/
cidens z subiectū. z ē idē cum p̄zi z posterioz aliorum
motū. sicut mensura est eadē cum mensurato.

Atvero z tempus cognoscimus cum defini-
mus motum fm p̄mius et posterius determinā-

tes. et tunc dicimus fieri tempus. quando in mo-
tu prius et posterius sensu percipimus.

Nunc ostendit quod tempus sequatur motum ratione prioris et poste-
rioris. Et hoc sic probatur. quod si illud tempus presequitur motum
quo cognito in motu cognoscitur tempus. sed cognito priori
et posteriori in motu cognoscimus et distinguimus tempus
ergo tempus presequitur motum ratione prioris et posterioris.

Circa quod sciendum est quod in motu sunt duo. unum est sub-
stantia motus. forma secundum quam est motus. sicut in motu
calefactionis substantia siue essentia motus est calor. Aliud
est successio secundum prius et posterius sicut in motu calefactio-
nis successive acquiritur perfectior calor. Vult ergo Aristoteles
quod tempus non presequitur motum. gratia siue substantie. quod sic motus
habet quandam indivisibilitatem et tempus est quoddam successivum
sed presequitur motum secundum successione que est in motu. quod sic
tempus habet mensurare motum. et motus est mensurabilis tempore.

Determinamus autem in accipiendo aliud et aliud
ipsum. et medium ipsorum alterum. Cum enim altera est ter-
ma medij intelligimus. et duo dicat anima ipsa. nunc
hoc quidem prius. illud vero posterius. tunc et hoc
dicimus esse tempus. Determinatum enim ipso nunc
tempus esse videtur et supponatur. Quando quod
idem igitur tanquam ipsum unum nunc sentimus. et
non sic sicut prius et posterius in motu. aut ut idem
quidem prioris aut posterioris alicuius. non vide-
tur tempus fieri nullum quod neque motus. Cum
autem prius et posterius est. tunc dicimus tempus
hoc enim est tempus numerus motus secundum prius
et posterius. Non ergo motus tempus est. sed
secundum quod numerum habet motus. Signum est
autem. plus quidem enim et minus iudicamus nu-
mero. Notum autem plurem et minorem tempo-
re. numerus itaque quidem tempus est. Quoniam autem
numerus est duplex et namque quod numeratur et
numerabile numerum dicimus et quo numera-
mus. tempus autem est quod numeratur. et non
quo numeramus. Est autem alterum quo nume-
ramus. et quod numeratur.

Hic inuestigat terciam particulam. et quod iam dictum est.
quod tempus est aliquid motus. nunc vult ostendere quid
ipsius motus sit tempus. Et vult quod tempus est numerus mo-
tus. quod probatur ratione. signo. et distinctione. Ratione scilicet. quod si motus
tempus est aliquid motus secundum quod determinamus esse
tempus. sed numerando prius et posterius in motu acci-
pimus et determinamus tempus. ergo tempus est nu-
merus motus secundum prius et posterius. Maior pars. quod unum

quodque est illud quod cognoscitur cognoscendo ipsum sicut
definitio. ut animal rationale est idem quod homo. quod cognoscitur
cognoscendo hominem. Minor pars. quod accipitur precipitur ad
preconem subiecti in quo est. cum ergo tempus sit in mo-
tu secundum mobile subiective secundum quod in ipso distinguimus prius
us et posterius et accipimus aliquid medium. ergo tempus
precipimus precipiendo motum secundum successione et numerum
partium. Et persequens tempus est numerus motus secundum prius
us et posterius. quod tunc precipimus tempus cum numeramus
prius et posterius in motu. quare manifestum est quod tempus
non sit motus. sed sequitur motum secundum quod numeratur. quare est
numerus motus. Secundo probatur hoc a signo et stat in hoc
illud quod aliquid iudicamus esse maius vel minus. hoc est
numerus eius. sed motum iudicamus maiorem vel minorem
tempore. ergo tempus est numerus motus. Maior pars. quod hoc est
numerus quo numeramus aliquid. Minor pars per experien-
tiam. quod motus unius horum est maior motu medie horum.

Tercio manifestat quod dictum est per distinctionem numeri
quod numerus accipitur dupliciter. uno per numero quo nume-
ramus absolute. ut unum duo. et sic tempus non est numerus. Alio
modo per numero numerato. applicato rebus numeratur quo
modo id quod numeratur actu vel quod est numerabile et nu-
merus. Et sic tempus est numerus. quod numerus prioris et po-
sterioris in motu et tempus. vel etiam ipsa que sunt prius et
posterius numerata. Quod autem tempus primo modo non est nu-
merus pars. quod tunc numerus cuiuslibet rei esset tempus.
et sic essent plura tempora simul.

Deinde. Utz definitio temporis dicta sit bona. Dicitur
quod sic. quod accipitur prius habet definitum per suum proprium
subiectum sed tempus est accipitur proprium motus secundum mobile.
ergo habet definitum per ipsum. Sed dicta est quantum ad mo-
dum definiendi inter accedens preteritum et abstractum. quod ac-
cedens in preterito definitur per subiectum positum loco generis
et per aliquid proprii generis positum loco dñe. sed accedens
in abstracto definitur per subiectum loco dñe positum in ob-
liquo. et per aliquid proprii generis. loco generis positum in
recto. ut similitas est curritas nasi. Et ratio istius dwerfi-
catis sumitur ex duobus. primo ex scatione nominis. quod con-
cretum scatur subiectum habens in se formam. sicut album
est idem quod res alba. sed abstractum scatur formam absolute
et scatur illud quo subiectum informat. Oportet ergo quod in
preteritis subiectum ponatur loco generis sicut principalis per
definitiois. quod definitio explicat illud quod per nomen scatur
tur. Alia ratio est. quod accedens in concreto habet modum sub-
stantie. sed in definitioe substantiarum genus sumitur a ma-
teria. ergo definiendo accedens in concreto. debet etiam
poni subiectum quod habet modum materie. sed accedens
in abstracto habet se per modum accidentis siue forme. ergo
debet in eius definitioe loco generis poni illud quod est
forma et accipitur. Ex quibus sic arguitur. Tempus est ac-
cedens in abstracto designatum cuius preteritum est tempale. ergo
debet definitum per aliquid proprii generis positum in recto quod
est numerus. quod tempus est numerus. i. met res numerata. non
tamen quilibet. sed motus. Et ratio secunda ad idem motus. quod motus
est obliquus. et est subiectum ipsius temporis. Ad idem tercius. secundum
prius et posterius. quod tempus non preuenit motum secundum suam subam
id est ratione termini ad quem a quo habet subam. sed ratione prioris et
posterioris. secundum quod in motu est successio. quod tempus men-
surat motum secundum successione eius

Ad idem. Illud quod non est non potest definitum. si tempus non est. ergo
et minor pars. quod pres temporis non sit ergo tempus non est
r ij

Om q̄ q̄uis pres integrales tps nō sint siml fm octū. sunt tñ in successione. z hoc sufficit ad existentiam totius successivi. vt supra dictū est circa textū. Et qñ dī. Si tps est tñ esset in ipso nunc. qz nihil habemus de tpe nisi nunc. s; hoc est impossibile. s; tps nō est. **Om** q̄ tps esse in ipso nūc p̄r dupl̄ intelligi. vno° substantiā. z sic est vpx q̄ tota suba tps dependet a termino cōi. s; nunc. sicut suba cuiuslibet p̄tiniū dependet ex suo termino cōi p̄tinuante. hoc em̄ est suba alicuius qd̄ fcat p̄ ei° definitōem. s; qd̄libet p̄tiniū definit p̄ suū terminū cōez s; qd̄libet p̄tiniū hz suā subam ex termino cōi. Alio mō integraliter. ita q̄ nunc sic ps integralis tps. z tale ē nō hz tps ex ipso nunc. s; ex ip̄is p̄tib; p̄tib; z posteriorib;. s; ex p̄terito z futuro q̄ hñt ēē p̄tinuatoez ad p̄ns nūc

Ar. Numerus est quātitas discreta. s; tps est numerus. s; tps erit q̄titas discreta. **Om** q̄ duplex est numerus. qd̄ est numerus quo numeramus absolute. vt vñ duo tria. z talis ē q̄titas discreta. s; tps isto mō nō est numerus. Alius est numerus numeratus. i. applicatus alicui p̄tinuo z partib; eius. z talis numerus est q̄titas p̄tinua p̄pter rē numeratam. s; cur decem mensura panni est qd̄ dā p̄tinuū q̄uis numerus denarius sic quantitas discreta. z sic tps est numerus. Et hoc est quod alij sic dicunt q̄ duplex est numerus. i. actualis z potentialis. Numerus actualis est p̄ actualē distinctōem z discretōem partū. sicut numerus decem ca num. Numerus potentialis est q̄ nō est p̄ actualē distinctōem partū. sed p̄ potentialē. sicut bipedale fcat vnum lignū p̄tinuū. qd̄ est possibile diuidi p̄ duos pedes. z s; solum dī de aliquo habente p̄tinuitatē duoz pedū. Et isto mō tps est numerus potentialis. qz in tpe est p̄tinuitas fm ordinē ad numez. i. discretōem partū. sicut vñ tps p̄tinuū hz in se multas horas dies z annos. z tñ ille hore nō sunt ab invicē actualit̄ diuise in ordine ad tps. s; continue sibi invicem succedunt.

Ar. Si tps esset numerus numeratus. seq̄retur q̄ esset idē cū ipso motu. Seq̄la pbat. qz pus et posterius in motu sunt numerus numerat⁹. **Om** q̄ mor⁹ z tps ex alio hñt suas subas. qz suba motus nō attendit fm ordinē partū motus. s; fm terminū ad quē ē mor⁹ qd̄ suba ip̄ius. sed suba tps attendit fm successiōem p̄tis z posterioris in motu. Ad sic tñ intelligēdo q̄ pus z posterius motus sint tps. sed sunt subiectū tps. Accipiunt em̄ pus z posterius in motu dupl̄. vno° fm q̄ sunt pres ip̄ius motus. i. fm q̄ spectant ad motū et sic sunt subiectū tps z nō tps. Alio modo fm rōem mensura. z illo mō p̄tinent ad rōem tps

Ar. Tempus etiā est mensura q̄tis. s; nō solum motus. **Om** q̄ tps est mēsurā q̄tis. p̄ ordinē tñ ad motū. Ex quo em̄ q̄tis est p̄uatio motus et p̄uatio cognoscitur ex suo habitu. s; q̄tis cognoscit ex ipso motu. Et hoc videmus exemplariter. qz sicut p̄ motum celi z p̄ horas sumptas ex motu celi sumit mēsurā motus istoz inferior. ita etiā sumit mēsurā q̄tis istoz inferior. qz dicimus aliqd̄ q̄euisse ad tantū vel tantū tempus pro quo natum fuit moueri.

Ar. Mobile mēsurat tpe. z tñ nō est motus. igit̄. **Om** q̄ mobile accipit dupl̄. vno mō fm sua p̄ncipia essentialia. z sic p̄st̄it eius esse in indiuisibilib; z p̄ns nō mēsurat tpe. sed nunc tps. qz qd̄ nō

hz successiōem tpe mēsurari nō p̄t. Alio° caput mobile fm p̄ncipia cōplexionalia. z fm esse mobilis qd̄ habz in successiōe. z sic mēsurat tpe. qz sic etiā hz successiōem. Est em̄ manifestū q̄ p̄ncipia cōplexionalia in reb; viuētib; tendant in p̄ncipio ad p̄fectōem z in fine deficiāt a p̄fectōe. s; in talib; p̄ncipiis est successiō mor⁹. Sicut exempli grā. vita aialis tendit ad corruptōem ex p̄tinua actōe caloris naturalis in humidū radicale. Et hoc est qd̄ dī Aresto. in textu. q̄ nunc correspondet mobili sicut tempus motui.

Ar. Est aliqd̄ motus q̄ fit i nunc sicut generatio. **Om** q̄ generatio accipit dupl̄. vno° p̄ instantanea introductōe forme substantialis in materiā et sic nō dī generatio p̄p̄i motus. sed potius mutatio. Alio° accipit generatio fm q̄ iungit tali introductōi p̄uia dispositio materie. z sic generatio est motus z nō fit in instanti sed in tempore

Ar. Tempus est mēsurā motus. s; non est numerus motus. P̄ns pbat. qz dies est tps. z tñ est latitudo solis supra nostrū hemispheriū. sed latitudo est motus. s; et dies. **Om** q̄ illa p̄dicatio est causalis z est sensus q̄ dies causat fm suā qualitatē. i. ex parte luminis. vel etiā ex parte tps ex latitudo solis sup̄ nostrū hemispheriū qz dies tam quoad tps quoad materialiter est dies q̄ ad lumen qd̄ format̄ est dies causat ex latitudo solis

Ar. Totū nō dī definiti p̄ suas pres. s; pus z posterius sunt pres tps. s; nō p̄t tps p̄ ea definiti. **Om** q̄ in definitōe nō accipiunt pus z posterius p̄ p̄ti z posteriori tps. s; p̄ p̄ti z posteriori mor⁹. vt sic sensus q̄ tps est numerus motus. fm q̄ in motu inuenitur pus z posterius. Et qñ dī. pus z posterius motus determinant tpe. s; videt q̄ definitio sit circularis. **Om** fm doctore sanctū. q̄ pus z posterius ponitur in definitōe tps fm q̄ causant in motu ex magnitudi- tudine. z nō fm q̄ mēsurant ex tpe. Et iō Aresto. sup̄ ostendit q̄ pus z posterius pus sunt in magnitudine q̄ in motu. z in motu q̄ in tpe. vt hec obiectio excludat.

e Sicut motus semp aliqd̄. sic z temp⁹

Quod aut̄ simul om̄e tempus idem est

Ipsum em̄ nunc idem est. z quod quidem erat.

Esse aut̄ ip̄i alterū est. Ipsum aut̄ nunc temp⁹

mēsurat fm quod pus et posterius est Ip-

sum aut̄ nunc est quidē sicut idem. est vero sicut

nō idem. scdm quidē em̄ q̄ in alio z in alio al-

terum est. Hoc vero erat ip̄i nunc. Inquantū

autem quodcūq; ens est ip̄m nunc idem est.

Sequitur em̄ sicut dictū est magnitudine

motus. Hunc aut̄ tempus sicut dicimus Et si-

militer igit̄ puncto quod fertur quō motum

cognoscimus z pus in ipso z posterius hoc. qua

quidem quodcūq; ens idē est. Aut em̄ puncto

aut linea. aut lapis. aut aliquid aliud huiusmo-
di est. Ratione aut aliud est. sicut sophiste acci-
piunt aliter. coruscum in theatro esse. et coruscum
in foro. Et hoc igitur in eo quod alibi et alibi al-
terum est. Illud aut quod fertur sequitur ipsum
nunc. sicut tempus motum. Eo enim quod fertur
cognoscimus prius et posterius in motu. Secundum
aut quod numerabile prius et posterius ipsum
nunc est. Quare et in his quod quidem ens nunc
est idem est. prius enim et posterius est. quod in motu
Esse aut alterum finem enim quod numerabile est
prius et posterius ipsum nunc est. Et notum aut
maxime hoc est. Et motus enim per id quod mo-
uetur. et loci mutatio per id quod fertur. Vocali-
quid enim quod fertur. Motus aut non est quidem
igitur. sicut idem ipsum quod nunc dicitur semp.
Est aut sicut non idem. Et namque est sicut quod fertur

Postquam prius ostendit quod sit tempus. hic prius determinat
de nunc. et primo ostendit. verum sit idem nunc in toto tempore vel
aliud et aliud quod supra in dubitatione fuit. Secundo ex his vi-
derius assignat rationem eorum que dicunt de nunc. ibi. *De*
nunc autem est. Dicit ergo primo. quod nunc in toto te-
pore est quodammodo idem et quodammodo non idem. quod est idem
subiecto siue finem rem et est aliter ratione. Quod sic probatur.
quod tempus habet primum et ultimum. et presens moritur sunt alie et alie
finem rationem inmanente etiam vno motu. Et etiam presens tempus sunt
alie et alie finem prius et posterius quibus sit vnum nunc. finem id
quod est. sed ratione est aliter et sic ipsum nunc mensurat tempus
non finem quod est idem subiecto. sed finem quod ratione est aliter et aliter
et prius et posterius. Tunc ibi. *Ipsum autem*. Exponit
quod dixerat. quod ipsum nunc quodammodo sit idem et quodam-
modo non idem. quod finem quod considerat vel aliud et aliud finem succes-
sione tempus et motus. sic est aliter et aliter. sed finem quod conside-
rat in se. sic est idem. Et supra dictum est quod nunc finem esse
accipit in decursu tempus et moritur. sed nunc in ipso ens est idem
subiecto. Tunc ibi. *Sequitur enim*. Probat quod dixerat
et primo quod nunc est idem subiecto. sed aliter et aliter ratione.
Secundo quod ipsum nunc mensurat tempus ibi. *Et notum autem*. *Di-*
citur ergo primo quod sicut super dictum est motus quod ad primum
tem et prius et posterius sequitur magnitudinem et tempus mo-
tum quod prius declarat per imaginaciones geometricas. *Ex*
quo per sumi talis ratio. sicut se habet mobile ad motum. ita se habet
nunc tempus ad tempus. sed est vnum mobile in toto motu finem rem
et aliud finem rationem et esse. Et etiam est vnum nunc in toto tempore finem
rem. et aliter finem rationem et esse. Maior pars. quod sicut nunc mensu-
rat mobile. finem subam mobilis. ita tempus mensurat motum. Sic
ergo per hoc quod mobile aliter et aliter se habet nos cognoscimus
motum. ita per hoc quod nunc aliter et aliter se habet cognoscimus tempus
Et addit *Aristoteles*. quod sophiste dicunt hominem aliter esse in
foro. et aliter in theatro. quod non est verum finem rem. sed finem ratio-
nem. ita etiam huiusmodi est de nunc tempus. Et per hoc solum

tur argumenta prius in perantiu mora. quod illa probant quod non
est idem nunc finem esse. quod si sic tunc illa quod nunc essent facta
essent sicut illis quod facta sunt ante mille annos. quod esset idem
nunc simpliciter et substantialiter. Tunc ibi. *Et notum autem*.
Ostendit vnum habere nunc quod mensurat tempus dicens. quod duo
sunt de ratione mensure quod conveniunt ipsi nunc. primum est quod
mensura debet esse aliquid maxime notum. secundum quod debet esse
minimu. Sic autem est de nunc tempus. quod cum nunc sit prius et ex-
istens actualiter ipsum magis cognoscitur quod alie presens ipsum et ex-
poris. sicut est quod minu. quod est indivisibile. sed omnia mensu-
rantur minimo quod solum habet conditionem mensu-
re et non mensurati.

De. *Utrum* sit idem nunc in toto tempore. *Respondetur* quod est
idem finem subam et aliter finem esse. quod probatur per rationem
et similitudinem. Ratione sic. quod vnius rei est finem vna suba. sed
tempus est vna res. ergo habebit tantum vnam subam quibus propter
primum fluxum muret finem esse. Similitudine sic. probatur. quod sicut
in linea suba linee sumit ex puncto. et suba cuiuslibet co-
tinui ex termino continui. ita etiam suba tempus sumit ex suo ter-
mino continui quod est nunc. Quare necesse est vnum nunc esse in to-
to tempore. ut sit vna suba. sicut in vna linea est finem vnum punctum
etiam continuans. et in vna superficie est tantum vna linea co-
tinuans. et in vno corpore est finem vna superficies continuans.

Ad. Tempus habet suam primum et ultimum a motu. ut dicitur
Aristoteles. in *metaphysica*. *ergo* male habet illa habere a suo
termino continui. *Respondetur* quod duplex est primum et ultimum. quodam for-
malis et intrinsecus et illa habet tempus sicut et quodlibet primum
a suo termino continui. Alia est primum et ultimum materialis effectus
ua et extrinsecus et illam habet tempus a motu et motus a magni-
tudine. Et hoc est quod dicitur. quod tempus habet primum et ultimum
per se. sed non a se.

Manifestum autem est. quod nisi tempus sit. ipsum
nunc non erit. sed quod ipsum nunc non erit tempus non
erit. simul enim sunt. sicut quod fert et loci mutatio
sic et numerus qui est eius quod fertur. et qui est
loci mutationis. Tempus quidem enim est loci mu-
tationis numerus. Ipsum autem nunc ut quod fert
ut unitas numeri. Et continuum iam tempus
est ipsum nunc. et dividitur finem ipsum nunc. Sequi-
tur enim hoc ad loci mutationem. et ad id quod fer-
tur. et motus enim et loci mutatio vna est ab eo. quod
fertur. quod vnum et non quodcumque ens. Et namque
deficiet sed aut ratione. Et namque determinat po-
rem et posteriorem motum hoc. Sequitur autem
et hoc quodammodo ad punctum. Et punctum
enim continuat longitudinem et determinat. Est
enim huius quidem principium illius autem finis
Sed cum sic quidem accipiat aliquis tamque duo/
bus utens vno necesse est stare si principium et finis

idem punctū erit. Ipsum autē nunc propter id
quod mouet qđ fert sp̄ alter est Quare tps nu/
merus nō sicut eiusdē puncti quare z p̄ncipiū
et finis. sed sicut vltima eiusdē magis z nō sicut
partes z propter qđ dictū est. Medio em̄ pun/
cto tanq̄ duobz vtetur. ergo quiescere accidit.

Et adhuc manifestū qđ nulla ps ipm nūc tē/
poris est. neq̄ diuisio motus. sicut nec puncta
linee. linee em̄ due partes vnius sunt. Secū/
dum qđdem igitur qđ est terminū ipm nunc. non
est tps sed accidit Scdm̄ vero qđ numerat nu/
merus. Termini qđdem em̄ illi solum sunt cui
sunt termini Numerus autē qđ est horum equo/
rum decem alibi z alibi est.

Nic ponit Aresto. rōnes eoz qđ dicunt de nunc. Et
sunt tria. Primū est qđ tps z nunc sunt simul. qđ de tpe
nihil habemus nisi nunc. z hoc sic. pbat. motus nō est si
ne mobili q̄uis econtra. ḡ mensura motus nō est sine mē/
sura mobilis. vt p̄z de loci mutatioe z eius mobili. s̄ tps
est mensura motus. z nunc est mensura mobilis. ḡ non
est tps sine nunc. Et d̄z notāter qđ motus nō est sine mo/
bili z nō econtra. qđ mobile p̄t esse sine motu. z iō a sibi nō
potest esse tps sine nunc. quod fuit pbandū Tūc ibi
Et p̄tinuū iam. Aresto. ponit alia duo qđ dicunt de ipso
nunc. quoz p̄mū est. qđ tempus diuiditur z p̄tinuat
p̄ nunc. scdm̄ est qđ nunc non est pars tps. P̄mū pbat
dupl̄r. p̄mo. qđ sicut se h̄z mobile ad motum. ita nunc ad
tempus. sed p̄tinuitas motus est ex mobili. ergo contri/
nuitas temporis est ex nunc Et similr̄ motus diuiditur
ad diuisionē mobilis. ergo etiam diuiditur tempus ad
diuisionē nunc Secda ratio sumitur ex parte linee z pun/
cti. qđ sicut se habet punctū ad lineam. ita nunc ad tem/
pus. sed punctus continuat z diuidit lineam. ergo nunc
continuat z diuidit tempus. Circa quod sciendum qđ
punctus in linea accipitur dupl̄r. vno mō fm̄ qđ est in li/
nea in potencia. z sic continuat lineam. qđ punctus con/
tinuans nō est in linea fm̄ actum. Alio modo punctum
continuans capitur fm̄ qđ assignatur actu in linea. z sic
diuidit lineam. qđ ex hoc qđ actu sit punctum in cōtinuo.
sic sumunt plures p̄tes linee. Sitr̄ est d̄m de nunc tps
qđ nūc tps cap̄t dupl̄r. vno modo fm̄ qđ est potēcialiter
in tempore. z sic continuat tempus. Alio modo accip̄t
fm̄ qđ assignatur actu in tempore. z sic diuidit ipm tem/
pus. Et si tñ d̄m̄a inter punctum z nunc. qđ punctus est
quoddam stans z p̄mans sicut etiam linea. z ideo pos/
sumus idem punctū bis accipere. z vtr̄eo vt duobz. sed ip/
sum nunc nō est stans sicut nec tempus. ideo oportet al/
terum nunc cap̄t fm̄ rōem in quo incepit motus. z in qđ

terminatur. Unde tempus nō mensurat hoc mō motū
qđ aliquod idem accipiat vt p̄ncipiū vnius z finis
alterius. sicut contingit quandoq̄ in puncto. sed tempus
magis mensurat motum accipiendo duo vltima tempo/
ris. s. duo nunc. que tamē nō sunt partes ei. qđ nō p̄cipi/
mus tempus numerando motum p̄ vnum nunc. s̄ ma/
gis p̄ duo vt dictū est Tūc ibi. Et adhuc. Assignat
rōem illius qđ nunc nō est ps temporis. qđ sicut se habet
momentū vel mutatiōem ad motū. ita nunc se h̄z ad tps
sed momentū vel mutatiōem esse nō est ps motus. ḡ nunc
nō est pars temporis. Vno p̄z. qđ momentum est ali/
quod in diuisibile. sed quelibet ps motus est diuisibilis

Concludit ergo finaliter qđ ipm nunc fm̄ qđ est ter/
minus nō est tempus. sed accidit ipi sicut terminus ter/
minato sed fm̄ qđ tempus z nunc numerat alia sic etiam
nunc est numerus aliorz tps. Cuius rō est. qđ termin/
us nō est nisi eius cuius est terminus. sed numerus po/
test esse diuersoz. sicut numerus decem equoz est etiaz
numerus aliaz rez. sicut in p̄posito nunc est terminus so/
lius tps. sed est numerus tñ mobiliū qđ mouent in tpe.

Ar. Indiuisibile nō potest mensurare diuisibile
sed nunc est indiuisibile. ergo nō potest mensu/
rare diuisibile. scz tempus. qđ mensura z mensurati des/
bent p̄portionari. Vm̄ qđ est duplex mensuratio. qđ
dam est quātitatiua fm̄ quam aliquid mensuratur quā/
titatiue. z sic tempus non mensuratur nunc. qđ mensura
quātitatiua debet correspondere mensurato sicut vinu z
vasi. Alia est mensuratio notificatiua eo modo quo for/
ma d̄z mēsurare illud cuius est forma que est mēsuratio spe/
cificans z fm̄ talem mensuratōem ipm nunc mensurat
tempus. Et hoc patz ex p̄batioe textus. vbi dicitur qđ
magis notum mensurat minus notum quod proprie e/
verum de mensuratōe notificatiua.

Qđdem igitur tps est numerus motus fm̄ p̄us
et posteri nō p̄tinuū p̄tinuū nāq̄ manifestū ē.

Vnim̄ autē numerus qđ simplr̄ qđdem duali/
tas est. Quidā autē numerus est. qđ est qđez sicut
est. aut tanq̄ nō. vt linee minime multitudīne
qđdem est due aut vna Magnitudo qđdem nō
est minima. semp̄ em̄ diuiditur ois linea. qua/
re similr̄ z tps. Manifestū em̄ qđdem est fm̄ nu/
mez vñū aut duo. fm̄ vero magnitudinē nō est

Manifestū est autē propter qđ tardū z veloc/
nō d̄z. Vultū autē z paucū z breue z longū Se/
cundū em̄ qđdem qđ p̄tinuū est z longū z breue.

Scdm̄ autē qđ numerus multū z paucū. veloc/
aut z tardū non est. Neq̄ em̄ numerus quo nu/
merus

Philosophorum

meramus velox et tardus vllus est

Postquam philosophus definiuit tempus hic ex definitione data reddit rationem eorum que dicuntur de tempore. Et circa hoc quatuor facit secundum quod quatuor dicuntur de tempore. Primum est quod in tempore inuenitur minimum. Secundum est quod in tempore inueniuntur multi et pauci breues et longi non autem velox et tardus. Tercium est quod tempus est simpliciter vnus numero. et secundum quod sunt plura tempora. Quartum est quod tempus cognoscitur motu et e contra. Et illa quatuor per ordinem probat. De primo quod manifestum est ex definitione temporis prius data quod tempus est numerus motus secundum prius et posterius vel supra expositum est. Et iterum manifestum est ex premissis quod tempus est quoddam primum. Id non habeat contrarietatem ex eo quod est numerus habet primum contrarietatem ex eo cuius est numerus. quod tempus est numerus primum. sed motus non tamen est tempus numerus simpliciter. sed numerus numeratus. Ex quo sumitur ratio primi quod de tempore dicitur. quod tempus est numerus. sed in numero reperitur minimum. quia vnitatem. ergo etiam in tempore reperitur minimum. Est tamen verum quod quodammodo in tempore non reperitur minimum. quia tempus est continuu et primum est semper diuisibile in infinitum. et eo modo in tempore non reperitur minimum.

Et quoniam dicitur quod ista repugnant ad inuicem. Dicitur quod tempus accipitur dupliciter. vno modo secundum quod habet ordinem ad numerum. et sic reperitur minimum in tempore. scilicet vna hora inter horas. et vna dies inter dies. Alio modo accipitur tempus secundum se. et sic in tempore non datur minimum secundum partes integrales. et ideo vna hora est minima in ratione horarum. sed in ratione temporis est diuisibilis in infinitum. Sic similiter est in quolibet alio continuo. quod quodlibet primum comparatum ad numerum potest esse minimum. sicut vnum lignum ratione illius quod est vnum sic est minimum. sed non ratione illius quod est est continuum. Tunc ibi. Manifestum est autem. Ponit ratio secundum quod tempus est numerus et etiam est numerus primum. Ex hoc ergo quod est numerus in eo repiuntur multi et pauci. quia illa res peruenit in numero. est enim aliquis numerus paucus et aliquis multus. Sed ex eo quod tempus est aliquod primum sic in tempore reperiuntur longi et breues. quia longitudo et breuitas sunt prout dicitur primum. Sed in tempore non inuenitur velox et tardus. cuius ratio est. quod de ratione velocis et tardis esse numeratum et mensuratum tempore. quod velox est quod in suo tempore multum praestit. et tardus est quod in longo tempore paucum praestit. sed tempus non est aliquod numeratum tempore. sed est ipsemet numerus

Et idem autem vbiq; sunt et prius et posterius non idem. quia et mutatio presens quidem vna facta aut et futura altera est. Tempus autem numerus est. non quo numeramus. sed quod numerat. Hunc autem accedit prius et posterius semper alter. Ipse enim nunc semper altera. Est autem numerus vnus quidem et idem quod est centum equorum et quod est centum hominum. Quorum autem numerus alter est equi ab hominibus. Amplius sicut contingit motum esse

Folia xxi

eundem. et vnum iterum et iterum. sic et tempus continetur. ut hyemem aut ver aut autumnum.

Hic ostendit quod tempus sit idem et non idem. Et primo quod sit idem vel non idem simpliciter. secundo quod sit idem secundum quod simpliciter est vnum et idem tempus vbiq; id est respectu omnium. et hoc sic probat. quia tempus est numerus motus non cuiuscumque. sed primi motus. sed prius motus est vnus etiam numero. et simpliciter. ergo tempus est vnum numero et simpliciter. Tempus enim primo mensurat motum primi mobilis. et per illum mensurat omnes alios motus. Vnde patet. quia totus motus celi accipitur secundum suam totalitatem est vnus numero. sicut patet octavo philosophorum. Non enim inter duos motus circulares oportet intervenire quietem. ut ibidem dicitur. Unde patet quod si tempus diuersificaretur secundum diuersitatem motus et mobilitatis absolute. tunc non esset idem tempus omnium. quia non est vnus motus omnium. sed diuersificatur secundum diuersas partes eiusdem motus cuius vna est facta et altera futura. et sic est aliud tempus preteritum. et aliud futurum. Non autem sic diuersificaretur tempus secundum diuersitatem partium motus. si tempus esset numerus simpliciter. quia numerus simpliciter est vnus et idem respectu diuersorum numeratorum. Tunc ibi. Amplius sicut contingit. Ostendit quomodo tempus reiteratur idem secundum quod. Et dicitur quod sicut contingit reiterari vnum et eundem motum. sic contingit reiterari vnum et idem tempus. quia reiteratur idem motus specie. sed non numero. et ideo sicut prius hyems aut ver ita et erit.

Queritur Utrum tempus possit idem numero reiterari. Dicendum quod tempus est reiterabile idem in specie. sed non in numero. Et ratio illius est. quia impossibile est aliquod successuum idem numero redire. etiam per diuinam potentiam. quia implicat contradiccionem. cum eius vnitatem in sui ratione habeat duracionis continuitatem. ut patet per sanctum Thomam quolibet quarto articulo quinto. sed tempus est aliquod successuum. ergo non potest idem numero redire. Et ideo quibus deus potest reparare angelum annihilatum eundem in numero. quia est aliquod permanens in sua natura non potest tamen reiterare idem tempus numero. nec eundem motum numero. Et ratio diuersitatis est. quia in ipsis rebus successuius esse rerum consistit in fluxu et continuitate penes fluxum. deficiente ergo tali continuitate non potest illa res eadem numero reparari.

Non solum autem motum tempore metimur sed motu tempus propter determinari ad inuicem. Tempus quidem enim determinat motum cum sit numerus prius motus aut tempus. Et dicimus multum aut paucum esse tempus motu mensurantes. sicut et in numerabili numeris. Fluere quidem equum multitudinem cognoscimus.

Liber

mus. Item aut vno equo equorum numerum ipsum. similiter aut in tempore et in motu est. Tempore quidem enim motum. motu aut tempus mensura-
mus. Et hoc rationabiliter accidit. Imitatur enim magnitudine quidem motus. hunc aut tem-
pus. eo quod quanta et continua sunt diuisibilia. Propter quidem enim magnitudinem esse huiusmo-
di motus hoc sustinet. propter aut motum tem-
pus. et mensuramus magnitudinem motu. et mo-
tum magnitudine. Quia enim dicimus esse via
si processus multus. Et huc multum si via mul-
ta. Sicigit tempus si motus et motum si tempus.

Hic patet probat quartum. scilicet sicut motum cognoscimus
tempore. ita et tempus motu. Quia prima stat in h.
tempus est numerus. scilicet numerum cognoscimus per numerabilia.
et numerabilia per numerum. ergo cognoscitur tempus motu. et mo-
tus tempore. Vnde per exemplariter per numerum. equorum et nu-
merum miliarium. quod de Aristotele. quod cognoscimus numerum equo-
rum ex h. quod cognoscimus equum oportet enim primo cognosce-
re unum equum et postea alterum autem cognoscimus numerum equo-
rum. Similiter etiam cognoscimus numerum miliarium ex vno mi-
liari. Secunda ratio tangit ibi. Et hoc rationabiliter. Et stat in h.
quodcumque persequuntur se invicem in quantitate. ibi unum per mensu-
rare alterum et e contra. scilicet tempus et motus persequuntur se invicem in
quantitate. ergo unum per mensurare alterum et e contra. Maior per
exemplariter. quod quicquid unum mensurat amphora. et quicquid am-
phora unum propter equalitatem quantitatum. Vnde per. quod dici-
mus motum magni quoniam tempus est magni. et dicimus tempus
magnum. quando motus est magnus

Ad. Si dicta essent vera. tunc sequeretur quod tempus non esset
magis mensura motus quam e contra. Vnde quod
aliquid mensurat alterum dupliciter. vno per se et ex sua propria na-
tura. et sic tempus mensurat motum. Alio aliquid mensurat
alterum quo ad nos et pacis et sic motus mensurat tempus.
vnde patet quod quicquid motus est nobis notior quam tempus. sic men-
suramus tempus per motum quo ad nos. sicut scriptores quicquid
noscent horas ex actore scribendi. Et quoniam de Tempore
causatur ex motu. ergo in motu erit potius ratio mensurandi quam in tempore
Vnde quod tempus et motus potius dupliciter ad invicem comparari. vno
modo in ratione existendi et sic motus precedit tempus et e contra eius
Alio comparantur ad invicem in ratione mensure. et sic tempus est e contra motus

Quoniam autem est tempus metrum motus et
eius quod est moveri. Mensurat autem
sic motum in determinando quandam motum quo
mensurabit totum. sicut longitudinem cubitus
in determinando aliquam magnitudinem que me-
tetur totum. Et est motum in tempore esse. mensura-
ri tempore et ipsum et esse eius. Simul enim et motum

Quartus

et esse motus mensurat. hoc est ipsum in tempore
esse mensurari ipsum esse. Manifestum autem quod et
aliis hoc est in tempore esse. mensurari esse ipso-
rum sub tempore. In tempore enim esse duorum
est alter. vnum quidem esse tunc quando tempus
est. vnum autem sicut quedam dicimus. quod in nu-
mero sunt. Hoc autem significat. aut sicut partem
numeri et passionem. et omnino quod numeri est
aliquid. aut quod est ipsum numerus. Quo-
nia autem numerus tempus est. ipsum quidem nunc et
tempus. et quicquid sunt huiusmodi. sic in tempore sunt.
sicut in numero unitas et superfluum et par. Hec
quidem numeri aliquid. illa vero temporis aliquid
sunt. Res autem sicut in numero in tempore sunt.
Si autem hoc est. patet sub numero. sicut que
sunt in loco sub loco. Manifestum autem est quoniam non
est in tempore esse quando tempus est. sicut neque
in motu esse neque in loco. quando locus est et mo-
tus. Si enim erit quod est in aliquo. sic omnes res
erunt in quolibet et celum in milio. Quando enim
milium est. est et celum. Sed hoc quidem acci-
dit. illud autem necesse est consequi. et ei quod est in
tempore esse quodam tempus quando et illud est.
et ei quod est in motu esse tunc motum. Quo-
nia autem est sicut in numero. in tempore accipie-
tur ad plus tempus. omni eo quod est in tempo-
re. Unde necesse est omnia que sunt in tempore
contineri sub tempore. sicut alia quecumque in alio
sunt. ut que sunt in loco sub loco. Et patiamur
aliquid sub tempore. sicut et consuevimus dice-
re. quod tabefacit tempus et senescunt omnia sub tem-
pore. et obliuiscitur propter tempus. sed non di-
cit. neque novum factum est neque bonum. Cor-
ruptionis enim causa per se est tempus. Flume-
nis etenim motus est. motus autem distare fa-
cit quo est. Quare manifestum est. quoniam quicquid sem-
per sunt semper sunt non sunt in tempore.
Neque enim continentur sub tempore. neque men-

furatur esse eorum sub tempore Signū autem
hmoi. quoniam neq; patiuntur nihil a tempore
tanq; non entia in tempore.

Post q; pbs determinauit de tpe fm se hic determi-
nat de tpe fm cōpatōem ad ea q; sunt in tpe. Et circa
hoc duo facit. q; pmo cōpat tps ad ea q; sunt in tpe. scdo
ad ea q; sunt in nunc. ibi. Ipsum aut nunc. Circa p̄mum
p̄mo dicit q; tps est mensura ipsius motus. et eius qd est
moueri. p qd dat intelligere duratōem motus. q; vtrū
q; mensurat a tpe. sicut nō est de rebus alijs q; sunt in tpe
q; motus est in tpe tam quo ad subam q; quo ad eius
duratōem. sed mobile mensurat tpe fm q; hz successione
et duratōem. et nō fm subam. Et rō diuersitatis est. q; a
aliqd mensurat tpe fm q; hz p̄tinuā successione. s; mo-
tus fm suā subam et duratōem hz illā successione mobile
aut solū hz successione q̄tū ad eius duratōem. et nō qn-
zum ad eius subam. q; subemobilis correspondet nunc
tpis et nō tps. Et occasione illius. q; dicit q; motus et
mobile mensurant tpe. ostendit vtrū sit idē ēē in tpe et mē-
surari tpe. Et circa hoc dicit q; aliqd esse in tpe p̄t intelli-
gi tripl̄. vno dicit aliqd esse in tpe. q; est fil cū tpe. Alio
aliqd dicit esse in tpe. q; est ps vel passio tps. Tercio mō
aliqd dicit esse in tpe. q; mensurat tpe. Et declarat istam.
distinctionē p similitudinē de numero. q; tps est numerus.
sed tripl̄ dicit aliqd esse in numero. pmo. q; est fil cū nume-
ro. Scdo. q; est pars vel passio numeri. vt par et impar.
Tercio. q; mensurat numero. Aresto. ḡ excludit duos
pmos modos. et dicit q; non oportet hoc dici esse in tpe.
qd est fil cū tpe. q; sic esse in tpe esset idē sicut esse cū ali-
quo tpe. et sic seq̄ret q; ista ēēt admittenda. celū est in gra-
no mult. sed hoc est incōueniēs. Nec etiā valet scds mo-
dus. q; qn dicit aliqd ēē in tpe. dicimus ēē aliqd in alio
sicut in mensura extrinseca. s; subiectū alicuius passionis
nō est mensura extrinseca passionis. Sic ḡ relinquit ter-
tius modus. q; esse in tpe est mensurari tpe. et p hoc sol-
uitur p̄posita questio. q; scz idē sunt mensurari tpe. et p̄-
prie esse in tpe. Tunc ibi. Qm aut tps. Aresto. ostendit
q; sint illa q; nō sunt in tpe. q; ex hoc q; cognoscimus ea q;
nō sunt in tpe. possumus cognoscere ea q; sunt in tpe.
Vult ḡ Aresto. q; illa q; sp sunt nō sunt in tpe. sic scz q;
mensurent tpe. et hoc pbat ex duab; p̄ditionib; q; cōue-
niunt illis q; sunt in tpe. Prima est. q; ea q; sunt in tpe ex-
cedunt a tpe. Quis rōnem ponit. q; aliqd est in tpe si
cut numeratū in numero. sed est cōditio numeri q; p̄t sp
capi numerus maior omni numerabili. ḡ etiā p̄t capi tps
qd est maior omni eo qd mensurat tpe. Patz etiā p̄t illi-
tudine ad locū. q; sicut locus sp maior est eis q; cōprehē-
dunt in loco. saltem quo ad corpus p̄tinens. Ita etiā
tps maior ēē eo qd includit in tpe. pueniūt em̄ in hoc. q;
tam locus q; tps mensurant extrinsece. Scdo illorū que
sunt in tpe. est ista. q; illa q; sunt in tpe patiunt aliqd in tpe
et hoc pbat ex cōi modo loquendi. q; p̄sueuimus dice-
re q; longitudo tps tabefacit. i. putrefacit et corrumpit
et itez q; ppter tps oia senescunt q; sunt in tpe. et p̄t tps
accidit obliuio q; em̄ de recētī cognouimus in memoria
manent. s; p̄diurnitate tps elabunt. Et ne aliq; dicat q;
etiā p̄fectioes attribuunt tpi sine passionē ponit tria
p̄traria p̄missis. ex quo em̄ dicit q; obliuiscit ppter tps.
subdit q; aliqd nō addiscit ppter tps. Si q; em̄ diu vi-
uat ociosus a studio ad discendi non ppter hoc addiscit.

q; ppter tps obliuiscit. Et q; oia senescunt in tpe. subdit
q; nō est aliqd factū nouū ppter tps. sed magis antiqua-
tur. Et q; tps tabefacit. seq̄tur q; tps nō facit bonū. id
est integz et p̄fectū. sed magis tabidū et corruptū. q; tps
p se est cā quare aliqua corrumpunt. Cuius rō est. q; tps
est numerus motus. sed motus ex sua natura facit rem
distare a sua p̄meua dispōne. cū ḡ tps sequat motū. etiā
tps hz in se illā p̄ditōem motus. qua scz dicit aliqd remo-
ueri a sua p̄meua dispōne ex tpe. Tunc ibi. Quare
manifestū. Et illis duab; p̄ditionib; pcludit p̄positum
scz q; illa q; sp sunt nō sunt in tpe. q; nulla p̄ditio tps cō-
uenit eis q; sp sunt. nō p̄ma. q; illud qd sp est nō excedit
a tpe. q; hoc durat in infinitū. s; nihil p̄t excedere infini-
tum. Neq; scdo p̄ditio puenit eis que sunt semp. q; hoc
quod semp est nō est corruptibile nec disponibile ad cor-
ruptōem. q; tunc nō esset semp.

Ar. Si esse in tpe esset idē qd mensurari tpe. seq̄ret
q; ista ēēt falsa. de^o est. pbat. q; hoc p̄bū est. ē
p̄tis tps. et tñ deus nō mensurat aliquo tpe. Dm̄
dupl̄r. pmo. q; aliq; exponebant illam p̄ponem fm p̄mū
modū esse in tpe. dicebant em̄ q; ille esset intellectus isti
us p̄p̄tis. deus est. i. deus est fil cū tpe nostro. s; ista ex-
positio nō valet. q; tunc ista p̄p̄o nō esset necessaria. de^o
est. sed p accēs. q; qnq; nō erit tps nostrū. et per p̄ns q;
nunc deus est cū tpe nostro est p accēs. Dm̄ est ergo.
scdo. q; qn dicit in definitōe verbi. verbū est qd p̄significat
tps. ibi tps extendit ad oem mensuram duratōis. s; ad
eternitatem euiternitatem et tps nostrū. Cū ḡ dicit deus est.
ibi est p̄significat tps qd est mensura eternitatis. s; cum
dicit angelus est. est p̄significat tps qd est mensura euiterni-
tatis. Et ḡ qnq; dicunt aliqua verba absoluti a tpe. scz
nostro. sicut p̄t in pmo perihermenias. caplo de verbo.

Ar. Tempus est cā generatōis. q; multa genera-
tur ex tpe. ḡ tps nō erit cā corruptōis. Dm̄
q; tps p se et fm suā naturā est cā corruptōis. q; facit rē
distare a sua p̄meua dispōne. sed p accēs et ḡa alicuius
qd addit ip̄i tempore. sicut est accus generatōis labor et
exercitiū. et sic de alijs. et isto^o tps p̄t dici cā generatōis.

Ar. Motus est cā generatōis. ḡ rō textus nō est
tene assignata. Dm̄ q; motus capit dupl̄r.
vno fm se et fm suā p̄p̄iā naturā. et sic est cā corruptōis
q; de rōne motus est q; abijciat terminū a quo. Alio mō
accipit motus fm q; est instrumentū mouentis. et fm q;
stat sub intentione mouentis. et sic est cā generatōis in q;
tum. s; ip̄m mouens intendit p̄ motū aliqd pducere. s;
cur aia nobilis mouens celū intendit pducere ista infes-
riora p̄talem motū. et calefaciens aquā intendit pducere
calorē in aqua. S; hoc nō puenit motui ex se. q; fm se
facit rem distare a sua p̄meua dispōne. q; motus ex sua
natura est remotius alicuius forme a mobili. quia res
mouet terminum a quo.

Ar. Celum semp est. et tñ mensurat tempore. et
go contra textū. Dm̄ q; celum accipitur
dupl̄r. vno mō fm suam substantiā. et sic mensurat eoz
nō tempore. q; semp est. Alio mō accipitur celū fm eius
motum. et tunc potest adhuc capi dupl̄r. vno modo fm
totū motum eius. et sic etiā fm Aresto. nō mensuratur
tempore. q; semp est. Alio modo accipitur fm eius par-
tiales reuolutōes. et tunc non semp est. q; illa reuolutio
q; heri fuit hodie nō est. et sic tempore mensuratur.

Mr. Mensura nō semp excedit mensuratū. pbat. qz eternitas mensurat deuz. **Odin** qz eternitas 2 deus possunt capi duplt. vno mō fm rem. 2 sic vñ nō excedit alre. qz vñqz est infinitū. sed vñum in finitum nō excedit alre. **Alio** mō accipiunt fm nōltz modum p̄cipendi. 2 tunc etiā eternitas cōcipitur excedere deum sicut mensura mensuratū. **Vel** **odin** qz dictū pbi habet veritatē cū mensuratū est finitū. sed si sit infinitum tunc nō oportet mensurā excedere mensuratum. **Et** si dicat. locus est mensura. 2 tñ nō excedit locatū qz est ei equalis **Odin** qz q̄uis locus fm p̄p̄ia superficie q tangit locatū nō excedat locatū. tñ excedit fm totū corpus locas. q mō dī **Aresto**. q sup̄ elemētū locat iferi?

Unia autē est tempus mēsuratō mō/
rit. erit et quietis mētrū fm accidens **Om**
nis em̄ quies in tpe. **Non** em̄ sicut qd motus
est necesse moueri. sicut quod in tēpore est **Ad**
enim motus tempus est. sed numerus motus
In numero autē motum contingit esse et quies/
cens. **Non** em̄ omne immobile quiescit. sed
p̄matum motu. aptum autem natum moueri.
sicut dictum est in prioribus **Esse** autem in nu/
mero est esse quendam numerum rei et mensu/
rari esse ipsius numero in quo est. **Quare** si in
tempore 2 sub tempore est **Mensurabit** autē
tempus qd mouetur et quiescens. fm q hoc qd
dem motum. illud autem quiescens. **Motum**
em̄ ipsorum et quietem mensurabit fm q quā/
ta quedam. **Quare** quod mouetur non simplici/
ter erit mensurabile sub tpe. fm q quantum ali/
quid est. sed fm q mot⁹ ipsius quantus **Qua**
re quēqz neqz mouētur neqz quiescunt. neqz
sunt in tempore **In** tēpore em̄ eē est mensurari
tempore **Tempus** autem motus et quietis mē/
suratio est.

Uic (qz **Aresto** supra dixit. q ea que sunt semp non
sunt in tempore. 2 ea que quiescunt eodem mō se habēt.
ideo posset aliquis dicere q descētia in quantum hmoi
nō mensurentur tēpore. ad hoc excludendū ostendit
q tps etiam est mensura quietis. 2 p̄mo pponit inten/
tum. s. q tempus est mensura motus p̄mo 2 p̄p̄ie. s. etiā
tempus est mensura quietis sc̄ario in quātū descēs ap/
tum natum est moueri **Deinde** excludit argumentū
quo posset videri q q̄es non mensuret tempore. cum di/
cat definitio temporis. tempus est numerus motus. s.
quies nō est motus. ergo videtur q quies nō mensuret

tempore. **Dicit** **Aresto**. q tempus est numerus mot⁹
et nō est motus. si autē esset motus tunc quies nō posset
mensurari tempore cum nō sit motus. sed qz est numer⁹
motus. ideo p̄ etiā tps esse numerus q̄etis. qz om̄e qd
descens natum est moueri. p tpe in quo descit **Tunc** p
bat **Aresto**. p̄ncipale ppositū. s. q etiā descens mensuret
tpe. **Et** stat rō in hoc. esse rei mobilis mensurat tpe. vt
p̄ ex definitōe tps. sed idē est esse rei mobilis 2 esse rei
descibilis. **Et** etiā esse rei descibilis mensurat tpe **Binor**
p̄. qz habitus. 2 p̄uatio h̄nt fieri circa idē. sed q̄es ē p̄ua/
tio motus. **Et** circa vñū 2 idē esse h̄nt quies 2 mot⁹. **Un**
p̄z q sicut mobile mensurat tpe fm eius duratōnem 2
nō subam. sic etiā descens. qz descens est in tpe 2 mensu/
ratur tpe. nō in quantū est descens. sed in quantū est mo/
bile. 2 p̄pter hoc p̄misit q tps est mensura q̄etis p acci/
dens. s. rōne motus. 2 q̄es mensurat tpe. tā fm. subaz
fm successione siue duratōnem eius. sicut etiam mot⁹.
Tunc ibi. **Quare** q̄etis. **Inducit** qdā correlariū
ex p̄missis **Ex** quo em̄ nihil mensurat tēpore. nisi fm q
mouet 2 descit sed tpe q q̄etis nō mouent neqz descit
vt sube separe nō sunt in tpe qz hoc est eē in tpe mensu/
rari tpe. s. tps est mensura motus 2 q̄etis. vt p̄ ex dictis

Manifestū igitur quoniā neqz quod nō est
omne in tempore erit. vt quēqz non conti/
git alit. sicut dyametron. lateri symetron **Om**
nino em̄ si mensura est tempus motus p se. alio/
rum autem fm accidens. manifestū est q quo/
rum esse mensurat. his omnibz in erit esse 2 mo/
ueri 2 quiescere **Quēqz** quidem igitur gene/
rabilia 2 corruptibilia sunt. 2 omnino que ali/
quādo quidem sunt. aliquādo autem non sunt.
necesse est in tempore esse. **Est** em̄ quoddā tem/
pus plus quod excellit esse iporum. 2 mensurat
substantiam. **Iporum** autem que nō sunt. que/
cuqz continet tempus. alia quidem erant vt
Homerus aliquando erat. alia vero erunt in
futurorum aliquid vñqz continet **Et** si ad am/
bo vtrāqz. 2 erant 2 erunt. **Quorum** autem nō
continet. nequaqz neqz erit. neqz est. neqz erat.
Sunt autē huiusmodi eorum que non sunt q/
rumcuqz opposita semp sunt vt asymetron eē
dyametron semp est. 2 non erit hoc in tempo/
re. ergo neqz symetron. **Unde** semp non est.
quia contrarium est ei quod semp est. Quo/
rumcuqz aut nō sp est p̄trariū. **Hec** at 2 p̄nt esse
et nō esse. 2 est generatio 2 corruptio ipoz

Nec ostendit q non omnia nōentia sunt in tempore. Et de manifestū esse ex pmissis q neq etiam omne non ens est in tempore. sicut ea que nō contingit aliter ēē. vt dyametru esse cōmensurabilem lateri quadrati. hoc em est impossibile. qz nunq ptingit esse verum. Circa qd p̄siderādū q duplicia sunt nō entia. quedam en sunt que impossibile est esse. z talia non entia nō mensurātur tempore. Quis ratio est. qz tps est numerus mor⁹ z qetis. z iō q mēsurant tpe vel sunt mobilia vel quiescibilia. ita q eis ptingit moueri z qescere quare oia generalabilia z corruptibilia z oia q qnq sunt z nō sunt. qz itz in moueri z qescere sunt in tpe. qz qdā tps ē mai⁹ eis qd excedit duratōem ipoz. Sed q impossibile ēē nō sunt mobilia. q nō mensurant tpe. Alia sunt nō entia q qnq fuerunt vel erunt. vt adā z antip⁹s. z talia nō entia mensurant tpe. qz p̄tinent a tpe p̄tento z futuro. Sed illa q nullo mō p̄tinent a tpe ita q neq sunt neq fuerunt neq erunt sicut sunt illa q semp nō sunt vt dyamet⁹ ēē cōmensurable z eoz opposita sicut dyametru ēē incōmensurable lateri nō mensurant tpe. Sz q possunt ēē z non ēē z hūc generatōem z corruptōem talia mensurantur tpe. Un p̄z. q ea q sunt semp nō mensurant tpe z q im⁹ possibile est esse etiā nō mensurant tempore.

Ar. Vt oim rez t̄paliū z motuū sit tps vnū. Qd q sic qd p̄z pmo auctoritate Aresto. in textu dicitis. q tps sumpt est vnū z fm qd variat fm pres t̄pis. Cuius rō est. qz accūs h̄z numez a suo subiecto. z ab ipō indiuiduat. sz subiectū t̄pis est vnū numero. sz motus p̄mi mobilis. q etiā tps ē vnū numero. Un sicut talis motus variat fm diuersis reuolutōnes scilicet q ille reuolutōes distinguunt a seimicē nūero potentiali. z tū totus motus est vnus numero actuali. sz cur p̄z in octauo huius. ita etiā est de tpe. qz tps est vnū numero. z tū diuerse pres t̄pis correspondēt illis diuersis circularionibz motus sunt diuerse numero. nō actuali. qz nō hūc distinctōem actualē sed potentialē. eo q diuisibiles sunt. Et itē p̄t inueniri in quolibet continuo etiā p̄manente. qz manifestū ē. q lignū decē pedū est vnū numero. z tū p̄mus pes in ligno nō est decimus. sz q̄ter cas p̄mi pedis distinguit a q̄ritate vltimi pedis. nō numero actuali. sed potentiali. qz p̄t q̄ritas p̄mi pedis diuisio quātitate vltimi pedis.

Ar. Si tempus ēē passio motus. q essent plura t̄pa. qz sunt plures motus. Dm q tps dupliciter p̄t cōparari ad aliqū motū. vno⁹ sicut accūs ad subiectū. z sic nō cōpatur ad quēlibet motū. qz sic essent plura t̄pa. sz solū ad motū p̄mi mobilis. qz est in illo sicut accūs in subiecto. Cui⁹ rō est. qz in omī genere simplicissimū z p̄mū illius generis est mensura alioz. sicut p̄z decimo metaphisice. sz inter oēs mot⁹. motus p̄mi celi est simplicissimus. qz p̄transit mai⁹ spaciū in minori tpe q̄ oportet oēm aliū motū mensurari p̄ illū motū grā t̄pis qd est accūs illius motus. Alio⁹ cōpatur tps ad aliqū motū sicut mensura ad mensuratū. z sic tps cōpatur ad quēlibet motū. qz cuiuslibet motus tps est mensura.

Ar. Ois mensura d̄z ēē applicata mensurato. sed tps est in p̄mo mobili. q nō p̄t ēē applicatum motibz istoz inferiorz. z p̄z nō p̄t mensurare motus istoz inferiorz. Mai⁹ p̄z p̄z sile. qz vasculū nō applicatur vno nō mensurat vnū. Dm q tps p̄t alicui dupl̄

applicari. vno⁹ actuali z p̄ informatōem. sic q est forma actualis illi⁹ cui applicat. z sic tū applicat p̄mo motui. Cui applicat tps dupl̄. vno⁹ vt p̄p̄ia passio. z sic applicatur ei fm suā totalitatē. qz sic nō excedit nec exceditur ab ipō. vt dictū est. Alio mō applicat tps p̄mo motui. vt mensurans ipsum. z sic applicatur sibi fm suas partes. quia sic tempus excedit partes p̄mi motus. Alio modo applicatur tempus alicui virtualiter. z sic applicatū est omnibz motibz. Cuius rō est. qz motus p̄mi mobilis est cā oim motuū alioz. cū q̄libet cā virtualiter sit in suo effectu. ille motus p̄mi mobilis manet virtualiter in motibz oim alioz scōz motuū. Et si dicatur. si tps sit in alijs motibz a motu p̄mi mobilis solum virtuali. q mensurabit tū virtuali. Dm negando cōsequencia. qz aliqd alit̄s alicubi virtuali p̄t illud mēsurare actualiter. Sicut p̄z exemplariter. qz si sit aliqua vna q actuali est in aliquo loco. tūc aliqd capiens filum h̄ns silem longitudinē v. ne. p̄t p̄ filum mensurare pannū nō p̄tē vna. qz in tali filo est vna virtuali. Un patz q p̄mo z p̄ncipal̄ tps mensurat motū p̄mi mobilis fm suas partes. z deinde p̄ illū motū mēsurant alij motus. p̄ hoc scz q ille motus applicat ad alios motus. qz mensuramus dies p̄ horas. z hore sumunt fm motū celi. z qz est semimotus celi. tunc sunt duodecim hore. sz qz ē totalis motus celi. tunc sunt viginquor hore. quare omia per motum celi mēsurantur grā tempis. quod est in motu p̄mi mobilis.

Ar. Idem nō p̄t ēē accūs alicuius z mensura ei⁹ extrinseca. sed tps est accūs motus p̄mi mobilis q nō p̄t ēē mensura extrinseca eius. Dm q mot⁹ p̄mi celi p̄t dupl̄ capi. vno⁹ fm suā totalitatē. z sic tps ē accūs p̄p̄ius mot⁹ p̄mi mobilis. Alio mō accipit fm partiales reuolutōes. z tunc tps nō est accūs illius motus. sz est mensura eius. Et qd dicitis reproban̄ opiniones alioz. qz qdam accipiebant cām vnitar̄ t̄pis ex numero. qz tps ē numerus. z arguebant sic. est vnus numerus in ordine ad multa numerabilia. q̄ erit vnū tempus in ordine ad multa temporalia. Sed dōm est q argus mentū nō valet. qz bene p̄cederet de numero absoluto quo numeramus. qz ille est vnus. sed nō est vez de numero numerato. qz numerus numeratus variat fm res numeratas. sicut d̄t Aresto. in fine huius tractatus de tpe. qz decem canes z decem boues numerant eodē numero. sed nō est eadem res numerata. Alij etiā assignabant cām vnitar̄ t̄pis ex vnitare materie. z talit assignantes arguebant sic. tps est in rebz corporalibz. sicut mensura vel accūs z res corporales pueniunt in materia. q etiā tps qd p̄sequitur corpora grā materie erit vnū. Sz istd nō valet qz illa que sunt eadem materia non sunt simpliciter eadem. qz sic oia ista inferiora essent eadem. Alij ar assignabant vnitatē temporis ex vnitare eternitatis. qz tps est eternitas participata. sed hoc nō valet. qz a p̄ncipio effectiuo remoto nō p̄t aliqua res distingui. alias em oia ista inferiora essent eadē p̄pter vnitatē p̄mi mobilis.

Ar. Mensura z mensuratū debent esse vnigenia id ē vnus nature z forme. sz sunt diuersa mensurabilia. sz mobile quies z motus. z sūt sunt diuerse. q etiā erūt diuersa t̄pa. Dm q mensura z mensuratū p̄t capi dupl̄. vno⁹ fm p̄pas eoz naturas. z sic nō opz ea ēē vnigenia. sz mensura p̄t ēē alteri⁹ nature q̄ mensuratū. sic

p3 de vna z panno. Alio mō accipiunt fm rōnem mē-
sure z mensurari. z sic debent esse vnus generis .i. vni-
rōnis siue pportōnis. qz ipm mensuratum debet esse p
portionatum mensure z e contra. Per hoc ergo dicendū
est ad illud quod obijciatur de diuersitate motuū qz mo-
tus accipiūt duplr. vno fm suas specificas naturas. z
sic ē vez qz sunt plures motus. s3 isto mō nō correspon-
det eis tps. Alio accipiunt mor fm qz in eis inueni-
aliquō cōe. s. successio fm p3s z posterius. z sic tps cōue-
nit motui vt mēsurā eius. z iō est vna rō mensurandi in
oibz motibz in mobili z quiete. Sile ē de liquoribz. quia
sunt liquores diuersaz speciez. qz tñ pnt mensurari p vni-
cam mensurā. qz rō mēsurabilitatē in illis liquoribz non
puenit eis fm specificas z p3rias naturas. s3 puenit eis
rōneliqd. z sic etiā motus in qntitate qlitate z vbi mē-
surat tpe fm aliquō cōe eis quod est successio ppter quā
etiā quies mensuratur tempore.

Ar. Tempus reperit in substantijs separatis in qbz
nō ē motus. qz tps nō erit p3se numer-
tus. Añs p3. qz Augustin⁹ dr sup Gen. qz deus mouet
spūalem creaturā p tps. Odm qz tps accipit duplr.
vno p tempe p3nuo fm qz puenit ipis corporibz. et
sic nō inuenit in separatis. Cuius rō est qz tale tps men-
surat motū p3nuū. s3 mor p3nuū nō inuenit in substanti-
ijs separatis. nisi forsan p accūs grā magnitudinis vel
oparōis quā facit suba spūalis in magnitudine. qz suba
separata dī habere motū p3nuū. eo qz p3nuo opatur circa
aliquō corp⁹. sicut angelus subuertens zodoniā dicebat
p3nuo moueri nō grā sui. s3 grā operis. qz p3nuo subuer-
tebat. Aliud ē tps discretū. z sic loquitur Augustin⁹ qz
deus mouet spūalem creaturā p tps. qz mensura z men-
suratū debet correspondere ita qz qliter successio requirit
mēsurā successiua sibi pportionatā. s3 in substantijs sepa-
tis nō ē p3nuo successio operationū. s3 discreta. qz nō cor-
responderet illis operationibz mensura siue tps p3nuū. sed
tps discretū. Circa qd sciendū est qz deus vnica intel-
lectōe qñtū est ex pte actus. z vnico medio intelligēdi qd
est sua essentia oīa intelligit. z iō i deo nulla est successio.
quare nullū tps correspondet sue operatōi. s3 sube sepa-
te intelligunt res pluribz medijs. qz p multas spēs intel-
ligibiles. z qz nō pnt sūt vti duabz speciebz intelligibilibz
vnt fm vna spē intelligendo vna rē. z hoc in vno in-
stanti. z deinde vnt alia spē intelligibili intelligendo
aliā rē. z hoc in alio instanti. illa g successio discreta p
plura instātia sic sibi succedentia vocat tps discretū. vo-
cāt illa instātia tps ppter successionē z dicunt tps discretū
qz nō hnt ad inuicē p3nuatē. Vñ p3z qz tps discretū
nō p3ce in p3dicamento qñtatis. qz nō mensurat res qñ-
tas. sed oparōes imateriales. sed p3t poni in p3dicame-
to relatiōis. qz est relatiō operationū successiuarū discreta
rum sibi inuicē succedentū. Ex quo patz scdo qz tps dī
omīno equoce de tpe discreto z p3nuo. qz Arestoteles
pbat qz ipossibile est tps. s. p3nuū cōponi ex indiuisibi-
libz sexto huius. s3 tps discretū cōponit ex pluribz nūc
qz sunt indiuisibilia sicut in sūt numerus qz est qñtitas dis-
creta cōponitur ex indiuisibilibz vnitatibus

Ar. Accūs nō h3 entitatē nec vnitatē a suo subie-
cto. sed a differentia p3rij generis. qz tps nō ha-
bet entitatē vel vnitatē ex motu. Odm qz duplex ē
entitas vī vnitatis in accūs. vna est vnitatis numeralis
et illa h3 quodlibet accūs a subiecto. qz subiectū est ma-

teria in qua ipius accūs. z hoc est qd dici solet. qz accūs
dens habet numez a subiecto. Alia est vnitatis specifica
et illa h3 accūs a dñā p3rij generis z a diffinitōe assū-
gnata in p3rio genere. Quia ergo quātitas p3nuo in p-
prio genere diffinit p terminū cōmunē. qz tps h3 suā vni-
tatem specificā a nunc. qd est terminus cōis tps. sed h3
vntatē numeralē a motu p3mi mobilis

Ar. Nō est idem nunc in toto tempore. ergo tps
nō erit vnum spē. Añs pbat. qz tps cu3 sit
finitū habet duo nunc tanq3 suos terminos. Odm
qz sicut se habent puncta in linea. ita nunc in tempore. s3
cur ergo in linea finita sunt bene plura puncta terminan-
tia. sed est solū vnum punctū p3nuans a quo sumit spe-
cies lineę. sic etiā est de tempore. qz in tempe finito sunt
duo nunc terminantia. sed est tñ vñ nunc p3nuas p3e-
teritū z futurū ad inuicem. hoc enī nunc necesse ē ēē idem
in substantia. sicut in textu supra est. pbatum.

Ar. Spēs rei cognoscitur ex oparōe. sed sunt plu-
res oparōes tps. qz sunt plura tpa specificē
distincta. Sinoz pbat. qz aliqui tps corrūpit. vt p3z
de h yeme. z aliquādo generat. vt p3z de estate. Maior
patz a sūt. qz p ridere z hīnīre iudicamus diuersas spe-
cies. qz etiā p corrumpere z generare. Odm qz du-
plices sunt oparōes. qdam sunt oparōes que conue-
niunt alicui spēi fm se z fm suam naturā. z si tales opa-
rōes sunt diuerse tūc cognoscim⁹ aliam z aliā spēm ex
illis oparōibz. Alie sunt oparōes que pueniunt ali-
cui spēi siue nature p accūs z paltez. z p tales oparōes
nō iudicamus diām specificā. Sicut aut ptingit in tpe. qz
tps generat z corrūpit grā motus in quo est z nō grā
sui. qz motus diurnus celi quādoqz defert ad nos pncip-
pium generatōis terrenascētiū. videlz solem. z tunc fi-
unt generatōes in istis inferioribz. z quādoqz a nobis
elongat pncipūm generatōis. z tunc est tps corrūptō-
nis. Et hoc est quod dr Aresto. scdo de generatōe. qz
equale est tps generatōis z corrūptōis. qz illa qz gene-
rantur p solem. sicut terrenascētia. p media parte mo-
tus generatū. s. in aduentu solis ad nos. z ex alia parte
motus corrūpūtū. s. in recessu solis a nobis. Unde p3z
qz motus est causa generatōis z corrūptōis. z nō tem-
pus. quod. pbat etiam ex signo. qz illa que sunt imobi-
lia sunt simplr incorruptibilia. sicut sunt substantie sepa-
te. qz quedam sunt imobilia fm substantiā. que tamē
sunt mobilia fm vbi. z ideo talia corpa nō sunt corrupti-
bilia etiam fm substantiā. sed solum fm vbi. Illa aut qz
sunt mobilia fm subam. sicut ista inferiora. sunt etiā cor-
ruptibilia fm substantiā. vel fm partem sicut elementa.
vel fm totum sicut mixta.

Ar. Motus celi mensurat tpe. z tamē tempus nō
excedit illum motum. Odm qz motus celi
potest duplr capi. vno mō fm suam totalitatē. z sic mo-
tus celi nō mensuratur tempore. qz tps vt sic est accūs
motus z nō mensura eius. z sic est vez qz motus celi nō
exceditur a tempore. Alio mō accipitur motus ille fm
partiales reuolucōes. z sic tempus excedit illū motū
et habet se ad ipsum vt mensura.

Plum autem nunc est continuatio tē/
poris vt dictum est prius. Continuat
enī tempus preteritum et futurum et omnino

terminus temporis est. Est enim huius quidē
principiū illius aut finis. Sed hoc non sicut z
linea in puncto manere manifestū. diuidit autē
pōna Et in quātū quidem huiusmodi est sem/
per alterū est ipsum nunc. In quantū autē copu/
lat. semper idem est. sicut et in mathematicis li/
neis. Nō em semper idē punctū intellectū est.
Diuidendū em sp aliud ē. Scdm autē q copu/
lat vnū idēq penitus est. sic et ipm nūc Aliud q
dem tps diuisio fm potentia est. Aliud autē ter/
minus vtroqz z vnio. Est autē idē z fm idem
diuisio z vnio. esse autē nō idē est. Hoc qdem
igitur sic dicitur ipsoz nūc Aliud autē cū tem/
p qd est huius ppe sit veniet nūc. qz hodie ve/
niet. venit et nūc. quia hodie venit. Sz in ilion
facta sunt nūc. neqz diluuiū factū est nūc. tū tem/
pus cōtinuū ē. sed qz nō est ppe. Ip̄m at tunc
tps determinatū p p̄d nūc est. vt tūc destructa
est troia. z tūc erat diluuiū. Oportet em includi
ad ipsum nūc. Erit em q̄tū aliquod ab hoc tpe
in illud. et erit ad p̄teritū

Postqz Aresto. determinauit de tpe qd sit z quō est
p cōparē ad ea q sunt in tpe. hic ostēdit quō p cōpari/
onem ad nūc aliq diuersimode fm tps nominantur. qz
determinat de istis dictionibz nūc tunc tā olim repente
et mō. Et de pmo. q nūc p̄ capī dupl. vno^o pprie p̄
scat indiuisibile tps. z sic nūc hz tres p̄ditōes. quarum
pma est qz p̄tinuat tps. Quis rō est. qz sicut se hz pun/
ctū ad lineā. ita nūc ad tps. sz punctū p̄tinuat lineā. ergo
nūc tps. Scda p̄ditio est. qz tps diuidit penes ipm nūc
qz si nūc accipiat vt vnū in actu tūc p̄tinuat ipm tps. et
si accipiat vt duo in actu. tūc diuidit ipm tps idē tū nūc
ē. sz p̄tinuās. qd ē vnū actu z multa in potētia. Sile ē de
puncto z lineā. qz punctū acceptū vt vnū p̄tinuat lineā
et in q̄tū accipit vt duo in potētia est p̄ncipiū diuisionis
linee. z vt duo in actu diuidit lineā. Tercia p̄ditio est. qz
hoc nūc sic diuidēs z p̄tinuās tps est vnū fm rē z sub/
iecto. quā sit multa rōne. Deinde ibi. Aliud autē cū
tps) Ponit scdā rā scdā rōem ipius nunc. Et de q nunc
alio mō accipit p q̄libet tpe qd est p̄pinquū p̄nti nūc. et
tunc nō accipit pprie. qz nūc pprie est indiuisibile. sed isto
mō est tps. p̄pinquū p̄nti nunc. sicut dicimus nūc venit
iohānes. i. in p̄terito tpe. p̄pino p̄nti nūc. z nūc veniet de
signādo tps futurū. p̄pino p̄nti nūc Deinde ibi. Ip̄m
at tūc. Determinat de ipis q hnt respectū ad nūc. z pmo
determinat de ipō tūc. z de q tūc aliq p̄teritū tps co/
pulatū ad p̄nti nūc fm aliquā certā distātiā Expli gra
vt tūc destructa ē troia. ibi tunc scat tps p̄teritū. qd est
multū remotū a p̄nti nūc. Quāz etiā p̄ scat tps p̄teritū

tūc. qd nō ē multū distās a p̄nti nūc. sicut si diceremū
tunc venit iohānes. i. in tpe p̄terito p̄pino p̄nti nūc. Et
qz duplex dīā int nūc fm alterz z tūc. pma ē. qz nūc se/
cūdo acceptū qd ē nūc fm alterz scat solū tps p̄pinquū
p̄nti nunc. Sed tūc potest etiam scare tempus distās a
p̄nti nūc. si tū habeat certā distātiā. Scda dīā ē. qz nunc
scdo mō acceptum habet se indifferenter ad p̄teritū z
futurū. sed tunc scat solum p̄teritū tempus.

Si vero neqz tempus est. quod nō sit tunc.
omē erit tps finitū. aut ergo deficiet aut nō Si
qdem sp est motus. aliud igit aut. idē multoti/
ens. Manifestū qm z vtqz sicut motus sic et
tempus ē. Si qdem em vnus z idē sit motus.
aliq erit z tps vnū z idem. sin autē nō. nō erit.
Qm at ipm nūc p̄ncipiū z finis est. sz nō eiusdē
sed p̄teriti qdem finis. p̄ncipiū at futuri habe/
bit. sicut circulus quodā mō. z in eodē ambitu z
et planū. sic z tps sp in p̄ncipio z fine. Et ppter
hoc videt sp alterz. Nō em sp eiusdē p̄ncipiū
et finalitas ipm nunc. Siml em z fm idem op/
posita essent. z nō deficiet. itaqz sp em in p̄nci/
pio est. Ipsum autē iam ppe est p̄teriti atba/
mo nunc pars futuri tps. Quādo vadet. iā. qz
ppe est tempus in quo futurū est. z p̄teriti tps.
quod nō pcul est ab ipō nunc. quādo vadis. iā
ini. Ilion autē destrui iam nō dicimus. qz pcul
multum est ab ipō nunc. Ipsum autē mō prope
p̄teriti nunc est pars p̄teriti. Quādo venit.
modo. si sit tps p̄pino p̄nti nunc. Dum autē
quod p̄ocul. Repente autēz quod in insensibili
tempore est propter paruitatem

Hic Aresto. ex pmissis mouet vnā dubitatōem. z in/
redit tale argumētū. de q̄cūqz p̄t dicit tūc. sz ē finitū. sz de
q̄libet tpe p̄sus p̄teritū p̄t dicit tunc. qz q̄libet tps p̄sus
p̄teritū ē finitū. qd ē Aresto. viij. phicoz. qz ponit mo/
tum z tps ē finitū. Sz dīoz p̄t ex dīctz. qz nūc dīz aliq
tps p̄teritū qd hz distātiā certā ad p̄nti nūc. sz qd hz cer/
tā distātiā nō ē finitū. sz minoz p̄supponit ex definitōe
ipius tūc. Deū ondit impossibilitatē p̄nti. z de q im/
possibile ē tps p̄teritū ē finitū. qz tps non p̄t accipi sine
nūc. sz dato q̄cūqz nūc dat p̄sus tps. qz de rōe nūc ē qz sit
finitū p̄teriti z initū futuri. Sz dato q̄cūqz tpe p̄sus p̄teri/
cum dabit p̄sus tps. z sic tps p̄sus p̄teritū erit finitū. si
cut mor^o ē finitū. qz fm opinionē Aresto. mor^o nūqz in/
cepit neqz deficiet. vt patebit in octauo. sz reiterat vnus
mor^o in spē z nō in nūero. sic etiā tps nūqz deficiet quāz
em nūc sit p̄ncipiū z finis nō tū respectu eiusdē. sz ē finis

respectu preteriti. et principii respectu futuri. Et tps qz nō est sine nunc. id tps nūqz deficiet qd em est in suo pncipio hoc nō deficit. Et eadē rōne. pbar pē. q tps nō incepit p m q nunc est finis tps. Sz hec rō. pcedit suppositō q motus sp sit vt tpe dē qd tū nō est vez. nec est vez. q oīe nunc sit pncipiu et finis. sz aliqd est nunc qd ē tū pncipiu. s. futuri. vt est p m nunc in quo incepit mūd? et tps et oīa alia. et erit vñ nūc qd ē tū finis preteriti. s. in fine mundi. Et fm hoc dī ad pncipale argumentū. q qdlibet tps finitū pē fcarī p tunc. sz qz fm veritatē oīe tps est finitū. q qdlibet p tunc fcarī pē. Sz fm opinio nem Aristotelis nō est vez. q qdlibet tps posset fcarī p tunc. sed solū finitū. Deū ibi. Ip m aut iam. determinat de alijs. et pmo de iam qd fcar dicens. q iam dī esse p m quū indiuisibili nunc. siue sit in pterito siue in futuro. et g coincidit cū ipō nūc scdo mō accepto. Dodo at est tps pteritū p m quū p m nunc. sicut dicimus qū vez. nīc iohānes. rīdet mō. in tpe pterito p m quō p m nūc. S. olim fcar tps pteritū sicut mō. sz remotū a p m nūc vt olim hoc factū est. Et repente fcar tempus indiuisibile quod est insensibile propter paruitatē.

Mutatio autē omnis a natura remota est.

In tempore autē omnia sunt et corrumpuntur. Unde et alij quidam sapientissimi dicebāt. pythagorichs at Paron penitus indisciplinabile. qz obliuiscuntur. in hoc rectius dicens Manifestum igitur qm corruptōnis magis erit per se causa qz generatōnis sicut dictū est pus. destru ctium autē mutatio p se est. Generatōnis autē et ipius esse est fm accidens. Signū autē sufficiens qz sit qdēz nihil nūi moueat ipm quodā mō et agat. Corruptur autē cū nihil moueatur. et hanc maxime solemus dicere sub tpe corruptio nem. Atvero neqz hanc tps facit. sed accidit in tpe fieri et hanc mutatōem. Qdē igitur tps ē et qd est. et quot modis dī ipm nunc. et qd mō. et qd iam. et qd olim. et quid repente dictum est

Hic p m Aristoteli. manifestat aliq supius dicta v l supposita. et sunt duo pncipaliter. p m ē. q tps est cā corrup tōnis. Scdm ē. q oīs motus et mutatio est in tpe p m mūm g pbar rōe et signo. Rōne sic. qz tps p m quū motus sicut passio eius. sz mot? ex sua natura hz q faciat rē distare a sua p mēua dispōne. p hoc at q res distat a sua p mēua dispōne. dispōnit ad corrup tōem. g tps qz a motus ē cā corrup tōis. Uñ p m q illoz opinio est falsa qui dicebant tps ē cā generatōis et cā sapientissimi. Lām qdē generatōis. qz generatōes fiunt in tpe. et sapientissimi mūm. qz generatio scie fit in tpe. Sz ecōtra ē dōm sicut dixit qdā pythagorē noīe Paron. q tps sit indisciplinabile. qz ppter tps accidit obliuio. Qōtingit at generatōnem fieri in tpe p accēs. in qzū sz in tpe sit aliqz la

bor. Deū ibi. Signū autē. Idē pbat a signo. qz nūqz videt generari nisi appareat aliq d agens et mouens p generatōem. sz apparet q aliqd corripat absqz exteriori agē te. sicut aliqz q est senex moriet ex senio. et in illo casu apparet q corruptio talis fiat ex tpe. cū non videat fieri ex cā extrinseca. g tps est cā corrup tōis. Ultimo epilogat dicens. q dictū sit tps ēē. et qd sit. et quot modis dī nūc. et qd fcar tunc et mō et olim et iam et repente.

b Is at nobis sic determinatis. manifestum est q oēm mutationē et oīe quod mouetur necesse est moueri in tpe. Veloci? em et tardius dicimus fm oēm mutationē. in oīb em sic videt. Dico at velocius moueri pus tras mutans in subiectu fm idē spaciū. et qd fm regularē motū mouet. vt iloci. mutatōe. si vtraqz fm circulationē mouent. aut vtraqz fm rectuz. sūt at et in alijs. Atvero pus in tpe est. Prius em et posterius dicim? fm ad ipm nūc distātiā. Ip m at nūc termin? pteritū et futuri est. qre qm ipa nunc in tpe sunt et pus et poster? in tpe erūt. In quo em ē ipm et prius nunc distātiā. Prius at pus dī et fm pteritū tps et futurū. In pterito q dem em pus dicim?. qd longi? ē ab ipō nūc. posterius at et qd ppe ē. In futuro at pus qdē qd p p m quū ē ipi nūc poster? at et qd pcul. Quare qm pus in tpe ē. et ad oēm at motum seqtur pus. Manifestū ē q oīs mutatio et motus omnis in tempore est.

Hic pbat duab rōib. q oīs muta? et mot? fit i tpe scz qz mēsurat tpe. Et stat pma rō i h. ioi mutatōe repit veloci? et tard? q st. ppterates mot? sz veloci? et tard? determinant p tps. g oīs mutatio est in tpe. Maior p m qz velocius et tard? sunt ppterates mot?. et subiectum nō repitur sine sua ppterate. Minor p m ex definitōe vel locioris. qz veloci? est qd in equali tpe plus ptransit de spacio. vel qd in minori tpe ptransit maius spaciū. v l qd in minori tpe ptransit equalē spaciū. Scda rō tangit ibi. Atvero pus. Et stat in hoc. qz in oī motu repiunt pus et poster?. sz pus et poster? nō sunt sine tpe g oīs motus ē in tpe. Oportet em p oī successione ponere aliquā mēsurā p m. qz oportet ponere mēsurā rez successuarū q in p m mō ē tps. Si g pus et poster? sunt i tpe. ad oēz at motū seqt pus et poster?. nec ē q oīs mot? fit in tpe.

Dignū at p sideratōne ē. et quid se hz tps ad aiām. et ppter qd in oī videt ēē tps et in terra et in mari et in celo. Aut qz mot? ē passio qdā. vel

habitus numerus exis. hec at mobilia oia. In loco em sunt oia Temp⁹ at z mot⁹ sicut sunt z fm potetia z actu. Ut at cu no sit aia erit vbiqz tps an no. dubitabit vtiqz aliqd. Impossibile em cu sit numerant e aliqd. impossibile z numerabile esse aliqd. Quare manifestu e. qz neqz numerus. Numerus em aut qd numerat est. aut numerabile. Si at nihil aliud aptu natu est qz aia numerare z aie intellectus i possibile e tps esse. aia si no sit. Sz at hoc qd vtiqz ens e tps. vt si ptingit motu e sine aia. Pri⁹ at z posterius in motu sunt. tempus aut e hec sunt. fm quod numerabilia sunt.

Hic mouet aliqd dubitatioes circa tps. z pmo mouet duas circa existentia tps. Dicens qz hec dubitatioes indigent diligenti pderatione quo scz tps se habeat ad aiam. Et itez qre tps videat esse vbiqz. Et pmo soluit scdm dubitatioem. qz facillio e. Et dr qz io tps est vbiqz qz tps est numer⁹ motus. qz vbiqz est motus fm actu vel fm potetia. ibi etia est tps. sz mot⁹ localis est vbiqz in oibz rebz corpaliu fm actu vel fm potetia. qz vbiqz est tps in oibz rebz. dictu est em sup. qz descencia mouentur tpe. no qd fm actu. sz sufficit qz moueant fm potetia. De pma dubitatioe pmo obicit argues qz no extitit aia no erit tps. z hoc sic. qz si ipossibile est aliqd ee potes numerare. ipossibile est aliqd ee numerabile. et si ipossibile est ee numerabile. ipossibile est ee numer⁹. Sz si aia non sit q potes est numerare. no erit tps qd est numer⁹. Pri⁹ ma. ppz pz qz potes numerare z numerabile hnt ad iuicem quenda respectu z relatioem. z sic remoto vno remouet z reliquu. Sicut pz scdm qz numerus no est nisi aliqd acti numeret. vel sit numerabile. Tunc soluens dubitatione motu dr. qz si aia no sit. tuc tps non est simplr. aut si sit tunc est ens vtiqz. ens imperfectu. qd sic pz. qz de tpe no habemus nisi nunc. z manifestu est qz nuc no est tps. De rone etia tps est pus z posterius. sz est manifestu qz pus z posterius no sunt sine aia. qz no est tps pfectus sine aia coparante pus z posterius

Dr. Utz tps fm ei⁹ ee depedat ab aia. sicut videtur Aresto. dicere in lra. Ddm qz ista questio pr duplr intelligi. vno de aia nobili. q est moues celum. z sic depedat tps ab illa aia effectiue. qz aia nobilis sicut est ca mot⁹. ita est etia ca tps iuxta illa regula comentatoris. viij. phicoz. Dans forma dat pna formaz. cu g tps psequat motu naturall. io sicut aia nobilis est ca mot⁹. pmo celi. ita etia est ca tps. sz ad ista intentio. nem no mouet Aresto. ista questione. Alio⁹ pr intelligi de aia nostra. an scz tps dependeat a nostra aia. Et tuc ddm est qz tps caput duplr. vno fm esse ei⁹ subale siue formale z fm illud a q sumit sps tps z suba ei⁹ sicut e nuc indiuisibile. z sic tps est in actu a pte rei pter aiam. qz nunc tps est no numerate aia. Alio⁹ pr caput tps fm ei⁹ ee qritatim. i. fm qz hz qritate z pres. Et tuc itenuz pr caput duplr. vno fm ee qritatim virtuale. z sic tps est

a pte rei pter aiam ronale. qz esse qritatim virtuale saluat z pntet in ee subali ipius tps. quia ergo dictum e qz esse substantiale repositis sit nunc quod est sine anima io etia ipm esse qritatim virtuale saluat in ipo no con/ corrente aia. Alio⁹ accipit tps fm ee qritatim actuale. Et hoc itez ptingit duplr. vno fm simultate priu. z sic tps dependet ab aia ronal. qz no pr in tpe accipi ee qritatim actuale. s. pus z posterius actuali absqz aia ppan te pte pte ad posterioze. qz pteritu actuali no est nec futuru. z io talis qritas necessario depedet ab aia copan/ te illas pres fm simultate. Alio⁹ accipit fm ee qritatim actuale z fm successione priu. z sic tps e a pte rei fm ei⁹ ee pter aiam nostra. qz etia realr. Quis successiue. sunt ptes ritu pns z futurz. Et qz istud ee successiuu est ptiu esse tps. qd est res successiua. io simplr ddm est. qz tps sit a pte rei absqz aia. qz ad hoc qz realr z simplr existat ens successiuu sufficit qz sit successio real in suis ptribz. Istud etia pr aliter sic pbari. qz tps est de pdicamento qritatis q est forma realis pter aiam ronale. qz entia ronis facta ab aia nostra no sunt in pdicamento. Etiam tps est realr lis passio mot⁹ als de ipo no determinaret in libro phicoz. Sz ois passio real hnt subiectu extra aiam hz esse extra aiam. sz tps est hmoi. qz tps hz ee reale extra aiam

Pro intellectu isti⁹ est pderadu. qz cu tps sit numerus motus. eo mo q numer⁹ depedet a numerante. tps depedet ab aia. sola em aia rationalis numerat. Quis em aia sensitiua posset cognoscere multitudinem. no cu numerat. qz numerare est copare multitudinem ad unitate finalem. Sz numer⁹ depedet a numerate eo mo quo numerata depedet a numerate. Qui⁹ ro est. qz numerus nihil aliud est qz multitudo ex unitatibz aggregata. hoc aut qd est ca distinctiois z diuersitat⁹ in aliquo est etia in eo ca numeri. sz inueniunt duplicia numerata. qda em sunt simplr pmanetia. vt ho bos leo z tps. z numerus talis no depedet ab aia nostra. qz numerata ab illa no dependet. sz ab intellectu diuino. Alia sunt numerata q sunt successiua fm sua natura sicut sunt illa numerata quoz vna ps ptransit z alia expectat sicut tps z mor⁹. z talia numerata pnt depedere ab intellectu creato q intellect⁹ creat⁹ copat sit pte pte z posterioze. Et qz pz qz cu tps sit aliqd successiuu depedet ab aia nostra fm simultate pte z posterioze. z no fm subam. sicut cu numer⁹ rez pmanentiu depedet a deo. z etia rez successiuaz qritum ad eaz subam Sicut est ddm de motu. qz etia mot⁹ in sua essentia est a pte rei pter aiam nostra. sz cu motus accipit fm simultate partiu no est a pte rei absqz aia. z hoc e qd dictu fuit in textu. qz tps absqz aia nostra e ens vtiqz id est imperfectu vel imperfecte. sic dr sanct⁹ Thomas. qz si ne aia nostra no pr accipi in tpe pus z posterio⁹ actuali.

Pr. Dme obiectu actiois depedet ab agere. sz numerus est obiectu aie numerantis. qz depedet ab ea. sz tps est numer⁹. qz simplr z oibz modis depedet ab aia. Ddm qz duplex est obiectu. s. obiectu potetie actiue. z obiectu potetie passiue. fm u depedet ab agere fm modu obiecti. sicut pz in potetis vegetatiuis vbi nutrimentu qd est potetia aiati est obiectu potetie nutritiue z fm modu obiecti depedet a potetia nutritiua. Scdm at no depedet ab agere vel potetia. sz pot⁹ ecō/ uerso. qz ibi obiectu mouet potetia. z sic est de tpe in oibz dine ad aiam nostra. Scdm ddm est. qz duplex est numerus. qda e numerus creati rez. sicut de⁹ est nuerans

res causando eas. et sic comparatur numerus ad numerus sicut obiectum potentie actiue ad suam potentiam et dependet ab ea. Aliud est numerans non creatum rebus sicut est intellectus nostrus. et tunc non oportet numerum simpliciter dependere a numerante nisi secundum simultaneitatem partium successuarum. quod simultaneitas partium dependet ab anima numerante

Ad. Si impossibile sit aliquid esse potens numerare impossibile erit esse numerabile. Si non sit numerans non erit numerus. et si non sit numerus non erit tempus. et per prius de primo ad ultimum si non sit anima numerans non erit tempus

Ad. Quod prima aditionalis non est. quia si impossibile sit esse aliquid potens numerare tunc impossibile est esse aliquid numeratum. sed bene potest esse numerabile. quod actus et actus proportionantur. sicut potentia et potentia. Secundo potest dici quod etiam prius scilicet quod non exire anima non est tempus. et aliquiditer procedendum. quod non exire anima non est tempus secundum esse existentem in simultaneitate partium. Et ideo non est numeratum siue numerus secundum simultaneitatem partium. et tamen absque anima numerus secundum successione partium. et hoc est quod dicitur Avicenna. quod prius et posterior motus sunt tempus materialiter. quia subiecta sunt tempus in priori et posteriori motus. sed prius et posteriorius in motu non sunt absque anima secundum actum. ergo etiam sic erit iudicandum de tempore

Dubitabit autem aliquis. et qualis motus tempus numerus sit aut cuiuslibet. Et namque sit in tempore. et augmentatur. et alteratur in tempore et fertur secundum igitur quod motus est. sic est unusquisque motus numerus. Unde motus simpliciter numerus est continuus. sed non cuiuslibet. Sed nunc est moueri unum et aliud quorum utriusque motus erit numerus? Alter et alter igitur tempus et si duo tempora equalia erunt. aut non. Omne namque tempus unum sicut et si est. spei autem et quod non sunt. Si enim et hi sunt canes. illi vero equi. utriusque autem septem. idem numerus est. Sic enim et motuum similium terminatorum idem tempus est. sed hic velox fortassis. alius vero non et alius quidem loci mutatio est. hic autem alteratio tempus tamen idem est. Si quidem et numerus equalis sit et simul alterationis et loci mutationis. Et propter hoc motus quidem alteri sunt. et seorsum sunt. et tempus autem ubique idem. quod et numerus unus et idem ubique est. qui est equalium et simul

Nec mouet dubitationem de unitate temporis. Et dicitur quod dubium videtur cuius vel qualis motus tempus sit numerus quod si tempus sit passio cuiuslibet motus. tunc erunt plura tempora sicut. Nonne ergo primo falsam solutionem istius questionis. et dicitur quod tempus spectat ad quatuor motus. sic quod est passio cuiuslibet motus. quod omnis motus mensuratur tempore. Sed ista solutionem reprobat. quod si tempus esset passio cuiuslibet motus. tunc duo tempora equalia essent sicut. quod duo motus equales sunt sicut. Sicut ergo duo motus sunt sicut. ita duo tempora. quorum motuum tempus est passio. Sed impossibile est duo tempora esse sicut. quod tunc aliquid idem esset unum numero et non unum numero. quod implicat contradictionem.

traditionem. Probat. quod tempus quod est sicut est unum numero. sicut tota dies et totus annus. sed illa tempora quod non sunt sicut sunt unum tempus sicut duo dies quod non sunt unum numero. Si ergo duo equalia tempora essent sicut ex hoc quod sunt sicut erunt unum numero. et ex hoc quod sunt duo equalia tempora erunt tamen unum tempus. Idem tempus erit unum numero et non unum numero quod implicat contradictionem

Quoniam autem loci mutatio et huiusmodi circularis numeratur autem unumquodque uno quodam primo ut unitates unitate. equi pro equo. sic et tempus tempore quodam finis

Mensuratur autem sicut diximus tempus quod motu. et motus tempore. Hoc autem est. quod determinato motu et tempore mensuratur motusque quantitas temporis. Si igitur quod est primum mensura omnium primorum circulario. quod regularis mensurat maxime. quod numerus huiusmodi notissimus est. Alteratio quidem igitur neque augmentatio non sunt regulares. Locum autem mutatio est. Unde et videtur tempus esse sphaere motus. quod hoc mensurant alij motus. et tempus hoc motu. Propter hoc autem et consuetum dici accidit. Dicunt enim circulum esse humanas res et aliorum motuum habentium naturalis et generationem et corruptionem. Hoc autem est. quod omnia tempore iudicant. et accipiunt finem et principium. sicut si secundum circulationem sit. Et tempus in ipsum videtur circulus quodam. Hoc autem iterum videtur ob hoc quod huius loco mutationis mensura est. et mensurat ipsum ab hominibus. Quare dicere esse rebus que sunt circulum. dicere est temporis esse quandam circulum. Hoc autem est. quod mensurat circulariter. Extra enim metrum nihil aliud videtur esse quod mensurat. sed aut multa metra totum.

Dicitur autem recte quod numerus quod idem idem est et omnium et canum si equalis utriusque sit. Decem autem non idem. neque decem eadem sunt. sicut neque trianguli idem quod est equaliterus et gradatus. et tamen eadem figura est. quod utriusque trianguli sunt. Idem enim dicitur a quod non differt diuina. sed non a quod differt ut triangulus a triangulo diuina differt. Alteri quod idem enim trianguli sunt. a figura autem non. sed in eadem diuisione et una. Figura enim hec quod est talis circulus. alia vero hominibus triangulus. Homini autem alia quod idem equaliter. alia vero hominibus gradatum. Figura quod idem igitur eadem. et hec triangulus enim est.

triangulus aut non idē est. et numerus iam sibi.
Non em̄ differt a numero dñtia numer⁹ hor⁹
decem aut non idē est. In quib⁹ em̄ dñt differūt.
hec qdem em̄ canes. alia vero equi. Et de tpe
qdem ipo. et de circa ipm proprijs hac intentō
ne dictum est.

Nic pñr ponit verā solutōem. Et intendit finaliter
dicere q sit vnū tps et q tps nō sit passio cuiuslibet mo-
tus. s; motus pmi mobilis. q est vnus numero. et ideo
tps mensurat pmo illū motū. et ex pñt alios motus. Et
ad hoc inducendū pmittit tria. quoz pmi est. q inf oēs
motus. motus localis est pñr et magis simplex. Et inter
motus locales pñr motus est circularis. q est magis
regularis. Scdm est. vnūq; q mensurat minimo sui gene-
ris. sicut numeri vnitate. et tpa quodā tpe Terciū est. q
tps mensurat motu et eōtra. Et qd pcludit qd intēdit
scz q tps est solū passio pmi mobilis. Qd sic pbat. illd
qd est minimū pñr certū et regulare. hoc est mensura
alioz q sunt minus certa et magis diffōmā. s; mot⁹ pñr
mi mobilis est minimus pñr certissimus et vnifor-
mis. g; debet ille motus gñt tps mēsurare oēs alios mo-
tus. et qz tps est in illo motu pmi mobilis. q est vnus. q
re tps est tñ vnū. Maior pz. qz de rōnemēsure est q sit
minima. vt pz decimo metaphisice. Et q sit certa. qñia
mēsurā determinat mēsuratū. g; opoz q sit certior. Et
etiā dñt esse vniforimis. qz diffōmā mēsurat p vniforime.

Tunc ibi. Vñ et videt pñs approbat illā solutōem.
scz q tps nō sit in quolibet motu. s; in motu pmi mobi-
lis. et hoc duplr. pmo p opñtōem antiqz. scdo p vñm cōi-
ter loquentiū. Antiq em̄ dicebant q motus sphere ces-
lestis eēt tps. Et qz pz pñr eos. q tps maxime hz ordinē
ad motū circularē. g; seqtur q habeat ordinē ad illū. sic
q illius motus erit passio. et nō cuiuslibet mot⁹. Scdo
pbat ex vñm cōiter loquentiū. qz cōiter pñr dicit q oia
redeunt circulo. quasi diceret q ista tpaia q mensurant
tpe habeant cursu suū pñr motū circularē pmi mobilis
a quo tps hz vnitate. et tñ quicūq; sentit quēcūq;
motū. sentit tps. qz ex pmo motu causat mutabilitas in
in oibus mobilib⁹. vt sup dictū est. Tūc ibi. Dicit ac
recte. Manifestat vnū qd pus supposuit. qz pus dictū
fuit. q idē est numerus absolutus. s; nō est idē numer⁹
applicatus ad numerata. sicut decē canes et decē oues ha-
lent vnū numez. s; nō pñr dicit q hoc ipm qd est decē eē
sit idē canū et ouū. qz nō eadē decē s; decē canes et oues
Et hoc idē. qz illa sunt eadē q nō differūt differentijs. s; i-
cur hō et alius sunt eadē in aiali. sic etiā decē canes et de-
cem oues nō dñt in rōne numeri. s; dñt in rōne numeri
applicati ad oues et ad canes. Et qz pñr sumi q oēs spēs
debent dici vnū in genere remoto. quīs inter se differāt
et nō in genere pñquo. Et de hoc pñr ponit exemplū
qz sunt due spēs trianguli. scilicet laterus. i. hñs tria latera
equalia. et gradatus. i. hñs tria latera ineq̄lia. figura autē
est genus trianguli. nō g; possumus dicere q eqlaterus
et gradatus sit idē triangul⁹. s; possumus dicere q sint
vna figura. qz vtrūq; pñr sub triagulo. q est vna spēs
figure. Tūc rō est. qz cū idē et diuersum seu differēs op-
ponant. ibi dicimus esse identitatē. vbi nō est dñā. s; eql-
laterus et gradat⁹ dñt ad inuicē dñā triaguli. i. q est p

pñr diuīsa trianguli cū sint ei⁹ spēs. s; nō dñt fm dñāz
figure. Sitr ē in appōsito. qz numer⁹ diuīdit in diuersas
spēs. quaz vna ē decē. oia g; q sunt decē dicuntur habere
vnū numez. qz nō dñt ab inuicē fm spēm numeri cum
pñr eant sub vna spē numeri. s; nō pñr dicit q sint eadem
decē. qz ea qd applicat numer⁹ denari⁹ dñt cū qdā hō-
rum sint canes et qdā eq. Vñr ac epilogādo pcludit
dictū eē de tpe et de his q s; appia ad pñr dñtōem tps

Uñ. Vñr tempus differat ab eternitate et ab euo.
Vñm q sit. qz in hoc pñr dñt oēs pñr et
theologi. eo q diuersa mēsurata requirunt diuersas mēsu-
ras. s; manifestum est q deus et sube separe. et ista tpaia
sunt diuersa mēsurata. g; requirunt diuersas mēsuras. S;
in assignando dñā est diuersitas auroz. qz qdā sic assi-
gnant dñā. nā eternitas est mēsurā carētis pñr et
fine. Eū autē est mēsurā hñtis pñr et fine. Ista autē dñtia
posset admitti ex duob⁹. pmo ex parte mēsuratoz. fm q
nunc existunt a pte rei. qz de facto illa mēsurant tpe q
hñt pñr et fine. et illa mēsurant euo q hñt pñr et
nō finem. et hoc mēsurat eternitate qd caret pñr et
fine. Scdo pñr admitti ista dñā ex pte mēsuratōis. qz in
tpe pñr accipi res q hz pñr et fine. S; ista dñā fm se
nō valet. qz est totaliter pñr. si em̄ motus ponat nec
habuisse pñr nec finē. tunc dñā ista nō valet. qz mot⁹
tpe mēsurat fm suas pñales reuolutōes. et tñ fm Are-
storelē nō hz pñr nec finem. Qz autē hñc de facto hz
pñr et fine hoc accidit sibi. Ista dñā est oīno accēta-
lis. Sitr si aliqd eūternū fuisset ab eterno qd nō est sim-
pliciter impossibile. tunc hoc eūternū nec haberet pñr
pñr nec finem. et tñ mēsuraret euo et nō eternitate. Et
iō alij aliter assignabant illoz dñā sic scz q eternum sit
mēsurā illius qd nō hz pus et posterius. Eū ē mēsu-
ra hñtis pus et posterius sine inuolutōe et veteratōe.
Tempus est mēsurā hñtis pus et posterius cū inno-
uatione et veteratōe. Sed etiā ista dñā nō valet. qz videt
implicare pñr. qz quicqd hz pus et posterius hoc
hz inuolutōem et veteratōem. qz posteriori adueniente
pñr inueterat. et sic nō pñr stare illa dñā eū ab alijs. Est
g; alia dñā vera q est doctoris sancti. ista scz. q eternitas
est mēsurā rei oīno pñantis. Eū est mēsurā rei per-
manēt in suo esse. s; hñtis successione in opatōe. Tem-
pus autē est mēsurā simplr successiui tā quo ad esse qz q
ad opationē. Que dñā pñr sic pñr. qz ipm eternum scz
deus hz simplr pñantia. qz eius opatio sicut et eē in
eternitate. et pñs oia s; intelligit et opatur. S; eūtern⁹
na nō hñt trāsmutatōem fm esse. sicut tpaia. sube em̄ se-
parate et corpa celestia q mēsurant euo nullā hñt suc-
cessionē in esse. hñt tñ successione quo ad opatōes. quia
sube separe nō pñt s; oia intelligere. s; successione intelli-
gunt et sitr corpa celestia habent successione in motu
Et tñ pñr dñā. q intellectōes et affectōes suba-
rum separat⁹ nō mēsurant euo. sed tpe discretio. et ideo
eū nō est tps discretū. s; bñ admittit tps discretū. quia
eū respicit esse eūternoz. sed tps discretū respicit opa-
tionē eūternoz. Et qñq; etiā mēsurat opatio eūterni
tpe pñr. sicut pz in pmo mobili. cui⁹ mot⁹ mēsurat
tempe pñr. S; dñā eternitatis ab alijs pñr specialiter
pñr ex definitōe eternitatis. qz eternitas ē iternitas
bñs vite tota s; pfecta possessio. Et qua definitōe pz
q tps et eternitas ex opposito distinguunt. qz cū tps sit

Quartus

Liber

mensura rei cōpositae. z eternitas est mēsurā rei simpli-
cis. oportet definitōem eternitatis dari p negatōem duo-
rum q pueniunt tpi. Prīmū est pūz z posterius ex pte
mēsure. scdm est pncipiū z finis ex pte mēsuratoz. **Dis-**
citur em̄ in definitōe eternitatis (interminabilis vite)
q̄tū ad negatōem pncipij z finis. **Et** dicitur potius vite q̄
esse. qz mēsurā nō respicit esse subale mēsurati. s; eē sub-
sistētiāle. z hoc fecit p vite. Deinde addit (tota simul)
ppter negatōem pōis z posterioris. z nō debet ibi capi
totū sine thegrematice. put valet tū sicut q̄libet ps.
sed debet capi. put valet tū sicut integrū vlt pfectū. sicut
totū dicitur cui nihil deest. Addit pfecta ad fēcandū dīam
inter nunc eternitatis. z nunc tpi. qz h; nūc tpi sit etiā
totū sicut nō tū est pfectū. qz adhuc ps illius nunc deest sicut
bi. Addit possessio ad fēcandū inmutabilitatē eternita-
tis. qz hoc dicitur possideri. qd pfecte z q̄tē habet.

Ar. Definitio eternitatis dat p negatōem. q̄ non
valet. **Adm** q̄ dupl aliqua definitio p̄t da-
ri p negatōez. vno ex imperfectōe rez. sicut hūitū definit
p irrōnale. qz dicitur talis nō sunt nobis nore. sic etiā dicitur
mus punctū esse cuius ps nō est. **Alio** ex pfectōe rez.
quā intellectus noster nō p̄t cognoscere sub dīa affirma-
tiua. z sic simplicia z separata definiunt p negatōem. qz de
finiunt a nobis p viā remotōis. **Et** isto modo definit
hic eternitas.

Ar. Impossibile est plures mēsuras duratiōis
sicut esse. s; tps. eternitas. z eternitas sunt sicut
q̄ nō erunt diuersē mēsure. **Adm** q̄ duplices sunt
mēsure duratiōis. qdā sunt vnius generis. sicut diuer-
sa tpa. z illa nō p̄t esse sicut p̄t ex textu. **Alie** sunt
mēsure diuersē fm̄ genus. z tales mēsuras nō ipedit
plures eē sicut. qz ille sunt mēsure subordinatē. tps em̄ sub
ordinatē euo. z eum eternitati.

Ar. Idē est nunc eternitatis z tpi. q̄ eternitas et
tempus nō dicitur. **Ans** pbat. qz vtrūq; est in-
diuisibile. **Adm** q̄ quis in hoc pueniant q̄ vtrūq; ē
indiuisibile. tū in alio dicitur. s; q̄ nunc eternitatis est simpli-
stans tam subiecto q̄ ratōne. sed nunc tpi est fluens ad
minus fm̄ esse. q̄uis pmaneat idē subiecto. **Et** hoc ē qd
dici solet q̄ nunc stans causat eternitatem qd vix est fm̄
nostrū modū p̄cipiendi. z sic etiam nunc fluens causat
tempus fm̄ nostram conceptōem.

Ar. Sicut est vnū tps ppter vnitatē pmi mobilis
ita etiā erit vna mēsurā ois esse ppter vnitatē
pmi esse. **Adm** q̄ est duplex mēsurā rez. qdam est
transcendens z causalis. z sic deus dicitur mēsurā oim rerū
qz fm̄ voluntatē dei oēs res durat. sua em̄ causalitate
et p̄seruatōe oia pmanent in esse. **Alia** est mēsurā adēq;
ta ipis reb; mēsuratis. z tales mēsure sunt diuersē in di-
uersis reb; mēsuratis. **Temp** autē z eui sunt mēsure
speciales q̄ accipiunt in reb; p̄ter mēsurā cōm causales
et transcendētē. si em̄ res debeant determinate mēsu-
rari oportet q̄ habeant mēsuras p̄portionatas. z q̄ op̄z
p̄ter mēsurā cōm ponere mēsuras sp̄ales.

Ar. Dulcia sunt eterna q̄ nō sunt pmanētia in eē
et opari. vix ignis eternus beatitudo eterna. p
positōes eterne z montes eterni. **Adm** q̄ eternitas
accipit multiplici. vno p̄prie z fm̄ ei⁹ definitōem. z sic cō-
uenit soli deo. qz in reb; creatis nō est opatio creature to-
ta sicut. **Alio** dicitur aliqd eternū p̄cipatiue. qz h; aliquā cōs-

ditionē vere eternitatis. z hoc fm̄ diuersos gradus com-
tingit. qz pmo aliqd est eternū. qz p̄cipat de hoc qd est
vere eternū. z sic beatitudo eterna est. qz sit p̄cipatiuos
nem diuine essentie q̄ est eterna. **Tercio** dicitur aliqd eternū
qd h; p̄petuā duratōem. z sic intelligentia dicitur parificari
eternitati in libro causaz. **Quarto** modo aliqd dicitur eternū
qz interminabile est. z sic ignis inferni est eternus. **Uli-**
timo dicitur aliqd eternum ratōne diuturne duratiōis. z sic
montes dicuntur eterni.

Ar. Euum est totū sicut eternū. q̄ nō differt
ab eternitate. **Adm** q̄ aliqd dicitur totū simul
dupl. vno fm̄ eē tū. qz s; nō h; successiōem in pmanē-
tia essendi. z sic eui est totū sicut eternū. **Alio** aliqd
dicitur esse totum sicut. qz non habet successiōem nec in essendo
nec in opando. z sic eternitas est tota sicut nō eui. quia in
euiterno succedunt sibi opatiōes mutuo. q̄uis nō sit suc-
cessio in esse sicut in t̄pali. **Et** est tū vnū eui ppter vnū
pmū euiternū. **Et** q̄ dicitur. euiterna dicitur sp̄e. q̄ etiam
erunt multa eua. **Ans** pbat. qz oēs sube separe dicitur ab
inuicē specificis differētijs. **Adm** q̄ quis sube separe
differant sp̄e. hūit tū cū distinctōe naturalē ordinē fm̄ ma-
tozem z minore simplicitatē z pfectōnem. z q̄ p̄fectissimū
in eis p̄t esse mēsurā oim alioz sequentiū. **Et** si
mile est de motu celi. ex quo em̄ motus celi est p̄mus. id
ex hoc h; in se tps. **S** fuerunt aliq̄ dicētes q̄ eēt tot
eua quot euiterna. z arguebant sic. tps ex hoc est vnum.
qz est in motu pmi mobilis. q̄ est cā oim alioz motuoz
sed pmi euum nō est causa alioz euiterno. q̄ in eo nō ē
euum subiectiue. **Ad** hoc dicitur q̄ maior est falsa. qz ex hoc
p̄mus motus nō h; in se tps subiectiue. qz est cā alioz.
sed qz est simplicissimus. z id sufficit q̄ pmi eui sit sim-
plicissimū ad hoc q̄ sit mēsurā alioz. **Est** em̄ eui suba
pmi euiterni cū relationib; duab; . s; cū relatōe ad eterni-
tatē. qz est p̄cipata eternitas. z cū relatōe ad postērio-
ra euiterna quoz est mēsurā. **Et** si aliqd euiternum
de nouo creetur. sicut nunc creant aie ratōnales. tunc de
nouo incipit mēsurari p eui. qd est in pmo euiterno. qz
acq̄rit nouā relatōem ad pmi euiternū quā p̄us nō ha-
buit. **Uli** patz q̄ eui de facto nō p̄t eē in lucifero. etiam
si lucifer sit pmi euiternū. qz pma relatō ex casu suo nō
poruit in ipso manere. s; relatō ad deū. **Etiā** q̄uis natu-
ralia manserūt itēgra in ipis angelis cadentib; . sunt tū
ipedita z in opationib; suis recuruata. z id nō p̄t p̄mus
angelus q̄ cecidit in se habere eui. etiā si simpli-
fuit p̄mus. qz nō potest esse mēsurā alioz. sed mansit in pmo
angelo stante. in quo est talis duplex relatō z opatio
nis rectitudo.

Explicit quartus liber phisicor

Transmutat

aut transmutans omne.
Aliud quod est finis acciden-
s ut cum dicimus musicus
ambulare quoniam cui acci-
dit musicum esse hoc am-
bulat. Hoc autem in quo aliquid habet est mutari.

et simpliciter dicitur mutari. ut quicunque dicuntur
finis partes. sanatur enim corpus. quod oculus autem tho-
rax. hec autem partes totius corporis sunt. Est autem
etiam aliquid quod neque finis acciden-
s movetur neque in eo quod aliquid ipsius. sed in eo quod ipsum
mouetur primum. Et hoc est finis seipsum mobile. Se-
cundum autem alium motum et alium alterum est. ut alterabi-
le et alteratōnis sanabile et calefactibile alterum

Est autem et in momento similiter Aliud quidem
enim finis acciden-
s movetur. Aliud vero finis partes
in eo quod habet aliqua. Aliud vero per seipsum primum
ut medicus quidem sanat. manus autem percussit

Postquam per hoc determinavit de passionibus entis mobi-
lis. scilicet de motu et de his quod consequuntur motum in corpore. hic per-
in hoc quinto accedit ad determinandum de divisione prin-
cipalis passionis. scilicet motus. Et quod passionibus hunc ordinem
magis propinquum ad ipsum subiectum quam partes passionum. id est pri-
us determinavit de passionibus quod de partibus vel divisionibus
passionum. Est autem duplex divisio motus. scilicet in partes subie-
ctivas. et illa sumitur in motu penes predicamenta. Alia est di-
visio motus in partes integrales et constitutivas. Et quod per-
tes subiectivas sunt magis essentielles quam constitutivas. id est
quantus liter in quo determinat de divisione motus in par-
tes subiectivas preeditur sextum. in quo agit de divisione mo-
tus in partes constitutivas. Habet autem quatuor liber tres tra-
ctatus. in primo determinat de divisione motus in suas
species. In secundo de unitate motus. ibi Post hoc autem dicam.
In tercio de opposito et prietate motuum ad invicem. ibi Am-
plius siquidem. Primum tractatus dividitur in duo capitula. in
primo distinguit motum per se a motu per accens. In secundo divi-
dit motum per se in suas species. ibi. Quoniam autem omnis mutatio. Pri-
mum capitulum dividitur in duas partes. in prima distinguit
motum per se a motu per accens. In secunda premitte-
ndum docet motum per accens et determinandum esse de motu per se. ibi. Secundo
quidem igitur. Circa primum primum distinguit motum per se a motu
per accens tripliciter. primum ex parte mobilis. Secundo ex parte moue-
ris. ibi. Est autem et in mouere. Tercio ex parte termini. ibi. Quoniam
autem est aliquid. Dicitur quod primum non curando de ordine mebrorum.
sicut in textu ponunt. quod omne transmutans. id est transmutatum
tribus modis transmutari. vno quod neque finis acciden-
s movetur. sed ex eo quod ipsum movetur primum et per se. Et hoc con-
tingit quoniam motus habet immediatam preteritionem ad illud quod de mo-

veri. sicut totus homo dicitur moveri locali per se primum quoniam totus homo
venit talis motus et non per terminum. Et per se mobile variat
per diversas species motus. sicut alterabile est mobile finis al-
terationem et diversas species alterationis rationis. Alio dicitur ali-
quod transmutari simpliciter. quod aliquid per se eius mutat sicut omnia quod
dicuntur mutari finis partes. Et hoc contingit quoniam motus non habet
immediatam preteritionem ad illud cui dicitur inesse. ut si dicam
quod homo sanat. quod oculus vel thorax. id est sanat. tunc enim ma-
nifestum est quod ille motus non inest proxime toti. cui tamen dicitur inesse.
sed primum inest parti. et a parte totum denominat. Tercio dicitur ali-
quod transmutari per accens. quod scilicet motus nullam habet preteritionem
ad illud cui dicitur inesse. sicut dicimus quod musicus ambulat. quod mu-
sicus nullam habet habitudinem ad motum ambulationis finis quod
in se habet musicum. Tunc ibi. Est autem. Distinguit motum per
se a motu per accens ex parte moueris. Et dicitur quod per dicta distin-
ctio quod posita est ex parte mobilis per etiam attendi ex ipso moue-
re. quod aliquid dicitur movere tripliciter. vno per se. quod motus veni-
t sibi active finis immediatam preteritionem. sicut dicitur edificator edi-
ficare. quod proprie venit edificatio edificatori et habet immediatam
tam preteritionem ad ipsum. Alio dicitur aliquid dicitur movere finis prem-
secundo quoniam scilicet motus active non venit sibi primum. sed alteri sicut
homo dicitur percutere si manus percutiat. tunc enim percussio primum ve-
nit manus et non homini. Tercio dicitur aliquid movere per accens quoniam
scilicet illud non habet ordinem ad motum. sicut musicus dicitur edificas-
re. quod accidit edificanti quod sit musicus.

Quoniam autem est aliquid mouens primum. est autem et
aliquid quod movetur. adhuc in quo tempus.
Et preter hoc ex quo et in quid. Omnis enim mo-
tus a quodam et in quiddam. Alterum enim est quod
primum movetur et in quod movetur. et ex quo. ut
lignum. et calidum. et frigidum. Horum autem
aliud quidem mobile est. aliud vero in quod. aliud
vero ex quo. Motus autem manifestum quod in ligno
non in specie est. Neque enim movetur. neque movetur
species. aut locus. aut quantum hoc. Sed est
mouens quod movetur. in id quod movetur.

Magis autem in quod quod ex quo movetur. deno-
minabitur mutatio Unde corruptio in non esse
mutatio est. Quis ex esse mutetur quod corruptum
primum. Et generatio in esse Quis ex non esse.

Quidam igitur motus sit dictum est primum
species autem et locis et passionibus in que mouentur
immobilia sunt. ut scia et calor Et dubitabit ali-
quis si passionibus motus sunt. Albedo autem et
passio est. Erunt enim in motu mutatio. et fortassis
non est albedo motus. sed albedo Est autem
et in illis et quod est finis acciden-
s et quod est finis

Quintus

partē. et fin aliud. et quod primo est et non fin ali/
ud ut id quod sit album. in id quod intelligitur
mutatur fin accidens. coloris enim accidit intelli/
gi. in colorem aut. quia per album coloris. et in
europam. quia pars europe atene sunt. in albus
aut colore per se. Quod quidem igitur per se mouetur. et quod
fin accis. et quod fin aliud aliquid. et quod ipsum
primum in mouenti. et in eo quod mouetur. ma/
nifestū est et quod motus non in specie. sed in eo quod
mouetur et mobili fin actum sit

Hic prius pcedit ad ostendendū dictā distinctōez ex
pre termino. Et primo pmitte qdā pambula. Secun/
do ponit distinctōem ibi. Est aut et in illis. Circa primum
primo ostendit quot requirunt ad motū. et quod se hinc illa q
requirunt ad motū. Et dicit quod quicquid requirunt ad motū. s. mo/
uens. mobile. terminus a quo. terminus ad quē. et tps
in quo est motus. Quod sic pbat. quia motus est ex quodā
in quodā. quia est ex quodā sic hinc terminū a quo. et quia est in
quodā. sic hinc terminū ad quē. sed quia est successiuus. sic hinc
tps mensurans ipm. et quia est ab aliquo. sic hinc mouēs. s.
quia illi termini sunt in aliquo. sic pcurrit mobile Tunc
ibi. Aliter enim. Compar pmissa ad inuicē. et primo mobi/
le ad duos terminos motus dicens. quod mobile non est ter/
minus. quia mobile in motu dicitur moueri. quia in ipso est motus
sicut in subiecto. s. termini motus nec dicuntur mouere nec
moueri. s. termini motus non sunt mobile. Exempli gratia.
in motu calefactōis aque aqua est mobile. et dicitur calefieri.
et termini sunt calidū et frigidū. s. frigidū non dicitur frigefieri.
nec calidū calefieri. Addit tamen Aresto. quod nihil phibet
quod termini motū dicantur moueri per accis. sicut dictū est
quod aqua calefit. tunc per accis dicimus frigidum calefit.

Tūc ibi. Magis aut. Compar duos terminos ad
inuicē dicens. quod termini non hinc se eque essentialiter in mo/
tu. quia motus dicitur essentialiter denominari a termino ad quē
et non a termino a quo. Quia ratio est. quia terminus a quo
abijcit in motu. et terminus ad quē acquiritur. et sic motus
videtur repugnare termino a quo et puenientiā habere cuius
terminus ad quē. et ppter hoc ab eo denominat. quia denoia/
tio sumit ab eo quod est et non ab eo quod non est. Tunc ibi
Quod quidem igitur. Soluit vnā dubitacōem quod p oziri ex dictis
et supponit duo. primum quod sit motus. secundum est quod spēs q
tatis et locus. et passiones non mouent sicut dictū est Est
igitur dubitatio. an huiusmodi qualitates et passiones pnt dici
motus. cum tamen eis non inest. Et arguit philosophus quod non. quia si al/
bedo vel frigus vel alius forma esset motus. sequeretur quod
terminus motus esset motus. quia illa sunt termini motus
Determinando s. veritatē dicit quod albedo fortassis non est
motus. s. dealbatio. et dicit fortassis. quia nondū pbauit quod
motus non terminet in motu. sicut patebit in sexto huius.

Tunc ibi. Est aut. Ostendit pdictā diuisionē motus
ex pre terminis ad quē dicens. quod ex pre terminis ad quem
per aliquid accipi in motu quod est per accis et aliquid quod est fin
prem. et aliud quod est primo per accis. si dicat quod illud quod sit
album mouetur in id quod intelligitur vel cognoscitur. quia accidit illi
lo quod intelligitur Si vero dicat de eo quod sit albus quod mouetur
in colore. quia mutat in albedine hoc erit fin parte. quia albe/
do est per coloris.

Liber

Si vero dicat de eo quod sit albus quod mu/
retur in albu colore. hinc erit primo et per se. Et non distinguit
motū ex preteritis quod videbat residuū. quia tps cōpatur ad
motū ut mensura extrinseca. Et quia terminus a quo abij/
citur. sic etiam omittit distinctōem ex pre termini a quo

Pr. Mobile quicquid plus habet de termino a quo quod de
termino ad quē sicut per se de aqua primo applica/
ta igni quod plus habet de frigiditate quod caliditate. s. videtur quod
mobile plus debeat denotari a termino a quo quod a termi/
no ad quem. Tunc primo quod quicquid mobile plus possit
denominari a termino a quo. tamen motus non debet denomi/
nari a termino a quo. quia de ratione motus est quod abijcit ter/
minū a quo. Secundo dicitur et facilius quod in casu posito adhuc
non est motus calefactōis. autem enim frigidū expellat est
bonū dispositio ad calefactōez. s. non est ppter calefactōem. quia sicut
dicitur in tertio huius. motus facit formā fluentē in motu. autem
est forma fluens in motu sic non est motus. Non est ergo mo/
tus calefactōis in aqua autem sic ibi calor. et tūc etiam habet mo/
bile plus de termino ad quē quod de termino a quo.

Pr. Corruptio denominat a termino a quo. pba/
tur. quia terminus ad quem est non ens eo quod cor/
ruptio est motus pcedens ab eo ad non esse. Tunc quod
motus denotari a termino ad quē intelligitur de motu acqui/
sitio. s. de motu ubi acquiritur forma. s. corruptio non est mo/
tus. acquisitiuus. quia non acquirit esse. Et sic est de denomi/
natione puarōis. quia puatio non habet ppter denominationē
s. denotat ab habitu. sicut cecitas dicitur puatio visus

Secundum quidem igitur accidēs mutatio dimitt/
tatur In omnibus enim est et tempus et omniū. quod ve/
ro non fin accidens est. non est in omnibus. sed
in contrariis et mediis et in contradictione. Huius
autem fides ex inductione est. Ex medio autem mu/
tatur. videtur enim ipso sicut quod est contrarium ad
vtriusque. Est enim quodāmodo. medium vltima.
vnde et hoc ad illa. et illa ad hoc quodāmodo di/
cuntur contraria. ut vox media. grauis ad vltimā
subtilis ad extremam et fuscum album ad nigrū
et nigrū ad album.

Postquam Aresto posuit vnā diuisionē motus siue eorum
quod transmutant. prius ostendit de quo motu sit agendum.
dicens quod transmutatio per accis sit dimittenda. quia illa mu/
tatio reperitur in omni re. et in omni termino. et in omni subie/
cto. et ideo quod est per accis est indeterminatū. sed quod est in/
determinatū non potest cadere sub aliqua scia. quia scia pcedit
per certa pncipia. Cum ergo mutatio per se sit ex determinis/
natis in determinata. quia est ex contrariis vel mediis. ideo
de illa est vltimū determinandū. Tunc ibi. Ex me/
dio autem. Osequenter ostendit quod dixit. scilicet quod muta/
tio per se sit ex contrariis vel mediis. et stat probatio hoc
quia motus est essentialiter ex contrariis in contrarium. s.
medium est quodāmodo contrarium vtriusque extremorum.
ergo potest fieri motus in mediū tanquam in contrariū. Mes/
dium enim cōparū vni extremorum habet rationem alterius

Sicut si dicat q media vox inter graue & acuta sit grauis p copationem ad acuta. & acuta p copationem ad grauem. Et fuscus est niger p copationem ad albu & ecouerso. Et q vltimus p sumi & quodammodo id est prius sub ipi no pfecta p trarietate. sed fm diuersas copationes. sicut nunc dicunt de rubeo qd hz roneu albi & nigri.

Ar. Utz motus puenienter diuidat in motu p se pmo fm prem & p accis. Dm q sic. et ro est. qz hoc dr alicui puenire p se qd hz pnexionem ad ipsum mediatam vel immediatam. & sic comprehendit sub se duos modos. Quia dr aliqd vno mo p se puenire alicui. qd hz immediatam pnexionem ad ipsum. & tunc sumit pimus modus. fm que puenit aliqd alteri p se pmo. qz no puenit sibi gra alicuius poris. sicut dicimus q aial puenit hoi p se pmo. qz no puenit sibi gra alicuius poris. sed ex pua definitione. It ribile puenit hoi p se pmo. qz hz ex suis pncipis ad ipsum immediatam pnexionem. Sed sensibile non puenit hoi p se pmo. qz puenit hoi p aial. Alio mo puenit aliqd alicui p se scdo. qz hz ad ipsum pnexionem. sed non immediatam. & ideo hoc dr tunc alteri p se puenire. hz fm parte. qz no puenit sibi ptingenter vel p accis. Tercio mo puenit aliqd alteri p accis. qz scz nulla pnexionem hz ad illud cui dr puenire. & tunc inest illi cui p se puenit sicut dicimus q musicus edificat. qz musicus ee puenit p inherentiā edificatori cui p se puenit edificare. Un parz q illa est diuisio analogi in sua analogata. & est diuisio motus cōter accepta. put se extendit ad mutatiōem

Ar. Debra illius diuisionis coincidit. q diuisio no est bona. Anis pbat. qz p h octauo huius diuidit motu in motu p se. & in motu p accis. sub quo comprehendit motu fm parte. Dm q duplr dr motus p accis. vno qz puenit alicui p alter. i. fm parte. vel qd nulla pnexionem hz ad ipsum. sic motus p se scdo etia vocat p accis. qz puenit alicui p alter. & sic p h octauo huius accipit motu p accis. dicens q pmi mobile no mouet p accis nec fm parte. Alio accipit p accis fm q hoc solu dr p accis ad qd alter. nulla hz pnexionem. & sic accipit hie p accis. & tunc distinguit ptra p se fm parte. qz h qd puenit alteri p se fm pte etia hz ad ipsum pnexionem.

Ar. Quicqd inest alicui fm parte. hoc no inest sibi p se. qz p se p supponit de omi. hz qd inest fm parte. hoc no inest omi. sed solu vni parti. igit rē. Dicendū duplr. pmo q illa p se p se supponit de omi. hz veritate vbi aliqd inest p se pmo. Scdo p se dicit q duplr aliqd inest omi. vno fm denoiatiōem. qz totū p se ab illo de nominari. sicut est de illis accidentibz q determinant sibi certā prem in subiecto. qz ab illis accitibz p totū de nominari. sicut totus hō dr symus ppter symitātē in naso. & postea qliter ps hois dr syma q includit nasum symum. sicut facies dr syma. caput dr symū. sic etia mor q hz pnexionem ad partē p se totū denominare & sic dr omi. Alio inest aliqd omi fm inherentiā. & sic motus p se scdo no inest omi pti. qz non habet pnexionem ad quā litet partem fm inherentiā

Ar. Nil mouet p se pmo. q diuisio mala. Probat. qz dr in pncipio seprimi huius q quicqd mouet ab alio mouet. Dm q ille p ptes no sunt opposite. s. q omne qd mouet ab alio mouet. & aliqd mouet p se pmo. qz pdr circumstantiā cause formalis. & sic hoc dr moueri p se pmo ad qd motus hz immediatā pnexionem

nem fm totū sic q illi toti formalr inest motus. Exemp plū. vt hō dr p se pmo sanari qn totus hō acqrit sanitatē fm oēs ptes. & oculus dr p se pmo sanari. qn totus oculus p se sanat. sed illa ppositio a vlt ab dr circumstantiā cause efficientes. sed nihil mouet effectiue seipsum. q no p se aliqd a se pmo moueri. Et si dicat aial moueri p se pmo no tū mouet a se pmo. qz mouet a pte sibi diuincta scz aia. Un pte q qn ocul⁹ sanat tunc ille motus puenit oculo p se pmo. sed non a se pmo pmo. qz conuenit ei a medico vel medicina.

Ar. Motus indiuisibilū. s. subaz separaz nec est fm parte. nec fm totū. q diuisio erit insufficiens. Dm q p h loqur de motibz corporalibz. opatio nes em intellectuales subaz separaz potius dicunt opationes q motus. possunt nihilominus dici motus. h im proprie & analogice.

q Vniā aut omis mutatio est a quodā in quoddā. manifestat & vtiqz hoc nomen post aliud em aliqd. & aliud qdem pus. aliud autē monstrat posterius & mutabit mutans quadrifarie. Aut enim ex subiecto in subiectum. aut ex subiecto in non subiectum. aut ex non subiecto in subiectum. aut ex non subiecto in non subiectum. Dico autem subiectum ex affirmatione monstratum. Quare necesse est ex his que dicta sunt tres esse mutatiōes. s. ex subiecto in subiectum. & ex subiecto in non subiectum. & ex non subiecto in subiectū Que em est ex non subiecto in non subiectum non est mutatio. propter hoc quod non est fm contra positionem. neqz em p traria. neqz p tradio est

Postq p h dixit q motus vel mutatio p accidēs sit abijcienda. psequenter diuidit mutatiōem per se in suas species dicens. ex quo sic est q omis mutatio est de qdam in quoddam. sicut parz ex nomine mutatiōis. qd notat aliqd esse post aliud & aliud esse pus. quia denotat variatiōem vnius ad alterum. oportet q tot sint species mutatiōis quor modis contingit procedere de quodam in quoddam. Sed hoc potest contingere quatuor modis. quia vel proceditur ab ente in actu in ens in actu. id est a termino affirmato in terminum affirmatum. et sic est mutatio de subiecto in subiectum. Aut proceditur ab ente in actu ad non ens in actu. & sic est mutatio de subiecto in non subiectum. Vel proceditur a non ente in actu in ens in actu. & sic est mutatio de non subiecto in subiectum. Aut proceditur a non ente in actu ad non ens in actu. & sic est mutatio de non subiecto in non subiectum. Ex qua diuisione sumuntur tres species mutatiōis. scilicet de subiecto in subiectum. de subiecto in non subiectum. et de non subiecto in subiectum.

Tunc ibi. Que em est. Excludit vna obiectonem qz posset aliqd dicere qz sint quatuor spes mutatiois cu sic etia vna de no subiecto in no subiectu. sicut ponebatur in diuisione mutatiois. Respondet qz ille modus variationis terminoz no facit spem mutatiois. Et hoc sic pbat. qz ois mutatio est inter opposita vel prie vel ptradictorie. qz est eade repugnantia oppositoz z terminoz motus. scz se no copari. sz mutatio de no subiecto in non subiectu no est inter opposita. qz opposita no pnt verificari de eode. sz due negatoes pnt de eode verificari. dicendo. lignu est non ho z est no asinus. sequitur g qz mutatio de no subiecto in no subiectu no sit spes mutatiois. Dicit tñ phs qz aliqd p accis pnt mutari de no subiecto in non subiectu. sicut si aliqd transmutet de albo in nigrū. tñ p accis mutat de no dulci ad no amara. sz qd p accis e no facit aliqua spem. g talis muta n pntet int spes mutatiois

Ex no subiecto qdem igitur in subiectu mutatio fm contradictonem generatio est. alia qdem igitur simplr simplex. alia vero qdam cuiusdam. vt ex no albo in albu. generatio qdem hmoi est. Que vero ex non esse simplr in substantiam est. generatio simplex est. fm qua fieri z no fieri simpliciter dicimus. Que vero ex subiecto in non subiectu corruptio est. Simplr quidemque ex substantia in non esse est. Quedam autem est que est in oppositam negationem. sicut dictum est in generatione.

Hic manifestat mebra p dicere diuisionis. z de q mutatio de no subiecto in subiectu vocat generatio. z est inter opposita ptradictoria. Est aut duplex generatio. vna est generatio simplr dicta q est ex no ente simplr in ens simplr sicut est generatio ad subam. Alia est generatio accis. sz mutatio de subiecto in no subiectu vocatur corruptio. z est inter ptradictoria sicut generatio. Et itez duplex est corruptio. f. simplr dicta q est forme substantialis. z fm qd q est forme accisalis

Ad. Generatio no est inter ptradictoria. pbat. qz ptradictoria se hnt sicut affirmatio z negatio sz termini generatiois sunt puatiue oppositi. qz generatio p supponit subiectu. z corruptio relinqt subiectu. Dicendum q duplex est ptradictio. qda est extra genus. z p talia ptradictoria pcedit in creatoe z annihilatoe. Alia est ptradictio in genere siue ptradictio fm qd. z talis e etia inter puatiue opposita. qz puatio negat formam no simplr. sz in subiecto apto nato. Per hoc dñm est qz generatio est mutatio inter ptradictoria fm qd. z illa coincidit cum puatione.

Igitur qd non est dicitur multipliciter et neqz quod est fm coponem aut diuisionem ptingit moueri. neqz quod est fm pote-

tiam. qz ei quod est simplr fm actu oppositum est. Hoc qdem em no albu aut non bonu. tamen contingit moueri fm accidens. erit em homo no albus. Quod aut simpliciter no hoc aliqd est. f. nullo modo contingit moueri. impossibile e em quod no est moueri. Si aut hoc z generatioes esse motu impossibile erit. sit em quod no est. si em z quod maxime fm accidens sit. sed tñ veru est dicere qd est qd no est de eo qd sit simplr. similitur aut z quiescere. Hec igitur accidunt in conuenientia si moueatur quod no est. Et si o quod mouetur in loco est. quod aut no est. no e in loco. esset em alicubi. Neqz iam corruptio motus est. contrariu quidem em motui motus aut quies. Corruptio aut generationi ptrariu e

Quonia at motus mutatio quedam est. mutationes aut tres sunt dicte. Harz aut que sunt fm generatioem z corruptioem no sunt motus. be aut sunt fm ptradictonem necesse est ex subiecto in subiectum mutatione motum esse solu. subiecta aut aut contraria aut media. z puatio em ponitur contrarium z monstratur affirmatione nudum. z album z nigrum

Hic ostendit Aresto. qz neutra p dictaz partiu sit motus. z hoc pbat pmo de generatione duabz ronibz. scdo de corruptioe vna rone ibi. Neqz ia. Prima ro de generatione est ista. illud qd general no mouet. g generatio no est motus. Consequenter tenet p locu a puagaz. Ans pbat qz qd no est simplr in actu hoc no mouet. sz qd general no est simplr in actu. sz in potetia. g qd generatur simplr no mouet. Pro declaratoe maioris notadu. qz no ens accipit tripli. vno dñ no ens fm qz hoc pbat est de copositoem extremoz. z sic vey dñ ens z falsum no ens. z sic manifestu est qz no ens no mouet. qz sic no ens e ens ronis. sz motus est passio entis realis. Alio dñ aliqd no ens qd est in potetia ad ee simplr. z hoc etiam no mouet. qz no est ens i actu. Tercio dñ aliqd no ens. qz hz potetia ad ee fm qd. sicut ho dñ ee no albu vel no niger. z tale no ens pnt moueri. qz est ens in actu. z no mouet ex pte subiecti fm qd no ens. sz fm qd ens in actu hñs potetia ad ee fm qd qd est accis. Et ro est. qz motus est accis. cum sit eiusde essentie cu termino ad que. sz accis p supponit suu subiectu. g motus p supponit ens in actu. Et sic vey e qz illud qd no e i actu no pnt moueri. cu accus scds p supponat actu pñu. sic etia coposito scda qe subiecti cum accidente p supponit copositoem primam que est in materialibus partium subiecti. scilicet materie z forme.

Tunc ibi. Et si omne. Ponit scilicet rō. q̄ ē. omne qd̄ mo-
uet in loco est. s̄ qd̄ nō est. nō est in loco. s̄ qd̄ nō est non
mouet. s̄ qd̄ generat nō est. s̄ nō est in loco. z p̄ nō non
mouet. Dator p̄z qz motus localis est p̄mus motuum
et sic omne qd̄ mouet natū est fin locū moueri. z ē est in
loco. Dīnor p̄z qz ēē in loco p̄supponit ēē. Et q̄n d̄z
qd̄ generat hoc est. qz d̄t. Arestō. sexto hui⁹. q̄ inceptio
in generatōe dat p̄ p̄mū instans ēē. Rōlio. generatio ac-
cipitur dupl̄r. vno. p̄t includit dispōem p̄uā ad itro/
ducendū formā substantiāle. z sic qd̄ generat nō est. Alio
mō accipit p̄ subita introductōe forme z sic q̄uis fin in-
stans t̄pis qd̄ generat sic. t̄n fin naturā nō est. qz fin na-
turā aliqd̄ pus generat q̄ est. sicut supra dictūz est circa
definitōem motus. Tunc ibi. Neq̄ iam. Probat vni-
carōne. q̄ corruptio nō sit motus. z est ista. Si aliq̄ duo
sint eadē inter se. tunc quicqd̄ est p̄rariū vni. est p̄rū al-
teri. s̄ corruptio z motus h̄nt p̄raria diuersa. qz motus
p̄rariat q̄es z corruptio generatio. q̄ nec est q̄es nec est
motus. s̄ nō p̄nt ēē idē corruptio z motus. Tunc ibi
Q̄m aut̄ motus. Ocludit ex p̄dictis q̄ tertia ps p̄e/
dicte diuisionis. s̄. mutatio de subiecto in subiectū sit mo-
tus. Et hoc sic. qz ēē dictū est q̄ tres sint sp̄es mutatio-
nis. s̄. de nō subiecto in subiectū. de subiecto in nō subie-
ctū. z de subiecto in subiectū. z iam p̄bauit q̄ due p̄ne
sp̄es nō sint motus. relinquit q̄ tertia sit motus. s̄z que
est de subiecto in subiectum.

Ad. Utz diuīso mutatiōis in tres sp̄es sit bñ da-
ta. Dm q̄ sic. qd̄ p̄bat duabz rōibz fin
q̄ duo req̄runt ad mutatiōem. p̄mo ēē req̄rīt ad muta-
tiōē alteritas fin p̄us z posterius. sc̄do req̄rīt subiectū
mutatiōis. Ex parte alteritatis sumit talis rō. qz alteri-
tas q̄ est fin p̄us z posterius in mutatiōe. vel est successi-
ua. vel instantanea. Si successiua. tūc est mutatio de subie-
cto in subiectū. Si instantanea. habemus p̄us z poste-
rius t̄n fin ordinē nature. tūc vel terminat ad ēē siue ad
subiectū. z sic est generatio. v̄l ad nō ēē. z sic est corruptio
q̄ est mutatio de subiecto in nō subiectū. Sc̄da rō sumit
ex p̄te subiecti. qz vel subiectū mutatiōis est ens in actu
et sic est mutatio de subiecto in subiectū. v̄l est ens in po-
tentia. z sic sunt alie due mutatiōes. Etia p̄t tertia rō su-
mi ex p̄te subiecti p̄ cōparatiōem ad terminos. qz oportet
q̄ in mutatiōe subiectū mutatiōis accipiat aliq̄ue termi-
num quē p̄us nō habuit. Vel ē talis terminus est acci-
dentalis. z sic est mutatio de subiecto in subiectū. Aut ē
subalis. z hoc p̄tingit dupl̄r. qz vel terminus ad quē est
affirmatus. z tūc oportet terminū a quo esse negatum. z
sic est generatio. vel ecōtra. z sic est corruptio.

Ad. Nulla est mutatio a termino negato ad ter-
minū affirmatū nec ecōtra. Probat. qz inter
p̄uatiue opposita solū ē mutatio. s̄ negatio opponit affir-
mationi p̄dictorie. s̄. Dm q̄ duplex ē negatio. q̄daz
est extra gen⁹. i. extra subiectū. z sic negatio opponit affir-
mationi p̄dictorie. Alia est negatio in genere physico. i.
in subiecto. z talis est p̄uatio. qz p̄uatio est negatio i sub-
iecto apto nato. z eo mō due mutatiōes sunt inter termi-
num affirmatū z negatū. Vñ parz q̄ creatio nō est mu-
tatio natural. qz creatio ē inf̄ terminos p̄dictorios simpl̄r.

Ad. Motus est genus ad mutatiōem. s̄ male po-
nitur mutatio gen⁹ ad motū. Dm q̄ p̄f
ēquatiōem terminoz p̄tingit q̄ q̄nq̄ mutatio ponit

genus ad motū. z q̄nq̄ ecōtra. Et p̄ illo sciendū q̄ mo-
tus capīt dupl̄r. z s̄lt mutatio. vno. p̄prie. i. fin impōz.
p̄prie. z sic mor⁹ ē alteritatē successiua de termino i ter-
minū. qz ad hoc p̄prie est nomē motus impōitū. Sed p̄
oppositū mutatio fin impōem nois ē alteritatē instāra
neam terminoz. z sic est manifestū q̄ mutatio nō ē mo-
tus. nec motus est mutatio. qz alteritas successiua nō ē
instantanea nec ecōtra. Alio capīt motus generalr. et
s̄lt mutatio fin q̄ motus z mutatio indifferēter f̄cant
quācūq̄ alteritatē. siue successiua. siue instantanea. z sic
mor⁹ est genus ad mutatiōem p̄prie dictā z ad motū p̄
p̄rie acceptū. Et s̄ indifferēter accipiunt in diuersis lo-
cis ab Arestō. qz in isto textu capīt mutatio cōiter p̄t ē
genus ad mutatiōem p̄prie dictā. z ad motū p̄prie accep-
tum. s̄ in postp̄dicament. sumit mor⁹ cōiter p̄t extēdic
se ad mutatiōem p̄prie dictā z ad motū p̄prie acceptum.

Ad. Omis mutatio est ex subiecto. s̄ nulla erit ex
nō subiecto. P̄ns p̄bat p̄mo p̄hicoz. vbi d̄z
q̄ in oi trāsmutatiōe oportet ēē subiectū. D̄z q̄ subie-
ctū capīt dupl̄r. vno. p̄ subiecto trāsmutatiōis p̄m q̄ illd̄
d̄z subiectū qd̄ defert formā. sicut materia p̄ma d̄z sub-
iectū trāsmutatiōis subalis. z totū cōpositū d̄z subiectū
trāsmutatiōis acc̄talis. z isto mō v̄z est q̄ oportet in
oi trāsmutatiōe ēē subiectū. Et hoc p̄bat p̄mo p̄hicoz.
qz vñ p̄rio nō fit ex altero formāl. qz albedo nō fit ni-
gredo formāl. s̄ material. sicut subiectū h̄ns in se alte-
dinē postea substat nigredini. Alio capīt subiectū pro
termino affirmato. i. p̄ ente in actu. z sic capīt h̄ic. z sic est
aliq̄ mutatio q̄ d̄z de subiecto in subiectum. i. de ente in
actu ad ens in actu. sicut motus p̄prie dictus. z aliq̄ est
mutatio de nō subiecto in subiectū. i. de non ente in actu
ad ens in actu. sicut generatio. sed corruptio fit econtra.

Ad. Subiectū est materia. materia aut̄ nō est ens
in actu. sed in potētia. s̄ male transsumit sub-
iectū ad f̄candū ens in actu. Dm q̄ duplex est trāf/
mutatio. q̄dā est substantialis. z ibi v̄z est q̄ subiectus
illius trāsmutatiōis nō sit ens in actu. z iō hoc nomen
subiectū nō transsumit fin s̄ilitudinē illi⁹ subiecti. Alia
est trāsmutatio acc̄talis. z illius subiectū est totū cō-
positū z ens in actu. Et ad s̄ilitudinē illius subiecti trāf/
sumitur h̄ic subiectū. cuius rō est. qz ille motus siue trāf/
mutatio est nobis notior. z itēz hoc subiectū est nobis
notius. sed transsumptio fit sp̄ fin aliq̄d notius.

Ad. Generatio ē ex subiecto z ente i actu. s̄ p̄tra de
tra. P̄ns p̄bat. qz ex aere generat ignis. vt p̄z
sc̄do de generatōe. Dm q̄ terminus a quo in gene-
ratōne p̄t dupl̄r assignari. vno modo p̄ se. alio mō p̄ acci-
dens. Quis igitur terminus a quo p̄ accidens in genera-
tione possit esse ens in actu. tamē terminus a quo p̄ se in
generatōne est semp̄ ens in potentia. Quod sic p̄batur
cū p̄ se p̄supponat de oi. vt d̄z p̄mo posterior. hoc erit ter-
min⁹ p̄ se in generatōe ex q̄ fit sp̄ generatio. s̄ p̄t fit gene-
ratio ex nō ente p̄uatiue. i. qd̄ nō ē tale. z t̄n ē aprū natuz
ēē. s̄ nō fit sp̄ ex ente illo vel illo. vt sp̄ ignis generat ex nō
igne. sed nō semp̄ ignis generatur ex aere.

Ad. Omis mutatio est de p̄rario in p̄rariū. s̄ p̄tra
ria sunt subiecta. s̄ ois mutatio est de subiecto
in subiectū. Dīnor parz. qz p̄raria sunt entia in actu
Dm p̄rarietas capīt dupl̄r. vno. p̄prie. p̄t est op-
positio duaz formaz positiuaz circa idē subiectū s̄m̄tē

nō p̄mittentiū. z sic maior est falsa z minor vera. qz illo accipiendo p̄trarietate tunc p̄ria sunt subiecta. i. entia in actu. s. nō est tunc vez q̄ ois mutatio sit de p̄rio in contrariū. qz nec generatio nec corruptio sunt sic de p̄rio in p̄riū. Alio accipit p̄rietas cōiter. put etiā se extendit ad p̄uatiā oppōem. z sic est vez q̄ ois mutatio est de p̄trario in p̄trariū. s. tunc nō oia p̄ria sunt subiecta. quia p̄uatio nō est ens in actu. sed negatio forme in subiecto p̄rie ḡ loquendo solus motus p̄rie dictus est de contrario in p̄trarium. sed nō ois mutatio.

¶ Sunt plures spēs motus vel mutatiōis q̄ iste pbat. qz annihilatio. creatio. z trāsubstantiatio sunt motus. z tñ nō cōphēdunt sub p̄dicta diuisione. Dm q̄ duplices sunt mutatiōes. qdā sunt naturales z phisice. z de talibz loq̄t hic Aresto. z non inuenit aliq̄ mutatio talis qn cōphēdat sub aliq̄ p̄dicto mo doz mutatiōis. Alię sunt mutatiōes excedētes facultatē nature z naturalia agentia q̄ vocant mutatiōes cōi nōle et nō p̄rie. z tales nō oportet hic cōphēdi sub ista diuisione cuiusmodi sunt trāsmutatiōes p̄dicte qz creatio ē p̄ductio toti⁹ entis ex nihilo. s. ois actio naturalis sit ex aliq̄ p̄supposito. qre nō p̄t dici q̄ creatio sit mutatio naturalis. Et annihilatio sit nō sit p̄m naturalē motum. qz in mutatiōe naturali manet materia. s. i annihilatiōe nihil manet. ḡ ipa nō ē trāsmutatio naturalis. De trāsubstantiatiōe p̄t sit q̄ excedat facultatē nature. qdā rora suba nō mutat in totā subam nisi p̄ aurozē nature. agens em̄ naturale inducit tñ formā in materiā z non p̄ducit totā subam rei. Et qñ d̄r. Creatio ē de non subiectū in subiectū. z annihilatio de subiecto in nō subiectū. ḡ debet hic cōphēdi. Dm q̄ creatio excludit p̄p̄oem arestotelē quā facit exponēdo subiectū p̄ termino accepto affirmatiue. z nō subiectū p̄ termino accepto negatiue in genere. s. in creatiōe nō est terminus acceptus negatiue in genere. i. p̄uatio. sed est pura negatio. Sit in annihilatiōe ex p̄te termini ad quē nō ē terminus acceptus negatiue in genere. sed extra genus. qz est pura negatio.

¶ Illuminatio ē mutatio naturalis. z tñ nō cōphēdit sub aliqua istaz sp̄ez mutatiōis. qz ē mutatio instantanea terminata ad formā accidentālē q̄ duo p̄iuncta repugnant sp̄ebz sup̄dictis. Dm q̄ illuminatio est generatio p̄m qd z p̄sequitur motū locale illumi nantis. z iō simplr̄ reducit illuminatio ad terciā sp̄em. q̄ uis p̄m qd ad p̄mā reducat. qz ē generatio p̄m qd Et iō si accipiat illuminatio p̄m se sine ordine ad motū localez quē p̄sequitur p̄t dici q̄ p̄rie nō sit mutatio. sed est qdaz diffusio luminis in corpus illuminabile. s. in diaphonū.

¶ Generatio est motus. vt patz tercio huius. ḡ erit de subiecto in subiectū. Dm q̄ motus caput duplr̄. vno generat. sicut accipiebat in tercio hui⁹ et tunc generatio est motus. s. tunc nō est vez q̄ qliter motus sit de subiecto in subiectū. Alio caput motus p̄ p̄rie p̄ exitu successiuo de forma in formā. z sic caput hic. et sic generatio nō est motus. nisi forsan accipiat generatio siml̄ cū alteratiōe p̄uatiā sibi p̄iuncta.

¶ Alteratio vocat generatio octauo hui⁹ z ecōtra. s. alteratio est motus p̄rie dictus. ḡ etiā generatio. Dm q̄ generatio caput duplr̄. vno p̄rie p̄ generatiōe simplr̄ dicta. z sic alteratio nō est generatio

Alio caput cōiter put se extendit ad generatiōem siml̄ pliciter z p̄m qd. in qua acquirif esse accidentale. z sic alteratio est generatio. Potest tñ aliter dici q̄ alteratio capitur duplr̄. vno p̄ quacūq̄ alteritate. z sic ois motus p̄t vocari alteratio. qz in oim̄ motu est alteritas terminorum. qz vnus terminus alteri succedit. Alio caput alteratio p̄rie p̄ alteritate q̄ ē inter qualitates p̄trarias tñ et sic est spēs motus distincta p̄tra generatiōem.

¶ Generatio est actus. ḡ est ex subiecto. Añs p̄batur. qz est de p̄dicamēto actiōis. Dm q̄ generatio caput triplr̄. vno actiue. z sic facit actiōem generantis. q̄ est de p̄dicamēto actiōis. z sic generatio est ex subiecto effectiue. qz est ex toto cōposito faciente talem generatiōem. Alio caput passiue. z sic est passio rei genite. z sic itez est in subiecto. qz in toto cōposito. Tercio capitur neutrāl̄ p̄ motu vel mutatiōe. z sic ē de p̄dicamēto sube reductiue. qz reducit ad p̄dicamētum sui termini. Et isto tercio caput h̄. z tñ ē ex nō subiecto. qz ē ex materia p̄ma q̄ nō ē ens i actu. s. i p̄p̄ia tñ

igitur p̄dicamenta diuisa sunt substantia z qlitate z vbi z quādo z adali quid z quātitate z facere z pati. necesse est tres esse motus. quātitatis z qualitatis z p̄m locum

Post q̄ p̄s diuisit mutatiōem in generatiōem z corruptiōem z motū. hic p̄m sub diuident motū in suas spēs. Et qz oppositiō ē eadē scia. iō p̄mo assignat spēs motus. scōo ostendit quor̄ modis dicat immobile. ibi. Immobile aut. Circa p̄mum p̄mo ponit quandā p̄ditio nalem dicens q̄ si p̄dicamenta sunt diuisa in decē genera rez q̄ in textu enumerant. ḡ necesse est esse tres spēs motus. Ista p̄ditionalis p̄z. qz solū in tribz generibz sicut postea p̄babitur repieut motus p̄ se. s. in qlitate qualitatis z vbi. Et rō istius extra textū est. qz sicut dictus est motus est de subiecto in subiectū. subiectū aut̄ facit ens in actu qd est de aliquo p̄dicamēto. ḡ necesse est q̄ spēs motus distinguat p̄m genera p̄dicamētoz. s. genera p̄dicamētoz s. tria ad q̄ ē motus. ḡ tñ sunt tres spēs motus

Scdm̄ substantiam autem non est motus propter nullum entū substantie cōtrariū esse.

Nec est in adaliquid. p̄tingit em̄ altero mutante verum esse. atqz nihil mutans. Quare p̄m accidens motus horum est.

Nic declarat p̄ singula p̄dicamēta p̄ditionalem p̄missam. s. q̄ in alijs p̄dicamentis nō est motus q̄ in tribz. Et p̄mo pbat q̄ in suba nō sit motus tali rōne. ois motus est de p̄trario in p̄trariū. s. sube nihil est p̄trariū ḡ ad subam nō est motus. Maior p̄z ex sup̄dictis. qd eadē est p̄ditio p̄trarioz z motus. Dm p̄z. qz subiecto p̄trarioz nihil est p̄trariū. alias em̄ esset p̄cessus in infinitū. qz de ratiōe p̄rio est. q̄ sint in aliquo subiecto ḡ si sube esset aliqd p̄trariū. tunc esset in alia suba. z illa itez in alia. z sic in infinitū. Itē de rōne p̄rio est. q̄ sic cessiue insint vni. sed hoc est p̄tra rōnem sube q̄ h̄z esse p̄ se. Tunc ibi. Nec est. Ostēdit q̄ nō sit motus in p̄dicamēto adaliquid. z h̄ sic. qz in illo genere nō est motus vbi

forme talis generis acquirunt de nouo sine motu. s. forma
relatiua sine relatio acquirunt sine motu. g. in relatiōe nō
est p. se motus. Maior p. q. ad hoc q. in aliquo genere
sit motus requiritur q. forme illius generis acquirantur p.
motu. sicut ad qualitatē est motus. q. qualitates acquiruntur
p. motu alteratiōis. Minor p. q. aliquid sit sile alteri
ipso nō mutato. sed mutato altero extremo. ut si fortes sit
niger z plato albus. z si plato albus fiat niger. fortes sit sile
plato sine sui mutatiōe. s. similitudo est relatio.

Neq. agentis neq. patientis neq. omnis qd
mouetur. aut mouentis. q. nō est motus motus
neq. generatiōis generatio. neq. omniū muta
tionis mutatio. Primum q. d. em contingit
dupliciter motus esse motum. Aut sicut subie
cti. ut homo mouetur. q. ex albo in nigrū mu
tatur. sic z motus. aut calefcit. aut frigescit. aut
locum mutat. aut augmentat. aut diminuitur.
Hoc aut impossibile est. Non em subiectorum
aliquis est mutatio. aut in mutando alterū aliq.
subiectū ex mutatiōe in alteram spem. ut homo
ex egritudine in sanitatem. Sed neq. hoc possi
bile nisi p. accidēs. Hic em motus ex alia spe
in aliam mutatio est. Et generatio z corruptio si
militer. p. q. he sunt in opposita sic. Motus
aut nō similis. Similis igitur mutabitur ex sani
tate in egritudine. z ex ipa hac mutatiōe in alia

Manifestū aut q. cū infirmetur mutat. erit
in quolibet. Contingit em quiescere. z amplius
nō in contingenti. Ex illa ex quodam in qd.
dam alter est. Quare z opposita erit sanatio. s.
p. q. accidit. Et si ex recordatiōe in obliuione
mutatur. qm cū inest illud mutatur aliquando
in scientiā. aliquando vero in sanatiōem. Am
plius aut in infinitum vadit si erit mutatiōis
mutatio. z generatiōis generatio. Necessē est
igitur esse primam si vltima erit. ut si simplr ge
neratio fiebat aliquando z quod sit fiebat. Quare
nōdum erat quod sit simpliciter. sed aliquid cū
sit z factum est iam. z itez illud fiebat hoc aliq.
Quare nōdū erat tunc quod sit. Qm aut infi
nitor nō est p. m. non erit quid vltimū. Qua

re neq. habitū neq. fieri. igit. neq. moueri possi
bile est. neq. mutari nihil. Amplius eiusdem
motus contrarius est. z adhuc quies z generatiō
et corruptio. Quare quod fiat cū fiat quod sit.
tunc corrumpitur. Neq. em cum mor sit neq. po
sterius. esse em oportet quod corrumpitur.

Amplius oportet materiā subesse. z ei quod
sit z mouenti. Que igitur erit sicut alterabile. ut
aut corpus aut anima. sic aliquid quod sit motus
aut generatio. Et itez aliquid in quod mouetur
Oportet em aliquid esse huius ex hoc z in h. mo
tum non motum aut generationē. Similis ac
et quod erit. Non em erit doctrina. que doctrine
generatio. Quare neq. generatiōis generatio
neq. quedam eiusdem. Amplius si tres spēs
sunt motus. hoc aliqua necesse est esse subiectā
naturam. z in quam mouetur loci. ergo mutatio
nem alterari aut em ferri.

Hic pbat vltimus q. in actiōe z passiōe nō sit mor.
Et stat rō in hoc. ad motū nō est motus. g. ad actiōem
et passiōem nō est motus. Ans. pbat postea in textu. Co
sequētia tenet. q. motus actiō z passiō sunt idē realiter.
g. quicqd. fm rem puenit vni. etiā fm rem puenit alteri.
Si g. ad motū nō sit motus. g. ad actiōem z passiōem nō
est motus. Q. aut actiō passiō z motus sunt idē p. q.
sicut dicitur ē in tercio huius. vna forma in numero essen
tialiter vocat actiō passiō z motus. nā dicitur motus fm q.
pcedit ab eē imperfecto ad eē pfectū. s. actiō dicitur eandē for
mam fm q. pcedit ab agere. z passiō inq. sū suscipitur in
patiēti. S. manifestū est q. eadē forma in numero pce
dit ab agente z suscipit in patiēti z pcedit ab eē imperfec
to ad eē pfectū. sicut calor aque pcedit ab igne. z susci
pit in aqua. z pcedit ab eē imperfecto ad eē pfectum.

Tunc ibi. Primum q. d. Probat ans sex rōnib. Et
p. mo distinguit istā p. d. ad motū est motus. q. ista
p. d. dupl. p. intelligi. vno q. ipius mor. sit motus s.
cū subiecti. sic scz q. vnus motus subiectes in alio motu
et istud nō p. dici. q. motus cū sit actiō nō est de gene
re subiecto. illud em qd est subiectū est s. aliquid z suba.
qd nō p. dici de motu. Alio p. intelligi q. ipius mor.
sit motus sicut termini. sic scz q. vnus mor. sit termin.
alter. morus. ac si diceret q. generatio est termin. alte
ratiōis. q. sp. sequit alteratiōem. S. istud esse incōue
niens. pbat dupl. vno sic. q. de rōe motus ē q. sit a des
terminato termino in determinatū terminū. si aut vnus
morus terminaret aliū tūc nō esset a determinato termi
no in determinatū terminū. g. nō p. dici q. ipius motus
sit motus sicut termini. Maior pbat inductiue. q. gene
ratiō z corruptio sunt inter p. d. d. q. sunt determinati
ti termini. z motus est inter p. d. q. oia sunt determinati

nata. **¶** Vnoq; p; q; post terminatōem vnius motus p; indifferenter incipere q;libet alius motus. z ideo iste p; mus mor? nō haberet determinatōem in suo genere. **¶** Ex p; pli g;ra. post motum calefactōis quādoq; p; sequi mō; tus augmentatōis sicut aqua augmentatur post cale/ factōem. etiā sequitur motus rarefactōis z motus loca/ lis. Si g; isti motus terminarent motū calefactōis tūc talis motus nō esset inter determinata. **¶** Scdō. pbat idē q; si ipius motus esset motus sicut termini. tunc sequer? q; idē mobile moueret actu cōtrarijs motib;. Sequela patz. q; p;tingit q; mobile post finē p;mi motus moueat a motu p;trano ad p;mi motū. **¶** Exempli g;ra. p;tingit q; postq; aliq; motus est ad sanitatē. q; statim itez. sic ad egritudinem. si ergo vnius motus terminaret alium sic motus egrotatōis terminaret motū sanatōis z quia mobile sp; denominat ab vltimo termino motus. g; mo bile in p;ncipio dicitur moueri ad sanitatē z ad egritudinē qd est incōueniens z impossibile. **¶** Et illa duo incōuenien tia ponunt p; p;ma ratōne. **¶** Tunc ibi. Amplius autē in infinitū. Ponit scdā rō p;ncipalis. z est ista si ipi? mō; tus esset motus. z mutatiōis mutatio. sequer? etiā q; ge neratōis esset generatio quocūq; mō. z sic eēt p;cessus in infinitū. q; eadē rōne qua vnius generatōis est gene ratio. etiā alterius generatōis erit generatio. q; quod generat nō est. si ergo generatio generet. ergo generabit ab alia generatōe. z sic in infinitū. **¶** Sed istud est incon ueniens. q; tunc quēlibet generatio dependeret ab infi nitis generationib;. sed infinitū nō p;tingit p;transiri. **¶** Er go nō potuisset aliqua generatio fuisse facta. qd est incō ueniens. **¶** Et q; dicit. **¶** Aresto. ponit eternitatē mundi. et illa posita est. pcedere in infinitū in generatōe. **¶** Di/ cendū q; vna generatōez sequi ad aliā p; intelligi dupl'r vno? p; se. sic q; quēlibet generatio sit p; se z necessario p;sup posita ante aliā generatōem. z hoc ab Aresto. rep;robat. **¶** Alio? vna generatio sequitur ad aliā p; accides. z sic po sita eternitate mundi semp generatōem pcedit genera/ tio. sed nō est incōueniens sic generatōem pcedere in in finitum. **¶** Tunc ibi. Amplius eiusdē. Ponit tertiā ra tio q; est ista. si generatōis esset generatio. tunc genera/ tiōis esset corruptio. cū p;traria sint nata fieri circa idē sed impossibile est q; generatōis sit corruptio. q; qd ge nerat nō est. z qd corrūpitur est. si g; generatōis eēt cor/ ruptio. sequer? q; idē esset z nō eēt. qd est p;tra p;mi p;ncipii. **¶** Circa istā rōnem est p;siderandū q; generatio capitur dupl'r. vno? put includit p;uiā alteratōem an i'tro/ ductōem forme subalis. z sic generatio cōprehendit in se motum. z tunc est vep; qd hic dicit. q; quicqd generat nō est. sed tendit ad eē. sicut quicqd mouet nō est in termi/ no. sed tendit ad terminū. **¶** Alio? capit' generatio p;rie. p;mi q; p;cat instantaneam introductōem forme subalis in materia. **¶** Et tunc quicqd generat hoc est. sicut patet sexto z octauo huius. q; in instātaneis idē sunt fieri z fa/ ctum esse. **¶** Tunc ibi. Amplius oportz. Ponit quarta rō q; stat in hoc. si mutatiōis sit mutatio. vel intelligit' si/ cut subiecti. z tunc mutatio nō habebit determinatum subiectū. q; quēlibet mutatio p; indifferēter aliā pcedere. **¶** Vel intelligit' sicut termini z sic mutatio nō habebit de/ terminatū terminū. q; indifferēter p; q;cuq; mutatio se/ qui aliā mutatiōem. **¶** Sz ista sunt incōuenientia. q; muta tio h; determinatū subiectū z determinatū terminū. igitur. **¶** Tunc ibi. Si t' aut. Ponit quinta rō. z est. si mu/ tatiōis esset mutatio. ergo doctrinatōis esset doceri/

natio. sed hoc est incōueniens. q; doctrinatōis nō gene/ rat doctrinatōem. sed sciam. multi em hnt sciam p; do/ ctrināre alicuius. q; nō habent doctrinatōez. q; alios docere nō pnt. **¶** Tunc ibi. Amplius si tres. Ponitur sexta rō. z stat in hoc. si mutatiōis esset mutatio tunc lo/ ci mutatiōis esset alteratio. **¶** Item loci mutatiōis esset lo/ ci mutatio. sed ista sunt incōuenientia. q; loci mutatio nō p; alterari. nec loci mutatio p; moueri p;mi locū. g; nō est oēm q; mutatiōis sit mutatio. aut generatōis genera/

¶ Omnino autē quando mouetur. omne quod mouetur tripliciter. aut in eo quod est p;mi acci/ dens. aut q; pars aliqua. aut quia p; se p;mi acci/ dens solum contingit mutare mutatiōem. **¶** v; si quis sanus simul currat aut discat. **¶** Hanc autē p;mi accidens dimissimus olim. **¶** Quoniā autē neq; substantie neq; ad aliquid neq; ipius facere aut pati. **¶** Relinquitur p;mi quale aut quantum et vbi motum esse solum in vnoquoq; em homin est contrarietas.

¶ Nō ostendit quō ipius motus sit motus. z mutatiōis mutatio. **¶** Et vult q; p; accis z extrinsecus mutatiōis p; eē mutatio. p; accis ex p;re subiecti. q; vna mutatiō est subiectū p; accis alterius mutatiōis. z etiā ex p;re termi/ ni. q; vna mutatio est terminus extrinsecus alterius mu/ tatiōis. sicut motus calefactōis dicit p; accis augeri. **¶** Ve q; aqua q; calefit augmentat'. **¶** Tunc ibi. Qm ar. Et p;dictis pcludit diuisionē mot? in p;res subiectiuas. di/ cens q; q; nō est motus in suba neq; in ad aliqd. neq; in agere neq; in pati. **¶** Relinquitur q; solū sit in q;ritatē qua/ litatē z vbi. qd sic pbat. q; cū motus sit de p;trano in cō/ trariū. z in his trib; p;dicamentis est solū p;trarietas. **¶** Er go in his solum est motus.

¶ **¶** Istā inductō est insufficiens. pbat q; sunt plura p;dicamenta q; suba ad aliquid actio et passio. **¶** Oēm q; istā inductio est implicite z virtuali sufficiens p;mi q; alia p;dicamenta cōphendunt sub istis. vident em deficere tria p;dicamēta in q; nō pbat q; in eis nō sit motus. scilicet. q; nō z habitus. **¶** Sed. pbat quā posset pbari q; in q; nō sit motus cōphenditur sub illa qua pbat q; ad motū nō est motus. q; q; nō fcat esse in tpe sed tps est mensura motus. z ad motū nō est mot? g; nec ad q; nō. **¶** Et. pbat de situ z habitu cōprehenditur sub. pbat de ad aliqd. q; si i ad aliqd nō est mot? g; nec in situ z habitu que p;stunt in quadā habitudine

¶ Motus q;dem igitur p;mi quale alteratio sit. huic em alludit cōmune nomen Dico autē qua/ le nō in substantia. z nanq; differētia quale est. sed quod passiuum p;mi q; dicitur pati. aut im/ passibile esse. **¶** Qui vero p;mi quantū p;mi cōe q; dem innominat' est. sed p;mi vtrūq; aut augmē/

tum aut decremētū. Quod quidem est in perfectā
magnitudine augmentū est. qđ vero ex hoc de-
cremētum. Qui autem est fin locū et fin p-
priū et cōmune innominatus est. Sic autem
latio vocata qđ cōmune est. Quāvis dicantur
ferri hec sola proprie. cum nō in seipsis sit stare
mutantibus locum. Et quēcūq; non seipsa mo-
uent fin locum. Que autē est in eadez specie
mutatio. in magis et minus alteratio est. Aut
em ex contrario in cōtrariū motus ē. aut sim-
pliciter aut sic. In minus quidem em vadēs in
contrariū dicitur mutare. In magis autē tanq̃
ex contrario in ipsum. Differt em nihil fin quā
mutare aut simpliciter. nisi qđ sic indigebit cō-
traria causa. Magis autē et minus est in quo
plus aut minus contrariū insunt aut nō. Qui-
dem igitur hī tres soli motus sunt. ex his ma-
nifestum est.

Descendit specialiter ad ostendendū quō motus re-
peritur in tribz pđicamētis dictis. z pmo quō reperitur in
q̃litate. qz in q̃litate reperitur motus pncipalr. eo qđ ibi pnci-
paliter reperitur prieras in qđ fundat motus. Incedit g dice-
re qđ mor⁹ in q̃litate factus vocat alteratio. z hoc iō. qđ
alterz dicitur aliquid ab alio qđ distat ab eo fin q̃litate. Et cas-
p. hīc q̃litas nō p q̃litate subali. qz qđ sic dicitur q̃litate illa
dicitur essentialr. s; caput hīc q̃le pro q̃li passivo fin qđ res-
fertur ad spēm q̃litarz. qđ passibilis q̃litas. Tūc ibi.
Qui pō fin. Ostendit quō sit motus in q̃litate. Et dicit
qđ motus qđ ē in q̃litate nō ē notatus fin vnū nomē. sicut
motus pđicamēti q̃litarz. s; notat fin spēs q̃litaris. qz
vnus motus denotat augmentatio. qđ ē in pfectā q̃litate
alius pō vocat diminutio. qđ ē in parvā q̃litate siue imp-
fectā. Deū ibi. Qui autē ē fin locū. Ostendit quō inue-
nitur mor⁹ in vbi. dicens qđ motus fin locū nec hz cōe
nomē generis. sicut de pđicamēto q̃litarz. nec etiā deno-
minat fin spēs vbi. sicut in pđicamēto q̃litarz. s; deno-
minat mor⁹ fin aliquid extrinsecū. qz a loco qđ ē de alio pze
dicamēto. qz motus in vbi dicitur motus localis. Et si di-
catur. ille motus p̃t habere cōe nomen. s; latio. Dm qđ
latio nō ē p̃riū nomē ad locale motū. s; illa p̃rie dicunt
ferri fin locū qđ intra se nō hnt potestare vt q̃lescant. sicut
gravia z leuia. que nō q̃lescant nisi veniant ad p̃ria loca.

Tunc ibi. Que ar est. Solut qđ dā dubiū qđ p̃t mo-
ueri circa p̃dicta. s; ad quā spēm debeat reduci mor⁹ fin
magis z minus. Et dicit qđ ad alteratōem. Qui rō est. qz
magis z minus p̃rie reperitur in q̃litaribz. Duplr em ē
motus in p̃riū. vno in p̃riū simplr. z sic est motus fin
magis. hoc est in p̃riū pfectū. Alio est motus in p̃riū
imperfectū. z sic ē motus fin minus. Et dicit notāter fin ma-
gis z minus. qz maius z minus fin extensionē repiunt

in q̃litate. z g motus fin maius est motus augmenta-
tionis. z fin minus extēsiue est motus diminutionis.

Dr. Que sit rō dictoz. s; qđ est vnū nomē motus in
q̃litate. z sunt duo noia in q̃litate. s; in vbi
est solū vnū nomē extrinsecū. Dm qđ ista. qz eodem
mō in aliquo pđicamento reperitur motus. quo mō in eo
reperitur prieras. qz motus ē de p̃rio in p̃riū. z fundamē-
tum motus est prieras. s; prieras reperitur in q̃litate
fin p̃rias rōnes spēs fin quas p̃rinent sub genere. z iō
in pđicamentis dicitur Aresto. qđ qualitati sit aliquid p̃rariū
quasi diceret qđ p̃rarietas puenit qualitati in rōe sui ge-
neris. z iō est ibi aliquid cōe nomē genericū qđ est altera-
tio. S; in pđicamento q̃litaris inuenit p̃rarietas nō
fin qđ spēs p̃rinent absolute sub genere q̃litarz. quia sic
q̃litas nō hz maximū nec minimū. z p̃rias nō ē maxi-
ma distantia in q̃litaribz quā requirit p̃rarietas. sed est
ibi p̃rarietas fin qđ spēs q̃litaris referunt ad spēs res-
rum naturalū. qz sic q̃litas hz maximū z minimū. sicut
dicit pmo huius. z iō in quātitate assignant duo noia. qz a
maximo instituit nomē augmentatōis. z a minimo no-
men diminutōis. In pđicamento autē vbi reperitur p̃rari-
etas p̃t cōparatōem ad hoc qđ est oīno extrinsecū forme
illius pđicamēti. s; ad locū qđ est de pđicamento quātita-
tis. qz penes maximā distantia locoz sumit p̃rarietas
de vbi. qre dicitur Biber. p̃or. qđ vbi nihil sit p̃rariū z in mo-
tu qđ terminat ad vbi est vnū nomē qđ puenit sibi p̃t ex-
trinsecū. s; p̃t locū. qz nominat motus localis.

Immobile autē est quod oīno impossibile
est moueri. sicut sonus inuisibilis. Et qđ mul-
to tempore vix mouetur. aut quod tarde incipit
quod dicitur grauiter mobile. Et quod aptum
natum est moueri z possibile. non mouetur autē
tunc cum aptum est. z vbi. z sic quod quidem qđ
escere voco immobiliū solum. Contrarium em
quies motui est. quare p̃uatio erit susceptiui.
Quid quidem igitur motus. z quid quies. z q̃t
mutatōes z quales mor⁹. manifestū ex dictis.

Postqđ Aresto. posuit spēs mor⁹ fin tria pđicamēta
hic p̃r ponit modos immobiliis. qz oppositoz est eadē
disciplina. Et vult qđ immobile dicitur tribz modis. vno p̃di-
ctoz. z sic dicitur immobile qđ nullo mō hz ordinē ad motuz.
sicut deus dicitur immobilis. Alio dicitur immobile qđ hz in se
p̃rariā dispōem ad hoc qđ moueat. sicut mons vel mas-
gnus lapis dicitur immobilis. Tercio dicitur immobile p̃uatie. qđ
scz aptū natū est moueri. etiā de facili. z tū nō mouet. Et
qđ sic est immobile dicitur p̃rie q̃lescere. qz q̃es p̃rariatur mo-
tui p̃uatiue. Et iō cū p̃uatio sit solū in subiecto apto na-
to quies est solū in illo qđ de facili p̃t moueri.

Dr. Utz penes triplicia subiecta motus puenit
ter diuidat fin tria pđicamenta. Dm qđ
motus caput duplr. vno generalr. put se extendit etiā
ad mutatōem. z sic caput mor⁹ p̃t quocūq; exitu de ter-
mino in terminū siue fiat successiue siue instantane. z sic
motus in postpđicamentis diuidit in sex spēs. qz due sūt

spēs de p̄dicamento sube. sicut generatio et corruptio et due q̄ sumunt fm̄ accessum et recessum ab eodē termino de p̄dicamento q̄ritat. s. augmentatio et diminutio q̄ sumunt fm̄ p̄fectā q̄ritatē et imp̄fectā. s. q̄nta spēs ē alteratio q̄ h̄z vñū cōe nomē sicut dictū ē. Sexta autē est motus localis. Alio caput motus p̄rie. pur distinguunt p̄tra mutatores. sic motus sc̄at exitum successiuū de termino in terminū. Et tunc p̄it spēs motus dupl̄r distinguunt. vno fm̄ noia q̄b nominant. et sic sunt quattuor species motus. q̄ augmentatio diminutio alteratio et loci mutatio sc̄ant diuersos motus. et sunt diuersa noia motuum et illo modo itēz nō distinguunt h̄c spēs motus Alio distinguunt spēs motus fm̄ p̄dicamenta ad que intrinsece terminant. et sic sunt t̄m tres spēs motus. s. motus ad quāritatē ad qualitātē. et ad vbi. quo mō distinguunt spēs motus h̄c. Et ideo ista est p̄ncipalis diuisio quā Aresto. h̄c intendit. q̄ sc̄z motus diuidit fm̄ tria p̄dicamenta. tāq̄ in p̄es subiectiuas. Tū in hoc loco distinguunt motus p̄tra mutatores. et hoc ex eo. q̄ mutatio h̄z speciale nomē impositū. q̄re motus sc̄at p̄ altera p̄e

Ar. Motus nō est in aliq̄ p̄dicamento. q̄ male dicitur fm̄ diuisionē p̄dicamentorum. Ans. p̄bat q̄ qd est in p̄dicamento debet eē ens in actu. s. motus est ens in potentia. Odm q̄ dupl̄r aliqd ē in p̄dicamento. vno p̄rie et p̄ se. q̄ sc̄z est genus vel spēs alicuius p̄dicamenti. et sic motus nō est in aliquo p̄dicamento. q̄ qd sic est in p̄dicamento est ens cōpletū et p̄fectū. s. motus est ens imp̄fectū. Alio aliqd est in p̄dicamento fm̄ reductōem. q̄ sc̄z reducit ad genus vel ad spēm alicuius p̄dicamenti. et sic motus d̄r esse in p̄dicamento. q̄ reducit ad gen⁹ sui termini ad quē. et iō ponit in eodē p̄dicamento cū eo. et sic motus etiā diuidit fm̄ terminos. vt dictū est in tercio huius.

Ar. Motus h̄z spēs. q̄ est genus. et sic erit p̄ se in p̄dicamento. Odm q̄ genus et spēs capiuntur dupl̄r. vno p̄rie fm̄ q̄ aliqd d̄r genus qd est ens in actu et cōpletū p̄dicabile de multis speciebus. et spēs fm̄ q̄ est aliqd ens totū et p̄fectū subiectū ip̄i generi. fm̄ q̄ loquitur Porphyrius de genere et specie. et sic motus nō ē genus. nec h̄z p̄rie spēs. Alio capiunt gen⁹ et spēs cōmuniter fm̄ q̄ aliqd generale d̄r genus. et speciale d̄r species. siue tale generale habeat rōnem totius et entis in actu. siue entis in potentia. et tunc etiā motus vocat gen⁹ nū. q̄ h̄z spēs. s. alteratōem. loci mutatōem. et c̄p̄s

Ar. Si motus eē in p̄dicamento gr̄a sui termini q̄ motus p̄r terminari ad oia p̄dicamenta. Odm q̄ dupl̄r aliqd terminat motū. vno directe p̄ se et immediate et sic solū forme de tribus p̄dicamentis terminant motū sc̄z q̄ritatis qualitatis et vbi. Et d̄r hoc p̄rie terminare motū qd denominat mobile in motu et immediate acq̄ritur p̄ motū in ip̄o mobili. Exemplū vt calor d̄r p̄ se terminare calefactōem. q̄ calor denominat qd calefit. et immediate p̄ calefactōem acq̄rit. Alio aliqd terminat motū indirecte p̄ accūs et ex p̄sequenti et sic hoc d̄r terminare motū qd sequitur terminū q̄ immediate acq̄rit p̄ motū vt ad calefactōem aque sequitur rarefactio aque. raritas q̄ nō immediate terminat motū. sed sequitur motū. Et isto sc̄do mō oia p̄dicamenta p̄nt terminare motū. qd p̄z ex p̄lariter p̄mo de suba. q̄ suba sequitur motum alteratōis

embrionis. et relatio sequitur motū ad qualitātē. sicut sicut rudo sequitur motū alteratōis. et itēz actio et passio sequuntur motū calefactōis. q̄ qñ aqua est calefacta. tūc calefacit aliqd aliud positū in aqua. Sicut d̄m est de situ. q̄ situs sequitur motū locale p̄riū in toto. habet at sequitur motū locale vestitū circa corpus. Et sicut qñ sequitur motum localem qui fit in tempore

Ar. Motus ē in genere sube. q̄ est in alijs p̄dicamentis a tribus. Ans. p̄bat. q̄ motus ē accūs et accūs est in suba. q̄ zē. Odm q̄ dupl̄r aliqd est in alio. vno sicut in subiecto. et sic vñq̄ motus est in suba. Alio mō sicut in termino. et sic motus p̄rie dicitur nō ē in suba. q̄ suba non terminat motū p̄rie dictū intrinsece. Quis posset sequi ad motū p̄rie dictū. Et qñ d̄r. in suba ē p̄rietas. q̄ ibi est motus p̄rie dictus. Ans. p̄bat q̄ p̄ncipia subar sunt sube. et sunt p̄ria. Odm q̄ p̄ncipia sube nō sunt p̄ria p̄rietate p̄rie dicta. s. p̄rietate cōmuniter accepta. q̄ est inter p̄uatōem et habitū.

Ar. Quicqd corripit a suo p̄rio corripit. s. suba corripit. q̄ a suo p̄rio corripit. et p̄ p̄ns est ibi p̄rietas. Odm q̄ dupl̄r aliqd corripit. vno p̄ se. et qd sic corripit. a suo p̄rio corripit. Et d̄r p̄ se corripit quod immediate ab alio corripit. sicut frigidū immediate corripit a calido. Alio corripit aliqd p̄ alter. q̄ sc̄z ip̄i corripit sequitur ad corruptōem alterius. et sic nō oportet q̄ sp̄ aliqd corripit a suo p̄rario. et sic substantia corripitur ad corruptōem alicuius qualitatis q̄ p̄inet ad eē ipsius sube. siue ad eē cōpletionē naturālē. Et qñ d̄r. In suba ē p̄ncipiū corruptōis. q̄ erit ibi corruptio p̄ se. Tenet p̄ria. q̄ p̄ncipiū ē frustra a q̄ nō sequitur p̄ncipiū. Ans. p̄bat. q̄ p̄uatio est p̄ncipiū corruptōis. Odm q̄ in suba. i. in p̄dicamento sube manēdo repit p̄ncipiū corruptōis aptitudinalis siue corruptibilitatis. et hoc p̄ncipiū ē p̄uatio. s. nō ē ibi p̄ncipiū actualis corruptōis. q̄ talis actualis corruptio ē ex q̄litate p̄rijs. et iō p̄r eē ali qua suba p̄ se corripit. q̄ t̄m p̄ se nō corripit. sicut p̄r circa p̄ncipiū huius

Ar. Quicqd ē in effectibus. hoc d̄r etiā repit i canis. s. i accūs. s. i accūs. repit p̄rietas. q̄ in suba. Dicendū q̄ maior intelligit de illo qd ē p̄fectōis. q̄ h̄c res p̄riat in effectū. tūc etiā d̄r repit in cā. s. habere p̄rietas rem ē aliqd ip̄fectōis. cuius signū ē q̄ in rebus p̄fectis minus iuenit de p̄rietate. sicut in substantijs separatis et in corporibus celestibus. q̄ at in substantijs et in formis substantialibus nō repit p̄rietas p̄r sic. p̄bat. q̄ ad hoc q̄ aliqua sint p̄ria duo requirunt. p̄mo q̄ sit maxima distantia fm̄ cōtinuū. p̄cessum vñius in alter. et eōtra. Sc̄do q̄ tales forme suscipiant magis et minus. q̄ in tali p̄rinuo exitu de vno termino in aliū oportet q̄ plus capiat de vno termino nō q̄ plus habebat. s. nullū illo p̄r inueniri in suba. Ad p̄mū. q̄ quis sit p̄rinuo. p̄cessus a vegetatiuo in sensitiuum et intellectū. non p̄r t̄m eōtra naturālē fieri p̄rocellus ab intellectu in sensitiuum et vegetatiuum. qd requiritur ad p̄rietatē. Neq̄ sc̄do. q̄ sube nō suscipiunt magis et minus et sic nō p̄r eē motus in subam. p̄pter vñq̄ p̄dicatōes dicta

Ar. In adaliqd ē motus. q̄ nō solū in tribus p̄dicamentis. Ans. p̄bat. q̄ nulla forma realis aduenit alicui de nouo sine mutatoe et motu. s. adaliqd p̄r de nouo alicui aduenire. et est forma realis. q̄ aduenit p̄ motum. Odm q̄ realis relatio p̄r alicui aduenire p̄ motum

enim. nō sic q̄ intrinsece terminet motū. s; q̄ sequitur ad terminū intrinsece acq̄sitū p̄ motū. sicut dicitur ē de silicib; dicitur. Et si dicat aliq̄ relatio aduenit alicui sine omni motu. Dm q̄ triplices sunt relatioes. q̄dā sunt relatioes p̄m dicitur ex pre vtriusq̄ extremi q̄ nō addunt aliquas realē res sup̄ subiectū. sicut relatio eiusdē ad seipm. Alia ē relatio realis ex pre vnius extremi. sicut ē relatio scie ad scibile q̄ est realis ex pre scie z nō ex pre scibilis. Tercia ē relatio realis ex pre vtriusq̄ extremi. sicut relatio patris ad filiū. sicut ad filie. equalis ad egle. Tunc dm est q̄ in p̄mis duab; relationib; nō ē inconvēiens relatiōem alit̄ cut aduenire sine omni motu. q̄ ibi relatio nō ē ens reale. vel ex pre nullius extremi. vel ex pre vnius tm. S; in tercia relatiōe p̄ aduenire alicui relatio absq̄ noua sui mut̄ ratione. dūmō in ip̄o p̄fuit fundamentū relatiōis. opozz tū mutatiōem ēē in altero extremo. Exempli gr̄a. si Plator longo tpe fuisset albus. tūc in ip̄o ēēt fundamentū relatiōis. s; silitudinis. p̄ ē in platone fieri silitudo p̄ mutatiōnem sortis q̄ factus est albus. z p̄us fuit niger. Et rō istius est. q̄ quis in isto q̄ acq̄sivit relatiōem sine sui mut̄ ratione nō sit mutatiō facta nunc. h; tū fundamentū relatiōis. q̄ d̄ alter acq̄sivit p̄ nouā mutatiōem.

Ar. In actiōe z passione ē p̄teritas. s; mor⁹. Dicendum q̄ actiō z passio capiuntur duplt̄. vno fm se. z sic in actiōe z passione nō ē p̄teritas. nec etiā motus. Alio mō accipiunt actiō z passio fm q̄ fundant in aliq̄b; q̄litate. z sic in actiōe z passione est motus z cōtrarietas. Et tō p̄fuit dicit q̄ in actiōe ē extrinsece motus z p̄ modū sequele. q̄ ad p̄trarietate q̄litate. sequitur etiā p̄teritas actionū. sicut calidi est calefactio. z frigidū ē frigefactio. Et sic etiā soluit argumentū quo posset argui q̄ vnus motus sequitur ad aliū motū. q̄ generatio sequitur ad alteratiōem. Dm q̄ hoc sit extrinsece z p̄sequutiue z nō intrinsece sicut p̄us dictū est.

Ar. In q̄litate nō est p̄trarietas. s; ibi nō ē motus. P̄us p̄z ex p̄dicamentis. Dm q̄ q̄litas accipit̄ duplt̄. vno logice. i. fm se z absolute. in p̄prio genere nō cōparando eā ad aliqua corpa. z sic nō est p̄trarietas in q̄litate. q̄ p̄trarietas attendit̄ penes maximū z minimū. s; in q̄litate. sic accepta nō est. maximū nec minimū. q̄ vt sic data quacūq̄ magna quantitate p̄ adhuc dari maior. z data quacūq̄ p̄ua p̄ dari minor. Alio mō accipit̄ q̄litas fm q̄ cōparat ad corpa rez naturalū. z sic accipit̄ p̄hysice. z tunc in q̄litate est p̄teritas et motus. Et sic dicit Aristotle. in p̄mo huius. q̄ entia naturalia sunt determinata ad maximū z ad minimū et motus fit inter hoc maximū z hoc minimū.

Ar. In q̄litate solū est motus. q̄ ibi solū est maximū z minus. inter q̄ est mor⁹. s; nō erit i alijs p̄dicamentis. Dm q̄ duplt̄ aliqd̄ d̄ suscipere magis et minus. vno mō extensiuē. z tunc p̄prie suscipit̄ maius et minus nominaliter. z sic solū in q̄litate recipiuntur. Alio mō intensiuē. z sic inuenit̄ magis z min⁹ in q̄litate. q̄ vna q̄litas est p̄fectio. alia q̄litate q̄litas ad modū essendi.

Ar. In vbi nō est motus. p̄bat. q̄ in relatiōe nō est motus. sed vbi est relatio. s; zc. Dm q̄ quis p̄dicamento vbi coniungat̄ q̄dam relatio fm dicit̄. tū nō fecit illā relatiōem. sed quandā entitatē reale in locato distincta a loco z locato. z illa entitas potest terminare realem motum.

Ar. Motus localis est de p̄dicamento q̄litate tatis. P̄us p̄bat. q̄ terminat̄ ad locū q̄ est q̄litas.

Dm q̄ quis motus localis denominet̄ a loco. non tū terminatur intrinsece ad locū. Ratio p̄mi est. quia locus est notior q̄ vbi causatum a loco. sed ex notioribus nobis imponimus nomina. Rō scd̄ est. q̄ termin⁹ nō debet p̄existere motui. s; d̄z acq̄ri p̄ motū. s; locus p̄existit motui locali. s; nō est terminus motus localis. sed vbi acq̄ritur p̄ motū localem. s; zc. Unde p̄siderandū q̄ nō sunt multa vbi in motu locali fm actū. q̄ alis ēēt multi motus locales fm actū. cū vbi in actu sit termin⁹ illius motus. sed solū sunt multa vbi fm potentia q̄ nō sunt termini motui. s; d̄na ad vltimū terminū q̄ est vn⁹.

Et q̄ d̄z sunt multe circūscriptiōes in vno motu locali. s; erunt multa vbi in eodē motu locali. Dm q̄ vbi ibi sunt multe circūscriptiōes. tū q̄ in illis nō est stat⁹. i. nō sunt vbi in actu ex illis circūscriptiōib; sed in potentia tm. Ultima autē circūscriptiō in qua est stat⁹ facit vbi in actu z p̄fectū. sed illa media vbi habet se vt imperfecta deferentia ad vbi perfectum.

Ar. Si deus moueret totū mundum localit̄. tūc mundus nō moueretur ad vbi. q̄ non est ali⁹ quis locus extra mundum. z p̄ p̄us nec vbi q̄d̄ causat̄ ex loco. Dm q̄ in tali casu crearetur a deo nouus locus. ad quem mundus moueretur. q̄uis nunc nō sit ali⁹ quis locus extra mundum.

Ar. Augmentatio z diminutio nō sunt mor⁹ d̄z uerfay speciez. Probat. q̄ si fieret augmentatio ad magnitudinē z diminutio a magnitudine. tūc terz min⁹ illoz ēēt vnius sp̄ci. s; z mor⁹. Dm fm quosdam q̄ quantitas magna z parua duplt̄ possunt accipi vno mō fm se. z sic sunt vnius sp̄ci. sicut q̄litas triū pedum z decē pedū in longitudine. Alio mō accipiunt p̄ cōparatiōem ad numez q̄ est in illis q̄litate. z sic distinguntur specie. quia trinitas z denarius distinguuntur specie. Sed illud nō videtur esse verum. q̄ tunc soluit̄ esset distinctio q̄litate p̄tinue p̄ q̄litate discretā. sed augmentatio z diminutio p̄prie respiciunt q̄litate p̄tinue. ergo nō distinguunt̄ sp̄ci in p̄prio genere scz q̄litate p̄tinue. Et ideo melius d̄z q̄ duplt̄ aliqua distinguunt̄ sp̄ci. vno q̄ distinguuntur naturalis specifi⁹ cis. z sic q̄litas magna ad quā est augmentatio. z parua ad quā est diminutio non distinguunt̄ sp̄ci. si fiant fm eandem sp̄ci q̄litate. Alio mō distinguunt̄ aliqua sp̄ci fm q̄ distinctio specifica extendit̄ se ad distinctiōem fm p̄fectū z imperfectū. z sic etiā augmentatio z diminutio distinguunt̄ sp̄ci. z similt̄ ip̄arum terminū. Et q̄ a terz min⁹ motus sic accipiat̄ quādoq̄ sp̄ci p̄z ex eo quod dictum est supra in eodē tractatu. q̄ medium cōparatum vni extremo h; rōem alit̄ erit. s; manifestū ē q̄ extrema motui sunt tria. s; vnū z idē q̄dā mō h; se tria. s; tria d̄nt specie. s; idem est differens a seip̄o sp̄ci. Ergo multo magis p̄t sumi distinctio specifica inter p̄fectū z imperfectū.

p Ost hec autē dicamus quid est simul. et quid est tangere. z quid est medium. et quid p̄sequenter. z quid habitum. z quid cōtinuū z i q̄libet re vni q̄d̄q̄ horz ēē aptū natū sit

Postquam in primo tractatu prius diuise mutationem et motum in suas species hic preedit in isto tractatu secundo ad determinandum de unitate motus. Et circa hoc duo facit. quod primo premitit quodam necessaria ad sequentia. Secundo preeditur de principali proposito. ibi. Unus autem motus. Circa primum tria facit. quod primo de eo quod sit intentio. Secundo exequitur propositum. ibi. Si quod de igitur. Tercio recapitulat. ibi. Quid quod de igitur. Dicitur ergo primo quod domum est post predicta quod sit sit et quod extractum vel separat. etiam quod premitit definitiones noem terminorum quod sunt sit. separat. tangere. medium. continue moueri. tria sunt locum. prius habitum. et primum. Et hoc ito facit. quod vix istis terminis in principio sexti. ubi probat quod primum non est ex indistinctibilibus compositum. cum indistinctibilibus non possint esse coniuncta in primum. nec per modum praeactus. nec per modum prae se habentium. nec per modum praeuicant. et sic vix istis in demonstrationibus presequentibus. Sicut in sit in principio Euclidis ponunt definitiones quod sunt sequentium demonstrationum principia. Secundo ito. quod Aristotele. infra probat quod idem est motum esse unum et primum. oportet ergo scire quod sit vnum. quod sit primum. et quod praeactum et prae supponunt a contrariis sicut ab inferioribus. ideo etiam determinat de illis

Simul quidem igitur dicuntur hec esse per locum. quaecumque in vno loco sunt primo Separata autem quaecumque sunt in altero. Tangere autem quorum vltima simul.

Hic exequitur intentum definendo illos terminos. et primo definit sit et separat. quod ito facit. quod principaliter intendit hic determinare de tangere. sed sit ponit in definitione tangere ergo prius determinandum est de sit. Dicuntur ergo esse sit quod sunt in vno loco primo. et primo. Et per oppositum dicunt separat quod sunt in alio et alio loco. Sed tangere dicuntur quorum vltima sunt simul.

Ar. Duo corpora non possunt esse naturaliter in vno loco primo. ergo non sunt aliqua corpora naturaliter simul. Domum quod duo corpora esse sunt per duplimum intelligi. vno per totum. id est per omnes dimensiones. et sic est impossibile duo corpora esse sit naturaliter. sicut probatum est prius in quarto libro. Alio aliqua possunt esse sit per vltima. et sic quilibet extremum siue vltima duarum quantitarum possunt esse sit. quod duo vltima corporis. id est due superficies possunt esse sit. et duo vltima superficier. id est due linee. possunt esse sit. sit duo vltima lineaz. id est duo puncta. possunt esse sit. et sic dicimus quod locus et locatum sunt sit. quod superficies corporis locatum et locatum non dicitur quod ad situm.

Ar. Duo corpora sunt sit per totum. probatur. quod sit sunt in vna domo. Domum quod duo corpora nunquam possunt simpliciter dici sit per prius loquendo de sit. sicut prius definitum est. quod non sunt in vno loco primo. sed bene sunt sit. in vno loco compositum. hoc est improprie sit. quod si hoc sufficeret ad esse sit. tunc omnia possunt dici sit quod continentur sub celo. Ex eodem fundamento non dicunt aliqua sit per se. quod alias omnia temporalia nunc existentia possent dici simul tempore.

Ar. Aristotele. de eo quod mouens et motum sunt simul. et illa sunt corpora. ergo duo corpora possunt esse sit. id est in vno loco. Domum quod sit caput duplimum. vno per se et per indistinctam aut coniunctam sine medio. et sic dicuntur illa sit quod non habent aliquod medium. quod facit ea distare. et sic caput Aristotele. sit in septimo huius. quo modo mouens et motum sunt simul. Alio dicunt sit quod sunt in eodem loco primo. et sic caput hic.

Medium vero in quod aptum natum est primum peringere mutans. quod in quod vltimum mutatur per naturam continue mutans. In minimis autem est medium tribus. vltimum quidem est mutationis contrarium.

Hic definit medium quod ponit in definitione ipsius prius. dicens quod medium est illud in quod primum aptum natum est peruenire illud quod primum mutatur per naturam quod in vltimum terminum motus. Et ergo ubi est medium ibi inueniuntur tria. id est duo extrema contraria et medium. quod sit inter duo extrema sunt multa media. sicut inter album et nigrum sunt multi medij colores.

Ar. Sunt multa media in quod non peruenit per motum. sit autem medium syllogismi et medium in numeris. igitur et. Domum quod hic non definit medium generatim acceptum. quod sit inuenit medium in syllogismis et in numeris. sed hic definit medium specialiter acceptum per medio physico in motu reperto. quia sic necesse est primo medium attingere re quod vltimum terminum.

Ar. Quod preedit de termino in terminum absque medijs. ut patet in tinctura pannorum. ubi preedit ab albo in nigrum absque medijs et quod per vnum medium. id est rubrum. Domum quod ista definitio principaliter intelligit de medio in motu locali. quod ubi oportet omnia media necessario pertransire. Etiam per intelligi de motu alterationis si fiat per naturam. ut patet in fructibus. natura enim preedit in ceruis de albo in viridem colorem. de viridi in glaucum. de glaucum in rubeum. de rubeo in nigrum.

Continue autem mouetur. quod nihil aut paucissimum deficit rei. non temporis. Nihil enim perhibet deficienter rei non temporis. et statim autem post hypatim. id est per maiorem sonare vltima. sed rei in qua mouetur. Hoc autem et in his que sunt per locum et in alijs mutationibus manifestum est.

Contrarium autem per locum est. per rectitudinem distans plurimum. Minima enim finita. Detrum autem finitum est.

Hic prius ostendit quod sit primum moueri. eo quod ponit in definitione medij. dicens quod primum moueri est quod in motu nihil aut paucissimum deficit rei non temporis. Pro intellectu huius sciendum. quod ad hoc quod motus sit primum duo requirunt. primo quod non sit aliqua interruptio in tempore. id est quod tempus sit primum. Secundo quod non sit interruptio in magnitudine siue in spacio super quod sit motus. Et tunc dicitur in istis. quod si aliquid deficit in tempore tunc omnino impeditur primum motus. sed si deficit in primum magnitudinis supra quam sit motus. non impeditur primum eius. quod si catharisans post hypatim. id est post cordam huius graue sonum tangat vltima acuta intermissis cordis quibusdam in medio non impeditur primum illius motus. Et hoc est quod dicitur quod in primum motu non per aliquid temporis deficere. quod bene magnitudinis. sicut aliquis per passus ambulans per aliquam viam primum tempore non tangit omnes partes continuas spacij siue magnitudinis. et tunc dicitur

motus p[er]tinuus. q[ui] n[on] h[ab]et p[ri]ncipiu[m] deficit. T[unc] ibi. C[on]tra-
rium at. Definit p[ri]ncipiu[m] p[er] locum. et hoc id[em]. q[ui] si inter loca
n[on] esset p[ri]ncipiu[m]. tunc n[on] esset motus localis. cum q[ui]libet
motus sit inter p[ri]ncipiu[m]. et sic tolleret h[oc] q[uo]d e[st] p[er]tinue moueri.
Dicit g[er] q[uo]d p[ri]ncipiu[m] locu[m] dicunt. q[uo]d plurimu[m]. i. maxime di-
stant p[er] lineam rectam. q[ui] distantia p[er] lineam circula[re]m non e[st]
certa nec maxima. eo q[uo]d sp[ecies] p[ot]est dari maior. q[ui] si inter duo
puncta trahat[ur] circulus. tunc ille potest semper et semper
esse maior in infinitum.

H[ic] Et ista definitio sequitur q[uo]d solu[m] motus elem[en]-
to[rum] haberet p[ri]ncipiu[m]. q[ui] ille solu[m] h[ab]et maximam
distantia[m] p[er] lineam rectam. O[mn]i q[uo]d illa distantia p[er] line-
am rectam n[on] d[ebet] intelligi de distantia simpl[iter] dicta. q[ui] tunc
motus istor[um] inferior[um] n[on] haberet maximam distantia[m]. sed
d[ebet] intelligi p[ar]tie p[ar]tando. i. mobilia ad determinata loca.

Consequenter aut[em] q[uo]d cum post p[ri]ncipiu[m] so-
lum sit. aut p[er]tinet aut specie aut aliquo sic de-
terminato[rum]. nullu[m] mediu[m] est eor[um] que sunt in
eodem genere. et cuius p[er]sequenter est. Dico at in
linea lineae. p[er] q[uo]d sunt linee aut unitatis unitas
p[er] q[uo]d sunt unitates. aut domus domus. Aliud
aut[em] nihil prohibet esse mediu[m]. c[on]sequenter
aut[em] est alicui. cum posterius aliquid est. Non
enim unum consequenter est duob[us]. neq[ue] noua li-
na secunde c[on]sequenter. licet hec illi. Habit[us]
aut[em] est quod consequenter est cum tangat. q[ui]n
aut[em] omnis mutatio in oppositis est. opposita
aut[em] contraria. et que p[er] in c[on]tradictio[n]em sunt. c[on]-
tradictio[n]is aut[em] nihil mediu[m]. manifestu[m] est
q[uo]d in contrariis erit mediu[m].

Hic definit hoc q[uo]d p[ri]ncipiu[m] se h[ab]et et quada[m] sp[eciem] et. i. h[ab]et
bitu[m]. Et vult q[uo]d p[ri]ncipiu[m] dicunt q[uo]d unu[m] e[st] post aliud inter q[uo]d
nihil mediat eiusde[m] generis. Et sic ad p[ri]ncipiu[m] duo requirunt[ur]
p[ri]mo q[uo]d ip[su]m q[uo]d d[icitur] p[ri]ncipiu[m] sit post aliud. et id[em] unu[m] n[on] est p[ri]ncipiu[m]
ad duo. hoc aut[em] p[er]tingit vel p[er] p[er]tinet. sicut unum cor-
pus est post aliud vel p[er] sp[eciem] sicut unus numerus est
post aliud. vel p[er] dignitate[m]. sicut miles est post regem. vel
p[er] cogniti[on]em. sicut h[omo] est post aialem. Sec[un]do requirit[ur] q[uo]d
inter ip[su]m et illud q[uo]d d[icitur] p[ri]ncipiu[m] nihil mediat q[uo]d sit eiusde[m]
generis. et id[em] duo domus dicunt se habere p[ri]ncipiu[m] ubi n[on] me-
diat aliqua alia domus. i. aliq[uo]d aliud alterius sp[ecies] me-
diare posset. sicut h[omo] vel alius. Et g[er] unu[m] n[on] h[ab]et se p[ri]ncipiu[m]
ad duo. q[ui] q[ui]s scda p[er]ditio pueniat vni. q[ui] inter unum
et duo nihil mediat eiusde[m] generis. n[on] t[ame]n sibi puenit p[ri]ncipiu[m]
ma. q[ui] unu[m] n[on] est post duo. et id[em] duo dicunt p[ri]ncipiu[m] ad unu[m] et
tria ad duo. et n[on] e[st] contra. Tunc ibi. Habit[us] at. Des-
init habit[us] q[uo]d est sp[ecies] ip[su]m p[ri]ncipiu[m]. dicens q[uo]d habit[us] est
p[ri]ncipiu[m] cu[m] tangit habit[us]. g[er] sup[er]addit p[ri]ncipiu[m] p[er]tinet. et ideo iter
habita[n]s nihil debet mediare. neq[ue] eiusde[m] generis neq[ue] al-
terius generis. Et ex illis p[er]cludit q[uo]d omne mediu[m] est iter
p[ri]ncipiu[m]. et hoc id[em]. ex quo mediu[m] de quo hic est ad p[ro]positu[m]
sp[ecies] est in motu p[re]dictu[m] est. sed motus est inter p[re]dictoria

vel p[re]dictoria. et q[ui] inter p[re]dictoria non est mediu[m]. ergo
go mediu[m] erit solum inter contraria.

Continuu[m] aut[em] est quidem habit[us] aliq[uo]d.
Dico aut[em] esse continuum quod id[em] fiat et vnus
vtriusq[ue] terminus eor[um] que tanguntur. et sic si-
gnificat nomen c[on]tinuum. quia contineat. Hoc
aut[em] esse non potest. cum duo sint vltima. Sed
hoc determinato manifestu[m] est q[uo]d in his est q[uo]d
dem continuu[m]. ex q[uo]bus vnum aliquod ap[er]tu[m] na-
tum est fieri p[er] c[on]tactu[m]. Et sicut aliquando sit
continuum vnum. sic et totum erit vnum. vel
aut p[er]tinet aut lat[er]e aut tactu. aut ad
nascencia[m]. aut insertu[m]. Manifestu[m] aut[em] q[uo]d
p[ri]ncipiu[m] c[on]sequenter Contactu[m] q[uo]dem eni[m] est ne-
cesse c[on]sequenter esse. quod c[on]sequenter aut[em] non
omne tangere. unde et p[er] vobis rati[on]e c[on]sequen-
ter est vt in numeris. tactus aut[em] non est. Et
si q[uo]dem c[on]tinuum est. necesse est tangere. Si ve-
ro tangit nondu[m] c[on]tinuum est. Non eni[m] necesse
est vnum esse ip[su]m vltima. si sunt sunt. sed si
vnum sunt necesse est et simul esse. Quare inser-
tus vltimus est p[er] generat[i]o[n]em. necesse est eni[m]
tangere si adnata erunt vltima. contacta aut[em]
non omnia adnata sunt. In quibus aut[em] n[on] est
tactus. manifestu[m] est q[uo]d n[on] e[st] c[on]scitus in his

Hic manifestat aliud terminu[m] p[ri]ncipali[ter] intentu[m]. i. q[uo]d
sit p[ri]ncipiu[m]. Et d[icit] q[uo]d p[ri]ncipiu[m] sit aliq[uo]d sp[ecies] habit[us]. q[ui] q[uo]d sit
vnum et id[em] terminus duor[um] q[ui] se tangunt tunc d[icitur] esse p[ri]ncipiu[m]
num. Vult g[er] q[uo]d p[ri]ncipiu[m] dicunt quo[rum] vltima sunt vnu[m]
q[uo]d p[er]bat ex no[m]i[n]e p[ri]ncipiu[m] itat[is]. q[ui] p[ri]ncipiu[m] d[icitur] a p[ri]ncipiu[m]ando.
siue ab vniendo. sed solum est p[ri]ncipiu[m]atio in his q[ui] habent
vltima vnu[m]. Patet etia[m] id[em] ex ordine c[on]tact[us] istor[um] ter-
minor[um]. q[ui] sicut p[er]tinet addit sup[er]a p[ri]ncipiu[m] simultate[m]. ita c[on]-
tinuum addit sup[er]a p[er]tinet unitate[m]. Et q[ui] p[ri]ncipiu[m] sit
q[ui] vltima sunt vnu[m]. id[em] sequitur q[uo]d illa ex q[uo]bus n[on] e[st] natu[m] fieri
vnu[m]. n[on] p[ot]est ad inuicem p[ri]ncipiu[m]ari. Fit aut[em] diuersimode
vnu[m] ex multis. i. vel p[er] aliquam p[er]clauat[i]o[n]em aut incollatio-
nem vel p[er] quatuor[um] modu[m] p[er]iungendi q[uo]d sit q[ui]q[ue] p[er] iplata-
tione[m]. sicut fercul[us] inserit[ur] arbori. q[ui]q[ue] p[er] naturale gene-
rat[i]o[n]em. sicut ram[us] adnascit[ur] et p[ri]ncipiu[m]at arbori. Tunc
ibi. Et si q[uo]d. C[on]parat ista tria ad inuicem. i. p[ri]ncipiu[m] p[er]tinet et
p[ri]ncipiu[m]. Et vult q[uo]d p[ri]ncipiu[m] e[st] p[er] via g[er]at[i]o[n]is et c[on]tact[us] p[er]
p[er]dicat[i]o[n]em. de i[n] p[er]tinet. de i[n] p[ri]ncipiu[m]. q[ui] o[mn]e p[ri]ncipiu[m] e[st] p[er]as-
ctu[m]. et o[mn]e p[er]tinet e[st] p[ri]ncipiu[m]. sed n[on] econtra. Addit eni[m] p[er]tinet
sup[er]a p[ri]ncipiu[m] simultate[m]. sed p[ri]ncipiu[m] addit sup[er]a c[on]tas-
ctu[m] unitate[m]. quia illa sunt continua. quor[um] vltima
sunt simul et vnum. habent eni[m] se sicut superius et inferius

Si autem hoc quod dico fit importat habitudinem distinctio-
tunc non potest esse unum quod sunt filii et finem hoc nec practica esse potest
quod sunt prima. Quare concludit quod inferat. i. primario finem
quod una pars inferat alteri in uno termino est ultimus in
ordine generatiois. puta specialia sunt posteriora commu-
nibus. sicut pars generat aliam quod habet. Et ideo de ultimo infer-
tum. quod illa necessario se tangunt quorum ultima sunt ad na-
ta. i. naturaliter unita. sed non e contra. Si in his in quibus non
preesse practicus non preesse perfectus. i. primatio

Quare si et unitas et punctum quia dicunt sepa-
rata. Non possibile est unitatem et punctum idem his
quidem inest tangere. unitatibus autem sunt. et horum
quidem contingit esse medium. Vis enim linea me-
dium punctorum est harum autem non est necesse. Nullum
enim medium est dualitatis et unitatis. Quid quidem
igitur est simul et extra. quod tangere et quod medium et
quod inter. et quod habitum et quod continuum. et in qua
libet unumquodque eorum inest dictum est

Concludit quod de correlariis ex dictis. et de quod si unitas
et punctus sunt separata finem esse a materia. adhuc unitas non
erit punctus. Quod probat duobus rationibus. quarum prima est.
quoniam sunt eadem una predictio reperitur in utrisque. sed alia
predictio reperitur in punctis. i. tactus. quod duo puncta pre-
se tangere quod sunt extrema linearum. et alia in unitatibus. i. con-
sequenter. quod in numeris unum est pars alio finem ordinem. et
ideo inter ea nihil mediat eiusdem generis. non autem tangit
se. quod non sunt extrema quantitatis continue. que solum tan-
gunt se. ut supra dictum est. igitur ratio. Secunda ratio stat
in hoc. inter duo puncta necesse est mediare aliquod me-
dium. quia linea mediat inter duo puncta. sed iter duas
unitates non est necesse esse aliquod medium. Ultimo epilo-
gus quod dicta sunt et est planum in linea

Ar. Dicitur est pars quod duo puncta se tangunt. sed
que tangunt se non habent medium. Unde
quod duo puncta accipiunt dupliciter. uno modo finem quod reperiunt
in una linea. et sic impossibile est duo puncta se tangere absque
medio. sicut patet sexto huius. Alio modo accipiuntur
duo puncta in diversis lineis. puta sunt termini diversarum
linearum. et sic possunt se tangere. Exempli gratia. si quis
imaginetur lineam cadere per aerem et aquam continue. tunc in con-
tactu aeris et aque punctum ipsius aeris in linea aeris tan-
get punctum aque in linea aque

¶ Rursus autem motus dicitur multipliciter. unum quidem
enim multipliciter dicimus. Genere quidem igitur
unus est finem figuras predicamenti. Locum mutationis quidem
enim omni loci mutationis genere una est Alteratio
autem loci mutatione altera genere est

Postquam philosophus promissit aliquas definitiones necessarias ad
sequentia. primum determinat de unitate et diversitate motuum
et quod trietas est species diversitatis. ideo postea determinat
de trietate motuum. Circa primum primum distinguit tri-
plicem unitatem ipsius motus. dicens quod unus motus dicitur
multipliciter finem quod unum in communi acceptum multipliciter dicitur. quia

quoniam motus dicitur unus genere. quoniam quod unum species. et quoniam unus
numero. Illi autem motus dicuntur unus genere quod terminantur
ad idem genus predicamentale. sicut augmentatio et di-
minutio ad quantitatem. et calefactio et frigidatio sunt unus
motus genere. quod terminantur ad qualitatem. Similiter motus
localis rectus et circularis sunt unus genere. quod terminantur
ad unum predicamentum. scilicet ubi.

Ar. Corruptibile et incorruptibile dicitur plus quod ge-
nere. scilicet motus circularis est incorruptibilis. et
motus rectus est corruptibilis. non potest esse in eodem genere.

Unde quod genus accipitur dupliciter. uno per genere philosophico.
quod est materia vel subiectum. et sic est verum quod corruptibile et in-
corruptibile dicitur plus quod genere. quod materia. et ideo est alia
materia corporum celestium et inferiorum. Alio accipitur genus
per genere logico sive predicamentali. et sic corruptibile et in-
corruptibile sunt unus generis. quod potest esse de uno predi-
camento. sicut corpus celeste. et corpora inferiora sunt de pre-
dicamento substantie. et motus celi et motus locales res-
pectu sunt de predicamento ubi

Specie autem unus est. cum genere unus est et in
diversa specie sunt. ut coloris quidem sunt differentie

Jam igitur alius species denigratio et dealbatio. Vis
autem dealbatio omni dealbationi idem finem species erit
et omnis denigratio denigratio. Albedini autem non
ampli. unde species una dealbatio dealbationi om-
ni. Si autem sunt quidam quod et genera simul et species sunt
manifestum est quod ut species unus erit. simpliciter autem
unus specie non ut doctrinatio. sed scia quidam spe-
cies existimationis. genus autem sciari aliarum

Hic ostendit quod motus sit unus species. Et primo ostendit pro-
positum. Secundo movet quodam dubitationem. ubi Dubitabitur autem.
Dices pro quod illi motus dicuntur unus species quod terminantur ad unam
speciem specialissimam. sicut motus dealbationis est eiusdem specie cum
quod dealbatio. quod albus est species specialissima. est tamen verum quod
finem quod motus dicuntur unus species. quod sunt ad unam speciem subal-
ternam. sicut motus albefactionis et nigrefactionis quod terminantur
ad colorem. non tamen sunt simpliciter unus species. sicut nec species sub-
alterna est simpliciter una species. Et dat philosophus exemplum de scia quod
species existimationis et genus diversarum sciatarum. et igitur omnis doctri-
natio quod est motus ad sciari est quoddammodo una species non tamen simpliciter.
quod doctrinatio quod docet grammatica est simpliciter alia species ab ea
qua docetur geometria.

Dubitabit autem aliquis si species unus motus sit.
cum ex eodem idem in idem mutetur. ut unus punc-
tum ex hoc loco in hunc locum. iterum et iterum. Si
autem hoc est. erit circulatio rectitudinem eadem
et volutatio ambulationi. Aut determinatio
est id in quo est. si alter est species. quam alter motus
est Circulare autem a recto alterum species est. Gene-
re quidem igitur et species motus unus sic est. Sim-
p

placiter aut vnus motus est qui substantia qdē vnus et numero est. quis aut hmoi sit manifestū est diuidentibz. Tria em sunt fm numerz circa que dicimus motū vnū quod et in quo et quādo. Dico aut qd. qm necesse est aliquid esse qd mouetur. vt hominē aut aliez. et in aliquo hoc moueri. vt in loco aut in passione. et qm. in tpe em oē mouet. Hoz itez aut genere qdē aut spē esse vnū em re in quā mouet habitu erat in tpe.

Nē mouet vnā dubitatōez circa dicta. s. vtz plures motus q sunt ab eodē ad idē sint vni? spēi. sicut si vnus punctū fm geometras. q imaginant punctū moueri. mouet ex hoc loco in hūc locū multotiens. Et hoc videtur fm pmissa. qz si motus q sunt in eadem spē. vt in albedi nem sunt idē spē. multo magis duo motus q sunt in eundem locū numero. Si aut hoc pcedat tunc sequitur incōueniens. s. q motus rectus et motus circularis eēt eiūsdē spēi. qz pnt eē ad vnū terminū n solū vni? spēi. s. etia eiūsdem numeri. sicut si aliqd ad eundē locū numero veniat p lineā rectā et circularē. s. hoc est incōueniens. q nō ē sp vnus motus? spē qm idē mobile mutat ab eodem ad idē.

Tunc ibi. Aut determinatū. Soluit dubitatōem dicens. q si multotiens aliqd mutat ab eodem ad idē fm spaciū eiūsdē spēi. tunc est vnus motus spē. Exēpli grā qm aliqd sepe mutat fm spaciū rectū ad vnū terminū. tunc motus est eiūsdē spēi. S. qm mutat ab eodē ad idē fm spaciū alteri? spēi. sicut sunt spaciū rectū et circularē tūc motus sunt alteri? spēi. Tū ad hoc q motus? sint vni? us spēi tria requirunt. pmi q illoz motū termin? sit species spālissima. Scdm. q spaciū sit eiūsdē spēi. et tō motus ad eundē terminū p lineā rectā. et p lineā circularēz sunt diuerfz spēz. Rectū q sunt ab eiūsdē pncipijs. et tō motus ignis sursum. et motus terre sursum non sunt vnus spēi. qz qm sunt ad eundē terminū. etia numero et p spaciū eiūsdē spēi. qz p spaciū rectū. nō tū sūt ab eiūsdem pncipijs. qz motus ignis sursum ē a pncipio natura li. s. motus terre sursum est a pncipio violento. Et illam terciā p dīctōem Aresto. cōphendit iplicite sub pma. qm in oī motu termini cōrūdent pncipijs. si q termini sint vnus spēi. oportet etia pncipia esse vnus spēi.

Ad. Termin? dat spēm motui. s. h ē vn? termin? qm aliqd mouet p spaciū circularē et rectū ad eundē locū. q motus erit vnus spēi. Dcm q qm in alijs motibz sic sit. q spēs sumit a termino ad quē tū. tū in motu locali circulo qm spēm sit ex spacio et ex termino ad quē. Cui? rō ē. qz in alijs motibz spaciū hz se ad motū p accēs. s. in motu locali spaciū hz se ad motū p se. qz oportet illū motū fm q hmoi fieri sup spaciū. et tō motus rectus et circularis dnt spē. etia si habeat eundē terminū. Sūt motus volutari? et ambulatorio non sunt idē fm spēm qm sunt circa eodē terminos. qz vna nō ē ea/ dem fm spēm. S. si sunt idē termini et eadē vna fm spēs tūc sunt idē motus? fm spēm. et multo magis si termini et via sint eadē numero motus? iterati erunt idē fm spēm.

Simplr aut vnū in oibz his est. Et nāqz in

quo est vnū. oportet eē et indiuisibile vt speciem. Et ipm qm vnū tps et nō deficiens Et qd mo/ uetur vnū esse. nō fm accēs. vt albu nigrū fieri et coruscū ambulare. vnū at est coruscū et albu. sed fm accēs. neqz cōe esset em duos hoies si mul sanari fm eandē sanitatē. vt obtalmie. sed nō vnus bic est sed specie vnus est.

Hic ostendit terciō qd motus ē vnus numero. et circa hoc duo facit. qz pmo manifestat qd motus? sit vnus nu/ mero. Scdm circa hoc mouet quasidā dubitatōes. ibi. Socrate at. Dicit q pmo. q terciō ē motus simplr vnus q ē vnus numero fm essentia Et addit q tria req runt ad hoc q motus? sit vn? nūcro. s. vnitas mobil. vni/ tas tps. et vnitas forme fm quā ē motus. Cui? rō est. qz motus? ē accēs. s. oē accēs hz nūcz a suo subiecto. q ad vnitatē motus requit vnitas mobilis. Et sūt tps inter ruptū ipedit vnitatē motus? qz ē mēsurā motus? Alia etiā forma facit aliā vnitatē motus? cū forma sit motus? suba Et cludit tū Aresto. duos modos vnitatēz ipi? mobil q nō sufficiūt ad hoc q motus? sit vnus numero. pmi ē vni/ tas mobil fm accēs sicut corusc? et albu sunt vnū nūcro s. p accēs. et tō motus? corusc? et motus? albi nō sunt vn? motus fm nūcz. qz motus? corusc? ē motus? localis. s. motus? al bi est nigr? fieri. Scdm modus ē vnitas mobilis fm ge nus vel spēm et nō fm numerz. requitur em ad vnitatēz numeralē motus? q mobile sit vnū numero.

Socrate at fm alteratōez eandē alterari spē in alio at tpe et itez in alio. si qdē ptingit corrup tum itez vnū fieri nūcro erit et bic vn? si pō nōn idē qdē. vnus at nō. Habet at dubitatōem huic filem. et vtz vna sanitas et oīno habitus et passionē sube sunt in corpibz. moueri nāqz vi/ dent hntia et fluentia Si igit eadē et vna q dīlu culo et nūc sanitas qre nō et cū deficiens accipi/ at itez sanitatē. hoc et illa vno nūcro erit. Ea/ dem em rō ē nisi qd in tantū differt. qre si qdes duo idē. sicut nūcro vn? et habit? eē nccē ē. vn? em nūcro. act? vn? nūcro. si pō habit? vn? est fortassi s nō alicni videbit vn? et act? eē Cū em pauset ābulans nō āplius ē bec ābulatio. Itēz at ābulatē erit. si igit vn? et idē ē. ptingit vnū et idē corūpi et ē multotiens Ne qdem igit sunt dubitatōes extra q nunc est intentōem.

Aresto. interponit qndā dubitatōem. vtz scz sit vn? motus numero. qm vna forma bis acqrit. sicut si qd bis

sanet de opthalmia. i. infirmitate oculorum. Et hec altera
erit vnus motus numero. si sanitas que acquiritur sit eade
numero. et hoc erit si contingat id quod est corruptum iterum fieri
vnu numero quod videtur esse impossibile. et si non recuperet ea
dem sanitas numero erit motus idem specie et non numero.

Tunc ibi. Et ad dubitacionem. Dicitur quando alias
dubitacionem si aliquis prout pserueret in sanitate vel quo
cuius alio accideret. vtz sit vnu et idem accideret in eodem subiecto
Et quibusdam videtur quod non. quia Erastus opinabatur quod non
esset vna forma de mane et de vespere in eodem subiecto propter
prout mutacionem rerum. Neque autem dubitacionem philosophus hic
non soluit propter duo. primo. quia solus istius spectat ad meta
physicam. quod hic determinare de vno et multo. Secundo. quia
ista dubitatio innititur falso fundamento. scilicet res sunt in prout
vno motu. et nihil vni quod dicitur quod reprobat in quarto meta
physice. Nec tamen filius rationis. quia quidam sanitas manet et vari
etur homo magis vel minus sanus non intercipit esse sanitas
sicut intercipit quando totaliter corrumpitur sanitas Tunc ibi.
Eadem enim ratio. Determinat veritatem circa prout dubitacionem
nem. Et vult quod si motus sit vnus numero. necesse est ter
minari ad quod est vnu numero. non tamen hoc queritur. quia non necesse
est quod si terminatur ad quod est vnu numero. quod etiam motus sit vnu nu
mero. sed propter hoc requiritur quod ille terminus vnus nume
ro acquiritur absque interruptioe temporis. quia nisi sic prouteret vnu
et idem multoties generari et corrumpi. quod est impossibile.
Partem igitur pro solutione questionis. quod si quod bis sanet de ophthalmia
non est idem motus. sed sunt duo motus. quia talis forma
non acquiritur prout in tempore. sed per interruptioem Considerandum
etiam est. quod ex isto recte elicitur. quod si res aliquam prout motum produ
cat. tunc illa res non potest esse vna quod est prout corrupta et postea
generata. quia est interruptio in tempore. sed si aliquid res sine motu produ
cat. sicut per creatorem. tunc vna res numero potest reproduci. sicut
autem per resurrectionem mortuorum. quod sit sine motu per potentiam
diuinam. Uterius concluditur quod ille dubitaciones sunt extra
principalem mutacionem. et ideo sunt pretermittende.

¶ Quoniam autem prout est omnis motus
simpliciter quoniam vnum necesse est prout esse
si quoddem omnis diuisibilis est. et si prout vnus
Non enim omnis fiet prout omni. sicut neque aliud
nullum contingenti contingens. sed quorum vnum sunt
extrema vltima autem aliorum non sunt quoddem. alio
rum autem sunt. sed specie prout et equo casus sunt Quod
namque tanget. aut vnum fiet vltimum linee et ambu
lationis Dubitatio quoddem igitur sunt. et quod neque idem specie
neque idem genere sunt. Currens enim aliqua statim
febricitabit. et vltimas ex diffusionem loci mu
tatio est habita. prout autem non ponunt enim prout
nua quod vltima vnum sunt. quod habita et prout sunt
quod tempus prout est. prout autem est quod motus. Hoc autem est cum
vnum vltimum fiat ab obbo. vnum necesse est eundem finem specie
esse et vnum mobilis. et in vno tempore simpliciter prout

motum et vnum. Tempus quod videtur non immobilitas intersit
Indeficienti enim quod scire necesse est. Multi igitur et
non vnum motus est quod quod des in medio est. Quare si ali
quod motus statim occupet. neque vnum est neque prout.
intercipit autem si in medio tempus est Qui autem specie non vnum
motus est. et si non deficiat tempus. Tempus quod est enim vnum
est specie autem aliud. vnum quoddem enim necesse est. et specie vnum esse
hunc autem simpliciter vnum esse non est necesse Quis igitur
motus quod simpliciter vnus dictum est.

Hic probatur philosophus quod prout dicitur. scilicet quod tria requirunt ad vni
tatem numeralem motus. scilicet vnitas mobilis temporis et forme finem
qua est motus. Et hoc probatur sic. quia motus esse vnum. et motus esse co
tinuum. quod per ex tribus modis capiendi vnum. quia motus non dicitur
vnum idiuisibilitate. nec ratione. loquendo de vnitate numerali
sed prout. Sed ad proutatem motus tria requirunt. primo
quod forma sit vnum specie finem qua est motus. quia diuersa finem specie
non potest proutari. cum prouta sunt. quia vltima sunt vnum. quod
autem sunt diuersa specie non habent vltima vnum. Secundo requiritur
vnitas subiecti finem numerum. quia diuersa subiecta prout se bene
habent prout. sed non prout. Tercio requiritur vnitas temporis. quia si in
terueniat quod impedit proutas motus. Ergo etiam prout quod
tria predicta requirunt ad hoc quod motus sit simpliciter vnum. Et hoc
est quod concluditur finaliter in ista

Amplius autem dicitur vnum et perfectus. siue finem generis siue
finem speciem siue finem subam. sic sicut et in alijs propter
etiam et totum vnum est autem aliquando et si imperfectus sit vnum
dicitur si solus sit prout Amplius autem aliter propter predicta
ctos dicitur motus vnum regularis. irregularis enim non vi
detur vnum. sed magis regularis sicut rectus Irregula
ris enim diuisibilis est. videtur autem differre sicut magis
et minus Est autem et in omni motu quod regulariter est
aut non Et namque alterabitur regulariter et fert irregu
lariter. ut circulo aut rectitudine et circa augmen
tum et sicut et decrementum Irregularitatis autem
duo est aliquando quoddem in quod mouetur. impossibile enim est re
gulariter esse motum non in regulari magnitudine. ut
reflexi motus aut obliqui aut alij magnitudinis
quorum non prout contingens in contingentem partem
Aliquando autem neque in vbi. neque in quoniam. neque in quod. sed in
eo quod videtur est. velocitate enim et tarditate aliquando deter
minat. cuius quoddem enim velocitas est eadem. re
gularis est. cuius autem non irregularis est

¶ Ponit duos secundarios modos vnitatis motus. et de
cunt secundarij. quia non spectat propter ad ipsam vnitatem motus.

Philicorum

is ad modū vnitaris mor⁹. qz ad pfectōem vnitaris p^rimus est q mor⁹ d^r vnus. qz pfectus sicut etiā in alijs rebus totū z pfectū p^ruenit ad rōem vnitaris. Et rō isti⁹ est. qz fm doctore. vnitas p^rdupl^r attrid^r. vno⁹ fm q^rritate. z sic sufficit sola p^rinitas ad vnitate. Alio⁹ fm⁹ for mam subalem q^r est pfectio totū. z sic d^r aliq^d vnū. qz pfectū. z isto mō moris d^r vnus q^r est ppe terminus ad q^r. qz ibi motus capit suū pfectōem q^rsum ad modum essendi. Tunc ibi. Amplius aut^r aliter. Ponit scdm modū scdaru^m vnitaris motus. z est. q moris d^r vnus. qz regularis z vniformis. z hoc iō. qz motus regularis ē magis vnus q^r difformis z irregularis. q^r in illo motu de fici magis vnitas q^r in motu regulari. Exempla g^ra. mor⁹ ille q^r fit p spacium rectū z circulare est minus vn⁹ q^r ille q^r fit p spacium circulare tū. vel rectū tū. Et p^ro intellectu illius Aresto. ibi. Est aut^r. Ostendit in qbus motib⁹ inuenit regularitas z irregularitas. Et vult q^r in oim spē motus inuenitur regularitas z irregularitas vt inductue. pbat in ista Tunc ibi. Irregularitatis at dr. A^rsignat duos modos irregularitatis. p^rimus est ex pte rei. i. spaciū. z sic motus d^r irregularis vbi spaciū est diuinctū fm rectū z circulare. qz vna ps est recta z alia circularis. z tunc irregularis extendit^r ad difforme. Alio⁹ d^r mor⁹ irregularis ex pte modi motus. i. ex pte tps. z hoc p^ringit qn non ē eque velox p totū tps. sicut fit in motu grauiū z leuiū. qz talis mor⁹ ē velocior in fine q^r in pncipio z in medio. Et q^r p^r capi d^ra inter regulare z vnifor me fm q^r p^rie accipiunt^r. qz regulare in motu accipit^r ex pte tps. z iō ille mor⁹ d^r regularis q^r ē eque velox p totū tps. i. mor⁹ d^r vniformis ex pte spaciū. qn scz spaciū est dispositū fm figurā vni⁹ spēi. z iō aliq^d mor⁹ ē regularis q^r nō est vniformis z ecōrra. motus em grauiū z leuius est vniformis. qz fit p lineā rectā tū. qz ex pte spaciū nō ē defectus. nec ex pte ptiū mobilis. i. nō ē regularis. qz est velocior in fine q^r in pncipio. Mor⁹ aut^r celi ecōrra ē regularis. i. nō vniformis. qz q^r velox ē p totū tps. q^r est regularis. i. tū p^res celi circa mediū celi veloci⁹ mouent^r q^r p^res circa polos. q^r in illo motu non ē vniformitas p^rie loquēdo. qz forma mor⁹ localis siue spēs est ex pte ptiū ad minus extrinsece z circulo quocūq^e. Et ideo dictum est q moris rectus z circularis z si habeat vnum ters^m minimum spē z numero. nō tū sunt vnus spēi

Unde neq; spēs motus neq; differētie sunt
velocitas ⁊ tarditas. q; omēs sequuntur diffe-
rentes finē speciem. Quare neq; leuitas neq;
grauitas pducens ad vnu ⁊ eundē locū quē in
idem est. vt terre ad ipsam. aut ignis ad ipsum.

Unus quidem igitur irregularis est qui est con-
tinuus. Minus autem quod quidem reflexivo ac-
cidit motui. Quod autem minus compositio sem-
per contraria. Si autem unus omnem contingit et re-
gulare esse et non. non erunt qui non sunt specie ha-
biti ipsi unus et continuus. Quomodo enim erit regula-
ris ex alteratione compositis et loci mutatione. in

Folia ru

diget em̃ conuenire

Nec pcludit Aresto, ex p̄dictis duo correlaria. **H**z
 p̄mū ē q̄ velocitas ⁊ tarditas nō sunt dñie specificē nec
 spēs motus. Qd̄ sic pbat qz nulla dñia p̄sequitur omnez
 spēm sui generis. s; sicut dictū ē velocitas ⁊ tarditas cō-
 sequunt̄ oēm spēm motus. s; nō sunt dñie mor̄. Scdm̄
 correlariū est. velocitas ⁊ tarditas nō sunt idē qd̄ gra-
 uitas ⁊ leuitas. qz grauitas h̄z se ad vnaz determinatā
 spēm mor̄. scad motū deorsum. ⁊ leuitas ad motum sur-
 sum. s; velocitas ⁊ tarditas respiciūt quālibet spēm mo-
 tus indifferēter vt dictū est. **T**unc ibi **V**nus qd̄d igit̄.
 Qd̄d ēit quō mor̄ irregularis sit vnus dicens q̄ p̄ dicti
 vnus inq̄rit̄ est p̄tinuus. s; min⁹ d̄ vnus q̄ regularis
 Sicut in fili **L**inea h̄ns angulū min⁹ d̄ vna q̄ linea re-
 cta. Et hoc maxime apparet ī motu reflexiuo q̄ quasi vi-
 detur duo mor̄. **T**unc ibi. Si aut̄ vñi. Qcludit ex
 immediate dict̄ q̄ diuersi mor̄ s; p̄m spēm nō p̄nt conti-
 nuari. ⁊ sic motus cōpositus ex diuersis morib; s; p̄m spēs
 nō p̄ dici regular̄. Sicut exempli gr̄a. mor̄ cōpositus
 ex alteratōe ⁊ loci mutatōe nō p̄ ēē regular̄. qz ad hoc
 q̄ mor̄ sit regular̄ oportz q̄ pres ad inuicē pueniat. s;
 relinq̄tur q̄ motus diuersi q̄ nō p̄sequunt̄ se nō sunt vn⁹
 mor̄ ⁊ p̄tinu⁹. qd̄ sup̄ positū ē ⁊ p̄ exēpla manifestatū ē

¶ Utz tria requirunt ad unitatem numeralem mo-
tus. **O**dm q sic. z ro e. qz motus e actus. sz
actus hz numez a suo subiecto. q pmo requirit unitas mo-
bilis. **Q**uod motus e de numero pmanoz. z ex hoc adhuc
duo requirunt ad unitatem motus. pmo unitas forme. z in
motu locali unitas spacii. a q est etia circuloquirit unitas
forme motus localis. **S**cdo requirit unitas rpis. sicut
em ad unitatem rei mēsurabilis requirit unitas mēsure. sic
ad unitatem motus requirit unitas rpis. **E**st tñ pñderandū
q unitas rpis nō causat unitatem motus. sz solū a postero-
ri indicat unitatem. unitas autē mobilis est pñte causa unitatis
numeralis motus.

¶ Quid mor⁹ ē vnus numero vbi nō est vnitas
 tpi. pbat. qz duo mor⁹ ad albedinē pnt esse
 vn⁹ numero in diuersis tēporibz cū mobile firmū niere
 Dm qz q̄uis talis mor⁹ sit vn⁹ sp̄c. nō tñ ē vnus in
 numero si fiat in diuersis tpi. Et qñ arguit qz nō re
 drat etiā vnitas termini ad quē ad vnitatē mor⁹. pbat
 qz sepe fit mor⁹ ab albo in nigrū p multis medijs co
 lores. qz tñ ē vnus motus q̄uis fiat p multos terminos
 Dm qz duplx ptingit pcedere de extremo colore in ex
 tremū p medios. vno⁹ sic qz in medio sit stat⁹. z sic tales
 mor⁹ sunt diuersi in sp̄c. qz hnt terminos specificē distin
 ctos. Alio⁹ ptingit pcedere de extremo in extremū. sic
 qz in medijs null⁹ sit stat⁹. s; fiat p̄tinu⁹ p̄cessus. z tunc
 mediū colorez nō hnt rōes terminoz. s; medioz ip̄m sub
 iectum ad vltimū terminū motus deferētum. z sic est
 vnus motus numero.

Aristo. viij. phico. accipit vnitare mor⁹ ex
vnitare moues. q male h ptermittit illū mo
dū. Idē q mor⁹ caput dupl. vno⁹ sūa natura
solute. z sic mor⁹ nō hz aliquā vnitare v⁹ distictionē ex
mouēte. qz sic capiēdo morū mouēs ē sibi totatē extrinse
cū. Alio⁹ caput mor⁹ sūm q stat sub itēdo mouēs. i. sūm
q hz aliqd causare i mobili z sic hz vnitare a mouēte. sū
cur qōlibz instrumentū hz vnitare vel diuersitate p cō
parēdo ad pncipale mouēs. z sic caput octauo huius

Ar. Si aliquid aial. puta canis. pñciat ab alio loco. vsq; ad terrā ita tñ q moriat in medio. tñc est vnus mor? numero z nō est idē mobile. qz nō hz eandē formā subalē. **Q**dm q argumētū pñponit falsum. scz q sit vnus motus numero. sunt em ibi duo mor? cōsequēter se hñtes. z hoc ppter diuersitatē mobilis. qz canis mortuus est aliud mobile q canis viuus. Et quis tempus sit pñuū. hoc tñ nō sufficit ad vnitatē numeri lem mor?. s; requirē idēntitas mobilis. Est tñ pñsiderādū q qdā dicūt vnā formā subalē manere in generato z corrupto. s. formā corpēitatis. z illo stante nō est incōueniēs dicere q sit idē mor? numero. qz est idē mobile numero. **S**z pñ doctore sanctū hoc est impossibīle. sicut pbat pmo de generatōe. z scdo de aīa. qz nō pñ eadē forma manere in genito z corrupto. Etia si sic nō fieret resolutio ad materā pñā. z tñc non corripet res simplr. s; fm qd. Silt dñm ē de virga p media pre arida. z p media pre viridi qz mor? in tali virga nō est vnus cū sint duo mobilia. s; sunt duo motus. q tñ incipiūt z terminant in eodē tpe.

Ar. Duo corpa dura nō pñt se tāgere sine medio. si ergo in virga p vna pre arida z p alia viridi eñt duo corpa tñc tāgerent se p mediū qd non videtur. **Q**dm q ibi ē mediū. s. humor aqua. qz vna cuiuscūq; aīa pñstī in calido z humido. z per tale humidum se parantur huiusmodi corpa.

Qplū āt determinādum est qñs motus pñarius motui z de ināstione eodem modo. **S**ed pmo determinādū ē vtrum pñius mor? sit. q ē ex eodez ei q ē in idē vt q ē ex sanitate ei q ē in sanitate. vt generatio z corruptio vident. Aut q ē ex pñis. vt q ē ex sanitate ei q ē ex egritudine. Aut q in pñia vt q ē in sanitate. ei q ē in egritudine. Aut q ē ex pñario. ei q ē in pñi vt q ē ex sanitate. ei q ē in egritudine. Aut q ē ex pñio. in pñi ei q ē ex pñio in pñi. vt q ē ex sanitate in egritudine. ei q ē ex egritudine in sanitate. **N**ecessē ē em aut vnū quēdā horū eē modoz aut plures. **N**ō em ē aliqd pñponere.

Post q pñus determināuit de vnitatē z diuersitatē motus. hic pñr in hoc tercio tractatu determinat de cōtrarietate motuū q est qdā spēs diuersitatis. vt pñ decio metaphisice. Et diuidit in duo capitula. In pmo oñ dīc qñter accipiēda sit pñietas in motu z etiā in qere. In scdo mouet quasda questionēs circa pñietatē pñictā. ibi. Dubitabit āt aliqs. **Q**ñmū capitulū diuidit in duas pres. In pma determinat de pñietate mor?. In scda de pñietate qer. ibi. **Q**m āt motus. Circa pñmū tria facit. qz pmo distinguit diuersos modos fm quos videri possēt q accipēt pñietas in motu. Scdo remouet quosdā illoz. ibi. Est āt. Tercio assignat vñ modū pñietatis in motu z mutatiōe. ibi. **Q**m āt differt. Dicit g pmo q post pñicta determinādū ē qñs sit mor? pñius

alicui motui z eo dē mō determinādū ē de mōāstōe. s. de pñietate qeris ad motū z qeris ad qerē. **E**t circa h distinguit qñq; modos qbz pñ alicui videri q mor? s; ad inuicē pñi. Si em mor? sint pñi h pñgūt vno qñq; modoz. qz vel pñietas attendit penes accessuz recessuz ab eodē termino. sicut si diceremus q motus ab eē pñietur motui q est ad eē. Vel sumit penes pñietatē terminoz a qbz. Aut sumit pñietas motus penes pñietatem terminoz ad quos. vt si dicerem q motus ad albu cōtrariet motui ad nigrū. Vel accipit fm pñietatē terminū a quo p ordinē ad terminū ad quē. sicut si diceret q motus ab albo pñiat motui q ē in nigrū. Aut accipit cōtrarietas motus fm pñietatē tā terminoz a qbz qz terminoz ad qñs. vt si dicerem q motus ab albo in nigrū pñiat motui q est de nigro in albu. Et qz nō pñgūt alio mō motus pñponere motū motui. iō necesse est q vno illoz modoz vel pluriū sumatur pñietas.

Est āt q qdē ex pñario ei q ē in pñarium nō cōtrarius. vt q ē ex sanitate ei q ē in egritudine. **I**dē em est z vñ ē. **E**st qdē igit nō idē ē ipis. si cut nō idē est ex sanitate mutare in egritudinem.

Neq; q est ex pñario ei q ē ex pñario. **S**il q dem em accidit mutari ex contrario in contrarium. aut in mediū. **S**ed de hoc quidem pñterius dicemus. **S**ed magis in contrarium mutare videbitur vñq; causa esse contrarietatis qz ex contrario. **N**ic qdē em mutatio cōtrarietatis. ille vero acceptio. **E**t dicitur aut vñq; quicq; quod mutat magis qz ex quo. vt sanatio in sanitate. egrotatio aut in egritudine.

Nic excludit duos pñictoz modos. s. quartū z secūdū. Et pmo qñtū dicens q pñietas motus nō sumit fm pñietatē termini a quo p habitudinē ad terminū ad quē. Et q ille modus nō sit pñueniens pñatur qz idē nō est pñariū sibi pñi. cū pñaria debēt maxime distare. sed est idē motus q est ex pñario in pñariū. sicut est vnus motus q est ex sanitate in egritudine. s; sit differens rōne. qz qñ dī motus esse ex sanitate est habitudo ad terminū a quo. z qñ dī in egritudine ē habitudo ad terminū ad quē. **T**unc ibi. **N**eq; q est. **E**xcludit scdo modum. s. q nō potest capi pñietas motuū penes cōtrarietate terminoz a qbus. Et ad hoc ponuntur tres ratōnes. pma est. illi motus q in idem tendunt nō sunt pñarij. sed motus qui incipiunt a contrarijs terminis quandoq; in idem tendunt. ergo nō sunt contrarij. **S**ed nō patet. qz quādoq; est motus ab albo z nigro. z terminantur in rubrum. **S**ed patet. qz pñaria maxime distant. ergo nō possunt terminari in idem. **T**unc ibi. **S**ed magis. ponitur scda ratio que est talis. nihil denominatur ab illo qd ab eo remouet. s; terminū a qbz remouēta motu. g penes tales nō debēt motus dici pñarij. **S**ed patet. qz denominatio sit a forma inherere. qd aut ab qñ nō inheret. **S**ed patet. qz oīs terminū a q in motu

abijciatur. Tercia ratio posita in textu, ibi. Et dicitur est talis, ab eodem a quo aliquid recipit spem, etiam recipit contrarietatem. quia contrarietas est divina secundum spem. x. metaphysice. sed motus non recipit spem a termino a quo, igitur non debet capere contrarietatem a termino a quo, sed a termino ad quem.

Relinquitur autem, quod est in contraria, et qui est in contraria ex contrariis, fortassis quidem igitur accidit hos que in contraria ex contrariis esse, sed esse fortis- tan non idem. Dico autem qui in sanitate ei qui ex egritudine, et qui ex sanitate ei qui in egritudine.

Hic concludit duos modos positos in ista divisione tam veros, ex quibus contrarietas sumitur, scilicet tertium et quartum. Item tertius fuit quod contrarietas sumatur secundum contrarietatem terminorum ad quos, et quartus fuit quod contrarietas in motu sumatur tam penes contrarietatem terminorum a quibus quam ad quos. Et addit quod isti modi sunt unus modus subiecto, sed differunt ratione, quod quod in uno modo, scilicet quanto ponitur explicite, hoc in tertio ponitur implicite, quod contrarietas terminorum ad quos implicat contrarietatem terminorum a quibus. Et explicat quod motus qui est in sanitate est idem subiecto ei qui est ex egritudine, hoc non ratione, et sicut qui est ex sanitate ei qui est in egritudine. Et quia posset quod dicere quod ista conclusio sit insufficientis, quod omittit primum modum accipendi contrarietatem, scilicet penes accessum et recessum ab eodem termino. Respondet quod ille modus valet pro contrarietate mutationum, et non motuum, et sic generatio et corruptio contrariarum penes primum modum.

Quoniam autem differt mutatio a motu, ex quodam enim subiecto in quodam subiectum mutatio est motus, qui est ex contrario in contrarium ei qui est ex contrario in contrarium motus contrarius est, ut qui est ex sanitate in egritudine, et qui est ex egritudine in sanitate. Manifestum est autem ex inductione quod videntur contraria esse. Egrotari enim ipsi sanari, et ipsi addiscere decipi per mutationem non per ipsum. In contraria enim sicut in secula est, sic et in deceptio, et per ipsum habere et per alium, et sursum motus ei qui est deorsum, contraria enim hec sunt in longitudine, et qui est ad dextram ei qui est ad sinistram, contraria enim hec sunt in latitudine. Et qui est ante ei qui est retro, contraria enim hec sunt in altitudine.

Hic ostendit quod proprie accipienda sit contrarietas in motu, et intendit quod proprie contrarietas accipienda sit secundum contrarietatem utriusque terminorum, et hoc probat rationem inductionis. Ratione scilicet, contrarietas sumenda est secundum propriam et specificam rationem eorum quod dicuntur contraria. Sed propria ratio specifica motus est quod sit mutatio de subiecto in subiectum, id est de termino affirmato in terminum affirmatum. Et etiam ad contrarietatem motus requiritur contrarietas ex parte utriusque termini, et hoc vel explicite

sicut in quinto modo, vel implicite ut in tertio.

Tunc ibi. Manifestum est autem. Probat idem inductivum, et inducit tam in alterationibus corporalibus quam spiritualibus, quod etiam in motu locali, quia sanatio quod est alteratio corporalis contraria egrotationi, et sanatio et egrotatio habent oppositos terminos, tam a quibus quam ad quos. Etiam in alterationibus animae, quia decipi ab alio est contrarium ei quod est addiscere, et decipi a se ipso est contrarium ei quod est inuenire sciam. Scia enim dupliciter acquiritur, scilicet per propriam inveniendum, et illo modo opponitur ei decipi a se ipso, et ab alio per doctrinam, et illi opponitur decipi ab alio, quod qui decipit ab alio non acquirit sciam ab ipso, sed aliquid scie contrarium. Ita etiam in motibus localibus sursum opponitur deorsum, et opponitur sursum et deorsum secundum longitudinem in homine ex parte utriusque terminorum. Et sicut dicitur de motibus qui sumuntur secundum alias differentias positionum.

Qui autem est in contrarium solum, non est motus sed mutatio, ut fieri album non ex quodam est. Qui autem non est contrarius, qui est ex ipso ei qui est in ipsum mutatio contraria est. Unde generatio corruptioni contraria est, et remotio acceptio. Hec autem mutationes quidem, motus autem non sunt.

Hic ostendit philosophus quod inuenitur contrarietas in mutationibus, in quibus non est proprie dicta contrarietas, et primo distinguuntur duplices mutationes, scilicet enim aliquae accidentales, sicut mutatio ad album et nigrum. Aliae sunt substantiales, sicut mutationes ad esse substantiale, ut generatio hominis et equi. Vult quod contrarietas sumitur in mutationibus accidentalibus penes contrarietatem terminorum ad quos. Sed in mutationibus substantialibus sumitur contrarietas penes accessum et recessum ad eundem terminum vel ab eodem termino, sicut generatio opponitur corruptioni, quia generatio est ad esse, corruptio vero est ab esse. Et sicut quicunque remotio propria est cuiusque acceptio et homini non sunt motus sed mutationes. Per quod ex quibus modis super positus duos scilicet secundum quod terminus ad nihil videtur scilicet vnde autem congruit ad contrarietatem mutationum, hoc duo congruit ad contrarietatem motuum.

Deinde. Utrum sufficiat in motibus accipere contrarietatem penes terminos ad quos. Dicitur quod motus accipitur dupliciter, uno modo per modum motus, et sic oportet sumere contrarietatem ex utroque termino, quod de ratione motus est esse de subiecto in subiectum, et hoc contingit vel explicite vel implicite, sicut dicitur est. Alio modo capitur motus per modum mutationis, et tunc sufficit contrarietas terminorum ad quos, quia mutatio secundum quod homini non habet in se contrarietatem amborum terminorum, quia vel est ex non esse ad esse vel ab esse ad non esse. Et hoc est quod dicit philosophus primo huius, quod materia potest facere mutationem per alterum contrarium, id est per unum terminum positum ad quem accedit vel a quo recedit.

Qui autem ut in mediis motus sunt quibuslibet contrariis est medium, tanquam in contraria quodammodo ponendi sunt, sicut enim contrario videtur medio motus in utraque utriusque videtur, ut ex fuscis quodam in album tanquam ex nigro, et ex albo in fuscum tanquam in nigrum, ex nigro autem in fuscum tanquam in album fuscum, medium autem ad utrumque dicitur quodammodo utrumque videtur.

sicut dictū est prius. **M**otus qdē igitur motui contrarius est sic. qui est ex contrario in contrarium ei qui ex contrario in contrarium

Hic pbs determinat de p̄rarietate mori ex pte medij. z circa h remouet vnā dubitationē. qz posset aliq̄s dicere qz qnq̄ mori est de cōtrario ad mediu. v̄l de medio ad extremū. q̄ nō inuenit in q̄libet motu cōtrarietas terminor. Rūdet Aresto. qz motus q̄ terminant in medio sunt etiā qdammodo p̄rari. qz mediū p̄parū vni extremorū hz rōem alteri. sicut rubeū p̄parū albo hz rōes nigrū. Ex quo sequitur qz in moribz repit p̄rarietas fm analogiā. p̄mo em̄ et p̄ncipaliter illi mori s̄ p̄rari q̄ s̄ de extremo in extremū. sicut motus ab albo in nigrū. z ecōtra. Scdo il li motus s̄ p̄rari q̄ sunt a medijs ad extrema. sicut motus de rubro in nigrū. z de rubro in albū. Tercio mori illi s̄ cōtrarij. q̄ sunt ex extremis in media. sicut motus qui s̄ ex albo in rubeū. z ex nigro in rubeū. Quarto s̄ motus cōtrarij q̄ s̄ ex medijs in media. sicut mori a rubro in flauū. in q̄ motu rubeū hz p̄dicoz albi. z flauū p̄dicoz nigri

Quā aut motui nō soluz videt esse motus cōtrarius. sed z q̄s. hoc determinandū ē. simplr quidē p̄rarius est motus motui. Opponit at et q̄s. p̄uatio em̄ est. Est aut sic qz p̄uatio p̄raria d̄r. Qualis aut q̄li. vt est ei q̄ fm locū. que fm locū. Sed h nō d̄r simplr. vtrū em̄ cui q̄ est hic m̄sioni q̄ est ex h. aut q̄ est in hoc mori op̄ponit. Manifestū igit est. qm̄ in duobz motus subiectis est. Huic qdē q̄ ex hoc in p̄rariū. que est in hoc q̄s. Huic autē q̄ ex p̄rario in hoc q̄ in p̄rario q̄s. Simul aut z ad inuicē p̄rariē hest. Et nāqz incōueniēs est. si motus q̄des cōtrarij s̄. q̄des autē oppositē nō sunt. Sūt at in oppositis hē. vt q̄ est in egritudine q̄s ei q̄ ē in sanitate. Motui aut ei q̄ est ex sanitate in egritudine ei em̄ q̄ est ex egritudine in sanitate irōnabile. Qui em̄ in ipso motus est. in q̄ stetit. q̄etatio magis ē. fm qz accidit simul fieri motui. Necē at est aut hac aut illa ēē. nō em̄ q̄ est in albedine q̄s p̄raria est ei que est in sanitate.

Postqz pbs determinauit de p̄rarietate motui ad inuicē. hic p̄nter determinat de p̄rarietate q̄etuz. Et p̄mo in moribz. scdo in mutationibz. ibi. Quibz aut nō. Circa p̄mū p̄mo ondit qz q̄s sit p̄raria motui. dicēs p̄mo. qz nō solū motus motui p̄rariat. sed etiā q̄et. z hoc p̄bat. qz q̄s est p̄uatio motus. sed p̄uatio est qdammodo p̄rarij. q̄ etiā q̄s qdammodo p̄rariat motui. Maior est nota. sed minor pz. qz in oibz p̄rarijs saluat rō p̄uationis. qz vnus

cōtrariū est p̄fectus alio. imp̄fectū autē p̄parū p̄fecto hz rōem p̄uatiois. Dicit tñ qdammodo. qz p̄fectus mori cōtrariat motui q̄s q̄es. Tūc ibi Qualis aut. Quidit q̄s lis q̄s p̄rariat motui. Est em̄ duplex q̄s. s̄. in termino a q̄ z in termino ad quē. qm̄ scz motus est p̄pletus. P̄mo q̄ mo uet ista q̄stōem in textu. vtz q̄s in aliq̄ termino p̄rariat motui q̄ est ad illū terminū. vel motui qui est ad oppositū terminū. Expli ḡra. vtz q̄s in albo p̄rariat dealbationi q̄ ē motus ad albū. vel denigrationi q̄ est motus ad oppositū terminū. s̄. nigrū. Soluēdo quēstōem d̄r qz q̄s in aliq̄ termino p̄rariat motui q̄ est in oppositū terminū. sicut q̄s in albo opponit denigrationi p̄rie. z non albefactioni. Et h etiā sic p̄bat extra textū. qz motus est eiūsdē eētrie cum termino ad quē. vbi q̄ vnus terminū p̄rariat alteri termino. ibi etiā mori p̄rariat illi termino. sicut albedo z nigredo p̄rariat. q̄re etiā p̄rariat quies in albo z motus in nigro.

Tūc ibi Sil aut Interponit h de p̄rarietate quierū ad inuicē. z vult qz ille q̄des s̄ p̄rie ad inuicē q̄ sunt in p̄rijs terminis. sicut q̄s in albo z q̄s in nigro. qz tales quies res s̄ eiūsdē nature cū terminis sub q̄bz quiescūt. sicut q̄ termini p̄rariat sic etiā q̄des. Tūc ibi Motu aurem Quidit q̄d pus dixit. scz qz q̄s in aliq̄ termino nō opponit motui ad eundē terminū. Et h sic p̄bat. Illud q̄d est p̄fectio z p̄summatio alicuius hoc nō cōtrariat ei. sed q̄s in termino ad quē est p̄summatio z p̄fectio ipius mori. q̄ nō p̄rariat motui. Maior pz. qz p̄ria nata sunt se mutuo expellere. s̄ p̄fectio est s̄l cū illo cui ē p̄fectio. Quor pz p̄ hoc qz s̄l sit ipa quies cū motu eo qz moueri ad terminū est fieri q̄et. Vñ cū motus sit cū ipius q̄es nō p̄t ei oppo ni. qz oppositū nō est cū sui oppositū. Et qz motui nō p̄rariat q̄s q̄ est in aliq̄ alia sp̄e. nec q̄s q̄ est in termino ad quē. ergo relinq̄tur qz ei p̄rariat quies q̄ est in termino a quo

Noc nō est p̄fectio motus q̄d nō manet cum motu. sed q̄s in termino ad quē nō manet cum motu. q̄ nō est p̄fectio motus. Qd̄m qz motus capis duplt. vno mō quātū ad suā essentia. z sic quies ē p̄summatio motus. qz in termino siue in q̄re q̄ est in termino ad quē motus est simplr p̄fectus. Alio mō capis motus quantū ad modū essendi. z sic in termino motus nō ē motus. z isto mō quies in termino ad quē remouet motū. Ex empli ḡra. qm̄ est facta calefactio aq̄. tūc in termino ad quē calefactōis calor q̄ est eēntialiter motus est simplr p̄fectus. s̄ mod⁹ eēndi caloris sub esse imp̄fecto q̄ mō d̄r motus cessat simplr in termino ad quem. quia calor non est amplius imp̄fectus. que imp̄fectio spectat ad modum motus. z non ad eius essentiam.

Quibz aut nō sunt cōtraria. hoz mutatio q̄ dez ē opposita. q̄ est ex ipso ei q̄ est in ipm̄ mori aut nō est. vt q̄ exesse ei q̄ est in esse. quies q̄des hē z nō est. inmutatio aut est. z sic q̄dem aliquid esset subiectū. que in esse non mutatio ei q̄ est in nō esse cōtraria erit. Si vero nō est aliqd̄ quod nō est dubitabit aliq̄s cui sit cōtraria. q̄ est in eē nō mutatio. et q̄s est. Si aut h est. aut non ois q̄s motui p̄raria est. aut generatio z corz

ruptio motus sunt. Manifestus igitur quod quies non dicenda est si non et beatus. Sile autem aliquid est et imutatio. contraria autem est. aut nulli aut ei quod est in non esse. aut corruptio. Hec est ex ipsa generatione aut in ipsa. **¶** Hic determinat de contrarietate quietis in mutationibus et primo resumit quod dictum est de contrarietate mutationis dicens quod in illis sumitur finem accessum et recessum ex eodem termino ut exemplariter patet in ista. Et subdit philosophus quod in his mutationibus non sit quies opposita mutationi. sed sicut motus contrarietate quieti. et quies quieti. ita mutatio contrarietate mutationi. et imutatio imutationi. quies enim non habet ordinem ad mutationem. sed ad motum. et ideo oportet mutare nomen quietis in nomine imutationis. Est ergo sic dictum. quod mutatio quod est in aliquo termino contrarietate mutationi que est in opposito termino. sed mutatio quod est in esse opponitur imutationi quod est in esse. Et quod possit quies dicere quod non esse non possit esse terminus mutationis. ergo non praedicatur contrarietate. dicit philosophus quod non est esse quod corruptio naturalis non est annihilatio. et sic non est non esse simpliciter. sed est non esse huius subiecti. id est non esse privatum. **¶** Tunc ibi. Si autem hoc est. Quid dicit quod prius supponitur. scilicet quod mutationi non opponitur quies sed imutatio. et hoc sic probatur. quod sic sequeretur quod ois quies esset contraria motui. quod falsum est. quod quies quod est contraria generationi non est contraria motui. oportet ergo dicere quod mutationi opponatur imutatio. Et sicut dictum de imutationibus ad inuicem.

Dubitabit autem aliquis quare in mutatione quidem finem loci sunt. et finem naturam et extra naturam et quietes et motus. in alijs autem non. ut alteratio hec quidem finem naturam. illa autem extra naturam. Nihil enim magis sanatio aut egrotatio finem naturam aut extra naturam. neque dealbatio neque denigratio. Similiter autem est et in augmento et decremento. neque ad inuicem huius contrarij ut finem naturam huius autem extra naturam. neque augmentum augmento. Et in generatione autem et corruptione eadem ratio est. Neque generatio quidem finem naturam. corruptio autem extra naturam. senescere enim finem naturam est. Neque generationem videmus aliam quidem finem naturam. aliam vero extra naturam.

¶ Postquam per determinavit de contrarietate motuum et quietis. Hic mouet quidam dubitationes circa praemissa. Et circa hoc duo facit. quod primo ponit dubitationes et soluit eas. Secundo manifestat quidam quod in illis dubitationibus possent esse dubia ibi. Dubitabit autem aliquis. Circa praemissa tria facit finem quod tres mouet dubitationes. quod prima est. quare in genere motus localis solui inueniuntur motus et quies finem naturam. et extra naturam. et non in alijs motibus. in alteratione augmento et diminutione. generatione et corruptione. Quid autem in illis non inueniantur probatur per locum maiorem sic. quod si illud quod magis videtur inesse non inesse nec illud quod minus. sed si esset alijs motibus

extra naturam maxime esset corruptio. Sed corruptio est finem naturam. quod sic patet. quod senescere est finem naturam. scilicet materie. et senescere est dispositio ad corruptionem. et etiam corruptio est finem naturam. Neque etiam videmus quod vna generatio sit finem naturam et alia extra naturam.

¶ **¶** Dicitur secundo celi quod sentit et ois defectus et corruptio sit contra naturam. Et hic male dicitur quod senescere sit finem naturam. **¶** Quidam finem doctorem sanctum equaliter quod natura accipit dupliciter. vno modo per naturam vel quod intendit consuetudinem et permanentiam totius vniuersi. Et tunc corruptio est oino finem naturam. quod ois multa corripitur in vniuerso. si debet at totum vniuersum persistere. sicut necesse est aliqua indiuidua corripitur. ut saluentur alia in specie. Alio modo accipitur natura pro natura particulari. et sic ois corruptio et defectus et decrementum est contra naturam. quod natura cuiuslibet intendit per se uariationem proprii subiecti. Est tamen considerandum quod natura isto secundo modo accipitur tripliciter. vno modo per naturam forme. id est per naturam quod est forma. et sic corruptio est contra naturam. quod forma finem quod huiusmodi datur spem sed corruptio tollit esse et spem. Alio modo accipitur natura per naturam materie. et sic corruptio est naturalis. quod sicut materia habet naturalem habitudinem ad formam. ita etiam ad priores. Tercio accipitur natura per priorem. et sic tunc prius sit prius corruptio. corruptio ut sic est finem naturam.

¶ Aut si est quod violenta sit extra naturam. tunc et corruptio erit corruptio contraria quod violenta ut quod extra naturam ei quod finem naturam. Ergo naturae et generationes quodammodo sunt violentae. et non fatate. quibus contrarietate sunt finem naturam. Et augmenta sunt violenta et decrementa. ut augmenta. quod velociter propter alimen- tum pubescens sunt. et critica cito adueta. et non restricta. In alteratione autem quod licet aut simpliciter. Erunt enim alie quod violentae alie vero naturales. ut dimissi non in criticis diebus. alij autem in criticis.

alij quod extra naturam alterant. alij pro finem naturam. **¶** Hic soluit praedictam dubitationem per interpretationem. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quod in quibus genere motus inueniatur finem naturam et extra naturam. Secundo ostendit quod hec duo in motibus et quietibus contrarietate ibi. Quidam quod. Circa primum primo determinat veritatem. secundo mouet obiectiones ibi. Erunt igitur. Dicit ergo primo quod hoc quod supponitur in questione est falsum quod scilicet solui in motu locali inueniuntur naturales et violenti. imo etiam inueniuntur in oibus alijs motibus. Et hoc probatur inductiue. quod alij sunt corruptioes naturales. scilicet cur ille quod fuit finem principia nature ab intrinseco. sicut quod alij quod moritur ex senectute. alie sunt violentae quod fuit propter dispositiones naturales ipsius rei quod corripitur. sicut tunc alij quod gladio interficitur. Sicut est de generatione. quod sunt alij generationes fatate id est praecedentes finem ordinem eorum naturalium. sicut rose generantur in estate. alie sunt generationes non fatate. id est non praecedentes finem ordinem eorum superiorum. sicut quod generantur rose in hyeme in loco per arte calido. vel quod artificie. praeparat generatio ranarum. Sicut est de augmentatione. quod alij est augmentatio violenta. sicut quod alij quod huiusmodi ex humoribus multum crescunt. et alij citius veniunt ad annos pulcherrimis propter teneritudinem.

Libet

nē vel ppter alimentū. i. ppter hoc qd delicioſe z abundant
alimēto nutriunt. ſicut pz in augmēto tritici qd qñqz auſ
geſ innaturaliter ppter abundantia humorū z nō cōſtrin
gunt vt ſunt ſpiſſa z ſolida p debitā digeſtionē. Et ſiſt ali
que ſunt alteratōes violētē. z qdam naturales. vt pater
maximē in ſanatiōe. qdam em dūmunt a febribz. non in
creticis diebz. z iſti alterant extra naturā. alij vero in cre
ticis diebz. z iſti alterant fm naturā. Dicūt aut dies cre
tica dies iudiciū ſup infirmicare. hz em qlibet infirmitas
vnā diē in qua vel infirmitas naturalit vincit naturā z le
quit mori. vel natura vincit infirmitatē z ſeqtur ſanitas
Et eſt apud grāmaticos dñtia inter has dictiones cre
ſis craſis z criſis. quia creſis idēz eſt quod iudiciū. craſis
idem eſt quod natura. ſed criſis eſt idēz quod aurum. vñ
plius. Iudiciū creſis. natura craſis. criſis aurum.

Erunt igit corruptiones cōtrarie ad inuicēz
nō generationi. z qd pbibet. eſt em ſic. Et nāqz
ſi hec qdem dulcis. illa vero triſtis eſt. qre non
ſimplr corruptiōi corruptio cōtraria eſt. ſz hec
quidē hmoi. alia vero huiusmodi harum eſt

¶ Hic obijcit cōtra dicta ſeqz nō ſunt allque generatio
nes fm naturā z extra naturā. qz ſi ſic tūc ſequeret q vñ
multa opponerent. qd eſt incoſueniēs. Pz ſequela. qz cor
ruptio eſt ptraria generatiōi. ſi q ſit aliqua corruptio. ex
tra naturā. q corruptio erit cōtraria corruptioni Rūdet
Areſt. q nō eſt incoſueniēs vñ opponi multis fm diuer
ſas rōnes. qz generatio et corruptio opponunt fm rōem
generis. ſed corruptio opponit corruptioni fm rōem pzie
ſpē. ſicut corruptio triſtis ptrariat corruptioni dulcis. et
generatio triſtis ptrariat generatiōi dulcis. Dicūt aut ge
neratio dulcis qñ ex minus nobili generat magis nobile
ſicut qñ ex aq generat aer. Sed generatio triſtis eſt qñ ex
magis nobili generat minus nobile. Vel p̄t dici q gene
ratio dulcis ſit que eſt fm cauſas viles. z generatio triſtis
que eſt pter talē naturā. ſicut generatio nō ſatata. Et
ponit ſctis Thomas ſile de auaricia q opponit largitati
fm rōem generis qz fm ptrarietate vñ ad virtutē. ſed
opponit p̄dgalitati fm rōem pzie ſpē. Et hoc eſt qd cō
cludit pbs q corruptio nō eſt cōtraria corruptioni ſim
pliciter. i. in vñ. ſed corruptionū hec qdes eſt talis illa p̄o
talis. i. violēta z extra naturā. vel dulcis z triſtis.

¶ Omīho qdem igitur cōtrarij motus z qetis
dicto modo ſunt. vt qui eſt ſurſum ei q eſt deor
ſum. loci em ptrarietates he ſunt. Fertur autēz
ſurſum qdem motū naturā ignis. deorſuz vero
terra. z cōtrarie ipſoz loci mutationes ſt. ig
nis aut ſurſum qdem natura. deorſuz aut extra
naturā. Et ptrarius eſt q eſt fm naturā ipſius
ei qui eſt extra naturā. z qetis autē ſiliter. Que
nāqz eſt ſurſum qes qui eſt deſup deorſum mo
tui ptraria eſt. Sit aut terre. illa aut quies extra

Quintus

naturā. motus autē hic fm naturā. quare motū
quies ptraria q eſt extra naturā. ei qui eſt fm
naturā eiūſdē Et motus ei eiūſdē cōtrarius ſic
eſt. Alia qdem fm naturā ipſoz erit ſurſum
aut deorſum. alia autē extra naturā

¶ Hic oñdit quō ſit cōtrarietas in motu z qete p id qd
eſt extra naturā z fm naturā. Et d̄t q nō ſolū generatio
cōtrariat generationi. z corruptio corruptiōi penes natu
rale z violentū. ſed vñ oēs motus z qetes ſunt hoc mō
cōtraria. Qd pbat exemplariter in motu locali. qz ibi mā
gis manifeſtū. qz motus ignis ſurſum ptrariat quieti ignis
deorſum penes naturale z violentū. Et dictis poſſit
mus ſumere talē cōcluſionē. q motus z qetes pnt tripl
cōtrariari. vno mō penes terminos tñ. vt motus ignis
ſurſum z motus terre deorſum. Scdo penes naturale z
violentū tñ. ſicut motus ignis ſurſuz z motus terre ſur
ſum. Tercio ptrariant penes vñ rōes. i. penes terminos.
et penes naturale z violentū. ſicut motus ignis ſurſuz z
motus ignis deorſum. qz ibi ſunt cōtrarij termini. ſz ſur
ſum z deorſuz. z vnus eſt naturalis. alius vero violentus

Habet aut dubitatiōem. ſi eſt ois qetis que
nō ſp generatio. z hec ipm ſtare. Manens igit
extra naturā. vt terre ſurſuz erit generatio. Lū
ergo ſerebat ſurſum violēta ſtetit. Sed qd ſp
ſtat videt ſeri veloci⁹ ad qd materia. q aut vio
lēta eſt cōtrariū eſt. Nō factū q quieſcens erit
quieſcēs Amplius videtur ſtare. aut omīno
eſſe in ipſius locum ſerri aut accidere ſimul

¶ Hic mouet ſcdam dubitatiōem. qz em Areſt. dixit de
quiere violēta q opponit qeti naturali ſic oñt qſtio. vñ ruz
cuiuſlibet qetis q nō ſp ſit ſit aliq generatio. i. vñ gene
ret qes violēta. ſicut generat qes naturalis. Et vocat ge
neratiōem qetis hic ſtare vt p ſtare nō intelligam⁹ idē qd
quieſcere. ſed ſtare ſit idē qd puenire ad qetes. qz in greco
magis pzie ſonar. Et videt determinare duabz rōibz in p
rem negatiuā. i. q nō ois qes generet. quaz pma ſtat in
hoc. Si cuiuſlibet qetis q nō ſp ſit eſſet gnatio. geriam
qetis extra naturā eſſz gnatio. ſed h nō p̄t dici. qz qñ per
motū generat qes. tūc qnto mobile plus accedit ad ter
minū in q accipit qes. tāto velocius mouet. ſed p̄t eſt
in motu violēto. qz qnto magis accedit ad terminū in q
accipit qes violēta. tāto tardius mouet. ſicut pz de lapis
de piecto ſurſuz. q quāto plus recedit a manu p̄cientis
tāto tardius mouet. Nō q qes violēta hz generatiōem
et h eſt qd d̄t q erit aliqd qeſcens violēto. ſed nō factum
qeſcēs. i. abſqz h q ſua qes generet. Tūc ibi Ampli⁹
videt. Ponit ſcdā rō q ſtat in h. qz ſtare. i. generari quie
tē vel eſt motus naturalis vel ſit cuj motu naturali. ſed
quies violēta nec eſt motus naturalis nec ſit cū motu na
turali. ergo nō eſt generatio qetis in motu violento.

Habet aut dubitatiōem. ſi ptraria eſt qes. q
eſt hic. q hūc eſt motu. cū em moueat ex h aut

reiciat. adhuc videtur habere quod abiectum est. quare si hoc quod dicitur est ei quod huius est in contrarium motui si erunt contraria. Aut sic quiescit secundum quod adhuc manet. Uno autem eius quod mouetur aliud quidem ibi aliud autem est in quod mutat. vnde magis motus motui contrarius est quam quies.

¶ Hic mouet tertia dubitationem quod est talis ex qua enim dicitur est quod dicitur aliquid moueri. tunc non statim abiicit terminum a quo. sed aliquid terminet de illo. si scilicet quod est in termino a quo dicitur motui quod est ab isto termino in dicitur terminum. tunc sequitur quod dicitur sunt si. quod terminum a quo sit est cum motu. Ista dubitatione soluitur ibi. Aut sic dicitur. Dicitur quod non est inconueniens contraria esse si sunt in eodem imperfectum et secundum quod. sed simpliciter duo contraria non possunt esse si. In motu ergo permiscetur duo dicitur secundum esse imperfectum quod mori dicitur quod. Et ideo mori est magis proprium motui cui nullus permiscetur quod quod cui quidam permiscetur. ¶ Ultimo epilogoat quod dictum est de motu et quare quod in eis sit unitas et contrarietas.

Dubitabit autem utique quod et de stare. si et de quibus. propter naturam mori. his est quod opposita. Si quod de igitur non erit inconueniens. manet enim violentia. quod re quod scilicet aliquid erit non si sine fieri. Sed palam quod erit. sicut enim mouet propter naturam. et dicitur utique aliquid propter naturam. Quia autem est quibusdam motus secundum naturam et propter naturam. Dicitur ignis quod sursum secundum naturam quod autem deorsum propter naturam. vnde hic contrarium aut quod terre. Hec enim fertur secundum naturam deorsum aut palam quod ambo. sed non eodem modo. sed quicquid secundum naturam existeret. eius autem quod sursum ignis eius qui deorsum. vnde secundum naturam existeret propter naturam existeret. si autem et malionibus. Forte autem dicitur mori aliquem nis opponitur. cum enim moueat ex hoc. et abiicit. ad hoc videtur habere quod abiicit. quare supra quod contraria est ei quod huius in contrarium motui si existat contraria. si aliquem dicitur aut adhuc manet. Tergit autem quod mouet. hoc quidem ibi. si autem in quod mutat. propter quod et magis mori motui contrarium quam quies. Quis quidem igitur motus simpliciter unus dictum est. et de motu quidem et quiete quod vterque unus. et qui contrarium quibusdam dictum est.

¶ Hic ponit quod ad manifestatores promissorum quod tunc in exemplaribus grecis dicunt non habere. et comitator etiam dicit quod non habent in exemplaribus arabibus. et sic magis videntur esse assumpta de dictis Theophrasti vel alicuius alteri expositorum. Aresto. Et sic tria quod ponunt ad manifestatores dictorum. quod primum primum ad secundum. quod dicitur de generatione quod non naturalis. Dicitur ergo quod aliquis dubitabit de ipso stare quod est generari.

¶ Hic ponit quod si oēs mori quod si propter naturam habeat quod est opposita. si non naturalis. tunc quod vnde illa quod habeat stare. i. generari. inconueniens enim videtur dicere quod non fiat generatio quod est violere. quod si quod quod non est et quod est. si videtur generari. tunc generatio sit progressio a non esse ad esse. sed manifestum est quod est violentia quod non esse et postea esse. si videtur fieri generatio huiusmodi quod est. Sed quod si contrarium est ei quod dicitur est in duabus rationibus. si est distinguendum. quod dupliciter aliquid generatur. vno per se. proprie et per causam effectiuam. et sic quod violere non generatur. sed quod naturalis generatur ex naturali motu quod efficitur per naturam. et per primum eius quod. Alio dicitur aliquid generari per causam defectiuam. et sic quod violere dicitur generari. quod talis quod generatur per defectum virtutis violentantis aliquid mobile. Exemplum ergo. in pietone lapidis sursum deficit mori. quod deficit virtus periculis. et mori aeris caufatus ex virtute periculis. et sic sequitur quod lapidis sursum.

Tunc ibi. Quia autem est. Aresto. addit alia duo ad declarandum primum quod dicitur. Primum est. vnde motui naturali ignis sursum dicitur mori ignis violentus deorsum. vel motus naturalis terre deorsum. Et dicitur est quod vterque modo. quia primum mori dicitur ad inuicem secundum naturam et violentum. et secundum terminos. sed alii duo dicitur secundum terminos terminum. quod ambo sunt naturales. secundum quod addit. per de dicitur quod est ad motum tangit ibi. Forte autem. et est quod forte mori opponitur aliquid quod dicitur non tunc perfecte sicut motui opponitur et ideo. quod mori opponitur motui proprie dicitur. si mori opponitur dicitur solui putatur. Etiam quod est in termino a quo est aliquid sit cum motu quod est ab illo termino quod eide simpliciter non dicitur. ¶ Ultimo recapitulat vnde per se manifestum est. et quod si eadem perba cum his quod supra dicitur. id per se manifestum quod ista non sunt perba Aresto. sed alicuius expositoris.

¶ Hic vnde pueniunt assignant dicitur quod motui per nes terminos et naturalem et violentum. Dicitur quod propria et principalis dicitur summa est in motibus penes terminos. sed quod dicitur secundaria analogica et minor principalis dicitur secundum penes naturalem et violentum. Primum per quod dicitur est dicitur secundum ipsum. et metaphysice. ab illo quod aliquid huius dicitur proprie dicitur a quo huius ipsum. sed mori huius ipsum ex termino. Ex illo huius etiam dicitur. sed naturalem et violentum sit in motu ex parte motus ueris et mobilis. quod sit extrinseca motui. dicitur enim mori naturalis propter principium naturale. ¶ Notandum. quod naturale et violentum inueniuntur in omnibus motibus. sed non eodem modo. quod naturalis et violentum simpliciter et proprie reperiuntur in motu locali. sed secundum quod in aliis motibus. Et sic patet. quod quod aliquid generatio posset dici violenta vel non naturalis ex parte terminis et ex parte modi fieri. vel ex causis vltimis. quod est propter ordinem causarum. vniuersalium. sicut quod generantur rose in hyeme. est tunc talis generatio naturalis ex parte nature particularis. et ex parte materie dispositae. quod dispositio materie naturalis inducit formam. quod sequitur ex tali dispositione. Sed in motu locali per esse violentum simpliciter. quod scilicet aliquid quod mobile huius motu locale. ad quem ipsum mobile nulla habet habitudine naturalem. et sic talis mori est simpliciter violentus. quia violentum est quod est a primo extrinseco passio non perferre vnde. id est quod in materia aut mobili non est naturalis aptitudo ad tale formam. vnde dicitur 3° ethicorum. Et si nulla generatio est absolute violenta. quod passio. i. materia per se fert vnde. i. huius naturalis aptitudine ad formam quod recipit in materia. Et ideo istud dicitur est. quod motus localis non est motus ad formam quod oritur ab intrinseco. sed ab extrinseco. si loco. et ideo per talis forma simpliciter ab extrinseco aduenire. in quo consistit ratio violenti. In aliis autem motibus forme adueniunt ab intrinseco. quod ex aptitudine materie. et ideo non per in eis simpliciter inueniunt violentum.

¶ Explicit quintus liber philosophorum

Liber

Sextus

Vautez est cō

tinuū ⁊ quod tangit et cō
sequenter sicut definitur
est p^o Lōtinua quidem
quoz vltima vnus. Que
vero tangunt quoz vlti-

ma simul. Consequenter autem quorum nihil est me/
dium primi generis, impossibile est indivisi-
bile esse aliquid continuum, ut linea esse ex punctis. Si
vere linea quoddam continuum est, puncti autem indivisibile

¶ Postq̃ huius determinatur de diuisione morus in
suas species ⁊ de vnitatē ⁊ cōtrarietate moruū q̃tū In
hoc sexto libro inēdit determinārea q̃ p̃tinent ad diuisiō
nē morus s̃m q̃ diuidit̃ in p̃tes q̃ntitatiuas. Et diuidit̃
in tres tractat̃. In p̃mo oñdit̃ morū sic ⁊ de p̃tiniū esse
diuissibile In sc̃do oñdit̃ q̃liter morus diuidit̃. ibi. Necesse
aūt ⁊ ip̃m nūc. In tercio excludit̃ q̃dā ex quibz errabant
alīq̃ cōtra morū. ibi. Seno aūt. Primus tractat̃ diuidit̃
in duo capla. In p̃mo oñdit̃ nullū cōtinuū p̃poni ex indi
uisibilibz. In sc̃do oñdit̃ nullū p̃tiniū esse indiuisibile. ibi.
Manifestū igit̃ ex dictis. P̃mū caplū diuidit̃ in duas
p̃tes. in p̃ma facit̃ q̃d dcm̃ est. In sc̃da. qz p̃batōes p̃misse
magis vident̃ p̃tinere ad magnitudinē. oñdit̃ q̃ eadē sit
rō de magnitudine motu ⁊ tpe. Circa p̃mū p̃mo resumit̃
quā dā definitiōes sup̃ positas q̃bus nūc vtrū ad p̃positūz
demonstrandū. Sc̃do. p̃bat p̃positū. ibi. Neq̃z enī vnū s̃z
Dic̃t̃ q̃ p̃mo q̃ definitiōes p̃us posite p̃tiniū ⁊ ei⁹ q̃d ta
git̃ ⁊ ei⁹ q̃d est p̃ter s̃m p̃ueniētes. I. q̃ cōtinua s̃z quoz
vltima s̃z vnū. Corac̃ta q̃z vltia s̃z s̃l. Cōsequēter aūt
quoz nūp̃l est mediū s̃m generis. Sequit̃ q̃ impossibile
est aliq̃d p̃tiniū p̃poni ex indiuisibilibz. vt lineā ex punc
tis. si lineā dicat̃ aliq̃d cōtinuū. ⁊ p̃tiniū aliq̃d indiuisibile
Qd̃ notat̃ inter addit̃ s̃m doctore sc̃m. ne aliq̃s noīe lineē
et p̃tici alīq̃d vtr̃eq̃. ¶ Et est rō ordinis hui⁹ sc̃ta ad q̃n
tū. qz in q̃nto determinatū est de diuisione morus in p̃tes
subiectiuas. sed in h̃ sexto determinat̃ de diuisione mor⁹
in p̃tes q̃ntitatiuas et integrales. sicut q̃ p̃tes subiectiue
sunt cōtēntiores q̃ partes integrales. et p̃ p̃tes p̃ores. ita
etā diuisiō in p̃tes subiectiuas p̃cedit diuisione⁹ in par
tes integrales. Sed rō ordinis huius ad septimū est. q̃a
in septimo determinat̃ de motu p̃ cōparatiōe ad mouē
tia. q̃ sunt extrinseca motui. p̃tes autē integrales s̃z aliq̃
mō intrinsece motui. s̃z intrinsecū p̃cedit extrinsecū. q̃ rē

Neque enim unum sunt ultima punctorum. Non est enim hoc quod ultimum punctorum aliud aliqđ. illud aut aliqua pars indivisibilis. Neque simul sunt ultima. non enim est ultimum nihil imptibilis. alterum enim est ultimum et cuius est ultimum. Amplius necesse est aut continua esse puncta aut tangētia se ad invicē. ex quibus est continuū. Eadē aut ratio

est et in omnibus indiuisibilibz. cōtinua quidem
igit nō erunt ppter predictā rōem. Tangit au
tem omē. aut totū totū. aut ps ptem. aut totum
ps. Qm̄ aut̄ impibile est indiuisibile. necesse ē
totū tangere totū. Totum aut̄ tangēs totūz nō
est continuū. Continuū em̄ bz hoc qd̄em aliam
illud vero aliā partē. ⁊ diuiditur in semp diuisi
bilia ⁊ loco discreta. **A**liero hec psequenter
inerit punctū pūcto. aut ipm̄ nūc ipsi nūc. vt ex
his sit longitudo. aut tēpus. cōsequēter em̄ est
quoz nullū est mediū primū. Punctoz autem
semp est mediū linea. ⁊ ipsoz nunc tempus.

Hic pbat ppositum duobz pncipalibz rōnibus. quaz
vna sumit ex definitionibz terminoz dictoz. secūda sumi
tur ex definitione cōtinui posita in tercio huius. Et tan
gi bī. Amplius diuidet. Prima rō stat in hoc. si cōtinuū
esset cōpositū ex indiuisibilibz. tunc indiuisibilia erūt vni
ta in cōtinuo. quia op̄ter om̄e ppositū habere vniōnez ex
partibz cōponentibz. vel ḡ haberet se p modū p̄nuatio
nis practus. siue p modū p̄ter sed nullū istoz. et dicent
dum. ergo nō p̄e continuū esse cōpositū ex indiuisibilibz
Maior pbat a sufficienti diuisione. qz nō possunt plures
modi vniōnis inueniri. Minor pbat p ordinē in līa. &
p̄mo qz indiuisibilia non possunt habere vniōne p con
nuatōnem. qz quāqz sunt vniū p cōtinuatōnem. illoz vlti
ma sunt vniū. sicut p̄ de definitione cōtinui. sed indiuisibi
lia nō hnt vltima. ḡ nō possunt esse vniū p cōtinuatōnez
Minor pbat. qz vbiūqz est vltimū ibi est vltimū et al
terū ab vltio. qz vltimū dē relatīue ad p̄mū. Si ḡ indiuisi
bile haberet vltimū. tūc etiā haberet p̄mū z indiuisibile esset
diuisibile. qd implicat cōdictionē Tūc ibi. Amplius ne
cesse. Probat scđam partē sez qz indiuisibilia nō p̄t vni
ri p modū cōtactus. z hoc sic. qz si indiuisibile tangeret
diuisibile. vel hoc fieret fm totū vel fm partē. nō p̄e dici
fm partē. qz tunc indiuisibile haberet partē z partē. z sic
nō esset indiuisibile. Nec fm totū alē ex vniōne indiuisi
bilitū nō fieret cōtinuū. qz de rōne cōtinui est qz habeat p̄
rem extra partē. sicut p̄z ex definitione eius. sed qn totum
tangeret totū. nō esset distātia partū in cōtinuo. et sic nō
fieret continuū. Tūc ibi. Quero neqz. Ostendit ter
ciā partē. sez qz non possunt indiuisibilia vniū in cōtinuo
per modū cōsequenter. Et stat ratio in hoc. quia p̄leq̄
ter dicunt inter que nihil mediat eiusdez generis. s; inter
duo puncta signata in vna linea mediat aliquid eiusdem
generis. qz linea ergo non possunt se habere cōsequenter.
Et silitur duo nūc nō possunt habere se cōsequenter in rēa.
quia mediat tempus quod infra p̄batur.

Amplius diuidet in diuisibilia. si qdem ex
quibz est vtrūq; in ipsa diuiditur. sed nulluz est
continuoꝝ in impartibilia diuisibile. Aliud
autē genus non potest esse mediū punctoꝝ ⁊ ip

forz nunc nullū si nāq̄erit manifestū q̄ aut essz
diuisibile aut indiuisibile erit. z si diuisibile aut
in indiuisibilia. aut in semp diuisibilia hoc aut
est continuū Manifestū aut et q̄ omē cōtinuū
diuisibile in semp diuisibilia Si em̄ in indi/
uisibilia diuideret continuū essz indiuisibile in
diuisibili contactum. vnum em̄ vltimū et que
tanguntur continuoꝝum

¶ Hic ponit scōa ratio p̄ncipalis que sumit ex alia defiz
nitione cōtinui quaz supra posuit in p̄ncipio terciū scilz q̄
continuū est diuisibile in sp̄ diuisibilia. Ex quo sic arguit.
Ex quibuscūq; aliquid cōponit in eadem diuidit. qz ea
dem sunt p̄ncipia diuisionis et cōpositionis. Si ergo cō/
tinuū componat ex indiuisibilibz. ergo diuidit in indiuisi/
bilia. z sic non diuidet in semp diuisibilia. qd̄ est contra de
finitionē cōtinui. Tunc ibi. Aliud autēz. Manifestat
duo que supra dixerat. p̄mū est q̄ inter q̄libet duo pun/
ta sit linea media. z inter quelibet duo nūc tēpus mediū
quod verū est si capiāt puncta in eadem linea. et nunc in
eodem tempore cōtinuo. Probatio stat in hoc. qz si duo
puncta sunt in eadem linea. oportet q̄ illa distent fm̄ sitū
si sunt duo. z hoc ideo. qz non possunt esse duo physice et
et p̄se subiectoꝝ. sicut sunt in diuersis lineis. Si ergo di/
stent ab inuicē fm̄ sitū. erit inter ea aliqd̄ mediū p̄pter di/
stantiā fm̄ situm. vel ergo hoc mediū est diuisibile aut in/
diuisibile. nō potest esse indiuisibile. quia indiuisibilia non
possunt se tāgere in eodē p̄mū sicut dictū est. ergo hoc
mediū erit diuisibile. quare semp mediat linea inter duo
puncta. z tempus inter duo nunc Tunc ibi. Si enim
Manifestat scōm quod suppositū fuit q̄ sez omē p̄mū
sit diuisibile in semp diuisibilia. z hoc sic p̄bat. quia si con/
tinuū esset diuisibile in indiuisibilia. sequerē q̄ duo indi/
uisibilia se tangerent. quia si continuū diuidat in indiuisi/
bilia tunc oportet indiuisibilia p̄se esse vnita in cōtinuo
quia vnūquodq; diuiditur in ea ex quibus p̄se cōponēz
batur. Sed hoc est impossibile. qz nullo mō vniois p̄se
esse vnita sicut probatū est p̄ius in p̄ma rōne

¶ **Ar.** Contra suppositū. vltima quarūlibet quantita/
tum possunt esse simul sicut supra dictū est. sed
duo puncta sunt vltima duaz lineaz. ergo possunt esse si/
mul. z sic inter ea non erit mediū ¶ Dicendū q̄ duo p̄/
ta possunt dupl̄r capi. vno mō in diuersis lineis q̄ distin/
guunt ex parte subiectoꝝ. z sic non oportet q̄ inter ea sit
aliquid mediū. sicut patet. si imaginētur in aere et aqua
due linez. tunc in cōtactu aeris z aque essent duo puncta
quoz vnū est in aere z aliud in aqua. z distinguunt ex p̄/
te subiectoꝝ. quia habent diuersa subiecta. sed habēt vnū
situm. Alio modo accipiunt duo puncta in eadem linea
et sic necessarium est inter ea esse lineam mediam. et sic lo/
quitur hic Aristoteles in textu.

¶ **Ar.** Si tangerēt se duo puncta in diuersis lineis
vel totum tangeret totum vel pars partē. sz
nullū istoz est dōm ¶ Dōm q̄ tangūt se fm̄ totū. et inco/
ueniens in textu illatū cōcedit. q̄ nō sit cōtinuitas ex tali/
bus indiuisibilibz. z hoc est verū qz q̄ sunt puncta in di/
uersis lineis. tunc ex illis nulla potest fieri cōtinuitas.

Iusdē autē rōnis est z magnitudinē z tem/
pus z motū ex indiuisibilibz cōponit et di/
uidi in indiuisibilia aut nihil Manifestū est
aut ex his. Si em̄ magnitudo ex indiuisibilibz
cōponitur z motus. qui h̄mōi ex equalibus erit
motibus indiuisibilibus. vt si ipsa a b c. ex a b
c. est indiuisibilibus motus in quo d e z. fm̄ quē
motū est ipm̄. o in spacio quod est a b c vnāquā
qz partem habet indiuisibilem

¶ Quia rōnes supra posite manifestiores sunt in linea
et in alijs cōtinuis quā in punctis posite in h̄mōi in quibz
bus p̄prie inuenit cōtactus. Ideo p̄ter hic ostēdit q̄ eas
de rōne sit de magnitudine tpe et motu. dicēs p̄mo q̄ eius/
de rōnis est q̄ magnitudo z tps z mot⁹ p̄ponant ex in/
diuisibilibz z diuidant in indiuisibilia vel nihil horz. qz dē
qd̄ dabit de vno ex necessitate seq̄ de alio Tunc ibi. Mani/
festū est ar. Proponit qd̄ intēdit. p̄bare z dē sic. Si mag/
nitude p̄poneret ex indiuisibilibz tūc etiāz mot⁹ q̄ fieret
sup̄ talē magnitudinē esset p̄positus ex indiuisibilibz mo/
mentis eq̄libz nūero illis indiuisibilibz. ex qbz p̄ponit mag/
nitudo. z rō est. qz optet motū z spaciū p̄portionari. Ex
emplificat ar sic sit linea a b c. q̄ p̄ponat ex tribz indiuisi/
libz q̄ sit a z b z c. z sit o mobile qd̄ mouet in spacio linee
a b c. z mot⁹ ei⁹ sit d e z. tūc optebit q̄ si p̄es spaciū vel li/
neē sint indiuisibiles q̄ etiā p̄es p̄dicti mot⁹ sint indiuisi/
biles. vt patet ex p̄clariter in textu.

Si igit p̄ntis motus necesse moueri aliqua
partē. z si mouet aliquid adesse motū z mouere
erit ex indiuisibilibz. fm̄ qd̄ igit a motū ē ipm̄
o motū qd̄ o mouet fm̄ vero b quo ipm̄ ē. Et fm̄
c. quo ipm̄ ē. Si igit necesse est q̄ mouet vnum
vbi. nō sit moueri z motū ē qd̄ mouit qm̄ mouit
vt si thebas aliquis ir. impossibile est sit ire the/
bas. z itū esse thebas. Scōm a qd̄ igit imp/
tibile motū est ipm̄ o. fm̄ q̄ ipm̄ d. mot⁹ aderat
Quare siqd̄ posterius deueniret q̄ venit. di/
uisibilis vtiq; erit. Cū a em̄ veniret. neq; desce/
bat. neq; transierat. sed mediū erat. si aut sit ve/
nerit. z venit venies cū venit vtiq; ibi erit z mo/
tū esse vbi mouet. Si vero fm̄ totū a b c. mo/
ueat aliqd̄ z motus quo mouet d e z est fm̄ autē
imptibile a nihil mouet. sed motū est. erit vtiq;
motus nō ex motibz sz ex momentis. Et motū
esse aliqd̄ nō motū. fm̄ em̄ a trāsiuit nō trāsiēs
Quare erit aliqd̄ trāsiūt ēē nō aliqd̄ iens. Hac

Libet

Sextus

em trāsiuit nō trāsiens hanc Si igit necesse est aut quiescere aut moueri omne quiescat autz p mūddas eoz q sunt a b c. ergo est aliqd cōtinue quiesces simul z qd mouet p tota em a b c. mouebat o et quiescebat p quālibet ptez quāre z p omne Et si quidē indiuisibilia q sunt d e z moti sunt. motu pnte ptinget utiqz nō moueris sed quiescere. Si autem non sunt motus. motum non ex mobilibus esse

Hic pnter pbat ppositū. pus tñ pmitit duo necessaria ad pbandū ppositū. quoz p mū est. q si alicui inest motus hoc mouet z eozra. si aliquid mouet. illi inest motus Cui? rō est. qz motus est accūs qd denoiat suū subiectū et subiectus denoiat ab eo. Scdm est. q necesse est illud qd mouet nō sit moueri z motū esse. Cuius rō est. qz motus ex sua natura est successiuus. q non pē aliqd sit moueri z motū esse. qz nūc nō esset successiuus. Tūc ibi. Scdm a quidē. Probat ppositū ex istis z dē q si magnitudo cōponat ex indiuisibilibz ptebz vlt mobile moueret sup quālibet partē illius magnitudinis. vel sup totā magnitudinē Nō pē dici p mū. qz p scdm supōem aliquid nō mouet simul. z motū est. Si igit mouet sup quālibet prem. q nō est motū supra quālibet partē. z sic qlibet ps erit diuisibilis. sed hoc est cōtra suppositū. qz supponebat q magnitudinē pponeret ex indiuisibilibz. Sed si dicat moueri sup totā magnitudinē sic q nō supra ptes magnitudinis. tūc sequunt tria incōueniēcia. Prīmū q aliqd esset motū. qd nūcq mouebat quod est cōtra p mū supōem. qz quicqd est motū. illi inheret motus. Sequela tamē ptez. qz ponit q aliqd nō mouet sup partē magnitudinis ppositē ex indiuisibilibz. z tñ esset motū supra totā magnitudinem. Scdm incōueniens est. qz p mū qdēscens moueret. pbat qz illud qdēscit qd nō mouet z ap mū nātū est moueri. qz mobile nō mouet sup partē quālibet prem magnitudinis. qz quēlibet est indiuisibilis. ergo quiescit in qlibet pre magnitudinis. z tñ p mū mouet. qz puenit ad terminū motus. qz cōtinue qdēscens mouetur. Tercius incōueniens est. quia si motus cōponatur ex momentis. tūc vel illa momenta sunt motus. z sic sequitur q motu p sēte adhuc mobile nō dicet moueri. qd est p mū p mū supōem Si vero illa momenta nō sunt motus sequit q motus cōponatur ex nō motibz. qd est incōueniens. quia sile ex sile cōponitur.

Similiter aut necesse longitudini et motui indiuisibile ēē tps. z cōponi ex ipsis hūc entibus indiuisibilibz. si em omīs diuisibilis est. in minore aut equaliter velox trāsiit minorē diuisibile erit z tps. Si at tps diuisibile erit. in q fert aliqd p ipm a. z q est ipm a. erit diuisibile

Hic ostendit q eadem rō sit de tpe sicut de motu z magnitudine. scz q tempus nō cōponitur ex indiuisibilibz dicens. qz etiā tps necesse est sicut esse diuisibile z indiuisibile. z cōponi ex indiuisibilibz sicut longitudo z motus.

Et ad hoc ponit tres rōnes. quaz prima sumpta est per eque velocia. secūda sumitur p velocius et tardi⁹. tertia sumitur ex equali diuisione magnitudinis z motus. Et stat prima rō in hoc. eque velox ptransit magnitudinē in maiori tpe z equalē in equali tpe. ergo equaliter diuiduntur magnitudo z tēpus. Sed magnitudo non potest cōponi ex indiuisibilibz. vt pbatum est. ergo nec tempus potest componi ex nunc

Quoniam aut omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis. omīs ē em qm impossibile ē ex atomis p mū esse aliqd. magnitudo autē oīs p mū. necesse aut est velocius in equali tpe potē maius z in minori plus moueri z in minori egle vt definiūt quidā ipm velocius Sic em ipsum in q a. z quod in quo b. velocius Qm igit velocius qd p mū mutat in d tpe ipm a. mutatū est ab ipo e. in ipm d s. in tpe i. in hoc ipsum b. nō erit iuxta ipm d. sed deficiet. Quare in equali tempe plus abibit velocius

Hic scdo ostendit idē p duo mobilia quoz vnus est velocius z aliud tardius. Et p mō p mūrit qdā necessaria ad ppositū ostendū. scdo pbat ppositū. ibi. Qm aut oīs motus. Circa p mū p mō p mūrit tres definitiones velocitatis. Prima est. velocius est qd in eqli tpe ptransit maius spaciū. Scda q velocius est quod in minori tpe ptransit maius spaciū. Tercia. velocius est quod in minori tpe ptransit equalē spaciū. Tūc ibi. Qm igit. Probat primā definitōem velocitatis. scz q velocius est qd in equali tpe ptransit maius spaciū. Et stat rō in hoc. qz veloci⁹ in equali tpe ptransit aliquē terminū magnitudinis a quo distabat tardius motū in eqli tēpore. q veloci⁹ in eqli tpe ptransit maius spaciū. Et probat h exemplariter in textu. vt patet inueni

Atuero z in minori plus. In q em ipm a. factū est iuxta ipm d. ipm b. erit iuxta e. cū tard⁹ est. Ergo qm ipm a. ad ipm d. factū est in omni in q est z i. tpe ad ipm t. erit in minori hoc et erit in q z k. Ip m qdē igit c. qd trāscit ipm a maius est ipo e. Tps aut qd est z k. minus ē omī eo quod est z i. Quare in minori abibit maius.

Hic ostendit secūda definitōem velocitatis. scz q velocius est quod in minori tempore ptransit maius spaciū. Et stat ratio in hoc. quia distantia qua distat tard⁹ dius mobile a termino magnitudinis illius quā ptransit velocius est diuisibilis in duas partes. sed primā partem mobile velocius ptransit in minori tempore qz tard⁹ dius mobile eandē partē spaciū ptransit. ergo sequit q hoc est velocius qd in minori tēpore ptransit maius spaciū. quod iterum exemplariter probatur.

Manifestū autē ex his 7 q̄ velocius in mino-
ri tpe abibit egle. Qm̄ q̄dem cū maiore in mio-
ri transit tardiori. ipm̄ autē. t. fm̄ seipm̄ acceptū
in pluri tpe maiore in mino. vt que est in ea que
est l. m. magnitudo. ei que est l. x. plus vtiq̄ erit
tps q̄ p. r. in quo ipm̄ a transit l. m. q̄ quod est
p. s. in quo transit ipm̄ l. x. Quare si q̄dem est p. r.
tēpus. minus est eo in quo est p. h. in quo q̄d ē
tardius transit ipm̄ l. m. x. q̄d est p. s. tempus mi-
nus est eo in quo est p. h. ipso cū p. r. minus est.
minore autē minus 7 ipm̄ min⁹ est. q̄re in mino-
re mouebit equale. Amplius autē si om̄e necē
q̄d est aut i eqli. aut in mino. aut in pluri moue-
ri. 7 q̄d q̄dem in pluri tardius est. q̄d autē in eqli
eque velox. Velocius autē nō est equaliter velox
neq̄ tardius. Neq̄ vtiq̄ in pluri aut equali mo-
uetur ipsum velocius. relinquitur igitur in mino-
ri. Quare necesse et equalem magnitudinē mi-
nori tempore transire velocius

¶ Probat tertiā definitōem duab⁹ rōnib⁹. Ad quā p. t.
mā duo p. mittit. quoz p. mū nō. pbatū est scz q̄ velocius
peranseat maiore magnitudinē in mino. tpe q̄ tardius
Scdm̄ vero est p. se manifestū. s. q̄ ipm̄ mobile fm̄ seipm̄
cōsideratū in maiori tpe peranseat maiore magnitudinē
q̄ in mino. tpe p. aseat. Est ḡ p. ma rō. qz velocius in p. t.
p. t. p. r. transit aliquā partem magnitudinis quā si debeat
mobile tardius p. r. aseat requirit totum tps. Et hoc decla-
rat exēplari demōstratōe que patz in textu. Tunc ibi
Amplius autē. Dom̄ scdā rō q̄ stat in hoc. qz illud q̄d est
tardius mouet p. equalem magnitudinē in maiori tpe. 7
quod est eque velox mouet p. equale magnitudinē in eqli
tēpore. Relinquit ergo q̄ velocius mouet p. equale mag-
nitudinē in mino. tēpore. 7 istud argumentum valet ex
p. portione magnitudinis ad motum

¶ Vniā autē ois mot⁹ in tpe ē. possibile est
moueri. Om̄e autē q̄d mouet p. tingit 7 ve-
locius moueri 7 tard⁹ in om̄i tpe erit veloci⁹ 7
tardius moueri. Nec autē cū sint. necesse est tps
cōtinuū ēē. Dico at p. t. nū ēē diuisibile in sp. di-
uisibilia. Hm̄i cū supposito cōtinuo necē est
et tps p. t. nū ēē. Qm̄ cū om̄sum ē q̄ veloci⁹
in mino. t. r. abibit egle. s. q̄d q̄d in q̄ est a velo-
cius. q̄d autē est in q̄ est b. tardius. 7 sit motū tar-
dius q̄ est c. d. p. magnitudinē in q̄ est i. tpe. Da-

nifestū igit est q̄ velocius in mino. t. q̄ hoc mo-
uebit p. eandē magnitudinē. 7 sit motū a in q̄ est
z. t. Iterū autē qm̄ veloci⁹ in eo q̄d est z. t. r. a. s. i. m. t.
totā q̄ est c. d. ipm̄ tardius in eodē tpe minorem
transit. Sit igit in q̄ c. k. Qm̄ autē tardius quod ē
ipm̄ b. in eo q̄d est z. t. tpe ipam̄ q̄ est c. k. transit
velocius in mino. t. r. abibit. Quare iterū diuidit
q̄d z. t. tps. hoc at diuisio. 7 c. k. magnitudo diui-
det fm̄ eandē rōem. Si vō magnitudo 7 tps. 7
hoc sp. erit. accipiētib⁹ a velociori tard⁹. 7 a tar-
diori veloci⁹. 7 eo q̄d demōstratū est vtētib⁹
diuidet autē q̄d est veloci⁹ tps. tard⁹ autē longi-
tudinē. Si igit sp. v. x. est p. uenti. p. uento at sp. sic
diuisio. manifestū qm̄ oē tps p. t. nū ē. Sit at
manifestū 7 q̄ magnitudo om̄is cōtinua est. p.
easdem cū et equales diuisiones. tempusq̄ et
magnitudo diuiditur

¶ Hic ex istis volēs. p. bare. p. positū scdā rōem. scz q̄ eiusdē
rōis sit tps 7 magnitudines sp. diuidi in diuisibilia aut
cōponi ex diuisibilib⁹. p. mittit tria. Primū est. q̄ ois mot⁹
est in tpe. Scdm̄ q̄ in om̄i tpe possibile est aliqd moueri.
Terciū. q̄ oē q̄d mouet p. tingit tard⁹ 7 veloci⁹ moueri.
Et dē scūs Tho. q̄ p. h. loq̄t in ista tertia suppone fm̄
eodē rōem motus moueriū 7 mobiliū. applicādo ḡ illaz
suppōem ad determinata mobilia. tūc est falsa. qz si applice-
tur ad celū. tūc est falsa cū celū nō possit veloci⁹ 7 tard⁹
moueri. qz motus ei⁹ est vniformis 7 regularis. sicut p. r.
bas scdā celi. Ex his p. cludit scdā rōem q̄ stat in h. ex q̄
veloci⁹ p. r. aseat maius spaciū in mino. tpe 7 diuidit tps in
min⁹. s. tardius in eqli tpe p. r. aseat mino. t. magnitudinē.
sicut ḡ magnitudo nō p. ponit ex indiuisibilib⁹. ita nec tps
p. r. p. ponit ex indiuisibilib⁹. qz p. easdē 7 eqli diuisiones
diuidit tps 7 magnitudo. Qd in textu exēplari p. bat

¶ Ampl⁹ at ex p. uentis rōnib⁹ dici manifestū
est. ac si tps q̄d ē p. t. nū. qz 7 magnitudo. Si q̄
dē i medio tpe mediū transit. 7 simplr i mino. t. m.
n⁹. E dē nāq̄ diuisiones tps 7 magnitudinis st.

¶ Hic ponit tertiā rō p. ncipalis ad ostendendū q̄ mag-
nitudō 7 tps nō p. ponant ex indiuisibilib⁹ q̄ sumit ex p. h.
portione magnitudinis ad tps. et stat in hoc. Tempus
et magnitudo equaliter diuidunt. sed magnitudo nō cō-
ponitur ex indiuisibilib⁹. ḡ tps nō p. ponit ex nunc. Ma-
ior p. r. qz sicut mobile in toto tpe p. r. aseat totā magnitudi-
dine. ita in p. t. tps p. r. aseat partem magnitudinis. ergo
equaliter diuiditur magnitudo 7 tempus

¶ Et si q̄d cūq̄ infinitū est 7 alter. 7 sicut al-
terū 7 alterū est. vt si q̄d q̄dem in vltimis infinitis

em trāsiuit nō trāsiens hanc Si igitur necesse
est aut quiescere aut moueri omne quiescit autem
p vniūq; eoz q sunt a b c. ergo est aliqd cōti
nue quiescēs simul z qd mouet. p totā em a b c.
mouebat o et quiescebat fm quālibet ptez quā
re z p omne Et si quidē indiuisibilia q sunt d
e z moti sunt. motu pntē ptinget vtiq; nō mo
ueri sed quiescere. Si autem non sunt motus.
motum non ex mobilibus esse

Hic pnter pbat ppositū. pus tñ pmitit duo necessa
ria ad pbandū ppositū. quoz pmiū est. q si alicui inest mo
tus hoc mouet z eozra. si aliquid mouet. illi inest motus
Lui⁹ rō est. qz motus est accēs qd denoiat suū subiectū
et subiectus denoiat ab eo. Scdm est. q necesse est illud qd
mouet nō sūt moueri z motū esse. Cuius rō est. qz motus
ex sua natura est successiuus. q non pē aliqd sūt moueri z
motū esse. qz tūc nō esset successiuus. Tūc ibi. Scdm
a quidē. Probat ppositū ex istis z dīc q si magnitudo cō
ponat ex indiuisibilibz ptebz vlt mobile moueret sup quāli
bet partē illius magnitudinis. vel sup totā magnitudinē
Nō dīc dīc pmiū. qz p scdm suppoēm aliquid nō mouet
simul. z motū est. Si igitur mouet sup quālibet partē. q nō
est motū supra quālibet partē. z sic quibet ps erit diuisibi
lis. sed hoc est cōtra suppositū. qz supponebat q magnitudi
do pponeret ex indiuisibilibz. Sed si dicat moueri sup to
tā magnitudinē sic q nō supra ptes magnitudinis. tūc
sequitur tria incōueniētia. Primiū q aliquid esset motū. qd
nunq; mouebat quod est cōtra pmiā suppoēm. qz quicqd
est motū. illi inheret motus. Sequela tamē pte. qz ponit
q aliquid nō mouet sup partē magnitudinis pposite ex
indiuisibilibz. z tñ esset motū supra totā magnitudinē.
Scdm incōueniens est. q pmiue qdscens moueret. pbat
qz illud qdscit qd nō mouet z apm natiū est moueri. qz mo
bile nō mouet sup. z quālibet partē magnitudinis. qz que
libet est indiuisibilis. ergo quiescit in quālibet pte magnitu
dinis. z tñ pmiue mouet. qz puenit ad terminū motus. q
cōtinue qdscens mouetur. Terciū incōueniens est. quia
si motus cōponatur ex momentis. tūc vel illa momenta
sunt motus. z sic sequitur q motu pte ad huc mobile
nō dīcet moueri. qd est ptra pmiā suppoēm Si vero illa
momenta nō sint motus sequit q motus cōponatur ex nō
motibz. qd est incōueniens. quia sūt ex sūt cōponitur.

Similiter aut necesse longitudini et motui
indiuisibile ēē tps. z cōponi ex ipsis nunc entī
bus indiuisibilibz. si em omis diuisibilis est. in
minore aut equaliter velox trāsiit minore di
uisibile erit z tps. Si at tps diuisibilis erit. in q
fert aliqd p ipm a. z q est ipm a. erit diuisibile
Hic ostendit q eadem rō sit de tpe sicut de motu z ma
gnitudine. scz q tempus nō cōponitur ex indiuisibilibz
dicens. q etiā tps necesse est sūt esse diuisibile z indiu
sibile. z cōponi ex indiuisibilibz sicut longitudo z motus.

Et ad hoc ponit tres rōnes. quaz prima sumpta est per
eque velocia. secūda sumitur p velocius et tardi⁹. terciā
sumitur ex equali diuisione magnitudinis z motus. Et
stat prima rō in hoc. eque velox ptransit magnitudinē in
maiori tpe z equalē in equali tpe. ergo equaliter diuidun
tur magnitudo z tēpus. Sed magnitudo non potest cō
poni ex indiuisibilibz. vt pbatum est. ergo nec tempus
potest componi ex nunc

Quoniam aut omnis magnitudo in magnitu
dines diuisibilis. omnis ē em qm impossibile ē
ex atomis pmiū esse aliqd. magnitudo autē
ois pmiua. necesse aut est velocius in equali tē
pore maius z in minori plus moueri z in mino
ri egle vt definiūt quidā ipm velocius Sit em
ipsum in q a. z quod in quo b. velocius Qm
igitur velocius qd pmiū mutat in q tpe ipm a.
mutatū est ab ipo e. in ipm d s. in tpe z i. in hoc
ipsum b. nō erit iuxta ipm d. sed deficiet. Qua
re in equali tempe plus abibit velocius

Hic scdo ostendit idē p duo mobilia quoz vnus est velo
cius z aliud tardius. Et pmo pmitit qdā necessaria ad
ppositū ostendendū. scdo. pbat ppositū. ibi. Qm aut ois mo
tus. Crea pmiū pmo pmitit tres definitiones veloci
ris. Prima est. velocius est qd in egle tpe ptransit maius
spaciū. Scda q velocius est quod in minori tpe ptransit
maius spaciū. Tercia. velocius est quod in minori tēpore
ptransit equalē spaciū. Tunc ibi. Qm igit. Probat
pmiā definitionē velocioris. scz q velocius est qd in equa
li tpe ptransit maius spaciū. Et stat rō in hoc. qz veloci⁹
in equali tpe ptransit aliquē terminū magnitudinis a quo
distabat tardius motū in egle tēpore. q velocius in egle
tpe ptransit maius spaciū. Et probat h exemplariter in
textu. vt patet intuenti

Accipio z in minori plus. In q em ipm a. fa
ctū est iuxta ipm d. ipm b. erit iuxta e. cū tardi⁹
est. Ergo qm ipm a. ad ipm d. factū est in omni
in q est z i. tpe ad ipm t. erit in minori hoc et erit
in q z k. Ip m qd ē igit c. qd trāserit ipm a ma
ius est ipo c e. Tps aut qd est z k. minus ē omi
eo quod est z i. Quare in minori abibit maius.

Hic ostendit secūda definitionē velocioris. scz q ve
locius est quod in minori tempore ptransit maius spa
cium. Et stat ratio in hoc. quia distantia qua distat tar
dius mobile a termino magnitudinis illius quā ptransit
sic velocius est diuisibilis in duas partes. sed pmiā par
tem mobile velocius ptransit in minori tempore qz tar
dius mobile eandē partē spaciū ptransit. ergo sequitur q
hoc est velocius qd in minori tēpore ptransit maius spa
cium. quod iterum exemplariter probatur.

Manifestū autē ex his 2 q̄ velocius in mino-
ri tpe abibit eq̄le. Qm̄ q̄dem em̄ maiore in mio-
ri transit tardiori. ipm̄ autē. c. fm̄ seipm̄ acceptū
in pluri tpe maiore minori. vt que est in ea que
est l. m. magnitudo. ei quod est l. plus vtiq̄ erit
ips q̄ p. r. in quo ipm̄ a transit l. m. q̄ quod est
p. s. in quo transit ipm̄ l. e. Quare si q̄dem est p. r.
tēpus. minus est eo in quo est p. b. in quo qd̄ ē
tardius transit ipm̄ l. m. p. r. qd̄ est p. s. tempus mi-
nus est eo in quo est p. b. ipso em̄ p. r. minus est.
minore autē minus 2 ipm̄ min⁹ est. q̄re in mino-
re mouebit equale. Amplius autē si om̄e necē
qd̄ est aut i. eq̄li. aut in minori aut in pluri moue-
ri. 2 qd̄ q̄dem in pluri tardius est. qd̄ aut in eq̄li
equē velox. Velocius autē nō est equaliter velox
neq̄ tardius. Neq̄ vtiq̄ in pluri aut equali mo-
uetur ipsū velocius. relinquitur igitur in mino-
ri. Quare necesse et equalem magnitudinē mi-
nori tempore transire velocius

¶ Probat tertiā definitiōem duab⁹ rōnib⁹. Ad quāz p̄t
ma duo p̄mittit. quoz p̄mū nō pbatū est scz q̄ velocius
pertransit maiore magnitudinē in minori tpe q̄ tardius
Scdm̄ vero est p. se manifestū. q̄ ipm̄ mobile fm̄ seipm̄
cōsideratū in maiori tpe pertransit maiore magnitudinē
q̄ in minori p̄rāseat. Est ḡ p̄ma rō. qz velocius in p̄e
tēpis p̄rāseat aliq̄uā partem magnitudinis quā si debeat
mobile tardius p̄rāseat requirit totum tps. Et hoc decla-
rat ex p̄lari dēmonstrātiōe que patz in textu. Tunc ibi
Amplius autē. Pōnit scdā rō q̄ stat in hoc. qz illud qd̄ est
tardius mouet p̄ equalem magnitudinē in maiori tpe. 2
quod est equē velox mouet p̄ equale magnitudinē in eq̄li
tēpore. Relinquit ergo q̄ velocius mouet p̄ equale mag-
nitudinē in minori tēpore. 2 istud argumentum valet ex
p̄portione magnitudinis ad motum

¶ Vniā autē ois mor⁹ in tpe ē. possibile est
moueri Om̄e autē qd̄ mouet p̄tingit 2 ve-
locius moueri 2 tard⁹ in om̄i tpe ent veloci⁹ 2
tardius moueri. Nec autē cū sint. necesse est tps
cōtinuū ēē Dico at̄ p̄tinuū ēē diuisibile in sp̄ di-
uisibilia. Vmōi em̄ supposito cōtinuo necē est
et tps p̄tinuū ēē. Qm̄ em̄ oisūm ē q̄ veloci⁹
in minori trāsibit eq̄le. sit qd̄ qd̄ in q̄ est a velo-
cius. qd̄ aut est in q̄ est b. tardius. 2 sit motū tar-
dius q̄ est c. d. p̄ magnitudinē in q̄ est 3 i tpe. Da

nifestū igit est q̄ velocius in minori q̄ hoc mo-
uebit p̄ eandē magnitudinē. 2 sit motū a in q̄ est
3 t. Iterū autē qm̄ veloci⁹ in eo qd̄ est 3 t. trāsunt
totā q̄ est c. d. ipm̄ tardius in eodē tpe minorem
trāsit Sit igit in q̄ c. k. Om̄ autē tardius quod ē
ipm̄ b. in eo qd̄ est 3 t. tpe ipam̄ q̄ est c. k. transiit
velocius in minori trāsibit Quare iterū diuidit
qd̄ 3 tps. hoc at̄ diuisio. 2 c. k. magnitudo diui-
det fm̄ eandē rōem Si p̄o magnitudo 2 tps. 2
hoc sp̄ erit. accipientib⁹ a velociori tard⁹. 2 a tar-
diori veloci⁹. 2 eo qd̄ dēmonstratū est vtēbus
diuidet autē qd̄ est veloci⁹ tps. tard⁹ autē longi-
tudine Si igit sp̄ vez est p̄uenti. p̄uentio at̄ ip̄ sit
diuisio. manifestū qm̄ oē tps p̄tinuū ē. Silr ac
manifestū 2 q̄ magnitudo om̄is cōtinua est. p̄
easdem em̄ et equales diuisiones. tempusq̄ et
magnitudo diuiditur

¶ Hic ex istis volēs p̄bare p̄positū scdā rōe scz q̄ eiusdē
rōis sit tps 2 magnitudines sp̄ diuidi in diuisibilia aut
cōponi ex diuisibilib⁹. p̄mittit tria P̄mū est. q̄ ois mor⁹
est in tpe. Scdm̄ q̄ in om̄i tpe possibile est aliqd̄ moueri
Terciū. q̄ oē qd̄ mouet p̄tingit tard⁹ 2 veloci⁹ moueri
Et dr̄ scūs Tho. q̄ plus loq̄r in ista tertiā sup̄pōne fm̄
eōem rōem motus mouētū 2 mobiliū. applicādo ḡ illaz
sup̄pōem ad determinata mobilia. tūc est falsa. qz si applice-
tur ad celū. tūc est falsa cū celus nō possit veloci⁹ 2 tard⁹
moueri. qz motus ei⁹ est vniformis 2 regularis. sicut p̄o
bat scdō celū. Ex his p̄cludit scdā rōem q̄ stat in h. ex q̄
veloci⁹ p̄rāsit maius spaciū in minori tpe diuidit tps in
min⁹. 2 tardius in eq̄li tpe p̄rāsit minore magnitudinē.
sicut ḡ magnitudo nō p̄ponit ex indiuisibilib⁹. ita nec tps
p̄t p̄poni ex indiuisibilib⁹. qz p̄ easdē 2 eq̄les diuisiones
diuidit tps 2 magnitudo. Qd̄ in textu ex p̄lari ter p̄bat

¶ Ampl⁹ at̄ ex p̄suetis rōnib⁹ dici manifestū
est. ac si tps qd̄ ē p̄tinuū. qz 2 magnitudo Si q̄
dē i medio tpe mediū trāsit. 2 simplr i minori mi-
n⁹ E dē nāq̄ diuisiones tps 2 magnitudinis sit

¶ Hic pōnit tertiā rō p̄ncipalis ad ostendendū q̄ mag-
nitudō 2 tps nō p̄ponant ex indiuisibilib⁹ q̄ sumit ex p̄
portione magnitudinis ad tps. et stat in hoc. Tempus
et magnitudo equaliter diuidunt. sed magnitudo nō cō-
ponitur ex indiuisibilib⁹. ḡ tps nō p̄ponit ex nunc. Ma-
ior p̄z. qz sicut mobile in toto tpe p̄rāsit totā magnitudi-
nē. ita in p̄te tps p̄rāsit partem magnitudinis. ergo
equaliter diuiditur magnitudo 2 tempus

¶ Et si qd̄ cūq̄ infiniū est 2 alter. 2 sicut al-
terū 2 alterū est. vt si qd̄ qd̄dem in vltimis infini

Libet

tum est tempus et longitudo ultimis. si vero di-
uisione. diuisione et longitudo. si autem in vtrisque
tempus. vtrisque et longitudo.

¶ Postquam Aristoteles ostendit quod magnitudo et tempus sunt diuisi-
dunt et equaliter habent quatuor ad hoc quod est ponitur ex diuisibili-
libet. Hic ostendit quod illa equaliter se habent ad finitum et infinitum. quod
sicut in vno inuenitur finitum et infinitum. ita etiam in alio. Et hoc
primo ponitur dicens. quod si quodcumque horum duorum scilicet tempus et ma-
gnitudinis sit infinitum et alterum. Et hoc exponitur per duos
modos infiniti. quod si tempus sit infinitum in ultimis. id est in ex-
tensionem quasi carere ultimis. tunc etiam magnitudo super quam est
motus erit sic infinita. et si tempus sit infinitum diuisione. tunc
etiam magnitudo erit sic infinita. si autem tempus sit infinitum
vtrisque modo sic magnitudo erit infinita.

¶ Motus celi est infinitus. et sunt tempus. et tamen eius
magnitudo est finita. quod non oportet sumere diuisionem
temporis proportionabiliter ad diuisionem magnitudinis. ¶ Sed in
quod iste textus intelligitur de magnitudine super quam fit motus
rectus. quod si magnitudo talis sit infinita. necesse est tempus respec-
tibus tale motum esse infinitum. hoc autem non oportet de magnitudi-
ne super quam fit motus circularis in quo fit reiteratio partium
eiusdem magnitudinis. et tunc potest motus esse infinitus. et sunt tem-
pus in magnitudine finita. sicut per octauo habetur. quod tunc
eadem magnitudo sepe reiteratur. sed magnitudo recta super
quam est motus non potest reiterari in motu absque quodere mobilis

¶ An et Zenonis ratio falsus opinatur quod non est pos-
sibile infinita pertransire. aut transire infinita fin-
itum quod quod in finito tempore. Duplex enim est et longitudo
et tempus infinitum. et vno eorum primum aut finitum diuisionem
ne. aut ultimis. In finitum quod igitur finitum transire
non prouincit se transire in finito tempore. eius autem quod sit finitum
diuisionem prouincit. et namque ipsi tempus sic infinitum. Qua-
re et in infinito tempore et non finito accidit transire infi-
nitum et transire infinita in ipsis infinitis et non finitis.

¶ Hic ex primis remouetur dubitationes Zenonis qui vole-
bat probare quod nullus esset motus localis. et arguebat sic. mo-
tus localis necessarius sit super spacium. sed quodlibet spacium est in-
finitum. quod est continuum et infinitum non prouincit et pertransiri in tempore
finito. quod non contingit pertransiri in tempore quodcumque magno ali-
quod spacium quodcumque paruum. et sic tollitur omnis motus localis.
Respondit Aristoteles. quod tale spacium sit infinitum finitum diuisionem in
pres eiusdem proportionis. sed non est infinitum finitum pres eiusdem
quod transitaris. et ita etiam tempus in quo pertransit illud spacium est infini-
tum. et igitur spacium infinitum potest pertransiri tempore finito. Ista
autem solutio videtur doctorum est solutio ad hominem et non ad veri-
tatem. sicut infra Aristoteles manifestabit in octauo.

¶ Neque iam infinitum potest in finito tempore transire neque in
infinito finitum. sed si quod tempus infinitum sic et mag-
nitude erit infinita. si quod magnitudo et tempus. Sit
enim magnitudo finita in quo est a. b. tempus autem infi-

Sextus

nitum in quo est g. Accipiat igitur tempus aliquid finitum
in quo sit g. d. In hoc igitur transibit aliquid mag-
nitudinis. Et sit quod transiitum est in quo est b. e.

Hoc est autem mensurabitur in quo est a. b. aut deficiet
aut excelleret. Differt enim nihil. si enim spequale quod
est in b. e. magnitudinem in equali tempore tran-
sibit. hoc autem mensurat totum. finitum erit omne tem-
pus. in quo transibit. in equalia enim diuidetur.

sicut et magnitudo. Amplius autem si non omne
magnitudinem in infinito tempore transibit. sed prouin-
git aliquam et infinito tempore transire. ut quod est
b. e. hoc autem mensurabitur et equaliter in equali transi-
bit. quare et finitum erit tempus. Quod autem non in infi-
nito tempore transiit quod est e. b. manifestum est si acci-
piatur in altera finitum tempus. si enim in minori tem-
poris transiit. hanc necesse est finitum esse altero ter-
mino existere. Eadem autem demonstratio est. et si
longitudo quodam infinita sit. tempus autem finitum.

¶ Hic ostendit duabus rationibus quod supra posuit scilicet quod non
potest tempus esse infinitum si sit magnitudo finita. Et stat
prima in hoc. vbi etiam sunt partes finire. ibi non potest totum
esse infinitum. quod totum dependet et partibus. sed partes tem-
poris correspondentes magnitudini sunt finite. ergo non potest
constituere tempus infinitum. Sed non patet. quia cum mag-
nitude sit finita aliqua pars temporis correspondere debet alicui
parti magnitudinis. cum ergo partes magnitudinis po-
tunt esse finite. oportet quod partes temporis correspondentes per-
tibus magnitudinis sint etiam finite. Tunc ibi. Amplius
autem si non. ponitur secunda ratio que remouet vnam canillam
ratiorem quia possit aliquis dicere quod partes magnitudinis
finite pertransiant tempore infinito. Dicit Aristoteles. quod ad-
minus est dare aliquam partem magnitudinis finite quod per-
transiant tempore finito. et illa pars aliquoties accepta facit
totum. et sic tota magnitudo pertransiet tempore finito. quod
fuit probandum. Et hoc demonstrat exemplariter in linea. Sub-
iungit finaliter quod non potest dici quod tempus sit finitum et
magnitudo infinita.

¶ Manifestum igitur ex dictis est quod neque linea ne-
que planum. neque omnino nullum continuorum erit
arbitrium. non solum propter id quod nunc dictum
est. sed quia accidit diuisione arbitrium. Quomodo
enim in omni tempore velocius et tardius est. Velocius
autem plus transiit in equali tempore. contingit autem et du-
pliciter esse emolam transire et longitudines. Sit
enim hec ratio velocis. Adducatur igitur velo-

cuius fm emiolā in eodē tpe. et diuidant magni
tndines. q̄ qdē velocior. Itē a b c d in tres arbo
mos. q̄ vero Itē tardioris in duos. in q̄b Itē e z i
Itaqz tps diuidet in tria arthoma. Eqlē em in
eq̄li tpe transibit Diuidat igit tps in eq̄ q̄ Itē k l
m n. Itēz aut qm̄ deductū est tardius p e z i. et
tps secabit in gemina. Diuidet ergo arthomū et
imptibile in nō arthomo trāsīt Itē in plus Dani
festū est q̄ nūbī cōtinuoz imptibile est

Hic pbat q̄ nullū p̄tinuū sit indiuisibile. naz pbatio
illius ualeat sibi infra ad ostendendū q̄ mor⁹ diuidit. qz si
cōtinuū eēt indiuisibile nō opteret q̄rere diuisionē mor⁹
Et ponit ad hoc duas rōnes p̄ncipales. p̄ma est. si cōti
nuū esset indiuisibile seq̄ret q̄ indiuisibile diuideret. Se
quela pz. qz de rōne cōtinui est q̄ hateat multas pres co
pulas ad aliquē terminū cōem. sicut pz ex definitōe ei⁹
sed qd hz parte z parte est diuisibile in illas. q̄ indiuisibile
erit diuisibile. qd implicat p̄dictōem Tūc ibi Qm̄ em.
Intēdit ponere scdm̄ rōem ducēntē ad impossibile. In
qua p̄supponit qdā sup̄ius manifestata. z Itē tria. quoz
p̄mū est. q̄ in om̄i tpe p̄tingit aliqd̄ velocius vel tardi⁹
moueri. Scdm̄. q̄ velocius p̄transit plus de spacio in eq̄
li tpe. Tercū est. q̄ in singulis moribz p̄tingit esse p̄por
tionē uelocitatis ad uelocitatē fm̄ oēs modos p̄por
tionis. sic q̄ vn⁹ motus excedit aliū in p̄portōe dupla. z ali⁹
excedit aliū in p̄portōe sexquialtera. Ex his sumit talis rō
Si esset aliq̄ magnitudo p̄posita ex tribz indiuisibilibz
ponant duo mobilia sup̄ illā magnitudinē sic cōpositā. Itē
rū vnū moueat velocius q̄ alterū in p̄portōe sexquialte
ra tūc seq̄tur q̄ mediū indiuisibile diuideret. Qd sic pz
qz qm̄ tardius mobile p̄rāsūit vnū indiuisibile. tūc uelo
ci⁹ mobile p̄rāsūit vnū indiuisibile cū medio indiuisibili
Nō em̄ p̄t dici q̄ veloci⁹ p̄rāsūit duo indiuisibilia. quia
tūc ueloci⁹ excederet tardius in p̄portōe dupla. sed suppo
sitū est q̄ velocius mobile excedat tardius in p̄portione
sexquialtera. Dicit em̄ p̄portio sexquialtera ubi aliqd̄ exce
dit alterū in toto z in altera p̄te eius. sicut tria excedunt
duo. z sex q̄tuor. qz sex p̄tinet semel q̄tuor z alterā ei⁹ p̄
tem. Itē duo. Sequeret q̄ hoc mediū indiuisibile esset
diuisibile. qd est incōueniens z implicat p̄dictōem. vt pro
bat exēplariter in lra quare manifestū est q̄ nullū cōtinuū
potest esse indiuisibile.

Neceffe at ipm̄ nūc qd nō fm̄ alterz. sed p̄ se z
p̄mū dictū indiuisibile et in tpe h̄mōi eē. Est
em̄ aliqd̄ vltimū ei⁹ qd factū ē. cui⁹ sup̄ h̄ nūbī
futuri est. z iterū futuri est cuius sup̄ h̄ nūbī est
illū qd factū est. qd vtiqz dicim⁹ vtiqz ceter
minū Hoca aut si demonstrat qm̄ h̄mōi hoc est p̄
se z ipm̄ sū manifestū erit et quod indiuisibile.

Neceffe est igit idē ē ipm̄ nūc qd vtiqz tē
poribz vltimū est. si em̄ alterz est. p̄nr nō erit al.

terz alteri. ppter id q̄ nō ē p̄tinuū ex imptibilibz
si autē seorsuz est vtiqz interest tps. om̄e em̄ p̄ti
nuū hui⁹ ē. q̄re erit vniocū mediū terminoz.

Atuero si tps mediū ē. diuisibile erit. Qd ei tps
om̄suz ē qz diuisibile sit. q̄re diuisibile ē ipm̄ nūc
Postq̄ Aresto. ostēdit p̄tinuū nō ēē p̄positū ex indiui
sibilibz. z p̄ p̄ns sp̄ ēē diuisibile ex q̄b̄ apparet motū ēē di
uisibile. Nūc p̄nr in h̄ scdo tractatu intēdit ponere diui
sionē mor⁹ in pres p̄tinitatis. q̄ diuisio hic p̄ncipalit in
tendit. Et anq̄ hoc faciat p̄mittere qdā necēria ad p̄posi
tū. Et p̄mo p̄mittere vnū caplin de nūc tps. z h̄ io. qz in
fra dicit q̄ mor⁹ diuidit ad diuisionē tps. opz q̄ p̄mo ostē
dere q̄ in nūc nō sit mor⁹ nec q̄es. qz si in nūc esset motus
tūc nō diuideret mor⁹ ad diuisionē tps. qz nūc est indiui
sibile. Circa qd p̄siderandū. q̄ nūc est duplex. qz aliqd̄ ē
nūc fm̄ se. z aliqd̄ fm̄ alterū. Nūc autē fm̄ se est indiuisibi
le ip̄ius tps. sed nūc fm̄ alterz est tps p̄p̄inquū p̄senti nūc
siue in p̄terito siue in futuro. et hoc est diuisibile. qz est ps
integralis tps. Dicit q̄ p̄mo. q̄ id qd ē nūc p̄mo et p̄
se z nō fm̄ alterū ē ex necessitate indiuisibile. z itē ex ne
cessitate est in om̄i tpe Tūc ibi Est em̄ aliqd̄. P̄hus
pbat p̄nter q̄ nūc fm̄ se sit indiuisibile tali rōne. Cuius
bet p̄tinui finitū est aliqd̄ termin⁹ indiuisibilis. Itē dare
tps finitū in p̄terito z in futuro. q̄ termin⁹ eius erit indi
uisibilis. sed termin⁹ ei⁹ est nūc. ergo nūc est indiuisibile.
Maior pbat. qz optet oēm terminū esse indiuisibile. qd
si nō esset indiuisibilis nō eēt termin⁹. est em̄ de rōne termi
ni q̄ oia p̄phendunt infra ipm̄. z sic termin⁹ nō p̄t ēē ps
rei q̄tinita nec aliqd̄ rei fm̄ q̄tinitatē. Itē bñ fm̄ essentiaz
Tūc ibi. Neceffe est igit. Ostēdit qdā p̄ns ad p̄missā scz q̄
si nūc sit indiuisibile. tūc opz ēē idē nūc qd est finis p̄teriti
et p̄m⁹ futuri. Qd sic pbat. qz si nō esset idē nūc sed duo.
tūc illa haberet se p̄nr z immediate. vel haberet se distāter z
mediate. Nō p̄mū. qz si sequeeret tps p̄poni ex indiuisi
bilibz nūc aggregatis qd sup̄ reprobatuz est. Neqz scdm̄
qz als inter ea esset tps mediū. qd ē impossibile p̄p̄ duo
p̄mo. qz nūc sequit q̄ inter duos terminos est aliqd̄ mediū
ei⁹dē generis. Scdo. qz omne mediū inter p̄teritū z fu
turū ē nūc. Si q̄ tps est mediū inter p̄teritū z futurū.
q̄ tps diceret nūc sed nūc est indiuisibile. ergo etiam tps
erit indiuisibile. quod est contra rationem temporis.

Si autē diuisibile est ipm̄ nūc erit aliqd̄ qd
factū ē in futuro. z futuri in eo q̄ factū ē Scdm̄
q̄ em̄ diuidet h̄. determinat p̄teritū z futurū tps
Si autē nō p̄ se erit h̄ nūc sed fm̄ alterz. Diui
sio em̄ nō fm̄ ipm̄ ē. Abduc aut ip̄ius nūc
hoc quidē factum erit. illud autē futurū. z non sp̄
idem factū est et futurū. Neqz itaqz ip̄sum nūc
idē est sumul. Multipli em̄ diuisibile est tēpus
Quare si hoc impossibile mēse ip̄si nūc. ne
cesse est idem ei quod in vtroqz nūc est.

Atuero si idē est manifestū q̄ z indiuisibile si

em diuisibile. itez ptinget eade q pus Qdē
igit sit aliqd in tēpore indiuibile qd dicimus
esse ipm nunc. manifestū est ex his q dicta sunt
¶ Hic redit ad pbandū qd pus dcm est. scz q nūc sit in
diuisibile. Et hoc id. qz qūis sup posuerit principia ex q
bus pbari p̄t q nūc sit indiuibile. qz tū p̄clusionē nō de
duxerat ex pncipijs. iō hic ondit nunc esse indiuibile tri
bus rōnibz. Prima est. si nūc esset diuisibile tūc diuideret
in p̄teritū z futurū. qz illa s̄ p̄p̄inquoza ipi nūc. z tūc seq̄
tur q aliqd p̄teritū sit in futuro. z aliqd futurū in p̄terito.
qz om̄e extremū est in eo cuius est extremū. sed nūc est ex
tremū suae terminū p̄teriti. q̄ est in p̄terito. z est extremū
futuri. qz est p̄ncipiū futuri. q̄ est in futuro. Si q̄ diuida
tur in p̄teritū z futurū. tūc aliqd p̄teriti erit in futuro. z
aliqd futuri in p̄terito. supposito tū q sit idē nūc. sicut p̄
batū est. Sēda rō est. si nūc sit diuisibile. tūc nō erit nunc
fm̄ se. sed nūc fm̄ aliez. qz hoc ē tps̄ Tercia rō stat in h̄ si
nūc diuidat in p̄teritū z futurū. tūc ipm nūc n̄ erit sibi p̄p̄
si totū idē qz p̄teritū z futurū nō sunt idē. q̄ etiā nunc qd
diuidit in p̄teritū z futurū nō erit idē sibi p̄p̄. sed op̄rebit
esse multā diuersitatē in nūc z successiones sicut z in tpe
qd multiplex est diuisibile. Et qz h̄ est impossibile inē ipi
nūc scz q sit diuisibile. iō necesse est dicere q sit idē nūc qd est
extremū vtriusqz tps̄. ¶ Tūc ibi Aruero si idē. Ostens
dit ecōtrario q si sit idē nūc p̄teriti et futuri tūc necesse est q
nūc sit indiuibile. qz si esset diuisibile seq̄rent oia p̄dicta
inconueniētia. Cōcludit manifestū esse ex dictis q necesse sit
in tpe esse aliquid indiuibile quod dicitur nunc

Qd aut nūc in ipso nūc mouet ex his mani
festū est. Si nāqz est ptingit z velocius moue
ri in ipso nūc z tardius. Sit igit ipm nūc in q. n.
moueat aut velocius in ipso p a b. qz tardius in
ipso p m̄pore qz sit a b mouebit vt p a g. Qm̄ at
tardi⁹ in toto ipso nūc mouebat p a g. veloci⁹
in m̄iori qz h̄ mouebit. Quare nō diuidet ipm
nūc. s̄ erat indiuibile. Nō q̄ ē moueri ipso nūc
¶ Hic onit qd p̄ncipalit̄ intēdit in h̄ caplo. qz in nūc nō
est mor⁹ neqz qes. Primo q̄ pbat q in nūc nō sit morus
et h̄ sic. qz pus suppositū est q oē qd mouet ptingit velos
cius z tardius moueri. sed in nūc nō p̄t ēē mor⁹ veloci⁹
et tardior. qz qd mouet velocius citius describit maius
spaciū qd qd mouet tardi⁹. Si q̄ in nūc ēē mor⁹ tardior
et veloci⁹. tūc esset dabile min⁹ ipso nūc qd est impossibi
le. Sicut exemplariter hoc probat in littera

Am̄ero neqz q̄scere. q̄scere em̄ dixim⁹ ap
tū natū moueri. qd nō mouet qm̄ aptū natū est.
et qz sic. Quare qm̄ in ipso nūc nūc nūc aptū natū
moueri. manifestū etiā qz neqz q̄scere. Am
pli⁹ si idē qdē nūc in vtriusqz tps̄ ē. ptingit aut
hoc qdē moueri aliud at q̄scere totū. Qd autē
mouet in tpe toto. in q̄libet mouebit huius fm̄

q ap̄tū natū est moueri. et q̄scēs s̄l̄r q̄scit. Cō
tingit idē sit q̄scere z moueri. Idē em̄ vltimū
tēpore vtriusqz ipm nūc Amplius at q̄scere
qdē dicim⁹ qd s̄l̄r se h̄z z ipm z p̄tes z nūc z pri
us. i. ipō at nūc nō ē pus. q̄re neqz q̄scere. Accē
est qz z moueri qd mouet in tpe z q̄scere q̄scēs
¶ Hic ondit de q̄ere tribz rōnibz q nō sit in nūc. Prima
est. qz nūc q̄scit nisi qd aptū natū est moueri cū qes sit p
uatio mor⁹. sed pus pbatū ē q nūc aptū natū ē moue
ri in nūc. q̄ nūc aptū natū ē q̄scere in nūc. Sēda rō. si alis
qd q̄scat in nūc. seq̄tur q idē sit mouet z q̄scit. qz qm̄ alis
qd mouet in tpe aliqd. tūc etiā mouet in q̄libet p̄t illius
tps̄. cum q̄ nūc sit aliqd tps̄. qz est termin⁹ tps̄. seq̄tur
etiā q aliqd mouet in nūc tps̄. Et qz iam supponit q al
qd aptū natū sit q̄scere in nūc. sed pus pbatū est q idē
est nūc p̄teriti z futuri. si igit natū sit q̄scere in illo nūc. q̄
q̄scit in illo. z p̄ nūc sit q̄scit z mouet. Tercia rō stat in
hoc illud d̄r q̄scere qd h̄z se eodē mō nūc z pus. sicut illis
d̄r moueri qd aliter se h̄z nūc q̄ pus. q̄ tū in q̄ere q̄ in mo
tu est accipe nūc z pri⁹ q̄uis d̄nter si q̄ in nūc esset mor⁹
et qes. q̄ in nūc esset nūc z pri⁹. z sic nūc ēē diuisibile. Et
hoc vltierius pcludit q necesse est om̄e qd mouet z om̄e
quod quiescit moueri z quiescere in tempore.

Quod mutat aut oē necesse est diuisibile esse.
Qm̄ em̄ ex qdā in qdā ois mutatio. z cū
qdē sit in hoc in qd mutatu est nō ampli⁹ mutat
Lū at i eo ex q totū ē. z ipz z p̄tes oēs nō mutat
¶ Q̄i s̄l̄r se h̄z z ipm z p̄tes oēs nō mutant. Accē
igit h̄ qdē aliqd in h̄ esse. aliud vō in altero mu
tatis. Nō em̄ in vtriusqz neqz in neutro possibi
le est ēē. Dico at in qd mutat p̄m fm̄ mutatōez
vt ex albo in fuscū nō in nigrū. Nō em̄ necesse est
quod mutat in quocūqz esse vltimoz. Manife
stū igit est q om̄e quod mutat erit diuisibile

¶ Hic pbat vltierius q om̄e qd mouet est diuisibile tali
rōe. Om̄e qd mutat est p̄m in termino a qz p̄m in ter
mino ad quē. s̄ qd h̄z p̄t z p̄t est diuisibile. q̄ oē qd mu
tat est diuisibile. Dico p̄z. qz qm̄ ē aliqd in termino a q. tūc
nō mutat. qz est ibi fm̄ se totum z fm̄ oēs p̄tes q̄re h̄z se
s̄l̄r. z sic q̄scit. z qm̄ ē in termino ad quē tūc est mutatu. q̄
mutat qm̄ est in medio int̄ terminū a qz terminū ad quē
Relinq̄tur q̄ oē qd mutat dū mutat fm̄ aliqd sui est in
vno termino z fm̄ aliqd sui in altero termino. Sicut cū ali
qd mutat de a b in b c in ipso moueri ps̄ egredies de loco
a b ingredit locū b c. Et qd mouet de albo in nigrū ps̄ q
desinit ēē alba sit fusca vel pallida Sic igit manifestū ē q
oē qd mutat cū sit p̄t i vno p̄t i altero termino ē diuisibile

Notus at est diuisibil duplex. Vno qdē m
mō tpe. Alio vero fm̄ p̄m illius qd mouet mo
tus. vt si ipz a c mouet totū. z a b mouebit. z b c

Sit igitur ipius quidē a b. q̄ est d ē. ipius b c. qui est e. motus p̄tū. Necce est igitur totū in q̄ est d. ipius a c. esse motū. Mouebit enim fm̄ hunc qm̄ qdē vtrāq; p̄tū mouebit fm̄ vtrāq; Nulla enim mouebit fm̄ alteri⁹ motū. Quare et tot⁹ motus tot⁹ est magnitudinis mor⁹. Ampli⁹ at si ois mor⁹ alicui⁹ est. totus at motus q̄ ē p̄r d. neq; p̄tū ē neutre. ps̄ enim vtrāq; neq; alteri⁹ nulli⁹. Qui⁹ enim totus tot⁹ et p̄es p̄tū st. p̄es autē ipius d. st. ipsaz q̄ st. a b. c. et nullaz aliarū. Plurimū enim nō erat vnus mor⁹ et vtrāq; totus mor⁹ erit ipius a b c. magnitudinis. Ampli⁹ autē si qdē est tot⁹ alius mor⁹. vt in q̄ c. i. remouebit ab eo. qz vtrāq; p̄tū mor⁹. Hi at eqls erat his q̄ st. d e. vni⁹ enim vnus mor⁹. Quare si totus qdē diuidet q̄ est i. in p̄tūz mor⁹ eqls erit q̄ est t. i. q̄ est d. Si vero deficit aliqd. vt qd̄ est k. hic nulli⁹ erit motus neq; enim tot⁹ neq; p̄tū. ppter id qd̄ vnus vni⁹ est. neq; alterius nulli⁹ est. Continuus enim mor⁹ est p̄tinuoz q̄rū. dā. Silr autē et si excellat fm̄ diuisione Quare si hoc impossibile est. necce eundē esse et equales. Nec quidē igitur diuisio fm̄ p̄tū motus est. et necesse ois ēē p̄tū ipm̄. Alius autē fm̄ tps. qm̄ enim ois mor⁹ in tpe. tps at oē diuisibile ē. i. mo-
ri at minor mor⁹ necce ē oēm diuidi motū fm̄ tps.

Postq; posuit qdā pambula q̄ st. sibi necaria ad diuisione motus. Hic p̄r incipit agere de diuisione motus. Et p̄mo ponit modos qbz mor⁹ diuidit. Secdo exponit eos ibi. Sit igitur ipius qdē a. Dicit q̄ p̄mo q̄ duob; modis diuidit mor⁹. vno fm̄ tps. qz oñsuz est q̄ mor⁹ nō sit in nūc; in tpe. Alio diuidit fm̄ diuisione p̄tū mobilis. Tūc ibi Sit igitur ipius qdē a. Ponit tres ratōes q̄ motus diuidat ad diuisione mobilis. q̄rū p̄ma est ista. qz moto toto mouent p̄es. et motus vni⁹ p̄es non est motus alteri⁹ p̄es. q̄ motus tot⁹ diuidit p̄ mot⁹ p̄tū mobilis. sicut accūs diuidit ad diuisione sui subiecti. et hoc p̄bat exēplariter in l̄a. Secda rō. totalis mor⁹ alicui⁹ mobilis. vel est oim̄ p̄tū sū. vel alicui⁹ p̄tis t̄m. vel ē alicui⁹ extrinseci. Nō est alicui⁹ p̄tis t̄m. qz ps̄ mobilis mouet fm̄ p̄tē motus. Nec alicui⁹ extrinseci. qz tūc nō esset motus in eo qd̄ denotat. motus enim denotat sū mobile et nō extrinseci. Sequitur q̄ p̄mū. s. q̄ totalis mor⁹ est total⁹ mobilis. i. oim̄ p̄tū. et sic motus diuidit ad singulaz p̄tū diuisione. qd̄ itez p̄bat exēplariter in l̄is. Tercia rō ē qz

motus tot⁹. vel est maior motu p̄tū. vel minor v̄eqls. Nō p̄t dici maior. qz tūc erit aliq̄ ps̄ mobil⁹ q̄ nō erit mot⁹. qd̄ videt implicare. s. q̄ mobile in q̄ est motus nō moueat. Nec p̄t dici minor. qz tūc ps̄ excederet totū. Relinquit q̄ t̄m. s. q̄ motus tot⁹ sit eqls motui p̄tū. et sic motus diuidit ad diuisione p̄tū mobilis. Qd̄ etiā p̄bat exēplariter in textu. Et possent poni demonstratōes sensibiles q̄s breuitati studēs relinq̄ ex alijs notis. Tūc ibi Alius autē Probat scdm̄ q̄ scz morus diuidat fm̄ diuisione tps. et h̄ tali rōne. Qis motus est in tpe. et oē tps ē diuisibile. et minor motus fit in minori tpe. q̄ ois mor⁹ diuisibilis est fm̄ diuisione tps. Rō extra textū ē. qz mor⁹ ē accūs successiuū mēsurabile p̄ tps. s. mēsuratur diuidit ad diuisione mēsure. q̄ diuidit mor⁹ ad diuisione tps.

Qm̄ autē qd̄ mouet in aliq̄ mouet et qdāz tpe et ois est mor⁹. necce est easdē diuisiones esse tps et motus. et ipius moueri. et qd̄ mouet. et in quo ē mor⁹. s. nō oim̄ sū est. in qbz motus est. sed qnti quidē fm̄ seipm̄. q̄lis autē fm̄ accidens

Hic oñdit q̄ sit diuidant cū motu. Et circa hoc primo ponit qnq; q̄ sit diuidunt. dices qz oē qd̄ mouet. mouet in aliq̄. i. fm̄ aliqd̄ gen⁹ vel spēm. et itez in aliq̄ tpe et itez cuiuslibet ineq̄lis est aliqd̄ motus. necesse est q̄ ista qnq; si mlti et eqls diuidant. s. tps et mor⁹ et ipm̄ moueri. et mo-
bile qd̄ mouet. et id in q̄ est mor⁹. vt locus vel quantitas vel q̄litas. Est t̄m dīna inter ista. qz aliq̄ ex eis sunt per se diuisibilia diuisione q̄ritatiua. q̄ scz h̄nt p̄ se q̄ritatē. sicut mobile. tps. et spaciū in q̄ est motus localis. q̄ritatiua autē cōuenit alicui diuisio q̄ritatiua. sed motus et moueri habet q̄ritatē p̄ aliud. Et ideo hoc qd̄ ē equaliter debet intelligi fm̄ equalitate diuisionis in se et nō de equalitate q̄ est in modo diuidendi. vel causa diuisionis. qz aliam causam diuidendi habent. sicut dictum est.

Accipiat enim tps in q̄ mouet. in q̄ sita. et motus in q̄ b. Si igitur p̄ totū in oim̄ motū est tpe in medio p̄ minoz. et iterū hoc diuisio p̄ minozem huic et sic sp. Silr autē et si mor⁹ diuisibilis sit et tps diuisibile. Si enim p̄ totū in oim̄. p̄ mediū in medio. et itez p̄ minozē in minoz. Eodē autē modo et ipm̄ moueri diuidet. Sit enim in q̄ est c. ipm̄ moueri. fm̄ igitur mediū motū minor erit toto. et itez fm̄ medietatis mediū. et sic sp. Est autē et ponentē fm̄ vtrūq; motū ipm̄ moueri. vt fm̄ d. c. et e. dicere qz totū erit fm̄ totū. Si nāq; aliud plus erit ipm̄ moueri fm̄ eundē motū. sicut determinauim⁹ et motū diuisibile in p̄tū motus ē. Accepto enim ipo moueri fm̄ vtrūq; p̄tinuū erit totū. Silr autē demonstrabit et

longitudo diuisibilis. et oino illud ome in quo est mutatio pter qdam q fm accns. Qd em mutaf est diuisibile. vno em diuiso oia diuident.

Et in ipo finita eant ifinita ftr se hebit de oibz Sequenti aut matie est diuidi oiaz infinita eē ab ipo mutate. Voz em inest mutati diuisibile et infinitū Diuisibile qde igit onsum est

prins Infinitū aut in sequentibz erit manifestus. Probat q dicta ftr p ordine. et p qtu ad hoc q tps et motus fit diuidunt dicēs manifestū esse q si aliqd mutet p aliqd totū tps p aliquā magnitudinē. tūc in pre tēpo ris mouet p pte magnitudinis. et p mediā magnitudinē in medietate tps. sic ondē exēplari in ter. p ftras. Et q pz q fm diuisione tps diuidit mor. Tūc ibi. Eodē aut mō dicit q motus et moueri fit diuidunt. Et p pbat q ipm moueri diuidit fm diuisione morus dicēs q eodē mō pbat q ipz moueri diuidit fm diuisione tps et mor. qz fm mediū morū ps ei? qd est moueri erit mior toto ip so moueri. et adhuc minor fm mediū medietat. et sic sp p cedet. q sicut tps et motus sp diuidunt. ita et ipm moueri. Tūc ibi. Est aut et ponentē. Probat q ecouerso motus diuidat fm diuisione eius qd est moueri dicēs. q si sint due pres motus. s. d. c. et x. fm qz verāq aliqd motus. tūc p tps eius qd est moueri rident pres motus. qre etiā optet dicere q totū rideat totū. Tūc ibi. Silt aut dicitur idē de eo in q est motus. Et dē q eodē mō des mōstrari p q logitudo in q mouet aliqd fm locū sit diuisibilē fm diuisione tps et motus et ipius moueri. qz vno horz diuiso optet q oia diuidant. Tūc ibi. Et in ipso finita. Addit q nō solū p dicta se hnt eqliter ad diuisione sed etiā ad finitā et infinitā. vr in sequentibz magis patet. Quid est rā inter ista. qz maxie ab ipo qd mutat cō seqtur de oibz alijs q diuidant et q sint finita vel infinita quō ar ipz mobile sit diuisibile et p ipz alia diuidat dē m e pus. Sed quō etiā hoc sic se hnt de infinito ondē inf ferius in hoc eodē sexto libro.

Qd. Voz p rnuū sit ppositū ex diuisibilibz. Di cendū est q nō. qd sufficiēter et ad longū est superius in textu pbatū. Et intelligit ista pclusio negatiua de pōne q est ex p tps qritatiuis et materialibz. qz si q reret de pōne ex p tps formalibz esset affirmatiue rident dū fm q dē. p. pino posteriorz loquens de pūctis q sub stantia lineē ex his est.

Ar. Sicut se hnt vnitates ad numez. ita pūcta ad lineā. sed vnitates pstituit numez. ergo pūcta pnt cōstituere p rnuū. Qd m q qūis vnitates et pūcta in h cōueniāt q vtrūq est indiuisibile. differūt tamē in duobz. Primo qz qliter vnitas hz p se esse. q qliter vnitas p se venire ad pōem. sed pūcta nō hnt esse p se solū in cōtinuo. q pūcta nō pnt p se venire ad pōem cōtinuū. et sic ex pūctis nihil p cōpōm sicut ex vnitatibz. Secūda dīa est. qz pres numez componētes ftr indiuisibiles. qd est de rōe vnitatus. sed pres cōtinuū cōstituētes nō pnt eē indiuisibiles. Cuius rō est. qz in numero pres mueri hnt eē sub actu p p rō. cū ex eis fiat qritas discreta. idē qritas q stat cū diuisione discretione p ruz. sed pres

cōtinuū nō hnt esse sub actu p p rō. sed sub actu totius cōtinui. ergo oportet q partes in cōtinuo habeant vniones que non potest esse inter pūcta.

Ar. Totū cōpōnit ex suis p tps. sed pūcta ftr par tes lineē. q cōtinuū ex pūctis p pōit. Qd m q duplices ftr pres. qdā sunt integrales et qritatiue. et ex illis cōpōnit totū integraliter sicut hō p pōit ex capis re pectore et alijs mēbris. et sic pūcta nō ftr pres lineē. Et hoc mō nō loqtur Aresto. in textu q cōtinuū nō p pōat integraliter ex indiuisibilibz. Alie ftr pres formales siue definitiue. qles ftr in rebz materialibz materia et forma. et illo mō pūcta ftr pres lineē. qz pūcto ftr pres eius definitiue. et hoc est vtrūq de pūcto p rnuante initiāre q etiā termināre. Qd sic pz. qz pūctū cōtinuū vntr pres. sed vnire est conditio forme. silt termināre cōuenit forme. qz forma terminat potentā materię. et sic pūcta terminant ad lineam compantur in rōne forme.

Ar. Si cōtinuū nō cōponeret ex indiuisibilibus. q indiuisibilia ponerent frustra in p rnuo. Qd cendū q indiuisibilia ponunt in cōtinuo eo q cōtinuū et terminat cōtinuū. et ex h ponunt in definitione cōtinui.

Et qn dē q qritas debeat terminari p pte integrales. falsum est. qz impossibile est q terminus cōtinui sit eius ps integralis. Qd sic pz. qz tria requirunt ad hoc q aliqd sit terminus. p rnuū est q sit vlīmū eius cuius est terminus. scdm est. q extra ipm nihil inueniāt ipius rei. terciū est. q oia illius rei infra illū terminū contineant. Quāvis ergo due p rme cōditōes possint aliqlit puenire p r integ li in cōtinuo. nō tū p rtercia cōditio eidē puenire. qz non oia ipius cōtinui cōtinent infra talē p rtem integram.

Ar. Pūcta pnt auferri a lineā p porentā diuinā et cū lineā manet terminata. q nō requirunt pūcta ad hoc q lineā terminet. Qd m q est impossibile pūcta a lineā auferri. qd sic pz. qz qd est de definitione alicui? nō p r ab eo separi p quācūq porentiaz. qz hoc implicat cōtradictionē. sed pūctū cōtinuū est de definitione et essentia lineē. sicut qliter terminus cōis est de definitione illius cuius est terminus cōis. Dicitur est etiā terciū huius q nō p r esse aliqd corp? infinitū. cū q lineā nō sit nisi in corpore sic nō p r esse lineā infinita. sed de rōe lineē finite est q terminet pūctis. sic etiā pūcta ftr de rōne lineē fm q ftr nita est. quo modo semp a parte rei inuenit. Et sic patet q nec pūctū cōtinuū. nec pūcta terminātia possunt a lineā separi. quare suppositum est falsum.

Ar. Tempus est aliqd cōtinuū. et tamē cōpōnitur ex indiuisibilibz. qz ex nunc. Patz qz nihil hnt tenus de tpe nisi nūc. Qd m q est duplex constitutio quedā est integralis. sicut aliqd cōstituit ex partibz integralibz. et sic tps nō constituit ex nunc. et de illa loqtur hic Aresto. in textu. Alia est cōstitutio eēntialis. sicut aliqd cōstituit ex p tps essentialibz definitiuis. et sic tps p pōit ex nūc. qz sicut terminus cōis in qliter cōtinuo est substantia cōtinua. ita etiā nūc in tēpore est substantia tēporis.

Ar. Vtrū motus diuidat ad diuisione mobilis et tps. Qd m q sic. cuius rō est. qz motus est qdam dispositio siue accis mobilis exstēs in mobili sicut in subiecto. sed accis diuisibile diuidit ad diuisione subie cti. q motus diuidit ad diuisione mobilis sicut in ftr. alio bedo diuidit ad diuisione parietis. Et qz motus est acci dens successiuū. qd tpe mensurat. sic etiā diuidit ad diu

lionē tps. qz diuissio cuiuslibet mensurati attendit fm or
dine ad suā mensurā. Quia tñ pōr est habitudo acciden
tis ad subiectū qz ad mensurā extrinsecā. ideo motus pri
mo z pncipalit diuidit ad diuisiones subiecti. deinde z ex
pñti ad diuisione tps. z sic deriuat ista diuissio partū in
regaliū in motu a mobili. sicut in littera dictum est

Ar. Non est eadē rō rei successiue et pmanētis. s. s.
motus z tps s. s. successiua. mobile at est de ge
nere pmanentiū. g. zc. q. d. m. p. rō p. r. dupl. capi. vno
p. eētia siue exētia rei. z sic est verū q. nō est eadē rō pers
manentiū z successiui. Alio mō accipit rō p. cōditiōne
diuissibilitatis. z sic p. esse vna rō in pmanentiū z successi
uis. qz in eis p. p. r. vna cōditiō diuissibilitatis inquan
tum sunt p. r. uia. z tō motus z temp. et mobile habent
eandem diuissioem

Ar. Ab eodē aliqd hz eētiā z diuissioē. sed mor?
hz eētiā a termino ad quē z non a tempe vel
mobili. g. habebit diuissioē ab eodē termino q. d. m. q. e.
duplex diuissio. qdam est eēntialis fm quā aliqd eēntialit
distinguit ab alio. z sic verū est q. ab eodē res hz distinctio
nē z eēntiā. qz talis diuissio fit p. vltimā differentiā a qua
res hz eēntiā. Alia est diuissio fm pres integrales. et sic
nō hz res ab eodē eēntiā z diuissioē. qz sic res habet di
uissioem ex partibus integralibus z nō ex partibz essen
tiālibz ex quibz tamen habet eēntiā

Ar. Tempus est vnu z infinitū. magnitudines at
sunt plures z finite. sed nō egliter diuiduntur
nitiū z infinitū. g. tps z magnitudo nō egliter diuiduntur
q. d. m. q. tps p. ad duo cōp. r. vno mō ad motū p. m.
mobilis in q. est subiectiue fm totū. z mēsuratiue fm par
tes. z tūc est infinitū fm successione. qre sūt motus z ma
gnitudo fm successione partū sunt infinita. nō aut abso
lute. Alio mō accipit tps fm q. est applicatū istis inferior
ribz in ratione mēsure. z sic est finitū. sicut etiaz mot
us est finitū. z magnitudines sunt finite

Ar. Illa que distant p. dicamētaliter nō pnt habere
eandē rōem diuissiois. sed motus mobile et tē
pus distanc p. dicamētaliter. g. nō habebūt eandē rōem
diuissiois q. d. m. q. aliq. que sunt diuersor. genēz z pre
dicamētor. z diuersaz naturaz pnt habere eandē ratio
nē diuissiois. si in eis inueniat vna cōis rō diuissibilitatis.
sicut p. z de liq. dis. qz liq. da sūt diuersaz naturaz. vt p. z in
vino. oleo. z aq. z tñ mēsurant vna mēsurā ppter humi
ditū qd in eis reperit. sic etiā est in pposito de oibz istis in qd
bus reperit vna cōis rō diuissibilitatis. s. z cōtinuitas.

Ar. Videt q. motus z mobile nō egliter diuidant
p. z. qz p. res mobilis sūt mouent. et p. res motus
sibi succedūt q. d. m. q. p. res mobilis accipiunt duplici.
vno fm q. p. p. ad mobile absolute. z sic sūt mouentur
Alio capunt p. res mobilis fm q. p. p. ad aliqd deter
minatū signū signatū in spacio sup qd fit motus. z tūc p.
res mobilis successione hnt sicut p. res motus. qd vna p.
mobilis pus venit sup illud signū qd alia. sicut p. z de ligno
tracto circa lapidē signatū in spacio sup qd fit motus

Ar. Contra illud qd d. Aresto. q. omē qd mouet
est p. r. in termino a q. z p. r. in termino ad quē
qz generatio fit in instanti. z sic nō hz p. r. z partē q. d. e.
duz fm doctore sanctū dimissis varijs exponibz alior. qd
idē doctor ad longū p. tractat. q. illud d. Aresto. cōue

nit diuersis mobilibz fm ordine p. r. z posterioris. qz in
illis mutationibz inter qz extrema est aliqd mediū p. r. z
g. q. id qd mutat sit p. r. in vno extremo z p. r. in alio
in illis vero inter qz terminos nō est aliqd mediū nō ē fm
diuersas p. res suas in diuersis extremis fm ipsa extrema
sed fm aliqd ei adiunctū. s. fm dispōnem p. r. a. Sicut p. z
qz materia mutat de p. r. a. ad formā ignis. qz tunc tal
materia pus p. r. recipit dispōnem ignis qz formā ignis
Et g. illud dictū hz p. r. a. l. r. veritatez de motu locali
qz ibi aliqd ipius mobilis recessit a termino a quo in mot
tu. z aliquid accessit ad terminū ad quē Deinde itelligi
tur de motu alteratōis. qz ibi est successio fm intensiōne
forme q. est in motu imperfecta fm esse. z sic hz partē in esse
deinde in fine motus accipit aliam partē. s. p. r. a. esse il
lius forme. Et vltimo intelligit de motu generatōis. nō
quidē accipiendo generationē p. r. a. t. a. n. e. a. mutatōe. quia
rūc non habet partē z partē. sed accipiendo generationē
fm q. sibi alteratio p. r. a. cōiungitur. sic em est eadē rō
successionis in alteratiōne z generatione.

Adonā aut omē qd mutat ex quodā in ali
quid mutat. necesse est qd mutat cū muta
tum est esse in quo mutatum est. Qd mutat em ex
quo mutat distat. aut deficit ipm. aut idem est
mutari et deficere. aut sedtur ad mutari ipsum
deficere. Hā qd est mutatum esse defecisse. sūt em
vtrūqz se habet ad vtrūqz. Qm ergo vna muta
tio numeri est fm p. r. a. d. i. c. t. i. o. n. e. qz mutatus est
ab eo qd nō est inesse. deficit nonens. erit igitur
in esse Qmne em necesse est eē aut nō eē. mani
festū igitur q. in mutatōe fm p. r. a. d. i. c. t. i. o. n. e. qd
mutatū est. erit in quo mutatum est. si autem in
bac z in alijs est. similiter em in vna et in alijs

Amplius aut z fm vnaquāqz accipientibus
manifestū est. Si qdem necesse est qd mutatus
esse alicubi. ex quo mutatum ē aut in aliquo. Qm
aut ex quo mutatum est deficit. necesse est aut esse
alicubi aut in b. aut in alio erit Si qdem igit in
alio vt in ipo c. qd in ipm b. mutatum erit. iterum
ex c. mutat in b. Non em cerit habitū ipi b. mu
tatio em p. r. u. a. est Quare qd mutatum est quan
do mutatum est mutat in qd mutatum est. hoc at ē
impossibile Necesse ergo qd mutatum est eē in b.
in qd mutatum est Manifestū igit est z qd factus
cū factū est erit. z qd corruptū est nō erit Vni
uersaliter enī dictū est de omni mutatōe. z maxi
mū

me est manifestū in ea que est fm̄ contradictio-
nem. **Q**uidē igitur quod mutātū est cū muta-
tum est primū in illo est manifestū est.

Postq̄ determinat de diuisione motus in pres inte-
grales. hic p̄ter determinat de ordine prius motus. Et
primo inq̄rit an sit p̄mū in motu. Secō ostēdit q̄o ea q̄
sunt in motu p̄cedūt se inuicē. ibi. **Q**uā autē om̄e q̄d mutat
in tpe. Circa p̄mū duo facit. q̄ p̄mo ostēdit q̄ id in quo
p̄mū mutātū ē. est indiuisibile. Secō ostēdit q̄o in mo-
tu possit inueniri p̄mū z q̄o nō possit. ibi. **D**icit autē in
quo p̄mū. Circa p̄mū p̄mo p̄mutat q̄ dā nēcāriū ad p̄-
positū dicēs. q̄ q̄ oē q̄d mutat de vno termino in aliū ne-
cesse est om̄e q̄d mutat q̄n mutātū est in esse in termino ad
quē. **Q**d p̄bat duobz rōnibz. q̄z p̄ma est p̄cularis. q̄z so-
lū respicit mutatores p̄prie dictas. z stat in hoc. Si illud
q̄d mutātū ē nō sit in termino ad quē mutatur est. tūc erit
mediū inter p̄tradiozīa. q̄d rep̄bat. uij. metaphyze.
Ans. p̄bat. q̄z q̄n aliqd mutātū ē. tūc deficit a termino a q̄
q̄ mutari est nō esse in termino a q̄. si q̄ tūc nō sit in termino
ad quē. tūc erit mediū inter eē z nō ēē. **E**xēpli gr̄. si aliqd
mutātū sit a nō esse ad eē. tūc deficit a nō esse. z cū p̄dicto-
ria nō sint in eodē sic nēcāriū h̄z esse. z sic est in termino ad
quē mutātū ē quod erat p̄bandū. **T**ūc ibi. **A**mpli-
aūt. **P**onit scđam rōem q̄ est vltis. q̄z respicit oēm motuz
et stat in hoc. Si illud q̄d mutātū est nō sit adhuc in ter-
mino ad quē mutātū est. sed citra illi terminuz. seq̄tur q̄
q̄n mutātū est fm̄ q̄ h̄mōi adhuc mutet. **Q**d sic p̄z. q̄z t̄z
diu mobile mutat donec est in termino ad quē. q̄ q̄n aliqd
mutātū est z nō est in termino ad quē. optet q̄ adhuc mu-
tet. **E**x q̄ cōcludit p̄mo q̄ illud q̄d factū est q̄n factū est
est ens z illud q̄d corruptū est q̄n corruptū est. est nō ens.
Secō p̄cludit manifestū ēē q̄ id q̄d mutatur est cū p̄mo
mutātū esse in illo ad q̄d mutātū est. **A**d dicit autē p̄mo q̄
postq̄ mutatur est ad aliqd posset ep̄inde moueri. z sic ibi
nō esset. sed q̄n p̄mo mutātū est optet q̄ sit ibi. **D**emon-
stratio autē q̄ p̄bat q̄ illud q̄d mutatum est sit in eo in q̄d
mutatum est p̄ter in littera.

In quo aut p̄mo mutātū est q̄d mutātū ē ne-
cesse est athomū ēē. **D**ico autē p̄mū q̄d nō p̄ alte-
rū aliqd ip̄ius esse h̄mōi sit. **S**ic igit̄ diuisibile
q̄d est a c. et diuidat fm̄ b. **S**i q̄dem igit̄ in a b.
mutātū est. aut itēz in b c. nō vtiq̄ in p̄mo q̄d ē
a c. q̄d mutātū est erit. **S**i autē transmutabat in
vtroq̄ necē ē in vtroq̄ trāsmutātū ēē. aut trāsmu-
tari. z vtiq̄ in toto trāsmutabat. **I**z erat mu-
tātū. **E**adē autē rō et si in hoc q̄dē mutat. in hoc
aut mutātū est. **E**rit em̄ aliqd p̄mo p̄us. **Q**ua-
re nō erit vtiq̄ diuisibile. in q̄ mutātū est. **D**a-
nifestū est igit̄ q̄z z q̄d corruptū est. z q̄d factum
est in athamo. **H** quidē corruptū. hoc at factū ē.
Hic ponit scđm p̄missum ad p̄ncipales p̄bationē. s. q̄
mutātū esse p̄mo z p̄ se sit in indiuisibili. **Q**d sic p̄bat.

q̄ si aliqd mutatur esset in aliqd diuisibili. vel ergo esset in
vtrags pte illius diuisibilis mutātū q̄d est impossibile. q̄a
optet solū vnu terminū motus ēē q̄ d. hic mutātū ēē q̄re
seq̄tur q̄ due pres nō sint mutātū esse. **T**el esset mutātū
in vna pte z nō in alia. sic habet p̄positū. q̄z tūc vltimū ē in
diuisibile in q̄ est mutātū ēē p̄mo. q̄d fuit p̄bandū. **E**rgo
optet dicere q̄ illud tps in q̄ aliqd mutātū est sit indiuisi-
bile. **E**x h̄ vltimus p̄cludit q̄ oē q̄d corruptū est. et om̄e
q̄d factū est. est factū z corruptū in indiuisibili tps. q̄a ge-
neratio z corruptio s̄z termini alteratōnis. sed q̄libet mo-
tus terminat in instāti. q̄z p̄mo mutātū esse est idē q̄d ter-
minari motū. q̄re seq̄tur q̄ generatio z corruptio sine in
instāti. **E**t patet quod dictū est in textu demonstratiōe

Dicit autē in quo p̄mo mutātū est dupl̄. **A**li-
ud q̄dē in quo p̄mo p̄fecta est mutatio. **T**ūc em̄
verū est dicere q̄ mutātū est. **A**liud vero in q̄ p̄-
mo cepit mutari. **S**ecōm q̄dem igit̄ finē muta-
tionis. q̄d p̄mū d̄z existit z est. **C**ōtingit em̄ p̄-
fici mutatiōem. z est mutatiōis finis. q̄d ostēsum
est indiuisibile esse. p̄pter id q̄d finis est. **Q**uod
autē fm̄ principij oīno nō est. nō em̄ principij
est mutatiōis. neq̄ in quo q̄s p̄mo mutabatur.
Sit em̄ p̄mū in q̄ sit a d. hoc igit̄ indiuisibile
quidē nō est. accidit em̄ habita esse ip̄a nūc. **A**m-
plius si in c a. tpe om̄i q̄scit. ponat em̄ q̄scens
et in a q̄scit. **Q**uare si imp̄ibile est a d. si l' quie-
scet z mutātū erit. **I**n a q̄dem em̄ q̄scit. in d at
mutātū est. q̄m autē non est imp̄ibile necesse est
diuisibile esse. z in q̄libet huius mutātū esse. di-
uiso em̄ ip̄o a d. si q̄dem in neutro mutātū ē. ne-
q̄ in toto est a d. **S**i autē in ambobz mutat et in
om̄i. si p̄o in altero t̄m mutātū est nō in toto p̄-
mo. **Q**uare necesse est in quolibet mutatur esse
Danifestū igitur est q̄ nō est in quo p̄mo mu-
tatum est. infinite em̄ diuisiones sunt. **N**eq̄
itaq̄ in eo q̄d mutātū est q̄d p̄us est q̄d mutātū
est. **S**it em̄ d. igit̄ q̄d p̄mo mutātū est ip̄ius d.
c. oē diuisibile ēē demonstratū est. q̄d mutat. **T**e-
pus autē in q̄ d z. mutātū est sit in q̄ est c i. **S**i ḡ
in om̄i d. mutātū est medio min⁹ est q̄d muta-
tū est. z p̄us est ip̄o d z. z iterūz hoc aliqd. et illo
alterū z sic sp̄. q̄renibil erit p̄mūz mutatis q̄d

mutatū est. Exigit neq; in eo qd mutat. neq; in
q mutat tpe nihil pus sit. manifestū ex his q di
cta sūt. Ip̄m aut qd mutat aut fm qd mutat.
nō etiā sūt se habebit Tria nāq; sūt q dicuntur
fm mutatōem. qd mutat. z in q. z in qd mutat.
vt hō tps z albu. Nō quide igit z tps diuisibi
lia sūt. de albo aut alia rō est. ppter qd fm acci
dēs oīa diuisibilia sūt. Qui em accidit albu aut
qle illud diuisibile ē Qm q̄cunq; diuidunt fm
seip̄a diuisibilia et nō fm accis neq; in his erit
primū. vt in magnitudinib; Sit em in q est a.
b. magnitudo. motū at sit ex b in c. p̄mū igit si q
de; in diuisibile erit b c. imp̄ibile imp̄ibili erit
cōiunctū Si vero diuisibile erit aliquid ip̄o c.
pus in qd mutatū est. z in illo iter aliu d. z sic sp
ppter id q nullo mō deficit diuisio in b. si pri
mo motū sit a b. in c. Quare nō. nō erit primū
in quod mutatū est. Si ter aut et in quā itatis
mutatōe. z hec qdem em in cōtinuū est. Ma
nifestū igitur q in sola mutatōe que est fm qua
litatem contingit indiuisibile per se esse

Hic ostendit q̄m in motu possit accipi primū. solues ex
p̄dictis vna q̄stōem. utā scz. vtz sit dare primū mutatu
esse in motu. Et p̄ solutōe distinguit q dupl̄ p̄t aliqd
dici primū mutatuū ēē. qz primū mutatuū ēē p̄t vno mō
scare terminū motū. in q mutatio est p̄fecta vel termina
et sic ē dare primū mutatuū esse in motu. qz est dare termi
nū motus indiuisibiles. vbi motū terminat. in q amplius
nō est motū. sed statim an hoc fuit motus. Alio mō acci
pit primū mutatuū esse p̄t p̄cipio vel p̄ma p̄te in q primo
incipit motus. z sic nō est dare primū mutatuū ēē in motu.
qz nō est dare aliquā partē integrālē motus quā nō p̄
cessit aliq; p̄s p̄ior. Et hoc scdm pbat Aristz. ex trib; pri
mo ex p̄te tps. scdm et p̄te mobilis ibi. Neq; itaq; tercio
ex p̄te sp̄cij vel rei in q est motū. ibi Ip̄m aut. Rō ex p̄
te tps sit in b. qz si posset dari aliqd tps in q primo ali
qd mutatū est. in q p̄mo motus incipit. vel hoc esset in
diuisibile. z tūc sequunt̄ duo incōuenientia. Primū est q
tps p̄ponat ex indiuisibilib; z sic indiuisibilia habebūt se
p̄nter in tpe. qz p̄ indiuisibilia erit motus. Scdm c. q ali
quid simul moueat et descat. pbat. qz in indiuisibili nō ē
motus. z tūc p̄t esse. q̄ erit ibi q̄s. z tūc qz in illo indiuisi
bili incipiat motus. q̄ ibi est motus. Aut illud tps in q in
cipit motus est diuisibile. z tūc totū tps nō p̄t esse primū
in quo incipit motus. qz illa p̄s tps in qua d̄t primo mo
tus incipisse habebit adhuc p̄iorē partē in qua pus mo
tus incipit. cū nō incipiat in indiuisibili. vt pus pbat
est. Et sile posset capi in linea. in qua s̄t vltimū est indiui

sibile. sicut sunt duo p̄tēta extremalia. sed nō p̄t dari p̄is
mū punctū continuatū. ita sicut ante omē mutatū esse
est mutari. z sic nō p̄t dari primū mutatū esse. in quo scilz
inciperet motus Et hoc iō. qz mutatū esse est p̄s mor
que est quod dā cōtinuū. sed p̄s cuiuslibet p̄anū est diui
sibilis in ip̄ diuisibilia. potest tū bene dari primū mutatū
vltimū. qd est terminus motus. z sicut p̄t dari termin
us a quo. in q nō est motus. Et q nō sequitur. si nō sit p̄i
mū mutatū q motus nō incipit. sicut nō sequitur. nō ē d̄s
bilis p̄ma p̄s lineē. q̄ linea nō h̄z principū. qz linea h̄z ter
minū a q fm imaginatōem incipit linea. z sicut in motu
est terminus a quo. ip̄ost quē statim est motū. Et ponit
exēpla in textu Tūc ibi Neq; itaq; Ostendit idē ex p̄te
mobilis z ex p̄te sp̄cij. Ex p̄te mobilis sic. qz mobile pus
pertransit aliqd punctū sp̄cij fm minore partē. qz fm ma
iore. data q̄ quacūq; p̄te mobilis adhuc p̄ior p̄s p̄cedit
illā. Et qz tps z mobile sūt diuidunt. vt sup̄ ostēdum est
ideo p̄nter ex eo qd demonstratū est de tpe p̄cludit idē
de mobili. z pbat dictū suū exēplariter in lra. Tūc
ibi. Ip̄m aut qd mutat. Ostendit idē ex p̄te rei in q est mo
tus. Et p̄mittit p̄mo q nō est sile de eo fm q res mutat.
sicut de tpe z mobili. Sicut exēpli grā nō est sile de hōie
qui mutat z de tpe in q mutat. et de albo fm qd mutat.
qz duo p̄ma sūt diuisibilia p̄ se. sed de albo est alia rō. qz al
bu est diuisibile p̄ accis ad diuisionē sui subiecti Et q. p.
hoc p̄mittit z pbat hoc qd dē est ex parte sp̄cij qd
est p̄ se diuisibile in q est motus localis. qz in puncto siue
in indiuisibili nō est motus. Incipit q̄ motus in aliq; par
te cōtinua sp̄cij. qd cū sit cōtinuū est dabile p̄s p̄ior. er
go nō est dabile primū vbi motus incipit. Que etiam de
clarantur exēplis in ltrera.

Vniā aut oē qd mutat in tpe mutat. Di
cit aut in tpe mutari z sicut in p̄mo et sicut
fm alterū. vt in anho qz in die mutat. in q p̄mo
tpe mutat qd mutat. z in q̄libet h̄mōi necē mu
tari Manifestū igit z ex definitōe p̄mi. p̄mū
em sic dicim; S; z ex his manifestū. sit em in q
p̄mo mouet qd mouet r. z diuidat fm k. De
em tps diuisibile ē in r k tpe. aut mouet. aut nō
mouet in k r. Si s; si qd ē igit in neutro mouet.
descit itaq; in omi moueri em in nullo eius qd
mouet impossibile Si p̄o in altero solu mouet
nō vtiq; p̄mo mouet qd ex r. fm em vtrūq; mo
tus ē. necē ē igit in q̄libz ip̄us r r. motū ip̄m ēē
Postq; p̄s ostendit q̄liter sit accipe p̄mū in mutatōe z q̄
liter nō. hic ostendit ordinē eoz q in motu inueniunt. z p̄
mittit vna distinctōem. s. q dupl̄ aliqd d̄t mutari in aliq;
tpe. vno p̄mo z p̄ se. alio fm alterz. i. rōne p̄is. Ex q di
uisione elicit talē regulā q si aliqd p̄mo mouet in aliq; tpe
tūc etiā mutat in q̄libet p̄te illius tps. z illa regulā deser
uit ad pbatōem sequentiū. Probat q̄ illā regulā dupl̄.
p̄mo ex definitōe eius qd est primū. qz illud p̄mo d̄t ali
cui cōuenire qd puenit sibi fm quālibet partē. Scdm p̄o

Liber

Sextus

bāt eam rōne. z hoc sic. qz diuidat tps in qd aliqd mouet vel q in neutra pre mouet. z tūc etiā nō mouebit in toto qz totū est sue pres. vel in vtraqz mouet. z tūc nō p pmo moueri in vtraqz. sed pmo in vna. et postea in alia. et tūc iterū hātef. ppositū. si aliqd moueat in toto tempore q mouet in qualibet pre illius tps. Si aut moueat in vna z nō in alia. tūc nō potest dici q pmo moueat in toto. qz quod quiescit in vna parte temporis non mouet pro toto tpe. sed pmo p pre illi tps. z declarat in lris.

Ostenso autē hoc manifestū est. q omne qd mouet. necesse est motū esse prius. si em in r. pmo tēpore ipsū kl. mota est magnitudo in medietate que eque velociter mouet. z sil incep tum est. mediū erit motū Si autē eque velox in eodē tpe motū est aliqd. z alterū necesse eandē motā esse magnitudinē. quare erit motū prius quod mouet Amplius aut z si in omi tpe qd est r. motus esse dicimus aut oīno in quolibet tpe. in accipiendo vltimū ipsius tps nūc. hoc em determinatū est. z mediū ipsoz nūc tps est. et in alijs silr dicitur motū esse. medietas autēz vltimū diuisio est. quare z in medio motus erit et oīno in qualibet partiū Semp em sil diuisio ne tps est determinatū ab ipis nūc. Si igit oē tps diuisibile est. mediū at ipsoz nūc tps est. oē qd mutat infinite mutātū erit Amplius autē si ptinue qd mutat. z nō corūpit neqz pausat a mutarōe. aut mutari aut mutātū ē. necesse est in q libet. in ipo aut nūc nō est mutari. necesse mutātū ēē. fm vntū qd ipsoz nūc. qre seipa nūc infini/

ta sil. necesse est ēē qd mutat infinite mutātū ēē Hic oñdit tribz rōnibz q ante omē moueri pcedit mu ratū esse. quaz pma sumit ex pre mobilis. scda ex pre tēz poris. tertia ex pre ipius spaciū. Prima rō stat in s. si alij quod mobile moueat p aliquod spaciū in aliquo tpe. tūc eque velox mobile mouebit p medietatē spaciū in medietate tps. igitur mobile quod ponit moueri p aliquā magnitudinē fuit pus motū in medietate tps p medietatē magnitudinis. sed in illa medietate est mutātū esse. ergo mutātū esse pcedit moueri. Secunda rō sumit ex pre tēz poris. qz tempus in quo aliqd mouet est diuisibile fm ali quod nūc. qd est terminus poris. z principii posterioris in illo ergo nūc mobile est motū. z tūc sit probatū q duo nunc nō hāteāt se pnter. optet q tps pcedat illud nūc. et in illo tpe aliqd est mutātū. ergo mutātū pcedit moueri Tercia rō est. qz in ipo nūc nō est mutari. sed mutātū ēē et in tpe kl infinite nūc fm potentā. igit qd mutat in alijs

quo tpe prius fuit mutātū in priori nūc illius tps

Ar. Mutātū esse est terminū in diuisibilis motus. q nō p pcedere moueri. q omē moueri est esse in motu. sed terminū nō p pcedere esse in motu Qd ostendū q mutātū ēē accipit duplt. vno mō p mutato esse in actu. z sic mutātū esse ēē vltimū terminus indiuisibilis motus. vbi iā motus est terminatus. z sic mutātū ēē nūc q p pcedere ipm moueri. sicut pbat argumentū Et sic Arestz. sup accepit mutātū esse cū dicit. omne qd mutat q mutātū est. est in termino in quē mutātū est. Alio mō accipit mutātū esse p mutato ēē in potētia. z sic omē illud q mutātū esse in motu. vbi potuit fuisse motus termina tus. qz nō sit terminat. z sic Arestz. loquitur hic qz dr. q omē moueri pcedit mutātū ēē. id est pcedit aliquid vbi motus potuisset fuisse terminatus. Et hoc p sumit ex fundamento in textu. qz si motus nō incipit in indiuisibili. sicut pus pbatū est. necesse est q moueri sit in tpe cōtinuo. sed h ptiuu tps hz vna partēz an se. s. suā medietatē. z ibi est mutātū esse in potētia. qd pcedit totū mutari. Silr est de pūctis in linea. qz in linea sunt duplicia pūcta. aliq em sunt pūcta actu in linea. et illoz sunt tm duo scz incitians z terminās. sed pūcta in potētia sunt infinita Similiter de motu dōm est quo ad mutātū esse

Non soluz aut qd mutat necesse est mutātū esse. sed etiā mutātū necesse est pus mutari Omē em qd ex quodā in qd dā mutātū est. in tpe mutātū est Sit em in ipo nūc ex a in b. mutātū er go in eodē qd nūc in q est in ipo a nō mutātū ē. sil em esset in ipo a z in b Qd em mutātū est qd nō est in hoc ostēsum est pus. si vero in alio est in medio erit tps Nō em pūcta erāt tpa nunc Qm igit in tpe mutātū est. tps aut oē diuisibile in medio aliud erit mutātū. z iterū in illius medio aliud. z sic sp Quare mutabit pus Ampli aut in magnitudine manifestius est qd dr. pp/ ter id q ptinua ē magnitudo in q mutatur qd mutat Sit em mutātū ex c in d. Ergo si indiuisibile ē ipm c d imptibile erit imptibili pūctum Qm autē hoc impossibile est. necesse est magnitudinē esse. quod interest z in infinita diuisibili. Quare si illa mutatur pus. necesse ergo om ne quod mutatum est mutari prius

Hic oñdit q ecouerfo ante omne mutātū esse est mo/ ueri. dices primo. q nō solū omē qd mutat necesse est mu ratū esse iam. sed etiā omē qd mutātū est necesse est prius mutari. qz mutātū esse est terminū ei qd est moueri. qre optet q an mutātū esse pcedat moueri. Et ad hoc manifestandū supponit q omē qd mutat. mutat in tpe. qd sic oñdit. qz mobile non mouet in termino a q. nec in termino

ad quē nec est sit in termino a quo z in termino ad quē. q̄
sit ad mū? duo nūc in motu. q̄z vñū est in termino a q̄. et
altēz in termino ad quē. sed inter duo nūc est tps medius
q̄ necesse est q̄ omne qd mouet. mouebit in tpe. Tūc ponit
pncipale rōem. pmo ex pte tps. scdo ex pte magnitudinis
Et stat pma rō in h. quicqd mutatu est in tpe. hoc prius
mutabat in medietate illi? tps. q̄ mutatu ē in toto tpe
pcedit mutari in medietate tps. z q̄ an oē moueri ē mu
catū ē. Et silr pbat de magnitudine. q̄ si aliqd est mu
ratū sup totā magnitudinē. tūc pus mutabat in pte illi?
magnitudinis. q̄ necesse est oē qd mutatu est pus mutari. si
cur necesse est q̄ an qualiter magnitudinē totā sit ps eius

Eadē em demonstratio ē in nō p̄tinuis. vt in
cōtrarijs z p̄radictōe Accipiem? em tps in q̄
mutatu est. z itēz eadē dicem? Quare necesse
est mutatu ē mutari pus. z qd mutat mutatu
ē. z est ipso mutari mutatu ē pus Ipso aut mu
ratū ē mutari. z nullo mō p̄hendit primū. Lā
aut hui? est. nō ē imp̄ibile imp̄ibili p̄iunctū
In infinitū em diuisio est. sicut in his q̄ augmē
tant z minuunt lineis. Manifestū igit qm
qd factū est necesse ē fieri pus. z qd sit factū ē. q̄
cūqz diuisibilia z p̄tinua sit. Nō tñ sp qd sit fa
ctū est. sz aliud aliq̄. vt illi? aliqd. sicut domus
fundamentū Silr aut z in eo qd corrupit. z qd
corruptū est. mor enī inest ei. qd sit. z qd corū
pit infinitū qd dā est. cū sit p̄tinuū. sz nō ē infie
ri nisi aliqd factū sit pus Neqz factū ē. nisi fiat
aliqd Silr at z incorūpi z incorruptū ē Sp
em erit ipso corrupi corruptus ē pus corrupto
aut esse corrupi Manifestū igit. q̄ qd factū est
necesse ē fieri pus. z qd sit factū ē Dis enī ma
gnitudo et oē tps sp diuisibilia sunt. Quare in
quocūqz sit aliqd nō erit vtiqz sicut in primo
Addit Arest. in sentētia. q̄ nō solū istud est verūz in
motu locali. q̄uis ibi planius apparet. sed etiā est vtz in
alijs motibz. in alteratōe. q̄ est inter p̄arias q̄itates. z
etiā in generatōe z corruptōe. accipiedo illas fm q̄ inclu
dūt p̄uēiā dispoem z alterationē. Et hoc sic ostendit. quia
in istis mutationibz est aliqd tps diuisibile in q̄ sit mutat
io. dato q̄ tpe diuisibili potuit dari pus tps. q̄a medie
tas illius tps. sicut pz in textu. Est tñ dīa in istis muta
tionibz. q̄ in alteratōe corruptōe z generatōe hz locū so
la pma rō. sed in alijs tribz. sz augmētatōe diminutōe et
loci mutatōe hz locū vtrūqz Tūc ibi. Quare necesse ē.
Excludit p̄cipale p̄positū. z pmo in cōl dīces. q̄ necesse est
omne mutatu pus mutari. z qd mutat prius esse mutatū.
et hui? ē q̄ est. q̄ in motu nō p̄iungit imp̄ibile imp̄ibili

eo q̄ motus diuisibilis est in infinitū. Et hoc pz de lineis
q̄ in infinitū diminuunt Tūc ibi Manifestū igit. Qm
dit idē sp̄aliter in generatōe z corruptōe. dīces q̄ illud
qd factū est necesse est pus fieri z illud qd sit necesse est fac
tū ē. q̄cūqz tñ sit diuisibilia z p̄tinua Qd addit fm do
ctore. q̄ accipit generationē cū toto motu cōtinuo p̄cedē
te. Sed id qd sit pus factū esse diuersimode inuenit in di
uersis. in simplicibz z p̄positis. Et hoc qd dīcū est de ge
neratōe ita intelligendū est de corruptōe. z silr qd dīcū ē
de illis duobz intelligendū est de illuminatōe q̄ est termin
us motus localis corpis illuminatis. sicut generatio et
corruptio est terminus alterationis

Ad. Vtz sit possibile dare in motu p̄mū z vltimū
Pro r̄sione norandū q̄ cū p̄mū z vltimū
accipiant in illis q̄ hnt pres. sic p̄mū z vltimū in motu
pnt artēdi penes tria. fm triplices pres mor. sz vlt penes
pres subiectiuas vel q̄ritatiuas. vel penes terminos
Tūc dōm q̄ si accipiant p̄mū z vltimū penes pres subiec
tiuas tūc ē simplr p̄mū z vltimū in motu. q̄ ē dabilis pma
sp̄es mor? z vltia. vtz. viij. huius. Sz si sumant fm pres
q̄ritatiuas tūc est distinguendū. q̄ vel accipiunt pres in
motu fm egle diuisione. sz fm pres eiusdē q̄ritatis. z sic ē
dare p̄mū z vltimū in motu. sicut in q̄libz alio p̄tinuo Ex
empli grā. in ligno hnt decē pedes pma ps est p̄mū pedas
le. z vltia ps ē vltimū pedale. Silr in tpe pma hora diei
est pma ps illi? tps. z vltima hora est vltia ps eiusdē tē
poris. Sile ē de motu. q̄ mor? factus in p̄mū pede magni
tudinis est pma ps mor?. sz mor? factus in vltio pede est
vltima ps mor?. Si p̄o accipiant pres q̄ritarie fm ean
dē p̄portionē. z sic nec ē dare p̄mūz nec vltimū in motu.
q̄ sicut dīcū ē op̄ter motū ē in tpe diuisibili. in spacio di
uisibili. z in mobili diuisibili. sicut q̄ p̄tinuū diuidit in infi
nitū. ita data q̄cūqz pre p̄sus p̄cipiū. vel p̄sus finē mo
tus. dabit p̄or ps p̄sus p̄cipiū z vltior p̄sus finē. Si
vero accipiant p̄dicta in motu fm terminos. tūc est dare
vltimū in motu sed nō p̄mū. q̄ dat mutatu ē in actu. qd
est terminū indiuisibilis mor?. z nō ps motus. Sed nō
dat p̄mū ex pre termini a q̄. Qui? rō est. q̄ q̄uis in conti
nuis p̄manētibz terminū sit in actu vtrōqz. sz ex pre p̄n
cipij z finis. sicut linea hz duo p̄icta terminātia. h tñ nō
op̄ter in cōtinuis successiuis. q̄a in successiuis sit p̄cessus
de potētia ad actū. z iō actus est solū in termino ad quē. i.
in termino finali. z iō ex pre finis est dabile vltimū indiuis
ibile in actu. Et si dicat. q̄ sit etiaz dare aliqd indiuisibile
vbi nō est mor? ex pre p̄cipij sicut ex pre termini Dōm
q̄ tale indiuisibile datū in p̄cipio nō hz ordinē ad motū
q̄ nō est initū mor? sed terminus q̄eris. sed indiuisibile
in termino ad quē est terminū motus. z hoc iō est. q̄ mo
tus terminat in indiuisibili. sed nō incipit in indiuisibili

Ad. Si nō ē dare p̄mū z vltimū in motu. tūc erit
motus infinit? Dōm q̄ h qd nō hz aliquo
mō p̄mū z vltimū h est q̄ritatiue infinitū. sic aut nō est de
motu. q̄ mor? hz p̄mū z vltimū accipiedo in motu par
tes eiusdē q̄ritatis. z hoc sufficit ad hoc q̄ motus sit infi
nitus. Si aut sumant pres fm eandē p̄portionē. tūc verū
est q̄ nō dat ibi p̄mū nec vltimū. z tñ nō est motus infi
nitus. q̄ q̄uis motus tūc nō h̄beat terminos p̄rios in
trinsecos. terminat tamē z incipit p terminos quantitati
uos extrinsecos. quia est aliquis vltimus terminus vbi
nō est talis motus. tā penes inceptionē q̄ penes desictionē
Sicut in fili liqz terminat ad finios valis p̄inētis liqz

Ad. Verū est dicere q̄ motus incipit. vel ḡ incipit in mutato esse. vel in mutari. Si in mutari. tūc an illud mutari nō est mutari eē. Si in mutato eē tūc an illud nō est mutari. z p̄ p̄is est dare p̄mū in motu. Dm̄ q̄ nec motus incipit in mutato esse. nec incipit in mutari. nō in mutato eē. q̄ mutari eē p̄supponit mutari. nec etiā in mutari. q̄ mutari est esse in motu. sed esse in motu p̄supponit inceptiōe motus. sic inceptio motus ē an mutari. Ex q̄ p̄. q̄ inceptio z desitio in motu non p̄nt accipi aff. r̄m̄. t̄ie sed negatiue. ¶ Circa qd̄ sciendū. q̄ illi loz q̄ incipiūt. qd̄ incipiūt p̄ mutatiōem successiuā. sicut motus p̄p̄ie dictus. qd̄ vero p̄ mutatiōem instātaneā. sicut illi q̄ acquirūt p̄ generatiōem z corruptionē. In his ḡ quē incipiūt successiue dāt inceptio p̄ vltimū nō eē. Exēpli gr̄a quando dī. mor⁹ incipit esse. sensus ē. i. motus iā nō est. z statim post hoc erit. Sed ex p̄e desitiois dāt desitio p̄ p̄mū non eē. q̄ in vltimo indubibili terminio motus nō est motus. z p̄us fuit motus. Exēpli gr̄a cum dī. mor⁹ desinit esse. sensus est. i. motus iā nō est z p̄us an h̄ fuit. In illis at̄ q̄ incipiūt z desinūt i instāti mutat̄ expositio quantū ad inceptiōem. q̄ inceptio dāt p̄ p̄mū instās esse. z sic accipit affirmatiue. Exēpli gr̄a cui⁹ dī. h̄o incipit esse. dī sic exponi. h̄o iā est et immediate an hoc nō fuit. Et hoc p̄b. it̄. auctoritate z rōne. Auctoritate. q̄ dī. Ares⁹. oc̄tauo hui⁹ q̄ mutatio tener se cū passione posteriori. i. cui⁹ forma posteriori. q̄ acq̄rit̄. ab illa ḡ dī denotari mutatiōem et iō q̄n̄ embrio corripit̄ z h̄o generat̄ tūc dī fieri denotatio a posteriori passione. i. a posteriori forma q̄ est forma hois. z iō dī inceptio exponi p̄ p̄mū instās eē. Rō hui⁹ ē. q̄ q̄n̄ aliqd̄ sit in instāti. tūc p̄llo instāti sit sit z factū est. ¶ Pro cui⁹ intellectu notandū. q̄ q̄n̄ p̄ducit̄ aliqd̄ p̄ instātaneā mutatiōem. tūc p̄ totū tps p̄cedēs vltimūz instās est in materia p̄or forma q̄ corripit̄ vel abiicit̄. s̄ in vltimo instāti est sub forma q̄ acq̄rit̄. z iō optime exponit̄ p̄ p̄mū instās eē. q̄ h̄ vltimū instās est p̄mū eē noue forme. q̄ p̄us p̄ totū tps nō fuit illa forma in materia. sed in materia fuit forma q̄ abiicit̄. Sed ex p̄e desitiois ē dī. n̄a q̄ q̄n̄ desinūt aliq̄ forma p̄ corruptionem sequitur noua forma positia in materia. sicut q̄n̄ h̄o corripitur generat̄ forma cadaueris. q̄ est forma positia. q̄n̄ ad corruptionē p̄or forme nō sequitur forma positia. sicut q̄n̄ corripit̄ lūmē. q̄ tenebre nō s̄t noua forma positia. Si ḡ in desitōe nō sequitur noua forma. tūc desitio exponit̄ affirmatiue p̄ vltimū instās eē. Exēpli gr̄a lūmē desinit eē. i. lūmē iam est in aere. z statim post h̄ nō erit. Si aut̄ in desitōe sequatur noua forma positia. tūc desitio exponit̄ negatiue p̄ p̄mū nō eē. Exēpli gr̄a. fortes desinit eē. i. fortes iā nō est. z immediate an hoc fuit. Cui⁹ rō ē. q̄ in eodē instāti ē generatio z corruptio. als̄ em̄ materia statet̄ nuda. qd̄ ē impossibile. P̄t̄. q̄ q̄n̄ abiicit̄ aliq̄ forma in instāti. si in alio instāti noua forma introducere. z manifestū ē. v̄ sup̄. p̄batū est. q̄ inter duo instāti sit tps mediū. ḡ esset aliqd̄ tps p̄us in q̄ materia nullā haberet formā. Nō em̄ haberet p̄or formā. q̄ corrupta est nec posteriorē. q̄ nōdū introducere est. Probato ḡ q̄ in vno instāti fiat generatio et corruptio. tūc p̄z. positū. Dicitū est em̄ q̄ in illo instāti inest forma q̄ acq̄rit̄ p̄ generatiōem. cū ḡ due forme subales non sint in eodē nō p̄t. p̄ eodē instāti inest forma q̄ abiicit̄. z sic oportet desitōem dari p̄ p̄mū nō eē. Ex istis p̄z q̄n̄ debet accipi inceptiōes z desitōes in generatiōe z corruptiōe. q̄a si capiant̄ fm̄ q̄ includūt p̄uas alteratiōes. tūc in eis sit expositio. sicut in motib⁹ successiuis. s̄. p̄ vltimū nō eē ex p̄

te inceptiōis. z p̄ p̄mū nō esse ex p̄e desitiois. Si aut̄ capiant̄ p̄illis instantaneis introductionib⁹ formaz. tūc debet expositio fieri in eis p̄ p̄mū instās esse ex p̄e inceptiōis. z p̄ p̄mū nō esse ex p̄e desitiois quādo sequitur noua forma. v̄t pater ex immediate declaratis

Voniā aut̄ om̄e qd̄ mouet̄ in tpe mouet̄. et in pluri maior magnitudo. z in infinito tpe impossibile ē moueri magnitudinē finitā nō candē sp̄ z illius aliqd̄ qd̄ mouet̄. s̄ in om̄i om̄nē. Qd̄dem igit̄ si aliqd̄ moueat̄ eā velociter. necesse ē finitū infinito moueri manifestū ē. Accepta em̄ p̄te q̄ mēsurabit totū in eālib⁹ tēporib⁹ tātis q̄t p̄tes sunt p̄ totū motū est. Quare qm̄ he finite sunt in quantitate vnaquaqz. z tot modis oēs. z tps vtiqz erit finitū. Totū em̄ erit tantū quantū tps. qd̄ est p̄tis multiplicatio fm̄ multitudinē partū. Sed si non eā velociter differt̄ nihil. Sit em̄ in q̄ a z b. spaciū finitū. qd̄ motū sit in infinito tpe. z tps infinitū in quocd̄. Si igit̄ necesse est p̄us alterū altero motuz esse. Hoc aut̄ manifestū. q̄ tps in p̄ori et posteriori alterū motū est. Semp̄ em̄ in pluri alterū erit motum esse. siue eque velociter mutet̄ siue nō eā velociter mutet̄. z siue intendat̄ motus siue remittat̄. siue maneat̄ nihil minus. Accipiat̄ igit̄ aliqd̄ a b spaciū. qd̄ sit a e. qd̄ mēsurat a b. Hoc itaqz infinitū in quodā factū est tempore. In infinito em̄ nō potest esse. Om̄ne em̄ in infinito est. Et iterū altez iā si accipiamus q̄n̄ tū est a e. necesse est in infinito tpe esse. Om̄ne em̄ in infinito. z sic accipies qm̄ infinitū qd̄ez nulla ps que mēsuret̄ Impossibile em̄ infinitū esse ex finitis. z eālib⁹ z ineq̄lib⁹. p̄pter id qd̄ mēsurat̄ infinita multitudine z magnitudine a q̄dam vno. siue equalia siue ineq̄lia. finita aut̄ez magnitudine nihil minus. Spaciū aut̄ finitū tantis. que sunt a b. mēsurat̄ in finito tempe a b mouet̄. Similit̄ aut̄ z in quiete. q̄re neqz fieri neqz corrip̄i possibile est semp̄ aliqd̄ vnus z idē. Eadē aut̄ rō z q̄ neqz in finito tpe infinitū

possibile ē moueri. neq; q̄scere. neq; q̄d regula/
rit mouet. neq; q̄d irregularit. Accepta em̄ q̄/
dā pte q̄ metiet totū tps. in hac aliqd tantū tra/
sibit magnitudinis. z nō totā In omī em̄ totaz.
et itez in eq̄li aliā. z in vnoquoq; sūtr. siue eq̄lis
erit siue ineq̄lis ei q̄ est a p̄ncipio. Differt autē
nihil. si solū sit finita aliq̄ ymag; Manifestū ei
q̄ diuiso tpe infinitū nō aufert finita ablatione
facta. z quātō eo q̄ tot modis Quare nō trāsi/
bit in finito tpe infinitū Nihil at differt magnitu/
dinē in alia. aut vtrāq; eē infinitā Erit ei eadē rō

¶ Postq; p. determinauit de diuisione motū. hic determinat
nat de finito z infinito in motu. q̄a sicut diuisio p̄inet ad
rōem p̄mū. ita finitū z infinitū. Et q̄ sup̄ ondit q̄ diui/
sio sūtr inuenit in motu magnitudine tpe z mobili. sō nunc
ondit idē de infinito Circa p̄mū p̄mo ondit q̄ si magni/
tudo sit finita tūc tps nō p̄t esse infinitū. Scdō onit ecō/
uerso. ibi. Eadē autē rō. Circa p̄mū p̄mo repetit dūo
necāria ad p̄positū ostendendū quoz p̄mū est q̄ omē q̄d
mouet est in tpe. Scdōm e. q̄ in maiori tpe p̄transit maior
magnitudo. Ex his sup̄positis p̄bat q̄d intēdit. s. q̄ nō
requit tps infinitū ad p̄trāseundū magnitudinē finitam
Et h̄ sic si def̄ mobile eq̄ velociter motū p̄ totā magnitu/
dinē. tūc tale mobile p̄trāsibit p̄mo aliq̄ā pte magnitudi/
nis in tpe finito. Scdō p̄trāsibit aliā partē eiusdē q̄ntita/
tis etiā in tpe finito. sed multe p̄es acceptē in aliq̄ corpe
finito reddūt magnitudinē finitā. s. sicut vna p̄e p̄trans/
sit tpe finito. ita etiā totā magnitudinē. Exempli grā. sic
magnitudo finita h̄ns centū p̄es. ad illā trāseundū non
opz esse tps infinitū. q̄ si vna ps p̄transit tpe finito. s. in
anno tūc tota magnitudo p̄transibit in centū annis. s. nō
requit ad hoc tps infinitū Deū ibi. Sed si nō. Addit
Arist. q̄ idē seq̄tur si dent mobilia nō eque velocit̄ mo/
ta. q̄z est p̄es tps sunt ineq̄les in motu. q̄ in vna parte
mouet velocius. z in alia tardius. sunt tū finitē sūtr mult/
tudinē posita magnitudinē finitā vt sup̄ponit. et sic non
p̄t ex eis p̄stitui tps infinitū. Et ponunt exēpla p̄ lras in
textu Tūc ibi. Eadē autē rō. Probat ecōtra q̄ si tem/
pus sit finitū. etiā op̄tebit magnitudinē esse finitā. q̄a cas/
piēdo aliq̄ā pte tps p̄trāsit aliq̄ ps magnitudinis. s. il/
la ps magnitudinis aliq̄iens sumpta reddit totā mag/
nitudinē. q̄it zc. Ex hoc sic arguit. nullū mēsuratū est in/
finitū. sed illa magnitudo mēsurat p̄ tps finitū. ergo non
est infinita neq; ex vna parte neq; ex vtrāq; quia eadem
ratio est de vtroq;

Demonstratis em̄ his manifestus est. q̄ neq;
finitā magnitudinē infinitū cōtingit trāsire in
finito tpe p̄pter eandē cām. In pte em̄ tps fini/
tū trāsibit. z in vnoquoq; sūtr quare in omni fi/
nitū. qm̄ aut finitū trāsibit. z in vnoquoq; sūtr
q̄ in omni finitū. Quoniā aut finitū nō tran

sibit infinitū in finito tēpore manifestū est. sicut
neq; infinitū finitū. Si em̄ infinitū finitū. ne/
cesse est z finitū infinitū trāsire. Nihil enim
differt q̄dlibet esse quod mouet. vtrūq; em̄
finitū p̄transibit infinitū Cum em̄ moueatur
infinitū in quō est a. erit aliquid ipius fm̄ b. finitū
cum c d. z iterū aliud z aliud et semp sic. Quare
simul accidit infinitū motū esse per finitū. z fi/
nitū trāsire infinitū Neq; em̄ fortassis possi/
bile est aliter infinitū mutare finitū q̄z q̄ fini/
tū trāseat infinitū. aut ita quod ferat aut me/
tiatur. Quare quoniā hoc impossibile est non
trāsibit infinitū finitū Auero neq; infi/
nitū in finito tēpore trāsibit infinitū. Si em̄
infinitū z finitū. inest em̄ infinito finitū. Am/
plius aut z tēpore accepto eadē erit demonstra/
tio Quoniā aut neq; finitū trāsibit infinitū
neq; infinitū finitū. neq; infinitū in finito tēpo/
re mouet. Manifestū est q̄ neq; motus erit in
finito in finito tpe Quid em̄ differt motū aut
magnitudinē infinitū facere. Necesse em̄ siqui/
dem hoc infinitū alterū. z alterū infinitū esse
Dinnis enim loci mutatio in loco est

¶ Hic p̄nter Arist. ondit q̄ finitū z infinitū sūtr inuenit
in mobili. sicut in magnitudine z tpe. Et circa hoc p̄mo
ostēdit. q̄ mobile nō potest esse infinitū si tps z magnitu/
do sint finita duob; rōibus. Et stat prima rō in hoc. p̄/
tes mobilis et tps p̄portionant. q̄ in pte tps ps mobi/
lis p̄transit aliq̄ spaciū. Et sic op̄tet accipe tot p̄es mo/
bilis q̄z p̄es tps. z p̄ p̄ns mobile q̄d mouet in toto tpe
finito est finitū Tūc ibi. Qm̄ aut. Ponit scdām rōem
q̄ stat in hoc. si mobile infinitū p̄trāseat spaciū finitū. tūc
etiā mobile finitū p̄transibit spaciū infinitū. quia
ex q̄ mobile est quantū z sūtr spaciū est q̄ntū. z q̄z iste quā/
titates p̄portionant sicut nihil refert dicere quod illoz mo/
ueat. quicqd autē defcit habet p̄ spaciū. z q̄d mouet habet
bit p̄ mobili. Deū ibi Auero neq; Quidit q̄ non p̄t
ē mobile infinitū spaciū exite finito z tpe finito. dicēs q̄
infinitū mobile non p̄trāsit infinitū spaciū tpe finito. q̄ in
omī infinito ē aliqd finitū. Si ḡ mobile infinitū p̄trāseat
spaciū infinitū in tpe finito seq̄tur q̄ p̄trāseat spaciū infini/
tū in tpe finito q̄d est p̄ postēsa Deū ibi. Amplius
aut. Dicit q̄ eadē demonstratio erit si accipiat tps infini/
tū z spaciū finitū. q̄ si p̄trāsit infinitū mobile finitū spa/
cium in tēpore infinito seq̄tur q̄ in aliq̄ pte tps finiti per/
trāseat aliq̄ā partē spaciū. z ita infinitū p̄trānsibit
finitū in tēpore finito. quod est contra p̄ostēsa.

Tūc ibi. Quoniā aut. Cōcludit in omnibus istis q̄

Libet

Sextus

tempus motus magnitudo et mobile equaliter se habent ad finitum et infinitum. Dices quod quod finitum mobile non pertransit spatium infinitum nec infinitum mobile finitum spatium neque in finitum mobile infinitum spatium in tempore finito. sequitur ex his quod non possit esse motus infinitus in tempore finito. quod quantitas motus accipit finem quantitatem spatii. que non differt dicere motum infinitum aut magnitudinem. quod necesse est quod si unus eorum fuerit infinitum et alterum esse finitum. quod non potest esse aliqui pars loci mutationis extra locum.

Queritur. Utrum eodem modo ista quatuor. scilicet mobile motus tempus et spatium habeant se ad finitum et infinitum. **Respondetur.** sic. et ratio est. quod finitum et infinitum sunt passionibus quantitatis. Et hoc sic arguitur. ubique sunt eadem principia ubi sunt eadem passionibus. quod passionibus oriuntur ex principijs. sed ratio quantitatis in qua fundatur infinitas et finitas est una in istis. quod derivatur quantitatem a magnitudine ad motum et ad tempus quod est passio motus. ergo in eis erit una passio. scilicet finitum et infinitum.

Ad. Potest quicquid mobile esse finitum. ita tamen quod motus et tempus sint infinita. ut patet de motu celi. igitur. **Respondetur.** quod sententia Aristotelis. intelligenda est de mobili quod movetur motu recto. et non de mobili quod movetur motu circulari. Quia ratio est. quod quod movetur motu recto hoc se habet non utas per spatium circa quas movetur. quod prius non habuit. et non reiteratur ibi eadem passio in motu circulari. Et ergo in motu recto sic est. quod si motus sit infinitus etiam spatium erit infinitum. in motu autem circulari non accipiuntur spatia nove pres que nunquam erant prius accepte. sed eadem pres reiterantur. ergo potest talis motus esse infinitus. mobili ex parte finito.

Ad. Aliquod mobile potest moveri per potentiam divinam per spatium finem pres eiusdem proportionis et ille partes sunt infinite. ergo movebitur mobile finitum per spatium infinitum. **Respondetur.** quod hoc est impossibile. scilicet quod moveatur aliquod mobile per spatium finem partes eiusdem proportionis in continuo. quod tales partes solum sunt in potentia. sed oportet quod pars super pra qua mobile movetur sit in actu. quia actu tangit a mobili. Si ergo moveretur aliquod mobile per spatium finem partes eiusdem proportionis. tunc ille pres essent in actu. quia per eas fieret motus et non essent in actu. quia sunt partes eiusdem proportionis. et sic aliquod idem esset simul in actu et non in actu quod implicat contradictionem.

Ad. Quies infinita non requirit subiectum infinitum. ergo nec motus infinitus requirit mobile et spatium infinita. **Respondetur.** quod non est simile. quod terra in infinitum quiescit. et tamen ipsa non est infinita. quod quod quiescit per totum manet in eodem loco. sed quod movetur continue mutat locum et ex illa mutatione surgit divisio in partes tam mobilis quam temporis et spatii. Cum ergo partes hinc inde debeat proportionari. sicet si unum sit infinitum etiam alterum erit infinitum. si partes mobiles sunt infinite. oportet motum esse infinitum.

Ubi autem omne aut movetur aut quiescit quod aptum natum est. quando aptum est et quod et sic. necesse est omne quod stat cum stat moveri. si enim non movetur quiescit. sed non contingit quiescere quiescentes. Hoc autem demonstrato manifestum quod in tempore movetur. quare necessitate est in

tempore stare. Quod enim movetur in tempore movetur. quod autem stat ostensum est omne quod movetur. quare necesse est in tempore statum. Amplius autem si velocius et tardius in tempore dicimus. stare autem est velocius et tardius.

Postquam Aristoteles determinavit de divisione morum hic consequenter determinat de his que pertinent ad divisionem quietis. Et quia statio est generatio quietis. ut in quinto dictum est. ideo primo determinat ea que pertinent ad stationem. Secundo ea que pertinent ad quietem ibi. Neque igitur quiescens. Circa primum primo probat quod omne quod stat movetur. et hoc tali ratione. Illud quod stat aptum natum est moveri vel quiescere. sed non quiescit ergo movetur. Maior patet. quia si privatio et habitus habent fieri circa idem subiectum. tunc necesse est unum illorum inesse subiecto. omne ergo quod aptum natum est moveri vel movetur vel quiescit. Minor patet. quia statio est ad quietem tendere. et sic nondum quiescit. Secundo ibi. Hoc autem. probat quod omne quod stat in tempore stat et hoc duabus rationibus. Prima est. omne quod movetur movetur in tempore. sed omne quod stat movetur. ut statim probatum est. ergo omne quod stat in tempore stat. Secunda ratio est in quo invenitur velocius et tardius hoc potest mensurari tempore. quia velocius et tardius mensurantur tempore. sed omne quod stat. stat velocius et tardius. ergo omne quod stat in tempore stat.

In quo autem primo quod stat et statum. in quolibet huiusmodi necesse est stari. Diviso enim tempore siquidem in neutra partium statum. neque in toto. Quare neque utique stat quod statum. Si vero in altero non primo toto statum est. Secundum enim utrumque in hoc statum sicut dictum est. et in eo quod movetur prius. Sicut autem quod movetur non est in quo primo movetur. sic utique neque in quo statum quod stat. cum stat moveri. Non enim in ipso moveri neque stari aliquid est primum. Sit enim in quo primo statum in quo est a b. Hoc quidem impartibile non contingit esse. Motus enim non est in impartibili propter id quod motus est aliquid ipsius. Quod autem statum demonstratum est esse quod movetur. Atvero si divisibile in qualibet ipsius prius statum. Hoc enim ostensum prius quod in quo primum stat. in quolibet

ipſius ſtat. Qm̄ ergo tps eſt in q̄ pmo ſtat. z
nō athomū eſt. omne aut tps in infinitū pibile
nō erit in q̄ pmo ſtat. Neq̄ igit deſcens cū p
mo deuit eſt. In impibili em̄ nō deuit ppter id
q̄ eſt motus in athamo. In q̄ aut deſcere z mo
ueri Tūc em̄ dicim̄ deſcere q̄n et in q̄ aptū na/
tū eſt moueri. nō mouet qd̄ aptū natū eſt. Am
plius aut id dicim̄ deſcere cū ſimilr ſe habeat
nūc vt pus. tanq̄ nō vno qdā indicātes. h̄ duo
bus mimis Quare nō erit in q̄ deſcit impibi/
le. Si pō pibile tps vtiq̄ erit. z in q̄libet prius
iſta deſcit. Eodē em̄ mō demōſtrabitur q̄ z in
prioribz. q̄r nullū erit pmi. Huius aut cā eſt.
q̄ deſcit qdē z mouet omē in tpe. Tēpus autē
nō eſt pmi neq̄ magnitudo. neq̄ om̄ino nullū
cōtinuū. Omē em̄ pmiū in infinita diuiſibile
¶ Dic pbs vult 3° ondere q̄ nō eſt dare pmi in ſtatōe
Et circa hoc pmo ondit q̄n aliqd̄ dicat ſtare in toto tē
pore. Et d̄t q̄ hoc d̄t ſtare in toto tpe qd̄ ſtat. p q̄libet p
te illius tps. q̄ ſi nō ſtare ſm̄ quālibet pte. tūc ſtare ſo/
lū ſm̄ vna pte. z ſic nō ſtare in toto tpe. Et q̄ ſtare eſt
etiā moueri. iō ponit hic eadē pbatio q̄ pus data fuit de
motu. vbi pbati fuit q̄ ſi aliqd̄ mouet pmo in aliq̄ tpe.
tūc mouet in q̄libet pte illius tps. ¶ Tūc ibi. Sicut ac
Ponit pncipale qd̄ intēdit. q̄ nō eſt dare pma partē in
ſtatōe. Et d̄t q̄ ſicut nō eſt accipere aliquā pma pte tps
in q̄ aliqd̄ mobile mouet. ita nec in ſtatōe. q̄ neq̄ in ipſo
moueri neq̄ in ipſo ſtare pte eſſe aliq̄ pma ps. quicqd̄ em̄
ſtat aliq̄ tpe pus ſterit. p medietate illi⁹ tps Et h̄ ſic on
dit. q̄ qd̄ ſtat i aliq̄ tpe ſtat. p q̄libet pte illi⁹ tps. cū q̄ ſta
tio nō poſſit eſſe in indiuiſibili. ſic ſtatō ſolū ſit in tpe. ſed
dato tpe continuo dat pus tps. q̄ medietas ei⁹. q̄ nō eſt
dare pmi in ſtatōe. Deī ibi Neq̄ igit. Ondit idē
daxere. q̄ nō eſt accipere pmiū in q̄re. z pmo reſumit du
as rōes poſitas q̄b. pbati fuit q̄ nō eſt q̄s in indiuiſibi/
li tps. quaz pma fuit. motus nō eſt in indiuiſibili tps. q̄
nec q̄s. q̄ eodē mō ptingit ſemp aliqd̄ deſcere z moueri
Scda rō. hoc d̄t deſcere qd̄ h̄z ſe eodē mō nūc et pus. ſed
in indiuiſibili nō eſt nūc z pus. q̄ opret quietē eē in diuiſi
bili qd̄ h̄z nūc z pus. Ex q̄ ſic arguit. q̄s nō eſt in indiui
ſibili tps ſed in tpe. dato q̄ illo tpe in quo eſt q̄s dabit
adhuc medietas illi⁹ tps in q̄ fuit pus q̄s. z q̄ nō eſt ac
cipe pmi in quiete ſicut neq̄ in motu.

¶ Qm̄ aut oē qd̄ mouet in tpe mouet. z ex quo
dā in qdā mutat. in q̄ tpe ſm̄ ſe. z nō in q̄ in il
lius aliq̄ impoſſibili eſt. tūc ſm̄ aliqd̄ eē pmi
qd̄ mouet deſcere em̄ eſt. eo q̄ in eodē ſit tpe q̄
dā z ipm̄ z pmi vnaq̄. Sic em̄ dicimus q̄

cere. cū in alio z in alio ipſoz nūc verū ſit dicere
q̄ in eodē z ipm̄ z ptes. Si at hoc eſt quieſcere
nō ptingit q̄ mutat ſm̄ aliqd̄ eſſe totū ſm̄ pmi
tps. Tps em̄ diuiſibile oē. q̄re in alia z alia ip/
ſius pte verū erit dicere q̄ in eodē ſit ipm̄ z par
tes Si em̄ nō ſic eſt. ſed in vno ſolo nūc. erit ſe/
pus nullū ſm̄ aliqd̄. ſed ſm̄ terminūz tps. in ip
ſo at nūc eſt qdē ſm̄ aliqd̄ mouēs. non tū deſcit
Neq̄ em̄ moueri neq̄ deſcere eſt in ipſo nunc.

Sed nō moueri qdē eſt verū in ipſo nūc z eē
ſm̄ aliqd̄. in tpe aut nō cōtingit eſſe ſm̄ aliqd̄
quieſcēs. Accidit enim qd̄ fertur quieſcere.

¶ Hic pbs ponit q̄ndā pſiderationē p quā diſtinguit il
lud qd̄ mouet ab eo qd̄ deſcit. z hoc iō. q̄ in ſcda rōne di
ctū eſt pus q̄ deſcere eſt ſe habere eodē mō nūc z pus Et
circa hoc pmitit duas ſuppōes. q̄ vna eſt. q̄ oē qd̄ mo
uet. mouet in tpe. Scda q̄ omē qd̄ mutat. mutat ex vno
terminio in aliū. Ex his duobz pcludit q̄ q̄n aliqd̄ mouet
pmo z p ſe z nō ſolū rōne ſue pt. a. tū. ſe h̄z p totū tps in
alia z alia diſpōne. z ſic nō eſt p aliqd̄ tps in eadē diſpōne
Sed hoc dicitur deſcere p ſe qd̄ ſe habet per totum tem
pus in eadem diſpoſitione. z ſic non eſt per illud tempus
in alia et alia diſpoſitione. Relinquitur q̄ omne qd̄ mo
uet q̄ diu mouet nūc eſt in vno z eodē p duo nūc. ſed p
vnu ſolū. Et h̄ p̄z in motu locali.

¶ Vtrū in q̄re ſit dabile pmi z vltimū ¶ Dicē
dū q̄ non. z rō eſt. q̄ q̄s ſit in tpe. ſicut d̄m eſt
et nō in inſtāti. dato q̄ tali tpe dabit p̄z ps de eodē tpe.
Et eadē rō eſt q̄ ad h̄ de ſtare. q̄ ſic em̄ ſtare z quieſcere
apud nos videant eē multū. p̄m̄q̄ in ſcato. non tū apud
grecos a q̄b ſt̄ iſti termini trāſlati. nā ſtare eſt ad quietē
tendere. z iō ſtare eſt moueri. ſed deſcere nō eſt moueri.

¶ In terminio indiuiſibili mor⁹ eſt q̄s. q̄ erit dat
bile pmi in q̄re ¶ D̄m q̄ in indiuiſibili ter
mino mor⁹ nō eſt motus nec q̄s. q̄ mor⁹ z q̄s ſolū ha
bēt fieri in tpe. hoc aurez vltimū eſt indiuiſibile tps. q̄ in
eo nō p̄t eē q̄s nec mor⁹ ¶ Eſt aut q̄s ſtatim poſt hoc in
diuiſibile aſſignatū in tpe. ſicut motus fuit aī hoc indiui
ſibile p totū tps. z iō dat inceptio q̄tis p vltimū nō eſſe
ſicut inceptio motus. Debet ergo illa ſic exponi. quies
incipit eſſe. id eſt quies iam nō eſt. ſed ſtatim poſt h̄ erit.
Ex quo patet q̄ idē eſt indiuiſibile quod eſt pmi nō
eſſe motus z quod eſt vltimū non eſſe quietis.

3 Enō aut deratiocinat z peralogizat. Si
em̄ ſemp d̄t deſcit omne aut mouet cu3 ſit
ſm̄ equale. Erit aut ſemp qd̄ fert̄ in ipſo nunc
immobilem eſſe ſagittam que fert̄. hoc aut fal
ſum eſt. Nō em̄ pponit tps ex ipſis nūc indiui
ſilibz. ſicut alia magnitudo vlla

¶ Iste est tercius tractatus huius sexti. in quo excludit
phs errores circa motū. Et sūt tres errores q̄s excludit
pmus fuit Zenonis q̄ dixit nihil moueri. Scd̄s fuit De
mocriti q̄ dixit indiuisibilia moueri. Terci⁹ fuit Eracleti
q̄ dixit oīa moueri. Et fm̄ h̄ iste tractat⁹ diuidit in tres
pres. In p̄ma soluit rōes zenonis negātis totali motū eē
In scd̄a oñdit q̄ indiuisibile nō mouet. p̄ra democrituz
ibi. Oñtis aut̄ ex his. In terciā oñdit oēm mutatōez eē
finitā. Eracleti q̄ ponebat oīa sp̄ moueri. ibi. Dicitur
aut̄ oīa. Circa p̄mū ponit p̄mo qndā rōnem zenonis z
soluit eā q̄ p̄tinet ad id qd̄ imediare de motu p̄miserat.
Scd̄o explicat oēs rōes ei⁹ p̄ ordinē ibi. Quattuor at̄ sūt
Dicit q̄ p̄ q̄ zenon male rōcinabat z apparētī syllogismo
vrebāt ad oñdendū q̄ nihil mouet. Et stat rō in h̄. nihil
mouet qm̄ est in loco sibi eqli. sed oīe qd̄ fert localit̄ est in
loco sibi eqli in q̄lter nūc. q̄ nihil mouet. Istā rōem soluit
Aristo. p̄ ea q̄ dicta sūt p̄us. sc̄m aliqd̄ mouet in aliq̄ tpe
tūc etiā mouet in q̄lter p̄ illius tps. q̄uis nō mouet
p̄ aliq̄ nūc illius tps. sic q̄ q̄uis aliqd̄ mobile. p̄ aliq̄ nūc
sit in loco sibi eqli. non tñ p̄ q̄lter p̄ tps est in loco sibi
eqli. q̄ in tpe sp̄ recipit aliū z aliū finitū. Vel p̄ aliter sic
dicit extra textuz q̄ duplt̄ aliqd̄ est in loco sibi eqli. Uno⁹
abiq̄ tendētia ad aliū locū. i. q̄ nō tēdat vlt̄erius ad aliū
locū. z sic est vtz q̄ quicqd̄ est in loco sibi equali quiescit.
Alio⁹ aliqd̄ est in loco sibi eqli tendēs ad aliū locū. z sic il
lud qd̄ mouet est in loco sibi eqli. q̄ tēdit sp̄ ad aliū locū
quē acq̄rit p̄ motū localē. q̄ locus est p̄prie termin⁹ mot⁹.
q̄ talia loca sūt deferētia ad vltimū locū. z nō terminātia
motū. z qd̄ est sic in loco sibi eqli nō quiescit sed mouetur

Quattuor aut̄ sunt rōes de motu Zenonis
habētes difficultatē solutib⁹. p̄ma quidē de
eo qd̄ nō mouet. p̄pter hoc q̄ p̄us in mediū opz
accedre qd̄ fert q̄ ad fines de q̄ diuisimus in
p̄riorib⁹ rōnib⁹. Scd̄a autē vocata achilles
Est aut̄ hec. nā qd̄ tard⁹ neq̄q̄ iungēt currēs
a velocissimo. nā necesse est p̄sequēs ire vñ mo
uit fugiēs. Quare sp̄ aliqd̄ habere necē est tar
dius. Est aut̄ hec eadē rō in decidendo in duo.
differt aut̄ in diuidēdo nō in duo acceptā ma
gnitudinē. Nō quidē igit̄ p̄iungi tardius acci
dit ex rōne. Sit aut̄ ad idē in duo decisionē. In
vtrūq̄z em̄ accidit nō iūgere ad terminūz diuisa
quodā mō magnitudine. Sed apponit̄ in hoc
qd̄ neq̄ velocissimū qd̄ cūz tragedia dcm̄ est in
p̄sequēdo tardius. Quare necesse est eē eandēz
solutionē. velle at̄ q̄ p̄cedēs nō iūgat̄ falsuz est.
Lū em̄ p̄cedit nō p̄iungēt. s̄ tñ p̄iungēt. si qd̄
dabit̄ trāsire finitā. De q̄dez igit̄ rōes sunt due
¶ Dicit ponit seriatim oēs rōes zenonis q̄bus vrebāt

ad destruendū motū localē. p̄ma stat in hoc. infinitū non
potest p̄transiri. sed q̄lter pars spaciū sup̄ quā est motus
est infinita. q̄ nō p̄t p̄transiri. Maior p̄z. q̄ qd̄ trāsīt est fi
nitū. Minor p̄z. q̄ spaciū est p̄tinuū. sed oīe cōtinuum
h̄z infinitas pres. q̄ diuisibile est in infinitū. Tunc ibi.
Scd̄a aut̄. Ponit scd̄a rō. quā vocauit achillē. q̄ inuinc
ibile aut̄ insolubile. q̄ sicut Achilles fm̄ hystoria trōya
nā fuit inuincibilis virib⁹. sic ista rō fm̄ eū est inuincibilis
quo ad solutōem. Et stat in hoc. Si aliqd̄ moueret. seq̄
ret q̄ mobile velocissimū nunq̄ posset attingere mobile
tardissimū. z hoc si mobile tardissimū incepit moueri
ante mobile velocissimū. Probat̄. quia si tardissimū pos
nat̄ p̄cessisse velocissimū in aliqua p̄spaciū. z hoc spaciū
est infinitū qd̄ est inter tardissimū mobile z velocissimū.
sicut in p̄iori rōne dcm̄ est. nunq̄ poterit velocissimū mo
bile venire ad illū locū vbi nūc est mobile tardissimū. eūz
infinitū nō p̄transit. Solo at̄ istazduaz rōnū stat in h̄
q̄ spaciū supra qd̄ sit motus accipit duplt̄. vno mō fm̄ p̄
tes potēnales. que sunt pres euidē proportionis. z sic h̄z in
finitas pres. sed sic mobile non vtr̄ spacio in motu. Alio
mō accipit spaciū fm̄ pres actuales. z sic h̄z pres finitas
et sic mobile vtr̄ spacio. q̄ describit pres actuales q̄rita
tinas in motu. q̄ passus aut̄ alias pres actuales spaciū

Tercia aut̄ que nūc dicta est. qm̄ sagitta que
fert̄ stetit. Accipit aut̄ fm̄ q̄ accipit tps p̄po
ni ex ipis nūc. nō dato em̄ hoc non erit syllogis
mus. Quarta at̄ ex his q̄ mouet stadio ex cō
trarietate equaliū magnitudinū iuxta equalia
Dox. nanq̄ qd̄ dem a fine stadij. illoz aut̄ a me
dio eqli velocitate. In quo accidere opinat̄ egle
tps duplici medio. Est aut̄ deceptio in eo q̄
hic qd̄ dem secus motū. illud aut̄ secus quiescens
equalē magnitudinē velle equali velocitate fm̄
egle fieri tps. Hoc aut̄ falsum est. vt sint stātes
eql̄es fieri magnitudines in quibus sunt a a a.
alie aut̄ in quib⁹ ipsa b b b. incipientes a medio
eql̄is fm̄ numerūz his entes et magnitudinem
Alie autē in quib⁹ ipsa c c c. ab vltimo eql̄es nu
mero his z magnitudine eque veloces ipsis b.
Cōtingit igit̄ p̄mū b. simul cū vltimo a esse. z
p̄mū c. secus inuicē motoz. Accidit aut̄ ipsuz
c. iuxta oīa a. trāsire ipm̄ aut̄ b. secus media a. q̄
re mediū esse tēpus. equalē em̄ vtrūq̄z est secus
vnūquodq̄. Simul aut̄ accidit ipsum b. secus
oīa c. transactū esse. Simul em̄ erit p̄mū b
et p̄mū c. in p̄trarijs vltimis in equali tēpore

ad vnu qd factu ipsoz. b. qd qd em ipsoz a
vt ait ppter ambo eqli tpe secus ipsa fieri. Rō
qd igit hec est. accidit aut ad dictā falsitatē.

¶ Nec ponit terciā rōnē dicens. q ratio terciā Zenonis
erat illa quā supra posuit anteq inciperet rōnes enumerā
re. scz q sagitta qm fert quiescit. Et sicut supra dictū est h
accidere videt ex eo q ipse supponit q tēpus pponatur ex
ipsis nūc. nisi em hoc pcedat nō poterit syllogizare ad pō
sitiū Deinde ibi. Quarta aut. Ponit quartā rōnē d
q stat in hoc. si esset motus localis. tunc sequeretur q idem
esset tempus duplū z dimidiū. Probat. q si ponatur duo
mobilia moueri eq velociter sic q vnu moueat sup spaciū
quiescens. z aliud supra spaciū simul motū cū mobili. tūc
illud mobile qd potest supra spaciū simul motū in eodem
tpe peransit duplex spaciū. pro quo tpe aliud mobile pō
situm supra spaciū quiescens mouet supra dimidiū spaciū
sed ad describendū duplex spaciū requirit duplex tēpus
ergo idē tempus erit duplū z dimidiū. Est em duplū. qz
in illo tpe peransit duplex spaciū ab illo mobili qd mo
uebat supra spaciū motū. z est dimidiū. qz in eo describit
dimidiū spaciū p aliud mobile qd mouet supra quiescens
spaciū. qd declarat in litteris. Tūc ibi. Est aut decepti
tio. Ponit solutiōnem illius ratiōis. z dicit q ista rō p sup
ponit falsum. qz nō semp requiritur tēpus duplex. si descri
bat duplex spaciū. sed hoc oportet si cetera sint paria. id est
eodē mō se habeat mobilia ad spaciū. sic q spaciū vndiq
quiescat vel vndiq moueat. sed hoc nō est hic. qz vnu spa
ciū quiescit z aliud mouetur. Et ideo verū est si duo mo
bilia eque velocia ponantur moueri supra spaciū quiescens
tūc ad describendū duplex spaciū requirit duplex tēpus

¶ Neq igit fm mutatiōem in ptradictiōe nō
bis nullū erit impossibile. vt si ex nō albo in al
bum mutetur z in neutro est. Tanq ergo neq
albū erit. neq nō albū. Nō em si in nō totūz in
quolibet est. nō dicetur album. aut non album
Albū em dicit aut nō albū. nō q totum sit huius
modi. sed quō plures aut magis pprie partes
nō aut idem est nō esse in hoc. z non esse in hoc
totū. Similiter autem est z in esse z in nō esse z in
alijs que fm ptradictiōem sunt. Erit qdem em
ex necessitate in altero oppositōz. in neutra au
tem semp totum. Item in circulo z sphaera. z
oīno que in ipsis mouent. qz accidet ipa quiesce
re in eodē loco fm tēpus. qdā sunt et ipsa z par
tes. quare qescunt simul z mouebuntur. Primū
quidē em partes non sunt in eodē nullo tpe. po
stea et totū mutat semp in alterū. Nō ei eadē est
ab ipso b z c. z alioz vnoquoq signoz. nisi sic

musicus bō z hō qz accidit. Quare mutat sem
per altera in alteram. z nequaq quiescet. Eo
dem aut modo est z in sphaera. et in alijs que in
ipsis mouentur

¶ Nec p hīs ponit aliā rōnem p quā excluderet imi
tatiōem que est inter ptradictiōia. z stat in hoc. Illud qd
mutat nō est in aliquo termino. qz qm est in termino a quo
nō mutat. sed mutabitur. z quādo est in termino ad quē
nō mutat. sed mutatu est. ergo solus erit mutatio in medio
inter terminū a quo z terminū ad quē. sed inter ptradicti
ōia nō est mediū. ergo inter ptradictiōia nō est mutatio
Ridet. Aristot. in textu ponēdo solutiōem ad hominē di
cens. q quis nō sit mediū inter ptradictiōia quo ad totū
tamen bene quo ad ptes. Contingit em q inter al
bū z nō albū sit mediū quo ad partes. sicut qm vna pars
subiecti est nigra. z alia alba. tūc hoc subiectū nō pprie est
albū nec nigrū. Solutio vera est ista. qz ppositio assum
pta in maiore. scz q motus est in medio duoz terminoz
est vera in motibz pprie dictis. scz successiuis. qz ibi est tē
pus mediū. sed in mutatiōibz pprie dictis non est vera. qz
ille sit in instanti. Tūc ibi. Item in circulo. p hīs ponit
rōnem Zenonis. p quā nitebat destruere motū circularē
Et est ista. si aliquid moueretur circulariter sequit q idē
moueret z quiesceret. qd est impossibile. Sequela p r. qz
hoc quiescere localiter qd nō mutat locū. sed corp⁹ circula
re nō mutat locū. qz manet in eodē loco. Nō p r ergo di
ci vt apparet q aliquid moueatur sphaerice vel circulariter
Dicit rōnem soluit. Aristot. dupl. pmo qm corp⁹ spha
ricū maneat in eodē loco fm totū. z qm ad hoc verū
est q fm totū non mouet. mutat tū locū fm partes. z er
go fm partes mouet. Secūdo sic soluit. qz quodāmodo
totum pcedit de loco in locū. inq. tūm scz mutat corpus
sphaericū fm diuersas circuliōnes quarū vna succedit al
terī. et sic quodāmodo mouetur de vna circuliōne in
aliā fm totum

Stensis aut bis dicimus q impartibile
nō ptingit moueri nisi fm accēs. vt corp⁹
moto aut magnitudine in qua ē. sicut vtiq erit
qd in navi mouetur a nauis motu. aut pars to
tius motu. Impartibile autē dico qd est fm q
tūtatē indiuisibile et nāq partiū motus aliq sit
fm q partiū z fm q totius motus. Videbit au
tem in sphaera aliq maxime differentiā. nō em
eadē erit velocitas eoz que iuxta centrū sunt. z
q extra. z que totius. sicut nō vnius existēte mo
tu. Sicut igit dicebam. sic quidem ptingit mo
ueri impartibile. sicut in navi sedens nauē eūte
Per se aut non contingit

¶ Postq p hīs soluit rōnes Zenonis improbātis mo
tū. hic intendit ostendere q impartibile nō mouet. p qd
destruit opinio Democriti ponētes atomos p se mobi
li

Libet

Sextus

les. Et circa hoc duo facit. qz pmo pponit intentionem. Secundo pbat ppositu. ibi. Dicitur igitur. Dicit ergo pmo qz suppositis his que supra ostensa sunt. dicendum est qz impartibile no pot moueri nisi forte p accis. sicut punctum mouet in toto corpore vel in quacumqz alia magnitudine in qua est punctus. scz linea vel superficie. Moueri aut ad motum alterius pringit duplt. vno mo qn id qd mouet ad motum alterius non est aliqua pars eius. sicut illud qd est in navi mouet ad motum nautis. z sicut albedo mouet ad motum corporis cuius no est pars. Alio mo sicut ps mouetur ad motum totius. Et addit qz impartibile hic accipiat pro illo qd no est diuisibile fm qritate. qz tale no mouetur p se. sed impartibile fm spem (quo aer est impartibilis vltimis. qz no possunt resolui in plura corpa specie) nihil phibet p se moueri. Sed impartibile fm qritatem pot moueri ad motum corporis p accis no tanqz pars. qz nulla magnitudo pponit ex indiuisibilibz. sz mouet p accis ad motum alterius sicut qd no est pars eius. sicut sedens in navi mouet ad motum nautis.

Dicitur igitur ex a b in b c siue ex magnitudine in magnitudine. siue ex specie in specie. siue fm contradictione. Tempus autem sit in q primo mutat. in quo est d. ergo necesse est ipm fm q mutat tempus in a b esse. aut in b c. aut aliquid q de huius in hoc. aliud vero in altero. Omne em qd mutat sic se habuit. In vtroqz qd igit non erit aliqd ipsius. partibile em vtiqz esset. Atue/ro neqz in b c mutatu em erit. pcessus est autem mutari. Relinquit igit ipsum in a b esse fm q mutat tempus. quiescet ergo. In eodez igit esse p tempus qddā quiescere est. Quare no pringit impartibile moueri. neqz oino mutari. Soluz em sic esset ipsius motus si tempus esset ex ipsis nuc semp em in ipso nuc est motum esse z mutatum. Quare moueri qdem nequaqs est. motu autem esse semp. Hoc aut q impossibile sit ostensuz est neqz em ex ipsis nuc tempus. neqz linea ex ipsis punctis. neqz motus ex momentis est. Nihil em aliud facit hoc dicēs aut motu ex indiuisibilibz sicut si tempus. ex ipsis nuc. aut magnitudine ex punctis. Ampli9 aut ex his manifestu q neqz punctu neqz aliud indiuisibile nullu pringit moueri. Omne em qd mouet impossibile est pus maius moueri ipsius qz aut egle aut min9. Si igit hoc manifestu. qz z punctum minus aut eq

le mouebitur pmi. Om aut indiuisibile est impartibile est minus moueri pus. Equale ergo ipsi. quare erit linea ex punctis. Semp em p eglem motu oem lineaz puncti mesurabit. si autem hoc impossibile ē. z moueri indiuisibile ipossibile est. Amplius aut si ome in tpe mouetur in ipso nuc nihil. omne aut tempus indiuisibile erit vtiqz aliqd temp9 minus quolibet eorum que mouentur. in quo mouetur quatum ipsum motum est. Hoc qdem em erit tempus in quo mouetur. ppter id qd mouetur esse in tpe. Tempus aut ome diuisibile esse ostensum est prius. Si igit punctus mouet. erit aliqd tempus minus in quo ipsum motu est. sed impossibile est. In minori em necesse min9 moueri. quare erit diuisibile in minus indiuisibile. sicut z tempus in tempus. Solu modo em mouet impartibile et indiuisibile si erit in ipso nuc possibile moueri a thomo. Eiusde em ronis est in ipso nuc moueri. z indiuiduu aliquod moueri.

Neic phs reprobat tribu rōibz hoc qd phs dictu est scz indiuisibile fm qritatem no pot p se moueri. Prima rō stat in hoc. qz vel indiuisibile esset p toto tpe in termino a quo. z sic adhuc no mouet. vel esset p toto tempore in termino ad quem. z sicutu no mouet. sed motum est vel esset partim in termino a quo. z partim in termino ad quem. z sic indiuisibile erit diuisibile. No igit pringit impartibile moueri p se nisi tempus pponat ex ipsis nuc. z linea ex punctis. qd improbatu est supius. Tūc ibi. Amplius aut ex his ponit secūda rōnem que est talis. qz omne mobile pus ptransit magnitudinē minorem se vel eglem se. qz magnitudinē maiorem se. sed indiuisibile no pot ptransire magnitudinē minorem se. qz tūc esset diuisibile. z sic esset dare minus indiuisibile. Nec equalē. quia tūc magnitudo sup quā esset motus pponeret ex indiuisibilibz. scz linea ex punctis. Tūc ibi. Amplius autem si. Ponit tertia rō que est talis. qz supposita eadē velocitate minus mobile in minori tpe ptransit aliqd signū spaciū qz maius mobile. Si ergo indiuisibile in aliquo tpe ptransit aliqd signū spaciū. tūc in minori tpe minus mobile ptransibit idem signū. z psequens erit aliqd minus indiuisibile. qd implicat z est impossibile. sicut impossibile est qz in nuc fieri motus. Ex isto textu sumitur quare non puenienter ponit corpus mobile subiectu libri phisicorū sicut ens mobile. qz mobilitas no notorie presupponit de corpore. qz Democritus dixit indiuisibilia que non sunt corpora moueri. sed tamen ista indiuisibilia dixit esse entia. et ideo fm omes phos mobile notorie presupponit de ente. sicut in pncipio pmi dcm est.

Mutatio autem non est neque una infinita. Dis-
cimus enim ex quodam in quoddam. et quod est in contradic-
tione et in contrariis. Quare eorum quod sunt in contra-
dictorem affirmatio et negatio terminus est. ut ge-
neratiois quoddem esse. corruptiois autem non esse. Et
omnibus autem quod sunt in contrariis contraria. hec enim vlti-
ma sunt mutatiois. quare et alteratiois omnis. Ex
contrariis enim quibusdam est alteratio. similiter autem au-
gmenti et decrementi. Augmenti quod terminus
est. qui est secundum propriam naturam perfecte magnitudi-
nis. decrementi autem quod est ab hac remotio. Lo-
ci autem mutatio sic quod non erit mutatio. non enim
omnis in contrariis est. sed quantum. quod impossibile de-
cisiu esse. eo quod non contingit decisiu esse. Mul-
tipliciter enim dicitur impossibile. non enim contingit sic im-
possibile decidi. neque omnino impossibile factu esse.
fieri. neque mutari. impossibile contingit utique mu-
tari. in quod impossibile est mutari. Si ergo quod
fertur mutatur in aliquid. et possibile est mutari. quod
re non infinitus motus. neque fertur infinito. Im-
possibile est enim transire ipsum. Quod igitur sic
non sit infinita mutatio. ut non finiatur terminus
manifestum est

Postquam philosophus ostendit quod impartibile non moueat. hic
tercio et finaliter intendit ostendere quod nulla mutatio sit in-
finita. quod est contra Erastitum qui posuit omnia moueri
semper. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quod nulla mu-
tatio sit infinita secundum propriam speciem. Secundo ostendit quod
possit esse infinita tempore. ibi. Sed si sic contingit. Primo ergo
ostendit philosophus quod mutatio non est infinita secundum speciem. loquen-
do de alijs mutationibus preter motum localem. Et hoc sic pro-
bat. omnes motus preter motum localem sunt inter certos
terminos vel contradictorie oppositos. sicut generatio et
corruptio. vel contrarie oppositos. sicut augmentatio et di-
minutio et alteratio. Tunc arguit sic. nulla mutatio habet
positos terminos est infinita. quod terminus repugnat infi-
nito. sed omnis mutatio sicut dictum est habet terminos posi-
tos. ergo nulla mutatio est infinita. Et quod ista ratio solu
videtur peremere alios motus a motu locali. quod non omnis mo-
tus localis est inter duo contraria. sed solum motus localis
qui est corporum naturalium. scilicet grauium et leuium. alij autem mo-
tus non sunt inter determinatos terminos. sed determi-
nantur ab aliquo agente secundum voluntatem. aut secundum appeti-
tum sensituum. sicut patet in hominibus et alijs animalibus. ergo
refuto. ibi. Locum autem mutatio. singulariter probat quod nul-
la loci mutatio sit infinita. Et hoc tali ratione. quod est impos-
sibile factum esse est impossibile fieri. sed impossibile est
factum esse quod motus localis sit infinitus. ergo impossi-

le est motum localem fieri infinitum. Dato patet. quod fieri sit pro-
pter factum esse. et ideo hoc fieri est frustra ad quod non sequitur
factum esse. sed in rebus nihil fit frustra. Dico patet. quod infinitum
non potest transiri. Et ita vltiter patet quod nulla mu-
tatio potest sic esse infinita ut non terminetur certis terminis a quibus
habet speciem.

Sed si sic contingit. ut et tempore sit infinitus
idem existens et vnus considerandum est. Ad vno
quidem enim facto nihil fortassis prohibet. ut si post
loci mutationem alteratio sit. et post alterationem
augmentum et iterum generatio. Sic enim sem-
per quidem erit tempore motus. sed non vnus
propter id quod non est vnus ex omnibus. ut autem fiat vnus
non contingit infinitum esse tempore preter vnus. Hic au-
tem est vnus. scilicet circularis.

Nicophilus ostendit quomodo motus possit esse infinitus tem-
pore. Et dicit quod considerandum est verum contingat motus sic esse
infinitum tempore ut semper maneat vnus et inde numero. quod forte
nihil prohibet quod motus duret per infinitum tempus non existi-
re vno ipso motu. sed de hoc posterius inquiret. Et pos-
nit exemplum. sicut si dicamus quod post loci mutationem sit al-
teratio. et post alterationem augmentum. et post augmentum
iterum generatio. et sic in infinitum. sic enim semper posset mori
durare tempore infinito sed non esset vnus secundum numerum. quod ex hu-
iusmodi motibus non fit vnus numero. ut in quanto ostenditur. Sed
quod motus duret tempore infinito ita quod semper maneat vnus nu-
mero. hoc non contingit in vna specie motus. quod motus cir-
cularis potest durare vnus et primus tempore infinito ut in oc-
tauo ostendetur.

Finitur sextus physicorum

Mne autem quod

mouetur necesse est ab aliquo
moueri. Si quidem igitur
tur in ipso non habet prin-
cipium motus. manife-
stum quod ab altero mouetur. ali-
ud enim erit mouens. Si
autem in seipso accipiat a b. quod moueat secundum se. sed
non eo quod eorum quibuslibet aliquid mouetur. Primum
quidem igitur opinari a b. a seipso moueri propter b
quod totum mouetur. et a nullo exteriorum simile est. Si
autem si quis ipso de mouente id quod e. et ipso

Libet

moto opinet d e. 3 a seipso moueri. ppter id q
nō videt vtrū ab vtroq; moueat. vtrū d e ab e
3 aut e3 ad e moueatur

¶ Postq; pbs in pcedentib; libris determinauit de
motu fm se 7 de psequenib; ad ipm 7 de partib; eius. hic
incipit determinare de motu p pparatōem ad motores 7
mobilia. Et diuidit in duas pres. in pma ostendit esse p
mū motū 7 p mū motorē. In secūda inqrit qualis sit pri
mus motor 7 p mū motor. 7 hoc facit in octauo libro. ibi
Vtrū autē mor⁹ aliqui. Prima pars q pccit septimum
librū diuidit in duos tractatus. In pmo ostendit esse p
mū motū 7 p mū motorē. Et q; ea q sunt vnus ordinis
hnt aliquā pparatōem ad inuicē. ideo in secūdo tractatu
determinat de pparatōe motū ad inuicē. ibi. Dubitabit
autē aliq; circa p mū tractatū tria facit. q pmo p mē
rit quoddā quo indiget ad ppositū ostendendū. Secūdo
ostendit ppositū ibi. Quoniam autē ome. Tercio manifestat
quoddā qd supposuerat ibi. P mū autē. Dicit q pmo q
necesse est ome qd mouet ab alio moueri. Et hoc in aliq; q
est manifestū. qz qdā sunt q nō hnt in se ipsis pncipiz sui
mocus. sed pncipiū sui motus est ab extrinseco. sicut pz
in his q p violentiā mouent. Sed i illo qd hnt in se pncipiū
sui mot⁹ p esse dubiū an ab alio moueat. Et addit q si
ponat aliqd nō moueri ab alio 7 accipiat mobile a b. tūc
optz illud moueri fm se pmo. 7 nō ex eo q aliq; pars eius
mouet. Hoc ergo dato ostendit phus pmo q tale ab alio
mouet. qz ab interiori pncipio. licet nō moueat ab aliquo
exteriori pncipio. dicens q opinari a b moueri a seipso. p
pter hoc q totū mouet 7 nō mouet ab aliquo exteriori.
sile est ac si aliq; diceret q mobile cuius vna pars moue
tur 7 alia mouet moueat seipsum ppter hoc q nō discer
nit q ps sit mouens 7 que sit mota. Sicut exēpli gratia si
hmoi mobilis qd est d e. 3. ps q est d e moueat ptez que
est e. 7 nō videat q pars eaz sit mouens 7 que sit mota
Et dicit sanct⁹ Thomas q phus p p mūz mobile a b qd
totū mouet 7 a pncipio interiori mouente intelligat ali
qd corpus aiaium qd totum mouet ab aia. Sed p mo
bile d e 3 intelligit corpus qd nō totū mouet. sz vna ps
corporalis est mouēs 7 alia mota. Et qz in illo manifestū
est q illud qd mouet ab alio mouet. ideo ex hoc vult si se
ostendere de corpe aiato qd videt mouere seipm. qz hoc
puenit ei inqritū vna ps aliam mouet. sz aia corpus. vt in
octauo plenius ostendit. Intendit ergo p totū p mūz
tractatū talē rōnem. ome qd mouet ab alio mouet. sz nō
est pcedere in infinitū iū mouētib; 7 motis. q deueniendū
est ad aliqd p mū mouēs. Et pbat pmo maiores. deinde
minores. Maiorē pbat inductione 7 rōne. Inductiue sic.
ome qd mouet vel mouet violente vel naturaliter. Si vi
olente tūc manifeste ab alio mouet. vt pz ex definitōe vio
lenti. qz violentū est qd est ab extrinseco pncipio passo nō
pferente vim. tercio ethicor. Sed motus naturalis ē du
plex. qz aliq; mouent a seipsis sicut aialia. alia mouent ab
alijs. sicut graua 7 leuia. In his q que mouent ab alijs
manifestū est q ab alijs moueant. In aialib; autē dōm est
q qūis aial nō moueat ab aliquo separato ab eo. mouet
tū ab aliquo p mūz sibi qd est ps ei⁹ qz aia mouet corp⁹

Ampli⁹ qd a seipso mouet nullo modo pau
sabit cū mouet in stando aliqd alterū qd moue

Septimus

tur. Necesse est ergo si aliqd pausat qd mouet
in stando aliqd alterum. hoc ab altero moueri.
Hoc autē manifesto facto necesse ē ome qd mo
uet cū diuisibile moueri ab aliquo. Dm em ac/
ceptū est a b qd mouet diuisibile erit. ome em
qd mouet diuisibile erat. Diuidat igit a b in c
necesse igit b c quiescere qescere 7 a b. Si em
nō accipiat moueri. b c igit qescente mouebit
vtrūq; c a. Nō ergo mouet p se a b. sed pcessum
est p seipm moueri p mū. Manifestū igit q b
c qescere. qescet 7 b a. 7 tūc pausabit qd moue
tur. Sed si aliqd in quiescendo aliud stat 7 pau
sat moueri. hoc ab altero mouet. Manifestum
est igit q ome qd mouet ab aliquo mouetur 7
nō a se. diuisibile em est ome qd mouet. 7 pte q
escente quiescat totum

¶ Nō ostendit directe q ome qd mouet ab alio mouet.
et ponit rōnem. pbatē maiorē. q stat in hoc. nihil qd qui
escit a motu suo ad qetē alterius mouet a se pmo. sed oē
qd mouet qescit a motu suo ad quiescē alteri⁹. sz sue par
tis. q nihil a se pmo pte moueri. Maior pz. qz qd puenit
alicui a se pmo hoc nō remouet ab eo p hoc q remouet a
quolibet alio. 7 ideo hoc qd remouet ab aliquo. ex hoc q
remouet ab alio nō puenit sibi p se pmo. Exēpli grā. si
rōnale remoueret ab hoie qz remouet a pede hois. tūc
nō pueniret homini p se pmo. Si q motus remouetur
ab aliquo mobili qz remouet a partib; ei⁹. tūc nō puenit
pmo toti mobili. Minor. pbat. qz motus totū depēdet
ex motu partium

¶ Querit. Vtrū ome qd mouet ab alio moueat
Dm q sic. vt pbatū sunt in texta
inductōe 7 rōne expresse supius posita. Sz inductio vir
tualiter fuit talis. qz ome qd mouet vel mouet motu vio
lento aut naturali vel aiali. de pmo manifestum est q ab
alio mouet. vt pz ex definitōe violenti. Sicut pz de scdo.
qz licet naturalia moueantur ab intrinseco formaliter. sz
tūc graua a gravitate 7 leuia a leuitate. tū mouent effect
riue ab extrinseco. sz a generāte. sed vtroq; nō mouent
ab alio. Sed terciū. sz q illa q mouent motu aiali moue
ant ab alio. sic pz qz aialia mouent a pte que est intrinseca
ipsi toti. 7 sic aliquo mō ab alio mouent. Et qū dī aialia
lia mouent a seipsis. q nō ab alio. Dm q aliquid mouet
ri a seipso pte dupl⁹ intelligi. vno pmo. i. grā totius. sic sz
q totū moueat totū. 7 sic nō pte dicit q idē moueat seipm
qz tūc idē fm idē esset in actu 7 in potentia. qz qd mouet
fm q hmoi est in actu. 7 qd mouet fm q hmoi est in po
tētia. Alio mō pte intelligi q aliqd moueat a seipso scdo. i.
grā ptes. sic sz q vna res habeat duas ptes. quaz vna sic
mouēs 7 alia mota. 7 sic aialia dicuntur mouere seipm. qz
grā forme mouent. 7 grā materie mouent. Et Breuē. in
tendit q nō deueniat ad aliqd mouēs seipm totū. qz non
est aliqd mouēs corporē cui a se pmo. cōueniat motus.

sed moueri corporeo puenit motus gratia pti. et sic non puenit sibi a se pmo. qd hic intendit. At si dicat pbus de qnto huius qd aliqd trāsmutat p se pmo. qd videt repugnare huic qd hic dicitur. Qdm qd aliqd bene trāsmutat p se pmo. sed nō a se pmo. qd aliqd totū est cui puenit motus formaliter. qd est moueri p se pmo. sed nō est aliqd totū cui pueniat motus a se pmo effectiue. qd fecit p ppositio nem a. et sic loquitur pbs hic in littera.

Ar. Spūalia mouentur et nō ab alijs. qd a seipso. Alijs pbat. qd spūalia intelligūt. et intelligere est motus ueri. qd et. Qdm qd intelligere nō est motus nisi sicut dicitur. qd motus realis et phisic⁹ est solū in corpib⁹. qd corpa ppter trāsmutant de loco in locū et alterant aliter ratione phisica. sicut etia augentur et diminiuntur. Et si dicat etia substantie separate trāsmutant de loco in locum. Qdm qd substantie separate nō sunt in loco p circūscriptio nem. sed solū p applicatiōem virtutis. et ideo nō describuntur p tūm spaciū qm mouent de loco in locū sicut corpa. et sic nō hnt motū locale phisicū. qd sit fm p tūm spaciū

Ar. Graue existēs sursum mouet se deorsum. et aq calida mouet se ad frigiditatem. qd aliqd mouet a seipso. Qdm qd vterq⁹ motus sit ab extrinseco. scz a remouēte phisic⁹. qd graue manet sursum p h qd detinet sursum p tūm naturā p piam. si qd hoc detinet remoueat. tūc remouet phisic⁹ descensum lapidis deorsum. Sicut qdm est de aq calida. qd illa iterū tendit ad frigiditatem p hoc qd remouet ab igne. qd ignis phisic⁹ frigiditatem aq qm igit ignis remouet ab aqua tūc remouetur p h phisic⁹ frigiditatem aque

Ar. Rō tēpus nō valet. qd illud qd mouet gratia pti. etia mouet p se. Qdm qd illa est obiectio Galieni. sed deceptus est Galienus vt inq⁹ doctor scētus ex equoatiōe eius qd est per se. qd p se accipit dupl. vno mō vt distinguit p tūm per accēs. et sic hoc puenit alicui p se qd puenit sibi qd pti. qd p se secūdo. Alio mō accipit p se fm pncipale et p tūm. et tūc hoc dicitur puenire alicui p se qd cōuenit sibi p se pmo. Sed Aresto accipit hic p se fm pncipale eius p tūm

Ar. Ista rō phi pcedit ex suppone impossibili. qd impossibile est qd aliqd moueat a se pmo ita qd pars eius qdcat. qd nō erit mirū qd loquitur impossibile. qd pbus inducit. Qdm qd ista est obiectio Auicēne que magis vrget qd obiectio Galieni. Sed Querrois soluit istā obiectiōem dicit qd ista demonstratio sit p ditiōalis vera. etia si aīns sit falsum et qd nō sit de genere demonstrationis simplr. sed de genere demonstrationis qd dicitur demonstrationes signi vel demonstrationes qd in quib⁹ est vltus taliū p ditiōnalium. Et dicit doctor scētus qd hec solutio sit cōueniens qm ad hoc qd dicit de veritate p ditiōnalis. sed videt qd qd nō sit demonstratio qd sed ppter qd. qd p tūm cām qre est impossibile aliqd mobile mouere seipm. Qd aut aliq p ditiōnalis possit esse vera etia si aīns sit impossibi le p tūm. qd ista p tūm vera p ditiōnalis et necāria. si aīns vo lat aīns hz pennas. et sicut nēctas intendit hic in textu. si ps mouētis seipm qdcat tūc totū nō mouet a se pmo. Et sic p qd Aresto hic intendit dicere. qd motus totius de pender a motu partū. qd ad qdē partis seqtur qdē totius in vera p ditiōnali. Et isto vlti⁹ seqtur. qd ista demonstrationis nō est a posteriori. sed a priori. qd aliqd mouere seipm est esse cām sui mot⁹. sed aliqd est cām sui mot⁹ ex partib⁹. Et qd dicitur argumentū a p tūm ad totū est argu

mentū a posteriori. qd talis pcessus est p demonstrationem qd. Qdm qd p tūm et totū pnt dupl. ppari. vno fm p tūm tutionē totū. et sic p tūm sunt cā totius. et sic arguit a p tūm ad totū fm demonstrationem ppter qd. qd p tūm sunt cā p tūm totius totius. Alio mō ppari p tūm et totū fm p tūm totius totius. et sic totū est cā p tūm. qd totū hz rōnez forme. et ps rō nem materie. sed forma in p tūm totius est cā materie

Qm aut omne qd mouet ab aliq mouet. necesse est qd mouet omne in loco moueri ab altero. Et mouēs igit ab altero omne et ipm mouet. et iterū h ab altero. nō aut in infinitū abibit. sed stabit alicubi. et erit aliqd qd pmo causa erit motus.

Si em nō. sed in infinitū pcedet. sit a qdē qd ab ipo b moueat. b vero ab ipso c. c aut ab ipo d. et h igit mō in infinitū ascedat. Qm qd sit mo uēs et ipm qd mouet. manifestum est qm sit mo uet et a et b. et c mouet b. mouebit et a. et cū mo uet a. et ipm c. et cū c ipm d. Erit igit sit mot⁹ qd est a et b. et reliq⁹ vniuscuiusq⁹. et accipe igit vniq⁹q⁹ istorū poterim⁹. Et nāq⁹ si vniq⁹q⁹ ab vno qd mouet. nihil min⁹ vn⁹ nūero vni⁹ cuiusq⁹ mot⁹. et nō infinitū vltimis. Qm qdē qd mouet oē ex qdā in qdā mouet. Aut ei nūero accidit eūdeē motū. aut gneant spē numero qd dē igit dico eūdeē motū. qd ex eodē in idē nūero et in tpe eodē nūero sit. vt ex hoc albo qd ē vnū numero in hoc nigro fm hoc tps qd est vnū numero. Si em fm aliud nō adhuc vnus erit numero. sz spē. Genere aut mot⁹ vn⁹ est. qd in eo dē p ditiōnalitē substantie vel gnis est. Spē aut qd ex eadē spē in idē spē. vt ex albo in nigro. aut ex bono in malū. Hec aut dē cā sit et in porib⁹. Accipiat igit qd ē mot⁹ ipsi⁹ a. et sit in qd est c. et qd ē ip sius b. sit in qd ē d. et qd est c. d. in qd ē t. Et tps in qd moueat a sit r. Determinato aut motu ipsi⁹ a. de terminatū erit et tps et nō infinitū qd ē r. Si in eodē tpe motū est a et b. et reliq⁹ vni⁹q⁹q⁹ Accidit g motū qd est e. et t. cū sit infinitū in tpe finito moueri qd est r. In qd em a motū est. et qd sit ipsi⁹ pnter oīa mota sūt infinita. qre in eodē mouet. Et nāq⁹ aut eq⁹lis mot⁹ erit qd est ipsi⁹ a

Liber

Septimus

ip̄i qui b aut maior Differt aut̄ nihil. penitus
em̄ infinitū motū in finito tpe accidit moueri. b
aut impossibile est. Sic qd̄ igit̄ videt̄ demō
strari qd̄ est a p̄ncipio. nō tñ demōstrat̄ ppter b
q nullū inconueniens accidit. Cōtingit em̄ in
finito tpe infinitū motū esse. nō eūdē aut̄ sed al
terū z alterū multis z infinitis motis. qd̄ qd̄em
accidit in his q̄ nūc. Sed si qd̄ mouet̄ p̄mo
fm̄ locū z corpale motū necesse est t̄gi aut̄ p̄ti
nuū esse mouenti. sicut videt̄ hoc in oibz p̄tin
gere. Erit em̄ in oibz vñū ip̄m totū aut̄ p̄tinuū
hoc igit̄ p̄tingēs accipiat. z sit magnitudo qd̄
aut̄ p̄tinuū in q̄ st̄ a b c d. Vñū aut̄ mot⁹ est e
z. it̄ Differt at̄ nihil magnitudinē finitā aut̄ in
finitā esse. sicut em̄ in finito tpe qd̄ est r moue
bit̄ aut̄ finita aut̄ infinita. horū aut̄ fm̄ vtrūqz im
possibile est. Manifestum igit̄ qz̄ stabit̄ aliqui z
nō in infinitū abibit. qd̄ semp ab altero. sed erit
aliqd̄ qd̄ p̄mū mouebit̄. Nihil aut̄ differat cō
cesso qd̄ a hoc demōstrari Cōtinget̄ em̄ p̄cesso
nullū inconueniens poterit̄ accidere

¶ Postqz̄ ostendit̄ p̄hs q om̄e qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄
hic accedit ad p̄ncipale p̄positū ostendendū. scz̄ q sit p̄m⁹
mot⁹ z p̄m⁹ motor. Et circa hoc duo facit. p̄mo p̄ponit
qd̄ intendit̄. scdo p̄bat p̄positū ibi. Si em̄ nō. Dicit̄ q̄ p̄
mo q cū ostēsum sit vlt̄er q om̄e qd̄ mouet̄ ab aliq̄ alio
mouet̄. necesse est etiā hoc esse verū in motu locali. qz̄ motus
localis est p̄m⁹ motū. vt̄ in octauo ostēdet̄. Accipiat̄ q̄
aliqd̄ qd̄ mouet̄ fm̄ locū hoc mouet̄ ab altero. vel ergo il
lud alterū mouet̄ aut̄ nō. Si nō mouet̄ habet̄ p̄positū. scz̄
q aliqd̄ sit mouens imobile qd̄ est p̄p̄ietas p̄mū mouētis
Si aut̄ ip̄m mouēs mouet̄. op̄t̄ q moueat̄ ab altero mo
nente. z hoc mouēs si mouet̄ iterū mouet̄ ab altero. sed
hoc nō p̄r p̄cedere in infinitū. q̄ erit aliqd̄ p̄mū mouens
qd̄ erit p̄ma cā motus. scz̄ q ip̄m nō mouetur sed mouet̄
alia. Sed ad p̄bandū illā scz̄ q nō est p̄cessus in infinitū
in mouētibz z motis. q̄ fuit̄ minor p̄ncipalis rōnis sup̄
posite p̄hus duo supponit̄. quoz̄ p̄mū est. q om̄e mouens z
motū sunt̄ sūl z simul mouent̄. Secūdū est q mot⁹ infini
toz̄ mobilū fm̄ numerū est finit⁹. sic scz̄ q qd̄libet mobilē
vñ mouet̄ tpe finito. Exēpli gr̄a. si infiniti hoīes moues
rent̄ sūl. tūc mot⁹ cuiuslibet hoīs esset finitus. z hoc ideo
qz̄ oīs motus est ex qd̄ā in qd̄ā z inter determinatos ter
minos. Ex istis sic arguit̄. si esset̄ p̄cessus in infinitū in
mouētibz z motis. tūc tpe finito fieret motus infinitus
qd̄ est impossibile. qz̄ mot⁹ z tps debet̄ p̄portioari in fini
tate z in infinitate. sicut dēū est in sexto hui⁹. Seq̄la parz̄
qz̄ si esset̄ p̄cessus in infinitū in mouētibz z motis. tūc erit̄
infinita mobilia. z tñ fm̄ secūda supponem̄ qd̄libet illozū
mobilū mouet̄ tpe finito. z sic mouetur oīa ista mobilia

sicut dē p̄ma sup̄pō Sed possz̄ qd̄ dicere. q illa rō nō
inferat aliqd̄ inconueniens. qz̄ nō est inconueniens q fiat mo
tus infinitoz̄ mobilū fm̄ multitudinē tpe finito. sed esset̄
inconueniens q vñū mobile infinitū moueret̄ tpe finito.
sicut patuit̄ sexto hui⁹. Dōm q̄ Aresto. illā obiectōez
mouet̄ ibi. Si qd̄ igit̄ z postea ibi. Sed si qd̄ mouet̄. eā
soluit̄ dicens. q ista rō p̄cludit̄ aliqd̄ p̄fectū ip̄osibile sup
posito aliq̄ possibile. illo scz̄ q oīa ista corpa infinita fm̄ na
merū ad inuicē p̄tinuent̄. tūc em̄ erit̄ vñū corp⁹ infinitū z
qz̄ hz̄ infinitas p̄tes fm̄ actū. z mouebit̄ sicut oīa corpa p̄
us mouebantur. z sic erit̄ verū q motus vñius corpis infi
niti fieret tpe finito qd̄ est impossibile

¶ **Ar.** Nō est verū q om̄e mouens mouet̄. sicut dē p̄
ma sup̄pō. Probat̄. qz̄ aīa nobilis est mot⁹. z
tñ nō mouet̄ Dōm q duplex est mouēs. aliqd̄ est in
corporeū. z tale mouēs mouēdo nō mouet̄. Aliqd̄ ē mouēs
corporeū. z de illo loq̄tur hic Aresto. cū d̄r q est deuenire
ad p̄mū mouēs. z sic ista sup̄pō est vera. q om̄e mouēs mo
uet̄. qz̄ qñ mouēs corporeū mouet̄ alterū. tūc ip̄m etiam
mouet̄. sic celū mouet̄ ista inferiora. z mouet̄ ab aīa nobilē

¶ **Ar.** Aresto. reprobat̄ qnto hui⁹. q oīa corpa pos
sunt̄ p̄tinuari. qz̄ repugnat q corpa distincta
sp̄c possint̄ p̄tinuari. q̄ zc. Dōm fm̄ doctorez̄ scitū q
alio mō accipit̄ p̄tingēs z impossibile cū demōstrat̄ aliqd̄
de genere. z cū demōstrat̄ aliqd̄ de sp̄c vnde corpa specie
distincta p̄nt̄ dupl̄r capi. vno fm̄ rōnem generis. scz̄ fm̄
rōnem corporeitatis. z sic nō repugnat oīa corpa adinuicē
eē p̄tinuari. Alio accipitur corpa diuersaz̄ sp̄cz̄ fm̄
sp̄cales z specificas rōnes. z sic est verū. q repugnat talia
corpa ad inuicē p̄tinuari. qz̄ q sunt̄ diuersaz̄ sp̄cz̄. non p̄nt̄
esse vñū nūero simpl̄r. Sed q ista sunt̄ possibilia p̄z̄ p̄ sile.
qz̄ esse alacū nō repugnat aīali fm̄ rōnē generis. qz̄ in aīa
li inuenit̄ alacū. repugnat tñ aīali fm̄ q inuenit̄ in hoīe

¶ **Ar.** Et si q̄rat̄ qre Aresto. sic loq̄tur in hoc libro ponēdo
p̄dictōes corpoz̄ fm̄ gen⁹. Dōm q hoc maxime p̄gruit̄
in isto libro. qz̄ hic determinat̄ de ente mobili in cōi z in
posterioribz libris descendit̄ ad corpa mobilia p̄ticularia.
Cū qd̄ sciendū q in h libro physicoz̄ ponitur sex p̄
ta. q̄ p̄ueniūt̄. corpibz physiciis acceptis fm̄ rōnem gene
ris. z nō fm̄ rōnem specificā. p̄mū ponit̄ in p̄mo libro cūz̄
d̄r. infiniti rō q̄ritari p̄uenit̄. Secūm ponit̄ in tercio cū d̄r
q p̄tinuū est diuisibile in infinitū. z q̄ infinitū est passio rei
naturalis Tercū ponit̄ in q̄rto. caplo de vacuo vbi d̄r q
corpa p̄nt̄ indeterminate subtiliari. Quartū ponit̄ in sex
to vbi d̄r q om̄e qd̄ mouet̄ p̄tingit̄ veloci⁹ z tardi⁹ moue
ri Quintū ponit̄ in septimo. in hoc loco vbi d̄r q corpa in
finita diuersaz̄ sp̄cz̄ p̄nt̄ adinuicē p̄tinuari Sextū ponit̄
in eodē libro in regulis de p̄parōe motū q̄ pleniqz̄ it̄el
ligitur loquēdo de corpibz naturalibz fm̄ cōez̄ rōez̄ gūis

¶ **Ar.** Verū in mouētibz z motis sit p̄cessus in infi
nitiū possibilis. Dōm q mouētia z mora sū
duplicit̄. qd̄ā sunt̄ q̄ hñt̄ ad inuicē essentialē subordinatū
onē. z in illis nō est p̄cessus in infinitū nec fm̄ actū nec fm̄
porentiā. Alia sunt̄ mouētia z mora q̄ hñt̄ ad inuicē acci
dentale subordinatōem. z in illis est p̄cessus in infinitum
fm̄ potētā z nō fm̄ actū. Cū qd̄ sciendū. q illa dicunt̄
essentialit̄ subordinata. q̄ sic se hñt̄ q p̄mū est cā omniū se
quētū. z q̄ illa mobilia dicunt̄ centralit̄ subordinata. vbi
secūdū mobile nō p̄t moueri nisi a p̄ori mobili. z sic ista in
feriora essentialit̄ subordinantur celo. Et in illis nō sit p̄
cessus in infinitū. p̄z̄ p̄ p̄m scdo metaphy. qz̄ si sic tūc non

esset aliqd motus. qz qñ est pcessus in infinitū in mouen-
ribz. tūc nō est pñū. ablato aut pmo mouēte cessat pñus
mouēdi in secundarijs mouētibz. qz oia secundaria mouen-
tia hñt pñutē mouēdi a pmo. Sz illa dicuntur accidentaliter
subordinata quoz vnū mouet ab alio absqz causali depē-
dentia. qz scz accidit tali mobili qz moueat ab illo mouen-
te. sicut pz in incensionibz candela. qz qz vna candela sit
cā incensionis alterius est p accñs. qz sicut pma candela
est cā incensionis secūde. ita secūda potuisset fuisse cā in-
censionis pme. Et dñt Auicēna qz in his causis possit esse
pcessus in infinitū fm actū. z ponit exēplū qz nō est incō-
ueniēs dicere qz infiniti martelli pcessissent martellū mō-
factū. qd tñ nō ē verū cū nō sit infinitū fm actū. vt pz 3° hu-
ius s. p^o potētiā. qz datz qbuscūqz martellis pñ dari pñ

Ar. Omne bonū est sui diffusiuū. sed omne mobile ē
aliqd bonū. qz mobile poterit se diffundere
et mouere aliud. Odm qz omne bonū est sui diffusiuū
fm ordinē diuine sapiētie. qz sapiētia diuina imponit mō-
surā rebz ad extra pductis. Et ideo posuit vltimū in mo-
uēdo passiue qd est materia pma. que tñ dñt mobilis
et vltimū nō mouet. sed recipit solū formaz. Secūdo dñm
est qz materia nō est bonū in agēdo. sed in recipiēdo. mō
bonū in agēdo est diffusiuū sui

Ar. Si esset aliqd mouēs pñū vñ hoc esset incorpo-
reū. z de illo tractat in octauo hui^o. vel esset cor-
poreū. sed omne tale mouet. qz male dñt qz sit deuenire ad pñ-
mū mouēs. Odm qz Aresto loqitur hic de pmo mouē-
te corporeo. z hoc pz ex pma suppone quā ponit in textu
cū dñt qz mouēs z motū sunt simul. Et qñ dñt hoc corpore
vñ mouet. Odm qz hoc corporeū mouet nō tñ ab aliqd
corporeo. sed ab incorporeo. scz ab aia nobili.

Ar. In numeris est pcessus in infinitū p augmētū
gētiā in mouētibz z motis. Odm qz nō est
fili. qz in nueris z figuris nō est subordinatio essentialis
siue ordo causalis. z ideo in eis pñt esse pcessus in infinitū
fm potētiā. sed in mouētibz z motis essentialit subordin-
natis est ordo causalis. Et si dicat vñ nuerus causat
ab alio. ergo erit ibi ordo causalis. Odm qz in nueris
nō est ordo essentialis cālitatis. qñuis bene causalitatis in-
tegralis. qz vñ nuerus integrat ex alio.

Rūmū aut mouēs nō sicut qd cui^o cā. sed
nude est pncipiū mot^o z simul cū eo qd
mouet. Siliter autē dico. qz nihil ipoz mediū
est. Hoc em̄ cōe in omni qd mouet z mouēte est

Ar. Postqz Aresto ostēderat qz nō sit pcessus in infinitū
in mouētibz z motis. sz est deueniēdiū ad aliqd pñū mo-
uēs corporeū. Hic pbat pñter aliqd qd pñus in secūda
ppōne supposuerat. scz qz mouēs sit pñguū vel pñguū mo-
bilis. ita qz mouēs z motū sunt simul. Et pmo ponit intē-
tione suā dicēs qz omne mouēs effectiuū pñmū ē simul cū
moto. Et dñt notāter. effectiuū. pñter mouēs finale. qz hoc
nō optz esse fili cū moto. sed pñt distare ab ipso. sicut appe-
tite distat ab appetēte. z mouet finaliter appetēte sicut vi-
nū mouet leccatozē. Dñt. pñmū. pñter pñmū mouēs qd
nō est fili sicut patz in pñctōe lapidis. qz man^o pñctētis
nō est fili cū lapide. sed aer pñmū mot^o est fili cū lapide. p-
iēcto. Et qz possz aliqd arguere. qz ipossibile sit ēē duo cor-
pora fili naturalit. sicut patz ex qñto. vbi dñm est qz fili fili qz

sunt in vno loco pñio. qd nō pñgit de corpibz. Rñdet
Aresto. qz fili nō capif hñc. sicut capiebat in qñto huius et
ideo diffiniēdo fili dñt. Illa ēē simul inter qz nō est mediū. et
sic fili fili mouēs z motū. qz inter ea nō est mediū causale.
licet aliqn situale. sicut in corporeibz duris. vt pz in secūdo
de aia capitulo de tactu

Odm aut tres sunt mot^o. qz fm locū z qz fm q-
litate z qz fm qñtitate. necesse est z ea qz mouēt tria
ēē. qz qdē igit fm locū locimutatio. qz pñ fm q-
litate alteratio. Qui pñ fm qñtitate. augmētum
vel decrementū. Pñmū qdē igit de locimuta-
tione dicamus. Hic em̄ pñmū motus est

Ar. Nō pbat positū in omni spē motus. Et pmo enume-
rat spēs mot^o. dicēs qz tres sunt spēs mot^o. scz mot^o fm
locū. vt ambulatio. motus fm qñtate. vt alteratio. z mo-
tus fm qñtatem. vt augmentatio z diminutio. Si qñ
istis motibz mouēs z motū sunt fili. qz mouēs z motū sñt
simul vñter in oibz motibz. Sed hoc est pmo ostēdendū
in motu locali qz est pñmū motū. vt in octauo. pbat

Ar. Generatio z corruptio sunt mot^o z nō enūes
rñt hñc. qz insufficienter hñc solū facit mentio
nē de tribz motibz. Odm duplt. pmo qz generatio et
corruptio nō sunt mot^o pñie dicti. sed mutatoēs. vt pz
ex dictis in qñto hui^o. Secūdo dñm est qz generatio pñt hñc
pñhendi sub alteratōe. qz generatio est semp termin^o al-
teratōis. qz g rōne alteratōis z alteratū sunt fili. et rñt generatō
et generatū sunt simul. qz nunqz accipit terminus genera-
tionis nisi p alteratōem pñiam

Odm igit qd ferf. aut ipm a seipso mouet aut
ab altero. Si qdē igit a seipso. manifestum qz in
ipso mouēte exñte fili mouens z qd mouet erit. z
nullū illi^o mediū. Qd aut ab alio mouet qdri-
fariē mouet. qz ei ab altero mot^o qñtuor sñt. pul-
sio. tractio. vectio. vertigo. Et nāqz oēs alios in-
hos reduci accidit. Pulsiones qdē igit alia im-
pulsio. alia expulsio. Impulsio qdē ē cū mouēs
ei qd mouet nō deficit. Expulsio aut expellēs
deficit. Vectio aut in tribz erit actibz. optet qd
em̄ vehif nō fm se mouet. sz fm accñs. in eo em̄
qd ē in eo qd mouet aut super id qd mouet. mo-
uet ipm. Vehēs aut mouet aut pulsum aut tra-
ctū. aut vertigine ductū. Manifestū igit qñ
vectio in tribz motibz erit. Tractio aut est. cum
etiā ad ipm vel ad alterū velocior sit mot^o tra-
hētis nō separat ab eo qz trahif. z nāqz ad ipm ē
tractio ad alterū. Et reliqz tract^o idēz spē in hos
reducitur vt inspiratio z expiratio z sputio z q-
cūqz corporeū emissiui aut receptiui sunt z spa-
thesis z kerkesis. Aliud est qdē ipsoz pgrega-
tio. aliud disgregatio. Et oīs igit mot^o qz est fm
locū aggregatio z disgregatio est. Vertigo aut
pponit qdē ex tractu z pulsione. Hoc qdēz em̄
pellit mouens. illud aut trahit

Nic philosophus ostendit. positū in singulis trium predictorum motuum. Et primo in motu locali. Secundo in motu alterationis ibi. Atvero neq. Tercio in motu augmenti et decrementi. ibi. Et qd̄ auget. Circa p̄mū ponit tale diuisionē. omne qd̄ mouet. vel mouetur a seipso vel ab alio. Si a seipso. tūc est manifestum q̄ mouēs est si mul cū moto. qz tūc mouens est forma et ps rei. sed inter formā et materiā nihil mediat. Si autē aliqd̄ moueat ab alio hoc p̄tingit q̄tuor modis. scz pulsione tractōe vectiōe et vertigine. Sed pulsio est qn̄ mouēs mouet aliqd̄ a se. Et diuidit̄ in impulsione. et expulsiōe. Impulsio ē qn̄ pellēs seq̄tur pulsū vscz ad finē mot⁹. Expulsiō qn̄ pellēs deserit ipm̄ pulsū et nō inseq̄tur ipm̄. sicut qn̄ lapis p̄icit a manu. Tractio autē est. qn̄ aliqs mouet alterū ad se vel ad aliud velocius tñ q̄ per se moueret. Et ideo p̄t stare tractio cū motu naturali. sicut si lapis descendat de orsum et trahat p̄ finē. qz tūc veloci⁹ descendit q̄ naturaliter descenderet. Et loq̄tur hic p̄hs de tractōe effectiua et nō finali. sicut patebit in q̄stione. Vertigo est motus cōpositus ex pulsū et tractū. qz qd̄ vertit̄ ex vna parte pellit̄ ex alia p̄e trahit̄. sicut p̄z in ferramēto p̄ qd̄ mouet mola fabri. Vectio autē est mot⁹ fundatus in his tribus motibus. qz q̄libet aliqd̄ d̄r vch̄ pulsione. sicut ceruissā in vase vch̄ Colonie in carruca a braxatore que mouet impulsione. Aliq̄ etia aliqd̄ vch̄ tractiōe. sicut p̄z de illo q̄ sc̄det supra carrucā ab equo tractaz. Aliq̄ vero est vectio que fit vertigine. sicut mulca sedens supra molam fabri vch̄ vertigine ad motū mole. Et q̄uis sint plures motus in quibz nō est ita manifestus. tñ om̄s p̄t reduci ad istos. sicut inspiratio reducit̄ ad tractōes. qz inspiratio est attractio aeris ad pulmonem. Expiratio autē et spatio reduciō ad pulsionem. sed kerkesis ad pulsionem et tractiōnem. Et est kerkesis motus fact⁹ p̄ instrumentis rectoris qd̄ latini vocāt radium. et a grecis d̄r kerkis. Ille em̄ motus vocat̄ kerkesis qd̄ est nomē fictū a sono. talis autē radius p̄ vñū rectorē trahit̄ et p̄ aliū pellit̄. Spatheis reduciō ad pulsionē. Est em̄ spatheis mot⁹ ensis vel gladij factus in dimicando. Et d̄r a spata qd̄ est ensis et thesis positio. qz p̄ talem motū ensis repellit̄ aliqs suū aduersariū. Et q̄ aliq̄ istoz motūū reducitur ad p̄gregatiōem q̄ p̄tinet ad tractōem. aliq̄ p̄o ad disgregatiōes. q̄ p̄tinet ad pulsionē. Sic q̄ p̄z q̄ ois mot⁹ localis est aggregatio vel disgregatio. qz ois motus localis est ab aliquo vel ad aliqd̄. et p̄ p̄ns p̄z q̄ ois mot⁹ localis est pulsio vel tractio

Manifestū igit̄ est q̄ sit qd̄ simul pellens et trahēs cū eo qd̄ pellit̄ et trahit̄ nullū mediū ei⁹ qd̄ aut mouet et mouentis est. Hoc autē manifestū ex dictis. Pulsio qdem em̄ aut a seipso aut ab alio ad aliud mot⁹ est. Tract⁹ autem ab alio ad ipm̄. aut ad aliud est. adhuc autē synesis et dyasis disgregatio. Proiectio autē qn̄ velocior mot⁹ fiat q̄ q̄ fm̄ naturaz lati fortiori facta pulsione. et hoc facto tā diu accidit ferri. quoniam fortior sit motus ei⁹ qd̄ fert̄. Manifestū igit̄ quoniam quod mouet et mouens simul sunt. et

nullum medium est ipsorum

Nic reducit̄ oēs istos q̄tuor motus ad duos. scz ad pulsionē et tractōem. et hoc sic. qz p̄tigo pponit̄ ex pulsū et tractū et vectio fundat̄ in alijs tribz motibz. qz hoc vch̄ qd̄ mouet ad motū alterius. et hoc p̄tingit vel tractiōe vel pulsione vel vertigine. Si q̄ in pulsū et tractū mouēs et motū sunt simul. q̄ vlt̄er sūt simul in oibz alijs motibz.

Tūc ibi. Hoc autē. Probat̄. Aresto. duabz rōnibz q̄ in pulsū et tractū mouēs et motus sunt simul. Prima est qz pulsio est mot⁹ quo pellens mouet pulsū a se. q̄ ad minus in pulsione mouēs et motū sunt simul in principio. qz nihil mouet alterū a se. qd̄ nō fuit p̄us sibi p̄iunctum. sed tractio est qn̄ aliqd̄ mouet alterū ad se. q̄re ad minus qd̄ trahit̄ p̄iungitur trahētī in fine. Secūda rō sumit̄ ex noibz qz fm̄ grecos pulsio est dyasis. i. disgregatio vel diuissio. et tractio est synesis. i. p̄gregatio vel vñio. sed nō p̄t p̄gregari vel disgregari vñū alteri. nisi alie hūic cui cōgregat̄ vel disgregat̄. Tūc ibi. Proiectio autē. Excludit̄ obiectionē quā dā q̄ accidit circa pulsionem. apparet em̄ q̄ in pulsione pellens et pulsus nō sunt simul. qz lapis p̄iectus a mātū nō est simul cū mātū. Rūdet̄ Aresto. q̄ in p̄iectiōe est duplex mouēs. scz mouēs p̄mū et remoti. Remotum est manus. et p̄p̄inquū est aer mot⁹ a manu. sicut p̄z in fine octauū huius. dicendū est q̄ q̄ mouēs p̄p̄inquū. scz aer est simul cū lapide moto

Atvero neq. alterati neq. alterantis nullum mediū. Hoc autē manifestū ex inductōe. In omnibz em̄ simul esse accidit alterās vltimū et p̄mū qd̄ alterat̄. Quale em̄ alterat̄ eo qd̄ sensibile est. Sensibilia autē sunt q̄bz differunt corpora ad se inuicē. vt granitas. leuitas. duricies. mollicies. sonus nō son⁹. albedo nigredo. dulcedo amaritudo. humiditas siccitas. densitas raritas. et horū media. Similiter autē et alia q̄ sub sensu sūt quoz est et calor et frigus et leuitas et asperitas. Nec em̄ sunt passionēs subiecte qualitatibz. His em̄ differūt sensibilia corporoz. aut fm̄ aliq̄ horū maius et minus et in patiēdo aliquid horū. Calefacta em̄ et frigefacta. aut dulcefacta aut amaritata. aut fm̄ aliq̄ aliud predictorū. Similiter et aiata corporoz. et inaiata. Et aiatorū q̄cūqz partiū sunt inaiate. et ipsi sensus alterantur. patiūtur em̄. Actio em̄ ipsorum motus est per corpus patiente sensu aliquid. Secūdum quēcūqz quidez igitur inaiata alterātur. et inaiata fm̄ omnia bec alterantur. Scdm̄ autem

quicquid aiaia alterant. nō fm hec alterant in aiaia. Scdm em sensus nō alterant Et latet cū alterant in aiaia. Nihil aut phibet z aiaia latere. cū alterantur. cū nō fm sensus accidit qd est alteratōis ipsis siqdē igit sensibiles passiones p hocaū alteratio. Ex hoc ergo manifestus est qd passio z patiens simul. z horz nullū mediū ē

Huic quidē igit aer est pūnu. Aer autem pūnuat corpus. z superficies qdem terminat ad lumen. Lumen aut ad visum. siliter z auditus et odoratus ad mouens ipsius pūnu. Eodem aut modo simul z gustus z sapor est Siliter autem z in aiaia z in sensibilibz

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe.

Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe. Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

ua ad inuicem. z sic differūt p istas qualitates. qz p illas agit in se inuicē. ignis em agit in aqua p calozē. z sic accipiēdo corpa naturalia in eis est alteratio mutua. quare Aresto. hic pueniēter dī. q corpa naturalia distinguūtur per illas qualitates

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe. Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

Et qd auget z augens Appositio em qdam est augmentum. Quare simul sunt z qd auget augens z decrementū. Decrementū em cā est ablatio qdā. Manifestum igit q mouētis vltimū z motū pūni nullū est mediū intermediū. z mediū mouētis et eius qd mouetur

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe. Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe. Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

Probat idē de alteratōe. scz q alteras z alteratum sunt simul. z hoc pmo. pbat inductiue. scdo rōne. Inductiue sic. qz in oibz q alterant vltimū alteras. i. pūnu et alteratū sunt simul. sicut pz de igne z aq in calefactōe. Tūc ibi. Quale em. Ponit rōnem ad idē. scz q in omni alteratōe alteras z alteratū sunt simul. Et stat in hoc ois alteratio est silis alteratōi q est fm sensum. sed in alteratōe fm sensum alteras z alteratū sunt simul. q sic erit in omni alteratōe. Maiorē pbat tripl. pmo qz solū fm q lites sensibiles de tercia spē est alteratio. qd pbat in fra in sequenti caplo. Scdo qz oia corpa tā aiaia qz in aiaia alterant fm istas q lites. qz hoc fiat differēter. qz corpa naturalia in aiaia alterant solū naturaliter p istas q lites. z p pūns alteratū alteratōe corruptiua sed aiaia alteratū p istas q lites etiā alteratōe pfectiua z aiaia ter. Exempli grā. lignū alterat p calozē alteratōe corruptiua. qz p calozē disponit ad corruptōem. sed hō alterat p calozē etiā pfectiue. qz pfectit tactus p sua obiecta. Tercio sic. pbat. qz fm istas q lites corpa nata sunt agere si ne alterari fm qz corpa dūnt. sed corpa naturalia p istas q lites ad inuicē differūt. qz etiā p istas nata sunt alterari. Et p pūns alteratio fit fm q lites sensibiles. Et q in pmo de generatōe caplo de actōe dī qz cā actōis sit puenientia in materia. z differētia in forma. qz idē nō agit in seipm. nec silē fm formā in simile Tūc ibi. Huic qdem Probat minorē pmissē rōnis. scz q in alteratōe fm sensum alterans z alteratū sunt simul. z hoc p locū a minoris sic. Si illud qd minus videtur inesse inest. z illud quod magis. sed minus videt qz visibile sit simul cū visu. z tamen visibile est simul cum visu. q multo magis sic erit in alijs sensibilibz. Minor pz. qz pmo visibile imutat aerez sibi. pūnu. z ille aer imutat. pūnu aere circa visum. qui aer vterius immutat visum. z sic visibile qd est in pūnu aere circa visum habens in seipm visibilis. est silē cū visu.

de roma

Ar. Contristans mouet tristatū. et tñ nō sunt sī mul. Probat. qz qñqz tristans multaz distat a tristato. **Qdm** q duplex est mouēs. scz finale. sicut appetibile mouet appetitū. et nō oportet tale esse simul cū moto. Aliud est mouens effectiuū qd executiue mouet. et hoc est simul cū moto. Et similiter soluendū est de tractu qui est duplex. scz finalis et effectiuus. vnde in tractu finali nō est mouens simul cum moto. quo mō appetibile trahit appetitū. sed in tractu effectiuo.

Ar. Est quidā piscis qui dī stupor. q facit tremere manū piscatoris in magna distantia absqz hoc q stupefaciat res. ergo nō omne mouens et motū sunt sī mul. **Qdm** sī doctorē sanctū. q passiuā recipiūt actiōe actiuoz sī p pium motū. et ideo media que sunt inter p mū alterans et victimū alteratū aliqd patiūt a p mō alterante. sed forte nō eodē modo sicut victimū alteratum. et q res. aliqd patit a pisce stupefaciente sed nō stupefactioem. qz illius non est capax. Et sicut ortus mediū planetaz aliqd recipiūt a sole. nō autē calore. Vel dōm q in illo motū p mū mouens et motū sunt simul. qz p mū mouens est qdam virtus alteratiua que infunditur a tali pisce ad manū piscatoris. et qz totus hō non est capax illius infusus sicut p hōis. scz manus. ideo tremet manus solum. Sicut dōm est de incantatione mulieris sor tilege. que alterat aliquem p incantationem. et qz illa nō sit simul cū illo qui patit incantationē. tñ virtus demonis ad cuius inuocationē hoc opus pficitur est simul cū illo. qz demon applicat actiua passiuis qñ potest p virtutem corporis naturalū facere talem effectū. Similiter est dōm de muliere menstruosa inficiente speculū. qz oculi talis mulieris nō inficiūt speculū. pime sed aer alteratus ab oculo mulieris pcedēs vsqz speculū inficit ipm.

Ar. Superiora corpora mouent inferiora. et tñ non sunt simul cū inferioribz. **Qdm** q licz superiora nō sunt simul cū inferioribz sī qñtatez molis. id est magnitudinis. sunt tñ simul sī qñtatem virtutis. qz lumen astroz et planetarū quo celum agit est pūctus istis inferioribz. Et q corpora celestia media nō alterant alteratione corruptiua a pmo celo. hoc nō ptingit ex parte celis. sed ex parte corporis que nō sunt receptibilia talium impressionū. Et qñ arguitur argumento Auicenne. qui dicit quēdam prostratus esse de camelo p visum mulieris. **Qdm** q visio mulieris fuit cā per accidens calis viri. et nō p se. et ideo nō est p pte dicendū q visio mulieris mouebat virum. sed forsan imaginatio p pta viri eum impediuit in ambulando cum equo absqz casu.

Ar. Augens nō est simul cū aucto. q mouens nō erit semp simul cū moto. Antecedens pbatur qz totum corpus augmentat. et tamen alimentum solus additur vni parti. scz stomacho. **Qdm** q alimentum accipit dupli. vno mō in pncipio. vt quādo pmo cōiūgitur animali. et sic non vocatur p pte alimentum. qz sic nō alit. et tūc verum est q alimentū nō pūngit cuiuslibet parti aliti. quia pūngitur solum stomacho. Alio modo sumitur alimentū sī est in fine decoctionis. et sic est pūctum cuiuslibet parti aliti. et tūc est p pte alimentum. Illa em materia que est preparata ad victimā digestionē vnitur cuiuslibet parti corporis virtute anime nutritiue.

Qm autē q alterant. alterant oīa a sensibilibz.

et solū horz alteratio est qñqz sī se dicuntur pati ab his et his p siderabimus. Aliozum em maxime vtiqz qz existimabit in figuris et translationibus et habitudinibus et horum remotio nibz et acceptioibz. videt enim esse q alterati onis. nō est aut neqz in his q sunt hec cū qdam alterantur. Densata em aut rarefacta. aut cū si at calida aut frigida materia.

Q Postq in pcedenti caplo probauit q mouēs et motū sunt simul in singulis motibz. hic pbat vñ qd supponit pbando q alterans et alteratū sunt simul. hoc scilz q oīs alteratio sit sī qñtates sensibiles. Et pmo ponit intentionē suā. dicens q ex sequētibz p sideranduz erit. q illa q alterant alterant sī qñtates sensibiles. et p psequens sequit q solum illis p pte alterari q p se patiūt ab huiusmodi qñtatez. Tūc ibi. Alioz em. Probat pposituz tali rōne. qz si in alijs qñtatez pter qñ in qñtatez sensibilibz tūc tūc sit alteratio. hoc maxime erit in qñtatez. bus pme spci vel qñte. sed in istis nō est alteratio. q soluz est in tertia specie qualitatē. Maiorē pbat. qz oēs for me que acquirūt p motū vel p alterationē de nouo ad ueniūt. qz adueniūt p motū. qualitates autē de pma et qñta specie adueniūt de nouo. sicut p de scia quo ad pmanet de figura quo ad quartā. et sic posset apparere q ad illas qualitates esset alteratio. Sed nō potest hoc apparere in qñtatez secūde speciei. qz qualitates de secūda specie nō adueniūt de nouo. sed cum natura accipiūt. et cū natura remouent. sicut p de nūbili et similibz qualitatē. **Q** autem qualitates de prima specie et quarta acquirantur de nouo. Patet qz qualitates de prima specie sequitur motum et acquirūt per motum psecutiue. sicut sanitas psequit motum sī qñtates pmas. qz ille qui est infirmus ex frigida causa si mouetur ad calorem sequitur sanitas. Similiter etiam figure de quarta specie psequitur alterationē vel motus locales. sicut pars de domo cuius forma aut figura psequit motū locale p partem.

Alteratio aut non est. ex quo quidem em est forma statue. nō dicimus formā. neqz ex quo figura pyramidis est. aut lecti. sed denominatiue itz hoc quidem eneam. illud vero terreus. aliud autem ligneum. **Qd** autē alteratur es dicimus. Es qdem em humidus esse dicimus. aut forte aut calidū. Et nō solum sic. sed humidū et calidum es equiuoce dicentes passio in materiam. **Q**poniā igitur ex quo quidem forma et figura et quod factum est non equiuoce dicunt cum figuris. que ex illo sunt. que aut alterantur cū passionibus et dicuntur manifestum q in solum sensibilibz alteratio est.

Alteratio solum dī q p pte qñtatez dīcitur

Ampli et aliter dicere inconueniens est. Dico
re enim hominem alteratum esse aut domum accipiente
fieri ridiculum est. si perfectio domus rectio. aut
lateratio domus alteratio esse domo aut la
terata aut coopta. laterari domum manifestum aut
est. quod quod est alteratio non est in his que sunt.

¶ Nunc probat quod prius dixerat. scilicet quod in prima et quarta specie
non sit alteratio. Et probat de quarta specie duabus rationibus. prima
stat in hoc. quod quicquid aliquid forma accipit per alterationem tunc sub
iectum illi forme per predicari de tali forma in principali et in
recto siue abstracto. quod dicimus quod calidum est es. sed hoc non
potest fieri in formis quare species. quod non dicimus archam esse lignum
sed denotatiue archam esse ligneam. quod ad formas quare species
non est alteratio. Maior fundat in eo modo loquendi. quod cois
modum loquendi habet originem ex naturali conceptu. et naturalis
conceptus habet originem ex rebus. quare per bonum argumentum
sumi ex eo modo loquendi. Tunc ibi Amplius et. Ponit
secundam rationem. et est ista. si illas qualitates res non alterat
si quis perficit. sed res perficitur per qualitates quare species. quod illas non
fit alteratio. Maior probat. quod alteratio si remouet a sub
stantia rei. quod per alterationem res debet fieri altera. Minor probat
quod per figuram aliquid accipit complementum siue species. aliquid enim debet
perfecte habere siue ad minus iuxta iudicium nostrum. quod habet
perfectam figuram species. sicut equus perfectus debet qui habet perfectam
figuram equi. Sicut etiam domus perficitur per hoc quod tegit. vel per
hoc quod lateribus ornatur aut cooperitur. quod ridiculum est dicere quod
domus alteretur quando cooperitur aut lateratur

¶ Queritur. Quare in formis quare species subiectum
non predicatur de formis in abstracto et re
cto. sicut subiectum in formis de tertia specie. Odm quod hoc
est ideo. quod tales forme de quarta specie habent magnam propinquitatem
ad formas substantiales. tantum scilicet quod antiqui dicebant
illam formas esse subales. sicut quod subiectum forme sub
stantialis non predicatur de forma subali in abstracto. sicut non
dicimus hoc est terra. sed hoc est terreus. vel terrenus. ita etiam
subiectum istarum formarum non predicatur nisi in preterito de notia
riue. quod dicimus archa est lignea. et codelar est argentea.

¶ Ille sunt forme substantiales quibus res ab inuicem
distinguntur. sed penes istas formas de quarta
specie distinguuntur res ab inuicem. et iudicamus res esse di
uersas naturam penes illas. quod erunt forme substantiales
Odm quod dupliciter res ab inuicem distinguuntur. vno modo
siue natura rei. et sic distinguuntur per formas subales et diffe
rentias proprias. Alio modo distinguuntur quo ad nos. et sic
distinguiuntur res per accidentia quod ignoramus differentias rerum

Et si queratur tunc quare tunc res plus distinguuntur per
ista accidentia quam per alia. Odm quod ideo. quod figura est proprius
speciei. et ideo videmus quod illa quod distinguuntur figuris di
stinguuntur specie. sic autem non est de aliis accidentibus. et ideo possumus
magis diuinitus per ista circulos specificam differentiam quam per alia

¶ Nec in habitibus. habitus enim virtutes et ma
licie sunt. Virtus autem omnis et malicia ad aliquid fit.
sicut sanitas quod de calidiorum et frigidiorum mensuratio
quedam est. aut odorem aut ad primum. Sicut autem et
pulcritudo et macies ad aliquid sunt. Dispones

enim quodam perfecti ad optimum. Dico autem perfecti quod
sanati et dispositi est circa naturam. Odm ergo
virtutes et malicie sunt ad aliquid. Nec autem neque
generatores sunt. neque generationes ipsorum. neque
alteratio omnino manifestum est quod non est omnino quod est
alteratio circa habitum.

¶ Nunc sequebatur ostendit secundum quod in prima specie quod
licitis non sit alteratio. et primo probat hoc quod ad habitus
corporales quod sunt sanitas et egritudo et siles. Secundo pro
bat idem in dispositioibus et habitibus anime. ibi. Neque itaque.
Quo ad primum intendit tale rationem. illud non acquiritur per
motum siue alterationem. cum ratio persistit in ordine ad alterum
sed ratio habituum corporalium persistit in ordine ad alterum. quod non
acquiritur per motum. Maior probat. quod prius probatum est quod ad relati
onem non sit motus. Minor probat. quod qualitates corporales sunt quod
debent virtutes vel malicie. sed virtutes vel malicie persistunt in
ordine ad alterum. quod probat ex definitione virtutis. quod virtus est
dispositio perfecti in natura ad optimum. id est virtus est quodam perfectio
disponens ad optimum quod est finis vel operatio. et virtus habet
ordinem ad finem et operationem. et per primum esse persistit in rela
tione. Deinde probat exemplariter de sanitate. quod sanitas
quod est virtus corporis debet mensurationem eorum quod sunt infra. id est
humorum ex quibus componitur corpus ad inuicem. et ad primum. id est
ad totum corpus. Contrario autem est de malicia. id est de
egritudine.

¶ Sanitas non est virtus. quod per virtutes laudamur.
secundo ethicorum. sic autem non est de sanitate. quod 22.
Odm quod virtus capitur dupliciter. vno modo proprie siue quod est ha
bitus originaliter dependens ex voluntate. et sic virtutes
morales dicuntur solum virtutes. et sic est verum quod ex illis virtu
tibus laudamur. quod disponunt ad bene operandum opera moralia
Alio modo accipitur virtus commiter. putat omne illud debet virtus quod
quocumque modo disponit ad bene operandum. et sic sanitas est virtus
tunc. quod disponit hominem ad bene operandum. et egritudo est
malicia. quod disponit ad male operandum quod ad opera
naturalia

¶ Neque itaque circa anime virtutes et malicias. vir
tus enim quodam perfectio est. Unumquodque enim tunc ma
xime perfectum est. cum attingit propriam virtutem. et tunc
est maxime siue naturam. ut circulus tunc maxime
siue naturam est. cum maxime circulus sit. Malicia
autem corruptio horum et remotio est

¶ Nunc probat idem de habitibus anime. quod habitus anime sicut vir
tutes et scie non acquiritur per alterationem. et hoc primo ostendit
de virtutibus et viciis quod spectant ad preteritum appetitum. De
inde ostendit idem de virtutibus spectantibus ad preteritum intellectum
ibi. Et uero neque. Primum sic probat. quod per illud aliquid non alte
ratur per quod simpliciter perficitur vel corrumpitur. sed per virtutes morales
aliquid. scilicet ipsa potentia. simpliciter perficitur. et per vicia ipsa poten
tia corrumpitur. ergo ad illas formas non est alteratio.
Maior est nota ex predictis. quia alteratio facit rem al
teram absque corruptione. Minor patet. quia cum ap
petitus nihil aliud sit quam inclinatio in bonum. sic perficitur

talis inclinatio p virtutē que etiā inclināt ad bonū. hz cor-
rūpī talis inclinatio p viciū qd inclināt ipam potentiam
ad malū. Exempla gratia. volūtas in bonū vlt. z iusticia
que est habitus volūtatē inclināt eadē potentia ad bonū.
qz ad iuste operandū. sed iniusticia corrūpīt talē incli-
natiōem. qz inclināt ad malū. ad opatōem iniustā

Ar. Appetitus est potentia aie intellectualis. z sic
est incorrūpibilis. q nō corrūpīt p viciū.
Dm q appetitus capīt dupl. vno mō finitē z absolu-
te z finitē essentia. z sic nō corrūpīt p viciū. qz manet es-
sentia appetitus. Alio mō accipit appetitus fm ordinem
ad finē vel opatōem. z sic corrūpīt p viciū. qz nō manet
illa inclinatio ad bonū q fuit in appetitu ante viciū.

Sic qdēn igit cum qddaz alterat z acceptio
virtutis z remotiō malicie. alteratio in hoz neu-
trū est. Q aut alteret aliqd manifestū est. Qd
qddaz em impassibilitas qdā est. aut passibile sic
est. Malicia aut passibile. aut contraria passio
virtuti est. Et totā moralez virtutē in suis vo-
luptatibus z tristitijs accidit esse. Aut em fm
actū q voluptatis. aut per memoriā. aut a spe.
Si quidez igit fm actum. sensus est cā. Si po-
aut per memoriā. aut p spem ab ipso est. aut em
qualia passi sumus reminiscētibz voluptatis
aut qualia patiemur sperantibz

Ar. Nec remouet vnā cauillatōem. qz posset aliqd di-
cere qz virtutes z vicia de nouo acquirūt. q videt q
acquirūt p alteratōem. Respondet q virtutes z vicia
nō acquirūt p alteratōem. sed bene sequūt alteratio-
nē. Et hoc pbat dupl. pmo qz virtutes aut sunt qdā
impassibilitates fm stoicos. i. remotiōes omniū passio-
nū ab aia. vel sunt qdā moderatōes passionū aie fm pe-
rpateticos. sed nō ptingit passiones remoueri vel mo-
derari nisi p alteratōem. q virtutes z vicia sequūt aliz
quā alteratōem in passionibz. Exempla gratia. māfuerus
do est qdaz virtus circa iram. dicebāt ergo stoyci. q hīs
virtutē māfuerudinis amplius non tener passionē ire. sic
q qnqz posset irasci. sed remoueret ira in māfuerō sim-
pliciter. Aresto autē dicit q māfuerus adhuc tenet ap-
etudinē ad iram. sed nō hater immoderatā iram. Nisi em
seruaret iram nō esset māfuer. sed mollis siue mulicbris
potest ergo māfuerus qnqz irasci. sed fm debitas circū-
stantias. qz sicut oportet. z qn oportet. Tūc ibi. Et totā
Probat idē secūdo. z stat rō in hoc ois virtus moralis
habet secū quādā delectatōem. z ois malicia moralis hz
secū quādā tristitia. sed delectatio z tristitia sūt cū alter-
ratione pīs sensitivē. q virtus moralis etiā hz alteratio-
nem quicquā. Maior pz. qz nullus hz virtutē nisi delectet
in opibz virtuosis. sicut dicit secūdo ethicor. q delectatio
in ope est signū generati habitus. Maior pz. qz in delec-
tatione alterat ps sensitiva z cor dilatāt. z ex illa dilatati-
one cordis fit delectatio in parte sensitiva. Et dicit notan-
ter totā virtutē moralem esse in delectatōibz z tristitijs
ad differentiā virtutis intellectualis que etiā suā delectat

tionē hz. sed illa nō est fm sensum. quare nō hz ptractum
nec fm eā alterari ptingit nisi metaphorice.

Ar. Altero neqz in intellectuā pte aie est altera-
tio. Sciēs em ad aliqd maxime dicit. hoc autem
manifestū. Scdm em nullā potentia motis fa-
ctū est qd est scie. sed cū existerit qddā. Ex ea em
q est fm partē experientia accipimus vniuersa-
lem sciam. Neqz igit actus generatio est ni-
si aliquis respectōem z tactū generatiōes dicat

buius enī actus. Que aut ex principio ac-
ceptio scie non est generatio neqz alteratio. In-
residentia quietari em z aia sciens fit z prudēs

Sicut igit neqz cū dormiens existerit aliqd. aut
ebrius paulat. aut infirmus ordinē factus est
sciens qzuis pīs nō poterat vni z fm scientiam
agere. sed mutata pūrbatōe z in statū reuēien-
te mente inerat potentia ad scie z grūitatē. Du-
ius igit aliqd fit ex pncipio in scie existētia Tur-
batōis em quies qdā z residentia. Neqz igit in-
fantes pnt addiscere. neqz iudicare sensibz. si-
militer neqz seniores. multa em pūrbatio cir-
ca eos z motus. Stat aut z pulsatur turbatio
aliqn qdē a natura. aliqn aut ab alijs In vnijs
aut his alterari aliqd accidit. sicut cum surgat z
fiat vigilans ad actum. Manifestū igit q ipm
genū alteratōis in sensibilibz ē z in sensibili pre-
aie. In alio aut nullo nisi fm acciō.

Ar. Nec pbat q nō sit alteratio in pma specie qūtatē qz
tum ad prem intellectuāle. z pmo facit hoc in generali. se-
cūdo in spēali. ibi neqz igit. In generali sic pbat. qz ad illū
lud nō est alteratio qd dicit ad aliqd. sed scia dicit ad aliqd. q
ad sciam nō est alteratio. Maior pbat qz ad relatōem
nō est motus. Maior pz. qz scia dicit relatiue ad scibile. qz
de nullo genere pterqz de genere relatōis potest aliquid
aduenire subiecto suo. si nemutatioe sui. sed scia aduenit
rellectui absqz mutatione sui. licet sit mutatio sensus vel
phantasie. q scia spectat ad genus relatōis. Et hoc em
aduenit alia scia intellectui. qz aliter disponit phantas-
mata apud sensum. qz ex phantasmatis aliter dispositis
elicit alia scia. z ideo docentes alios instruit eos p mul-
ta exempla. qz illa ordināt debite in eis phantasmata.

Ar. Tūc ibi. Neqz igit. Ostendit idem in speciali. z pmo
ostendit q actus scie seu pūderatio fm sciam non fit fm
aliquā alteratōem. Secūdo q etiā acceptio scie nō fit p
alterationem ibi Quo aut. Primū sic pbat. qz p qualis
ter alteratōem aliqd. pducitur. q pūderatio scie nō fit p

alterationem. Maior patet quod alteratio est quidam motus. sed
ois motus producit aliquem terminum. aliter non esset motus. Si
non probatur quod in consideratione presupponitur aliquid productum quod
est scia. que est principium illius considerationis. Patet ergo quod
consideratio non fit per alterationem. Tunc ibi. Que autem dicitur
dicitur quod generatio scie non fit per alterationem. et hanc rationem. quic
quid aduenit alicui per solam quietationem corporaliu motu
et per sedationem passionu sensibilium. hoc non aduenit sibi per
motu siue per alterationem. sed scia que est cognitio specula
tiua. et prudentia que est ratio practica adueniunt aie per que
rationem corporaliu motu. et non adueniunt per alterationem
Maior probatur. quod omnis alteratio est in aliquo per motum
et per in quietationem corporis secundum passiones sensibiles. Si
non patet quod eo modo acquiritur scia quo modo est vltus secundum sciam.
quod scia per vltum persuat. et etiam per vltum siue actum acq
ritur. sed non potest aliquis vltus scia si abundent in eo passiones.
sicut patet in iracundia. Nec etiam si in eis abundent corporales
motus. sicut in ebrijs. quod vltus siue iudicium impeditur per ta
les passiones. et etiam sic erit de acquisitione scie. Ex quo
concludit Aristoteles. quod aia residendo et quiescendo fit prudens
Et infert vltius correlariu quod pueri non sunt dispositi ad
studiu siue ad acquirendu scientia. quod in ipsis abundent mul
ti humores corporales perturbantes cerebrum. et propter mul
titudinem humorum circa sensus interiores impeditur vltus
sensu interioru siue quibus non potest esse acceptio scie

Ad. Quomodo fit mutatio ad sciam ex contrariis erroribus
ergo ad minus tunc scia acquiritur per alterationem
quod tunc remouetur vna forma scilicet error ab intellectu et alia for
ma acquiritur scilicet scia. Tunc quod Aristoteles. hic loquitur de sci
entia secundum quod per se acquiritur. quod sic acquiritur per contraria dispo
sitionem phantasmatum apud sensum. Contingit tamen quomodo per
accidens quod in intellectu sit error contrarius scie. et sic scia ge
neratur ex opposito errore per accens. quod non semper. et sic non per se
quod se presupponit de omni.

Ad. In illo textu est superfluitas. quod quies et residens
sunt idem. quod quod quiescit hoc residet. Di
cendum secundum doctores. quod ille particule referuntur ad diuersa.
quod quies refertur ad turbationem corporalis motus que
quiescit natura veniente ad statum. et sic in sensibus adueniente
statu etatis est quies. quod amplius non est motus humorum
secundum augmentationem corporalem. Sed residentia refertur
ad passiones partis sensitivae. que totaliter non quiescunt.
sed dicuntur residere quoniam non sunt in proprijs suis operationibus
sed sequuntur iudicium rationis. Nec omnino verum est quod idem sunt
residere et quiescere. quia quiescere dicitur omnia absentiam
motus. sed residentia admittit perturbationem. que tamen non
ascendit ad perturbandam rationem. sed depimitur a ratione
quod sicut aqua dicitur habere residentiam quando separatur
purum ab impuro. sic etiam in homine dicitur passiones resi
dere quoniam subducuntur dominio siue imperio rationis. Et quod per
virtutes morales passiones perfecte subducuntur dominio ra
tionis. ideo addit sanctus Thomas in commento. quod exercitium
virtutum moralium multum valet ad acquisitionem scie. quod per ta
les virtutes refrenantur passionum motus. quibus impeditur acq
sio scie. sicut dicitur est. Siue ergo per naturam siue per ex
ercitium virtutis turbatio passionum quiescat attenditur in
hoc quedam alteratio. cum passiones homini sunt secundum partem
sensitivam. Sicut etiam est aliqua alteratio corporalis quoniam
dormiens surgit et fit vigilans. procedens ad actum. ex quo
patet quod acceptio scientie non est alteratio sed sequitur alte
rationem. Ex hoc autem vltius vniuersaliter concludit quod

alteratio est in sensibus exterioribus et in sensibilibus et in tota
parte anime sensitiva. quod dicitur propter passiones interiores. sed in
nulla alia parte anime est alteratio nisi per accens.

Ad. Si scia esset et fieret in nobis per solam quietationem
nem. ergo scia esset in nobis per creationem
sicut dicit Plato. Tunc quod dupliciter potest intelligi scientia. no
bis aduenire per quietationem. vno modo sic quod nullus fit
at motus in acquirente scientiam. sicut videtur Plato di
cere. et hoc est falsum. quod ad minus fit mutatio in sensibus
interioribus. Alio modo potest intelligi quod scientia ad
ueniat per quietationem. quod scilicet in intellectu non fit alius
motus. licet tene in sensu. et hoc verum est. illa enim altera
tio que est in phantasmatis non est in subiecto scientie quod
est intellectus. sed est in sensu.

Ad. Contra hoc quod dicitur est. scilicet quod solum in tertia
specie qualitatis fit alteratio. quod acquisitio quali
tatis de nouo fit per alterationem. scilicet qualitates de prima spe
cie acquiritur de nouo. ergo acquiritur per alterationem

Tunc quod alteratio accipitur dupliciter. vno modo pro
quatuor acquisitione qualitatis de nouo. et sic etiam in pri
ma specie qualitatis est alteratio. quod in illa specie et in quatuor
ta quandoque acquiritur de nouo qualitates. Alio modo
accipitur alteratio proprie. et sic duo requiruntur ad alterati
onem. primum est quod talis forma terminet intrinsece altera
tionem. id est quod talis forma immediate acquiratur per al
terationem. et non persequatur alterationem. Secundo re
quiruntur quod talis forma sit talis quod secundum eam res dicatur al
terata. et ideo requiritur quod sit forma que oritur ex natura
subiecti. Sed nulla istarum conditionum puenit formis de pri
ma et quarta speciebus. Patet primo quod tales forme non im
mediate acquiritur per alterationem. sed sequitur alteratio
nem faciam in tertia specie qualitatis. Exemplum patet de
sanitate scientia et virtute. quod sanitas persequitur ad altera
tiones quatuor qualitatum siue humorum in corpore anima
lis. scientia etiam persequitur alterationem phantasmatum
et virtus persequitur alterationem passionum. Deficit etiam
secunda conditio qualitatum prime et quarte specierum. quod secundum
illas qualitates res non dicitur proprie alterari. eo quod non ori
untur ex principijs subiecti. sed adueniunt ab extrinseco. si
cut patet de scia et figura artificiali. Et quoniam arguitur. plus
dicitur secundo de aia quod scientia acquiritur per alterationem a
didasculo. Tunc quod ibi accipitur alteratio primo modo et
non secundo modo. Et quoniam iterum dicitur. edificatio est mo
tus et terminatur ad quartam speciem. quod terminatur ad domu
Tunc quod domus que est forma de quarta specie non in
trinsece terminat illum motum. sed persequitur motum locale
lignorum et lapidum. Vel potest dici quod argumentum loquitur
de alteratione communiter accepta

Ubiabit autem utique alius. vtrum ois
motus omni motui comparabilis sit
aut non. Si igitur ois comparabilis est
et equaliter velocius. quod in equali tempore equaliter moue
tur. erit circularis alius equalis recto et maior eest
et minor. Amplius alteratio et loci mutatio quod
dam equalis cum in equali tempore. aliud quod de altere
aliud vero ducat. Erit ergo passio equalis longi

tudini. sed impossibile est. Si ergo cū eqli tpe
fm equale moueat. tunc eqli velox est. eqli
aut velox nō est passio ois lōgitudini. quare nō
erit alteratio loci mutatiōi equalis neq; minoz
quare non ois pparabilis. In circulo aut re

cto quō ptinget. Inconueniens qdē em est nisi sit
in circulo siliter aliqd moueri z h in recto Sed
mor necesse est aut veloci aut tardius sicut si h
deorsum. hoc aut sursum. Amplius nibil differ
ret in rōne si aliqd dicat necērium esse velocius
mor aut tardius moueri. Erit aut maior z mi

noz circularis recto. quare z equalis Si em in
a. tpe ipm b trāsit aliud aut ipm c. mai⁹ erit b
ipso c. sic em velocius esse dictū est. Ergo si z
in minoz equale velocius est. Quare erit aliq
pars ipsius a. in quo ipsius b. circuli trāsbibit
in toto a ipsius c. Atvero si sunt pparabilia acci
dit mō dictū equale esse rectū circulo. sed nō cō

parabilia sunt neq; ergo motus
Postq in pmo tractatu hui⁹ septimi libri ostēdit q
nō sit pcedere in infinitū in mouentib; z motis. sed ē de
uenire ad aliqd pmiū. Hic psequēter in secūdo z vltimo
tractatu ponit pparatiōes motuū ad inuicē. Et hoc ideo
q; ea q sunt vnius ordinis sunt ad inuicē pparabilia. z eti
am hoc ipm qd est pū z posterius pparatiōez importat
q; ergo dictū ē de ordine mouētū z mobiliū. ideo inqrit
de pparatiōe motuū. Et mouet pmo istā dubitatōem
vtrū scz ois motus sit cūlter motui pparabilis vñ nō
Ost arguit q nō. q; si oim motui esset ois motus ppa
rabilis. tūc sequerē q motus rectus esset pparabilis mo
tui circulari. z iterū essent pparabiles motus alteratiōis
et localis. sed istud est incōueniens. ergo illud ex quo seq
tur. Min⁹ pbat pmo de alteratiōe z motu locali. q; si
alteratio z loci mutatio sint ad inuicē pparabiles. sequit
q; passibilis qualitas erit equalis qritati. Sequela patz
q; loci mutatio sit fm qritatem spacij. z alteratio sit fm
passibile qualitatē. Qd est falsum. qd sic pz. q; qd nō has
ter qritatē non pē alteri esse equale. sed passibilis qlitas
nō hz qritatē. ergo nō pē esse equalis qritati Tūc ibi
In circulo aut. Prosequitur dubitatōem de motu circu
lari z recto. z pmo obijcit q possint ad inuicēz ppari. z h
sic motus localis sursum z deorsus possunt pparari ad in
uicem. q; etiā motus rectus z circularis. Patz pñ a fili.
q; oēs sūt mor⁹ locales. Anteq; tñ h argumentū soluar
excludit vñā cauillatōem. q; aliqd possz pcedere q mor⁹
circularis sit veloci⁹ vñ tardior motu recto. sed nō eqli
Rūdet Aresto. q; hoc nō pē dici. q; qñcūq; mouet aliqd
altero veloci⁹ vel tardius. illud etiā pē secū equaliter mo
ueri. Qz solutiōe aut dubitatōis quo ad motū rectū et
circularē Aresto. vult q; illi motus scz circularis z rect⁹

nō sint pparabiles in velocitate. q; si sic linea recta z linea
circularis. q; est pfectissima. essent pparabiles ita q; pos
sent dici equales. qd falsum est. Ad argumentū aut pdis
ctū est dōm q; nō est filē. q; motus sursum z deorsum sūt
p spacij vnius spci. z ideo hnt velocitatē vel tarditatem
vnius spci. sed motus circularis z rectus nō hnt spacij
vnius spci. z ideo etiā nō hnt velocitatē vnius spci. z sic
nō possunt ad inuicem pparari

Et quecūq; nō equoca oia pparabilia sūt pu
ta quare non comparabile. vtrū acutius stilus
aut vnum. aut vox vltima. Quia em equiuoca
nō pparant. sed vltima ei q iuxta vltimā ppara
bilis est. qm idēz accidit acutū in vtrisq; ergo
nō idē velox z hic z ibi. Multo aut adhuc mi
nus in alteratiōe z loci mutatione

Ne soluit dubitatōem ppositā. z pmo inqrit q gene
raliter requiritur ad pparatiōem. scdo applicat illa ad
singulos motus ibi. Sic z circa. Circa pmiū tria facit
fm q; tria ponit que requiruntur ad hoc q; aliq sunt ppa
rabilia. pmiū q; illud in quo sit pparatio sit vniū. et
ideo ista est bona pparatio hō est albi⁹ equo. q; licz hō
et equus sint diuersi spci. tñ albedo in q pparantur
inest eis vniūce. Et ex hoc pz q; ista pparatio nō valer.
stilus est acutior vno. q; illud in quo stilus z vniū pparā
tur scz acutū est equocū. dē em acutū in stilo. q; pūgit taz
etuz. et dē acutū in voce. q; pūgit audiri. et acutū in vi
no dē q; pūgit gustū. Sed vox vltima pē pparari fm acu
tum ei q iuxta ipsam est in ordine melodie. q; acutū vniū
uocē repitur in eis. Et fm hoc posset dici ad ppositā qsti
onem. q; ideo motus rectus z circularis nō pparant in ve
locitate. q; velox dē equoce hic z ibi. Et multo min⁹ est
eadē rō velocis in alteratiōe z loci mutatione. quare illa
multo minus sunt pparabilia.

Aut pmiū qdem hoc nō verū est. q; si nō sint
equoca pparabilia. Multū em idē signat in
aqua z in aere. z nō sunt pparabilia. Si aut nō
duplū qdem idē. Duo em ad vniū. z non ppara
bilia sunt. aut z in his eadē rō Et nāq; multum
equocū est. Sed quorū dā z rōnes equoce sunt
vt si dicat aliqd q; multū ē em. z adhuc z si ali
qd tantū dē z eqli. equocū esset. Et vniū autem
si ptingit statim equocū. si autēz z hoc z dūo

Qm ppter qd pparabilia alia qdē sunt. alia
vero nō. si qdē erat vna natura. Aut q; st; in
alio primo susceptiuo. Equus qdē igit z capia
pparabilia sunt vtrū albi⁹ In q em pmo idē
est supficies z magnitudo similiter. Aqua autē
et vox nō. in alio nāq; subiecto sunt

Nic obijcit ptra p dicitur pparatiois p dicitur. et hoc sic
qz aliq puenit in nō equoco. in q tñ nō sunt ad inuicē cōs
parabilia. sicut aer et aqua non pparant in multitudine
et tñ multitudine nō dicitur equoco de eis. Et si dicat q mult
cū sit equoco ppter suā pmutatē. addit Aresto. q si nō
poterint ppari in multo. tñ ad minus pparabitur in du
plo qd nō dicitur equoco de eis. in quo tñ nō pparant. qz non
est aer duplū ad aquā nec ecōtra. Respondet Aresto. ad
obiectōem istā dicens. q multū et duplū sunt equoca. qd
pbat de multo. qz multū dicitur tātūde siue equale et adhuc
plus. modo nō est vna rō equalitatis in aere et i aqua. qz
nō est eadē rō qritatis. qd verū est loquendo de qritate
physice capta. qz naturalr aer excedit aquā in decuplo. si
aut pz in secūdo de generatōe. et sicut dōm est de duplo.

Tūc ibi Qm ppter. Cōfirmat obiectōem pū mo
tū sic. qz si aliq q puenit in nō equoco sunt pparabilia et ali
qua nō. tūc manet maior qstio qre qdā eoz sunt pparabi
lia et alia nō. Et illā qstionē solūdo ponit ibi. Aut qz
sunt. secūda p dicitōem requirit ad pparatōem. et est ista. qz
ad hoc q aliq pparant ad inuicē requirit q illud in q ppa
rant habeat idē pū subiectū in pparabilibz. Exēpli grā
albedo i eoz albedo i hoie pz idē pū subiectū. i. supficie
ideo sunt illa duo pparabilia in albedine. sed vox et aqua
nō possunt pparari in magnitudine. qz pū subiectū
magnitudinis aque est substantia. et pū subiectū mag
nitudinis vocis est sonus. qz magnitudo vocis prime sū
datur in magnitudine soni.

Aut manifestū est q erit oīa sic facere vnum
In alio aut vniū qd dicitur esse. q erit idē egle
et dulce et albū. Sed in alio ampli⁹ susceptiū
cuiuslibet accidentis nō ptingēs est. sed vnum
vnius est pū. Sic ergo nō solū oportet com
parabilia nō equoca esse. sed nō habere differē
tiā neqz qd. neqz in quo. dico aut sicut color ha
bet diuisionē. non ē pparabile fm hoc. vt vtz
coloratū magis sit albū qz nigrū. Nec cū com
parant nō fm aliquē colorē inquantū color. sed
fm album

Nic ostendit q neqz hoc secūduz sufficit. et hoc duabz
rōnibz. pma qz si sic. tūc oīa possēt dici pparabilia q habēt
vniū pū subiectū. sed hoc est falsum. qz etiā multa equo
ce dicta habēt vniū subiectū. Secūda rō est. si aliq duo
habent vniū pū subiectū. etiā sequit q habent eandē
spēm. i. formā q suscipiunt. qz subiectū et spēs debent corre
spondere. cū qdlibet nō suscipiat quodlibet. Tūc ibi.
Sic ē Cōcludit tertiā p dicitōem. q requirit ad pparati
onem. que includit duas pcedentes. et est ista. q illud in q
est pparatio debz esse spēs spēalissima. et ideo in genere non
pōt esse pparatio. nō tñ oportet q res cōparare sint vnius
spēi. Et exēplificat de hoc tercio. qz color diuiditur in di
uerfas spēs coloris. et ergo in colore non pōt fieri pparatio
fm q de illis p dicitur. licet nō dicat equiuoce. et licet habeat
vniū pū subiectū qd est supficies. q est pū subiectū
generis. nō aut aliquid spēi coloris. Et ē nō possumus
dicere q albū sit magis coloratū vel nigrū. sed fm album

qd est spēs pōt fieri pparatio omnū alborū. Qd aut ista in
cludat duas alias sic pōt. qz oīs spēs spēalissima est vni
uoca. et habet etiā vniū subiectū. pū

Et circa motū eque veloc. qd in eqli tem
pore mouetur equale tñ longitudinis in

hac Si aut aliud qdē alteratur est. aliud po
ductū. Eqlis ergo hec alteratio et sili veloc lo
cūmatio. sed incōueniēs. Et aut quia motus
habet spēs Quare si que in equali tpe ducta
equali longitudine. eque velocia. erit equalis
recta et circularis Vtrū ergo cā qz locūmatio
genus. aut qz linea genus. Tēpus qdē cū sem
per idē at hom⁹ specie aut similitudine. Illa autē spe
cie differūt et locūmatio spēs habet. siquidem
illud super qd mouetur

Nic applicat tā inuentā veritatē ad pparatōnem mo
tū de qua hic intendit. Et pmo in cōmuni. Secūdo in
spēali pparatō motus diuersoz generū. ibi Si aut aliud
Tercio pparatō motus vnius generis ad inuicē. ibi.
Quare si que. Dicit ergo pmo q tria p dicitā requirunt
ad pparatōnem motū. scz q illud in quo sit pparatio nō
sit equoco et q habeat idē pū subiectū. et q sit eadē
spēs. Et quo cōcludit q motus diuersoz p dicitamentoz
nō sunt pparabiles in velocitate. qz velocitas nō est vni
us spēi in eis. Sicut motus vni⁹ generis nō sit pparas
biles si habent velocitates diuersas spēs. et ideo mor⁹ re
ctus et circularis. qz sunt vnius generis p dicitamentū.
nō tñ pparabiles sunt in velocitate. qz nō est in eis veloci
tas vnius spēi. qz si sic sequeretur q linea recta et circularis
posset dici egle. nō cū puenit in vna specie velocita
tis. sicut dicitur est. Et qz in motu recto et circulari sit
idem tēpus mēsurans. et sic videt q sit eadē velocitas. nō
tñ est idē pteas spaciū. manifestū est aut q velocitas non
sumit tñ ex parte tēpis. sed etiā ex parte spaciū. qz in definiti
onibz velocitatis ponitur tēpus et spaciū

Aliqū aut i quo vt si pedes ambulatio. si ale
volatio. aut non. sed figuris locūmatio alia. q
re que in eqli tpe mouetur fm eandē magnitu
dinē eque velocia. sed idē indifferens specie. et
motus indifferens spē. Quare hoc p dicitur
que differētia mor⁹ Et si significat rō hec q
genus nō vniū aliqd ē. sed iuxta hoc lacēt mul
ta. sunt qz cōnotationū alie qdē multū distātes
alie vero habētes quādā similitudinē. alie vero p
pime aut genere aut similitudine. Vnde nō viden
tur equocationes cum sint Qū igit altera est
spēs. si idē in alio. aut si aliud in alio. aut quis

Liber

Septimus

terminus. aut q̄ discernitur qd̄ idē ē albū z dulce
aut aliud. qz in alio videt̄ altera. aut qz omnino
non idem

¶ Nec excludit quoddā qd̄ videt̄ requiri ad idēptitatem
sp̄i z ad p̄paratōem motuū localū. qz alia p̄posset appa-
rere q̄ mot⁹ locales diuersificarent sp̄ē fm̄ instrumēta p̄
q̄ sit mot⁹. Dicit Aristot. q̄ motus locales facti p̄ diuer-
sa instrumēta sunt vni⁹ sp̄i. si sp̄iū sit vnus sp̄i. Exēpli
gr̄a. ambulatorio sit p̄ pedes. volario sit p̄ alas si tñ volatō
et ambulatorio fiant fm̄ lineā rectā. tñ sunt vni⁹ sp̄i. Si
aut volatio fiat p̄ lineā rectā z ambulatorio p̄ lineā circula-
rē. sunt diuersarū sp̄ē. p̄pter diuersitatē sp̄iū. Tūc ibi.
Quare q̄. Concludit p̄positū dices p̄mo. q̄ ex q̄ motus
nō sunt p̄parabiles q̄ non sunt vni⁹ sp̄i. z motus locales
nō sunt vni⁹ sp̄i nisi sit eadē magnitudo fm̄ sp̄m. sequitur
q̄ illa sint eque velocia q̄ mouent in eqli tpe fm̄ eadē ma-
gnitudinē. Et hoc est verū si idē accipiat qd̄ est indifferēs
sp̄ē. z hoc etiā motui puenit. qz si sit diuersa motuū in gene-
re vel specie. tñ nō sunt p̄parabiles. Si aut sit diuersa fm̄
accūs tñ sunt compabiles. Tūc ibi Et si fiat. Elie
Aristot. vni⁹ correlariū de genere. hoc scz q̄ genus nō est
aliqd̄ vni⁹ sumptū scz p̄physice. s̄ in genere latet multa. Qd̄
p̄t tripl̄ exponi. vno mō sic. in genere latet multa. i. mul-
te sp̄es fiant p̄ genus p̄physice capiti. Alio mō sic. in gene-
re latet multa. i. p̄t similitudinē ad vnitatē generis logici
latet multoz equocatōes. p̄pter quā nos credim⁹ q̄ ea
q̄ sunt equoca sint vnioca. sunt etiā qd̄ equocatōes mul-
tū apparentes in quibz equocata multū distāt sicut eq̄
uocatio canis. sed alie sunt equocatōes vbi equocata sūt
multū sibi p̄pina. sicut rector fcat rectorē scholariū et
rectorē nauis p̄pina equocatōe. p̄pter similitudines. qz
vterqz d̄ rector. Tercio mō sic. in genere latet multa. i.
multe equocatōes. p̄pter verā pueniētiā in genere logi-
co. Sicut equocatio corporis in q̄tuz d̄ de corpe celesti
et corpe corruptibilī latet p̄pter pueniētiā in genere lo-
gico. z tñ naturaliter loquedo d̄ de eis equoce. Tūc
ibi. Qñ igit. Quia supra dixerat q̄ illi motus sūt p̄para-
biles q̄ pueniunt in aliquo specifico. inquit Aristot. p̄ter
quō accipiat diuersa specifica in rebz z vult q̄ nō accipitur
talis diuersa ex diuersitate subiectoz. s̄ ex diuersitate des-
finitōis essentialis. z ex hoc p̄tingit q̄ aliq̄ sunt eadē sub-
iecto q̄ tñ ab inuicē sp̄ē differūt. sicut albū z dulce pueniūt
in lacte qd̄ est vni⁹ subiectū. z sunt diuersarū sp̄ē.

¶ Alteratione aut quō est equaliter velox
altera alteri. si itaqz est sanari alterari. ē au-
te hūc qd̄ velociter. aliū tarde sanatur esse. z si/
mul quosdaz. q̄re erit alteratio eqli ter velox. in
equali em̄ tpe alteratū ē. eqli em̄ hic nō d̄. sed
qz in q̄titate eqlias. ita hic similitudo. s̄ si sit idēz
qd̄ mutatū est in eqli tpe eque velox. Utz ergo
in quo passio aut passionē optz p̄pare. hoc qui-
dē igit q̄ sanitas eadē sit optet accipe. aut neqz
magis aut neqz min⁹. sed sūt existit. Si autem
altera passio sit. puta alterat qd̄ sit albū. z qd̄ sa-

nat. his nihil idē neqz eqli neqz sile. aut iaz hec
sp̄es faciūt alteratōis z nō est vna. sicut neqz lo-
cimitatio. Quare p̄siderandū q̄t sunt sp̄es alte-
ratōis. z quot locimitatōis. Si qd̄ igit q̄ mo-
uent sp̄ē differūt. qz sunt mot⁹ fm̄ ip̄a z nō fm̄
accūs z mot⁹ sp̄ē differūt. si vero genere. genere
si aut nūero numero. Si igit vtrūqz ad pas-
sionē respicere. si idēz sit. aut sile. aut equaliter
veloces alteratōes. aut in id qd̄ alterat. vt si bu-
ius qd̄ b̄mōi albatū sit. b̄mōi aut tñ. aut i vera
qz. z eadē qd̄ aut alia passio ē fm̄ q̄ eadē. eqlias
aut aut ineq̄lis fm̄ q̄ illa ineq̄lis. Et in gene-
ratione aut z corruptio ē idē p̄siderandū est. quo
eque velox generatio est. si in eqli tpe idē z indi-
uisibile. vt hō sed nō aīal. Velocior aut est si in
eqli tpe alteratū est. nō em̄ habem⁹ aliq̄ duo in q̄
bus alteritas sicut dissimilitudo. z si interus s̄ba
maior z minor nūc⁹ s̄lis sp̄i. Si innotatū est
qd̄ p̄mune. z vtrūqz sicut q̄ plus passio. aut ex-
cellens magis. q̄tū aut magis. Qñ aut mo-
uens mouet semp aliqd̄ z in aliq̄. z vsqz ad ali-
qd̄. Dico aut in aliq̄. qz in tpe vsqz aut ad aliqd̄
qz ad q̄tā aliquaz lōgitudinē. sp̄ē em̄ si mouet z
mouit. q̄re q̄tū aliqd̄ erit qd̄ motū est. z in q̄ro

¶ Nec agit de p̄paratōe motuū in sp̄ali. z p̄mo de cō-
paratione alterationū. secūdo generationū ibi. Et in ge-
neratione. Tercio ponit p̄paratōes spectatēs ad motū lo-
calē. ibi. Qñ aut. Et nō facit mentōem de p̄paratōe aug-
menti z decrementi. qz eadē rō est in his z in locimitatōe
cū agmentatio z diminutio fiant cū quodaz motu locali.
qz augmentatū accipit maiore. z diminutū minorem locū.
Quo ad motū alteratōis intendit dicere q̄ tres sint cō-
ditiones requirē ad eqliatē in motu alteratōis. p̄ma q̄
sit eadē forma in specie ad quā terminatur due alteratō-
nes. Secūda q̄ illa forma s̄lter insit. z ideo nō sit p̄pa-
ratio in calore aque tepide z calore ignis. qz calor nō eqli-
ter inest. Tercia q̄ subiectū sit eqli. z ideo nō p̄parantur
fm̄ eqliatē calefactio minime aque z magne aque. Est
tñ verū q̄ illa tertia p̄ditio potius spectat ad eqliatē q̄
ad equalē velocitatē. sed p̄me due p̄ditōes spectāt ad eq̄-
lem velocitatē. Tūc ibi Et in generatōe. Ostēdit quō
debeat fieri p̄paratio in generatōe z corruptōe dices. q̄
in motu generatōis requirit̄ z sufficit identitas forme fm̄
sp̄m q̄ acq̄rit p̄ generatōem. Ad hoc tñ q̄ generatōes
sunt eque veloces requirit̄ q̄ fiant in eqli tpe. qz aliqua cit⁹
generant z aliqua tardius. Sed Plato adiūxit vñ aliā
p̄ditōē. scz q̄ forma fm̄ quā est generatio nō insit fm̄ ma-

gis 2 min⁹. qz aliqui dicebāt formas subales. suscipe ma⁹
gis 2 minus. licz illi maioritari 2 minoritari nō sit nomen
impositū in suba. sicut in qlitate 2 qlitate. Sed nō est ne
cessē illā p̄ditōem addere. qz tales forme nō suscipiūt ma
gis neqz minus. Tūc ibi. Qm̄ autē p̄stēdit fm̄ q̄ optz
ppari mor⁹ locales ad inuicē. 2 dī q̄ fm̄ ista q̄rtuor. s. mo
uens. mobile. spaciū. 2 tps. qz oē mouēs localiter aliquod
mobile mouet ipm̄ p̄ aliqd̄ spaciū in aliq̄ tpe. Tūc sequitur
q̄ illud qd̄ mouet est aliqd̄ q̄rtū 2 diuisibile 2 etiā illud p̄
qd̄ mouet. 2 tps in q̄ mouet. Sed nō oē mouēs est q̄rtū.
vt in octauo. p̄babūt. manifestū est tñ aliqd̄ q̄rtū esse mo
uens. et de illo mouēte postea ponit regulas p̄ p̄tōis
Est tñ p̄siderandū q̄ duo requiruntur ad eqlitatē in mo
tu locali. p̄mū est identitas spaciū fm̄ spēm duoz motuū
qz als nō est eqlis velocitas. Secūdū est q̄ termini sint
vnus speciei

Ar. Utz oēs mor⁹ sint ad inuicē ppabiles. Di
cendū q̄ oēs mor⁹ ad inuicē ppari intelligitur
dupl^r. vno⁹ generaliter. i. fm̄ gen⁹. sic q̄ fiat distributio p̄
generibz singuloz. i. p̄ motibz in vlt. ita q̄ qliter mor⁹ pos
sit cuilibet ppari. 2 sic est falsum. qz motus in genere non
sunt ad inuicē ppabiles. qz ad p̄p̄tōez req̄rit vnitas spe
cifica illi⁹ in q̄ sit p̄p̄tō. sed illa q̄ sunt diuersoz generū
nō pueniūt in aliq̄ vniūoco fm̄ spēm. Alio⁹ p̄t̄ intelligi fm̄
distributiōem p̄ singulis generū reddēdo. i. singula sin
gulis sic q̄ sit sensus. q̄ in qliter spēm mor⁹ p̄nt mor⁹ ad in
uicē ppari. 2 ista locutio est magis ppria. qz hoc signū oīs
magis distribuit p̄ indiuiduis q̄ p̄ generibz vel spēbus.
Et sic est verū q̄ oēs mor⁹ sunt ad inuicē ppabiles. qz in
vniūoco spēm moras saluari p̄nt tres p̄ditōes q̄ req̄runtur
et sufficiūt ad p̄p̄tōem motuū

Ar. Deus 2 creatura ppant. 2 tñ in nullo vniūo
e pprie dicta. 2 i tali req̄runt sup̄dicte tres p̄ditōes. 2 sic
nō ppant de⁹ 2 creatura in aliquo. Alia est p̄p̄tō ip̄s
p̄rie dicta. quā aliq̄ vocāt abusiū. qz est extra vsum vere
cōp̄tōis. 2 sic p̄nt de⁹ 2 creatura ad inuicē cōp̄tā. Est
tñ ibi p̄siderandū q̄ aliqd̄ est cōe aliq̄bz tripl^r. Vno⁹ sim
plicit̄ equoce. 2 in illo nō p̄t aliq̄ mō esse p̄p̄tō. sicut
vniū 2 stil⁹ nō ppant in acuto. qz acutū est eis equoce cōe
Alio⁹ aliqd̄ est cōe ad duo vniūoce. 2 in illo p̄t esse ppria
cōp̄tō. Tercio⁹ aliqd̄ est cōe analogice. 2 in illo est qdā
mō cōp̄tō. licz nō simpl^r. in q̄tū em̄ analogata h̄nt ordi
nē ad vniū. sic accedūt ad vniūocatiōem. 2 ideo cū deus 2
creatura habeāt p̄fectōes fm̄ analogiā. ideo p̄nt qdāmō
ad inuicē ppari 2 magis pprie q̄ vniū 2 stilus in acuto

Ar. Videt q̄ nō req̄rat vnitas. p̄mū subiecti. qz
supiora 2 inferiora cōpant ad inuicē. 2 tñ non
pueniūt in vno subiecto p̄ma ps pz. qz ista est bona cō
p̄tō. celū est lucidius aere. Secūda ps pz. qz nō h̄nt ma
teriā vnā fm̄ doctozes sc̄tū h̄c 2 in alijs multis locis.
Qm̄ q̄uis celū 2 ista inferiora nō habeāt vniū subiec
tū p̄mū. qz materia p̄ma est alterius rōnis in superioribz
et inferioribz. h̄nt tñ vniū subiectū p̄mū qd̄ est sup̄ficies
qz lumen est immediatē in sup̄ficie celū. sicut etiā est in su
p̄ficie aeris

Ar. Nō req̄rit tertia cōditio. scz q̄ illud in q̄ sit cō
p̄tō sit spēs sp̄calissima. Pz qz dī Gilt̄.
poz. q̄ aial sit animāti⁹ planta. Qm̄ q̄ gen⁹ accipit
duplicit̄. vno⁹ p̄mū absolutā rōnez generis. 2 sic nō sit in

genere cōp̄tō. Alio⁹ accipit gen⁹ fm̄ q̄ intelligit̄ esse in
vna suaz sp̄ez. 2 sic in genere p̄t cō p̄p̄tō. Et rō diuer
sitaris est fm̄ doctozem. qz illud in quo sit cōp̄tō dī esse
vna natura. sed gen⁹ fm̄ rōnem generis nō est vna natu
ra. nec sumit a forma q̄ sit simpl^r vna in rerū natura. s. for
ma generis est vna p̄ abstractiōem intellectu⁹ a differētijs
Sicut exēpli grā in hoīe 2 equo nō est aliq̄ aia cōis q̄ cō
stituat aial p̄ter aial q̄ p̄stituit hoīem vel equū

Ar. Genus est vniūocū etiā in rōne generis. q̄ p̄t
fieri cōp̄tō in genere. Qm̄ q̄ q̄uis ge
nus logice sit aliqd̄ vniūocū. nō tñ ē vniūocū ph̄ysice. qd̄
sic pz. qz logice⁹ est artifex rōnis. 2 ideo i logica sufficit vni
tas rōnis ad vniūocatiōem. cū q̄ gen⁹ siue p̄cept⁹ gen⁹
sit vn⁹ p̄ acceptiōem intellectu⁹. q̄ illa vnitas est logica et
nō ph̄ysica. quā vnitate rōnis ph̄ysicus nō attendit. Et
ideo dī ph̄ysice⁹. q̄ p̄ma vnitas sit in sp̄e sp̄calissima. q̄ nō
diuidit p̄ plures dīrctas formales. s. est vna a forma vna
in rerū natura existēte. Sic autē nō est de genere fm̄ docto
rē. qz gen⁹ nō sumit a forma q̄ simpl^r est vna in rerū natu
ra. sed fm̄ rōnez tñ. qz nō est aliq̄ forma ex qua hō sit aial
p̄ter illā ex qua hō est hō. Etiā oēs hoīes pueniūt in for
ma q̄ cōstituit spēm. qz in aia rōnali. sed sic nō pueniūt
hō 2 equus in vna forma q̄ cōstituat gen⁹. Et si dicat
et̄ez spēs sp̄calissima diuidit̄ in aliq̄ inferiora. q̄ etiā non
erit vnitas sp̄e sp̄calissime nisi rōnis. sicut nec vnitas ge
neris. Qm̄ q̄ duplex est diuisio. qdā est materialis. 2
tali diuisione diuidit̄ spēs sp̄calissima. Alia est diuisio for
malis. 2 tali nō diuidit̄ spēs sp̄calissima. cū q̄ spēs sp̄calissi
ma non diuidit̄ diuisione formali. sic manet vnitas realis
formalis in sp̄e sp̄calissima. sicut vnitas materialis vlt̄ nu
meralis est in indiuiduo. sed cū genus diuidat̄ formaliter
sic nō h̄z in se aliquā vnitate reale. 2 hoc est qd̄ dī Theo
mixius. q̄ gen⁹ est qdā cōcept⁹ siue p̄positi reali ex res
nui sūctudine singulariū collect⁹. Et si dicat. ph̄ysicus
etiā cōsiderat de generibz. cū ens mobile sit gen⁹ de q̄ des
terminat ph̄ysice⁹. Qm̄ q̄ ph̄ysice⁹ tractat de passionibz
bus generis nō fm̄ intentiōem siue fm̄ vnitates generis.
sed fm̄ q̄ genus inuenit̄ in suis spēbz. sed logicus tractat
de passionibz generis q̄ sibi cōueniūt fm̄ q̄ h̄mōi. sicut h̄z
passiones intentiōales de quibz ph̄ysicus omnino nihil cō
siderare habet

Ar. Motus inferiorz corpoz. 2 superiorz nō sūt cō
parabiles. attē h̄nt in se istas p̄ditōes. Qm̄
q̄ iste cōditōes deficiūt i motu locali superiorz 2 inferiorz
corpoz. p̄mū nō ē vniūocatiō in p̄mo genere. qz ali⁹ ē
motus circularis 2 rectus. Secūdo qz nō h̄nt idē subies
tū p̄mū. qz magnitudo circularis est alia a magnitudo
dine recta. subiectū autē motus circularis est magnitudo recta
circularis. 2 subiectum motus recti est magnitudo recta
Tercio nō h̄nt eādē rōnem velocitatis mor⁹ rect⁹ 2 ar
circularis. qz nō solū accipit velocitas 2 tarditas ex p̄p̄
t̄is. sed etiā ex p̄te spaciū. qz in definitiōe velocioris etiā
ponit̄ spaciū. sicut pz sexto huius. Sed manifestum est q̄
spaciū rectū 2 circulare differunt specie. 2 q̄ velocitas in
motu recto differt specie a velocitate in motu circulari

Sit igit̄ a qd̄ est mouēs. b autē qd̄ mouet.
Quātacūqz autē longitudo mota ē In q̄tociūqz
est tpe in quo est d. In q̄tociūqz tpe equalis po
3. 11.

tentia ei in quo est a. medietate ipsius b. dupli-
cem ipsius c transibit. ipm aut c in medietate
ipsius d. sic em erit analogia Et si eade pote-
tia idem in hoc tpe tandē mouet. r medietate in
medietate mouebit. r media virtus mediū mo-
uebit in eqli tpe equale. vt ipsius a potētie sit r
medietas q est ipsum c. r ipsius b r sit medium.
Sic ite igit se habet fm analogiā virtus ad gra-
ue. quare equale r in equali tpe mouebit

Nic ponit regulas de pparōne motuū. r pmo innuit
duas regulas fm diuisione mobilis. Secdo ponit vnam
qn monēs diuiditibi. Et si eade. Prima regula stat in h
si aliqua potētia moueat aliqd mobile p aliqd spaciū in
aliquo tpe. tūc eade ve equalis potētia mouebit medi-
etate illius mobilis in equali tpe p duplex spaciū. Sec-
cūda regula si aliqua potētia moueat aliqd mobile per
aliqd spaciū in aliquo tpe. tūc equalis potētia mouebit
medietate mobilis in medietate tps p idē spaciū. Rō
istaz regulaz est. qz sic pseruabit eade analogia. i. eade p/
portio. qz eade est pportio totius spaciū ad totā potētiā
et mediū spaciū ad mediā potētiā. si ergo diuidat mobile
manente equali potētia. tūc duplicat spaciū fm pma re-
gulā. vel mediat tps fm secūda regulā. Tūc ibi. Et si
eade. Docet pparare motū ex parte mouentis. et innuit
vnā regulā q est tertia in ordine. talis videt. si aliq potē-
tia moueat aliqd mobile p aliqd spaciū in aliquo tpe. tūc
media potētia mouebit medietate mobilis p idē spa-
cium in equali tempore. Et ratio huius regule est sumē
da sicut in pporib.

Et si e ipm 3 mouet in ipo d fm c. nō necē-
rū est in eqli tpe e duplū ipo 3 mouere fm me-
diate ipsius c. Si po a b mouebit in ipo d
qta ipm c medietas ipi a. q est i quo ē e. ipm
b nō mouebit in tpe in quo est d. neq in aliquo
ipsius d ipsius c. fm q est analogus ad totū e.
sicut est a ad 3. omē em si ptingit nō mouebit
nihil. Si em tota virtus totū mouit. medietas
nō mouebit neq qta. neq in quocūq. Vnus
em mouere nauē si qdē nauem trahentiū deci-
ditur potētia in numerū r longitudinē. quam
omēs mouerūt Propter hoc Zenonia ratio
non est vera q sonet milij qlibet ps. Nihil em
phibet nō mouere acere in nullo tpe tātū qstū
moueret cadēs totū modū. neq itaq tātā pars
qstacūq mouebit cū toto si sit p se hoc non mo-
uet. neq em vō est nisi potētia in toto.

Nic ponit duas regulas negatiuas. q excludunt du-
as fallas pparōes. quaz pma est. si aliq potētia mouet
q aliqd mobile p aliqd spaciū in aliquo tpe. tūc equalis
potētia nō mouebit duplex mobile p mediū spaciū in
equali tpe. Secūda regula est. si aliq potētia moueat aliq
quod mobile p aliqd spaciū in aliq tpe. nō opz q media
potētia moueat idē mobile p mediū spaciū in duplici
tpe. Rō illarū regularū est. qz p stare q potētia mouēs
sit determinata ad pus mobile. r ideo non opz q moue-
at duplū mobile. Et ex eodē ps q media potētia nō pote-
rit mouere mobile pus motū. qz tota potētia fuit deter-
minata solū ad hoc mobile. Et ex istis sumitur talis re-
gula. q nūq valet ppario motū. qn mobile excedit acci-
uitatē mouentis. sed qn mouens excedit tūc pnt fieri cō-
paratōes Tūc ibi. Propter hoc. Ex predictis regulis
soluit quādā rōnem Zenonis qui voluit q sicut totū mo-
dius granorū milij cadens supra terras faceret sonū. ita
etiā qdlibet granū cadens de modio faceret sonū. Sed
dē Aresto. q hoc nō opz ex regulis iam dictis. qz stat q
vnū granū milij nō posset diuidere acere sicut totū modū.
cū ergo sonus ex motu violento aeris fiat. nō fit sonus p
vnū granū. sicut p modū granorū.

Si vero duo et vtrūqz horū aut vtrūqz mo-
uet tantū in tēto. r pposite potētie. ppositū ex
ex grauib equali mouebūt longitudine r in eqli
tēpore analogū nanqz.

Nic ponit vnā regulā q sumit fm aggregatiōem mo-
uentū. r est ista. si aliq potētie mouētēs diuisim accepte
moueant aliq mobilia p aliqd spaciū in aliquo tpe. tūc
eade potētie pūctim sumpte mouebūt eadem mobilia
pūctim sumpta p idem spaciū in eodē tpe. Rō est. quia
hūc inde est pportio mouentis r mobilis

Ic igit in alteratōe r in augmento aliquid
qdē em ē augēs. aliqd aut r qd augēt In
qto autē tpe r qstū aliud qdē augēt. aliud
aut augēt. Et alterans qdē r qd alterat sicut
aliquid r qstū fm maius r minus altera sunt
et in qto tpe. In duplo duplū. r duplum in
duplo. medium aut in medio tpe. aut in medio
mediū. aut in equali duplū Si autē alterans
aut augēs tantū in tanto tpe augēt aut alterū
nō necesse est r mediū in medio. r medio in me-
diū. Sed nihil si ptingit augmentabit aut al-
terabit. sicut r in graui.

Nic ponit easdē comparatōis regulas in alijs motib
Et circa hoc tria facit. qz primo ostendit diuisibilitatem
eor fm que attendūt pparatōes motuū. Secūdo po-
nit pparatōes veras. ibi In duplo duplū. Tercio remo-
uet pparatōes fallas. ibi Si autē alterans. Et possent il-
le ptes simul legi. Dicit ergo pmo. q in augmentatione
sunt augēs. i. qd augēt tēpus r qstas fm quaz augēs

auget. et auctū. i. qd auget. Sicut in alteratōe sunt alterans. alteratū. tēp. et passio. fin quā fit alteratio. Et subdit qd fm ista debent sumi regule in augmentatōe et alteratōe. et hoc sicut iuxta regulas sicut dcm est de motu locali. qd si aliq potentia auget vel alterat in aliq tpe. tūc equalis potentia mouebit qdem vel augebit vel alterabit duplū in duplo tpe. et mediū in medio tpe. Si autē potentie excedāt a mobili tūc nō fit cōparatio vt dicitur est. Et sic p3 qd ex p̄dictis possent colligi siue formari nouē regule de motu p̄paratione

Ar. Contra p̄mā regulā. nō optz qd si aliq mouēs moueat nauim p vna leuca in vna hora. qd tunc moueat mediā nauim p duas leucas in eadē hora. qd media nauis nō possz moueri. sed submergeret. **Adm** qd ad hoc qd iste regule valeant reqrunt tria. p̄mū est qd sub virtute motiua p̄prehendat oīe illud qd actiue p̄t currere ad motū. sicut sunt raritas et densitas mediū. et etiā qd nō fiat fatigatio in mouente. sic qd teneat eandem dispoñem ad mouendū. Et p mobile intelligit oīe illud qd quocūqz mō p̄t passiuē pcurrere ad motū. qd qd dispoñitio mobilis p̄currit ad motū. ideo p̄paratio assumpta in argumēto nō valet. Secūda p̄ditio est. qd iste regule solū valent fm cōm rōnem mouentiū et mobiliū. qd si fiat descensus ad certa mobilia et mouentia. tūc nō habent veritatē. Tercia p̄ditio est. qd iste regule intelligant de motu agentū naturalū. qd agentia volūtaria nō agūt fm vltimū possē. sicut agentia naturalia. Et ideo agentia volūtaria p̄nt mouere totū vel p̄es totū fm electionem

Finitur septimus physicor.

Trū autē fa-

ctus sit aliq mor? cū nō esset pus. et corrumpitur iteniz. sic qd moueri nihil sit. aut neqz factū est. neqz corrūpit. sed erat semp et

erit. et erit et hoc imortale. et sine quiete existit in his q sunt. vt vita qdā ens natura oīibz subssiētibz. Esse quidē igit motū oīes affirmāt de natura aliqd dicentes propter hoc qd mūdū faciūt. et de generatōe et corruptōe esse optz cōsideratōem oīibz ipsis quā impossibile est esse nisi sit motus

¶ Postqz p̄s in p̄cedenti libro ostēdit qd necesse sit ponere p̄mū mobile et p̄mū motū et p̄mū motorē. In hoc libro octauo intendit inq̄rere qualis sit p̄mus motor et p̄mus motus et p̄mū mobile. Et diuidit in q̄tuor tractatus p̄ncipales. in p̄mo mouet vna questione necēarias ad

sequente inuestigatōem. In secūdo ostēdit qd p̄mū motor sit sempiternus. et qd p̄mū mouens sit oīno immobis. ibi Principiū autē p̄sideratōis. In tercio ostēdit qd sit p̄mū mor? ibi. Atvero aliud facientibz. In q̄rto ostēdit quale sit p̄mū mouēs. ibi. Qd autē hoc necē est. Circa p̄mū tria facit. qd p̄mo mouet dubitatōem. Secūdo ostēdit veritatē fm suā opinione. ibi. Incipiemus autē p̄mū. Tercio soluit ea qd in p̄teritiū obijci possunt. ibi. Contraria autē his. Circa p̄mū iterum tria facit. qd p̄mo ponit dubitatōem. Secūdo ponit opiniones ad vtrāqz partē. ibi. Sed q̄ti qdem. Tercio ostēdit vtilitatē huius p̄sideratōis. ibi. Considerandū igit. Circa p̄mū p̄mū mo ponit dubitatōem de qua inuestigare intendit. Secūdo responder tacite q̄stioni. ibi. esse qdem igit. Et qd fm doctore sanctū Aresto. hic intendit inq̄rere in vlt de motu vtrū sit sempiternus. ideo q̄rit p̄bus fm hoc vtrū motus in p̄mū aliquando incepit esse ita qd pus nihil vnqz motum fuit. et vtrū q̄qz sic deficiat qd nihil postmodum moueat. aut ecōtrario. neqz vnqz incepit. neqz vnqz deficiat. sed semp erat et semp erit. Et ponit exemplum in aialibz. p̄ hoc qd aliqui dixerūt mūdū esse qdā masgnū aial. qd videmus qd aialia viuūt qd dū in eis apparet aliqz motus. et cessante oīi motu dicuntur aialia mori. et ergo in tota vniuersitate naturalū corpōz motus p̄sideratur vt vita quedā. Si ergo mor? semp fuit et semp erit ista vita naturalū corpōz erit imortalis sine cessatōe

Tūc ibi. Esse qdem. Responder tacite questionī. qd aliqz possēt dicere qd in hac p̄sideratōe p̄mū esset q̄rendū an motus sit. Rēdet Aresto. qd hoc nō fuit dubitatū apud antiquos naturales. qd oēs antiqui naturales dicebant mūdū esse genitū. s. generatio nō p̄t fieri absqz motu. et sic ipm motū esse p̄supponit in scia naturali

Querit. vtrū sit verū qd motus sit vita mūter intelligi. vno mō fm loquutōem effectiua. ita qd sit sensus. qd motus facit vitā in mūdo. et sic p̄positio est vera de motu celi. qd motus celi est cā vite oīnū istoz inferiorū et illā expōnem videt intendere Aresto. in textu. qd vt qd motus est sicut vita oīibz subssiētibz. id ē inferioribus mobilibz. Alio mō p̄t intelligi formaliter. sic qd formalitē motus sit vita mūdi. Et sic iterū p̄t dupliciter intelligi. vno mō sic qd sit loquutio similitudinaria. et sic p̄positio est vera. qd sensus est. qd sicut vita fuit ab ipsis viuētibz. ita motus ab ipsis mobilibz. Alio mō qd sit loquutio fm p̄prietatem. et sic p̄positio est vera fm aliquos antiquos. qui dicebant deum esse vitam et animā mūdi. et dicebant motū fluere a deo qui esset anima mūdi. sicut nunc operatōes in animatis fluūt ab ipsis animatis. Sed fm veritatē formaliter loquēdo ista loquutio est falsa. qd motus qui est in corpōz naturalibz nō fuit in ipsis a forz ma que est aia. sed a natura qd in eis est. qd q̄ lapis mouet tūc nō habet in se aiam fm quam mouetur. sed natura est principium illius motus

Sec quanti quidam infinitos mundos dicunt esse. et quosdam quidem fieri. quosdam autem corrumpi. mundorum semper dicunt esse motum. Necessarium em generationes et corruptiones cum motu esse ipsorum

Quicūq; aut vñz nō eē spz de motu appo
nūt fm rōnem. Si igit cōtingit aliqñ nihil mo
ueri. duplī nccē est hoc accidere. Aut em̄ sicut
Anaxagoras dī. in q̄t ei ille simul oib; existētib;
et dēscētib; i infīnito tpe motū facere intellectu
et disgregasse. Aut sicut Empedocles i tpe mo
ueri. z iterū dēscere. moueri q̄dē cūz amicitia ex
multis faciat vnūz. aut discordia multa ex vno
Quiescere aut in medijs tpiib; dicēs sic. in q̄tū
q̄dē ex plurib; vñū didicit nasci. in q̄tū iterū ex
vno geminato plarūna pficiuntur. sicq; sūt res
q; et nullo mō ipsius est seculū vñū. sicut pmutant.
neq; simul pficiunt. Sicut spz sunt imo/
biles fm circūlūz. Hoc em̄ qd sic pmutant ab
hinc inde dicere ipm opinadiū est. Considera/
dū igit de hoc qūo se bz. p̄opere em̄ est nō solū
ad nature cōsideratōem scire veritatē. s; ad sci/
entiam de p̄ncipio p̄mo.

¶ Nūc ponit opiniones ad utrāq; ptem q̄stionis more
Et p̄mo ponit opiniones eoz q; dicebāt motū semp esse
Secōdo ponit opiniones p̄ p̄teritā. ibi Quicūq; autē
Quo ad p̄mū dī. q; qdā q̄t. i. famosi posuerūt infīnitos
mūdōs. sicut Democrit⁹ z qdā ali; pbi. q; dicūt motum
spz eē. Et hoc ideo. q; p̄ illos q̄q; p̄ segregatōes corpōz
athomaliū corūpūt vñū mūdū in vñā p̄te totū vñūer
si. z generat nouū mūdū in alio loco vñūer si p̄ gregatio
nē corpōz athomaliū. z cum talis generatio z corruptio
mūdōz nō fiat sine motu. nccē est dicere q; mor⁹ semp sit
Ista aut opinio differt ab opinione Aresto. quā infra po
nit. quia Aresto. ponit vñū mūdū in quo dī motū p̄p̄
tuari. sed Democrit⁹ dī motū p̄petuari in multis mūdīs
Tūc ibi Quicūq; aut. Ponit opiniones ad p̄mū cōs/
trariā. z dī q; aliq; ponebāt solū vñū mūdū. z illū nō pos
nebāt sempiternū. ideo nccē habuerūt dicere q; mor⁹ nō
esset sempiternū. cū mor⁹ sit solū in mobili. Et de ista opi
nionē ponit Aresto. duos modos loquēdi duoz p̄horūz
antiquoz. scz Anaxagorē z Empedocle. vñ Empedo.
dixit q; p̄ inimiciā mūdū generaret. q; p̄s p̄ amicitiam
corūpūt eēt. z sic tpe amicitie elemētōz nō esset aliq; mo
tus. s; esset solum tpe inimicie. Anaxagoras aut dixit q;
mūdus inceperat de nouo. z sūt mor⁹ p̄ hoc q; intellectus
q; esset extra chaos p̄fusūz segregaret p̄es vñūer si extra
chaos. z q; qñ oīa dēscūt in chaos p̄fusū an talē segregati
onē tūc mor⁹ nō est. Et ex istis p̄z dīctia inter opinionē
Empedoclis z Anaxagorē. q; quis in hoc pueniant q;
mor⁹ incepit. posuit tñ Empedo. multos mūdōs sibi in
uicē succedētes. sic. i. q; qñq; mūdū generaret z iterū corūp
peret. z iterū tercio generaret. S; Anaxa. posuit tñ vñū
mūdū quē dixit incepit p̄ intellectu segregatē. sic q; nō pos
sent fieri plures mundi nec vnq; fuisse plures. Et inter
oēs p̄hos Anaxa. maxime p̄cordat fidei catholice de in

ceptōe mūdī. q; dixit q; omnes res q̄q; p̄tinerent in vno
chaos p̄fusū. z q; p̄ vñū intellectu q; haberet altiorē naturā
q; res p̄tente in chaos ipse res a chaos segregaret. z
sic fieret mūdū. Et hoc est verū p̄silitudinē. q; p̄ chaos
intelligit ipm nihil. z p̄ intellectu altiorē intelligit intel
ctus diuin⁹. q; intellectu diuin⁹ res segregant ex chaos
id est ex nihilo. Sed q; dī res p̄tistere in chaos indistin
cte an mūdī cōstitutōem est alienū a p̄tate. Tūc ibi Co
siderādū igit. Quidē vtilitatē hui⁹ cōsideratōis. z dī q;
scire veritatē q̄stionis illi⁹ nō est solū nccāriū ad absolutā
cōsideratōem de reb; naturalib; s; multū valet ad sciām
de p̄mo p̄ncipio. q; si mor⁹ fuit sempitern⁹ facile elicitur
q; etiā motor p̄mus sit sempitern⁹. vñ em̄ Aresto. in h
vñ. p̄petuitate mor⁹ ad p̄bādū p̄petuitatē p̄mi motoris

¶ **Dr.** Utz Aresto. moueat p̄dictā q̄stionē de p̄mo
motu. siue de motu in cōi. Vñm p̄tra Auer
roim. q; istā q̄stionē mouet de motu in cōi. z nō de p̄mo
motu. Qd̄ scūs Tho. ex trib; p̄bat p̄mo ex p̄bis text⁹
mouēdo em̄ q̄stionē q̄nt vñz mor⁹ aliqñ incepit esse. ita
q; p̄us nihil fuit. q; q̄stio loq̄tur exp̄sse de motu in genere.
Secōdo p̄z ex rōnib; q; ponit Aresto. q; in multa illaz rō
nū facit mētiōem de his q; spectāt ad p̄mū motū. sicut infra
parebit. loq̄tur q; de motu in cōi. Tercio. q; infer⁹ in. i. q;
tractatu. p̄bat q; sit vnus p̄m⁹ mor⁹ sempitern⁹. si q; h
p̄us p̄batū esset. tūc frustra p̄baret idem de nouo

¶ Accipiem⁹ autē p̄mū ex definitis a no
bis in p̄hysicis p̄ns. Dicim⁹ aut mo
tū eē cōdelectiā. i. actūz mobilis fm q;
mobile. Accē ḡ existere res possibiles moueri
fm vñūquēq; motū. et sine aut motus definitio
ne oīs vtiq; p̄tēbit nccāriū eē moueri possi
bile moueri fm vñūquēq; motū. vt alterari al
terabile. ferri at fm locū mutabile. Quare p̄us
optz eē p̄bustibile q; p̄burere. z p̄bustiniū q; cō
burere. Ergo z hoc nccāriū ē aut facta aliqñ
esse cū nō essent. aut p̄petua esse. Si qdē igit fa
ctū est mobiliū vñūq; nccāriū ē p̄us acceptā
aliā mutatōem factā eē. z motūz fm q; factū est
possibile motu eēant moueri Si aut q; sunt p̄e
crat sp̄ motū nō existēte irrōnabile qdē videt⁹ z
ab insciētib; Atvero sed ampli⁹ magis igredi
entib; hoc nccāriū ē accidere. Si em̄ alijs qdē
mobilib; existētib; alijs moriūis aliqñ qdē
erit aliq; p̄mū mouēs. hoc at qd mouet. aliqñ
qdē nihil. sed dēscit. oz h̄ mutari p̄us. Erat em̄
aliqd cā q̄ctus. q̄es em̄ p̄uatio mor⁹ est. Quare
ante p̄mā mutatōem erit mutatio p̄or.

¶ Postq; p̄hs mouit dubitatōes de sempiternitate mo
tus. hic ostendit motū esse sempiternū. Et diuidit in du
as p̄es. in p̄ma ostendit p̄positū In sc̄da soluit ea q; in
p̄teritiū obijci possent. ibi Contraria aut his. Circa p̄mū

Nic ponit secundā rōnem q̄ sumit ex pte tps ad pbā
du scz q̄ mor? sit sempitem? Et p̄mittit duo. p̄mū est q̄
pus z poster? nō p̄t esse nisi sit tēpus Secū dū est. q̄ tē
pus nō p̄t esse nisi sit mor? Et rō p̄mū suppositū est. q̄ tps
nihil aliud est nisi pus z poster? fm q̄ s̄ numerata. etiā
pus z posterius ponitur in definitōe tps. Rō scdū sup
positū est. q̄ tps est p̄p̄ia passio mor?. sed subiectū nō est
sine p̄p̄ia passioe. Istis suppositis sic arguit si tps sit p
petuū nccē est morū esse ppetuū. s̄ tps est ppetuū. s̄ mo
rus est ppetuū. Cōsequētia est bona. q̄ tenet a tota p̄di
tionali cū positōe aūtis ad positōem p̄ntis. Añs pbat
dupl̄r. scz autoritate z rōne Autoritate oim phoz. q̄ oēs
antiq̄ p̄corditer vidēt sentire de tpe q̄ sit ingēnū. i. q̄ nō
inceptū esse postq̄ pus nō fuit. Sed sol? Plato generat
tēp? i. dē ipm de nouo factū. q̄ dē tēp? simul esse factum
cū celo. qd̄ dē Plato habere p̄ncipiū sue duratōis. vt hic
Aresto. ei imponit. Rōne scz. q̄ si tēpus incepit tūc ince
pisset in ipso nūc. q̄ nihil est accipere in actu de tpe nisi nūc
sed nō potuit inape in ipso nūc. s̄ tps nō incepit. Dmō
pbat. q̄ dato q̄cūq̄ nūc sp̄ dabit tēpus pus. Qd̄ sic ostē
dit. q̄ de rōne nūc est q̄ sit finis p̄teriti z initū futuri. da
ro s̄ quocūq̄ nūc habebit aliqd̄ tēp? pus. q̄ est finis p̄te
riti. Et p̄ h̄ idē. pbat q̄ nō deficiat. q̄ nūc est initū futu
ri. dato s̄ finali nūc adhuc dabit p̄teritū tēpus. Siles
rōnes adducit Aresto. q̄ mor? est semp futurus. q̄ als
post vltimū motus esset posterior mor?. sicut dē. i. fuit de
inceptōe motus. qd̄ implicat p̄radictōem

Dicitur. Quid dē. it solui iste rōnes cū cōclu
dunt p̄tra fidē. Dmō q̄ p̄ma sic sol
uit. q̄ in ea supponit aliqd̄ falsum. h̄ scz. q̄ qd̄ incepit h̄
inceptū p̄ motū. sed h̄ est falsum. q̄ tot? mūdus z p̄ncipa
les ptes mūdū iceperūt de nouo. nō aut p̄ motū s̄ p̄ crea
tione. z ideo mor? incepit p̄ hoc q̄ mouētia z mobilia in
ceperūt p̄ motū. Est tū p̄siderandū. q̄ ista rō Aresto. p̄
cedit p̄tra op̄inione Anaxagore z alioz antiq̄. q̄ credēs
bant mūdū incepisse p̄ naturālē motū. sic em̄ ista p̄batō
est sufficiens. z hoc nō est p̄tra fidē. Scdā rō sic soluit. q̄ cō
cedit q̄ mūdus incepit in nūc. Et q̄ tūc arguit. de rōne
nūc est q̄ sit finis p̄teriti z initū futuri. sciendū q̄ est tri
plex nūc in tpe. sicut triplex p̄ncipū in linea. scz nūc initū
nūc p̄tinuās. z nūc terminās. Dmō s̄ est q̄ de rōne nūc
p̄tinuātis est q̄ sit finis p̄teriti z initū futuri. Sed h̄ nō
est verū de nūc initū z termināte. q̄ nūc initū est solū
p̄ncipiū futuri. z nūc terminās est solū finis p̄teriti. Tes
nendū est s̄ fm n̄re fidei sentētia. q̄ mūd? incepit in nūc
initū qd̄ nō h̄z ante se tps. et ita incepit mūd? q̄ tū nū
q̄ desinat esse. Ponim? etiā q̄ aliq̄ mor? sp̄ erūt p̄sertim
in hoibz q̄ sp̄ remanebūt incorruptibilē vitā agentes vel
miseram vel beatā. Et dē sc̄tis Tho. q̄ si q̄s recte rōnes
hic politas p̄sideret. tūc h̄mōi rōnibz veritas fidei efficā
citer impugnari nō p̄t. q̄ h̄mōi rōnes Aresto. sunt effi
caces ad p̄bandū q̄ mor? nō incepit p̄ viam nature sicut
ab aliqbz ponebat. Sed q̄ nō incepit q̄si rebo de nouo
p̄ductis a p̄mo renū p̄ncipio. vt fides nostra ponit. h̄ his
rōnibz p̄bati nō p̄t. qd̄ patz singulas illarōes hic politas
p̄siderari. q̄ q̄ querit verū mouētia z mobilia sp̄ fuerūt
vel nō. Respōdendū est q̄ p̄mū mouēs sp̄ fuit. sed om̄ia
alia siue sint mouētia siue mobilia nō semp fuerūt. sed in
ceperūt nō qd̄ p̄ modū nature sed a cā vlti rō? esse cui?
p̄ductio nō est motus. q̄re nō seq̄tur q̄ ante p̄mā mutari
onē sit aliq̄ mutatio.

Nic. Si esset p̄mū nūc. tūc ante hoc nihil esset. sed
ante dē tempus. s̄ ante p̄mū nūc erit tempus
Dmō q̄ ante accipit dupl̄r. vno mō affirmatiue. z sic sig
nificat tēpus. sicut dicim? iohānes venit in domū ante pe
trū. i. in tpe ante petrū. z sic p̄mū nūc inceptōis mūdū et
tps nō definit p̄ ante. Alio mō accipit ante negatiue fm
q̄ negat tēpus. z sic ponit in definitōe p̄mū nūc qd̄ est ini
tium totū tps. Sicut dē de extra quo ad locū. q̄ ex
tra accipit dupl̄r. vno mō negatiue. z sic accipit in p̄mo de
celo. vbi dē q̄ extra celū nihil est. Alio mō cap̄t affirmati
ue. z sic fecit locū. vt cū dē. iohānes est extra domū. i. in lo
co extra domū. Et s̄ q̄ dicim? extra mūdū nō esse nisi
deū. tūc nō ponimus aliq̄a dimensionē extra mūdū. sic
etiā cū dicim? ante mūdū nihil fuisse. nō ponim? aliq̄as
successiua duratōem ante mūdū

Sed nō aliq̄ qd̄em erat. aliq̄ado aut non
Et nāq̄ assilatur sic dicere figmento magis.

Similiter aut z dicere. q̄ aptū natū sic est. z
hoc oportet opinari eē p̄ncipiū sicut videt vtiq̄
Empedocles dicere q̄ tenere z mouere amīci
ciā in parte z discordia inest rebo ex necessitate
quiescere autem medium tempus fortassis an
tem z vnum p̄ncipiū facientes. sicut Anaxa
goras sic vtiq̄ dicerent

Postq̄ posuit Aresto. rōnes fm suā p̄p̄ia op̄inionez
ad ostēdēdū motū sp̄ esse. hic p̄nter reprobat illos phos
qui p̄tratiū ponebat. z dē. ponere q̄ motus aliq̄ sit z ali
q̄ nō sicut dixerūt Empe. z Anaxa assilatur figmēto.
et hoc ideo. q̄ hoc videt esse fictū ad qd̄ nulla rō adducit
Sed isti phi dicebat istā op̄inione absq̄ rōne. Tunc ibi
Sitr aut. Obicit cōtra rōnem Empedoclis z Anaxa
gore. q̄ vtebant rōne. q̄uis nō fuit vera z efficax rō. Vi
cebāt em̄ motū q̄q̄ esse. z q̄q̄ nō esse. eo q̄ sic natū est
esse. z q̄ hoc op̄er accipere tanq̄ p̄ncipiū sicut Empedo
cles videt dicere q̄ res in pte tps tenet amīciā. z in pte
tps discordiā z moueant. sed in medio q̄escant q̄ hoc in
sit rebo ex necessitate. Sed hoc dicere nō sufficit. q̄ p̄bū
dum est q̄re sic natū est esse. quia illa q̄ sunt a natura hā
lent causas. z ideo nō potuit ista rō esse sufficiens. quare
q̄q̄ motus est z q̄q̄ nō est. Sicut terra non mouet de
orsum. q̄ sic natū est esse. sed quia grauis

Nic. Ex hoc sequeret q̄ articuli fidei essent figmen
ta. q̄ nō hāet aliq̄a rōem. Dmō q̄ q̄uis
illa que fide tenemus nō. p̄bentur rōne naturali. tū verū
tas illoz innitit autoritati diuine. que maior est qualibz
rōne naturali. etiā demonstratiua. q̄ rō humana. p̄pter des
bilitatē sui lumis p̄t multipl̄r deficere. non aut rō diuina
quia de? nec fallere nec falli potest. Et ergo autoritas di
uina multo magis preualet rationi humane q̄ autoritas
alicuius phi preualet alicui debili rationi quāz aliquis
puer induceret. Et ergo que fide tenemus nō assimilant
tur figmēto. sed absq̄ rōne credunt. credimus em̄ diuine
autoritati miraculis approbare. i. illis op̄eribus que sol
us deus facere potest

Tuero nihil inordinatum eorum quod natura et secundum naturam sunt. Natura enim omnibus causa ordinatio est. finitum autem ad infinitum nullam rationem habet ordinata autem omnis ratio est. In infinito autem tempore quiescere. postea motum esse aliquem. Huius autem neque unam durationem esse. quare nunc magis quam prius. Neque iterum aliquam ordinatorem habere. non iam nature est opus. Aut enim simpliciter se habere quod est naturale. et non aliquem quod sic. aliquem vero aliter. ut ignis natura sursum fertur. et non aliquem quod dem. aliquem pro non. aut rationem habet quod non est simpliciter. Quare dicitur sicut Empedocles. et si quis aliter dixit sic habere in parte quiescere omne et moveri iterum Ordinatorem enim iam habet quamdam huiusmodi

Sed et oportet hoc dicentem non affirmare solum sed causam ipsius dicere et non apponere nihil. neque velle dignitate irrationabile. sed aut inductionem aut demonstrationem ferre. Nec quidem enim non cause posite sunt. neque in hoc erat amicitie vel inimicitie esse. Sed huiusmodi quod degregare. illius vero disgregare. Si pro determinet quod est in tempore. dicendum est in quibus sic sunt. sicut quod est aliud quod degregat homines amicitia. et fugiunt inimici ab invicem. Hoc enim supponit et in toto esse. videtur enim et in quibusdam esse sic. Quod autem et secundum equalia tempora pora indiget aliqua ratione

Nunc parat opinionem Anaxagore ad opinionem Empedoclis. Et vult quod puenitius opinabatur et utebatur ratione predicta Empedocles quam Anaxagoras. quod Anaxagoras dixit quod postquam res in infinito tempore deuerunt in chaos confuso. tunc inceperunt iterum moveri per infinitum tempus. Sed Empedocles dixit. quod uniuersum in aliquo tempore corruptum. et in aliquo tempore generatum. et sic dixit res aliquo tempore finito quiescere et aliquo tempore finito moveri. Cum ergo finiti ad infinitum nulla sit naturalis proportio. sic opinio Anaxagore omnino est innaturalis. quod que in natura sunt ordinata sunt. infinitum autem non habet ordinem ad infinitum. et ideo Empedocles. qui posuit motum fieri tempore finito et quietem tempore infinito puenitius dixit. Tunc ibi Sed et oportet. Ostendit quod nec etiam puenitius Empedocles usus est predicta ratione. quod ipse non posuit causam quare res in aliquo tempore deuerunt. et in aliquo tempore inceperunt moveri. quod non assignauit causam quod res in una parte generaretur inter partes uniuersas. et in alia parte tempus amicitia. et sic est ibi petitio principii. quia in istis inferioribus non sunt motus et quietes secundum equalia tempora. et

si hoc fieret in istis inferioribus adhuc tamen non oporteret quod sic esset in toto uniuerso

Omnino enim existimare principium hoc esse sufficiens. quod semper aut est sic aut sic. non recte se habet opinari. In quo Democritus reducit de natura causas quod sic quod prius factum est. ipsius autem semper. noluit principium querere in quibusdam dicentibus recte. Quod autem in omnibus non recte. et trigonum enim semper habet duobus rectis equales angulos. sed tamen est perpetuitatis huius altera causa principiorum. igitur non est altera causa sed perpetua sunt. Quod quidem igitur nullum tempus erit neque erat. quando motus non erit. siue non erat. tanta dicta sunt.

Hic excludit prius quamdam falsam existimationem istorum antiquorum. quod posset aliquis dicere quod illud quod semper est non habet causam. et sic non esset danda causa sempiternitatis motus. Respondeo prius quod in hoc non tene existimabatur. sed quod sempiterna non habeat causam. Quod sic probatur. quod conclusio demonstrationis est sempiternae veritatis. et tamen habet causam. quod promissum est causa conclusionis. Sicut exempli gratia. ista conclusio. triangulum habet tres angulos equales duobus rectis. est perpetuae veritatis. et tamen habet causam. scilicet principia quod demonstrant illam passionem inesse subiecto. Ex isto inferunt sanctus Thomas et quidam Aristoteles. posuit mundum eternum. non tamen credidit quod deus non sit causa efficiens dei ipsi mundo. sed tamen causa eius motus. ut quidam dixerunt. Et ad probandum quod perpetuum possit habere causam ponit Augustinus exemplum multum familiare. hoc scilicet. si pes stetit ab eterno in pulvere tunc vestigium pedis esset effectus eternus et tamen haberet causam scilicet pedem. quod pes esset causa efficiens vestigii illius. sicut nunc deus est causa efficiens mundi

Ad. Perpetuum nihil habet ante se. si ergo mundus sit perpetuus non habebit ante se deum. Quod quod aliud habere ante se causam potest dupliciter intelligi. Uno modo secundum tempus et sic perpetuum non habet causam ante se. Alio modo secundum naturam. et sic perpetuum potest habere ante se causam. quod si deus ab eterno fecisset mundum. adhuc fuisset ante mundum naturaliter. sicut omnis causa est ante suum effectum. Sicut in fili patris de homine et risibili quod homo et risibile sunt simul tempore. tamen naturaliter homo est ante risibile. quod omnis causa naturaliter est ante suum effectum. sed non secundum tempus

Contraria autem his non difficile est solvere. Videbitur autem ex huiusmodi considerationibus perungere maxime motum esse aliquem. cum non est omnino. Primum quod dem. quod neque una perpetua mutatio est. Mutatio enim omnis apta nata est ex quodam in quoddam. Quare necesse est omnis mutationis terminus inter esse contraria in quibus fit. Infinitum autem moveri nullum.

Amplius videm⁹ possibile esse moueri. neq; qđ mouet. sed quiescens mouet. neq; habēs in seipso. neq; vnū motū. vt in inaiatis. quorū neq; ps vlla. neq; totum mouet. sed qđscēs mouetur quādoq;. Conuenit autē aut semp moueri aut nequaq;. si qđdē nō sit cū sit motus. **D**ul- to autē magis huius esse in aiatis manifestus est. Neq; vnus qđdē in nobis cū sit motus aliquan- do. sed quiescēs tñ mouemur aliqñ z sit in no- bis ex nobisipsis pncipiū motus aliqñ. z si ni- hil extra moueat. Hoc em̄ in inaiatis esse non videmus silit̄. sed semp mouet ipsa aliqd ex- teriorz alteruz. Aliqñ autē aial dicimus ipsuz se mouere. quare si qđdē quiescit aliqñ penit⁹ i im- mobile. motus vtiq; sit ex ipso z non ab extra. Si autē in aiali hoc possibile fieri. qđ phibz idē accidere z fm̄ esse. Si nāq; in paruo mūdo sit. et in magno. z si in mūdo z in infinito. si quidem ptingit moueri infinitū z quiescere totū

Postq; phus posuit rōnes ad pbandū motuz semp esse. hic intendit soluere ea que in p̄rariū obijci possunt. Et circa hoc duo facit. qđ pmo ponit rōdes. Secundo soluit eas. Circa p̄mū ponit tres rōnes p̄mutens suam intentōem dicens. qđ ea que in p̄rariū obijci possunt non est difficile soluere. Ex tribz enī rōnibz videt maxime seq; qđ motus aliqñ incipiat esse cū pus oīno nō fuerit. quarū p̄ma est. nulla mutatio terminata est ppetua. qđ ppetuuz est qđ caret termino. sed oīnis mutatio est terminata. qđ est de qđdā in qđdā inter determinatos terminos. qđ nul- la mutatio ē ppetua. Et qđ mior nō videt ē vera de mo- tu circulari. ideo pbat hoc sp̄caliter de motu circulari sic. Nihil mouet naturaliter ad illud ad qđ p̄ingere nō p̄r. qđ als frustra moueret. sed natura nihil facit frustra. sed impossibile est aliquid motū esse in infinitū. qđ si sit motū tñ hz terminū motus. sed infinitū caret termino. qđ im- possibile est aliquid moueri in infinitū. Secūda rō ponit ibi. Amplius videm⁹. z stat in hoc. eadē est rō de toto vni- uerso z de particulari mobili. qđ totū z ps debent p̄porti- onari. sed de particulari mobili videmus qđ qñq; mouet et qñq; nō. ergo etiā sic erit de toto vniuerso. Tercia rō t̄git ibi. Multo autē magis. qđ sumit ex p̄e aialū que nō mouetur ab extrinseco. sed a seipsis. Et est talis. sicut est in microcosmo. i. in minori mūdo. ita erit in macrocos- mo. i. in maiori mūdo. Si i microcosmo scz in hoīe sic est qđ in eo incepit motus. sic qđ pus nō fuit sicut pz in vigilia post somnuz. qđ sic erit in macrocosmo. i. in maiori mūdo

Querit. Quare hō dī microcosmus. i. pus in mūdo. **R**dm qđ ad silitudinē ma- ioris mūdi. et illa silitudo ppendit ex tribz scz ex corpe aia et motu. Ex corpe qđ sicut in toto vniuerso itz q̄tuor ele-

menta. scz ignis aer zc. z celū ex quibz est p̄stitutū vniuer- sum. sic etiā hō quo ad corp⁹ p̄ponit ex q̄tuor elementis et celo. Et q̄uis q̄ntū corpus simplex. scz celuz nō intret p̄positōem hoīs fm̄ substantiā. tñ fm̄ virtutē. z qđ p̄stituit in hoīe certā perioduz. Secūdo ex aia. qđ dī phus tercio de aia. qđ aia est quodāmodo oia. qđ quo ad sensum est sensu- bilia. quo ad intellectū est intelligibilia. qđ ē verū nō fm̄ naturā sed fm̄ silitudinē z p̄portōnem. Tercio ex motu corporali. qđ sicut in celo est duplex mor⁹. vn⁹ ab oriēte in occidēs. z ali⁹ ab occidēte in oriēns p̄tra motū p̄mi mo- bilis. Sic etiā in hoīe est duplex mor⁹. scz rōnis z sensua- litatis. z vn⁹ p̄iat alteri. qđ motus sensualitatis p̄rari- atur motui rōnis. Et motus rōnis est ab oriēte. id est ex virtutibz. sed motus sensualitatis est ab occidente. i. a vicis p̄ quādā similitudinē.

Quā autē p̄mū qđdē qđ dictū est nō eūdem semp z vnū numero esse motū qđ est in con- traria recte dī. Hoc em̄ fortassis qđdē necārium est. si qđdē nō semp vnū z eundē esse possibile est eiusdē z vni⁹ motū. Dico autē vtz vnus corde vn⁹ z idē son⁹. aut sp̄ aliter silit̄ se habēte z mo- uente. s; tñ q̄litercūq; se hz nihil phibet z quem- dā eūdem esse. qđ ppetu⁹ z p̄tinu⁹ ē. Manifestū vtiq; erit. magis ex his qđ posteri⁹. **M**oueri autē qđ nō mouet nullū incōueniens est. si aliqñ qđdē sit extrinsec⁹ mouēs. aliqñ autē nō. Hoc tñ q̄liter vtiq; erit inq̄rendū. Dico autē vt z idē ab eodē motuo exiit aliqñ qđdē moueri. aliqñ autē nō. Nihil em̄ aliud dubitabit hoc dicēs. qđ pro- pter nō sp̄ alia qđdē qđscūt eoz. qđ st. alia p̄o mo- uent. Maxime autē vtiq; videbit̄ terciū habe- re dubitatōem. qđ sit cū nō insit pus motus. qđ accēs est in aiatis. Quiescēs em̄ pus post h̄ va- dit mouēte exteriorz nullo sicut videt. hoc antē falsum est. Cōspicimus em̄ semp aliqd motū in aiali naturalū. Hui⁹ autē mot⁹ nō aial cā ē. sed p̄tinēs forsitan. Ip̄m autē dicim⁹ ip̄m mouere se nō fm̄ oēm motū s; fm̄ locum. nihil igit phibet. Magis autē fortassis necāriū est in corpe mul- tos fieri mot⁹ a p̄tinēte. Hoz autē qđdā intelle- ctū aut appetitū mouere. Illū autē totū iaz aial mouere. qđ ptingit circa somnos. Sensibilis qđ dē em̄ cū neq; vn⁹ insit mot⁹. inextitē tñ aliquo surgūt aialia iterū. Sed nāq; manifestus erit z de his ex sequētibz.

Hic soluit istas rationes per ordinem. Et per solutionem prime rationis innuit quod duplex sit motus unus qui est inter vera contraria. et talis non potest esse infinitus. quia tria de se sunt finita et determinata. Alius qui non est inter vera tria. sed ab eodem ad idem sicut motus circularis. et talis potest esse infinitus per reiterationem unum et eiusdem mobilis. Et si dicatur nihil moueri ad impossibile. sed impossibile est motum infinitum esse factum. **R.** Dominus quod duplex est motus localis infinitus. uno. ex parte spatii. quia scilicet habet spatium infinitum. et sic est verum quod non potest motus infinitus esse factus. Alio modo est motus infinitus finitur. idem quod est finitur in mobili finito et in spatio finito. et talis est infinitus finitur per successionem. et non finitur simultate. Sic autem est de motu celi. qui finitur per finem infinitum. Ad secundam rationem dicendum. quod non est sile de toto vniuerso et de particulari mobili. quia totum vniuersum non potest habere aliquos motus extrinsecus cum a quo incipiat de nouo moueri. sed quodlibet particulare mobile potest habere motus de nouo sibi coniunctum. a quo de nouo moueatur. Ad terciam rationem dominus est. quod etiam in microcosmo non incipit motus localis de nouo nisi precedat aliquis alius motus. quod animal mouetur localiter ab appetitu. ut de tercio de anima. sed appetitus mouetur a continente exteriori. scilicet aere vel celo. et quicquid ab intrinseco. scilicet ex phantasia picta. Et illa est causa que in animalibus post somnum accedit vigilia. quia postquam cibum est decoctus et digestus tunc animalia naturaliter expugnant. et succedit vigilia. Et sic manifestum est quod cibi digestio precedit motum naturalem animalis. Et quod hoc videtur esse contra id quod est proprium animalis. scilicet quod moueatur seipsum. id subuenit quod cum dicimus animal mouere seipsum hoc non intelligitur de quodlibet motu. sed de motu locali finitur quem animal mouet seipsum per apprehensionem et appetitum. Sed nihil prohibet immo necesse est quod in corpore animalis fiat multe transmutationes a primere. scilicet aere et corpore celesti. quia quodam mouetur intellectum aut appetitum. ex quo vltimus iam totum animal mouetur.

R. Appetitus saltem intellectum non potest moueri per celum. quia est immaterialis. et motus celi est materialis sed materiale non agit in immateriali. **R.** Dominus finem doctorum scilicet quod corpora celestia non agunt directe in animas nostras sed in corpora. motus autem corporum per actum sit motus in viribus anime que sunt actus corporaliu organorum. Sed non agunt ex necessitate in intellectu nec in appetitu intellectu. quia non videntur organa corporis. sed etiam quicquid habet peringat ut quicquid aliquid per rationem eligit vel sequi vel repellere vel aliquid agere per passionem vel in corpore vel in preteritis exteriora. Et ideo non debet quod oēs motus qui sunt a primere moueant intellectum aut appetitum. sed quodam ut oino necessitate ab intellectu precludatur.

R. Vtrum mundus finem veritatem fidei sit perpetuus sed mundus incipit. non est perpetuus. Maior probatur quia perpetuum spiritus est. sed quod incipit non spiritus fuit. **R.** Minor probatur per autoritatem fidei. quia est fundata in infallibili veritate diuina. et habet Genesis primo. vbi dicitur in principio creauit deus celum et terram. Et ideo quicquid efficaciter probatur non possit mundum esse creatum in principio temporis. et per duo primo quia tunc non esset creditum. secundo quia mundus est factus per voluntatem diuinam cuius non possumus assignare rationem. Tunc probatur per efficaciam quod non sit impossibile mundum incepisse. hoc enim sufficit in articulo fidei. scilicet posse probare articulum non continere impossibile. Et hoc sic probatur. mundum esse non est necesse. sed mundum non esse est possibile. Consequenter probatur per equipollentiam modalium. quia non necesse est et possibile non esse equipollere. quia scilicet de combinacione edicuntur. Tunc probatur. scilicet quod mundum esse non est necesse. quia neces-

sitas in aliquo est duplex. vna est absoluta que sumitur finem principia rei intrinseca que in corporalibus sunt materia et forma. Alia est conditionata que sumitur finem principia extrinseca. que sunt agens et finis. Sed nullo istorum modorum mundum esse est necesse. non necessitate absoluta. quia quicquid materia mundi non habet at naturale ordinem ad corruptionem sicut materia inferiorum. quia ei non est coniuncta puatio. habet tamen ordinem ad non esse ex parte conseruatis. quia mundus in suo esse a litera voluntate diuina dependet. et ideo posset non conseruari mundum. et sic in nihilum rediret. Tunc probatur quia nulla res creata habet necessitatem eandem absolutam. sed solus deus. cuius essentia est suum esse. et ideo non est necessitas ex parte esse agentis. quia causa produciens mundum est agens voluntarium et non naturale. et ideo libere producit mundum et non coacte. nec naturali necessitate. que deus per se per sum solui necessario est. sed alia contingenter sunt. Si non est necessitas ex parte finis. quia tunc aliquid est necessarium ex parte finis quod sine illo res esse aut debet esse non potest. Finis autem rerum creatarum est bonitas diuina. sed illa optime potest esse absque rebus creatis. immo nihil perfectionis accrescit ei propter creaturas. Nulla ergo necessitate habet mundus ad esse. et per prius potuit non esse. Et quo probatur quia quicquid plus efficaciter potest mundum non incepisse per naturale motum ut aliquid antiqui volebant. quia sic ante primum motum esset alius motus. in nullo tamen potest dici veritatem fidei. ut probatur ex his que sunt ex doctore sancto circa textum intraducta. quia non probatur perpetuitatem mundi simpliciter sed probatur quod motus et mundus non acquiescerunt suum esse per mutationem vel motum finem via nature. et cum isto potest optime stare veritas fidei. scilicet quod mundus incepit per emanationem a primo motore principio. quia ad illam emanationem non sequitur quod ante primam mutationem sit aliqua mutatio

R. Nisi mundus esset perpetuus et etiam motus. tunc processus philosophi esset vanus et inefficax in isto octauo libro. Probat quia ex perpetuitate mundi et motus probatur perpetuitatem primi motoris. Dominus quod nihil prohibet ex falsis verum concludere. sicut probatur secundo priorum. Et ideo ex falsa opinione de perpetuitate mundi probatur multas veritates. que tamen potest evidenter probari a ordinem posita in conceptione mundi. Potest enim probari quicquid rationibus posita in conceptione mundi. quod sit vnus primus mobile. et quod primus motor sit perpetuus. prima ratio stat in hoc ordine quod mouetur ab alio mouetur. et non est precedere in infinitum quod alius nullus esset motus. sed deueniret ad vnum motorem immobilem primum. Secunda ratio quia in rebus creatis inueniuntur aliquid contingencia. quia quidam res create possunt quicquid esse et quicquid non esse inueniuntur etiam aliquid que non possunt quicquid non esse. et illa sunt necessaria. Tunc sic arguitur. necessarium creatum reduci ad aliquid quod primum necessarium. sed in creatis inueniuntur quidam necessaria. ergo vnum primum necessarium a quo alia habent suam necessitatem. Tercia ratio est. quia videmus in rebus creatis aliquid esse magis perfectum et aliquid minus perfectum. sed magis perfectus et minus perfectum reducuntur ad aliquid perfectissimum quod est simpliciter necessarium. ergo inueniuntur aliquid primum simpliciter necessarium in rebus quod est perpetuum. Quarta ratio est. quia videmus quod totum vniuersum gubernatur ab aliquid intellectu. cuius manifeste appareat res tendere in suos fines absque cognitione finis. sicut lapis mouetur deorsum. et aranea facit ordinare suam telam. ergo oportet quod talia dirigantur ab aliquo quod omnes finis cognoscit. sed intellectus cognoscens est incorruptibilis. cum sit super ipsa corruptibilia. sed deueniendum erit ad vnum primum incorruptibile. Quinta ratio est. in rebus est aliquid productum. sed hoc est productum ab alio. cum nihil efficiat seipsum. sed non est processus in infinitum. quia tunc nihil esset causa prima. ergo des-

uenit ad vñū pñmū efficiens ppetuū. Et qbus pñz q po-
sita inceptiōe mūdi adhuc efficacissime pbatur esse vñū
pñmū et perpetuū motorem. qui a nullo productus. sed
omnia alia produxit

Ar. Motus est vita mūdi p intelligentiā mouen-
te. s. vita intelligentiā est immortalis. q aliq-
motus erit ppetuus et immortalis. ¶ Dñm q qñs vita
intelligentiā sit immortalis sic q nō pñt corripī p potentiā
intrinsecā. qz in illis formis nulla simplr est materia. sunt
enī tales forme annihilabiles. et sic nō sunt simplr ppetue.
sicut enī tales forme ex nihilo p dierūt. ita etiā naturalit
in nihilū deciderēt nisi pseruarent a pñma causa oim reruz

Ar. Impossibile fuit deūz de nouo mūdū pdu-
cere. q nō est mūdus de nouo pductus. An-
probāt. qz qñquid de nouo aliqd. pducit mutat vel per se
vel p accis. sed deus est simplr immutabilis. q nō potuit
mūdū de nouo pducere. et sic mūdus erit ppetuus. vt
probāt rōnes pñi in textu. ¶ Dñm q est duplex agens
vñū est naturale. qd agit p formā naturālē. sicut ignis et
aqua. et tale agēs nihil pducit absqz sui mutatiōe. Aliud
est agēs intellectuāle. qd agit p formā cōceptā in mente.
et hoc est duplex. qz aliqd est agens intellectuāle ppetuū
et eternū. et hoc pñt aliqd facere de nouo absqz oim mutas-
tione sui. qz pñt ab eterno aliquid pñcipere. sic scz q velit p-
ducere aliquē effectū in aliquo determinato tpe tali vel ta-
li. vñ pñtingit q p ppetuū cōceptū de tpali re. pducenda
pducit effectū tpālē absqz mutatiōe noui pceptus in il-
lo agēte. Et sic est dñm de deo quantū ad creatiōē mū-
di. qz deus ab eterno cōcepit q velit pducere mūdū in
hoc tpe in quo pduxit. Aliud est agens intellectuāle nō
eternū sed creatū a deo in tpe. et hoc pñt pducere nouū ef-
fectū absqz mutatiōe sui cū pducit effectū. sed nō pñt pro-
ducere talē effectū absqz oim mutatiōe. qz nō est eternū
et ergo nō pñt habere conceptū eternū. sed in tpe inceptit
cōcipere. et pñs in suo cōceptu mutatiū est. Et q sol-
uit istud sophisma. deus voluit pducere mūdū ab eter-
no. qz hoc cōplexū (ab eterno) potest ad duo referri. vno
mō refert ad illud verbū voluit. et sic sophisma est verū.
qz deus ab eterno voluit pducere mūdū in tpe. Alio
refert z cadit sup hoc verbū pducere. et sic sophisma ē fal-
sum. qz deus nō voluit pducere ad eterno mūdū. s. vo-
luit pducere mūdū in tpe. id est in principio tps

Ar. Posita sufficienti cā in actu ponit effectus. sed
deus est cā sufficientis pductōis mūdi. et ab eter-
no fuit. ergo mūdus fuit ab eterno ¶ Dñm q duplex est
agens. s. agens p naturā. et posito tali agēte sequit effectus
nisi aliquod impediāt talē cām. Aliud est agens p intell-
lectū et voluntatē. et loquēdo de tali agēte maior est falsū
qz nō oportet posito tali agente ponere effectū. qz h agens
nō agit sicut potest. sed sicut vult. et ideo pñt sibi determi-
nare tps agendi. sicut domificator nō domificat quando
pñt. sed qñ vult. Et hoc pñt ad pfectionē cause q non
solā determinat sibi effectū. sed etiā determinat sibi tps
qñ scz velit opus et effectū suū producere

Ar. Actio dei est eterna. q habet aliquē effectum
eternū. et talis effectus nō est nisi mūdus. ergo
mūdus fuit ab eterno ¶ Dñm q actio dei pñt dupl cas-
pi. vno mō ex pte pñcipalis significatiōis sñm q est in deo
agēte. et sic actio dei est eterna. quia actio dei est ipse deus.
Alio mō sumit ex pte cōnotati qd est res producta. et sic

actio dei est tpālī. ¶ Pro quo sciendū. q multa dicunt
de deo tpālīter. ex hoc q acquirunt ad deū nouā relatiōez
vel habitu dñē. sicut deus dñ de nouo dñs. nō q in ipso
aliqd nouū factū sit. sed qz res create in qbus est seruitus
acceperūt nouā relatiōē ad deū. et sic etiā actio dei est
tpālī. non quasi in deo sit aliqd tpālē. sed qz tpālē extra
deū habet ad eū de nouo realē dependentiā

Ar. Agens p voluntatē nō retardat pducere suū
effectū nisi ppter mutatiōē q expectat opozitū
nitās qñqz ab agēte vt agens fortificet. sicut bellum regis
retardat ppter aduentū populi. vel scō hoc cōtingit ex
defectu artis. qz artifex nō facit artificiatū nisi sit sufficiē-
ter instructus. et sic incipit agere. aut tercio ppter impedi-
entiā. vt naua expectat bonā aurā. vel quarto ex pte re-
poris. sicut rusticus seminat in tpe apto. aut qñto ex par-
te finis. sicut p vno tpe expectat finis et non p alio. Sed
nullo istoz modoz potest deus impediri. q mūdus fuit
ab eterno. ¶ Dñm q duplex est agens p voluntatē. qd
dam est qd agit in tpe p motū et ex materia. et hoc agēs
hñ necesse expectare oportunitatē tps. qz quādoqz pñ-
materia disponi ad formā intentā. et qñqz non. Aliud est
agens vniuersale. qd agit supra tps pducens simul mas-
teriā et formā. et hoc non hñ expectare oportunitatē et dis-
positiōes materie. qz simul pducendo materiā aptat eaz
ad formā. et ideo qñ vult tunc pducit. et tale agens est
deus Et si querat. quare deus distulit pducere mūdū.
Dicatur q ppter duo. pñmo vt manifestaret sua boni-
tas. qz ex hoc accipit q deus libere pduxit mūdū. et non
ex naturali necessitate. qz naturalis necessitas nō differt effec-
tū pducere. Scō vt manifestet ei sufficiētiā. qz nō indi-
guit creatur a pñcipio. sed fuit cōtialit sufficiēs in seipso

Ar. Illud qd de nouo inceptit esse possibile fuit ēē
anteqz inceptit. sed possibile significat materiāz
ergo pñt materia ante pductiōē rei. et si materia rei er-
go et res p formā pñt. cū materia nō subsistat sine for-
ma. vt pñt pñmo huius ¶ Dñm q potētia accipit dupl
vno mō ex pte agētis. sñm q significat potētiā actiūam
agētis. et sic dicimus q potētia pñt esse mūdū. qz potē-
tia diuina q est potētia pducens mūdū pñt ante pduc-
tione mūdi. sed ista potētia nō facit materiā. Alio mō ac-
cipit potētia. vt se tenet ex pte rei pduce. et sic potētia
adhuc accipit dupl. vno mō p potētia physica. i. p potē-
tia reali. quāz quedā est actiua. sicut est potētia de secun-
da spē qlitatis. quedā est passiua. sicut est potētia materie
et isto mō pñt esse verū q potētia significet materiāz sicut
pñt de potētia ad esse substantiale. sed tñc maior est falsū.
scz q quicqd de nouo inceptit ēē sit in potētia vt fiat. Alio
mō caput potētia ex pte nō repugnātie terminoz. sñm q h
dicimus possibile vbi pñt actū nō repugnat subiecto. et
sic dicimus q mūdū ēē anteqz fuit sit possibile. sicut nūc
dicimus antichristū esse est possibile. sed ista potētia non
ponit aliquā rem. sed solum habitu dñē rerum et non res
pugnantiā ad esse

Ar. Relatio realis nō aduenit alicui nisi p mutas-
tione alterius extremi. sed si mūdus sit creatus
ergo mundo aduenit aliq relatio. vel q talis mutatio res-
net se ex pte mūdi vel dei. Non ex pte mundi. qz mūdus
nō est qñ creatur. nec ex pte dei. qz deus est oimino immu-
bilis. et pñs mundus est ab eterno. ¶ Dñm q duplex
sunt relatiōes. quedā sunt reales ex pte vtriqz extre-

mi. & tales adueniunt aut ex mutatioe vtriusq; extremi sicut paternitas & filio. aut vnus extremi. sicut est filius. & talis relatio non est creatio. Alia est relatio que est solus realis ex parte vnus extremi. & talis est creatio. quia est tunc realis ex parte creature. & illa etiam aduenit per mutationem vnus extremi. Et quando arguitur. mundus non est mutatus. quia quod non est non mutat. Sed quod quis non proprie mutetur mundus per creationem mutatione physica et proprie dicta. sufficit tamen quod mutetur mutatione communi ter dicta. scilicet quod productio totius entis vocatur mutatio. ut dictum est in primo huius

Ar. Impossibile est tempus incipere. probatur. quia si inciperet tempus. tunc inciperet in nunc. sed ante quodlibet nunc est aliquod tempus prius. ut patet ex ratione ipsa. nunc ergo dato quocumque tempore datur prius tempus. Sed omne quod triplex est nunc. scilicet nunc incipiens. continuans. & terminans. Et de ratione nunc continuantis est quod sit finis preteriti & initium futuri. sed de ratione nunc incipientis est quod sit principium tunc. de ratione autem nunc terminantis est quod sit finis tunc. Per hoc ergo demonstrum est. quod tempus incipit in nunc incipiente. quod non habuit prius tempus ante se. Est tamen considerandum. quod hoc nunc in quo incipit mundus non potest esse nunc tempus tunc. quia etiam non temporalia. scilicet eterna simul sunt in illo nunc creata. ideo oportet dicere quod hoc nunc includat simul nunc euiternitatis & tempus proprie dicti. Ex quo etiam patet quod ista propositio mundus est creatus in tempore sic exponitur. id est in principio tempus & euiternitatis. extendendo scilicet tempus ad eum. sicut deum est.

Ar. Mundus habet virtutem durandi duratione infinita. finita. ergo videtur quod non sit productus. Dicendum quod aliquid habere virtutem durandi duratione infinita intelligitur dupliciter. vno modo simpliciter. id est ante & post. et tale simpliciter est perpetuum. sed illam virtutem durandi non habet mundus. Alio modo aliquid habet durationem infinitam a preposteriori sic mundus habet virtutem durandi duratione infinita. quia non habet materiam coniunctam priuationi. sicut corruptibilis. Sed quia talem virtutem recipit a deo. ideo per illam durationem remoueri a mundo per voluntatem dei. quia mundus posset a deo annihilari. sicut ex nihilo factus est.

Ar. Omnis mutatio est ex aliquo subiecto. sed creatio est quedam mutatio. generatur ex aliquo subiecto. quod est materia. & quia materia non est sine forma. si ergo mundus habeat materiam antequam sit. tunc etiam habebit formam. & sic est antequam creatus est. Dicendum quod mutatio accipitur dupliciter. vno modo proprie. scilicet quod illud dicitur mutari quod accipit esse post non esse in aliquo subiecto siue materia. & sic creatio nullo modo est mutatio. Alio modo accipitur mutatio generaliter scilicet quod quolibet acceptio esse post non esse dicitur mutatio. & sic non est verum quod omnis mutatio sit ex subiecto. Unde patet quod in hoc argumento sit fallacia equiuocationis. quia cum dicitur omnis mutatio est ex subiecto. ibi capitur mutatio proprie. sed cum dicitur creatio est quedam mutatio. ibi capitur improprie & communiter.

Ar. Aristoteles dicit in primo physicorum. quod omne quod fit ex aliquo fit. scilicet ex subiecto per se. sed subiectum est materia. ergo etc. Sed omne quod illa propositio Aristotelis est vera de mutatione naturali. sed non supernaturali qualis est creatio. quia in creatione que est productio totius entis non oportet presupponi subiectum. Et non obstat opinio Averrois quia dicit quod dicentes mundum incepisse ex nihilo sine decepti ex duobus. primo quia vulgus non reputat nisi ea quod

visu apprehendit. & ideo cum materia sit inuisibilis vulgus de mundum ex materia factum. ex nihilo fieri. Secundo si poneretur mundus factus ex materia hoc argueretur debilitate agentis. & sic crederetur quod esset aliqua debilitas in deo quod est falsum. Sed istae obiectiones non valent. quia oportet emanationem totius rei fieri ab agente vltimo. quia effectus et causa debent proportionari. Gopret quod primum agens producat totam rem nihil presupponendo. & sic non est presupponenda materia inuisibilis. Secunda obiectio similiter non valet. quia licet ex materia agere non arguat per se potestatem debilem aut diminutam. quia etiam deus faciendo miracula facit aliquid ex materia. arguit tamen potentiam particularem. quia sic non producit totum ens. quis ergo deus est agens vniuersale primum. ergo debuit producere totum ens ex nihilo illi presupposito.

Querit. Vtrum mundum ab eterno fuisse sit impossibile. Dicendum quod dupliciter aliquid dicitur impossibile. vno modo ex conditione. quia scilicet ipsum est impossibile posita conditione quadam. Et sic mundum fuisse ab eterno non est impossibile propter duas suppositiones. prima est quod ab eterna sapientia fuit definitum & preordinatum mundum sic incipere in tempore. & illa preordinatione presupposita tunc impossibilis est mundum ab eterno fuisse. Secunda est. quia impossibile est preterita non fuisse. & ideo supposito quod mundus de facto incipit in tempore. impossibile est mundum ab eterno fuisse. Alio modo aliquid dicitur impossibile absolute. vbi scilicet predicatum repugnat subiecto. quo modo illa est impossibilis. homo est asinus. & sic non est impossibile mundum ab eterno fuisse. Quod sic patet. quia non repugnat ex parte dei. quia deus ab eterno potuit sic producere mundum. cum sit semper vna potentia dei. nec etiam ex parte mundi. quia duratio mundi non oritur ex parte mundi absolute. sed oritur ex deo. & ideo si deus mundo dedisset duracionem eternam mundus fuisset ab eterno. Unde patet quod demonstratiue non potest sciri mundum esse creatum in tempore. propter duo. primo quia voluntas dei demonstrari non potest. ex qua dependet duratio mundi. Secundo quia demonstrans abstractit ab hic & nunc. sed mundus est aliquid singulare. ergo mundum incepisse non potest demonstrari.

Ar. Omne productum habet principium. sed mundus est productus. ergo habet principium. Tunc sic. nullum habet principium potest esse eternum. sed mundus habet principium. ergo non potuit esse eternus. Sed omne quod duplex est principium scilicet effectuum & durationis. posito igitur quod mundus sit eternus adhuc habet principium effectuum. scilicet deum. sed non haberet principium durationis. quia non esset aliquid duratio ante mundum etiam eternitatis. Ad formam autem argumenti dicendum est cum dicitur quod nihil habet principium est eternum. verum est si loquimur de principio durationis quod non ponitur in mundo stante eius eternitate. Et est simile de sole & lumine. & pede. & vestigio. quia si sol fuisset ab eterno. tunc lumine solis non haberet principium durationis. quia simul fuisset cum sole ab eterno. & tamen adhuc haberet principium causalitatis. scilicet solem. & ita similiter dicendum est de vestigio pedis. Circa quod ulterius considerandum est. quod duplex est agens. quod dicitur enim agere per motum successuum. & tale necessario preedit suum effectum in tempore. quia oportet esse medium motum inter effectum & agens. Exempli gratia. si domificator fuisset ab eterno. non tamen potuisset fuisse domus ab eterno. quia domificator prius tempore componit ligna antequam constituat domum. sed agens instantaneum potest simul tempore esse cum suo effectui producto. ut dictum est

de lumine solis et sole. et talis causa est deus. et ideo potuit ab eterno produxisse mundum.

Ar. Nihil quod factum est per creationem est eternum. sed mundus est factus per creationem. ergo non est eternus. Maior probatur. quia in creatione esse sequitur post non esse. ergo res que creatur prius est sub non esse et postea sub esse. Quod si non esse precedere esse in creatione potest intelligi dupliciter. uno modo secundum rationem. et sic maior est falsa. quia non oportet semper in illo quod creatur non esse precedere esse secundum rationem. potest enim causa agens per creationem in instanti producere suum effectum. Alio modo aliquid precedit alterum secundum naturam et sic in illo quod creatur non esse precedit esse. cuius ratio est. quia quod creatur prius intelligitur non creatum antequam creetur. et sic non esse precedit esse. Et hoc non esse non fundatur in aliquo ipsius creature. sed in potentia creatantis. quod si potentia creatantis capiatur absolute. tunc prius intelligitur res non esse quam esse. et ideo ista propositio mundus est ex nihilo exponitur negative. quod ante mundum non precessit aliquid creature.

Ar. Si mundus esset eternus. tunc posset aliquid deo ad equari in duratione quod est impossibile. Dicendum quod eternitas capit dupliciter. uno modo proprie secundum quod est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. et sic nihil creatum potest esse eternum nec ad equari eterno. quod omne creatum habet successiones in suo esse. vel ad minus in operatione. quia nullius creature operatio potest esse tota simul. Alio modo aliquid dicitur eternum improprie per illo quod semper durat. cuius etiam successiva habeat operationem. et sic potuit mundus fuisse ab eterno. et si mundus sic fuisset ab eterno fuisset deo adequatus in duratione. sed tamen non haberet perfectam rationem eternitatis. sed solum eius participationem.

Ar. Illud est impossibile quo posito sequitur impossibile. sed posita eternitate mundi sequuntur multa inconuenientia et impossibilia. ergo mundum fuisse ab eterno non est impossibile. Maior probatur. quod si sic sequeretur primo illud inconueniens. scilicet quod non esset deuentum ad hunc diem. quod infinitum non est pertransibile. Dicendum quod iste dies capitur dupliciter. uno modo ut est determinatus terminus temporis. et sic non fuisset deuentum ad hunc diem posita eternitate mundi. quia determinatio repugnat infinito et eterno. Alio modo capitur iste dies ut est pars infiniti temporis. et sic etiam posita eternitate mundi fuisset deuentum ad hunc diem. quia oportet dies sibi invicem succedere. et ideo deueniretur ad aliquam certam partem temporis.

Ar. Si mundus esset eternus tunc non posset deueniri ad primum generis. et tunc nulla esset generatio. quod etiam est impossibile. Dicendum quod non est inconueniens quod precedatur in infinitum in agentibus per accidens quales sunt cause generationis. sed hoc est impossibile in causis per se subordinatis. ut dictum est in septimo huius. Et quoniam dicitur. Ex isto sequeretur quod actu essent infinite anime rationales. sed non est infinitum actu in rebus. ut in tercio huius dictum est. ergo non est possibile mundum fuisse ab eterno. Dicendum primo. quod si essent infinite anime rationales adhuc non esset infinitum materiale in actu. quod impugnatur a Breto. in tercio huius. Secundo potest dici secundum Platonem. quod fieret transformatio animarum post certum tempus. quia Plato dixit quod post triginta sex milia annorum anime separate iterum intrarent sua corpora. et sic non crearentur anime de nouo. sed antique anime redirent ad corpora prius habita. Tercio potest dici secundum Averroem. quod omnium esset una anima. quod ipse ponit

quod sit unus intellectus omnium hominum. Quarto dicitur. quod non oportet quod si mundus esset eternus quod ideo anime rationales essent in finite. quod ut habetur in primo celi mundus constituitur ex quatuor elementis et quatuor essentia. inter quas presenciales mundi non enumerantur anime rationales. et sic est possibile mundum fuisse ab eterno. quod tamen anime rationales non fuissent ab eterno.

Ar. Nos experimur regiones esse mutatas in tempore. ergo mundus incepit. Tenet ratio. quod si sicut est in partibus vniuersi. sic etiam erit in toto. Quod si quis uis mundus possit mutari secundum suas partes. sic quod partes inhabitabiles fiant inhabitabiles. et e contra. tamen ille presens non arguit mutationem totius vniuersi. quod quod in una parte corrumpitur hoc in alia generatur. et e contra. Et est simile de partibus animalium. quia partes materiales animales continue generantur et corrumpuntur. ut patet in primo de generatione. sed partes formales ipsius non mutantur.

Queritur. Utrum mundus sit producibilis per actionem agentis naturalis. Dicendum quod non. cuius ratio est duplex. prima est. agens naturale producit aliquid per motum naturale. sed mundus non potest produci per motum naturale. secundum rationem. Maior est manifesta. sed minor probatur. quia in illo quod producit per motum naturale presupponitur materia que est subiectum talis motus. sed mundus non potuit habere aliquam materiam ante sui productionem. quia materia non est sine forma. ergo si presupponeret materiam. sic mundus esset antequam produceretur. Secunda ratio sumitur ex parte virtutis productiue. quia nihil potest producere seipsum sed omne agens naturale spectat ad istum mundum corporeum tanquam per se eius. si ergo agens naturale produceret mundum. tunc produceret seipsum quod est impossibile. Ex quo patet quod mundus est solum producibilis per creationem. quod in creatione producit tota substantia sit. quod materia simul producit cum forma.

Ar. Effectus finitus potest produci a causa finita. sed mundus est effectus finitus. ergo poterit produci a causa finita. sed causa finita est creata et naturalis. ergo potest mundus produci ab aliqua causa naturali. Dicendum quod dupliciter producit effectum finitum. uno modo naturaliter per naturalem mutationem. que est ex materia presupposita. et sic est verum quod effectus finitus producit a causa finita. sicut autem homo qui est effectus finitus producit ab homine qui est causa finita. Alio modo producit effectum finitum modo supernaturali. scilicet sine materia presupposita. sicut per creationem. et tunc effectus finitus necessario producit a causa infinita uel a deitate infinita. non propter rem productam. sed propter modum producendi.

Ar. Partes vniuersi mouentur ab aliquo naturali agente siue mouente. ergo etiam totum vniuersum. Dicendum negando consequentiam. quod non est simile. cuius ratio est quia una pars vniuersi potest persistere alteri parti secundum naturalem virtutem et potentiam. et sic potest naturaliter aliquid per mouere. sicut nunc de facto celus mouet ista inferiora secundum quod virtus celi preuallet virtutibus aliorum corporum. sed totum vniuersum nihil persistere potest in natura rerum creaturarum.

Et quoniam dicitur. motus celi est primus motus et ille precedit ab intelligentia que est creata. incipit mundus et motus per actionem creatam. Quod si motus celi non precedit ab intelligentia per modum productionis. sed per modum influxus eo modo quod motus instrumenti precedit ab artifice ex forma artis. et hoc facit intelligentia virtute primi motoris cui obsequitur. Sed illud quod arguitur de virtute corporum celestium secundum quam agunt in animam rationalem solutum est supra.

¶ Utrum Aresto. posset dici hereticus ob hoc
q. posuit mundū fuisse ab eterno. Et videtur
q. sic q. dicit p. rra fidei veritate. **¶** Quid q. nullo mō ex
ista pōne potest dici hereticus. et hoc ppter tres causas. p
ma ē. quia sū sanctū Thomā. intendebat dicere q. mū/
dus nō incepit p. naturāle motū quod est verū. sic em p. ro
cedunt sue rōnes. Secūda causa est. quia ante fidem dā/
tam nullus fuit obligatus ad seruandū fidem. sed tēpō/
re Aresto. lex fidei catholice nondū fuit data p. christum
nec lex vetus in qua habet articulus de creatione mundi
obligabat gentiles. sed solūz israelitas q. bus fuit data
et p. mulgata. Tercia causa est. q. p. tinacia facit heresim.
sed Aresto. non fuit p. tinax in ista opinione. q. p. bat ex
p. mo topicoz. vbi dicit q. mundū fuisse ab eterno non sit
p. blema neutri. cū sint rōnes eq. fortes ad vtrancq. prem

Rincipiū autem p. siderationis est quod
quidēz dicte dubitationis. quare quedaz
eoz que sunt. aliquādo q. dem mouentur. aliquā
do aut quiescunt iterum. Necesse autē z omnia
quiescere semp. aut omnia semper moueri. aut
alia q. dem moueri. alia aut quiescere. Et iterum
horum aut que mouent moueri semp. que vero
quiescūt quiescere semper. aut omnia apta nata
sunt similiter moueri et quiescere. aut reliquum
amplius z terciū. Contingit em alia q. dez sem/
per immobilia esse eoz que sunt. alia vero sem/
per moueri. alia autem cum vtriscq. accipere q. d
quidem nobis dicendum est. Hoc enim habet
solutiones omniū dubitatoz. z finis nobis est
huiusmodi negotij

¶ Hic est secundus tractatus huius libri octauj. in quo
postq. Aresto. ostenderat q. in mouentibus z in mobili/
bus non sit. pcedere in infinitū. sed est deuenire ad aliq. d
p. mū. Et etiā iam ostēdit q. motus semp fuit z semper
erit. Hic p. nter pcedit ad inquirendū conditionez p. mū
motus z p. mū motoris. Et circa hoc p. mo ostendit q.
motus p. mū sit sempiternus. z q. p. mū mouens sit
omino immobile. occasione cuius p. mittit vnā diuisione/
quinq. membrē circa dispōnem entium. quia vel entia sic
se habent in vniuerso q. omnia quiescunt. z sic est p. mū
membrū. Aut sic se habent q. omnia mouentur. z sic est se/
cundū membrū. Vel sic se habēt q. quedā semp mouent.
et quedā semp quiescunt. et hoc potest tripliciter intelligi.
vno modo q. illa que mouent semp mouent. z illa que q.
escunt semp q. escunt. sic q. non sit aliqua res que quando
q. moueat z quādoq. quiescat. z hoc est terciū membrū.
Vel aliqua quādoq. mouent z quādoq. quiescunt. sic q.
omnia que quiescunt apta nata sunt moueri. z omnia q. mo/
uent apta nata sunt quiescere. sic q. non sit aliquid in vni/
uerso quod semp moueatur aut semp quiescat. et hoc est
quartū membrū. Aut quinto aliqua mouentur z aliqua

quiescunt. sic tamen q. aliqua semp moueantur et nunq.
quiescant. et aliqua sint immobilia z nunq. moueantur
et aliqua sint que quādoq. mouentur z quādoq. quies/
cunt. Et istud vltimū membrū dicit veram dispositionez
entium. quia aliquid in vniuerso est quod semp mouetur
sū Arestoteles. z aliquid est in vniuerso quod est omino
immobile. sicut anima nobilis que mouet celū. et aliqua
sunt in vniuerso que quādoq. mouent z quādoq. quies/
cunt. sicut elemēta z mixta Et dicitur notanter q. in vni/
uerso sit aliquid quod est omino immobile. z non dicitur
q. sit aliquid quod semp quiescat. quia p. mū motor nō
p. pte quiescit q. uis sit immobilis. quia non est aptus na/
tus moueri. Scdm ergo istud quintū membrūz verificat
quod p. positum est. scz q. est aliquis motus sempiternus
et q. est aliquod mouens immobile. Et quo patet q.
non est idem querere quorū sunt dispōnes entium. et que sit
diuissio circa dispōnem entium. quia solum vltimū mem/
brum est dispositio entium. sed omnia quinq. membra sunt
circa dispositionem entium

Omnia igitur quiescere et huius rationez q.
rere dūmittentes sensum. infirmitas quedaz est
intellectus Et de toto aliquo. sed nō de par/
te ambiguitas est. Neq. solum ad ad phisicum
sed ad omnes sciētias. vt est dicere z omnes opi/
niones. propter id q. motu vtuntur omnes.

Amplius autem de principiis importuni/
tates. sicut in rationibus circa doctrinas nihil
sunt ad mathematicum. Similiter autē z alijs
sic neq. de eo q. d. nunc d. ad phisicū. supposito
em q. natura principiū motus sit.

¶ Hic excludit Arestoteles tria membra predictę diu/
sionis. Et p. mo ostendit q. non omnia semp quiescūt di/
cens q. et quedaz infirmitate intellectus procedit q. ali/
ter dicunt oia quiescere. z ergo cōtra eos nō est disputan/
dum propter tria. p. mo quia non est disputandū cōtra
illum qui indiget sensu. sed dicens omnia quiescere indi/
get sensu. ergo contra eum non est disputandū. Maior
patet p. mo topicoz. vbi dicit Arestoteles q. non est dis/
putandū contra positiones de quibus disputans indi/
get sensu vel penā propter stulticiā dicentis. quia qui ind/
iget sensu. id est qui negat aliquod quod est manifestū
ad sensum. illi ostendendum est ad sensum illud quod ip/
se negat. Maior probatur. quia aliqua moueri ad sensū
est manifestum. Secūdo quia qui concedit istud men/
brū non solum destruit sciētia naturāle. sed omne sciē/
tiam. quia qui dicit omnia quiescere negat motū. sed om/
nis sciētia fit per aliq. motū. quia fit per demonstras/
tionē que est ad minus motus rationis. Item qui negat
motū tollit omne ens. cū ergo omnis sciētia sit. de ente er/
go negans motū negat omne sciētiā. quia negat subiec/
tum omnis sciētie. Est tamē considerandū q. ens cas/
pitur dupliciter. vno mō. p. ente mobili. sicut hic capis in
subiecto huius sciētie. z tunc manifestum est q. qui tollit
motū tollit omne ens. scilicet mobile. Alio modo capitur
z iij.

ens communiter. et tunc est distinguendum de motu. quia vel capitur motus communiter finem quod omnis actio dicitur motus. et sic est verum quod qui tollit omnem motum. id est actionem etiam tollit omnem ens. quia non est aliquid ens sine operatione. cum operatio sit finis rei. Alio modo accipitur motus specialiter per motum physicum. et sic potest aliquid tolli dupliciter. uno modo quo ad nostram cognitionem. et sic iterum est verum quod qui tollit motum tollit omnem ens. quia omne ens cognoscitur a nobis per motum. etiam primum mobile. Alio modo potest intelligi simpliciter et absolute. et sic est falsum. quia sunt multa entia immobilia. que non auferuntur motu ablato.

¶ Tercio. quia nulla scientia disputat contra illas positiones que negant principia scientie. sed qui dicit omnia quiescere negat principium huius scientie. quia in scientia naturali presupponitur pro principio quod natura sit principium motus. Sic ergo per tria media apparet quod ad naturale non pertinet contra hanc positionem disputare.

Ad Cōtingit quādoq; cōtradīcere illi qd̄ apparet ad sensum. sicut solē esse bipedālis quāritatē. q̄a hoc est falsum. ¶ Quidē q̄ sensus capitur dupl̄. vno mō fm̄ q̄ est debite proportionatus ad suū sensibile. et sic nō cōtingit cōtradīcere sensui. q̄ tūc sensus vere iudicat de suo sensibili. Alio accipit̄ sensus fm̄ q̄ est multū distās a suo sensibili. et sic ppter distantiā nō semp̄ vere iudicat de suo sensibili. et tūc cōtingit cōtradīcere sensui. Sic autē est de iudicio quāritatis solis. cuius quantitatē p̄ sensum iudicamus bipedālis figure. Quis sit maior tota terra.

Fere autē adhuc et omnia dicere moueri falsum quidē. Vinus autē hoc ppter artem. positū qui dem em̄ est quod natura in physicis principium sit motus et quietis. similiter autē physicum est motus. Et dicunt quidam moueri eorum que sunt non alia quidem. alia vero non. sed omnia et semper. sed latere hoc nostrū sensum. ad quos etiam quidē nō determinantes qualē motum dicunt aut omnes nō difficile est cōtradīcere.

¶ Hic cōsequenter excludit scdm̄ membrū quod ponebatur ab Eracito q̄ dixit omnia semp̄ moueri. Tali ratōne quia contra negantes principia non est disputandū. sed dicens omnia moueri negat principia scientie naturalis. quia supponitur in scientia naturali quod natura sit principium motus et quietis. Addit tamen Aristoteles. quod illa secūda opinio minus repugnat scientie naturali q̄ prima. quia q̄es est priuatio motus. et priuatio est minus manifesta q̄ habitus. et sic pma opinio repugnat manifestius scientie naturali q̄ secūda. Tunc ibi. Et dicūt quidam moueri. Ostendit quomō dictam positōem aliqui posuerunt. Et dicit quod modus sustinēdi eorum fuit. quia dicebant hoc latere sensum. scilicet quod omnia semp̄ mouētur. et ideo quis fm̄ sensum appareat nobis quod aliqua quiescant. tamen adhuc illa fm̄ veritatem mouentur. Sed dicit Aristoteles quod non difficile est obijcere contra eos. quia non specificant de quali motu esset intelligendum. sed est manifestum de quibusdam motibus quod non semper sunt. scilicet aut sunt motus grauium et leuium.

¶ Neq; enim augeri neq; minui possibile cō

tinere. sed est medium. Est autem similis ratio huic de eo quod est guttam conterere et nascētia et lapidis scindere. Non enim si tū effodit aut remouet gutta. aut medium in medio tempore prius. sed sicut nauis tractus est. et gutte tot tantum mouent. Pars autem illorum in nullo tempore tantū. Diuiditur quidem enim quod remotus est in plura. sed nihil eorum motum est seorsum sed simul. Manifestū igitur quod non est necessarium sp̄ aliquid abire. quod diuidit̄ diminutio in infinita. sed totum aliquando abire. Similiter autem et in alteratione qualibet. Nō em̄ si partibile in infinitum est quod alteratur. ppter hoc et alteratio. sed velox fit multotiens sicut congelatio. Amplius cum infirmes aliquis. necesse est tempus fieri in quo sanabitur. et non in termino temporis mutari. Necesse est autē in sanitatem mutari et in aliud nullum. Quare dicere continue alterari et multū in manifestis est ambigere. In contrarium em̄ alteratio est. lapisq; neq; durior fit neq; mollior. Et fm̄ quod fertur mirabile est. si latuit lapis deorsum latus. aut manens in terra. Amplius autem terra et aliorum vnu quodq; ex necessitate permanent quidem in propriis locis. mouentur autē violente ex his. Si quidem igitur quedam ipsorum sunt in propriis locis. necesse neq; fm̄ locum omnia moueri. Quod quidem igitur impossibile sit aut semp̄ omnia moueri. aut semp̄ omnia quiescere. ex his et alijs huiusmodi sciet utiq; aliquis.

¶ Hic ponit rationes contra predictam opinionem. et primo quo ad motum augmenti. secundo quo ad motum alterationis. ibi. Similiter autē. tercio quo ad motum localem. ibi. Et fm̄ quod. Quo ad primum Eracitus posuit quod augmentum esset continuū. dicebat em̄ quod si aliquid augeretur in aliquo tempore quod etiam augeretur pro qualibet parte illius temporis. et tamen nō sentiretur augmentum quod fieret in modica parte temporis. Sed Aristoteles vult quod nō oportet quod si fiat aliquid augmentum in aliquo tempore quod tū fiat pro qualibet parte illius temporis. et hoc probat per tria signa. primum est de guttis cauantibus lapidem. quia prime gutte. nō cauant lapides. sed disponunt

ad euationē. sed vltima gutta cauat lapidem habens in se virtutes primarū guttarū. Secundū est de motu nauis quia quādoq; duo possunt trahere vnā nauem. sed vnus non potest eam trahere. sed solū disponere ad tractionē. et quando alius venit tunc simul trahunt nauem. Tercium est de plantis nascentibus in lapidibus. quia plantę genite inter lapides diuidunt lapidem ab inuicem. s; nō diuiditur lapis in principio. sed in fine. Ergo a sili cōtingit aliqd disponi ad augmentū z postea augeri. et sic nō semp augebit. sed p aliquo tpe disponet ad augmenta tationē. Tūc ibi. Sili aut. Probat q nō est sp altera tio pūua tribz rōnibz. prima stat in hoc. in illo nō est cōtinua alteratio qd simul totū alterat. sed ptingit sili aliqd subiectū totū alterari. sicut cōtingit aquā cōgelari. q nō cōtinue cōgelat. sic q fiat illa cōgelatio cōtinua. Est tū considerandū q ista ppo (cōtingit aliquid sili alterari) pte dupli intelligi. vno mō sic q talis alteratio non fiat in aliqua successione. z sic nō est textus intelligēdus. qz aqua nō p cōgelari in instāti. Alio d; aliqd sili moueri p cōmpationē ad motū locale. qz motus localis pcedit fm p res spaciū. z sic p motus localis fm vnā p res spaciū. deins de fm aliā. Et isto mō pte aq simul cōgelari sic q nō pmo vna ps. z deinde alia successiue cōgelet. z iō talis altera tio fm Aresto. d; velox. Secūda rō stat in hoc. qz ois motus requit determinatū terminū. sed habito termino cessat motus. q nō pte aliqd cōtinue alterari. Maior pz qz ois motus est de cōtrario in cōtrariū. sed p traria s; determinata. q oportet motū eē inter determinata. Maior pz p Arest. pmo de generatione. q d; q habitib; id est formis exstib; in materia cessat ois motus. Tercia pō sumit ex quodā experimēto. qz videmus in rebz natu ralibz q multa sunt q nō cōtinue mouent. sicut lapis nō fit cōtinue durior vel mollior p tps longitudines. Et sic stultū est dicere q oia sp alterent. Tūc ibi. Et fm q. Reprobat istā opinionē qntū ad motū locale duabz rōnibz. quaz pma stat in hoc. qz aliq sunt mot? locales ita manifesti. q latere nō pnt qn qnq; cessent. sicut sunt mo tus violēti. sicut motus lapidis sursum. Quidā mor? na turales grauiū z leuiū nō pnt negari qn aliq fiant z aliq qn cessent. z sic expse apparet q in illis motibus sit termi nus q habito amplius nō fit motus. Secūda rō stat in h. oīe corpus naturale exis in pprio loco quiescit. sed ma nifestū est q qdam corpa sunt in pprijs locis. q ibi quies cunt. Maior pz. qz corpa naturalia mouent a pprijs locis p violentiā. q in pprijs locis naturaliter quiescunt.

Tuero neq; alia qdem sp ptingit qescere alia vero sp moueri. aliqñ aut qescere z ali qñ moueri nullū. Dm aut q impossibile sit. si cut z in dictis pus z in his. Videmus em eis dē fieri diuersas mutatioes. z adhuc qz oppug nat manifestis dubitas. Neq; em augmentum neq; violentus erit motus. nisi mouebit extra naturā qescens pus. Generatōem igitur remo uet z corruptōez hec rō ferre at et moueri qd dā z corūpi videt oibus. In qd qdē em mu

tatur sit hoc aut in hoc. Ex hoc aut mutat. cor rumpitur hoc aut huic. Quare manifestum q alia qdem mouent. alia vero qescunt aliquādo. Reprobat is duobz pms menbris pmissē diuisionis pnter Aresto. reprobat terciū mēbrū. qd fuit q qdā sp q escunt. z aliq sp mouent. ita q nō sint aliq q qnq; moueas tur. z qnq; qescat. Et h pmo sic reprobat. qz opinio q in titit huic mēbro repugnat sensui. z sic nō est ptra eā dis putandū. qz nō est disputandū ptra eos q cōtradiciūt sen sui. Est em manifestū ad sensū. q qdā qnq; mouent z qn qz qescunt. sicut pte manifeste de grauibz z leuibz. Secūdo reprobat idēz ex hoc q repugnat his q sunt manifesta in natura. Repugnat em pmo motibz naturalibz. videm? em in motu augmenti. q ea q augent nō sp augebant. qz si sic tūc daret aliqd infinitū fm actū. nec est certus termi nus augmenti in rebz naturalibz. cuius oppositū d; secūdo de aia. Valēt em res naturales determinatū terminūz fm p tate vltra quē nō ptingit. Secūdo tolleret ois mo tus violētus. sicut mor? lapidis sursum p violentiā qd est falsum. z ptra sensum. qz illud quod qescit semp qescit. ergo quod quiescit fm naturam nō potest moueri cōtra naturam. et sic nō pte moueri violēte. Tercio excluderet generatio z corruptio. quia si qescens nō poterit moueri. illud qd qescit sub nō eē sicut accidit in corrupto nō posset generari. qz tūc moueret. nec illud qd qescit sub eē sicut ipm generatū poterit corūpi. Quarto tolleret ois motus vlt. z hoc iō. qz in oīi motu est qdā generatio et corruptio. vel simplr vel fm qd sicut d; in pmo de genera tione. Quia hēc q dicta s; s; impossibilia. sic manifestū sit q qdā mouent nō qdem sp. sed aliqñ z quedā quies cunt non semp sed aliquando

Vnia at velle aliqñ qescere. aliqñ at mo ueri. h at copulādū ad antiqs rōes. Pūci pū at itez faciēdū a nūc determinatis idem qd q dē incepim? pus. Aut em oia qescūt. becautē mouent. aut hec qdē qescūt. hec at mouent eoz q st. Et si alia qdē qescūt. alia pō mouēt. eoz q st necē ē. aut oia aliqñ qdē qescere. aliqñ pō mo ueri. aut qdā sp qescere. alia pō moueri iporum aut alia aliqñ sistere. aliqñ pō moueri. Qdē igit nō possibile sit oia qescere dcm est pus. di cem? at z nūc Si em fm veritatē sic sebz sicut qdā dicūt eē q est infinitū z immobile. sed non aliqd videt fm sensū. s; mouēt multa eoz q st. Si qdē igit opinio est falsa. aut oīa opinio et mot? est. z vtiq; si phātasia. z si aliqñ qdē sic videat. aliqñ aut aliter. Phātasia qdem et opi nio motus qdam esse vident. Sed de hoc qui dem intendere z querere ratōem quorum dig nius habemus qratione indigere. male iudi care est melius z peius z credibile z non credi

Libet

bile. et principium et non principium. Similiter autem et impossibile est. et omnia moueri. aut alia quidem se moueri. alia vero se quiescere. Ad omnia enim hec sufficiens est una fides. videmus enim quedam aliquando quidem quiescere. aliquando quidem moueri. Quare manifestum est quod impossibile sit similiter omnia quiescere. et omnia moueri continue. ex eo quod alia quidem semper mouentur alia vero quiescunt semper. Reliquum ergo considerandum est utrum omnia huius possibilis moueri et quiescere possunt. aut quedam quidem sic. aliqua vero semper quiescunt. alique semper mouentur. Hoc enim demonstrandum est a nobis. Consequenter inquit de alijs duobus ultimis membris premisse diuisionis. Et primo manifestat suam intentionem ostendendo ad quam positionem spectat illud quartum membrum. Secundo recolligit aliqua que dicta sunt in isto capitulo. ibi Principium autem. Tercio ostendit quid restat dicendum. ibi Reliquum ergo. Quo ad primum vult quod illud quartum membrum. scilicet quod omnia quandoque quiescunt et quandoque mouentur pertinet ad rationes que predictae sunt in disputatione de sempiternitate motus. Videtur enim ista opinio esse Empedoclis. qui dicit quod in tempore amicitie omnia descendunt et nihil mouetur. et iterum in tempore litis omnia mouentur et nihil quiescit. Tunc ibi Principium autem. Resumit ea que dicta sunt in isto capitulo. Et primo resumit ea que dicta sunt in diuisione supraposita eodem modo sicut posita sunt. Et ulterius resumit reprobationem primi membri diuisionis quo ponebat quod omnia quiescerent. et vult addendo ad primum dicta quod ista opinio repugnat sibi ipsi. quia si semper veritate ita esset quod omnia quiescerent adhuc non tolleretur omnis motus. quia adhuc erit opinio de hoc et phantasia quod omnia quiescant. sed phantasia est motus factus a sensu. semper actus ut dicit Aristoteles. secundo de anima. Deinde secundo resumit reprobationes aliorum duorum membrorum. quia ille ponens manifeste dicunt contra sensum. et ideo non indiget alique manifesta reprobatione. quia videmus quod quidam quiescunt et quidam iteque quiescunt. unde manifestum est quod impossibile est dicere quod omnia continue quiescant quod erat primum membrum. et quod omnia continue moueantur quod erat secundum membrum. vel quod quidam semper moueantur et quidam semper quiescant et nihil sit medium. Tunc ibi. Reliquum ergo. Ostendit quod restat deinde et percludit ex premissis quod tria membra premissae diuisionis stare non possint relinquenda consideranda sunt membra aliorum duorum sit verum? verum scilicet quod omnia sunt possibilis moueri et quiescere. aut quidam sunt possibilis moueri et quiescere. ita tamen quod alique sunt quod semper quiescant et alique semper moueantur. hoc enim ultimum est quod demonstrare intendimus. Sic enim ostendit primum motum esse sempiternum et primum motum esse immobile. Continetur enim quartum membrum in se duo. Primum est quod omnia apta nata sunt moueri. Secundum est. quod omnia nata sunt quiescere. Probat ergo Aristoteles. primo quod est deueniendum ad aliquid immobile. et per hoc reprobat primum per illud membrum quod omnia apta nata sunt moueri. Secundo probat Aristoteles. quod alique motus est sempiternus. et per hoc reprobat secundum per quartum membrum. scilicet quod omnia apta nata

Octauus

sunt quiescere. Et ergo philosophus solum intendit demonstrare quantum et ultimum membrum.

Quentium igitur et eorum que mouentur. alia quidem mouetur et mouentur semper accens. alia autem per se ipsa. semper accens quidem. ut quicunque in eo quod sunt in mouetur tibi aut in his que mouentur et que sunt semper per se. alia autem per se ipsa quicunque non in eo quod sunt in mouetur aut in his que mouentur in eo quod pars alique ipsorum mouetur aut mouetur. Horum autem que mouentur per se. alia quidem a se ipsis. alia vero ab alio. et alia quidem de natura. alia vero violentia. et extra naturam. Quod enim ipsum a se ipsis natura mouetur. ut quodlibet animalium. mouetur enim animalia a se ipsis. Quorumcumque autem principium motus in se ipsis est. hec natura discimus moueri. Unde animalia quidem totum natura ipsum se ipsum mouet. corpus autem semper quod corpus pertingit et natura et extra naturam moueri. Differt autem semper quod motus quod mouetur eueniat. et ex quod elemento pertinet. Et eorum que mouentur ab alio. alia quidem mouentur natura. alia vero extra naturam. Extra naturam quidem terra sursum. et ignis deorsum. Amplius autem pres animalium multoties mouetur extra naturam. iuxta ponens et modos motus.

Postquam philosophus manifestauit suam intentionem. hic incipit ea prosequi. scilicet non omnia quiescunt moueri et quiescunt quiescere. sed aliquid esse oino immobile et aliquid quod semper mouetur. Et diuidit in duas partes. in prima ostendit primum mouens esse immobile. In secunda ostendit primum mobile semper moueri. ibi. At vero si aliquid semper mouetur primum intendit ad longum tale rationem. Quia quod mouetur necesse est ab alio moueri. sed non est. procedere in infinitum in mouentibus et motis. quod est deueniendum ad aliquid quod mouetur se ipsum. vel quod est oino immobile. Primum ergo Aristoteles. declarat maiorem inductionem et permittit tres diuisiones mouentium et mobiliu. ut ex illis posset declarare maiorem. Prima diuisione est. mouentium et mobiliu. quidam mouetur et mouetur per se. id est semper totum et quidam per accens. et accipit hic per accens semper quod pertinet sub se motum semper per se. Secunda diuisione est. eorum que mouentur per se que dicitur mouentur a se ipsis sicut animalia. quidam ab alio sicut inanimata. Tercia diuisione est. illorum que mouentur a se ipsis quod ab alijs. alia mouentur semper natura. alia extra naturam. id est violente. Tunc ibi. Quod enim ipsum manifestat ultimam diuisionem triplis. primo in his que mouentur a se ipsis. sicut in animalibus. et hoc dupliciter. semper totum et semper per se. per enim totum animal violente moueri. et sicut per totum animal naturaliter moueri. quoniam enim animal mouetur sursum. tunc totum animal mouetur violente. et quoniam totum animal mouetur deorsum tunc totum mouetur naturaliter. Secundo manifestat hoc in partibus animalium. scilicet quod alique motus est violentus et alique naturalis. quoniam enim pars animalis mouetur sicut a natura instituta est moueri. tunc mouetur naturaliter. sicut quoniam homo currit contra ad anterius. et brachia versus retro. si autem fiat curuata

ra opposita. tūc esset motus violentus fm partē illā. Tercio manifestat hoc in his q mouent ab alio. qz ignis mouetur naturaliter sursum. z violente deorsum

Ar. Motus aialis sursum est naturalis. q male dicitur q sit violentus. Ans pz. qz ē naturale aie q moueat ad oēm dñam positōis. Qd m q motus aialis caput dupl. vno mō vt hz ppariōe ad ipam aiaz mouētē totū aial. z sic etiā motus sursum est naturalis. qz talis motus naturaliter sit ab aia. que mouet corpus ad oēm dñam pōis. Alio caput vt hz ppariōe ad corpus aiaz lis tñ. z sic motus sursum est contra naturā aialis. qz est cōtra naturā corporis ipius aialis. mouet em corpus aiaz lis naturaliter fm naturā elemēti pdominantis. sed hoc est terra. ergo naturaliter mouetur deorsum.

Et maxime moueri a quodā qd mouetur in his q extra naturā mouent est manifestus propter id qd manifestū est ab alio moueri. Postea aut que sunt extra naturā eoz q sunt fm naturā ipa a seipsis. vt aialia. hoc em nō immanifestus est si ab aliq mouent. sed qūo optet accipe ipm mouēs. z qd mouet. Videlz em q ibi sit accipiē dū sicut in nauibz. z nō natura subsistētibz. sic z in aialibus diuīsum est mouēs z qd mouet. et sic oīe ipm seipm mouet. Maxime aut dubitat reliquū dicte vltimē diuisionis. Eoz em que ab alio mouent hec quidē extra naturā posuim⁹ moueri. alia aut relinquunt ptraponi qz natura. Hec aut sunt que dubitatiōem afferūt a quo mouent vt graua z leuia. hec em in oppositos locos violentia mouēt. in ppios at leue quidē sursum. graue aut deorsus natura. a quo aut nō ad huc manifestū. sicut cū moueant extra naturā Et nāqz ipa a seipsis dicere impossibile est. vitale em hoc z aiatōz est ppiūm Et facere stare posse ipa fm seipa Dico aut velut si ambulādi cā inest ipsi z nō ambulādi Quare si in ipo est sursum ferri igni manifestus est q in ipo z deorsus Irrōnabile aut est fm vnū motū moueri solum hec a seipsis. siquidē seipa mouēt ipa Amplius qūo cōtingit ptiūū aliqz z ipsum seipm mouere Scdm em q vnū z ptiūū nō tactu fm hoc impossibile est. sed fm q diuidit. Si hoc quidē aptū natuz facere. illud vero

pati. Neqz ergo nulluz hoz ipm seipm mouet cōsita em sunt. Neqz em aliud cōtinuū nullum sed necesse est diuidi mouēs in vnoquoqz ad id quod mouetur. sicut in maiatis videmus. cum

moueat aliquod animatoz ipsa

Ar. Sic Aresto. post diuisiones pambulares pbat q oē quod mouet ab alio mouet. z p hoc manifestat ipam maiorem pmissē rōis. Et pmo ostēdit in qbus hoc sit manifestum dicens. q hoc est manifestū in illis que mouentur p violentiā. sicut pz tercio ethicoz ex definitiōe violenti. qz violentū est quod mouet ab extrinseco passo non cōferente vim. Sed in his que mouent fm naturā a seipsis est manifestū q aliqd ab alio mouet. sed nō est manifestū qūo ab alio moueant nisi dicat q aia moueat corp⁹ sicut nauta nauē. vt dicit scdo de aia. vtrū aut hoc sit veruz in libro de aialibus inqrendū relinquit. Tūc ibi Maxime aut dubitat. Manifestat ppositum in his in qbus ē magis dubiū oīe qd mouet ab alio moueri. dices q hoc maxie ē dubiū in quibz z leuibz qn fm naturā mouent. qz sic vident mouere seipsa. licet non sit dubiū qn mouent extra naturā z p violentiā ad cōtraria loca. Sed Aresto. ibi. Et nāqz. Probat qtuor rōibus q graua z leuia nō mouēt seipa. quaz pma stat in hoc mouere seipm prius ad rōem vite. sed graua z leuia nō sunt viuētia. qz. Maior pz. qz fm Aresto. pmo z tercio de aia. viua differunt a nō viuētibz. qz viua mouēt seipa Scda rō. que cūqz mouent seipa possunt facere se stare et quiescere. sed graua z leuia non possunt facere se stare et quiescere. qz solū desunt in termino motus. qz. Maior pater qz aialia p appetitū faciūt se mouere z etiā stare Tercia ratio. illud qd mouet seipm nō habet determinatū motū et hoc iō. qz illud determinat sibi motū ex phāasia z appetitū. sed graua z leuia hnt determinatū motū. qz graua mouent deorsus z leuia sursum. q nō mouēt seipa Quar ta rō. nullū pfectū ptiūū mouet seipm. sed gūa et leuia sunt pfecte ptiua. qz. Maior pz. qz qd mouet seipm diuidit in mouēs z motū. z sic nō est pfecte cōtinuū

Ar. Aial est pfecte ptiūū z tñ mouet seipm. ergo male dicebat oppositū in vltima rōe. Qd m q aliqd dicit cōtinuū dupl. vno mō formalit. qz ptes eius copulant ad aliquē terminū cōm. z sic aial est pfecte ptiūū. etiā hns diuersa mēbra. qz vnū mouet altero descente. Alio aliqd dicit ptiūū formalit z finalit sil. z dicit finalit cōtinuū in ordine ad motū. qn vna pte mota totū mouetur. sicut pz in ligno. fm q dicit Arest. xj. metaphysice. ptiūū est cuius motus est vnus. z sic aial nō est pfecte cōtinuū. quia potest vna pars moueri alia nō mota.

Ed accidit et hec ab aliquo semp moueri fiat autem utiqz manifestū diuidentibus causas. Est autē z in mouentibus accipere que dicta sunt. Alia quidem em extra naturam ipsorum motiua sunt. vt vectis nō natura grauis motiuus est Alia vero natura. vt actu calidus motiuus est potentia calidi. silr autem et in alijs

hmoi est. Et mobile aut sibi natura. qd potetia quale aut quantu aut vbi est. cu habeat princi-
piu hmoi in seipo. z no fm accis. Er ite m idez
et quantu z qle. sed alteri altez accidit. z no fm
se existit. ignis itaqz terra mouent ab alio. vio-
lentia qdem cu extra natura Natura aut cu in
ipsoz actu z potetia Qm aut quod z potetia
multipl'r dz. hec causa est no esse manifestu a q
hmoi mouent. vt ignis sursum. terra vero de-
orsu Est aut potetia aliter addiscs scies. z ha-
bens iam scientia z no psideras Semp autez
cu simul actiuu et passiuu sunt. fit aliqn actu qd
in potentia. vt addiscs ex potetia esse alterum
fit potetia. habes em sciam no cōsiderans autē
potetia est sciens quodāmodo. sed no sicut z an
addiscere Cum aut sic habeat si aliqd no probi-
beat operat z psiderat. Aut erit extra cōtradi-
ctione ignoratia Sitr aut hec se habet z in phi-
sics. frigidu em potetia est calidu. cum aut fue-
rit mutatu iam ignis est Ardet aut nisi aliquid
phibeat z impediāt Similiter aliquid se bz
et circa leue z graue. Leue em fit ex graui. vt ex
aqua aer. hoc em potentia primu iaz leue. z ope-
rabit mox nisi aliquid phibeat Actus aut leuis
est alicui eē sursum Prohibet aut cum in ptra-
rio loco sit. sitr z hoc se habet in quanto z quali
Et m querit hic quare in ipsoz locu mouetur
grauia z leuia Cā aut ē. qz apta nata sunt. z hoc
est graui z leui esse. hoc qdem eo quod sursum
illud aut eo quod deorsum determinatum

¶ Postq ostēdit q grauia z leuia non mouent seipā. hic
ostēdit a q mouent dicens q z si grauia z leuia no moue-
ant seipā. tñ mouent ab aliquo. z hoc p manifestari si di-
stinguant cause mouētis. quia dupl'r aliqd mouetur ab
alio. vno p violentia. z hoc no p dici de grauib z leuib
quia grauia z leuia hnt naturales inclinationes ad illos
motus q eis cōueniunt. qd est ptra natura violenti. Seq-
rur ergo q mouent naturaliter sicut potetia calidu mo-
uetur ab illo qd est actu calidu. z redit in idē siue mouēs
moueat fm qlitate. qritare vel vbi. qz sp mouet natu-
raliter q illud qd mouet est per se in potetia ad illa. sicut
scamnu est in potetia cōbustibile no inquantu scamnum

sed inquantum lignum. Et quia nihil idem fm idem est
in potetia z in actu. q nihil mouet a se. sed sp ab alio.

¶ Tūc ibi. Qm aut q. Ostēdit a q mouent z qd est in
potetia mouet ab eo qd est in actu. iō Brest. pmo disti-
nū duplicē modū potetie. z vult q vno aliqd est in potetia
ad actū primū. sicut ptingit de eo q de nouo addiscit. ille
em est in potetia ad actū pmū. qz ad formā q est scientia.
Alio aliqd est in potetia ad actū scdm. sicut q hz habi-
tū scie. z nondū psiderat p illū habitū. Reducit aut ali-
qd de pma potetia ad actū ab aliq extrinseco. sicut aliqd
adrit habitū scie a doctore. sed de scda potetia reducit
ad actū a seipo. nisi aliqd impediāt. Sitr est hic dōm de
graui z leui. qz aliqd est in potetia graue. qd nondū habz
formā qritatis. z hoc ducit ad actū grauitatis p extrinse-
co qd est generas. Sed hns formā grauitatis est in po-
tetia ad actū scdm p se. z no p aliqd extrinsecum. sicut la-
pis hns in se formā grauitatis p moueri deorsum ex sua
natura absq hoc qd recipiat aliqd nature ab extrinseco
Tūc ibi. Et tñ qrit. Soluit quandā qstidē q qrit p
qre gūia z leuia mouent in ptra loca. Et dr. q eadem
est causa nature grauiū z leuiū z motus. qz graue de sua
natura inclinatur a locum deorsum. z iō qre qre graue
mouet deorsum. est quare quare graue est graue

Potetia autē est leue z graue multipl'r sicut
dcm est. Cūq em sit aer aq. potetia qdāmō est
leue Et m aer est adhuc in potetia. Cōtingit ei
impeditū no sursum esse. sed si auferat impedi-
mentū agit. z sp sursum fit. sitr aut z qle ad actū
esse mutat Dōx em psiderat scies nisi aliqd p-
hibeat sustinēs aut z phibens mouēs est. sicut
mouet. est aut sicut nō. vt est colūnas dinellens
aut lapidē remouēs. aut a vase aquā Scdm ac-
cidēs em mouet. sicut repulsa sphaera nō a pa-
rietemota est. sed a piciēte Qdēz igit nihil
hoz ipm mouet seipm manifestū est. sed motus
hz principiu nō mouēdi neqz faciēdi. sed patiē-
di Si igit oia que mouent a natura mouent
aut extra natura z violentia. z q z extra naturaz
omnia a quodam z ab alio. Hoz aut que natu-
ra. iterū qcumq a seipis mouēt ab aliquo mo-
uent. z que nō a seipis vt leuia z grauia. aut em
a generatione et faciente leue a graue ab impe-
dientia z prohibētia soluente. omnia ergo que
mouentur ab aliquo mouebuntur

Ex pmissis ostēdit p hns qd moueat gūia z leuia. Et dr
q cū id qd est in potetia moueat ab eo qd ē in actu. sicut
dictū est psiderandū est q multipl'r dz aliqd esse in poten-
tia leue vel graue. vno qz adhuc nō hz formā grauis vt
leuis. alio mō qz hz formā. sed nō opationē eius ppter im-
pedimentū. Vult ergo Bresto. q grauia z leuia pmo
p se mouet a generare. sed 2° mouet p accis a remouēte
phibēs Pri^o sic pz. oē qd ē in potetia mouet naturalit'r p

se ab illo qd est tale fm actu, sicut pbusibile mouet a cō-
bustiuo. qz pbusibile est potētia calidū. z pbusitiū ē ac-
tu calidū. h generās gūe z leue est actu tale. z facit ea eē
talia. g sequitur q moueant a generante qd dat eis formas
Et addit cōmentator q dāns formā dat pūcia formā. et
sic sicut generās dat formā grauitatis. etiā dat motuz q
cōsequitur immediate z inseparabiliter talē formā. Scdm sic p/
bat qz remouēs phitēs nō causat motū p se. qz non facit
inclinatiōē in mobili. sed solū remouet illud qd impedit
actualē motū. Exēpli grā. sit lapis positus sup colūnam
tūc si qd remoueat colūnā lapis mouet deorsuz. sed ille re-
mouens nō dat aliquā inclinatiōem lapidi qua moueat
deorsum. sed remouet solū illud qd impediēbat motū de-
scensus lapidis. z hoc est p accūs tā ex pte derinentis q
ex pte mouētis. Tūc ibi. Si qd oia. Cōcludit cōclu-
sionē principalit intentā. scz q oīe qd mouet ab alio moue-
tur vel a motore pūcto. vt in aialibz. vel ab extrinseco
motore. sicut in motu violēto. z in motu grauiū z leuiūz
qz gūiaz leuia mouent p se a generāte qd facit eas ēē gūia
et leuiā. sed mouent p accūs ab eo qd soluit. i. remouet ea
que impediunt vel ab ieo quod soluit. id est remouet na-
turalē motū. Sic g p q oia q mouent vel mouentur ab
aliq motore intrinseco aut extrinseco

Ad. Vtqz grauiā et leuiā moueant p se a generāte
et p accūs ab impediētia soluere. ¶ Pro ratiōe
notandū q nō est incōueniēs eundē effectū. pcedere a di-
uersis causis fm diuersa genera causaz. z itenū p vnus
effectus. pcedere a diuersis agentibz in vno genere cause.
Per hoc g dōm est q motus in grauibz z leuibz p redu-
ci ad qtuor pncipia fm qtuor genera causaz. pmo em
mouent a leuitate z grauitate in genere cause formal. nō
q grauitas sit forma informans motū. sed est forma for-
mas. i. sub effectiue pducēs ipm motū. sicut in scdo hui-
dcm est. z iō motus grauiū z leuiū nō hz pzie cām forma-
le. Sed hz pzie causas in alijs generibz causaz. primo in
genere cause finalis. qz sic motus grauiū z leuiūz sit a loco
naturali. eo q talis locus trahit finaliter locatū z pseruat
ipm. vt in qtro huius dcm est. Scdo in genere cause ma-
terialis. z sic ipm mobile gratia suoz pncipioz est princi-
piū motus. qz habet se passiue z receptiue ad motū. et iō
dcm fuit in scdo huius q natura in grauibz z leuibz sit p-
cipiū passiui z nō actiui. Tercio in genere cause efficien-
tis. qz ipm generās est causa effectiua p se motus illius
et remouēs phitēs est cā p accūs. Circa qd sciendū ē
q qñcūqz aliq cā efficiēs facit aliqū effectū. cui effectui
aliqd aliud inseparabiliter z naturaliter pūngit. tūc dī esse
causa illius vltimi effectus. sicut deus creās aiām rōnā-
le ad quā naturaliter z inseparabiliter sequuntur potētie aie
etiā dī causa potētiāz aie. cū g motus inseparabiliter seq-
tur ad graue genitū. sic dī generās cā illius morus. hoc
aut nō cōtingit in aialibus. qz ad aial genitū nō statim se-
quitur motus ipius. sed aial incipit moueri ex phantasia et
appetitu. ¶ Aut generās p se moueat sic p qz illa dī cā
p se que hz similitudinē cū suo effectū. cū ergo generās et
genitū sint similia. sic p q generans sit cā efficiens p se ge-
niti. Sed qz remouēs phitēs nō dat aliquā formā effec-
tui. ideo solū mouet p accūs. Et qñ dicat. grauiā et le-
uiā mouent effectiue a suis formis. g nō a generāte. Dis-
cendū q in eodē genere cause pē dari cā motus gūiū et le-
uiū fm diuersas causas subordinatas. sicut i genere cau-
se efficiētis. primū efficiens motus grauiū z leuiū est deus

deinde virtus celestis. post hoc primū generās. et vltimo
forma ipsius geniti. vel subalis vel accūalis que dī gūi-
tas aut leuitas. Dicat tamē graue potius moueri a gene-
rante q ab alijs causis. qz actio dī potius attribui agēt
vniūco q equoco. cū g de? z corpa celestia sint mouētia
equoca. ideo nō dī eis attribui illa actio qntū ad motum

Ad. Ista ppositio. oīe qd mouet ab alio mouet. p/
bata est septimo huius. g male hic resumitur.
¶ Dōm q aliter hic probat. z ibi. qz ibi pbat in gene-
rali. hic aut pbat applicādo z descēdendo ad diuersas
spēs motus. z ad diuersa mobilia. scilicet tam ad mobis-
lia que mouentur violente. q ad alia que mouentur na-
turaliter z p se. vt patuit circa textum

Ad. Nihil mouet a nō ente. sed generās qñqz non
est genito exire. scz post corruptiōem generātis
g nō pē mouere genitū ¶ Dōm q qñqz generans nō ip-
maneat in genito fm substantiā. tū manēte genito semp
manet in ipso fm virtutē. qz virtus generātis saluat in ge-
nito. z in forma subali ipsius geniti. qz huic forme aduenit
quedā virtus subeffectiua ad motū. Et sile est de virtu-
te formatiua in generatiōe aialis qñqz em aial postq se-
mē descēsum est moriāz nihilominus sit generatio anima-
lis. quia virtus animalis generantis conseruat in virtu-
te seminali que est decisa ab animali.

Ad. Souēs et motū dī esse sile. sed generās qñqz
multū distat a genito. g non mouet genitum.
¶ Dōm q qñqz distat fm substantias localiter. non
tamen distat fm virtutem. quia virtus generātis sem-
per manet cōiuncta genito. vtiā dictū est

Ad. Motus naturalis ē ab intrinseco. sed generās
nō est intrinsecū genito imo qñqz multū distat
a genito. g nō potest dici grauiā z leuiā moueri naturalit-
a generāte ¶ Dōm q motus grauiū z leuiū nō est natu-
ralis fm genus cause efficiētis. qā sic est ab extrinseco. est
tamē naturalis in genere cause materialis. et hoc sufficit
qz materia etiā est natura vt dcm est in scdo huius. et iō
dī tal motus passiue natural z nō actiue. Et q p q fm doc-
torē scdm q est ptra intētiōē phi dicere q in materia sit
principiū actiui qd quidā dicūt esse necēriū ad hoc q
motus naturalis sufficit em ad hoc passiui principii qd
est potētia naturalis ad actū. Nec scdm Thomas in for-
ma circa finē illius textus. Potētia aut est leue

H De autē dupliciter. aut em nō ppter seip-
sum est mouens. sed ppter alterū qd mo-
uet mouens. aut ppter ipm. Et hoc autē pro-
ximū post vltimū. aut p plura. vt baculus mo-
uet lapidē. z mouetur a manu mota ab homīe.
hoc autēz nō amplius eo q ab alio moueatur.
Utraqz em mouere dicim. z primū et vltimū
mouentiū. sed magis primū. illud em mouet vl-
timū. sed non hoc primū. et sine quidē pmo vl-
timū nō mouebit. illud aut si non hoc. vt baccu-
lus nō mouebit nisi moueatur ab homīe.

Si ergo necesse est oē qđ mouet ab aliq moueri. & aut ab eo qđ mouet. aut ab alio aut nō. Et si qđem ab alio qđ mouet. necesse aliqd esse mouēs qđ nō ab alio primū. Si aut hmoi p̄mum nō necesse est esse alteruz. impossibile em̄ est in infinitū abire mouens. & qđ mouet ab alio ip̄m Infinitoz em̄ nō est aliqd primū. si ergo omne qđ mouet ab aliquo mouet. primū autē mouēs mouet qđem. non ab alio aut. necesse est ipsum a seip̄o moueri. Amplius aut & sic ip̄am hāc eandē rōnem est aggredi Om̄e em̄ mouēs aliquid qđaz mouet & aliq. aut em̄ a seip̄o mouēs mouet aut ab alio. vt hō ip̄e. aut baculo. aut v̄tus. piccit. aut ip̄e. aut lapis quem mouit Impossibile autē est mouere sine ip̄o mouēte & agēte id quo mouet. sed & si qđem ip̄m seip̄o mouet. nō necesse est aliud esse quo mouet Si vero sit alterū id quo mouet. est aliqd qđ fm̄ seip̄m mouebit. nō quodā alio sed seip̄o aut in infinitum abibit. Si ergo quod mouet aliqd mouet. necesse est stare & nō in infinitū abire Si em̄ baculus mouet. eo qđ mouet a manu. et manus mouet baculū. Si aut & hanc aliud mouet. & hanc alterū aliqd mouēs. cuz itaq; aliquo moueat sp̄ alteruz necesse est pus ip̄m seip̄m mouens. Si igit mouet quidē hoc. non aliud autē mouens

¶ Hic ostendit principale positum dicens. qd ex quo necesse est qd omne qd mouet ab alio mouet z id est qd mouet aut mouetur aut no mouet. Et si mouet aut mouet ab alio aut no et vtroqz mo deueniendu est ad vnu p^m qd no mouet ab alio. qz si no mouet ab alio tunc manifeste erit status in illo. Sed si mouet ab alio tunc opz deuenire ad vnu p^m qd no mouet ab alio. qd oñt duabz rōibz. p^{ma} est. si esset p^{cc}essus in infinitu in mouentibz z moris tunc oino nullus esset motus qd est cōtra sensum. 2da p^{ba} est. qz si cut dixit scda suppositio scdm mouēs no mouet nisi ppter primū. sed in infinito no est p^mz. si est. p^{cc}essus in infinitu no erit primū mouēs. z p^o p^{ns} nullus erit motus

Tūc tibi Simplicius ait. Ponit ſedā rō q̄ ſtat in ſ. ſi ſe
pceſſus in infinitū in mouētibz ⁊ moris. tūc oē mouē
erit inſtrumentale. qz de rōne mouēris inſtrumentalis. erit
qz nō ſit morū. niſi moueat pncipali mouēte. ſed ſolū pzi
mū mouēs nō habet virtutē mouēdi ab alio. ſed a ſeipſo.
Ergo ablato pmo mouēte omne mouētis hz morū ab alio
et hec cōditio inſtrumentū. qz inſtrumentū nō mouet niſi
virtute pncipalis agētis. ſi qz nō ſit primum qd mouet illa
inſtrumenta nullus erit moris. Sequit̄ igit̄ ex neccitate
qz ipm primum ſeipm moueat ſuppoſito ſim platonicos qz
oē mouēs moueat. Et ſim iſtā rōem illud qd mouet aut
ſtatim mouebit a mouēte ſeipm aut aliqui erit deuenire
ad tale ſeipſum mouens

A. Dicta autē et sic intendentibus contingit ea
debec. Si enim ab eo quod mouet. mouetur
omne quod mouet. aut huius rebus existit secundum acci/
dens. ut moueat quidem quod mouet non tamen propter
id quod mouet ipsum. aut non. sed per se. Primum quidem
igitur si secundum accides non necesse est moueri quod mo/
uet. Si autem hoc est. manifestum quod contingit aliqui
moueri nihil eorum quod sunt. Non enim necessarium est
accides. sed contingit non esse. Si ergo ponamus
possibile esse. nullum impossibile accidit. falsum
autem fortassis. Verum autem impossibile est non esse
Ostensum enim prius est hoc. quoniam necesse est motum sp
esse. Erronabiliter hoc accidit. Tria enim necesse
est esse. quod mouet. et mouens et quod mouet. Quod
quidem igitur mouet necesse est moueri. Mouere
autem non necesse est. sed quod mouet et mouere et mo/
ueri. Communicat enim sibi hoc. et secundum idem existens
ei quod mouet. manifestum autem est in mouentibus
secundum locum. Tangere enim necesse est ad inuicem sicut

usque ad aliquid. mouens autem sic ut sit non quo mouet immobile. Quoniam autem videmus ultimum quod moueri quidem potest motus aut principium non habere. quod mouet quidem ab alio autem. sed non a seipso. rationabile est ut non necessarium dicamus. et tertium esse quod mouet quidem cum sit immobile. Unde et Anaxagoras dicit recte intellectum esse impassibile. inquires et mixtum esse. quoniam quidem motus principium ipsum facit esse. sic enim utique solum mouebit cum sit immobilis. et imperabit cum sit immixtus.

¶ Hic contra probat philosophus. quod non omne mouens mouet ut in prioribus rationibus supponebat tali ratione. quod si omne mouens moueret vel moueret per se vel per accens. Non per accens. quod probat tribus rationibus. prima est. si omne mouens moueret per accens tunc pringeret quicquid non esse motum. sed hoc est prius reprobatum. quod probatum est quod motus sit sempiternus. Secunda pars. quia quod per accens est potest non esse cum non sit necessarium. Si ergo omne mouens moueret per accens. tunc posset non moueri. sed mouens non mouet nisi moueat. Ergo pringeret hoc mouens non mouere et sic tollit omnis motus. quod est impossibile. relinquitur ergo quod illud ex quo sequitur sit impossibile. scilicet quod omne mouens moueat. Est tamen notandum quod Aristoteles. hoc loquitur secundum opinionem antiquorum. qui dicebant quod solum illud moueat quod mouet. quod est verum de mouentibus corporibus. sicut celum mouet ista inferiora per suum motum quem habet ab anima nobili. Antiqui enim non nouerunt immaterialia.

¶ Tunc ibi. Et rationabiliter. Ponit sedam. probabilem rationem quod stat in hoc. in per accens combinatis si unum inueniat sine alio. tunc aliud potest inueniri sine ipso. sicut homo et albedo. quod sicut inuenitur homo sine albedine. ita albedo sine homine. Sed illa tria mouens mobile et instrumentum sunt per accens combinata. ergo sicut inuenitur quicquid mobile sine mouente. sicut pars de terra que est mobilis. sic tamen quod non mouet. Ergo e contra inuenietur aliquid mouens quod non est mobile. et sic erit aliquid mouens immobile. quod per accens non mouet. Tunc ibi. Unde et anaxagoras. Tercio. probat idem testimonio Anaxagore. qui ponebat intellectum impassibile et immixtum. ut moueret omnia alia existentia in chaos confuso. cum ergo iste intellectus secundum anaxagoram sit immobilis. sic ad minus erit aliquod immobile quod non mouetur per accens.

¶ At uero si non secundum accens. sed ex necessitate mouet mouens. nisi autem moueat non mouet. necessesse est mouens si mouet. aut moueri sic secundum eandem speciem motus. aut secundum alteram. Dico autem quod aut calefaciens et ipsum calefieri. et sanans sanari. et ferens ferri. aut sanans ferri. ferens autem augeri. sed manifestum quoniam impossibile. Oportet enim usque ad individuum diuidentem dicere. ut si aliquis docet geometrizare. hoc doceri geometrizare idem aut si periciat. perici secundum eundem modum periectionis aut sic quidem non sed aliud ex alio genere. ut quod fert au-

geri. Hoc autem augens alterari ab alio. hoc autem alterans secundum quandam moueri motum. sed necesse est stare finiti enim sunt motus. Itaque autem reflectere et alterans dicere ferri. idem facere est. et si morum dicat ferens ferri. et docens doceri. Manifestum enim quod mouet. et a superius mouente quod mouet omne et magis a priori mouenti. At uero hoc impossibile est. Docens enim accidit addiscere. quorum hoc quidam habere. illud autem non habere scientiam necessarium est. Amplius autem his magis irrationale. quoniam accidit esse omne motum mobile. siquidem ab eo quod mouet. mouet omne quod mouet. Erit enim mobile sicut si aliquid dicat. quoniam sanatum et sanans sanabile erit. et edificatum edificabile. aut morum aut per plura. Dico autem sic. si mobile quidem ab alio est omne motum. sed non secundum eundem motum mobile quo mouet primum. sed secundum alterum. ut sanatum et disciplinatum. sed hoc ascendens perueniet aliquando ad eandem speciem. sicut diximus prius. Hoc quidem igitur horum impossibile. aliud autem figmentum est. Inconueniens enim est alteratum ex necessitate esse augmentabile. Non ergo necesse est semper motum quod mouet ab alio. et ad hoc quod mouet stabit ergo. Quare autem a descendent mouebit quod mouet prius. aut ipsum seipsum mouebit prius. Atque ro si optet considerare utrum causa motus sit. et principium ipsum seipsum mouens. aut quod ab alio. illud omnis utique ponet ipsum quidem quod per se est causa. semper prius est eo quod secundum alterum. et cum ipse sit. quare hoc perfide randum est accipientibus aliquid principium si aliquid mouet ipsum seipsum quomodo mouet. et secundum quem motum

¶ Hic persequitur aliam partem diuisionis probans duabus rationibus quod non omne mouens mouet per se. Et stat prima ratio in hoc. si mouens moueret per se vel hoc esset eadem specie motus quod mouet. sed hoc est inconueniens. quod tunc periciens proticeret. et docens doceret. Vel esset secundum aliam speciem motus. scilicet quod mouens moueret una specie motus. et moueret alia specie. et tunc quod species motus non sunt infinite. optet quicquid deuenire ad illam speciem motus quod mouens mouebat. et sic sequitur idem inconueniens quod prius. scilicet quod idem secundum eandem speciem motum etiam specialissimum moueat et moueatur. quod est manifeste falsum. Tunc ibi. Amplius autem his. Ponit sedam rationem quod non differt a pri-

ma nisi in hoc qd pma ducebat ad qdam inconuenientia p
ricularia. s. qd piciens piceret et docēs addiceret. Si ista
ducit ad inconueniēs in coi. et stat in hoc. si omne mouens p
se moueret. g. idē erit in actu et in potētia. qz vniūquodqz ē
in actu fm q mouet. et in potētia fm q mouet. Si g. idēz
moueat et moueat. g. idē erit in actu et in potētia. Tūc
ibi. Non g. necesse. Cōcludit pbs ex oibus istis q si non
sit pcessus in infinitū in mouentibz et motis. g. deueniet
ad aliqd quod nō mouetur ab alio. sed a seipso. vel quod
sit immobile.

Mr. Vtrū sit deuenire ad aliqd mouens pmiū. qd
sit vel immobile aut mouens seipm. ¶ Dm q
sic qz non est pcedere in infinitū in mouentibz et motis. si
cur in textu pbatuz est p duas pncipales rōnes. g. opret
deuenire ad aliqd qd non mouet ab alio. sed a seipso vel q
tale sit oīno immobile. Sed qūo aliqd moueat seipm et
qūo hoc sit possibile patebit in sequenti lectione.

Mr. In septimo dcm est q omne qd mouet ab alio
mouet. g. nihil mouet a seipso. ¶ Dm q aliqd
moueri a seipso p̄r dupl̄r intelligi. vno mō p̄mo. i. fm se
totū. et hoc est impossibile. qz si sic esset idē in actu et in pos
tētia respectu eiusdē. Alio mō p̄r intelligi q aliqd mo
ueat seipm fm partē. et sic aīal d̄z mouere seipm. qz aīma
mouet corpus. et sic loq̄tur Aresto. in pposito. qz illud mo
uens seipm de quo pbus hic loq̄tur est ipm celū quod d̄z
animatū p assistentiā aīe nobilis. et sic celū mouet seipsum
gratia aīe et mouetur gratia corporis celestis

Mr. Celum solū mouet. g. male d̄z q moueat seipm
p̄na tenet. qz qd solū mouet nō mouet ¶ Di
cendū q celū cap̄t dupl̄r. vno mō absolute et fm se. et sic so
lū mouet ab aīa nobili. Secūdo mō accipit celū cū inclu
sione aīe nobilis. et hoc totū est mouēs seipm. Silt̄ est de
corpe aīalis qd nō mouet seipm si capiat p se et eūz exclus
sione aīe. sed mouet seipm si includatur anima

Mr. Ex istis sequeret q celū esset animatū. probat̄
qz p̄mū est animatoz q moueat a seipsis. et nō
cōuenit in aīatis. qz lapis nō mouet a seipso. vt pz ex dic
tis. ¶ Dm q dupl̄r aliqd mouet seipm. vno mō sic q
ps mouens inest toti p formale inherentiā. et sic anima
ta p informatiōem mouet seipm sicut aīma aīalis mouet
animal. Alio mō aliqd mouet seipm vbi mouēs nō inest
p formale inherentiā. sed p assistentiā et virtutē. et sic ani
ma nobilis mouet celū. sed celū mouet seipm gratia aīme
nobilis. Et hoc est qd alij sic dicūt q dupl̄r aliqd est ani
matū. vno mō p informatiōem. qz scz habet aīam que dat
corpi esse specificū. et sic celū non est animatū. Alio mō ali
quid est animatū per assistentiā suē p influentiā virtutis
mouētis. et sic celū d̄z animatū. qz aīma nobilis mouet ip
sum celū influēdo suā virtutē ipsi celo. Et sic loq̄tur pbs
de aīatione celū. quod pz ex multis passibz. Dicit em̄ phi
losophus in duodecimo metaphysice q celū mouet a p̄i
mo motore. sicut appetitūz a suo appetibili. g. sequit̄ q
celū sit appetens. et deus appetibile eius. sed appetit̄ nō
est sine cognitiōe. g. opret ponere aīam cognoscentē in ce
lo. Itē secūdo celū pbs d̄r expresse celū esse animatū. ex hoc
pbans q celū habet in se sex dīnas positionū q solūz que
nūt aīatis. Qz tū celū nō sit aīatū p informatiōem p̄r ps
bari auctoritate et rōne. Auctoritate Damasceni dicentis.
p̄fundant eūz patre eoz dy abolo qui dicūt celū esse aīatū
intellige p informatiōem. Rōne sic pbatuz. qz oīs aīa vti

corpore p̄pter bonū aīe sicut aīa rōnalis cōiungit̄ corpore
vt acq̄rat sciētias et virtutes p corpus et p corporales sen
sus. et hoc ideo. qz deteriora sunt gratia melior. mō cor
pus est deterius aīa. Sed ista vniū p informatiōem non
p̄r esse p̄pter bonū aīe ipius celi. quod sic pbat̄. qz in ani
ma corpis celestis sunt due opationes. i. intelligere et mo
uere. sed p̄pter nullā eaz opret tale aīam esse vniū celesti
corpi p informatiōem. Nō p̄pter mouere. qz aīa alligata
corpi p informatiōem minus mouet qz aīa p̄iuncta p assi
stentiā. et hoc ideo. qz aīa cōiuncta corpi p informatiōem
fatigat ad corpus motū. et iō aīa que non est cōiuncta cor
pori p informatiōem p̄r plus mouere. qz mouet infatiga
biliter Nec etiā p̄pter intelligere. qz talis aīa nō sumit cos
gnitiōem a sensibz. sicut aīa rōnalis. et hoc ideo. qz iposibi
le est corpus celeste habere in se sensum. qz als esset corru
ptibile. Relinq̄tur ergo q p̄pter nullā vtilitatē aīa nobil̄
possit vniū celo informatiue. et ergo nō vniū sibi per infor
matiōem. sed solum per assistentiā

Mr. Moueri fm partē est cōc oibus aīalibz. g. nō
erit p̄mū celo. p̄ntia tenet. qz qd est p̄mūz vni
nō p̄r pluribz cōuenire ¶ Dm q aliqd mouere fm par
tē intelligit̄ dupl̄r. vno mō generaliter sic. qz illa ps mos
uens inest toti p informatiōem vel assistentiā. et sic mouet
re fm partē est cōc aīalibz et celo. qz pars mouens semp
informat p̄r motū vel assistit ei. Alio aliqd mouet fm
partē sic q mouēs assistit mobili cū. et sic mouere seipm
fm partē est propriū celo. quia anima nobilis nō infor
mat celum. sed assistit sibi.

Mr. Primūz mouens est simpl̄r. immobile. g. male
d̄z q primū mouens moueat seipm ¶ Dm q
duplex est mouēs p̄mū. aliqd em̄ est simpl̄r p̄mū et ex
tra genus. et h̄ ē simpl̄r immobile. sicut deus q omnia mos
uet absqz hoc q moueat Aliud est p̄mū mouens in ges
nere quod est aīa nobilis mouens celū. Et hoc mouēs p̄r
dupl̄r capi. vno mō cū inclusione celi. et sic mouet seipm.
Alio mō accipit hoc mouens fm se. et sic est oīno immos
bile. et de hoc mouente dicit̄ postea in textu scz q est mo
uens immobile. Et qū querit̄ vtrū aīma celi potius mo
ueat celū vel aīa aīalis potius moueat aīmal ¶ Dm q
porioritas motus p̄r ex duobz attendi. vno mō penes in
herentiā ipius mouētis. et sic aīa aīalis potius mouet ani
mal. qz aīa aīalis inheret aīali. sed aīa celi nō inheret celo
p informatiōem. Alio mō attendit̄ porioritas penes illa
que requirunt ad motū. et tūc aīa celi potius mouet celū qz
aīa aīalis mouet aīal. qz mor⁹ aīalis est ex appetitu aīcu
ius appetibil̄ p̄ricularis. vt pz 3° de aīa. sed aīma celi mo
uet celū p̄pter summū appetibile qd est ipse deus

Necesse igit̄ omne qd mouet esse diuisibile in
semp diuisibilia. Hoc em̄ ostēsum est prius in
vniuersalibz de natura. qz omne quod p se mo
uet continuū est. impossibile igit̄ est ipsum mo
uens seipm penitus mouere ipm seipm Totūz
em̄ fertur vtiqz. et ferret fm eandē locimutatio
nem vniū cū sit et indiuiduū spē et alterabitur
et alterabit. quare docebit vtiqz et docebitur si

mul. et sanabit et sanabitur secundum eandem sanitatem. Amplius determinatum est quod mouetur mobile. hoc autem est quod potentia mouetur non actu. Quod autem est potentia vadit in actum. Est autem motus actus mobilis imperfectus. mouens autem iam actu est. ut calefacit calidum et omnino generat habens speciem. quare simul idem et secundum idem calidum erit et non calidum. Similiter autem et aliorum vniuersum quod quorumcumque mouens necesse est habere vniuocum. Hoc quidem igitur mouet. illud autem mouetur ipsum seipsum mouentis

¶ Postquam philosophus ostendit quod in mobilibus et mouentibus non procedatur in infinitum sed est deuenire ad aliquid primum quod vel est immobile vel est seipsum mouens. Hic propter ostendit quod etiam si perueniatur ad primum quod est seipsum mouens quod nihilominus oportet deuenire ad primum quod est immobile. quia pars mouentis seipsum est omnino immobilis. Et circa hoc primo ponit quod mouens seipsum non totum mouet totum. sed una pars mouet aliam. Et quia totum et pars non habet locum nisi in rebus diuisibilibus. ideo concludit philosophus ex probatis in sexto physicorum quod necesse sit id quod mouet esse diuisibile in semper diuisibilia cum hoc sit de ratione contrarii. sed omne quod per se mouet est primum. ergo in ipso potest inueniri totum et pars. Sed totum non potest mouere seipsum totum. quod probatur duabus rationibus. prima est. si totum moueret. et totum moueretur. tunc idem moueret eo motu quo moueret. quia una pars mouet. et illa eadem pars moueret. ergo idem moueret et moueret. ¶ Secunda ratio tangit ibi. Amplius determinatum. Et est ista. quia tunc idem erit in actu et in potentia respectu eiusdem. quia mouens secundum quod huiusmodi est in actu. et motum secundum quod huiusmodi est in potentia. sed idem esse in actu et potentia respectu eiusdem implicat contradictionem. quia quod est in actu habet formam secundum quam est in actu. et quod est in potentia non habet formam secundum quam est in potentia. Et hoc ergo concludit principale intentum. scilicet quod mouentis seipsum una pars moueret alia mouetur

¶ Ex autem non contingat ipsum seipsum mouere sic ut vtrumque ab utroque moueat ex his manifestum est. Neque erit primum mouens nullum si vtrumque mouebit. quod enim primum magis est causa mouendi quam sequens. et mouebit magis. Duplitter enim mouere erat. aliud quidem quod ab alio mouetur ipsum. aliud autem ex seipso. Proximus autem est quod longius est ab eo quod mouet principio quam medium. Amplius non necesse est mouens moueri nisi a seipso secundum accidens. ergo contra mouet alterum. Accipiebamus igitur contin-

gere non mouere. ergo erit aliud quidem quod mouetur. aliud autem mouens immobile. Amplius non necesse est mouens cum mouet contra motum. sed aut immobile mouere necesse. aut ipsum a seipso moueri. si quidem necesse est semper motum esse. Amplius si mouet motum et mouebitur vti quare calefaciens calefit. At vero neque primum ipsum seipsum mouentis. neque una pars neque plures mouebunt ipsum seipsum vniuersum quod totum enim si mouetur ipsum a seipso. aut ab aliquo que sunt ipsius mouebit aut totum a toto. Si quidem igitur est mouendo aliquam partem ipsum a seipso. hoc vti quare primum ipsum seipsum mouens. Separatum quedam enim hoc quidem mouebit ipsum seipsum totum aut non iam. si autem totum a toto mouetur secundum accidens vti quare mouebunt hec ipsa seipsa. Quare si non sunt necessaria. accipiant non mora seipsis. Totius igitur aliud mouebit cum immobile sit. aliud autem mouebitur. solum cum sic possibile est adhuc ipsum mobile esse. Amplius si quidem tota ipsa seipsam mouet. hec quidem mouebit ipsius. illud autem mouebitur. Ergo a se ipsa quidem mouebitur et ab a.

¶ Excludit philosophus quosdam modos quibus possit aliquis opinari quod pars mouens etiam moueat. Et vult quod hoc potest dupliciter concipi siue imaginari. vno modo sic quod pars mouet partem mouentem et contra reciprocum. sicut si diceremus quod anima nobilis moueret celum. et celum iterum moueret animam nobilem. Alio modo sic quod ista pars mouens moueret seipsam. Istos modos Aristoteles excludit per ordinem et primo primum quatuor rationibus. prima stat in hoc. quia si sic tunc non esset primum mouens. quia illud dicitur primum mouens quod est propinquius primo immobili simpliciter. Sed si quelibet pars istius mouentis reciprocum moueret. tunc essent eque propinque primo immobili. et sic non esset alius quod istorum primum mouens. ¶ Secunda ratio. si pars mouens moueat hoc erit per accidens. sicut nunc contingit in animalibus. ubi anima per accidens mouetur. sed quod per accidens est contingit non esse. ergo contingeret illam partem non moueri. et tunc erit ad minus aliquando immobilis.

¶ Tercia ratio est. si pars mouens iterum moueatur ab alia parte. mora tunc quandoque nullus erit motus. quia cum illa pars non moueat nisi moueatur. et contingit ipsam non moueri. ergo etiam quandoque non mouet. ¶ Quarta ratio stat in hoc. si idem moueret et moueret secundum eundem motum. tunc idem esset in actu et in potentia. quod est impossibile. Tunc ibi. At vero neque. Excludit alium modum scilicet quod pars mouentis

seipm nō moueat seipam Et hoc facit duabz rōibz. Pri-
ma stat in hoc. qz si aia nobilis moueret seipam. tūc sepa-
ra a toto etiā moueret seipam. quia quicqd puenit alicui
naturaliter hoc cōuenit sibi semp. sed hoc est impossibile.
qz tūc totū nō esset pūmūz mouens seipm. sed vna ps qd
est cōtra p dicta. Secda rō est. nullū totū pōt mouere se-
ipm nisi gratia partis. sicut probatur est. sed ps separa a
toto est quoddā totū. ergo nō potest mouere seipam. nisi
grā ptis. z sic oportet illā partē etiam diuidi in pte mouen-
tem z motā. quare pars illius ptis ad minus est immobi-
lis. vel erit pcessus in infinitum. Relinquitur ergo qz pars
mouēs in mouente in seipm sit omnino immobilis.

¶ Vniā aut mouet aliud qdem qd mouet
ab alio. aliud aut cū sit immobile z mouet
hoc qdem mouēs. aliud aut nihil mouēs ipm
seipm mouēs necesse est ex immobili eē. mouē/
ti aut z adhuc ex eo qz mouetur nō mouēte autē
ex necessitate. sed quāle euenit. Sit em̄ a mo-
uens qdem immobile aut b. qd mouet ab a. z mo-
uens qd est in quo c. hoc aut motum qdem a b.
nō mouēs aut nullū Si quidē em̄ z p plura ve-
nit aliquādo in c. sit ergo p vñū solum Om̄e er-
go qd a b c. ipm seipsum mouet. sed si aufero c
a b. ipm seipm mouebit a quidem est mouēs. b
vero qd mouet c aut nō mouebit ipm seipsum
neqz penitus mouebit. At uero neqz b c. moue-
bit ipsa seipam sine a b em̄ mouet in eo qd mo-
uetur ab alio nō qz a sup̄ius pte aliqua a b. igit
solū ipm seipm mouet. Necesse itaqz ipsum se/
ipm mouens habere mouens immobile autēz
et quod mouet. nihil aut mouens ex necessita-
te Contacta aut vtraqz ab inuicē. aut ab alte-
ro alterū. Si quidē igit continuū est mouens.
Quod em̄ mouet continuū necessariū est esse.
manifestū ē qz totū ipm seipm mouet. nō eo qz
ipius aliqd huius sit. vt ipm seipm moueat. sz
totum mouet ipm seipm. Motū aut z mouēs
et qz ipius aliqd est mouens z aliqd motū. Nō
em̄ totum mouet. neqz totum mouet. sz mouet
quidē a b. aut mouetur tñ. sed c. ab ipso. b. nō
iam impossibile enim

¶ Postqz p̄hs oñdit qz mouēs seipm diuidat in duas p-
tes. quaz vna mouet z nō mouet. alia autēz mouet. Hic

¶ Inter oñdit qūo hmoi ptes se habeant ad inuicē. Et dī-
ca hoc pmo pponit qd intendit. dicens qz cū mouēs diui-
dat in duo quoz vñū mouet ab alio. aliud vero scilz mo-
uens est immobile. Et iterū cū mobile diuidat in duo quia
quoddā ē mobile qd mouet. z quoddā est mobile qz nihil
mouet. sic oportet dicere qz mouēs seipm pponat ex duabz
partibz. quaz vna sit sic mouēs qz sit immobilis alia vero sic
moueat qz tñ ex necessitate nō moueat Et qñ dī. celuz
est mouēs ista inferiora. z est motū ab aia nobili. qz ps mo-
ta est vltterius mouēs. Om̄ qz vñā partē celi nō mouet
re intelligit duplī. vno mō. qz nō mouet alia ab eo sepa-
rata. z sic est falsum. Alio mō qz nō mouet aliā partē sibi
cōiunctā. sz partē ex qua pponit integraliter. z sic est ve-
rum. qz ista inferiora quibz moueant a celo. tñ celuz nō est
ps. istoz inferioroz. sicut aia nobilis est ps celi. capiēdo ce-
lum cū inclusionē aie nobilis. Tūc ibi Sit em̄ a. Qñ
dit qz in mouente seipm sint solū due ptes quaz vna mo-
uet z nō mouet. z alia mouet z nō mouet. qz nūc sic fieret
descensus in infinitū in partibz mouētis seipm. z per p̄hs
totū mouēs seipm esset infinitū vt ps exēplariter Tūc
ibi. Contacta aut. Ostēdit qūo he due ptes ad inuicē cō-
iungant. vt vult qz nō possunt cōiungi p cōtinuationem
qz tūc vno mō etiam moueret alterū. qz cōtinuū est cū?
morus est vnus. Sed habet se ad inuicē p contactū. et si
am̄te ptes habeat magnitudinē. tūc est cōtactus quanti-
tatis. si aut vñū habeat quantitātē z alterū nō. tūc est cō-
tactus fm virtutem. z nō fm quantitātē

Dubitationē autē habet si auferat aliqd qd
ab ipso a. si continuū mouens quidē. immobi-
le aut aut ab ipso b. quod mouet Reliqua vero
ipius a mouebit Reliqua vero ipius b moue-
bit. Si em̄ hoc non vtrūqz erit que primo moue-
tura seipo que est a b. remota em̄ ab a b. abbuc
mouebit seipam reliqua a b. aut potentia qdes
nihil phibet vtrūqz. aut alterū quod mouetur
diuisibile esse. actu aut indiuisibile. Si aut di-
uidat nō adhuc esse habens eandē potentiam.
Quare nihil prohibet ex indiuisibilibz poten-
tia primū esse vñū. Manifestū igit ex his est
quoniā primū mouens immobile siue em̄ mox
stet quod mouetur quidē. ipsum autēz seipsum
mouens z stans vtrobiqz accidit primum mo-
uens in omnibus esse motis immobile.

¶ Ne p̄ter p̄hs mouet circa p dicta vñā dubitationē
Ex quo em̄ dictū est qz mouens seipm diuidit in partem
mouentē z motā. si igit ps mouēs ponat esse quoddā cō-
tinuū. ita qz habeat ptes. tūc querit si auferat aliqua ps p
diuisionē a parte mouēte. vtrū residua ps posset mouē-
re. Rūdet Aresto. qz nō. qz si ps mouēs diuideret. tūc nō
seruaret eandē virtutē nec eandē naturā quā p̄hs habuit
qz potētia naturalis sequitur naturā qz requirit quantitātē de

terminatū. et ergo suberacta aliqua parte mouentis non
manet natura. ergo nec virtus. Quis enim virtus mouen-
tis mathematicè sit diuisibilis in infinitū. non tamen phi-
sice. Et ergo si sit corpus incorruptibile tunc nō pōt actu
diuidi. si aut sit corruptibile et diuidat actu. tunc non res-
tinet eandē potentia seu virtutē. vt pōt in corde. Tūc
ibi. Manifestū igit. Pōt infer conclusionē principalis
ter intentā. scz qd necesse est ponere aliquod mouens omni
no immobile. siue hoc sit pars mouentis seipm siue aliqd
aliud. qz vtrobiqz accidit qd primū mouens sit immobi-
le. eo qd non pcedit in infinitū a mouētibz et motis ab alio

Oportet qd mouens
habet ipm et ad
diffinitio

Quoniam autē oportet semper motus esse et
non deficere. necessarium est aliquid esse
quod primū mouet Siue ergo vnū sit siue plu-
ra. et primū mouens immobile est Vnūquod-
qz quidē igitur perpetuū esse immobiliū mouē-
tium quidem nibil ad eam que nūcratōez. quo-
niam autē necessariū est esse aliquid immobile qd
dem ipsum ab omni exterius mutatione et sun-
pliciter et fm accidēs motuū autē alterius. ma-
nifestū est cōsideratibus sic. Si aut si aliqd
velit in quibusdā cōtingens esse. vt et sit aliquā-
do et nō sit sine generatione et corruptōe. foras-
sis enim necessariū est. si aliquid impartibile ali-
quādo qdem est. aliquādo aut nō sine mutatio-
ne. aliquando qdem esse. aliquādo qdem nō ēē
omne tale. Et principioz immobiliū qdem mo-
tuoꝝ autē quedā aliquādo qdem esse. aliquan-
do et nō esse cōtingat et hoc. Sed nequaquam
omnia possibile est Manifestū autē est qd cau-
sa qdam ipsa seipsa mouētibz inest. ipsius qd
est aliquādo qdem esse. aliquādo autem nō esse
Ip̄m qdem enim seipsum mouēs necesse est om-
nem magnitudinē habere. si nibil mouetur im-
partibile. mouēs autē neqz vna necessitas est ex
dictis. Ip̄ius igitur quod est alia quidem fieri.
alia vero corūpi. et hoc cōtinue nulla causa est
immobiliū qdem nō semper autē entiu neqz ipo-
rum qdem semper hoc mouētium. hoz autē alte-
ra. ip̄ius enim semper et cōtinui. neqz vnūquodqz ip-
soꝝ causa neqz omnia. hec enim qdem sic se habe-
re semper et ex necessitate est. omnia autē infinita et

nō sunt simul omnia entia Manifestū igitur
est qd quibus millies principia qdam immobiliū
quidē mouētium autē et multa ipsa seipsa mouē-
tium corumpatur. alia vero fiant. et hoc quidē
immobile sit. aliud vero mouet alterū autē hoc
Sed. nihilominus est aliquid quod cōtinet. et
hoc extra vnūquodqz quod ē causa eius quod
est alia esse. alia vero nō et cōtinue mutationis
qz et hoc qdem bis. hec autē alijs causa motus
sunt Vnū autē magis qz multa et finita qz in-
finita oportet existimare Eisdem autē accidenti-
bus semper finita magis accipiendum In his
enim que sunt natura oportet finitū et melius si cō-
tingat esse magis sufficiens aut et si vnum quod
primū immobiliū perpetuū cū sit erit pncipiu
alijs motus. Manifestū igitur ex his est qd
necesse est esse aliquid vnū et perpetuū primū
mouēs Ostēsum est enim quoniam necesse est sem-
per motū esse et cōtinuū esse. et namqz quod sem-
per cōtinuū. quod autē cōsequenter nō est cō-
tinuū Atvero si cōtinuus vnus est vnus autē
si ab vno mouente et vnus quod mouetur. Si
enim quoddā aliud et aliud mouebit. nō cōtinuū
totus motus. sed cōsequēter. Igitur ex his sciet
vtrūqz aliqd esse aliquid primū mouens immo-
bile. Et iterū cōsiderans principia mouētū
esse quidem igitur qdam eorum que sunt qd ali-
quādo qdem mouētur. aliquādo autē quiescūt
manifestū est. et propter hoc manifestū factus est
quoniam neqz omnia mouētur. neqz omnia quies-
cunt. neqz alia semper mouent. alia semper quies-
cunt. Que nāqz sunt vtrobiqz et potētiā sunt
habentia eius quod est aliquādo qdem moue-
ri. aliquādo vero quiescere demonstrat de his
Quoniam autē hmoi manifesta sunt. volum⁹ au-
tem demonstrare et duoz vtrūqz nāqz quoniam
sunt alia quia qdem semper immobilia. alia autē
que semper mouētur. Procedentes autē in hoc et

proponentes omne quod mouetur ab aliquo moueri. et hoc esset aut immobile. aut quod mouetur et quod mouetur. aut a seipso aut ab alio. semper deueniemus in hoc accipere. Quoniam eorum que mouentur est principium quod mouetur quidem quod ipsum seipsum mouet. omnium autem immobile. Videmus enim et manifeste esse homini quod mouent ipsa seipsa. ut animatores et animalium genus. Hoc autem et opinionem obtulerunt ne forte contingat motum fieri cum non sit omnino propter id quod in his videmus hoc contingere. immobilia enim cum sint aliquando mouentur iterum sicut videtur. Hoc autem optet accipere quoniam secundum unum motum ipsa mouentur. et quod secundum hunc non proprie. Non enim ex seipso est causa. sed insunt alij motus natura et animalibus secundum quos non mouentur per seipsa ut augmentum et decrementum et respiratio quibus mouetur animalium unumquodque quiescens. cum non mouetur a seipso motum. Horum autem causa continens et multa eorum que insunt aut intrant terminum. propter respiracionem aeris et quorundam alimentum causa est dum coquitur quidam enim dormiunt Disgregato autem surgunt et mouent seipsa. cum primum principium extra sit unde non semper mouentur continue a seipsis. Aliud enim est mouens ipsum in omnibus quod mouetur et mutas et unumquodque mouentium seipsum. In omnibus autem his mouetur primum mouens. et est causa ipsum seipsum mouendi a seipso secundum accidens terminum. mutat enim locum corporis. Quare enim et quod in corpore existens. et necessario mouens seipsum. Ex quibus est scire. quia si aliquid est immobilium quidem mouentium. aut et ipsorum que secundum accidens mouentur. impossibile est continuu motum mouere. quare si necesse est quidem continue esse motum. esse oportet aliquod primum mouens immobile et non secundum accidens si debet sicut diximus in his que sunt esse incessabilis quidem et immortalis motus. et manere ens

ipsum in seipso et in eodem. principio enim manente necesse et omne manere quod continuu est ad principium. Non est autem idem moueri secundum accidens a seipso et ab altero. Ab altero quidem enim inest et eorum que sunt in celo quibusdam principijs quecumque secundum plures feruntur motus. alterum autem corruptibilibus solum

¶ Postquam philosophus ostendit quod in his que mouentur ab alio non sit processus in infinitum. sed quod deueniat ad aliquod primum quod vel est immobile vel mouetur seipsum. ita quod una pars eius est immobilis. quia cum in mouentibus que apud nos sunt. scilicet in animalibus corruptibilibus contingit quod pars mouens in mouente seipsum sit corruptibilis et moueatur per accidens. Ideo hic vult ostendere quod primum mouens sit incorruptibile et quod non moueatur nec per se nec per accidens. Et circa hoc primo resumit ea que supra ostensa sunt. ut patet in littera. Ex quibus infertur quod quis non omne mouens immobile sit perpetuum. quia anime animalium sunt mouentia immobilia. eo quod per se non mouentur. sed mouentur per accidens ad motum corporis. Hoc tamen mouens quod non mouetur per accidens erit omnino incorruptibile et perpetuum. sicut anima nobilis. Tunc ibi. Sit autem. Intendit probare quod dixit scilicet quod primum mouens sit perpetuum excludens primo unam rationem que non valet ad probandum suum propositum. Est ista. quicquid non generatur nec corrumpitur est perpetuum. sed primum mouens non generatur nec corrumpitur. ergo est perpetuum. Dicit philosophus quod ista ratio secundum formam non valet. eo quod multa sunt non perpetua. que tamen nec generantur nec corrumpuntur. sicut est punctum vel albedo. quia quod proprie mouetur hoc est corpus. scilicet punctum non est corpus. ergo nec generatur nec corrumpitur. Unde oportet addere in ratione quod nec per se nec per accidens generatur nec corrumpitur hoc est perpetuum quia sic excluduntur punctum et albedo. que mouentur per accidens. Tunc ibi. Manifestum autem est quod causa quidam Philosophus ponit veram rationem ad probandum propositum. Et est ista. si quedam mouentia seipsa sicut animalia quandoque sunt et quandoque non sunt necesse est quod sit aliqua causa generationis et corruptionis ipsorum. et etiam oportet quod sit causa aliqua propter quam generatio et corruptio ipsorum perpetue continuantur. Sed causa perpetue continuationis non est aliquod illorum mobilium que non semper sunt nec etiam multa mobilia que non semper sunt. ergo illius perpetuitatis causa erit unum mouens perpetuum vel plura perpetua. Tunc ibi. Unum autem magis quam multa. Hic consequenter ostendit. quod magis debeat poni unum principium perpetuum quam multa dicens. quod sicut oportet existimare magis esse principia finita quam infinita. ita oportet existimare quod sit magis unum principium quam plura. Et hoc probat tali ratione. In his que sunt secundum naturam semper accipiendum est illud quod est nobilius et melius. quia natura ipsa facit aliquid secundum quod melius est. sed melius est unum perpetuum esse mouens quam multa. ergo natura ordinauit unum perpetuum mouens et non multa. Minor patet. quia peccatum est fieri per plura quod potest fieri per pauciora. sed unum perpetuum sufficit ad omne motum. igitur etc. Tunc ibi. Manifestum igitur ex his est. Concludit ex premissis quod necesse est

esse unum primum mouens perpetuum. quia motus non esset
continuus et perpetuus si fieret a diuersis mouentibus quorum
quedam corrumpuntur et alia generantur. quia ad conti-
nuitatem motus requiritur unitas mouentis. Tunc
ibi. Et iterum considerans. Ostendit idem ratione sumpta ex
principijs mouentibus. Et circa hoc tria facit. quia primo
resumit tria que in principio huius tractatus sunt posita.
et patet ad longum in littera. Tunc ibi. Ex quibus est
scire. Secundo ostendit positum. et primo quod primum mouens
sit immobile. ita quod nec per se nec per accidens mouetur tali
ratione. quicquid mouet motu sempiterno. hoc nec mouetur
per se nec per accidens. sed primum mouens mouet motu
sempiterno. ergo nec mouetur per se nec per accidens.
Hanc probatur. quia quod per se mouetur vel per acci-
dens hoc fatigatur. sicut patet de animabus animalium
sed quod fatigatur necesse est quandoque deficere a mo-
uendo. quia per fatigationem virtus mouentis diminuitur
si ergo mundus debet manere in uno statu vel in una dis-
positione oportet quod primum mouens sit omnino immobile
sic quod nec per se nec per accidens moueatur. Quia dispo-
sicio inferiorum mobilium dependet ex motu celi. et ergo si mo-
tus celi non maneret in una dispositione tunc etiam opor-
teret mutationem fieri in istis inferioribus. ¶ Tunc ibi.
Non est autem idem moueri. Philosophus tercio excludit
obiectionem per quam aliquis potest arguere quod motores
orbium et planetarum ad minus moueantur per accidens
et si sic tunc non mouentur motu sempiterno. quod est fal-
sum. Et est obiectio talis. quia primum mouens simpliciter
mouens primum celum hoc mouet motu raptus omnes in-
feriores sphaeras cum animabus nobilibus. ergo ad mi-
nus oportet inferiores animas nobiles moueri cum suis
orbibus. Soluit philosophus hanc obiectionem. quod dupli-
citer aliquid mouetur per accidens. uno modo secundum se. quia
scilicet mouetur ad motum illius quod mouet. id est quod
ab eo mouetur. et sic anima nobilis inferioris orbis non
mouetur per accidens. quia non mouetur ad motum illius
corporis quod talis anima mouet. sicut anima homi-
nis mouetur per accidens ad motum hominis. Alio modo
aliquid mouetur per accidens ratione alterius. scilicet ratio-
ne superioris motus. et sic anime mouentes inferiores sphae-
ras mouentur per accidens. quia omnes iste sphaere infe-
riores mouentur ad motum superioris sphaere. ideo etiam
motores saluum simul mouentur. et tamen manent in eo-
dem situ in ordine ad suas sphaeras. Per hoc ergo est dis-
cendum quod hoc non potest moueri motu perpetuo quod moue-
tur per accidens secundum se. sed hoc potest moueri motu perpetuo
quod per accidens mouetur ratione alterius superioris

Atuero si aliquid est semper huiusmodi mo-
uens quidem. immobile autem ipsum et perpe-
tuum necesse est et primum quod mouetur ab hoc
perpetuum esse. Hoc autem est manifestum
quidem et ex eo quod non est possibile aliter gene-
rationem et corruptionem et mutationem alijs
nisi aliquis moueat quod moueatur. Immobile
quidem enim eundem semper mouebit eodem
modo et unum motum velut nihil ipsum mu-

tans ad id quod mouetur. Quod autem moue-
tur ab eo quod mouetur quidem. moto autem
ab immobili iam propter id quod aliter et ali-
ter se habet ad res non eiusdem motus erit cau-
sa. sed propter id quod in contrarijs locis aut
speciebus sunt contrarie exhibebit motus unum
quodque aliorum et aliquando quidem quiescens
aliquando autem motum

¶ Hic consequenter philosophus probat quod primum mo-
tus sit sempiternus. Et hoc duabus rationibus. quarum
prima dependet ex premissis. et stat in hoc. Primum mo-
uens est penitus immobile. ergo mouet motu perpetuo.
Antecedens probatum est superius. quia nec mouetur per
se nec per accidens. Sed consequentia tenet. quia posita
causa in eadem dispositione semper ponitur et effectus.
sed primum mouens cuius sit immobile et infatigabile ha-
bet semper eandem dispositionem ad mouendum. ergo
mouet motu sempiterno. Secunda ratio stat in hoc.
generationes et corruptiones inferiorum sunt perpetue.
ergo oportet primum motum esse perpetuum. Consequen-
tia tenet. quia perpetuus effectus habet causam perpe-
tuam. cum effectus non sit dignior aut diuturnior causa
sed motus celi est causa generationis et corruptionis infe-
riorum. ergo non potest esse motus generationis et cor-
ruptionis perpetuus nisi motus celi sit perpetuus. Et hec
ratio tenet in causa que est causa in esse et conseruari.
¶ Est autem sciendum quod hee rationes quibus Aris-
toteles probare nititur primum motum esse perpetuum non
ex necessitate concludunt. potest enim contingere absque om-
ni mutatione primi motoris. quod non semper moueat. sicut
supra ostensum est in principio huius octauae

Arguitur. Philosophus vult hanc de demon-
stratione circulari. patet. quia
prius probauit quod primus motor sit perpetuus ex motu.
hic vero probat motum esse perpetuum ex motore. ¶ Et
dicendum quod non est circulario. quia in circulatione est pro-
cessus ab eodem ad idem. sed sic non est hic. quia prius pro-
bauit primum motorem esse perpetuum ex perpetuitate
motus in comuni. sed hic probat primum motum esse sem-
piternum ex perpetuitate primi motoris. et sic non proce-
ditur ab eodem ad idem. Vel dicendum est quod prima de-
monstratio est demonstratio quia. ista autem est demon-
stratio propter quid.

¶ Manifestum igitur factum est ex dictis
et quod secundum principia dubitabimus. Quoni-
am igitur non omnia aut quiescunt aut mouen-
tur. aut alia quidem semper mouentur. alia ve-
ro semper quiescunt. Sed quaedam aliquando
quidem. aliquando autem non. Huius enim

causa manifesta est
vbius n. p. p. p.

causa manifesta nunc est. quoniam illa quidem ab
immobili mouentur perpetuo. vnde semp mu
tantur. alia vero ab eo quod mouet et mutato.
quare et hoc necessarium est mutari. immobile au
tem sicut dictum est. sic simpli et similiter et in eo
dem permanens vnu et simpliciter mouebit motum

Hic infert quanda conclusionem quam supra dimiserat in
soluta. scilicet quare quedam mouent semp et quedam non semp
mouent. Et dicitur quod causa huius manifesta est ex premis
sis. quia que mouent a motore immobili et a perpetuo illa
mouent semp. sed que mouent a motore mutato non semp
per mouent. quia immobile vt prius dictum est cum simpli et filit
et in eadem dispoitione maneat mouebit vnu motum et simpliciter

Ad. Vtrum prius mouens seipsum sit deuenire
ad aliquod primum mouens oino immobile. Dicendum quod sic. Cuius ratio est. quia si sit aliquod mouens seipsum
tunc ad minus per illius mouentis seipsum est oino immobi
lis. non tamen simili sicut in animalibus vbi pars mouens
etiam per accidens mouet. sed ista pars mouentis seipsum. scilicet celi
nec mouet per se nec per accedens. quia coniungitur celo non per info:ma
tione. sed per assistentiam. Et est considerandum quod in hoc pro
cessu philosophi conclusionem sub distinctione. scilicet quod oportet ponere aliquod
mouens omino immobile. vel oportet aliquod esse immobile
quod est per mouentis seipsum. et ideo ex hoc textu non probatur
efficaciter quod sit aliquod mouens separatum extra genus om
nino immobile. sed hoc efficaciter probatur in duodecimo
metaphysice. et ideo illa ratio ibi posita ab Aristotele. supplet ratio
nem hic positam. vbi sic dicitur. quod mouens primum quod est celum
cum anima nobili mouet se per appetitum. ergo oportet ponere
aliquod aliud appetibile quod est omino immobile. et ideo pri
us primum mouens quod mouet celum est aliquod mouens
extra genus omino immobile. quia semp appetibile est prius
mouens quam appetens. vt patet tertio de anima. Appetit enim
mouens immobile in genere quod est anima nobilis assimila
tum primo immobili extra genus in causalitate quod est
deus. et ideo mouet celum per quod causat ista inferiora.
Unde sequitur quod anima nobilis mouet ab aliquo appeti
bili quod est deus qui est immobilis.

Ad. Non oportet ponere mouens separatum oino im
mobile. probatur. quia primum mouens seipsum sufficit
ad saluandum omnem motum. Dicendum quod primum mouens se
ipsum accipitur dupliciter. vno modo secundum se. secundum quod non habet
ordinem ad primum immobile separatum. et sic omino non mo
uet. quia ablata prima causa auferunt omnes posteriores
vt dictum est supra. Alio modo accipitur primum mouens
seipsum secundum quod subiecitur influxui primi immobilis separa
ti. et sic mouet omnia posteriora. Sed nullo modo mo
uet subtracto primo mouente. quia primum mouens seipsum mo
uet propter aliquod appetibile quod est primum mouens sim
pliciter. illo igitur per intellectum ablato non mouebit

Ad. Anima nobilis intelligit se. ergo mouet se. et
similiter posset argui de primo mouente. scilicet
de deo. Dicendum quod motus capitur dupliciter. vno
modo proprie pro motu physico secundum quod corpora mouentur
vt dicitur sexto huius. et sic intellectus non mouetur. quia
non est corpus nec vt sic intelligere est moueri. Alio modo

accipitur motus generaliter. puta se extendit ad quacumque operatio
nem et sic intelligere est moueri. sed primo accipitur hic motus

Ad. Primum mouens extra genus applicat suam vir
tutem celo in mouendo ipsum sicut anima nobilis. sed anima nobilis in mouendo celum videtur mo
ueri per accidens ad motum celi. ergo et deus. Dicendum
quod nec anima nobilis nec primum mouens immobile extra
genus mouetur per accidens. Est tamen differentia in
istis mouentibus. quia mouens immobile extra genus
non est in circumferentia primi mobilis definitiue sicut ani
ma nobilis. quia primum mouens immobile extra genus
est infinitum et vbius. Et quia anima nobilis applicat suam
virtutem solus ad vnam partem celi. tamen quia illa pars
est continua alijs partibus. sic ad motionem illius partis se
quitur motio omnium partium. Et sic influxus anime nobilis
semp fit in vna parte celi. scilicet in oriente secundum situm
sed non secundum subiectum. quia anima nobilis semp est in ori
ente primi celi. et sic in vno situ manens influit in illam par
tem sibi precise suppositam. sed ad illum influxum multe par
tes celi sibi succedunt. que habent se materialiter et secundum
subiectum ad situm orientis. Et quando queritur. vtrum sit
vnu oriens in toto vniuerso. vel sint plura orientia. Dicendum
quod oriens capitur dupliciter. vno modo formaliter
et ex parte situs que habet anima nobilis. et tunc est tunc
vnum oriens. quia ille situs anime nobilis non variatur.
sed manet in oriente. Alio modo accipitur oriens materialiter
ex parte partium celi que sunt in tali situ. et sic est aliud et aliud
oriens. quia partes sibi inuicem succedentes non sunt eadem.

Ad. Aristoteles in sua probatione presupponit falsum.
patet. quia presupponit perpetuitatem motus
quod est falsum. Dicendum quod non impedit quod quando
quod ex falso inferatur verum. iuxta illud quod allegatur se
cundo priorum. Ex falso verum. ex vero nil nisi verum.
Est tamen sciendum quod hoc verum potest multis alijs mo
dis probari. sicut prius tactum est

Ad. Philosophus non habet determinare de primo mo
tore. sed metaphysicus probatur. quia primum
motor est prima causa de qua agitur in metaphysica. Dicendum
quod quibus sint idem primum motor extra genus et
prima causa secundum rem. tamen differunt secundum formale rationem
considerandi. quia primum motor refertur ad motum. et
ideo de ipso secundum quod huiusmodi philosophus tractat. qui considerat
de ente mobili. Sed de prima causa secundum quod huiusmodi tra
ctat metaphysicus. qui determinat de ente et de causis ens
tis. Vnde patet quod metaphysicus tractat de primo motore non
sub ratione primi motoris. sed sub ratione prime cause.

Quero aliud facientibus principium ma
gis erit de his manifestum Considerandum
enim est vtrum aliquem motum contingit esse co
tinuum aut non. et si contingit quis hic. et quod
primum est motum. Manifestum autem quod si quod
idem necessarium est semp motus esse. Primum
autem hic et continuus. quia primum continuum
mouens mouet ipsius motum necessarium est vnu
et eundem esse. et continuum et primum

¶ Postq̃ p̃hs in priori tractatu p̃bavit. q̃ sit aliqd̃ p̃mū
mū mouēs immobile p̃petuū z vnū. z q̃ p̃mus mot⁹ sit
p̃petu⁹. nunc in hoc tercio tractatu incipit ostēdere q̃s sit
p̃mus motus. Et in q̃ro q̃le sit p̃mū mouens. Et p̃
mo p̃ponit intentū. scđo exētur p̃positū. ibi Trib⁹ autē
existētib⁹. dicit q̃ p̃mo q̃ ad h̃ q̃ p̃nulla certius cōsiderē
tur op̃et incipē ab aliq̃ p̃ncipio. ṽ sc̃z p̃siderem⁹ ṽtrū
sit aliq̃s motus quē cōtingat esse in infinitū cōtinuū. Et
si cōtingat aliq̃ motū esse tale quis sit hic. z etiā q̃s sit
p̃mus motū. Et ne aliq̃s putaret aliū esse motū quēz
cōtingit esse p̃tinuū. z q̃ est p̃mus. ad hoc excludendum
subiūgit manifestū esse q̃ cū necessariū sit motū sp̃ esse et
q̃ p̃mus motus est in sempiternū continuus p̃pter hoc q̃
causat a p̃mo mouente mobili. ideo necesse est q̃ sit vn⁹
et idem motus quē cōtingit esse in sempiternū p̃tinuū
et qui est p̃mus

Inbus autē existētib⁹ motib⁹. alio quidem
fm̃ magnitudinē z alio fm̃ passionē et quēndāz
fm̃ locū. quē vocamus locimutationē. hunc ne
cessariū est p̃mū esse. impossibile em̃ augmen
tū esse alterationē nō p̃existente. Nō augmen
tat esse quidē tanq̃ sili augmentatū. est aut tan
q̃ dissili. p̃trariū em̃ alimentū d̃z cōtrario. Ad
dī aut om̃e factū simile sili. Necesse est igit̃ alte
rationē in cōtraria esse mutationē. Atvero si al
terabit̃. indigebit esse alterās z agens ex poten
tia calido actu calidū. Manifestum igit̃ q̃ mo
ues nō sili se habet. Sed aliq̃m q̃dem p̃p̃ius. ali
q̃m aut longius ei q̃d alterat̃. Hoc aut sine loci/
mutatōe nō p̃tingit esse. si q̃ necesse est sp̃ motū
esse. necesse est z locimutationē sp̃ esse p̃mū mo
tū. Et in locimutatōe sicut alia quidē p̃ma. alia
vero posteriora p̃ma. Amplius aut om̃iūz
passionū p̃ncipiū densitas z raritas. Et graue
nanq̃ et leue z molle z durū. z calidū et frigidū
densitates videntur esse z raritates q̃dam. Dē
sitasq̃ z raritas cōgregatio et disgregatio sunt
fm̃ q̃s generatio z corruptio d̃z substantiarum.
Que autē congregant̃ z disgregant̃ necesse est
fm̃ locū mutari. Atvero s̃ eius q̃d augmētāt z
decremētū patiētis mutat fm̃ locū magnitudo.

¶ Hic exētur p̃positū. z p̃mo p̃ rōnes. scđo p̃ antiquoz
dicta. ibi Q̃ aut fm̃ locū mutatio. Circa p̃mūz duo fa
cit. q̃ p̃mo. p̃bat q̃ motus localis sit p̃mus. scđo probat
q̃ motus localis sit p̃mus. ibi Que autēz locimutatio.

P̃mū q̃ p̃bat tripl̃. p̃mo p̃ p̃p̃ietates motu⁹. Scđo
p̃ distinctionē p̃ous z posterioris. Tercio ex ordine mot⁹
uentiū z mobiliū. Circa p̃mūz ponit duas rōnes. p̃ma
stat in hoc. p̃batū est p̃us q̃ aliq̃s motus sit sempitern⁹
et p̃mus. Sed talis motus nō p̃t esse augmētatio. quia
augmētatio p̃supponit alterationē. cū op̃et p̃us alimen
tū alterari anteq̃z p̃iungat̃ alio. Nec alteratio q̃ altera
tio p̃supponit motū locale. q̃ si alterās sp̃ fuisset eq̃ p̃p̃m
quū fm̃ locū ipsi alterato. nunc sp̃ fuisset facta alteratio. si
ergo fiat alteratio de nouo op̃et q̃ de nouo cōiungat̃ al
teratū alteranti. hoc aut sit p̃ motū locale. ergo ille mot⁹
est p̃mus. Tūc ibi. Amplius aut. Ponit scđam rati
onē q̃ stat in hoc. om̃is alteratio sit p̃ motū locale. q̃ mo
tus localis est p̃or alteratōe. p̃ntia est nota. añs. p̃bat
q̃ alteratio sit fm̃ q̃litates sensibiles. z fm̃ opinionē an
tiquoz p̃ncipiū om̃ illaz qualitatū sunt raritas z densi
tas. sed raritas z densitas sunt p̃ motū locale. q̃ p̃ p̃gre
gationē z disgregationē etiā in rarefactionē est motus ad
maiorē locū. in p̃densatōe aut ē motus ad minorē locū. q̃
q̃d auget accipit maiorē locū z q̃d diminuit minorem.

¶ **Ac.** Prius dē est de vacuo q̃ rarefactio z p̃dens
factio. fiat sine motu locali. q̃ male d̃z hic q̃ fuit
cū motu locali. ¶ Scđm q̃ rarefactio z p̃densfactio capi
tur dupl̃. vno mō. put sunt in corpibus actu p̃existē
tib⁹ sicut farina cōdensat̃ aquā. z sic sp̃ sunt p̃ motū lo
cale. q̃ op̃et farinā localiter moueri ad locū aque. et sic
loq̃tur hic p̃hs. q̃ loq̃tur ad mentē antiquoz q̃ dicebāt
q̃ densitas fieret p̃ p̃gregationē corpōz z raritas per se
gregationē corpōrum. ṽ paruit p̃mo huius. Alio mō
accipiunt rarefactio z cōdensatio fm̃ q̃ absolute se tenēt
ex p̃te materie. z sic possunt fieri p̃ solū motū alterationis.
ṽ parer in aqua calefacta q̃ sit rara p̃ solā alterationem.

Amplius z hinc p̃siderantib⁹ erit manifestū
q̃ locimutatō p̃ma. p̃mū em̃ est sicut z in alijs
sic z in motu dicitur vtiq̃z p̃mū multipharic.
Dicūt aut prius quo nō existēte nō erunt alia. il
lud vero sine reliquis. z q̃d fm̃ substantiā et q̃d
tpe. Quare q̃m motū quidē necesse est eē con
tinue erit vtiq̃z continue. aut q̃ cōtinuus. aut q̃
cōsequēter. magis aut q̃ cōtinuus z dignius ē
continuū q̃ p̃sequēter esse. Dignius aut sp̃ acci
p̃mus in natura esse si possibile ē. possibile au
tem est cōtinuū esse. monstrabit̃ aut posterius.
nunc aut hoc supponat̃. z hunc neq̃ vnū aliūz
possibile esse. sed aut locimutatōe. Necesse igit̃
tur lationē p̃mā. neq̃ vna em̃ necessitas est.
neq̃ augmētari. neq̃ alterari q̃d fer̃. nam neq̃
fieri aut corrūpi. Hoz aut neq̃ vnū contingit
nisi continuus sit quem mouet p̃mū mouens.

Adhuc tempore p̃mū p̃petuū em̃ contin

git solum mouere sibi hunc. Sed in vno quidem aliquo et habentiū generatōem locimutationem necesse est postremā motūz esse. Post eū ipsum fieri primū alteratio et augmentum. Sed locimutatio iam perfectorum motus est. Sed alterū necesse motum esse sibi locimutationem prius quod et generationis causa erit his que sunt non factum vt generās eius quod generatur. Quoniam videtur utiqz generatio esse prima motūz. propter id qd fieri oportet eē prius. Hoc in vno quidem quolibet eorum que sunt sic se habet. sed alterūz necesse est prius aliquid moueri his que sunt. cum et ipsum nō factum esse ipso alterū prius. Quoniam igitur generationē impossibile est esse primā. omnia eū essent que mouentur corruptibilia. manifestū est qd neqz consequentiū motūz neqz vnus prius est. Dico autem consequenter augmentum postea alterationem et decrementū et corruptionem. Omnes enim posteriores generatione sunt. Quare si non est generatio prior locimutatione. neqz aliarum. neqz vna perimutationū.

Omniū autem videtur qd sit imperfectū et ad principium iens. Quare quod generatione posterius. natura prius est. Vltimū autem locimutatio omnibus inest que sunt in generatione. Unde alia omniū immobilia sunt videntū propter indigentia organī. vt plante et multa genera animalū. perfectis aut inest. Quare si magis inest locimutatio magis cōprehendēbus naturam et motus hic primus aliorūz utiqz erit sibi substantiam propter hoc

¶ Hic pbat idem scz qd motus localis sit prius distinguendo modos prioris et posterioris. Et dicit qd ex hac cōsideratione manifestū erit qd locimutatio sit pma inter motus. qd sicut in alijs rebus aliquid dicitur prius altero multiplici. sic etiā in motu. quia vno mō illud est prius quod non exire nō erunt alia. sed illud sine alijs. id est a quo nō cōuertitur subsistendi cōsequētia. et sic aīal est prius homine. Secundo mō aliquid dicitur prius tpe. et tunc illud dicitur prius quod est remotius a pēnti nunc in preterito. Tercio mō aliquid dicitur prius sibi substantiā siue in pēf-

ctione sicut actus est prior potentia. et perfectū est prius imperfecto. Tunc ibi. Quare quoniam motū. Probat qd motus localis sit prior sibi omnes istos modos prioris et prius sibi primū modū sic. Illud est prius primo modo a quo non cōuertitur subsistendi cōsequētia. sed sic ē de motu locali. quia tene sequitur. alteratio est. ergo motus localis est. et iterum si augmentatio sit motus localis erit. sed nō sequitur eōtra. motus localis est. ergo alteratio est. quia lapis potest moueri localiter absqz hoc qd alteretur vel augmentetur. Tunc ibi. Adhuc tēpore pmiū. Probat qd motus localis sit prior alijs motibus tēpore. et hoc sic. Omne perpetuū est prius tēpore nō perpetuo. sed motus localis est perpetuus et pēpne motus celi. ergo est prior tēpore alijs motibus. Maior patet. quia perpetuū extenditur ad omne tēpore. ergo est prius quocūqz non ppetuo. Minor patet. quia solus motus localis circularis potest etia cōtinuari in magnitudine finita. sicut in sexto dictū est. Tunc ibi. Sed in vno quidē aliquo. Cōsequenter excludit quandā obiectionē que est talis. quia motus localis videtur esse posterior in tēpore. sicut patet in animalibus que primo generantur. deinde augmentantur. et tercio alterantur in humoribz. vltimo autem mouent localiter. Respondet pphus qd quādo motus localis et motus generatōis in vno subiecto cōcurrunt tunc motus generatōis et alij motus pcedūt motum locale. vt dictū est in animalibus. Sed quādo in diuersis separatim reperiunt. tunc motus localis ē prior alijs motibus. sicut patet in celo in quo nō concurrunt generatō et celus sit pductum per creationem. et sic in illo motus localis pcedit omnes aliōs motus. quia ille motus est causa omniū aliorum motūz. Tunc ibi. Omniū autem. Probat tēpore scz qd motus localis sit prior omnibus alijs perfectiōe. et hoc duabus rationibus. quarū prima habet in se virtualiter duas. Prima. illud quod est posterius generatione est prius perfectiōe. sed motus localis ē posterior generatōe. ergo est prior perfectiōe. Maior est nota. quia in naturali generatōe sit processus ab imperfecto ad perfectū. Minor patet. quia res prius generatur anteqz localiter moueantur sicut dictū est de animalibus animal eū solum incipit motū locale postqz perfectus est. Secūda rō virtualiter in pma cōtēnta est. qd illud est pfectius qd reperit in perfectioribus. scz motus localis reperit in perfectioribus. ergo est perfectior. Maior patet. qd pfectio et pfectibile debet pportinari. vbi ergo est alius pfectibile ibi erit alius pfectio. Minor pbat. qd motus localis solum reperit in animalibus perfectis. quia animalia imperfecta sunt immobilia

¶ Prima intelligentia est prior generatōe. et ratio mē nō est imperfecta. sed pfectissima. ¶ Dicitur qd prima intelligentia est bene prior creatione. sed nō generatione. quia non generatur sed creatur. In illis ergo que acquiruntur per generatōem verum est qd illa que sunt priora generatione sunt imperfectiora

Et quia nequaquā substantiā mutat qd mouetur motū in eo quod ferē. Secūm eū hunc solū nihil mutat inesse. sicut eius qd alterat qle. ei⁹ aut qd auget et decrementū patientis quantūz

¶ Hic tangitur secūda ratio. principalis que stat

in hoc ille motus est perfectior qui minus remouet a mobili. sed motus localis est huiusmodi. ergo est perfectior. Maior probatur. quia remotio forme significat imperfectionem. Minor patet. quia motus localis solus remouet ubi. sed ubi non pertinet ad substantiam rei. ideo per motum localem nihil abicit quod spectat ad substantiam mobilis. quare relinquitur quod motus localis sit maxime perfectus.

Maxime autem manifestum est. quia mouens ipsum seipsum maxime mouet hunc proprie. quia secundum locum. et etiam dicimus hic esse eorum que mouent et mouentium principium et primum in his que mouent ipsum seipsum mouens. Ex quidem igitur loci mutatio prima sit manifestum est ex his.

Hic probatur tertio principaliter. quod motus localis sit primus ex parte mobilis. Et stat ratio in hoc. ordo motuum sumitur ex ordine mobilitatis. quia prima subiecta habet prima accidentia. sed mobile quod mouetur motu locali solum. scilicet est primum inter mobilia. igitur motus localis qui est ei primus erit primus inter omnes motus. Sic igitur concluditur ex premis quod loci mutatio sit prima inter omnes motus.

Uterque motus localis sit primus motuum. et inter locales prior sit circularis. Ad id quod sic ratio prima est. quod omnes alij motus ad minus presupponunt unum motum localem. scilicet celi. quia sine tali motu non est aliquis alius motus possibilis. Sed ratio secunda est. quod ille motus localis est prior quod regularior. et quo alij motus regulantur. et qui est vnus perfectus et perpetuus. sed motus circularis est solus regularis. ita quod ipso alij motus mensurantur. et est vnus perfectus et perpetuus. sicut patet ex tertio. ergo ille est prior alijs motibus localibus.

Generatio est prior motu locali. quia est ad substantiam. Ad id quod motus localis et generatio non possunt dupliciter comparari. vno modo ad illud subiectum in quo simul inueniuntur. et sic motus generationis est prior tempore locali. sed tamen motus localis est perfectione prior. quia est ultimus generationis. et ratio illius est. quod oportet re prius generari antequam moueatur localiter. Alio modo comparantur in diuersis subiectis et in vltimo. et sic motus localis est simpliciter primus. quare absolute dicendum est quod motus localis sit prior omnibus alijs motibus. quia alij motus presupponunt motum localem ipsius celi. cuius causa sit prior effectu. sic motus localis est simpliciter prior omnibus alijs.

Motus generationis est perfectior motu locali. Probat. quia motus habet suam perfectionem a termino ad quem. sed terminus generationis est perfectior. scilicet forma substantialis quam terminus motus localis qui est ubi. Ad id quod est duplex perfectio motus. quedam est perfectio intrinseca. et illa sumitur per comparationem ad terminos qui sunt eiusdem essentie cum motibus. et sic motus generationis est perfectior motu locali. et ista perfectione attenditur logic. et ideo in post predicamentis motus generationis ponitur ante motum localem. Alia est perfectio in motu extrinseca qui sumitur per comparationem ad mouens et mobile. et ista perfectione attenditur physice. qui comparatur re ad suam causam. et sic motus localis est perfectior. quia est perfectioris mouentis. scilicet aie nobilior. qui est infatigabilis.

et etiam habet perfectior mobile quod est celum. quia est incorruptibile.

Posteriora via generationis non sunt perfectiora. Probatio que fundatur in tertio modo ponitur erit inuvalida. Ans. probatur. quia senectus est posterior via generationis. et tamen non est perfectior. Ad id quod est duplex. primo quod senectus non est ultimus in generatione. sed potius est ultimus in corruptione. Cuius ratio est. quia secundum Aristotem in fine sed cuncti de generatione in rebus generabilibus eque est tempus generationis et corruptionis. est ergo in animalibus tempus generationis et ultimus illius est perfectissimus. Sed hoc tempus fortassis est in tricesimo quinto anno. iuxta psalmistam. qui dicit quod dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. si autem in potentatibus. id est in bonis complexionibus octuaginta. et sic ultimus tempus generationis est in tricesimo quinto aut quadragesimo anno. sed tempus sequens est tempus corruptionis. quia tunc homo declinat a perfectione nature versus ad finem. senectus igitur aduenit in fine circa tempus corruptionis. Secundo dicendum est sicut dicitur decimo metaphysice. quod duplex est perfectio. vna est perfectio in bonis. Alia est perfectio in malis. sicut aliquis dicitur perfectus fur vel latro. et ergo quousque senectus non sit aliquid perfectum in bono. est tamen aliquid perfectum in malo.

Generatio inferiorum est finis celi. sed finis est perfectior his que sunt ad finem. ergo motus istorum inferiorum erit perfectior quam motus celi. Dicendum quod duplex est finis motus celi. vnus est finis proximus qui est motus secundum intentionem philosophorum. et generatio istorum inferiorum. et talis finem non oportet esse perfectior illis que sunt ad finem. Alius est finis ultimus. et est assimilatio ad deum sine completionis numeri electorum. et talis finem non nouerunt philosophi. et ille finis est melior his que sunt ad finem. et ex illo fine ultimo potest sumi ratio quare quousque motus celi desinet esse. scilicet quando erit numerus electorum completus.

In isto libro physicorum determinatur de motu in communi. male descendit philosophus hic ad unum specialem motum. scilicet localem. Dicendum quod duplex est species alius generis. vna est que virtualiter includit totum genus. et tunc scientia tractans de genere potest descendere ad talem speciem. et talis species est motus localis inter species motus. quia motus et motus localis sunt virtualiter eiusdem coitatis. quia omne quod non potest moueri localiter non potest alio motu moueri. Alia est species que non includit virtualiter totum genus sicut et motus generationis. quia non omne quod mouetur generatur. et a tali non licet descendere in scientia tractare de genere tamen. nisi tractaretur simul de genere et speciebus. Sic etiam Aristoteles duodecimo libro metaphysice descendit ad substantiam que est principalis species entis quodammodo virtualiter in se continens accidens. sic etiam in libro de generatione descendit per philosophum ad generationem elementorum. quousque tamen viuere saliter determinet de generatione in eodem libro.

Ordo motuum attenditur penes ordinem magnitudinis. ut patet primo celi. sed linea recta est prior lineis circularibus. ergo motus rectus erit prior motu circulari. Minor patet. quia linea recta est simplex. sed linea circularis est composita ex concavo et conuexo. quia habet ordinem ad centrum circa quod sumitur concavitas eius. Dicendum quod linea circularis accipitur dupliciter. vno modo secundum se absolute et sic non est composita ex concavo et conuexo. quia linea circularis

his est simplex. vt pz pmo celi. Alio mō accipit linea circula-
ris p pparatōem ad centrū. z tūc in ipa assignatur con-
caui z puerū. qz illa ps q respicit centrū est pcaua. z que
respicit suprema partē est puerū. sed sic nō accipiuntur cō-
caui z puerū in linea circulari nisi quo ad nos. in signis
autē hoc qd est pcaui p etia fieri puerū. linea em p vna
recuruatōem hz pcaui in ordine ad corp⁹ aliqd. z p op⁹
positū hz puerū. vt pz de virga flexibili

Ar. Totū est p⁹ partib⁹. sed motus rect⁹ fit fm
totū. z motus circularis fm pres. g. zc. **Q**u-
noz pbat. qz celū nō mouet totaliter sed fm pres. sed ista
inferiora q mouent recte mouent fm totū. **O**m q
nō est sile de toto z de parte. z de motu totius z ptis. qz
q⁹uis totū sit ante pres via pfectiōis. tū motus totū nō
est ante motū q sit fm pres. qz motus fm pres se hz vt
actus in ordine ad motū qui sit fm totū. z hoc ideo est.
qz qto aliqd minus habet de mutabilitate tanto minus
hz de potentia z plus de actu. cū ergo motus fm partes
habeat minus de mutabilitate. g. habet plus de actu. et
sic ex illa rōne motus circularis qui est fm ptem precedit
motū rectū qui est fm totū

Que autē loci mutatio pma sit nūc monstra-
dū. simul autē z qd nūc z pus positū est q cōtin-
git quēdā motū ptiū esse z ppetuū manifestū
erit eadē methado **Q**uāde igit alioz motūz
pitiū. neqz vni ptingit eē. ex his manifestū ē
Omnes em ex oppositis in p⁹aria sunt motus
et mutatiōes vt generationi quidē z corruptio-
ni ens z nō ens termini sunt. alterationi cōtra-
rie passionēs. augmēto et decemēto aut mag-
nitudō aut paruitas aut pfectio magnitudinis
aut impfectio **C**ōtrarij autē sunt qui sunt in con-
traria. Quod autē nō sp mouet fm hunc motūz
exis prius necesse est pus qescere **M**anifestūz
igit qm quiescet in cōtrario mutās **S**imilit
autē z in mutationib⁹. **O**pponunt em genera-
tio z corruptio simplicit⁹ z singularis singulari
Quare si impossibile ē simul mutari oppositas
nō erit cōtinua mutatio. sed mediū erit ipsorum.
t⁹s **N**ihil em differt cōtraria aut nō contra-
rias esse fm cōtradictōem mutatiōes. si solū im-
possibile sit eide simul inesse **H**oc em rōni nihil
vile est. **N**eqz si nō necesse est qescere in con-
tradictōe. neqz est mutatio quieti cōtraria **N**ō
em fortassis quiescat qd nō est. corrumpit autē
in nō ens **S**ed si solū mediū sit t⁹s. sic em non

erit mutatio cōtinua. **N**eqz em in priorib⁹ nio-
tibus cōtrarietas vtile fuit. sed nō cōtingere si-
mul esse **N**on optet autē turbari. qd idē pluri-
bus erit contrariū. vt motus z statui z motui q
est in contrariū. sed hoc solū est accipere qd op-
ponit quodāmodo z motui z quieti motus con-
trarius. sicut equale et mēsurabile excellēt et ei
quod excellēt et nō cōtingit simul oppositos ne-
qz motus neqz mutationes esse **A**mplius in
generatiōe z corruptiōe z penitus incōueniēs eē
videbit. si factū. mox necesse est corripī. z nullo
tpe pmanere **Q**uare ex his vtiqz fides alijs fiet
Physici em est qd similiter se habet in omnib⁹
Postqz pbs oñdit q mot⁹ localis sit p⁹mus inter om-
nes motus. hīc pnter ostēdit qz motus localis sit p⁹mus
Et qz supius dixit eundē motū esse ptiū z ptiū. iō
hec ps diuidit in duas. **I**n pma oñdit qz motus possit
esse semp cōtinuus. **I**n scda oñdit qz ille motus sit p⁹m⁹.
ibi. **Q**uāde latentiū **P**rima ps diuidit in tres. in pma oñ-
dit q nullus motus p⁹t esse cōtinuus nisi localis. **I**n secū-
da q nullus motus localis p⁹t esse cōtinuus pter circula-
rem. ibi. **Q**uāde ptingit. **I**n tertia oñdit q motū circula-
rē ptingit esse cōtinuū. ibi **Q**uāde autē in circulari. **C**irca pti-
mū pmo pponit intentū dicēs. q nūc oñdendū est q loci
mutatio sit pma. z fm eandē methadū. i. fm eandē aritū-
ciale cōsideratiōem erit manifestū qd nūc paulo sup dixi-
mus z qd etiā positū est in pncipio octauū q cōtingit ali-
quē motū esse cōtinuū z ppetuū. z idēz motus est p⁹mus
ideo vtrūqz cadit sub eadē cōsideratiōe. **Q**uāde autē nullus
motus localis possit esse cōtinuus ppetuus et pfectus p-
ter motū localem. sic pbat. **N**ullus motus inter cōtraria
p⁹t esse ppetuus. sed omis motus pter motū locale est in-
ter cōtraria. g. nullus motus pter locales p⁹t esse ppetuus
cōsequētia tenet in celaret. **M**aior pbat. qz qm motus ē
inter cōtraria. tunc est sp quies sub altero contrariōz ex
quo cōtraria ad inuicē cōtinuari nō possunt. sicut dīz qm
ro huius. **R**espli gratia. qm aliqd mouet de nigro in al-
bū. tunc est quies in albo. qz nō pnt ad inuicē cōtinuari
motus albefactionis z nigrefactionis. **S**ed minoz patet
quia omnis motus pter motū locale habet terminū ad
quē contrariūz termino a quo. sed motus localis ptiū e
circularis p⁹t esse ab eodē ad idē. ergo ille potest semper
cōtinuari **T**unc ibi. **S**ilfr autē. **O**stēdit q idē est in mu-
tationib⁹ dōm qd dictū est in motib⁹. scz q optet interue-
nire qetam inter duas cōtrarias mutatiōes. **Q**uia inter
duas cōtrarias generatiōes eiūsdē subiecti necesse est in-
teruenire t⁹s mediū. in quo res corripant. **E**t circa hoc
excludunt tres obiectiōes. pma est q termini generatiō-
nis nō sunt cōtrarij. cū cōtraria sint termini positiui. sed
vnus terminus generatiōis est nō ens. i. terminus a quo
sed vult **A**resto. q q⁹uis termini nō sint p⁹rie contrarij.
sufficit tamē q sint p⁹uatiue oppositi. et ex hoc simul stare
non possunt. **S**ecūda obiectiō est. nam rō pncipalis p⁹e-
dicta non videtur cōcernere mutatiōem. quia qd nō mōz

ueretur non quiescit. cum solum quies opponat motui. sed
qd mutat nō mouetur. igit̃ rē. Responder p̃hs q̃ quies
cessatio a mutatione non vocet quies. vocat tñ immuta-
tio. et hoc sufficit. Tercia obiectio est. si motus inter con-
traria essent p̃trarij. tñc motus cōtrariaret motui. et etiā
motus cōtrariaret quies. et sic vni essent multa cōtraria.
R̃s̃d̃et p̃ h̃us q̃ motus opponitur motui simplr p̃trarie
sed motus opponit̃ quies quodāmodo p̃trarie. scz p̃uari-
ue. que oppositio est generaliter p̃trarietas. inq̃tum q̃es
opposita est finis et p̃plementū p̃trarij motus. Sicut eti-
am equale et p̃mensurabile opponit̃ quodāmodo duobz
scilz excellenti et ei qd̃ excellit. line magno et paruo. quibz
magis opponit̃ fm̃ p̃uarietē. Quare p̃z q̃ nō p̃tingit̃ si
mul esse neqz oppositos motus neqz oppositas mutatio-
nes. Tūc ibi. Amplius in generatioe. Ostēdit qd̃ pri-
us dixit. scz quō impossibile sit q̃ due opposite mutatioes
sibi inuicē succedāt. nisi mediet̃ tēpus. qd̃ sic p̃bat̃ qz si il-
lud qd̃ generat statim corrūperet. tñc generatio esset fru-
stra. qz res generat̃ vt sit. si igitur res statim genita corrū-
peret. sic talis res frustra esset genita. sed impossibile est
aliquid esse frustra in rerū natura. qz deus et natura nihil
faciūt frustra. g̃ rē. Et hoc similiter se habet in motibz si
cū in mutationibz

Ex aut̃ p̃tingit̃ esse quēdam motū infinitum
vnū existentē p̃tinuū. et hic circularis nūc dice-
mus. Om̃e qd̃ ē ē qd̃ mouetur scilz. aut cir-
culariter. aut fm̃ rectitudinē aut mixtū. Qua-
re si neqz illoz alter cōtinuus est. neqz ex vtriusqz
possibile est p̃tinuū ēē. Quod aut̃ fertur fm̃
rectum et finitum nō feratur cōtinue manifestū
est. Reflexit̃ em̃. reflexum aut̃ fm̃ rectum p̃ cō-
trarios motus mouetur. Cōtrarius em̃ fm̃ lo-
cum est qui est sursum ei qui est deorsum. et qd̃ est
ante ei qui est retro. et qui est ad sinistruz ei qd̃ est
ad dextruz. loci em̃ p̃trarietates he sunt. Quis
aut̃ est vnus et p̃tinuus motus p̃us definitū est
quia qui est vnus et in vno tempore et indifferen-
ti fm̃ spēm Tria em̃ habet quodcūqz mouetur
vt homo aut deus. et quando vt tempus. et ter-
cium in quo. hoc autē est locus. aut passio. aut
spēs aut magnitudo Cōtraria em̃ differūt spe-
cie. et nō vnū sunt. loci aut̃ dicte differētie Si-
gnū autem qd̃ motus p̃trarius est qui est ab a
ad b. ei qui est ab ipso b ad a. Et qz stant et re-
pausant ad inuicē si simul fiant. Et in circulo si-
militer. vt qd̃ est ab a in b. ei qui est ab a in c. si
stunt em̃ et si continui sunt. et si non fiat reflexio

propter id q̃ contraria sese corrumpunt et pro-
hibent ad inuicem. sed non qui est in latius ei qd̃
est sursum. Maxime autem manifestū q̃ im-
possibile est p̃tinuum esse qui est in rectitudine
motum. quia reflexum necesse est stare nō solū
in recta. sed et si fm̃ circulū feratur. Non enim
idem est circulo ferri et circulum. Est em̃ aliqui
quidem p̃tinuum quod mouetur. aliquando au-
tē in idē veniens vnde motū est reflecti iterum.

Ex autem necesse est stare. fides est nō solum
in sensu. sed in ratione. principium autē hoc est
Tribus em̃ existentibz principio medio et fine
medium ad vtrumqz est et vnum numero. ratio-
ne autem duo. Amplius aliud est quod est po-
tentia et quod est actu. Quare recte que infra st̃
terminorum quelibet. si igitur potētia quidem
est medium. actu autem nō est. nisi diuidit hāc
sic et stans iteruz inceperit moueri. Sic autem
medium principium sit et finis. principium qd̃
dem posterioris. finis autē p̃ principij. Dico au-
tem vt si quod fertur ab a in b stet. et iterum fe-
ratur in c. Lū autē cōtinue feratur neqz factum
esse neqz abesse possibile est a fm̃ b signum. sed
solum esse in nūc. In tempore autem nullo pre-
ter cuius ipsuz nūc est diuisio temporis in tres
a b c. Si autem ad esse concedat aliquis et ab-
esse. semper stabit a quod fertur. Impossibile
em̃ est a simul adesse in b et abesse. in alio ergo
et alio signo tēporis est. Temp⁹ itaqz erit qd̃ in
medio quiescet a in b. Similiter aut̃ et in alijs
signis. Eadem em̃ ratio in omnibz. cuius autem
vtatur a quod fertur ipso b medio et principio
et fine. necesse est stare propter id quod duo facit
sicut vtiqz si et intelliget. Sed ab a quidem si-
gno absuit principio. in c autem affuit. cum p̃-
ficiat et stet.

¶ Nūc cōsequēter Aresto. ostendit q̃ nulla loci mutatio
potest esse p̃tinua aut p̃petua nisi circularis. et hoc p̃bat̃
p̃mo demonstratiue. Secūdo logice. ibi Rōnab̃liter au-
bb

tem. Circa p̄mū p̄mo pbat ppositus. secūdo soluit tres dubitatōes. ibi. Unde z dubitabit. Dicit ergo p̄mo q̄ si aliq̄s motus localis sit perpetuus. v̄l ille motus est circularis vel rectus. vel ppositus ex vtr̄sq̄. sed manifestus est q̄ si motus circularis z rectus nō sunt ppetui z p̄mū ergo nec ppositus ex his. quare d̄t p̄hus q̄ motus ppositus sit relinquendus. Restat ergo solum p̄bare q̄ motus rectus nō sit ppetuus. et hoc pbat sic. q̄ si sic tūc aut eas lis motus fieret p magnitudinē finitā vel infinitā. Non sup magnitudinē infinitā. q̄ talis magnitudo non est. vt p̄z tercio huius. Si aut sit sup magnitudinē finitā tūc nō potest esse motus ppetuus nisi p reflexiōez s̄z motus reflexiōis nō est vnus cū p̄zi motu. ergo non est aliq̄s motus rectus ppetuus. Vnde pbat duabz rōibz. sc̄z q̄ motus reflexiōis non sit vnus cū motu directo. quā p̄ma stat in hoc. Illa que differūt f̄m sp̄m nō faciūt aliq̄d vñū p̄tinuum. sed motus reflexiōis differt a motu p̄ncipali recto f̄m sp̄m. ergo nō est vnus cum p̄ncipali motu. Maior pbat. q̄ vnitas specifica est vnitas nature. sed que differūt natura simpliciter differūt. Vnde pbat. q̄ motus rectus z reflexus habent terminos specificos distinctos. ergo sunt specificos distincti. sicut patz de motu locali sursum z deorsum p eandem lineam. Et iterum illi motus sunt p̄trarij. ergo differūt specificos. z q̄ hoc posset aliq̄s negare. sc̄z q̄ illi motus sunt p̄trarij. ideo pbat hoc Aresto. sic. quēcūq̄ mutuo se impediūt habent p̄trarietate ad inuicē. sed motus rectus z reflexus se mutuo impediūt si fiant per idem spaciū. ergo sunt p̄trarij motus. Tūcibi Maxime aut manifestū. Ponit se cūdam rōnem ad ostendendū q̄ motus reflexus nō posset esse in infinitū p̄tinuū. que rō accipitur ex quiete quā necesse est interuenire. Et stat in hoc Impossibile est aliq̄d mobile in eodē instanti accedere ad aliq̄d terminūz et recedere ab eodē. sed p motū directū. mobile accedit ad aliq̄d terminū a quo recedit p motū reflexū. q̄ non fiunt in vno instanti sed in diuersis. sed inter duo instātia sp̄ est dare t̄ps mediū. vt p̄z. vi. huius. q̄ mediat q̄s iter p̄mū motū z secūdū. Sed vbi est quies media ibi non est vnus motus. q̄ ad vnitatem motus requiritur vnitas t̄pis. ergo nō est vnus motus directus z reflexus. Maior p̄ncipalis rōnis p̄z. q̄ als duo p̄tradicoria essent si mult̄vera. q̄ quod accedit ad aliq̄d terminū nondū est nec fuit in illo termino. sed q̄d recedit ab aliquo termino hoc est vel fuit in eo. Et hoc est q̄d dicit p̄hs in textu. q̄ qñ mobile v̄tutur vno puncto signato in spacio vt duobz in actu. tūc necesse est interuenire quierē. Sic aut sit quāz do vñū p̄tictum est terminus motus directi. z idem p̄ctuz ponitur p̄ncipiū motus reflexi. Quare sequitur. q̄ motus circularis p̄telle p̄tinuū nō aut reflexus.

Adde z ad dubitatōnem hoc dicendū. habet em̄ dubitatōem hāc. Si em̄ sit quod est e ei q̄d est z equale. z a feratur p̄tinue ab e extremo ad e. Similiter aut sit a in b signo. z d feratur continue a z extremo ad i regulariter z velocitate simili ipsi a ipsuz d ante veniet igitur i q̄s a in c. Prius em̄ mouens z discedens p̄tinuū venire necesse est. Nō ergo simul affuit

a in b abfuit ab eodez vnde posterius sit. si em̄ simul nō posterius est. s̄z necessitas erit stare

Nō ergo ponendū est cū a affuit f̄m b ip̄m d simul moueri a z vltimo Si em̄ affuit a in b ent z abesse z nō simul. sed erit in decisione temporis z nō in tempore Hoc quidē igitur est impossibile sic dicere z in p̄tinuo. sed in reflectenti necesse est sic dicere. Si em̄ q̄d est. i. feratur ad ipsum d. z iterum reflectens deorsum feratur ab vltimo d. z fine vtetur z p̄ncipio vno signo vt duobz Unde stare necesse est. neq̄ simul affuit in ipso d. et abijt ab ipso d. ibi em̄ simul esset z nō esset ab eodē nūc Atvero olim solutio nō danda est. nō em̄ contingit dicere q̄ f̄m ipsum d sit ipsuz i. in decisione nō affuit autem neq̄ defuit. necesse est em̄ in finem venire qui actu est non potentia Qd quidē igitur est in medio potentia est. hoc aut actu. z finis q̄dem deorsum. p̄ncipiū aut sursum. motiū ergo similiter. Necesse est ergo stare reflectēs in recto non ergo contingit continuūz motum in recto et perpetuum esse

¶ Postq̄ p̄hus ostendit q̄ motus reflexus nō p̄t eē cōtinuū z vnus. hic f̄m p̄missa soluit p̄hs tres dubitatōes quā p̄ma est ista. ponātur duo spacia equalia. z signent p̄ticta in medio cuiuslibet spaciū. z sint duo mobilia eq̄ velocia q̄z vñū adueniat medio vni spaciū z cōtinuo moueat ad finē qñ alterz recedit a medio illi spaciū. tūc q̄rit q̄d illoz citi p̄tingeret terminū illi spaciū. Et soluit istā dubitatōem ibi. Nō ergo ponendū est. z vult q̄ simul veniūt ad terminū. cuius rō est. q̄ secūdū mobile q̄d aduenit ad mediū spaciū dum alterū recedit a medio spaciū non v̄t medio f̄m actum. sed solū f̄m potentia. et ergo si illud secūdū mobile veniens ad mediū iterum accederet ad p̄ncipiū spaciū a quo exiit. tūc tardius veniret ad p̄ncipiū illius spaciū q̄s alterū ad finem eiusdem. quia tūc secūdū mobile v̄tret vno p̄cto in spacio vt duobz in actu

Eodem aut mō obuiandū est ad interrogantes Zenonis rōnem. z volentes si semp mediū transiri oportz. nec aut infinita sunt. infinita autē transire impossibile est. Aut sicut ipsam hāc eandē quidē rōnem aliter interrogāt. volentes simul mouendo medietatez pus numerare f̄m vñū quodq̄ factum mediū Quare ab eūte to

tam infinitū accidit numerate numerū. hoc autem p̄cesso impossibile est. In primis igit̄ rōnibz de motu solūm. p̄ id q̄ tēpus infinita habet in seipso. nō em̄ incōueniens est si infinito tēpore infinitū trāsīt aliquis. similiter autē infinitū vtiq; in longitudine est z tēpore. Sed hec solutio ad interrogantē q̄dem se habz sufficiēter. Interrogabat em̄ si infinito tpe infinitum transire atq; numerare p̄tingit. ad rem aut̄ z ad veritatē nō sufficiēter. Si aut̄ aliq̄s dimittens magnitudinē z interrogauerit si infinito tpe cōtingit infinita transire. interroget in ip̄o tpa eadem. Habz em̄ tēpus infinitas diuisiones. nec adhuc sufficiēs hec solutio. Sed verū dōm est qd̄ q̄dem diximus in mō rōnibz. Si em̄ aliquis p̄tinuū qd̄ diuiderit in duo media. h̄ vno signo tanq; duobz vtiq;. Facit em̄ ip̄m p̄ncipiū et finem. sic aut̄ facit numerās z in media diuidens. sic aut̄ z diuidentes nō erit cōtinua. neq; linea neq; motus. p̄tinuū em̄ motus p̄tinuū est. In p̄tinuo aut̄ sunt infinita media. sed nō actu. sed potentia. Si vero faciat actu nō faciet cōtinuū sed stabit. qd̄ quidem in numerate media manifestū est q̄ accidit. vnū em̄ signūz necē est in ip̄so numerare vt duo. Alteri⁹ quidē em̄ mediū finis. alterius aut̄ p̄ncipiū erit. si nō vnum numeret p̄tinuū sed duas medietates. Quare dōm est ad interrogantē. si cōtingit infinita trāsire. aut in tpe aut in longitudine. q̄ est q̄dez sic est aut̄ nō sic. Actu em̄ cū sint nō p̄tingit. potentia aut̄ p̄tingit. Qd̄ em̄ p̄tinue mouet̄ fm̄ accedens infinitū transiit. simpliciter autem non. Accidit aut̄ linee infinita media esse. substantia aut̄ altera est z esse.

¶ Adic p̄sequēter ponit secūdam dubitatiōem que fuit ipsius Zenonis q̄ sic arguebat. om̄e qd̄ mouet̄ localiter p̄us p̄rāsīt mediū anteq; pueniat ad terminū. sed in medio sunt infinite partes spaciū fm̄ p̄es eiūsdē p̄portionis ergo nunq; p̄tingit spaciū p̄trāsiri. z sic nunq; potest mobile puenire ad terminū motus. Circa istā dubitatio nem phus resumit solutiōem p̄us positāz in sexto ibi. In

primis igit̄. q̄ in sexto dictū fuit. q̄ omne spaciū in motu locali est infinitū fm̄ p̄es sicut z tēpus. et ideo p̄transiit tpe infinito. q̄ tale tēpus etiā habet partes infinitas. q̄ est p̄tinuū sicut spaciū. Sed d̄t phus q̄ ista solutio est soluz ad hominē. et obuiat interroganti. sed nō sufficit dubitationi fm̄ rei veritatē. Tūc ibi. Sed verū. Ponit verā solutiōem. z vult q̄ q̄uis in spacio p̄tinuo sint infinita p̄ta media in potentia. nō tū in actu. sed ip̄m mobile non vtiq; illis p̄ctis in p̄tinuo existentibz. nisi fm̄ partes actuales. z ille sunt finite. Sic ergo dōm est q̄ nō op̄t om̄ia p̄ta signari in spacio fm̄ actu. sed q̄dam signatur in actu. sicut in motu reflexionis. q̄dam fm̄ potentia. sicut q̄ nō est motus reflexionis. sed vnus cōtinuus motus in spacio continuo.

Manifestū aut̄ z q̄ nisi aliquis faciat t̄pis diuidens signū p̄us z posterius semp posterioris reierit simul esse z nō esse. z idem eē z nō esse. z q̄ fuit non est. Signū qd̄ igit̄ vtriusq; p̄mune est z p̄ori z posteriori z vnū z idem numero. rōne aut̄ nō idē est. huius q̄dem em̄ finis est. illius aut̄ p̄ncipiū. Res aut̄ semp posterioris passionis est. Sit em̄ tēpus in quo est a b c. res in q̄ d. hoc in a qd̄ tpe albū. in b aut̄ nō albū. in c ergo albū z nō albū. In quolibet em̄ ipsius a verū est dicere albū si om̄i tpe hoc erat albū. z b nō albū. c aut̄ in vtriusq;. Nō ergo dandū est in om̄i. sed p̄ter vltimū nūc in quo est c. Hoc aut̄ iaz postremū z si fiebat albū. z si corrumpebat albū in a om̄i factū est. z corruptū est in c. Quare albū aut̄ z nō albū p̄mū in illo verū est dicere. aut cū ē factū nō erit. aut cū corruptū est erit. aut simul albū z nō albū. z oīno esse z nō esse necesse est. Si aut̄ qd̄cūq; fuerit p̄us nō ens necesse est fieri ens. z cum nō sit nō est. non possibile est in athoma tempora diuidi tēpus. Si em̄ in a tēpore d̄ fiebat albū. factū est autem simul. z est in altero indiniduo tēpore. Habito aut̄ in b si in a fiebat. nō erat in b albū. generationes em̄ oportz esse quādā mediā. quare z tempus erat in quo fiebat. Nō em̄ eadez erat ratio et nō athoma diuidentibz. sed ipsius temporis in quo fiebat factū est. z ē in vltimo signo. cui⁹ nihil est habitū neq; consequenter. sed indinidū.

bilis tempora psequenter sunt. Manifestū autem est. qd si in a toto tempore fiebat nō est pl⁹ tempus in quo factum est & fiebat. q̄ in quo fiebat solum om̄i. Quib⁹ q̄dem igit̄ aliquis tanq̄ proprijs credet rōnib⁹. he & hmoi qdā sunt

¶ Nō soluit terciā dubitatōem que sic incidit. qz enim dictū est qd sit idem p̄ctum fm̄ p̄tētiā in om̄i motu qd est finis p̄teriti & initū futuri. Et sicut potest dici de tpe qd sit idem nūc qd est p̄ncipiū temporis futuri & finis p̄teriti. Cum ergo generatio fiat in aliquo instanti. & in eodē instanti fit corruptio alterius. sequitur qd aliqd simul sit & nō sit. Responderet Aresto. qd q̄uis sit idē nūc in substantia. differt tamen rōne. qz aliter pparat hoc nūc ad illud qd corrūpitur & ad illud qd generatur. qz hoc nūc se tenet cū posteriori p̄tione. id est tenet se cū illo qd generatur. Exempli gratia. si in instanti semem corrūpatur et homo generetur. tūc debet fieri denoiatio illius instantis fm̄ vltimā formā. scz fm̄ formā humanā que generatur. & nō fm̄ formā seminis qd corrūpitur. Est ergo ista p̄positio. hō generatur. sic exponenda. id est hō iam est. & immediate ante hoc nō fuit. vt dictū est sexto huius.

Tūc ibi. Si autē qd cūq̄ Infert vni correlariū ex p̄dictis. scz qd tempus nō diuidit̄ in indiuisibilia tempora. qz si ponerent̄ tempora indiuisibilia. tūc in eodem tpe aliqd fieret & factum esset. sed hoc est falsum loquendo de factiōe que est p̄ motum p̄prie dictū. qz res sit pro toto tpe. et p̄ vltimo illius tēporis est facta. sicut etiā nūc patuit in expositōe inceptiōis in mutatiōib⁹. que exponitur per p̄mū instans esse. Sicut ista. homo generatur. sic exponit̄. id est homo iam est. & ante hoc tempus nō fuit. sed fuit semē. Ultimo autē epilogādo pcludit p̄ncipale intentū dicens. qd p̄misit rōnes sint similes eis quib⁹ credendū est tanq̄ p̄prie qd motus reflexus nō est p̄tinuus

Rationabiliter autem & ex his intendenti-
bus videbitur alicui & idem. hoc accidere
Omne enim quod mouetur continue si a nullo
prohibeatur. in quod quidem venit fm̄ loci mu-
tationem. in hoc & ferebatur prius. vt si in b ve-
nit & ferebatur in b. & non cum proximum erat
sed mox sicut incepit moueri. quid em̄ magis
nūc q̄ prius. similiter autem & in alijs. Quod
autem ab a fertur in c. iterum veniet in a cōti-
nuum motum Cum ergo ab a in c ferebatur. tūc
et in a fertur fm̄ motum qui est a c. & reuerso
quare simul contrarijs. contraria enim qui fm̄
rectitudinem Simul autem & ex hoc mutat in
quo non est. Si igitur hoc est impossibile. ne-
cesse est stari in c. nō ergo vnus motus. distin-

ctus enim statū nō est vnus.

¶ Nō ostendit idem qd dictū est rōnib⁹ p̄munib⁹ & lo-
gis. scz qd motus reflexus nō sit p̄tinuus. & dicitur rō-
nes logice. qz procedūt ex quibusdā p̄munib⁹. scz ex p̄prie-
tate p̄teritiōis. In hoc em̄ omnes fundantur & contraria
nō possunt esse in eodem Et p̄mo ergo arguit de motu
locali. secūdo de alijs. ibi. Amplius & ex his. Circa p̄mū
ponit duas rōnes. quarum prima stat in hoc. si motus lo-
calis reflexus esset vnus cū motu directo. tūc sequeretur
qd idem simul moueret p̄teritijs motib⁹. quia moueretur
simul motu recto & reflexo qui sunt cōtrarij. qz sunt in cō-
trarios terminos. Q̄ autē simul mouentur illis motibus
patz. qz omne mobile mouetur illo motu cuius terminū
p̄tinuo acquirit. si ergo quod mouetur motu directo cō-
tinuo acquirit terminū motus reflexi. qui est vnus mo-
tus fm̄ aduersariū. ergo mouetur simul cōtrarijs mo-
tib⁹ Secūda rō tangitur ibi. Simul autem. & deducit
ex eodem medio. qz si sic sequeretur qd aliquid moueret ab
illo termino in quo nunq̄ fuit. quod est impossibile. Se-
quela patz. quia fm̄ dicta illud quod mouetur motu di-
recto etiam mouetur motu reflexo. quia sunt cōtinui mo-
tus vt supponitur ab aduersario. sed motus reflexus est
terminus motus directi. & in illo termino nunq̄ fuit mo-
bile motus directi. & tamen dicitur ab illo moueri. cum
p̄tinuo moueatur fm̄ aduersariū a termino a quo mo-
tus reflexi. & q̄ mobile mouebit̄ ab illo in quo nunq̄ fuit

Amplius & ex his manifestum vniuersaliter
magis de om̄i motu. Si em̄ omne quod mo-
uetur. mouetur aliquo dictorum motuum. & q̄
escit aliqua dictariū opposita & quietū. nō erat
em̄ alijs p̄ter istos. quod autem nō semp mo-
uetur fm̄ hunc motum. Dico autem quicunq̄
sunt alteri specie. & nō si aliqua pars est totius
necesse est prius quiescere fm̄ oppositam qui-
etem. quies em̄ p̄uatio est motus. Si igit̄ cō-
trarij quidez motus sunt qui fm̄ rectitudinem
simul autem non contingit moueri contrarios
quod ab a ad c feretur. non vtiq̄ fertur simul &
ab ipso c ad a. Quoniam autem non simul fer-
tur. mouetur autem fm̄ hūc motum. necesse est
prius quiescere apud c. hec em̄ opposita quies
ei qui est a c motui. Manifestum igitur ex his
que dicta sunt. quoniam nō est continuus mo-
tus Amplius autem & hec ratio magis pro-
pria est his que dicta sūt. Simul em̄ corruptū
est quod non album. et quod factum est album
Si igitur p̄tinua alteratio ad album ex nō al-

bo. et ex albo ad non album. non manet aliquo tempore. simul corruptum est non album et factum est album et factum est non album. trium enim erit idem tempus. Amplius non si primum est tempus et motus. sed consequenter. Quomodo igitur erit ultimum idem prariorum albedinis et nigredinis

Quod idem videtur in quolibet genere motus tribus rationibus. Prima est. praria non possunt vni inesse. sed motus directus et reflexus sunt prarii. et non possunt vni inesse. Secunda ratio est. si motus directus et reflexus sunt vni motus. aliquid simul generatur et corrumpitur. Patet quod generatio est a non esse ad esse. corruptio autem ab esse ad non esse. quare motus corruptio huius se opposito modo ad motum generativum est et finem terminos et reflexus. Tercia ratio est. ad unitatem motus non sufficit unitas temporis. sed etiam requiritur unitas spatiis terminorum. sed termini non sunt vnius spatiis in motu directo et reflexo. ergo non sunt vnius motus. Relinquitur igitur quod motus reflexus nullo modo possit esse primum

Queritur. Vtrum necesse sit omne mobile in primum reflexio. et restitui. **R**espondeo. Non. **P**rimo quod si est ratio est. quod reflexio est reditus ab illo puncto ad quod primo fuit accessus per eandem viam et finem eundem situm. sed infra accessum oportet intervenire quietem. quod sunt motus finem spatiis distantes qui ad invicem continuari non possunt. Et idem est in definitione reflexionis notanter per eandem viam. quod in motu circulari fit reditus ad eundem punctum. sed non per eandem viam. sed per semicirculum. et ergo non est ibi reflexio. nec potest motus perfecte circularis fieri per eandem viam. quod aliter esset motus reflexionis.

Respondeo. Faba proiecta in occursum lapidis molaris cadentis deorsum reflectitur sine quiete. vel oportet dicere quod talis faba sustentaret lapidem molaris. quod est impossibile. **O**mnino est duplex. primo quod duplex est reflexio alicuius corporis. quodammodo per se. quoniam scilicet corpus huius reflexio nem gratia superius et non gratia alterius corporis aduentis siue ei occurrentis. et in tali reflexione necesse est intervenire quietem. Alii autem est reflexio que fit propter aliquod aliud mobile quod facit alterum redire motu reflexionis. si cur quoniam faba proiecta in occursum lapidis descendit propter lapidem cadentem. In tali ergo reflexionis motu non necesse est intervenire quietem. Nec tamen ille motus est unus. quod est duorum mobilium. quod primus motus est corporis proiecti. et secundus est lapidis cadentis transferentis secum mobile proiectum. Secundo potest dici quod in casu posito etiam intervenire quietem. nec oportet ex hoc fabam sustentare molarem quod antequam tangat molarem faba quiescat. et hoc ideo quia in descensu molaris multus aer colligitur et inspissatur circa lapidem descendentes. et in illo aere spissato quiescit faba. De sagitta autem proiecta versus lapidem cadentem potest dici quod quiescit. Patet quia facit effectum reale cauendo lapidem si sit acuta. Videtur tamen in hoc differentia esse quod faba quiescit antequam tangat lapidem molarem. quod non potest propter magnam impetum circa aerem perfringere ad molarem. sed sagitta emissam ab arcu quiescit quando tangit molarem si sit acuta. et hoc ideo. quod mouetur ab arcu cuius magna violentia. si sit lata. tunc quiescit sicut faba antequam pueniat ad lapidem cadentem propter aerem collectum ut prius.

Respondeo. Pila proiecta ad parietem resilit per motum reflexionis. et tamen non quiescit. quod quies eius non precipitur. **O**mnino quod immo quiescit in pariete. Et ad probationem omnino quod non oportet omnino tempus esse perceptibile a nobis. et hoc manifeste patet per Gilbertum porritanum. qui dicitur tempus in simplex et compositum. sed tempus simplex est imperceptibile a nobis. Quod autem pila aliquo tempore quiescat. probat Buridanus. quod facit effectum reale. quod si pila sit lutea et maculata tunc etiam maculat parietem ad quem projicitur.

Respondeo. Lapis proiectus sursum non videtur quiescere ante reditum. Patet quod non est aliqua causa quietis lapidis sic proiecti sursum. **O**mnino quod immo est aliqua causa. Et quoniam dicitur si sit aliqua causa. vel ergo illa causa est principiens vel natura. principiens non principiens. quia principiens mouet sursum. nec natura. principiens. quod illa mouet deorsum. **O**mnino quod nec principiens est causa quietis nec natura. principiens. sed ad quatuor virtutes. scilicet ipsius principientis et nature proiecti. Unde graue. principiens sursum huius se in triplici disponit. primo finem quod dominatur virtus. principiens supra naturam principientis. et sic in eo est motus sursum. Secundo quando cessat illa virtus. principientis supra naturam principientis. nec tamen proiectum perfecte accepit perfectionem sue proprie nature. et sic nec est motus deorsum nec sursum sed quies. Tercio quando natura lapidis vincit virtutem principientis. et sic est motus deorsum finem naturam lapidis. Ex istis ergo patet quod adequatio virtutum scilicet ipsius principientis et principiens est causa quietis lapidis sursum. principiens

Respondeo. Si musca ascenderet lanceam reuerfam. tunc videtur quod sit reflexio motus sine quiete. Patet. quod musca ascendens lanceam antequam veniat ad finem reflectitur in motu propter motum lancee. et tamen non quiescit a primo motu. **O**mnino quod talis non est motus reflexionis. quod ad motum reflexionis requiritur quod fiat reditus per idem spatium a quo fuit exitus. sed musca non reuertitur per idem spatium. immo ascendit per aliam partem spatij. et ideo etiam non est vnus motus. quod quoniam musca semper dicatur ascendere. hoc tamen non fit finem eundem situm. quod spatium est mutatum scilicet lancea ad oppositum situm. cum ipsa sit reuersa.

Quia autem in circulari erit vnus et continuus nullum enim impossibile contingit. Quod enim ex a mouetur. simul mouebitur in a finem eandem positionem. In quod enim venit et mouetur. in hoc et ex hoc. sed non simul mouebitur contrariis neque oppositis. Non enim omnis qui est in hoc. et qui est ex hoc prarius est neque oppositus. sed prarius in recta quoddem. Hic enim est contrarius finem locum. ut qui finem diametrum. distat enim plurimum. oppositus autem qui est finem eandem longitudinem. Quare nihil prohibet moueri continue et nullo tempore deficiente. Circularis quoddem enim motus est ab eodem in idem. rectus autem ab eodem in

aliud Et q̄ q̄dē in circulo nequaq̄ in eisdem est. qui vero fm rectitudines multotiens in eis/ dem est. Cum quidem igitur qui semp in alio z alio sit cōtingit moueri p̄tinue. qui vero in eis/ dem multotiens nō contingit. necesse est em̄ si mul moueri p̄trarios Quare neq̄ in semicirculo neq̄ in alia circulatiōe. neq̄ vna p̄tingit moueri continue. Multotiens em̄ necesse eadem moueri z contrarias mutatiōes mutari Nō em̄ copulat p̄ncipio finē. qui aut circuli copulant z solus est p̄fectus Manifestū aut̄ ex hac di/ uisione. qm̄ nō contingit alios motus esse p̄tinuos In oibz em̄ accidit eadem moueri multotiens vt in alteratione media. z in eo due est q̄ titatis fm mediū magnitudinis. z in generatione z corruptiōe similiter Nihil em̄ differt pauca aut multa facere in quibus est mutatio. neq̄ medium ponere aliquid aut auferre. vtrōq̄ em̄ accidit eadem moueri multotiens. Manifestū igit̄ ex his qm̄ neq̄ physiologi bene dicūt om̄ia sensibilia moueri semp dicētes. Moueri em̄ necesse est aliquem horum motū. z maxime fm illos est alterari Fluere em̄ dicūt z semper corrumpi. Adhuc aut̄ z generatiōes z corruptionē alteratiōem dicūt. Rō aut̄ nūc dixit vni/ uersaliter de om̄i motu qd̄ fm nulluz motuz cōtingit moueri continue extra quam circulo. quare neq̄ fm alterationem neq̄ fm augmentū. q̄ q̄dem igitur neq̄ infinita sit mutatio neq̄ vna neq̄ continua extra circuli motum nobis dicta sint tanta.

¶ Postq̄ p̄hs ostēdit q̄ nullus motus localis p̄termotū circularē p̄t esse p̄tinuus. Hic ostendit q̄ ille motus circularis p̄t esse p̄tinuus z p̄tinuus Et p̄mo ostendit hoc per rōnes p̄prias. Secūdo p̄ rōnes logicas z cōes. ibi. Rōnabiliter aut̄. Circa p̄mū ponit duas rōnes. quarū p̄ma est. illud est possibile ad qd̄ nulluz sequit̄ impossibile. sed si ponat̄ motus circularis p̄tinuus z p̄petuus nullum sequitur impossibile. q̄ zc. Vtinoz probat̄. qz motus circularis qui est ex aliquo termino nō p̄trariatur motui q̄ est ad illum terminum. sicut in motu recto. et hoc ideo est. qz in motu circulari sit processus ab vno termino ad eūdem

terminū p̄ aliam viam. quare p̄t esse p̄tinuus. sed in motu recto nō p̄t fieri regressus a termino a quo fuit exitus nisi p̄ eandem viam. z ergo ibi est p̄trarietas. z ideo non potest esse p̄tinuus. Secūda rō tangit ibi. Et q̄ q̄dem. et stat in hoc. motus circularis nō est in eisdē. i. nō necessario p̄ eadem media redit p̄ que p̄us transierat. ergo potest esse ab eodez ad idem absq̄ oppōne. quare p̄t esse cōtinuus. sicut nō est de motu recto. ergo solū motus circularis p̄t esse p̄tinuus z p̄petuus Tūc ibi. Manifestū aut̄. Ostendit q̄ eadē rōne in nullo alio genere motus p̄t esse motus p̄tinuus. qz in om̄ibz alijs p̄ter motum circularem op̄z esse p̄cessum de p̄trario in p̄trariū si debeant motus p̄petuari. z in tali p̄cessu op̄z interuenire quietē vt p̄us p̄batuz est. Ex quo p̄cludit Aresto. ibi Manifestū igit̄. q̄ antiqui naturaliter loquētes male dixerūt om̄ia mobilia semp moueri. qz dixerūt q̄ om̄ia semp generent̄ z corrūpantur. z q̄ om̄ia semp alterent̄. sed hoc est simpliciter falsum. qz vt probatū est nō p̄tingit aliquē motus esse sempiternū z p̄petuū p̄ter motū circularem

¶ Quod aut̄ lationum circularis p̄ma sit manifestū est. Om̄is em̄ fm locuz motus. si cut z prius diximus. aut in circulo aut in recto aut mixtus est. hoc aut̄ necesse est p̄ores res esse illos. Ex illis em̄ p̄stituz est. recto aut̄ circulari simplex em̄ z p̄fectus magis est. In infinitū em̄ nō est rectū ferri. sic em̄ infinituz nō est. sed neq̄ si esset. moueret̄ vtiq̄ nihil. nō em̄ sit ipossibile sit Trāfire aut̄ in infinitū impossibile est. in finito aut̄ recto reflectens quidē p̄positus est z duo sunt motus. Nō reflexus aut̄ imperfectus z corruptus. prius aut̄ z natura. z rōne. z tpe est p̄fectū q̄dem imperfecto. corruptibili aut̄ incorruptibile Amplius p̄or est quē p̄tingit p̄petuū esse nō p̄tingenti. Circularē q̄dem igitur p̄tingit p̄petuū esse. alioz aut̄ neq̄ loci mutatiōem neq̄ aliū neq̄ vnum contingit esse perpetuum statum em̄ oportet fieri Si aut̄ status est corruptus est motus prior.

¶ Nūc p̄bat alia p̄ticularē. scz q̄ motus circularis sit p̄tinuus motū duabz rōnibz. Quarū p̄ma stat in hoc. quia ois motus vel est circularis. aut rectus. vel p̄positus ex vtrūq̄ sed manifestū est q̄ motus circularis est p̄or p̄posito. qz simplex est p̄us p̄posito. Quod aut̄ circularis sit p̄or recto sic. p̄bat. qz om̄e p̄fectū est p̄us imperfecto. s3 motus circularis est p̄fectus. motus aut̄ rectus imperfectus q̄ motus circularis est p̄or recto. Vtinoz p̄z. qz hoc est p̄fectum cui nō p̄t fieri additio. sed circulo nō p̄t fieri additio. ergo nec motui circulari. sed lineę recte p̄t fieri additio etiā manente lineā sed si addat̄ aliqd̄ circulo non magis

net circulus. Tūc ibi. Amplius por. Ponit secundam rationem. q̄ stat in hoc. Perpetuus est p̄us nō p̄petuus. q̄ p̄petuū includit om̄e r̄epus. sed motus circularis p̄t esse p̄petuus et nullus alius motus. cū necesse sit in alijs interuenire q̄et̄em. q̄ motus circularis est p̄or alijs. Vñor patz. q̄ supra lineā rectā non p̄t esse motus p̄petuus nisi sit linea infinita q̄ nō reperitur in natura.

Rōnabiliter autē accidit circularē vñū esse et p̄tinuū et nō rectū. Eius em̄ qui in recto dēter/minatū est p̄ncipiū et finis et mediū et omnia hec habet in seipso quare est. vnde incipiet qd̄ mouet. et vbi finiet. Apud terminos em̄ q̄escit om̄ne. aut vnde. aut vbi. Circulares autē indeter/miniari sunt. quid em̄ magis q̄cūq̄ terminus eorum qui sunt in linea. Similiter em̄ vñūq̄q̄ p̄ncipiū et mediū est et finis. vt et semp̄ quedam sit in principio et fine. et nunq̄ vnde mouet et q̄escit quodāmodo sphaera. eūdem em̄ optinet locum. Causa autē est q̄ om̄ia hec accidunt centro p̄ncipiū em̄ et mediū magnitudinis et finis est. Quare p̄pter id q̄ centrum extra circulatōem est. nō est. vbi quod fertur quiescat. sic em̄ semp̄ fertur circa mediū. sed nō ad vltimū. p̄pter hoc autē manet et semp̄ q̄escit quodāmodo totum et mouent p̄tinue. Accidit autē p̄uersum et nāq̄ quoniā mensura motuū circulatoria p̄mā necesse est ipsam esse. Om̄ia em̄ mensurant p̄mo. et q̄ p̄us mensura aliorū est. Amplius autē et regularē p̄tingi circulatoriā esse solū. Que em̄ in recto a p̄ncipio irregulariter feruntur et ad finem. Om̄ia em̄ q̄to distant q̄dem plus a quiescente feruntur velocius. Circularis autē solius neq̄ finis neq̄ p̄ncipiū in ipso aptū natū ē ēē. s̄ extra

Nec p̄bat vtrūq̄ particulam p̄ rōnes logicales. sc̄z q̄ motus circularis sit p̄tinuus et p̄m. Et ponit tres rōnes. quāz p̄ma p̄ncipaliter p̄bat de p̄tinuitate. alie vero de p̄mitate. Prima rō stat in hoc. ille motus est semp̄ et cōtinuū q̄ nunq̄ est in p̄ncipio vel in fine. q̄ p̄tinuitas impedit ex termino. cū in termino motus nō sit motus. sed motus circularis nunq̄ est in principio vel in fine. q̄ rē. Vñor probat. q̄ nō est maior rō quare vñū p̄ctum signatum in circulo sit p̄ncipiū q̄ alterum. et sic quodlibet p̄ctum signatum in circulo p̄t indifferenter esse p̄ncipiū et finis motus. cū om̄ia p̄cta circūferentie equaliter distent a centro. Et p̄ idē mediū probat q̄ motus rectus

nō possit esse p̄tinuus. Et ex hoc elicit Aresto. q̄ celum quodāmodo mouet semp̄ et quodāmodo semp̄ quiescit. q̄ quiescit fm̄ totū et mouetur fm̄ partes. capiēdo totū cū cathegreumatice. Tūc ibi. Accidit autē Ponit secundam rationem q̄ p̄bat motum circularē esse p̄m. et stat in hoc. quicqd̄ est mensura aliorū hoc est p̄m. sed motus circularis est om̄niū motuū mensura. q̄ est p̄m. Maior p̄batur. q̄ ista se habent p̄uersim. esse mensuram. et esse p̄m. q̄ semp̄ p̄m in vnoquoq̄ genere est metruū et mensura om̄niū aliorū. vt ostenditur in decimo metaphysice. Vñor patz q̄to huius. vbi d̄ q̄ motus circularis celi sit mensura om̄niū aliorū motuū. Tūc ibi. Amplius autē Ponit terciā rōnem. et stat in hoc. ille motus est p̄tinuus inter alios motus qui solū p̄t esse regularis. sed solus motus circularis p̄t esse regularis inter alios motus. ergo ē p̄m. Maior p̄z. q̄ motus regularis est magis vñū q̄ irregularis. vt p̄z q̄to huius. sed vñū est p̄us multitudi ne. sicut simplex p̄posito. Vñor sc̄z. q̄ om̄is alius motus p̄ter circulatoriā sit irregularis. sic ostenditur. q̄ motus alius a circulatoriā est triplex. q̄ aliquis est naturalis aliquis est aialis. et aliquis violentus. Motus autē naturalis est in p̄ncipio tardior et in fine velocior. sicut motus lapidis deorsum. Sed motus violentus est in p̄ncipio velocior et in fine tardior. q̄ in p̄ncipio est fortis impulsio ipsius mouentis. Sed motus aialis est velocior in medio. q̄ anteq̄ membra aialis aptentur ad motum motus est tardus. et postq̄ membra sunt fatigata tūc itez est tardus. et sic in medio est motus velocior in ipsis aialis lib. Cū ergo ille motus sit irregularis q̄ nō est eque velocior p̄ totū r̄ps. p̄z q̄ oēs isti motus sunt irregulares.

Ar. In motu circulari est p̄ncipiū et finis. q̄ male dicit Aresto. in p̄ma rōne q̄ nec habeat p̄ncipiū nec finē. Antecedens p̄bat. q̄ oriens est p̄ncipiū motus celi. et occidens est eius finis. Vñm q̄ motus circularis p̄t capi dupl̄. vno mō fm̄ se siue ex p̄te mobilis. et sic in motu circulari nec est p̄ncipiū nec mediū nec finis q̄ q̄libet p̄ctum in magnitudine circulari p̄t indifferenter esse p̄ncipiū vel finis. cum om̄es partes simul et cōl̄iter moueant. Alio modo accipit fm̄ ordinem ad influētiā ipsius mouentis. sc̄z anime nobilis. et sic in celo ē p̄ncipiū motus. et hoc ideo. q̄ anima nobilis est definitiue in loco. quia determinat se ad vñū certū locū cui influit. et in illo loco in quo est anima nobilis definitiue est p̄ncipiū vñm motus. sed in parte opposita est terminus motus. In linea autē recta sumitur p̄ncipiū et finis etiā fm̄ ordinē ad lineam. q̄ nō sit in linea circulari.

Quod autē fm̄ locum mutatio p̄tinuus motuū est. testantur om̄es quicūq̄ de motu fecerunt memoriā. Principia em̄ tradūt ipsius mouentibus fm̄ huiusmodi motum. Disgregatio autem congregatio motus fm̄ locū sunt. sic em̄ mouent concordia et discordia. Hec quidem em̄ disgregat. illa autē congregat. iporum autem intellectū ait Anaxagoras disgregare motus

uentes pus. Similiter autem et quicquid huiusmodi quidem
neque unam causam dicunt. propter vacuum autem moveri
dicunt. Et namque hi secundum locum motum natura moveri
dicunt. **Notandum** enim propter vacuum locummutatio est
et sicut in loco. aliorum autem neque unum inesse primis
corporibus sed his que sunt ex his opinatur Au-
gmentari enim et corrumpi et alterari congregatis et
disgregatis atomis corporibus dicunt. Eodem
autem modo quicquid propter densitatem aut raritatem
instituit generationem et corruptionem. congregatio/
ne autem disgregatio hec proponit. Amplius autem
et preter hos animam causam facientes motus. ipsum
seipsum enim mouens principium esse dicunt eorum
que mouentur. Mouebit autem animal et omne
animatum secundum eum qui est secundum locum antokinisim. Et pro-
pter autem moveri dicimus solum quod mouetur secundum
locum motum. si autem quiescat quidem in seipso. au-
gmentetur autem et detrimentum patiatur. aut altera-
tur contingit quodammodo moveri. simpliciter au-
tem moveri non dicimus. **Quod** igitur semper
motus erat. et erit omni tempore. et quod principium
perpetui motus. adhuc autem quis motus primus
et quem motum primum contingit esse solum. et primum
mouens quod immobile sit dictum est

Primo ostendit per opiniones antiquorum philosophorum quod motus
localis sit primus motus. Et de quibus veritati attestant
dicere omnes philosophorum antiquorum. quod de motu fecerunt memoriam. quod ar-
tribuit principium quod moueat motu locali. Et hoc ostendit
primo per opinionem Empedoclis quod posuit principia rerum esse
libera et amicitia. et per lites dixit res ab invicem segregari. et
per amicitiam congregari. cum ergo segregatio et congregatio sint
motus locales. patet quod motus localis est primus motus.
Secundo ostendit idem per opinionem Anaxagore. quod posuit
in unum intellectum segregantem res a profundo chaos. et sic segre-
gatio est primus motus. quod est principium constitutionis universi
et est localis. **Tercio** ostendit idem per opinionem De-
mocriti. qui dixit omnia moveri per naturam vacui. sed motus
quod sit per vacuum autem est locummutatio autem sitis locummutationi
Quarto ostendit idem per opiniones ponentium vacuum princi-
pium materiale. quod tales dicebant generationem fieri per conden-
sationem et rarefactionem. sed condensatio et rarefactio sunt mo-
tus locales. Quinto ostendit idem per opinionem Platonis
ponentis principium motus esse animamobilem. sed anima princi-
paliter mouet localiter. Sexto ostendit idem per ea quod com-
muniter et vulgariter dicuntur. quod apud vulgares hoc solum
dicitur moveri quod mouetur localiter. quod non dicitur aquas moveri
quod calefit. sed quod mouetur de loco ad locum. Tunc ibi **Quod**

dem igitur. Epilogat quod dixerat. scilicet quod motus semper fuerit et
semper erit. et quod est aliquid primum principium motus perpetuum. et
quod sit primus motus. et quem motum contingit esse perpetuum. et
quod primum mouens sit immobile. hec enim omnia in precedentibus de-
clarata sunt

Primo. Utrum solum localis circularis motus sit primum
motus et perpetuus. **Respondendum** quod ille periculose esse
primum et esse perpetuum potest dupliciter capi. uno modo primum
sic solum primum motum locali circulari. quod motus esse primum
et perpetuum est unum et eundem motum localem durare per infinitum tem-
pus. sed hoc solum est verum in motu locali circulari. cum
motus localis rectus non sit unus numero per infinitum tempus
quod oportet mobile in puncto reflexionis quiescere. Secundo potest in-
telligi diuissim scilicet an aliquid motus sit primum. vel etiam an aliquid
quis motus sit perpetuus. et sic iste particule diuissim accep-
te primum et multis alijs motibus. quod multi alij motus sunt
primum preter motum localem circulari. sicut motus alterationis
vel etiam aliquid motus localis rectus. Et sicut est aliquid motus
perpetuus. sicut motus generationis et corruptionis supposita
perpetuitate mundi. quibus ibi non inueniatur primum. **Quod**
ca quod sciendum quod aliqui duo simul primum repugnant aliquid quod
tamen diuissim sumpta potest illi primum. **Exemplum** gratia. esse nume-
rum impari utrobique primum. hoc totum primum soli ternario. si
ille particule ab invicem separe primum multis alijs. quod esse
numeri impari primum multos a ternario. sicut esse utrobique primum
tamen primum alijs numeris. quod binario. Sic in proposito esse si
multum primum et perpetuum conuenit soli motui circulari. quibus
esse primum per se primum alijs. sicut etiam esse perpetuum per se
primum alijs motibus.

Primo. Generationes et corruptiones sunt perpetue. **Respondendum** quod aliquid
quod motus erit perpetuus quod non est circularis
Respondendum quod quibus in motu generationis inueniatur perpetuitas
supposita eternitate mundi. non tamen est unum motus nec inueni-
tur ibi primum sumptum. quod in primum requirit unitas mo-
bilis et primum tempus circa eundem motum. sed in motu gene-
rationis non est generatio unum sed plurius. nec in corruptione
unus corruptio. sed est unus motus etiam numero circulari
laris in celo. ut postea patebit

Primo. **Notandum** augmentatio est infinita et est primum
motus. quod **Primo** **Aristotele**. i. h. de anima. ignis appposito ob-
staculo crescit in infinitum. **Respondendum** quod aliquid motus unum primum
et perpetuum preter motum localem. **Respondendum** dupliciter. primo quod non
est dabile infinitum combustibile. **Respondendum** quod ignis non potest crescere in infi-
nitum. celum enim cum sit incorruptibile est incombustibile. et ideo
solum quatuor elementa et mixta sunt ignibilia. quod cum essent in
igne pueria adhuc non esset ignis infinitus. verum tamen est quod
elementa sunt ignibilia supposita virtute regitrua vniuersi
si. quod posita vniuersum corruptum non potest. Secundo **respondendum** quod dato
quod ignis augeret in infinitum adhuc non esset unus ignis. sed
esset nouus ignis per apponem horum combustibilium. et sic non
esset unus motus propter defectum mobilis

Primo. **Quod** motus est finitum sexto huius. **Respondendum** quod motus localis
circularis non poterit esse infinitum. ut huius. **Respondendum**
quod omnem motum esse finitum potest intelligi tripliciter. uno ex parte sub-
iecti. quod scilicet est in subiecto finito. et sic omnis motus est finitus
quod sicut probatur tertio huius. non est aliquid magnitudo infinita
in aliquid sit motus physice. Secundo potest intelligi motum esse finitum
niti ex parte termini. quod scilicet huius terminum finitum. i. determinate
entis et speciei. et sic ite omnis motus est finitum. quod omnis motus finitum
nati ad aliquid predicamentum. sola etiam finite nature sunt in predicamento
camero. 3. motus dicitur finitum ex parte duratiois. quod si durat per finem

finitum tempus. et sic non omnis motus est finitus. sed motus celi est infinitus. quia durat secundum perpetuum tempus non habens principium nec finem intrinsecum. sed ratione motus. et illo modo loquitur Aristoteles. hic

Ar. Motus habens terminum non est perpetuus. sed motus circularis habens terminum. ergo non est perpetuus. **Ordinatio** quod terminus capitur dupliciter. uno modo pro termino specificante. et sic omnis motus habens terminum. quia est in aliquo predicamento et in aliqua specie predicamenti. et illo modo terminus motus circularis est ubi. sicut cuiuslibet alterius motus localis. Alio modo capitur terminus per terminum durationis. et sic motus circularis non habens terminum. quia durat per infinitum tempus. et isto modo non est terminus durationis ipsius motus circularis secundum sententiam Aristotelis.

Ar. Si motus circularis esset unus et perpetuus. haberet per reiterationem. sed reiteratione impeditur unitatem motus. ergo non erit motus unus numero perpetuus.

Ordinatio quod duplex est reiteratione. quidam est que fit in motu recto. et illa tollit unitatem motus. quia necesse est immobile in puncto reflexionis quiescere. sed illi motus non sunt unus inter quos interuenit quies. cum in illis non sit continuas repositionis. Alia est reiteratione que fit in motu circulari. et talis non tollit unitatem motus. quia non oportet in tali reiteratione interuenire quietem. quia quies sit reditus ad idem a quo sit exitus. hoc tamen non est per eandem viam. sed reiteratione in motu recto semper fit per eandem viam.

Ar. Prima circularis differt a secunda numero. sicut unus dies differt ab alio. ergo non erit unus motus circularis. **Ordinatio** quod motus celi accipitur dupliciter. uno modo secundum suam totalitatem. et sic est unus motus numero ad modum quo lignum vel aliquod aliud primum dicitur unum. quia unus sit permanens et alterum successivum. Alio modo accipitur motus celi secundum diversas et partiales revolutiones celi. et sic ille partes differunt ab invicem numero potentiali et non actuali. quia ab invicem non habent distinctionem actualem. Simile est de uno ligno decem pedum. quia hoc lignum quia sit unum secundum actum. tamen presens eius ab invicem distinguitur numero potentiali. et sic possumus vere dicere quod primus pes ligni non sit ultimus. quia unus ille partes ab invicem non sint actualiter discrete et distincte. Ita similiter dicitur de motu celi quod sit unus motus numero. et tamen una pars motus non est alia. et eo modo quo motus celi est unus sic etiam tempus est unum. quia est unum numero actualiter. quia sit plura numero potentialiter

Quod autem hoc necesse est impartibile esse et nullam habere magnitudinem nunc dicamus. oppositum per

munum de prioribus ipso.

Hic est quartus tractatus et ultimus huius octavilibrarii physicorum. in quo postquam determinavit prius quod motus sit perpetuus quantum ad primum tractatum. Et quod sit deuenire ad primum movens immobile quod est perpetuum et unum. et similiter quod sit aliquis motus semper unus quantum ad secundum tractatum. Et quod sit unus primus motus. scilicet localis circularis qui est primus et per-

petuus quantum ad tertium. Hic ostendit consequenter in hoc quarto quale sit primum movens. et premitte suam intentionem dicens quod primum movens est indivisibile nulla habens magnitudinem. sicut omnino incorporeum. Sed antequam hoc ostendamus oportet predeterminedare quedam que exiguntur ad huiusmodi probationem

Horum autem unum quidem est. quod impossibile est nullum finitum movere secundum infinitum tempus. Tria enim sunt. quod movetur. movens. in quo tertium tempus. hec autem aut finita omnia. aut infinita sunt omnia. aut quedam. aut duo. aut unum. Sit igitur a movens. quod autem movetur b. tempus infinitum in quo c. Ipsius d igitur moveatur aliquam partem ipsius b. que est in quo e. Non igitur in equali ipsi c. in plurimum maius. Quare non est infinitum tempus quod est ipse. Sic itaque ipsi d. apponens auferat ipsum a. ipsi autem e. ipsi b. Tempus autem non auferam semper remouens equaliter. infinitum enim est. Quare omne a. totum b movebit in finito tempore ipsius c. Non ergo possibile est a finito moveri nihil secundum infinitum motum. Quod igitur non contingit finitum in infinito tempore movere manifestum est.

Quia autem omnino in finita magnitudine non contingit infinitatem esse potentiam ex his manifestum est. sic enim plus potentia semper equaliter in minori faciens tempus. ut calefaciens aut dulcesfaciens aut praeiciens et omnino movens. Necesse est et a finito quidem infinitam autem habere potentiam pari aliquid patiens. et plus quam ab alio. plus enim est infinita potentia. At vero tempus non contingit esse nullum. Si enim est in quo a tempus in quo infinita vis calefacit aut depellit. in quo autem a b finita quedam ad hanc maiorem semper accipiens finitam veniam. Aliquando ad id quod in a tempore motu erat. Ad finitum enim semper addens excellens omne determinatum et auferens deificere similiter. In equali ergo tempore movebit finita ipsi infinite. hoc autem est impossibile. Nullum itaque finitum contingit infinitam potentiam habere

bere neq; infinitū finitam. 2m cōtingit in mino
ri magnitudine ampliorē potentiā esse. sed ad/
huc magis in maiori plurima. Sit igitur in
quo est a b infinitū. sed b c habet potētiā quā/
dam que in aliquo tpe mouet ipm d. in tpe in q
est e 3. Si igit b c duplā accipio. in medio mo
uebit tpe ipsius e 3. sit em̄ hec pportio. quare
in 3 z c. mouebit ergo sic accipies semp a b q/
dem nequaq; transibo. Tēpore autē dato semp
minus accipiā. infinita ergo potentia erit Om
nem em̄ finitā potentiā excellit. om̄is autē finite
potētie necesse est finitū esse z tēpus. Si em̄ in
quodā tanta maior in minori qdem determina
to autē mouebit tpe fm̄ puerionē pportionis
Infinita em̄ om̄is potentia. sicut multitudo z
magnitudo excellens om̄e finitū Est autem
demonstrare z sic. accipies em̄ quādam potētiā
eandē genere ei que est in infinita magnitudi
ne. in infinita magnitudine existeret que men
surabit eā q est in infinita magnitudine finitam
potentiam. Qdē igitur nō ptingit infinitam
esse potētiā infinita magnitudine neq; finitam
infinita ex his palam est

¶ Nec exequitur positū. z pmo pmittit qdam neces
saria ad ostendendū positū. Secūdo ostendit positū. ibi.
Determinatis aut. Circa pmiū duo facit. qz pmo ostē
dit pmiū motū esse infinitū. Secūdo ostendit pmiū mo
tū esse vniū. De his aut. Circa pmiū tria pmittit
pmiū est q ad motū infinitum requirit potētiā infinita.
Secūdu q in magnitudine finita nō pōt cē potētiā infini
ta. Terciū est q in magnitudine infinita nō potest cē po
tentia finita. Prīmū sic pbat. qz si mouens finitū moue
ret in tēpore infinito sequerē q idēz mouēs moueret tē
pore finito z infinito. qd est impossibile. qz implicat dī
ctōem. Pz qz qd mouet tpe finito illius motus hz finē.
z qd mouet tpe infinito illi motus nō hz finē. ergo mo
tus vnus haberet finē z nō haberet finē. qd est incōueni
ens z pcontradictōem implicās. Antecedēs. pbat. qz si sit mo
uens finitū tūc tpe finito pars mouētis mouebit partem
mobilis si auferat realiter aut fm̄ apprehensionē. sed mul
te partes mouētis finiti red dūt totū mouens finitū. quz
ergo pres virtutis mouentis pportionētur tpi. sequit et
am q tēpus sit finitū. sed ponebatur infinitū. gent tēpus
simul finitum z infinitū. Tūc ibi. Qz aut oino. Pro
bat secūdu. scz q in magnitudine finita nō sit potētiā infi
nita. Er pmittit duas supponēs. Prīma est. q maior po
tentia pficit equalem effectū in minori tpe q minor potē

tia. Secūda q om̄e qd mouet in tpe mouetur. Ex istis
aut sic arguit. si in magnitudine finita sit potentia infini
ta. aut ergo illa potentia infinita mouebit in non tpe. qd
est ptra secūda supponem. vel mouebit in tpe. z sic finita
virtus siue potentia z infinita mouebūt in equali tpe. qz
ad virtutē finitā potest tantū addi q adequetur in mo
tu illi tpi quo mouebat virtus infinita. Exempli gratia.
si virtus infinita moueat in vna hora vniū mobile. z virt
finita in centū horis. tūc si addatur centuplex virtus vir
tuti finite. tūc etiam mouebit in vna hora. sicut virtus in
finita. z hoc est ptra pmiā supponem. qz nulla est pportio
inter virtutem finitā z infinitam. Tūc ibi. Necesse ē.
Phus probat terciū. scz q in magnitudine infinita non
sit potētiā finita. Er hoc duabz rōnibz. pmittendo tūc ali
qd quo videri possit alicui q i magnitudine infinita esset
potentia finita. qz videm q quāq; q minor ignis hz maio
rem virtutē q multus aer. z sic magnitudines z pportiones
siue potētie nō pportionant. Rūdet phus q quāq; in ma
gnitudine aeris sit minor pportio. tūc in infinita magnitudi
ne etiā cuiuscūq; corpis oportet esse maiore potētiā q in
aliqua quacūq; alia finita magnitudine. qz finiti z infini
ti nulla est pportio. z ideo licet ignis excedat aerē in vir
tute si sumatur in eadē qritate. tūc nullo mō pōt infinitus
aer esse minoris pportis q finitū aer Tūc ibi. Sit igit
Ponit ad positū duas rōnes. scz q in magnitudine infini
ta nō possit esse potentia finita. Prīma est. qz si sic tunc
pportio finita alicui corpis possit esse equalis virtuti cor
poris infiniti. sed hoc est impossibile. ergo illud ex quo se
quit. 2mo pz. qz virtūz om̄es natura rei. sicut q corpū si
mitū z infinitū nō pōt hē vna naturā. ita nec vna pportio
Seqla pz. qz si in corpore infinito esset virtūz finita. tūc pōt
finita alicui corpis finiti aliquoties sumpta posset adeq
ri virtuti corpis infiniti. z sic finitū esset egle infinito. Ex
empli grā. si sit corpus infinitū habēs virtutē in centū. er
sit corpū finitū habēs virtutē in vno tūc. si tūc ad corpū
finitū addant pres nonaginta nouē. tūc erit virtus eglis
in corpore finito z infinito Et si querat. vbi accipientur
tales pres q sunt addende finito corpū. Dm q debent
diuidi a corpore infinito. ex quo em̄ hoc corpus est infinitū
sic pōt quodcūq; corpus abstrahi z adhuc manebit infini
tū. Ex quo ulterius seqtur q si corpus finitū z infinitū
possint habere eandē siue equalē virtutē q etiā finitū cor
pus possit habere maiore virtutē q corpū infinitū. qz si
aut addebat corpori finito vt adequaret corpori infinito
in virtute. ita pōt etiā plus addi Tūc ibi. Est aut. Pos
nitur secūda rō q est eadē cū pōt in virtute inferendi. sed
differt in hoc q pmiā pcludebat de potentia finita exister
e in magnitudine infinita alteri generis. sed ista pcludit
de potētiā finita existerē in magnitudine infinita eiusdē
generis. sicut si aer sit magnitudinis infinite habēs potē
tiam finitā. tūc accipit qdam potentia finita existens in
magnitudine infinita eiusdē generis. qz hac positio fac
ta manifestū est q potentia finita magnitudinis finite ali
quoties multiplicata mēsurabit potētiā finitā que est
in magnitudine infinita. qz om̄e finitū mēsurat ab aliquo
finito minor aliquoties sumpto. vel etiam excedit. Ex
istis potest elici principale propositum. scz q virtus pmi
mouentis sit infinita. quia mouet tempore infinito. quia
fm̄ nūc probata mouens finitum non potest mouere tē
pore infinito quare requiritur q mouens tempore infini
to sit infinite virtutis. quale est mouens celum fm̄ in
tentionem Aristotelis. vt infra latius patebit

Querit. Utrum primus motor sit infinite virtutis. **Adm.** q. sic. et hoc debet intelligi de infinitate formali. et non materiali de quibus in primo et tercio huius deum est. **Q.** aut primus motor sit infinite virtutis infinitate formali. hoc sic probatur. quia illud est infinitum formaliter quod nullo modo potest esse tractum. tractum enim impedit infinitatem. sed primum mouens nullo modo est tractum ergo est infinitum formaliter. **Adm.** probatur. quia dupliciter aliquid tractatur et terminatur. vno modo per esse quod recipit in essentia determinate specie. et illo modo omnis creatura est terminata consideratur tractatur finita. quia omnis creatura habet essentiam determinate specie. et sic sube separate sunt etiam finite. Alio modo aliquid terminatur per materiam. sicut forme rerum materialium terminantur ad indiuiduale esse per materiam. et tali terminacione non est omnis creatura terminata. sed solum creatura que habet formam in materia. et ideo substantie separate dicuntur infinite ex parte illius terminacionis. et sic sunt infinite secundum quid scilicet per comparacionem ad materialia. Circa quod considerandum quod duplex est primus motor. scilicet extra genus. et est ipse deus. et in genere. ut anima nobilis. Si ergo loquamur de primo motore extra genus et simpliciter. tunc primus motor est simpliciter infinitus virtutis. quia nullam habet terminacionem vel tractacionem. ut deum est. et ideo tamen secundum esse est infinitus quia secundum posse quod persequitur esse. quia etiam secundum operari quod persequitur ad verum quod si autem loquamur de primo motore in genere. tunc ille est infinitus secundum quid. quia non est tractus ad materiam et non est infinite virtutis simpliciter. quia non est infinite essentie. sed in ordine ad operacionem dicitur extensue infinitus. non autem intensue. Extensue. quia per comparacionem ad opus scilicet ad motum simpliciter. quia potest sempiterno motu mouere. cum sit mouens infatigabile. Ex quibus patet solutio si queratur verum plus hic loquatur de primo motore extra genus vel in genere. **Adm.** q. potest de utroque intelligi. quia primus motor extra genus est infinitus simpliciter et infinite virtutis. sed primus motor in genere est infinitus secundum quid et in ordine ad operacionem quo ad duracionem operacionis. scilicet secundum quod motus uet per infinitum tempus.

Ad. Omnis virtus infinita habebit effectum infinitum. sed non est aliquis effectus infinitus. **Ad.** nulla erit virtus infinita. **Adm.** q. duplex est virtus. quidam est virtus agentis per naturam. et sic est verum quod si virtus esset infinita quod tunc haberet effectum infinitum. quia illa virtus ageret secundum extremum sui posse. Alia est virtus agentis intellectualis et voluntarij. et tunc non oportet quod si virtus talis agentis sit infinita. quod ipsum agens agat effectum infinitum. quia tale agens non agit secundum extremum sue virtutis. sed secundum moderacionem sue sapientie. et procrea non agit quantum potest sed quantum vult.

Ad. Rō Aristote. supponit falsum. per quod probatur quod mouens finitum non posset mouere in tempore infinito. Probatur. quia supponit partem celi posse auferri de toto. sed hoc est impossibile. quia celum est incorruptibile. Respondetur primo secundum Averroem. quod illa demonstracio est conditionalis. et in conditionalis demonstratione nihil impedit antecedens fore impossibile. sicut ista est bona demonstracio. si asinus volat asinus habet pennas. et tamen antecedens est impossibile. Potest tamen breuius dici secundum doctorem sanctum quod duplex sit abstractio partium a toto. una que fit per realem diuisionem. et sic est verum quod a celo non possunt partes abstrahi. quia ubi est talis abstractio partium ubi est corruptibilitas. Alia est ab-

stractio que fit per imaginacionem vel diuisionem per intellectum. et talis abstractio non diuidit corpus realiter. et ideo potest fieri in corpore incorruptibili. Sufficit igitur quod in celo per imaginacionem seu designacionem abstrahantur partes que sunt minores toto.

Ad. Virtus finita mouet in tempore infinito. ergo probatio Aristote. erit inualida. Probatur. quia anima nobilis que est finita mouet celum in tempore infinito cum motus celi sit infinitus. **Adm.** duplex. primo quod virtus anime nobilis est infinita secundum quid. sicut prius dictum est primum enim mouens simpliciter habet virtutem simpliciter infinitam. sed primum mouens in genere habet virtutem infinitam secundum quid. quia in ordine ad materialia et in ordine ad motum infinitum secundum successione. Secundo dicendum est. quod dupliciter accipitur infinitas in motu. vno modo secundum partes mobilis. sic quod ille motus diceretur infinitus qui esset in finiti mobilis. et sic est manifestum quod talis motus infinitus fieret a virtute infinita simpliciter. quia alio mouens non excederet virtutem mobilis. Alio modo dicitur motus infinitus ex parte temporis. sicut motus celi est infinitus. Et tunc in motu duo sunt consideranda. scilicet infinitas motus. et illa est a motore infinito. et determinata velocitas motus. et ista est a motore finito. Et hoc dicitur quod anima nobilis mouens celum est tene causa motus celi secundum eius determinatam velocitatem. sed non est causa motus celi secundum eius infinitas. et sic adhuc infinitas motus dependet a motore infinito. Potest etiam breuiter dici quod motus infinitus secundum duracionem potest fieri a virtute infinita secundum extensionem siue a virtute infatigabili. qualis est virtus anime nobilis. quia talis virtus non sit intensue infinita. sicut virtus dei.

Ad. A virtute finita potest procedere esse infinitum ergo etiam motus infinitus. Consequencia tenet a simili. **Adm.** q. non est simile de perpetuitate essendi. et de perpetuitate motus. quia perpetuitas essendi respicit creatorem. qui dat vnicuique rei terminum essendi. et ergo dat quibusdam perpetuitatem essendi et quibusdam dat esse temporale. sed motus oritur ex virtute mobilis et mouentis. et ideo respicit causam propinquam. scilicet virtutem mouentis. Sufficit ergo in perpetuitate essendi voluntas primi creatantis. sed ad perpetuitatem motus requiritur etiam infinitas mouentis. Verum est tamen quod si sit aliqua virtus infatigabilis. illa potest mouere motum infinitum secundum duracionem. quia sit finite essentie. sicut patet de anima nobili.

Ex his autem que ferunt bene se habet dubitare quandam dubitationem. primum

Si enim omne quod mouetur. mouetur ab aliquo quecunque non ipsa seipsa mouent. quomodo mouentur aliqua continue non tangente eo quod mouet. ut proiecta. **Ad.** Si autem simul mouet et aliud aliquid qui mouet. ut aerem qui motus mouet. Similiter impossibile primo non tangente neque mouere. moueri. sed

simul oia moveri & quiescere. cum primum mouens quiescet. & si facit sicut lapis. ut mouere quod mouet aliud. Necessesse autem hoc quod dicere quod primum mouens facit possibile & mouere aut aerem huiusmodi aut aquam. aut aliud aliqd tale quod aptum natum est mouere & moueri. sed non simul pausat mouens & quod mouetur. Sed quod mouetur quidem simul. cum mouens quiescit mouens adhuc est. unde mouetur cum alio habitu et in hoc eadem ratio est. Pausat autem cum minor fuerit virtus mouendi in habitu Tandem autem quiescit cum non amplius faciat quod prius mouens. sed motum solum. Nec autem necesse est simul pausare hoc quidem mouens hoc quidem autem motum & totum motum. Hoc quidem igitur in contingentibus aliquando quidem moueri. aliquando quidem quiescere fit motus. & non continuus. sed videtur. Aut enim consequenter entium est. aut tangentium. Non enim unum mouens. sed habita ad inuicem sunt. Unde & in aere & in aqua fit binomus motus. quem dicunt quidam antiparistasim esse. Impossibile autem aliter opposita soluere nisi dicto modo. antiparistasim autem simul omnia moueri facit & mouere. quare & quiescunt. Nunc autem videtur unum aliquid quod potius mouetur a quocumque. non enim ab eodem.

Quonia autem in his que sunt necesse est semper esse motum primum. Nunc autem unus est. Necessesse autem unum magnitudinis alicuius esse. Non enim mouetur impartibile. & unus ab uno. Non enim erit continuus. sed habitus alter alteri. & diuisus Mouens igitur aut unum aut motum mouet. aut immobile existens.

Postquam philosophus ostendit primum motorem esse infinite virtutis. hic consequenter ostendit unitatem primi motoris. Et circa hoc duo facit. quod primo ostendit quod propter diuersitatem motorum deficit primum vel unitas motus in quibusdam mobilibus que videntur primum moueri. Secundo ostendit ex hoc quod necesse est primum motorem esse unum. ibi. Quia autem in his Quia primum primo mouet dubitationem de his que feruntur piecra. quod dubitatio est quomodo piecra continue moueantur etiam

postquam separantur a mouente. Et primo ostendit quod non mouent seipsa. quia non sunt animata. Nec etiam videntur moueri a principio mouente. quod mouens effectiue debet esse simul cum moto. sicut dicitur. vii. huius. non ergo videtur a quo moueantur. piecra postquam sunt separata a principio mouente Tunc ibi. Si autem ponit solutionem quod motus moris. & primo excludit opinionem nem Platonis. qui fuit. quod principiens principiendo moueret aerem. primum. & ille aer ulterius moueret piecra usque ad finem absque motu aeris consequenter se habentis. Sed hanc opinionem philosophus excludit. & vult quod ille aer primum motus a principio mouente sit esset causa motus piecra. tunc piecra moueret in aere. primum tamen & non consequenter. quod apparet manifeste falsum. Et ideo philosophus ponit aliam solutionem. quod est. quod principiens mouet aerem primum circa se. & ille aer mouet alium aerem et sic ulterius donec cessat virtus principientis in aere. & illa virtute deficiente deficit motus. Et sic est de circulari motione aque. quod una pre mota illa mouet aliam partem & ulterius illa pars mota mouet aliam donec cessat virtus primi mouentis. sic etiam est de aere. quibus non ita manifeste apparet ad sensum. Tunc ibi. Quia autem. Aristoteles. concludit ex istis quod intendebat. scilicet quod motus piecra non sit unus. quod fit a diuersis mouentibus consequenter se habentibus. Et ex hoc concludit a se. quod si non esset unus primum motor. tunc non esset unus primum motus. & ideo per oppositum si primum motus sit unus. sicut verum est. necesse est esse unum primum motorem. & sic primum motor est unus qui mouet motus vel mouet immobilis existens. quod fuit principale propositum

De. Quare Aristoteles. mouet hic istam questionem de motu piecra. Quomodo quod illa questio est hic incidenta lis. quia philosophus intendit hic probare quod unitas motus deficit propter diuersitatem mouentium. & hoc probat ex motu piecra quod ideo non est unus. si ergo sit unus primum motus. tunc concludit quod necesse est esse unum primum motorem alio non esset unus motus Et quia dicitur. motus celi etiam dependet ex diuersis mouentibus. si ergo motus non sit unus propter diuersitatem mouentium. ergo nec motus celi erit unus propter eandem causam. Quomodo quod alius quod motus potest dupliciter dependere ex diuersis mouentibus. uno modo secundum subordinationem mouentium. sic scilicet quod mouentia sunt subordinata. & sic unus motus potest dependere ex diuersis mouentibus. Et ratio illius est. quia tunc secundum mouens mouet virtute primi mouentis. & sic in secundo mouente mouet per ipsum mouens. Alio modo dependet motus ex diuersis mouentibus non subordinatis. & tunc ex diuersitate mouentium impeditur unitas motus. & sic est de motu piecra. quia omnino accidentale est quod una pars aeris plus mouet aliam quam alia pars poterit. Sic autem non est in causis essentialiter subordinatis. quia semper vniuersalior causa mouet essentialiter particulares. et non e contra. sic quod particulares cause moueant aut possint mouere vniuersalem

Notandum Quod quicquid aliquid virtus est fortior tanto distat se diffundit in operatione. sic tamen quod primum mouens. semper simul est cum primo moto. cum ergo virtus piecra sit quodammodo virtus. ergo diffundit se primo in primum mobile. quod est aer primum. & ille aer mouet aliam aerem. primum & etiam piecra. ille autem aer. primum ulterius mouet remotiorem aerem & hoc fit donec cesset virtus principientis. quia tunc etiam cessat motus. Et sic primum mouens est semper simul cum moto. quia ille aer qui est immediate circa piecra est primum mouens. ut probatur est ex circularibus ipsius aque. in quibus una pars aque mouet aliam Ex quibus patet primo quod piecra mouentur a pluribus mouentibus consequenter se

habentibus et a pluribus partibus aeris. Patet scdo q in motu piectorum est tria assignare. vnu qd est motu tñ. scilicet piectorum. Scdm qd est motu et mouens sicut est aer medius. qz talis aer mouet a virtute pñcientis. et mouet vltimus ipm. piectorum. Terciu est mouens tñ. vt pñcians. Et in pñciente pmo virtus piectorum est naturalis potentia. qz orit ex pñcipijs subiecti. s; in aere moto ista virtus nō ē in aliq pñcipio. qz nō pñt ēē in aere moto actualiter. qz alias in aere moto ēē actualis potentia motiua. et sic aer moueret piectorum absq extrinseco mouente. sicut nunc facit pñcians. opoz g dicere q ista pñtus mouēdi sit in aere moto potētiā et virtuat. et saluat illa virtus in motu locali aeris q ē de pñcipio vbi. Vñ dici pñt q virtus piectorum in aere accipiat duplr. vno quo ad eius fundamentū. et sic ē de pñcipio vbi. qz illud est motus localis aeris. Alio q ad actū. et tñc nō ē in aliq pñcipio. qz nō ē ens reale actuale. s; solū virtuale

Ar. Si nō ēē actu virtus piectorum in aere moto. tñc aer vltim nō moueret piectorum. Dñm negādo pñam. qz sufficit ad hoc q moueat piectorum. q moueat a pñciete. et in illo motu saluat vltim potestas mouēdi pñ virtutē. et nō pñ actū. Et hoc pñt pbari per duo sñta. pñm ē in motu locali. qz baculo moto. et vltim us mouente lapidē. qñis ēē baculus moueat lapidē nō tñ pñt dici q habeat in se potētiā mouēdi pñ actū. qz alias baculus p se moueret lapidē. qz ois potētiā naturalis pñte obiecto opat. vel opari pñt. et iō bacul⁹ solū hz in se virtutē mouēdi pñ potētiā. Scdm sñt ē in motu alteratōis de aqua calefacta. qz aqua calefacta vltim rēus calefacit. nō tñ pñt dici q habeat in se aliquā potētiā calefaciēdi ignis pñ actū. qz illa ē naturalis potētiā ignis. est g in aqua calefacta solū potētiā calefaciēdi pñ virtutē. et nō pñ actū. que virtus calefaciēdi sumatur in calore recepto in aquam

Ar. Illud qd ipedit motum nō iuuat ipm. s; me diū ipedit motū. g nō iuuat motū. Vñoz pñ in quarto huius capitulo de vacuo. Dñm q medium s; aer accipit duplr. vno pñ se. et sic nō iuuat motū. sed potius ipedit ipm. qz opoz mediū in motu diuidi. Alio mo accipit mediū pñ q in se recipit aliquā virtutē mouēdi. et sic iuuat motū. Et sñt ē de alteratōe. qz aqua de se ipedit calefactōem cū sit pñt se frigida. tñ aqua calefacta iuuat ad calefactōem. qz calefacit carnes in olla extres.

Ar. Proiecta mouent ab vno ipetu ipressio. g non mouent a pluribus mouētibus pñr se hñtib; Vñs pbat qz nisi sic nō posset saluari. quō tā vehementer nasus moueret pñr fluuiū. et sagitta a balista. Dñm q ppter ista argumēta aliq dicebat. q nec ēē piecta moueri ab aliqua forma sibi ipressa a pñciete. Sicut exempli grā. illi dixerūt q lapis piectus a manu recipit in se vñā formā sibi ipressam a pñciete. p quā vltim⁹ moueret ad determinatū locū. ita q talis motus nō fieret ab aere moto. qd ē pñr. Arestō. Et etiā est positio ista incōueniēs q piecta moueant a forma sibi ipressa. qd si sic mouerent. tñc nō ēē assignare cām cessatōis talis motus nisi occurrente aliquo obstaculo. ex quo ēē illa forma ēē in piecto. sic sp moueret a tali forma. nō ēē apparet vñ posset talis forma corripui. Dñm est g q pñt lecta mouetur p aliq ipressum a mouente nō in piectum. s; in aere medium. et illa ipressio facillime pñt fieri

in aere. qz aer est facilliter mobilis. et iō qñ nauis velociter mouetur pñr fluuiū tunc est fortis ipressio facta in aqua circa nauim. et in aere sic q illa aqua et aer mouent nauim etiā absq tractōe. que appareat ab extrinseco agēte. In signū cuius aqua retinet tumore an nauim. ex q apparet q aqua fuit mora. et sñt q aer fuit motus quare si qd poneret vñā plumā circa nauim. tunc cū motu nauis etiam deberet moueri. qd est signū q aer ille motus fuit circa nauim. Et sñt ēē dñm de sagitta et balista. qd talis ipressio citi⁹ recipit in sagittā et fortius qñ in nauim vel in lapidem.

Si qdem igitur motu consequi oportebit et mutari ipm. Similr aut moueri ab aliquo qualiter stabit vt pueniet ipso moueri ab immobili. Hoc aut necesse est simul mutare. sed semp poterit mouere. infatigabile ēē est sic mouere

Et regularis bicmotus est aut sol⁹ aut maxime. Non ēē habet mutatōem. neq vñā mouens. Oportet aut neq quod mouet iuxta illud habere mutatōem. quatenus silis sit motus.

Necesse est aut. aut in medio. aut in circulo esse. Nec ēē pñcipia sunt. sed citius mouētur pñma moueri. hñmōi aut est totius motus. ibi ergo est mouens.

Nic ostendit quō ab vno motore posset motus sp ēē pñtinuus et ppetuus. et hoc sic. quicquid mouet absq sui mutatōe et infatigabiliter. hoc pñt mouere motu ppetuo s; sic ē de pmo motore. tam pñquo q pñmo. g motus eius est pñtinuus et ppetuus. Maior pbat. qz nō ē ma⁹ ior rō quare potius vno tpe moueret q alio cū nō fatigetur. secus est in motore fatigabili. qz motor fatigabilis nō pñt debite mouere post fatigatōem sicut ante. et iō nō pñt mouere motu ppetuo. Tunc ibi. Et regularis. Ostendit scdo q a motore immobili est motus regularis. qz ille motus est regularis qui est eque velox p totū tps. sed motus celi est eque velox per totum tempus. qz motor eius est immobilis et infatigabilis. et ideo non mouet velocius vno tempore q alio. sicut pñgit qñ mouens est fatigabile. qz post q fatigatū est mouet tardius q ante fatigatōem. et ideo sit motus irregularis. sicut nunc de facto motus animalū est irregularis. qz est in fine tardior. vt dictū ē. Tūc ibi. Necesse est aut. Quia sepe dictum est de pmo motore. q s; sit virtutis infini⁹ te et infatigabilis causans pñtinuum motū. hic pñr ostendit vbi sit diffinitiuē ille pñmus motor. dicens q pñcipiū huius motus pñtinui. vel est in medio. i. centro vel in circulo. i. circūferētia. qz illa sunt pñcipia magnitudinis circularis. qz linee in magnitudine circulari ducunt a centro ad circūferētiā. quare necesse est q alterum istoz accipiat sicut pñcipiū. et alterum sicut terminus. Et cōsequenter ostendit q pñcipiū pñm motus sit in circulo talī ratōe. qz pñm mouens non est in centro. ergo

erit in circūferentia. Ans illius psequentie pbat. qd cū mouens sit pncipium ipsius motus. et ex efficientia eius contingat motus. ergo ubi mouens est propinquius mobili. ibi velocius mobile mouetur. Ex quo sic arguitur. In illa parte est mouens ubi motus est velocior. qz velocitas motus causatur ex virtute mouentis. sz in circūferentia motus est velocior. ergo est motor in circūferentia et non in centro.

Ar. Motus celi est velocior circa centrum qm in circūferentia. pbat. qz luna que est propinquo centro mouet velocius q aliquis aliorum planetarum. Dm fm doctorem sanctum q in corporibus celestibus est duplex motus scz diurnus. q dicitur diurnus quasi accipiens suam cōplerōnem in vno die. naturali. i. in viginti quatuor horis. et tali motu mouent omnes celi. similiter etiam ignis et superior pars aeris. sicut pars in primo metheroz. ubi agitur de cometa. et de tali motu manifestum est q est velocior in circūferentia qm in centro. quia velocius dicitur quod in equali tempore pertransit maius spacium. qd ergo circa circūferentia sunt maiora corpora. et tñ in equali tempore omnes sphere superiores describunt suos orbes cum corporibus inferioribus. sic manifestū est. q superiores sphere velocius mouent. Alius est motus q stelle mouentur econverso ab occidente in orientem et dicitur motus planetarum in zodyaco. et tunc oppositum ddm erit. quia sic qro corpus magis appropinquat centro. tanto velocius mouetur. et hoc patet exemplariter. qz luna qui est infimus planetarum. et maxime versus centrum cōplet suum motum in vno mense. venus mercurius et sol. p vnus annus. mars vero q est supra illos planetas per duos annos. et Juppiter qui est supra martem p. xij. annos et saturnus qui maxime distat a centro cōplet suum cursum in triginta annis. sed firmamentū cōplet suum cursum contra motum diurnum in triginta sex milibus annis. Aristoteles autem hic loquitur de primo motu. i. diurno

Ar. Primum mouens nō est in circūferentia primi mobilis. Probat qz est indiuisibile et nullam habens magnitudinē nec eius potentia est potentia in magnitudine. ergo videtur q nō habeat determinatum situm in corpore. quia quod nō est corpus nō est in loco. vt patet quarto huius. Dm q tripliciter aliquid est in loco sicut in quarto huius dictū est. scilicet circūscriptiue. qm corpus alia sunt in loco. quia illa circūscribuntur loco. Alio modo definitiue. qz scz definit seu determinat se per suam operationem ad aliquem specialem locum. et sic substantie sepe sunt in loco. Tercio modo repletiue. qz scz replet omnem locum sicut ipse deus. Per hoc ergo dicendū est q primum mouens in genere quod est anima nobilis nō est in loco circūscriptiue sed definitiue. qz ad mouendū celū determinat se ad determinatū locum. qz substantia sepe est ibi ubi operatur practice. Sz qz iste textus potest etiam intelligi de primo motore extra genus. ideo ddm est fm doctorem sanctū q hoc primum mouens est in aliqua parte sui mobilis nō p determinatōem sue substantie sz per efficientia motus. qz incipit mouere in aliqua parte sui mobilis. Et ideo potest dicitur esse in celo qm in terra et potius in oriente vñ incipit. Qd non potest intelligi fm aliquā affectionē motoris illius ad determinatā partem mobilis cum nō sit aliqua pars determinata mobilis sp in oriente. sed dicitur esse virtus mouens in oriente p influentiam motus et nō p determinatōem sue substantie

b Abet autem dubitationem. si contingit aliquid quod mouetur mouere continue. sed non sicut impellens iterum et iterum inconsequenter esse continue. Aut enim ipsum oportet impellere. aut trahere. aut utraqz. aut aliquid aliud contingens aliud ab alio sicut olim dictum est in hijs que pñciuntur. Si autem cum diuisibilis sit aer aut aqua mouet. sed sicut semper motus. utrobique autem non possibile est motum vnum esse sed habitum. Solus itaque continuus est. quem mouet immobile. semper enim similiter se habens et ad id quod mouet similiter se habebit et continue.

Hic mouet circa pñcia vnam dubitationem q est ista. vtz aliquid mouens motū posset causare motū aliquē vere continue absq aliqua interruptōe. Sicut accidit inter ruptio qm aliquis nunc impellit aliquid corpus et iterum pellit alia vice. qz manifestū est q ille motiones nō sunt continue. sed vna hz se pñt ad aliam. Tūc ibi. Aut enim ipsum. Respondet pñs q nullū mouens motum p causare continue motū. qualitercūqz etiam moueat. Et rō est. qz mouens qd mouet nō hz sp eandem dispōem in seipso ad mouendū. cū de rōnemotus sit mutare illud in quo ē motus. Et qz ex defectu mouentis dependet defectus motus. ideo necesse est motū eius quandoqz deficere. et ista est causa quare anima animalis non potest mouere animal. qz anima animalis mouetur p accūs cum animali.

Determinatis autem his manifestū est. qm impossibile est primum mouens et immobile habere magnitudinē. Si enim magnitudinē habet necesse est aut finitam ipsam esse aut infinitā. Infinitam quidem igitur q non contingit magnitudinem esse ostensum est pñs in phisicis. Quare impossibile est finitam habere infinitam potentiam. et q impossibile est a finito aliquod moueri fm infinitum tempus demonstratū ē nunc. Primum autem mouens p suum mouet motum in infinito tpe. Manifestū itaqz q indiuisibile est et ipartibile. et nullam habens magnitudinē.

Hic ex pñmissis demonstratis pcludit pñcipale intentum. dicens q impossibile est primum mouens immobile aliā quam habere magnitudinē. Et hoc sic pbat. qz si haberet magnitudinē. vel illa eēt finita vel infinita. Ad infinita. qz illa reprobat tercio huius. Nec finita. qz in magnitudine finita nō potest esse potentia infinita. sicut pñs pbatum est. sz primum mouens hz potentia infinita. qz mouet motū infinito. et p tps infinitū. et motus infinitus nō potest

fieri nisi a virtute infinita. sicut prius probatum est. ergo sequitur quod primum mouens non habet magnitudinem finitam nec infinitam. Manifestum est itaque quod primum mouens est indivisibile. et quod nullam habet partem non solum sicut punctum est indivisibile sed omnino nullam habens magnitudinem. quasi extra genus magnitudinis extrinsecus.

Queritur Utrum primum motor immobilis sit incorporeus et indivisibilis. Dicendum quod sic. quod probatur tribus rationibus. Prima est. quod omne corpus est mobile. sexto huius. sed primum mouens tam in genere quod est anima nobilis. quam extra genus quod est deus est immobile. ergo primum mouens non est corporeum. Secunda ratio est. quod omne corpus est compositum ex materia et forma. quia ex materia aliquid habet quod est corpus sic enim est subiectum trine dimensionis. Sed primum mouens non habet materiam. quia primum motor extra genus est purus actus. et primum motor in genere est sic actus quod non habet materiam tanquam partem sue essentie. quibus habeat aliquid unde potentiam ad operandum. Tercia ratio stat in hoc. quia primum mouens est nobilissimum ens. ergo est incorporeum. Probatur consequentia. quia omne corpus aut est viuum aut non viuum. et manifestum est quod corpus viuum est nobilius non viuo. et in corpore viuo est aliquid nobilius corpore. scilicet anima qua corpus vivit. cum ergo primum mouens sit nobilissimum. sic non erit coniunctum corpori. nec habebit virtutem in corpore. sed est simpliciter incorporeum.

Arguitur. Nullum incorporeum est in loco. sed primum mouens est in loco. quia est in circumscriptione primi mobilis. ergo videtur quod primum mouens sit corporeum. Dicendum est quod dupliciter aliquid est in loco. vno modo circumscriptione. et sic procedit argumentum. sed isto modo nec primum mouens extra genus nec in genere est in circumscriptione primi mobilis. Alio modo aliquid est in loco non circumscriptione. sed propter efficientiam motus aliquo alio modo. et sic distinguendum est de primo motore. quia vel intelligitur de primo motore primo. et sic talis motor est in circumscriptione definitiue. Aut intelligitur de primo motore simpliciter et extra genus. et sic etiam primum motor est in circumscriptione primi mobilis non definitiue. id est determinatiue. quia non determinatur ad illum locum. sed est ibi per influentiam motus. Est tamen considerandum quod posset aliquo modo concedi quod principium motus circularis sit in centro. non quidem effectiue. cum circa centrum non efficiatur motus. sed formaliter. quia de ratione et forma motus circularis est quod fiat circa centrum immobilitatis. et quicquid est de definitione alicuius hoc est principium formale eius.

Arguitur. Deo attribuitur dimensiones et partes quantitates. ut dicit psalmista. Dextra tua domine fecit virtutem. Et iterum. Magnus dominus et laudabilis nimis. ergo videtur quod deus sit corpus vel virtus in corpore. Dicendum quod partes corporales et dimensiones quantitates tunc possunt deo dupliciter attribui. vno modo proprie. et sic non attribuitur deo aliquo modo. quia deus non dicitur magnus proprie per quantitatem motus sed solus secundum similitudinem. propter suam infinitam virtutem. nec habet

deus proprie manus aut alias partes integrales quantitates. Alio modo attribuitur aliquid deo metaphorice. et similitudinarie propter aliquam proprietatem que inuenitur secundum similitudinem analogice in deo et in creaturis. et sic dicimus deum habere oculos propter cognitionem. et habere dextram propter eius fortitudinem. et sic de alijs. Sicut in simili homo quandoque dicitur leo. quia est fortis et virilis. et quandoque asinus. quia est rudis et insensatus. Ex omnibus istis patet quod philosophus terminat considerationem communem de rebus naturalibus in primo principio totius nature. quod est super omnia deus benedictus in secula seculorum Amen.

Expositio textualis probatissima in octo libris philosophicorum Aristotelis. ex summi granario naturalis philosophie maxime tunc ex preclarissimis commentarijs sancti Thome Aquinatis. per venerandum magistrum nostrum Lambertum de Monte. articuli et sacre pagine professore eximium. ad profectum studentium gymnasilij Colonien-sis. quod Montis appellant. argumentosissime comportata cui equidem magistro familiare fuit uti Siris et maxime Palestinis singulis suis declarationibus parabolas iungere. ut quod per simplex preceptum teneri non poterit per similitudinem saltem exempli accipiatur. Exculca industriosis sime Vinerne sarculo elaborataque Colonie. opera atque impensis Henrici Quentel. Anno a virginali partu. D. cccc. xcviij. Cuius virginis natiuitate extremam pfererat manum.

cc ij

1498

Tabula

Quoniam in vno corpore multa sunt membra
eiusdem actui non habentia. vnu tamen inclinatio-
ne naturali subuenit alteri. Quia igitur physicoz q̄ etia
dicat de physico siue naturali auditu p̄ modū doctrine ad
audientes traditus fuit. ideo ordinare institui tabulam
qua visus succurreret auditori vt huius scientie auditor
et discipulus p̄ potentiari vicissitudines operans magis
p̄ficeret nūc audiendo a magistris nūc vero p̄ p̄p̄iū stu-
dii inueniendo. vt sic p̄ exercitatiois sue variatōem acuti-
us speculareret. et vt in virilis hoīs robur amplior ascēderet
p̄fectus Combinatis hoc mō. vt sequitur. questionū ti-
tulis. folioz. subiuncto numero vt p̄ma fronte q̄stionis for-
ma querenti occurrat facillime.

Indice sub tali q̄d poscis candidē lector
Diuis inuenies. sit minor inde labor.

Questiones prohemia-

les. vna cū notabilibz libz physicoz. Aristotelis
Vtrū scia i intellectu subiectata sit hōi nēcāria. folio. xi.
Quo definiatur p̄bia eodem
Quo diuidat p̄bia eodem
Quo diuidat p̄bia naturalis eodem
Vtrū de rebz naturalibz sit scientia eodem
Vtrū sufficiat dicere q̄ de rebz naturalibz sit scia f̄m q̄
sunt in suis causis fo. xij
Vtrū de rebz physicoz sit vna scientia eodem
Vnde sumat formalis rō p̄siderandi eodem
Quid importat formalis rō p̄siderandi eodem
Vtrū naturalis p̄bia sit vna scientia eodem
Octo sunt libz p̄bie naturalis fo. xij
Vtrū naturalis p̄bia sit sp̄cialis vel ḡnālis scia eodē
Quod sit subiectū libz physicoz eodem
Corpus mobile non potest esse subiectum libz physicoz
eodem
Vtrū idem sit querere de causis libz et de causis scien-
tie libz fo. xij

Q. primi libri physicoz

Que sit ratio ordinis istius libz physicoz ad alios libz
bzos sequentes fo. xij
Vtrum ordo terminoz p̄ime conclusionis possit salua
ri absq̄ vicio negationis eodem
Quare ponat in l̄ra p̄ncipia cause aut elemēta eodem
Quare metaphysicus p̄cedit p̄ tres causas t̄m fo. xv
Quare p̄hs naturalis p̄cedit p̄ q̄ttuor causas eodem
Vtrū in p̄bia naturali sit p̄cedendū a p̄ncipijs causis et
elementis ad p̄ncipia cāta z elemēta eodem
Vtrū ad cognitiōem effectz sit necessariū cognoscere p̄i-
ma p̄ncipia eodem
Vtrū illud dē p̄bi habeat intelligi de p̄ncipijs z causis
complexis eodem
Quare aliqua dicuntur notiora z certiora nature alia ves-
ro nobis notiora eodem
Duplicita s̄z intelligibilia s̄z materialia z imaterialia. eodē
Vtrū ysa q̄ ad nos sunt singularibz notiora fo. xvi
Quare p̄bi ponentes plura p̄ncipia non sunt sic diuer-
sificati penes mobile et imobile sicut ponētes vnu eodē

Vtrū aliqua scientia habeat disputare contra negantē
sua p̄ncipia fo. xvij
Vtrū equaliter conueniat metaphysice dyalectice z zo-
phistice disputare p̄tra negātes p̄ncipia eodem
Vtrum ens sit equiuocum. Et vtrum sit equiuocum a
casu aut a p̄silio fo. xvij
An ponētes deū in p̄dicamēto sint heretici eodem
Ans non habet se ad deū z ad creaturā pure equiuoce.
sed analogice p̄pter duas rōnes eodem
Duplex est ordo analogie eodem
Vtrū ens sit vniuocū ad subam z accēs eodem
Quattuor sunt analogata entis eodem
Vtrū impossibile sit accēs esse sine subiecto fo. xix
Vtrum substantia in genere substantie manēdo sit diuisi-
bilis vel indiuisibilis eodem
Vtrū rō infiniti pueniat soli q̄stirati. eodem
Vtrū accēs differat a suba eodem
Vtrū totū sit sue partes fo. xx
Vtrū indiuisibile possit esse q̄le vel q̄tum fo. xxi
Vtrū ista p̄p̄ sit vera t̄m vnu est eodem
Vtrū q̄libet diuisio diuidat in plura quoz vnu q̄d est
illud quod vere est fo. xxij
Ista p̄positio. quod dicitur est in quolibet potest dupliciter
capit. fo. xxij
Fieri capitur dupliciter fo. xxij
Vtrū creatio sit impossibilis eodē
Quid significet creatio eodem
Quale circūstantia dicat ex euz dicitur creare est aliqd ex
nihilo facere. fo. xxv
Vtrum creationem esse posset cognosci naturali lumis
ne eodem
Vtrū infinitum sit nobis ignotum eodem
Vtrum entia naturalia sint ad maximum et ad mini-
mum determinata eodē
Quare Aristotelis non dicit aliquid de opinione. Ana-
ragore z Empedoclis fo. xxvi
Vtrū p̄dicōes p̄ncipoz sint b̄n posite fo. xxvii
Vtrū t̄m tria sint p̄ncipia rerū naturalū fo. xxviii
Quomodo differant ista tria p̄ncipia in ratione p̄n-
cipiandi eodem
Ista p̄ncipia p̄nt tripl̄ ordinari fo. xxix
Vtrum supposita rerū naturalium transmutatiōe sit
necessarium in ipaz materia p̄uationem ponere. eodē
Vtrum materia prima possit separari ab omi forma et
per se subsistere eodem
Vtrū illud q̄d generat sit totū p̄positū fo. xxx
Anne materie z forme pueniat aliquo mō fieri. fo. xxxi
Vtrū p̄uatio supad dat aliqd materie eodem
Vtrū materia prima possit sciri p̄ seipsam vel solum per
analogiam fo. xxxij
Triplex est via deueniendi in cognitiōem materie. eodē
Vtrū omnū corporalū z incorpōralū. z omnūz corpō-
ralū inter se sit vna materia specie eodem
Vtrum sit vna materia omnū corpōz celestū. fo. xxxij
Vtrū forma ante sui generatōez habeat aliqd esse in ma-
teria p̄ inchoatōem eodem
Vtrū in materia sit t̄m vna potentia fo. xxxv
Vtrū materia p̄currat ad p̄ductōem forme. fo. xxxvi
Vtrū p̄uatio sit causa corruptiōis et generationis in re-
bus naturalibus eodem
Vtrum definitiones materie et forme sint bene affig-
nate fo. xxxvii

Questionū

M. secundi phisi. xxxvii.

Quare Aresto determinat hic de causis xxxvii
 Utrū definitio nature sit bona eodem
 Utrum natura tene diuidatur in materiam formā z pri-
 uationem folio. xl.
 Utrū ex diuersis modis definiēdi q̄s assignāt mathema-
 tic? z natural possit sumi dñia mathematice z phice. xli
 Utrū scie medie sint magis phice q̄ mathematice. xlii
 Quare sint aliq̄ scie medie inter mathematicā z phicā
 et non inter mathematicā z metaphisicā. eodem
 Utrū scientia cōsiderans formā habeat etiam considera-
 re materiam. xliii
 Utrū ars imitetur naturā. xliii
 Utrū aia rōnalis sit phice cōsiderationis eodem
 In aia rōnali tria sūt cōsiderāda. s. esse posse z opari eodē
 Utrū quattuor sint genera causarū xlv
 Quis est ordo causarū eodem
 Utrū in causis sit aliqua subordinatio xlvii
 Causa in proposito est ordo causarū eodem

De casu z fortuna.

Intellectus diuinus nō p̄t dici fortuna xlviii
 Utrū de casu z fortuna sit scia phisicalis eodem
 Utrū definitio fortune possit etiā casu cōuenire l.
 In quo predicamento sit fortuna. eodem
 Utrū vnus hō possit eē meli? fortunatus alio li.
 Quare casus z fortuna nō reducūt ad alias cās lii
 Utrū illud poetici de fortuna quod d̄t fortunā eē deā im-
 mortalem. zc. sit verum vel non eodem
 Utrū naturalis phs habeat cōsiderare omnia genera cau-
 sarū et per eadē demonstrare liii
 Duplex est demonstratio eodem
 Utrū natura agat propter finem liii
 Mostra sunt ex tribus causis lv
 Utrū natura vltis vel p̄cularis intēdat monstrū. eodez
 Quomō differenter ingrediatur materia definitōis rez
 naturalium lvi
 Utrum necessitas in rebus naturalibus sumatur ex ma-
 teria vel fine lvi
 Utrū sit necessariū aliquid absolute in rebus eodem
 Utrū aliq̄ creatura habeat aliquā absolutā necessitatē. eodē

M. terciū phisicorū. lviij.

De motu

Utrū ignorato motu etiā ignoret natura lviij
 Utrū cognito motu etiā cognoscat natura eodem
 Quē sit rō ordinis hui? libri ad p̄cedētes z seq̄ntes. eodē
 Quē ordinē hz mot? ad istas tres diuisiones lviij
 Quare alia predicamenta non habent fundamenta sūt
 cur relatio eodem
 Utrū motus sit elusidē eēntie cū termino ad quē eodem
 Quid sit motus essentialiter eodem
 Utrū processus ab esse imperfecto ad esse perfectū aliqd
 supra formā addat eodem
 Utrū motus sit in aliquo p̄dicamento lix
 Utrū motus sit fluxus forme supradictus. eodem
 Unde oriat difficultas cognitōis motus lix
 Utrū due definitiones motus sint bñ assignate eodem
 Utrū actio z passio sint mot? z vtrū sint vn? mor? lxiiij
 Utrū actio sit in agente vel patiente eodem
 Utrū motus sit aliq̄ res in natura p̄ter rōem nrām lxiiij

De infinito

Utrū iste condiciones de infinito date ab antiquis sine
 tene assignate lxx
 Utrū esse z posse differant in perpetuis lxxi
 Utrū sit aliquod infinitū actu in rez natura lxxi
 Utrū possibile sit aliqd corpus esse actu infinitū eodē
 Utrū inueniat infinitū in cōtinuis sūt diuisione. z in nu-
 meris sūt appositionem lxx
 Utrū vnū sit indiuisibile lxxi
 Utrū definitio infiniti ab Ar. sit bñ assignata eodem

M. quarti phisico. lxxij.

De loco

Utrū omne quod est sit in loco lxxij
 Quorūplū sumant dñe positionū in rebus lxxij
 Utrū locus crescat cum locato lxxij
 Que sit sufficientia octo modoz essendi in. lxxv
 Qualis sit illa diuisio modoz essendi in eodem
 Utrū idem posset esse in seipso. lxxvi
 Utrū definitio loci sit tene assignata lxxviij
 Utrum vltima sphaera sit in loco lxxix
 Utrū due p̄prietates loci sint ab Aresto. bñ assignate lxxx

De vacuo

Utrū impossibile sit duo corpa eē sit in eodē loco lxxxi
 Utrū idem corpus possit esse in diuersis locis absq̄ im-
 plicatione cōtradictionis lxxxiij
 Sedū potest se habere triplū ad motū lxxxiij
 Utrū gūe simplex positū in vacuo moueat subito vel suc-
 Utrū possibile sit vacuū esse lxxxi. cessare eodē.

De tempore.

Quare phs nō soluit istas rōes. p̄bātes tps n̄ eē. lxxxiij
 Utrū omis motus aie mensuret tpe lxxxiij
 Utrū definitio tēporis sit bona lxxxiij
 Utrum sit idem nūc in toto tēpore xc.
 Utrum tempus possit idem numero reiterari. xc.
 Utrū oim rerū t̄paliū z motuū sit vnū tps xciiij
 Utrū tps sūt eius esse dependeat ab anima xcvi
 Utrū tps differat ab eternitate z euo xcvi

M. quinti phisico. xcviij.

De diuisione motus in suas species

Utrū motus cōuenienter diuidatur in motum per se z
 per accidens. xcviij
 Utrū diuisio mutatiōis in tres sp̄es sit bñ data xcix
 Quare est vnū nomen in motu qui est in qualitate et sit
 duo in quātitate. sed in vbi est vnū extrinsecū ci.
 Utrū mor? p̄ueniēter diuidat sūt tria p̄dicamēta. eodē

De vnitāte motus

Utrū tria requirantur ad vnitātē numerālē motus cv

De contrarietate motuum.

Utrū sufficiat in motibz accipere contrarietatem penes
 terminos ad quos cvi
 Utrū cōuenienter assignentur cōtrarietates motuū penes
 terminos z naturale z violentū cviiij
 Naturale z violentū nō eēnt inueniūt in oibz motibz. eodē

M. sexti phisicorū. cviiij.

Utrū continuū sit compositū ex indiuisibilibz cviiij
 Utrū motus diuidat ad diuisionē mobilis z t̄pis eodē
 cc iij.

Utrum sit dare primum z ultimum in motu. cxv
 Utrum eodem modo ista quatuor habeant se ad finem
 tum z infinitum. spacii tempus. mobile. z motus. cxvi
 Utrum in quiete sit dabile primum z ultimum. cxvii

D. septimi philico. cxi.

Utrū omne quod mouet ab alio moueatur. eodem
 Utrū in mouētib; 2 motis sit pcedere infinitū. cxv
 Utrū in omni motu mouens 2 motū sine simul. cxvi
 Quare in formis q̄rte sp̄i subiectū non p̄dicat de formis
 in abstracto 2 recto. sic in alijs formis de tertia sp̄e. cxvii
De comparatione motuum.
 Utrū omnes motus sine ad inuicē 2 p̄pables cxviii
 De regulis comparationū eodem

Octavi philico. cxxvii
 Utrum sit verū q̄ motus sit via mundi eodem
 Utrum Aresto. moueat istaz questionē de primo motu eodem
 simpliciter siue de motu in cōmūt. eodem
 Quomodo debeant solui iste rationes phi. cum conclus. cxxvii
 dant conera fidem cxxvii
 Quare homo dicitur microcosmus. cxxvii
 Utrum mundus sin veritate sit ppetuus cxxvii
 Utrum mundū fuisse ab eterno sit impossibile cxxvii
 Utrum mundus posset produci per actionem agentis eodem
 naturalis
 Utrum Arestoteles posset dici hereticus in hoc q̄ pos- cxxvii
 suit mundū ab eterno fuisse.

De conditionibus primi motus z primi
motoris. cxxxij.

Utrum graui et leui moueant p se a generante z p acci-
dens qd impediencia soluente. cxxxv

Utrum sit deuenire ad aliqd mouens seipm cxxxvi

Utrum anima celi potius moueat celus, vel anima animalis
lis potius moueat animal eodem

Utrum preter primu mouens seipsuz sit deuenire ad ali-
quod primu mouens omnino immobile. cxxxix

Utrum sit vnu orens in toto vniuerso. cxl

Quis sit primus motus ccli.

Utrum motus localis sit primus motuū. z inter locales
prior sit circularis. ccli.

Utrum necesse sit omne mobile in pūcto reflexionis qd
escere ccliij.

Utrum solum motus localis circularis sit continuus et
perpetuus. cxliij.

Quale sit primu mouens cxliij.

Utrum primus motor sit infinite virtutis cxliij.

Quare Aristoteles mouet hic istam questionem de mo-
tu projectorum eodem

Utrum primus motor immobilis sit incorporeus z in-
diuisibilis folio cxliij.

Indicis telos

Incipit lib. de ebdoma
dis Capitulum pmi
et propositio pma

[illegible]

pat ea quod est esse ut sit. Alio vō p̄tendat ut aliquid sit et
q̄ ex id quod est p̄tendat eo qual est esse ut sit. Est vō ut p̄tendat
alio quod est esse ut sit. Et id quod est vō ut p̄tendat p̄tendat.

proposio vii Omnis dicitur est dicitur est dicitur est
proposio viii Omnis dicitur est dicitur est dicitur est

quedam dicitur est. Et quod dicitur aliquid est ipm esse na
lites dicitur quodammodo. Et id quod est ipm esse dicitur est

que p̄tendat in p̄tendat. Et id quod est ipm esse dicitur est
aptabitur argumentis. **Capitulum Secundum**

vestro vō quomodo est. ea que sunt bona sunt Tenet
omnino sententia dicitur est. Et id quod est ad bo

mem tenet. Omne aut tendit ad fte. que igitur ad bonum
tendit bona ipa sunt. Sed quomodo bona sunt igitur

omne est. utrum in p̄tendat an fte. Si p̄tendat p̄tendat
utrum bona sunt. Na quod p̄tendat aliquid est p̄tendat

quod ipm est. aliquid nō est. Et de p̄tendat qualitatibus. Et id
Si igitur p̄tendat est bona ipa p̄tendat utrum bona sunt. non

igitur ad bona tendit. Sed concessum est. ut igitur p̄tendat
non sunt bona sed fte. Quomodo vō fte bona est ad quod fte

bona sunt. ad quod sunt an fte. Et id quod est esse. Et id igitur
iporum bonorum est. Quomodo igitur utrum ipm esse bonum est.

Sed si esse bonum est. ea que sunt in eo. et sunt bona sunt
idem q̄ illud est esse. quod bonum esse. Substantialia igitur

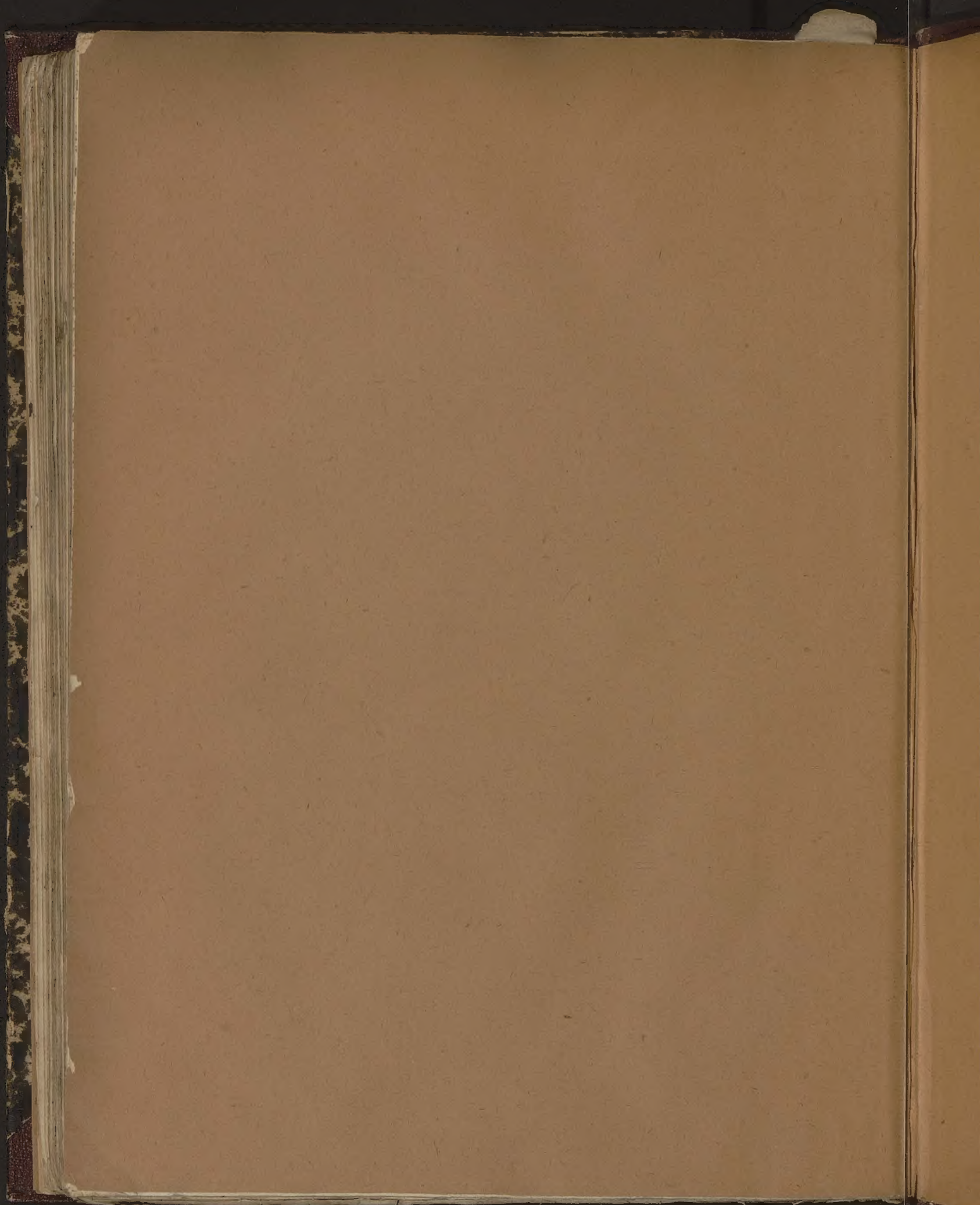
bona sunt qm nō p̄tendat bonum. Sed si ipm esse in eis
bonum est. Nam est dicitur quomodo anā substantialia non sunt bo

na. Immo sunt bona fte. ar p̄tendat ipm bona erunt. nihil
est ut p̄tendat fte. Et id quod est ut amia que p̄tendat fte

et dicitur ut p̄tendat. Non sunt igitur fte bona. et p̄tendat
ut nō p̄tendat. Et id quod est ut amia que p̄tendat fte

RECEIVED
VOLUME 100
CR-100

Biblioteka Jagiellońska

stdr0032868

